Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Keurstoffen, of verzameling van vijftig uitmuntende predikatiën : waaronder eenige over zeer gewigtige praktikale stoffen, als ook verscheidene andere ... en eindelijk eene opmerkelijke dankpredikatie uit Jer. XXV: 3

https://hdl.handle.net/1874/233891

MM. 10400

429
J
13

W. A. Costers

Bergschenoek

1878

W. Hooten 1878
Bayscheenbuk

KEURSTOFFEN,

429 / 12

OF VERZAMELING VAN

VIJFTIG UITMUNTENDE

PREDIKATIËN,

WAARONDER EENIGE OVER ZEER GEWIGTIGE

PRAKTIKALE STOFFEN.

ALS OOK VERSCHEIDENE ANDERE BIJ GELEGENHEID VAN HET *H. AVONDMAAL*, HET *BEGINNEN* OF *EINDIGEN DES JAARS*, OP *DANK-* EN *BEDEDAGEN*, *VERSCHRIKKELIJKE STORMWINDEN*, EN ANDERE BUITENGEWONE OMSTANDIGHEDEN.

EN EINDELIJK EENE OPMERKELIJKE

DANKPREDIKATIE UIT JER. XXV : 3.

GEDAAN DOOR DEN ZALIGEN HEER

BERNARDUS SMYTEGELT,

In zijn leven waardig Bedienaar des H. Euangeliums te MIDDELBURG.

Met eene VOORREDE over de noodzakelijkheid van eene ernstige en onderscheidene Predikwijze van

JOHANNES VAN DIESBACH,

Lidmaat der Hervormde Gemeente te 's GRAVENHAGE.

NIEUWE UITGAVE.

DERDE DRUK.

NIJKERK, I. J. MALGA. 1876.

Uitgegeven naar Kerken-ordre, met goedkeuringe van de WelEerw. Classis van Walcheren. Hetwelk getuigen de Gedeputeerden tot die zaak.

DANIëL BERTLING,
Predikant te Vlissingen, Classis Præses.

ADRIANUS BRUISTENS,
Predikant te Middelburg, Classis Assessor.

Kerkelijke Bibliotheek
UTRECHT.

RIJKSUNIVERSITEIT UTRECHT
0108 0641

VOORREDE.

Het is wel waar, dat de wereld al voor lange heeft moeten klagen, dat zij door het overgroot getal der dagelijks uitkomende boeken overladen wierd; ja, dat zelfs de kerk maar al te vele redenen heeft, vooral in deze dagen, om te zuchten over het vermenigvuldigen van zulke boeken, die of aan de leere en den wandel der Christenen schadelijk, of ten minste tot onderwijzing en verbetering onnut en onnoodig zijn. Echter is er thans ook veel stoffe van dankzegginge voor allen, die den bloei van des Middelaars gezegend Koningrijk, en dus ook de zaligheid, heiligheid en troost van zichzelven en hunnen medemensch beminnen, om de goedgunstigheid van Sions Koning te erkennen, dat er in onze dagen, zelfs boven de dagen onzer vaderen, nog vele zulke boeken te voorschijn komen, die ter bereikinge der gemelde nuttige eindens zonderling dienstig zijn.

Onder zoodanige boeken mogen met regt de Predikatiën van wijlen den WelEerw. Heer SMYTEGELT geteld worden; want, schoon dezelve niet naar den hedendaagschen trant uitgewerkt, veel minder voor de drukpers geschikt, en slechts door zekere bejaarde dochter, (hoewel met kennisse en goedkeuringe van den Autheur) onder het gehoor afgeschreven zijn; echter zal men in het lezen van dezelve overvloedige blijken vinden van des Autheurs uitgestrekte Bijbelkunde en zonderlinge ervarenheid in de behandelinge van onsterfelijke zielen, en vervolgens erkennen moeten dat dezelve zeer geschikt zijn, om allerlei soorten van zondaren van de dwalingen hunner wegen te overtuigen, en door het voorstellen van de allersterkste drangredenen tot den voldierbaren Middelaar uit te lokken. Alsook om Gods kinderen in allerlei ligchamelijke of geestelijke omstandigheden op hunne reize door deze rampwoestijne te besturen, te vertroosten en tot het betrachten van eene blinkende Evangelische heiligheid aan te sporen.

Trouwens, allen, die onzen zaligen *Smytegelt* gekend hebben, moeten eenstemmig erkennen, dat zijn WelEerw. was een regte zoon van Sadok, die het kostelijke van het snoode wiste af te scheiden; een ervaren Schriftgeleerde, die uit den schat van zijn harte oude en nieuwe dingen wiste voort te brengen; een getrouw huisverzorger, die aan des Heeren huisgenooten elk hun bescheiden deel toediende; ja, een herder naar Gods hart, die

in het hoeden van Jezus schapen zich wist te voegen naar den gang van het werk. En dat zijn WelEerw. dus als een getrouw en uitmuntend dienstknecht van den Heere Jezus trachtte te beantwoorden aan het groot einde van de zending der leeraren, zijnde zekerlijk, om als werktuigen, ja als medearbeiders Gods, de menschen te *overtuigen* van *zonde*, *geregtigheid* en *oordeel*, om hen dus langs de regte kennisse van deze *drie stukken* bij aanvang of voortgang tot de gemeenschap en onder de gehoorzaamheid van hunnen Maker te doen wederkeeren, en eenen waarachtigen troost in leven en in sterven te doen deelachtig worden.

Gave God, dat er in deze dagen van algemeene afwijkinge vele zoodanige *Smytegelts* gevonden wierden! Billijk klaagde Gods Sion altoos; het treure ook vrij in deze dagen, over het klein getal van zulke getrouwe wachters.

Men moet zeker toestemmen, dat de kennisse in allerlei soort van wetenschappen sedert een' geruimen tijd merkelijk is toegenomen; maar hoe wenschelijk ware het, dat men zulks ook mogte kunnen zeggen van de wijsheid, die er noodig is om zielen te vangen, en dezelve naar hunne onderscheidene toestanden te behandelen. Helaas! wat een jammerlijk en schreeuwend gebrek bespeurt men doorgaans in deze zoo voortreffelijke en noodzakelijke wetenschap! Hoe weinig wordt aan het voorgemelde einde van de predikdienst beantwoord door eene predikwijze, die meer geschikt schijnt om den zondaar gerust te stellen, dan om hem uit de strikken des duivels te doen ontwaken, ja, van de duisternisse tot het licht en van de magt des satans tot God te bekeeren, en alzoo vergevinge der zonden en een erfdeel onder de geheiligden door het geloove in den Heere Jezus Christus te doen deelachtig worden!

Voorwaar, het is naauwelijks te begrijpen of te gelooven, hoe men onder de regtzinnigen eene *algemeene predikwijze*, waarin al de Toehoorders als *goede Christenen* aangemerkt, aangesproken en behandeld worden, als *Apostolisch* voorstaan, en integendeel eene *onderscheidene* en *ernstige predikwijze*, waarin de toehoorders als *bekeerden* en *onbekeerden*, als *dooden* en *levendigen*, als *kinderen Gods* en *kinderen des duivels* aangemerkt, en dus ook aangesproken en behandeld worden, als onbetamelijk veroordeelen en bestrijden kan.

Wat mij aangaat, ik houde het daarvoor, dat de *eerstgenoemde predikwijze* tegen Gods Woord en tegen de gronden van de regtzinnige leere strijdig is; ja ook zich zelve omverre stoot; maar dat integendeel eene *ernstige* en *onderscheidene predikwijze* op onwrikbare zuilen gegrondvest is.

Het zij mij geoorloofd, deze stelling op eene zedige wijze te bevestigen, en naar mijn vermogen van alle tegenspraak vrij te maken.

Vooraf stelle ik als eene onbetwistbare waarheid vast, dat niet slechts

alle

alle menschen in 't gemeen; maar ook de zoogenaamde *Christenen*, ja zelfs de *regtzinnige belijders* en *leden van de zigtbare kerk*, op eene gewigtige wijze van elkander onderscheiden zijn; dit onderscheid bestaat niet maar in wat meerder of minder te weten en te betrachten, maar in eene geheel andere gesteldheid van het hart; in eenen tegenstrijdigen weg en wandel; ja in eene geheel tegengestelde betrekking op God, zoodat sommige *uitverkorenen* en andere *verworpenen*, sommigen *kinderen Gods* en anderen *kinderen des duivels zijn*. Het is daarenboven zeker, dat de uitverkorene en geloovige kinderen van God, niet alleen in vergelijkinge met alle andere menschen, maar zelfs ook in vergelijkinge met de uitwendige belijders, het kleinste getal uitmaken. *Matth.* XX: 16 en *kap.* VII: 14. *Luc.* XII: 32. enz. Vervolgens is het ook eene onbetwistbare waarheid, dat er onder de gemelde tweederlei soort van belijders en toehoorders nog een merkelijk onderscheid tusschen den een en den ander van diezelfde soort gevonden wordt. Zijn er onder de *bloote naambelijders* geene, die zich met woorden en werken als onbekeerde en goddelooze menschen aanstellen? Zijn er integendeel geene anderen, die uiterlijk zedig en godsdienstig leven? Zijn er onder dezelve ook geene, die slechts de gedaante van de godzaligheid vertoonen, en ondertusschen de kracht van dezelve verloochend hebben? Of anderen, die op hunne uiterlijke voorregten en vermeende deugden gerust en zorgeloos te slapen liggen? Zijn er ook geene onder dezelve, die bekommerd zijn over hunnen eeuwigen staat, en verlegen uitroepen, *wat moet ik doen om zalig te worden?* Zijn er aan den anderen kant onder *Gods ware gunstgenooten* geene *kinderen*, *jongelingen* en *vaders*, *zwakken* en *sterken*, *slapenden* en *wakenden*, *treurigen* en *getroosten?* enz. Ik denke niet, dat iemand, die eenige regte bevattingen heeft van de gereformeerde godsdienst, deze zaken, die op Gods Woord en op de bevindinge van alle tijden, ja op het eenstemmig getuigenisse van alle regtzinnige schrijvers gegrond zijn, zal kunnen of durven tegenspreken.

Dit dan vast staande, zoo is de vrage: 1. Of men evenwel *alle de toehoorders* als *ware Christenen* moet aanmerken? 2. Of men dezelve allen als *ware Christenen* in den *gebede* aan God moet voordragen? 3. Of men dezelve ook allen als zoodanige moet aanspreken? 4. Of dezelve ook allen als zoodanige moeten behandeld worden?

1. Wat de *eerste Vrage* aanbelangt, namelijk of een Christen-Leeraar *alle* zijne *toehoorders* moet aanmerken als *ware Christenen* en als alleenlijk in trappen van meer of min van elkander onderscheiden zijnde? Het is verbazende, hoe zulke gedachten in den geest van gereformeerde menschen kunnen opklimmen! Wat? moet men dan voor waar houden hetgeen volstrekt valsch en strijdig is tegen de duidelijke tale van Gods Woord, tegen de bevindinge van allen, ja zelfs tegen de allerbeste tijden van het

Christendom, tegen zoovele zinnebeeldige benamingen der kerke, als een *akker* met *onkruid* en *tarwe*, enz. ja tegen het eenstemmig getuigenisse van alle regtzinnige schrijvers.

Men zegge niet, dat men naar den aard der liefde het best van zijnen evenmensch moet denken; want 1. Het komt hier niet aan op een bepaald oordeel over bijzondere personen. 2. De liefde eischt wel, dat wij onzen naasten het beste toewenschen, en ook, als men geene duidelijke tegenbewijzen heeft, het beste van dezelve gelooven moeten; maar is de liefde dan zoo ongeschikt, dat zij wil hebben, dat men de leugen gelooft? Kan de liefde wel iets anders eischen dan hetgeen God eischt, die de liefde zelve is? Waar eischt God nu, dat men alle de belijders van het Christendom voor ware Christenen moet houden? Leert en eischt God niet in onnoemelijke plaatsen van de H. Schriftuur het tegendeel? Zegt niet de Koning van Sion, van wiens oordeel dit alleenlijk afhangt, dat niet allen, die door uiterlijke belijdenisse, *Heere, Heere* zeggen, zullen ingaan in Gods koningrijk; maar alleen diegenen, die door waar *geloove* en *bekeeringe* den *wille des Vaders doen? Matth.* VII: 21. Is de kerk niet eene *gemeente van heiligen*, van *kinderen Gods*, enz. En kan men dan onheilige menschen voor ware leden van de kerke, en zulken, die het beeld des duivels dragen, voor kinderen Gods houden? Kan men wel een waar Christen zijn, zonder den H. Geest ontvangen te hebben, *Rom.* VIII: 9. En moet men oordeelen, dat iemand den H. Geest heeft, als hij, in plaats van door den H. Geest geleid te worden en te wandelen, en dus vruchten van waar geloove en bekeeringe voort te brengen, integendeel, door het betrachten van de werken des vleesches, zich als een vriend der wereld en dus als een vijand Gods openbaar maakt? Trouwens dit stuk is zoo klaar, dat het vergeefsche arbeid zoude zijn, om hetzelve met opstapeling van bewijzen te willen aandringen. Daarenboven, de voorstanders van eene *algemeene predikwijze* gelooven immers wel, dat er *geveinsden* zijn; dus is er immers een *tweederlei volk*, namelijk *opregte* en *onopregte*, *ware* en *valsche Christenen*, zulken, die reeds bekeerd zijn, en dus zalig zullen worden; en zulken, die nog bekeerd moeten worden, of anders zullen verloren gaan.

2. De *tweede vraag* (namelijk of een Leeraar in het openbaar *gebed alle zijne toehoorders* als *ware Christenen* aan God moet voordragen) zal zich insgelijks zeer gemakkelijk laten oplossen. Het is reeds onbetwistbaar gebleken, dat de toehoorders in *tweederlei hoofdsoorten* zeer verre van den anderen onderscheiden zijn, en dat er tusschen den een en den ander in beide die hoofdsoorten wederom een merkelijk onderscheid gevonden wordt. Daarenboven is ook gebleken de ongegrondheid en alleruiterste onbetamelijkheid van al de toehoorders of belijders van het ware Christendom als

ware

ware Christenen aan te merken. Hoe is het dan mogelijk, dat een Leeraar in zijn gebed alle zijne toehoorders, die van elkander zoo hemelhoog verschillen, als *ware Christenen* aan Gode voordragen, en voor alle dezelve als *ware Christenen* bidden en danken kan? Van twee een, of men gelooft dat alle de toehoorders *ware Christenen* zijn; dat is te zeggen, dat de zaligheid niet slechts voor allen verdiend, maar ook aan allen reeds krachtdadig geschonken is; of men gelooft zulks niet. Gelooft men het eerste, hoe kan men zich dan Gereformeerd noemen? Maar gelooft men in tegendeel, volgens Gods Woord en de Belijdenisse der Gereformeerde Kerke, dat het getal der *uitverkorenen*, en dus nog veel meer het getal der krachtdadig *geroepenen* en *bekeerden* onder de uitwendig geroepenen verre het kleinste is, dan is het ten uiterste ongerijmd, dat men *alle de toehoorders* evenwel als *ware Christenen* aan Gode voordraagt, daar men gelooft en belijdt, dat verre de meesten verworpen, of ten minste tot hiertoe onbekeerd, en dus kinderen des duivels zijn. Kan men op eene betamelijke wijze bidden om vermeerdering van eenige genadegoederen voor dezulken, die dezelve nog nooit bij aanvang deelachtig wierden? Kan men God danken voor de genadige verlossinge van zulken, die nog onder het geweld des duivels zijn, en nog nooit eenige kennisse van hunne ellende, noch eenige begeerte naar verlossinge gehad hebben? Mag men voor God onregt spreken? Mag men voor den God der Waarheid met onwaarheden verschijnen? Zijn dan de onbekeerde menschen, die zich onder het gehoor van zulke gebeden bevinden, niet jammerlijk te beklagen? Is dus hun lot niet erger dan van diegenen, die buiten zijn? Men bidt immers wel voor de bekeeringe van ongeloovige *Joden*, *Heidenen*, enz. maar indien men *alle de toehoorders* als *ware Christenen* moet houden, en dezelve als zoodanig in den gebede moet voordragen, dan kan men geenszins de onbekeerde toehoorders met innerlijke beweginge der barmhartigheid voor den troon der genade nederleggen, noch tot hunne ontdekkinge en waarachtige bekeeringe hartgrondige gebeden voor God uitstorten. Ontwaakte zielen, die onder bewustheid van uwen genadeloozen toestand bekommerd vraagt, wat gij doen moet om zalig te worden? wat zijt gij dan insgelijks te beklagen! daar kan dan ook, volgens die gronden, geen heilig geweld voor u op den hemel geschieden, opdat gij door het waarachtig geloove met den gezegenden Middelaar vereenigd, en onder den band des verbonds gebragt mogt worden.

3. Wat de *derde Vrage* aanbelangt, namelijk, of een Leeraar in het aanspreken van de gansche Gemeente zulke benamingen mag gebruiken, die niet op alle de toehoorders, maar alleenlijk op het kleinste gedeelte derzelve toepasselijk zijn? Daarop antwoorde ik volstrekt, neen; de reden is gegrond op het wigtig *onderscheid* der toehoorders. Want hoe ongerijmd zoude

zoude men het achten, als iemand alle zijne toehoorders, uit eene gemengde menigte van *mannen*, *vrouwen* en *kinderen* bestaande, met den bepaalden naam van *mannen*, *broeders* aansprak; inzonderheid als het getal der mannen in vergelijkinge der vrouwen en kinderen zeer verre het kleinste was. Hoe kan men dan alle de toehoorders *kinderen* of *guntstgenooten van God*, *geliefde broeders en zusters in den Heere*, enz. noemen, daar verre de meeste, naar het woord van Gods getuigenisse, *onbekeerde menschen* en *kinderen des duivels* zijn? De vrage is, of de onbekeerde menschen, die zulke algemeene aanspraken hooren, zichzelven daaronder moeten begrijpen, of niet? Men kan niet zeggen, ja; want dan zouden zij zichzelven moeten bedriegen. Dus volgt noodzakelijk, dat als men de toehoorders aanspreekt met zulke namen, die alleen op het kleinste getal toepasselijk zijn, de onbekeerde toehoorders verpligt zijn om zichzelven daar buiten te sluiten, en te denken, dat al wat de Leeraar zegt, hen geenszins aangaat! Wat dan, Vloeit hieruit niet voort de noodzakelijkheid van *onderscheidene aanspraken?* Of zouden de *onbekeerde toehoorders* geen aansprekens waardig zijn, en maar in de kerk moeten komen om te hooren, wat de Leeraar tegen de *ware geloovigen* te zeggen heeft? Wat redenen van noodzakelijkheid of nuttigheid kan men ook voor zulke *algemeene benoemingen* bijbrengen? Is er integendeel geen gevaar, dat onbekeerde menschen (die van nature maar al te zeer geneigd zijn om het beste van zichzelven te denken) daardoor in hunne ongegronde denkbeelden zullen gestijfd worden? En betaamt het geen' verstandigen en getrouwen zielenzorger, om zich zooveel mogelijk voor diergelijke schadelijke gevolgen te wachten?

4. Wat de *vierde* en *laatste Vrage* belangt, namelijk, of een Leeraar bevoegd en verpligt is, om in het *toepassen* der gepredikte waarheden *alle de toehoorders* als *ware Christenen* te behandelen; zoodanig dat hij alleen pogen moet om dezelve in wijsheid, heiligheid en troost te doen toenemen? daarop antwoordde ik, dat elk Leeraar, zal hij voldoen aan God, aan zijne conscientie, aan zijn ambt, en aan de hem toevertrouwde zielen, niet alleen bevoegd, maar ook op het allerduurste verbonden is, om zijne toehoorders als *dooden* en *levendigen*, als *vrienden* en *vijanden*, als *bekeerden* en *onbekeerden*, enz. als ook beide deze hoofdsoorten wederom in verschillende toestanden, aan te merken, en dezelve dus ook als zoodanig met alle voorzigtigheid en getrouwheid op eene onderscheidene wijze moet behandelen. En omdat dit het stuk is, daar het vooral op aankomt, zoo zal ik hetzelve op eene zedige wijze, zoo kort als mogelijk is (om de palen van eene Voorrede niet al te zeer te buiten te gaan) trachten te betoogen.

Eerst. Dit vloeit uit het gewigtig onderscheid der toehoorderen van zelve voort. Een Predikant moet dit onderscheid immers ook gelooven, omdat het

het in Gods Woord gegrond is, en alzoo ook in de regtzinnige kerke geleerd wordt, gelijk reeds overvloedig betoogd is. En gelooft men zulks, dan mag men zoo dwaas niet zijn, dat men met de *levenden* en *dooden*, met *blinden* en *zienden*, met *kruipenden* en *loopenden*, op gelijke wijze zoude omspringen.

1. Hoe kan men gelooven, dat er onder de toehoorders onbekeerde menschen zijn, die de bekeeringe noodig hebben, zonder door eene *ernstige* en *onderscheidene* toepassinge aan derzelver bekeeringe te arbeiden? Of moeten dan die ongelukkige menschen maar ongemoeid blijven? Moeten die geestelijk blinde en doode zielen maar blind en dood blijven? Moeten die hardslapende zielen maar voortslapen? Moeten die dwalende schapen maar verloren gaan? Kan men zulke menschen maar ongewaarschuwd laten vertrekken, zonder zich aan de alleruiterste onbarmhartigheid en trouweloosheid schuldig te maken?

2. Als men gelooft, gelijk men moet gelooven, dat er onder de *onbekeerde toehoorders* een merkelijk *onderscheid* gevonden wordt; hoe kan men dan nalaten van dezelve met noodig onderscheid te behandelen? Zijn er niet zulken, die zich met woorden en werken als onbekeerde en goddelooze menschen openbaar maken? En moet men dezelve niet toeroepen: *Wee de goddeloozen! het zal hen kwalijk gaan?* Zijn er integendeel geene andere, die uiterlijk zedig en godsdienstig zijn? Moet men dezelve niet beduiden, dat indien hunne geregtigheid niet overvloediger is als die der Schriftgeleerden en Pharizeën, dat zij in het koningrijk der hemelen geenszins zullen ingaan? Zijn niet sommigen gerust en zorgeloos? Moet dezen niet toegeroepen worden: wee den geruste te Sion, en den zekere op den berg van Samaria? Zijn er ook geene, die uit bekommering over hunnen eeuwigen staat, met verlegenheid vragen: *wat moet ik doen om zalig te worden?* Is het niet een allerbetamelijkste pligt, om voor zulke zielen het Euangelium te openen, en alle bedenkelijke middelen te gebruiken, om hun de beminnelijkheid, noodzakelijkheid en bereidwilligheid van den dierbaren Middelaar onder het oog te brengen, en hen tot het dadelijk aangrijpen van zijn' gezegenden Persoon, genoegzame verdiensten, en verworvene heilgoederen uit te lokken, en hen alzoo onder den band des Verbonds te brengen?

3. Als een Leeraar weet, gelijk hij zeker kan en moet weten, (want hij moet naarstig zijn om het aangezigte zijner schapen te kennen, hij moet zijn harte op de kudde zetten) dat er tusschen den eenen en den anderen van Gods ware *gunstgenooten* een merkelijk onderscheid gevonden wordt; dat er onder hen zijn kinderen, jongelingen en vaders, zwakken en sterken, slapende en wakenden, bekommerden en verzekerden, treurigen en getroosten, enz. Kan hij dan nalaten van zulke ondersoheidene

toehoorders op eene onderscheidene wijze, elk naar den eisch hunnes wegs, te handelen, en zoo aan deze geestelijke huisgenooten elk zijn bescheiden deel toe te dienen?

Men moet niet zeggen, dat elk voor zichzelven het noodig gebruik van de verhandelde waarheden moet maken; want dan moest men de toepassingen in 't geheel afschaffen. Daarenboven zijn de onbekeerde menschen daartoe zoo onbekwaam en onwillig, en zelfs Gods kinderen veeltijds zoo traag en lusteloos, dat zij daartoe de hulpe van Gods dienaren volstrekt noodig hebben.

Ten tweede. Blijkt de noodzakelijkheid van eene *onderscheidene predikwijze* ook niet uit *Gods voornaam oogmerk in de zendinge der Leeraren?* Is dat maar alleenlijk om de zoogenaamde Christenen met hunne vermeende verlossinge te troosten, en vervolgens als zoodanige te besturen? Of is het, *om uit het gevallen menschdom eene gemeente voor den Heere Jezus Christus te vergaderen? Om verlorene menschen te roepen tot de gemeenschap van Gods Zoon? Om hen te bewegen tot geloove en bekeeringe? Ja, om hen, als gezanten van Christus wege, te bidden, dat zij zich met God laten verzoenen?* Moeten de Leeraren daartoe niet als Gods *werktuigen*, ja *medearbeiders*, hetzelfde bedoelen en betrachten, waartoe de gezegende Middelaar den H. Geest verworven en beloofd heeft? En is dit niet, om de wereld te *overtuigen* van *zonde*, van *gerechtigheid* en van *oordeel;* of van de leere der *ellende*, *verlossinge* en *dankbaarheid?*

Kunnen zij nu daartoe volstaan met deze *drie stukken* aan hunne toehoorders blootelijk te *verklaren*, en hen daarmede te laten henengaan? Of met hunne toehoorders wegens *gebrek van heiligheid* of *dankbaarheid* te *bestraffen*, en tot het beter betrachten van dezelve aan te sporen? Of moeten zij hunne toehoorders van deze *drie stukken* (die nooit kunnen gescheiden worden) zoeken te *overtuigen*; en hen dus, onder de medewerkinge van Gods Geest, zoeken te brengen tot eene regte en grondige kennisse van hunne eigene *ellende*; tot eene geloovige kennisse en omhelzinge der *verlossinge* in Christus; en tot eene regte kennisse en godvruchtige betrachtinge der *dankbaarheid?* Of met één woord, om hen tot *boetvaardige*, *geloovige* en *godvruchtige* menschen te maken, als den eenigen weg om getroost en zalig te leven en te sterven?

Kan nu een Leeraar wel getrouwelijk en met gewenschte vrucht arbeiden om zijne toehoorders van hunne *ellende* te *overtuigen*, en hen dus tot *boetvaardige* menschen te maken, zonder hen te beduiden en te betuigen, dat zij van nature in het rijke des duivels zijn; dat zij zonder God en zonder hope in de wereld leven; dat zij van nature vijanden van God en kinderen des toorns zijn? Als ook hunne onmagt en vijandelijke afkeerigheid, om iets tot eigen reddinge en verlossinge te kunnen of te willen

toe-

toebrengen? Ja, de verzwaring van hunne ongeregtigheid, door het verachten van Gods langmoedigheid en goedertierenheid, en door hunne ongehoorzaamheid aan het Euangelium?

Kan een Leeraar op de regte wijze arbeiden om zijne toehoorders te *overtuigen* van de genadige *verlossinge* die in Christus Jezus is, en hen dus tot ware *geloovigen* te *maken*, zonder hun de algenoegzaamheid, noodzakelijkheid en bereidwilligheid van den beminnelijken Zaligmaker overtuigend voor te stellen, en hen met aanhoudenden ernst te vermanen, te bewegen, ja te bidden, om tot Hem de toevlugt te nemen, zijne sterkte aan te grijpen, en zoo vrede met God te maken?

Kan een Leeraar Gods verloste gunstgenooten *overtuigen* van de *dankbaarheid*, zonder hen te onderrigten van de betamelijkheid, noodzakelijkheid en hoedanigheid der Euangelische heiligheid, die zij uit hartelijke wederliefde en dankbaarheid voor hunne genadige verlossinge te betrachten hebben; hoe zij daartoe in zichzelven onmagtig zijn; en wat geloovig gebruik zij daartoe van hun gezegend Hoofd, van den H. Geest, en van de beloften des Verbonds te maken hebben? Ja, kan dit regt geschieden, zonder Gods kinderen in hunne bijzondere omstandigheden te besturen, hunne gemoedszwarigheden op te lossen, en zoo al de hinderpalen, die hen in het loopen op het pad van Gods geboden belemmeren, uit den weg te ruimen?

Het is wel waar, een Predikant kan, om zijne toehoorders van deze *drie stukken* te overtuigen, in alle zijne Predikatiën van alle dezelve niet even veel werk maken. De eene *Bijbeltekst* of *Catechetische waarheid* bepaalt zich meer tot de *ellende*, de andere tot de *verlossinge* of *dankbaarheid*; en dus dienen de toepassingen daarhenen ook voornamelijk gerigt te zijn. Doch het is ook onbetwistbaar, dewijl deze *drie stukken* het *kort begrip* van de gansche *H. Schrift*, van den kostelijken *Heidelbergschen Catechismus*, en van de ware *Christelijke Religie* uitmaken, dat geene predikatie of toepassinge aan het regte einde beantwoordt, zoo zij niet geschikt is om den toehoorder van een of meer dezer *drie stukken* te *overtuigen*; Ja, ook is het zeker, dat deze *drie stukken* in de *toepassingen*, noch ten opzigte van *onbekeerden*, noch ten opzigte van reeds *bekeerde toehoorders*, geheel van den anderen kunnen worden afgescheiden; hetwelk zeer gemakkelijk met overtuigende redenen zoude kunnen worden aangetoond.

Ten derde. Blijkt de noodzakelijkheid van eene *onderscheidene predikwijze* ook niet uit de *benamingen der Leeraren?* Kunnen zij getrouwe *Herders* zijn, als zij geen *onderscheid* maken tusschen *schapen* en *bokken?* Als zij niet het verlorenen zoeken, het weggedrevene wederbrengen, het gebrokene verbinden, en het kranke versterken? Kunnen zij geestelijke *visschers* zijn als zij niet al hunne wijsheid en vermogen besteden om zielen te vangen? Kunnen zij geestelijke *deurwachters* zijn, als zij de hun toevertrouwde sleu-

telen niet getrouwelijk gebruiken, om het Koningrijke der hemelen voor boetvaardigen en geloovigen te openen, en integendeel voor onboetvaardigen en ongeloovigen toe te sluiten? Kunnen zij geestelijke *vaders* zijn, als zij niet zoowel trachten om kinderen te gewinnen, als om dezelve het bescheiden deel der spijze toe te dienen? Kunnen zij getrouwe *wachters* zijn, zonder voor de hun toevertrouwde zielen te waken, of zonder dezelve voor het eeuwig verderf getrouwelijk te waarschuwen? Kunnen zij getrouwe en waarachtige *getuigen* zijn, als zij niet van en aan hunne toehoorders hetzelfde getuigen dat God getuigt? Ja; kunnen zij getrouwe *Godsgezanten* zijn, en hunne boodschap getrouwelijk verrigten, zonder aan hunne toehoorderen den dierbaren Christus met zijne geregtigheid, als den eenigen grond der zaligheid, uit Gods naam te verkondigen en aan te bieden, en hen te bidden, dat zij zich met God laten verzoenen?

Ten vierde. Blijkt de noodzakelijkheid van eene *onderscheidene predikwijze* ook niet uit den inhoud van der Leeraren *predikstoffe*? Moeten zij niet den *ganschen raad Gods* verkondigen, en voornamelijk de *Wet* en het *Euangelium*?

1. Als zij de *Wet* prediken, kunnen zij dan volstaan met eenigen *pligt* letterlijk te verklaren, en vervolgens hunne toehoorders in 't gemeen tot de betrachtinge van denzelven aan te sporen, en over hun gebrek te bestraffen? Wie moet zich deze vermaninge en bestraffinge aantrekken? *Alle* de toehoorders, zonder eenig onderscheid? Of alleenlijk de *ware geloovigen*? Of alleenlijk de *onbekeerden en geveinsden*? Is het niet noodzakelijk, dat de onderscheidene soorten van toehoorders duidelijk genoemd worden, opdat elk, die tot zoo een soort behoort, weten moge, dat zoo eene vermaninge of bestraffinge tot hem gerigt is? En is het niet noodzakelijk, dat de *Wet* op eene *onderscheidene wijze* aan elk bijzonder soort gepredikt wordt? Heeft de *Wet* niet een zeer *onderscheiden gebruik* ten opzigte van *onbekeerden* en *bekeerden*?

a. Dient de *Wet* niet gebruikt en gepredikt te worden voor *onbekeerde menschen*, als een *zwaard* om hen te verwonden, en als een *hamer* om hunne steenen harten te verbrijzelen? Moeten de Leeraars niet uit Gods naam aan de overtreders der Wet den vloek verkondigen, en hen zoo door den schrik des Heeren zoeken te bewegen tot het geloove?

b. Kan de *Wet* wel op dezelfde wijze gepredikt en toegepast worden aan *Gods kinderen*, die reeds van de *Wet* als een *Verbond der werken* verlost, onder den liefelijken band van het *genadeverbond* gebragt, en tot het houden van Gods geboden van harte gewillig en bereid zijn? Dienen deze niet op eene geheel andere wijze over hun gebrek bestraft, tot betere betrachtinge aangespoord en in het regt betrachten van Gods geboden onderwezen te worden? enz. Kan ook een Leeraar de *Wet* wel regt verklaren en toepassen, zonder aan zijne toehoorders te gelijk den dierbaren *Middelaar*, als dien Heere,

in

in wien geregtigheden en sterkten zijn, bekend te maken en aan te bieden?

2. Als een Predikant de *beloften* van het *Euangelium* predikt, kan hij dan volstaan met dezelve letterlijk te verklaren, alle zijne toehoorders zonder onderscheid, met hun deelgenootschap aan die beloofde heilgoederen te vertroosten, en deswegens tot betamelijke dankbaarheid aan te sporen? Zoude dan niet het Euangelium maar alleen aan de *ware geloovigen* gepredikt worden? En zoude op die wijze de predikinge van het Euangelium niet maar alleen bestaan in den menschen te boodschappen dat zij reeds deelgenooten van Christus en zijne verdiensten zijn, en hen daarmede te vertroosten? Zeker, dan behoefde er nooit geklaagd te worden: *wie heeft onze predikinge geloofd, en aan wien is de arm des Heeren geopenbaard?* Bestaat niet de verkondiging van het Euangelium voornamelijk in den menschen uit Gods naam te boodschappen, ja te getuigen, dat de vergevinge der zonden, eeuwige geregtigheid en zaligheid aan hen, uit vrije genade om de verdiensten van Christus wille, *aangeboden* of *geschonken* worden? Moet deze boodschap nu alleenlijk geschieden aan de *ware geloovigen*, die reeds *dadelijk bezitters* van den Middelaar en alle zijne heilgoederen geworden zijn? Of moet dit Euangelium ook inzonderheid verkondigd worden aan de zoodanigen, die daarvan tot nog toe vervreemd zijn? Namelijk, aan *zondaren*, die onder het Euangelium leven, niemand, hoe goddeloos en onwaardig ook, daarvan uitgezonderd? En zal een Leeraar dit Euangelium aan onbekeerde en goddelooze menschen regt verkondigen, moet hij dan niet als een gezant van den God des hemels zijne toehoorders alvorens door de *wet* trachten te *overtuigen* van hunne *ellende*; om hen alzoo naar de *verlossinge*, die in Christus Jezus hun wordt aangeboden, begeerig te maken; en vervolgens op allerlei wijzen hen zoeken te bewegen tot het geloovig aangrijpen van den algenoegzamen Middelaar, in wien alle Gods beloften ja en amen zijn? Ja, zal een Leeraar dit *Euangelium* regt verkondigen, moet hij dan ook niet den *ongeloovigen* en *ongehoorzamen* verkondigen en openlijk betuigen, dat God met vlammende vure over hen wrake zal doen; en dat zij niet ontvlieden zullen, indien zij op zoo eene groote zaligheid geen acht geven?

Moet dit *Euangelium* der zaligheid ook niet voornamelijk aan de *armen van geeste* verkondigd worden? Moeten deze verslagene zielen niet inzonderheid door het voorstellen van de oneindige barmhartigheid van God, de onuitputtelijke volheid en onbepaalde bereidwilligheid van den dierbaren Middelaar, en de liefelijke lokstemme van het Euangelium, genoodigd, gebeden, ja als gedwongen worden, om geloovig te komen tot dien Heere, in wien geregtigheden en sterkten zijn, om alzoo in Hem geregtvaardigd te worden, en zich te beroemen met het gansche zaad van Israël?

Kan dit *Euangelium* aan *Gods kinderen* op dezelfde wijze verkondigd

worden als aan *onbekeerde* en *ongeloovige menschen?* Spreekt het niet van zelve, dewijl zij reeds het waar geloove bezitten, en dus alreede deelgenooten zijn van den Middelaar en zijne verworvene heilgoederen, dat in dezen omtrent hen een merkelijk onderscheid moet plaatse hebben?

Bij al het gezegde zoude men nog eene menigte andere redenen, als ook velerlei bewijzen uit de H. Schrift, en getuigenissen van mannen die lof hebben in het Euangelium, kunnen toebrengen; doch ik oordeele genoeg gezegd te hebben, om elk verstandig en regtzinnig lezer de noodzakelijkheid van eene *onderscheidene predikwijze* te doen toestemmen.

Ondertusschen weet ik wel, dat men om eene *onderscheidene predikwijze* te veroordeelen, zich van eenige schijnredenen bedient. Ik zal dezelve daarom, zoo kort en klaar als doenlijk is, trachten op te lossen.

A. Men zegt, dat eene *onderscheidene predikwijze* strijdig is tegen de handelwijze van de *Apostelen* in hunne *brieven*, waarin zij de gemeentens in 't gemeen als *ware Christenen* aanspreken en behandelen. Doch ik antwoorde:

1. Waarom beroept men zich niet op de handelwijze van den *grooten Apostel en Hoogepriester Jezus Christus* zelve, zoo in zijne *predikatiën* hier op aarde, als in zijne *brieven* uit den hemel? Lees vrij alle vier de Euangelisten, en gij zult zien, hoe *ernstig* en *onderscheiden* dat volmaakt Hoofd en voorbeeld aller Leeraren zijnen toehoorderen in alle zijne *predikatiën* en *gesprekken* behandeld heeft. Ja, lees ook eens zijn brief aan de *gemeente van Laodicea*, *Openb.* III. Worden alle de leden van die gemeente door Hem als *ware Christenen* aangemerkt, en als zoodanige behandeld? Hoe verre is het daar vandaan! Schoon velen *den naam hadden dat zij leefden*, Hij verklaarde echter, dat zij *geestelijk dood* waren. Ja, schoon zij meenden *rijk en verrijkt te zijn, en geens dings gebrek te hebben;* Hij verklaarde nogtans, dat zij *arm* en *ellendig* waren, enz. Men moet geen uitvlugt maken, met te zeggen, dat de Heere Jezus een hartenkenner is, en de Leeraren niet; want het komt hier niet aan op eene kennisse van *bepaalde personen*, maar op eene kennisse van *onderscheidene personen in 't gemeen.*

2. Daar is een groot onderscheid tusschen *brieven*, die een Apostel of Leeraar aan zijne *godvruchtige vrienden* schrijft, en tusschen *predikatiën*, die voor eene gemengde menigte worden uitgesproken.

3. Behalve nog, dat de gemeentens van dien tijd zeer klein, aan de Apostelen van nabij bekend waren; en *verre de meesten* van dezelve, door hunne kloekmoedige belijdenisse en godvruchtigen wandel in zulke gevaarlijke tijden, zich als *ware Christenen* openbaar maakten.

4. Waaruit besluit men toch, dat de *Apostelen* de *gemeentens in 't gemeen*, zonder uitsluitinge van iemand, als *ware Christenen* aangemerkt en behandeld hebben? Mogelijk is het, omdat zij in hunne brieven ook spreken tot zulke menschen, op welke de uitmuntende namen, waarmede zij

die

die gemeentens benoemden, niet schijnen te passen? Doch deze zwarigheid is zeer gemakkelijk op te lossen.

a. Men stelt dan ook vast, dat er zelfs in die allereerste en allerbeste tijden van het Christendom reeds *onbekeerde* en *goddelooze menschen*, welken de namen van *Christenen*, van *geliefde broeders en zusters in den Heere*, enz. niet toekwamen, gevonden wierden; en dus zal men dan ook niet kunnen noch durven ontkennen, dat er de zoodanigen in deze laatste en booze tijden insgelijks gevonden worden.

b. Wat wettigheid is er in dit besluit? Omdat de *Apostelen* in hunne brieven ook *onbekeerde* en *goddelooze belijders* aanspreken, volgt daaruit, dat zij ook onder de uitmuntende namen van *heiligen*, of van *geliefde broeders*, enz. begrepen waren? Wisten dan de *Apostelen* niet, dat hunne brieven ook in handen zouden komen van zulke belijders, die zichzelven voor *ware Christenen* hielden, en zich dus die uitmuntende benamingen, schoon op valsche gronden, toeëigenden? En konden zij daarom dezelve tusschenbeide niet eens aanspreken, om deze vermeende Christenen van de dwalinge hunnes wegs te overtuigen? Immers, als men zoo wilde besluiten, dan moest men ook vaststellen, dat de *ongeloovige Joden* en *Heidenen* insgelijks onder die uitmuntende namen begrepen waren, dewijl de *Apostelen* dezelve in hunne brieven ook wel eens aanspreken. Vergel. *Rom.* I:7 met het geheele tweede kapittel van dien brief.

c. Hoe kan men van zulke uitmuntende mannen, als de *Apostelen* waren, met eenigen grond denken, dat zij zoo ontrouw en onwijs zouden zijn, dat zij aan *uitverkorenen*, *geroepenen*, *geloovigen*, *heiligen in Christus Jezus*, enz. schrijvende, daaronder ook zouden begrijpen dezulken, die *verworpen*, of nog niet *geroepen*, *geloovig* noch *heilig* waren? Spreekt het niet van zelve, als men aan *geloovigen*, *heiligen*, enz. schrijft dat er dan de *ongeloovigen* en *onheiligen* niet onder begrepen zijn? Of zoude men kunnen schrijven aan *levenden*, en dan daaronder ook de *dooden* begrijpen? Toonen ook de *Apostelen* niet duidelijk genoeg het tegendeel? Zie eens *Paulus* brief aan de *Philippensen*; aan wien schreef hij denzelven? Dat zegt hij duidelijk, Kap. I:1, *Alle den heiligen in Christus Jezus, die te Philippus zijn.* Waren nu de *onheiligen* daaronder begrepen? Dat zij verre. Het tegendeel blijkt uit Kap. III:18. *Want velen wandelen anders, van dewelke ik u dikmaals gezegd hebbe, en nu ook weenende zegge, dat ze vijanden des kruises Christi zijn.* En dat deze geene *onchristenen*, maar *uiterlijke belijders* van het Christendom waren, spreekt niet alleen van zelve; maar blijkt ook duidelijk uit vergelijkinge met 1 *Cor.* V:12, 13, *Want wat hebbe ik ook die buiten zijn te oordeelen? Oordeelt gijlieden niet die binnen zijn? Maar die buiten zijn oordeelt God. En doet gij dezen boozen uit ulieden weg.*

5. Laten wij nu eens spreken van de *predikatiën der Apostelen*, (want ik weet niet dat men zich beroept op de *predikatiën* van de *Profeten* onder het Oude Testament; noch ook op de *predikatiën* van den *grooten Propheet* en *oppersten Leeraar Christus*. Mogelijk omdat men daarin weinig bewijzen voor eenen *algemeenen prediktrant*, maar wel overvloedige en uitdrukkelijke bewijzen voor het tegendeel vinden kan) zouden die uitmuntende en getrouwe Godsgezanten niet op eene *ernstige* en *onderscheidende wijze*, maar integendeel op eenen *algemeenen trant* gepredikt, en hunne toehoorders in 't algemeen als *ware Christenen* aangemerkt, ten als zoodanigen behandeld hebben?

a. Althans niet als zij spraken tot *ongeloovige Joden en Heidenen*; dezen hebben zij ongetwijfeld met allen ernst gepredikt de bekeeringe tot God, en het geloove in den Heere Jezus Christus. Dezen hebben zij zekerlijk door den schrik des Heeren zoeken te bewegen tot het geloove. Dezen hebben zij zonder tegenspraak als gezanten van Christus wege gebeden, dat zij zich met God zouden laten verzoenen. Ik weet zeer wel, dat men zal zeggen, dat ware geene *Christenen*. Maar ik vrage, waren dan de *onbekeerde Joden en Heidenen* meerder moeite waardig als de *onbekeerde Christenen?* Worden zij, die onder het Euangelium leven niet zoowel als anderen in zonden ontvangen en geboren? Zijn zij ook geene kinderen des toorns van nature gelijk alle de andere? Moeten zij ook niet *wedergeboren*, of *geregtvaardigd* en *geheiligd* worden, zullen zij *geregtigd* en *gewillig* zijn, om in Gods Koningrijke, de gemeente van Christus, door geloove en bekeeringe in te gaan? Of hebben de *Christenen* dit alles minder noodig dan de *Joden* onder het Oude Testament? Bestaat dan het voorregt der belijders van het Christendom daarin, dat de zaligheid niet alleen voor hen allen *verdiend*, maar ook aan allen dadelijk *toegepast* is? En waaruit zoude dit voorregt spruiten? Omdat men *gedoopt* is en den blooten *naam van Christenen draagt?* Zeker dan mogen de *Jezuiten* de arme *Heidenen* wel dwingen, om zich te laten *doopen*, en den naam van *Christenen* aan te nemen.

Of moet het juist den naam zijn van een *Gereformeerd* of *Protestantsch Christen?* Kan de *naam* zoo veel voorregt geven? Kan het den *dooden* baten dat zij *levenden* genoemd worden? Voorwaar, dan worden er niet weinige zalig. Dan is het onwaarachtig, dat de *hemelweg* een *naauwe weg* is, en van *weinigen* gevonden wordt; dan is het gedaan met de *uit-* en *inwendige roepinge*; ja met het gansche *genadewerk* van den *H. Geest* tot *bekeeringe* van menschen die onder het *Christendom* leven.

Ik weet wel, dat men niet openlijk zal durven staande houden, dat al de zoogenaamde regtzinnige belijders *ware Christenen* zijn: dat ware al te grof gesponnen. Maar als men zoo sterk dringt om alle de *uitwendige be-*

belijders voor *ware Christenen* te houden, als men zoo ijvert voor eene *algemeene predikwijze*, en integendeel zoo afkeerig is van eene *onderscheidene predikwijze*, waarin met allen ernst wordt aangedrongen op eene geheele veranderinge van hart en weg, door waarachtig geloove en bekeeringe; hoe is het dan mogelijk, dat men zich van zulke wanbegrippen kan vrijpleiten? Althans, indien men gelooft, dat onder de *uiterlijke belijders* ook *onbekeerde* en *goddelooze menschen* gevonden worden, is het dan wel naar den aard der liefde gehandeld, als men zich over zulke ellendelingen niet *ontfermt*, noch arbeidt om dezelve *uit het vuur te grijpen?* Laat men het getal der onbekeerde belijders en toehoorders zoo klein bepalen als men wil; laat men maar stellen, dat er onder de *honderd toehoorders* maar *een onbekeerd* is, en dat de overige *negen en negentig* alle *ware Christenen* zijn; zoude het dan geene *onbarmhartigheid* zijn, als men zoo een *dwalend schaap* liet verloren gaan? Betaamde het dan niet beter eenen *getrouwen Herder*, om liever de *negen en negentig* andere schapen te verlaten, en dat *verloren schaap* op te zoeken? Is er niet *meer blijdschap in den hemel over éénen zondaar die zich bekeert, als over negen en negentig regtvaardigen, die de bekeeringe niet noodig hebben?* vergel. *Luc.* XV: 4—7.

Heeft men ook geene verkeerde bevattingen van de *voorregten* van het *uitwendig Christendom*, en van de nuttigheid van *onder het Euangelium te leven*, en *in Gods naam gedoopt* te zijn? Dit voorregt bestaat immers niet in het *dadelijk eigendom* aan *Christus*, met zijne *verdiensten* en *verworvene heilgoederen*; of in metterdaad de *Bruid* en het *Wijf des Lams*, en dus een *kind van God* te zijn; want dan moesten de *Joden onder het Oude Testament* (aan wien het Euangelium verkondigd, en door de besnijdenisse verzegeld is) dat voorregt ook gehad hebben. Maar dit voorregt bestaat daarin, dat aan allen, die onder de zuivere verkondiging van het Euangelium leven, de *vergevinge der zonden*, *eeuwige geregtigheid en zaligheid*, uit loutere genade, om Christus wille *aangeboden* of *geschonken* worden; en dat deze heilgoederen aan de *geloovigen*, als ook aan hunne *kinderen*, indien zij dezelve niet door *ongeloove* en *ongehoorzaamheid* verwerpen, door den *Doop verzegeld* worden; zoodanig, dat elk, die dit Euangelium hoort, en deze aanbiedinge, als niet alleen anderen, maar ook hem in 't bijzonder betreffende, van ganscher harte gelooft, den Middelaar met zijne verdiensten en heilgoederen, als een allerdierbaarst genadegeschenk van Gods Vaderlijke liefdehanden, met vertrouwen aanneemt, door dat geloove metterdaad een eigendom van Christus, een levendig lidmaat der gemeente, de Bruid en het Wijf des Lams, en alzoo een kind van God en een erfgenaam des eeuwigen levens, wordt.

Wat dunkt u, Lezer! Is dit voorregt der Christenen niet onschatbaar groot? Is het niet al vrij wel, dat zulke kostelijke schatten en gaven,

waarbij alle de rijkdommen van *Moorenland*, *Ophir en Havila* niet te vergelijken zijn, zoo goedkoop: ja voor niet, kunnen bekomen worden? Is het niet jammer, dat de arme Christenen in hunne ongegronde en zotte verbeeldinge van de dadelijke bezittinge dier heerlijke genadegoederen door eene algemeene predikwijze gestijfd, en alzoo in het begeren, zoeken en aannemen van dezelve verhinderd worden? Is dit wel anders als iemand een *dierbaar geschenk* te onthouden, en hem eene *ijdele waterbel* in de plaats te geven?

Ware het niet vrij beter, dat men den toehoorder zochte te brengen tot eene regte en grondige kennisse van zijne zonde en ellende; dat men hem daarbij poogde te beduiden, aan de eene zijde, zijn groot voorregt boven anderen, in te mogen leven, niet alleen in 't genot van Gods langmoedigheid, goedertierenheid en verdraagzaamheid, maar ook, onder de bekendmakinge en aanbiedinge van genade en zaligheid in Christus Jezus; en aan de andere zijde, het verschrikkelijk oordeel, dat hij boven anderen te wachten heeft, indien hij op die groote zaligheid geen acht slaat; en dat men hem zoo, door eene verstandige, ernstige en onderscheidene gebruikmakinge van de *Wet* en het *Euangelium*, zochte te brengen tot waarachtig geloove en bekeeringe, opdat hij alzoo niet in de verbeeldinge, maar in der daad en waarheid, vergevinge der zonden en een erfdeel onder alle de geheiligden ontvangen mogte? Zoo zoude men als verstandige en getrouwe Godsgezanten, navolgers zijn van den *Heere Jezus Christus* en zijne *Apostelen*; zoo zoude men rein zijn van het bloed der toehoorders; en met waarheid zeggen kunnen: *Wij zijn Gode eenen goeden reuk Christi, in degenen die zalig worden, en in degenen die verloren gaan. Den dezen wel eenen reuk des doods ter dood; maar den genen eenen reuk des levens ten leven*, 2 *Cor.* V: 15, 16.

b. Maar kom aan: Als de *Apostelen* spraken tot zulken, die reeds door *belijdenisse* en *doop* tot het *Christendom* waren overgekomen; zouden zij dezelve *allen* als *ware Christenen aangemerkt*, en als zoodanigen *behandeld* hebben? Een van beide, of *alle hunne toehoorders* waren *opregte Christenen*, of daar waren onder dezelve ook *goddeloozen* en *onbekeerde menschen*. Het eerste zal men niet kunnen stellen: dit zoude al te zeer strijden tegen Gods Woord, en tegen de ervarenheid van alle tijden. Behalve dat de tegenwerpinge dan ook geene kracht zoude hebben, want waren alle de toehoorders *opregte Christenen*, dan moesten zij ook in zoo verre algemeen aangesproken en behandeld worden. Dus moet men dan willens of onwillens toestemmen, dat de toehoorders in de tijden der *Apostelen* als *ware* en *valsche Christenen*, als *bekeerden* en *onbekeerden*, zeer verre van elkander *onderscheiden* waren. Nu is de vrage, of de *Apostelen* zulks, hetzij met zekerheid, of ten minste met veel waarschijnlijkheid, wisten of niet? Ik

zeg-

zegge, zij wisten het in 't gemeen met zekerheid: dewijl er in de kerke van den beginne der wereld af altoos *kaf* onder het *koorn* geweest is; en het getal der *uitverkorenen*, en dus ook veel meer der *ware geloovigen*, onder de *uitwendig geroepenen*, altoos het *kleinste* is. Ja zij wisten het van sommige personen ook in 't bijzonder, gelijk uit de *brieven* der *Apostelen* overvloedig blijkbaar is.

Dit dan vaststaande, dat de *Apostelen* konden en moesten weten het groot onderscheid, dat er tusschen hunne toehoorders gevonden wierd: zoo is de vrage, of zij evenwel, tegen hun beter weten aan, *alle hunne toehoorders* als *opregte Christenen* aangemerkt, aangesproken en behandeld hebben? Wie zoude zoo dwaas zijn, dat hij zulks zoude durven vaststellen? Zouden zij *schapen* en *bokken*, *levendigen* en *dooden*, *vrienden* en *vijanden*, *kinderen van God* en *kinderen des duivels*, alle eveneens aangemerkt, alle op gelijke wijze aangesproken, en alle zonder onderscheid behandeld hebben? Zouden zulke uitmuntende en getrouwe dienstknechten van den Heere Jezus Christus, niet met innerlijke beweginge der barmhartigheid over zulke verdwaalde en verlorengaande zielen vervuld geweest zijn? Zouden zij die ongelukkige toehoorders niet eens met ontferminge aangesproken, met ernst gewaarschuwd, en met alle hunne vermogens gearbeid hebben, om hen door den schrik des Heeren tot geloove en bekeeringe te bewegen? Men stemt immers wel toe, dat zij zulks omtrent de *ongeloovige Joden* en *Heidenen* betracht hebben: hoe kan men zulks dan omtrent hunne predikatien tot de *onbekeerde Christenen* in eenigen twijfel trekken? Zouden zij wel rein kunnen wezen van het bloed hunner toehoorderen, indien zij iets hadden achtergelaten, dat tot derzelver waarschuwinge, ontdekkinge, overtuiginge, bekeeringe en zaligheid dienen konde? Immers neen. En zoo meene ik dan, dat het *fondament* van eene *algemeene predikwijze* ondergraven zijnde, dat *gebouw* noodzakelijk moet instorten.

B. Men werpt ook tegen, dat eene *ernstige* en *onderscheidene predikwijze* strijdig is tegen den *aard der liefde*, als dewelke niet wil, dat men zijn' naasten veroordeelt. Doch, behalve hetgene op deze tegenwerpinge reeds te voren, pag. VI, gezegd is, zoo antwoorde ik:

1. Heeft God, die de *liefde* zelve is, zoo eene predikwijze dan verboden?

2. Eischt de *liefde* ook, dat wij onzen evenmensch ongewaarschuwd moeten laten verloren gaan? Mag men wel zoo trouweloos handelen in zaken van veel minder gewigt? Mag men wel zoo handelen omtrent eenen dwalenden osse o ezel van onzen vijand? Eischt de *liefde* niet integendeel, dat wij onzes naastens nut, daar wij kunnen en mogen, moeten bevorderen? En kan men wel grooter liefde aan iemand bewijzen, als dat men hem als een middel in Gods hand van de dwalinge zijnes wegs bekeert, en

zoo zijne ziele van den dood behoudt? vergel. 1 *Petr.* IV: 1, met ac. V: 20.

3. In eene onderscheidene predikatie worden de *bijzondere soorten* van toehoorders alleenlijk in 't gemeen aangesproken en behandeld; zonder juiste bepalinge van de *enkele voorwerpen* in die soorten: waar gelijkt dit nu naar eene liefdelooze veroordeelinge van den evenmensch? Voorwaar, dan zijn zij wel schuldig aan liefdelooze veroordeelinge, die niet alleen het *juiste geslachte*, maar zelfs de *enkele onderwerpen* der *geveinsden*, met zoo veel naauwkeurigheid weten aan te wijzen.

C. Eindelijk brengt men ook bij, dat eene *onderscheidene predikwijze* de menschen *wanhopig* maakt. Waarop ik kortelijk antwoorde:

1. Het is volstrekt *onwaarachtig*, dat de rampzalige wanhoop uit eene *onderscheidene predikwijze* noodzakelijk voortvloeit; of zijn *alle de toehoorders* van *onderscheidene predikatiën wanhopige menschen?* Hoe is het ook *mogelijk?* Want men zegt niet blootelijk dat onbekeerde menschen nooit zalig kunnen worden, en dat zij eeuwig moeten verloren gaan; maar met deze bepalinge, indien zij onbekeerd en buiten waarachtige gemeenschap met den voldierbaren Middelaar naar de eeuwigheid henengaan.

2. Al gebeurde het al eens, dat deze of gene daardoor tot eene rampzalige wanhope kwame te vervallen (dat echter onmogelijk is) zoude dit dan een bewijs zijn voor de ongerijmdheid der zake? Indien het eens gebeurde, dat eenig mensch, wiens huis in de vlamme stond, en die door zijnen vriend of gebuur uit den slaap opgewekt en gewaarschuwd wierd, door schrik en verbaasdheid uit het venster sprong, en dood ter aarde viel; zoude zoo een ongeval alle diergelijke waarschuwingen ongeoorloofd maken? Zeker, dan zoude men op dien grond alle de getrouwe waarschuwingen en bedreigingen, die overal in Gods Woord te vinden zijn, wel ongerijmd mogen verklaren. En dan moesten de *Apostelen* ook geene moeite tot bekeeringe van *Joden* of *Heidenen* hebben aangewend.

3. Zoude men niet met meerder regt mogen zeggen dat eene *algemeene predikwijze* de *rampzalige wanhoop* noodzakelijk moet voortbrengen? De voorstanders van eene *algemeene predikwijze* moeten immers stellen:

a. Of dat alle de uiterlijke belijders en toehoorders van het Euangelium *ware Christenen* zijn, en dus ook zekerlijk zalig zullen worden.

b. Of dat onder dezelve ook zijn bloote *naam-Christenen*, *onbekeerde belijders*, die de bekeeringe ten leven noodig hebben, zullen zij ooit behouden worden.

c. Of dat alle de *uitverkorenen*, die onder het Christendom geboren worden, van de geboorte af aan, of van hunnen doop, wedergeboren, in de Christenkerke ingelijfd, en dus *ware Christenen*, en kinderen van God zijn; zoodat zij vervolgens geene wedergeboorte of geheele verandering van hart en weg noodig hebben.

De

De *eerste stellinge* zal men zekerlijk, als geheel onregtzinnig zijnde, met beide handen wegwerpen.

De *tweede stellinge* kan men niet toestaan, of men zal ook terstond moeten erkennen, de ongerijmdheid van eene *algemeene predikwijze*; als ook dat het prediken en spreken van *wedergeboorte*, *bekeeringe*, *ondervindinge*, enz. geene *dweeperije*, maar volstrekt *noodzakelijk* en zeer *nuttig* is.

Wat blijft er dan overig? Ik geve aan elk verstandige in overdenkinge; Of men de *twee eerste stellingen* verloochenende, niet noodzakelijk de *laatste stellinge* moet staande houden. En wat volgt hier anders uit voort, als dat alle goddelooze en onbekeerde menschen onder het Christendom noodzakelijk op eene rampzalige wijze aan hunne bekeeringe en zaligheid moeten wanhopen. Want hoe men deze zake ook mag wenden en keeren, men zal nogtans moeten erkennen, dat er *onbekeerde* en *goddelooze menschen* onder het Christendom zijn. En als dan de *derde* of *laatste stellinge* wordt staande gehouden, (namelijk *dat de uitverkorenen onder het Christendom van der jeugd af wedergeboren zijn*. en dus geene wedergeboorte noch geheele veranderinge van hart en weg noodig hebben) wat kan een goddeloos of onbekeerd naam-Christen dan anders denken, als dewijl alle de uitverkorenen onder het Christendom van jongs af wedergeboren en *ware Christenen* zijn, dat hij dan zekerlijk een *verworpeling* is; en dat hij dus in eeuwigheid geene bekeeringe of zaligheid te wachten heeft?

Ziedaar, zeer geliefde lezer, hetgene ik thans tot verdediging van eene *onderscheidene predikwijze* te zeggen hadde. Ondertusschen moet ik nog, tot voorkominge van alle misduidinge, hier bijvoegen, dat ik in al het gezegde alleenlijk de *predikwijze* in 't gemeen, en geenszins eenige *bijzondere personen*, bedoeld hebbe, als ook, dat het zeer verre daar vandaan is, dat ik alle de voorstanders van eene *algemeene predikwijze* van *onregtzinnigheid* in de *leere* zoude willen verdenken. Verzoeke daarom ook zeer gunstige verschooninge indien er, door den ijver voor de goede zake die ik hebbe trachten te verdedigen, hier of daar eenige harde uitdrukkinge (waarvan ik mij nogtans zeer naauwkeurig hebbe zoeken te wachten) uit mijne penne gevloeid ware.

Voorts wensche ik van ganscher harte, dat het tegenwoordige werk van den Heer *Smytegelt*, met zoo vele graagte gezocht, met zoo vele stichtinge gelezen, en met zoo vele heilrijke vruchten als de vorige predikatiën van dien zaligen Autheur bekroond moge worden; en dat hij, die dezelve gepredikt, zij die dezelve onder het gehoor afgeschreven, en hij die dezelve ter drukperse bereid heeft, als ook vele zielen die daardoor bekeerd, of in hunnen genadestaat bevestigd mogten zijn, hier namaals met de vier dieren en de vierentwintig ouderlingen, als ook met de vele duizenden der heilige engelen, ja, met dat groot en zalig gezelschap, dat uit allen ge-

slachte, en tale, en volke, en natie is vrijgekocht, staande aan de *glazen zee* met de *citers Gods*, *Hem die op den troon zit en den Lamme* deswegens *de dankzegginge*, *en de eere*, *en de heerlijkheid*, *en de kracht*, *in alle eeuwigheid* mogen toebrengen.

Ik blijve,

Waarheid- en deugdlievend lezer!
uw heilwenschende dienaar,

J. VAN DIESBACH.

's Hage
den 6 Junij, 1764.

LIJST

LIJST

DER

KEURSTOFFEN,

IN DIT BOEK VERHANDELD.

EERSTE PREDIKATIE, Pag. 1

over Zach. I: 3.

Daarom zegt tot hen, alzoo zeit de HEERE der Heirscharen, keert weder tot Mij, spreekt de HEERE der Heirscharen, zoo zal Ik weder tot ulieden keeren, spreekt de HEERE der Heirscharen.

OP EEN BIDDAG.

TWEEDE PREDIKATIE, 15

over Zach. I: 3.

Daarom zegt tot hen, alzoo zeit de HEERE der Heirscharen; keert weder tot Mij, spreekt de HEERE der Heirscharen, zoo zal Ik weder tot ulieden keeren, spreekt de HEERE der Heirscharen.

OP EENE KERMIS.

DERDE PREDIKATIE, 26

over Prov. I: 24, 25, 26, 27.

Dewijle Ik geroepen hebbe, ende gijlieden geweigerd hebbet; mijne hand uitgestrekt hebbe, en daar niemand en was die opmerkte: Ende hebbet allen mijnen Raad verworpen; ende mijne bestraffinge niet gewild; zoo zal Ik ook in ulieder verderf lagchen: Ik zal spotten, wanneer uwe vreeze komt; wanneer uwe vreeze komt gelijk eene verwoestinge, ende uw verderf aankomt als een wervelwind; wanneer u benaauwdheid ende angst overkomt.

OP HET EINDIGEN DES JAARS.

VIER-

VIERDE PREDIKATIE, 40

over Prov. I: 28.

Dan zullen zij tot Mij roepen, maar Ik en zal niet antwoorden: Zij zullen Mij vroeg zoeken, maar zij zullen Mij niet vinden.

OP HET BEGINNEN DES JAARS.

—

VIJFDE PREDIKATIE, 49

over Jer. VII: 16.

Gij dan, bidt niet voor dit volk, en heft geen geschrei, noch gebed voor hen op, noch en loopt Mij niet aan; want Ik zal u niet hooren.

OP DEN EERSTEN RUSTDAG NA DEN BEDEDAG.

—

ZESDE PREDIKATIE, 61

over Jer. VII: 16.

Gij dan, bidt niet voor dit volk, en heft geen geschrei, noch gebed voor hen op, noch en loopt Mij niet aan; want Ik zal u niet hooren.

OP DEN TWEEDEN RUSTDAG NA DEN BEDEDAG.

—

ZEVENDE PREDIKATIE, 74

over Jer. XXV: 3.

Van den dertienden Jare Josie, des Zoons Amons, des Konings van Juda, tot op dezen dag toe, (dit is het drie-en-twintigste jaar) is het woord des HEEREN tot mij geschied: en ik hebbe tot ulieden gesproken, vroeg op zijnde en sprekende, maar gij hebt niet gehoord.

Gepredikt op den 23 Januarij 1718, zijnde het drie-en-twintigste jaar van des Autheurs dienst in de gemeente te Middelburg.

ACHT-

ACHTSTE PREDIKATIE, 87

over Jes. LV : 6.

Zoekt den HEERE terwijl Hij te vinden is: roept Hem aan terwijle dat Hij nabij is.

OP HET AVONDMAAL.

—

NEGENDE PREDIKATIE, 98

over Jes. LV : 6.

Zoekt den HEERE terwijl Hij te vinden is: roept Hem aan terwijle dat Hij nabij is.

OP EENE DANKZEGGINGE NA HET AVONDMAAL.

—

TIENDE PREDIKATIE, 111

over Rom. X : 1.

Broeders, de toegenegenheid mijns herten, en het gebed dat Ik tot God voor Israël doe, is tot hare zaligheid.

OP DEN EERSTEN RUSTDAG NA NIEUWJAAR.

—

ELFDE PREDIKATIE, 124

over Psalm CXLIII : 2.

En gaat niet in 't gerigte met uwen Knecht; want niemand die leeft zal voor uw aangezigte regtveerdig zijn.

OP DEN TWEEDEN RUSTDAG NA NIEUWJAAR.

—

TWAALFDE PREDIKATIE, 137

over Psalm CXLIII : 2.

En gaat niet in 't gerigte met uwen Knecht; want niemand die leeft zal voor uw aangezigte regtveerdig zijn.

—

DERTIENDE PREDIKATIE, 152

over Jes. LV : 7.

De Godlooze verlate zijnen weg, en de ongeregtige Man zijne gedachten.

OP EENE DANKZEGGINGE NA HET AVONDMAAL.

VEER-

VEERTIENDE PREDIKATIE, 164

over Jes. LV : 7.

Ende hij bekeere zich tot den HEERE; ende tot onzen God.

—

VIJFTIENDE PREDIKATIE, 176

over Jes. LV : 7.

Zoo zal Hij hem zijner ontfermen; want Hij vergeeft menigvuldiglijk.

—

ZESTIENDE PREDIKATIE, 189

over Hand. XV : 26.

Menschen die hare Zielen overgegeven hebben voor den Name onzes Heeren Jezu Christi.

OP EENE DANKZEGGINGE NA HET AVONDMAAL.

—

ZEVENTIENDE PREDIKATIE 202

over Openb. 1 : 7.

Ziet, Hij komt met de Wolke, en alle ooge zal Hem zien, ook degenen die Hem doorsteken hebben; en alle geslachten der Aarde zullen over Hem rouwe bedrijven; ja, Amen.

OP HET EERSTE AVONDMAAL IN 'T NIEUWE JAAR.

—

ACHTTIENDE PREDIKATIE, 216

over Job XXXVI : 23.

Wie heeft hem gesteld over zijnen Weg?

Gepredikt na eene zware ziekte van den Autheur, en het overlijden van zijnen neve Do. *Marinus Smytegelt*, Predikant te Borssele.

NEGEN-

NEGENTIENDE PREDIKATIE, 230

over Psalm LXXXIX : 49.

Wat Man leeft 'er die den dood niet zien zal?

OVER DE ZEKERHEID DES DOODS.

—

TWINGTIGSTE PREDIKATIE, 240

over Gen. XXVII : 2.

Ende hij zeide, ziet nu, ik ben oud geworden, ik en weet den dag mijnes doods niet

OP DE ONZEKERHEID VAN DEN DAG DES DOODS.

—

EEN EN TWINTIGSTE PREDIKATIE, 249

over Pred. XI : 3.

Ende als de Boom na het Zuiden, of als hij na het Noorden valt, in de plaatse daar de Boom valt, daar zal hij wezen.

OP HET TWEEDERLEI UITEINDE, EN DESZELFS ONHERROEPELIJKHEID.

—

TWEE EN TWINTIGSTE PREDIKATIE, 261

over 1 Tim. 1 : 16.

Maar daarom is mij barmhartigheid geschied.

OP HET AVONDMAAL.

—

DRIE EN TWINTIGSTE PREDIKATIE, 271

over Jes. LV : 13.

Voor eenen Doorn zal een Denneboom opgaan; voor een Distel zal een Myrtenboom opgaan.

—

VIER EN TWINTIGSTE PREDIKATIE, 284

over Jes. LV : 13.

Ende het zal den HEERE wezen tot eenen Name, en tot een eeuwig teeken, [dat] niet uitgeroeid zal worden.

VIJF EN TWINTIGSTE PREDIKATIE, 298

over Luc. XXIII : 39, 40, 41.

Ende een van de kwaaddoenders, die gehangen waren, lasterde Hem, zeggende, indien Gij de Christus zijt, verlost Uzelven en ons. Maar de andere antwoordende, bestrafte hem, zeggende, en vreest gij ook God niet, daar gij in hetzelve oordeel zijt? En wij doch regtveerdelijk; want wij ontvangen straffe, weerdig hetgene wij gedaan hebben; Maar deze heeft niets onbehoorlijks gedaan.

—

ZES EN TWINTIGSTE PREDIKATIE 308

over Luc. XXIII : 42.

Ende Hij zeide tot Jezus, Heere, gedenkt mijner, als Gij in uw Koningrijke zult gekomen zijn.

—

ZEVEN EN TWINTIGSTE PREDIKATIE, 318

over Luc. XXIII : 43.

Ende Jezus zeide tot hem : Voorwaar zegge Ik u, heden zult gij met Mij in het paradijs zijn.

—

ACHT EN TWINTIGSTE PREDIKATIE, 333

over 1 Petri 1 : 17.

En indien gij tot eenen Vader aanroept dengenen, die zonder aanneminge des persoons oordeelt naar eens iegelijks werk, zoo wandelt in vreeze den tijd uwer inwoninge.

—

NEGEN EN TWINTIGSTE PREDIKATIE, 346

over Jes. LXIV ; 5.

Gij ontmoet den vrolijken en die geregtigheid doet, dengene, die uwer gedenken op uwe wegen.

—

DERTIGSTE PREDIKATIE, 355

over Jes. LXIV : 5.

Ziet, Gij waart verbolgen, omdat wij gezondigd hebben.

EEN

EEN EN DERTIGSTE PREDIKATIE, 363

over Jes. LXIV : 5.

In dezelve is de eeuwigheid, opdat wij behouden wierden.

—

TWEE EN DERTIGSTE PREDIKATIE, 373

over Jes. LXIV : 6.

Doch wij alle zijn als een onreine, en alle onze geregtigheden zijn als een wegwerpelijk kleed; en wij alle vallen af als een blad, en onze misdaden voeren ons henen weg, als een wind.

—

DRIE EN DERTIGSTE PREDIKATIE, 382

over Psalm L : 7.

Ik God, ben uwe God.

—

VIER EN DERTIGSTE PREDIKATIE, 392

over Psalm LXXXVII : 5.

En van Sion zal gezegd worden; die en die is daarin geboren, en de Allerhoogste zelve zal ze bevestigen.

—

VIJF EN DERTIGSTE PREDIKATIE, 406

over Gen. XVII : 1.

Als nu Abram negen en negentig jaren oud was, zoo verscheen de Heere Abram, en zeide tot hem: Ik ben God de Almagtige, wandelt voor mijn aangezigte, en zijt opregt.

OP EENE DANKZEGGINGE NA HET AVONDMAAL.

—

ZES EN DERTIGSTE PREDIKATIE, 421

over Psalm CXIX : 120.

Het hair mijnes vleesches is te berge gerezen van verschrikkinge voor U, en ik hebbe gevreesd voor uwe oordeelen.

OP EEN BIDDAG.

ZEVEN EN DERTIGSTE PREDIKATIE, 435

over Psalm CIV : 3.

Die op de Vleugelen des Winds wandelt.

OP EEN VERSCHRIKLIJKEN STORMWIND.

—

ACHT EN DERTIGSTE PREDIKATIE, 445

over 2 Chron. XXX : 8.

Gevet den HEERE de hand, en komet tot zijn Heiligdom, hetwelke Hij geheiligd heeft tot in eeuwigheid.

OP HET AVONDMAAL.

—

NEGEN EN DERTIGSTE PREDIKATIE, 456

over Joh. VI : 37.

Al wat Mij de Vader geeft, zal tot Mij komen.

OP EENE DANKZEGGINGE NA HET AVONDMAAL.

—

VEERTIGSTE PREDIKATIE, 467

over Joh. VI : 37.

En die tot Mij komt, zal Ik geenszins uitwerpen.

—

EEN EN VEERTIGSTE PREDIKATIE, 476

over 1 Joh. 1 : 9.

Indien wij onze zonden belijden, Hij is getrouw en regtveerdig dat Hij ons de zonden vergeve, en ons reinige van alle ongeregtigheid.

OP EENE VOORBEREIDINGE VOOR HET ANONDMAAL.

—

TWEE EN VEERTIGSTE PREDIKATIE, 488

over Hebr. XI : 10.

Want hij verwachtede de Stad die fondamenten heeft, welker Konstenaar en Bouwmeester God is.

OP NIEUWE JAAR.

DRIE EN VEERTIGSTE PREDIKATIE, 503

over Matth. III : 9.

Ende en meent niet bij uzelven te zeggen, wij hebben Abraham tot eenen Vader; want Ik zegge u, dat God zelfs uit deze steenen kan Abraham kinderen verwekken.

—

VIER EN VEERTIGSTE PREDIKATIE, 515

over Joh. XV : 1.

Ik ben de ware Wijnstok, en Mijn Vader is de Landman.

—

VIJF EN VEERTIGSTE PREDIKATIE 531

over Joh. XV : 2.

Alle ranke die in Mij geen vrucht draagt, die neemt Hij weg.

—

ZES EN VEERTIGSTE PREDIKATIE, 545

over Joh. XV : 2.

En alle die vrucht draagt, die reinigt Hij, opdat zij meer vrucht drage

—

ZEVEN EN VEERTIGSTE PREDIKATIE, 566

over Luc. XII : 16—21.

Ende Hij zeide tot haar eene gelijkenisse, en sprak. Eenes rijken menschen land hadde wel gedragen. En hij overleide bij hemzelven, zeggende, wat zal ik doen! Want ik hebbe niet, waarin ik mijne vruchten zal verzamelen. En hij zeide, dit zal ik doen: Ik zal mijne schuren afbreken, en grooter bouwen: En zal aldaar verzamelen alle dit mijn gewas. en deze mijne goederen: En ik zal tot mijne Ziele zeggen, Ziele, gij hebt vele goederen, die opgelegd zijn voor vele jaren, neemt ruste, eet, drinkt, zijt vrolijk. Maar God zeide hem, gij dwaas, in dezen nacht zal men uwe Ziele van u afeischen; en hetgene gij bereid hebt, wiens zal het zijn? Alzoo is het met dien, die hemzelven schatten vergadert en niet rijk is in Gode.

ACHT EN VEERTIGSTE PREDIKATIE, 583

over Matth. VI : 19.

Vergadert u geen schatten op der aarden, daar ze de motte en de roest verderft, en daar de dieven doorgraven en stelen.

OP DE KERMIS.

—

NEGEN EN VEERTIGSTE PREDIKATIE, 598

over Matth. VI : 20

Maar vergadert u schatten in den hemel, daar ze noch motte noch roest en verderft, en daar de dieven niet en doorgraven noch en stelen.

OP DE KERMIS.

—

VIJFTIGSTE PREDIKATIE, 618

over Matth. VI : 21.

Want waar uwen schat is, daar zal ook uw harte zijn.

EER-

EERSTE
PREDIKATIE,

OVER

ZACH. I: 3

Daarom zegt tot hen, alzoo zeit de HEERE der Heirscharen, keert weder tot Mij, spreekt de HEERE der Heirscharen, zoo zal Ik weder tot ulieden keeren, spreekt de HEERE der Heirscharen.

OP EENEN BIDDAG.

Wij lezen/ Pred. IX: 18, De wijsheid is beter dan de krijgswapenen; maar een eenig zondaar verderft veel goeds. En Prov. XIII: 21, Het kwaad zal de zondaars vervolgen. De justitie zit achter de zonde. Als iemand gestolen of gemoord heeft / de justitie zit er achter. De zonde is de motte in de kussens van den staat. De zonde is een gat in de finantie van republieken en koningrijken, die geheele republieken en koningrijken doorboort. De zonde is de roest en de vlekke in 't zwaard van de justitie. De zonden zijn inwateringen en spleten in de groote en kleine huizen, Amos VI: 11. Hagg. I: 6, daar spreekt God zoo. De zonde neemt weg de verzadiginge van uw eten, de warmte uit uwe kleederen. Zij neemt den zegen uit alles weg.

Kan een eenig zondaar veel goeds bederven/ wat kan dan een geheel land bedorven worden/ daar zoo veel duizende zondaars in zijn? die verderven een gansch land / al het goede dat er in is. Zegget den regtvaardige, het zal hem wel gaan; maar wee den goddelooze, het zal hem kwalijk gaan, volgens Jes. III: 10, 11.

De zonde verderft alles. Door de zonde hebben wij geen paradijs van verkwikkinge te wachten. De zonde zet eene geheele wereld onder water. De zonde deed vuurvlokken in Sodom vallen/ gelijk als de sneeuw-

blokken bij ons vallen. De zonde heeft ganſch Egypte verdorven zijn. De zonde maakt dat wij zoo een klaagpropheet hebben/ die met geſchrei uitroept: Ziet! of er wel eene smarte zij als deze onze smarte, Klaagl. I: 12. Dit alles is ons overgekomen om onzer zonden wille. Al hun goed hadden ze verdorven. God zeide: 't is uwe ſchuld/ gij hebt het niemand te wijten/ als uzelven/ Jer. IV: 11, 't Is uwe boosheid dat het zoo bitter is, dat het tot aan uw harte gaat. Door uwe zonden hebt gij u van Mij afgekeerd. Uwe zonden zullen u kastijden/ en het zoo bitter maken/ dat gij geen raad weet. Door uwe zonden, zegt God/ dwingt ge Mij om u te kastijden/ daar Ik anders geen vermaak in hebbe/ alzoo min als een man, die hard moet handelen tegen zijne vrouwe, omdat ze hem verlaat; alzoo min als een vader, die hard moet handelen tegen zijn wederſpannig kind. Ik zoude blijde zijn / zegt God / als Ik u mogt weldoen. Ik ben niet blijde als Ik u moet ſlaan. Ik betuige u/ dat Ik geen lust noch vermaak hebbe in u uit te roeijen. Ezech. XXXIII: 11.

Gelijk als nu de zonde alles verderft, de godzaligheid en godvruchtigheid die herstelt weêr alles. Al was 't nog zoo verre verloopen/ al wist niemand raad/ al was 't water tot aan de lippen gekomen/ zoodat wij in gevaar waren van in een oogenblik te verzinken/ als het volk zich bekeert en berouw heeft over het kwaad / in één oogenblik kan God redding geven; nooit zijn de zaken zoo verre verloopen in een land/ dat men behoeft op malkanderen te zien / gelijk als Jozephs broeders deden/ Gen. XLII: 1. Daar hadden die kinderen grooten honger/ de vader die komt/ en zeide wat hij gehoord hadde: daar is koren in Egypte, zegt hij / gaat er naar toe. Nooit is 't zoo verre verloopen/ dat wij het moeten opgeven; maar één zake is er te doen/ en niet meer/ dan zult gij haast het harte en de hulpe Gods vinden. Wat is 't voor eene zake? Het is eene redelijke zake/ eene noodige zake/ eene nuttige zake/ die tot uwe eere/ aanzien en lof is. Men zoude zeggen/ tot zoo eene billijke zake zoude men gemakkelijk te brengen zijn. Wat is dat voor eene zake/ zult gij zeggen? Het is die zake/ die gij vindt in den tekst, die wij u voorgelezen hebben: Keert tot den Heere weder, zoo zal Hij tot u wederkeeren. Moet Ik u daartoe bewegen/ zegt God? Gij zult het onderbinden. In de geheele wereld is dat zoo gegaan; dat is geen fabel noch ijdel woord; daar kunt gij staat op maken. Ach! mogten wij onder Gods zegen tegenwoordig aan ulieden zijn/ hetgene de knechten van Naäman aan hem waren. Hij wilde niet doen dat de Propheet aan hem belast hadde/ en daarom zijne knechten omringden als 't ware zijne voetſe/ zij houden hem ſtaande/ 2 Kon. V: 13. Zij zeiden/ wij zijn nu aan de Jordane / ('t was tot aan het uiterſte als gekomen/ zoo lange hadden zij gewacht en gezwegen) mijn vader/ weet ge wel/ wat de Propheet gezegd heeft? Wasch u, en gij zult rein worden. Had hij

u een kostelijk medicament belaşt/ zoudt gij het niet gedaan hebben? nu zegt hij maar/ wasch u, en gij zult rein worden. De knechten overreden hunnen Heere/ en hij onderbond de uitwerkinge.

Geliefde toehoorders/ mogt ik van Gods wege zoo veel genieten/ dat ik bij u ingang vond; mijne lieve landgenooten en burgers/ hadde God eene groote zake van u geëischt/ en u eene groote schattinge doen geven/ zoudt gij het niet gedaan hebben? Nu komt God als een vriend, en Hij eischt zulk eene ligte zake. Volk/ zegt Hij/ wilt gij niet wederomkomen naar mijn huis? Wilt gij niet tot Mij wederkeeren? Als gij tot Mij wederkeert, zoo zal Ik tot u wederkeeren. Bij Naäman deed het bycht. Ach! hadde dit woord dat gevolg! Het volk/ daar dit hier tegen gesproken wordt/ hadde geen een of twee jaar buiten hun land geweest/ maar al vrij langer. Het had met hen niet maar geweest gelijk als met Nebucadnezar, die zeven jaren bij de beesten beestoten werd; maar dit volk hadde zevenmaal tien jaren uit hun land geweest/ Dan. IX. Gij kunt eens denken/ hoe dat het er gesteld was. Willen wij het u eens doen zien/ hoe het met hen gesteld was? Ezech. XXXVII, word de Profheet geleid in 't gezigte van eene valleije met dorre doodsbeenderen; gij zoudt zeggen/ daar is nooit leven in geweest. Zij hadden geene gedaante: zij lagen daar beschimmeld/ gelijk een deel verstooide beenderen. Sommigen waren in 't Persiaansche rijk, anderen in Babel, anderen in Egypte, anderen tot in 't uiterste van Babels rijk; daar schreeuwden ze in den LXXIV Psalm: Ach God! wij zien niet een teekentje van reddinge! daar is geen Propheet noch Predikant, zoo broevig was het er gesteld; zij hoorden niet één predikatie/ en zij hadden zulken honger om te hooren. Wat doet God? Ach! die was zoo goedertieren/ Hij zond hun een paar Profheten/ zoo goed als zij er ooit gehad hadden. Twee maanden voor dezen Zacharia zond God hun Haggai, en twee maanden na Haggai zond God hun dezen Propheet; 't waren een paar trouwe goede Predikanten. Dit gebeurde als Darius in Persië koning was/ 't was de zoon van Ahasueros, Ezra VI. In benaauwdheid der tijden krygen zij zulken goed hart tot hen/ Ezra VI, van vers 1-12. En Ezra IV zochten ze hen te stuiten. Die goede Darius had in zijn harte zulken indruk van den God Israëls: hij zeide/ dat alle zijne landgenooten op dat volk letten zouden/ dat zij hen niet zouden verhinderen/ zoodat dat volk hun gang niet zoude kunnen gaan/ maar dat ze hun mogten behulpig zijn. Hebben ze wat schapen en runderen van doen/ geeft het hun/ zeide hij. En tegen dat volk zeide hij: zoo er iemand is/ die u belet/ men zal een hout uit zijn huis nemen, en hem daaraan hangen, en zijn huis zal tot een drekhoop gemaakt worden. Wat heeft God het harte van koningen in zijne hand! Wie zoude dat denken van een' Persiaanschen vorst? ja/ weet gij wel waarom dat ik dat doe/ zegt

hij? omdat gij zoudt bidden voor den koning/ zijne kinderen en zijn geslachte. Moeten onze overheden niet beschaamd staan? Zoudt gij er dat wel in vinden? Gij kunt het lezen Ezra VI: 1—12.

God de Heere zond dezen Zacharia tot hen/ kom/ mijn vriend/ mijn knecht/ zegt Hij:

I. Doe eens eene boodschap. Gij hebt de boodschap in ons bezig/ en die is: Zeg dat ze weêrom tot Mij komen.

II. Geef ze reden, waarom dat Ik u die boodschap late doen/ in 't 2de bezig. Daarom: omdat God vertoornd is.

III. Zeg hun/ dat Ik zoo vertoornd niet ben/ of dat Ik nog wel naar hen zien wil/ als ze maar tot Mij willen komen/ dan zal Ik tot hen komen. Zij behoeven niet te zeggen: zoo God vensteren in den hemel maakte, gelijk die hoofdman zeide/ 2 Kon. VII: 2. Gij zult het met uwe oogen zien, zeide de Propheet tot hem/ maar daar niet van eten.

IV. Pzuk dat driemaal op hun harte. Zoo zij naar de eerste en tweede maal niet hooren/ laat het dan de derde maal zijn. Zeg het hun driemaal, dat de HEERE der heirscharen dat zegt / opdat het zoo ingang in hun gemoed mag vinden.

Dat zijn onze vier stukken. (1) Doe de boodschap, spreek ze eens aan/ en in uwe boodschap/ zeg/ dat ze tot mij wederkomen. (2) Geef ze reden: Zeg/ dat Ik zoo vertoornd op hunne vaders ben. (3) Zoo zij inwilligen/ zeg ze dan dat goede toe/ dat Ik tot haar wederkeeren zal. (4) Leg het op hun gemoed: zeg/ dat Ik het u driemaal belast hebbe. Span u een weinig in. Wij zullen de twee eerste dingen tegenwoordig behandelen/ en/ als 't God belieft/ de twee laatsten in eene volgende predikatie.

I. Wat het eerste aangaat: Zacharia, gij zijt mijn Propheet, zegt God; hiertoe hebbe Ik u verkiest/ doe eens eene boodschap tot dit volk/ gij moet dit volk eens wat zeggen/ weest eens trouw, handelt uwe landgenooten eens trouw/ weest eens kloekmoedig, weest niet verslagen voor hunne aangezigten: Ik hebbe niet gaarne een vreesachtig Propheet/ die wat plooit of schikt naar den zin van 't volk; ja/ weest eens couragieus, handel ze niet koel, maar als met eene brandende en gloeijende borst, toon dat Ik u gezonden hebbe. Doe het aanhoudend. Ik hebbe u ten Pzophete gesteld; Ik hebbe niet gezegd/ dat ge in het verborgene pzophetereen zoude. Arresteer ze voor uwe predikatie/ houd aan/ tijdig en ontijdig/ geef het niet op. Zegt ge: Heere/ bij wien moet ik gaan? Overal. Zeg het elk in zijn rang. Zeg het hun/ gelijk als men tegen iemand spreekt/ doe het familiaar en gemeenzaam, dat de allerwijsten en ook de botsten het vatten kunnen. Geef elk zijn bescheiden deel. Stel ze eene zake voor/ en sta daarop/ en die zal alle zaken in zich sluiten/ dat is: Keert tot God weder,

Om u dat wederkeeren tot God klaar te doen zien/ zoo zullen wij u

eerst,

eerst, eenige geestelijke prenten voorbragen / waarop dit wederkeeren ziet. Een tweede zullen wij toonen/ waarin dit wederkeeren bestaat.

Eerst. Zoo moet ge u verbeelden in uwen geest een' man die zijne lieve vrouwe, wegens hare misdraginge/ te veure uitgezet heeft/ en nog iemand naar haar toezendt/ en zegt: al zijt gij ontrouw aan God en mij geweest/ mijne liefste vriendinne/ keer weêr tot mij/ en ik zal u aannemen. Jer. III: 1, 2, daar neemt God die prente: Men zegt, zoo een man zijne huisvrouwe verlaat, en zij gaat van hem, en wordt eens anderen mans, zal hij ook tot haar nog wederkeeren? en zoude datzelve land niet grootelijks ontheiligd worden? Gij nu hebt met vele boeleerders gehoereerd: keert nogtans weder tot Mij, spreekt de HEERE. Zie ook Jer. III: 20. Ach! mijne vrouwe/ doet uwe hoererije en uwe overspeelderije weg/ en Ik zal u aannemen/ zegt God/ Hoz. II.

Ten tweede. Zoo moet ge u verbeelden een' lieven vader en moeder, op hunne knieën voor hun kind vallende/ dat nog maar weinige stappen van hun huis is/ om te gaan dwalen/ en die het kind bidden dat het zoude wederkeeren; gelijk de vader van dien verloren Zone, Luc. XV. Zoo doet God: die zegt/ gij zijt wel mijne kinderen niet meer; maar/ keert weder tot Mij, en Ik zal uwe afkeeringe genezen, Jer. III: 22.

Ten derde. Het is de prente van eenen goede leidsman, die iemand geleid heeft; maar daar komen onderweg verleiders, die dat schepseltje aftrekken van zijnen trouwen leidsman; de leidsman gaat weg; daarop raakt dat schepseltje aan 't dwalen; eindelijk/ de trouwe leidsman dat ziende/ die roept: Keer weder, keer weder. Jer. VI: 16, Zoo zeit de HEERE: staat op de wegen, en vraagt naar de oude paden.

Ten vierde. Het is de prente van een' doodkranke; hij meent / dat hij zoo wel is: hij werpt alle de remedien weg; ei / zegt de dokter/ doet dat niet/ gebruikt het middel/ of het gezegend was.

Dat zijn nu de prenten. Maar wat is de zake in 't wederkeeren? Waarin bestaat het? Wij zullen in alle die prenten moeten blijven/ van een kind, vrouwe, dwalende, disperate zieke; als die wederkeeren/ zij laten en zij doen wat; dat is eenvoudig. Sommige Predikanten willen wat geleerds in dat woord brengen; zij zijn niet geleerd/ dat hoe klaarder en eenvoudiger iets gezegd wordt/ hoe beter. Ik zegge dit niet / om mij en mijns gelijken te verheffen; maar het Woord selve is zoo klaar / en zoo eenvoudig/ dat zegt / dat dat wederkeeren geschiedt:

Eerst. Door dadelijk en hartelijk af te keeren van den kwaden weg. Niemand zal ze er op houden; zij zullen er om geene inzigten/ of om eenig schepsel op blijven / al was 't hun vader of moeder / die ze er op houden wilden/ zij zouden niet kunnen.

Ten tweede. Dat wederkeeren geest te kennen hartelijk en dadelijk op

den goeden weg over te komen. Om geen waarom zouden zij dat nalaten. Wat zuurs of bitters dat er komt/ zij zouden 't niet nalaten.

Gij zult in uw harte denken: gij dienet dat een weinig uit te breiden; daar hebt gij gelijk in.

Wat is het/ van den kwaden weg af te komen?

Eerst. Het behelst dien kwaden weg te kennen. Zij willen 't wel weten/ dat ze eenen boozen weg hadden: Ik hebbe gezondigd, zeide David, 2 Sam. XII: 13. In 't eerste wilde hij het niet weten. Ziet uwen weg in het dal, kent wat gij gedaan hebt, Jer. II: 24. Alleenlijk kent uwe ongeregtigheden, dat gij tegen den HEERE uwen God hebt overtreden, Jer. III: 13. Zoo lange als er in ons land zulke dispuutjes zijn/ dat is geene zonde/ en dat is geene zonde/ dan heeren wij niet meêr. Het schijnt/ of in onze zeven provinciën geene zonde meer en is; of alles geschieden mag. Maar God eischt: Kent uwe ongeregtigheden, Jer. III: 13.

Ten tweede. Dan komen wij van den kwaden weg af/ als wij zullen ontzag voor den grooten God hebben/ die in den hemel zijnen troon heeft/ en de aarde tot eene voetbank zijner voeten/ dat wij beven voor zijn woord en voor zijne oordeelen. Ach God/ zegt zoo een/ hoe hebt Ge mij zoo lange kunnen dragen/ daar ik maar stof en stank ben? Jes. VI: 5, Ik ben een man van onreine lippen. Ps. CXIX: 120, Ik hebbe gevreesd voor uwe oordeelen. Zoude men voor dien God niet beven/ die zulke heirscharen heeft? 2 Kon. XXII: 19.

Ten derde. Dan begint men voor dien God zijne schuld te belijden, en beschaamd te worden, en regt biddagswerk te doen, Neh. IX en Dan. IX, Wij hebben tegen den Heere gezondigd, zeiden die groote mannen.

Ten vierde. Dan begint men zulk eene walge van de zonde te hebben/ even gelijk of er in uwe kamer een schotel spijze kwam daar gij een' grooten afkeer van hadt. Ezech. XXXVI: 31, Dan zult gij gedenken aan uwe booze wegen, en uwe handelingen die niet goed en waren; en gij zult eene walginge van uzelven hebben, over uwe ongeregtigheden en over uwe grouwelen.

Ten vijfde. Dan raakt men aan het treuren. Ach! dan is men zoo bedroefd, dat men tegen dien goeden God zoo gezondigd heeft. Jer. III: 21, Daar is eene stemme gehoord op de hooge plaatsen, een geween en smeekingen der kinderen Israëls, omdat zij haren weg verkeerd, en des HEEREN hares Gods vergeten hebben. God zegt: Zij zullen mij aanschouwen, dien zij doorsteken hebben; en zij zullen over Hem rouwklagen als met de rouwklage over eenen eenigen zone, enz., Zach. XII: 13. Ziet ook Neh. VIII: 10. Daar staan ze altemaal te schreijen als zij de woorden der wet hoorden. Dat is het wederkeeren.

Ten zesde. Het bestaat in zich te beklagen. Ach! hoe hebben wij

zoo goddeloos kunnen zijn? Ach! hadden wij het niet gedaan: Wij hebben berouw in stoffe en assche, zeggen zij/ Job XLII: 6.

Ten zevende. Het bestaat in zichzelven te veroordeelen, en te zeggen: Al nam God het zwaard/ en sneed van het ligchaam van den ganschen staat het hoofd af/ het zoude regtvaardig zijn; alle de vloeken en oordeelen Gods/ die in zijn boek geschreven staan/ zijn wij maar waardig. Zij hebben dan een welgevallen aan de straffe van hunne ongeregtigheid.

Ten achtste. Zij gaan dat dan opzettelijk belijden. Het moet niet alleen bij opzetten, tranen, voornemens of bidden blijven; maar/ ik wil er voor uitkomen; ik ben blijde dat ik er mij voor verklare.

Geliefden! is dat geen wederkeeren, als een volk zoo tot God komt? En waar dan heen? Het goede pad op. Wat is dat? zult gij zeggen. Weet ge wat dat is?

Eerst. Ik verkies met al mijn harte uwe dienst. Joz. XXIV: 25, Ik en mijn huis wij zullen den HEERE dienen.

Ten tweede. Blijde te zijn als men dat gedaan heeft/ 2 Chron. XV: 10—15, daar zult gij zulke wonderlijke zake vinden; zij waren blijde dat ze den eed gedaan hadden; zij zeiden/ dat die God niet dienen zoude/ die zoude door 't zwaard van de justitie gedood worden. Ach Heere! was dat in ons land! Wat is het schoon van Josia, 2 Chron. XXXIV: 29—33. Hij dede Juda den Heere dienen/ den God hunner vaderen. Onze regenten zeggen het ook in den biddagsbrief: gij moet u bekeeren. Maar/ ach God! deden ze het ons doen? en gingen zij ons voor.

Ten derde. Het bestaat hierin: in God zoo te danken/ dat wij zulk een harte hebben; zoo uit te roepen: Wat zal ik den Heere vergelden? Ik ben daar zoo blijde over: Heere, ik ben uw knecht, Ps. CXVI: 12—16.

Ten vierde. Het bestaat hierin: in zijne binnenkamer op zijne knieën een verbond met God te maken. Jes. XXVI: 20. En zoo van zijne slaapkamer naar zijne kinderen en dienstboden te komen/ en te zeggen: wij kiezen God te dienen/ gelijk Joz. XXIV: 25, Ik en mijn huis, wij zullen den HEERE dienen. Zij doen het ook in gezelschapjes, en in 't openbaar in de kerk. Geliefden/ gij leest den Bijbel niet genoeg/ of gij leest hem met geene opmerkinge; hoe dikwijls hebt ge daarin van openlijke verbondsmakinge, 1 Chron. XV: 12. XX: 4—13. XXIV: 31—33. Daar hebt gij zulke verbonden. Als gij t' huis komt/ leest eens 2 Chron. XV. XX. XXIX. XXX. XXXI. En 2 Chron. XXIV hebt ge dat van den vromen Jozia. Kunt gij het onthouden/ lees het t'huis eens. Als zij wederkeerden tot God/ dan gingen zij biddagswerk doen; zij vernederden zich; zij strooiden assche op hun hoofd; zij scheurden hunne kleederen; zij gingen bidden en vasten, met alle man; niemand bleef er achter/ groot of klein; zij gaven den Heere de hand; zij kwamen in den

eed

eed en in den bloed: zij schreven 't met hunne hand / dat ze onder den eed en den bloed klwamen/ zoo zij het niet en hielden? Hunne voorsten deden ze zweren/ dat zij zouden wederkeeren.

De boodschap is niet alleen/ keert weder, maar tot wien moesten ze wederkeeren? Tot Mij, zegt de Heere. Absalom keerde weder; maar hij mogt in de kamer van zijnen vader niet komen/ daar hij hem zoo verstoord hadde. God is beter als een menschje. Een man zegt tegen zijne vrouwe, die afgeweken is/ en wederkeert/ de eerste weke hoeft gij onder mijne oogen niet te komen. Een vader zegt / laat mijn weder-spannig kind onder mijne oogen niet komen/ voor dat mijn toorn wat gestild is. Wat is dat/ tot Mij? Dit:

1. Tot Mij, die met uwe trouwe voorvaders/ en met u een verbond gemaakt hebbe.

2. Tot Mij, die u geroepen en gekweekt hebbe; die als gij daar walgelijk op den velde laagt/ tot u zeide: Leeft in uwen bloede, leeft, Ezech. XVI: 16.

3. Tot Mij, die uw toevlugt geweest ben in nood en in dood/ gelijk als een vader en een man is voor een kind en eene vrouwe, toen gij met Mij waart; en die u zoo dikwijls gered hebbe als gij uwen nood aan Mij klaagdet.

4. Tot Mij. Hebbe Ik niet altijd een Vaders gedrag aan u getoond? Kunt gij wel over Mij klagen. Jer. II: 5, Wat onregt hebben uwe vaders aan Mij gevonden? Geene/ Heere! moet gij zeggen/ nu noch nooit; wij/ noch onze vaders. Micha VI: 3, ô Mijn volk! wat hebbe Ik u gedaan? Heb Ik u wel ergens mede bezwaard? Zij moesten zeggen/ nergens mede/ Heere! Toen uwe vaders regt en geregtigheid deden/ ging het hun toen niet wel? Ja/ Heere! Ach! geeft dan uw harte aan Mij. Bekeert u tot Mij, zoo zal Ik Mij over u ontfermen, Jes. LV: 7. Ik zal uwe zonden uitdelgen: Ik zal ze niet zoeken: Ik zal er niet van spreken: Ik zal ze u niet verwijten: Ik zal in mijne liefde zwijgen; Ik hebbe u vrijwillig lief/ Hoz. XIV: 5.

5. Nog eens. Doet het tot Mij: doet het niet half en half, Jer. IV: 1, Zoo gij u bekeeren zult, Israël, spreekt de HEERE, bekeert u tot Mij. Doet het tot Mij, anders zoude Ik ook in uw verderf lachen. Keert weder tot uwen vorigen Man, doe was 't u beter als nu, Hoz. II: 6. Kust niet/ voor dat gij in mijne gunste zijt. Toont/ dat het u om Mij te doen is.

Dat is nu de last en de boodschap. Waar moeste de Profeet met die boodschap gaan? Tot allen, die in de stadspoorte waren. Zegt het elk in zijnen rang. 't Is gruwelijk / als het gaat gelijk Neh. III: 5, Hare voortreffelijke en bragten haren hals niet ten dienste hares Heeren. Zij lieten 't maar afgaan op de burgers en de goede ingezetenen. Neh. XIII, daar hebt ge het tot twee- of driemaal; daar moeste hij met de

Ede-

Edelen twisten; daarna kwam het zoo verre/ dat hij ze bloekte; eindelijk moeste het zoo verre komen/ dat Hij ze het haar uitplukte. Dat zoude gruwelijk zijn/ dat Overheden zouden zeggen/ laten de Armen en de Burgers maar God vreezen/ maar wij willen niet: neen zij moeten voorgaan, en dan zullen er vele volgen.

Zij mogten denken: Propheet/ wat wilt ge van ons hebben? is 't geen koppigheid in u? Man/ gij stelt u of gij den Devotaris was. Ach! zegt dat toch niet: ik hebbe mijn last en commissie van hooger hand.

Eerst. Ik hebbe mijne roepinge van den HEERE. Wat doet een Vorst of Koning als hij een gezante zendt? Leidt hij de woorden niet in zoo een zijn mond? En mag die gezante daar wel buiten gaan? Mag iemand wel zeggen: gij en hebt zulken Instructie van den Koning niet? Ik betuige u/ al was 't dat God hier voor u stond/ Hij zoude niet anders spreken. Ziet dan toe/ dat gij mij niet en verwerpt want die mij verwerpt, die verwerpt Hem die mij gezonden heeft.

Ten tweede. Het is de HEERE der Heirscharen, die mij gezonden heeft. En wat heeft Hij al legers om u te verbreken? Hij kan de engelen gebieden om u te dooden/ gelijk het leger van den Assyriër, 2 Kon. XIX: 35. Hij kan de sterren gebieden om tegen u te strijden/ Rigt. V: 20. Hij kan de aarde gebieden om u levendig te verslinden Num. XVI: 32. Hij kan de zee gebieden om u te overstroomen en verdrinken/ Exod. XIV: 28.

II. Waarom laat God dat zoo zeggen? Daarom: omdat God zeer vertoornd geweest is tegen uwe vaders. Hij wilde er zoo gaarne uitscheiden met u te slaan. Kunnen dan de slagen u geen afkeer van de zonde doen hebben? Het is of God zeggen wilde: volk/ gij loopt met verscheurde kleederen; gij hebt haast niet te eten of te drinken in uw land; uw land wordt afgeloopen van de vijanden; gij wordt een geplunderd, geplukt en beroofd volk. Is de stok des drijvers u nog niet te veel? zijt gij den schepter der goddeloosheid nog niet moede? Ziet gij de gebrande staken van uwe huizen niet? Ziet gij de gerooste steenen niet in uw land? Is al het spotten der vijanden u nog niet tot een last? Zoudt gij niet gaarne naar uw land gaan? Zoudt gij er niet gaarne intrekken? Hoe staat het bij u? Hoe sta ik bij u? Dan werden er eens roode paarden gezien; nu bruine, dan hagelvlekkige; dan witte. Wat wil dit al zeggen? De roode beduidden eene tirannige vervolginge, en bloedigen oorlog. De bruine zijn wat donkerder/ de tyrannie wierd wat verminderd, het ging zoo bloeddorstig niet toe. De hagelvlekkige beduidden/ dat het dan eens een tijd van benaauwdheid/ en dan weêr eens een tijd van wat ademschepping zoude zijn. Wat is nu roode, bruine, zwarte, witte, al door malkanderen? Daar komt altemet benaauwdheid en altemet eene ontkominge voor een oogenblik. De witte

dat was vrede en welstand. Dan kwam er een ruiter te paard, die commissie gaf dat ze in hun land zouden trekken. Dan kwam er een hagelvlekkige Arthasasta, die den ingang hinderde/ die hinderde den bouw. God verwekte weêr anderen/ die gaven order om te bouwen. Eindelijk was 't/ gaat naar uw land/ 't is gedaan/ 't is vrede. Daar begonnen ze als op nieuw te leven/ die dorre beenderen/ daar kwam een geest des levens in/ zij hebben zoo al lange gefukkeld; maar eindelijk komen zij er aan. Daarop zeide God: ik hebbe uwe vaders nooit in hun land laten trekken/ als op conditie. De artikelen kunt gij lezen Lev. XXVI en Deut. XXVIII, XXIX, XXX, Zij moeten met God in een verbond komen Daarop doet Hij ze in hun land trekken. Coen zij nu het land gedeeld hadden/ en dat zij in de bezittinge konden gaan/ zoo vernieuwen zij weder het Verbond, Jos. XXIV. Coen zij er nu in waren/ zoo zeide God: Zoo heb Ik broeg op geweest/ en gezegd/ bekeert u, Jer. III. Ik hebbe door uw geheele land geroepen/ gij zult er uit moeten/ zoo gij u niet bekeert; maar als gij u bekeert, zoo zal Ik Mij over u ontfermen; en zoo gij het niet doet/ zal Ik u weder uitroeijen. Wilt gij er weder intrekken/ Ik heb er niet tegen/ Ik zal het zoo beschikken/ als gij tot Mij wilt wederkeeren/ en op geene andere conditie. Wilt gij dat niet doen/ trekt er dan niet in/ want dan zal uwe laatste dwalinge erger zijn dan uwe eerste. Uwe vaders heb Ik met geeselen gekastijd/ en u zal Ik met schorpioenen kastijden; voor uwe vaders heb Ik als een kleinste vinger van oordeelen gehad; maar dan zal Ik voor u als een lenden van oordeelen hebben. Ach! zoo gij tot God niet wilt wederkomen/ zoo zet geen voet in het land; want het zal u niet wel bekomen/ zoo gij niet tot Mij wederkeeren wilt. Zij mogten zeggen/ Prophect gij moogt zoo wat praten; maar dat zal zoo niet zijn; leest dan 1 Kon. XXII: 28, daar zeide Micha tegen den koning: Indien gij eenigzins met vrede wederkomt, zoo heeft de HEERE door mij niet gesproken. Ik betuige/ dat ik maar een godeloos Prophect zal zijn/ zoo gij met vrede wederkeert. Zoo mogten deze ook wel zeggen/ Hoort, volken altegaar, ik zal liegen zoo gij voorspoed zult hebben/ als gij tot den Heere niet wederkeert.

Geliefden/ daar hebt gij onze twee zaken. Nu willen wij aan u wel eens vragen/ (laat ons eens familjaar handelen) of gij daar wel tegen kunt hebben? Dienden wij het ook niet te doen? Mogen wij tot u ook niet wel zeggen/ keert weder tot den Heere, gij afkeerigen? Of hebben wij geene zonde? Zouden de zonden van de burgerlijken, en Landmans, de kerkelijke personen, wel kunnen opgeteld worden? Het en lust mij ook thans niet. Maar dat stellen wij vast/ dat er tot den Heere moet wedergekeerd worden, of God zal tot ons niet wederkeeren. Gij zult zeggen/ wat hebben wij dan voor zonden? Optellen dat willen

wij

wij niet doen; wij hebben ze zoo dikwijls opgeteld: de zonden van de grooten, de zonden van de academiën, van de burgers, en van alle de landgenooten: 't en lust ons niet meer.

Eerst. De hoovaardije in gesten en tale, in gewaad van mannen en vrouwen, dat roept tot God in den hemel. Die Voorbereidings-predikatie, 1 Cor. II, dat het mannen leelijk staat lang haar te dragen/ daar vraagt men nu niet naar. Insgelijks de vrouwen, die doen 't geen tegen de nature is/ in die leden te ontblooten/ die God en de nature leeren dat men bedekken moet. De mannen lijstenen natuurlijk vrouwenhaar te dragen/ en de vrouwen zouden bijna wel blootshoofd loopen; en dan komen er nog losse tongen/ die zeggen/ is dat zonde? en is dat zonde? Ik hebbe van mijn leven Predikanten het lang haar voor een man hooren bestraffen; en nu lagchen zij met de bestraffinge/ en sommige Predikanten staan zelf met opgesmukt haar op den predikstoel. Nu moogt gij al leven zoo als gij het verstaat/ Predikanten, politieken, Burgers, nu de duivel dat ingeeft/ dat is geen zonde, en dat is geen zonde.

Ten tweede. Dan zijn er de danserijen, het dartel huppelen en springen; den eenen zijne heupe uit het lid/ den anderen wat anders. Anderen zijn dan bezweet en bezigt/ zoodat ze/ als ze tot stilte komen/ in een oogenblik dood zijn; dat hebben wij al gezien: daarom evenwel niet gelaten; neen/ zij moeten hunne leden oefenen; zij moeten wakker en adret zijn. Dat is al geen zonde meer. Nederland heeft geene zonden meer.

Ten derde. Ziet eens al dat strijken en buigen; dat neigen van den kop in de wereldlingen naar de mode. Als zij dat maar wel kunnen doen/ 't is of zij in den hemel waren. Hoort hunne taal, hunne complimenten naar de mode/ hunne neigingen en buigingen van het ligchaam, als zij dat maar wel verstaan/ dan zijn ze zoo gerust/ alsof zij in den hemel waren.

Ten vierde. Het is of men tegenwoordig de kinderen anders niet leeren mogte als sabbathschenderijen, vloeken in huis en op straat, of het iemand ziet of hoort/ daar vragen zij niet naar.

Arm mensch! bedenk u eens/ wat hebt gij er tegen/ om tot God weder te keeren?

Daar is niemand die er wat tegen kan hebben/ als de duivel, en die kan er nog niet altijd tegen hebben? of de wereld, die in 't booze ligt/ die is er tegen/ uw goddeloos gezelschap is er tegen; uw verdorven hart, uwe zondige nature is er tegen.

Maar wilt gij eens hooren wie er voor zijn? God uit den hemel is er voor/ moogt gij het dien wel weigeren? Is Hij het niet die ziel en ligchaam kan verderven in de helle? Matth. X: 28. Daar dispenseert Hij niemand van. De grooten kunnen malkanderen nog verschoonen; maar van dezen last verschoont God den koning noch den onderdaan. Jerem. XIII: 15, 16, zegt God niet alleen tot alle de inwoonderen des lands,

maar zelfs tot de koningen, de priesters, en de profeten: Hooret en neemt ter ooren, en verheffet u niet, want de HEERE heeft het gesproken. Gevet eere den HEERE uwen God, eer dat Hij het duister make, enz. Nog eens/ de engelen zullen er bezblijd over zijn: zij zuchten als wij zondigen/ was het spreekwoord onder de Joden/ en zij zijn blijde als de menschen zich tot God bekeeren. Nog eens/ de goden op de aarde zijn er voor. Wat zeggen de Staten-Generaal in den biddagsbrief? dat gij u waarlijk moet tot God bekeeren. Kunt gij er dan wel uit? De god dezer eeuwen, de duivel zelve/ duzft de bekeeringe niet tegenspreken. Hij zegt wel/ stelt het nog wat uit: gij zult u daarna nog wel eens bekeeren; maar hij zegt niet/ gij moet u niet bekeeren. Uwe conscientie is er voor/ als gij ze niet toe en schroeit. Weet gij wel raad met uw gemoed/ in al het zondigen? Gij kunt er geen raad mede weten; of gij moet zulke brandijzers nemen/ om ze toe te schroeijen. Uwe vrome voorouders, als gij voor hun doodbedde stondt/ wat zochten ze u op 't harte te drukken/ vreest God, of ik kan niet gerust sterven. Als ik dat konde hopen/ dan zoude ik mijn hoofd met vrede kunnen nederleggen; als gij mij dat zeide/ dat gij God zoudt dienen. Is 't zoo niet gebeurd? Als gij het niet wilt doen/ wat wilt gij dan met den bijbel doen? wilt gij die dan de kerk uit hebben? zegt gij/ ik geef er niet om? Weet gij wel dat hij het Woord Gods is? Hebt gij uw leven wel een oud of jong Predikant gezien/ die niet zeide/ keert weder? Als gij nog zulke losse Predikanten op stoel ziet/ die de bekeeringe kleinachten/ kunt gij ze wel dragen? Hebt gij uw leven wel een stichtelijk traktaat in uwe hand gehad/ dat anders zeide/ als/ gij moet naar God/ en dan zal 't u welgaan? Heeft uw goddeloos gezelschap u daarvan niet wel overtuigd? Als zij kwaad deden/ zeiden zij dan niet wel/ het gaat te grof met ons vloeken/ zuipen/ hoereren/ drinken? enz. Hebt gij niet wel moeten doen/ gelijk die melaatsche, 2 Kon. VII: 8, 9, toen zij daar in de tenten goeden sier maakten/ en alles voor zich wegstaken? Zij zeiden eindelijk: Wij doen niet wel. Hebben uwe goddelooze gezellen niet wel gezegd/ als die eene moordenaar, Luc. XXIII: 40, tegen zijn' kameraad? Vreest gij ook God niet? De zegeningen Gods roepen 't u toe. Ik hebbe gewacht/ dat gij goede druiven zoudt voortbrengen/ zegt God/ Jes. V: 2. De vromen roepen 't u toe: zondigt zoo niet/ zeggen zij/ of wij kunnen niet meer bidden: wij hebben geene bijmoedigheid meer om te bidden. De oordeelen Gods roepen 't u toe/ Micha. VI: 9, De stemme des HEEREN roept tot de stad: Hoort de roede, en wie ze besteld heeft. De galgevelden en de deugnieten, die daar op de stalen en raderen steken/ roepen u toe: Leert van mij gerechtigheid te werken; weest gewaarschuwd/ verzacht de goden niet; bekeert u/ en vreest God/ eer gij in hetzelfde oordeel komt.

Ach God! wat versteende harten moeten wij hebben/ dat wij naar

zoo

zoo vele roepende ſtemmen niet en luiſteren! Of iſ het met opzet? Speelt gij den disperate? Ach God! bewaar ons: het zal niet gaan/ of het moet anderſ gaan.

Zegt gij/ het iſ geen nood; 't iſ nog tot op het uiterſte niet gekomen. Ach! hoe zuur zal zulk ſpreken en zulke taal u bekomen! Wilt gij wachten tot op het uiterſte/ en het dan maar doen?

Zegt gij/ wij hebben traktaten genoeg; die zullen ons wel redden? Dat vreezen wij dat toch in den grond van 't hartſte zit/ van klein en groot. Wij hebben 't in eene hiſtorie geleezen/ (zoodat het al een oud kwaad iſ) dat zij daarop ſteunden/ in 't jaar 1573 den 24 Julij/ toen Haarlem verloren was; zij ſchreven een' brief aan den prins/ dat zij wel wilden weten/ of er eenig magtig potentaat was/ daar hij een traktaat mede gemaakt hadde? of hij uit dien hoofde eenige hulpe verwachtte? Maar wat antwoordde die prins den 9 Auguſtus aan die dan Holland? Nadat ik de beſcherminge dezer landen op mij genomen hebbe, hebbe ik een verbond aangegaan met den Alleropperſte Potentaat der Potentaten, met den God van den hemel, van wiens magtige en genadige hand ik een treffelijk ontzet verwachte. Ach God! dat onze regenten ook zoo beden! Wierden er zoo vele gezanten naar den hemel gezonden/ alſ naar Engeland, Frankrijk, Spanje, Regensburg, Weenen en andere potentaten, daar zij vrede en bewaringe bij verzoeken! Was elke regent zoo een bidder bij den Heere! dat ze naar God gingen om vrede en bewaringe te verzoeken! Deden ze zoo veel bij God, om het verbond te vernieuwen en te bevestigen, alſ zij bij de potentaten doen/ om het verbond te bevestigen! Dat wij alle te zamen zoovеel beden/ om God aan onze zijde te krijgen! Wie weet, God mogte zich wenden, en berouw hebben over het kwaad, en een zegen achter zich overlaten.

Zullen de regenten niet met allen doen? Zullen zij zeggen/ dat de zonden ſteeds aanwassen, en dat wij ons ernſtig bekeeren moeten; en willen zij het met den dingen niet aanroeren? Kunnen zij geene boosheid weren? geen goed bevelen? Mijn God! wij weten niet waar wij langen zijn; dat kan niet beſtaan alſ 't zoo gaat.

Laat ons elk van ongelven beginnen/ en dat gelijkerhand/ hoe eer hoe liever. Hoepen 't de overheden/ dewelke God over andere provinciën van ons Vaderland uitvoert/ u niet toe? Mijn God! hebt gij de haast niet gezien/ en in uwe hand gehad/ van die innundatie door de wateren? Die ze gezien heeft mag er vrij wel bijzetten: die dit leest merke daarop. Boven Utrecht, bij Gorkum en Alblasserdam, 't iſ alleſ zoo ſchrikkelijk/ dat uw hart breken moet. Zij hadden wel altemaal moeten verſmoren/ hadde God niet beſchikt een' zwaren ijsdam/ waardoor het water maar iſ aangewaſſen met een of een halven voet te gelijk/ zoodat zij nog tijd hadden om te vlugten. Als 't niet of God nog in zij-

nen toozn deꝛ ontſezmenꝛ gedenkt? en dat Hij zegt: Ik hebbe de bijl opgeheven om af te kappen/ maar Ik houde ze nog in.

Wilt gij dan God nog niet vreezen? Is dat zulk een laꝛt? is de zonden te doen zulk een vezmaak? Wilt gij dan het uitezſte afwachten? Wilt gij dan eezſt uwe huizen vezbzand zien/ uwe goederen weggeroofd/ uw land vezwoeſt/ uwe zwangere vzouwen opgeſneden/ uwe kinderen vezmoozd of naar vzeemde landen vezvoezd zien? Ja wilt gij eezſt op een doodbedde of in de helle liggen/ eez gij aan uwe beſtreeringe gedenkt? Gij moet tot God wedezkeeren/ of het is met onꝛ land en met uwe ziele gedaan. Hoor dan naar raad/ eez het te laat is.

Wij zullen 't daar nu bij laten/ en bidden God/ dat Hij al dit gezegde beliefde te zegenen aan onꝛ en aan ulieden/ tot zijne eer/ om zijnꝛ Zoonꝛ wille.

AMEN.

TWEEDE
PREDIKATIE,

OVER

ZACH. I: 3.

Daarom zegt tot hen, alzoo zeit de HEERE der Heirscharen, keert weder tot Mij, spreekt de HEERE der Heirscharen, zoo zal Ik weder tot ulieden keeren, spreekt de HEERE der Heirscharen.

OP EENE KERMIS.

Wij lezen/ Jes. XLVI: 10, dat God zegt: Mijn raad zal bestaan en Ik zal al mijn welbehagen doen. Laat het gaan zoo het gaat in de wereld/ Gods voornemen zal vast bestaan; dat Hij eens besluit t' zijner eere/ zal zonder hindering voortgaan. Daar is geen raad noch verstand noch wetenschap tegen den HEERE, Spreuk. XXI: 30. Al woedde iemand nog zoo tegen den Heere/ zijn raad overwint het al. Jozephs broeders wilden niet voor hem buigen; maar bestaat de raad van God niet? Zij komen allen knielen voor Jozeph. Wat woelde Pharao tegen Mozes? Hij moest verhoogd worden; het kind moest op de riviere geworpen worden/ opdat hij tot geen staat zoude komen/ en daardoor komt hij tot staat: 's Konings dochter komt zich daar wasschen/ die het kind voor haren zone laat opkweeken. Mordechaï moeste een wonderboompje zijn voor zijn bolk; maar hoe woelde Haman eerst tegen hem? De koning moet maar een' slapeloozen nacht hebben/ en daardoor moet hij kennisse krijgen van eene weldaad aangaande zijn leven/ door Mordechaï aan hem gedaan; daar raakt hij ten hoogste verheven. Hoe zullen Daniël en zijne medgezellen bij Nebucadnezar in achtinge komen? Zoo een grooten monarch/ daar men van zeide/ wien hij wilde, die doodde hij, en wien hij wilde, behield hij in het leven God toont dat Hem niets te wonderlijk is: Hij geeft dat de koning in zijnen slaap met zijne gedachten maalt op iets dat wonderlijk is; en wakker zijnde had hij den droom vergeten/ daardoor raakt Daniël in zulken aanzien/ dat geen potentaat zoovele eere zoo lang bekleed heeft; en dat onder zoovele omkeeringen van zaken. Daar moet een koning van Babel twee of drie weg! Daar moeten resolutiën komen

van

van den Perſiaanſchen koning. Dat duurde zoo totdat de zeventig jaren uit zijn: toen keerde hij wederr naar zijn land. Hoe zal Israël uit Babel komen/ dat daar zeventig jaren verdrukt moeſte worden? Zeventig jaar, 't is menig menſch zijn leeftijd niet! Hoe zullen zij in hun land zijnde weêr te regte komen? Hunne huizen zijn met duur verbrand! Alles is verwoeſt! de ſtad, de tempel, het paleis! Hoe zullen die verſtrooiden onder de honderd negen en twintig landſchappen te regte komen? Hoe zullen die dorre doodsbeenderen leven/ daar zoo een Profeet als Ezechiël was/ geene kans toe zag? Ezech. XXXVII, Gods raad zal beſtaan. Jer. XXIX, zeide God/ 't zal nog zeventig jaar moeten aanloopen. Hoe zal 't wezen? De groote HEERE hadde dit volk eenen gezalfd; die zoude het doen Jes. XLIV: 28, Die zal al mijn welbehagen doen. Die zoude tot Jeruzalem zeggen: wordt gebouwd. Heere/ mogten zij zeggen/ die man kent U niet. Ik weet wel hoe hij heet/ zegt God; hij heet Cores; Ik toename hem. Dat God daar voorzeide volgens zijnen raad/ dat is gebeurd. 2 Chron. XXXVI: 22. 23, daar zegt Cores, God heeft mij bevel gegeven om Hem een huis te bouwen: wie is er onder u van al zijn volk? die trekke op; God zal met hem zijn. Daar komt een leven onder alle die dorre doodsbeenderen. Zij hadden geen' moed of kracht meer; daar gaan ze heen/ op het bevel des konings. 't Was als gij Cores zag eben alsof gij eenen anderen David zag; die zeide: ik zal niet op mijn bedde klimmen/ of ik zal den HEERE een huis gebouwd hebben. 't Was of gij eene anderen Salomo zaagt/ die een huis voor den Heere bouwde. Het volk bond dikwijls meer gunſte bij de Perſiaansche koningen, als bij hun eigen volk. Daar hielde de ſtok des drijvers op. Daar langden ze de harpen van de wilgen: daar waren zij als degenen/ die droomden; daar kwamen zij in hun land. 't Gaat er hun in 't eerſte zoo wel niet/ zij hadden zoovele tegenſtribbelingen in hunne akkers, in hunne negotie, 't ſcheen dat God hun een wonderteken was; God geeft er reden van/ mag Ik met het mijne niet doen wat Ik wil? Gij dacht/ wat zullen nu onze akkeren en onze wijngaarden al vruchten geven! Maar neen! meent gij/ zeide God/ dat Ik u alle andere dingen toewerpen zal/ als gij niet zorgt voor Mij en mijne dienst? Daar waren in Perzië mannen onder hen/ die groote bekwaamheden hadden; een Haggaï, een Zacharia, een Zerubabel, een Daniël. God zegt tegen hen/ doet eens eene boodſchap aan dat volk; zegt hun/ dat Ik door hare Vaders vertoornd ben. Zij weten het wel; maar zegt hun/ dat zoo zij geene hand aan 't werk ſlaan/ dat het hun niet gelukken zal/ zoo zij Mij laten baren. Zij zijn nu in hun land gekomen; maar hadden zij liever gebleven daar zij waren/ zoo zij Mij en mijne dienst verachten! Willen zij in hun land Mij niet dienen/ laten zij dan dragen dat er komt: dan zal Ik hen van onder den hemel uitdelgen/ en Ik zal ze in de helle werpen; maar willen zij zich bekeeren en Mij dienen/ dan zal Ik Mij tot hen keeren. Dat zult gij

roe-

roepen en hun inſchrijven langs ſtraten en wegen ; dat Ik ze dan beloove mijnen zegen/ en toon ze/ dat Ik dan een Vaders gedrag over hen zal houden. Dat hebt gij hier zoo in 't begin van deze prophetie.

In dit derde vers toonden wij bij de vorige predikatie dat vier ſtukken waren. (1) Dat God zeide : Ach volk ! gij zijt zoo diep van Mij afgekeerd, maar keert weder tot Mij. (2) De reden waarom dat zij moeſten wederkeeren ; omdat God zoo vertoornd geweest was. (3) De belofte : Dan zal het anders gaan, dan zal Ik weder tot u keeren. (4) De zekerheid : Daar kunt gij gerust op zijn/ De HEERE der Heirscharen zeit het. Wij hebben toen de twee eerste ſtukken afgehandeld. Nu zullen wij zoeken te ſpreken van de twee laatste ſtukken.

I. Hebt gij de belofte. God zegt : Zoo zal Ik weder tot ulieden keeren.

II. De verzekeringe. Zij ſtonden er ſtaat op maken. God zegt tot driemaal toe : Spreekt de HEERE der Heirscharen.

I. Wat wil het zeggen/ als God tot een volk wederkeert ? Wij zullen uwe aandacht eerst eenige prenten voorhouden/ onder welke gij u God moet verbeelden/ als Hij tot een volk of menſch wederkeert/ en daarna zullen wij toonen/ waarin dit wederkeeren beſtaat.

A. De prenten daar wij het u onder vertoonen zullen/ die zullen er licht aan geven.

Ten eerste. Het is de prente van een man wiens vrouwe van hem is weggeloopen. Zij komt altemet eens door de ſtrate daar de man woont : 't ſchijnt/ zij hunkert om weer bij hem te komen/ daar druipt altemet een traan uit hare oogen. De man roept uit het venſter : keert weder. Jer. III : 1 en Hos. II : 6. Daar vertoont God/ dat het is even als Rigt. XIX, met het wijf van den Leviet. Zij was weggeloopen, zij gaat naar haar vader : die was met haar verlegen. Als de Leviet weer om haar kwam/ 's vaders hart was vrolijk. Hij loopt haar na/ zij keert weder/ hij ſpraak naar haar harte.

Ten tweede. Het is de prente van een vader en een ondeugend kind. Hij ziet hem altemet om een hoek van de deure komen/ en hij is zoo ziek en zwak/ door 't gebrek dat hij geleden heeft ; wilt gij inkomen ? zegt de vader/ hoe zoude ik u verleveren ! Mijn harte is in mij omgekeerd : gij zijt mij een dierbare zone. Het verloren kind komt weer hunkeren. Ach ! zegt de vader/ mijn kind/ wilt gij inkomen ? Gij zijt toch mijn kind/ hoe zoude ik dan mijn harte voor u ſluiten/ nu gij wederkeert ? Ik wil wat in u overzien/ ik zal u geen kwaad doen ; komt in. Zoo doet God ook met een wederkeerend zondaar/ gelijk de verloren zoon, als hij nog verre was liep hem de vader al te gemoete/ Luc. XV.

Ten derde. Het is de prente van een doctor, die een patient heeft. De patient verwerpt hem/ hij wil niet naar zijnen wille doen. Eindelijk hij wordt zoo krank/ dat hij geen raad weet. Ach ! zegt hij/ als ik mijn-

ouden doctor hadde/ mij dunkt/ dat ik genezen zoude zijn; zoo doet God ook als men met berouw tot Hem wederkeert. Als men zegt: Komet, en laat ons wederkeeren tot den Heere, dan kan men ook zeggen: want Hij heeft verscheurd, en Hij zal ons genezen; Hij heeft geslagen, en Hij zal ons verbinden, Hos VI: 1.

Ten vierde. Het is de practente van een' leidsman. Hij heeft iemand onder zijn geleide gehad/ maar hij wilde hem niet meer volgen; hij raakt in bosschen. Daar zijnde/ zoo schreit hij: Ach! was ik bij mijnen vorigen leidsman! Zoo is onze God: Zoude mijn aangezigte met u mede moeten gaan? zeide God/ Exod. XXXIII: 14. Ja/ zeide Mozes; Zoude Ik u mijne duur- en wolkkolomme morten geven? Ja/ zeide Mozes, ik zal anders van hier niet optrekken.

Ten vijfde. Het is de practente van een' man of Vader, die zijne laatste vermaninge doet aan zijne vrouwe of kind: en hij ziet/ het doet kracht/ daar komen tranen/ zij vallen in: de man of vader kommelt over hen; hij zegt/ ik weet niet waar ik het hebbe/ dat gij tot mij wederkeert. Jer. III: 1, zegt de Heere/ nu zal Ik ze weer trouwen. God toont dat onder zulke liefelijke practenten.

B. Gij zult zeggen: dat batte ik/ maar wat doet God als Hij toteen volk wederkeert, dat weer in zijne geboden gaat wandelen? Geliefden! Hij doet zeer heerlijke en schoone zaken/ daar dat wederkeeren dan in bestaan zal.

Eerst. Wat doet God dan in de policie?

1. Hij stelt er over hen om hen te beheerschen/ dat geene kinderen zijn. Maar zulken/ die de zuivere waarheid en de vreeze Gods beminnen: mannen die de gierigheid haten/ oude en verstandige mannen/ Deut. I: 13-17 Omdat uwe God Israël bemint (zeide de koninginne van Scheba tot Salomo) zoo heeft Hij u tot een' koning over hen gesteld, 2 Chron. IX: 8. Dan hebben die dingen geene plaatse/ die men leest/ Jes. IX: 13, 14, Ik zal van u wegnemen den ouden en den aanzienlijken, den raadsman, den held, en Ik zal geven, dat kinders over u heerschen. Maar in plaatse van dat zal Ik geven/ dat de schilden der aarde Godes zijn. Dan krijgen zij zulken/ gelijk een Mozes, David, Aza, Josaphat: die zijn dan aan het bewind.

2. Dan geeft God/ dat de koning en de Politiek niet bezigen zijn/ om het volk te strekken. De financiën, de kasten van het vaderland zijn voorzien: 't gaat dan zoo/ dat men moet zeggen/ gij geeft bijna te veel/ Exod. XXXVI: 5—7. Daar was misschien wel een uitroeper tien of twaalf/ die riepen/ dat zij te veel bragten.

3. Dan gaat het met hen als met een Hiskia, die liet alle zijne schatten zien aan de gezanten van Babel/ hoewel dat den Heere mishaagde. Dan geeft God dat er zijn schatten van olie en wijn, van goud en zilver, gelijk in Salomo's tijd. 't Zilver was er geacht als straatsteenen.

4. Dan geeft God/ dat het uitermate eerlijk gaat in 't gerigte. De reg-

regters zijn dan geene medgezellen der dieven, 't geschenk verblindt dan hunne oogen niet: zij houden het gerigte Gode. De regters zijn bedaagde mannen, daar men ontzag voor heeft; zij hebben ook een ontzag voor dien tekst/ Deut. XXV: 1, Gij zult den regtveerdige regtveerdig spreken, en den onregtveerdige verdoemen. Daar wordt niet alleen in de vierschaar geschilderd: Vervloekt zij die den goddelooze regtveerdigt, en den regtveerdige verdoemt: van die beiden heeft de Heere eenen gruwel. Prov. XXVII: 15. Maar het wordt er ook betracht. Zij willen aan die plaatse des gerigts de tranen der verdrukten niet hebben.

Ten tweede. Dan heert de Heere weder tot een volk/ als Hij in de militie geest afgerigte/ geswinde helden/ die het zwaard aan de heupe hebben/ wier aangezigten als leeuwen/ en hunne voeten als der hinden zijn/ gelijk Davids helden, 1 Chron. XII: 8. Dan jaagt er een tien/ en tien jagen er honderd/ en honderd duizend.

Ten derde. Als God tot een volk wederkeert/ wat doet God dan in de kerke?

1. Dan geest Hij/ dat er in de kerke zulke ouders zijn/ die hunne harten op de zake Gods zetten/ die de onderwezenen van hun huis hebben/ gelijk als Abraham hadde/ Gen. XIV: 14. Dan wien God dit heerlijk getuigenis geest: Want Ik hebbe hem gekend; opdat hij zijnen kinderen en zijnen huize na hem zoude bevelen, en zij den weg des HEEREN houden, Gen. XVIII: 19. Dan onderwijzen de ouders hunne kinderen als ze aan tafel zitten/ aan den haard/ op het bedde/ langs den weg. Deut. VI: 6, 7. Zij vertellen hun/ wat God al gedaan heest. Ps. XLIV: 2. Men moet er van hengen al was 't dat men zeventig jaren leefde. Mijn vader nu leerde mij; zeide Salomo, Prov. IV: 4, En Prov. XXXI leest gij de woorden waarmede zijne moeder hem onderwezen hadde. In hun afscheid zeggen ze: Gij mijn zone, kent den God uws vaders en dien Hem. Zoo gij Hem zoekt, Hij zal van u gevonden worden, maar zoo gij Hem verlaat, Hij zal u tot in der eeuwigheid verstooten, 1 Chron. XXVIII: 9. Zij leeren den jongen de eerste beginselen naar den eisch hunnes wegs, opdat als zij oud geworden zijn, zij daar niet van zouden afwijken. Het kleeft hun nog aan/ als zij oud geworden zijn.

2. Dan keert God tot een volk weder als Hij in de kerk uitmuntende mannen geest. Toen God met zijn volk Israël was/ zond Hij hun een' Mozes, een' Aäron, een' Pinehas. In vervallene tijden zond God mannen met buitengewone gaven: dan hadt ge een' Elia, een' Eliza, een' Micha, die hen tot den Heere deden wederkeeren.

3. Als Hij zegen geest op de talenten zijner knechten/ als er niet alleen tien regtvaardigen zijn/ maar wel zeven duizend. Dan geest God/ dat door de goede vijgen de booswichten ook bedwongen worden/ Rigt. II: 7. Zij waren vroom zoolang als de oudsten leefden. En volgens 2 Chron. XXIV: 2

waren zij bzoom zoolange de Hoogepzieştez Jojada leefde. Dan geeft God mannen daar veel buuz in is/ die goede wacht en tucht houden/ die meez ontzag booz God hebben als booz eenig mensch, al was 't een koning. 2 Chron. XXVI: 16-21, wilde de koning priesterwerk doen/ maaz daaz komt Azaria, die zeide: koning, 't en komt u niet toe te offeren, maar alleen den priesteren. Hij wilde er in boozgaan: God ştzafte hem met melaatschheid; de pzieştezs zagen 't/ zij ştieten hem toen uit den tempel.

4. Als ez eene feesthoudende menigte komt/ en dat ze komen met vasten en geween, en met rouwklagen, gelijk 2 Chron. XXX, XXXI, XXXII, XXXIII en XXXIV. Als zij zoo allen 't zamenvloeyen om op het feest te komen/ om een' reformatiedag te houden.

5. Als onder 't volk zulk eene hoogachtinge is booz de geestelijke godsdienst. Wat had Obadja er achtinge booz/ dat hij honderd Pzopheten/ telkens vijftig/ in eene spelonke met bzood en watez onderhield? Wat eene achtinge had die Elia bij de Sunamitische! Wat eene achtinge had die Profeet bij de weduwe te Serepta! Dan zeggen Gods kinderen: bij deze dingen leeft men, en in alle dezen is 't leven mijns geestes.

Ten vierde. Als God tot een volk wedezkeezt/ wat doet, Hij dan in het ligchamelijke?

1. Dan geeft God dat de buzgezs hunne winkels vol hebben; de akker en de handteeringe, het gaat alles zoo wel/ zoodat de boozspoed/ die elk heeft/ niet te beschzijven is: zoodat elk moet uitroepen: Ik ben te geringe dan alle deze awe trouwe en weldadigheid. Den winkelier, den ambachtsman, den akkerman, den zeeman, 't gaat hun allen wel/ Ps. CXIV en CXLVII. Zij zitten zoo als onder hunnen wijnstok en vijgeboom/ en zij noodigen malkander tot den lof des Heeren.

2. Als zij in de steden en dorpen en overal moeten zeggen/ wat een negotie is er! Welke fortifikatiën en sterkten zijn er! Zij tellen de torens!

3. Als God zegt/ gelijk als Exod. XXXIV: 24. Als Ik u ruimte zal gegeven hebben in uw land/ dan zal Ik het in 't harte van uwe vijanden niet laten opkomen/ om u te benadeelen; zij zullen uw goed niet begeeren/ of/ zoo zij het begeeren/ dan zal Ik een burige muur rondom u zijn.

4. Als God zegt/ gij zult als mijn oogappel zijn: Ik zal uwen bzede groot maken/ daaz zal geene bejegeninge van eenig kwaad zijn: uwe landpalen zal Ik in bzede zetten/ Ps. CXLVII: 14.

Ten vijfde. Als God tot een volk wedezkeezt/ wat doet Hij dan in het geestelijke?

1. Zoo ras als zoo een volk zich voor God beznedezt/ en met betijdenisse van schuld tot Hem komt/ zegt God: nu gij zoo komt/ nu hebbe Ik het u al vergeven: Ik delge uwe overtredingen uit als een' nevel, Jes. XLIV: 22. Ik, Ik ben 't, die uwe overtredingen uitdelgt; Ik en gedenke uwe zonden niet, Jes. XLIII: 25. Ik werpe uwe zonden

ach

achterz mijnen rugge/ in de diepte van de zee/ Micha. VII : 18, 19.

2. Dan gaat Hij met een volk handelen gelijk als in den beginne. Ezech. XVI : 1—16. Hij laagt daar walgelijk in uwen bloede; geen mensche hadde medelijden met u; Maar Ik spoelde uw bloed van u/ Ik zetrede eene sierlijke kroone op uw hoofd/ en gij wierdt zeer verheerlijkt. Ik handelde zoo met u/ gelijk als in de allergodvruchtigste tijden.

3. Dan zegt God: als Ik uw pad ten einde zal hebben laten loopen/ dan zult gij in vrede ontslapen: uwe kinderen zullen voor uw bedde staan/ als een' Jacob; en gij zult in den Heere sterven/ en opstaan in uw lot. Men zal van u zeggen; die vrome is in den Heere gestorven! Hebr. XI Daar hebt gij zoo eene geheele wolke. Ik zal u in mijn paleis inbrengen/ voor mijnen troon/ zegt God/ daar zal zijn verzadiginge van vreugde. Daar zal Ik u doen aanzitten/ met Abraham, Izaäk en Jacob.

Dat is nu het wederkeeren van God tot een volk. Hebt gij nu nog geen lust om tot God weder te keeren? Staat u dat op zoo eene conditie niet aan? Is dat nu te veel geëischt/ dat Gij tot God moet wederkeeren, opdat God tot u zoude kunnen wederkeeren? De HEERE konde zeggen: het is uw pligt, gij moet tot Mij wederkeeren. Maar nu doet Hij nog zoo eene groote belofte daarbij: dan zal Ik tot u wederkeeren. Zij moesten niet maar alleen zeggen: Heere, keert tot ons, maar ook: wij komen tot U. Jer. III: 22. Moeste dat volk dat niet gezegd hebben/ zonder eenigen aandrang? Ach ja.

II. Maar om hen nu te meer op te wekken tot hunnen pligt, en te verzekeren van de waarheid van de belofte/ zoo voegt Hij er bij: Zeit de HEERE der Heirscharen, en dat tot driemaal toe. De Heere wilde zeggen:

Eerst. Meent gij/ dat de Profeet het maar zegt/ omdat hij het gaarne zoo zag? Neen, Ik hebbe het hem belast.

Ten tweede. Ik hebbe geheele heirscharen, die u ten dienste zullen zijn. Het woord van mijn bevel dat loopt zeer snel.

Ten derde. Denkt niet/ nu dat gij in uw land zijt/ nu is 't wel; Gods toorn is van ons afgekeerd; denkt dat toch niet/ want de koningen zijn zeer veranderlijk/ nu hebben zij eene goede meeninge voor u/ en morgen niet. Gij ligt rondom in uwe vijanden: ô volk/ het is een Heidensch koning, die u gunstig is/ een ander kan u wel weer tegen zijn/ hebt gij er geene onderbindingen genoeg van? De eene die zeide: bouwt, de ander zeide/ bouwt niet: daarom volk/ gij hebt God van doen: zoekt God toch aan uwe zijde te hebben/ zet uw hart en alles voor Hem open/ en dan zal Hij met u zijn. Het harte des konings is in de hand des Heeren, Hij neigt het als waterbeken waar Hij wil, Spr. XXI: 1.

Ten vierde. Het is den Heere ernst, Hij spreekt het twee- of driemaal. Wie heeft er ooit feil aan Hem gevonden? Waar is Hij ooit ontrouw geweest? Zoude Hem eenig ding te wonderlijk zijn?

Geliefde toehoorders/ daar hebt gij de verklaringe van dit vers in

twee reizen: gij hebt het kunnen hooren. Waar wat zegt nu uw harte? Gij moogt doen wat gij wilt/ 't mag hier gaan zoo 't gaat/ daar komt het op aan/ of gij het hoort/ of dat gij het laat: gij moet wederkeeren tot God, wilt gij hebben dat God tot u wederkeert. Het ga dan zoo 't gaat/ Nederland! 't zal anders niet gaan/ zoo gij dat niet en doet. Jos. XXIII, heeft God aan het volk Israëls dat betuigd.

Geliefde toehoorders! zoude men 't wel gedacht hebben/ daar wij zulk een' winter gehad hebben in ons vaderland/ dat wij wederom zoo zwaar zouden durven zondigen nu het kermis is? Wat voor een winter zult gij zeggen? Drie provinciën zoo geïnnundeerd! honderd zeventig dorpen ondergeloopen, en dan nog tien steden zoo gesteld! Het is hier nu kermis! zoude men wel zeggen/ dat het hier zoo geweest is? Hollandsche menschen/ Zeeuwsche menschen/ is 't al bij u vergeten? Hoe schuw heeft het gheel den zomer gezien? en nog ziet het schuw. Daar draait een bal in de lucht: daar is eene donkere wolke/ als van een mans hand. Wat willen anders die schepen der zee zeggen? Wat zeggen al die menschen te lande? Wat wil dat zeggen/ dat gij zoovele congressen aan de hoven ziet? Is 't nu een tijd om zooveel ijdelheid te zien? Gaat men naar de kerk/ dan is 't of men loden voeten hadde/ gaat gij naar de markt/ dan is 't of uwe voeten als der hinden waren. Gaat gij naar de kerk/ dan laat gij uw hoofd hangen als eene bieze/ gaat gij naar de markt/ dan gaat gij met den hoofde opgeheven. Ik weet niet hoe 't langer gaan zal: het gaat er overheen/ daar is geen kiem/ wat dat God doet. Zullen wij dan niet rusten/ voor dat God Middelburg en Zeeland, ja gansch Nederland, ontkermist? Voor dat Hij zulke benaauwde tijden zal geven/ dat men om geene kermis meer denken zal? Of denkt gij/ men begint te spreken van congressen? Ja/ om malkander te bedriegen. Of denkt gij/ daar zijn handen genoeg aan 't werk? Engeland/ Duitschland/ onze staat? Wij zeggen/ denkt een weinigje om Polen en Warschou. Denkt gij/ 't zal wel gevonden worden? Een goed commercietraktaat zal 't al helpen/ al is 't dat de ijver voor de religie weg is? Heere! zal 't dan wel gaan/ als er een goed commercietraktaat is/ en de verdrukte broeders vergeten worden?

Engeland is nog te prijzen. Daar houden ze vast- en bededagen, en dan zijn zij ons nog verre voor in magt. Hun brief van den bededag op den 18 Julij/ oude stijl/ is in 't bijzonder en niet generaal. Zij schrijven er in/ dat er onder hen zijn zulke Godslasteraars, Libertinen; Dwaalgeesten? Ja/ zij zeggen/ dat Gods Geest in eene groote mate geweken is. Wij wenschten/ dat er ook altijd in onzen bidbagsbrief stond/ wat zonden dat er onder ons in zwange gaan/ en welke de oordeelen zijn/ die ons reeds drukken/ of nog dreigen; dat men zeide/ dat en dat is onze zonde; dan zoude er nog wat goeds te wachten zijn. Wij zeggen dan/ doen zij dat/ en moeten wij zoo dartel zijn?

Waar

Waar is een ſtuk/ dat noodiger en heerlijker is/ als dat een volk zich naar God keert?

Wilt gij God niet zoeken/ gij zult Hem dan ook niet vinden.

Wij gaan ſterven/ en zullen het mogelijk met onze oogen niet zien/ maar wij verzeeren/ als gij niet wederkeert tot God/ gij zult een arm geplukt volk zijn/ zoo benaauwd dat gij geen raad zult weten.

Laat ik het eens in een prente voor uwe oogen brengen.

1. Was het niet eene ſchrikkelijke zake/ dat vreemden uw land afliepen/ dat ze uw huis in brand ſtaken/ en er u uitdreven/ en al de ſchatjes/ die gij vergaard hadde/ wegnamen?

2. Nog eens: zoude het niet bitter zijn/ als vreemden kwamen opeten dat gij gezaaid/ geploegd en geoogst hadt? Zoude het niet bitter zijn dat uwe hartslieve vrouwe van u wierd weggenomen? Als uwe kinderen van uwe borst en ſchoot wierden weggenomen? Zoude het niet bitter zijn/ als ze u naar de gevangenisse/ naar de balleijen/ naar de ſchavotten voerden? Zoudt gij niet moeten ſchreeuwen: is er wel eene smerte als deze onze smerte is?

3. Zoude het zijn leven wel van uw gemoed kunnen/ dat om uwentwille dit heerlijke land verwoest wierd/ en dat het eene woninge wierd voor de nachtuilen en schuifuiten? volgens Jes. XXXIV: 11—15. Dat in uw land alle ongedierte woonde? Dat de duivel en zijne medgezellen er malkander toeriepen?

4. Zoude het niet ſchrikkelijk zijn/ dat de kandelaar van zijne plaatse wierden weggenomen/ en dat God er mede ging naar een ander land/ daar hij meer nut konde doen?

5. Zoude het niet ſchrikkelijk zijn/ dat deze kerk wierde ingenomen van een deel geschoren Papen, en dat de drinkbeker der dankzegginge/ dien wij zoo dikwijls dankzeggende gezegend hebben/ wierde weggenomen; en dat er in plaatse van dien/ de tooverkroes van de Roomsche hoere op de tafel zoude ſtaan?

Wiens harte keert niet om? Denkt gij/ dat zal ons niet overkomen? Dat zoude/ buiten en tegen uwe gedachten/ al haast kunnen zijn; daar zijn er misſchien in deze kerke wel/ die 't beleven zullen. Het is een benaauwde tijd/ zoo dat het begint op het tipje te komen. Lust u zulk eene bittere zake? Gij zult zeggen/ ach neen! Wel keert dan tot God.

Laat ons nog een woordtje ſpreken uit opregtigheid onzes harten.

Eerst. Ach! zoekt een arme van geeste te worden. Weest zoo hoovaardig niet/ zoekt rijk in het geloove te zijn, Jac. II: 5. God roept u tot vasten en tot geween; wilt ge het niet doen/ zoo zal dit gezegde als een vuur zijn/ dat uw vleesch verteren zal.

Ten tweede. Ach rijke! wat hebt gij dikwijls in uwe hand tot tijd-

verd-

verdrijf? Is 't niet een kaarteboek of een roman? of dergelijke? Soudt gij niet beter den Bijbel, of een Psalmboek in uwe hand hebben? Hieronymus spraak van eene doorluchtige vrome vrouwe, selfs toen zij door sieke zoo waggelde/ als ze haar niet op konde houden/ dat hij ze vond met een Euangelieboek. Zoo past het de juffers en jonkvrouwen van onzen tijd: dat zij zich versieren met nederigheid, zachtmoedigheid en ootmoedigheid; daar souden zij beter mede pronken/ als met hare parelen en pendanten; en soovele andere prullen, die men niet noemen kan of mag.

Eene maagd hare wapens zijn onnoozelheid, en te schreijen. Gebruikt die/ en houdt daar uw land mede staande. Hieronymus getuigt ook van eene seekere vrome vrouwe, die hij vermaande/ dat ze hare tranen wat soude ophouden/ opdat ze hare oogen en gezigte soude sparen tot het lezen van het Woord. Zij antwoordde/ dat zij haar aangezigte soo dikwijls tegen den wil van God geblanketteet hadde/ en dat het nu wel verbuild mogte worden/ door hare tranen; en dat dat vleesch/ dat ze soo met zachte kleederen gekleed hadde/ nu wel met harde kleederen gekleed mogte zijn/ tot hare tuchtiginge. Ik hebbe niemand soeken te behagen als mijn man/ seide ze; nu soeke ik Christus te behagen. Dat lagchen/ dat ik gelagchen hebbe/ mag wel met tranen vergolden worden.

Ten derde. Soekt elk de zonde tegen te staan/ opdat gij die gelukkige tijden beleven moogt/ waarin de waarheid en de geregtigheid malkanderen kusten. Niemand zie alleen op de zonden van anderen/ maar elk zie voornamelijk op zijne eigene zonden. Huisbaders en moeders! ziet wat er in uw huis te herstellen is. Vermengt de huisoefeninge, daar ze niet en is/ en herstelt ze daar ze vervallen is/ en loopt soo t' zamen den Heere aan/ met uwe kindertjes. Elk ga in zijne eigene siele/ en hij soeke zijne zonden op/ en belijde en verfoeije ze voor den Heere. Ja zweert voor God/ dat gij ze verlaten zult door zijne goddelijke genade. Betracht de deugd met malkanderen/ zijt malkander tot opscherpinge der liefde en der goede werken/ en dan aan 't bidden in uwe huizen, en in de kerke, en in de binnekameren, en op de velden, en overal; dan hadden wij te wachten de genade Gods/ en een gunstig antwoord op elk gebed dat gij doet. Dat moesten wij gelijkerhand doen: het huis Aärons, het geslachte Davids, en dan souden de andere geslachten volgen; goddelooze! verlaat uwen weg, en ongeregtige man uwe gedachten, en bekeert u tot den Heere, soo zal Hij zich uwer ontfermen, en tot onzen God, want Hij vergeeft menigvuldig. Dat was de eenige weg en remedie om alle kwaad weg te helpen en die groote majestueuse God soude u dan zegenen. Soude u dat niet beter aanstaan/ als die schrikkelijke prente die wij u voorgehouden hebben? Willen wij u eene liefelijke prente vertoonen? Dan soude God uw Vader wezen/ en soude u zegenen in alles; dan souden uwe zonen aan uwe tafel wezen als olijfplanten, en uwe dochteren

als

als hoeksteenen. Uwe kudde zou vermenigvuldigd worden; uw duizend zoude tot tien duizend worden/ en uw honderd tot duizend. Uwe winkels zouden vol zijnde/ den eenen voorraad na den anderen uitwerpen. Uwe landpalen zouden in brede zijn; dan zoude de godsdienst u tot vermaak zijn/ en uw lust om onder de ernstige middelen te komen; uw hart zoude dronken gemaakt worden met het vette van Gods huis/ en met het heilige van zijn paleis; uw land zoude genoemd worden het getrouwde aan den Heere, en gij zoudt genoemd worden/ kinderen des Allerhoogsten. Hij zoude tot u zeggen: Mijn lust is aan u.

Geliefden! geloofdet gij dat/ gij zoudt zeggen tot de zonden/ ik scheid er uit. Ja gij zoudt u tot God keeren/ en God zoude zich tot u keeren; dan zoudt gij in uw land met eere wonen/ gij zoudt er al wat dartel en zondig is/ uitbannen. ô! Het is zoo betamelijk/ dat een volk alzoo doet. Het is ook zoo nuttig: Welgelukzalig is het volk, dien het alzoo gaat, Ps. CXLIV: 15.

Wilt gij naar onze vermaninge niet hooren? Wij hebben onze boodschap gedaan; wij leggen ze voor uwe voeten neder; wilt gij kwaad doen/ wel het kwade zal van uwen huize niet wijken.

Maar ik kan er nog niet afstappen. Ik bidde u/ handelt toch getrouw met uw land, met uzelven, met uwe vrouwen en kinderen; ik bidde u/ bekeert u van uwe booze wegen. Maar wilt gij niet hooren/ hoe schrikkelijk zal 't dan gaan! Dan zal Ik u verlaten/ zegt God. Ach! mogten wij allen op onze knieën dikwijls liggen/ als een Salomo, 1 Kon. VIII: 57, en zoo smeeken: De HEERE onze God zij met ons, gelijk als Hij geweest is met onze vaderen: Hij en verlate ons niet, ende en begeve ons niet. Neigende tot Hem ons harte, om in alle zijne wegen te wandelen, en om te houden zijne geboden en zijne inzettingen en zijne regten, dewelke hij onzen vaderen geboden heeft. Wij hopen dat God het doen zal/ dan zullen wij in brede henen gaan. Laat dan komen dat wil/ of razen wat wil/ dan zijn er geene aanhangers van den antichrist/ noch eenige andere vijanden/ die ons kunnen tegen zijn.

Nu leggen wij al het gezegde in uwen schoot; kiest nu/ wien gij dienen wilt; zegt gij/ ik kan niet? Gij kunt wel/ als gij maar wilt. Zegt gij/ de stroom is te groot/ ik kan er niet door? Wel/ weest dan onder de lieden die zuchten, en onder de godvruchtige Loths, die hunne regtvaardige zielen kwellen. Wij scheiden er af/ en wenschen dat al dit gezegde gezegend mag zijn.

AMEN.

DERDE
PREDIKATIE,

OVER

PROV. I: 24, 25, 26, 27.

Dewijle Ik geroepen hebbe, ende gijlieden geweigerd hebbet; mijne hand uitgestrekt hebbe, en daar niemand en was die opmerkte: Ende hebbet allen mijnen Raad verworpen; ende mijne bestraffinge niet gewild; zoo zal Ik ook in ulieder verderf lagchen: Ik zal spotten, wanneer uwe vreeze komt; wanneer uwe vreeze komt gelijk eene verwoestinge, ende uw verderf aankomt als een wervelwind; wanneer u benaauwdheid ende angst overkomt.

OP HET EINDIGEN DES JAARS.

Wij lezen/ Rom. I: 18, Want de toorne Gods wordt geopenbaard van den hemel over alle godloosheid en ongeregtigheid der menschen. 't Is altijd gezien/ als er zonde is/ dat er dan straffe is; de Heere is wel niet snel om het oordeel uit te voeren over de booze daad des menschen: Hij is traag tot toorne; Hij draagt de vaten des toorns met vele langmoedigheid, Rom. IX: 22. Het oordeel geschiedt niet haastelijk over de booze daad des menschen/ Pred. VIII: 11. Maar/ hoe lange dat het ook aanloopt eer het komt/ het komt evenwel gewis; en als God zijne gerigten dan brengt over den zondaar/ dan zorgt Hij altijd zeer/ dat Hem niemand verhinderet/ Hij zorgt altijd zeer dat er niemand is/ die zeggen kan: De weg des Heeren is niet regt. En God die weet het wel/ dat er in zijne kinderen nog overblijvende verdorvenheden zijn/ en als die zich eens opdoen/ dat zij dan wel eens zouden twisten met den Heere; en zeggen/ waarom is der godloozen weg voorspoedig? Maar als ze eens tot zichzelven weêrkomen/ moeten ze belijden/ dat ze een groot beest bij God zijn/ en dat Hij regtvaardig is. Maar God kent ook de kracht der verdorvenheid in 't hart der goddeloozen/ dat zij zeggen/ de weg des Heeren is niet regt; en zoo heeft God alle naarstigheid gebruikt/ om den zondaar in het ongelijk te stellen/ om zijne regtvaardigheid te doen uit-

uitblinken/ en te toonen/ dat het oordeel Gods overvloeit van geregtigheid. Dat doet Hij op deze wijze:

1. Met te toonen/ wat goed dat Hij hun gedaan heeft/ Jes. I: 2, Ik hebbe kinderen groot gemaakt en verhoogd; en Deut. XXXII toont God/ hoe dat Hij Jeschurun het gemaakt had.

2. Met te toonen/ wat er op het goeddoen en op de gunstbewijzen gevolgd is: Zij hebben tegen Mij overtreden! en Jeschurun sloeg achteruit; Ik hebbe hen op eenen vetten heuvel geplant/ zegt God; maar zij hebben stinkende druiven voortgebragt, Jes. V: 1, 2.

3. Dan ging God aanwijzen/ hoe Hij hen eerst met mindere slagen geslagen hadde. Amos IV telt God een geheel register op van mindere plagen; Hij had hen bezocht met reinigheid der tanden, met droogte, met brandkoorn en honigdauw, met pestilentie, enz. nogtans en hebbet gij u niet bekeerd tot Mij, spreekt de HEERE.

4. Dan toont God dat deze straffen gerigt zijn naar de misdaad/ dat ze juist met de misdaad overeenkomen/ dat Hij anders niet en doet als naar de wet der vergelding. Als God zulken weg inslaat/ dan is er geen tegenspreken aan/ al was 't een goddeloose Pharao, hij moet zeggen/ de Heere is regtveerdig, ik daarentegen en mijn volk zijn godlooze, Exod. IX: 27. Dan moet alle mond voor God gestopt zijn/ Rom. III: 19. Dan moet men zeggen/ de Heere is regtveerdig in zijn spreken, en rein in zijn rigten. Dit was de weg die de Opperste Wijsheid hier insloeg. De titel van het boek toont/ wie daarvan de autheur is/ namelijk Salomo, de zoon van David, de koning van Israël/ vs. 1. Dan vs. 2—6 toont hij wat zijn oogmerk was/ namelijk/ om den menschen de ware wijsheid te leeren; vs. 7 toont hij/ waarin de ware wijsheid bestond/ namelijk in de vreeze Gods, dat is de regte wijsheid. In het 8 en 9 vs. wekt hij elk met ernst op/ om naar dat beginsel der wijsheid te staan. Van vs. 10—19 toont hij de beletsels om op dien goeden weg te wandelen; en van vs. 20 tot het einde toont hij/ hoe billijk zijn raad bij elk ingang moeste hebben: eerst, omdat zij daartoe van de Opperste Wijsheid geroepen wierden/ vs. 20—22. Ten tweede, om het voordeel, dat zij daarbij vinden zouden; Keeret u tot mijne bestraffinge: ziet, Ik zal mijnen Geest ulieden overvloediglijk uitstorten; Ik zal mijne woorden u bekend maken, vs. 23. Ten derde, om het nadeel dat zij te wachten hadden als zij niet en luisterden/ dat zij dan de schriklijkste gevolgen tot hunne smarte zouden ondervinden/ vs. 24—33. Zoodat onze tekst in dat deel begrepen is/ daar God klaagt dat Hij gewrocht hadde/ maar dat zij wederspannig waren geweest/ en dat Hij geroepen hadde/ maar dat zij niet en luisterden/ en dat daarom 't oordeel komen zoude.

Wij dachten/ dewijl het jaar zoo na aan het einde is/ dat het noodig was/ u eens tot stilstaan te brengen. Het geheele jaar is er weder

aan u gewrocht/ maar wat vrucht heeft het aan u gedaan? 't Zal droevig zijn/ zoo 't die vrucht is/ dat gij alle Gods raad verworpen hebt! Wij bezoeken dan dat gij er met aandacht en eerbied op let.

I. Hebben wij te zien de daad van den Heere aan den zondaar.

II. Het gedrag van den zondaar omtrent den Heere.

III. Het oordeel Gods.

IV. Hoe regtvaardig het is/ dat zoo een oordeel komt op zulken gedrag.

I. Wat het eerste aangaat/ de Persoon die hier spreekt en werkzaam was/ wordt in 't 20 vs. bezmeld te zijn de Opperste Wijsheid, dat is de Heere Jezus. Hij is een Prinse van de wijsheid. Zoo was Hij in 't Oude Testament al bekend als de Opperste Leeraar. Elihu zeide/ wie is een Leeraar gelijk Hij, Job XXXVI: 22. En in Salomo's Spreuken wordt Hij menigmaal zoo genoemd. Hij is die Wijsheid, daarvan gezegd wordt/ dat ze van hare kinderen geregtvaardigd is geworden, Matth. XI: 19. Zoo wordt de Heere Jezus genoemd. 1. Omdat in Hem de wijsheid Gods woont; want in Hem zijn alle de schatten der wijsheid en der kennisse verborgen, Col. III: 3, 2. Omdat Hij den verborgen raad en wille Gods omtrent onze zaligheid openbaart; dat is die Wijsheid onder de volmaakten; die wijsheid Gods, bestaande in verborgenheid. Hij is 't die ons van Gode geworden is tot wijsheid, 1 Cor. I: 30.

Maar die Opperste Wijsheid had eenig werk gedaan, en welk was dat? Eerst. Hij had geroepen.

Ten tweede. Hij had zijne handen uitgebreid.

Ten derde. Hij had raad gegeven.

Ten vierde. Hij had bestraft.

Dat waren zoo de vier voorname daden die de Heere in de kerke gedaan had/ 't zij in wat tijd dat het wezen mag. De Heere geeft daardoor in 't gemeen te verstaan de uiterlijke middelen, die Hij gebruikt hadde om de menschen tot bekeering en zaligheid te brengen; en dat Hij als 't ware alles gedaan hadde wat er te bedenken was om hen te bewegen; zoo dat Hij konde zeggen: Wat is er meer te doen, dat Ik niet gedaan hebbe? ô! Zegt de Heere/ Ik hebbe geroepen, Ik hebbe handen uitgebreid, Ik hebbe raad gegeven en bestraft.

A. De eerste daad van den Heere was roepen. Roepen is eigenlijk met luider stemme iets te spreken: iets overluid uit te schreeuwen. Het wordt in de Schriftuur menigmaal aan den Heere toegeschreven: Roept de Wijsheid niet, en verheft niet de Verstandigheid hare stemme, leest men Prov. VIII: 1. 't Is gelijk een man/ hij ziet iemand die in 't water zoude loopen/ hij komt aan/ en omdat hij er te verre vandaan is/ zoo roept hij/ sta toch stille/ ga niet verder. Roept de Heere onder de zondaren/ het geeft te kennen:

1. Dat de zondaar verre van God is: hij dwaalt verre van God af; hoe diepe

diepe is hij afgeweken! komt herwaarts/ zegt God/ gij die verre van de geregtigheid zijt.

2. Dat roepen geeft te kennen/ dat de zondaar hardhoorende en doof is/ hij is traag om te hooren.

3. 't Geeft eene waarschuwinge te kennen. ô! Zegt God/ Ik waarschuwe u; gij zijt op den weg des verderfs; gij zult verloren gaan/ zoo gij u niet en bekeert; zoo gij er op blijft/ gij doet uwe ziele geweld aan, en gij hebt den dood lief.

4. 't Geeft te kennen/ dat de zondaar slaapt: Ontwaakt, roept God/ staat op uit den doode, en wat is u, gij hard slapende! hoe ronkt gij zoo.

5. Nog eens/ 't geeft te kennen des Heeren ernst in 't werk: zoo deed Jeremia, hij riep/ ô land, land, land! hoort des Heeren woord, Jer. XXII: 29. Zoo doet de Heere ook/ die roept: ô zondaar/ zondaar/ zondaar! God en begeert uwen dood niet! ô zondaar/ ontwaak! Dat is het eerste werk van den Heere.

B. Het tweede werk is/ Ik hebbe mijne handen uitgebreid. Dat leest men ook Jes. LXV: 2, Ik hebbe mijne handen uitgebreid den ganschen dag tot een wederstrevig volk. Het is de gestalte van een ernstig spreker, hij kan dat niet laten; hij verdit zijne hand uit/wat wil dat te kennen geven?

1. Het geeft te kennen/ dat iemand ruste en stilte wil hebben: Petrus wenkte met de hand, dat ze zwijgen zouden, Hand. XII: 17. En van Paulus staat er/ Hand. XXI: 40, Paulus staande op de trappen, wenkte met de hand tot het volk. ô! Zoo doet de Heere ook; hij wil den zondaar tot stilstaan verwegen: hoe moelt gij zoo/ zondaar? Hoort aandachtelijk na Mij, Jes. LV: 2. De woorden der wijzen moeten in stilheid aangehoord worden. Bedaart u/ hoort wat Ik spreken zal.

2. Nog eens/ 't is een teeken van bidden. Zoo zeide Mozes tot Pharao, Exod. IX: 29, Wanneer ik ter stad uitgegaan zal zijn; zoo zal ik mijne handen uitbreiden voor den HEERE. En Job XI: 13 staat er: Indien gij uw harte bereid hebt, zoo bereid uwe handen tot Hem uit. En 1 Kon. VIII: 54 daar bad de koning Salomo met zijne handen uitgebreid na den hemel. Zoo doet de Heere Jezus ook; ach! Hij bidt den menschе om naar Hem te hooren/ Ps. LXXXI: 14, Och! dat mijn volk na Mij gehoord hadde. Hij zegt: Hoe dikwijls hebbe ik uwe kinderen willen bijeen vergaderen, gelijkerwijs een hinne hare kiekenen bijeenvergadert onder de vleugelen, Matth. XXIII: 37. En dan komt Hij met zijne knechten/ die zeggen: Wij bidden u van Christi wege, laat u met God verzoenen, 2 Cor. V: 20.

3. Nog eens/ 't geeft te kennen/ dat men iemand die van den weg is/ den weg wijst: Zoo doe Ik ook/ zegt de Zone Gods/ Ik ben de weg, zegt Hij; slaat dien weg in: Wendet u na Mij toe, wordet behouden, Jes. XLV: 22. Die tot Mij komt zal Ik geenzins uitwerpen, Joh. VI: 37. Dit is de weg; wandelt in denzelven, Jes. XXX: 21.

4. Nog eens/ 't geeft te kennen/ hoe gaarne dat men iemand stuiten zoude die verkeerd loopt; Ik wilde u gaarne tegenhouden/ zegt de Heere; waarom loopt gij zoo ten verderve? Ik wil u stuiten/ en een' anderen indruk geven/ Jes. LXV: 2. Ik hebbe mijne handen den ganschen dag uitgebreid.

C. Het derde werk is/ raad geven. Zijn name is Raad, Jes. IX: 5. Raad en het Wezen zijn mijne, Prov. VIII: 24. Ik hebbe geassisteerd in den raad des vredes: Ik make u den verborgenen raad van God gekend. Dit en moet gij nu zoo niet opvatten/ of het den zondaar verstaat/ dien aan te nemen of te verwerpen; neen/ maar 't geeft te kennen/ dat God vriendelijk handelt/ en zegt/ zondaar/ Ik rade u met zulken teêr harte. Hoe stout dat de zondaar is/ hij moet altemets zeggen/ waar zal ik zondaar verschijnen! En wat zal er op zulken gedrag volgen? Zoo dat ze met een' Kaïn omzwerven op de aarde/ met een' Saul wel eens om raad vragen/ met een' Benhadad vlieden van kamer in kamer/ en met die menschen op het Pinkstergeest zeggen/ wat mag doch dit zijn? Zoo dat dan de zondaar met dat geschuddet harte wel eens naar God toe gaat. Ik hebbe u raad gegeven, zegt God. God gaf aan Kaïn raad/ is er niet, indien gij wel doet, verhooginge? en zoo gij niet wel en doet, de zonde ligt aan de deure, Gen. IV: 7. Gelijk Daniël: ô koning, zegt hij/ laat mijnen raad u behagen, breekt uwe zonden af door geregtigheid, of er verlenginge van uwen vrede mogte wezen, Dan. IV: 27. Ik rade u, zegt de Heere Jezus/ dat gij van Mij koopt, goud, beproefd, komende uit het vuur, Openb. III: 18. ô! Alle gij dorstigen! komt tot de wateren, Jes. LV: 1. Wendet u na Mij toe, en wordt behouden, Jes. XLV: 22. Of hij moeste mijne sterkte aangrijpen, en vrede met Mij maken. Jes. XXVII: 5.

D. De vierde daad was/ Ik hebbe u bestraft. Het bestraffen geschiedt met slagen en met woorden alle beide. De roede en de bestraffinge geeft wijsheid, Prov. XXIX: 15. Het is te zeggen:

1. Ik hebbe bestraffende mannen gezonden/ die hunne boodschap trouw gedaan hebben. Dan zullen zij weten dat een Propheet in 't midden van hen geweest is, Ezech. II: 5. Doet het maar/ zegt God/ hetzij dat ze het hooren, hetzij dat ze het laten zullen.

2. Nog eens/ Ik hebbe u gedreigd en gewaarschouwd. Indien gijlieden gewillig zijt en hoort, zoo zult gij het goede dezes lands eten; maar indien gij weigert, en wederspannig zijt, zoo zult gij van het zweerd gegeten worden, Jes. I: 19, 20.

3. 't Geeft te kennen/ dat de Heere met mindere oordeelen hen bezocht hadde/ opdat zij voor zwaardere straffen zouden behoed blijven/ gelijk de Heere gedreigd heeft/ Lev. XXVI: 23, 24, Indien gij nog door deze dingen Mij niet getuchtigd en zult zijn, maar met Mij in tegenheid wandelen; zoo zal Ik ook met u in tegenheid wandelen: en Ik zal u ook zevenvoudiglijk over uwe zonden slaan.

II. Daar heft gij den handel des Heeren met het volk. Men zou zeggen/ daar zal immers van zulken volk wat goeds komen! Had de Heere gesproken van genade, men zou denken/ dat ze zeggen zouden/ spreekt Heere, en uwe knechten hooren aandachtelijk na U. Hadde de Heere zijne handen uitgebreid, men zoude denken/ zij zouden gezegd hebben/ ach! hier zijn wij, wij komen tot U; gebruikte de Heere hier zijnen raad, moesten ze niet zeggen/ na uwen woorde betaamt het ons te doen? Had Hij hen bestraft, moesten zij niet zeggen/ bestraft ons Heere, en 't zal weldadigheid zijn, 't zal olie op ons hoofd zijn, 't en zal ons hoofd niet breken? Maar/ in plaatse van een' goeden uitslag/ zoo was 't regt contrarie; en tegen die vier weldaden hadden zij vier schrikkelijke misdaden. (1) Zij hadden geweigerd. (2) Niet opgemerkt. (3) Zijnen raad verworpen. (4) Zijne bestraffinge niet gewild.

A. Zij hebben geweigerd. Naar de kracht van 't grondwoord begrijpt het dit in zich:

1. Dat ze ronduit neen zeiden; openlijk/ zonder schaamte. Zij zeiden/ het en staat ons niet aan: zij weigerden naar den Heere te hooren; blak uit/ ronduit/ zeiden ze neen/ Heere/ 't en lust ons niet naar U te hooren.

2. Openlijk/ openbaar/ zonder schamen/ zeiden ze tegen God/ dat ze niet wilden hooren.

3. 't Is een weigeren met opstinaatheid. Zij weigerden op te merken, en togen haren schouder terugge, Zach. VII: 11.

B. Zij hadden niet opgemerkt: daar was niemand die opmerkte: men moest er van zeggen/ gelijk Paulus, zij waren onachtzaam op zoo een groote zaligheid, Hebr. II: 3, of/ gelijk Jezus van zijne noodiginge zeide/ zij verschoonden zichzelven/ de een had eenen akker gekocht, de andere had een wijf getrouwd, de andere had vijf jok ossen gekocht, Luc. XIV. Men moeste er van zeggen/ gelijk er staat van dat doode kind. 2 Kon. IV: 31, Gehazi nu was voor haar aangezigte doorgegaan, en hij leide den staf op het aangezigte van den jongen, doch daar en was geene stemme, noch geene opmerkinge. Het was met hen gelijk in de dagen van Noë, zij aten, zij dronken, zij namen ten houwelijk, tot dat Noach in de arke ging, zij waren goeder dings. Het was als in de dagen van Sodom, zij hadden niet opgemerkt/ tot dat God hen allen wegnam; zij waren bottre als de zwaluwe, als de kraan, ooijevaar en tortelduive, die namen hunnen tijd waar/ Jer. VIII: 7. Zij hadden niet gelet op den tijd/ niet gemerkt op 't gevaar: zij waren als een onbesuisd paard in den strijd; zij waren niet opgewaakt uit hun ijdel geklap en valsche gronden/ die hun begeven zouden. En dat verzwaarde hunne schuld/ dat het zoo algemeen was/ daar was niemand die opmerkte, noch groot, noch klein. Jer. V: 1, Gaat om door de wijken van Jeruzalem, en ziet nu toe, en ver-

ne-

nemet, en zoeket op hare straten, of gij iemand vindet, of er een is, die regt doet, die waarheid zoekt, zoo zal Ik haar genadig zijn. Zoo was 't onder de politieken, zoo was 't onder de kerkelijken, zoo was 't onder 't geheele gros, daar was er geen een van allen/ die opmerkte.

C. Behalve dat/ zij hadden des Heeren raad verworpen; 't klom al hooger. Het is te zeggen:

1. Zij hadden den Raadgever verworpen. Daar was naar hunne gedachte geene gedaante noch heerlijkheid in Hem dat zij Hem zouden begeerd hebben, Jes. LIII: 2. Zij hadden geenen lust tot dezen Heere.

2. Nog eens/ had Hij hen geraden tot bekeeringe, geloof, godzaligheid, zij hadden daar geenen lust toe; zij hadden 't alles afgekeurd/ 't moeste alles zoo niet wezen: zij hadden den raad Gods tegen haarzelven verworpen, Luc. VII: 30.

3. Nog eens/ zij hadden daarmede gespot. Gods raad was hun eene verachtelijke zake; zij achteden die als wat vreemds: zij spotteden met de boden Gods, en verachteden zijne woorden, 2 Chron. XXXVI: 16. Zoodat ze zeiden/ 't en komt in onze harten niet op/ om daarnaar te doen.

D. 't klom nog al hooger/ zij hadden de bestraffingen niet gewild. Wat is dat?

1. Dat is te zeggen/ dat men ongemoeid wil zondigen; niemand mag hun raden: laat God maar zorgen/ zeiden ze.

2. Nog eens/ was er een bestraffende man/ dan vielen zij dien op het lijf/ en lasterden hem; 't volk/ zeiden ze/ en kan uwe woorden niet dragen: gij zijt een moeijelijk man.

3. Nog eens/ zij hadden de bestraffingen Gods niet willen ontzien: zij begonnen te zeggen/ ik zal wel brede hebben; laat ons doen dat wij willen; en/ waar is de God des oordeels?

4. 't Is te zeggen/ wilde iemand harde woorden spreken/ dan was 't/ schouwt niet dat regt is: spreekt tot ons zachte dingen; heelt onze breuke op het ligtste; spreekt na 't herte des volks. Spraken ze eens wee/ wee/ wee/ dan was 't/ wie kan dat hooren? Was er ergens een trouw man/ zij zouden hem wel steenigen; hadden zij de hulpe in de poorten/ dan zeiden ze/ laat ons hem maar van kant helpen.

III. Maar als op groote weldaden groote misdaden volgen/ dan volgen er ook groote oordeelen op/ en dat is ons derde stuk. Daarop zoude volgen: (1) Het verderf. (2) Vreeze. (3) Dat verderf, die vreeze en benaauwdheid zouden komen als eene verwoestinge en als een wervelwind. (4) God zoude lagchen in haar verderf, en spotten als hare vreeze komt. En zoo vinden wij vier of vijf merkwaardige oordeelen tegen vier merkwaardige zonden.

A. Het eerste is het verderf. Het grondwoord beteekent eigenlijk een' damp en duisternisse. En waarlijk Gods oordeelen mogen teregte bij donkere wolken en duisternisse vergeleken worden; deels omdat zij ontstaan

uit

uit het onttekken van het licht van Gods gunstig aanschijn; of uit zijnen toorn; deels, omdat ze de heerlijkheid van onzen uitwendigen staat verduisteren/ Jes. V: 30. VIII: 22. Wat voor verderf zoude hun nu overkomen?

1. Een ligchamelijk verderf. Zij zouden vergaan door oorlogen, pestilentiën, armoede, krankheden, of andere oordeelen; Zij zouden uitteren. 't Is altijd gezien/ dat zulk een volk of mensche verdwenen en vergaan is.

2. Daar zoude hun een geestelijk verderf overkomen: daar zou niets meer krachr op hun harte kunnen hebben; noch woord, noch bedieninge, noch bestraffinge, noch vermaninge, noch belofte, noch bedreiginge. Zij zouden bijna onmogelijk tot bekeeringe te krijgen zijn. Hun harte zoude zwaar worden/ zij zouden geraken tot zorgeloosheid en stille gerustheid; zij zouden verduisterd worden en verblind in het verstand.

3. Daar zoude hun ook overkomen een eeuwig verderf; zij zouden zinken in een eeuwig verderf. God zal ligchaam en ziel verderven en in de helle smijten/ in' dat onuitblusschelijk vuur; en dat vuur zal hun al zoo weinig verbranden/ als het de jongelingen in den oven/ of den braambosch verbrand heeft. Daar zal hun dan overkomen een ligchamelijk, geestelijk en eeuwig verderf. 't Zal schrikkelijk zijn/ onherstelbaar. Zij zullen 't op niemand schuiven kunnen/ noch aan niemand anders overdoen; 't is uw verderf.

B. Het tweede oordeel is de vreeze. Waar hebt gij uw leven verderf gezien daar geene vreeze bij is? En deze vreeze zal vergroot worden door benaauwdheid en angst. Hoe is het dan gesteld/ als vreeze, angst en benaawdheid den zondaar treffen?

1. Zoo een ziet van verre het verderf aankomen/ en hij verbeeldt zichzelven eens den bloed en de helle/ en hoe schrikkelijk het is/ bij den duivel te zijn/ en niets te hebben tot zijne redding; Ach God/ zeggen ze/ wat verschrikkelijke zake zal dat zijn tot mijne smarte! daar gaat een koude door mijn lijf als ik er aan denke; mijn bloed verstijft in mijn lijf!

2. Nog eens/ dan begint bevinge hem aan te grijpen, hij duizelt aan 't oordeel niet denken; dan beeft hij; zijne polsaderen rusten niet. De zondaren te Sion zijn verschrokken, bevinge heeft de huichelaren aangegrepen; zij zeggen, wie is 'er onder ons, die bij een verteerend vuur wonen kan? Wie is 'er onder ons, die bij een eeuwigen gloed wonen kan? Jes. XXXIII: 14.

3. Daar komt angst en benaauwdheid, zoodat als ze zien/ dat het God ernst is/ om hen weg te nemen/ dan slaan ze met hunne handen op hunne lendenen; dan zouden ze wel roepen/ bergen en heuvelen, valt op ons, en bedekt ons; dan zouden ze wel vlieden van bedde op bedde/ en van kamer tot kamer; aan elk haar zal ons een druppel zweet hangen/ van wege de benaauwdheid; hun is zeer bange. Zij duchten op het laatst niet alleen zijn.

C. Het derde oordeel is/ dat het verderf en de vreeze zouden komen als eene verwoestinge en als een wervelwind.

1. Zij zoude komen als eene verwoestinge; Dat is gelijk als een huis, dat den eenen dag sierlijk staat/ en den anderen dag is 't in den grond geworpen; Of gelijk een land, dat te voren was als een Eden, en daarna in eene wildernisse veranderd wordt. Zoo gaat het met een menschc/ of met een huisgezin, of met een geheel land, als 't in den raad van God is om het te verwerpen.

2. Zij zoude komen als een wervelwind. Wat wil dat zeggen?

a. Dat zij zouden komen zeer onverwacht, zeer schielijk, gelijk een huis dat geplunderd wordt; Men heeft er geen gedachten noch geen staat op gemaakt/ dat de dood zoo nabij is; 't Is gelijk een dief in den nacht; 't is gelijk de Amandelroede die vroeg bloeit/ vergel. Jer. I: 11, 12.

b. Nog eens/ 't is geweldig; 't is niet te wederstaan/ al zoo weinig als een wervelwind. Wie zal voor zijne gramschap staan, en wie zal voor de hittigheid zijnes toorns bestaan, Nah. I: 6.

c. 't Is onherstelbaar; zij zullen verwoest blijven: zij zijn niet te herstellen of te repareren; roept/ maar Ik en zal u niet antwoorden/ zegt God.

D. Daar zal nu nog een vierde oordeel bijkomen: Ik zal in uw verderf lagchen, zegt God/ en spotten als uwe vreeze komt. Meent gij/ dat God een vreemd werk doet/ als Hij toornt? Ach neen/ 't is Hem eigen/ 't is Hem natuurlijk eigen; Hij is blijde als Hij het doet/ als Hij doet maaijen dat er gezaaid is. 't Is gelijk een koning/ hij is blijde als hij een nest met rebellen uitgeroeid heeft. Wat is dat/ als God spot in iemands verderf?

1. Hij stelt den zondaar in zulken omstandigheid/ dat God noch engelen/ noch menschen/ niet het minste medelijden met hem hebben in zijne smarte. Hij vindt de minste ontferminge niet bij iemand. Ach hoe benaauwd is dat! dat durft het allermeeste als iemand in de uiterste ellende geene ontferminge kan vinden; als hij schreeuwen moet: En gaat het ulieden niet aan, gij alle die over weg gaat? Schouwt het aan, en ziet, of er eene smerte zij gelijk mijne smerte, Klaagl. I: 12.

2. En dan stelt de Heere hem nog wel eens voor zijn' dood tot een spot; dat is/ Hij laat het openbaar worden wat hij geweest is; zoodat elk zeggen moet: Ziet den man, die God niet stelde tot zijne sterkte; maar vertrouwde op de veelheid zijnes rijkdoms; Hij was sterk geworden door zijn beschadigen, Ps. LII: 9. 't Is dan gelijk een man die veel ondervraagt/ en bij 't einde komt hij bedrogen uit/ en dan wordt hij uitgelagchen; gelijk die Baäls-Propheten, zij ondervraagden dat hun God hun door hunr zoude antwoorden/ maar zij wierden door den Profeet Elia bespot: Roepet met luider stemme, (zeide hij) want hij een God is; omdat hij in gepeins is, of omdat hij wat te doen heeft, of omdat hij eene reize heeft; Misschien slaapt hij,

hij, en zal wakker worden, 1 Kon. XVIII: 27. Zoo zal God ook tot den zondaar zeggen: waar zijn nu uwe rijkdommen? Waar zijn nu uwe vermakingen? Waar zijn nu alle uwe eerambten? Waar zijn nu alle uwe vrienden? Uwe voornemens? Uwe ondernemingen? Waar zijn nu alle uwe afgoden? laat ze nu opstaan om u te verlossen.

3. Ja God zal zelfs op eene heilige wijze ook spotten in het verderf van diegenen die met Hem en met zijne boden gespot hebben; Dat kunt gij zien/ Gen. III: 22, Doe zeide de HEERE God: Ziet, de mensche is geworden als onzer een, kennende het goed en het kwaad. Ziet/ nu zijt gij God gelijk! is 't nu niet wel gemaakt? En als de zondaar zal staan met klappende tanden/ dan zal de Heere zeggen/ ziet nu dien moedigen mensch; nu is zijn aangezigte verzoltken als een pot/ nu hij naar de helle zal moeten gaan; Ziet daar dien mensche/ die gemeend heeft zoo wel zalig te worden als al de reste; waar is nu uw mond/ daarmede gij gebloekt hebt? Atheïst, bzeng nu uw bewijs voor den dag/ dat God niet regtvaardig en is. Naamchristen, Zelfbedrieger, waar zijn nu de blijken van uw Christendom? Waar zijn nu de bewijzen van uwen genadestaat? Waar zijn nu alle uwe valsche gronden? Dan zal God zeggen/ ziet dien bedriegez daar nu staan; Daar schreit hij nu/ daar wringt hij nu zijne handen; Dat zal hem door zijn harte snijden.

IV. Nu komen wij tot het laatste stuk/ dat God regtveerdig is in al zijn doen; dat zullen wij klaar bewijzen:

1. Die naar de Opperste Wijsheid niet en hoort/ maar zijnen raad verwerpt/ die toont dat hij een patiënt is/ die geen pardon wil hebben: Is 't dan niet regt dat hij gestraft wordt?

2. Zoo een slaat den weg van het verderf in/ en ontvangt eindelijk dan ook het einde van dien weg

3. Zoo een mensch kiest den bloek: Ik ben getroost/ zegt zoo een/ naar de helle te gaan/ als ik maar de zonde mag doen.

4. Een laatste/ hem geschiedt maar/ gelijk als hij God gedaan heeft: hij verwierp den Heere/ en spotte met Hem en zijne boden; billijk is 't dan/ dat God ook met hem spot.

Laat ons nog een woord tot malkanderen spreken. Daar is nergens eene stad of land/ of particulier mensche/ of zoodra als ze naar den Heere niet willen hooren/ zoo hebben ze anders niet als zullen verderf te wachten. Ziet het in de eerste wereld, in den zondvloed; ziet het in Sodom en Gomorra; gij kunt het zien in Juda, in de eerste Christen-Kerke, in de zeven Kerken van Azië, en in de Corinthiërs, zij zijn tot het alleruiterste verwoest. Gij zult zeggen/ waarom zegt gij dat ons? Omdat God met ons ook zoo doet: God doet met ons op gelijke wijze als wij met Hem doen; Heeft God tot ons ook niet geroepen/ en ons zoeken waarken te maken uit onze zorgeloosheid? dan door teekenen en wonderen in den hemel

te geven; gij moet daar zoo ligtvaardig niet van spreken/ de Heere doet het om ons door Hem te doen verrezen; dan heeft Hij geroepen met de stemme van zijne zegeningen; dan was 't eene stemme van oordeelen: Hoort de roede, en wie ze besteld heeft. Dan eens door de roede aan anderen te bestellen; gelijk een vader, hij kastijdt een slave om zijn kind te doen verrezen; De Heere heeft geroepen door zijne trouwe knechten, die altemets woorden als gloeijende kogels gebruikt hebben/ en als donderslagen. Heeft Hij niet geroepen door de prikkelingen der conscientie, dat gij zoo veel hadt als gij opkroppen konde? door gemeene gaven des Geestes, zoodat gij zeide/ gij beweegt mij bijna een Christen te worden? Hij heeft u zoeken te stuiten/ en Hij heeft u raad gegeven, als gij niet meer en wist wat gij doen zoudt. Wat is nu ons gedrag omtrent den Heere? (1) Weigeren. (2) Niet opmerken. (3) Gods raad verwerpen. (4) Men wil de bestraffinge niet.

1. In ons land en stad begint het weigeren generaal te worden/ al is men er van overtuigd/ dat men niet regt en doet; duizendmaal heeft men den Heere afgeslagen/ en dat onder een' schijn/ gelijk als de genoodden deden/ die de Heere tot de bruiloft noodigde: De eene zeide/ ik ben te jong; de andere zeide/ ik hebbe een wijf getrouwd; de andere/ ik hebbe geen tijd/ ik hebbe ossen gekocht/ enz. En zoo hebben ze geweigerd; de Heere kreeg geen ingang.

2. Men heeft niet opgemerkt. 't Is haast in deze stad en gemeente te veel geworden op te merken; Als ze in de kerke zijn is het te veel aandachtig te zijn; men zoude een slapende prijzen boven een opmerkende; een Eutychus, die dood viel onder Paulus preken/ boven eene Lydia, die haar hart geopend wierd/ dat zij acht gaf op 't gene van Paulus gesproken wierd/ Hand. XVI: 14. Hoe onopmerkende men is als er getrouw gepredikt wordt/ kunt gij uit de troniën zien. Is het niet waar/ dat eene Martha, die haar overal mede bemoeit/ behalve met het gehoorde op te merken en in haar harte te bewaren/ meer geacht is als eene Maria, die 't beste deel uitverkoren heeft?

3. Men heeft Gods raad verworpen; den raad om genade te zoeken/ om te gelooven en zich te bekeeren. Als God zegt: Verlatet de slechtigheden, en levet; Als Hij roept: De godlooze verlate zijnen weg, en de ongeregtige man zijne gedachten; als Hij raadt tot bekeeringe/ tot geloove en gehoorzaamheid/ men slaat het in den wind; maar komt er ergens een goddeloos mensch/ die een' kwaden raad geeft/ dien volgt men meteen op. Komt er iemand met een' trouwen raad/ die zoude men wel toegraauwen en zeggen/ Wie heeft u tot des Konings raadgever gesteld? Zoo gaat het in onze stad en land; tot onze overheid moeten wij het zeggen. Zondigen willen ze wel/ maar gij moet ze niet moeijen! 't Is of men in de zake Gods moeste inkrimpen. Als een Predikant trouw handelt/ dan

is

is 't/ wat mag die Predikant hem daarmede bemoeijen? Wat heeft hij met dien regent/ met dien burger te doen? Wat heeft hij met dien man of met dat wijf te doen? dan is men tot een last; dan is 't/ waart gij maar dood; zagen wij het stroo maar voor uwe deure! ach/ hoe graag gingen wij achter u te lijke naar het graf. En leeft hij dan nog wat te lange/ dan met alle man zamengespannen en hem op het lijf gevallen als woedende leeuwen en beeren/ om hem maar weg te helpen. Ziet zoo gaat het in onze stad. Is het dan roekeloos gezegd als wij zeggen/ dat uw bezdezf nadeel? Is 't ligtvaardig/ als wij zeggen/ dat ez vreeze/ angst en benaauwdheid voor u nadeel? Is't ligtvaardig/ als wij zeggen/ dat God zal spotten in uw verderf? Wij geven 't nu aan uw eigen oordeel.

1. Zeggen wij/ zal daarop volgen het verderf. Zal 't de geheele stad en 't geheele land niet zijn/ het zal altoos voor die menschen zijn; 't is altijd gezien/ als ze tegen den Heere of welmeenende Predikanten opstonden/ dat ze vergaan zijn; Dat hebben wij gezien/ dat geheele huisgezinnen wegdroopen/ en dat zult gij ook nog zien. Ja let er op/ rust er het ligchamelijke verderf niet op/ altoos het geestelijke wel; daar heeft niets dat op hen; 't is haast onmogelijk om hen tot bekeeringe te brengen.

2. Daar zal vreeze komen; vreeze in uw leven, zoodat gij zult zijn als een gejaagde; zoo benaauwd/ dat gij zult vlieden daar geen vervolger en is. Gij zult vreezen in uw sterven, als alles u verlaten en begeven zal/ dan zult gij moeten zeggen/ mij is zoo bange! Ja gij zult vreezen in het oordeel, als gij voor dien Rigter staat/ dien gij hier niet gehoord/ maar gehoond en bespot hebt. Ach/ hoe zult gij dan staan sidderen en beven! Hoe zult gij dan uitschreeuwen: Wie kan bestaan voor den toorn des Lams! Dan zal 't zijn: angsten der helle treffen mij; 't wordt hun zoo enge/ zoo naauw/ dat ze geen raad en weten. Dan komt het eeuwig verderf; daar valt dan de boom in de helle.

Dan komt de verwoesting zoo onverwacht. Ach God! zeggen ze/ dat had ik niet gedacht/ zoo spoedig door den dood weg te moeten/ en voor God te komen!

Dan zal God spotten in uw verderf; Wel/ zal de Heere zeggen/ zondaar/ gij pleegt dan te boren zoo welgemoed te zijn; valt gij nu voor Mij op uwe knieën? gaat/ onderbindt nu dat u zoo dikwijls gezegd is. En dat zal zoo regtvaardig zijn; gij zult God zulken gelijk moeten geven. Zijt gij nu getroost om zulke schrikkelijke dingen af te wachten? Gij kunt dan voortgaan.

Geliefden/ het jaar is nu weêr zoo na ten einde/ onderzoekt u eens/ Ben ik en zijt gijlieden ook onder die menschen/ die weigeren naar God te hooren/ die zijnen raad verwerpen/ en zijne bestraffinge niet willen? Ach! hoe ongelukkig zijn wij dan! Wilt gij eens hooren wie daar niet onder is?

1. Zoo een bekent zoo hartelijk/ dat hij van nature zoo is/ en dat hij

zulken geſtalte ook onderbonden heeft: Ik verwierp U ook; ik geloobe het/ zegt zoo een/ dat ik van nature ook zoo ben.

2. Zoo een is zoo blijde/ dat hij eene andere nature geëzegen heeft; het is hem tot blijdſchap/ dat de Heere roept/ komt naar Mij toe; Zoo een zegt/ ik kome/ Heere! tot U/ naar uw Woord. En dan hebbe ik niet wel hooren preeken/ Heere/ zegt hij/ als ik uw raad niet gehoord hebbe; maar als ik uwe beſtraffingen en uw geroep hoore/ dan heb ik eerſt regt hooren preeken.

3. Blijft er van dat oude nog wat over/ daar kwelt hij zijne ziele over/ en hij weent in verborgene plaatſen; Dat hem dat kwaad zoo bijligt/ dat doet hem zeer.

4. Die is er van verloſt/ die zoo eene booze geſtalte/ als ze komt/ niet en kan draagen/ al was 't in zijn man of wijf/ of gezelſchap/ of vrienden/ of burgers/ of buren; dan zijn ze als een Loth, die zijne regtvaardige ziele kwelde/ en als een David, die zeide: Groote beroeringe heeft mij bevangen van wegen de godloozen, die uwe Wet verlaten, Ps. CXIX: 53.

5. Die is er niet onder/ die de beſtraffinge ook lief heeft. Weet gij wie een regte toehoorder is? die de beſtraffinge van hetgene daar hij aan ſchuldig is/ al zoo gaarne hoort als de kenteekens of hij het weerk der genade bezit. Hebt gij die bijſ teekens/ toehoorders/ ſpreekt het uit voor God/ dan behoeft gij voor 't verderf niet te vreezen. Gaat dan maar voort; God zal dan niet tegenſtaan in uw verderf/ maar Hij zal blijde zijn als Hij u weldoet/ en als Hij u de kroone der heerlijkheid op uw hoofd zal zetten.

Maar zijn er ook niet vele onder ons/ die zich aan het verwerpen van Gods raad ſchuldig maken? Moeten wij niet zeggen/ deze getrouwe ſtad is eene hoere geworden? daar plagt een naam van godbrucht van u uit te gaan; maar nu gaat er een naam van godloosheid van u uit. Ach! menſchen/ laat ik nog een woord tot u ſpreken/ en God zij u genadig om het u te doen opmerken: De godlooze verlate zijnen weg, en de ongeregtige man zijne gedachte, en hij bekeere zich tot den HEERE, zoo zal Hij hem zijner ontfermen, Jes. LV: 7. Ziet eens/ wie is 't die hier ſpreekt? 't is Jezus. Ziet wat een raad Hij u geeft/ 't is om zalig te worden. Ziet hoe beweeglijk, ernſtig, krachtig en aanhoudend dat Hij zijne handen uitbreidt jaar op jaar. Merkt op de groote beloften, die Hij doet op de regte wegingen/ Hij zal u genade geven hier/ en heerlijkheid hiernamaals. Ach/ laat u dan bewegen om voor den Heere in te vallen; of wilt gij wachten tot dat het te laat is? Wilt gij doen als er in het 28ſte vers ſtaat? Dan zult gij roepen, maar Hij en zal niet hooren. Gij zult zeggen/ ik kan niet/ of gij al wat ſpreekt; ik kan 't niet doen. Wel/ als een menſch/ die om zijne misdaad gevangen zit/ zeide/ ik kan nu niet gaan werken/ zoude hem dat verſchoonen? 't Zoude zijn eigen ſchuld zijn. Dat gij niet kunt hooren/ is omdat gij den Heere en de zonde te gelijk wilt hooren; gij kunt naar

den

den Heere niet hooren/ en te gelijk de zonde doen. Anderen zeggen/ ik wil wel hooren; gij wilt niet; zoudt gij wel wat willen uitstaan voor den Heere? Gij zoudt er geen een gezelschap, geen eene zonde om willen laten. Anderen zeggen/ ik zal 't gaan doen/ ik zie/ gij hebt gelijk. Wel/ zeggen wij/ en liegt niet; hoe dikwijls hebt gij het voorgenomen/ en 't is bedrogen geweest; 't was zoo een rare morgen/ of eer gij t'huis zijt is 't al weer over. Een ander zegt/ ik meene het wel/ ik zal naar den Heere hooren/ maar ik moet eerst die of die zonde nog wat doen. Zoudt gij wel tevreden zijn als er iemand zeide/ dit jaar wil ik nog als een vijand met u leven/ dan zal ik als een vriend met u gaan leven. Nog eens/ anderen zeggen/ ik doe mijn beste; ik zal daarna eens God gaan dienen. Wel/ uw eigen hazte zal u tegenspreken; dat gij zoo weinig bidt/ zoo laauw/ zoo zeldzaam/ is dat uw best te doen? Ja/ zal iemand zeggen/ 't is goed zeggen/ hadde ik altijd onder zoo eene ernstige bedieninge geleefd/ ik had al beter geweest/ maar ik hebbe een laauw Predikant; ik leve onder eene schrale bedieninge; 't zoude anders nog wel met mij gaan. Ik zegge/ mensch/ die leven moet zonder eene ernstige bedieninge/ gij zijt te beklagen; maar wij vragen u/ hebt gij er uw leven wel bij om willen gaan? gij zijt wel zoo wijs in 't natuurlijke/ als er iemand ziek is/ om/ al was 't twee uren verre/ naar een Doctor te loopen/ of om iets/ dat in uwe plaats niet is/ tot uwe noodzuft. Gij moet eene ernstige bedieninge zoeken/ en zien wat God wezken zal; maar dat gij er geene hebt/ neemt dat tot geene verschooninge van uwe luiheid. Heden dan/ zoo gij zijne stemme hoort, en verhardt uwe herte niet; Weest niet onachtzaam/ of gij zult in het verderf komen/ gelijk wij gezien en getoond hebben/ in alle de gemeenten die verwoest zijn. Wij voorspellen u ook/ gelijk uwe vorige ernstige Predikanten gedaan hebben/ zoo gij zoo voortgaat als gij nu doet/ God zal u verwoesten. Daarom bidden wij u/ laat des Heeren raad en bestraffingen u behagen en u aangenaam zijn. Het zal met geen complimentje te doen zijn/ maar daar moeten zaken uitkomen. Zoekt den Heere te dwingen op eene heilige wijze; wie weet/ Hij mogte zich nog tot ons wenden. Zegt/ behoudt ons/ ô Heere/ en ziet op ons/ wij zullen hooren. Wij zouden aanstaanden rustdag in een verbond komen. Zegt tot den Heere/ in allen dezen maken wij een vast verbond. Wilt gij het niet doen/ gij kunt het laten; maar weet/ dat gij in grooter gevaar zijt als gij wel denkt. Ach mogte het God nog believen/ dat die name van schande/ die van ons uitgegaan is/ nog verandere in een name van eere! Daarom stuit/ zondaar/ of als gij zult roepen/ God zal niet hooren. God gebe ons zijne genade om naar Hem te hooren/ en aan Hem getrouw te zijn tot in alle eeuwigheid.

A M E N.

VIER-

VIERDE
PREDIKATIE,

OVER

PROV. I: 28.

Dan zullen zij tot Mij roepen, maar Ik en zal niet antwoorden: Zij zullen Mij vroeg zoeken, maar zij zullen Mij niet vinden.

OP HET BEGINNEN DES JAARS.

Wij lezen/ Ps. LXXXIX: 49, Wat man leeft er die den dood niet zien en zal? De dood, daar hebben wij eenige dingen over aan te merken.

1. Hij is algemeen; Hij ziet niemand aan/ 't zij rijk of arm; hij ziet niet alleen geen schepsel aan/ maar hij ziet den tijd niet aan/ noch geene bezigheid; de eene sterft in een bruiloftskleed, en de andere in een rouwkleed; de eene sterft in zijne eigene stad, en de andere in eene andere stad; de eene sterft zeer schielijk en wakker/ en de andere heeft eene sleepende ziekte, eene acht en dertigjarige krankheid.

2. Nog eens/ de dood die is voor elk bepaald. God zet elk zijn perk/ die palen kan hij niet overleven.

3. Nog eens/ daar de dood komt/ bij wat schepsel het mag zijn/ die moet gehoorzaam zijn en volgen. 't Is gelijk met een man/ die een uurglas heeft/ het loopt tot het laatste zandetje daar uit is; als dat laatste momentje daar is/ dan moet hij den doodsnik geven.

4. Nog eens/ de dood is vreesselijk en hard voor die hem ziet; hij doet ze zuchten/ en daar gaat een koude door hun lijf. Waarom is de dood zoo schrikkelijk? Daarom:

a. Hij scheidt zoo twee lieve vrienden ziel en ligchaam; en hij scheidt u van alle uwe vrienden/ en van al uw goed/ Luc. XII: 20. Gij dwaas, in dezen nacht zal men uwe ziele van u afeischen, en hetgene gij bereid hebt, wiens zal het zijn? Al die afgoderij worden u dan ontnomen/ en dan laten ze een scherpe schorpioensteek na.

b. Daarom is de dood zoo schrikkelijk, omdat in het leven zonde begaan is/ en de conscientie zegt/ na den dood zult gij rekenschap moeten geven.

c. Daar-

c. Daarom is de dood schrikkelijk, zoo 't een slechten uitslag heeft in den dood/ dan zijt gij eeuwig verloren/ en gij zult het niemand te wijten hebben als uzelven.

d. Daarom is de dood zoo schrikkelijk, daar is dan geen herdoen aan; al wilde gij dan die middelen in 't werk stellen/ die in 't leven goed waren/ 't is al vruchteloos: dan zult gij maanen dat gij gezaaid hebt: dan zal de Heere zich als doof houden/ voor allen die zijne bestraffingen niet gewild en hebben; de Heere zal zeggen/ gij hebt niet willen hooren als Ik u riep/ en daarom wil Ik ook niet hooren nu gij roept. Geliefden/ moest dat niet een donderwoord in het oor en op het harte zijn van een iegelijk? De korte inhoud van dit boek is bijzonder/ dat de liefelijke Jezus elk een' schrik op het harte legt om toch niet te zondigen; en daar wordt een voorschrift in gegeven aan de regenten om wel te regeren, en een voorschrift hoe de Predikanten moeten preken, en een voorschrift aan de huisvaders hoe zij hun huis en kinders wel zullen regeren, en een voorschrift hoe vromen met vromen, en vrienden met vrienden moeten leven.

Den inhoud van 't eerste kapittel zullen wij u niet repeteren; dat hebben wij te voren gedaan. De Prinse der wijsheid roept overluid in de straten en stad/ en zegt: Gij slechten, hoelange zult gij de slechtigheid beminnen? Verlatet de slechtigheden en levet: en tredet op den weg des verstands; en waarom weegt gij uw geld uit voor 't gene dat geen brood en is? dat en past u niet. Zegt mij/ wat moet ik dan doen? ik zal u leeren/ zegt de Opperste Wijsheid: Keeret u tot mijne bestraffinge; en Hij doet er eene belofte bij/ en zegt/ Ik zal mijnen Geest ulieden overvloediglijk uitstorten. Gij zoudt zeggen/ nu zal 't gaan; ja/ maar niet minder als dat; hoe ging het? De Heere deed vier zaken: Hij riep, Hij breidde zijne handen uit. Hij wilde ze stuiten in de zonde; Hij had ze raad gegeven, en had ze bestraft. Daar hadden zij vier zonden tegen: zij hadden niet opgemerkt; zij hadden geweigerd te hooren; zij sloegen den Heere glad af; zij verwierpen zijnen raad, zij en wilden de bestraffinge niet. Op vier zulke weldaden volgen vier zulke misdaden. En daarom komt de Heere billijk met vier of vijf oordeelen/ verderf, vreeze, verwoestinge, angst en benaauwdheid, en de Heere zoude spotten in haar verderf, en lagchen als hare vreeze komt. Als gij zoo beteuterd zult staan/ zegt de Heere/ dan zal Ik lagchen met uwe beteuterdheid/ en dan zal Ik zeggen/ laat de zonde u nu helpen: waar is nu uw vast bewijs dat gij zalig zoudt worden? en wat zult gij dan gaan doen? Dan zult gij op uwe bloote knieën vallen voor Mij als het te laat is; en dan zult gij Mij vroeg zoeken maar niet vinden.

Geliefden/ dat was de stoffe in 't laatste van 't oude jaar/ nu is 't de tweede zondag van dit jaar.

I. Hebben wij te bezien den zondaar in zijne ellende. Dan zal hij tot God roepen en Hem zoeken.

II. Het gedrag van den Heere omtrent den zondaar: Ik en zal niet antwoorden, noch gij en zult Mij niet vinden.

III. Dat dit overvloeide in geregtigheid. Dat zijn de drie stukken die wij te behandelen hebben.

I. Wat het eerste aangaat/ zij zullen roepen, zij zullen vroeg zoeken. Wie zijn hier die ZIJ? Zijn 't de Joden? die naar Assyrië gevoerd wierden? Zijn 't de Joden met een deksel op hun harte? Is 't de Antichrist? Het scheelt ons niet/ wie gij er voor neemt. Wij zullen 't u evenwel zeggen/ 't zijn diegenen/ die onder de middelen der genade leefden, wie ze ook zijn; en dat is ons genoeg/ of 't dan Joden of Christenen of Antichristen zijn/ is eveneel. Wat zouden deze doen?

A. Zij zouden roepen (1) 't Is te zeggen bidden. De schipper van Jona zeide/ roept tot uwen God, Jon. 1:6. (2) 't Is te zeggen hard roepen, met geschreeuw Dan. III:4, Een herant riep met kracht. (3) 't Is te zeggen een roepen uit de benaauwdheid, Jon. II:2, Ik riep uit mijne benaauwdheid tot den HEERE. Ps. XXXIV:7, Deze ellendige riep, ende de HEERE hoorde; en Hij verloste hem uit alle zijne benaauwdheden. Wat geeft dit roepen van deze menschen nu te kennen?

1. Zij zouden gaan bidden. De zondaar die anders van geen bidden en wist/ die zelven of nooit bad/ die zoude nu gaan bidden. Zij zouden schreeuwen, overluid roepen. Zulke menschen die te voren zoo zorgden/ dat toch niemand het mogte hooren/ als zij nog al eens baden die zouden het nu uitschreeuwen; zij zouden roepen/ Heere help mij toch.

2. 't Zal uit een benaauwd harte komen. Die hier zulke helden waren/ dat zij niet vreesden voor God/ noch voor den dood en eeuwigheid/ die zullen dan zoo benaauwd zijn/ dat zij zullen roepen/ Ach! Ach! Die hier spotten met een droom menschje als hij eens zuchtede, zullen dan schreeuwen van weedom des herten, en van verbrekinge des geestes zullen zij huilen, Jes. LXV:14. Zij zullen zeggen: En gaat het ulieden niet aan, gij allen die over weg gaat? Schouwt het aan, en ziet of er eene smerte zij gelijk mijne smerte, Klaagl. I:12. Wat zal de inhoud van hun gebed zijn?

a. Zij zullen hunne ellende en hun goddeloos gedrag uitschreeuwen/ gelijk Pharao, Exod. IX:27, Ik en mijn volk zijn godloozen.

b. Zij zullen uitschreeuwen hun zielsbedrog. ô Nu gaat mijne lampe uit! ô Nu ontvalt mij mijn zandgrond! ô Nu ben ik verloren!

c. Zij zullen roepen/ ach! ach! ik en zie geene teekenen meer! Nu ben ik de genademiddelen kwijt! Nu zal ik nooit meer geroepen worden om mij te bekeeren! Daar is nu geen olie van genade meer te

hij-

krijgen! ô Mogt ik nog eens een genadetijd hebben/ ik zoude zoo roepen om genade en om waarachtige bekeeringe.

d. Zij zullen 't niet willen opgeven; zij zullen vragen/ of er niet iemand voor hen bidden en wil? of er niet iemand is die zich over hen ontferme/ gelijk de rijke man deed Luc. XVI: 24, Ende hij riep ende zeide, vader Abraham, ontfermt u mijner.

e. Zij zullen roepen/ dat God hen toch in de helle niet werpen wil/ en dat Hij hen toch niet verdoemen zoude.

f. Nu/ zullen ze roepen/ begrijpe ik/ hoe zwaar dat uw toorn is! Wie kan voor U bestaan! Gij zijt een verteerend vuur en een eeuwige gloed.

Gij zult zeggen/ wanneer zullen zij zoo roepen? Dan, zegt God.

1. Dan, als God gerigten gaat oefenen; dan, als 't klaad ten volle over hen besloten is; dan, als God zegt/ daar is geen bestaffende man meer voor u/ daar zijn geene middelen van genade meer voor u; dan, als ze zien dat ze sterven; als ze zien dat de doktor en hunne vrienden hen opgeven; als ze zeggen/ 't is gedaan met dezen. Als God hun dat doet onderbinden/ dan maken ze misbaar.

2. In de tweede plaatse/ zij zullen zoo roepen/ dan, als God hen opwekken zal; als ze als eene walgelijke scheure zullen opstaan tot versmaadheid en eeuwige afgrijzinge; dan, als zij een ander oordeel zullen hebben/ als zij hier hadden; dan zullen ze zeggen/ ik heb mij bedrogen; dan, als God hen aan de pijnigers zal overgeven; dan zullen ze zeggen/ dit verderf hebbe ik mijzelven aangedaan: en zij zullen uit dat gloeiende hol roepen/ ach! hadde ik mij bekeerd! Dat zullen Zij doen/ die onder de genademiddelen onbekeerd gebleven zijn/ wie zij zijn/ zonder onderscheid; allen die God verworpen hebben/ die zijnen raad niet gewild hebben. Hier is onderscheid tusschen den eenen mensch en den anderen; maar daar maakt God geen onderscheid; daar zal geene plaatse van onderscheid zijn; dat blijkt als de menschen sterven/ zij gaan altemaal in hetzelve gewaad/ in een doodkleed/ naar de eeuwigheid.

B. Dat niet alleen dat ze zoo zullen roepen, schreeuwen en tieren tot God; maar zij zullen ook Hem zoeken. Wat wil dat zeggen?

1. 't Is te zeggen/ dat zij wat verloren hadden: zij hadden God verloren/ den hemel, den zegen en het leven; zij hadden alles verloren; dat hadden zij in Adam al verloren/ dat waren zij hier op aarde al kwijt/ maar toen wilden zij het niet weten; toen keurden zij het geen zoekens waard.

2. Zij zouden God zoeken en Christus/ daar krijgen zij de bewustheid van/ wat een onderscheid het is die te missen of daar deel aan te hebben: nu willen zij daar niet van hooren/ maar dan zullen zij wel willen.

3. Zij zullen een innig gevoel en smarte hebben over hun verlies. Wel/ zegt de zondaar/ hier kan ik God wel missen; maar 't zal de groot-

ſte ſmarte zÿn God te miſſen; dan zullen ze ſchreeuwen alſ Micha: Gij-lieden hebt mijne goden weggenomen, wat hebbe ik nu meer? Rigt. XVIII: 24. En alſ Laban: waarom hebt gij mijne goden gesloten, Gen XXXI: 30, en gelÿk ze van de arke zeiden: De arke Godes is genomen, 1 Sam. IV: 17. Niets kan een kind Gods meer verblijden alſ God Alſ dat komt/ dat ze zien dat God hun deel is/ dan zÿn ze uitermate blÿde.

4. Dan zullen ze die middelen zoeken/ die ze hier verzuimd hebben; te hÿr te gaan/ ten Avondmaal te gaan/ bÿ bromen te zÿn/ te lezen/ te bidden/; ja dan zullen ze wel niet anders wenſchen te doen.

5. Zÿ zullen niet af te zetten zÿn/ of God zegt/ gÿ en hebt geen deel aan Mÿ; of Hÿ ſpot in hun verderf/ zÿ zullen evenwel zoeken in te gaan/ en zeggen/ doet mÿ toch open.

6. Zÿ zullen zich nog vleijen met eene ÿdele hope/ en zeggen/ wie weet/ Hÿ mogte zich laten verbidden!

7. 't Is te zeggen/ zÿ zullen vernemen/ of er niet nog een blÿkje van Gods goedertierenheid is/ of Hÿ niet in goedertierenheid nog eens op hen zien zal; maar ſchrikt/ zÿ zullen niet vinden! Zÿ zullen vroeg zoeken/ maar niet vinden.

Wat is dat te zeggen/ zij zullen Mij VROEG zoeken!

1. Zÿ zullen 't naarstig en aanhoudend doen. Hier was een gebed van een kwartier te lang/ en een predikatie van een ure was te lang; maar dan niet. Al moesten zÿ met de Nineviten veertig dagen roepen; zÿ zullen dan wel dag en nacht willen roepen/ maar de Heere zal ze niet hooren. En dan zullen ze deze predikatie verſtaan en onderbinden; zÿ zullen die dan wel willen hooren; alſ zÿ zullen zien dat de elementen branden zullen/ en dat de Rigter hen zal ontbieden/ dan zullen ze kruipende komen/ en zeggen/ Heere/ zie toch op mÿ! help mÿ! laten uwe ingewanden toch in genade over mÿ rommelen; ik ben onder de eerſten/ die hier tot U komen/ gelÿk Simeï tegen David zeide/ die hem te voren zoo gevloekt hadde; hÿ zal zeggen/ ik buige nu mÿne knieën voor U; ik kome nu om uwen name te belÿden/ en naar U te vragen.

2. Vroeg, is te zeggen/ zoo wakker als ze in de helle liggen; 't is gelÿk als met een man/ hÿ is aſſurant zoo lange alſ hÿ buiten banden is; maar zoo wakker is hÿ niet in de banden/ of hÿ belÿdt het alles/ en hÿ zoekt zoo los te raken.

II. Hoe zal het met hen afloopen? Zal het wat helpen alſ zÿ uit de benaauwdheid tot God roepen, en zoo vroeg zoeken? Ach neen! alles zal moeten eindigen in eene verwoede diſperaatheid/ alſ God zal zeggen/ daar is in eeuwigheid geene genade voor u bereid; daar is geene hope van uitkomen/ noch geene verminderinge van pÿne. Ach! 't zal vreeſelÿk zÿn te vallen in de handen van den levendigen God. Hoe zal God dan zÿn? Zal Hÿ te vermurwen zÿn? Neen/ zÿ zullen roepen, maar Hÿ zal

niet

niet antwoorden; zij zullen Hem dan zoeken, maar niet vinden. Schrift/ zondaar/ die den Heere niet gezocht hebt/ als toen het te laat was!

A. De Heere zal niet antwoorden. Waarin bestaat dat niet antwoorden van den Heere?

1. Zij zullen roepen en treuren, maar 't zal den Heere bezwelen. Dat hadde plaats op de wereld/ zal de Heere zeggen/ toen moest gij over uwe zonden getreurd/ en tot Mij geroepen hebben; maar nu en mag Ik uw geroep niet hooren/ het bezwaart Mij: Ik hoore nu den zondaar niet. Hoe zal 't dan met de bezwoemden zijn? Hij wil ze niet hooren spreken; hun gebed is maar huilen en tieren bij God.

2. De Heere zal zeggen/ al vermenigvuldigt gij uw gebed/ Ik bedekte Mij als met eene wolke; Ik houde My als doof. Al was een Mozes of een Samuël uw eigen vader/ zij zouden u niet helpen kunnen met hun voorgebed. Gij staat daar/ zegt God/ maar Ik en achte u niet.

3. Ik en zal u niet antwoorden/ zegt God/ maar Ik zal rooken tegen uw gebed: Gij zult allengskens erger worden; gij en zult geen verademinge hebben dat ge uw spijsel inzwelgt: 't eene wee zal niet weggegaan zijn/ of 't andere wee zal komen. Mijn harte is niet voor u/ zal God zeggen/ drijft ze van mijn aangezigte weg. De Heere antwoordt mij niet meer, zeide Saul, noch door den dienst der Propheten, noch door droomen, 1 Sam. XXVIII: 15. De Heere zal ze uit een ontweêr antwoorden/ zoodat ze zullen moeten zeggen/ de dagen der vergeldingen zijn gekomen! Dan zullen ze hunne ongeregtigheid gewaar worden.

B. Zij zullen den Heere zoeken, maar niet vinden.

1. Eerst, zij zullen Hem niet vinden onder de genademiddelen. Op de wereld hadden ze de bedieninge, maar dat zal daar geen plaats hebben; toen hadden ze ooren, maar en hoorden niet, herten, maar en verstonden niet. 't Zal dan geen uur van genade meer zijn/ noch geen dag van zaligheid; 't heden zal voorbij zijn: God zal zeggen/ Ik zal u nooit meer onder 't middel brengen/ Ik zal u nooit geene genade meer laten aanbieden. Ik kan/ noch wil/ noch zal niet; Na dezen tijd is er geen tijd meer.

2. Zij zullen den Heere niet vinden als hunnen Verlosser, tot hun rantsoen, noch tot hunnen voorbidder; zij zullen altoos genoemd worden Lo-Ammi en Lo-Ruchama, gij zijt mijn volk niet; Ik zal Mij voortaan niet meer over u ontfermen. Ja zij zullen onderbinden tot huune smarte/ dat de Heere hen met eenen ijzeren scepter zal verbrijzelen als pottebakkers vaten, Ps. II: 9. De Heere zal tegen hen zijn als een brieschende leeuw. En daar zoo zijnde/ zullen zij roepen/ bergen, valt op ons, en heuvelen, bedekt ons, van het aangezigte des Heeren en van den toorns des Lams, als de regtvaardige Rigter de vurige pijlen van zijne gramschap in hen zal schieten. Daar zullen de executeurs van Gods

wraakte de duivelen zijn. Hoe naar zal die dag zijn/ als de elementen zullen branden! Hoe naar zal die dag zijn/ als hun alle genade ontzegd zal worden! 't Zal naar zijn dat ze niet blind en zijn/ maar oogen zullen hebben/ om al dat vreesselijke van Gods oordeelen aan te zien! 't zal naar zijn dat zij niet doof zullen zijn/ maar ooren hebben om het schriklelijk vloekvonnis aan te hooren! 't zal naar zijn dat zij niet onvernuftig als eene beest zullen zijn/ maar dat ze een herte zullen hebben om te begrijpen den volmaakten toorn van God/ en hunne eeuwige ellende! 't zal naar zijn dat ze een memorie zullen hebben om te geheugen alle het kwade dat zij hier gedaan/ en alle het goede dat ze hier genoten hebben! 't zal naar zijn om te begrijpen dat er geen ontlieden aan zal zijn!

III. Is God nu onregtvaardig, als Hij toorne over ons brengt? vraagt Paulus, en hij antwoordt/ dat zij verre, Rom. III: 5, 6. Het oordeel is overvloeijende in geregtigheid. Dat is ons derde stuk, daar zullen wij niet veel werk toe hebben/ om u dat te toonen. Want/

1. 't Is loon naar werk; 't is gelijk met een soldaat, hij krijgt zijne soldije.

2. 't Is naar de wet der vergeldinge. Zondaar/ dien gij hier zoo lief gehad hebt/ laat die u nu helpen/ zal God zeggen: gij hoordet altoos naar den satan en naar de wereld/ roep nu dat die u helpen. Zoek nu uwe troost daar gij ze altoos gezocht hebt. Gij hebt geweigerd te hooren als Ik riep; billijk is 't dan nu/ dat Ik u niet en antwoorde.

3. 't Is regtvaardig/ 't is u niet onbekend geweest/ Ik hebbe het u gedreigd/ en 't u aangekondigd; gij gaat niet ongewaarschuwd verloren.

4. Daarop zijt gij gekomen in 't verbond en in den eed; stop nu uwen mond; gij zijt voor God bezoemelijk/ God heeft regt om u te verdoemen.

Nog een kort woord tot een stichtelijk slot.

Geliefden/ wat denkt ge? zijt gij ook onder die menschen/ die hier zoo bedreigd worden? Wilt ge eens hooren/ wie er onder zijn?

1. Die zijn er onder begrepen/ die zeggen/ ik denke daar mijn leven niet aan. Gij zijt onder de weigeraars, die zeggen/ ik bekommere mij daar niet over: ik late dat op God aankomen. Wat zult gij onzacht wakker worden!

2. Die met een deel spotternijen en zotte klugtjes zich ophouden/ en hun vermaak daarin scheppen; ja/ die met zulke gewigtige zaken wel spotten zouden. Wij zouden ons verwonderen/ dat er zulke spotters waren/ indien het woord zulks niet gezegd hadde/ dat er spotters zouden opstaan.

3. Zulken behooren er onder/ die meenen dat het maar het Oude Testament raakt/ al overtuigt hun de rede/ dat het die allen raakt/ die

Gods

Gods raad verworpen en zijne bestraffingen niet gewild en hebben, en dat het dus ook ons raakt. Hoe besluit gij zoo dwaas? zoude die straffe ons niet raken/ daar wij zoo veel grooter licht hebben als onder het Oude Testament? Tegen hoe grooter licht dat men zondigt/ hoe grooter straffe en hoe zwaarder oordeel. Die dat niet begrijpt/ die verstaat zijne religie niet.

4. Zulke zijn er onder/ die zeggen/ wij hebben nog tijds genoeg/ het zal nog wat aanloopen; maar hoe weet gij het? 't konde zijn dat God van dezen nacht uwe ziele opeischte/ en u in de helle wierp. Uitstellers/ het zal schrikkelijk zijn/ zoo gij zoo afgesneden wordt! Gij zult moeten uitroepen/ ô God! wat gaat dat buiten mijne gissinge.

5. Zulke zijn er onder/ die niet en willen roepen of zoeken; gij weet wel hoe weinig dat gij het doet/ dat gij tot den Heere roept en Hem zoekt; of zoo gij het nog doet/ dat gij al eens tot den Heere roept en Hem zoekt/ gij doet het zonder harte, gelijk men naar eens anders goed zoekt; of met een gedeeld harte, God wat en de wereld wat; of gij doet het niet vroeg, dat is broeg in uwe gezondheid; vroeg in den dageraad; vroeg in uwe overtuigingen; vroeg als gij nog jongelingen en jonge dochters zijt. Gij zult zeggen/ preek zoo naar niet; 't is of men in de helle was: ik antwoorde u/ 't is zeker; een mensch/ zoo lang hij leeft/ mag niet wanhopen/ maar in de helle te hopen zal zonde zijn/ de wanhope zal dan een deel van de verdoemenisse zijn/ zoo lange als gij leeft moet gij het evenwel niet opgeven/ of zeggen/ ik ben onbekeerlijk/ schoon het wel waar kan zijn/ dat uw tijd van genade ten einde is/ en dat gij nooit genade zult krijgen/ Och of gij ook bekendet, zeide de Heere Jezus/ ook nog in dezen uwen dag, hetgene tot uwen vrede dient! Maar nu is 't verborgen voor uwe oogen, Luc. XIX: 42. Gij zult zeggen/ lieve God/ dit moet mij billijk ontstellen! wat baat het mij dan/ of ik God zoeke als de tijd uit is? Waaraan kan ik het weten of 't voor mij nog een tijd van binden is?

Weet ge waaraan dat gij het weten kunt dat uw tijd van binden nog niet ten einde is/ en dat gij het nog niet moet opgeven? Wij zullen eenige algemeene redenen geven:

1. Dat God u nog het leven geeft/ en dat God er nog geen tot u gezonden heeft/ om te zeggen/ dat Hij u verderven zal, gelijk de Propheet tegen den koning Amazia zeide/ ik merke dat God besloten heeft u te verderven, 2 Chron. XXV: 16.

2. Dat God u nog de genademiddelen laat houden.

3. Dat God u niet geeft de geringste, maar de beste, de krachtigste middelen.

4. Dat God in 't harte van de Predikanten geeft/ dat ze medelijdend en met ernst aanhouden/ zonder dat zij nog verdrietig worden.

5. Dat

5. Dat God nog altemets in twist met u komt; Hij overtuigt u nog eens. Bedroeft toch den Heiligen Geest niet.

6. Als God/ daar gij woont/ nog den eenen en den anderen bekeert.

7. Als God nog onder de middelen in zijne kinderen werkt; Hij geeft ze licht en troost/ en steekt hunne lampen aan/ opdat zij ook u zouden aansteken.

8. Als gij zoo een tijd beleefd daar God wat goeds aan belooft heeft/ 't is een teeken dat God nog wat te doen heeft.

Nu nog een opwekkend woord. Wilt gij dan als een luije voor God komen? Een lui mensch is een walgelijk mensch. Wilt gij God niet zoeken terwijl Hij te vinden is? Of wilt gij een ander voor u laten zoeken? Dat heeft in de wereld wel plaatse/ maar in de zaligheid te zoeken niet: elk mensche moet zijn eigen pak dragen. Zoekt den Heere er het te laat is/ als gij niet meer zult kunnen vinden; ô dan zult gij 't/ gelijk Ezau, moeten uitschreeuwen!

Kinderen Gods/ wat zijt gij gelukkig! gij zijt zoekers en vinders.

Het bidden en te kerke gaan verbeelt u niet; gij schikt er alle uwe dingen naar/ om den Heere te ontmoeten: daar is u niets zwaarder als dat ge moet zeggen/ met de Bruid, Hoogl. III: 2, Ik zocht Hem, maar ik en vond Hem niet. En daar is u niets dierbaarder/ als dat gij kunt zeggen: Doe ik een weinigsken van Hem weggegaan was, zoo vond ik Hem dien mijne ziele lief heeft. Zoekt/ en gij zult vinden. De Heere zal zijne beloften waarmaken.

A M E N.

VIJFDE
PREDIKATIE,

OVER

JER. VII : 16.

Gij dan, bidt niet voor dit volk, en heft geen geschrei, noch gebed voor hen op, noch en loopt Mij niet aan; want Ik zal u niet hooren.

OP DEN EERSTEN RUSTDAG NA DEN BEDEDAG.

Wij lezen/ Ps. L: 15, Roept Mij aan in den dag der benaauwdheid. De nood dringt elk mensche en beest tot bidden. Als men in den nood en in de benaauwdheid bidden moet/ dan is 't een zegen:

1. Dat men dan bidden mag: als een arm en gering schepseltje spreken mag tot den God van den hemel en van de aarde/ Gen. XVIII: 27. Als hij daar zijn Rekwestje neerleggen mag!

2. Nog grooter zegen is 't als hij onderrigt wordt/ wat hij bidden moet; Joël I, zeide God/ als gij vast/ zoo zult ge tot Mij roepen; weten ze niet/ wat zij spreken zullen/ dan zegt God: Kap. II: 17, Laat de Priesters, des Heeren dienaars, weenen, en zeggen, spaart uw volk. Weet ge wel/ Israël! wat voor woorden gij moet medenemen? Heere bekeert ons, neemt onze ongeregtigheid weg, en wij zullen betalen de varren onzer lippen, Hos. XIV: 3, 4.

3. Nog grootere zegen is het/ als God er aanmoediginge bij geeft/ als Matth. VII: 7, Biddet, en u zal gegeven worden; zoeket, en gij zult vinden; kloppet, en u zal opengedaan worden. Dan krijgen ze vele vrijmoedigheid in 't bidden/ 1 Joh. V: 14.

4. Dat is nog grootere zegen/ als God zegt: Eer zij roepen, zal Ik antwoorden, Jes. LXV: 24.

5. En eindelijk, dat is de grootste zegen/ als er bijkomt/ de Geest des gebeds, als de Geest zelve onze zwakheden te hulp komt, Rom. VIII: 26. Dat is aangenaam/ en een groote zegen/ dat moet ge met ons toestemmen. Dat zijn vijf zegeningen. Maar wat is het dat er tegenover gesteld wordt?

1. Als men in benaauwdheid is/ zoodat men moet en wil bidden, en

men kan niet bidden, zie dat Exod. XVII. Jozua wierd geslagen/ doordien Mozes handen slap wierden: hij moest uitscheiden. ô! 't Is zoo bitter/ als men in nood is/ en dat men niet bidden kan. ô! Het is een schriftelijk voorbeel/ als God het gebed wegneemt in den nood/ en dat God zegt: al was 't dat ge badt/ Ik zal evenwel met mijn' toorn voorgaan. Ik hebbe gesproken/ dat Ik u verteren zal. Ezech. XXII. Ik zal toorn en verbolgenheid over u uitstorten/ en uwen weg op uwen kop geven.

2. Nog bitterder is 't als het iemand gewaar wordt/ dat God zegt/ zwijg; en als God zegt/ Ik ontzegge u alle verhooringe; als dat komt/ dan is duisterlijk het verderf besloten/ van 't aangezigte des Heeren. Gij zult zeggen/ komt het onder een volk wel zoo verre? Ja/ gij moet daartoe niet gaan naar de barbaren en wilde Heidenen. God zegt wel tot zijn volk: Ik ontzegge u alle genade/ en alle hulp. Dat bewijzen wij uit de woorden/ die wij u daar voorlazen/ dat zulks onder het volk Gods plaats heeft.

De man Gods/ Jeremia. was een trouw man: hij leefde in een' benaauwden tijd; hij was tzouw aan God en tzouw aan 't volk. God zeide/ verzie het pad van uwe omwandelinge eens/ 't zal er met u op aankomen; hier zal geen Propheet, noch oudste, noch volk blijven. Mag ik niet nog eens worstelen? zeide de man. Neen/ zeide God. De man is zoo vol! hij kan 't niet laten: hij raakt aan 't bidden en schreijen/ hij loopt den hemel aan. God zeide/ Ik meene het met het volk wel/ Ik zal ze laten blijven/ willen ze zich bekeeren; maar zij komen alleen om te liegen voor mijn aangezigte/ kan ik dan zulke booswichten laten blijven? dan zoude Ik ze strijden in hunne boosheid. Anderen zeggen/ wij zijn verlost om zonden te doen. Ik verklare u/ als ze zoo komen (want Ik zie het door mijne alwetendheid) dan kan Ik ze niet sparen. 2 Chron. XII, zeiden ze/ daar zijn nog goede dingen in Juda, wij hebben nog den tempel, die staat nog in 't geheel/ en de Bijbel ligt nog op den predikstoel. Wij hebben de waarheid, en wij hebben de zuivere godsdienst, daar steunen wij op; zeg ze van mijnentwege/ dat ze zich daar niet mede ophouden/ want het zijn ijdele woorden/ te schreeuwen: des Heeren tempel, des Heeren tempel zijn deze. Bewijs het hun: laat ze naar Silo gaan/ dat heb Ik verwoest om hunne boosheid. Dat Silo lag in de stamme Efraïms. Daarop begon de Propheet te woelen Hij wil de man zijn/ die in de verste staat. Daarop komt God/ en die zeide/ Propheet/ houdt op. Wij hebben voorgenomen deze woorden te overdenken/ die ons wonderlijk voorkomen/ en ik geloove u ook. Wij zullen er zeven stukken over verhandelen.

I. Hebt ge den smeekenden Propheet.
II. Hebt ge den verbiedenden God.
III. De reden, waarom God dat bede.
IV. Hoe deerlijk het dan ook onder een volk staat.

V. Zul-

V. Zullen wij u uit goddeloozen en onvromen eenige blijken noemen/ dat God dat in ons land ook zegt.

VI. Zullen wij eenige blijken in de vromen noemen.

VII. Wat voor blijken wij moeten vinden in de vromen, als wij mogen besluiten/ dat God dat tot ons niet zegt. Spant u wat in/ de zaken zijn 't wel waardig.

I. Eerst hebt ge den worstelenden Propheet. De man/ die hier in de breşse staat/ is de Propheet Jeremia. Als de zonden bestraft worden/ en de oordeelen verkondigd worden/ als wij onder de slagen onze aangezigten verharden als eene rotse; als een Predikant dan evenwel trouw moet zijn/ dan is er geen andere uitslag te wachten/ als den haat van een iegelijk: dan wordt er gezegd/ die Predikant is onze vriend niet/ hij zoekt ons goede niet/ maar ons kwaad. Hij wilde wel hebben/ dat het ons kwalijk ging. Dan gaat het ez mede gelijk met een wondheelez: komt hij bij een kind/ dat hij moet snijden en kezven/ hij doet het uit liefde tot des kinds behoud/ en 't kind denkt/ dat hij komt om hem kwaad te doen. Het gaat er mede gelijk met deugnieten van kinderen/ zij duiden 't al kwalijk wat ez de oudezs aan doen/ zij zeggen/ zij meenen 't zoo niet. Als de Pzedikanten op bekeeringe aandzingen/ als zij getzouw zijn/ dan hebben ze den haat bijna van een iegelijk/ en evenwel zoeken ze dat te boven te komen/ daaz doen ze hun best toe/ gelijk als ouders, zij doen hun best/ om hun kind teregt te bzengen. Zoo deed deze man. Wat deed hij?

Eerst. Ik hebbe een donderzoon moeten zijn/ maar ik zal ez u reden van geven. Ik hebbe moeten hard spreken/ maar ik zal'u onderrigten van de reden. Daar is eene remedie/ eilieve gebruikt ze toch.

Ten tweede. Behalve dat/ zoo ge niet en hoort/ ik zal bedroefd zijn/ en in verborgene plaatsen moeten weenen. Jer. XIII: 16, Gevet eere den Heere uwen God: Of/ zoo ik in verborgene plaatsen zal moeten schreijen/ het zal u niet nuttig zijn.

Ten derde. Zoo betuige ik u openlijk/ en ik kan 't met vrijmoedigheid zeggen/ dat ik uwen doodelijken dag niet begeerd hebbe. Jer. XVII: 16, Ik hebbe niet aangedrongen meer als een herder achter God betaamt. God is mijn getuige!

Ten vierde. Ik kan 't niet dragen/ dat het kwade over u komt. Niemand is bedroefder als het kwade komt/ als een getrouw Predikant/ dat ziet ge in den liefhebbenden Heere Jezus; Hij ziet het kwade dat over Jeruzalem komen zoude/ Hij schreide, Luc. XIX: 41. De Propheet Jeremia het kwade moetende aanzeggen/ zoo zeide hij: ô Mijn ingewand, mijn ingewand. Ik hebbe barenswee; ô Wanden mijnes harten! mijn harte maakt getier in mij, ik en kan niet zwijgen, Jer. IV: 19. Zoo bedroefd was hij. Wat deed het volk? In plaatse dat ze het kwade

zouden zoeken te laten/ en bezzoeken zouden/ dat hij voor hen wilde bidden/ zoo gingen ze in 't kwade voorst. De Propheet bad evenwel voor hen/ even als Paulus. Broeders, zegt hij/ de toegenegendheid van mijne herte, en 't gebed, dat ik tot God voor Israël doe, is tot hare zaligheid, Rom. X: 1. Zoo teeder was zijn harte. De Propheet die gaat naar God/ hij gaat aan 't bidden, en zoo gaat hij eens zien/ of hij de roede uit de hand des Rigters kan krijgen. Hoe komt hij daartoe/ dat hij gaat bidden/ wat voor reden had hij?

Eerst. Zoo deden alle de heiligen/ alle de vromen/ als het kwade kwam. Wat dede Abraham, Gen. XVIII, als God Sodom zoude gaan verderven? Was niet het bidden zijne toevlugt? Wat dede Mozes? Exod. XVII. De kinderen Israëls waren zoo lange verdrukt geweest in Egypte/ zij waren even in de moeskijne ontslagen van Pharao, daar komt Almalek! het volk was meer gewoon om stroo en stoppelen te verzamelen/ als tegen de vijanden te strijden. Kom/ zeide Mozes, Aäron en Hur, laat ons aan 't bidden gaan op den berg. Ziet het nog al in dienzelfden Mozes, Exod. XXXII. Laat Ik dit volk verdelgen/ zeide God; Heere/ zegt hij/ delgt mij liever uit uw boek. De Heere konde hem een grooter volk gegeven hebben/ maar neen/ hij bad er voor. Gij hebt zulk een exempel in Samuël, 1 Sam. VII. Daar is Israël den Heere naklagende/ even gelijk als een kind dat zijne moeder verloren heeft/ en niet weet waar ze is; het schreit/ het roept ze achterna/ dat ge het eene geheele straat door hooren kunt; zij deden belijdenisse van hunne zonden/ zij schreiden; en als ze niet meer konden schreijen/ zoo schepten ze water/ en goten het uit voor 't aangezigte des Heeren/ willende daarmede zeggen: Heere/ zoo weeft zijn onze harten/ wij wenschten wel/ dat wij meer konden schreijen; zij verzoeken aan Samuël, dat hij niet zoude zwijgen/ dat hij voor hen tot den Heere zoude roepen. Wat deed hij? Hij riep tot den HEERE voor Israël, en de HEERE verhoorde hem, 1 Sam. VII: 9.

Ten tweede. Onze Propheet ging in zijne weemoedigheid tot God om te bidden/ omdat hij wiste wat eene kracht het gebed wel gedaan hadde. Elia hadde den hemel open en toegebeden; Josua bad zoo/ dat de zonne en de mane stilstonden. Aan wiens gebed is het te wijten/ dat er geen zondvloed meer over de geheele wereld komt? Aan Noach; als hij geofferd en gebeden hadde/ zoo zeide God/ dat de wateren niet meer over de geheele aarde zouden gaan; dat was een bidder zonder weêrga. Het is een van de drie bidders, die God altemets eens ophaalt.

Ten derde. De Propheet ging bidden/ omdat hij wiste dat het zijn pligt was om te bidden/ dat was Gods geopenbaarde wille. Hij was daartoe verpligt als een mensche, als een godvruchtige, en voornamelijk als een Propheet. Hij moeste doen als Mordechai. Esther X: 3. Zoekende

het

het beste voor zijn volk, en sprekende voor den welstand van zijn ganſche zaad. En alſ Paulus, Rom. X: 1, Het gebed dat ik tot God voor Israël doe, is tot hare zaligheid.

Ten vierde. Hij ging bidden/ omdat hij wiſt/ dat men door het gebed ſomtijds achter Gods raad komt. De Heere ontdekt dan altemet ietſ van zijne verborgenheden aan zijne knechten/ gelijk Daniël gebeurde/ Dan. IX: 21, 22. Alſ gij nog ſprak in den gebede/ zoo kwam de man Gabriël, en zeide: Daniël, nu ben ik uitgegaan om u den zin te doen verſtaan.

Ten vijfde. De man ging bidden/ omdat hij geen verbod gekregen hadde. God hadde het hem nog niet verboden. En daarom zoo lange alſ hij konde en mogte bidden/ zoo moeſte hij niet ophouden/ daar moeſte geen ſtilzwijgen bij hem zijn. De man gaat dan aan 't bidden en ſchreijen en worſtelen met den hemel! 't kwam allengskens hooger! 't was (1) Bidden. (2) Schreijen. (3) Den Heere aanloopen.

Eerſt. Hij raakt aan 't bidden. Maar de kracht van 't woord is het te zeggen dat hij er al bijvoegde wat er bijgevoegd kan worden.

1. Hij ſtelt de zaken eenvoudig voor: Ach Heere! zegt hij/ werp den troon van uwe heerlijkheid niet ter neder. Ga niet verder/ roei niet uit/ dat Ge geplant hebt/ breek niet af/ dat Ge gebouwd hebt. Vernieuw ons/ alſ in de dagen van ouds; ſpaar den koning, ſpaar de grooten, ſpaar de kerkelijken, ſpaar de oudſten, ſpaar de burgers en al de ingezetenen van 't land. Ach Heere! trek uwe hand niet van ons af.

2. Dit voorgeſteld hebbende/ zoo bede hij belijdenisse alſ Daniël Kap. IX: 4, Ik bad en deed belijdenisse; of alſ de kerke/ Jer. III: 25, Wij leggen in onze ſchaamte, en onze ſchande overdekt ons, want wij hebben tegens den HEERE onzen God gezondigd.

3. Bij het voorſtel, zoo klemt hij 't aan met te roepen, hij maakt getier, Jer. IV: 19. Hij riep tot God uit zijne benaauwdheid/ Ps. L: 15. Hij konde zeggen: uit de diepte roepe ik tot U, ô HEERE, Ps. CXXX: 1, ô! Mijn ingewand! zegt hij. Daar kwam een ſterk roepen.

4. Hij bleef het aanhoudend. Niet alleen moet een bidder roepen, maar hij moet aanhouden. 1 Theſs. V: 15. Biddet zonder ophouden. Men moet bidden zonder vertragen, Luc. XVIII: 1. Al hadde hij eens een verbod; hij ſtelde evenwel zijne begeerte voor. Ach Heere! zegt hij/ 't is ten goede van het volk dat naar uwen name genoemd is. En verſmaadt ons niet om uwes naams wille; en werpt den troon uwer heerlijkheid niet neder; gedenkt, en vernietigt niet uw verbond met ons, Jer. XIV: 21.

Ten tweede. Hij raakte aan het ſchreijen. Het is een gezegend bidden alſ er tranen bijkomen! Ps. VI: 5, 6. Daar lag die man en ſchreide al biddende/ hij doornatte zijn bedde met zijne tranen. Gij ziet wel de allergrootſte mannen ſchreijen alſ een kind. Daar is een bidden met lamenteeren. Klaagl. II: 18, Haar herte ſchreeuwde tot den Heere: ô Gij muur der

dochter Zions, laat dag en nacht tranen afvlieten, als een beke, en geeft uzelven geene ruste, uwen oogappel en houde niet op. Zoo deed ook onze Profheet. Waterbeken vloten af uit zijne oogen/ als Ps. CXIX: 136. Hij riep uit/ als Ps. CXLII: 7, Let op mijn geschrei, want ik ben zeer uitgeteerd. Hij bad tot verbreking van zijne ziele. Hij kreeg zoo zijn wensch. Jer. IX: 1, Och dat mijn hoofd water ware, en mijn ooge een springader van tranen. Hij en was niet hardvochtig, Hij was een worstelaar in het bidden.

Ten derde. Hij kreeg aan te loopen Het is eene sprekkwijze ontleend:

1. Van iemand die gelegenheid zoekt om antwoord op zijn rekwest te krijgen: hij is geen oogenblik van de deure van die hem antwoord geben moet. Ach! zulke bidders waken steeds in den gebede/ Prov. VIII:34, Welgelukzalig is den mensche, die na Mij hoort, dagelijks wakende aan mijne poorten, waarnemende de posten mijner deuren.

2. 't Is eene gelijkenisse ontleend van een' grooten waterstroom, die tegen een' muur aanperst/ Ps. XXXIV: 6. Zij hebben op Hem gezien, ja Hem als een waterstroom aangeloopen.

3. 't Is eene gelijkenisse van soldaten in den storm/ zij houden niet op/ voor dat ze meester zijn. Jes. LIII: 6, De HEERE heeft onzer aller ongeregtigheid op Hem doen aanloopen. Wij lezen van een strijden in den gebede. De goddeloozen zeggen/ wat bate zullen wij hebben, dat wij Hem aanloopen zouden, Job XXI: 15. Wat wil dat aanloopen zeggen? Het wil zeggen: aan te houden, te bidden met volhardinge, niet te willen aflaten, voor dat men verhoord is. Zulke bidders zeggen als Jacob. Gen. XXXII: 26, Ik en zal U niet laten gaan, het en zij dat Gij mij zegent. Ik kan niet uitscheiden; Gij moogt mij niet afzeggen. Zij doen geweld op 't koningrijk der hemelen/ Matth. XI: 12.

II. Nu komt de groote God/ en Hij ziet dezen worstelaar. Zijne oogen doorloopen de ganschе aarde/ daar is geene plaatse voor Hem verborgen/ daar zijne oogen niet op zijn. Niemand wiste het als God/ dat Paulus bad/ Hand. IX, Anania, ga naar Paulus, zegt God/ ziet hij bidt. De Heere Jezus zeide: Bidt uwen Vader, die in 't verborgen is, en uwen Vader, die in 't verborgen ziet, zal 't u in 't openbaar vergelden. Profheet/ Ik zie vier dingen in u/ zegt God.

1. Ik zie/ dat ge der woorden vol zijt/ Ik zie 't wel aan uwe ganschе gedaante; laat het mij toch eens toe/ Heere! wilt ge zeggen/ dat ik voor het volk bidde.

2. Ik zie de weekheid van uw harte/ uw harte kookt/ zoodat het water van tranen opbobbelt in uw oog/ zoodat het op uwe wangen loopt.

3. Ik zie/ dat ge zoo gesteld zijt/ dat ge met geen eens bidden zult ophouden. Ik zie/ dat ge Mij gedurig lastig wilt vallen/ en dat ge tot schamens toe wilt aanhouden.

4. Ik

4. Ik zie niemand bidden als gij. Dat volk daar de sententie des doods op ligt/ komt zelfs niet; en zij zouden 't misschien nog wel kwalijk nemen/ als ze wisten dat gij het deedt. Ik zie uwe tranen/ gij zijt weeks. Ik zie uw goed hart wel; maar/ mijn vriend! Ik doe u verbod. Ach/ Heere! verbod? Ja/ en ik doe van mijn' hoogen troon dat verbod. Ik en wil 't niet hebben/ dat ge bidt. Ach/ Heere! wat moest dat op het harte van den Profeet vallen? Bid voor dit volk niet, heft er geen geschrei voor op, loopt Mij niet aan! God zeide eens tegen Jozua: staat op, waarom ligt gij dus neder op uw aangezigte? Jos. VII: 10. Maar hier gaat het hooger. God zeide eens tegen Mozes: Exod. XXII: 10, Laat Mij toe, dat mijn toorn tegen haar ontsteke, en haar vertere. Maar het allerergste is: En bid niet voor dit volk, en heft er geen geschrei voor op, loopt Mij niet aan.

III. Wel! wat Bijbel is dat? zult gij zeggen. Is dat een Bijbel. In nood naar God niet te mogen gaan? wel/ nu verliest de Bijbel veel van zijne achtinge bij mij. Zulke tegenstrijdige dingen daarin te vinden! dan gebieden, dan verbieden! dat zijn geene menschelijke schriften zoo onderworpen. In geene menschelijke schriften vind ik zulke paradoxen en tegenstrijdige dingen, als in den Bijbel. Dan is 't eens: Gij zult niet doodslaan; dan is 't: Abraham, offert Mij uwen eeniggeboren zoon. Dan prijst de Bijbel een' particulieren doodslag in Pinehas, die eene hoere en boef doodstak in een hoerewinkel/ dan laakt zij ze in Simeon en Levi, die de burgers van Sichem vermoordden. Dan zegt de Bijbel: houd sterk aan in 't gebed, bid zonder ophouden, volherd in den gebede, bid, en gij zult ontvangen, zoek, en gij zult vinden, klop, en u zal opengedaan worden; en in andere plaatsen: bid niet! Geliefden/ wat vermag het bleesch al bij u? Gij moet op de wijze en het einde zien/ hoe en waarom God het in den Bijbel doet? God doet het/ opdat Hij degenen die meenen wijs te zijn, dwaas zoude maken, 1 Cor. I: 20. Dus past op u/ Rom. I: 22, Haar uitgevende voor wijze, zijn zij dwaas geworden. Komt het u zoo vreemd voor? wel in 't natuurlijke zoudt ge het prijzen en goedkeuren. Hoe menigmaal ziet ge/ dat een regter aan den eenen regt doet/ en den anderen pardon geeft? Op den eenen tijd zult gij hen van iemand hooren zeggen; 't is geen moordenaar, en op een' anderen tijd zult ge hem zien leiden naar de plaatse des gerigts/ om gedood te worden. Als er een brandstichter was/ en dat er een in zijnen vijver kwam/ die hem doodde/ zoudt ge het niet prijzen? Nogtans buiten zulk een geval/ zoude hij zijn hoofd verliezen. Ja/ wat verzint ge zulke dwaze overleggingen? zult ge niet moeten prijzen/ dat een rekwest op den eenen dag aangezien wordt/ en den anderen dag verworpen, om eene misdaad/ die tusschen beide door zoo eenen begaan is? Laat dan baren zulke gedachten/ en beziet met ons/ als God zulke tegenstrijdige din-

dingen doet. Eezgt: op wat wijze dat God zulks doet/ en waar het van ontleend is? En dan/ waarom dat God zulks doet?

Eerst. Op wat wijze bezbiedt God het bidden? God bezbiedt het bidden niet volstrekt; maaz Hij zegt: en bid niet voor dit volk, want Ik en zal u niet hooren; daar is de klem. Die zulke bezdozdene obezleggingen heeft/ kom en zie met mij/ waar dit van ontleend is.

1. Is 't niet ontleend van een' koning, daar iemand met zijn rekwest naar toe komt/ en 't is een rebel van den koning. Wel/ zegt de koning/ ik wil van u niet aangespzoken zijn/ en hij smijt het hem in zijn aangezigte/ hij scheurt het met handen en tanden vaneen.

2. Is 't niet ontleend van een wijf, dat met vele boeleerdezs geboeleezd heeft/ en bezontreinigd zijnde/ aan deg mang deure komt/ en zegt/ laat mij binnen? Willijk zegt hij: spzeek niet van die zake/ ik hebbe geene gedachten om ez acht op te nemen.

3. Is 't niet ontleend van een baldadig kind, die iemand van zijne bzienden uitzendt/ om voor hem te spzeken? Neen/ zeggen de oudezs/ hij heeft mij duizendmaal bedzogen; ik wil nog liever naaz het gerigte gaan/ en zeggen/ deze onze zoon is een wederspannige, hij is een deurbrenger.

4. Gebeurt het niet/ en wozdt het niet duizendmaal gezien in heeren en bzouwen/ die door hunne dienstboden zeer beleedigd zijn/ als er iemand booz komt spzeken/ dat ze in een gzam gemoed zeggen: ik wil ze niet hooren spzeken? En zal 't dan zoo klwalijk genomen wozden/ als ge het in den Bijbel vindt? ziet ge nu niet/ hoe zot gij zijt/ en hoe wijs dit is?

Ten tweede. Kan u dat nog niet voldoen/ dat God zeide tegen dezen ezustigen biddez: En bid niet voor land en kerke, Ik zal u niet hooren? Ziet dan in de redenen die God heeft; daar was een geheel register van redenen:

1. Man/ Ik hebbe u gezegd het heimelijke van mijn' raad, gij weet mijn besluit; Ik hebbe u die amandelroede niet te bezgeefs doen zien/ en die ziedende pot, welkers voorste deel naar 't noorden ziet. Ik hebbe er u uitleg bij gegeven/ Jer. XLIV. Ik hebbe u bekend gemaakt 't geen Ik besloten hadde/ dat Ik zoude afbreken, dat Ik gebouwd hadde, en uitrukken, dat Ik geplant hadde, zelfs dit gansche land. Wel man/ Ik hebbe u mijne bezbozgene dingen bekend gemaakt/ en wilt gij dat Ik tegen mijn besluit zoude doen? om de geheele wereld zoude Ik dat niet doen. Zij staan zoo om geregt te wozden; gij hebt het hun voorspeld. 't Is in mijn besluit; man/ gij weet de vastigheid van mijn' raad; en wie zal die bzeken? Jes. XLVI: 10, Mijn raad zal bestaan, en zonder hindering voortgaan. En daarom zegge Ik tot u/ gelijk Ik eens tegen Mozes zeide/ spreek niet meer van die zake, Deut. III: 26.

2. 't Is een zeez goddeloos volk, daar gij uw gebed voor opheft; En zoude mijne ziele zich niet wreken aan zulk een volk als dit is? God be-

beſchrijft ze Jer. V en VII, 't is niet dan vloeken, liegen, doodslaan; bloedschulden raken aan bloedschulden. En als Ik ze verloſſe/ zegt God/ dan zeggen ze: wij zijn verlost om alle deze grouwelen te doen; 't Is een volk daar geene kennisſe noch vreeze Gods meer bij gevonden wordt. Gaat/ luisteert eens aan hunne deuren/ en ziet of er wel iemand is/ die God zoekt. Gij zult er geen vinden. Jer. V: 1.

3. Ik hebbe mijn harte van hen afgetrokken/ en u het geheim van mijnen raad verklaard. Nu trekke Ik ook mijne hand van hen af. Men noemt ze een verworpen zilver: want de HEERE heeft ze verworpen, Jer. VI: 30. Drijft ze weg van mijn aangezigte, en laat ze uitgaan. Wie ter dood, ter dood; en wie ten zwaarde, ten zwaarde; en wie ten honger, ten honger; en wie ter gevangenisse, ter gevangenisse. Ik hebbe mijn harte en hand van hen afgetrokken. En zult gij dan niet haten/ dien Ik haate? ja laat dat uw laatste gebed zijn voor hen. Geef het maar voor hen op/ gelijk het Abraham voor Ismaël moeste opgeven. David moeste het wel voor Absalom opgeven. Wel man/ Samuël, die zulk een bidder was/ en daar gij niet bij te vergelijken zijt/ moeste zijn hart van Saul afzetten/ 1 Sam. XVI: 1. Hoe lange draagt gij leed om Saul, Ik hebbe hem toch verworpen?

4. Ik zie een kommer in u/ dat gij geen kracht genoeg hebt om te bidden. Gij wenschtet wel/ dat er iemand anders was/ die meer gaven en genade hadde als gij/ om voor dit volk te bidden; gij wildet wel/ dat er iemand van de krachtigste bidders uit den dooden mogte opstaan. En dan denkt gij/ zoude Ik wel te verbidden zijn. Het is waar/ zegt de Heere/ daar zijn betere bidders geweest als gij zijt: wil Ik ze u eens optellen? een Noach, een Job, een Daniël, Ezech. XIV: 14. Maar nu verklare Ik u/ zoo die mannen/ die zulk eene bidkunst hadden/ in uwe plaatse waren/ en voor mijn aangezigte stonden/ Ik zoude ze niet hooren. God herhaalt het nog driemaal in het 16, 18 en 20 vs. Zij zouden/ zegt de Heere/ alleen hunne zielen redden/ maar zij zouden geen zoon of dochter bevrijden. Hun eigen kind zouden ze niet kunnen redden. Wilt ge nog een vermaard man of twee hebben? ziet dan Mozes en Samuël, die waren onder de ernstige aanroepers mijns naams, Ps. XCIX: 6. Mozes die verkeerde met Mij gelijk een vriend met zijnen vriend; en Samuël was een ziender en rigter. Maar al stonden die voor mijn aangezigte, zoo zoude mijne ziele tot dezen volke niet zijn, Jer. XV: 1.

5. Als Ik dat verbiede/ zoo zorge Ik/ dat ze niet van u en zeggen/ gij zijt een driftig man, gij zijt een beroerder Israëls; gij en zoekt ons beste niet, anders zoudt gij niet weigeren om voor ons te bidden. Zegt hun daarom vrij uit: God heeft het mij verboden.

Geliefden/ dit zijn nu de redenen/ waarom de Heere tot onzen Profeet zeide: gij dan en bidt niet voor dit volk, enz. Wij lezen/ Jer.

XXXVI: 5–9, dat hij op dien grooten biddag niet in de kerke ging/ maar dat hij Baruch in zijne plaatse zond. Sommigen meenen/ omdat hij naar de wet onrein was/ anderen om ziekte of zwakheid. Maar wij gelooven liever om dit verbods wille.

Waarmede dringt nu de Heere zijn bevbod aan? Hij zegt: Want Ik en zal na u niet hooren. God verbiedt het bidden niet; maar Hij geeft eene declaratie, dat Hij 't niet hooren zal. Of gij roept, of dat gij schreit, Ik zal u niet hooren. Heeft hij opgehouden van 't bidden? Het schijnt niet; want hoewel het hem nadezhand al meezmaals bevboden is/ als Jer. XIV: 11, zoo konde hij evenwel niet uitscheiden: hij ging nog al voort met bidden/ Jer. XIV: 19, 20 enz. God bevbood hem eigenlijk het bidden niet; maar God wilde hem waarschuwen/ dat hij geene vergeefsche moeite moeste doen. Het was te verre gekomen. Daar was toch geene verhooringe te wachten. Uwe dochter is gestorven, zeiden zij/ wat zijt gij den Meester nog moeijelijk? Marc. V: 35. Zoo was 't hier ook: de boom stond zoo om uitgekapt te worden. Gij moogt bidden zoo gij wilt/ zegt de Heere/ maar Ik ontzegge dit volk alle genade, alle hulpe, alle gunste, alle verhooringe, tot het minste toe. Ik trekke mijne handen van hen af; Wie ten zwaarde; ten zwaarde; wie tez dood/ tez dood; wie tez gevangenisse/ tez gevangenisse; wie ten hongersnood/ ten hongersnood. Ik bemoeije Mij niet meer met dit volk; of zij van het zwaard/ of van de honden gegeten/ of van de wilde beesten verscheurd worden; of zij in ballingschap of in de gevangenisse gaan/ Ik trekke Mij dat niet meer aan. Daar is eene wolke/ die Mij bedekt/ zoodat ez geen gebed door kan. Ziet ge nu wel/ dat er in dat verbod geen voedsel is voor al die losse en duivelsche verkeeringen van Gods woord? Waarom zoude God niet hooren? om deze redenen:

Eerst. 't Is in 't besluit, Dan. IV: 17, Deze zake is in 't besluit des Wachters; 2 Chron. XXV: 16, Ik merke dat God besloten heeft u te verderven.

Ten tweede. Waarom wilde God niet hooren? 't zoude tot oneere van God geweest zijn; dan zoude Hij niet regtvaardig geweest zijn/ als Hij zulke zonden niet gestraft hadde.

Ten derde. God wilde niet hooren; want anderz zoude Hij niet waarachtig geweest zijn. Hij hadde gezegd dat Hij dat volk straffen zoude; God hadde al zoo menigmaal zijne oordeelen over dit volk uitgesproken/ over alle hunne boosheid: dat zij den HEERE verlaten en andere goden gedient hadden. Zie maar/ Jer. I: 12—16. En in het voorgaande vs. van onzen tekst hadde God gezegd: Ik zal ulieden van mijn aangezigte wegwerpen, dat woord Gods moeste bevestigd worden.

Ten vierde. Daar waren redenen aan de zijde van zijne dienaars; die wilde God niet bespot hebben/ als of ze leugenpropheten waren/ gelijk men leest/ 2 Chron. XXXVI: 16, Maar zij spotteden met de Boden Gods, ende

ende verachteden zijne woorden; zij verleidden haarzelven tegen zijne Propheten. Zij zouden in te groote verachtinge komen bij het volk/ alsof God hen niet gezonden hadde.

Ten vijfde. Als God den Profheet gehoord hadde/ dan hadden de valsche propheten, die pleisteraars met looze kalke/ gelijk gekregen: die zeiden/ het zal wel gaan/ wij zullen vrede hebben: wij zullen geen kwaad zien.

IV. Nu ons vierde stuk was/ hoe deerlijk het staat met een volk daar het zoo gesteld is? als God zegt: Bid er niet voor! Ach Heere! wat is dat schriklijk! Wij lezen/ Dan. IV, als de koning Nebucadnezar zijnen droom aan Daniël bekend maakte/ dat die man zoo benaauwd wierde; daar staat/ dat Daniël, wiens name Beltsazar was/ zich ontstelde bijna een ure lang. Hij en konde dien droom niet hooren zonder verschrikt te zijn; hij ontzag het om de uitlegginge aan den koning bekend te maken. De koning zeide/ ik zie/ man/ dat ge zoo ontsteld zijt! zegt me toch den uitslag. Heer koning! zeide hij/ de droom wedervare uwe hateren, en den uitleg uwe wederpartijders. Ach Heere! hoe schriklijk moet dit verbod dan zijn! daar krijgt hij eene bekendmakinge/ dat God niet hooren zal, dat alle de tranen en gebeden vruchteloos zijn! Hij mogte wel zeggen: Heere, dit wedervare uwe haters; en de wederpartijders uwes volks. Is dat nu zoo schrikkelijk? Ach! kan er wel schriklikelijker bedacht worden/ als dat God zegt: bid niet, Ik zal u niet hooren. Wat uitleg zoude zelfs de duivel daarop maken? hij heeft er eene goede op gemaakt/ als Saul zeide: ik ben zeer beangstigt, want de Philistijnen krijgen tegen mij, en God is van mij geweken, ende en antwoordt mij niet meer, noch door de dienst der Propheten, noch door droomen, 1 Sam. XXVIII: 15. Wat zeide die vermeende Samuël, die een vermomde duivel was? Morgen zult ge bij mij zijn. Ach Heere! dat is een eeuwig disperaat ongeval!

Eerst. Als dat is/ dat God zegt/ bid niet meer voor dat volk, dan ontbreken de regtvaardigen. Abraham duzde/ Gen. XVIII, niet een woordetje meer bidden/ toen God zeide dat er geene tien regtvaardigen waren. Zo was 't hier ook: de regtvaardigen ontbraken/ de getrouwen waren weinige geworden.

Ten tweede. Als God zegt/ bid niet, dan is 't beste middel tez behoudenisse weg. Schreit niet meer! houd niet meer aan! dat is disperaat! Ach! dan is 't gedaan! De schippers hebben een anker in hunnen uitersten nood/ en dan gebruiken ze dat. Maar als dat niet helpt/ dan is 't gedaan! het laatste ankertje/ zoo lang als dat nog gebruikt wordt/ zoo is er nog hope van bezlossinge/ en dat is bidden. Als men in den dag der benaauwdheid nog tot God kan roepen/ dan is er kans om geholpen te worden; maar als dat laatste middeltje weg is/ God bewaare ons dan! dan ziet het er wanhopend uit.

Ten derde. Ach! is 't niet zwaar? Denkt eens aan den toestand van

zulke menſchen daar men niet meer voor mag bidden. Men mag niet bidden voor de dooden. Men mag niet bidden voor die de zonde in den H. Geest begaan hebben. Men mag niet bidden voor de verdoemden in de helle.

1. Als God dan zegt/ bid niet, dan is het of ge aan een bedde ſtondt/ daar een doode op ligt: men zegt/ gebruikt nu geen middelen meer/ hij is reeds gepaſſeerd. Bid nu niet meer.

2. Als God zegt: bid niet, dan is 't of gij iemand zag die de zonde in den H. Geest begaan hadde: Ach! 't is nu met hem gedaan! hij kan nu nooit bekeerd worden! daar is nu geen ſlagtoffer meer over voor zijne zonde!

3. Als God zegt: bid niet, dan is 't of ge aan de poorten van de helle stond. Wel hef daar geen geſchrei voor op: 't is al te bezeeſs/ hij is al daar hij eeuwig blijven zal. Ach! hij is al aan de ketenen der duiſterniſſe overgegeven/ om tot het oordeel des grooten dags bewaard te worden. Ach! nu is er in eeuwigheid geene genade noch zaligheid meer voor hem te verwachten!

Geliefden/ daar hebt ge vier stukjes van de zeven. Wij zien wel/ dat we te lang zouden zijn. De andere ſtukjes zullen wij toekomenden rust-dag hebben; dan zullen wij er nog eenige ſtukjes bijdoen: die zullen wij dan zoeken uit te breiden/ en op uw hazte te brengen; die lust heeft kan het hooren. Wij geven het zoo lange een weinig in uwe overdenkinge. Ziet het onderſcheid eens/ of God zegt van ons: heft er geen gebed voor op? Zoo ge dat vindt/ hoe deerlijk is 't dan geſteld? Of wij al op uitwendige middelen zien/ en hulpe bij de ſchepſelen zoeken/ het kan niet baten. Of wij al hulpe verwachten van de heuvelen/ en van de menigte der bergen/ als God tegen ons is/ wie zal dan voor ons zijn? Zullen wij alleen uitwendig wereltzaam zijn/ en zullen wij 't in 't geeſtelijke en in 't kerkelijke niet zijn? De courant woordt thans meer gelezen/ om te hooren hoe 't met het land gaat/ als een kapittel uit den Bijbel/ om te weten hoe het met onszelven en met de kerke ſtaat. Zullen wij dan maar bedeſtonden en bedevaagen houden als het er op aan komt? Daar hebben wij geen deel aan. Wij hebben voorgenomen uwe gemoederen te prepareren/ en te zien/ of God zich nog beliefde te laten verbidden. Wij laten dan dit gezegde aan uwe overdenkinge. Daar is in alle het gezegde toepassinge genoeg. Wij laten u daar zoo mede gaan; en bidden/ dat God het aan ons en ulieden beliefde te zegenen/ tot zijne eere/ om zijns Zoons wille.

AMEN.

ZESDE

ZESDE
PREDIKATIE,

OVER

JER. VII : 16.

Gij dan, bidt niet voor dit volk, en heft geen geschrei noch gebed voor hen op, noch en loopt Mij niet aan; want Ik zal u niet hooren.

OP DEN TWEEDEN RUSTDAG NA DEN BEDEDAG.

Wij lezen/ in de prophetie van Jona, het Iste hoofdstuk/ een wonderlijk geval. Daar zijn schippers, kenners van de zee/ die niet bezwaard waren voor een windje/ die den storm gewoon waren; deze kwamen evenwel in zulken nood/ dat ze met den storm geen raad en wisten: zij werken op zijn schippers zoo lange als ze kunnen. Eindelijk/ zij gaan aan 't bidden en roepen tot hunnen God. Toen dat al niet en hielp/ gingen zij bedenken/ wat voor een man zij daar beneden hadden; Jona, zeggen ze/ wel wat man zijt gij? Is het nu tijd om hier te liggen ronken en slapen? Wij zijn in de uiterste verlegenheid! Wel/ man/ wij vergaan! Hebt gij ook een' God, gelijk er niemand zonder is/ roep toch voor ons en voor u tot dien God/ of uw God ons helpen wilde; Wat zijt gij voor een man? Daarop antwoordde hij: Ik ben een Hebreër, en ik vreeze dien God, die het drooge en de zee gemaakt heeft. Hoe moeste zijn hazte kloppen! Met wat overtuiginge en schaamte moest hij dat zeggen/ daar hij zulke contrarie blijken gaf! Zoo ziet gij dan/ als iemand in nood is/ hij zoekt hulpe. Ligt iemand in 't water/ of brandt zijn huis/ al het roepen is om hulpe. 2 Kon. XXVI: 6, was daar eene vrouwe, die riep: help mij, heer koning! 't Was al een deerlijk gestel daar zij over riep: zij hadden haren zone gekookt en gegeten; nu wilde zij haar buurvrouws zone ook hebben om te kooken en om te eten. 1 Kon. III: 16, waren daar twee vrouwen, die schreeuwden om hulpe: de eene zeide/ deze vrouwe heeft te nacht haren zone doodgelegen/ nu wil zij mijnen zone hebben! 't was een zwaar geschil/ wiens het levende kind was. Hand. XVI: 9, staat daar een Macedonisch man bij Paulus bedde/ die riep: komt over en helpt ons. Is 't zoo als een mensch in nood is?

Hoe veel te meer als een geheel land in nood is/ daar zoo veel duizende inwoners in zijn? Wat roepen die dan/ help ons! Daar staat/ Joël II: 15, Roept een verbondsdag uit; dat is een biddag; roept de regenten en alle de ingezetenen tot hulpe. 2 Chron. XX: 5, 6 riepen ze tot den Heere om hulpe: de koning en gansch Juda stonden voor het aangezigte des Heeren; hunne zonen/ hunne kinderen en hunne wijven: zij riepen den Heere aan. Als er zulken nood is/ dan diende er wel een engel uit den hemel te komen/ gelijk Rigt. V: 28, die zeide: vloekt Meroz; en waarom? Omdat ze niet gekomen zijn tot de hulpe des Heeren met de helden; dan diende men wel te doen als Saul dede/ 1 Sam. XI: 7, Hij nam een paar runderen, en hieuw ze in stukken, en hij zond ze in alle landpalen Israëls, zeggende, die niet zelfs uit en trekt achter Saul, en achter Samuël alzoo zal men zijne runderen doen; dan diende men wel te kunnen zeggen/ als er staat/ 1 Sam. VII: 2, Ende het gansche huis Israëls schreide den HEERE achterna. Het gaat dan wel eens als Rigt. VII. Daar waren ze voor het aangezigte Gods/ en zij zeiden: Wie is er van ons, die niet opgekomen en is tegen Benjamin? en/ na goed onderzoek/ was er niemand geweest van de inwoners te Jabes in Gilead; daarom kwamen ze overeen/ en zij zenden er krijgsvolk naar toe/ en zeggen dat ze al wat mannelijk was dooden zouden.

Geliefden/ gij ziet wel/ waar wij heen willen. Als een land of mensch in nood is/ dan roepen ze om hulpe. De overheden roepen ook/ en zij zeggen tot de goede ingezetenen/ verzamelt u te zamen. Zij roepen een vasten uit: zij zeggen/ komt laat ons vurig bidden/ en zien/ of er nog een zegen voor ons over is. Over elf dagen hebben wij biddag gehouden; wij zeiden/ de politieken kunnen niet rusten met eenen dag raadslagen te houden. Wij kunnen ook niet rusten/ zeggen wij/ met eenen dag biddag te houden. Wij dienen te zien hoe dat wij hulpe verkrijgen. Wij lazen voorleden rustdag dezen zelfden tekst voor. Wij zeiden toen/ dat wij alles niet konden afhandelen/ maar dat wij eenige stukjes zouden sparen tot eene volgende reize; en dat wij er dan nog eenige stukjes zouden bijvoegen. Wij zullen dan nu eens gaan zien deze vijf stukjes:

I. Dat elk ingezetene/ groot en klein/ het land en de kerke kan tot hulpe zijn.

II. Of er over ons land ook zulk een verbod ligt/ om niet te bidden/ als wij den gemeenen hoop bezien?

III. Wanneer kunt gij het uit de vromen besluiten/ dat er dat verbod is?

IV. Wanneer wij besluiten kunnen aan de vromen dat er dat verbod nog niet en is?

V. Zullen wij er u eens voor roepen/ om te oordeelen.

I. Wat het eerste aangaat. Ach! gij moet aan vaderland en kerke hulpe toebrengen. Niemand zegge/ ik ben een vergeten burger: wat zal

ik

ik doen tot voordeel van vadezland en vadezlands kezke? Daar is geen een inwoner/ hoe slecht hij is/ dien het zijn pligt niet en is tot hulpe te zijn/ op zijne wijze. Ja/ daar is er geen een/ of hij kan er al wat goeds vooz doen. Pred. IX: 14, 15, daar vindt gij zoo een vergeten burger, die aan de stad het goede dede: 't was een azm wijs man/ die woonde in eene stad; daar kwam een gzoot koning tegen! Wie helpt haar? Die arme wijze man verlost de stad dooz zijne wijsheid. Maaz aan dien azmen wijzen man wiezd daarna niet gedacht.

Geliefden/ om een iegelijk van ons komt de storm/ daar wij in Gods voozzienigheid ondez zuchten; komt het kwade/ elk kzijgt ez zijn part van. Wij bidden u dan/ komt en helpt vaderland en kerke. Gij zult zeggen/ hoe zal ik het beginnen en beleggen? Waazmede kan ik helpen? (1) Met uw hart. (2) Met uwen mond. (3) Met uwe hand.

Eerst. Ik en gij/ van de minste tot de meeste/ kunnen vadezland en kezke helpen met ons hart. Daarmede kunt gij toonen/ dat gij gevoelig zijt ovez de jammeren/ die gij mezkt/ dat de kerke en 't land tzeffen of dreigen. Een vziend is bewogen over 't ongemak/ dat zijnen vriend drukt of dzeigt/ 2 Sam. I: 26, Ik ben benaauwd om uwentwille, mijn broeder Jonathan; uwe liefde was mij wonderlijker als de liefde der wijven. Zoo is 't nu ook: hoe menige zijn er in 't land/ welker vlugt in den winter geschiedt? Hoe menige zijn er in 't land/ dewelke met het watez in hunne huizen bezocht zijn? Hoe menige is er in 't land/ welkezs beesten verdronken zijn? Hoe menige is er in 't land/ welkers velden ondezgespoeld zijn? Hoe menige zijn er/ dewelke dooz de houde gesneuveld en gestozven zijn/ en dooz den jammez tot azmoede gebzagt zijn? Hoe menige zijn ez/ dewelke de hazpen aan de wilgen hangen/ en u toeroepen/ hebt gij dan geen medelijden met mij? Gaat het u niet aan, gij allen die over weg gaat? Ziet en aanschouwt, of er wel eene smerte is als deze onze smerte. Wij zitten in gevangenissen/ in houde en in naaktheid/ Klaagl. I. Ja/ wat zeggen de magten van 't land? Zij zeggen/ dat ez zulke landvezdezvende watezvloeden zijn/ misgewassen/ neringloosheid/ verstzooijinge van koophandel. Gaat u dat altemaal niet aan? 't Was dzoevig als er een ingezetene was/ die zeide/ al ging kezk en land vezloren/ en al de ingezetenen vezloren/ als ik alleen maaz behouden was/ het zoude mij niet dzukken. Gij kunt dan helpen met uwe mededoogendheid en ontferminge.

Ten tweede. Daaz is niet een in 't land/ die niet helpen kan en moet met zijnen mond. ô! Hij kan en moet naaz de binnenkameren, en naaz de bedehuizen gaan/ om God te bidden: hij moet stezk roepen en smeeken. In de kerke en binnenkamers moeten biddezs zijn/ Jes. XXVI: 20. Dat zijn schuilplaatsen dooz de heiligen/ dooz den regen/ en bezbezgingen dooz den wind; dat zijn steden van behoudenisse/ gelijk als de eerste

ste Christenen hadden/ die hadden ſtedekens van behoudenisſe/ daaz God hen in bewaazde; daaz zij hunne ſmeekingen uitſtozteden. Was 't niet een teeken van eene kleine liefde/ dat gij een goed vriend hadde/ en gij wilde ez zoo veel niet vooz dorn/ dat gij ez een woozdetje vooz ſpreken zoude? 2 Kon. IV: 14 zeide Elisa tegen zijnen knecht: Is er niet wat te doen voor deze Sunamitische? Is er niet wat te spreken voor haar bij den koning of bij den krijgsoversten? Ik zal het doen. Zoo is 't ook/ als God de kezke en 't land in ongelegenheid ſtelt/ zoo moeten wij ook zeggen: Is er niet wat te ſpzeken bij den God van den hemel en van de aazde? Is er niet een gebedje te doen? Ik zal't doen? Dat eischt God/ dat elk doen zal. Is ez wel een Christen/ die niet een gebedje kan doen? Dat moet, en dat kan elk doen/ naaz den tzoonjdez genade gaan/ en bidden vooz den welſtand van Jeruzalem/ Ps. CXXII: 6. Wat dede Mordechaï? Hij ſpzak eezst de koninginne Esther aan/ en hij deed haaz den koning aanſpzeken voor 't ganſche zaad dez Joden/ Esth. IV en V. Zij kzeeg een gewenſchten uitſlag/ en vond genade in de oogen deз konings. Wel/ toehoorderз/ zoude hier iemand zijn/ die niet naar God in den hemel zoude willen gaan/ om te bidden en te ſmeeken voor 't vaderland en de kerke? Wie weet/ God mogte u den gouden ſcepter zijner genade toereiken.

Ten derde. Behalve dat/ zoo iз ez niet een die niet te hulpe kan en moet komen met zijne hand. De politieken moeten hunne hand ſlaan aan 't refozmeren. De zeevarende lieden moeten tez zee zijn/ om te beſchermen/ en het krijgsvolk te lande; en de ingezetenen moeten de onkoзten helpen dzagen; en de politieken, en de kerkelijken, en de matrozen, en de soldaten, en alle goede ingezetenen, moeten hunne hand ſlaan aan 't refozmeren/ en aan 't bezbeteren van de bezdozvene zeden. Als de anderen te velde en te watez gaan/ moeten de t' huiſblijvende ſtezk tot God roepen: God roept onз van den hemel toe/ zoo gij uw vaderland en kerke wilt behouden/ houdt dan op van zondigen. Wilt gij hulpe bewijzen/ doet het goede/ en dan zult gij in 't land wonen van eeuwe tot eeuwe/ Jer. VII. Zoo menige zonde/ zoo menige bezrader in uw huiз en in de kerke/ en in het land. Zoo menige zonde/ zoo menige leeuw/ die ſtaat om uwe kerk en land te verſlinden. Zoo menige zonde/ zoo menige vonke/ die uw huiз/ de kerk en den geheelen ſtaat zal verbranden. Zoo menige zonde/ zoo menige bebrozen koude adder en ſlange/ die gij in uwen boezem verwarmt/ en ontdooid zijnde/ u 't hart zal afſteken. Verlaat dan uwe goddeloozе wegen/ en uwe ongeregtige gedachten/ zoo zal God zich over u ontfermen/ Jes. LV: 7, Dan zal God u wezen als den daauw, gij zult bloeijen als de lelie, en gij zult uwe wortelen uitslaan als den Libanon. En indien God u wilde tuchtigen/ en lust hadde het land te verlaten/ en het kwade over onз te bren-

brengen/ zoo zoudt gij er uwe ziele als een' buit uithalen/ Jer. XLV: 5. Als een schipper zijn schip bezwaren moeste/ en hij konde nog een bootje krijgen/ om in de haven te komen/ zoude hem dat niet tot verkwikkinge zijn? Gij zoudt elders eene verkwikkinge krijgen. Houd op van de zonden/ eer God u te morselen slaat. Is 't tijd voor een vogeltje, om daar op een takje te zitten zingen/ als de schutter met het lood gereed staat? Is het tijd om de zonden te doen/ dan als God met de bijl aan de wortel van den boom staat/ om ze zoo uit te kappen? Matth. III: 10. Dat verstond Johannes, de Bisschop van Maagdenburg, wel/ als de Hertog van Saksen op hem aantrok: wat deed hij? anders niet als bidden en reformeeren; als de Hertog dat hoorde/ trok hij van hem af; hij zeide/ ik wil tegen zulk een' godvruchtig man niets doen/ die God tot zijnen Vriend heeft: ik zoude niet tegen hem kunnen bestaan.

Dat is nu genoeg; gij ziet wel dat elk ingezetene het goede moet en kan doen voor vaderland en kerk/ met zijn hart, mond en hand.

II. Gij zult mogelijk zeggen; wat bate zullen wij hebben, als wij God aanloopen? Daar ligt zoo een rare troost/ en daar zijn er nog drie of vier. 't Kan toch niet helpen. 't Is of God in 't vaderland en in de kerke laat roepen: Bidt niet voor dit volk, loopt Mij niet aan, heft geen gebed of geschrei op, Ik zal u niet hooren. En daar zijn er zulke drie of vier, Jer. XI: 14. XIV: 11, 12. XV: 1. Ezech. XIV: 13, 14, 16, 18, 20. Daar zijn schrikkelijke teksten in den Bijbel: daar noemt God vermaarde mannen in godvrucht en in bidden, hunne gelijke is er niet meer op de wereld; al stonden die voor Mij, zegt God/ al liepen die Mij aan/ 't en zoude niet helpen. Als het met ons ook zoo gesteld is/ waarom zouden wij dan bidden?

Geliefden/ dat is ons tweede stuk, om te onderzoeken/ als wij het gros, de menigte van de ingezetenen, aanschouwen/ of God ook zulk een verbod aan ons doet? Of er zulke teekenen in hen zijn? Als God dat verbod doet/ hoe zijn de ingezetenen dan gesteld? Eilieve/ let er eens op; spant u wat in. Wij zeiden voorleden rustdag/ dat gij er u wat op bedenken zoude: hebt gij het gedaan? dan zal het pressen u misschien gemakkelijker vallen. Smijt gij het al weg? heeft het u niet gelust? God heeft het al gezien. Wij hebben het moeten doen/ en wij zagen/ als God dat verbod doet/ dat er dan deze dingen plaats hadden onder den gemeenen hoop.

Eerst. Als er trouwe bidders waren/ dat die niet veel geacht en wierden; trouwe bidders/ die aan het hof van den hemel verkeerden dag en nacht/ en hermden om genade/ denwelken de Geest der genade en der gebeden te hulpe kwam/ Rom. VIII: 26. Zach. XII: 10. Pharao, hoe godsdeloos hij was/ in zijnen nood liet hij Mozes en Aäron roepen/ en zeide: Bidt vuriglijk voor mij tot den Heere. Jerobeam, hoe godsdeloos

een koning hij was/ hij schatte zulke bidders in den noob. Toen zijne hand verstijfd was/ dat hij ze niet naar hem konde trekken/ bid toch, zeide hij/ dat mijne hand teregte mag komen/ 1 Kon. XIII: 6. Als zulke bidders niet geacht worden/ dan is 't dat God zegt/ bid niet voor dit volk: zij hebben geene achtinge voor mijne worstelaars. 2 Kon. II: 23, 24, was daar een oud Propheet, die gebrekkig was op zijn hoofd, of door onderdom, of door zwakheid: hij gaat door Bethel; de jongens uit de stad die schreeuwen hem na: Kaalkop gaat op. Kaalkop gaat op. De kantteekeninge moet gij daarover nazien. Gij hoort altemet van die geleerde lieden smadelijk spreken/ en dat van zulken dien zulks het minste past; kenden zij zichzelven/ zij zouden zeggen/ wij en zijn niet waardig die mannen hunne schoenriemen te ontbinden/ of dezelve na te dragen; zij zouden zeggen/ dat zijn de Gamaliëls, aan wier voeten wij moeten zitten/ om te leeren; zij zouden zeggen/ dat zijn de Apollossen geweest/ magtig in de Schriften: zij wisten uit den goeden schat hunner harten nieuwe en oude dingen voort te brengen; maar zij kennen zichzelven niet/ noch de ware wijsheid: ach neen ze. Wat zeggen die geleerde mannen/ waarom die jongens den Propheet zoo verachteden? „Niet uit verachtinge van zijn persoon, omdat hij kaal was/ maar om zijn ambt/ omdat hij een Propheet des Heeren was/ en dus een ernstig bestraffer der afgoderije/ die deze jongens van der jeugd op ingedronken hadden/ en die binnen Bethel zoo afgrijselijk gepleegd wierd/ dat de Propheten deze stad Bethaven, dat is een huis der ijdelheid en goddeloosheid genoemd hebben." Laat u niet maar wat in de hand steken: die mannen hebben wezentlijke dingen/ en bondige verklaringen op den Bijbel gesteld/ tot nut voor elk ingezetene. Zij zullen u meer licht geven in een oogenblik/ als diegenen/ die hen zoo verachten/ in twintig jaar tijds zullen doen. Als gij die veracht/ wat zegt God dan? Houdt op/ laat staan met bidden.

Ten tweede. Weet gij wanneer wij zeggen/ dat het zoo gesteld is? Als het den ingezetenen niet en scheelt/ hoe dat er gebeden wordt: of er voor of tegen gebeden wordt/ 't en scheelt hun niet. Is de bidder benaauwd; maakt hij zwarigheid in zijn gebed; of verblijdt God iemand: laat God hem nog wat goeds in zijn gebed hebben; zij zijn er onverschillig in; zij weten er niet van. Geheel anders was het 2 Kon. XIII: 14. De koning Israëls valt op het aangezigte van den Propheet/ die sterven moest; hij riep: Mijn vader, wagen Israëls en zijne ruiteren. Die bloeddorstige prinsesse in Engeland vreesde meer voor de gebeden van meester Knoks, als voor tien duizend soldaten. De papisten plagten te zeggen: Wij vreezen meer voor der Geuzen biddagen, als voor hare legers en vloten. Als 't u niet verschilt/ of er voor of tegen u gebeden wordt/ dan is 't gedaan; Amalek vreesde voor Mozes handen niet/

al

al wierden ze ondersteund/ Exod. XVII, toen was 't gedaan. De Philistijnen verzeerden wel toen de arke in 't leger gekomen was/ en zij hadden de overwinninge/ 1 Sam. V.

Ten derde. Dan moet men zeggen/ dat God dat verbod doet/ als ze het wel zouden verbieden/ te bidden gelijk als er moet gebeden worden. Dan. VI, wierd er een gebod gegeven van den Perziaansehen koning, dat er in dertig dagen van geen' God iets verzocht mogt worden als van den koning alleen. Als de ingezetenen meer van zulk een gebod houden/ als van dit gebod: Zoekt, en gij zult vinden; bidt, en gij zult ontvangen; klopt, en u zal open gedaan worden. Als ze er niet om geven/ al kwamen er nooit geen biddagen.

Ten vierde. Dan doet God dat verbod/ wanneer zulke telgten als wij nu verhandelen/ en dergelijke/ misbruikt worden. Als men blijde is dat er zulke telgten zijn. Wij behoeven niet te bidden/ zeggen zij/ het helpt toch niet: God zegt toch/ dat Hij nooit hooren zal; even als die goddeloozen/ daar men van leest/ Job. XXI: 16, Wat bate zullen wij hebben, dat wij Hem aanloopen zouden? Zij zijn blijde/ als zij niet bidden moeten.

Ten vijfde. Als het onder het gros zoo staat/ dat ze het bidden van zelf nalaten, al was er geen verbod. Dan. VI, daar deden ze het in geen dertig dagen. Hoe menig ingezetene is er die schaamrood zoude moeten worden/ als men hem vroeg/ of hij wel in driemaal dertig dagen statelijk voor de zake Gods/ of voor zijne ziele gebeden heeft.

Ten zesde. Als het met eens biddag te houden genoeg is; met eenen dag zijne ziele te kwellen/ Jes. LVIII. Wat ligt gij daar altijd zoo op aan te dringen/ zeggen ze: ô! ik kan 't gebed niet gaande houden. Zij hebben geene pleitredenen, geene tranen; zij kunnen geen geschrei opheffen; daar zijn ze te hardvochtig toe: zij staan verwonderd/ als er op den biddag iemand schreit; dat past/ kinderen en wijven, en den geveinsden. Ja/ zeggen ze/ 't en is niet noodig een rekwest meer dan eens te presenteren; zij laten het daar maar liggen voor den troon: Een is genoeg, zeggen ze. Dan staat het schriftelijk/ als het zoo gesteld is.

Ten zevende. Als gij het gros aanschouwt en dit vindt/ dat ze zoo goddeloos zijn/ dat ze weigeren om zich tot God te bekeeren; als ze hunne zonden niet willen nalaten. God zegt: De goddelooze verlate zijnen weg, en de ongeregtige man zijne gedachten, en hij bekeere zich tot den HEERE, zoo zal Hij Hem zijner ontfermen, Jes. LV: 7. Het is niet evenveel/ wat lieden God aanloopen. Ps. XXXII: 6, Hierom zal U een ieder heilige aanbidden in vindenstijd. De blindgeborene had oogen genoeg/ al was hij blind naar 't ligchaam/ om te zien en te zeggen: God en hoort de zondaars niet, maar zoo iemand godvruchtig is en zijnen

nen wille doet, dien hoort Hij, Joh. IX: 31. Het offer des goddeloozen is den Heere een gruwel, Prov. XXI: 27. Ik mag uwe bezbodsdagen niet rieken/ zegt God/ doet ze maaz weg/ Jes. I.

Ten achtste. Als de ingezetenen/ in plaatse van te bidden voor land en kerke/ tegen hen bidden. Als zij/ in plaatse van voor zichzelven en hooz malkander te bidden/ zichzelven en malkandez bezloeken. Hand. XXIII: 21, was een gezelschap van meez als veertig menschen/ die bezloekten zichzelven/ dat ze niet eten of dzinken zouden/ voor dat zij Paulus hadden omgebzagt. Daaz zijn er niet alleen veertig in ons land/ maaz wel honderd duizenden, die alle dagen zichzelven en malkanderen bezloeken.

Ten negende. Als de ingezetenen niets beoogen/ als dat het maar uitwendig mag wel gaan/ op het veld, in de stad, in de familie, en daaz bidden ze al maaz om/ om koorn en most. Weet ge waaz God dat vooz te boek stelt? vooz een honden-gehuil, en of ez wilde beesten tierden, Hos. VII: 14. Doet dat getiez weg/ zegt God/ dat gij maaz zegt: Wat zullen wij eten? wat zullen wij drinken? en waarmede zullen wij ons kleeden?

Ten tiende. Als men de tzouwe bibbezs te boek zet voor landberoerders, die niets goeds propheteren. Als men die te boek zet/ of ze des volks kwaad zochten; even als 1 Kon. XVIII: 17, dien kzachtigen bidbez Elia gebeuzde: Gij zijt een beroerder Israëls, zeide Achab. Hoe diskwijls moeten ze dat hooren/ als ze elk eens tzouw behandelen/ gelijk het getzouwe Pzedikanten en lidmaten past; dan is 't: Dien man propheteert niets goeds, 1 Kon. XXII: 8. Dan is 't: die zoekt onzen doodelijken dag.

Ten elfde. Dan doet God dat bezbod/ als men zelfs op de bededagen niet wil opkomen in Gods huis. Dan zoudt gij misschien de grooten in hare jagten binden; de kleinen op straat; de vrienden aan een gastmaal; anderen te bedde; de koopman misschien op zijn comptoir; anderen 's winters aan den haard zittende/ even als de koning Jojakim op den extraozdinairen biddag/ Jer. XXXVI. Zij doen dan als men leest van David, 1 Sam. XX. Hij liet zijne plaatse ledig op den eenen en op den anderen dag van de nieuwe mane: waarom, zeide Saul, is de zoon van Izaï niet gekomen? De Pzedikanten zouden dan ook wel mogen zeggen/ waarom is die burgemeester niet gekomen? waazom is die schepen, die raad, die koopman, niet gekomen? Koept het maar luidkeels/ dat hun de godsdienst niet tez hazte gaat/ noch de biddag!

Daaz hebt gij zoo elf blijken, daazuit kan besloten wozden/ dat God zegt/ bidt niet voor dit volk.

III. Nu moeten wij het derde stuk zien. Hoe staat het onder de vromen, als God zegt: bidt niet voor dit volk? Dan is ez onder Gods volk wat te zien.

Eerst.

Eerst. Als brome Predikanten en lidmaten zoo schrikken om te bidden voor land en kerk: niet/ omdat het hun een ongewoon werk is; 't is hunne dagelijksche en bezmakelijke bezigheid; maar/ omdat ze merken/ dat de biddagen zijn spotdagen, tergdagen, reldagen; dat men t' zamenkomt om te liegen, dat het maar is eene ijdele vertooninge. Dat verklaren de hooge magten: elken biddag zeggen ze: de zonden zijn steeds aangewassen. Elken biddag is 't: Gij zult u vernederen; de zonden zijn aangegroeid. En daar is niemand die zich vernedert: niemand wil zijne zonden nalaten. Is dat niet spotten? ô! Dan zouden de bromen zich wel gaan verbergen/ als 't biddag is; zij zouden bijna wel heimelijk wenschen/ dat het geen biddag was; gelijk de Propheet Jeremia geboorde/ Jer. XXXVI: 5. Zij zouden wel wenschen/ door 't een of 't ander toeval belet te worden.

Ten tweede. Als hun evenwel de nood opgelegd is/ ach God! zij weten niet/ hoe zij het gebed beginnen/ voortzetten/ of eindigen zullen! Zij zouden wel zeggen: Zend mij niet, Heere. Waarmede zal ik U ontmoeten? Tot wien zal ik spreken, dat ze het hooren. Jer. VI: 10. Ach Heere! hoe zal ik het aanleggen? Gij zult ze dan zoo binden/ dat ze geen een woord kunnen spreken. Dat is een kwaad teeken/ als ze moeten zeggen; ik weet niet wat ik prediken of bidden zal! Even als 1 Kon. XIV: 14, dat wij op den biddag verhandelden.

Ten derde. Dan staat het zoo slecht/ als alle de bromen/ in plaatse van te bidden/ en daartoe op te komen/ wel in verborgene plaatsen zouden gaan zitten te weenen/ als Elia onder den jeneverboom/ en Jona onder den wonderboom buiten de stad; zoodat hunne verkwikkinge is in droefenisse en in zuchten.

Ten vierde. Als de bromen in het bidden niet kunnen aanhouden. Zij kunnen God niet aanloopen: hunne tonge kleeft aan hun gehemelte: hunne handen worden met Mozes handen slap. Zij krijgen slappe handen en trage knieën, Hebr. XII: 12.

Ten vijfde. Als er ijver en aandoeninge in 't bidden ontbreekt onder de bromen: ach Heere! zeggen ze/ ik kan niet schreijen; ach Heere! ik ben zoo hard! ik ligge al heel tegen den grond! Ik hebbe geen ijver noch invloed! Ik voele den Geest des gebeds niet! Zijn ze eens regt geestelijk in 't werk/ als ze gaan bidden voor hun zelven en voor hunne kinderen; als ze aan land en kerke komen/ dan wordt hun mond gestopt. Ach Heere! zeggen ze/ ik vinde dat niet in 't bidden voor land en kerke, dat ik nog wel vinde in 't bidden voor mij zelven.

Ten zesde. Dan is 't zoo gesteld/ als zij bijna blijde zijn/ als de biddagen voorbij zijn; als ze er met fatsoen van af zijn. Ach Heere! zeggen ze/ ik ben bijna blijde/ dat ik er af ben. Wij vinden eene opmerkelijke zake/ Zach VII. Daar komt eene aanzienlijke deputatie bij

den bromen Propheet; wij kunnen niet denken/ dat het van de slechtste soorte was; zij zeiden/ Propheet/ het vasten van de zesde en van de zevende maand moet dat nog geschieden? Moeten wij dat nog al langer doen? wij zijn blijde/ dat het bijna gedaan zal zijn. Als ik nog eenige stoffen over den biddag zal predikten/ zult gij misschien ook zeggen/ moet dat nog al langer duren? Ach! als het onder de bromen ook zoo gesteld is/ dat het bieden voor land en kerke hun als een last is/ dan is het naar gesteld; anders verlangen zij naar de biddagen: zij kunnen anders zoo worstelen, zoo aanhouden, zoo pleiten. Ik hebbe er van mijn leven in mijne jonkheid op den predikstoel gezien/ die zoo ernstig konden bidden: die den Heere vasthielden. Ik hebbe van mijn leven eens een oud worstelaar gezien op een extraordinairen biddag/ die een gansch uur achter zijne predikatie bad; die niet scheiden konde/ of hij moeste een blijkje hebben/ dat God het goede zoude doen zien.

Ten zevende. Als 't onder de bromen zoo gesteld is/ dat oude worstelaars worden weggenomen. De jonge bidders zijn onbedreven/ om voor vadersland en kerke te bidden; 't is hun ongewoon; 't is hun als het harnas van Saul, dat David aanhadde: zij hebben geen verstand om te pleiten: zij hebben die oude bidders in den eersten tempel niet gezien. Het gaat slecht als 't zoo gaat/ als Gen. XVIII, daar geen tien regte worstelaars waren; toen moeste de ganschе landstreeke weg.

Ten achtste. Dan staat het slecht/ als gij de bromen zoo vindt dat ze niet durven aandringen met die woorden/ Rigt. X: 11, Alleen helpt ons ditmaal: of gelijk er Ps. LXXX: 11, in rijm staat:

Wij zullen ons niet meer begeven
Tot afwijkinge: laat ons leven.
Wij zullen steeds zingen uw eer;
Troost ende helpt ons langs zoo meer:
Uw aanzigt geve zijnen schijn,
Zoo zullen wij geholpen zijn.

Ach! als bromen zien/ dat er met al het biddaghouden geene verbeteringe komt/ dan ontvalt hun die pleitreden. Dan durven zij daarmede niet meer voor God komen; of zijne hulpe verzoeken.

Ten negende. Dan staat het zoo slecht onder de vromen, als God hunne gebeden niet beantwoordt; als zij moeten zeggen; Ik schreije tot U, maar Gij en antwoord mij niet: ik sta, maar Gij en acht niet op mij, Job XXX: 21. Als zij moeten klagen/ dat God zich met eene wolke bedekt/ dat er geen gebed door en kan; dat God tegen hunne gebeden rookt.

Ziet daar/ geliefden/ eenige teekenen/ die er onder de vromen gevonden worden/ als God zegt: Bidt niet voor dit volk. Als die onder de

bro

vromen gevonden worden/ is 't of God zegt : Bidt niet voor dit volk, loopt Mij niet aan.

IV. Ons vierde stuk is/ hoe 't onder de vromen moet gaan/ als God dat niet zeit. Wat vindt men dan onder hen?

Eerst. Dan zult gij eene kerke vinden met vele bidders. Zij zullen zoo t' zamenvloeijen/ met zulke graagte: Als gij eene kerke met vele vromen ziet/ dat is een goed teeken. Men leest/ Ps. LXXVI : 3, In Salem is zijne hutte, en zijne woninge in Sion. En dan volgt er in het 4 vers: Aldaar heeft Hij verbroken de vurige pijlen van den boge; den schild en het zwaard, en den krijg, Sela. Gij zult zeggen/ wat wonderlijke teksts is dat? Geschiedt dat in den tempel of in de kerke? Ja/ want in den tempel wierden de gebeden gedaan; en God gaf daar de nederlage aan de vijanden. Door die gebeden wierden de bogen en de spiesen verbrooken. Eene kerke vol goede bidders is beter als een leger met soldaten te velde/ en vele vloten ter zee. Niet/ dat er die niet moeten zijn; zij zijn er ook noodig. Maar de ernstige bidders doen nog meer kracht met den Heere aan te loopen. De koning van Macedoniën kreeg eens de nederlaag: Wij hebben, zeide hij/ onze vijanden gesterkt door zondig gedrag. Als gij eene kerke vol goede bidders ziet/ dat geeft kracht en sterkte aan de legers te velde/ en aan de vloten ter zee.

Ten tweede. Dat is een goed teeken, als gij gezelschapjes van vromen ziet/ die met malkander overeenstemmen/ om voor vaderland en kerke te bidden: als zij zeggen/ laten wij altemet eens te zamenkomen om te worstelen voor het goede van Sion en van ons vaderland. Luther was eens in groote benaauwdheid: hij riep een gezelschapje bijeen/ om te bidden over het stuk van de Reformatie; en als Luther zag/ dat ze nog konden bidden/ zeide hij/ Heere/ hier is de Geest der genade en der gebeden nog: wij hebben het gewonnen; dat besloot hij/ omdat er konde gebeden worden.

Ten derde. Dat is nog een teeken dat God dat verbod nog niet doet/ als er nog familiën met bidders zijn. Wij hebben 't van ons leven gezien en bygewoond/ op extraordinaire biddagen/ in 't jaar 1672 en 1673, dat de kanonnen van de vloot gehoord wierden/ en onderwijle gingen de ouders of andere met hunne huisgenooten/ en vielen in 't verborgene op de knieën; terwijl de grond dreunde/ zoo liepen zij God aan met hunne gebeden; en de gebeden waren 's avonds niet geëindigd/ of men konde merken aan 't gedreun/ dat ze verder van de kust af waren; toen was het een tijd van benaauwdheid. In den tijd van de Reformatie kwam Melankton met een gezelschap bijeen: zij waren zeer beklemd: hij had noodzake om eens uit het gezelschap te gaan: zoo ging hij door de keuken van des kosters huis; daar ziet hij de kosters vrouwe wortelen schoonmaken/ met het zuigkindje aan de borst/

en

en een andeꝛ kind aan haar ſchoot/ dat zijn gebed opzeide; Melankton dit ziende/ keeꝛde wedeꝛ naar het gezelſchap/ blijde en welgemoedigd zijnde. Hoe zijt gij zoo veranderd? zeide het gezelſchap; ik hebbe er gezien, zeide hij/ die voor ons bidden.

Ten vierde. Weet gij wanneer dat er nog wat goeds is? Dan/ als er binnenkamers zijn/ daar worstelaars in gevonden worden: als gij in de binnenkamers hoort bidden/ Jes. XXVI: 16, 20, In benaauwdheid hebben zij U bezocht; zij hebben haar stille gebed uitgestort als uwe tuchtinge over hen was. Gaat henen, mijn volk, gaat in uwe binnenste kamers, en sluit uwe deuren na u toe; waarom? Verbergt u als eenen kleinen oogenblik, tot dat de gramschap over ga. Meent gij/ dat het al maar te doen is/ en genoeg is/ als gij maar voor uwe ziele bidt? Neen/ zoo lange als gij in 't land en de kerke zijt/ zoo moet gij ook voor land en kerke bidden en zorgen; en dan/ als 't met land en kerke wel is/ en als gij daarvoor zorgt/ dan zult gij voor uwe ziele ook wel zorgen.

Ten vijfde. Dat is een goed teeken, vromen/ als gij op biddagen in een verbond komt/ en dat gij voor God verklaart/ dat gij het met Hem en zijne zaken houden zult. 2 Chron. XV, daar kwamen ze in een verbond/ en zij waren er oveꝛ verblijd. Wij lezen wat opmerkelijks Jer. XXXIV, leest het eens na van vs. 3—18. Daar kwamen ze in een verbond met den Heere: zij slagtteden kalveren/ en gingen tusschen de stukken door; en groot en klein lieten hunne knechten vrij uitgaan. Wat was de uitslag? De koning van Babel moeste van hen aftrekken. Maar wat deden zij daarna? zij en hielden 't niet: zij deden hunne knechten en dienstmaagden wederkeeren/ die ze hadden laten gaan/ toen kwam de koning van Babel ook weer.

Ten zesde. Dan/ als de vromen nu en dan eene verhooringe krijgen op hun bidden; eene blijmoedige ondersteuninge in hunne harten; een aanhouden. Zij willen den Heere nog niet laten gaan: Hij geeft ze altemets eens eene opwekkinge, en altemets beter als zij gebeden hadden; of Hij geeft ze eene verzekeringe: of Hij geeft ze hetzelfde dat zij gebeden hadden. Luther zeide tegen Melankton; ik hebbe voor u gebeden, en ik wil het nog doen; en ik geloove, dat God mij verhooren zal; waarom? Ik hebbe het Amen in mijn harte gevoeld. Daar hebt gij nu weeꝛ zes dingen.

V. Het vijfde was: nu roepe ik u in den name en vreeze Gods voor het stuk: wat denkt gij? Hoe staat het? Is het kwaad, of is het goed geſteld onder u? 2 Chron. XII: 12 staat: Daar wierden in Juda nog goede dingen gevonden. Zijn de goede of kwade teekenen onder u? Zoo er nog goede bidders aan deze plaatse zijn/ meer als één onder u; wij verzoeken/ zwijgt van onzentwege niet: houdt niet op van tot den Heere te roepen/ 1 Sam. VII: 8. Zoudt gij het niet willen doen?

Eerst. Dit deden alle de vromen, zoo dede Mozes: Hij stond voor Gods aan-

aangezigte in de scheure, om zijne grimmigheid af te keeren, dat Hij ze niet en verdorf, Ps. CVI: 23. Zoo bede Samuël, die was onder de aanroepers van Gods naam, Ps. XCIX: 6.

Ten tweede. God zoekt naar ernstige bidders. Ezech. XXII: 30. Daar zocht God een man om in de bres te staan.

Ten derde. Geliefden/ zoudt gij het niet doen? al waart gij maar een eenige/ gij zult ingang vinden Ps. CXLVI: 8, God heeft de regtveerdige lief: Hij zal de wensch der zachmoedige geven.

Ten vierde. Zoudt gij het niet doen? hebt gij geene liefde voor uwe kinderen/ vrienden/ geslachte? zoudt gij onverschillig zijn/ hoe het met hen zal afloopen! zoudt gij niet wenschen/ dat het hun na uw' dood wel mag gaan?

Ten vijfde. Kunt gij nog bidden/ doet het; wie weet/ God mogte berouw hebben over het kwade/ Exod. XXXII: 11, 14. Wie weet/ God mogte zeggen: Ik zal de ganschе landstreek sparen/ als Gen. XVIII. God mogte zeggen/ als tot Paulus, Hand. XXVII: 24. Alle de zielen zijn u geschonken. Wie weet/ God mogte zeggen/ alle de inwoners zijn u geschonken/ gelijk God aan Laban dede/ Hij zegende alles wat hij hadde om Jacobs wille; Joram wierd gezegend om Josaphats wille/ 2 Kon. III.

Ten zesde. Het zal er op aankomen/ dat zult gij zien; 't woordt zoo donker van alle kanten. Wie weet wat ons over 't hoofd hangt? En zoudt gij dan stille zwijgen?

Ten zevende. Zoo gij voor uw volk bidt/ dan zult gij zijn als Mordechai; hij was aangenaam bij 't gansche volk, Ester X: 3. Hij was aangenaam aan de menigte zijner broederen De Hoogepriester Jojada hadde goed gedaan aan gansch Israël/ beide aan God en zijnen huize/ 2 Chron. XXIV: 16. Was er een man/ die het goede voor Israël zochte/ zoo was het Paulus, Rom. IX: 1, 2, 3, Ik wilde zelfs wel verbannen zijn voor mijne broederen.

Daar hebt gij onze stoffe. Is zij niet waardig overdacht te worden op zulk een tijd als deze is? Legt het op uw harte/ doet gelijk Esther: Zoo ik genade in uwe oogen gevonden hebbe; zeide zij tegen den koning/ geeft mij mijn leven, om mijnes verzoeks wille, en mijn volk om mijner bede wille. Daar sluiten wij dit mede: ô God! geef ons ons leven om onzes verzoeks wille/ en 't leven van onze landgenooten/ om onzer bede wille. ô Heere! hoor/ ô Heere! vergeef/ ô Heere/ merk er toch op/ om des Heeren wille!

AMEN.

ZEVENDE
PREDIKATIE,

OVER

JER. XXV : 3.

Van den dertienden Jare Josie, des Zoons Amons, des Konings van Juda, tot op dezen dag toe, (dit is het drie-en-twintigste jaar) is het woord des HEEREN tot mij geschied: en ik hebbe tot ulieden gesproken, vroeg op zijnde en sprekende, maar gij hebt niet gehoord.

GEPREDIKT OP DEN 23 JANUARIJ 1718., ZIJNDE HET DRIE-EN-TWINTIGSTE JAAR VAN DES AUTHEURS DIENST IN DE GEMEENTE TE MIDDELBURG.

Wij lezen/ Ps. CIII: 1, 2, Looft den HEERE mijne ziele, en al wat binnen in mij is zijnen heiligen name. Looft den Heere, mijne ziele, en vergetet geene van zijne weldaden. Onder al het kostelijke van de krachten der ziele is in het bijzonder als een parel aan eene krone/ het geheugen; zonder geheugen leeft er geen een menschе; die geen sterk geheugen heeft in het goede/ die heeft het wel in het kwade. En die geen kloek geheugen heeft in het kwade/ die heeft het wel in het goede. Het geheugen is de graffier van de ziele; daar is geen blugge schrijver die zoo gaauw zoude kunnen opschrijven als het geheugen; eer dat een blugge schrijver/ al was hij nog zoo blug ter penne/ zijne penne gereed heeft/ zoo heeft het geheugen al eene geheele reekis aangeteekend. Het geheugen is de koffer en de kasse van de ziele/ het is eveneens als de gouden kruike daar het manna in verborgen was. Gij zult zeggen/ hoe gaat ze open/ die kasse/ welke is de sleutel? dat zijn de meditatiën; de memorie daar is alles in/ de meditatiën doen die koffer open/ en zij brengen uit de kasse dat daarin opgesloten was/ door eene naauwe overdenkinge; die naauwe overdenkinge is als het gehemelte in den mond/ die proeft de zoetigheid van 't gene in de memorie opgesloten is/ zij halen er de stukken uit.

Gij zult misschien vragen/ wat denken Gods kinderen al door hunne memorie? Twee dingen.

Eerst.

Eerst. Zij gedenken aan God, Pred. XII : 1, Gedenkt aan uwen Schepper in de dagen uwer jongelingschap.

Ten tweede. Zij gedenken wat God aan den mensche gedaan heeft, Pred. VII: 29, God heeft den mensche regt geschapen. Zij gedenken/ hoe God den menschе regt gemaakt heeft; dan gedenken ze/ hoe de menschе gevallen is/ Openb. II: 5, Gedenkt dan van waar gij uitgevallen zijt.

Ten derde. Weet gij wat zij nog overdenken? zij merken op alle de gevallen die hun in den loop van hun leven ontmoet zijn. Toen de kinderen Israëls uit Egypte trokken/ zeide God/ Exod. XIII: 3, Gedenkt aan dezen zelven dag, enz. Zoo gedenken Gods kinderen aan die wegen/ die zij in de woestijne al bewandeld hebben/ wat al zoet en bitter zij daarin onderhonden hebben.

Ten vierde. Zij gedenken ook aan den tijd des godsdienstes, dat God die ingesteld heeft. Gedenkt des Sabbathdaags, zegt God in 't vierde gebod.

Ten vijfde. Bijzonder gedenken ze aan de ure van hunne bekeeringe, wanneer dat zij die kregen; als zij een kind in jaren waren/ of een jongeling/ of als zij tot jaren van onderscheid gekomen waren/ of in de mannelijke jaren/ Eph. II: 11, 12.

Ten zesde. Zij gedenken/ dat zij eertijds vreemdelingen waren van de verbonden der beloften/ zonder God in de wereld.

Ten zevende. Zij gedenken aan den tijd die God hun gegeven heeft/ om hen te bekeeren; in de eerste wereld hadden ze honderd en twintig jaren tijd; God heeft de kinderen Israëls veertig jaar in de woestijne gedragen/ en Luc. XIII: 7, daar zochte de Heere drie jaren vrucht aan den boom.

Ten achtste. Zij gedenken ook aan de dienaren, die God hun gegeven heeft; hoe lange dat ze die gehad hebben. God haalt het ook op: gedenkt er aan, zegt God/ hoe dat ik Mozes, Aäron en Mirjam voor uw aangezigte gegeven hebbe/ Micha VI: 4, 5. En gelijk er God aan denkt/ zoo denken er Gods knechten ook aan; zij halen 't ook wel eens op/ wanneer God ze gezonden heeft/ en hoe lange dat zij onder 't volk gewerkt hebben. Men duidt het niet kwalijk dat een mensch zijn geboortedag gedenkt; men duidt het niet kwalijk dat iemand zijn trouwdag gedenkt; men duidt het niet kwalijk/ dat een koning den dag van zijne kroninge gedenkt: kan het dan wel kwalijk geduid worden/ dat een Predikant eens gedenkt aan den dag van zijne zendinge tot het volk/ daar God hem toe geroepen en bewogen heeft om te komen? Dat zouden wij heden tot roem van zijnen name doen; de Propheet Jeremia gaat er ons in voor in dit derde deel/ daar wij vele rare en zoete stukjes in vinden zullen/ tot verkwikkinge/ zoo gij aandachtig wilt zijn. Wij hebben daarin te bezien:

I. Den tijd van des Propheets zendinge, hij wierd van God gezonden

in den dertienden jare Josie, des zoons Ammons, des konings van Juda.

II. De gemeente, die hij kreeg/ het was het gansche volk van Juda.

III. Wat de stoffe van zijne predikatie was/ die hij de gemeente voorhielde: Het Woord des Heeren was tot hem geschied.

IV. De neerstigheid en trouwe van den Propheet: En ik hebbe tot ulieden gesproken, vroeg op zijnde en sprekende.

V. Den tijd van zijne dienst; hoe een lange reeks van jaren dat het geduurd hadde/ tot op dezen dag toe, dit is het drie-en-twinstigste jaar.

VI. De onvruchtbaarheid van zijne dienst: maar gij hebt niet gehoord.

VII. De reden die de Propheet heeft om dat eens te zeggen.

I. Wat het eerste aangaat/ wanneer wierd de Propheet Predikant?

A. Als gij ziet op zijne jaren, zeer broeg/ hij was nog zeer jong; sommige teekenen aan dat hij maar twaalf jaar oud was toen hij Propheet wierd; daarom zeide hij/ Jer. I: 6, Ach! Heere HEERE, ziet, ik en kan niet spreken, want ik ben jong. De Heere Jezus was twaalf jaar oud als Hij onder de Leeraars zat om hen te onderwijzen/ Luc. II: 42—46. Zoo zeggen ze/ dat deze Propheet ook van zijn twaalfde jaar van God gezonden was. Andere teekenen aan/ dat hij op zijn hoogste vijftien jaar oud was/ en hij heeft veertig jaar Propheet geweest; die vijftien jaar bij de veertig gevoegd/ zoo is hij dan vijf en vijftig jaar oud geweest als Jeruzalem verwoest is geworden; toen heeft hij daar moeten sukkelen/ en hij is er gestorven; dat is zijn leeftijd.

B. Maar onder wiens leeftijd is hij Propheet geweest? Het was in den dertienden jare Josie, dien treffelijken koning! 2 Chron. XXXIV en XXXV, daar kunt gij de historie lezen van dien grooten reformateur/ die zulken weke harte bezat. Hij bezat elks harte. Het was gelijk toen wij onze eersten Prins kwijt waren; elk schreide over dezen koning ook/ het geheele rijk schreide/ 't was al in rouwe/ 2 Chron. XXXV: 25. Al die maar gedichten kon maken/ maakte er een dichtje op; zelfs ook deze terhartige Propheet; gij kunt eens denken/ hoe beweeglijk dat het wel geweest is; dat deze Propheet de kunste wel verstond/ dat kunt gij zien in de Klaagliederen. Deze Jozia was acht jaar oud als hij koning wierd/ en hij regeerde vier en dertig jaar. Onze Jeremia heeft achttien jaar onder dien koning geprophetеerd: het is een schoone tijd! Hij was de zoon van Amos. De vader was vrij slechter als hij/ dat kunt gij lezen 2 Chron. XXXIII. Het was een goddeloos koning/ die de schuld zeer vermenigvuldigde. Ziet gij het wel/ dat de nature de genade niet beletten kan? Eene goddelooze opvoedinge kan de genade niet hinderen/ als God die werkt. Deze Propheet heeft in 't begin van zijne bediening achttien jaar lang een' vroljken tijd gehad onder zoo een' vromen koning; toen de koning dood was/ zoo stierf ook de Propheet Jesaïa, die hem zulke trouwe hulpe was/ en toen moest hij nog onder

hier

vier koningen propheteren/ namelijk Joachas, Jojakim, Jojachim en Zedekia. Dit alles kunt gij lezen/ 2 Chron. XXXVI. Dit is nu de tijd van zijne zendinge, en de tijd dat hij bevestigd wierd in zijne dienst.

II. Gij zult zeggen/ wat gemeente kreeg hij? was 't ergens een dorp of vlek? of slechte plaatse? was hij als een Jona, die naar Ninevé moeste? of was het op de straten van Askelon ofte Gad, onder de onbesnedenen, onder een volk dat zwaar van sprake was? Ach neen. Wat gemeente kreeg hij dan? 't was eene aanzienelijke gemeente, hij kreeg een heel volk, al de dorpen en steden/ zelfs de hoofdstad/ daar des Konings zetel was/ het geheele koningrijke van Juda. Zij zeiden tegen den Leviet/ dien Micha hadde: Is 't niet beter dat gij Priester zijt van een geheele stam, als van een huisgezin? Richt. XVIII: 19. Zoo was het met dezen Propheet ook/ hij kreeg eene aanzienlijke standplaatse/ hij moest voor Koningen en oversten/ zoo wereldlijken als kerkelijken/ spreken; hij kon zeggen/ ik hebbe eene gemeente die uit de vaderen is. God zeide: Ik hebbe eenen wijngaard op eenen vetten heuvel, Jes. V: 1.

III. Wat was nu de inhoud van des Propheets predikatie? Het was het Woord des HEEREN. Gij zult spreken, zegt God/ dat Ik u geven zal te spreken, gij zult niet verschoonen, al is het te Anathot; gij zult openbaar voor den dag komen.

Men zoude mogen denken/ hoe aangenaam en liefelijk zullen de voeten van zoo een Propheet op de bergen geweest zijn? hoe aangenaam zal zoo een liefelijk Propheet in Juda geweest zijn? Men zoude denken/ zij zullen hem ontvangen als een engel Gods/ ja als Christus Jezus zelve; te meer/ als ge denkt aan die heerlijke stoffe die hij onder hen geprediкt heeft.

Eerst. Het was zulken schoone en oude stoffe/ die heel de eerste wereld voor al geprediкt was/ en die ook in de tweede wereld geprediкt zal worden tot op het oordeel toe.

Ten tweede. Het was eene stoffe die zoo noodig is/ die niemand missen kan/ of zoo hij steest zonder dezelve/ zoo is hij in de helle.

Ten derde. Het was ook eene stoffe/ die zeer nuttig was; die ze bezaten/ het zoude hun tijdelijk en eeuwig welgaan.

Ten vierde. Het was eene stoffe/ waarin alle de Profeten overeenstemden/ hij preekte zijne eigene inbeeldinge niet. Het is zoo zoet/ dat de Predikanten in eene stoffe te behandelen eenparig zijn.

Ten vijfde. Het was eene stoffe die goddelijk was: 't was het Woord des HEEREN. Hij konde zeggen: de HEERE heeft het mij belast; het was eene studie/ die hij van den hemel kreeg/ hetzij in een gezigte, of in eenen droom, of door eene drijvinge des Geestes, of door eene aansprake van menschen. Zijne predikatie was geene studie of uitvindinge van menschen. Ziet/ zegt hij/ ik hebbe mijne commissie van hoogerhand;

die mij tegenſtaat mag het doen/ maar hij ſtaat God tegen. Ik wilde altemets zwijgen/ maar ik kan niet; ik moet zeggen: Gij hebt mij overmogt. Ziet dan toe/ dat gij dien die ſpreekt niet en verwerpt: het is de HEERE; indien gij mij verwerpt/ zoo verwerpt gij Hem, en dan zult gij:

Eerst. Eene groote zonde doen/ dan zult gij handelen als Pharao, die zeide: Wie is de HEERE, wiens stemme ik gehoorzamen zoude, Exod. V: 2, of als die goddeloozen, waarvan men leest Job XXI: 14, Nogtans zeggen zij tot God, wijkt van ons, want aan de kennisse uwer wegen hebben wij geenen lust.

Ten tweede. 't Zal u ſchande wezen/ men zal dan van u moeten zeggen: Dit is het volk, dat niet hooren wil naar de stemme des HEEREN zijnes Gods! Jer. VII: 28.

Ten derde. Het is zoo gevaarlijk, want dan zijt gij in gevaar/ dat God naar u ook niet hooren zal/ als gij in de benaauwdheid tot Hem roept/ gelijk er staat Zach. VI: 14, Daarom is het geschied, gelijk als Hij geroepen hadde, doch zij niet gehoord en hadden, alzoo riepen zij ook, maar Ik en hoorde niet, zeit de HEERE der Heirscharen. En Prov. I: 24—28, zegt de Heere: Ik zal dan in uw verderf lagchen, en spotten als uwe vrecze aankomt.

Ten vierde. Het is zoo schadelijk, want dan zullen alle die vloeken over u komen/ die de Heere over de verachters van zijn Woord bedreigd heeft. En inzonderheid toont de Profeet in het 8ste vers en vervolgens/ wat ſchade dat hun zoude overkomen/ daar zouden vreemde gasten komen/ en zij zouden zeventig jaar moeten ſukkelen/ en dan nog afwachten de ſchrikkelijkheid van hunne vijanden.

Gij zult zeggen/ houd ons toch niet langer op/ gij ſpreekt zoo al van buiten om; zegt ons/ wat was de stoffe? dat kunt gij lezen in 't 5de en 6de vers: Bekeert u van uwe booze wegen, en woont in 't land dat God uwe vaderen gegeven heeft; wandelt andere goden niet na, om God tot toorn te verwekken door het werk uwer handen. Dit was zijne predikatie: komt af van den zondigen weg/ en komt over op den weg der deugd/ zonder u lange te beraden/ opregt/ gewillig/ standvastig; ja laten er bij u geene andere goden voor Gods aangezigte zijn/ opdat God zich niet en vertoornt over het werk uwer handen.

IV. Gij zult misſchien in uw harte denken/ hwam de Profeet niet te laat? was hij wel trouw en ijverig genoeg? dat zegt de man; hij ſpreekt zijn harte vrij uit. Ik hebbe tot u gesproken, vroeg op zijnde. Daar wordt in den bijbel gezegd/ dat God zelve vroeg op is: vroeg op zijnde, zegt God/ heb Ik gezonden alle mijne knechten de Propheten, Jer. VII: 13, 24 en Kap. XI: 7. Dan wordt er in den bijbel gezegd/ dat de Predikanten vroeg op zijn, gelijk in onzen teksk/ en het volgende 4de vers. Wat willen alle beide die ſpreekwijzen zeggen?

A. Dat

A. Dat God vroeg op is; dat is te zeggen/ zoo wakker als Gods volk begonnen te zondigen/ meteen zond God hun een' Propheet/ om ze te stuiten; met dat er brand is/ zoekt men die te blusschen; gelijk als een vader zijn kind doet/ dat in 't verderf zoude loopen/ hij zoekt het meteen te stuiten. Zoo doet God/ Hij zendt zijne Profheten met dat ze beginnen te zondigen/ als het herstel nog mogelijk en makkelijk was/ even als een Chirurgyn/ hij komt meteen als de arm of been gebroken is/ terwijl het nog gemakkelijk is om in te zetten. God deed dit als de verdallen staat en kerk nog gemakkelijk was om te herstellen.

B. Gij zult vragen: wat wil het nu van den Propheet zeggen?

Eerst. Zoo wakker als God hem Predikant gemaakt hadde/ hij aarzelde niet/ hij nam zijne oude uitvlugt niet meer/ om te zeggen: Ach Heere HEERE, ziet, ik en kan niet spreken, want ik ben jong, Jer. II: 6, of als Mozes: Ach Heere! zend doch door de hand desgenen dien Gij zoudt zenden, Exod. IV: 13. Ook zochte hij niet te vlugten van voor het aangezigte des Heeren/ gelijk Jona, Jona I: 3. Maar hij zeide: ik ben uw knecht. Ik wilde mij nog wel eens bemoeijen om niet te spreken/ maar dan wierd het woord Gods als een vuur in mijne beenderen.

Ten tweede. De Profheet was vroeg op: Hij was niet lui noch traag. Gij hebt het gezien/ wil hij zeggen/ zoo lange als gij mij gelend hebt/ hoe dat ik mijn harte op de kudde gesteld hebbe; ik wierd niet moede.

Ten derde. Het is te zeggen: ik beproefde het op alle wijzen met u/ of het uwe bekeeringe mogte wezen/ ik zuchtede/ ik schreide/ ik sloeg in mijne handen/ ik stampte met mijne voeten; dan was ik eens een zone des donders, dan was ik eens een zone der vertroostinge. Ik wierp het net aan weêrszijden/ om te zien of ik u vangen kon: ik hebbe het op alle wijzen geprobeerd/ om God in uw harte te krijgen/ en om u tot God te brengen.

V. Nu mogt men denken/ wel gelukkig volk/ die zoo een Predikant hebben. Maar zoo een is men dikwijls ras kwijt door beroepinge naar andere plaatsen/ of door den dood; of zij worden door ziekte of andere toevallen onbruikbaar gemaakt. Johannes was een brandende en lichtende keerse: doch 't was maar voor eenen tijd: Gij hebt u een' kleinen tijd in zijn licht willen verheugen, Joh. V: 35. De Heere Jezus was eene zonne der geregtigheid; doch 't was maar voor drie jaren en een half dat ze hem tot hunnen Leeraar hadden. Goede Predikanten krijgen dikwijls arendsvleugelen, Jes. XXX: 20, 21, Maar uwe leeraars zullen niet meer als met vleugelen wegvliegen, maar uwe oogen zullen uwe Leeraars zien; dat was de tekst waarmede mijn zalige Oom over drie en twintig jaren mij en mijn' zaligen collega D. van Stryen bevestigd heeft. Zoo was het met dezen Profheet ook/ hij ging niet weg/ hij wilde er niet af. Hoe lange hadde hij er geweest? eene goede reeks van jaren/

tot

tot dezen dag. Wat dag? het was drie en twintig jaar, of dat loopt/ of dat reeds verbuld is en geëindigd. Wij hebben malkanderen geen uren/ of dagen/ of weken/ of maanden gekend/ 't is geen kozten tijd dat ik uw Pzopheet en gij mijne gemeente geweest zijt; neen/ mijn volk/ wil de Pzopheet zeggen/ het is drie en twintig jaar, dat God mij tot u gezonden heeft. Gij hebt gezien mijne leere en wijze van doen/ mijne tzouwe en liefde. Gij hebt kunnen zien/ dat ik niet meez hebbe aangedzongen als een hezdez achtez God betaamde; God is de getuige. Ik en hebbe u geenen aanstoot gegeven/ ik hebbe u niet geprediki dat ik zelf niet hebbe willen doen; gij hebt het gezien/ getuigt tegen mij. Ik en hebbe niet op woekez gegeven/ noch op woekez genomen/ ik zochte geene groote dingen/ en als Baruch die eens zoeken wilde/ zoo beszafte ik hem. Mij zijn kennissen van drie en twintig jaar; bezacht den rijkdom van Gods bezdzaagzaamheid niet; ben ik u nu te veel gewozden? dat en past niet. Als een man en bzouwe zoo lange getrouwd geweest zijn/ het past niet/ dat ze dan zouden gaan twisten. Als een Prediknt met zijne gemeente zoo lange getzouwd geweest is/ geestelijkezwijze/ het past niet dat de gemeente den Pzediknt moede wozdt. Het is drie en twintig jaar: de wollen zijn haast uitgeregend. Zoo had de Pzopheet vroeg op geweest, hij hadde gepzediki op de straten, in de huizen, op de collegiën, op de raadhuizen, en dat drie en twintig jaar.

VI. Men zoude zeggen: heel de gemeente zal haast bekeezd wozden/ het zal haast al 't ondezste boven keeren/ wat dat er is. Hoe ging het/ hadde de Pzopheet veel vrucht? Ach neen! ik hebbe/ zegt hij/ drie en twintig jaar Pzediknt geweest/ maar gij en hebt niet gehoord: daaz was weinig zegen; het ging naar oudez gewoonte/ hoorende hoozden ze/ maar zij bezstonden niet. God zeide: ik hebbe mijne handen te vergeefs uitgebreid. Het is dzoevig/ als men moet zeggen: volk/ ik hebbe drie en twintig jaar uw Pzediknt geweest/ maaz gij hebt niet willen luisteren; of ik schzeide/ en of ik bad; of ik kezfde/ of sneed; of ik u den bloch of den zegen voozstelde/ gij bleeft als eene keije; gij hebt niet gehoord. Wat is dat te zeggen?

Eerst. Gij kwaamt naauweinks onder mijne prediknatie om te hooren/ gij wilde niet eens naar den tempel gaan/ gij wildet niet rusten naar het gebod; de sabbath was uw wezk- en verkoopdag; de grooten zaten in hunne winter- en in hunne zomerhuizen; de koning zat in zijn winterhuis bij het vuur als het biddag was; nog eens/ kwaamt gij/ dan waart gij maar als verkliksers/ om te hooren of er niet een woordetje uit zoude komen. Jer. XXXVI, daar kwamen ze/ en zij kregen wat/ zoo zij meenden/ zij gingen het den koning zeggen; zoo deden de hovelingen, zoo deden de Priesters, en het volk had het gaarne alzoo.

Ten

Ten tweede. Zij hadden hunne complotten: Kunnen wij hem niet doen zwijgen/ zeiden ze/ of doodslaan/ Jer. II: 19. Zouden wij hem niet van kant helpen/ en zoude men hem den mond niet doen houden? Ach God/ zegt hij/ ik was als een lam/ ik en wist het niet/ dat ze mij dachten kwaad te doen.

Ten derde. Het is dit te zeggen: Ach! zij belogen en belasterden mij; zij zeiden/ gij zijt een oproermaker/ een verleider; gij zoekt des volks vrede niet/ maar het kwade; gij maakt de handen van het volk slap; ja gij correspondeert met onze vijanden.

Ten vierde. Gij stelde u altemaal tegen mij; gij zeide/ het is te verre gekomen/ daar is geen redres te wachten; wij willen wandelen naar het goeddunken van ons harte; het is buiten hope; wij zijn heeren/ en zeggen openlijk tegen u: wij willen niet hooren, Jer. XLIV: 16.

Ten vijfde. Zij gingen daarmede spotten in hunne spotsaletten en danskamers, in hunne balen en baletten, die zij toen ook al hadden/ 2 Chron. XXXVI: 16. Zij wilden 't niet gelooven/ dat God hem gezonden hadde. Zij hoorden niet naar mij. Dat was de uitslag van zijn preeken.

VII. Nu hebben wij het laatste; waarom zegt de Profeet dit zoo in hun aangezigte? Geliefden/ daar zijn redenen voor.

A. Met betrekkinge op den Propheet was het/

1. Om zijn dankbaarheid aan God te betuigen; het moet er eens uit; ach! ik moet God danken en loven/ dat Hij mij tot het Predikants-ambt bekwaam gemaakt heeft. Wat zal ik den Heere vergelden voor alle zijne weldaden!

2. Om zich te herinneren alle de ontmoetingen gedurende den loop van zijne dienst; en inzonderheid alle de hulpe en getrouwigheid/ die de Heere hem bewezen hadde; daarvoor wilde de Profeet als een gedenksteen oprigten/ gelijk Samuël: Tot hiertoe heeft ons de HEERE geholpen, 1 Sam. VII: 12; of als Paulus, die zeide/ Dan hulpe van God verkregen hebbende, sta ik tot op dezen dag, enz. Hand. XXVI: 22.

3. Om te gedenken aan het einde; Ik hebbe reeds drie-en-twintig jaar Profeet geweest/ wil hij zeggen/ het begint tijd te worden om aan het einde te gedenken.

B. Met betrekkinge op de gemeente zegt de Profeet dit:

1. Om hun in te prenten/ dat het niet lange meer duren zoude/ dat hij hun Predikant was; God zoude hem mogelijk haast van hen wegnemen.

2. Om hen als uit te dagen/ of zij ook iets tot hunne bevontschuldiginge hadden in te brengen. De Profeet wil zeggen; wel volk/ hebt gij wel iets in te brengen/ als gij verloren gaat?

a. Gij kunt het mij niet te laste leggen; Gij hebt mij nu zoo lange gezien/ hebbe ik u wel ergens aanstoot mede gegeven? Heb ik u

wel ergens mede bezmoeid? hoe zult gij te bezontschuldigen zijn/ zoo gij u niet bekeezt? 't Is drie-en-twintig jaar, dat ik uit Gods naam tot u gesprooken hebbe; ik hebbe niets achtezgehouden; ik hebbe u den ganschen Raad Gods bezkondigd; Ik hebbe geroepen, ik hebbe gebeden, alsof God dooz mij bade: Bekeer u toch van uwe booze wegen, en dat vroeg op zijnde; Ik ben niet lui noch traag geweest. Maar gij hebt niet willen hooren. En daarom/ ik schudde het stof van mijne voeten af/ en betuige/ dat ik rein ben van uw bloed.

b. Gij kunt het God ook niet te laste leggen/ dat Hij u geen tijd genoeg gegeven heeft om u te bekeeren; het zijn reeds drie-en-twintig jaren, dat God mij tot u gezonden heeft; en daarom/ als God met zijne oordeelen komt/ het zal niet haastig zijn/ Hij heeft u lang genoeg bezschoond en gewaarschuwd.

3. De Pzopheet zegt dit ook/ of hij den nog bewegen mogte/ om de wapens nedez te leggen. Hij wil zeggen: Gij hebt reeds drie entwintig jaren met uwe zonden tegen God gestzeden; is het niet lang genoeg? Is het nog geen tijd om te luisteren? Hoe lange nog na deze? Bezhaazdt toch uwe haazten niet langez. Ach/ bekeez u/ bekeez u van uwe booze wegen/ eez het besluit bare. Ach/ dat gij eens wijs wiezd/ om in dezen uwen dag te bekennen/ wat tot uwen vzede dient; eez dat gij God/ en uwen Pzopheet/ en uwen tijd/ en alles bezliegt; en dan zult gij dezelve nooit wedez krijgen.

Ziet daaz hebt ge die zeven heerlijke stukjes/ die in dit 3de hs. zijn. Wel/ God hadde heezlijke knechten aan dezen volke te stoote gelegd/ hostelijke knechten/ daar ik en mijns gelijke niet bij te bezgelijken zijn. Maaz al zijn wij daar niet bij te vergelijken/ gun ons azm/ gering schepseltje evenwel/ dat wij ook een woozd mogen spzeken.

Eerst moet ik zeggen/ dat God ons ook gezonden en geroepen heeft tot zijne dienst/ en dat is nu acht-en-twintig jaren en acht maanden geleden; dat was de eezste reize; binnen vier maanden zal 't negen-en-twintig jaar wezen. Gij zult zeggen: duzft gij dat zoo bzijmoedig zeggen/ dat God u gezonden heeft? Zoo veel wij ons zelven en de Goddelijke zendinge kennen/ ja; dat hebbe ik zondez schzoom durven zeggen/ zoo menigmaal als ik bevestigd ben/ dat God mij geroepen heeft. Voorleden Kustdag was het drie-en-twintig jaar, dat ik aan deze gemeente gezonden en bevestigd ben.

Ten tweede. Kan ik zeggen/ dat het God alleen is/ die mij hier gezonden en gehouden heeft/ nadat wij van andere plaatsen meer als eens zijn begeezd. God heeft ons hier gehouden/ maaz geen menschen; dat is ons tot zeez gzoote ruimte/ dat wij kunnen zeggen/ dat God ons hiez geroepen en gehouden heeft.

Ten derde. Wij hebben onder de regeringe van veel Regenten geleefd; maar

maar de Josiassen hebben er ontzoken. Wat al veranderingen hebben wij gezien in de regeeringe? Hoe veel bittere ontmoetingen hebben wij wel gehad/ onze vijanden tot geen eere noch nut. Wij hebben hier geweest onder veel Predikanten. Wij denken dat gij elk wel eene lijste in uw huis zult hebben van de Predikanten/ die hier gestaan hebben sedert de Reformatie; daar zijn er vele geweest/ daar zijn er al vele van ontslapen; twee zijn er verzoken/ die hier met mij geweest zijn in 't begin van mijne dienst.

Ten vierde. Het zijn geene dagen dat wij hier geweest zijn; wij kunnen malkanderen niet onbekend zijn; wij kunnen u niet onbekend zijn in onze wijze van doen/ en in onze stoffen die wij gepredikt hebben; wij kunnen niet denken dat ze u verveeld hebben. Wij hebben u bijzondere stoffen gepredikt van den Profeet/ bekeert u van uwe booze wegen. Wij zullen niet veel zeggen van onzen yver/ naarstigheid en trouwe/ of van ons broeg opzijn. Onze lippen willen liever melden van onze zwakheden en onze verdorvenheden; daar moeten wij ons over verneederen. Gij kunt zelfs oordeelen; wij wenschten getrouwer en naarstiger geweest te zijn. Wij willen ons zelven niet prijzen; Maar/ moeten wij de Gemeente prijzen? Hoor/ wij kunnen zoo onbepaald niet zeggen: gij hebt niet gehoord. Het eene deel/ het grootere deel/ daar moeten wij van zeggen: gij hebt niet gehoord. Maar het andere deel heeft immers gehoord. Zullen wij het grootere deel van de gemeente prijzen? dat kunnen wij niet doen; daar zijn hooggaande tergingen en verbitteringen geweest/ gelijk gij weet; wij zullen dat niet al ophalen. Konden wij zulken/ die de grootste vijanden zijn geweest/ uit het buur halen/ wij zouden het doen.

ô! Het grootste deel van de gemeente heeft niet gehoord; en misschien het grootste deel van die hier zitten. Daar zijn er ligt wel in de gemeente/ die zouden kunnen zeggen: Ik hebbe u in de drie en-twintig jaar geen drie-en-twintig maal gehoord. Ja wij hebben er wel gezien/ die zulke wederhoorige waren/ dat als wij onverwacht kwamen/ wanneer zij een ander meenden te hooren/ op het zien van ons weder uit de kerke gingen. Ja wij hebben er wel gezien/ die zeiden: Ik hoore niemand nooder, hij heeft er al veel te lange gestaan; ja/ als zij ons hoorden/ waren zij verklikkers/ leugenaars/ lasteraars; ja menige zeide: ik wil hem zelf niet hooren/ noch toelaten dat de mijne hem hooren. Hoe menige in de gemeente zijn daarom gedrukt? En dat vertellen zij nog als een heldenstuk/ om zich aangenaam te maken aan anderen. Hebt ge schuld? verneder u. Onze tijd is ligt kort. Hebt ge geen lust om ons te hooren? hoort onze medebroeders; wij wenschen u daar hartelijk zegen onder; en dat zij dan het middel mogen zijn tot uwe bekeeringe. Maar weet dit/ dat zoo lange als wij leven/ gij ons doet zuchten/

hetwelke u niet nut zal zijn. Het zal u niet nut zijn/ zoo wij in den dag des oordeels uw tegengetuige zullen moeten wezen. Hoe zult gij 't maken? Krijgt ge in uw leven Predikanten/ die diezelfde stoffe niet en preeken/ het zullen slechte Predikanten zijn; maar als ik en mijne gelijke in de eeuwigheid zullen zijn/ dan zult gij er misschien nog om schreeuwen. Hebben wij dat niet al gezien/ dat als getrouwe Leeraars beginnen te verdwijnen/ dat God in zijnen toorn dezelve wegneemt/ en trouwlooze in de plaatse laat komen? dan zitten ze te zuchten; dan zegt elk: Ach! onze Propheten zijn weg.

Wat hebt gij toch tegen de bekeeringe/ daar de getrouwe Leeraren zoo op aandringen? De bekeeringe is immers zoo betamelijk, zoo noodzakelijk, zoo nuttig! Ja daar zijn er zoo vele voor de bekeeringe. Weet gij wie er voor is? God is er voor; de engelen zijn er voor; Gods trouwe knechten zijn er voor; de vromen zijn er voor. Maar wie zijn er tegen? Niemand als de duivel, de losse wereld, en het verdorven harte. Wij bidden u/ hoort toch/ 't is nog niet te late. Of zouden wij moeten zeggen: Zij en zijn tot op deze dag nog niet verbrijzeld van harten, gelijk er staat/ Jer. XLIV: 10. Dat was onze vierde Biddags-predikatie/ die wij in deze kerke gedaan hebben. Of zoude ik/ als ik t'huis kome/ moeten zeggen: Heere, ik hebbe al wederom in uwen name tot haar gesproken, maar zij hebben niet willen hooren? God zal dan u ook niet hooren/ op uw doodbedde/ en in het oordeel. En zal het dan wel zijn/ als het u zoo duur zal staan/ dat gij in eeuwigheid ook niet gehoord zult worden?

Wij zeiden dat het meerderdeel niet gehoord hebben/ maar dat er evenwel een ander deel was/ dat gehoord hadde. Ach! wat zijt gij gelukkig! Wij zeggen/ menigte zijn er die gehoord hebben. Vele zijn er van ontslapen/ en sommige daarvan zijn nog in leven: sommige daarvan zijn ons bekend/ en sommige onbekend. Daar zijn er sommige van die in overtuiginge leven/ daar God het licht nog zal doen doorbreken. Gij zult zeggen: hoe weet gij dat/ dat er sommige zijn die gehoord hebben? Wel dat is in geen hoek geschied: wij weten het aan uw zuchten; aan uw neerslagtig voor u nedr te zien; aan uwe tranen; aan uw hemelsch spreken; aan uw afkomen van den breeden weg; aan uw overkomen op den goeden weg; aan het dragen van uw kruisje/ en al te willen uitstaan dat er uit te staan is voor God en zijne zake; uwe sprake maakt u bekend; aan uwe liefde en achtinge voor God en de vromen; aan uwe blijdschap als er trouwe Predikanten kwamen; aan uwe droefheid als die weggingen; aan uw danken als God die spaarde; aan uw beven en sidderen/ als gij breegde dat God die zoude wegnemen; en aan dat zeggen/ wij kunnen het gemis niet dragen/ daar zijn nog zogende schaapjes en zwakke lammertjes; aan uw bestormen

van

van den hemel; en aan dat zeggen/ als zij beroepen wierden: ach! vertzeft toch niet; en daaraan/ dat gij zoo blijde waart/ als gij hen van Godswege hoorde spreken. Gelooft gij dat ook niet/ dat dat gewisse blijken zijn?| Gij zoudt tegen mij en mijns gelijke wel zeggen/ als Cornelius zeide: Gij hebt wel gedaan, dat gij hier gekomen zijt, en wij zijn hier alle bijeen, om te hooren, wat gij van Godswege tot ons spreken zult, Hand. X: 33. Dat was onze eerste Predikatie hier in de Oude Kerke; en het heugt ons van die nu al ontslapen zijn/ als wij van den Stoel kwamen/ met wat hartelijke handdagtinge dat ze zeiden: Gij hebt wel gedaan dat gij tot ons gekomen zijt. De voren waren wij malkanderen onbekend/ de gemeente ons/ en wij de gemeente/ maar nu niet. God heeft ons gebruikt als een instrument tot bekeeringe van sommige/ en tot opbouwinge van anderen. Geliefden/ die mij heden hoort/ ik wenschte dat God ons allen bekeeren wilde; dat durve ik voor den Alwetende zeggen. Ik hope dat ik en mijne medebroeders nog zien zullen/ dat God onder u werkt; en ik verzoeke ook eene zake of twee.

Eerst. Vraagt mij ook in mijne zwakheid. Ik hebbe mijne zwakheden naar het ligchaam aan deze plaatse geklagen. Kan ik bij zieken zoo niet gaan/ en mijne huisbezoekingen voor 't Avondmaal zoo niet waarnemen/ vraagt het wat in mij; Zach. XIII: 6 wordt er gevraagd: Wat zijn deze wonden in uwe handen? en daarop wordt geantwoord: Het zijn de wonden daarmede ik geslagen ben in het Huis mijner Liefhebbers. Als gij ook zoudt vragen; wat hebt gij voor zwakheden? ik zoude moeten antwoorden: Ik hebbe die gekregen in het Huis onzes Gods. Maar daarom en zullen wij niet verzagen; dat heeft nooit in ons harte geweest.

Ten tweede. Verzoeke ik: Bidt ook altemets God eens voor mij; Hij zal 't hooren. Hoe dikwijls heeft God uw huisgebed wel verhoord? Hij slaat daar ook al acht op/ als gij voor een Predikant bidt; wij zullen 't voor u ook doen.

Ten derde. Acht alle uwe Leeraren die voor den Heere werken; houdt dezulken alle in waarde. Wie onderscheidt ons? Kan ik geen twee talenten krijgen/ als God er mij dan maar één believt te geven. De minste Leeraar/ die daar is/ noemt God een engel. De minste druppel is vocht; de minste sterre geeft zijn licht. Houdt die in waarde om hunne werks wille. Denkt dat een Predikant zoowel ontferminge moet hebben/ als een ander. Laten wij malkanderen zwakheden dragen/ maar laat ons malkanderen daarom niet stijven in het kwade.

Nu moeten wij God danken:

1. Dat Hij ons hier gezonden en gehouden heeft tot op dezen dag toe.

2. Wij moeten den Heere openlijk danken/ dat Hij onze dienst aan de godvruchtigen in deze gemeente aangenaam gemaakt heeft. Wij be-

kennen en erkennen het openlijk/ dat ons één talentje, (of twee, wij willen het niet verkleinen) niet ongezegend is geweest. Doch wij hebben dezen schat in aarden vaten, opdat de uitnemendheid der kracht zij Godes, 2 Cor. IV: 7. Dat was onze eerste tekst op onze eerste plaatse; daar heeft God ons al van den beginne een inzicht van gegeven.

3. Wij danken God hartelijk/ dat Hij ons nog lust geeft/ om Hem en u ten dienste te staan/ zoo lange als 't Hem believt. Hoe gezegend zoude het zijn/ dat als wij ontslapen zullen zijn/ dat wij malkanderen mogten ontmoeten voor den troon.

4. Wij danken God/ dat Hij ons nooit verlegen gelaten heeft in al wat ons ontmoet is. Hoe menigmaal zijn wij in ongelegenheid geweest? God heeft ons wel honderdmaal gered; zoodat wij tot roem van zijne genade wel eens konden zingen dat zoete liedje uit den LXXIV Rijmpsalm:

Gij zijt doch mijn Koning van ouder tijd,
Die mij wilt en opentlijk kunt bewaren,
Als mij zwaren nood hier is wedervaren;
Gij hebt mij duizendmaal daarvan bevrijd.

Wij bidden hartgrondig dat God ons verschoonen wil in al ons gebrek en naar zijne groote goedertierenheid verzoeninge doe over onze ongeregtigheid. Wij geven ons aan God over; doet het ook zoo; geeft u aan God over/ en aan de dienaren/ die u maar zoeken te bewerken/ om u naar God toe te brengen.

Ik bidde/ dat het God mag behagen/ als Hij tot mij en mijne medebroeders zegt: Gaat henen, rust in uw lot, om dan ook tot ons te zeggen: Wel gij goede en getrouwe Dienstknecht, gaat in in de vreugde uwes Heeren. En dat Hij dan ook tot u mag zeggen: Komt gij gezegende mijnes Vaders, beërft het Koningrijke, dat u bereid is voor de grondlegginge der wereld.

A M E N.

ACHTSTE
PREDIKATIE,

OVER

JES. LV : 6.

Zoekt den HEERE terwijl Hij te vinden is : roept Hem aan terwijle dat Hij nabij is.

OP HET AVONDMAAL.

Wij lezen/ Luc. XIX: 10, De Zone des menschen is gekomen om te zoeken en zalig te maken dat verloren was. Een menſche is van nature een verloren schepsel. Door de zonde zijn wij altemaal verzeemd van God onzen Maker; wij zijn van den Heere weggeloopen/ gelijk een zone wegloopt van zijnen vadez; en gelijk een schaap, dat uit de kudde wegloopt van zijnen herder/ en zoo gaat dwalen. En wij moeten eeuwig verloren gaan/ zoo Gods genade ons niet wedez vindt. Dat God ons laat zoeken, dat geeft te kennen:

Eerst. Dat ez onder den verloren hoop nog uitverkorenen zijn. Het fondament Gods staat, de Heere kent degenen die de zijne zijn, 2 Tim. II: 19.

Ten tweede. Dat God ons laat zoeken, dat geeft te kennen/ dat Hij langmoedig en genadig is; Hij verdzaagt ons jaar en dag; dertig/ veertig of vijftig jaar; de eene in zijne onkunde, en de andere in zijnen moedwille.

Ten derde. Geeft het te kennen/ dat God de middelen der genade vzengt daar die verlorene zijn; of Hij vzengt die verlorene daar de middelen zijn/ al ware het in het Oosten of Westen/ of in eenen anderen hoek van de wereld/ de Heere die roept; Adam! waar zijt gij? Elia! wat maakt gij hier? Saul! Saul! wat vervolgt gij Mij? Dat roept God onder dien verlorenen hoop.

Ten vierde. Gods zoeken dat heeft eene krachtige uitwerkinge; Hij buigt den wille; Hij vreekt hunne harten; Hij doet hun verlies zwaar wegen op hunne hazten; het zoeken van God heeft tot zijnen uitslag/ dat de verlorene ook gaan zoeken. Gods zoeken heeft de voorrang: Ik hebbe u uitverkoren/ zegt God/ maar gij hebt Mij niet uitverkoren/

horen/ Joh. XV: 16. Ik heb u eerst lief gehad/ maar gij hebt Mij niet eerst lief gehad/ 1 Joh. IV: 19 Gods zoeken eindigt in het zoeken van de verlorene; Ps. XXVII: 8 staat: Gij zegt, zoekt mijn aangezigte, ik zoek uw aangezigte, ô Heere! Als de Heere zegt/ herwaarts aan, dan zijn hunne aangezigten naar den Heere. Zulke dingen zult gij in ons kapittel vinden. De Heere spraak de verlorene hier aan/ ô alle gij dorstigen. komt tot de wateren! Jood of Heiden, daar is geen heil te vinden als bij Mij. Jood, gij zoekt het in de schaduwen; maar gij weegt uw geld uit voor hetgene dat geen brood is. En gij Heiden, gij zoekt het in uwe afgodendienst; maar gij weegt ook uw geld uit voor 't gene dat geen brood en is. En gij Jood en Heiden te zamen/ wie gij wezen moogt/ steek uw hoofd eens uit: Hoort aandachtelijk na Mij: hoort, en uwe ziele zal leven: Zij zal geestelijk leven; zij zal waarlijk leven; zij zal eeuwig en zalig leven. Zoo gij hoort/ Jood en Heiden, denk niet/ als gij naar Mij hoort/ dat gij tegen God zult zondigen/ of dat gij eenen verheerden zoudt aannemen; neen/ Ik zal een eeuwig verbond met u maken, en u geven de gewisse weldadigheden Davids. Denk niet/ dat gij zult mistasten/ als gij Mij gehoor geeft; neen/ Ik ben het/ dien God gesteld heeft tot een Vorst en Gebieder der Volken. Daarin lag een heimelijk verwijt/ dat de Joden den Heere zouden verwerpen/ en dat Hij de Heidenen roepen zoude. Men zoude zeggen/ dat volk kent den Heere niet: dat is waar; maar God zoude zoo werken/ dat zij zouden komen geloopen, om des Heeren hares Gods wille, om des Heiligen Israëls wille. Nu komt God/ en Hij grijpt de Joden nog eens in hunne harten/ en Hij zegt/ zult gij de Heidenen u zien voorgaan? Hebt gij geen meer deel aan David, gij zijt immers de Beminde om der vaderen wille. En Heidenen, bloeit gij ook toe/ het getal is nog te klein. Hoort/ zoekt den HEERE terwijl Hij te vinden is, roept Hem aan terwijl Hij nabij is. Dat is onze tegenwoordige stoffe; maar de stoffe zoude te ruim zijn in eens/ en daarom zullen wij nu maar het eerste behijsten/ zoekt den HEERE terwijl Hij te vinden is. En als het God belieft/ zullen wij op zoo een tijd als deze is/ het tweede deel mede hebben.

I. Zullen wij bezien de personen die aangesproken en tot zoeken opgewekt worden.

II. Het zwaar verlies, dat ze gedaan hadden: zij hadden den Heere verloren.

III. Met zoeken zouden zij den Heere wederkrijgen.

IV. De belofte Gods: gij zult vinden.

V. God wil dat het zoeken tijdig zal zijn/ terwijl Hij te vinden is.

VI. Voor 't laatste/ dat er een heimelijk dreigement in lag/ zoo gij dien tijd verzuimt/ dan zult gij willen zoeken/ maar gij zult niet vinden.

I. Wat

I. Wat het eerste aangaat/ daarin moeten wij zien de personen, die hier aangesproken worden. Wie worden hier aangesproken?

Eerst. De Joden, die in den tijd van den Profheet leefden. Gij moet niet denken/ dat de Profheet zijn volk altijd over 't hoofd zag; hij wist wel/ wat kwaad de republiek over het hoofd hing. De zonde ligt aan de deure/ daarom zoekt den Rigter, eer het oordeel uitgegoten wordt.

Ten tweede. De Geest van God beoogt hier ligt de Joodsche natie, ten einde van de zeventig jaren in Babel, Dan. IX: 3, Ik stelde mijn aangezigte tot God den Heere om Hem te zoeken, met den gebede.

Ten derde. De Profheet beoogt ligt de Joden bij de komst van Christus, als hij daar de verlorene schapen van 't huis Israëls gaat zoeken. Komt/ Joden, wil het dan zeggen/ zoekt gij nu den Heere terwijl Hij bij u is.

Ten vierde. Worden hier ligt beoogd de Joden onder der Apostelen tijd, na dat de Geest was uitgegoten/ na dat er zoo vele duizenden Joden de bekeeringe gezegen hadden.

Ten vijfde. Of het kan zijn/ dat hier aangesproken worden de Heidenen, daar God zich een' name onder verwekten zoude/ die zoo zouden komen loopen tot de ware kerke: wekt uwe buren mede op; het getal is nog zoo klein/ daar moeten er al meer zijn/ die komen om den Heere te zoeken/ als zoo een handje vol; laat het Euangelium doorbreken. Wij nemen 't al bijeen/ en gij zult ons moeten toestemmen/ dat er/ zoo lange als het vindenstijd is/ een zoeken plaats heeft; gij zult ons moeten toestemmen/ of het in 't Oude of Nieuwe Testament is/ dat de verlorenen den Heere moeten zoeken, terwijl het vindenstijd is.

II. Ons tweede stuk is/ het groot verlies dat de zondaar gedaan heeft/ hij is kwijt eene perel van groote weerde, dien schat in den akker.

Eerst. Gij kunt geen verlies bevatten/ of gij moet begrijpen dat men iets bezeten heeft. Zoo was 't voor den val; God en de mensch waren te zamen vereenigd in een gemeenzaam en liefelijk verkeer. Dat zalig deel, God, daar had de mensche gemeenschap aan/ Gen. I.

2. Dan moet gij er bij gaan denken/ hoe dat hij het kwijt geworden is. Hoe zijn wij het kwijt geworden? door de zonde; des duivels oog was boos; hij verzocht/ hij verleidt: daar raakte de kroon van der menschen hoofden af/ zoo wel als van de duivelen.

3. Daar verloor hij het beeld van God; hij verloor den zegen, hij verloor den hemel, hij verloor de aarde, hij verloor zijne ziele en zijn ligchaam, en al wat er was; ja hij kwam onder den toorn van God, onder den vloek der wet/ en onder de magt en onder de heerschappije van den duivel en van de zonde/ hij moet naar de helle/ om eeuwig de straffe te dragen.

4. Het geest te kennen/ dat God de zaken daarheen bestuurd heeft/

en in zijn raadsbesluit het zoo beleid heeft/ dien ongelukkigen teregt te doen komen in den Heere Jezus Christus/ den Losser/ den Borge/ den Goël/ den Zaligmaker. Ik biede Mij weêr aan in den Heere Jezus Christus/ zegt God/ Ik kan u niet genadig zijn/ als in Hem; en gij kunt in 't gerigte voor Mij niet bestaan/ als in Hem; Hij is u volstrekt noodig; Hij is uwe sterkte/ die gij moet aangrijpen/ zoo gij tot God zult kunnen komen.

III. Nu komt die zalige Heere bekend maken/ wat wij doen moeten; wat eischt nu de Heere? Dat is ons derde stuk, zoekt den HEERE. Wat is zoeken? dat is bezig te wezen in de middelen te gebruiken; het kost wat het kost/ gij moet het weêr hebben/ dat gij verloren hebt.

Daar is een zoeken van den Heere dat ligchamelijk is/ en daar is een zoeken dat geestelijk is.

A. Daar is een ligchamelijk zoeken van den Heere. De ouders van den Zaligmaker zeiden: wij hebben U met angst gezocht. De schare zocht Hem/ en zij vonden Hem te Capernaum, Joh. VI: 24. Maar dat zoeken wordt hier zoo niet bevoogd; zoo kan men zoeken, en niet zoeken, dat zoeken kan niet altijd plaats hebben; de armen hebt gij altijd met u; maar den Heere niet.

B. Daar is ten tweede een geestelijk zoeken.

Eerst. Daardoor wordt verstaan bidden, Matth. VII: 7, Bidt, en gij zult ontvangen, zoekt, en gij zult vinden. Zoo zegt ook Daniël, kap. IX: 3, Ik stelde mijn aangezigte tot God den Heere/ Hem te zoeken met den gebede en smeekingen. Van Paulus staat er/ Hand. IX: 11, Ziet hij bidt. Gij zult uw leven geen zoeker vinden of hij zal een bidder zijn.

Ten tweede. Het zoeken is eene daad, of eene werkzaamheid van de ziele/ die niet rusten en kan voor dat ze genade in de oogen des Heeren gevonden heeft/ Jes. XXVI: 9, Met mijne ziele hebbe ik U begeerd in der nacht, en met mijnen geest, die in het binnenste van mij is, zal ik U vroeg zoeken. Daar is zoo eene geheele werkzaamheid in 't zoeken van den Heere. Gij zult zeggen/ verklaart mij dan eens/ waar het zoeken in bestaat:

1. De zoekende ziele krijgt een bevind van haar verlies: de zondaar kent zijn verlies niet; hij wil het niet weten; hij hoort er niet gaarne van; maar die den Heere zoeken/ die zeggen/ ô! ik hebbe daar zulken beseffen van/ dat ik buiten God ben; zij hooren het gaarne/ dat het hun gezegd wordt; zoo een neemt het niet kwalijk als 't hem iemand zegt/ dat hij een verlorene is.

2. Een zoekende heeft er zulken smartelijk gevoel over/ geen Job had zulken smartelijk gevoel over 't verlies van al zijn goed als hij; geen Laban over 't stelen van zijne goden; geen Israëliet over 't wegvoeren van de arke: zij zeiden/ de Heere is gevankelijk weggevoerd! Zoo een ver-

verlorene daar kan hem niets troosten noch verblijden zoo lang hij niet gevonden heeft; mijne ziele weigert getroost te worden, zeggen ze; al wat in de wereld is kan hen niet vermaken. Zij hijgen met hunne borst! hunne oogen druipen tot God/ en zij zeggen/ ik was beter mijn leven niet geboren/ als dat ik den Heere niet zoude vinden.

3. Zult gij ze vinden met zoo veel angst en kommer: ik kan nergens rusten/ zegt zoo een; hij maalt er op met zijne gedachten; ik ben zoo beangst/ zegt hij/ of ik het geluk wel ooit zal hebben dat de snoeren mij in eene liefelijke plaatse zullen vallen; zij drukken hunnen kommer uit met zuchten/ met schreijen en met spreken/ gelijk iemand die wat kostelijks verloren heeft.

4. Zoo een voelt evenwel nog eene heimelijke hope: ik kan het nog niet opgeven; ik kan nog niet gelooven/ zegt hij/ dat ik niet vinden zal; dat moeten die maar doen/ die de zonde in den H. Geest begaan hebben/ en de duivelen, en de verdoemden; maar ik niet. Waarom wilt gij u zoo kwellen, en beroerd zijn, ô ziele mijn? Zij geven het in des Heeren hand.

5. Bestaat het daarin/ dat ze zonder uitstel voornemen en bedenken alle middelen in 't werk te stellen. Gij zult ze vinden bidden en lezen, gelijk de kamerling; hij las de Schrift. Gij zult ze zien zichzelven onderzoeken/ en zij spreken met vromen: hebt gij genade? hoe kreegt gij ze? wat onderbindt gij al? Hoe zult gij ze vinden onder en voor het Avondmaal? in belijdenisse van hunne zonden; zij stellen alle middelen in 't werk/ die ze kunnen.

6. Zoo een' zoeker zult gij uw leven niet kunnen stuiten: hinder noch stuit mij toch niet/ zeggen ze; gij zult mij het zoeken toch niet beletten; al balt gij mij tegen; al is 't u leed; al moet ik er alles om uitstaan/ het zal mij niet stuiten; doet mij geene moeite aan. Al stond heel de wereld tegen hen op/ zij blijven volharden tot den einde toe.

7. Zij zijn onvermoeid in 't zoeken en zij slaan naauw acht op hunne gestaltens/ op hunne bewerkingen en bewegingen/ of er niet ergens een teekentje is/ naar het Woord/dat ze gevonden hebben/Ps. LXXXV: 9, Ik zal hooren wat de Heere spreken zal. Benhadads knechten namen zoo naarstig waar/ of Achab van hunnen koning sprak.

8. Voor het laatste, als zij vinden/ dan kijgen ze hunne begeerte; zien ze dat de Heere hen ontmoet/ hoe blijde zijn zij dan; dan is 't/ ik vond Hem die mijne ziele lief heeft, Hoogl. III: 4. Maar niets is hun smarteliker/ als dat ze moeten zeggen: Ik zocht Hem, maar ik en vond Hem niet. Niets is hun broliker/ als dat ze kunnen zeggen: doe ik een weinigsken van Hem weggegaan was, vond ik Hem dien mijne ziele lief heeft.

IV. De Heere heeft tot den huize Jacobs nooit gezegd/ zoekt Mij te vergeefs; die zoo zijn harte gericht heeft om God te zoeken/ al is 't niet

naaz de reinigheid deꝛ heiligdoms/ daar zal vinden op volgen. Dat iꝛ nu ons vierde stuk, waarin wij moeten zien/ wat dat vinden iꝛ.

Eerst. Die vinden, die in 't zoeken zoo geſtezkt worden/ dat het zoeken hun als niet bezeelt/ dat het hun eene lieve en waardige geſtalte iꝛ. Het zoeken zelfꝛ iꝛ hun aangenaam/ al vonden ze niet/ zij zullen evenwel al doen wat ze kunnen. Dat iꝛ reedꝛ vinden, alꝛ God zoo zijne goedheuringe op 't zoeken geeft: gij doet naar mijn bevel/ zegt God; 't iꝛ wel dat het in uw harte opgekomen iꝛ; Ik hebbe er genoegen in.

Ten tweede. Dat iꝛ vinden, alꝛ de Heere zulken levendigen bevat en zulken innigen moed geeft/ dat op dat zoeken het vinden volgen zal; mijne goedheid lijdt dat niet/ dat iemand met tranen naar Mij vragen zoude/ zegt de Heere/ en dat zoo een ſchepſeltje niet vinden zoude; hebt goeden moed/ zegt God/ niet met eene hoorbare ſpraake uit den hemel/ maar door 't Woord en door de innige bewerkinge des Geeſtes: de beloften liggen er/ dat langꝛ zoo eenen weg gevonden zal worden/ en buiten dien weg zal niemand vinden.

Ten derde. Dat iꝛ vinden, alꝛ God de Heere klare en levendige teekenen in 't Woord ſtelt van zulke zaken/ die niet feilen zullen/ en Hij brengt uw harte bij dat Woord/ en Hij doet u God vertegenwoordigen/ die u aanſpreekt en zegt/ wat denkt ge van die teekenen? kunt gij het wel onkennen: kunt gij nu wel zeggen/ dat zulkꝛ niet waaz iꝛ? Iꝛ u het Woord niet dierbaar? hebt gij er geene achtinge booz? wilt gij niet gaarne voor mijn aangezigte leven? zijt gij niet ziek naaz Mij? Dat iꝛ vinden, dat God u zoo vaſtzet; Hij braagt u/ en gij durft het niet loochenen; ik gebe het gewonnen/ zegt gij.

Ten vierde. Dat iꝛ vinden, dat God daarop een innig gemeenzaam bezkeez houdt: Hij troozt/ Hij kuzt/ Hij troetelt/ Hij omhelzt/ Hij ſpreekt van vrede; het iꝛ een ſuizen van eene zachte ſtilte; Hij verzekert/ Hij geeft het onderpand deꝛ Geeſteꝛ; dat iꝛ vinden.

Ten vijfde. Dat iꝛ vinden, alꝛ de ziele wederkeert met zulke ruimte en ſterkte/ en bijdſchap/ en nederigheid/ en liefde; zij ſmelt in dankbaarheid/ dat hare ſnoeren in die lieflijke plaatſe gevallen zijn.

Ten zesde. Dat iꝛ vinden, alꝛ op dat alleꝛ volgt eene gzoote sterkte, het harte wordt met die genade geſtezkt; dan kunnen zij eenen ſtorm uitſtaan: ik zal 't mij niet meer laten betwisten/ zeggen ze/ ik weet, in wien ik geloofd hebbe, ik vermag alle dingen door Christus, die mij kracht geeft. Dat iꝛ al eenigzins weêr te keeren tot den volmaakten ſtaat: zij raken weder tot hunnen ouden Heere/ tot hunne oude liefde; de knoop tuſſchen God en de ziele/ die door de zonde waꝛ losgeraakt/ wordt weêr vaſtgemaakt.

V. Nu ons vijfde ſtuk, het zoeken moet tijdig zijn: terwijl Hij te vinden is. Daar liggen zulke ſchoone dingen in dat Woord. Doet het tijdig,

dig, wil het zeggen/ niet als de markt van vrije genade gedaan is; niet als gij in de helle zoudt liggen. Daar is een aangename tijd, een dag van zaligheid, het heden, een ure van genade, een bekwame tijd, een vindenstijd. Hier moet de verstandige tijd en wijze weten; hiezin moeten de kraan, zwaluwe, ooijevaar en tortelduive ons niet beschamen; die nemen den tijd hunner aankomste waar. Een landman, een reiziger en een soldaat weten den tijd waar te nemen/ en wanneer is die tijd? Let er op:

Eerst. Dan als zware oordeelen/ die over een land gedreigd worden/ nog niet uitgegoten worden: ô Jeruzalem! Jeruzalem! 't is tijd! bedenkt nog in dezen uwen dag wat tot uwen vrede dient; maar nu is 't voor uwe oogen verborgen. Gen. VI: 3 Hzegen zij honderd en twintig jaar tijd. Ik hebbe u tijd gegeven/ zegt God/ om u te bekeeren/ eer Ik de ligchamelijke en geestelijke oordeelen over u uitstorte.

Ten tweede. Dan is 't vindenstijd, als gij zulk eenen tijd beleeft daar de Propheten van zeiden/ dat de aarde vol kennisse des Heeren zoude zijn/ en dat ze allen van den Heere geleerd zouden zijn.

Ten derde. Dan is het vindenstijd, als de handelaar nog aan uwe plaatse staat/ en de zuivere bediening van het Woord; als God daarmede nog niet weggaat; maar dat zulke groote zaligheid nog verkondigd wordt/ Hebr. II: 3, Hoe zullen wij ontvlieden, indien wij op zoo groote zaligheid geen acht en nemen?

Ten vierde. Dan is 't vindenstijd, als God groote mannen in uwe kerke zendt/ die eene tonge der geleerden hebben; die verstand hebben van zielen te vangen; die hunne zielen aan den Heere hebben overgegeven; die trouw zijn; die door hunne groote talenten en gaven ingang vinden/ en elk zoeken uit het vuur te rukken.

Ten vijfde. Dan is 't vindenstijd, als anderen/ die zoo zondig zijn als gij/ bekeerd worden/ die nevens uwe zijde zitten; als men u zegt: Deze en die is in Sion geboren. Het pijltje kon u dan ook treffen.

Ten zesde. Dan is 't vindenstijd, als anderen onder vele roeringen/ overtuigingen/ pijnkelen en benaauwdheden leven/ en gijlieden niet. Die hier onder ons leven/ het kan niet zijn/ dat gij nooit geene pijnkels zoudt hebben: het is u altemets zoo bange van binnen/ dat gij zoo veel hebt als gij houden kunt.

Ten zevende. Dan is het vindenstijd, als God u nog laat leven/ als Hij den boom nog al laat staan/ al opdat gij Hem zoudt komen zoeken. Gij moet het voor uwen dood doen/ eer de boom gekapt wordt/ anders zult gij 't nooit doen; na den dood dan zoudt gij te vergeefs zoeken.

Ten achtste. Voor het laatste, dan is 't vindenstijd, als uw respijtbrief nog duurt; God snijdt andere voor uwe oogen af/ en Hij smijt ze in 't graf/ en in de helle; of Hij neemt ze in den hemel/ en zijne

langmoedigheid blijft al duren over u. Dan moet Gods goedertierenheid u tot bekeeringe leiden/ Rom. II: 4.

VI. Nu hebben wij ons laatste stuk, en dat is het heimelijke dreigement: gij moet schrikken/ als gij er om denkt/ dat God zoude zeggen/ gij onachtzame/ komt gij niet? zult gij den tijd laten voorbijgaan? daar zijn maar twaalf uren in den dag; de tijd loopt ras; zij staat niet stille: daar zijn maar weinig jaren/ weken/ dagen en uren meer voor u over; daar zijn maar weinig zandjes in den zandlooper voor u over.

Wel Jood! Jood! wel Heiden! uw land zal u woest gelaten worden/ uwe tafel zal u worden tot een strik en tot een val. En Heiden! wilt gij niet/ het zal u niet beter gaan als Jeruzalem; het zal u dan tot verhardinge zijn/ en des duivels dienst zal gepleegd worden/ daar nu het Euangelium gepredikt wordt; wilt gij op zulke harde conditiën het zoeken laten? wel laat het dan; maar ik betuige u/ het zal u bitter zijn; gij zult zoo in de helle vallen; en daar zal geen tijd meer zijn/ om den Heere te zoeken/ maar gij zult eeuwig moeten van God verstooten blijven.

Dat zijn de zes stukken; als gij aandachtig geweest zijt/ zoo moet het Woord u geweest zijn als een scherp zwaard/ als prikkelen en nagels/ diep ingeslagen. Ach! dat de Heere die maar diep ingeslagen hadde. Het is raar als God gevonden wordt van die naar Hem niet vragen; dat heeft plaats als God eene liefde eerst plant. Wij zeggen mede/ verbeeldt u of God het tegen u zeide: Zoekt den Heere terwijl Hij te vinden is. Wat dreef u/ dat gij naar wat anders zoekt: Zoekt den Heere terwijl Hij te vinden is. Wie is daar al voor, dat gij den Heere zoeken zoude? God is er voor. God zelve, die heeft het u belast. De Heere Jezus zegt/ wendet u na Mij toe en wordt behouden. De Geest van God is er voor/ die prikkelt er u toe. Uwe conscientie die zegt/ dat gij den Heere moet zoeken. Al Gods knechten zeggen: Zoekt den Heere en leeft, want waarom wilt gij sterven? De engelen zijn er voor: daar zal blijdschap over u in den hemel zijn/ als gij den Heere zoekt. Al de vromen, zoo gij het doet/ die zullen u met veel liefde ontvangen. Maar wie is er tegen? De duivel, die zegt/ zoekt toch niet. Onze booze natuur, ons vleesch, en uw zondig afradend gezelschap zijn er tegen. Wie moet het nu winnen/ die voor, of die tegen 't zoeken van den Heere zijn? is 't niet die daar voor zijn? Wij bidden u/ zoekt den Heere. Uw boos harte is er wel tegen; maar dat moet gebroken worden. Zult gij 't Euangelium wel lange hebben? en zoo het nog lange bleef/ zult gij er in 't korte niet door den dood van afgenomen worden? Wilt gij den Heere niet zoeken? gij kunt het dan op deze harde conditiën laten:

Eerst. Dan zult gij uw leven geen deel aan God hebben/ aan die hoofdbelofte: Ik God ben uwe God, Ps. L: 7. Gij zult dan uw leven geen deel aan Christus, noch aan zijne verdiensten, noch aan zijne liefde, noch

noch aan zijne voorbede hebben. Gij zult uw leven geen deel aan God den Heiligen Geest, noch aan zijne bewerkingen hebben/ noch aan eenige beloften Gods in geheel den Bijbel; ja gij zult uw leven geene hope hebben om zalig te worden.

Ten tweede. Kan er dat al door/ wilt gij evenwel den Heere niet zoeken? dan moeten wij de conditiën nog bezwaren. Gij zult part en deel hebben aan alle de vloeken; daar zult gij eeuwig onder moeten blijven; en gij zult eindelijk moeten in dat rijke des duivels/ 't zij dat gij zoo zorgeloos of wanhopend daar naar toe gaat.

Ten derde. Kan er dat ook al door/ wilt gij den Heere nog niet zoeken? laat het dan op deze derde conditie, als gij sterft/ gij zult uwe oogen in het verderf opheffen/ bij alle de verdoemden/ daar de rook van hunne pijninge opgaat van eeuwigheid tot eeuwigheid! daar de worm niet sterft; daar God van zegt: zwijgt van dezen, zij waren niet om mijnen name te vermelden; daar God van zegt/ het zal Tyrus en Sidon verdraaglijker zijn dan hunlieden in den dag des oordeels.

Ten vierde. Kan er dat ook al door/ dan moeten wij het nog wat bezwaren met eene vierde conditie, dat gij in de eeuwige rampzaligheid zult wezen met die melancholijke bezigheid om u te verbloeden; bij alle de duivelen en verdoemden zult gij onderbinden dat niemand u beklaagt; gij zult onderbinden/ dat er voor u in eeuwigheid geen tijd van binden meer zal zijn; gij zult nog zoeken in te gaan/ maar God zal zeggen/ dryft ze van Mij; daar zult gij zeggen/ ach lieve Heere! had ik naar uwen raad gehoord! had ik met de bromen verstreed! had ik mijne knieën voor God gebogen! had ik mijzelven onderzocht! had ik toch dat gedaan dat tot mijnen vrede diende! En dat zult gij vruchteloos wenschen tot in alle eeuwigheid! Daar zult gij dan eeuwig bedenken/ wat u heeft kunnen gebeuren; onder wat bedieninge gij geleefd hebt; wat nepen gij verzet hebt; en zeggen/ groote God/ had ik dien indruk laten doorwerken! het had mij wijsheid geweest; ô! nu moet ik verloren gaan door mijne eigene luiheids schuld. Wilt gij nu nog den Heere niet zoeken terwijl Hij te vinden is? Wij hebben u gewaarschuwd: uw bloed zij op uwen kop. Maar anderen zullen mogelijk zeggen/ ik zoeke den Heere; dat wenschen wij u toe; Maar welke zijn uwe blijken? Willen wij u de blijken geven dat gij den Heere niet zoekt?

Eerst. Als gij de waarheid wilt zeggen/ dan zult gij moeten belijden/ ik zoeke niemand minder als God; maar een regt zoeker zoekt niemand meer als God. Het jaar is zoo na ten einde/ maar wat hebt gij in dit ganschе jaar gedaan om den Heere te zoeken?

Ten tweede. Gij hebt geen bevat van uw verlies; dat gij een stuk geld verloren hadt/ gij zoudt al meer in roere zijn als nu; was 't waar/ dat gij zocht/ men zoude u niet ontmoeten/ of gij zoudt er van spreken.

Ten

Ten derde. Gij zoekt zonder harte; als gij bidt/ of leest/ of in de kerke gaat/ of aan 't Avondmaal/ waar is uw harte? men kan 't wel zien/ dat gij harteloos zoekt/ even als iemand die zijns buurmans goed of geld zoekt/ zoo zoekt gij ook als naar dingen die u niet aangaan.

Ten vierde. Gij zoekt met een verdeeld harte: als gij aan 't Avondmaal zit/ gij schijnt te zoeken/ en zoo waarlijk zijt gij daar niet af/ of gij gaat weêr tot uw vorig zondig bedrijf: gij wilt twee heeren dienen/ en gij dient er geen een.

Ten vijfde. ô! Als gij eere en staat, of andere wereldsche goederen zoekt/ hoe blaakt gij dan in ijver/ al was 't met bezwaarloozinge van uwe ziele. Maar als gij naar God en Christus zoekt/ hoe koud en hoe slaauw zijt gij dan.

Ten zesde. Gij hebt nog dat/ dat gij altemets bekennen moet/ dat gij in dien staat niet kunt zalig worden; maar gij denkt dat gij tijd genoeg hebt om den Heere te zoeken/ en gij stelt het uit tot een ouden of zieken dag. Een ouden dag zult gij mogelijk uw leven niet hebben; en op het ziekbedde zult gij misschien gelaten zijn als een stok en een blok; of bij uw verstand niet zijn/ of bedwelmd zijn/ of het zal u misschien van wege de pijne verbeten/ dat anderen voor u den Heere zoeken. En krijgt gij een ouden dag, dan zal 't misschien geen vindenstijd voor u zijn.

Laat u dan bewegen om den Heere te zoeken; gij zult het u nooit beklagen; gij zult het doen op zulke schoone conditiën. Als gij den Heere zoekt/ 't is op conditie van te vinden; op die conditie van den Heere tot uwen God te hebben; alle de beloften Gods zullen voor u zijn: vergevinge van uwe misdaden/ vrede/ kalmte/ blijdschap; gij zult eeuwig in den hemel zijn/ als andere zullen schreeuwen van weedom des harten; gij zult aan de regterhand staan in 't oordeel/ als anderen aan de linkerhand gesteld zullen worden.

Wij zullen nu nog eenige teekenen geven van die den Heere zoeken.

Eerst. Daar is hun voor den Heere niets te veel van alles dat Hij eischt en gebiedt/ als er maar vinden op beloofd wordt; zij krijpen als een worm voor God/ en zij dragen 't aan anderen/ hoe zij gevonden hebben?

Ten tweede. ô! Zij zijn met zoo veel angsten en bekommeringen bezet: zij treuren zoo/ en zeggen/ de zake is zoo groot/ God is zoo krijmagtig/ en ik zoo gering.

Ten derde. Zeggen zij/ ô! God/ bewaar mij voor bedrog; moet ik verloren gaan/ doet het mij dan zien; laat ik met geen leugen in mijne regterhand verloren gaan; laat ik mij de genade ook niet los toepassen; ach/ hoe ongelukkig zoude ik zijn!

Ten vierde. Zoo een zijn harte gaat open als hij van genade hoort;

als

als hij van den Heere Jezus hoort/ dat Hij gekomen is voor verlorenen/ om die te zoeken; als hij hoort/ dat het nog vindenstijd is; laat ik toch het stondetje wel gebruiken/ zeggen ze.

Ten vijfde. Zulke zeggen/ Heere/ 't is mijn grootste schat/ als Gij mijn God zijt; en dat is mijne grootste azmoede/ als ik U verlieze; en zij wenden zich zoo naar den Heere/ en zeggen/ ik ben ziek om U; ik hebbe niets liever in geheel de wereld als U; en ik ben gereesolveerd voor uwe voeten te blijven liggen; kom ik dan om/ zoo kom ik om; ja/ al vond ik nooit; die zoekende gestalte is mij dierbaar; maar dat kan niet zijn/ dat zulke zoekers geen vinders zouden worden; begrepen zij dat maar/ dat het zoeken is de gestalte/ daar God zijne beloften aan doet. Kunt gij nu de blijken wel onthennen? Die een vinder is/ die spreekt er van; hij is een verwonderaar: is dat aan mij, aan mij geschied? zegt hij/ en hij is ook een bewaarder: ach! zegt zoo een/ ik zoude het niet gaarn kwijt zijn; hij zoude elk in zijn huis wel aan 't zoeken willen helpen; hij is zoo blijde/ zoo gesterkt/ zoo vrolijk in den Heere; maak den Heere met mij groot/ zegt hij/ en hij dankt God/ dat hij in een vindenstijd geleefd heeft/ dat er zulke talenten en middelen geweest zijn. Hebt gij zulke teekenen? komt naar den Heere toe; 't is voor u vindenstijd; komt en ziet wat gij hebben zult/ als gij vindt. De Heere zegt/ die Mij vindt/ die vindt het leven; gij vindt een Medicijnmeester voor uwe ziele/ een Middelaar tusschen God en u/ die de baniere draagt boven tien duizenden; die alles in allen is; gij zult er u van bedanken; overlegt het eens stil/ en gij zult eindelijk kunnen zeggen: ik vond Hem die mijne ziele lief heeft.

A M E N.

NEGENDE
PREDIKATIE,

OVER

JES. LV : 6.

Roept Hem aan terwijl Hij nabij is.

OP EENE DANKZEGGING NA HET AVONDMAAL.

Wij lezen Prov. I, van het 23ste tot het 28ste vers/ vier opmerkelijke daden, die God in 't werk stelt/ om eenen zondaar tot zijne gemeenschap te brengen:

1. De eerste daad is/ Ik hebbe geroepen. God schreuwt tot den zondaar: waarom wilt gij sterven? Zoo waarachtig als Ik leve, spreekt de Heere, Ik hebbe geen lust in den dood van den stervenden zondaar, maar dat hij zich bekeere en leve, Ezech. XXXIII: 11. De Heere die toont/ dat het Hem ernst is; Hij zegt/ zondaar/ ik wil uwen dood niet; Hij roept hem waarlijk; Hij roept/ keer weder, keer weder, gij afkeerige kinderen, en Ik zal uwe afkeeringe genezen, gij slechten/ verlaat uwen weg/ en treedt op den weg des verstands/ eer het te laat is. Dit niet alleen/ maar

2. De tweede daad is/ Ik hebbe mijne handen uitgebreid; dat is eene beweging en begeerte van een die iemand roept; 't is eene beweging van een die bidt: Ik bidde u/ zegt God/ laat u met Mij verzoenen. 't Is eene beweging van een die iemand stuiten wil/ die verkeerd loopt. 't Is eene beweging van iemand/ die eenen grooten ernst en yver betoont. 't Is eene beweging van een/ die iemand hulpe wil toebrengen; men steekt zijne hand uit; zoo doet God aan den zondaar ook.

3. De derde daad, die God doet/ om een zondaar tot zijne gemeenschap te brengen/ is/ raad geven: Ik hebbe u raad gegeven/ zegt God. Altemets wordt de zondaar wel eens verlegen/ zoo dat hij in zijne binnenkamer wel eens uitroept/ wat moet ik doen! En God had het zoo geschikt/ dat zoo een nog raad hoorde; wat voor een raad? ziet dat Openb. III: 18, Ik rade u, dat gij van Mij koopt goud, beproefd, komende uit het vuur, en witte kleederen, en oogenzalve.

4. De vierde daad was/ Ik bestrafte ze. Als een zondaar zich mis-

draagt

bzaagt tegen al de genade van God/ dan beſtzaft God hem. Waazdooz? dooz de conscientie, die zegt/ dat ig niet wel/ dat gij u zoo migdzaagt. Dan beſtzaft God hem dooz zijn Woord, Micha VI: 9, Hoort de roede en wie die besteld heeft. Dan beſtzaft God den menſche dooz de vromen, die een beſtzaffend woozd tegen hen ſpzeken. Dan beſtzaft God hen dooz de Predikanten, die Hij een beſtzaffend talent geeft; die roepen/ ſchaamt u/ en wozdt ſchaamrood obez uwe zonden.

Alg God zulke vier daden doet/ gelijk Hij doet/ wij moesten zeggen/ de Heere die ſla en die beſtzaffe mij/ het zal weldadigheid zijn: het zal olie op mijn hoofd zijn; het zal mijn hoofd niet bzeken/ Ps. CXLI: 5. Wij moesten naaz zijnen raad hooren en luigteren. Alg Hij zijne handen uitbreidt/ wij moesten gezegd hebben/ Heere/ Heere/ hier zijn wij; wij komen tot U/ Jer. III: 22. Elk moest gezegd hebben/ ſpzeek/ Heere/ en uwe dienſtknechten en dienſtmaagden hooren.

Maaz het ſchijnt/ dat de zondaaz zijn hazt niet meteen wil bzeken; gelijk alg met een boom, hij valt niet om met den eerſten ſlag of kap/ en alg met eenen nagel, hij gaat niet in met den eerſten klop. Zoo gaat het met den zondaar ook; God blijft niet alleen volhazden in het raad geven/ maaz Hij ſtelt ook een tijd in welken de zondaar moet reſolveren. En welke ig die tijd?

Eerst. De tijd van den loop onzes levens/ Pred. XI: 3, daar de boom valt/ daaz zal hij wezen/ en daar zal hij blijven liggen.

Ten tweede. De tijd van Gods langmoedigheid/ Rom. II: 5, Of veracht gij den rijkdom van Gods verdraagzaamheid.

Ten derde. De tijd/ in welken de middelen dez genade nog onder ons zijn/ Ps. XCV: 7, Heden, zoo gij zijne stemme hoort, verhardt uw harte niet, opdat Ik niet zwere / dat gij in mijne ruste niet zult ingaan.

Ten vierde. Die tijd/ in welken God nog roept: ziet, Ik sta aan de deure, en Ik kloppe, doet Mij open opdat Ik tot u inkome: en bedroeft toch den Heiligen Geest Gods niet; staat Hem niet tegen; bezzet zijne obezтuigingen niet. Gelijk God ſpzeekt Prov. I, zoo handelt Hij in ons tekstkapittel: Hij roept alle dorstigen; Hij breidt zijne handen uit, en geeft ze raad, een bestraffende raad; Hij zegt: waarom weegt gij uw geld uit voor hetgene dat geen brood en is? Koopt van Mij wijn en melk zonder geld; Hij breidt zijne handen uit, alg Hij zegt/ hoort aandachtelijk na Mij, eet het goede, en laat uwe ziele in vettigheid zich verlustigen. Gelijk God die vier daden doet in dit kapittel/ zoo bepaalt Hij ook den tijd: zoekt den Heere, terwijl Hij te vinden is, roept Hem aan terwijl Hij nabij is. Laatst zagen wij: zoekt den Heere, terwijl Hij te vinden is. Nu ig ong nog overig: roept Hem aan, terwijl Hij nabij is, daaz wij in te bezien hebben:

I. Wie hier spreekt, en tot wien.

II. Wat het gebod en de lesse ig: roept Hem aan.

HI. In wat bepalinge God het ſtelt: terwijl Hij nabij is.

I. Wat het eerste aangaat/ wie spreekt hier? Dat vinden wij niet klaar in dezen tekſt/ in het 5de vs. ſtaat er: Gij zult een volk roepen, dat Gij niet en kende, en het volk dat U niet en kende zal tot U loopen om des Heeren uwes Gods wille, en om des Heiligen Israëls wille.

Wie zijn nu hier de sprekers? daar kunnen verſcheidene perſonen door verſtaan worden.

A. Sommigen denken dat God zelve hier ſprekende voorkomt/ hetzij dan in 't gemeen/ of een der drie Goddelijke Perſonen in 't bijzonder: Mogelijk is het

1. God de Vader, die den Heere Jezus geſteld heeft tot een Getuige, tot een Vorst en Gebieder der volken. Dan is het te zeggen/ kom aan Heidenen, zoekt den Heere, terwijl Hij te vinden is, roept Hem aan, terwijl Hij nabij is, daar is zulken ſchoone gelegenheid: gij zult ze ligt nooit zoo meer krijgen.

2. Ook kan er door verſtaan worden de Zone die de Gebieder der volkeren was; Hij was toen al bekend als die Opperste Leeraar, gelijk Elihu zeide: wie is een Leeraar gelijk Hij, Job XXXVI: 22, en als de Opperste Wijsheid, Prov. VIII: 1.

3. Ook kan er door verſtaan worden de Heilige Geest, die daar onder de Heidenen zulken roere verwekte.

B. Maar gelijk eenigen denken/ dat het de drieëenige God is/ die hier ſpreekt/ zoo zeggen sommigen/ dat hier verscheidene menschen ſprekende worden ingevoerd; neem eens:

1. Een Jeremia zelve/ die niet meer aandrong dan als een heydenen achter God betaamde: uwe ſtad die is belegerd/ het kan wel dat gij 't niet zien zoude/ dat ze ingenomen zal worden; maar zoo gij u niet bekeert/ zal 't zeker geſchieden. Mijn hart breekt/ als ik er aan denke; en 't zal evenwel geſchieden/ zoo gij 't niet voorkomt door bekeeringe.

2. Mog eens/ het kan zijn/ dat alle de Apostelen en dienstknechten des Heeren ſprekende worden ingevoerd/ die in 't Nieuwe Teſtament zouden wezen/ als de Heidenen zoo kwamen geloopen. Zij zouden zeggen tegen de Joden, ſchaamt gij u niet/ dat gij u van de Heidenen zoo laat beſchamen? Zij zouden zeggen/ wakker broeders! komt ook/ eer dat de tijd voorbij is.

3. Mog eens/ 't kunnen de bekeerde Joden zijn/ die hunne onbekeerde vrienden aanſpreken/ en zeggen/ gij moogt den Heere verwerpen/ maar Hij is evenwel de regte Messias, 't is die Heere dien gij zoekt/ Hij is tot zijnen tempel gekomen/ Mal. III: 1. 't Als of de veranderde Joden de onveranderde Joden aanſpreken/ en zeggen/ hoe kunt gij evenwel zoo verhard zijn! de genadige aanbiedinge Gods zal u niet lange meer gebeuren.

4. Het kan wezen/ dat de bekeerde Joden tot de Heidenen ſpreken/ tot

her

het volk dat nog in de duisternisse zat/ en zeiden/ ziet eens hoe de anderen komen geloopen! laat de ijver van zoo vele anderen u opwekken.

5. Nog eens/ het kan wezen/ dat de bekeerde Heidenen tegen de onbekeerde Joden spreken/ en zeggen/ wordt gij niet jaloersch? lastert toch den Heere der heerlijkheid niet langer; ziet hoe wel wij varen: hoe gelukkig zijn wij/ nu wij Hem gezocht en gevonden hebben.

6. Het kan zijn/ dat Gods Geest hier beoogt de bekeerde Heidenen en Joden t' zamen/ die eene geheele stad als in roere helpen/ dat brienden en buren malkander/ dat de kinderen de ouders/ en de ouders de kinders aanspreken/ en elkander als toeroepen/ laat ons blijtig henen gaan/ om te zoeken den Heere der heirscharen. Daar hebt gij dan den spreker. Hoe gij 't dat/ 't is wel; 't is eene lesse voor die van 't Oude en Nieuwe Testament/ en voor alle tijden.

II. Wat is nu het gebod, en de pligt, die zij doen moesten? Het is: Roept Hem aan, terwijl Hij nabij is.

A. Dat aanroepen zullen wij u onder eenige prenten toonen/ en u zoo de zake openleggen.

1. 't Is eene prente van iemand die ziek te bedde ligt/ hij hoort dat er een ervaren docter nabij zijne deure is; die patient roept van zijn bedde hem aan / terwijl dat hij nabij de deure is / en hij zegt/ kom toch in/ of ik ben ongelukkig.

2. Het is eene gelijkenisse van iemand die eenen goeden briend heeft/ aan wiens komste hem uitermate veel gelegen is: hij gaat voor de stad en ontmoet hem; hij valt hem om den hals/ en verstaat als aan hem/ en zegt/ kom in/ gij gezegende/ ik hebbe zoo lange naar u gewacht.

3. Het is eene gelijkenisse van een die zijne zaken in het alleruiterste verval zijn/ dat hij het opgeeft/ zoo hem geen raad gegeven wordt; daar is een wijs man in de stad/ die zulke zaken/ als de zijne zijn/ wel meer gered heeft; en hij komt bij den wijzen man/ en zegt/ help mij toch ook; kom tot mij in/ of ik ben verloren.

4. 't Is eene gelijkenisse van een man die in een vreemd land is/ en den weg niet weet; en zoo hij op den regten weg niet is/ zoude hij moeten verschrikt worden van de wilde dieren; hij ziet van verre een man die daar bekend is; hij roept/ wijs mij toch den weg. Dit zijn de prenten die gij u moet voorstellen/ en waarop hier mogelijk gezien wordt.

B. Waarin bestaat nu dat roepen van eene verlegene ziele tot den Heere Jezus? het heeft drie stukken in zich:

Eerst. Het begrijpt in zich/ van de religie te worden die de Heere Jezus wilde hebben; dat ze zonder geld moeten koopen wijn en melk.

Ten tweede. Het is vereischt/ zijne knieën voor Hem te buigen.

Ten derde. Zijnen name uit te roepen/ en die bekend te maken. Dat zijn drie zaken die wij nu bezien moeten.

Eerst. Het is een van die zelfde religie te worden / te gelooven dat God in Christus de God van een verloren zondaar wordt; zoo wordt het genomen Gen. IV : 26, Doe begon men den Naam des HEEREN aan te roepen. Rom. X : 13, Want een iegelijk, die den Name des Heeren zal aanroepen, zal zalig worden.

Waarom wordt de religie door bidden of aanroepen uitgedrukt?

1. Omdat het bidden het voornaamste stuk van de godsdienst is/ Rom. XII : 12, Volhardet in den gebede. 1 Thess. V : 17, Biddet zonder ophouden. Col. IV : 2, Houdt sterk aan in het gebed, en waakt in hetzelve met dankzegginge.

2. Omdat men in de godsdienst niets doet/ of daar gaat bidden mede verzeld: zingt men een psalm/ leest men/ gaat men aan 't Avondmaal/ daar gaat bidden mede gepaard.

3. Omdat de religie bestaat in de verkondinge van de deugden Gods/ 1 Petri II : 9, Gij zijt een uitverkoren geslachte, een koninglijk priesterdom, een heilig volk, een verkregen volk, opdat gij zoudt verkondigen de deugden desgenen die u geroepen heeft uit de duisternisse tot zijn wonderbaar licht. Nu Gods deugden worden voornamelijk verkondigd in het aanroepen van God.

4. Omdat de religie bestaat in drie stukken, namelijk/ kennisse van ellende, verlossinge en dankbaarheid; eene regte stoffe van 't gebed; anders zoude iemand geen goed bidder zijn; want die drie stukken worden in het regte bidden gekend en betracht.

5. Omdat de drie hoofddeugden van de religie/ namelijk/ geloove, hope en liefde, in het bidden of aanroepen meest geoefend worden. Gods kinderen oefenen in het gebed hun geloove: Bevestigt uwe toezeggingen aan uwen knecht, die uwe vreeze is toegedaan, Ps. CXIX : 38. Zij drukken er hunne liefde in uit tot God: zij hopen en verlaten zich op God; bidden zij tot God/ alle de hoofddeugden van de religie loopen daarin te zamen/ het komt met die eenige en waarachtige religie overeen.

Ten tweede. Het aanroepen van God is te zeggen/ zijne knieën te buigen voor God/ en Hem aan te bidden, zoo dat men erkent/ dat God alleen het voorwerp van onze aanbiddinge is/ en dat Hij alle aanbiddinge waardig is. Ik hebbe wijsheid/ zegt God/ genade en magt; ô roept Mij aan! ben Ik niet de Alwetende/ die uwe drukkende en dreigende nooden kenne? kunt gij het wel stellen zonder Mij? waar zult gij anders naar toe gaan/ als gij ziek wordt/ als gij sterft/ als gij u eens verbeeldt dat gij rekening zult moeten doen/ als gij eens uwe zonden met oorwigte ziet? Wel zijt gij in nood/ in benaauwdheid/ leert dan bidden; als uw geest eens overstelpt is/ als gij in diepte van benaauwdheid zijt over uzelven/ of over uw huisgezin/ roept Mij dan aan, zegt God/ in den dag der benaauwdheid, Ps. L : 15. Gij moogt immers alles van Mij bidden. Dan zegt God/ Ik bepale het u niet: al wat gij bid-

den

den zult, geloovende, het zal u gegeven worden. Zoudt gij gaarne in iemand van de uwe het werk Gods zien/ of in uzelven/ roept Mij aan. Zoudt gij gaarne zien/ dat het werk van den duivel verbroken wierd/ spreekt er met Mij eens over; zoudt gij gaarne geloofsstracht/ geestelijke bevindingen/ vertroostingen en leidingen des Geestes hebben/ spreekt er met Mij eens over; laat uwe stemme eens hooren; hoe zijt gij zoo zonder bidden? zegt God. De eerste Christenen deden bijna anders niet als tot Jezus roepen/ dat weten wij uit de betuiginge van Ananias, als de Heere Jezus hem naar Paulus wilde zenden/ Hand. IX: 14. Hij heeft hier magt (zeide hij) van de overpriesters om te binden allen die uwen Name aanroepen. En Hand. XXII: 16, Laat u doopen en uwe zonden afwasschen, aanroepende den Name des Heeren. Hebben wij dan wat van doen/ wij moeten bidden tot Hem/ voor wien alle knieën zich moeten buigen.

Ten derde. Zeiden wij/ dat het aanroepen van God ook te zeggen was/ den Name des Heeren uit te roepen. Ps. CV: 1, Lovet den HEERE; roept zijnen Name aan, maakt zijne daden bekend onder de volken. Wat wil dat in zich begrijpen?

1. Dat men den drieënigen God alleen houde voor het waardig voorwerp van alle onze achtinge; dat wij verklaren/ dat Hij alleen alle onze liefde waardig is. Daar is niemand God als de HEERE, zegt men dan; en/ waar is er breed of wijd, zulk een groot God als Gij zijt?

2. 't Is te zeggen/ dat wij van al ons doen den name Gods laten uitroepen; gelijk Joab, toen hij Rabba belegerd hadde; hij zond om David, opdat mijn naam, zeide hij/ niet over haar uitgeroepen worde, 2 Sam. XII: 28. Zoo zegt ook zoo een van al zijn werk/ ik wil er geen eer van hebben; hij geeft den Heere Jezus en den drieënigen God alleen de eere van het werk der genade; ja hij laat zich naar zijnen name noemen.

3. Het is te zeggen/ dat men in de kerke geen name kent als de name Gods; daar is geen andere naam/ door welken wij moeten zalig worden/ Hand. IV: 12. Alle menschelijk gezag zouden ze verwerpen/ en zeggen/ de name Gods in Christus is 't alleen: daar en is geen andere naam onder den hemel.

4. Het is te zeggen/ dat een kind van God dat werk/ dat God in hem gewerkt heeft/ niet wil verbergen noch smoren/ maar krachtig voortzetten; het is te zeggen/ ik wil het gaan vertellen/ hoe en wat God is/ en wat Hij aan mijne ziele gedaan heeft/ aan allen die God vreezen; ik wil goed gaan spreken van mijnen Koning/ zeggen ze.

III. Nu komen wij tot ons derde stuk. Wanneer wil God dat wij Hem aanroepen? God wil dat het tijdig gedaan zal worden; wanneer? terwijl Hij nabij is. Dit is eene zake die dikwijls zoo zeer in de gedachten niet is. Wij zullen eerst zien/ wat het zeggen wil dat God nabij is/ en wat het te zeggen is/ Hem aan te roepen terwijl Hij nabij is.

A. Daar

A. Daar is een nabij zijn van God in 't gemeen, en een nabij zijn van God in 't bijzonder.

A. Wanneer kan God in het gemeen gezegd worden nabij te zijn?

1. Met zijne overaltegenwoordigheid, Jer. XXIII: 23, Vervulle Ik niet den hemel en de aarde? ben Ik een God van verre en niet van nabij?

2. Dan is God zoo nabij, als Hij gestadige blijken van zijne nabijheid geeft. Door zijne gedurige voorzienigheid/ daaruit vloeit zijne onderhoudinge/ medewerkinge en achtervolgende werkinge. Paulus zegt: gij kunt Hem tasten en vinden; zoo laat Hij zich niet onbetuigd aan ons.

3. Dan is God zoo nabij, als Hij zijne besluiten/ beloften en voorgementen staat uit te voeren: Ik zal gewisselijk komen en niet achterblijven, zegt God/ Hab. II: 3.

4. Als God zoo nabij, als Hij van een volk nog niet geweken en is; Openb. II: 5 dreigde Hij dat; en Ezech. X en XI staat/ dat de heerlijkheid des Heeren stond op van tusschen de Cherubim/ en stond aan de deure; daarna vindt gij dat ze ging staan op eenen berg/ en toen dat geschiedde/ zeide God/ dat de Propheet ook gereedschap zoude maken van vertrekken: want ook wee hen, zegt God/ als Ik van hen zal geweken zijn! Hoz. IX: 12. Dat onderbond een Saul, als hij zeide: God is van mij geweken, 1 Sam. XXVIII: 15.

5. God is zoo nabij, als Hij met de daad zelve bezig is/ in het uitvoeren van zijne beloften/ dreigementen en besluiten; de Zaligmaker zeide/ Joh. XII: 35, Nog eenen kleinen tijd is het licht bij ulieden; gebruikt het toch; wandelt terwijl gij het licht hebt. Nu daar hebben wij nog wel wat van; de bedieninge is nog bij ons; voor een' kleinen tijd hebben wij het licht nog.

B. Maar in 't bijzonder is de Heere nabij.

1. Als Hij u alle de zaken en goederen van het genadeverbond overvloedig laat hooren; zoo dat men zeggen moet/ daar is geene schaarsheid van genademiddelen: dan is de Heere nabij u; dan kunt gij zeggen: nu is het de welaangename tijd, nu is het de dag der zaligheid. Geliefden/ het is een voorregt dat gij die nog onder u hebt: gij kunt niet zeggen/ dat ze de middelen schraal zijn. Wordt ze wel iets van den raad van God voor u achtergehouden? De koning komt nog kloppen aan uwe deuren.

2. Dan is de Heere in 't bijzonder nabij, als Hij in die milde bedieninge u geeft uitmuntende begaafde mannen/ die bekwaam zijn om het woord regt te snijden/ die wat op uw harte vermogen; daar gij van zegt/ dat ze niets met u voorhebben/ als dat het u welgaat; die weten te vonderen en te troosten als het tijd is; daar gij van moet zeggen/ zij zetten mij vast: ik zie dat ik deel moet hebben aan den Heere Jezus; dat ik God tot mijn God moet hebben/ of dat ik moet verloren gaan;

gaan; zoodat gij moet bekennen dat gij vastgezet naar huis toegaat. Wij willen ons zelven noch onze medebroeders niet prijzen; maar wij vragen u/ of gij het menigmaal niet moet zeggen/ ik ben geraakt; ik zie/ dat ik zoo moet zijn/ en zoo moet doen gelijk zij zeggen.

3. God is in 't bijzonder nabij, als Hij u mannen in de bediening geest met ernst en lust/ met teerheid/ met medelijden over uwe arme zielen; als gij Predikanten hebt/ die al hun doen daarhenen gericht is/ die altijd hun best doen om uwe zielen te winnen; dat ze arbeiden om u te baren/ opdat Christus Jezus eene gestalte in u mogte krijgen; zoodat het altijd daarop uitkomt/ gij hebt niet vele vaders/ maar in Christus Jezus hebbe ik u door het Euangelium geteeld. Zij zouden zoo graag hebben/ dat gij alle de hoogtens ter neêr wierp voor Christus.

4. God is in het bijzonder nabij, als gij ziet/ dat de bediening altemets vrucht doet. Gij ziet het voor uwe oogen/ die hard en trotsch waren/ dat zij week worden; zij verlaten hunnen weg/ en keeren zich tot den Heere. Gij ziet het in uw huis/ en in uw geslachte. En is er nog zegen over de middelen/ wat weet gij/ of er voor u ook nog geen zegen te wachten is?

5. God is in het bijzonder nabij, als Hij in de huizen van de vromen nog met zijnen Geest werkt onder het lezen en het bidden/ onder het bestraffen en vermanen van het huisgezin; als de huisgezinnen als kleine kerken zijn; als de gezelschappen der vromen eene regte gemeenschap der heiligen zijn/ zoodat/ als gij er onder zijt/ gij moet zeggen/ brandde mijn harte niet als ik daar was! Zoodat men moet zeggen/ als er twee of drie vergaderd zijn/ daar is God nabij. Ondervindt gij dat ook/ dat in het gezelschap uw harte gesticht wordt?

6. God is in 't bijzonder nabij, als een treurige zegt/ als ik mijn gebed uitstorte voor den Heere/ ik krijge een gunstig antwoord. Men weet altemets niet waar 't van daan komt; de woorden/ de tranen/ de kleinheid/ de troost! Ik hebbe u/ zegt God dan/ in de binnenkameren nog niet verlaten. Als Paulus bad/ zond God Ananias tot hem/ Hand. IX: 11. Als Cornelius bad/ zond God eenen Engel tot hem/ Hand. X: 1—3. Als Petrus bad/ hij zag den Hemel geopend, vs. 11.

7. God is in 't bijzonder nabij, als Hij bij zijne kinderen zich zoo vertegenwoordigt in 't bidden/ in 't lezen/ in 't Avondmaal gaan/ in hun gewennen aan God/ in het wentelen van hunnen weg op God/ in hunnen gemeenzamen/ opregten en voorzigtigen wandel voor God: ô als zij tot alle die pligten zoo opgewekt en bewerkt worden/ dan is God nabij.

8. God is zoo nabij, als Hij zijne kinderen vertroost/ zoodat ze niet moeten zeggen/ dat Hij zich verbergt; als zij niet veel moeten zeggen: Mijn Liefste is doorgegaan; maar/ Hij kust mij, Hij troost mij, Hij troetelt mij, Hij betuigt dat ik zijn kind ben; Hij leidt mij in de binnenkame-

ren. Ik weet niet/ of er van de tien bromen wel zeß zouden weten te zeggen/ wat het iß in de binnenkameren geleid te worden. Ik geloove/ dat er van de tien wel zeß zijn/ die dat niet onderbinden eer zij ßerven.

9. Voor het laatste iß God in 't bijzonder nabij, alß zijne kinderen zoo voldaan zijn met God/ alß Hij hen met Hem zoo tevreden doet zijn; zoodat ze nergens meer blijdßchap over hebben/ alß over God; en alß God hun meer blijdßchap in het harte geeft/ alß ten dage dat der goddelooßen hoorn en mogt vermenigvuldigd wordt. Gij hebt wel goddelooße maaltijden gezien/ daar blijdßchap was; maar Godß kinderen hebben nog meer blijdßchap: ô dat iß niet uit te druklken/ hoe voldaan dat ße met God zijn; zelfß de allerminßte in de genade iß er mede tevreden; zij waren er zoo wel mede met nabij God te zijn. Mij aangaande, het is mij goed nabij God te wezen, Ps. LXXIII: 28. Zij zijn Noachs duifje gelijk/ ze hebben geene ruße buiten God/ en alß zij nabij God zijn/ dan hebben ze alß een hemel in hunne ziele/ en het doet hen zuchten naar den waren hemel. Zij zuchten/ bezwaard zijnde/ om met hunne woonßede/ die uit den hemel iß/ overkleed te worden. Zij zeggen dan met Paulus Phil. I: 23, Ik hebbe eene begeerte om ontbonden te worden, en met Chriſtus te zijn, dat is verre het beſte.

B. Nu hebben wij te bezien/ wat het zeggen wil/ roept Hem aan TERWIJL Hij nabij is. Wat iß dat te zeggen: terwijl? Ach! wil de Heere zeggen/ die onder zulke gelukkige bedieninge leeft/ kom toch niet te laat/ alß de maaltijd gedaan iß; alß de tijd voorbij zal zijn; maar doet het terwijl het de dag der zaligheid en de ure der genade iß. Zulke tijden ßaan er op handen/ dat gij zult roepen, maar Ik zal u niet antwoorden. Ja zulke tijden/ dat gij moede van roepen zult zijn; dat gij zult ßaan/ maar Ik u niet achten zal. Doet het dan/ terwijl Ik nog nabij ben. Wel/ zoo gij het niet doet/ de beeßen der aarde zouden u moeten overtuigen/ de boomen zouden u overtuigen/ ja de natuurlijke menßchen zouden u overtuigen. De koopman weet zijn marktdag wel waar te nemen. Doet het terwijl Ik nabij ben/ de tijd iß zoo kort/ hij ßaat niet ßille/ wat iß hij blugge! daar zijn mißßchien maar weinig zandjeß meer in den looper/ mijne langmoedigheid iß haaßt uit; gij zult naderhand berouw hebben/ dat gij de wereld zoo gediend hebt. Alß gij ßerßt zal 't ligt te late zijn. Gij zult hier de zonde moeten beßchreijen met een waarachtig berouw/ of eeuwig in wanhoop; en hoe zwaar zal het u dan vallen/ zondaar/ te gedenken wat u hier heeft mogen gebeuren/ en wat moeite gij gedaan hebt om het te ßmoren. Gij zult in de eeuwigheid tijd genoeg hebben om het te overdenken; hoe menig Predikant heeft u wel in de engte gebragt/ en dat gij het al tegenßond. Gij zult dan zeggen/ ik mogt het hebben laten voorwerken/ dat had mij wijßheid geweeßt.

Dat iß nu het ßuk: roept Hem aan, terwijl Hij nabij is.

Ge-

Geliefden! behoort gij ook onder de ernstige aanroepers van Gods naam? laat ik en gij eens naar binnen keeren/ laten wij eens gezouw handelen:

Eerst. Zijt gij van de ware Christelijke religie? Verstaat gij die wel? Hoe kunt gij er van geworden zijn zoo gij die niet verstaat? Praktiseert gij die wel? Menig lidmaat verstaat de religie niet/ wat zou hij ze praktiseren?

Ten tweede. Bidt gij Jezus wel aan? Is dat uwe dagelijksche bezigheid? is het u eene bezwaarlijke en hatelijke bezigheid? of ziet gij er tegen op? zegt gij: dat is maar een pligt voor de eenzaamheid/ dat moet niemand weten? Dat is mis; men mag 't wel weten/ als gij 't maar niet doet omdat men het zoude weten. Zegt gij: ja/ ik doe het; doet gij het dan wel om de regte zaken? doet gij het oprecht? doet gij het ootmoedig? waar pleit gij om? is het om geestelijke dingen? of zijt gij tevreden al is uw bidden maar uitwendig en om tijdelijke dingen?

Ten derde. Koept gij 't wel uit/ dat God alleen het betamelijk voorwerp is om te dienen? belijdt gij zijnen name? maakt gij Hem wel bekend aan anderen.

Ten vierde. Doet gij het wel terwijl God nabij is? Het is of gij eene verbeeldinge hadt/ dat het altijd tijds genoeg is; in een' ouden dag, of op het ziekbedde. Wel menschе/ als gij 't maar eenen nacht uitstelt/ het is gevaarlijk; de andere nacht kondt gij al in de helle liggen/ of op uw ziekbedde zal God u ligt laten liggen als een steen; of gij zult misschien zoo ziek zijn/ dat het u te veel zal zijn dat gij er aan denkt. En wie weet/ of gij wel een' ouden dag beleven zult? En beleeft gij dien/ dan zult gij misschien geheel onlustig zijn/ zoodat gij zult zeggen: ik hebbe geen lust om God aan te roepen; of gij zult zoo ziek en zwak zijn/ dat gij zult zeggen/ ik kan God nu niet aanroepen; dan gaat gij misschien al stervende in uwe schoenen/ en met uw eene been in 't graf. Zegt gij: ja Predikant/ of gij al zoo spreekt/ wij zullen God niet aanroepen. Wel/ het staat in uwe keure niet: gij zijt uw woord al kwijt/ het is al gepasseerd/ in uwen Doop en aan 't Avondmaal; of gij zoudt voor den predikstoel moeten komen/ en het herroepen. Maar wij raden 't u niet: een man een man/ een woord een woord/ zegt de wereld; zoo zeggen wij ook/ een woord een woord; blijft er bij met een voornemen des harten. Ik weet het/ en gij weet het ook/ als wij op ons ziekbedde zullen liggen/ en de dood komt/ en als wij voor God zullen moeten verschijnen/ dat gij niets liever zult wenschen/ als dat gij tot God geroepen hadder/ terwijl Hij nabij was. Konde ik het nog doen/ zult gij dan zeggen/ ik deed het. Wij weten/ dat het zoo gaat; nu wilt gij niet/ en op het ziekbedde zult gij wenschen/ dat gij 't gedaan hadde. Wilt gij het laten/ gij kunt het laten op deze harde conditiën. Die

den Heere niet aanroepen noch dienen wil/ de conditiën zijn al harder als die van de mannen te Jabes in Gilead, dien altemaal de regterooogen zouden uitgestoken zijn/ hadde Saul hen niet verlost. Die den Heere niet wil aanroepen/ gij hebt geen deel aan de hoofdbelofte van 't genadeverbond: Ik God, ben uw God. God is uw God niet/ Jezus uw Zaligmaker niet/ de Geest uw bewerker niet. Daar is geene belofte in geheel den Bijbel voor u. Gij hebt geene hope op den hemel. Gij kunt het op die harde conditie laten/ dat alle de bloeden/ die in geheel den Bijbel zijn/ voor u zijn; en gij zult zorgeloos en gerust blijven/ en zoo naar de helle gaan; of gij zult zoo gejaagd zijn/ dat niemand u stillen kan. Gij moet met ernstheid denken aan uwen dood/ aan het oordeel/ aan de opstandinge der dooden/ en dat gij na dit leven uw deel zult hebben met den rijken man, en met alle diegenen dien den rook van hunne pijniging zal opgaan van eeuwigheid tot eeuwigheid; die hunne tonge zullen moeten staauwen van pijne/ en hunne tanden knersen. Gij kunt het op deze harde conditie laten/ dat ge in de rampzalige eeuwigheid eeuwig zult moeten blijven; ja/ dat gij in dat nare gezelschap eeuwig zult moeten liggen zonder beklaagd te worden. Wilt gij het nu laten/ laat het/ wij hebben het u gezegd/ en God drukke het op uw harte.

Gij zult mogelijk zeggen/ wat wilt gij van mij hebben? ik ben gedoopt. Maar ô/ dat voldoet niet; het Avondmaal voldoet niet/ gij kunt onwaardig ten Avondmaal gaan: een duivelskind gaat ook/ hoewel hij niet mag. Zegt gij/ ik zoude God wel willen dienen/ maar 't moest zoo naauw niet gezet worden. Hoe lichtgt gij 't zoo snood? Zoude God u genade geven/ en gij de zonde doen? Zegt gij/ het moest zoo naauw in godvrucht niet gezet worden? wel uw bloed zij op uwen kop. Moest gij de wereld eerst en meest dienen als de beste/ en dan den Heere ook wat? Hoe lichtgt gij het zoo gruwelijk! Zegt gij/ gij beweegt mij bijna, zoodat ik wel zoude zeggen/ als ik t' huis kome/ ik zal 't ook gaan doen. Wel mensch/ zijt gij nog maar bijna bewogen? Wel/ dat ik met het pardon van een' regter kwam bij een patient/ zoude het niet schriftelijk zijn/ dat hij maar bijna bewogen wierd om het aan te nemen? zoude het niet sterft zijn? Ja maar/ zult gij zeggen/ ik zal er mij wat op bedenken/ ik zie dat gij gelijk hebt/ ik zal er mij wat op beraden. Wel mensch/ hoe lange? tot dat dat terwijl voorbij is? tot dat de boom gekapt zal zijn/ en gij in de helle zult liggen? hoe lange moet gij nog wachten? Zegt gij/ een jaar? gij zult misschien geen half jaar leven. Zegt gij/ tot dat ik getrouwd ben? gij zult misschien niet trouwen. Zegt gij/ tot dat ik dit of dat verzet gedaan hebbe? daar zult gij misschien in sterven. Bewegen wij u maar bijna? Ach! konden wij u geheel bewegen! Ach! ontfermt u over uzelven.

Zegt

Zegt gij / gij wilt hebben dat ik tot God roepe/ maar ik ben zoo zondig, en God hoort immers de zondaars niet. Zegt gij dat uit een gezigte van uwe zonden? uit een gevoelig beseffen? Gij zijt dan digter bij om geholpen te worden/ als gij denkt. Daar is niet aan gelegen wat gij geweest zijt/ het zal u vergeven worden. Om mijne/ of uwe/ of aller menschen waardigheid/ zal God het niet doen. God heeft de zondaren vrijwillig lief.

Ja maar/ zult gij mogelijk zeggen/ ik ben zoo onmagtig? Maar wij antwoorden u:

Eerst. Geeft het geene bezweerde namen: gij zijt misschien te lui. Wat zoudt gij al kunnen doen/ dat gij nalaat/ terwijl gij naar uwen hof gaat/ langs de strate gaat/ of in uwe saletten zit. Hoe dikwijls zoudt gij den Heere kunnen zoeken terwijl Hij te vinden is/ Hem aanroepen terwijl Hij nabij is? Wat zoudt gij al kunnen doen terwijl gij op uwe saletten zit? terwijl gij op den sabbath aan uwe tafel zit? terwijl gij u opschikt? terwijl gij op uw bedde ligt?

Ten tweede. Zoo uwe onmagt u maar bezwaren maakte/ bij God is kracht; roept Hem aan, terwijl Hij nabij is, terwijl dat gij ziet/ dat Hij nog onder ons werkt; terwijl gij ziet/ dat de handelaar nog onder ons is; terwijl God nog zegt/ bekeert u, waarom wilt gij sterven? zegt gij dan/ trek mij, en ik zal U naloopen: bekeer mij Heere, of ik moet vergaan/ en sterven/ zoo Gij mij niet helpt.

Een sukselende ziele zal zeggen: ik hebbe al zoo lange en zoo dikwijls tot den Heere geroepen/ maar Hij antwoordt mij niet; Hij is zoo verre van mij. Maar wij zeggen/ verklein het niet/ dat God aan u gedaan heeft; ontken het werk des Heeren niet in u. Hebt gij niet al dikwijls een gunstig blijkje van zijnen Geest gekregen? Hoe zoudt gij het uitgestaan hebben/ dat gij al uitgestaan hebt? Hoe zoudt gij zonder de genade zoo doorgekomen zijn/ daar gij nu al door geraakt zijt? Ik weet niet/ zult gij zeggen/ of ik den Heere wel regt aanroepe: ik hebbe dezen morgen aan des Heeren tafel geweest/ maar ik hebbe Hem niet gevonden; Ach/ wiste ik het eens/ of ik den Heere wel regt aanroepe!

Eerst. Die den Heere wel aanroepen/ ach! de eenzame plaatsjes die zijn hun zoo aangenaam! dat zij tegen geene menschen durven zeggen/ dat zeggen zij tegen den Heere. Gij zult bij dezulken geen dorre binnenkamers vinden.

Ten tweede. Ach: gij zult dezulken in zoovele nooden vinden/ en onder zoo veel druk: de nood die leert hun roepen; de vreeze van verloren te gaan/ de vreeze voor de zonde/ de vreeze voor den duivel; zij hebben zulk een boos harte met zoo veel verdorvenheden; zoodat ze schreeuwen uit de diepte van hunne benaauwdheid: ach Heere! neem

dat pak weg! mijn bijand is mij te ſterk/ Heere! help mij toch!

Ten derde. 't Is dezulken zoo aangenaam/ als de Heere nabij is/ als Hij altemets nog een zegen aan hen geeft; zoodat ze moeten zeggen/ God is nog niet geweken. Hooren zij eens een brome tot heerlijkheid van God ſpreken/ dat doet hun zulken deugd/ de Chriſtelijke religie die is hun zulken dierbaren pand; de Heere Jezus die is hun zulken duren pand; Hij is bij hen de ſpringader van 't levende water; zij zijn zoo gaarne nabij Hem/ zij hebben zoo gaarne den Heere nabij zich; zij zijn zoo bange als een gejaagd hert als de Heere geweken is. Al gaf gij hun geheel de wereld/ dat al baat mij niet/ zeggen ze/ als ik den Heere miſſen moet; en al had ik nog zoo veel ſmaad/ als ik U hebbe Heere/ zeggen zij/ is 't altemaal wel. En zoo al voortgaande/ raken zij allengskens aan 't einde van hun geloove/ aan 't einde van hunne hope/ aan 't einde van hunne duiſternisſen en verlatingen/ en aan 't einde van hunnen ſtrijd en verdrevenheden; en zoo komen ze allengskens ten hemel in/ en zoo zullen ze eens eeuwig in den hemel zijn/ en met een' Stéphanus zeggen/ toen hij den hemel geopend zag/ Heere Jezus, ontvangt mijnen geest.

AMEN.

TIEN-

TIENDE
PREDIKATIE,

OVER

ROM. X: 1.

Broeders, de toegenegenheid mijns herten, en het gebed dat ik tot God voor Israël doe, is tot hare zaligheid.

OP DEN EERSTEN RUSTDAG NA NIEUWJAAR.

Wij lezen Joh. X: 16, dat de Zaligmaker zeide: Ik hebbe nog andere schapen, die van deze stal niet en zijn: deze moet Ik ook toebrengen. Hoe brengt de Heere die andere schapen toe/ die nog van zijn' stal niet zijn? Hij zendt Herders en Leeraars. Eph. IV: 11, Ende dezelve heeft gegeven sommige tot Apostelen, en sommige tot Propheten, en sommige tot Euangelisten, en sommige tot Herders en Leeraars. Hij zegt tot dezelve: Zoo hebt dan acht op uzelven en op de geheele kudde, Hand. XX: 28. Zijt naarstig om het aangezigte uwer schapen te kennen. Zet uw harte op de kudde, Prov. XXVII: 23. Als een Leeraar gelijk een goede Herder omtrent zijne gemeente werkzaam is/ wat is zijne bezigheid dan?

Eerst. Het Woord te prediken, klaar/ bewegelijk/ aanhoudende/ tijtig en ontijdig: alle den raad van God bekend te maken/ volgens Hand. XX: 27.

Ten tweede. Ach! zijne bezigheid is/ den goddeloozen niet te prijzen/ noch den regtvaardige niet te bedroeven/ maar elk zijn beschreiden deel te geven: Zegget den regtveerdigen, dat het hem wel zal gaan, wee den goddeloozen, 't zal hem kwalijk gaan, Jes. III: 10, 11. Zij strekken de handen der goddeloozen niet. Zij zijn als de wachters op de muren: zij waarschuwen elk; den regtvaardige roepen zij breede toe/ en den goddelooze het zwaard en de oordeelen. Zoo zoeken ze hunne zielen te bevrijden/ opdat niemand in 't oordeel tegen hen zoude opstaan/ en zeggen: gij hebt mij niet gewaarschuwd.

Ten derde. Wat voor een werk en bezigheid hebben de Leeraars nog? Eens op te losſen de zwarigheden van Gods kinderen. Zij gaan altemets met een pakje op hun harte; zij weten niet hoe zij er zullen door-

ko-

komen. Ik ben zoo besloten/ zeggen ze/ geest mij wat raad; dan zetten zij hun harte op die zake/ zij onderrigten hen uit Gods Woord/ en uit hunne eigene bevindingen/ en God werkt altemet zoo mede/ dat ze in de uitkomste moeten zeggen/ alle mijne zwarigheden zijn weg; God heeft mijnen zak ontbonden/ en mij met blijdschap omgordet.

Ten vierde. Hun werk is/ om zelfbedriegers/ die op valsche gronden rusten/ te ontdekken/ en naakt uit te schudden/ zoodat ze wel eens uitroepen: Wat moeten wij doen om zalig te worden?

Ten vijfde. Hun werk is te sluiten en te ontsluiten/ te troosten en te dreigen/ den vloek en den zegen den volke voor te stellen/ Deut. XXX: 19.

Ten zesde. Hunne bezigheid is/ voor de gemeente te bidden, niet een gebed te doen/ daar de gemeente uitgesloten is. Een Predikant mag wel zeggen: Broeders, biddet voor ons, maar hij moet ook niet nalaten voor de broeders te bidden. Hij moet kunnen zeggen: Ik buige mijne knieën voor u, Eph. III: 14. Ik bidde nacht en dag zeer overvloedig voor u, 1 Thess. III: 10. Ik houde niet op voor u te bidden, opdat ge moogt vervuld worden met de kennisse van zijnen wille, in alle wijsheid en geestelijk verstand, Col. I: 9.

Ten zevende. Een Predikant moet niet alleen zijne memorie, tong en long, talenten en krachten, aan de gemeente geven; maar ook zijne hartelijke liefde en toegenegenheid. Zoo een Predikant was onze Apostel. Hij konde zeggen: Maar wij zijn vriendelijk geweest in 't midden van u, gelijk een voedster hare kinderen koestert. Alzoo wij, tot uw zeer genegen zijnde, hebben u geerne willen mededeelen, niet alleen het Euangelium Gods, maar ook onze eigene zielen, daarom dat gij ons lief geworden waart, 1 Thess. II: 7, 8. En zoo hij voor iemand wat ten besten hadde/ 't was voor zijne broederen de Joden, die zijne maagschap waren na den vleesche: daar hij zulke uitroepingen van dede/ Rom. IX: 1, 3, Ik zegge de waarheid in Christo, en ik liege niet, (mijne conscientie mij mede getuigenisse gevende door den Heiligen Geest) want ik zoude zelve wel wenschen verbannen te zijn van Christo voor mijne broederen, die mijne maagschap zijn na den vleesche. En of dat niet genoeg was/ met wat eene minzame inleidinge begint hij het tiende kapittel? Broeders, zegt hij/ ach! ik kan 't niet langer verbergen/ de toegenegenheid mijnes herten, en 't gebed dat ik tot God voor Israël doe, is tot hare zaligheid. Wel Paulus, mogten de Joden zeggen/ al uw spreken kan bij ons geen ingang krijgen: wij denken toch/ dat gij het uit boosheid doet: wij rekenen u voor een afvallige/ en dat het u niet spruit uit liefde van waarheid/ maar uit een bitter gemoed: gij zijt al dikwijls in onze handen geweest/ wij hebben u ook als een afvallige gehandeld 2 Cor. XI: 24 zegt hij/ dat hij van de Joden veertig slagen min één vijfmaal had ontvangen. En daarom dachten ze dat hij met een bitter gemoed/ en uit weerwraake tegen de

Jo-

Joden, zoo predikte. Maar hij konde betuigen/ dat zulks in zijnen boezem geen huisvestinge hadde. Voor geheel de wereld konde hij zeggen/ ik betuige u/ dat het er verre af is; Integendeel/ de toegenegenheid van mijn harte, en 't gebed dat ik tot God voor Israël doe, dat is tot hare zaligheid. Oordeelt dan/ of het uit weerwraake is? Zoo moet ik predikten. De Apostel wist wel/ als men genegenheid voor iemand heeft/ dat het daarbij niet moegte blijven. Hij wigte/ dat alle de zaligheid van Gods krachtdadige genade voortvloeide. Eene genegenheid voor iemands zaligheid te hebben is niet genoeg; maar 't eenige middel om die te verkrijgen is het gebed. Ik valle dan/ zegt hij/ uwent wege voor God neder. Gij moogt mij afschilderen en afbeelden; maar zoo gij 't anders doet als op mijne knieën/ zoo treft ge mij niet wel: dat is mijne gedurige bezigheid in 't verborgen en in 't openbaar. En zoo toont hij/ in plaatse van haat, liefde; en dat hij hunnen welstand zochte. Ik hebbe geleerd/ zegt hij/ te zegenen, die mij vloeken; te bidden, voor die mij vervolgen; en wel te doen, die mij kwaad doen. Ik wil 't bij bidden niet laten; maar ik arbeide/ dat gij tot God gebragt moogt worden. Zij mogten denken/ wel arm' onnoozel man/ wij doen meer als gij: wij zijn ook ijverig. Gij hebt gelijk/ zegt hij/ gij hebt eenen ijver/ maar 't is zonder verstand. Hoe toont hij dat? Gij gaat verkeerde wegen in: den weg/ die God gebaand heeft/ loopt gij voorbij. De regtvaardigheid des geloofs, dat is de weg dien God gebaand heeft/ daar zijt ge geslagen bijanden van.

Wat voor een vuur blaakte er nu in dien grooten man! wij dachten dat vuur u tegenwoordig eens voor oogen te brengen: daar wij u in zullen vertoonen:

I. De minzame aansprake, hij noemt ze broeders.

II. De minzame uitsprake, in die woorden: Het gebed dat ik tot God voor Israël doe, dat is tot hare zaligheid.

III. Nu kan heel de wereld oordeelen/ of ik den ban der Joden uit bitterheid verkondige.

I. Wat het eerste aangaat/ hij noemt ze broeders; 't is minzaam/ 't zij dat ge het toepast op de Joden, of op de Heidenen. Brengt ge het op de Joden, die noemt hij dikwijls broeders, Hand. XXII: 1 en Rom. IX: 3 enz. Brengt ge het op de Heidenen, die noemt hij ook al dikwijls zijne broeders, 1 Cor. XV: 58, 1 Thess. II: 1, 9, 14. enz. De naam is hetzelfde: maar zij komt in een verscheiden zin voor. De Joden waren anders Paulus broeders als de Heidenen.

1. Hoe noemt hij de Joden zijne broeders, zelfs die verworpelingen waren?

a. Naar de wijze der Joden. Die een Jood van Godsdienst was/ noemden de Joden hunne broeders, Exod. II: vergel. Hand. VII: 2, als daar

die twee twistende waren/ zeide Mozes: Mannen, gij zijt broeders.

b Hij konde ze broeders noemen wegens een natuurlijk bloedverwantschap. Hij was ook een Jode, Phil. III: 4, 5. Ik was ook uit het geslachte Israëls, besneden ten achtste dage, een Hebreër uit de Hebreën, naar de wet een Pharizeër. Hij noemt hen dan broeders wegens zijn natuurlijk bloedverwantschap.

c. Uit nederigheid. Al was hij een man van zulken grooten bedieninge/ zoo verhief hij zich niet over het erfdeel des Heeren. Het zuurdeeg van hoogmoed zat niet in hem/ gelijk als in de Pharizeën: Hij achtervolgde 't geen de Zaligmaker zeide: Gij zijt allen broeders, Matth. XXIII: 8.

2. Hij noemt de Heidenen zijne broeders, aan welke hij dit schreef/ hoe?

a. 't Kan zijn dat er wat ligchamelijks in was. Hij zeide eens/ ik ben een burger te Romen, Hand. XXII: 28, omdat hij geboren was te Tharsen, geen onvermaarde stad in Ciliciën, die hetzelfde regt van Romen hadde. Al zegt hij dan op de eene plaats/ ik ben een Jode, zoo kan hij op de andere plaats zeggen/ ik ben een burger te Romen geboren. Hij konde ze dan broeders noemen/ al waren 't Heidenen, wegens zijn Roomsch burgerregt.

Maar wij gelooven niet dat hij daarop zag. Wij gelooven/ dat hij de Heidenen zijne broeders noemde uit een grond die geestelijk was. En zoo had hij met alle de geloovige Romeinen, en al Gods volk, eenen Vader, namelijk God: als ook eenen oudsten broeder, de Heere Jezus, uit welken alle geslachten des hemels en der aarde genaamd worden: hij had met hen één Moeder, het Jeruzalem dat boven is, Gal. IV, in welkers schoot Paulus en alle de geloovige Romeinen waren wedergeboren, niet uit vergankelijken, maar uit onvergankelijken zade, door het levende en eeuwigblijvende woord Gods, 1 Petri I: 23. Zij hebben ook met malkanderen één erfenisse, die erve der heiligen in 't licht, Col. I: 12 Wat is de hartverzanderende genade niet krachtig! Daar was eens een tijd/ dat deze schrijver, deze bidder, deze prediker, een geslagen vijand van zulke broeders was. Hij ging ze binden; hij geesselde ze in de Synagoge; met verzaakt zag hij aan het steenigen van Stephanus, den eersten martelaar van 't Nieuwe Testament. Hij was uitermate woedende tegen de lieve schaapjes van Christus. Hij was als een woedend beest. Ik was niet tevreden als ik ze sloeg en in 't gevangenhuis wierp; maar ik wilde hebben/ dat ze hunnen Heere verloochenden/ zegt hij. Zoo verre was 't met hem gekomen. Maar dezelfde man/ die als een leeuw was/ die is hier een lam, weidende onder de kudde. Hij konde zonder eenige gemaaktheid schrijven aan Philémon, neemt hem als mijne eigene ingewanden wederom aan. Hij konde zeggen/ dat hij hem lief had als zijn eigen ingewand, omdat de knecht be-

bekeerd was. Toehoorders/ wat is de genade krachtig! Zij bindt u vijand, en zij maakt u vriend. De Heidenen zeiden eens van Gods volk: Ziet hoe lief dat ze malkander hebben! Hoe bereid waren ze voor malkander te sterven. De vromen/ als ze bijeen kwamen/ zeiden/ broeders in Christus. Zij waren één hart en ééne ziele.

II. Op zoo eene vriendelijke aansprake laat onze Paulus ook eene liefderijke uitsprake volgen: Broeders, zegt hij tegen de Joden, meent gij/ dat ik u bitterheid toedrage? Ik hebbe u dat mijn leven niet getoond. Nu ik genade gekregen hebbe/ zit dat nog minder in mijnen boezem. Wat dan? De toegenegenheid mijns harten, en 't gebed dat ik tot God voor u doe, is tot uwe zaligheid. Dat is het vuur dat in mijnen boezem brandt; dat zijn de spranken van liefde/ die uit mijn harte vliegen; het is niet uit haat of bitterheid. Broeders, mijn harte is tot u genegen; het gaat naar u uit/ gelijk Jozephs harte naar Benjamin; gelijk als Jacobs harte naar Ezau, als hij hem om den hals viel; en als Davids harte naar Absalom. Gij zijt in die borst niet naauwe. Wat sluit dat in?

Eerst. Broeders, zegt hij tegen de Joden, ik wilde zoo gaarne ommegang met u hebben. Ik wilde zoo gaarne met u verkeeren/ met mijn geslachte en maagschaap. Als een mensch alleen moet leven/ dat is eer een dood als een leven. Ik moet onder de Heidenen verkeeren/ en ik mag bij u niet komen. Meent ge/ dat het mij niet zeer en doet? Ik moet ergens vlugten: ik moet in de gevangenisse zitten: ik mag met de feesthoudende menigte niet eens opgaan. Ik betuige/ dat ik eene begeerte tot u hebbe.

Ten tweede. Broeders, als ik ommegang met u mogte hebben/ mij dunkt ik zoude mijn talent aan u te hoste leggen/ en 't deksel dat op uw harte ligt/ zoude ik er zoeken af te ligten. Al hebt ge mij kwaad gedaan/ ik hebbe niets in mijn hart tegen u/ ik zoeke te wezen als mijn hemelsche Vader/ Matth. V: 44, 45.

Ten derde. Broeders, ik kan 't niet zeggen/ hoe zeer dat het mij doet/ als ik eenen eenigen Jode naar 't verderf zie gaan. Mijn harte bloedt er over: hoe veel te meer over de geheele menigte? dat kan ik niet verzetten/ noch te boven komen/ Rom. XI: 2, 3. Ik moet als Mozes zeggen: Delgt mij uit uw boek, Exod. XXXII: 32; of als David zeide: Och, dat ik, ik, voor u gestorven ware, Absalom mijn zone, mijn zone! 2 Sam. XIX: 33.

Ten vierde. Broeders, als ik eenen eenigen Jode zie die bekeerd is/ ik ben er zoo blijde over; hoe veel te meer/ als ik er drieduizend zie? Toen ik naar Jeruzalem kwam/ zeiden ze/ ziet hoe vele duizenden er overgekomen zijn! Ik kan 't niet zeggen/ met wat een genoegen ik dat hoorde.

Ten vijfde. Ik make over u in mijne gedachten; ik worde in mijne binnenkamer gedreven; in eenzame plaatsen ligge ik te bidden; en ik doe het ook in 't openbaar voor geheel de wereld. Ach! mogte het woord des Euangeliums zijnen loop onder u hebben.

Wat is nu toegenegenheid anders als een koud vuur/ als er geene andere zake bij komt? Hoe zal men bewijzen/ dat men iemand liefheeft/ als door daden? Ik kan 't niet anders toonen/ als in 't gebed, zegt Paulus, dat ik tot God voor Israël doe, mijne liefde drengt mij op mijne knieën/ ik doe mijnen mond open/ en ik bidde voor Israël.

Wie Israël is/ geliefden/ kan u niet onbekend zijn. Het is het zaad van Jacob, zoowel naar den vleesche als naar den Geest. Hoe komen ze aan dien naam Israël? Dien hebben ze gekregen in de worstelinge Jacobs. Dien naam hebben ze sedert altijd behouden.

Wel Paulus, wat doet gij voor dat volk? Ik toone mijne genegenheid voor u in 't gebed! zegt hij/ dat ik nacht en dag voor u doe. Nooit kan men iemand zijne liefde beter betoonen/ als dat men voor hem gaat tot God/ die de liefdewensch geven kan. Gij hebt uwe kinders en malkander niet lief/ als ge niet voor hen bidt tot God/ die alleen geven kan alles wat ge hun kunt toewenschen. Mijne liefde drijft mij op mijne knieën: ik bidde voor hen tot God: ik ga naar 't waardige voorwerp/ die ik alleen aanbidden moet/ Matth. IV: 10. Ik ligge al te knielen en te bidden tot God. Wat geeft dat te kennen?

Eerst. Ik ga eens erkennen van wien ik het gekregen hebbe. Ik was ook een Jode, een van de stoutste en van de snoodste, en mij is barmhartigheid geschied, 1 Tim. I: 13.

Ten tweede. Ik erkenne voor God/ dat ik de uitwerkinge van mijne liefde niet geven kan: Paulus is 't die plant, en Apollos die nat maakt, maar God moet den wasdom geven, 1 Cor. III: 7. Ik en Apollos zijn niet als knechten van den Heere.

Ten derde. Ach! ik wil u wijzen/ waar dat de zaligheid vandaan moet komen. Ik kan ze u onmogelijk niet geven. Ik wijze u dan naar dien God/ die ze mij gegeven heeft; dat is mijn gebed in stilheid/ dat God in u werken wilde/ beide het willen en het volbrengen naar zijn welbehagen/ Phil. II: 13. Ik ligge demoedig en aanhoudend te pleiten: ik kan niet ophouden: ik loope den Heere aan als een stroom. Wat was zijn pleitreden?

a. Ach God! ik kome met mijne broederen! hoe zal ik het kwade kunnen aanschouwen/ dat hen treffen zal? Zij gaan naar de helle.

b. Hij pleit daarmede/ en zegt/ 't is Israël: ik bidde U voor uw beminde volk, dat Gij U tot een volk verkoren hebt/ Deut. VII: 6, 7.

c. Hij pleit daarmede/ en zeide voor God: Gij hebt beloofd te zullen hoo-

hooren, Matth. VII: 7. Biddet, en gij zult ontvangen; zoekt, en gij zult vinden; klopt, en u zal opengedaan worden.

d. Hij pleit daarmede/ daar zijn immers zoo vele beloften/ dat Gij U over hen zoudt ontfermen; en dat er een Verlosser zoude komen om hen te beheeren/ Jes. LIX: 20.

e. Hij pleit met Gods magt en algenoegzaamheid. Ach Heere! zegt hij/ daar is voor U niets te wonderlijk! Gij kunt groote dingen doen die men niet doorzoeken kan.

f. Hij pleit met den inhoud van zijn gebed. Ach Heere/ zegt hij/ de inhoud van mijn gebed is tot eeuwige behoudenis en zaligheid van mijne broederen.

g. Hij pleit met de uitkomst van zijn gebed: als gij zult hooren/ zoo zal er uwe heerlijkheid in blijken.

Nu komt hij tot de zake. Wat is uwe bede? wat woudt gij hebben/ man? wat is uwe bede/ en wat is uw verzoek? Ach God! het is de zaligheid van mijne broeders! Zaligheid, wat is dat? Het is een bundeltje van alle wenschelijk goed bij malkander gepakt/ van God op des zondaars rugge gelegd/ en 't is een bundeltje van alle droevig kwaad bij malkander gepakt/ en van God van des zondaars rugge afgeligt; wilt gij eene kleine afbeeldinge van de zaligheid zien? Wij zullen ze u in eene kleine prente vertoonen. Wanneer is een volk zalig? Ach! men wenscht malkander dikwijls een zalig nieuwejaar, en men weet niet wat het is.

Daar is eene driederlei zaligheid, eene tijdelijke, geestelijke en eeuwige.

A. Wanneer is een volk naar 't tijdelijke zalig?

1. Dan als een volk een vrij volk is/ als ze niet moeten leven onder den scepter der godloosheid. Neh. IX daar klemden zij/ ach! in 't land dat Gij ons gegeven hebt/ om de vrucht van dien te genieten/ daarin zijn vreemden/ die over ons heerschen. Ach! in de verdrukking is ons de bitterheid bitter.

2. Dan is een volk tijdelijk zalig, als er vrede is voor den in- en uitgaande/ en als er geene bejegeninge is van eenig kwaad.

3. Dan/ als het volk malkanderen gaat uitnoodigen onder hunnen wijnstok en vijgeboom/ gelijk in de dagen van Salomo, 1 Kon. IV: 25.

4. Dan/ wanneer God/ schoon Hij ons niet believt te geven eene rijke portie, ons evenwel voedt met het brood onzes bescheiden deels.

5. Dan/ als Hij het weinige/ dat Hij ons in de wereld geeft/ als een proefje van zijne liefde geeft/ zoodat wij zoo vergenoegd zijn/ dat wij onze bete met rustte mogen eten en genieten.

6. Dan/ als wij zien het heilig regt dat wij aan de schepselen hebben door den Middelaar/ volgens 1 Cor. III: 21, Alles is uwe.

7. Dan/ als God ons en de onzen eene tamelijke gezondheid geeft.

8. Dan/ als God bij 't gene dat Hij ons gegeven heeft/ een hartte geeft om hetzelve te gebruiken.

9. Dan/ als wij onder de kastijdingen stille gemaakt worden/ zoodat wij de roede kussen/ en zeggen/ hoe goed is het dat ik gekastijd ben. Gij hebt mij uit getrouwigheid gekastijd; eer ik gekastijd wierd/ dwaalde ik: Ik danke U/ Heere/ dat Ge toornig op mij geweest zijt.

10. Dan/ als wij onder den tooren Gods blijken van zijne ontferminge zien/ zoodat Hij zegt/ mijn kind! mijn harte is voor u/ Ik moest de roede nemen/ daar was wat dartels in u. Ik wilde het er uit hebben. Dat is zalig in 't tijdelijke; die dat heeft/ die heeft een paradijs op aarde/ Ps. XIV: 12—15. CXLVII: 13, 14. Deut. XXVIII: 1—14. Dat schepseltje en dat land/ dien 't alzoo gaat/ dat is een welvarende naar 't uitwendige. Dat was de wensch van Paulus.

B. Hadt gij niet meer/ Paulus, voor uwe broederen? Daar waren zij mede in hun' schik: zij zouden wel gezegd hebben/ wie zal ons dat goede doen zien? Het waren meest allen lieden van deze wereld, welker deel in dit leven is. Is dat bidden? Een kind Gods kan daar zijn leven niet mede tevreden zijn; dat kan hem niet helpen; dat maakt hem noch heilig noch gelukkig; misse ik het/ zegt hij/ ik misse daarom geene genade: ik hebbe wat beters in 't oog. De koning van Tyrus zeide tegen Salomo, 1 Kon. IX: 13, Wat zijn dat voor steden mijn broeder, die gij mij gegeven hebt? en hij noemde ze het land Cabul, een beslijkt land. Is dat van zoo een' koning! Ezau zeide/ hebt gij maar dezen éénen zegen, Gen. XXVII: 38. Neen/ zegt Paulus, niet alleen is mijn gebed/ dat ge tijdelijk, maar ook dat ge geestelijk zalig mogt worden. Ach! waren ik en gij het! Waarin bestaat het?

1. In den ganschen tijd van ons leven te hebben eene vertrouwelijke/ hartelijke/ geestelijke bediening; zoodat de uitverkorenen overtuigd/ krachtdadig geroepen en overgebragt worden tot het koninkrijke van Christus/ Col. I: 13, als er dagelijks tot de gemeente worden toegedaan/ die zalig worden; zoodat het een vermaak is als gij in de kerke komt; zoodat uwe oogen uwe Leeraars zien/ die oog aan oog/ en hart aan hart met u spreken.

2. Dan/ als God in u werkt een zuiver werk des geloofs/ zoodat ge zegt/ ik werpe mij alleen in de genadige armen van den Heere Jezus/ den Zaligmaker/ en zegge/ ik geloobe/ kom mijn ongeloobe te hulpe.

3. Dan/ als uw hart in zulke liefde begint te blaken tot God en tot de heiligheid. Als ge met al uwe kracht begint de heiligmakinge na te jagen/ en dat ge niet kunt leven/ zoo gij niet van heerlijkheid tot heerlijkheid veranderd wordt/ 2 Cor. III: 18. Ach! ik kan niet rusten/ zegt zoo een/ of ik moet heilig leven; ik moet den engelen gelijk zijn; en zoo ik door een kwaad toeverzigt valle/ ik kan niet rusten voor dat het verzoend is in het bloed des Lams.

4. Dat is geestelijk zalig te zijn/ als de vromen zoo in alle hunne ont-

ontmoetingen den Geest des gebeds hebben: zij hebben zoo een' toegang tot den troon/ om hun beangstigd gemoed daar neer te leggen. Zij zijn in geenes dings bezorgd; zij maken alle hunne begeerten door biddingen en smeekingen bekend bij God.

5. Dan beginnen ze te denken/ dat God hun deel is/ Klaagl. III: 24. God is mijn vriend/ zeggen ze/ in zijn Zoon/ alles wat in God is werkt voor mij ten beste. Ik ben blijde als ik aan God denke.

6. Dan bestaat het daarin/ dat God allengskens zoo laag nederdaalt/ dat Hij zegt/ mijn kind/ gij zijt de Mijne. Hij zegt tot hunne ziele/ Ik ben uw heil. Gij zult niet verloren gaan.

7. Dan/ als God begint zichzelven aan hen te openbaren/ Joh. XIV: 23. Ik kan niet langer zien/ zegt de Heere/ dat ge zoo kruipt als een worm; Hij kust ze met de kusse van zijnen mond; en zegt/ laat Ik u eens omhelzen/ gij zijt als eene die brede vindt in mijne oogen; dat is het geestelijk geluk van de ziele.

8. Dan/ als daarop volgt die brede met God/ en brede des gemoeds/ die alle verstand te boven gaat.

9. Dan/ als zij zoo geestelijk vrolijk zijn/ zoodat ze beginnen te zeggen/ mijn harte springt op van vreugde: Ik ben zeer vrolijk in den Heere, Jes. LXI: 10. Ik ben mijnes Liefsten, en zijne genegenheid is tot mij, Hoogl. VII: 10.

10. Dan/ als God zegt/ Ik zal u in mijne kracht bewaren/ zoodat geen dief uw schat zal stelen/ noch geen roest die zal verderven: De poorten der hellen zullen u niet overweldigen, Matth. XVI: 18. Dat is geestelijk zalig te zijn.

C. Gij zult zeggen/ is er niet nog al meer in? Ja het: Daar is eene derde zaligheid, die loopt van den tijd de eeuwigheid in. Indien wij alleenlijk in dit leven op Christus waren hopende, zoo waren wij de ellendigste van alle menschen, 1 Cor. XV: 19. Zoude het geen jammer zijn/ als 't einde van de zaligheid hier was? Neen/ 't is hier niet gedaan; maar de zaligheid die groeit hier. Wat is de zaligheid die in de eeuwigheid gaat uitlooopen? Hoe is zoo een mensche gesteld? Wat werkzaamheden heeft zoo eene? Wat geniet zoo eene/ die eeuwig zalig is?

1. Zoo een mensche ziet dat hij iederen dag een dag nader is aan den sterfdag en aan de eeuwigheid. Dat nadert zoo al/ de eene dag/ weke/ maand en jaar voordt zoo al na malkander afgeschreven. Dan zegt zoo eene/ mijne ziele/ hoe zult ge het maken? Zijn uwe gronden klaar? Hebt ge wat/ waarop gij voor den Heere zult komen? Daar gaat hij onderzoeken/ en hij vindt wat; het wordt hem klaar. Hij kan zeggen: Ik weet, mijn Verlosser leeft. Ik weet in wien ik geloofd hebbe. Ik hebbe den goeden strijd gestreden. Het leven is mij Christi, en 't sterven is mij gewin.

2. Hoe zijn ze dan? Ach! daar komt de ziekte, en die valt hun op het lijf! Daar tasten ze op in hunnen boezem. Elk vraagt/ hoe het met het ligchaam is? Maar zij zeggen/ gij mogt vragen/ hoe is 't van binnen? Waar zal uw val zijn? Hoe is 't met den inwendigen mensch? Daarop beginnen ze te denken/ zoude het mijn laatste stondetje wel zijn? Daar beginnen ze zich in te spannen; de hemel die gaat open: daar daalt een golfje in hun gemoed van die zoete smaak: zulken helderen licht/ alsof ze reeds daar boven in dat zoete werk bezig waren. Zij spreken altemet zoo uit de volheid van hun harte/ dat de omstaanders moeten zeggen/ wat zegt dat schepsel? Ik verstа zulke tale niet.

3. Daarop nadert de dood; maar zij vreezen niet die valleije in te treden; want, zeggen ze/ Heere! Gij zijt met mij, Ps. XXIII: 4. Daarop beginnen ze ontbonden te worden; de pijl des doods komende/ zeggen ze de bitterheid des doods is geweken: de dood is ontwapend; Dood, waar is uwen prikkel? Helle, waar is uwe overwinninge? 1 Cor. XV: 55.

4. Daar zijn ze nu dood: al de wapens leggen ze daar neder: daar wordt de hemel voor hen geopend/ dat Paradijs Gods. Ach God! daar zijn ze dan als eene die gedroomd heeft. Waar is nu al mijn kommer? zeggen ze/ en waar zijn mijne zonden? dat pak is weg. Daar leven ze en zweven ze door den troon in de nabijheid Gods/ ziende God in zijne heerlijkheid; wordende door dien glans ook zoo verandert/ dat ze in gedaante verandert worden van heerlijkheid tot heerlijkheid/ hebbende God lief met eene volmaakte liefde van genieten/ zoodat ze in hunne ziele voelen verzadiginge van vreugde/ Ps. XVI. Daarop verlangen ze naar al de uitverkorene geloovigen. Ach! zeggen ze/ ik wou dat die bij mij waren/ die ik daar gelaten hebbe. Ik wou dat heel mijn geslachte binnen was. Dan verlangen ze ook naar de verheerlijkinge van hun ligchaam/ dat ligt daar in het stof des doods; dat zult ge ook nog eens verheffen: dat zal ook nog eens weder leven. Ik wilde wel/ dat wij al met ons allen den Heere te gemoete gevoerd wierden in de wolken in de lucht/ en dat wij zoo altijd bij den Heere mogten zijn.

Wat zegt uw harte? kunt ge wel meer bedenken tot de zaligheid noodig te zijn? ik niet. In den tijd naar 't ligchamelijke en geestelijke, en hierna in 't eeuwige.

III. Broeders/ dat is mijn gebed. Oordeelt nu/ of ik een man van een bitter gemoed ben? Of ik uw kwaad zoeke? dat is ons derde stuk. Ik mag altemet eene harde rede zeggen; maar ik moet ze zeggen. Oordeelt nu/ of ik een man van een bitter gemoed ben? of ik uwen doodelijken dag wel begeere? Gij legt het mij ten laste/ maar 't en is van mij niet meer waar/ als van Jeremia, Jer. XVII: 16. Het is mijne smarte als gij verloren gaat. In plaatse dat ik bitter zoude

zijn/

zijn/ ik wilde lieber wezken onder u tot uw behoud. Kunt ge dan nog haat dragen? Ach! ik zal rein van uw bloed zijn.

Wel Paulus, moogt ge voor de verworpene zoo bidden? Wel vraagt dan/ of de Heere Jezus het heeft mogen doen/ Luc. XIX: 42, Jeruzalem, och of gij ook bekendet, ook nog in dezen uwen dag, hetgene tot uwen vrede dient! Mogt hij dan dien jongeling wel liefhebben? Marc. X: 21. Mogt Mozes dan wel zeggen/delg mij uit uw boek? Exod XXXII: 32, en David: Ach, dat ik voor u gestorven ware! 2 Sam. XIX: 33. Kunt ge de natuurlijke ontferminge wel wegzetten? Kan men in de natuur zijne broeders wel in 't vuur zien liggen/ zonder hen te willen helpen? En zoude men dan kunnen nalaten voor hen te bidden tot hunne reddinge? Bovendien/ daar lagen onder dat gros ook al uitverkorenen; hij wiste/ dat die nog eens toegevraagt zouden worden; maar hij wiste niet wie die uitverkorenen waren; dat raakte hem ook niet; en dus konde hij gerust bidden voor het gansche Israël.

Dat is de zake. Geliefden/ gij hebt het jaar aangevangen: 't Is de eerste rustdag in 't jaar. Ik kan 't in opregtigheid zeggen/ dat ook dat in mijn gemoed is: broeders en zusters, de toegenegenheid mijnes harten, en 't gebed dat ik tot God voor Israël doe, is tot hare zaligheid. Ik hebbe nooit geen kwaad hart tot iemand in de gemeente gehad. Ik weet niet/ dat ik dat ooit getoond hebbe. En moest er iemand verloren gaan/ het smartte ons. Wij kunnen zonder omslag zeggen/ de toegenegenheid onzes harten/ en ons gebed voor u/ weet God en ons gemoed. Ik behoeve dat niet bekzompen te zeggen/ dat het is tot zaligheid van u allen. Elk wenscht malkander geluk/ en het is te prijzen; ouders en kinders/ 't is al in roere: en zoude het dan een Leeraar niet doen? bijzonder als hij begint oud te worden/ en haast zal moeten scheiden? Zoo deed Izaäk, Gen. XXVII: 2, Ziet nu, ik ben oud geworden, zegt hij/ ik en weet den dag mijnes doods niet. En hij zegende zijne kinders. Zoo deed Mozes, Deut. XXXIII. Hij roept alle de stammen Israëls, en zegent elk in 't bijzonder eer hij op Nebo ging. Ik weet niet/ wat God met mij voorheeft; ik weet dat de ouderdom en grijzigheid daar is; en dat er zwakheden genoeg zijn. Ik weet ook/ dat God ouden en zwakken nog dragen kan. Evenwel dachten wij/ laat er nog een vonkje liefde uit ons harte voortkomen.

Eerst. De gansche kerke hebben wij toegebeden hetgeen er Gen. XXIV:60 staat/ daar de bloedvrienden van Rebekka zeiden: ô! Onze zuster, wordet gij tot duizenden millioenen, en uw zaad bezitte de poorten zijner haters. Ach! God hoore ons gebed voor gansch Sion! De gansche kerke wenschten wij/ uit Ps. LXXXVII, dat er over heel de wereld heerlijke dingen van gesproken mogen worden/ dat men er van zeggen mogte: deze en die is aldaar geboren; en dat de naam van die stad Gods mogte zijn: De HEERE is ALDAAR, Ezech. XLVIII: 35.

Ten tweede. Ons hart dachte ook aan onze verdrukte broeders; die/ zeiden wij/ zien u zoo in weelde over den weg gaan/ Klaagl. III. Wij zien u in zoo goeden doen; gij zijt zulke feestHoudende menigte; en wij zijn zoo bedroefd om der bijeenkomsten wille; wij zijn op galg en rad; de stok des dwangs is op ons; wij zijn bebloed. Wel Heere! wel Heere! stond het in onze magt of mogendheid hen te verhinderen/ wij zouden ze gaarne alles goeds toezeggen; maar dat is in onze magt niet; zoo wenschen wij dan van God over onze lieve bedrukte broeders en zusters/ dat er ergens een Esthertje schuilen mogte; dat er ergens een Mordechaï langs de straten krijtende mogte gaan/ die zeide/ zoo gij zwijgt/ zoo zal Gods volk van ergens elders verlost worden/ Esth. IV: 1, 14 en X: 3. Wij wenschten/ dat er een was onder de grooten, die den welstand zocht van 't ganssche zaad: hij zoude aangenaam zijn bij de menigte/ en zij zouden hem liefhebben. Wij wenschten dat er een Jojada was/ die weldadigheid bede aan God en aan zijnen huize/ en hij stierf honderd en dertig jaren oud/ 2 Chron. XXIV: 15, 16. Wij wenschten dat onze republiek de eere hadde/ die ze wel meer gehad heeft: wat kwamen de verdrukten met dankzeggingen uit de ketenen. Wij wenschten dat ze die eere hadden/ dat er naar de balleije gezonden wierd/ en dat ze ontslag kregen. Dat ze niet alleen hun land openzetteden voor de verdrukten; maar dat ze maakten dat ze in hun eigen land welgedaan wierden. En dus wenschen wij onzen staat niet iets gerings toe: God zoude hem eere geven: Hij zoude het niet onbeloond laten; maar Hij zoude het honderdvoud vergelden.

Ten derde. De kerke in 't gansche land en in onze stad wenschen wij toe 't geen Hand. IX: 31 staat: De gemeinten dan door geheel Judeam, en Galileam, en Samariam hadden vrede, en wierden gesticht: en wandelende in de vreeze des Heeren, en de vertroostingen des Heiligen Geestes, wierden vermenigvuldigd. Wij wenschen ze toe uit Ps. CXXII: 6, Wel moeten ze varen die u beminnen. Wij wenschen/ dat ge malkander mogt aanspreken op borgen en in de straten/ en zeggen/ kom, laat ons opgaan ten huize des Heeren, en hooren wat Hij tot ons spreken zal.

Ten vierde. Wij wenschen de gemeente en ingezetenen in deze stad toe naar 't tijdelijke, dat het mag zijn in de huizen als er Prov. XXXI staat van die wijze vrouwe, haar man prees ze in de poorte: zij handelde deugdelijk. Wij wenschen dat uwe kindertjes mogen zijn als die/ daar God van zegt: welgelukzalig is de man die zijnen pijlkoker met dezelve gevuld heeft, Ps. CXXVII: 5. Ik wenschte dat ze mogen zijn als olijfplanten, en staande rondom uwe tafel: en dat God u mag zegenen als in den slaap. Ik wenschte/ dat ge met uw huisgezin in het gebed niet verhinderd moogt worden. Ik wenschte dat het u en uw zaad wel mag gaan in 't land dat God u gegeven heeft: en dat Hij uwe dagen verlengen mag;

mag; en dat ge in al 't geen u ontmoet/ moogt zeggen als Jozeph: Gijlieden wel, gij hadt het ten kwade gedacht, maar God heeft het ten goede gedacht. Gen. L: 20. Ik wenschе dat ge moogt binden de zorge Gods in al uwe zaken: dat ge zonder kommer alle uwe zaken in zijne hand moogt geven/ en dat ge bij 't sluiten van 't jaar moogt zeggen: alle dingen hebben mij medegewerkt ten goede. Laat ons toe dat wij onzen wensch nog wat doen in 't geestelijke. Wij wenschen dat er geen een zij/ wiens naam niet geschreven zij in 't boek des levens/ en welkers naam niet in de hemelen staat. Ik wenschе dat ge krachtdadig geroepen moogt zijn/ of worden/ zoo dat ge er niet aan twijfelen moogt of zij is goddelijk/ en van den Heere. En zijt ge bekeerd/ dan wenschе ik u toe een zuiver geloof/ een levend geloof/ dat ge u zoo in de genadige armen van Christus moogt werpen/ en dat ge zoo door den geloobe hem moogt aankleeden. Ik wenschе dat ge altemets eens geregtvaardigd van uwe sinnen moogt opstaan; dat God mag zeggen/ 't is u vergeven/ al wat ge gedaan hebt. Dat ge met een teeder hart voor God moogt leven/ zoo dat ge het minste splintertje van zonden zonder pijn in uw gemoed niet kunt dragen/ Rom. VII. Dat ge moogt zeggen/ ik hate allen valschen pad: ik kan het daar niet op harden. Ik wenschе dat ge die eere moogt hebben/ dat God zegt/ nu zijt ge een kind Gods/ maar 't is nog niet geopenbaard wat ge eens zijn zult. Ik wenschе dat God uw gebed zal hooren/ als ge tot Hem smeekt voor de uwe/ voor u zelven/ voor mij/ en voor anderen. Ik wenschе dat ge zoo moogt groeijen en toenemen/ zoo dat men van u zeggen mag/ hoe is dat schepsel aangekomen en toegenomen! Ik wenschе dat ge moogt leven in nabijheid met God: dat ge altemet eens voelen moogt dat Hij u in 't wijnhuis voert/ met het vliegende liefdevaandel/ en de liefdebaniere boven uw hoofd/ zoo dat ge moogt zeggen/ is dat liefhebben! Ik wenschе dat ge volharden moogt tot den einde. Ik wenschе dat ge alle de gestalteng moogt bezitten/ daar de Heere Jezus zoo dikwijls de zaligheid over uitspreekt/ Matth. V. Ik wenschе u toe dat als uw stondetje nadert om uit den tijd in de eeuwigheid te gaan/ dat ge dan tot uw liefste schepsel moogt zeggen/ sta daar; dat ge tegen uw man/ vrouwe/ kind/ vader en moeder/ moogt zeggen/ ik kenne u niet. En als de dood nadert/ dat ge moogt zeggen/ welkom bode! ik hebbe u lang genoeg te gemoete gezien; ik wil wel met u gaan. Ik wenschе dat ge dan het paradijs moogt open zien/ en dat God u eenen ruimen ingang zal believen te schenken in zijn koningrijke/ tot zijne eeuwige heerlijkheid. God doe zoo/ ja/ Hij doe nog meer daartoe! Wij betuigen/ dat ons gebed tot God is tot uwer aller zaligheid. Dat gunne ons God altemaal/ tot zijne eeuwige heerlijkheid.

AMEN, ja AMEN.

ELFDE
PREDIKATIE,

OVER

PSALM CXLIII : 2.

En gaat niet in 't gerigte met uwen Knecht; want niemand die leeft zal voor uw aangezigte regtveerdig zijn.

OP DEN TWEEDEN RUSTDAG NA NIEUWJAAR.

Wij lezen/ 1 Thess. IV: 17, Vertroost malkanderen met deze woorden. Wat voor woorden had de Apostel geuit? Woorden van de opstandinge en 't oordeel. Hij zeide tegen elk/ bezielt ge uw lieven medgezelle of medgezellinne/ al was 't de lust van uwe oogen, weest er niet te bedroefd om; vertroost u met de overdenkinge van de opstandinge en 't oordeel. Daar is troost in voor een kind van God; waarom?

Eerst. Dan zal het openbaar worden wat dat ze zijn; het is nu niet bekend; de wereld kent hen niet; het is nog niet geopenbaard wat zij zijn zullen, 1 Joh. III: 1 Zij zijn nu veracht en bespot; zij zijn nu een verachte fakkel, Job XII: 5. Dan zal 't bekend worden/ wat ze zijn.

Ten tweede. Dan zullen ze zoo naauw vereenigd zijn met den Middelaar; zij zijn 't nu wel; maar dan zal 't zijn: Vader, laat zij één zijn gelijk als wij.

Ten derde. Het is tot hunne vertroostinge/ omdat ze daar den Middelaar zullen zien. Matth. XVII wierden er drie van zijne Apostelen met Hem op den berg genomen daar Hij van gedaante veranderd wierd; dat verklaarde Petrus zoo tot vele jaren daarna; ja/ tot dat hij sterven moeste/ 2 Petri. I: 16—18. 't Konde uit zijnen zin niet varen/ dat hij met den Heere op den berg geweest hadde. Dan zullen ze Hem zien als hun Middelaar en Zaligmaker.

Ten vierde. Dat te overdenken is tot hunne vertroostinge/ omdat het dan zal zijn de dag van hunne kroninge en vrijsprake in Christus voor geheel de wereld.

Ten vijfde. Dan zal het toppunt van hun geluk zijn; dan zullen ze genieten verzadiginge van vreugde, en liefelijkheden aan Gods regterhand,

Ps.

Ps. XVI: 11. Als ze opgewaakt zullen zijn/ dan zullen ze met zijn beeld verzadigd zijn, Ps. XVII: 15.

Dat dit tot bezitwikkinge der bromen is/ dat kunnen wij in bezscheidene exempelen toonen. Met wat eene blijdschap was er Job overaangedaan? hoe toonde hij zijn verlangen! Mijne nieren, zegt hij/ verlangen zeer in mijnen schoot, Job XIX: 27. Ja/ anderen zeiden: komt haastelijk, Heere Jezus, ja komt haastelijk, Openb. XXII: 20. Doch zal een kind Gods zichzelven beztroosten met die woorden/ zoo moet hij welgesteld zijn; dan moet zijne ziele welvaren/ en dan binnen welgesteld zijn. Zoo troostelijk als die dag is voor een kind Gods/ als hij welvaart, zoo schrikkelijk is ze als hij niet welvaart; dan is hij er voor vervaard en verlegen; dan schudt zijn harte/ als hij er om denkt; dan komt er een ril en een schrik in zijn gemoed/ als hij er om denkt. Als hij leeft in verlatinge en bestrijdinge; als zijn vijand hem het stuk betwist; als hij leeft in 't gezigte van alle zijne misdaden; zijn geheel zondig leven komt hem dan voor oogen/ van zijne jeugd af; zijne voorbedachte/ onbedachte/ heimelijke en meer zigtbare zonden en overtredingen; als God die in 't licht van zijn aangezigte stelt/ Ps. XC: 8, dan beven en rillen ze; zij zien dan/ dat ze zoo schuldig staan. In plaatse van met beztroostinge aan de opstandinge en het oordeel te denken/ zoo gaat er wat anders om. Wat? Dit: Hebbe ik gezondigd, wat zal ik U doen, ô Menschenhoeder? Job VII: 20. Dit: Waarlijk ik weet dat het zoo is; want hoe zoude de mensche regtveerdig zijn bij God? Zoo hij lust heeft om met Hem te twisten, niet één uit duizend zal hij Hem beantwoorden, Job IX: 2, 3. Dit: Ik zal mijnen Rigter om genade bidden, Job IX: 15. Dit: Ik zal tot God zeggen, en verdoemt mij niet, Job X: 2. Dit: ô HEERE, en straft mij niet in uwen toorn, Ps. VI: 2. Dit: Zoo gij, HEERE, de ongeregtigheden gadeslaat: Heere, wie zal bestaan, Ps. CXXX: 3. Dit: Wie kent de sterkte uwes toorns, en uwer verbolgenheid, nadat Gij te vreezen zijt, Ps. XC: 11. Dit: En gaat niet in 't gerigte met uwen knecht, want niemand die leeft, zal voor uw aangezigte regtveerdig zijn.

De man, die hier spreekt in ons voorgelezen tekstbezsje/ staat in 't hoofd van den Psalm aangeteekend. 't Is een goed broom man/ die vele genade hadde; maar hij hadde ook vele verdorvenheden. Wie is 't? Het is die man na Gods harte, de koning David. Hoe bindt ge dien man hier? Ach! hij is een worstelaar, een bidder; hij is ingespannen/ en houdt aan bij den troon van God; hij wil verhooringe hebben/ vs. 1. Wat bidt hij? En gaat toch met uwen knecht niet in 't gerigte. Ik moet eens voor u komen: Gij en ik zullen eens t' zamen te doen hebben in die groote bierschare; mij is bange/ ik ben bekommerd/ hoe 't daar gaan zal/ vs. 2. Waarom/ brome ziele! Ach! ik hebbe het zoo hard; ik worde als met vuisten geslagen; ik worde zoo beztreden in mijnen ge-

nadeſtaat: Heere/ Gij weet wat er ommegaat/ vſ. 3. Ach! ik ben zoo geſloten; ik ben overſtelpt; mijn harte is zoo verbaasd! vſ. 4. Men zoude zeggen/ is het dan zoo deſolaat geſteld? kunt ge er niet uitkomen Ach! neen/ zegt hij. Taat ge uwe handen ſlap hangen/ man? Heeft het altijd zoo geweest? Ach! neen 't/ zegt hij; nu wil ik mij al behelpen als voorheen/ maar ik kan niet; gelijk toen ik mijne gangen in botex wieſche/ vſ. 5. Wat doet ge dan nu? Ik kezme/ ik bidde/ ik bxeide mijne handen uit: mijne ziele is als een dorſtig land: ik ſchxeuwe tot den Heere/ vſ. 6, 7, 8. Waar pleit ge mede? Met de waarheid Gods/ en met de geregtigheid Gods? Hebt ge die dan voor u? Mij dunkt ja/ dat ik het regt Gods voor mij hebbe; mij dunkt/ dat de vijanden van mijne ziele en ligchaam de geregtigheid Gods tegen hen hebben/ vſ. 8, 9. Zijn er dan nog goede dingen in u/ man? Ja het/ daar is nog bidden/ aandxingen om verhooringe/ wachten en ſtille zijn/ op den Heere te vextrouwen/ ſchuilinge en verbexginge te zoeken in de genade Gods in Chxiſtus/ te hongeren en te dxſten naar den Heere/ te betuigen/ dat ik niet en kan verzadigd worden/ als in de gemeenſchap Gods/ eene ſtille hope/ als 't God belieft/ dat ik het nog eens alles te boven zal komen/ vſ. 10—12. Dat is zoo de korte inhoud van dezen pſalm. God wilde in 't Oude Testament, dat de laatste en eerste dag van 't jaar een vasten- en verootmoedigings-dag zoude wezen voor gansch Israël/ Lev. XVI. Op den eersten dag was het gebruik/ dat de Hoogepxieſtex ging in 't heilige dex heiligen/ om verzoeninge voor 't volk te doen/ dat was eenmaal des jaars op den eersten dag van 't jaar; en wat zoude dan het volk doen? Vasten/ zich verootmoedigen/ hunne zonden belijden van alle de vorige jaren/ en bijzondex van 't laatst geëindigde jaar; dan offerden zij/ en zij oefenden geloove in den Middelaar/ die komen zoude; zij betuigden/ dat ze lust hadden om voox God te leven; en dan dede God bij den ingang van 't heilige dex heiligen als een mirakel/ ſprekende als met eene hoorbare ſtemme. Of daar wierden op den borſtlap van den Hoogepxieſtex eenige letteren gezien/ waaruit zij de verzoeninge konden bemexken; of daar wierde iets op gezien dat wit was/ 't welke de verzoeninge beteekende/ waaruit zij dan opmaakten/ dat God zeide: Al waren uwe zonden als ſcharlaken, Ik zal ze maken als witte wolle. Op den eexſten dag van 't jaar zoo bezig zijnde/ zoo gaf God een blijk/ dat hunne zonden verzoend waren; dat wierd dan bexkondigd op bexg en dal/ met geſchal van trompetten; en daar was vrolykheid in den ganſche lande; dat wierd dan met een dankdag beſloten. Wij zullen niet kwalijk doen/ dat wij dat ontleenen uit het Oude Testament. Waar wordt het jaar zoo geëindigd/ en zoo begonnen? Wilde God het jaar zoo geëindigd en begonnen hebben/ denkt dan eens/ of uw gedzag wel goed is? Gij gaat het eindigen en beginnen

nen met zondigen. Wilt gij het wel eindigen en aanvangen/ gij moegt het doen gelijk God het belast. Ach! die 't zelfde pad inwillen/ die zoeken 't zoo te betrachten gelijk in 't Oude Testament: wij moeten op dezelfde wijze zalig worden gelijk als zij; het ceremoniële, en dat de Messias nog verwacht wierd/ er maar uitgesloten/ Hand. XV: 11. Openb. XIII: 8.

Wij dachten/ het voorleden jaar is geëindigd; 't is de tweede sabbath van het aangevangen jaar; wij dachten/ laat ons onszelven en de gemeente tot indenken brengen/ zoo veel het God belieft/ door te kruipen voor den Heere/ en te bidden: En treed toch met uwen knecht niet in 't gerigte.

Wij hebben dan te bezien:

I. Den biddenden knecht van den Heere.

II. De bede zelve: Ach! treed toch met uwen knecht niet in 't gerigte.

III. Den aandrang van dat gebed: Niemand die leeft, zal voor uw aangezigte regtveerdig zijn; ook ik uwen knecht niet.

IV. Zoo Gij mij hoort/ en een gunstig antwoord geeft/ dan zal ik gered zijn; dan zal mijne bezwijkinge en oberstelpinge ophouden/ en ik zal een nieuwen moed hebben.

I. Wat het eerste aangaat: hier komt een knecht van den Heere. Ik hebbe knechten onder mij, zeide die Hoofdman, Matth. VIII. Ik/ zegt God/ hebbe knechten. Hier komt er een; 't is David: hij was de knecht van den Heere/ als koning, als Propheet, als lidmaat.

Eerst. Als koning: God noemt hem zoo Ps. LXXXIX: 11, Ik hebbe David mijnen knecht gevonden. Ik ben wel een koning, zeide hij/ maar ik ben ook een knecht onder den Opperkoning; ik moet regeeren naar uwen wille.

Ten tweede. Hij was een knecht als Propheet in de gemeente Gods. In dien tijd noemde God de Propheten zijne knechten, Amos III: 7, Gewisselijk, de Heere HEERE en zal geen ding doen, 't en zij dat Hij zijne verborgendheid aan zijne knechten, de Propheten, geopenbaard hebbe.

Ten derde. Hij was een knecht als lidmaat, als een geloovig vroom mensch. Hoe dikwijls noemde hij zich zoo/ Ps. CXIX: 17, Doet wel bij uwen knecht. Vs. 38, Bevestigt uwe toezeggingen aan uwen knecht. Ps. CXVI: 16, Ik ben uw knecht, ja ik ben uw knecht. Ps. XVIII: 1, Een psalm Davids, des knechts des Heeren. Wat drukt dat uit als hij zeide/ ik ben een knecht van den Heere?

Eerst. Hij erkende de genade Gods aan hem bewezen. Ik ben dat van nature niet/ Ps. LI: 7. Mijne nature is goddeloos en dienstbaar aan de zonden en den duivel; ik ben 't door uwe genade geworden/ Ps C: 3, Hij heeft ons gemaakt (en niet wij) zijn volk en de schapen zijner weide.

Ten tweede. Hij drukte er mede uit/ dat hij daar meer mede ophadde

als

als met de koningskroon. Ach Heere! wilde hij zeggen/ een koning en een Propheet te zijn/ daar zoude ik mede verloren kunnen gaan; maar door uwe genade is uwe goedertierenheid mij beter als het leven/ Ps. LXIII: 4.

Ten derde. Het drukt uit het bevat dat hij hadde van de hoogheid Gods; ô Mijne ziele! gij hebt tot den HEERE gezeid, Gij zijt de Heere, Ps. XVI: 2 en Ps. VIII: 1, 2, ô HEERE, onze Heere, hoe heerlijk is uwen name op de gansche aarde! Ach! hij was zoo overtuigd van de heerlijkheid Gods en van zijne eigene nietigheid, dat hij moeste in het stof kruipen/ en zeggen/ Gij zijt boven mij; Gij zijt de Heere! en ik uw knecht.

Ten vierde. 't Geeft te kennen/ zijne onderwerpinge. Ik wil onderworpen zijn aan uwe leidinge en besturinge; ik wil ze niet tegenspreken/ Ps. LXII: 2, Immers is mijne ziele stille tot God. Hij gaf zulke blijken van zijne onderwerpinge verscheidene malen; als Simei hem vloekte met eenen gewelddigen vloek/ daar een van zijne helden/ nevens hem gaande/ zeide/ hoe kunt ge het dragen? laat ik zijnen kop van hem nemen. Neen/ zegt hij: God heeft gezeid, vloek David, 2 Sam. XVI: 10 en 2 Sam. XV: 25, 26 zegt hij: Brengt de Arke Gods weder in de stad: indien ik genade zal vinden in des HEEREN oogen, zoo zal Hij mij wederhalen, en zal ze mij laten zien. Maar indien Hij alzoo zal zeggen: Ik en hebbe geenen lust tot u; ziet hier ben ik, Hij doe mij zoo als het in zijne oogen goed is.

Ten vijfde. Het drukt uit/ zijne gehoorzaamheid. Ik betuige het/ zegt hij: Ik hebbe het gezworen, en zal het bevestigen, dat ik onderhouden zal de regten uwer geregtigheid, Ps. CXIX: 106. Och dat mijne wegen gerigtet wierden om uwe inzettingen te bewaren, Ps. CXIX: 5. Ziet, gelijk de oogen der knechten zijn op de hand harer heeren, gelijk de oogen der dienstmaagden zijn op de hand harer vrouwe, (wat staan ze wakker op te passen!) zoo zijn mijne oogen op U geslagen, Ps. CXXIII: 2.

Ten zesde. Het drukt uit zijne nederigheid. Ik ben maar een geringe knecht. Wat zal David nog meer zeggen? Gij kent uwen knecht, Heere, HEERE! 2 Sam. VII: 18—20, daar zegt hij zoo dikwijls/ ik ben maar een arm en veracht man.

Ten zevende. Het drukt uit het welgevallen dat hij in zijnen Heere hadde. Ach/ zegt hij/ ik ben een knecht, die met mijnen Heere tevreden ben/ met zijne trouwe en bescherminge, met zijne bestraffinge en belooninge; het is mij alles aangenaam.

Ten achtste. Het drukt uit het goed vertrouwen dat hij hadde op zijnen Heere. Ik ben een knecht, zegt hij/ ach! ik zal dan bij mijnen Heere nog wel een woordetje mogen spreken. Ik hebbe nog een goede hope/ dat Hij met mij naar zijne gestrengheid niet zal handelen; ik

lebe

lebe in de verwachtinge/ dat Hij mij nog eens een goed traktement zal geven. Ik wil dan waken/ mijne haarse brandende houden/ en wachten op de komste van mijnen Heere.

Hij trapt wat verder en zegt: ik ben uw knecht; wat wil dat zeggen? Eerst. Gij hebt betrekkinge op mij, gij hebt eigendom aan mij/ Gij hebt het regt om mij/ als ik misdaan hebbe/ rekenschap af te vorderen van al mijn bedrijf.

Ten tweede. Ik hebbe betrekkinge op U. Ik hebbe U te dienen verhoren. Laat andere dienen dien zij willen/ maar ik zal den Heere dienen: ik hebbe het geschreven, beloofd en bezworen, dat ik uw knecht zal zijn. Maar man/ wat zijt gij voor een knecht? Hoe is het met u gesteld?

Eerst. Ik ben een schuldige knecht. Ach arme! ik sta zeer schuldig voor mijnen Heere! Ik moet zeggen: Wie kan zijne afdwalingen verstaan? Ps. XIX: 13. De Heere Jezus spraak van een' Heer/ wiens knecht tien duizend talentponden schuld hadde/ Matth. XVIII: 24. Zoo was 't ook met dezen knecht. Ach! zegt hij/ als ik voor mijnen Heere kome/ dan moet ik beschaamd staan over mijne gebrekkelijke en slordige dienst/ Mijn Heere! ik moet beschaamd staan over mijn' verdorven aard, gestalte, beweginge, vreeze, vrijmoedigheid, liefde, haat, blijdschap, toorn, zachtheid! 't is altemaal zoo krenpel en zoo slecht.

Ten tweede. Ik ben een knecht, die ook de regtveerdigheid van mijnen Heere kenne; uw regt omtrent zoo een' slordigen knecht/ zoo over mijne ziele, als over mijn ligchaam, om die beide te verderven in de helle/ Matth. X: 28. Als Gij mij een Propheet zondt/ die veroerde en verbijzelde mijne beenen. Als Gad kwam/ en zeide: Drie dingen drage ik u voor, verkiest u een uit dien. Ik moeste uitroepen: Mij is zeer bange, 2 Sam. XXIV: 12—14.

Ten derde. Ik ben zoo een knecht, die indrukken heeft/ dat hij eens voor U zal moeten komen. Wie 't weten wil/ of niet/ ik wil 't wel weten/ dat de Heere eens rekendag zal houden; Hij zal tegen mij/ gelijk tegen alle zijne knechten/ zeggen: kom/ sta hier voor Mij/ Ik hebbe met u wat te handelen; gij zijt mijn knecht. Maar ach! hoe zal 't dan gaan met zoo een' slordigen knecht/ als hij voor zulk een' Heere komt! Hoe zal 't er mede afloopen? Gij kunt wel zien dat alle die gestaltens en wezenzaamheden in onzen spreker gevonden worden.

II. Wat is nu zijne smeekinge? Ach! mijn Heere/ mijn Rigter/ treed met uwen knecht niet in 't gerigte, handel niet met mij naar uwe strengheid: laat ik niet alleen, zonder iemand anders/ zonder een' Borge, voor U komen.

Wat ligt er in die bede/ als iemand die ernstig bidt? Wij hebben dien tekst buiten twijfel elk wel diktwijls gezegd en gelezen. Daar is

hier niemand of hij heeft ze wel opgezegd; maar wat ligt er in zulk eene bede? als een bzome in zijn bidden zulke dingen voor den Heere brengt? Deze zaken zult ge er in vinden:

Eerst. Heere! ik hebbe ez grondige kennisse van dat Ge regtdag houden zult/ en dat ik daar ook zal moeten komen; dat ligt op mijn hazt/ dat er eene opstandinge der dooden, en een algemeen oordeel wezen zal/ Hebr. VI: 1. Dat is een fondamenteel articul van mijne religie: 't is het begin en fondament van de leere Chzisti. Geliefde toehoorderz! daar hebben alle de bromen van alle de eeuwen zoo uitezmate mede gewezkt: Enoch, de zevende van Adam, heeft er al mede gewezkt/ Jud. vs. 14, 15. Die man/ die God naar den hemel heeft opgenomen/ zijn harte was ez mede vervuld als hij met God wandelde/ Gen. V: 24. Abraham zeide: Zoude de Rigter der ganscher aarde geen regt doen? Gen. XVIII: 25. David, Salomo, en alle de Propheten, melden er van. De Heere Jezus spzak er ook zoo dikwijls van/ en alle de Apostelen deg Lams hebben met dat stuk zoo gewezkt. Zoo was 't ook met dezen knecht. Ik hebbe er geene beszijdinge ovez/ noch geene Atheistische gedachten. Ik bidde het ook niet af/ dat Ge dat gerigte niet moogt houden; ik weet/ dat het gerigte zich zetten zal/ Dan. IX. Ach! ik zal er voor komen. Maaz/ hoe zal 't gaan? Ik kan den lazt niet dzagen/ Ps. XXXVIII: 5. Ik ben bekommerd over al mijn misdzijf. Hoe zal 't gaan? Waar zal ik geplaatst worden? Hoe zal 't met my afloopen?

Ten tweede. Het komt mij zoo vreesselijk voor/ 't zal zoo schrikkelijk zijn! Hoe schzikkelijk was 't in de eerste wereld! Hoe bzeesselijk was 't in Sodom! hoe vreesselijk was dat oordeel over Korah, Dathan en Abiram! hoe bzeesselijk was 't te staan op Sinaï bij de wetgevinge! Ach! het zal zoo schzikkelijk gaan/ als God zal komen ten gerigte met zijne veel duizende engelen! Dan zal er rook komen uit zijne neusgaten/ en vuur uit zijnen mond/ dan zullen de inwoners van de aarde beroezd wozden; de bezgen zullen versmelten/ de heuvelen zullen wegvlieden/ ik zal dan mijn gzaf zien open gaan/ daar zal eene beweginge onder de beenderen komen; elk been zal tot zijn been komen. Mijn God! daar zal een Uria staan en een Bathseba, en die mannen, die ik om Uria's wil hebbe laten vezmoorden: elk zal daar bij mij staan/ daar ik tegen gezondigd hebbe.

Ten derde. Ik hebbe een' indruk, dat Ge in dat gerigte toonen zult alle uwe rigterlijke eigenschappen: uwe alwetendheid, regtveerdigheid, almagtigheid. Alle die rigterlijke eigenschappen zult Ge niet vezloochenen/ daar zal geene vezschooninge bij den Rigter plaats hebben/ geene aanneminge deg pezsoons/ noch ontbanginge van geschenken. Daar zal de koning zijn als de bedelaar, en de bedelaar als de koning; God kent de rijken niet voor de armen. Ach Heere! ik hebbe daar zulk een bevat

van/

van/ dat ik U daar zal zien. Wisten ze dat toen al? Ach! ja; met deze mijne oogen/ zegt Job, zal ik Hem zien/ Job XIX: 27. Dat was lange voor Davids tijd. Ach Heere! dat gezigte zal niet eendez zijn! De vrome zal u zien als een vriend, en als genadig; en hij zal zeggen/ ach! ik hebbe part en deel aan U. Maar een godlooze zal U zien als een vertoornd Rigter, en hij zal zeggen: wee mij! dat gezigte is mij tot smarte/ ik hebbe geen deel aan U/ Gij zijt mijn Zaligmaker en mijn God niet! De vromen zullen U zien met liefde: de liefde die zij hier hadden/ die blijft; de godloozen zullen U zien met haat; hun haat/ die ze tegen God hadden/ zal niet verminderd worden/ hij zal niet minder zijn als nu/ opwaarts ziende/ zullen zij vloeken op God en op hunnen Koning/ Jer. VIII: 21. De vromen zullen U zien met blijdschap en ruimte in hunne harten/ en met verjmoedigheid; de goddeloozen zullen U zien met smerte en disperaatheid/ gelijk Belsazar die schrijvende hand aan den wand zag; de vromen zullen God eeuwig zien/ de godloozen maar voor een oogenblik; zij zullen God dan zien; maar in eeuwigheid niet meer/ Matth. XXV: 34. Zij zullen Hem beide zien; maar 't gezigte zal oneindig verschillen.

Ten vierde. Ik hebbe een begrip dat Ge mij zult voor oogen stellen/ al wat ik in mijn leven gedaan hebbe; dat zult Gij daar altemaal ophalen. Ach/ Heere! moet het schuldboek eens opengaan/ dan zal uw knecht moeten zeggen/ als Ps. XL: 13, Mijne ongeregtigheden hebben mij aangegrepen. De schenker van Pharao zeide eens/ Ik gedenke heden aan mijne zonden, Gen. XLI: 9. Ik gedenke heden ook aan mijne misdaden/ aan dat daartel wulps leven van mijne jongheid en jongelingschap: ik gedenke de zonden van mijne mannelijke jaren en van den ouden dag. Ach/ Heere! mijn Rigter/ hoe heb ik het gemaakt als een burger en als een vader des huizes in mijne familie? als een hoveling bij Saul? hoe aan de vreemde hoven? hoe als Leeraar? hoe als koning? hoe in 't eenzame? hoe als een vrome onder de vromen? hoe in mijne gemeenschapsoefeninge met den Heere? Ik hebbe mij niet gedragen naar dat het vereischt wierde; noch naar mijne koninklijke waardigheid, noch naar de betrekkinge, die ik op God en menschen hadde.

Ten vijfde. Treed niet met mij in 't gerigte, dat is/ ik hebbe een helder bijd begrip des harten/ dat de Rigter elk in 't gerigte zal trekken/ en ook mij, en zeggen zal/ zet u hier/ gij zult eene/ Ik hebbe tegen u wat te zeggen/ Ik hebbe met u wat te verhandelen; Ik zal niet voor den dag brengen/ dat duister is/ of dat niet waar is; maar uwe geheele levenswijze, van uwe geboorte tot uwen dood toe/ zal Ik ordelijk voor uwe oogen stellen. Komt/ sta hier bij Mij/ Ik zal 't eens wat ophalen: Gij David, was 't eene kleine zake/ dat gij de vijanden des Heeren grootelijks hebt doen lasteren/ in die zonde met Bathseba

en Uria, en 't doen ſneuvelen van zoo veel mannen? In 't tellen van 't volk, als ge daar uwen hoogmoed vertoonde; wat bewoog u? Nu geve Ik u tijd en plaats van verantwoordinge: pleit uzelven vrij/ maakt het eens goed. Wat zult ge in 't gerigte zeggen? Wat zult gij inbrengen tot een grond van uwe regtvaardiginge? Ach God! dat hebbe ik in mijn hazte diep begrepen: zoo zoudt Ge regtvaardig met mij kunnen handelen/ en wat zoude ik dan gaan doen?

Ten zesde. Als Gij zeide/ kom/ David, nu is 't uwe beurte/ ſpreek; ik zoude verſtomd en beſchaamd ſtaan in mijne verdediginge/ ik zoude mijzelven verſtrikken en beklappen/ gelijk een patient die zijne zaak wil goed maken/ hij maakt ze erger. Ach/ Heere! al wilde ik mij waſchen met ſneeuwwater/ en mij zuiveren met zepe/ dan zult Gij mij in de gracht indoopen/ Job IX: 30, 31. Mijn Heere! ik weet niet te doen als beſchaamd en verlegen te zijn/ en voor uwe voeten nederr te vallen. Moet ik naar de helle? moet ik verloren gaan om alle dezen? moet ik weggezonden worden? Gij zult regtvaardig zijn in uw ſpreken/ en rein in uw rigten/ Ps. LI. Ach Heere! als ik alleen moet ſtaan buiten uwe genade in Chriſtus/ dan dunkt mij/ dat ik de ſententie al hoore/ en dat elk woord als een donderſlag is. Mij dunkt/ dat ik U dan hoore zeggen: Deze booswicht wordt van Mij/ de regtvaardige God/ verwezen ten eeuwigen vure/ tot klaauwinge van zijne tonge/ tot kloppinge van zijn harte/ en wringinge van zijne handen/ en dat altijd even ſtreng. Mij dunkt/ dat er dan uit uwen mond als vuurvonken zullen komen/ en rook uit uwe neusgaten/ en dat dan de ſiddernde duivelen regt en laat zullen krijgen/ om de ſententie uit te voeren. Mij dunkt/ dat ik dan de engelen zie komen/ om mij weg te jagen van God/ gelijk als Adam uit den hof. Mij dunkt/ dat ik hen hoore zeggen: gij booswicht/ wij moeten uwe handen en voeten binden.

Is dat nu geene zake van gewigte/ die af te bidden is? is het niet wel de moeite waardig/ om er over te worſtelen met God? Ach! dat ik en gij het nacht en dag beden/ tot ons doodbedde toe. Maar misſchien zal er eene bedenkinge in uw harte oprijzen/ hoe/ een vrome dat te bidden/ die genade heeft! en die dikwijls verzekerd is geweest! die God dikwijls gedankt heeft! zal zoo een vrome dat doen! een man naar Gods harte! Geliefden/ was Job ook niet een vroom man? Een vrome kan wel donker worden/ hij kan wel bestreden en verſchrikt zijn/ gelijk hier. De vromen hebben hunne feilen en zwakheden; daar zijn altemet zware zonden. Zouden ze dan altemet niet moeten zeggen/ ach! ach! ach God, treed niet met mij in 't gerigte? God ontſlaat de vromen niet van verzeggínge en verlatinge. Wie kan de duisterniſſe opklaren/ als één/ namelijk God? 't Is zoo ſchriftelijk/ als er zulk eene verzeemdinge komt. Waar ligt een vrome ook niet al voor open? Wat ſpreekt en

denkt

denkt hij niet al in zijne haastigheid? Nu kan u dat geen raadsel meer zijn/ dat de vromen dat gebed doen.

Daar hebt ge de twee stukken van dit werk: de twee andere stukken zullen wij in 't toekomende hebben/ als 't God belieft.

Mogen wij nog wel een woordje spreken tot uwe harten? Gelieft den/ zijt ge dan niet te overtuigen/ dat wij alle onze jaren en dagen/ en onzen geheelen leeftijd/ tot ons doodbedde toe/ zoo behoorden te handelen? Ik ben er van overtuigd/ en ik weet/ dat elk er van overtuigd moet zijn. Ik vraage dan/ hoe maakt ge het? Ik hope/ dat ge hier niet beschaamd zult moeten staan/ als wij u een weinig ontdekken zullen.

De een zal zeggen/ ik denke daar niet om/ ik late dat op God aankomen; dan maakt ge het slecht/ 't is u misschien zoo nabij/ en hoe naar zult ge dan wakker gemaakt worden? even als Jona: wat is u, gij hardslapende? zeiden ze/ en hij wierd buiten boord geworpen.

Een ander zegt/ ik doe mijn beste om het te loochenen en te ontkennen/ ik en make daar zulken staat niet eens op. Wat onderwindt gij u? Gij weet immers wel beter/ daar zoovele voorbeelden Gods al voorafgegaan zijn. Kunt ge het nog ontkennen? tegen zoovele schriftuurplaatsen aan? Al zoekt ge het te loochenen/ gij moekt te vergeefs/ en gij stelt u in 't uiterste gevaar/ dat God u aan uzelven zal overgeven/ en dan zult ge er uzelven eeuwig over verbloeden.

Hoe maakt het een ander? Die spreekt er van in een relletje. Voor 't voordeel/ zegt hij/ ben ik niet verbaard; want/ zegt hij/ de een zegt/ 't is de laatste ure; de ander zegt/ 't is in de laatste dagen; de ander zegt/ 't is nabij, en Hij die te komen staat, zal komen; en ondertusschen/ al de dingen blijven zoo als ze zijn. Wel/ gij maakt het slecht: wij zouden verwonderd zijn/ dat er spotters waren/ indien Gods Woord het ons niet gezegd hadde/ 2 Petri III: 3. Dat God het uitstelt, neemt dat de waarheid weg? uw sterfdag wordt ook uitgesteld/ zult ge daarom niet sterven? Daar zijn gewigtige redenen toe waarom het nog niet en komt. Spot niet/ opdat uwe banden niet vaster worden.

Wel/ zegt een ander/ ik lebe goddeloos/ ik late het op God aankomen/ ik diene den duivel en de wereld tzouw: ach! hoe zwaar zal 't voor u zijn/ voor een weinig tijd de zonden te dienen/ eeuwig te moeten lijden! Voor een weinig vreugde/ eeuwige smarte.

Een ander zegt: ik weet mij te behelpen tegen dien gerigtsdag/ ik hebbe mijn uitvlugt gereed. Wat zult ge doen? Ik zal 't loochenen/ dat ik de zonden gedaan hebbe. En zult ge dat tegen den Alwetende doen?

Een ander zegt; ik zal 't verkleinen en bemantelen, ik zal zeggen/ wel/ 't is maar gering. Wel/ eene kleine verzwijninge is zoowel eene

kwetsinge van Gods Majesteit, alſ eene groote. Gedenkt aan 't wijf Loths ; Luc. XVII: 32.

Een andeꝛ zal zeggen/ ik hebbe het vergeten, 't iſ lange geleden. ô! zal God zeggen/ éénen dag is bij Mij als duizend jaren; en 't ſtaat in mijn gedenkboek.

Een andeꝛ zegt: 't iſ verborgen, 't zal niet uitkomen. Ach! God zal 't uitbꝛengen/ tot uwe eeuwige ſchande/ voor alle zijne engelen/ en vooꝛ geheel de wereld.

Een andeꝛ zegt: mijne conſcientie mogt geſpꝛoken hebben. Wij antwooꝛden: uwe conſcientie heeft zoo dikwijls geſpꝛoken/ maar die hebt gij op den mond geklopt/ en alſ met een bꝛandijzeꝛ toegeſchꝛoeid.

Een andeꝛ zegt: ik zal 't op de Predikanten ſchuiven/ dat ze mij niet gewaaꝛſchuwd hebben. Hebben zij het niet gedaan/ God zal uw bloed van hunne handen eiſchen. En hebben zij het gedaan/ dan zullen zij rein zijn van uw bloed Doch of zij het gedaan hebben of niet/ gij zult evenwel niet te bezontſchuldigen zijn.

Een andeꝛ zegt: ik zal 't op een vlieden en vlugten ſtellen. Waar zult ge henen gaan vooꝛ Gods Geeſt? en waar zult ge henen vlieden vooꝛ zijn aangezigte/ Ps. CXXXIX: 7. Al gzoeft gij tot in de helle/ zoo zal Gods hand u vandaar halen; en al klomt gij in den hemel/ zoo zal Hij u vandaar doen nedeꝛdalen/ Amos IX: 2. Zijne hand zal u obeꝛal vinden.

Een ander zegt: ik zal 't op mijn' naasten ſchuiven: ik zal zeggen/ dat ik het niet kan helpen/ gelijk Adam, die ſchoof het op Eva, en Eva op de ſlange. Maaꝛ/ dat zal u al zoo min baten alſ Adam en Eva, gij moeſt zelve toegezien hebben.

Een ander zegt: ik zal dan gaan bidden: ja/ uw gebed zal u tot zonde zijn/ 't en zal niet helpen.

Een ander zegt: ik zal 't er wél hebben/ ik houde zoo veel van Godvruchtige Predikanten en boeken. Dat kan niet helpen; Herodes hooꝛde Johannes ook gaaꝛne; gij neemt nature voor genade.

Een ander zegt: en ik zal blijde zijn/ alſ ik van God en van de vromen ontſlagen zal zijn. Gij zijt eveneens alſ iemand/ die in eene razende ziekte iſ/ dan willen ze geen doctor hebben; maaꝛ tot hun bezſtand komende/ willen ze er wel een hebben. Gij zult van God niet ontſlagen zijn/ gij zult Hem eeuwig tot uwen Kigteꝛ hebben. Ach! laat grouwen uw haꝛte bedekken. Schꝛeeuwt bꝛij; ô Mijn ingewand, mijn ingewand, ik hebbe barendswee! Hoe naar zal 't zijn/ van boven u/ ondeꝛ u/ ter zijde u/ van binnen/ van buiten/ achteꝛ u/ voor u/ rondom u! 't zal naar zijn/ waar ge u keeꝛt. Uwe oogen zullen u tot ſmaꝛte zijn. Konde ge dan met Judas en Achitophel gaan naar eene plaatſe daar ge u dooden kondet/ gij zoudt het waaꝛlijk doen/ maar 't zal u niet gegund wooꝛden. Kom/ zet u/ gij boogwicht/ zal de Kigter zeggen/ gij zult re-

ken-

ſienſchap moeten geven/ Regenten, Predikanten, Vaders des Huizes, al wie gij zijt. Regenten, gij zult moeten verantwoorden uwe regeringen, wat regt gij gedaan/ wat kwaad gij geweerd hebt: zijt ge een vader des vaderlands geweeſt? een voedsterheer der kerke? Hebt ge het zwaard gebruikt tot ſtraffe der kwaden? tot beſcherminge van de goeden? Gij Predikanten, hebt ge wel trouw gehandeld/ in uw talent aan te leggen? Hebt ge naarſtig geweeſt? tijdig en ontijdig aangehouden? Hebt ge gewaakt? gewaarſchuwd? gebeden? Vaders, hebt ge trouw geweeſt in uw huis te verzorgen? Vaders en moeders, hebt ge die dierbare panden/ uwe kinders/ die u zoo na beſtonden/ wel verzorgd? uw pligt omtrent ziel en ligchaam aan hen wel gedaan? Ach! gij zoudt voor uwe kinderen alles doen! maar/ hebt ge het beste wel verzorgd. Uw tijd zult ge moeten verantwoorden; uw bedrijf in de godsdienst, het misbruik van Doop en Avondmaal. Gij zult moeten verantwoorden uw opstaan en nederliggen, uw uitgaan en uw inkomen. Ik weet/ dat ge in uzelven uw leven geen raad daartoe zult weten. Wie weet/ hoe haast er God mij en u toe brengen zal? De oude dag komt/ de zwakheden klimmen. Gij zult er ligt haast voor ſtaan. Gij zult dan niets weten te zeggen/ als: treed toch niet in 't gerigte met uwen knecht. Wilt ge dat wel eens bekennen als gij t' huis komt? wilt ge er dezen avond wel eens over worſtelen met God?

Gij zult zeggen/ wat zal ik doen? Is er niet een teekentje van die het in dat gerigte wél zal hebben? Ja het; en ik zal er geen een buiten den Psalm geven.

Eerst. Zijt gij een bidder? een worstelaar? een kermer? Is 't bidden u vermakelijk? en uw dagelijksch werk?

Ten tweede. Zijt ge een knecht of dienstmaagd van den Heere? Ziet ge de hoogheid van uwen Heere aan? Wanneer? en hoe zijt ge het gewoorden? Als een knecht verhuist/ hij weet het/ het is hem niet onbekend als hij bij een' anderen Heer dienst neemt. Zijt ge in een verbond met den Heere gekomen? Jes. XLIV: 5.

Ten derde. Kent ge strijd met de vijanden? Deze knecht kende strijd en vurige pijlen.

Ten vierde. Kent ge verbaasdheid en overstelpinge? Ik geloove dat er geen een naar den hemel gaat/ of hij kent dat: daar kan dikwijls niets uit noch in/ hij vindt dikwijls geen traan noch zucht; hij is opgestopt; en zoo ſtaat hij voor God/ als een verwezene.

Ten vijfde. Kent ge ook zoete dagen? gelijk deze knecht, volgens 't 5de vers. God handelt niet altijd even ſtreng; kunt ge ook met dankbaarheid aan Gods weldaden gedenken/ en God verheerlijken over de werken zijner handen?

Ten zesde. Kunt ge niet weg gaan zonder een' zegen? Als ge niet

ſpre-

ſpreken kunt/ maakt ge nog gesten/ of door buiginge, of door uitbreidinge uwer handen.

Ten zevende. Zijt ge een dorstige? Is uwe ziele voor God als een dorstig land? zegt ge/ ik moet niet alleen met water besprengd worden/ maar ik moet den regen uwer genade hebben/ ik kan geen uitstel dragen? Laat ik 't licht van uw gezigt mogen aanschouwen/ laat ik mogen zeggen/ uwe goedertierenheid komt mij voor in den morgenstond; ik zal voor uwe voeten blijven liggen/ en komc ik dan om/ zoo komc ik om.

Ten achtste. Zijt ge gezet op de leidinge des Geestes? Zegt ge ach liefste Jezus! ik hebbe tegen U niets. Liefste Geest van God/ ik hebbe tegen U niets. Ik wenschte dat Ge mijn Leidsman was/ ik wenschte/ dat Ge mij alle dagen leidet in een effen land: al is het pad naar den hemel eng/ ik wil er wel wat om lijden!

Ten negende. Is het u zoo een last/ als ge zoo doodig zijt? Kunt ge dat laag/ dat ondeugdeloos leven niet uitstaan? Zucht ge daarom ook zoo/ gelijk deze man. Ach/ Heere! maak mij levendig! voer mijne ziele uit de benaauwdheid/ om uws naams wille.

Ten tiende. Hebt ge zoobeel op met een knecht of dienstmaagd van God te zijn? Stelt ge daar meer prijs op/ dan of ge een koning waart? Kunt ge daarmede pleiten voor God/ gelijk deze man? Ach/ Heere! zegt hij/ ik ben uw knecht; daar sluit ik mede. Dat is mij in 't ode bezs niet los ontvallen/ ik hebbe er veel mede op.

Wat zegt nu uw harte? Hebt ge die blijkjes? Dan zal 't wel zijn. Die Heere zal dan vriendelijk met u handelen. Houdt uwe bewijzen klaar. Bewijst de goddeloozen hunnen voorspoed niet. God zal in 't oordeel onderscheid maken tusschen die Hem vreezen/ en niet vreezen. Voor u zal 't eeuwig brede zijn. Zijt ge hier knechten en dienstmaagden van God/ gij zult namaals als koningen van Hem gekroond worden/ en met Hem leven en heerschen over alle creaturen tot in alle eeuwigheid. Nu de Heere zegene het gesprokene/ tot zijne eere en onze zaligheid.

AMEN.

TWAALFDE
PREDIKATIE,

OVER

PSALM CXLIII : 2.

En gaat niet in 't gerigte met uwen Knecht; want niemand die leeft zal voor uw aangezigte regtveerdig zijn.

Wij lezen/ Mal. IV: 5 en Hand. II: 20 van een' grooten en vreesselijken dag, die komen zoude. Daar zijn al vele dagen op de wereld geweest die vreesselijk waren. Wat was 't een vreesselijke dag als de wateren die boven het uitspansel waren/ en de wateren die beneden het uitspansel waren/ 't zamenspanden/ en de wereld overstroomden! Gen. VII. Wat was 't een vreesselijke dag als daar over Sodom en Gomorra de vuurvlokken vlogen als sneeuwvlokken, en 't alles in brand staken! Gen. XIX. Wat was 't een vreesselijke dag als de aarde haren mond opende/ en Korah, Dathan en Abiram levendig ter helle voeren! Num. XVI. Daar komt nog een vreesselijke dag, diergelijke er nooit geweest is van de schepping der wereld af/ noch ook niet zijn zal tot op dien dag. Wat is dat voor eenen dag? Dat is die dag/ dien God alleen in zijne magt heeft. God heeft eenen dag gesteld, op welken Hij de wereld regtveerdelijk zal oordeelen, door eenen man, dien Hij daartoe verordineerd heeft, Hand. XVII: 31. Dat is die dag/ op welken ik ulieden/ en gij mij zult zien: dan zullen wij elk den Heere zien komen op de wolken/ Openb. I: 7. Wat zal die dag vreesselijk zijn voor den goddeloozen en onbegenadigden zondaar. Waarom?

Eerst. Dan zal 't blijken/ wat elk geweest is; nu kan men zich zoo verbergen; men kan zich zoo verstellen; men kan de dingen/ die men doet/ bedekken; maar dan zal God zeggen/ gelijk Esther zeide: De man, de onderdrukker, is deze booze Haman. Dan zal God zeggen/ dit is een onnutte dienstknecht/ eene buile zeuge/ een stinkende bok voor mijn aangezigte.

Ten tweede. Dan zal de zondaar gescheiden worden van de vromen. Op de aarde waren ze er nog wel bij; maar dan zal 't zijn/ zondaar bij zondaar, Ps. I: 5. In dat oordeel zullen geene goddeloozen bij de vromen komen: daar zal geen Kaïn bij Abel staan; geen Ismaël bij Izaäk;

geen Ezau bij Jacob; geen kafje zal er bij 't koorn zijn; zij zullen geſcheiden worden/ Matth. XXV: 32, 33.

Ten derde. Zij zullen den Rigter zien met de uiterſte verſchrikkinge; konden ze ſterven/ zij zouden er den dood van halen. Zij zullen nog meer verſchrikt zijn als Belsazar, toen hij de ſchrijvende hand aan den wand zag/ Dan. V. Ach God! zullen ze zeggen/ mogten de bergen toch op ons vallen/ en de heuvelen ons bedekken/ Openb. VI: 16. Zij zullen nog nooit zulk een vreeſelijken gezigte gezien hebben.

Ten vierde. Dan zal het allergrootſte ongeluk over hun hoofd komen/ Ps. XI: 6, Hij zal op den godloozen regenen strikken, vuur en zwevel; en een geweldigen stormwind zal het deel hares bekers zijn.

Ten vijfde. Daar zal geen ſchuilen of vlieden plaatſe hebben. Daar zal geene Noachs arke zijn/ om in te gaan. Daar zal geen Soär voor een benaauwd harte zijn; ach! neen; ach! neen; dan zal de zondaar het kwader hebben/ als in alle het kwade dat hem ooit getroffen heeft. Zullen 't Gods kinderen dan ook vreeſelijk hebben? Ach! neen. Dan zullen ze hare hoofden met vrijmoedigheid opheffen, omdat hare verlossinge nabij is, Luc. XXI: 28. Daar is mijn Middelaar, zullen ze zeggen: die is mijn vriend; en die is de eenige grond van mijne zaligheid; en die ſtaat daar om mij tot Hem te nemen. Zij zullen daar met een ruim harte ſtaan/ even gelijk als Daniël ſtond bij eenen verſchrikten Belsazar; hij was niet verſchrikt; even als eene Esther bij eenen verſchrikten Haman; zij was niet verſchrikt; even als een Abigaël bij haren verſchrikten Nabal, 1 Sam. XXV: 37.

Maar gaat het altijd zoo? Zijn Gods kinderen hier wel altijd zonder ſchrik? Ach! neen ze. Zij zijn wel in geſtaltenis dat ze niet verſchrikt zijn; maar daar is er geen eene/ of hij is wel eens verſchrikt als hij denkt aan het einde. Als er wel een koopman, die al zijn welvaren in een ſchip heeft/ zonder bekommerd te zijn/ als het zwaar ſtormt? Zoude er wel een misdadige zijn in 't gevangenhuis/ als hij ſchuld hadde/ die de ſententie niet vreezen zoude? Daar is geen eene vrome/ als 't naar de ziele niet wel gaat/ als 't hem donker is/ als zijne zake hem betwist wordt/ als hij in kommer wandelt/ of hij moet wel eens uitroepen: Ach, God! en ſtraft mij niet in uwen toorn. Al kende zoo een bijna geen pſalm of vergje uit den Bijbel/ dat leert hij: Zoo Gij, Heere, de ongeregtigheden gade ſlaat, Heere, wie zal bestaan, Ps. CXXX: 3. Al kende hij bijna niet een vergje uit den Bijbel/ hij zou dat vergje kennen/ dat wij hebben voorgelezen: En gaat niet in 't gerigte met uwen kneeht: want niemand die leeft zal voor uw aangezigte regtveerdig zijn.

Over veertien dagen, bij den aanvang van het Nieuwejaar, op onze beurte voor den middag prediſkende/ zoo hebben wij u dit vers voorgelezen; waarin wij vonden: (1) Den smeekenden kneeht. (2) Zijne smeekinge:

kinge: Hij zeide/ laat ik in uw gerigte niet komen om mijne zake goed te pleiten bij mij zelven. (3) De drangreden, daar hij zijn gebed mede aandringt; anderzijds moet ik het opgeven; Want niemand die leeft zal voor uw aangezigte regtveerdig zijn. (4) Als Gij mij hoort/ en een gunstig antwoord geeft/ dan zal ik gered zijn. Wij hebben toen de twee eerste stukken afgehandeld. Nu moeten wij het verdolg hebben.

Bij den aanvang van het jaar heeft de mensch dikwijls nieuwe voornemens; hij krijgt nieuwe vermaningen; gij volgt ze een weinigje op. Gij betert wat. Gij zeidet mogelijk/ het ging zoo goed niet eens voorleden jaar/ en daarom betere gij wat. Dan dacht ge/ nu behoeve ik voor den dood en 't oordeel niet te vreezen. Dien weg hadde Herodes gezocht in te slaan; maar het en batede hem niet. Die jongeling ook/ Luc. XVIII: 21. Dan meent ge/ dat ge vroom zijt/ en dat het wel zal gaan. En gij vromen, als ge wat beter had als voorleden jaar; wat meer geloof oefende; wat meer aandoeninge in uwe ziele hadde/ dan meende ge dat ge er door was. Ach! neen. Wij dachten/ dat we ons allen eens in onze naaktheid moesten stellen. Dit woord dachten wij er toe dienstig/ Want niemand, die leeft, zal voor uw aangezigte regtveerdig zijn. Waarin wij te bezien hebben:

I. Het wijd begrip/ dat deze knecht in zijn harte hadde/ dat niemand die leeft, regtveerdig is voor God.

II. Ach verhoor mij dan in mijne smeekingen. Is niemand regtvaardig voor God, zoo dringe ik aan: treed toch niet met mij in 't gerigte. Dat zijn de twee dingen, daar wij op te letten hebben.

I. Hij spreekt van degenen die leven. Wie moeten wij daardoor niet verstaan?

Eerst. Niet de levendigen in de helle. Daar leven in de helle vele afgevallene engelen en verdoemde zielen, dat die niet regtveerdig zijn/ stemt elk gemaklijk toe.

Ten tweede. Ook niet de levendigen in den hemel. Daar leven in den hemel duizende geesten, die werkzaam zijn in de dienst van God/ dat zijn volmaakte regtvaardigen, Hebr. XII: 23. En dan zoo vele duizende engelen, die zijn nooit onregtvaardig geweest; de engelen zijn regtveerdig geschapen, en de zielen zijn regtveerdig in Christus.

Ten derde. Ook niet die geleefd hebben voor den val. Daar zijn er op de wereld voor den val geweest die waren regtvaardig: namelijk Adam en Eva, die waren zoo regtvaardig geschapen, Pred. VII: 29, God heeft den mensche regt gemaakt.

Wie moeten wij dan door deze levendigen verstaan? Alle die menschen die na den val leven/ die zijn allen onregtveerdig in haar zelven. Rom. III: 10, Daar is niemand regtveerdig, ook niet één. Behalve Christus de Middelaar/ die was een regtvaardige, Jes. LIII: 11. 1 Petri

III: 18. Die was heilig, onnoozel, onbesmet, afgescheiden van de zondaren, enz. Hebr. VII: 26. Maar anders is er na den val niemand/ die leeft/ regtvaardig.

Wat wil dat zeggen/ regtveerdig te zijn? Het is te zeggen zoo regt, zoo onschuldig te zijn/ dat God niets tot onzen laste heeft: dat God van ons kan zeggen/ gelijk Pilatus van Christus zeide: Ik vinde geen schuld in dezen mensche. Moeten wij zoo regtvaardig zijn? Ach! ja/ anders zijn wij vervloekt, Deut. XXVII: 26. Gal. III: 10, Wie de geheele wet zal houden, en in ééne zal struikelen, die is schuldig aan alle, Jac. II: 10.

Is er nu wel iemand zoo regtvaardig? Geliefden/ gij moet weten/ dat er is eene tweederlei regtvaardigheid, namelijk/ eene regtvaardigheid des Euangeliums, en eene regtvaardigheid der wet. Zijn er nu geene regtveerdigen volgens het Euangelium? Ach! ja/ daar zijn er vele tot regtveerdigen gesteld geworden, Jes. LIII: 11. Rom. V: 19. Al Gods kinderen, de ware geloovigen, zijn regtveerdigen.

Eerst. Door eene rigterlijke vrijspreking, waardoor God aan een verlegen/ boetvaardig en geloovig mensch de geregtigheid van den Middelaar toerekent en schenkt; en zoo een mensch gaat dan die toegerekende en aangebodene geregtigheid door het geloove aannemen, Rom. V: 1. Gij zult zeggen/ wat doet dat geloove? hoe krijgen ze daardoor deel aan Christus geregtigheid?

1. Het geloof dat heeft zijne oogen: het ziet op God: Ach! God in den hemel/ zegt het/ kunt Ge in Christus mij regtvaardigen!

2. Het oog druipt/ het schreit: Ach! Heere/ zeggen ze/ geef mij den Middelaar: ik moet Hem hebben. Wat doen ze dan?

3. Mij dunkt/ zegt zoo een/ ik zie wat hope: daar is een aanbod Gods. Wel/ wilt ge Hem hebben? zegt de Heere; ach ja/ zegt de ziele/ gaarne: dat aanbod wil ik niet afslaan. Heere/ ik neme U aan.

4. Het doet dit: liebe Heere/ mij dunkt/ ik ben gerust/ dat Gij de mijne zijt/ en ik de uwe ben; ik ben gerust in U; ik verzouw U mijne zaken toe. Zoo/ zegt God dan/ spreke Ik u vrij; Ik reekene u die geregtigheid toe/ alsof ze uwe eigene geregtigheid ware; en gij neemt ze door het geloove aan.

Ten tweede. Dan zijn de geloovigen ook regtvaardigen door de Heiligmakinge. De Heilige Geest/ die hun om Christus wille gegeven is/ die vernieuwt hen naar Gods beeld; die maakt hen gewillig en bekwaam om te doen dat goed en regt is; zoodat men van hen kan zeggen/ gelijk er staat van Zacharias en Elizabeth, Luc. I: 6, Zij waren beide regtveerdig voor God, wandelende in alle de geboden en regten des Heeren onberispelijk. Zij zijn wel niet volmaakt; maar zij jagen er na, Phil. III: 12. Zij worden allengskens een boom, vervuld met vruchten der geregtigheid, Phil. I: 11. Zij gaan zoo al voort in de heiligmakinge/ van trap tot trap/

trap/ tot hun doodbedde toe; daar komt dan de dood tusschen beide/ om al dat wilde gewaai/ dat er van den boom der nature nog aan hen was/ te doen sterven; en zoo komen ze regtvaardig voor God.

Geliefden/ spreekt nu onze dichters van zulke Euangelische regtvaardigen? Ach! neen: die wigte hij wel/ dat er door Gods genade altoos geweest waren. Maar hij spreekt van wettische regtvaardigen, die in zichzelven regtvaardig zijn. Onder allen die geleefd hebben, die nu leven, en die nog leven zullen, zal er geen een in zichzelven regtvaardig zijn/ Pred. VII: 20, Voorwaar, daar is niemand regtveerdig op aarde, die goed doet, en niet en zondigt. Rom. III: 20, Daar is niemand regtveerdig, ook niet één. Daar hebben er velen geleefd/ maar niemand was regtvaardig voor God. Daar is niemand/ als hij voor God zal komen/ die zijne deugden zal kunnen tot een' grond leggen/ om er op voor God regtvaardig te zijn/ waarop God hem in den hemel zoude nemen. Gij zult zeggen/ is dat waar? Daar zijn nogtans zulke perels van menschen beschreven in het Woord! Is er geen een daar men van zoude kunnen zeggen/ die is om zijne godvrucht, of om zijne getrouwigheid en ijver, regtvaardig geweest? Zouden Adam en Eva, die allerzeerst het geloof geoefend hebben/ niet kunnen zeggen/ spreekt mij daarom vrij? Zoude Abel, die allerzeerst om de zake Gods zijn bloed heeft uitgestort/ niet kunnen zeggen/ spreekt mij daarom vrij? Ach! neen/ al spreekt hij nog nadat hij gestorven is/ Hebr. XI. Zouden 't dan Enoch en Noach niet kunnen zeggen/ die de allergemeenzaamste ommegang hadden met God? Neen: 't is al/ deze zijn in den geloove gestorven; zij hebben allen door het geloove geleefd, en zij zijn in den geloove gestorven; En dat stelt vast/ dat niemand regtvaardig is/ als in een ander. Methuzalem, de oudste in jaren; Simson, de sterkste in kracht; Abraham, de grootste geloovige; Jacob, de sterkste worstelaar; Mozes, de allerzachtmoedigste; Job, de allerregtste en vroomste; David, de getrouwste; Salomo, de verstandigste koning; Johannes, de geliefste; Paulus, de uitnemendste Apostel; geen een is er ooit gevonden/ die in zichzelven regtvaardig was voor 't aangezigte Gods. Men kan nog wel regtvaardig zijn voor het aangezigte van menschen, want die zien maar aan hetgene voor oogen is. Men zoude van malkanderen wel het goede kunnen denken; maar daar is geen een regtvaardig voor Gods aangezigte, zelfs de allervroomste niet.

Geliefden/ wij allen moeten sterven. Onze daagjes vliegen daar heen. 't Is den menschе gezet zijn leven af te leggen. Ons dagje en uurtje nadert/ dat men zelfs van de allergodzaligsten zal zeggen: Deze allen zijn in den geloove gestorven. De goddeloozen blijven ook niet leven/ en de vromen ook niet. Onze dagen loopen daar henen als eene gedachte. Men komt zoowel voor 't doodbeddetje van den vrome als van den goddelooze. En wat dan? Dan moeten ze voor Gods aangezigte komen. Wat is Gods aangezigte?

Eerst. Het is Gods Zoon. Meent ge/ dat ze dat toen niet wisten/ dat de Heere Jezus de Rigter zoude zijn? Abraham, als hij Hem zag in een voorspel van zijne menschelijke nature/ zeide: Zoude de Rigter der gansche aarde geen regt doen, Gen. XVIII: 25. Job wiste het; die zeide: ik weet dat mijn Verlosser de Rigter zal wezen/ Job XIX. Dat is het aangezigte Gods; daarin is het aangezigte Gods te zien, Hebr. I: 3.

Ten tweede. Anderen zeggen/ gij moet er door verstaan God zelve: Gij zult geene andere goden voor MIJN AANGEZIGTE hebben, zegt God. Al is de Heere Jezus de Rigter; het Woord noemt God in 't gemeen ook een Rigter, Hebr. XII: 23, Tot God den Rigter over allen.

Ten derde. Het aangezigte Gods drukt uit zijne alwetendheid en overaltegenwoordigheid. Daarin is te lezen de gunste of ongunste Gods. Dat wijde begrip had deze man/ Ps. XVII: 15, Maar ik zal uw aangezigte in geregtigheid aanschouwen, Ik zal verzadigd worden met uw beeld als ik zal opwaken. Zal elk dan voor zijn eigen Magistraat komen/ om gevoerdeld te worden? Ach! neen: 't en zal voor geen Mozes wezen/ of Salomo, maar voor Gods aangezigte. Als nu ik en gij/ en alle menschen/ ja zelfs de allerbeste vromen/ die ooit geleefd hebben/ die nu nog leven/ en na dezen tijd nog leven zullen/ voor Gods aangezigte moeten verschijnen/ hoe zullen wij er komen? met vele deugden? Ach! neen. Maar al kwamen wij er met nog zoo vele deugden/ niemand zoude kunnen bestaan. Wij zouden moeten sterven van schrik/ als God aan 't onderzoek kwam. Ach! Heere/ wij zouden moeten verdwijnen/ als het kaf voor een stormwind/ en als de stoppels voor de vlamme. God de Heere heeft dat niet verborgen in 't Oude noch Nieuwe Testament/ dat van 't begin der wereld tot het einde derzelver geen mensche in zijn eigene geregtigheid zal bestaan. Gij zult zeggen/ dat ze dat weten in 't Nieuwe Testament is bekend; maar wisten ze het ook in 't Oude Testament? Ach! ja: dat wiste Job wel/ die zoo opregt en vroom, en Godvreezende was. Hij riep uit: Waarlijk, ik weet, dat het zoo is; want hoe zoude een mensche regtveerdig zijn bij God? zoo Hij lust heeft om met hem te twisten, niet een uit duizend zal hij Hem kunnen antwoorden, Job IX: 2, 3. Dat wiste David ook wel/ die een vroom Koning was/ en een vroom Propheet, en een vrome Vader in zijne familie. God heeft dat in 't Oude Testament zoo klaar gezegd als nu/ dat niemand in zichzelven regtvaardig is voor zijn aangezigte. Wat doet geheel de Bijbel?

Eerst. Die zegt/ niemand zal zalig worden/ als uit genade, Eph. II: 8, 't is uit genade, maar niet uit de werken, Rom. XI: 5, 6. Zij wisten dat al vroeg: Ik zal mijnen Rigter om genade bidden, zegt Job, Hap. IX: 15.

Ten tweede. De Schrift sluit in 't begin/ midden en einde alle de werken buiten. Zij zegt/ dat een mensche door 't geloove geregtveerdigd wordt/ zonder de werken der wet, Rom. III: 20. En van Abraham zegt

de

de Apostel: Hij geloofde God, en 't is hem gerekend tot regtveerdigheid, Rom. IV: 3. Hij heeft het teeken der besnijdenisse ontvangen tot een zegel der regtveerdigheid des geloofs, Rom. IV: 11.

Ten derde. Die zijne werken voor God wil leggen/ die is vervloekt, Gal. III: 10. Ja die met zijne werken voor God zoude willen komen/ om daarop voor God te bestaan/ die is niet alleen bevloekt/ maar dan is Christus te vergeefs gestorven/ Gal. II: 21.

Ten vierde. Nog eens/ al had iemand nog zoo vele deugden en goede werken/ God ziet ze voor geene deugden aan buiten Christus. Al onze geregtigheden zijn als een wegwerpelijk kleed, Jes. LXIV: 6. Als een kleed dat versleten/ vuil/ bebloed/ en onbekwaam is/ om zich mede te dekken of versieren. Al wat goed in ons is/ dat is Gods werk/ 1 Cor. IV: 7, Wat hebt ge, dat ge niet en hebt ontvangen? En God werkt het willen en het werken; Phil. II: 13. Als een vrome wat goeds heeft/ hoe besmet is 't altemaal? Gaat hij ten Avondmaal/ bidt hij/ leest hij/ gaat hij in gezelschappen die opwekkende zijn/ hoe gebrekkelijk is het? De zonde/ die hem ligtelijk omringt/ kleeft hem overal aan. Hoe zoude hij bestaan! dat kreupele en blinde brengt dat aan uwen voorst. Zoude hij het wel aannemen? zegt God/ Mal. I: 8. En zoude God het dan doen?

Ten vijfde. Nog eens/ niemand kan in zichzelven bestaan: God heeft hem naar een ander gewezen/ Jer. XXIII: 6, De Heere is onze geregtigheid. Jes. XLV: 22, Men zal van Mij zeggen, gewisselijk in den Heere zijn geregtigheden en sterkte. En vs. 25, Maar in den HEERE zullen geregtveerdigd worden, en zich beroemen, het gansche zaad Israëls. En Dan. IX: 44 leest gij van die eeuwige geregtigheid, die de Middelaar zoude aanbrengen.

Ten zesde. Alle diegenen/ dewelke denken/ dat zij in zichzelven zouden kunnen bestaan/ die zijn verfoeijelijk voor God. Gij zijt het, zegt Christus/ die u zelven regtveerdigt voor de menschen: maar God kent uwe harten. Want dat hooge is onder de menschen, is een grouwel voor God, Luc. XVI: 15. Het gemeen gevoelen van de Farizeën en Esseën was/ dat zij zeker zouden zalig worden/ omdat ze zoo beschaafd leefden; maar Christus spreekt het anders uit. Ja/ die God voor zijne deugden dankte/ was een stank in de neusgaten Gods/ en hij ging ongeregtvaardigd naar zijn huis/ en moest zoo naar de helle gaan/ Luc. XVIII: 14. Ja/ die jongeling, die zoo vele deugden had/ dat Jezus hem er om beminde/ als hij er op ging verstouwen/ zoo laat hem de Heere gaan; hij ging bedroefd weg. Marc. X: 20—22.

Ten zevende. Elke vrome/ zelfs de beste/ moet verzoeninge zoeken over de onreinigheid van de heilige dingen: hij moet bidden als Hiskia, 2 Chron. XXX: 18, 19, De HEERE, die goed is, make verzoeninge voor dien, die zijn gansche harte gerigt heeft om God den HEERE, den God zijner

ner vaderen, te zoeken, hoewel niet na de reinigheid des heiligdoms. Geliefden/ zijt gij nu niet overtuigd/ dat niemand, die leeft, voor 't aangezigte Gods regtveerdig kan zijn? Ik en gij moeten voor Gods aangezigte komen/ maar ik zal er niet regtvaardig voor komen in mij zelven/ noch gij niet; zelfs niet de allerbeste onder ons.

II. Nu komt David, en die gebruikt deze tale/ hij zegt/ Heere/ hoor mij in mijn burig smeeken. En hij gebruikt eene pleitrede: welke is die? Want niemand, die leeft, zal voor uw aangezigte regtveerdig zijn. Wij hebben eene wonderbare religie; hij pleit met zijne groote schulden om verhoord te worden. Het is wonderlijk/ in eene vierschare te zeggen/ ach! ik ben schuldig, spreek mij vrij! Geliefden/ het is zoo vreemd niet als gij wel denkt. Een patient/ die schreit en siemt/ beweegt het harte van den regter al meer/ als een die van zijne deugden spreekt. Ik hoorde eens een historie op den preekstoel verhalen: daar kwam een vorst op de galeijen/ daar vele misdadigen geboeid waren; hij gaat elk aanspreken/ en zeide/ waarom zit gij hier? en waarom gij en gij? Zij hadden altemaal zeer veel tot hunne verschooninge in te brengen. Hij komt eindelijk bij een/ die gaat al zijne schelmstukken ophalen; ik hebbe het zoo schrikkelijk gemaakt/ zeide hij/ dat ik verwonderd ben/ dat ik nog leve/ en dat ik het zoo wel hebbe. De vorst wierd daardoor zoo bewogen/ dat hij zeide: laat alle de andere in de boeijen; maar laat dien eenen los. Zoo is 't ook/ al was men als een steen/ men zoude bewogen worden/ als iemand zoo zijne misdaden belijdt. Ik hebbe ontmoet in mijne bedieninge/ dat er een regter bij een patient geweest was/ die tegen mij zeide/ de man heeft mij meer gezegd als ik weten wilde; ik ben er zelf over verlegen. Dit wiste David ook wel; en daarom gebruikte hij zoo eene wonderlijke pleitrede: Want niemand, die leeft, en zal voor uw aangezigte regtveerdig zijn. En bijgevolge/ zoo er niemand is/ die voor U kan bestaan/ zoo ook ik/ uw knecht/ niet: Ik kan ook niet voor U bestaan. Wat pleitrede lag daarin? Daar konde geen beter Advocaat voor dezen knecht des Heeren zijn.

Eerst. En treedt toch niet in 't gerigte met uwen knecht/ want ik zoude niet regtvaardig zijn/ dat belijde ik. Uw knecht valt voor U in; daardoor geve ik immers een blijk/ dat ik uw knecht ben. Ik wil mij voor U blootleggen; ik kan uit duizend geen een antwoorden; moet ik sterven/ ik kan er niets tegen inbrengen; maar ik bidde U/ doet het niet.

Ten tweede. Ach! Heere/ ik ben niet trotsch. Als ik in mijn harte voele dat ik zoo onregtvaardig en zoo schuldig ben/ ik zoeke er mij over te verneederen; en dan geve ik immers een bewijs dat ik uw knecht ben. Ik ben niet beter als mijne vaderen; niet vromer als anderen.

deren Wat ook iemand zij/ alreede is zijn name genoemd/ en 't is bekend/ dat hij een mensche is/ een zondig schepsel/ dat het onregt indrinkt als water. Ach! Heere/ zoo ben ik ook. Ik ben als een onreine/ en alle mijne geregtigheden die zijn zoo bevlekt als een wegwerpelijk kleed.

Ten derde. Hij pleit daarmede/ dat niemand voor Gods aangezigte regtveerdig is, alsof hij zeggen wilde/ wat zoude ik u dan kunnen geven/ Heere/ ik hebbe niets voor U te brengen als mijne groote schulden/ die tot aan den hemel toe geklommen zijn. Ik kan mij nergens mede behelpen; alles is buiten U maar een gebrokken kalk.

Ten vierde. Mijn Heere/ ik zoude U overvloedig regtvaardigen/ als ge zeide: Gaat weg van Mij, gij vervloekte. Gij blijft regtvaardig in uw spreken/ als Ge mij straft en te gronde laat gaan; als Ge zeide/ Ik hebbe geen lust aan David: gij moet naar de helle.

Ten vijfde. Mijn Heere/ sla ik nu geen' goddelijken weg in? Ik wil niet tot U komen/ als door uwen Zoon/ Ps. CXIX: 122, Weest Borge voor uwen knecht ten goede.

Ten zesde. Heere/ ik wil op dien weg wachten. Liggen er dan geene beloften voor mij/ Ps. XXXIV: 19, De Heere is nabij de gebrokene van harten, ende Hij behoudt de verslagene van geeste. Ik ben verslagen en gebrokken: de beloften liggen voor zulken; zult Ge dan niet op mij zien/ al woont Gij in de eeuwigheid?

Ten zevende. Nu ben ik regt in staat om uwen raad op te volgen/ en om den Middelaar aan te nemen. Mijne ziele kleeft U achterzaan: mijne ziele dorstet naar U: ik ben niet te verzadigen als door Hem. Ik zie af van alle eigene geregtigheid. Ach! Heere Jezus/ wildet Gij voor mij spreken in de goddelijke vierschare; en uwe geregtigheid mij schenken/ opdat Gij mij zoudt kunnen regtvaardigen.

Ten achtste. Genade/ verzoeninge en vergevinge speelen altijd in mijne oogen. Ik moet den vrijbrief uit uwe hand ontvangen; die is mij zoo dierbaar.

Ten negende. Ach! Heere/ mijn vijand die vervolgt mij zoo: ik hebbe zoo veel als ik het houden kan; treed dan toch niet in 't gerigte met mij/ opdat zijne argumenten mogen krachteloos gemaakt/ en zijne pijlen uitgebluscht mogen worden; opdat ik mijnen vijand wat te antwoorden mag hebben. De duivel zegt zoo dikwijls/ elk ziet u voor eenen heilige en begenadigde aan; maar wacht/ gij zult haast voor den Rigter moeten komen/ en wat zal er dan al ontdekt worden/ dat nu verborgen is? Wat zal er al openbaar worden? Dan zullen anderen/ die 't hooren/ zeggen/ ik hadde u daar niet voor aangezien; dan zullen ze zeggen/ hoe sta ik nu te kijken! Is die man/ is die vrouwe zoo schuldig! Ik dachte zeker/ dat die in den hemel zouden komen/ en zijn die

daar en daaraan vast! Zoo komt mijn vijand/ en hij legt mijn leven als te zaarde/ zoo dat mijn geest wel zoude overstelpt worden. Heere/ hoort dan toch dat bidden/ doet het om uwer waarheids wille; doet het om de geregtigheid van den Middelaar/ en dan ben ik gered; als dat maar wel is/ dan heeft de duivel niet aan mij: ik gebe dan niet om zijne listen of argumenten. Als ik vrijgesprooken woorde/ dan zal ik zoo verbaasd niet meer zijn; zoo niet al sterbende in mijne schoenen gaan; dan zal ik vrijmoedigheid kunnen uitroepen: Wie zal beschuldiginge kunnen inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? God is het die regtveerdig maakt. Wie is het die verdoemt? Rom. VIII: 33. Daar ligt nu de aandrang van Davids gebed voor onze oogen.

Nu hebben wij nog een woord tot een stichtelijk slot. Vele toehoorders zullen misschien zeggen/ ik hebbe den tekst gelezen/ en de predikatie gehoord; ik verzeenige er mij mede: ik hebbe er niets tegen; zoo zoekt ik ze ook te verzuiken. Ik antwoorde u/ weest niet te schielijk/ noch te haastig; ik denke/ dat hier sommigen zitten/ die er niet mede verzeenigd zijn/ en sommigen die er verschreerd mede werken. En daarom zullen wij u eens toonen (1) Wie er niet mede verzeenigd zijn. (2) Wie er verschreerd mede werken. (3) En dan zullen wij nog een geval of twee van 't gemord oplossen.

A. Wilt ge eens weten/ geliefden/ dat verre de meesten onder u met dezen tekst niet verzeenigd zijn? Spant u eens wat in/ ik zal 't u klaar zoeken te toonen.

Eerst. Zijt gij wel graag onder zulk een predikten/ daar de zondaar zoo verkleind wordt/ en zijne fijne gronden zoo benomen worden? Zijt gij dan niet als een/ die al zijn goed buiten boord gesmeten wordt? Gij hebt met dat mensch niet gaarne te doen. Gij zijt liever bij zulken/ die u wat kunnen opschikken.

Ten tweede. Schoon gij het wel lijden moogt/ dat gij van alles ontbloot wordt/ hebt ge wel kommer/ of gij er geen eigen zuurdeeg in mogt hebben? Of gij er uwe eigene geregtigheid niet door zoekt op te rigten; worstelt en smeekt ge daar wel tegen?

Ten derde. Ziet ge in uwe beste daden gebrek en leelijkheid/ zoodat er uw harte over klopt? Als ge het goede gedaan hebt/ schaamt ge u dan over het gebrek? Ach! neen/ zult ge zeggen/ zoude ik over 't goede beschaamd zijn? Ja/ omdat er zoo veel slechts bij ligt.

Ten vierde. Wilt ge het wel weten/ dat er niemand regtvaardig is/ ik noch gij? Wilt ge het wel weten/ dat het zoo slecht met u gesteld is/ dat ge uit duizend geen een kunt antwoorden? dat God u geen onregt zoude doen/ als Hij u naar de helle zond?

Ten vijfde. Zijt ge wel van dien grond af te krijgen/ van uwe eigene geregtigheid op te rigten? al kwam er een engel uit den hemel/ of de beste

beste Apostel/ hij zoude er u niet van kunnen afkrijgen; uw huis is in vrede op dezen grond. Gij zijt geen hoere/ of dief/ of dronkaard; dan is 't/ ik ben dat of dat niet.

Ten zesde. Rust ge niet in uwe gedane pligten/ als ge gelezen of gebeden hebt/ als ge te kerk of ten Avondmaal geweest zijt? Rust ge niet in en op uwe deugden/ die altemet zoo groot zijn/ dat er de vromen niet bij en kunnen? Gij zijt zoo gezeggelijk/ zoo bescheiden; de vromen kunnen er altemet niet bijkomen. Weet ge hoe ge zijt? even als de kinders/ die in hunne beste kleederen zoo bezmaakt zijn; zij pronken er zoo op; zij zijn dan zoo opgeschikt.

Ten zevende. Als ge in uwe deugdsbetzachtingen achteruit gaat/ blijft ge evenwel niet pronken op uwe vorige beste kleederen? Gij hebt uw pligt misschien voorheen twee- of driemaal daags gedaan; maar nu bidt gij misschien maar eens/ en dat nog haastig/ en gij zijt blijde als er een beletseltje komt. Schaamt u: moet ge een kapittel lezen/ gij zoekt naar een/ dat wat kort is. Gij verbalt/ en gij blijft evenwel gerust.

Ten achtste. Moet ge voor een drome uwe gronden eens openleggen/ op welke gij voor God zult komen/ gij zijt beschaamd. Bedenk het eens: hebt ge dat zoo wel overdacht/ op wat grond gij bouwt? Gij zoudt benaauwd zijn/ als een drome een uitsprake over u dede/ en als hij ze doen zoude/ gij zoudt wel zeggen/ doet het toch zacht; even gelijk de knecht van Achab zeide tegen Micha: Alle de Propheten spreken goed tot den koning, laat toch uw woord zijn als het hare. Ach! drome/ zoudt gij zeggen/ geheel de wereld spreekt goed van mij/ doet het ook.

Ten negende. Wilt ge nog een stukje hebben/ om te zien wie met dezen tekst niet vereenigd zijn? Als ze gaan sterven/ gij zult ze op het ziekbedde meer hooren spreken van hunne deugden, als van hunne overtuiginge, bekeeringe, naaktheid en gebrek. Als ze maar wat goeds gedaan hebben/ gij hoort ze daarvan meer spreken als van den Heere Jezus, hoe ze daarmede gewerkt hebben. Ach mensch! als ge al sterbende zoo vele deugden optelt/ en de Heere Jezus is er niet bij/ dan zult ge met eene sprekende ziele voor God komen/ maar Hij zal u verstommen/ en gij zult verloren gaan.

Ten tiende. Die zijn ook met dezen tekst niet vereenigd/ die denzelven niet veel gebruiken in hunne gebeden. Of het is om zich daarmede te verschoonen/ als zij voor God komen. 't Is alsof deze tekst uit de harten en uit de binnenkamers van de zoogenaamde Christenen gebannen is. Gij zoudt ze er hooren zeggen/ wel wat wilt ge dan van ons hebben? als/ en treed niet in 't gerigte met uwen knecht, want niemand die leeft zal voor uw aangezigte regtveerdig zijn.

B. Ons tweede stuk is/ dat er ook velen zijn/ die met dezen tekst verkeerd werken/ en dat heeft zelfs plaatse onder de vromen. Gij zult

mogelijk zeggen/ ik ben immers vereenigd met het spreken en met de gestalte van David: dat is almede zoo breed niet eens; wij zijn hierin ook schuldig/ ik en gij; die goedwillig is/ wil het wel weten/ dat hij schuldig is. Die is schuldig:

Eerst. Die meer spreekt van zijne voornemens, beloften, veranderinge en bekeeringe, van de vruchtjes, die hij gedragen heeft/ als van de genade Gods, de geregtigheid des Middelaars, en van de noodzakelijkheid om in Hem gevonden te worden. Belijk uwe discoersen: zijn ze niet minst van Jezus/ en van 't ware geloof te oefenen? Ja/ laat gij nog zoo dikwijls van 't ware geloof hooren/ gedurig is 't weg: gij en weet niet/ hoe gij 't geloof moet oefenen; gij zoudt wel alle rustdagen op nieuws van de daden des geloofs willen hooren predikten.

Ten tweede. 't Is zoo goed en zoo zoet/ zegt ge/ als ge wat bewogen zijt; dan zijt ge blijde/ als uwe liefde gaande is; als ge wat veel verachtjes hebt/ de eene dag wat meer als de andere. 't Is wel goed; maar zij zijn uw Middelaar niet. Uwe liefde/ blijdschap/ tranen/ ten Avondmaal te gaan/ wat is dat alles zonder den Middelaar? en evenwel zijt ge onder het gemis van alle die dingen zoo aangedaan/ alsof alles weg was; dan hebt ge naar uwe gedachten den Middelaar ook niet; dan zijt ge zoo zwaarmoedig; Hij en staat niet aan mijne ziele te kloppen/ zegt ge/ ik ben hopeloos!

Ten derde. Die hoovaardig is op zijne gaven/ op zijn preken/ bidden/ spreken/ daar komt eene verheffinge van het harte: men meent nog iets te zijn of te hebben boven anderen. Foei/ wat zijt ge meer als een doode hond/ ja als een groot beest bij God? En als ge iets beter zijt/ ach morgt ge dan niet zeggen: Door de genade Gods ben ik dat ik ben. En hebt ge iets meer als anderen/ wie onderscheidt u? en wat hebt gij dat gij niet en hebt ontvangen? en zoo gij het ontvangen hebt, wat roemt gij alsof gij het niet ontvangen en hadt? 1 Cor. IV: 7.

Ten vierde. Daar komt eene heimelijke nijdigheid/ als een ander behwamer is als gij: 't is of gij er meer regt toe hadde als een ander. Gij zijt schuldig; kan God met het zijne niet doen wat Hem believt? Is Hij iets schuldig aan u? al hadt ge niet met alle/ dan hadt ge nog geene reden om te klagen als over uwe zonde.

Ten vijfde. Gij durft niet ten Avondmaal gaan/ noch den Heere Jezus aannemen door het geloove/ of ge moet eerst zoo gevoelig zijn/ zoo kunnen schreijen en belijden; zonder te bedenken dat er traanen in de genade zijn. Gij wilt opgeschikt tot God komen. Maar dat deugt niet; gij moet met uwe vuile kleederen voor God staan/ gelijk Jozua; dan zal de Koning zeggen: Doet deze vuile kleederen van hem weg, en Ik zal u wisselkleederen aandoen. Dat is te zeggen: Ik hebbe uwe ongeregtigheid van u weggenomen, Zach. III: 4.

Ten

Ten zesde. Als ge u geen troost durft toeëigenen/ of ge moet u eerst gebeterd hebben. Gij zijt schuldig aan het zuurdeeg van eigen geregtigheid. Gij moogt en moet wel staan naar heiligmakinge; maar gij moet de orde der genade niet omkeeren. Gij moest eerst geloovig zoeken te werken met Christus bloed tot regtvaardigmakinge/ en dan uit dien grond met Christus Geest tot heiligmakinge. Bij u is vergevinge, opdat Gij gevreesd wordt, Ps. CXXX: 4. De troost komt niet om de heiligmakinge, maar om de regtvaardigmakinge.

Ten zevende. Die de genadegaven Gods meer voor hunne deugden als voor hunne voorregten aanzien; geloove, hope, liefde, getrouw te handelen met vroom en onvroom, zien ze meer voor hunne deugden aan/ als voor de werken Gods, Zij zouden wel zeggen/ of ten minste denken/ ik hebbe zoo een groot geloof/ zoo eene sterke liefde; ik handel zoo getrouw; ik ben zoo sterk; gij moogt wel wat op mij laten staan; en zij zien niet/ dat het genadegaven zijn. Zij zouden 't wel alles voor hun werk aanzien; en zij zouden met Petrus breed opgeven: Al wierden zij allen aan U geërgerd, ik en zal niet geërgerd worden. Al zouden zij allen U verlaten, ik en zal U niet verlaten.

C. Geliefden/ dat zijn onze twee stukken, waaruit gij zien kunt/ wie in 't geheel of ten deele met de gestalte van onzen dichter niet overenkomen. Nu zullen wij ten derde nog eene vrage of twee oplossen. Ja wel/ zult ge zeggen/ vromen en onvromen schuldig! Hoe komt het/ dat die eigen geregtigheid zoo kwalijk uit ons wil? Wij zullen 't u klaar zeggen/ dat ge het voelen kunt.

Eerst. Omdat het de eerste religie geweest is; de eerste weg naar den hemel was de weg der werken. Beesten en menschen slaan gaarne een' weg in/ dien ze gewend zijn te gaan. 't Was eerst de eenige weg naar den hemel.

Ten tweede. Die religie valt zoo gemakkelijk in de hand. De wet Gods staat in 't harte geschreven: Wij doen van nature de dingen die der wet zijn, Rom. II: 14. 't Komt met onze nature overeen.

Ten derde. De conscientie doet ook haar werk: als wij 't goede gedaan hebben/ zoo stilt ze/ en veroordeelt niet; als wij 't kwade gedaan hebben/ dan benaauwt ze. Dat zullen wij elk gaarne toestemmen.

Ten vierde. Het komt uit onkunde van de heiligheid en regtvaardigheid van God; van de geestelijkheid van de wet, en van de helwaardigheid van de minste zonde. Zien wij vele gebreken/ zoo zeggen wij/ God zal wel wat toegeven: ik zal mijn beste doen/ en zoo hope ik in den hemel te komen: zoude God zoo vele menschen geschapen hebben om te verdoemen? 't Zijn fijne spinnewebben/ dewelke tot geene kleedinge zijn.

Ten vijfde Het komt voort uit onzen natuurlijken hoogmoed en vijandschap. Door de genade in Christus regtvaardig te worden/ dat is te-

tegen alle bevat; dat ſtrijdt tegen de verdorven nature; dat is eene verzegniſſe en rene dwaasheid; die religie is voor de verdorvene nature een ſteen des aanſtoots. Even als met de Pharizeën, die zeiden/ zouden hoeren en tollenaren zalig worden/ en wij niet? dat konden zij niet begrijpen.

Nu nog een vraagje, en daar zal ik mede ſluiten. Ach! zult ge zeggen/ wat is een kind van God gelukkig/ die zoo verheerd niet werkt/ maar die met Davids geſtalte zoo overeenkomt! Wie zijn het die in den grond ook zoo beſtaan als David? Weet ge waaraan gij 't zult kunnen weten?

Eerst. Die zich zoo haatelijk en met zoo veel beweginge en indrukt verzeenigen met zulke teksten; zij zouden ze wel opeten: zij willen daarmede leven en ſterven. Ach! zulke teksten zijn hun zoo goed als ze op hun ziek- en doodbedde liggen. Als ze ſterven moeten/ dan liggen zij daar zoo ootmoedig mede te werken in hunne ziele. Gij zult ze zoo arm en zoo naakt bij zichzelven vinden als ze voor God komen.

Ten tweede. Die zoo gaarne ſchuld bekennen. ô! Daar is zoo eene goedwilligheid bij dezulken. Zij willen de ſchuld niet verbloemen. Zij zijn zoo in hun ſchik/ als zij kunnen zeggen: Mijne zonden make ik U bekend, en mijne ongeregtigheid bedekke ik niet. Ik zal belijdenisse doen van mijne overtredinge voor den Heere, Ps. XXXII: 5.

Ten derde. Die zoo gewillig zijn om hun eigen werk te verloochenen voor den arbeid van Chriſtus. Al mijn werk/ zeggen zij/ is maar een gebroken bak/ een wegwerpelijk kleed: ik kan er niets in vinden; ik ſchame mij om er mede voor God te komen. Wege ik mijnen arbeid en Chriſtus arbeid tegen malkander/ ach! dan moet ik van den mijnen zeggen/ gij zijt gewogen/ maar gij zijt te ligt bevonden.

Ten vierde. Die voor Chriſtus wel wat zouden willen laten/ al hun vermaak/ gemak/ goeden naam/ ja hun leven/ als het noodig is. Zij zien zulk eene ſchoonheid en noodzakelijkheid in Chriſtus/ en in Hem gevonden te worden/ dat ze wel alle dingen ſchade en drek zouden willen rekenen om Chriſtus te gewinnen/ Phil. III: 7—9.

Ten vijfde. Als God hen door zijn Geest zoo naakt/ zoo ontbloot van alles/ naar Jezus brengt/ dan kunnen ze zelfs de beroovinge van alle hunne ingebeelde goederen met blijdſchap aanzien. Ik ben niets/ zeggen ze/ en Jezus het al.

Ten zesde. Komt het eigen in hun harte/ dan zijn ze niet in hunne beste, maar in hunne allerslechtſte kleederen. Als mijn hart mij zoo wil opſchikken/ zeggen ze/ dan moet ik uitroepen: alle mijne geregtigheden zijn als een wegwerpelijk kleed/ Jes. LXIV: 6.

Ten zevende. Die zoo gaarne te herte gaan/ en 't voor zulken gelukkig talent rekenen/ als men niet zichzelven noch een ander wijst

op

op geſtalten en pligten/ maar tot de genade Gods in Chriſtus: bij die leve ik/ zeggen ze; dat is 't mezg van mijne ziele/ zeggen ze; dan hebbe ik wel te liefke geweeſt/ als pligten en Christus gepaazd wozden; ik ben niet tevzeden als Christus of pligten maaz alleen geſtelt wozden. Philippus wilde Nathanaël naaz Christus hebben/ maar niet afzeliken van zijne pligten. De Apostelen wilden die drie duizend wel naaz Christus hebben/ maaz niet van hunne verslagenheid: zij wilden de vezſlagenheid niet weg hebben. Ontmoet ge dezulken/ dat ze van hunne geſtaltens en genadens eens wat ophalen/ zij zeggen/ mag ik het niet eens wat ophalen/ Heere? Ja/ zegt God/ gij moogt het op de wereld wel eens wat doen/ maaz vooz mijnen tzoon zult ge het eeuwig en volmaakt doen: daar zult ge het uitvzeiden hoe bewogen en vol liefde gij wel waazt; wat kenteekens gij wel onderbonden hebt. Laat ik in den hemel komen/ zeggen ze/ dan zal ik ez van ſpzeken. Zij willen ez hier ook wel eens van ſpzeken/ als van de genade Gods en de vruchten van Christus verdiensten. Maar/ Heere/ zeggen ze/ anders wil ik er niet van ſpzeken: ja ik zoude het zelfs tegengaan als er iemand van mijne deugden ſpzak. En al haalde Gij ze zelf op/ als er Matth. XXV ſtaat/ ik zoude zeggen/ waaz heb ik dat en dat gedaan?

Ten achtste. Dezulken zeggen/ als ik van uwe genade ſpzeke/ zoo doe ik het als van bewijsjes dat Chriſtus vooz mij geſtozven is. Het geloove/ dat goed is/ legt Chriſtus in alles tot eenen gzond. Als ge zoo doet/ dat is zuivez; anderz elk heeft een Pauz in zijn hazte/ dat was de eezſte religie.

Daaz hebt ge onze twee stukken uit dezen heezlijken Psalm. Wij en gij/ dienden wij 't jaaz zoo niet te beginnen en zoo te eindigen? Dienden wij ook zoo niet te bidden: En treed toch niet in 't gerigte met uwen knecht, want niemand die leeft en zoude voor uw aangezigte regtveerdig zijn? Ik kome bij U om pardon. Laat dat mijne en uwe dagelijkſche oefeninge wezen. Wij weten niet wanneer wij ſterven zullen; maar als uw mond niet zal kunnen ſpzeken/ laat dan die teksk in den mond van uwe ziele ſpzekende wezen.

AMEN.

DER-

DERTIENDE
PREDIKATIE,

OVER

JES. LV : 7.

De godlooze verlate zijnen weg, en de ongeregtige man zijne gedachten.

OP EENE DANKZEGGING NA HET AVONDMAAL.

Wij lezen/ Hebr. VI: 1, dat de Apostel verscheidene fondamentele stukken en artikelen van 't Christendom optelt; en daar telt hij ook onder/ dat een menschе bekeerd moet worden van de doode werken.

Eerst. Dat is een grond-artikel en een vast fondament/ dat een menschе moet hebben/ of zijn geheel gebouw deugt niet.

Ten tweede. 't Is niet alleen een fondamenteel artikel; maar het is ook een zeer oud artikel; 't is bijna het alleroudste na den val; God predikte het al aan Kaïn: Is er niet, indien gij wel doet, verhooginge? maar indien niet, de zonde ligt aan de deure; 't is een artikel dat gepredikt is in de eerste wereld; en het wordt gepredikt in de tweede wereld; ja/ het zal gepredikt worden tot dat de Zone Gods zal komen op de wolken.

Ten derde. 't Is ook een artikel daar alle de trouwe Predikanten geheel de wereld door op gestaan hebben. Men wil hebben/ dat alle de Predikanten eenparig zullen zijn; maar alle de trouwe Propheten en Predikanten van alle eeuwen hebben vroeg op geweest en dit gepredikt/ Jer. XXV: 4—6.

Ten vierde. Nog eens/ het is een artikel dat Predikant noch lidmaat niet missen kan: wie hij is/ groot of klein/ dienstbare of vrije; niemand mag daar gebrek aan hebben; of zoo hij er gebrek aan heeft/ zoo zal hij bij zijnen dood eenen gesloten hemel en eene geopende helle vinden. Zonder heiligmakinge zal niemand God zien, Hebr. XII: 14 Legt het toch op uw harte/ gij die de bekeeringe nog mist.

Ten vijfde. Niet alleen is 't een artikel dat niemand missen mag; maar het is ook een uitermate aangenaam en vermakelijk artikel. Vraagt het eens aan een zondaar/ die bekeerd geworden is/ wanneer hij regt vermaakt hadde? Hij zal zeggen/ toen ik mijne voeten op den weg naar

den

den hemel ging zetten; vraagt het den Kamerling, wanneer hij zijn weg met blijdschap reisde? Hij zal zeggen/ toen ik bekeerd was/ Hand. VIII: 36. Vraagt het den stokwaarder, wanneer hij verheugd was? hij zal zeggen/ toen ik met al mijn huis aan God geloovig geworden was. Hand. XVI: 34. Vraagt het aan Zacchéus, wanneer hij verblijd was? hij zal zeggen/ toen ik den Heere Jezus in mijn huis en in mijn hart ontving/ Luc. XIX: 5, 6.

Ten zesde. Ja het is een voordeelig artikel; de nature ziet er tegen op/ maar als men er deel aan krijgt/ dan is 't uitermate wel/ zij lijden in geen ding schade. Ziet het in den verloren zoon, leed hij wel schade? Hij zeide: Ik zal opstaan, en tot mijnen vader gaan, Luc. XV: 18. In plaatse van schade, het gemeste kalf wierd geslagt/ hij kreeg 's vaders troetelinge. Zoo is 't/ als een zondaar zich bekeert/ hij lijdt geen schade/ maar de Heere zegt: Keer weder, gij afkeerige kinderen, en Ik zal uwe afkeeringen genezen; verlaat uwen goddeloozen weg/ en Ik zal u genade geven; Ik zal het u alles kwijtschelden; ik vergeve menigvuldig, zoodat gij het zelfs niet zoudt hebben durven denken/ zulken somme schelde Ik u kwijt; Ik zal ze uitdelgen/ en Ik zegge u/ Ik gedenke in eeuwigheid daar niet meer aan.

Ziet daar/ geliefden/ zoo spreekt onze God in dat breed dat wij u voorgelezen hebben. Een zondaar mogt om heel de wereld niet willen/ of het stond in den Bijbel. In het 53ste kapittel betoont de Profeet het Hoofd der kerke in zijn lijden. In het 54ste toont hij de leden der kerke uit alle geslachten; en hij wijst ook aan het verbond, op en in 't welke zij den Heere toegevoegd worden. En in dit 55ste kapittel toont hij de goederen des verbonds, de wijn en melk. Wat is die wijn en melk? De verzoeninge met God/ de geregtigheid in Christus/ de geestelijke gaven/ als geloove/ heiligmakinge en blijdschap. Die wijn en melk dat zijn de eerstelingen van den hemel hier/ en de heerlijkmakinge hiernamaals/ 't is de regtvaardigmakinge, heiligmakinge, en de eeuwige heerlijkheid.

Voor wien zijn nu die goederen? Voor hongerigen en dorstigen, die geen geld hebben/ die 't bij zichzelven en alle schepselen opgeven/ en verloren zijn; zij hebben geen penning noch penningswaarde/ 't zijn armen van geeste, zij hebben niet met al; bij die armoede hebben zij zulken dorst. Een arme die ziet den wijn, hij ziet de melk; ik hebbe er wel trek toe/ zegt hij/ maar ik ben doodarm; ik wilde wel geregtvaardigd/ geheiligd en verheerlijkt worden. Nu zegt God/ koopt wijn en melk, en uw koopen zal mijn geven wezen/ grijpt het aan/ gij hebt het voor niet. Worden wij niet met al geven? Neen/ zegt de Heere/ neemt de wateren des levens om niet. Nu mogt iemand denken/ is er voor mij raad om zulken gestalte te krijgen? Ja/ zegt de Heere/ geest

uw geld niet meer uit voor hetgene dat geen brood is, en uwen arbeid voor hetgene dat niet verzadigen en kan; jaag daar zoo niet naar. Als gij zult moeten gaan sterven/ ach! zult gij dan zeggen/ ik hebbe zulken dorst! al waart gij een koning/ gij zult niet kunnen bestaan/ wert niet om die dingen. Zij mogten zeggen/ is er nog een middel? ja/ zegt God. Neigt uwe ooren ende hoort, en Ik zal dan een eeuwig verbond met u maken, en u geven de gewisse weldadigheden Davids. Zij mogten denken/ dat is wel voor een Jode. Neen/ de tijd komt ook/ zegt God/ dat Ik den Heere Jezus zal stellen tot een getuige en een vorst en gebieder der volken. Hij zal ook koning over de Heidenen zijn; want Mij is dat niet te wonderlijk om het uit te voeren; zelfs zullie volken/ die nooit van Mij geweten hebben/ en Mij niet gekend hebben/ op het 5de vers/ ja/ daar de Heere Jezus geen kennisse aan hadde/ vreemdelingen van de verbonden der beloften. Wat zult Gij er mede doen/ Heere! met zulken gelijk wij zijn? Ik zal ze roepen, zegt de Heere. Zal het vrucht hebben? Ja/ zij zullen komen loopen. Waarom zal 't hun te doen zijn? om wat goud of rijkdommen? Vraagt het hun eens/ waarom zij komen loopen? Het zal zijn om des Heeren uwes Gods wille; om Christus/ om genade/ om den Geest. Dan mogten ze denken/ Heere/ zullen wij niet te laat komen? Neen/ Zoekt den Heere, terwijl Hij te vinden is, roept Hem aan terwijl Hij nabij is, vs. 6. Als de Heere buiten u werkt/ in uwen vrient/ in uwe buren/ roept dan/ terwijl Hij nabij u is/ en zegt/ kom tot mij ook in/ Gij gezegende des Heeren/ waarom zoudt Gij buiten staan? Waarom zoudt Gij mijne buren een visite geven/ en mij niet? Koept/ terwijl Hij zigtbaar en tastelijk werkt in anderen. Wel Heere/ mogten ze zeggen/ wat heb ik gedaan! ik ben zoo goddeloos! hoe gruwelijk hebbe ik gezondigd! is er voor zulk eenen nog wel genade te krijgen? Ach ja. Wat weg moet ik dan inslaan? Godlooze, zegt God/ verlaat uwen weg, en ongeregtige man, verlaat uwe gedachten, vs. 7. Daar mogt een goddelooze op zeggen/ ach Heere! dat kan ik niet denken/ gelijk overtuigden voorgaans zeggen Wat zegt God daarop? Mijne gedachten zijn niet als ulieder gedachten, en mijne wegen zijn niet als uwe wegen, vs. 8, 9. Zij mogten zeggen/ wel Heere/ hoe zoude dat zoo kunnen wezen? Wel/ vraagt het eens/ zegt God/ die regen en die sneeuw, hoe die op de aarde komt/ en vraagt het/ wat uitwerkinge dat ze doet? Zij bevochtigt de aarde, en maakt, dat ze voortbrenge en uitspruite; en zij zal niet ledig tot Mij wederkeeren; zoo zal 't met mijn Woord ook gaan: Ik zal 't laten predikken/ Ik zal 't gelijk den regen en den sneeuw laten vallen: zij keeren niet ledig weder; zoo zal 't met mijn Woord zijn/ het zal dat doen daartoe Ik het zende/ vs. 10, 11. En daarop zegt God/ zal elk als in de handen klappen, de veranderinge zal zoo groot zijn/ dat elk zal zeggen/ daar is een mirakel geschied; en elks

op-

opſchrift zal zijn/ mij is barmhertigheid geschied, vs. 12, 13. Dat is zoo de loop van dit ganſche kapittel. Gij kunt wel zien/ dat wij geen tijd hebben om dit 7de vers geheel te verhandelen. Gij zult er twee stukken in vinden.

Eerst. Den eisch Gods. Zij moesten iets laten en iets doen. Wat moesten zij laten? Godlooze, verlaat uwen weg, en ongeregtige man, verlaat uwe gedachten. Wat moesten zij integendeel doen? zij moesten zich bekeeren tot den Heere.

Het tweede stuk is de aandrang van het nut, dat er voor den zondaar in ligt: Zoo zal God Hem zijner ontfermen, en Hij vergeeft menigvuldiglijk:

Tegenwoordig hebben wij in onze gedachten het eerste gedeelte van het eerste stuk te bezien; namelijk wat God wilde dat zij laten zouden; daarna/ zoo God wil/ het tweede stuk, en dan den aandrang.

I. In dit eerste stuk hebt gij een godlooze, die heeft een' weg; en een ongeregtige man, die heeft gedachten.

II. Gods eisch, dat de godlooze zijnen weg verlate, en de ongeregtige man zijne gedachten.

III. Wie dit spreekt/ en tot wien er gesproken wordt?

I. Wij hebben hier een godlooze en een' ongeregtigen man. Moeten wij door den godloozen en ongeregtigen man verstaan de Joden bepaaldelijk/ die de verraders en moordenaars van den Heere Jezus geworden zijn? of moeten wij daardoor verstaan den antichrist of iemand anders? Om rond en plat te spreken/ wij verstaan daardoor alle natuurlijke menschen, die door de zonde van God afgevallen zijn. Daar is geen grond toe om dit te bepalen tot de Joden, of de Heidenen, of den antichrist. Wij verstaan door dien godloozen en ongeregtigen man al wie goddeloos is/ wie hij zij/ Jood of Heiden. Dat zullen alle Gods kinderen gaarne bekennen/ die hunne religie verstaan/ dat daardoor verstaan moet worden elk natuurlijk mensch, al was hij nog zoo deugdzaam/ al was hij als dien jongeling, Luc. XVIII. Hij is evenwel een godlooze en een ongeregtige.

Laat ons eerst zien/ wat een godlooze is/ en dan wat een ongeregtige man is

A. Wat is een godlooze?

Eerst. Het is een menſchje die van God los is/ hij kan God gemakkelijk laten varen/ hij wil aan God ook niet gebonden worden; wil iemand hem met banden van liefde aan God binden/ hij zoude zeggen/ laat ons zijne banden verbreken. Daar is hem weinig aan gelegen of God zijn vriend of vijand is.

Ten tweede. 't Is zoo een die zonder God is/ gelijk een zorgelooze of liefdelooze genoemd wordt/ die zonder zorge of liefde is; zoo is een godlooze, hij zoude wel in zijn harte zeggen/ daar is geen God. Kan hij geen

Atheïst in de beschouwinge zijn/ hij is 't in de praktijke. Eilieve/ let er toch op/ zijt gij niet bekeerd/ gij zult er u als in eene schilderije in zien.

Ten derde. 't Is zoo een/ die beroerd en gejaagd is van binnen; hij is vol schrik in zijn harte/ hij weet geen raad/ hij heeft een beul van binnen/ die hem geduric pijnigt/ en hij beroert zijn huis, hij beroert de wereld, de kerke, de gezelschappen, en het geheele land. Zoo er iemand een beroerder Israëls is/ het is een godlooze.

Ten vierde. Het is een die zonder geregtigheid is; hij heeft geene geregtigheid naar de wet, noch naar het Euangelium. Hij is als een onreine

Ten vijfde. Het is een veroordeelde: zijne conscientie en de Bijbel vonnissen Hem/ God en de vromen verdoemen hem.

Ten zesde. Hij leeft ongebonden, de eene min/ de andere meer; hij is durig in de zonde. Hij bedrijft ze zonder maat of paal/ en al hadt gij hem nog zoo lief/ en al gebruikte gij nog zoo vele middelen/ gij kunt hem niet stuiten.

Ten zevende. Hij weet zelf raad. Ik zal wel zalig worden/ zegt hij/ hij heeft geens dings gebrek. Zij pleisteren zich met loozen kalke/ zij genezen de breuke op het ligtste.

Zoo een' godlooze nu heeft een weg, en dat is ZIJN weg. Wat moet gij door dien weg verstaan? een mensch zijn leeftijd. Wij lezen Prov. XXX: 19 van een' weg, van een schip in de zee en een weg van een' arend in de lucht, en een' weg van een' slange op eenen steenrots. Maar welke is de weg van een mensche? Dat is zijn levenswijze, zijn gedrag/ zoo als hij hem daarin aanstelt/ dat is zijn weg. De godlooze heeft een breeden weg, kromme paden, wegen die niet goed zijn. Hij is trotsch/ hoovaardig/ hard/ dwalende/ menigerlei begeerlijkheden en wellusten dienende; hij is dwalende in zijne religie en gevoelens/ hij is vol zotte inbeeldingen/ hij is gansch vreemd en verkeerd in zijn hooren/ zien/ spreken/ denken/ doen en laten; hij is zoo los/ 't is zulken schadelijken weg. Dat breede pad/ dat zondige pad/ daar komt hij op door zijne geboorte/ hij komt goddeloos in de wereld/ en komt er geen bovennatuurlijke kracht van den Heere/ hij gaat er in voort/ en sterft hij/ zoo valt hij in de helle en daar is geen wederomkomen aan.

Waarom wordt een mensche zijne levenswijze een weg genaamd?

1. Omdat een weg gemeen is. Velen wandelen op dien weg.

2. Een weg is zigtbaar, zoo ook de levenswijze van een mensch/ en bijzonder van een' godlooze; zij stekken 't onder geen stoelen of banken; zij leven ruim/ zij schamen zich over hunne kwade ranken niet.

3. Daarom een weg, men gaat/ als men ergens naar toe wil/ van den eenen weg op een' anderen weg. Zoo ook/ men gaat van zijne geboorte naar zijn graf/ en men is er niet meer/ gelijk er van Enoch staat: God nam hem weg, en hij was er niet meer. Zoo zal er/ doch

in

in een' ſtwaden zin/ van den godlooze gezegd wozden/ die vloeker, die speler, die onbekeerde mensch is er niet meer/ hij is weg.

4. Op een' weg, daaz gaan ez velen op. De man neemt het wijf mede/ en het wijf den man; de ouders de kinderen/ de vrienden en de buren malſtanderen. Dat is een weg, en dat is de reden waazom het gedrag een weg genaamd wozdt.

Maar het is ZIJN weg; waarom?

1. Het is hem eigen/ Gen. VI: 5. Het gedichtsel der gedachten van 's menschen harte is t' allen dage alleenlijk boos: het goddeloos leven is hem natuurlijk eigen.

2. Het is ZIJN weg, hij dort de keure. Abraham zeide tegen Loth, kiest waaz gij tzelven zult/ en Loth bezkoos naaz Sodom te tzelven. Zoo zegt God tot de menſchen/ als zij tot jaren van onderſcheid gekomen zijn/ jongeling of jonge dochter/ kiest wat weg dat gij wilt wandelen. Wat verkiezen nu de godloozen? Zij verkiezen hetgene daar God geen luſt aan heeft/ Jes. LXV: 12. En zij moeten nog zoo bezontſchuldigd gehouden wozden/ dat zij zoo kiezen.

3. 't Is ZIJN weg, in tegenſtellinge van den weg Gods, en in tegenſtellinge van den weg der vromen, die hebben ook een weg, Ps. I: 6. Hij wil zijn weg wel weten; hij ſpzeekt zijne zonden vrij uit als Sodom; hij weet niet van ſchaamrood te wozden.

4. 't Is ZIJN weg, daar hij al zijn bezmaak op heeft/ dan is hij in zijn element als hij daarop wandelt.

B. Hiez bij den godlooze hebt gij een' ongeregtigen man, en die heeft gedachten, dat zijn ZIJNE gedachten. Sommigen maken dit onderſcheid/ een godlooze, zeggen ze/ zondigt tegen de eerste tafel van de wet/ en een ongeregtige tegen de tweede tafel van de wet; de eerste, zeggen zij/ geven Gode niet dat Godes is/ en de tweede, zeggen zij/ geven den mensche niet dat hem toekomt. Anderen meenen/ daar is geen onderſcheid/ het is hetzelfde/ en dan meenen zij/ dat die hezhalinge van God daarbij geſtelt wozdt/ om te toonen/ dat de zonde zoo leelijk is/ dat ze met geen eene name of pzente kan getoond wozden. Het ſcheelt ons niet veel/ of gij het onderſcheidt/ of niet/ alleen willen wij/ dat gij onder dezen ongeregtigen man ook begrijpt de vzouwen/ de kinderen/ de jongelingen en de maagden; wij willen/ dat gij er alle natuurlijke menſchen onder begrijpt.

Wat is nu een ongeregtige man? Het is een man die vol ijdelheden en beuzelingen is/ die zichzelven veel moeite aandoet/ 't is zoodanig een/ die zich afſlooft in ijdele dingen/ die kaſteelen in de lucht maakt: ô hij bouwt zijn gebouw op een zandgzond; hij meent/ hij zal wel zalig wozden op den bzeeden weg; 't is een ijdel man/ hij houdt zich met ijdele dingen op; hij is vol loſſe conſepten/ die geen gzond

hebben; hij is rijk in zijne oogen/ hij meent/ God is zijn God; hij houdt zich met losse inbeeldingen op van zijne beheeringe/ die hem niet te ontnemen zijn.

Die ongeregtige man heeft gedachten. Daar is toch geen mensche zonder gedachten; hij maakt/ hij heeft zijne overdenkingen/ die hem diep van God afleiden; zijne gedachten zijn snel/ vlug/ ijdel/ goddeloos. Gen. VIII: 21. Jer. IV: 14. 't Is als eene geheele smitse van ondeugdzame gedachten en kwade ranken: Uit het harte komen voort booze bedenkingen, enz. Matth. XV: 19. Hij heeft niet één gedachte, maar het zijn gedachten, hij heeft eene menigte gedachten, zij zijn vele in getal en soorte; zij kunnen 's nachts niet slapen van hunne sufferijen/ dan beleggen ze hoe zij dit of dat doen zullen/ hoe zij dit of dat bezorgen zullen; hun hoofd rookt van alle de gedachten/ en het zijn alle gedachten buiten God; elke gedachte spreekt het uit dat zij genadeloos zijn.

Daar hebt gij den ongeregtigen man, die zijn doen zoo besteekt en zoo beleidt; daar zegt nu de Geest Gods van dat het ZIJNE gedachten zijn. Waarom zijn het ZIJNE gedachten? Omdat zij hem bijzonder eigen zijn. 't Is toch wat wonders/ als menschen eender gedachten hebben. Elk heeft zijne bezwaarlijke gedachten/ die hem nuttigst voorkomen; die hij alleen voor zichzelven houdt; wat uitwendige betooninge dat hij maakt/ hij heeft evenwel gedachten die nooit iemand weten zal: dat geheim is voor hem alleen.

II. Nu komt de groote God/ en Hij stelt zich in het midden van den godloozen en ongeregtigen man, en Hij zegt: Ik hebbe een woord en een eisch aan u/ hoor/ hoor. Wat is 't Heere? mogten ze zeggen: wel/ godlooze, verlaat uwen weg, en ongeregtige man, verlaat uwe gedachten. Dat is de eisch, en daarvan zal Ik niet ophouden zoo lange als gij leeft/ zegt de Heere: Ik zal aanhouden met zegeningen en slagen tot op uw doodbedde toe; Ik zal roepen/ scheidt er toch uit/ doet het contrarie/ bekeert u tot den Heere/ verlaat uwen weg niet half/ of gij doolt. Gij moet het niet maar doen als het reens nijpt/ gelijk de Niniviten, en zulk soort; neen maar/ zegt henen uit/ 't is lang genoeg de zonde gedaan/ 't is lang genoeg mij met zulke zotte gedachten opgehouden; stapt er van af/ van den boozen weg/ en stapt over op den goeden weg; gij slechte/ verlaat uwe slechtigheden/ en leert/ en keert op den weg des verstands. Prov. IX: 6.

Gij zult zeggen/ wat is dat: Wat doet een zondaar dan als hij zijnen weg verlaat, en zijne gedachten? Wat eischt God dan?

Eerst. Dit: hij wordt anders van oordeel over zijnen weg en levensgedrag als hij te voren was. Alle de waardije en de achtinge die hij te voren voor het zondig leven hadde/ gaat weg; ik zie/ zeggen ze/ dat mijn vorig leven zot/ schandelijk en rebellig was/ dat het een onbeta-

me-

melijk en bezbloeskt leben was. Paulus, die te voren zoo vele achtinge voor zijnen weg hadde/ konde zeggen; 't Gene mij gewin was, hebbe ik nu schade en drek gerekend. De toovenaars, die te voren zoo vele achtinge voor dien weg hadden/ toen ze bekeerd wierden/ verbrandden zij openlijk de tooverboeken, daar ze te voren wel eene groote somme gelds voor wilden geven/ Hand. XIX: 19. Zij hebben niet alleen gerne achtinge meer voor dien weg en die zondige gedachten, maar zij kwellen zichzelven daarover/ als dezelve in hunne harten opkomen/ en zij verbelen zich.

Ten tweede. Dan verlaten zij hunnen weg en gedachten, als zij geene liefde meer voor hunnen ouden weg hebben; de liefde word dan in haat veranderd/ in eenen gezetten haat. Hetgene ik hate dat doe ik, zegt Paulus, Rom. VII: 15. Dat zondig levensgedrag is het voorwerp van hunnen haat/ even gelijk als de verloren zoon, toen hij genegenheid kreeg om van zijn vorig leven af te gaan. Daar zij te voren over opsprongen/ daar schreijen en treuren zij dan over; daar zij te voren over in hunnen schik waren/ daar zijn zij nu bedrietig over.

Ten derde. Zij verlaten hunnen weg en gedachten, als zij met hunne zielen in de eenzaamheid gaan/ en zeggen/ wat zal ik gaan doen! den vorigen weg daar duyven zij niet meer op wandelen; wat zal ik nu gaan doen/ zeggen zij/ om van dien weg af te blyven? en onder kniebuigingen zeggen ze/ Heere! ik valle voor uwe voeten neder/ en ik zegge het zoo hartelijk/ ik kan de zonde niet meer doen/ ik moet God dienen/ Jos. XXIV: 15, ô God/ zeggen ze/ Gij zijt de getuige/ en al wat getuigen kan/ ik kan niet langer hinken op twee gedachten; ach God/ ik woude dat ik mijn leven op den weg der zonde niet geweest hadde/ ik hebbe verloren geloopen/ ik hieze hartelijk den anderen weg.

Ten vierde. Zij beginnen 't in hun huis en overal te toonen/ dat ze de keure gedaan hebben/ het word openbaar/ zij keeren zich af van hunnen ongeregtigen weg; die een vloeker was/ doet het niet meer; die naar de kroeg ging/ gaat nu naar de kerke; die ongodsdienstig was/ wordt godsdienstig; die pleeg met de kaart te spelen/ leest nu in den Bybel/ hij keert het aangezigte af van alle die gruwelen.

Ten vijfde. Zult gij dat vinden/ dat ze zeggen/ ik wil er afblyven voor altoos en eeuwig; ik wil niet zijn als degenen die hunne hand aan den ploeg slaan/ en die weder terugge trekken; ik moet niet zijn als eene bedriegelijke boge/ of als een onbestuisd paard in den strijd/ maar ik wil van dien kwaden weg eeuwig afblyven.

Ten zesde. Ik wil er nooit weer opkomen; wat occasiën mij mogten voorkomen/ wat dreigementen of beloften aan mij gedaan worden/ het kost wat het kost/ ik kan niet meer zoo leven/ al kostte 't mij de

vrien-

vriendſchap van menſchen/ al koſtte 't mij goed en bloed/ al zeide elk/ ik hate u/

Ten zevende. Nog voor 't laatste; zoo een zegt: ach Heere! ik bedel maar om genade en krachten/ en leid mij dan naar uwen raad/ ik bedinge niets uit/ geef mij maar voorkomende/ medewerkende en achtervolgende genade/ ondersteunende en verzoosende genade/ en eindelijk volmakende genade: mijne oogen zien op U/ opdat Gij mij genadig zoudt zijn. Daarop komt eene tastelijke en voorbeelende bekeering: Hij bekeere zich tot den Heere, en tot onzen God. En daarop volgt het nut; Hij vergeeft menigvuldiglijk. Dat is de stof/ als het God belieft/ die wij daarna zullen zien.

III. Nu/ wie spreekt dit, en tot wien woordt dit gesproken?

Dit spraak Jezus; Hoe dikwijls, zegt Hij/ heb Ik u willen vergaderen, maar gij en hebt niet gewild; dat zeide de Geest, alle de eeuwen door: Die ooren heeft die hoore, wat de Geest tot de gemeente zegt. Dat zegt de Profheet Jesaja, opdat ze het verderf zouden voorkomen. Dat zegt Johannes den Dooper: Brengt dan vruchten voort der bekeeringe weerdig. Dat zeiden alle de Apostelen: God verkondigt nu allen menschen alomme dat zij haar bekeeren. Zij zeiden: De nacht is voorbijgegaan/ wandelt dan niet in slaapkameren en onuchtigheden; wandelt als kinderen des daags. ô! Zondaar/ zondaar! bekeert u/ was al wat zij predikten. Het was de tale van de bekeerde menschen: van de vrouwe tot den man/ van de ouders tot de kinderen/ van de hoofden des huizes tot hunne dienstboden/ van de vrienden tot de vrienden/ van buren tot buren; zij konden 't verderf niet zien van de onsterfelijke zielen; 't Is de tale geweest al de eeuwen door. Tot wien was het? Tot elk die in den natuurstaat was. Gij kunt dat wel merken/ dat het tot alle natuurlijke menschen is; Godloozen, tot u is het woord: bekeert u.

Nu nog een woord/ zoo kort als wij kunnen tot slot.

Geliefde toehoorders/ om geheel de wereld mogten wij niet willen/ of deze tekst stond in den Bijbel. Wat is het een geluk/ dat wij zulk een Bijbel hebben/ daar zulke teksten in staan/ en dat die gepredikt worden aan ons/ terwijl wij nog leven onder de mogelijkheid van te kunnen zalig worden. Wierd zoo een tekst eens gesproken aan de poorte van de helle/ hoe aangenaam zoude het hun wezen! En zouden de duivelen en verdoemden naarstig zijn om toe te luisteren/ hoe kunnen wij dan zoo vadsig zijn om toe te luisteten? Hoe kunnen wij dan zoo traag zijn? Men zoude zeggen/ zoude er wel een zondaar zijn/ die het niet zoude willen doen? Zoude er hier aan deze plaatse wel een zijn? Maar/ ach arme! de meeste van allen die hier zijn/ willen niet: 't en komt op geen duizend aan.

Wij willen eenige kenteekens stellen van die niet en willen; en eenige

ge kenteekens van die wel willen. En dan zullen wij die alle beide nog wat zoeken te behandelen.

A. Waaraan kan men zoo een kennen/ die zijnen weg nog niet verlaten wil?

Eerst. Daaraan/ als dat geprediкt wordt dat hij zijnen weg moet verlaten/ zoo een stuift er tegen op/ en hij zegt/ nu zal ik het nog minder doen: hij treft de zonde met hoorden der ijdelheid/ met dikke trouwen/ en hij doet moeite om bovenmate te zondigen; Ja/ in weerwille van God/ verkiest hij dien weg/ en hij wordt alle jaren allengskens erger.

Ten tweede. Zoo een wil liever den zaligen God/ en zijn volk/ en Gods Woord en weg verlaten/ als dat hij den zondigen weg verlaten zoude. Hij wil nog liever al wat deugdzaam is verlaten/ als dat hij al wat ondeugdzaam is verlaten zoude.

Ten derde. Zult gij hem daaraan kennen: hij is niet eens over zijnen weg bekommerd. Gij zit en staat hier; zijt gij uw leven over uwe levenswijze wel eens bekommerd geweest? Gij zijt op dien zondigen weg geboren; bloedrens/ hoovaardigen/ ijdelen/ hebt gij uw leven wel eens gezegd/ ach Heere! zoude er aan mijn' weg wel een goede uitslag wezen? Beziet het eens/ of gij uw leven die brage wel gedaan hebt. Hebt gij die vrage niet gedaan/ zoude ik bloedrer/ wereldsche/ speler/ wel zalig worden? Gij zult dan zekerlijk verloren gaan.

Ten vierde. Als gij een menschе ziet/ dien gij weet dat u over uwen zondigen weg zoude aanspreken/ gij schuwt hem; gij zijt zoo vreesachtig. Moet gij eens in een gezelschap wezen daar zulke menschen zijn/ gij hebt zoo vele beletsels; gij weet niet hoe gij er uit zult raken; gij vreest dat ze aan 't stuk van de bekeeringe zullen komen; al waren 't uwe ouders of bloedvrienden/ dan zijn zij uw vijand.

Ten vijfde. 't Is zoo een/ die zoo veel uitvlugten heeft. Wilt gij dat wij die uitvlugten eens voorstellen en oplossen?

1. De eene zegt/ ik ben nog zulken jongen bloeme/ en zoude ik dat zimelig leven gaan leiden! Wel jong mensch/ zult gij zoo spreken? Daar zijn er zoo vele in de helle/ die dat ook al gezegd hebben. Wel ik antwoorde u/ het is zulken edelmoedig en verstandig leven. O Vraagt het eens aan den jongeling Samuël, die zal het u wel anders zeggen; vraagt het eens aan een jongen David; vraagt het eens aan een jongen Timotheus; vraagt het God af/ of de jongeling niet aan God moet denken/ Pred. XII: 1.

2. Een ander zal denken/ ik ben al te oud, ik hebbe nergens lust aan. Wij zeggen/ wel oude zondaar/ foei/ duizt gij dat zeggen? Zijt gij al te oud/ daar gij haast gaat sterven? Wilt gij dan alle de jaren aan den duivel geven? Hoe zult gij uw hoofd tot God kunnen opheffen?

3. Anderen hebben deze verschooninge/ ik hebbe geen tijd; ik kan van wege mijn beroep niet. Ik antwoorde u/ ziet eens wat een' hazden heer gij aan den duivel hebt; hij geeft u nacht en dag zoo veel werk/ dat gij geen tijd hebt om aan de bekeeringe te denken.

4. Een ander zegt/ ik zoude het wel doen/ maar ach arme! ik sta onder mijn man/ onder mijne onderzaten/ onder mijne voogden. Ach arme! ik ben dienstbaar; ik sta onder mijn volk/ die zouden er tegen wezen. Wel oordeelt het zelf/ wie gij meer moet gehoorzaam zijn/ God of de menschen.

5. Ja/ zegt een andere dienstbode/ het zal op mijn volk komen; Ik antwoorde u/ elk zal zijn eigen pak dragen; gij moet zoeken vrij te worden/ of bij zulken te komen/ daar gij tijd hebt.

6. Ja/ zal een ander zeggen/ daar is geen aanzien in de dienst van God/ men verliest er alle zijne achtinge. Gij dwaalt/ een regtvaardige is overtreffelijker als zijn naaste; ja/ daar is gewin in/ maar geen verlies/ gij zult den zaligen God gewinnen/ en dat is meer als de gunste van menschen.

B. Wie wil er zijn weg en zotte gedachten wel verlaten?

Eerst. Die God tot zichzelven gebragt heeft; hij zegt/ Heere! wat zie ik daar voor een vlamme aan 't einde van mijnen weg! ik loope verloren.

Ten tweede. Ik schrikke/ zegt zoo een/ dat ik zoo digt bij de helle ben; ik hadde maar één snik te geven/ en ik was dood en verloren.

Ten derde. Zoo een zegt/ ach Heere! ik moet zeggen dat ik een arm wicht ben; ellendiger als ik ben is er niemand in de wereld.

Ten vierde. Ach! zeggen ze/ ik ben zoo bekommerd/ hoe het met mij zal gaan; Zal het wél met mij afloopen! mijn hart is zoo vol kommer.

Ten vijfde. Ach Heere! zeggen zij/ ik wil van dien weg af/ aanstonds/ dadelijk en opregt.

Ten zesde. Zoo een zegt/ ach Heere! ik wil tot u overkomen/ en niemand zal het beletten. Ik kieze U/ ik zal U aankleven.

Ten zevende. Zoo een treurt over de zonde; hij kermt en klaagt over zijne ongeregtigheden. Hij zegt/ ik hebbe een walge van mijzelven. Ik wil alle mijne schulden voor U belijden; ik wil voor U op mijne knieën vallen/ en in een verbond met U komen/ en de tranen rollen zoo langs het aangezigte. Ach Heere! zeggen zij/ zult Gij mij wel willen aannemen? ik kome met zakken om mijne lenden/ en met koorden om mijn hoofd; ik hebbe gehoord/ dat Gij een goedertieren Koning zijt.

Wat denkt gij/ die bekeerd zijt/ hebt gij uzelven niet klaar kunnen binden? En gij/ die nog onbekeerd zijt/ hoe hebt gij aan de tafel durven gaan? Hoe durfde gij uwe hand uitstrekken/ en zeggen/ in alle de-

zen

zen maken wij een vast verbond met God/ dat wij Hem dienen zullen? Zegt uwe conscientie niet/ gij liegt? Zegt ze niet/ meinëedige! hoe durfde gij aan de tafel komen? Uw naam was goddelooze en ongeregtige man; God kende uwe wegen/ uw gemoed/ al zoo wel als dat der vromen. Daar klonk in uw hart: Wee u! goddelooze, het zal u kwalijk gaan/ in uw leven/ in uw lijden/ in uw bidden/ in uw Avondmaalgaan/ in uw sterven en in het oordeel. Zoo gij uwen weg niet verlaat/ zoo loopt gij in eene gapende helle. Godlooze/ is 't wel waard dat gij uwen weg zoo vasthoudt? Zit er in uw bloeken/ liegen/ godloos zijn/ zoo veel voordeel? God is uw vijand. Mogen wij u dan bidden/ verlaat uwen weg; Gij hebt voordenmiddag uw wooord gepasseerd/ dat gij God zult dienen; bekeert u dan eer het te laat is.

Kinderen van God/ gij waart te voren ook godlooze en ongeregtige menschen. Ach/ hoe wonderbaar is de krijmagtige genade! Had God mij en u voorbij gegaan/ en een ander aangenomen/ wat hadden wij te zeggen gehad? Gij waart zoo onwaardig als een ander; gij waart mede onder de godloozen. Laat ik nog een woordje tot uwe opwekking spreken.

1. Acht de genade veel/ schat ze hoog; kunt gij niet zeggen/ de genade is het grootste/ het zoetste; ik hebbe niets liever als de genade?

2. Weest uitermate nederig; zegt / wie ben ik/ doode hond/ dat Gij naar mij omzag?

3. Houdt u digte bij God/ en onder de middelen/ scheidt u van de godloozen af.

4. Zoekt ook anderen te bekeeren; laat uw talent winst doen onder Gods zegen. Petrus, zegt de Zaligmaker/ als gij bekeerd zijt/ zoekt uwen broeder ook te bekeeren. Hebt gij betrekkinge op bloedvrienden/ grijpt ze uit het vuur.

5. Koemt de verdiensten van den Heere Jezus. Om zijnentwille kreeg gij den Geest. Ga voort op den weg der deugd; dient den Heere; Loopt elk u daarom tegen/ weest welgemoed; al wordt gij vervolgd om zijnentwille/ gij zult zalig zijn. Hebt gij den weg der zonde verlaten/ dan zijt gij op den weg des hemels/ en het einde van dien weg zal vrede zijn; gij zult verkrijgen het einde uws geloofs/ de zaligheid der zielen.

AMEN.

VEERTIENDE
PREDIKATIE,

OVER

JES. LV : 7.

Ende hij bekeere zich tot den HEERE ; ende tot onzen God.

Wij lezen/ Jes. LIX : 2, Uwe ongeregtigheden maken eene scheidinge tusschen ulieden en tusschen uwen God, ende uwe zonden verbergen het aangezigte van ulieden, dat Hij niet en hoort.

Eerst. Dat is eene waarheid/ dat de zondaar in zijn bidden van God niet verhoord wordt. De blindgeborene zeide voor den raad/ ik weet het/ en gij weet het/ en geheel de wereld weet het/ dat God de zondaars niet en hoort, Joh. IX : 31. Het offer des godloozen is den HEERE een grouwel, Prov. XV : 8. Zijn gebed is tot zonde.

Ten tweede. 't Is ook eene waarheid/ dat er geen gemeen verkeer is tusschen God en den zondaar/ zoo lange als hij goddeloos blijft : Uwe zonden maken een scheidinge tusschen ulieden en tusschen uwen God. Zij maken een scheidinge in dezen tijd, en na dezen tijd, als er geen tijd meer zal zijn ; wanneer zij in de helle zullen liggen/ dan is de scheidinge onherstelbaar ; dan zullen ze moeten zeggen/ gelijk Luc. XVI : 26, Daar is een groote klove gevestigd tusschen ons en ulieden ; zoo dat die in den hemel zijn/ tot hen niet zullen kunnen komen ; en die in de helle zijn/ zullen tot die in den hemel zijn niet kunnen komen. Niet alleen maken de zonden eene scheidinge na den dood, maar zij maken eene scheidinge tusschen God en den zondaar/ in dit leven. Overspel maakt eene scheidinge tusschen man en vrouwe ; Rebellie maakt eene scheidinge tusschen een koning en zijne onderdanen ; Baldadigheid en ongehoorzaamheid die maken eene scheidinge tusschen ouders en kinderen ; Een oorblazer die scheidt den voornaamsten vriend. Maar/ is dat onder de menschen zoo/ tusschen God en den zondaar is het nog veel meer : als hij zijnen godloozen weg niet wil verlaten/ dan maakt God eene scheidinge. Toen de engelen zondigden/ toen maakte God eene scheidinge. Toen Adam zondigde/ de zonde maakte eene scheidinge tusschen God en hem. Zoo is 't in deze dagen ook : als men zondigt/ God wijkt ; daar is geene vereeniginge.

Ten

Ten derde. 't Is niet alleen waar/ dat de zonden eene scheidinge maken/ en dat ze God doen wijken; maar het is ook waar/ dat er wel weer eene vereeniginge kan getroffen worden: De zondaar is nooit zoo verre van God af/ of hij kan wederom met God vereenigd worden; de zondaar heeft het nooit te wachten dat de Heere naar hem zal omzien/ of hij moet zijn krijgen om zijnen godloozen weg te verlaten. Zal een vader of eene moeder haar kind niet wederom aannemen als het met berouw weder komt? Zoo doet God/ als de zondaar schreit/ en zegt/ ik ben verloren/ ik zal opstaan/ en belijden dat ik gezondigd hebbe/ en ik zal alle de wapens nederleggen voor Gods voeten; Wat doet God dan? Stoot Hij zoo een schepseltje voor het hoofd/ en zegt Hij/ Ik wil niet met u vereenigen? Ach neen! in tegendeel ach! zegt God/ nu gij zoo komt/ dat gij uwen godloozen weg verlaat/ en uwe ongeregtige gedachten, nu zal Ik Mij over u ontfermen, en de uitslag zal genadig zijn; Ik zal u genadig zijn; Ik zal het zoo schikken; uwe groote zonden zijn u al vergeven; Hij vergeeft menigvuldiglijk: Hij schelt menigvuldiglijk kwijt. Ach! dat wij elk opmerkten/ bekeerden en onbekeerden; die bekeerd is/ die kent en onderbind het; en onbekeerden/ ach/ dat God het u gave.

Geliefden/ hebt gij lust om gemeenschap met den Heere te verkrijgen/ en menigvuldige vergevinge te ontvangen/ gij moet dan hooren wat de Heere van u eischt: Wel zondaar/ zegt de Heere/ als gij wilt gemeenschap met Mij hebben/ dan eische Ik twee dingen.

Eerst. Dat gij uwen zondigen weg verlaat.

Ten tweede. Dat gij u bekeert. Wel/ Heere/ mogten ze zeggen/ hoe duren wij onder uwe oogen komen? Wij hebben het zoo grof gemaakt! Ik zal Mij over u ontfermen, zegt God/ en Ik zal menigvuldiglijk vergeven. Wel/ zegt de zondaar/ Heere/ dat kan in mijne gedachten niet komen/ dat Gij mij zoo behandelen zult; Wel/ ziet het eens/ zegt God/ mijne gedachten scheelen zoo veel van de uwe als de hemel is van de aarde.

Laatst zagen wij den eersten eisch, die God deed/ Godloozen verlaat uwen weg, en ongeregtige man, verlaat uwe gedachten. Nu hebben wij den tweeden eisch te bezien: Bekeert u tot den Heere en tot onzen God: en/ als het God belieft/ bij de naaste gelegenheid den grooten uitslag, het nut dat er voor den zondaar in lag/ dat hij het niet vergeefs zoude doen: Zoo zal Hij hem zijner ontfermen, want Hij vergeeft menigvuldiglijk.

In den tweeden eisch, daar wij van zouden spreken/ hebt gij:

I. Een hoofdlesse, en die is/ hij bekeere zich. Het was niet genoeg van den kwaden weg af te komen/ maar zij moesten den goeden weg inslaan.

II. Een nadere bepalinge. Het moeste zijn tot den Heere, en tot onzen God.

III. Tot wien wordt dit gezegd? Tot alle menschen, van wat jaren/ rang of staat dat ze wezen mogen.

I. Wat het eerste aangaat: Gij bekeert u toch/ zegt de Heere. Als zie dat gij begint te wankelen; gij ziet het wel/ dat gij op zulken zondigen weg niet teregt kunt komen: Gij begint te malen; Gij zoudt wel zeggen/ wat eene verandering komt mij over! Zondaar gij hinkt op twee gedachten/ en dat kan niet bestaan: Wilt gij uwen weg verlaten/ verandert dan uwe levenswijze/ leert als de vromen; Weet gij niet wat gij doen zult? Wel bekeert u. De bekeeringe is zoo schoon/ dat God die met geen prente kan uitdrukken: zij draagt allerlei benamingen. Wij zullen die nu niet opnoemen. Wat geeft het woord bekeeringe te kennen?

Eerst. Het wordt gebruikt om eene groote veranderinge te kennen te geven. Is dat Naomi? zeiden ze; zoo zegt men ook als een menschje bekeerd is: Wel hoe is hij verandert! Is dat die bloedige! die ongodsdienstige! Is dat Paulus, zeiden ze/ dien vervolger! daar staat hij nu dat zelve geloove te predikken/ dat hij eertijds vervolgde; wel hoe is hij verandert!

Ten tweede. Bekeeren is een berouw hebben; een treuren, op welken wortel de blijdschap volgen zal. Waarom is de bekeeringe een treuren? omdat er nooit geene regte bekeeringe is/ of daar heeft een treuren plaatse; het is zoo eene innige droefheid die na God is, die een onberouwelijke bekeeringe werkt tot zaligheid.

Ten derde. God gebruikt een woord/ dat bedoelt tot zijn verstand komen. De zondaar is bij God dwaas. Als hij bekeerd wordt/ dan verlaat hij zijne slegtigheid/ en hij treedt op den weg des verstands/ Prov. IX: 6, daar is niemand wijs/ als die bekeerd wordt; Hij komt tot zich zelven als de verloren zoon, Luc. XV: 17. En als Nebucadnezar, als zeven tijden over hem voorbijgegaan waren/ zoo kwam zijn verstand in hem/ Dan. IV: 34.

Ten vierde. In de bekeeringe wordt een menschje omgezet: Ach! zegt de Heere/ gij staat met uwen rugge en nekke naar den hemel/ en met uw aangezigte naar de helle! ach! hoe staat gij zoo verkeerd! laat Als u omzetten met uw aangezigte naar den hemel.

Ten vijfde. Het wordt genoemd/ van zijnen doolweg af te komen: Komt van uwen doolweg af/ zegt de Heere: Gij zijt weggeloopen/ even als een knecht van zijnen heer wegloopt; dwalende, menigerlei begeerlijkheden en wellusten dienende. Komt van uwen doolweg af/ of gij loopt verloren; schrikt/ gij zijt zoo digte aan de helle.

Nu zult gij ligt zeggen/ eilieve/ zegt het mij toch eens/ wat begrijpt de bekeeringe in zich? en wat geeft het te kennen als iemand

zich

zich bekeert? Wij zullen het u te kennen geven/ wat het behelst/ als een zondaar zich bekeert:

Eerst. Als een zondaar bekeerd wordt/ dan krijgt hij zulken achtinge voor den weg naar den hemel; dien gebaanden weg daar hebben zij alle hunne achtinge voor: dat is een pad/ zeggen ze/ dat heilig en heilig is; Ach! was ik er op/ zeggen ze/ ik moet er op zijn/ Pred. XII: 13, Het betaamt alle menschen God te vreezen. Och! dat mijne wegen gerigtet waren om uwe inzettinge te bewaren, Ps. CXIX: 5. Dat is het eerste, hij krijgt achtinge voor dien weg; het is zulk een schoone weg/ zeggen ze.

Ten tweede. Dat niet alleen/ maar alle hunne genegenheden worden ook daartoe omgezet: Zij hebben daar hunne lust en vermaak in; ô God/ zeggen ze/ daar is geen vermaak als op dien weg: dan zijn ze in hun schik. Het is de regtveerdigen eene blijdschap, regt te doen, Prov. XXI: 15. Meent gij/ dat het treurig is/ God te dienen? Ach neen; is het een kind niet tot blijdschap/ als het zijne ouders gehoorzaam is? Nehemia zeide/ Cap. I: 11. Wij zijn knechten die lust hebben om uwen Name te vreezen. En Paulus zeide: Ik hebbe een vermaak in de Wet Gods na den inwendige mensche, Rom. VII: 22.

Ten derde. Zij kiezen met hun geheele harte dien weg; zij kiezen ze niet jagtig/ noch op straten of wegen; maar in hunne binnenkamers/ op hunne knieën; of hebben ze het in een open veld gedaan/ het is bedaard geschied: laat elk dienen wie hij dienen wil/ ik zal U dienen/ Heere/ zeggen ze/ Jos. XXIV: 15. Dat is hunne keure/ en die geschiedt met zulken bedaardheid: ik kieze dien weg met al dat er aan vast is/ zeggen ze/ met al den tegenloop/ die er aan vast is/ met al het treurige en het blijde dat er op is.

Ten vierde. Zult gij ze zoo vinden/ dat ze metterdaad gaan mijden alle gelegenheden en gezelschappen daar ze de zonde gedaan hebben; en zij zoeken alle gelegenheden en gezelschappen daar God gedient wordt: zij vallen aan het reformeren in hun huis en overal; zoo een is zoo blijde/ dat hij reformeren mag; en hij komt met tranen in zijne oogen in een verbond met God; ja/ hij zweert/ dat hij zijn harte aan niemand zal geven als aan God.

Ten vijfde. Zoo een zegt/ Heere/ ik wil eeuwig uw gebod houden; zoo lange als ik leve zal ik U dienen: ik zal in uwe dienst leven en sterven: ik hope in leven en sterven des Heeren te zijn; en zij laten als hunne ooren doorboren om den Heere eeuwig te dienen: ach! zeggen ze/ het schepseltje moet ik laten; ik mag er mijn betrouwen niet op zetten; maar ik moet op God alleen mijn betrouwen zetten; die het goede werk in mij begonnen heeft/ zal het ook voleindigen/ Phil. I: 6.

Ten zesde. Zoo een dankt God dat hij bekeerd is. Zij danken God

dat

dat Hÿ hen uit de duiſterniſſe getrokken heeft/ 1 Petri II: 9. Wat zal ik U! ô Heere/ vergelden/ zeggen ze/ voor alle uwe weldaden/ die ik van U verkregen hebbe? En dit overtreft het al/ zeggen ze/ dat Gÿ my teregte gebragt hebt/ van de helle naar den hemel: ik gedenke er wel te degen aan; en ik vergete nooit/ wanneer/ en hoe het geſchied iſ; en wat ik al ondervonden hebbe/ en hoe ik bevestigd ben.

Ten zevende. Het mag geene bekeeringe heeten/ zoo er geen geloof bÿ en komt. Al ſchreide gÿ u zelven tot water/ en al doodde gÿ alle dagen nog zoo vele zonden. Waarom? wel dat bekeerde ſchepſeltje moet naar den Zone Gods toe. Geliefden/ dat iſ zulken ſchoone daad; een menſche iſ dikwÿls al lange bekeerd eer hÿ dat regt verſtaat; de geeſt van God zegt: ziet gÿ uw gebrek wel in alle uwe deugden? Ja/ Heere/ zeggen ze/ ik hebbe geene geregtigheid; dan zegt de Heere/ Ik hebbe een Middelaar voor u; dan krÿgt hÿ door de kennende daad des geloofs den Middelaar te zien: dan krÿgt hÿ de verlangende daad des geloofs: ik ben niet te ſtillen/ zeggen ze/ ik kan het niet harden. Daarop krÿgen zÿ de wagende daad des geloofs; ik zal het wagen/ zeggen ze/ het ga zoo het ga/ ik zal voor uwe voeten blÿven liggen. Dan krÿgen zÿ de toevlugtnemende daad des geloofs: Gÿ wÿſt my nog niet af/ zeggen ze/ ik wende het dan naar U toe. Dan de worſtelende daad des geloofs: zÿ worſtelen met den Heere/ en dragen zich vorſtelÿk als Jacob: ik moet Hem hebben/ zeggen ze; ik kan Hem niet miſſen. Dan krÿgen zÿ de aannemende daad des geloofs/ en het iſ alsof ze bezig zÿn/ met Hem aan te nemen: ik omhelze U/ zeggen ze/ met alle uwe verdienſten. Daarop komt de toeëigenende daad: Gÿ zÿt de mÿne en ik de uwe. Dan de vertrouwende daad, ik zal het op de genade Gods en de bewerkinge van Gods Geeſt laten afgaan/ zeggen ze: ik betrouwe alle mÿne zaken van ziel en ligchaam aan U toe; mÿn man/ vrouwe en kinderen; goed en bloed. Daarop komt de vragende daad des geloofs: Wel God de Vader/ zeggen ze/ zult Gÿ mÿn Vader wezen? God de Zone/ zult Gÿ mÿn Middelaar wezen? Geeſt van God/ zult Gÿ my niet altoos geleiden? zult Gÿ U wel onttrekken? Drieëenige God/ zult Gÿ my nu niet lief hebben? Getuigt het geheele Woord nu niet/ dat zoo een ſchepſeltje gelukkig iſ? Mag ik my dan niet eens verblÿden? Ja/ daarop krÿgen ze wel de verzekerende daad des geloofs. En dan de heiligende daad: Nu wil ik my gaan oefenen/ zeggen ze/ om eene onergerlÿke conſcientie te leiden: zÿ weten dat de heiligheid Gods kerke een ſieraad iſ. In het Oude Testament was het goud tot ſieraad van den tempel; maar in 't Nieuwe Testament iſ de heiligheid tot ſieraad van de kerke.

II. Iemand mogte denken/ hoe moet die bekeeringe geſchieden? niet haaſtig/ noch gelÿk de Nineviten; niet gelÿk Caïn of Judas. Zÿ moet geſchieden tot den Heere. Een zondaar/ als hÿ in zÿn harte geraakt

iſ/

is/ zegt/ bij wien moet ik wezen? bij Mij, zegt God. Wel/ zegt de zondaar/ ik hebbe het zoo grof gemaakt: ik durve onder het oogen van een Predikant niet komen; komt bij Mij, zegt God. Volk van God/ zeggen ze/ gij spreekt ons zoo aan/ gij zegt/ bekeert u tot onzen God; gij hebt het goed zeggen/ gij zijt er voorgeraakt. Ja maar/ zeggen de vromen: wij waren van nature al zoo boos als gij. Hij is onze God geworden uit kracht van het genade-verbond/ en als gij u bekeert tot onzen God, dan zal Hij ook uw God worden. Is hier iemand die bekeerd is/ wij zeggen/ waar ging gij in uwe bekeeringe naar toe? ging gij naar den Heere? of maakte gij veel beslag met menschen? Ach! neen/ zult gij zeggen/ wij keerden ons aanstonds naar God toe. Wat wil het zeggen dat men zich bekeert tot den Heere?

Eerst. Het is te zeggen/ als een zondaar overtuigd is/ hetzij in de hel of ergens anders/ zij gaan daarmede naar den Heere: daar bidden en schreijen zij; dat is zoo zuiver. Waar gaat een kind naar toe/ als het misdaan heeft? naar zijne ouders. Waar gaat een knecht naar toe/ als hij misdaan heeft? naar zijnen heere. Waar gaat eene vrouwe naar toe/ als zij haar misdragen heeft? naar haren man. Als ik en gij zien dat wij ons misdragen hebben/ dat is goed als wij naar God gaan.

Ten tweede. Het is te zeggen/ laat het zoo zijn/ dat het in uwe bekeeringe blijkt/ dat het u nergens anders om te doen is/ als om God. Gij zult toonen/ zegt God/ dat het u om mijne gunste en gemeenschap te doen is; dat gij dan de rijkste van geheel de wereld zoudt zijn/ als gij daar maar deel aan hadde; Vele zeggen, wie zal ons het goede doen zien? Maar de vromen zeggen: Verheft Gij over ons het licht uwes aangezigts, ô Heere!

Ten derde. Het is te zeggen/ ouzft gij uwe bekeeringe wel voor den Heere openleggen? Duzft gij die wel te verzoeken geven aan menschen? En dewijl het hart bedriegelijk is/ en de menschen dikwijls zoo niet kunnen oordeelen/ sluit gij uwe binnenkamer wel eens toe/ en zegt gij: beproeft mij Heere, en ziet, of er een schadelijke weg bij mij is, en leidt mij op den eeuwigen weg.

Ten vierde. Het is te zeggen/ rust niet voor dat gij hier in gunste en genade bij God zijt; zegt/ ik moet nog al meer gunste en genade hebben: ik boete die zoete vrede nog zoo niet; Ja/ bekeert u tot den Heere tot het laatste oogenblikje van uw leven: gij moet u bekeeren tot dat gij voor den Heere staat.

Ja maar/ mogten ze zeggen/ ik ben zoo godloos! ô Daar komt een woord van moedgeving: bekeert u tot onzen God, zeggen de vromen; de Heere is onze God wel geworden/ en wij waren van nature zoo godloos als gij; bekeert u maar tot onzen God, en dan zal Hij uw God ook worden: dan zult gij zoowel barmhartigheid vinden als wij.

Hoe is de Heere der vromen God? Hij is het niet uit kracht van 't verbond der Werken, dat heeft na den val geen plaatse; noch Hij is het niet uit kracht van de bedieninge des genade-verbonds; daar leven er zoo vele onder de bediening van het genade-verbond en der verzoeninge. Maar Hij is het uit krachte van het welgeordineerde genade-verbond, waarin Hij den mensche genade geeft in Christus: Ik zal u tot eenen God zijn, en gij zult Mij tot een volk zijn, zegt God in dat verbond; Ik zal u tot eenen Vader zijn, en gij zult Mij tot zonen en tot dochteren zijn. Begrijpt het wel / God zegt: Ik God ben uw God; Dat is te zeggen:

Eerst. Dat ze met God verzoend zijn; Ik hebbe niets tegen u/ zegt God; 't is vrede tusschen Mij en u.

Ten tweede. Het is te zeggen / dat God hen tot zijn volk herschapen heeft; Als Hij den mensche schiep/ zoo schiep Hij hem naar zijn beeld/ dat beeld hebben ze verloren door de zonde. Nu worden ze weer herschapen naar dat beeld/ Col. III: 10, en zoo worden zij wederom Gods volk.

Ten derde. Het begrijpt dit in zich/ dat alles dat de drieënige God is, heeft, doet en kan doen, voor dat volk is; God de Vader heeft zijne besluiten voor hen; het besluit der verkiezinge is voor hen; alle Gods werken der scheppinge en der voorzienigheid zijn voor hen. God de Zoon heeft zijne verdiensten en voorbede/ alle zijne goederen der genade en der heerlijkheid voor hen; De Heilige Geest die werkt in hen/ Hij heeft zijne geestelijke gaven voor hen / alle de beloften van het Euangelium zijn voor hen.

Ten vierde. Als zij zeggen/ God is onze God, dat is te zeggen/ de ganschе Voorzienigheid werkt ons mede ten goede; Juda werd naar Chaldéa geschikt / hen ten goede, Jer. XXIV: 5. Alle dingen moeten medewerken ten goede / dengenen die naar Gods voornemen geroepen zijn/ Rom. VIII: 28. De duivel en de wereld denken altemets ten kwade tegen hen/ gelijk als Jozephs broeders tegen Jozeph deden/ maar God hadde het ten goede gedacht.

Ten vijfde. Als God iemands God is/ dan heeft Hij zulken harte voor hem. Als gij u tot God bekeert / Hij trekt zich uwe zaken aan. Hij is tot uwe hulpe bij u in het water en in het vuur. Een menschе heeft altemets zulken liefde voor een ander menschе/ dat hij hem door het water en door het vuur zoude dragen/ als hij konde; Ik kenne uwe wegen/ zegt God; Ik zie uwe treden; Ik kenne uwe tranen; Ik telle die.

Ten zesde. Is God onze God, ach/ dan is er zulk een volk niet als wij zijn. Wij zijn dan zoo rijk en zoo blijde. Vraagt het aan Gods volk; als zij op hunnen regten dreef zijn/ dan kunnen ze zingen/ al is het dat er geen rund in de stalle is; dan kunnen ze zich nog in den Heere ver-

verblijden; Welgelukzalig zijt gij, ô Israël! Wie is een volk als gij zijt? wie is U gelijk!

Ten zevende. Is God onze God, dan is Hij dat eeuwig en altoos. Een man verliest zijne vrouwe/ ouders hunne kinderen; maar deze God is de onveranderlijke God/ Hij zal eeuwig onze God zijn.

Was dit niet genoeg voor een godlooze, om zijnen weg te verlaten? is dat niet genoeg om zich tot den Heere te bekeeren? Ach! het moest immers meer als genoeg zijn. En evenwel wordt deze eisch nog verder aangedrongen met Gods ontferminge. Als gij het doen wilt/ zoo zal Hij zich over u ontfermen, en Hij zal u menigvuldig vergeven. Hier valt de belijdenisse tot voordeel uit: als gij uwe zonden belijdt/ Hij zal zich over u ontfermen. Als een menschе zijn kind tienmaal vergeeft/ al belijdt het kind dan weder zijne schuld/ ik kan u zoo dikwijls niet vergeven/ zeggen ze; maar God zegt/ als gij treurt over uwe zonden/ en gij keert weder tot Mij met belijdenisse/ Ik zal u menigvuldiglijk vergeven. Ik zegge niet zevenmaal, maar zeventigmaal zevenmaal. Dat is de stoffe in 't toekomende/ die zoude ons nu te breed zijn.

III. Op wien moet dit nu worden t'huis gebragt? wij antwoorden/ het is een les voor alle tijden. Het moet niet maar t'huis gebragt worden op Joden of wilde Heidenen, maar op elk een die zondaar is/ die de bekeeringe van nooden heeft; die een' verkeerden weg heeft/ die moet ze verlaten en zich bekeeren. Hoe moest dit elk klemmen! Wat zoude een patient niet doen om pardon te krijgen? Wat zoude een kind niet doen om de gunste van zijnen vader te krijgen? Wat zoude een onderdaan niet doen om de gunste van zijnen koning te krijgen? En zouden wij niets doen om de gunste Gods te krijgen? Gaat dan met uwe zonden voort/ zegt God/ en wacht dan/ wat dat er af komen zal. Zoo gij uwe zonden niet verlaat/ zoo gij u niet bekeert/ leest dan uwe sententie met omkeer. God zal zich niet over u ontfermen/ Hij zal tot u zeggen: Lo-Ruchama, niet ontfermde, Hij zal uwe zonden niet vergeven/ gij zult alle uwe schulden moeten houden/ en Hij zal u menigvuldig straffen. Nu kunt gij kiezen; wilt gij op uwen weg blijven? gij zult vergaan/ en gij zult moeten leven onder eene zwarte wolke van Gods ongenoegen/ vanwaar telkens druppelen op u zullen regenen.

Daar is ons stuk/ gij hebt het gehoord. Wij weten niet of wij wel missen zouden als wij zeiden/ gij hebt er uwe bewerkingen ook al onder gehad. De eene zoo eene/ en de andere zoo eene bewerkinge. Maar wat bewerkingen zijn het geweest? Ik geloove/ dat er hier zijn/ die dit werk in zich gevoeld hebben/ die zeiden/ de Predikant spreekt eender als mijne brome ouders en vrienden gesproken hebben.

Ik geloobe/ dat ez in deze of in eene andere kerke wel liggen/ die dat in hun leben wel op uw hazte hebben zoeken te dzukken/ en dat het u nog wel eens te binnen komt/ dat ze zoo spzaken/ uw vader/ moeder of vzienden. Wel/ zeggen wij/ in den mond van twee of dzie getuigen zal alle woozd bestaan.

Ik geloobe dat er hiez wel zijn die zeggen/ ik zal 't nog wel eens doen. Wel stelt het toch niet uit/ bezhazdt uw hazte niet.

Anderen zullen zeggen/ ik hebbe het nog niet gedaan/ maaz ik neme het booz. Wel/ hebt gij het nog niet begonnen/ en zijt gij al zoo oud? wanneer zult gij het eens beginnen? gij moet het booz uw dood beginnen. Neemt gij het booz? Ach! neemt het in eigen kzacht niet booz; zegt: Heere/ schept Gij in mij een rein harte.

Ik geloobe/ dat een andez dit zal zoeken op te halen/ ik kan niet; kan ik mij bekeeren? kan een doode zich zelven levendig maken? Ik zegge tot dezulken/ doet dat gij doen zoudt als uw huis in bzand stond; gij zoudt zeggen/ ik kan de vlamme niet blusschen/ maaz gij zet het op een schzeijen en schzeeuwen. Doet nu ook zoo/ en zegt: Heere! help mij/ zonder U kan ik niets doen.

Daar zullen ez ligt andez u geweegt zijn/ die die bewezkinge gehad hebben/ die dachten: ik ben nog zoo jong, ik hebbe nog zoo veel tijd om mij te bekeeren. Ik antwoozde u/ dat weet gij niet. Die patient die mozgen tez dood zal gebzagt wozden/ mogt ook gezegd hebben: ik hebbe nog zoo veel tijd/ ik moet mijne reize naar Oostindië eezst doen; ga mozgen zien wat hem ontmoet. Oud wozdt gij mogelijk uw leven niet; alle dagen leeft gij in gevaaz van te stezven. Zegt toch niet ik ben nog jong; dient uwen Scheppez in uwe jeugd. Dat uw azm uit het lid was/ of uw been gebzoken/ gij zoudt niet zeggen/ 't is te bzoeg om in te zetten; maar gij zoudt zeggen: hoe langez dat ik wachte/ hoe meez pijne dat ik zal moeten lijden.

Een andez zal zeggen/ ik ben te oud, derhalve/ ik ben afgeleefd/ ik hebbe ez geen lust toe. Wel oud mensche/ hebt gij er geen lust toe? wel/ het is misschien uw laatste jaar daaz gij in getzeden zijn. Gij gaat met uw eene been in 't gzaf.

Een andez zegt/ ik hebbe zoo gzof gezondigd; daar is voor mij geen hope. Ik antwoozde u/ laat de duivel en de verdoemden dat zeggen/ daar is het boven alle verwachtinge booz; maar komt gij naaz God: wie weet/ Hij mogte u nog genadig zijn.

Een andez zegt/ gij beweegt mij bijna, en die zegt/ ik zal 't eens in overleg nemen. Ik antwoozde/ kunt gij nog niet geheel resolveren om booz te bzeken? Wat is bijna? Wat is dat/ of gij na aan de stad komt/ als de poozte toe gaat/ en gij kunt er niet in komen?

Een andez dacht ligt/ ik zal 't in mijn beraad nemen/ en wat over-

overdenken. Ik antwoorde u/ met wien wilt gij te rade gaan/ met vleesch en bloed? met den duivel? met uw zondig gezelschap? of met God? Hoe lange wilt gij u beraden? tot de dood komt?

Een ander zal die bewerkinge gehad hebben: ik zoude wel willen/ maar ik moet het om mijn volk en om mijn onders en vrienden laten. Ik ben dienstbaar/ het zal op mijn volk komen? Ik antwoorde u/ het is een leugen/ elk zal zijn eigen last dragen: de ziele die zondigt/ die zal den dood sterven; gij moet God meer vreezen als de menschen.

Een ander zegt/ als ik mij bekeere/ ik zal dan geene vrienden hebben. Ik antwoorde u/ gij mist/ de groote God zal uw vriend zijn/ de Engelen zullen uwe vrienden zijn/ de vromen zullen uwe vrienden zijn/ en in de wereld zal uwe conscientie uw vriend zijn; en dan hebt gij geene vijanden als de duivel, de wereld, en uw vleesch, en alle die vijanden zullen overwonnen vijanden zijn. Zondaar/ gij hebt geene vrienden: gij hebt geen eene vriend in den hemel, want God haat u/ alle de hemelingen haten u/ gij hebt geen eene vriend op de aarde, want de vromen zeggen: Zoude ik niet haten, Heere, die U haten? en de boozen die zijn malkanderen hatende. Ja/ in de helle hebt gij ook geen eene vriend; alle de vrienden, die gij hebt/ zijn als een Judas, en als eene verleidende Delila. Wie is er tegen uwe bekeeringe/ als de duivel, de wereld, uw verleidend gezelschap, uw eigen vleesch?

Een ander zal misschien zeggen/ is er wel iemand meer voor de bekeeringe als gij? Ik antwoorde/ ja; de drieëenige God is er voor/ de Engelen zijn er voor/ de vromen zijn er voor/ het Woord is er voor.

Nu hebben wij eenige bewerkingen geraden/ en voor u opgelost. Ja/ zal mogelijk een ander zeggen/ gij hebt de mijne niet geraden; ik hebbe goede gedachten; ik denke/ dat ik de bekeeringe gekregen hebbe. Weet gij waarom/ zult gij zeggen: ik ben eens bewogen geweest/ ik schreide/ ik hebbe erger geweest als ik nu ben. Hebt gij anders niet? Dat hadden Ezau en Kaïn, en de Nineviten, die waren ook eens bewogen. Ja/ zult gij zeggen/ ik hebbe zoo vele zonden gelaten. Ik antwoorde/ het was misschien omdat gij den krijg niet meer volgen konde/ gij wierdt te oud/ de zonde verliet u. Zegt gij/ ik hebbe evenwel goede gedachten? wij zullen u eenige teekentjes geven. Eerst. Waaraan iemand zal kunnen zien/ dat hij niet bekeerd is/ en dan, waaraan dat gij zult kunnen zien dat gij immers bekeerd zijt. En daarmede zullen wij zorken te sluiten.

Waaraan zoudt gij kunnen zien en kennen/ dat gij geen bekeerde zijt?

Eerst. Zoo een heeft er niet veel kommer over. Hij is zelfs een vijand van bekommerde gedachten. Hij is alzoo gerust alsof hij alrede zalig was. Hebt gij geen kommer/ gij zijt niet bekeerd zoo gij geen

kommer hebt/ en zoo die niet blijkt in uw zuchten en schreijen tot God.

Ten tweede. Zoo een kent de bekeeringe niet/ hij heeft er zoo lange en zoo klaar van hooren spreken; maar als gij er hem naar vraagde/ hij zoude zeggen/ wat is de bekeeringe? Maar die ze bezit die kent ze wel.

Ten derde. Die niet bekeerd is/ die hoort ez niet gaarne van; aangaande dat woord/ zegt hij/ ik zal u niet hooren/ dringt niet aan; houdt op/ ik zal u toch niet hooren.

Ten vierde. Hij schijnt op sommige stonden zoo bekeerd te zijn; ligt hij op een ziekbedde/ en wordt ez gezegd/ ik denke dat gij sterven zult; ach! zegt hij/ mogt ik nog opkomen/ ik zoude anders leven als ik gedaan hebbe. Ik geloove dat er hier wel zijn/ die dat gezegd hebben/ ik zoude anders leven als ik gedaan hebbe; ik zoude zulke gezelschappen niet meer bijwonen/ als ik wel gedaan hebbe. En dat zeggen zij dikwijls met zoo veel tranen/ dat men denkt/ daar zal ligt wel wat af komen; maar kijkt ze eens na/ daar komt niets af. Druk het op uw harte/ die wel eens zoo geweest zijt; gij stond op uit uw ziekbedde/ en de beloften bleven ziek te bedde liggen.

Ten vijfde. Die zijn niet bekeerd/ die in vorige jaren/ of in hunne jeugd nog wel indrukken hadden/ zij konden nog wel eens schreijen over hunne zonden/ en dat zij nog onbekeerd waren; maar komt jaar en dag daarna/ dan zijn er menigte beschaamd dat zij zoo onnoozel geweest zijn/ dat ze zich zoo gering hebben aangesteld; dat ze zoo belijdenisse deden. Zij zijn nu al wijzer geworden/ zij hebben er berouw af.

Ten zesde. Die niet/ die zoo zelf raad weten. Al komt ez eens een roere/ zij weten het zoo te verzetten. Wat is het? 't is een predikatie-ziekte/ eer het avond of morgen is/ zoo is 't al weer verzet. Gij zijt onder de bekeerden niet te tellen.

Gij zult zeggen/ wie is ez dan onder te tellen? Als wij voor uw ziekbedde kwamen/ zoo zouden wij u moeten vragen/ zijt gij bekeerd? en wij zouden moeten vragen/ als gij ons ja antwoordde/ wanneer? en hoe ging het toe? Wel/ verbeeld u nu eens alsof gij op uw ziekbedde lag en dat wij tot u zeiden/ hoe ging het toe? gij zult zeggen/ zegt mij de teekentjes eens; komt mij wat te hulpe. Wij vragen u dan:

Eerst. Hebben de zonden u gepersst? wilt gij het wel weten/ dat gij zoo zondig zijt/ en dat gij zulken zondige nature hebt? persste u dat zoo/ dat u de tranen uit uwe oogen kwamen? ging gij ez onder gedrukt?

Ten tweede. Hebt gij uw leven en bedrijf voor God opengelegd/ waar/ en hoe/ dat gij geleefd hebt? hebt gij zoo in 't bijzonder uwe zonden voor God opengelegd/ en waren zij u tot eene groote smarte?

Ten

Ten derde. Wij vragen u/ hebt gij zoeken in te zien/ wat God al voor uwe bekeering aan u gedaan heeft? Moet gij niet zeggen/ ô God/ ik was een rebel! Gij had altijd stank voor dank van mij; kwaad voor goed; Gij hebt mij altijd welgedaan/ en ik hebbe tegen U opgestaan.

Ten vierde. Als gij bekeerd wierd/ kroop gij als een wormpje voor God/ zoodat men u in uwe tranen zoude hebben kunnen wasschen?

Ten vijfde. Waart gij blijde / als gij van genade hoorde/ en als er gesproken wierd van den Middelaar? en als gij hoorde/ dat Hij uw Middelaar ook wilde worden? ging gij met Hem om? vlugtte gij naar Hem toe?

Ten zesde. Wierd gij nederig en klein? konde gij wat naar de wereld smaakte niet dragen?

Ten zevende. Ging gij mijden al wat u tot zonde konde brengen / of u tot de zonde konde lokken? waakte gij over uw hazte? Alle gelegenheden en plaatsen/ daar de zonde bedreven wierd/ mijdde gij die?

Ten achtste. Ach/ wierd gij lieden van praktijk? praktikale tractaten en boeken/ en eene praktikale bedieninge/ waren die de conscientie aangenaam? en als u iemand tot de praktijke dez godzaligheid opwekte/ was u dat zoo aangenaam? Wij blijven bij de vrage: hebt gij de bekeeringe? Zegt gij ja; 't is wel; hebt gij de regte teekens/ 't is dan wel; maar hebt gij de valsche teekens/ het is treurig. Wat zal het schrikkelijk zijn / met eene ingebeelde bekeeringe in de helle te vallen. En die de bekeeringe hebt/ wat zal u ontmoeten? God zal zich over u ontfermen, en Hij zal u menigvuldig vergeven. Overlegt het/ en ik hope dat God het u en mij schenken zal.

AMEN.

VIJFTIENDE
PREDIKATIE,

OVER

JES. LV : 7.

Zoo zal Hij hem zijner ontfermen; want Hij vergeeft menigvuldiglijk.

Wij lezen/ Pred. VIII : 11, Omdat niet haastelijk het oordeel over de booze daad geschiedt, daarom is het harte van de kinderen der menschen in hen vol om kwaad te doen. God is zeer langmoedig; Hij is traag tot toorn; Hij verdraagt de baten des toorns met zeer vele langmoedigheid; en Hij overvalt den zondaar niet haastig. God geeft den zondaar tijd om zich te bekeeren. Hij draagt de rebellige schepsels/ den eenen twintig/ den anderen dertig/ den anderen veertig/ vijftig of zestig jaar/ min of meer; maar het is droevig/ als een mensch op het goeddoen van een mensch zondigt. Wat een groot hartzeer is het/ als een kind op het goeddoen van zijne ouders zondigt? Is dat onredelijk bij de menschen, hoe onredelijk is het dan omtrent God, als Hij den zondaar verdraagt/ dat dan het harte van de kinderen der menschen in hen vol is om kwaad te doen. Met wat tong is dat goed te pleiten? Wat menschje zal dat kunnen verantwoorden? Wie zal er voor zoo eenen bidden/ die op de goedheid van God zondigt? Al stond de krachtigste bidder/ die er in het Woord gemeld wordt/ zoo voor Gods aangezigte/ om daarvoor te bidden/ God zoude zeggen: En loopt Mij niet aan, Ik zal u niet hooren: bidt er niet voor, Jer. VII: 16. Al doet de zondaar honderdmaal kwaad/ en God verleugt hem de dagen/ het zal hem evenwel kwalijk gaan; het zal hem niet wel gaan/ als hij God niet vreest. Als God goed is/ dan is er niets beter als dat een mensch dan ophoudt van kwaad te doen/ en dat hij zegt/ Heere/ daar liggen de wapens neder/ ik wil niet meer tegen U strijden/ Gij hebt mij nooit kwaad gedaan/ maar Gij hebt mij altijd goed gedaan; Gij doet mij nog goed/ en Gij wilt mij in eeuwigheid gelukkig maken. Als de liefde Gods den menschje zoo dringt/ gelijk het redelijk is/ al was het dan het allerstinkendste schepsel dat er leeft/ al was het dan de allersnoodste zondaar die er ooit geleefd heeft/ dan zegt God/ nu zal Ik u genade

ge-

geben. Nu gij zoo komt met tranen in uwe oogen/ en met ſchaamte op uwe wangen; al was uwe ſchuld dan groot tot aan den hemel/ zegt de Heere/ Ik zal ze u genadig vergeven.

Zoo ſpreekt de Heere in dit vers tot den zondaar: Godlooze verlaat uwen weg, en ongeregtige man, uwe gedachten. Wat dan? Bekeert u tot den HEERE, en tot onzen God. En wat dan? Zoo zal Hij zich uwer ontfermen. En wat dan? Hij vergeeft menigvuldiglijk.

Wij hebben twee Zondagen achtereen uit dit vers geprediкt. Daarin hebben wij gezien den grooten en redelijken eisch Gods: Godlooze, verlaat uwen weg, en/ ongeregtige man, verlaat uwe gedachten, laat ze varen/ en doet eene contrarie-beugd; gij moet door bekeeringe overkomen op den weg van godvrucht en deugd/ dadelijk/ opregt/ eenvoudig/ ſtandvaſtig tot den einde toe; dat dringt God nu aan met het groote nut: meent gij/ dat gij Mij te vergeefs zult dienen? Ik zal Mij nog laten vinden; gij zult Mij niet te vergeefs dienen? Ik zal Mij over u ontfermen. Ik ben veel goedertierener Koning als de koningen Israëls. De knechten van Benhadad zeiden: wij hebben gehoord, dat de koningen Israëls goedertierene koningen zijn: en zij gebruikten dat als een laatſte remedie voor hunnen prinſe/ dat ze zich zoo vernederden/ en zakken om hunne lendenen deden/ en touwen om hunne halzen; en/ gelijk als zij het gehoord hadden/ zoo onderbonden ze het. Jozephs broeders, als hun vader dood was/ zoo zeiden ze/ nu zal hij aan ons wreken/ hetgene wij aan hem gedaan hebben. Wat doen ze? Zij maken daar iemand op/ die veel ingang bij Jozeph hadde/ en zij zenden dien naar hem toe/ om te zeggen/ ach/ vergeef toch uwe knechten de misdaad/ die zij aan u gedaan hebben. Simeï hadde David gelaſterd en gevloekt/ en toen de koning weêr kwam/ zoo viel hij in voor den koning/ zoo als hij met de ponte overvoer: gedenkt de misdaad uwes knechts niet, zegt hij/ en hij viel voor zijne voeten neêr. Geſchiedt dat van menschen, zegt God/ wel godlooze, doet met Mij dan ook zoo/ verlaat uwen weg; waarom? Ik zal Mij over u ontfermen, en veel vergeven. Wij hebben 't laatste deeltje van het 7de vers te bezien; namelijk de goedheid Gods omtrent den bekeerde. Wat zoude de Heere hem doen? Hij zoude hem genadig zijn: Hij zoude zich zijner ontfermen, en hem menigvuldiglijk vergeven.

Wij hebben dan te bezien:

I. Onzes Gods vaderlijke behandelinge van den zondaar: Hij ontfermt zich over hem/ en Hij vergeeft menigvuldiglijk.

II. Wat klem dit hebben moest op het harte van den zondaar.

I. Wat het eerste aangaat/ daar hebt gij twee ſchoone beloften: God zal zich over den zondaar ontfermen, en dan/ menigvuldiglijk vergeven.

A. Wij lezen/ dat God zegt/ Jes. XLIX: 15, Kan ook eene vrouwe haares zuigelings vergeten, dat zij haar niet en ontferme over den zone

hares buiks? Ofschoon deze vergate, zoo en zal Ik doch uwer niet vergeten. Of er ook zoo eene barbaarsche moeder was/ dat heeft in God geene plaatse. Als een zoudaar beschaamd wordt/ en op zijne heupe en borst klopt/ zoude God dan vergeten genadig te zijn? Neen/ al zoo min als eene vrouwe hares zuigelings vergeet. Wat is ontferminge bij eenen menschе? Dan zult gij 't ligt verstaan/ als gij 't dan zoo wat overbrengt. Ontferminge bij de menschen is zoo: daar is een menschе zonder ellende en ongemakken/ die ziet eenen menschе met ellende en ongemakken: en dien menschе ziende/ al bestaat dat schepsel hem niet/ ik weet niet wat ik voele/ zegt hij; het is of ik deel hadde aan die ongemakken van dien ellendigen menschе. Gelijk de Samaritaan, die dien man op den weg zag liggen/ die in de handen van de moordenaars gevallen was/ hij wierd met innerlijke ontferminge bewogen; hij verbond en verzorgde hem/ Luc. X: 33. Die mensch zonder ellende heeft zulken gevoel over dat schepsel met ellende/ dat hij zegt/ ik kan het niet langer zien; mijn harte zoude beginnen te verzwijken. Daarop zegt dat schepsel zonder ellende/ ik weet niet wat een gewemel dat ik voele; mijn ingewand is ontstoken; het begint te rommelen; dat is niet uit te drukken/ of gij moet het ondervinden. Dat schepsel zonder ellende zegt/ ik weet raad/ ik hebbe magt en middelen; ik weet een weg tot redding; ik zal u terachtdadig helpen/ en het niet uitstellen: al dat ik kan doen/ zal ik aan u doen; en dat doet hij aan eenen onbekende en onwaardige: hij verdient het niet; ja/ hij verdient dikwijls wel het tegendeel. Die ellendige geniet de weldaad/ en is er over verbaasd/ hij zegt/ ik heb dat niet verdiend. Hoe schoon deze deugd ook is in eenen menschе, zij is nogtans onvolmaakt/ en vol gebreken; maar in God is zij zonder gebrek en volmaakt; niet eenzijdig/ zonder aanneminge des persoons; niet gepeerst of gedwongen. Het is eene schoone deugd in God/ die een' grooten glans heeft: 't is een uitermate groote rijkdom van barmhartigheid. God is vol ontferminge: Zijne goedertierenheid is tot in der eeuwigheid, staat er Ps. CXXXVI, tot zes en twintigmaal toe. Gij zijt de God mijner goedertierenheid, zegt David. Gij hebt gehoord dat de Heere een Ontfermer is/ zegt Jacobus, hap. V: 11. In God is de ontferminge onbevlekt; daar heeft geene menschelijke zwakheid plaatse in. Ontferminge in God is eene volmaakte schoone deugd. Ik ben genadig, barmhertig en groot van goedertierenheid, zegt God tegen Mozes, Exod. XXXIV: 6. Nu kunt gij haast zien/ wat een glans die deugd in God heeft. Hij ziet den ellendige; Hij kan helpen; Hij zal 't doen Ik doe het/ zegt God/ uit loutere goedheid; en het schepsel geniet er de vrucht van en dankt den Heere. God/ als Hij den zondaar gereed ziet om zich te bekeeren/ als Hij hem ziet staan met tranen in de oogen/ en met schaamte/ dan zegt Hij/ Ik zal Mij uwer ontfermen. Hij heeft zich in de

een-

eeuwigheid al over hen ontfermt/ voor de grondlegginge der wereld: Hij ontfermt zich over hen in den tijd, voor hunne bekeeringe en na hunne bekeeringe: en Hij ontfermt zich als zij sterven.

Eerst. In de eeuwigheid zijn ze al het voorwerp van Gods ontferminge; als er noch goed noch kwaad in hen is/ Rom. IX: 11. Het zijn vaten der barmhartigheid, daar God van zegt/ aan dat schepseltje zal Ik Mij groot maken/ door het in der tijd genade te bewijzen.

Ten tweede. Niet alleen dat/ maar als dat schepseltje geboren wordt/ zoo leeft het goddeloos/ twintig/ dertig/ veertig/ vijftig jaar/ min of meer/ en dan ontfermt God zich daarover.

1. Voor de bekeeringe. En weet gij/ waarmede God die ontferminge betoont? Als Hij zoo een menschje bewaart/ dat hij nooit de zonde in den Heiligen Geest begaat. Weet gij waarmede nog? dat Hij zoo langmoedig over hen is: gij zult nog eens in uw harte krijgen om u te bekeeren/ zegt God/ en Hij draagt ze. Ik zal u wat zegenen, zegt God; dat niet alleen/ maar Ik zal u eene sprekende conscientie laten hebben. Dan laat Hij ze altemets eens ziek worden/ zoo dat ze den dood onder de oogen krijgen/ en de vlammen van de eeuwigheid. Hij laat ze altemets eens aanspreken door bestenden of onbestenden. Hij stelt ze onder eene bedieninge, die geschikt is naar hun temperament; en zij laten het toe dat ze altemets door de bedieninge eens opgewekt worden; zij vermaken er zich in/ als in een lied der minne en als een die wel speelt; en zij krijgen altemets een neep in hun harte; zoo dat ze altemets zoo veel hebben als zij dragen en houden kunnen; dat ziet men aan hunne betrokken aangezigten; hunne beklemdheid toont/ dat ze niet weten waar zij zich bergen zullen. De Heere bezoekt hen met tegenheden en met oordeelen; dat zijn al ontferningen; Ik moet u toch t' huis brengen/ zegt God/ laat Ik u vooraf zoo al wat behandelen.

2. God ontfermt zich als zoo een mensch bekeerd wordt; dan komt de groote God/ en Hij behandelt ze voor goed; Hij werpt ze voor goed omverre; de predikatie-ziektens die blijven hun bij; de pijlen treffen in het harte; en ziet/ zoo wordt hun tijd allengskens de tijd der minne; het stondetje komt dat ze omgekeerd worden. Die met zijne borst naar de helle stond/ en met den nekke naar den hemel/ die wordt zoo omgezet/ dat hij zijnen nekke naar de helle en het aangezigte naar den hemel keert; dat komt al van Gods ontferminge; het is niet desgenen die wil, noch desgenen die loopt, maar des ontfermenden Gods, Rom. IX: 16. Hij wordt als een lam: hij is niet meer wederhoorig; Gij hebt mij overreed/ zeggen ze/ en Gij zijt mij te sterk geworden; ik blijve op den weg der zonde niet meer: ik moet daar af; het ga zoo 't ga/ het kooste wat het kooste: ik moet op den weg naar den hemel/ en op het pad der deugd zijn/ 't mag dan gaan zoo 't wil. Dan ontfermt God

zich verder: ziet gij 't wel/ zegt God/ alle mijne beloften/ eigenschappen en besluiten/ en mijne geheele voorzienigheid/ is voor u; gij zult niet sterven/ gij zult niet verloren gaan/ zegt God; staat gij daar zoo met tranen in de oogen over uwe zonden/ en zoude Ik u slaan? Hoe zoude Ik u kunnen overgeven? Ik hebbe lust tot goedertierenheid; sedert dat gij u zoo aangesteld hebt/ zoo denke Ik nog ernstig aan u; mijn ingewand dat rommelt over u. Dat is niet genoeg; maar daar is een Middelaar, zegt God; wilt gij Hem hebben? Hij klopt aan uw harte/ en Hij is de medelijdige en barmhartige Hoogepriester; Hij is zoo gewillig om u aan te nemen/ als Ik ben om Hem aan u te geven; doe het/ wend het daarnaar toe; krijgt het begin van 't geloove; kiest den Heere opregt en gewillig.

3. Dan ontfermt God zich al verder na de bekeeringe; Hij geeft het verloerde harte/ dat altijd in naarheid was/ een weinig ademscheppinge; was het dat niet/ daar was geen een bekeerde/ die het zoude kunnen houden. Zij zeggen dan wel eens: wat buigt gij u neder, ô mijne ziele? en wat zijt gij onrustig in mij? Zij weten niet wat ze doelen; zij gloeijen in vastigheid; zij genieten de kussingen van Gods mond/ en het getuigenisse van Gods Geest. Vraagt men eens aan dat schepseltje/ hoe zijt gij alles doorgekomen/ dat gij doorgekomen zijt? 't Zal alles door die ontferminge zijn; zij moeten zeggen/ mijn Ontfermer heeft er mij doorgeholpen. Ach! ja/ alles wat hun ontmoet/ zij hebben er de ontferminge bij: hebben zij kruis/ verfolgingen/ doodigheid/ donkerheid/ verval/ verberginge van Gods aangezigte/ Ik zal u toch genadig zijn/ zegt God. Moeten ze omzwerven/ Hij kent hunne treden; Hij noemt hun naam Ruchama, de ontfermde; zij moeten toch vaten der barmhartigheid blijven.

Ten derde. Ja wat ontfermt God zich over hen/ als zij sterven, en in 't oordeel! Zij beven niet voor den dood noch voor 't oordeel; zij vinden/ (gelijk Paulus bad voor den huize Onesiphori) barmhartigheid bij den Heere in dien dag. Mag nu dit alles geene ontferminge geheeten worden? Is dat niet buiten/ boven/ en tegen verdiensten? Wat hadde de ongeregtige en godlooze man verdiend? niet anders als in de helle geworpen te worden. En in plaatse van dat/ wordt hij in den hemel genomen. Hij krijgt genade en pardon; verzekeringe van Gods gunste/ en al zulke schoone dingen/ als wij u daar gemeld hebben. Dat moet geen andere naam hebben als ontferminge; 't is eene daad buiten/ boven en tegen verdiensten.

B. Maar/ opdat het nog meer blijken zoude/ als een godlooze zich bekeerde, dat de Heere zich dan ontfermen zoude/ zoo neemt God nog eene hoofdweldaad, daar Hij alle andere weldaden in opsluit: want Hij vergeeft menigvuldiglijk. 't Is te zeggen/ komt een bekeerde zondaar

als

als Ezra, die zeide: de schuld is groot geworden tot aan den hemel. Zegt hij/ mijne zonden gaan het getal des zands te boven: zij zijn niet te tellen. Wie kan de afdwalingen verstaan? Ps. XIX: 13. Komt hij in tzanen/ dat hij smelt als was: kzuipt hij als een wozm: en wacht zijn gemord alle dagen den laatsten slag; moet hij uitroepen/ ach Heere! ik zal nu bezloren gaan! Neen/ zegt God/ gij zult niet stezben: Ik hebbe eenen Middelaar booz u; het zal met u gaan/ gelijk als met een bezloren kind/ dat wedezom komt/ en aan de deure staat te schzeijen: de vadez stoot het kind niet weg/ maaz hij neemt het in. Ach/ zegt God/ Ik zal u ook niet wegstooten; Ik zal u bzijmaken van den dood/ en Ik zal u bezlossen van het geweld dez helle: gij zult niet stezben; Ik zal u doen smaken de zeligheid van uwe zaligheid. Nu gij daar zoo staat/ zoudt gij nu bezloren gaan? Neen/ zegt God: Hoe zoude Ik u overgeven? hoe zoude ik u overleveren? mijn hart is in Mij omgekeerd: al mijn berouw is t' zamen ontsteken, Hos. XI: 8, dat slijt mijne goedheid niet. Een arm zondaar zegt/ ik durve dat niet denken/ ik durve dat niet aannemen; hadde ik nog zedig geleefd; maar/ ach God! ik hebbe zoo zondig geleefd/ zoo goddeloos geleefd; ik hebbe bijna in alle kwaad geweest. Ik hebbe het oore afgewend van het onderwijs; ik hebbe het al misbruikt/ de zegeningen/ de slagen; ik hebbe mijne conscientie op den mond geklopt. Ach God! ik kan het niet denken! hadde ik nog geschikt geleefd; maar ik hebbe zoo ongeschikt geleefd en zoo ongeregeld gewandeld. Wat al ongeregelde gedachten hebbe ik gehad! Wat al ydele woorden hebbe ik gesprozken! Wat al zondige daden hebbe ik uitgeboerd! Zij waren somtijds dzonkaards/ dieven/ gierigaards/ lasteraars/ doodslagers/ lijdezs/ enz. 1 Cor. VI: 10, 11. Heere/ zeggen ze/ het heeft bzij grof gegaan; en het is geen wezk van eenen dag/ maar van mijn ganschen leven; het is eene t' zamenknoopinge van ongeregtigheden. Had ik wat mindez schuld/ of hadde ik deze of die zonde maar niet begaan/ dan zoude ik nog denken/ dat het de Heere wel vezgeven zoude. Nu komt God/ en die zegt/ weet dat Ik een goedertieren Koning ben/ en dat Ik een God ben/ wiens naam Ontfermer is. Hebt gij uwe zonden vermenigvuldigd, zegt God/ Ik zal mijne vergevingen ook vermenigvuldigen. Ik vergeef menigvuldiglijk, daazmede is 't uit. God zegt niet/ hoe dikwijls. Gij noch ik weten 't niet/ hoe dikwijls dat wij zondigen; zoo zegge Ik het ook niet/ hoe dikwijls dat Ik vezgeve. Zijn uwe zonden onbepaald? het pardon ook. Wat wil de Heere daarmede zeggen: Ik vergeve menigvuldig?

Eerst. In de eerste plaats: Ik vezgeve veel in 't getal. Dat kunt gij zien Luc. VII, als Chzistus die gelijkenisse van den schuldheez ovezbragt op de zondaresse/ die daar met tranen in hare oogen stond: haaz was veel vergeven, zegt Hij. Ziet daar/ zegt God/ ik vergeve zondez

getal. ô God/ wat is het getal van de zonden groot! Ik vergeve veel/ zegt God. Al weet gij de getalen niet/ al zijn ze als eene wolke en nevel, Ik zal ze uitdelgen/ Jes. XLIV: 22.

Ten tweede. Zij zijn veel in hare soorten. Wat zijn er veel soorten van zonden begaan/ met het ooge, met de handen, met de voeten, met den mond, met het oore, met het harte erf- en dadelijke zonden; zonden van doen en laten; zonden met gedachten, woorden en daden; eenzaam en onder menschen; in de godsdienst en daar buiten; voor, in en na de bekeeringe; in de familie en het beroep; alle soorten van zonden. Wie zoude die in orde kunnen verhalen? Ik weet/ zegt God/ dat er allerlei slag van zonden op uw harte liggen.

Ten derde. God vergeeft menigvuldig, niet alleen vele en alle soorten; maar ook de groote met de kleine. Of gij zeide/ in de ganschе stad is er geen grooter zondaar als ik ben; of dat gij zeide/ ik kenne er geen een in de ganschе stad/ die zedeliger geleefd heeft als ik; de ligtere of zwaardere vergeeft God/ de mindere/ de meerdere/ de kortere en de langere; Hij maakt geen onderscheid. De allergodeloosten/ als zij maar met belijdenisse komen/ vergeeft God zoo wel als de allerburgerlijkſten; Alle de Propheten geven getuigenisse, dat een iegelijk die gelooft, (van wat rang/ staat/ conditie/ of afkomst iemand wezen mag) vergevinge van zonden zal verkrijgen, Hand. X: 43. De mond des Heeren heeft het zelve gesproken/ Marc. III: 28, dat alle zonden en lasteringen den menschen zullen vergeven worden/ behalve de zonde in den Heiligen Geest. Ps. CIII: 3. Die alle uwe ongeregtigheid vergeeft.

Ten vierde. God vergeeft de zonden die lange geleden zijn/ die bij u en elk vergeten zijn; die gij voor geene zonden gerekend hebt/ en die evenwel zonden waren. De geheele bundel van ongeregtigheid/ zoo als ze vergeven en toegedaan is/ vergeeft God; gelijk met een patient/ het pleidooi dat is voltrokken; het valt den patient tegen; de stukken die worden bijeen gelegd tegen dat het regtsdag is; maar hij krijgt pardon. Zoo is 't ook/ menigvuldige zonden, die t' zamengepakt waren tot uwen laste/ om op den regtsdag geopend te worden; God zegt/ Ik schelde het u kwijt/ de zonden van uwe jeugd: de zonden van uwen middensten leeftijd: de zonden van uwen ouderdom. Wij zouden wel zeggen met David, Ps. XXV: 7, Gedenk niet der zonden mijner jongheid. Maar God zegt/ Ik vergeef het alles.

Ten vijfde. God zegt/ Ik herhale het pardon: zoo dikwijls als gij struikelingen hebt/ en gij komt die belijden en betreuren/ Ik hebbe al weêr den witten keursteen: en Ik late u wel duizendmaal in uw leven zeggen: Ontfermt U toch over mij: en telkens/ als gij de toevlugt des geloofs neemt/ zoo vergeve Ik het u.

Ten zesde. Zoo vergeve Ik u/ dat Ik u in Christus aanschouwe/ even

eben of gij geene zonden gehad of gedaan hadde; ja/ alsof gij alle geregtigheid volbragt hadde; Ik kenne geene zonde in Jacob, noch geene overtredinge in Israël. Gij zijt in Hem volmaakt, Col. II: 10. En Ik noeme u/ Mijne duive, mijne volmaakte, Hoogl. V: 2.

Ten zevende. Ik hebbe zelfs medelijden met u/ zegt God/ dat gij nog zulken kracht van verdorvenheid hebt; Ik zie u met goeder harte aan; als gij struikelt/ zoo ben Ik als een bader/ die zich ontfermt over zijn kind/ Ps. CIII: 13, en Ik verschoone u als een man zijnen zone verschoont/ Mal. III: 17.

Ten achtste. Ik doe het zoo gaarne; Ik doe het met een volmaakt genoegen; Ik zal vrolijk zijn als Ik u weldoe; gelijk een bader/ die ziet dat zijn rebellig kind zich verneedert/ hij is blijde/ dat hij het weer aanneemt; dat ziet gij in den bader van den verloren zoon, Luc. XV. Zoo ben Ik ook/ zegt God/ Ik ben er dan als vrolijk over; mijn naam is Ontfermer; Ik ben groot van weldadigheid, en geern vergevende; Ik doe het niet om uwentwille/ zegt God/ het zij u bekend.

Ten negende. God verzeekert zoo/ dat Hij het aangezigte niet en kent noch aanneemt; Ik zal ze vrijwillig liefhebben, Hos. XIV: 5. Ik zal in mijne liefde zwijgen/ zegt God. Uwe ongeregtigheden zullen allen gezocht/ maar niet gevonden worden. Daar zal geen handschrift meer tegen u zijn/ Col. II: 14. Ik zal u vergeven/ en niet verwyten; Ik werp ze achter mijnen rugge/ en in de diepte van de zee/ gelijk Pharao en zijn heir, die allen in de zee verdronken. Groote en kleine zonden/ de minste en de meeste zonden/ zegt God/ Ik zal ze niet gedenken; Ik hebbe lust aan u; Ik vergeve menigvuldiglijk. Ik zal de straffe ook van u wegdoen. De bekeeringe sluit mijn toorn toe/ en zij opent mijne genade; zij opent de poorte van den hemel/ en zij sluit den mond van de helle. En dat alles kan Ik doen/ zegt God/ tot mijne heerlykheid/ zonder opspraake te geven in de helle of op de wereld. Daar zijn altemets rigters/ die pardon geven/ maar zij doen 't met opspraake; maar Ik doe het regtvaardiglijk/ doordien Ik het in den Middelaar doe. Door Hem heeft mijne geregtigheid/ heiligheid en waarheid volkomen genoegen gekregen.

II. Daar hebt gij nu Gods goedheid. Kunt gij daarop gaan zondigen? dat zoude grouwelijk zijn. Is 't ook niet troosteliik tot uitlokkinge van een verslagen gemoed? kunt gij nu nog weigeren u te bekeeren? Dat is ons tweede stuk. Dat dit een drang is tot bekeeringe, en tot troost van verlegenen. Die den dood verdiend hadden/ spreekt God vry. Spreekt God niet redelijk? zoo gij niet gelooft/ gij zult niet bevestigd worden. Verlegene/ verslagene/ gelooft/ en gij zult bevestigd worden. Gij zult geen feil aan God vinden. Waarom dryft uw harte zoo weg van treurigheid? Weest blijde/ schreit niet. Dit is eene drangreden, die God ge-

gebruikt: Godlooze, zult gij nu nog niet resolveren? Wij zeggen nog/ hoort/ eer het te laat is/ laat u bewegen tot bekeeringe; Godlooze, verlaat uwen weg, en ongeregtige man, verlaat uwe gedachten, zoo zal God u genadig zijn; Hij zal 't u vergeven. Wat hinderd u om het niet te doen? Zijne regtvaardigheid kan u niet afschrikken/ die is voldaan in Christus; uwe groote schuld moet u niet afschrikken: zijt welgemoed/ zoon of dochter/ uwe zonden zijn u vergeven; uwe conscientie kan u niet hinderen: wat zal uwe conscientie doen/ als gij met den Heere wel staat? Wijst ze naar Mij/ zegt God. De vloek der wet kan u niet hinderen/ die is weg; de eisch van de wet ook niet/ die heeft Christus volbragt. Weet/ dat er geen beter nog heilzamer middel is om tot bekeeringe te komen/ als u onder de middelen te voegen: den Bijbel te lezen/ aanhoudend te bidden. Kent gij wel iemand anders/ die u pardonneren kan als God? Zegt gij/ neen; maar ik wil 't evenwel niet doen; gij zult altijd gejaagd zijn/ en God zal 't zien en zoeken. Doet gij het; wilt gij u bekeeren; gij zult verligtinge vinden van den last uwer zonden. Ik vrage het u/ zegt God/ wilt gij/ of wilt gij niet? Kan Ik u dan niet bewegen? alle mijne goedheid zal Ik voorbij u laten gaan: kan dat uw harte niet breken? hoe zijt gij zoo boos? waarom wilt gij sterven? valt liever voor Mij neder. 't Is eveneens of gij hier een rigter met den patient ziet worstelen/ en de rigter zegt/ ik legge de woorden in uwen mond/ en de patient wil niet hooren: hij wil niet eens zeggen tot den rigter/ wees mij genadig. Ligt er dan heil in uwen dood/ zegt God/ waarom wilt gij sterven en in de helle vallen? Zal het dan wel zijn? Ach/ hoe naar zal het in de plaatse van eeuwig ach en wee wezen! Zoo spreekt God; moet nu niet elk zeggen/ ach Heere! Gij zijt mij te sterk geworden/ Gij hebt mij overreed en ik ben overmogt? Dat gebe God: ach! mogten wij elk dat gelukt hebben!

Wij hebben tot onzer stichtinge nog een woord tot slot.

Wordt gij nog niet gaande om u te bekeeren/ beweegt het u nog niet? Of zegt gij/ gij beweegt mij bijna? Zoudt gij niet zeggen/ wat een dwaas is die patient/ die pardon kan krijgen/ en dat hij zegt/ gij beweegt mij bijna om 't pardon aan te nemen? Zegt gij/ bijna! Wel het moest geheel geweest zijn. Zegt gij/ ik zal het wat in mijn beraad nemen? Met wien zult gij te rade gaan? met den duivel? met uw verdorven vleesch? met uw zondig gezelschap? Hoe lange zult gij u beraden/ tot dat gij dood zijt? Zegt gij/ ja/ maar Predikant/ pleisterd gij niet met loozen kalkie? geneest gij de breuke niet op het ligtste? Zal 't wel zoo zijn? gij spreekt zoo lieflijk: zal ik wel ontferminge krijgen? Dat late God verre van mij zijn/ dat wij u zouden pleisteren met loozen kalke/ of dat wij u kussens onder de ellebogen zouden leggen/ op welke gij ronkende in zorgeloosheid in de helle zoudt vallen; neen/ het is schriftuurlijk.

Gij

Gij zult zeggen/ 't is misschien maar deze eene tekst daar het staat/ en zou ik het daarop gelooven? Ja/ al was het maar deze eene tekst. Maar daar zijn er wel honderd en wel duizend; heel de Bijbel loopt uit op een geheel pardon. Willen wij u nog een of twee noemen? leest dan Jes. I, de achttien eerste verzen, leest die als gij t' huis gekomen zijt. God had zijn volk groot gemaakt/ maar zij hadden tegen Hem gerebelleerd. Gij zijt ondankbaarder/ zegt God/ als een gemeste osse, of een lompe ezel, gij zijt een zaad der boosdoenders, den Heilige Israëls hebben ze gelasterd. Het ging zoo hoog/ dat God op het 18de vers zegt/ gij zijt als die van Sodom, die door het duur van den hemel verbrand zijn. Zoude God zulk een volk het nog vergeven? Ja/ Doet de boosheid uwer handelingen van voor mijne oogen weg, laat af van kwaad te doen, leert goed doen, komt dan en laat ons te zamen rigten, al waren uwe zonden zoo rood als scharlaken en als carmozijn, Ik zal ze vergeven/ zegt God. Wilt gij het lezen/ leest dan Jes. XLIII: 24, 25, daar God zegt en hen verwijt: Gij hebt Mij vermoeid en arbeid gemaakt met uwe zonden. En nogtans zegt God: Ik delge uwe overtredingen uit om mijnentwille, en Ik gedenke uwer zonden niet. En Ezech. XVIII, dat geheele kapittel: Zoo de godlooze zich bekeert, alle zijne ongeregtigheden zullen niet gedacht worden. En zoo in vele andere plaatsen meer.

Ja/ zult gij zeggen/ zijn er wel exempels van zulke daden? Ja/ de allergrootste zondaar die ooit op de wereld geweest is/ die heeft pardon gekregen; wie is de allergrootste geweest? ik weet niet of gij het wel zult weten/ dat was Adam, die zijne volmaaktheid heeft verloren/ en die verandert is in een verdorven schepsel/ en hij heeft den vloek over geheel de wereld gebragt/ over alle zijne nakomelingen/ en die heeft pardon gekregen/ Gen. III: 15. Wilt gij een monster in de zonde zien? dat is Kaïn, die zoo in hoeken gemoede zijnen broeder vermoordde. Is er niet indien gij wel doet, verhooginge? zegt God/ Gen. IV: 7. Manasse, wat was 't een monster! 2 Chron. XXXIII, geheel Jeruzalem had hij met bloed vervuld; hij spottede met het Woord/ en hij was een moordenaar van de Profheten; hij roofte op de hoogtens/ hij raakte gevangen; hij vernederde zich voor den Heere/ en de Heere vergaf het hem. Wat was de moordenaar niet een monster? wat heeft hij liggen loeren in verborgene plaatsen/ of er niet een arm reizigers voorbij kwam/ om hem het leven te benemen/ ja hij heeft het zoo grof gemaakt/ dat de justitie op hem paste. Eindelijk/ zij krijgt hem/ hij moest sterven door de justitie. Als de man met den dood op de lippen was/ zoo valt hij voor God neer; bij de justitie was geen pardon voor hem; maar God geeft hem pardon.

Wat ontbreekt er nu nog? gij hebt teksten, eene heele wolke van

getuigen en exempelen. Ik kan 't niet begrijpen/ zult gij zeggen/ dat Gods genade zoo groot is; maar weet/ zijne gedachten zijn niet als onze gedachten. Willen wij het u een weinig uitdrukken/ hoe groot dat Gods genade is? Zij is hooger dan de hemelen/ en dieper dan de helle/ breeder dan de zee/ en langer dan de aarde. Zij is hooge: Gods goedertierenheid is groot tot boven de hemelen, Ps. CVIII: 6. Zij is dieper dan de helle, Ps. XVI: 10. Gij zult mijne ziele in de helle niet verlaten. Zij is breeder dan het oosten van het westen is/ Ps. CIII: 12, Zoo verre het oosten is van het westen, zoo verre doet Hij onze overtredingen van ons. Zij is langer dan de aarde, zijne trouwe is niet alleen alle morgen versch en nieuw, maar zij duurt eeuwig.

Zegt gij/ ik kan het niet aannemen/ hoe kan God het dan doen? In Christus kan Hij het doen; daar is een verzoenend bloed. 2 Cor. V: 19, God was in Christus de wereld met Hemzelven verzoenende; daar is een toornstillend bloed. God heeft zijnen Zone voorgesteld tot eene betooninge van zijne regtveerdigheid, Rom. III: 25. Daar is een genezend bloed, Jes. LIII: 5, Door zijne striemen is onze genezinge geworden. Daar is een zuiverend bloed. De Papisten zeggen/ dat het wijwater uitzuivert/ maar dit mogen wij met regt van dit bloed zeggen; 1 Joh. I: 7, Het bloed Jezu Christi reinigt ons van alle zonden. Daar is een verlossend bloed. Col. I: 14, In dewelke wij hebben de verlossinge, door zijn bloed, namelijk de vergevinge der zonden.

Zegt gij/ ik kan 't nog al niet aannemen; waarom niet? God zweert het nogtans met duren eede/ dat Hij geen lust in uw dood heeft/ Ezech. XXXIII: 11. God toont het ook; wij hadden anders al lange in de helle kunnen liggen; Hij toont het daarin/ dat Hij zijne boden zendt/ die u bidden van Christi wege/ of God door hen bade/ dat gij u met God zoudt laten verzoenen. Hij toont/ dat Hij u nog genadig wil zijn/ Hij wenscht het/ och, of dit volk zoo een harte hadde om Mij te vreezen! kan dat al van uw harte? en wilt gij nog in uwe goddeloosheid voortgaan? dan moet gij een gruwelijk versteend harte hebben; Christus was bedroefd als Hij de hardigheid van der Joden harte zag.

Wij vragen u nog eens/ wilt gij het doen/ wilt gij u bekeeren? Ja/ zult gij zeggen/ gij weet wel/ dat ik mij niet kan bekeeren. 't Is waar/ maar zeg ten minste: ach God/ geef het mij/ schep in mij een rein harte; bekeer mij/ zoo zal ik bekeerd zijn. Dat uw huis brandde/ hoe zoudt gij het op een roepen stellen; doet nu ook zoo: zegt/ Heere/ een menschе kan zich niet bekeeren/ maar trek Gij mij/ en ik zal U nalooпen; maak mij een nieuw harte. Doet dat gij kunt/ zoek meer onder de middelen te komen als gij doet; het zal u geen kwaad doen. Laat de ongodsdienstigheid de mode van het land en van de familiën niet worden. Wie had dat ooit gedacht/ dat de ongodsdienstigheid in

Nederland onder groot en klein zoo algemeen zoude geworden zijn! Ja/ dat Atheïsterije de zonde van onze zeven provinciën zoude geworden zijn/ daar God zoo vele weldaden aan ons doet. Daar is een beter van gramschap in Gods regterhand; het zoude wel kunnen gebeuren/ dat Nederland het grondsop uitzuigende zoude moeten uitdrinken. Hij zal u misschien in de wateren nog doen smoren/ en u in de diepte van de zee werpen in de plaatse van uwe zonden. Kan u dat niet dringen/ is er niet een woord dat u dringt? of zegt gij/ ja/ uwe woorden dringen mij; wel/ God gebe/ dat uw werk dooraa/ en dat het geene predikatiezielte zij/ die t' avond of morgen weer over is.

Iemand zal zeggen/ ik wil mij bekeeren; maar ik denke/ dat ik het zoo zwaar zal hebben/ ik hebbe zoo schriftelijk gezondigd! ik vreeze/ dat ik als door de helle gesleept zal worden! Schort u dat? ziet dan onzen tekst. God handelt wel eens zoo/ maar Hij doet ook wel anders: Hij vergeeft dezulken wel menigvuldig, zoodat zij moeten zeggen: God handelt mij zoo genadig/ dat Hij mij als overstroomt met zijne liefde.

En gij/ die door zulke beweegredenen uitgelokt/ en op zulke gronden bekeerd en er doorgeraakt zijt/ maakt den Heere groot/ zegt vrij/ waar is er breed ofte wijd zulk een groot God als Gij zijt? wie kan in den hemel tegen U geschattet worden? wie is U gelijk onder de kinderen der sterken? Die zoo naar God gegaan zijt met tranen in de oogen/ op zulke teksten/ gij hebt schriftuurlijk gehandeld; leert het anderen ook zoo doen. Een Predikant moet niet altijd verdoemen; hij moet wel eens de goedheid van God toonen/ den zegen zoowel als den vloek, het leven zoowel als den dood. Als hij het net aan de eene zijde geworpen heeft/ en hij ziet/ het is niet nuttig/ dan moet hij het aan de andere zijde ook doen; als dat zoo gepaard ging/ zoude het kunnen gezegend zijn. Zoo moeten de ouders aan hunne kinderen doen/ naardat zij een humeur hebben moeten zij ze zoeken te behandelen/ en zoo moet een Predikant aan de gemeente doen.

Wij hebben nog een woord tot een kind van God dat in verval is. Ach Heere! zeggen ze/ ik ga zoo achteruit/ tegen wat al licht/ blijdschap/ verbonden/ onderbindingen en goedheden Gods heb ik gezondigd! ik ben zoo zondig/ zoo donker; ik beve voor het minste! Wel/ kinderen van God/ die in verval zijt/ zult gij dan afkeeren met eene altoosdurende afkeeringe? Zal 't altoos duren? Zal men vallen/ en niet weder opstaan? God zegt: Al hebt gij met vele boeleerders geboeleerd, keer nogtans weder tot Mij, mijn Sulamith! Keer weder, keer weder, ô Sulamith, ik zal uwe afkeeringen genezen. Wel/ kinderen van God/ zijt gij gevallen/ staat weder op; zijt gij in het donkere/ de Almagtige zal u tot een licht zijn. Zoo gij niet wederkeert/ gij zult niet teregte raken. Maar doet gij het/ dan zal 't liefelijk zijn/ Hij ver-

geeft menigvuldiglijk. Ja/ zult gij zeggen/ ik kan dat wel gelooven/ dat God dat aan godloozen doet/ die niet tegen hun beter weten gezondigd hebben; maar ik hebbe tegen mijn beter weten gezondigd/ na ontvangene genade en bezzekeringe; ik geloove het niet/ het kan haast in mijn harte niet komen/ omdat ik zoo tegen mijn beter weten gezondigd hebbe. Ja/ geloovige zielen/ ziet het in Noach, hij had zoo zwaar gevallen; God vergaf het hem. Ziet het in Loth, na ontvangene genade had hij zoo schrikkelijk gezondigd; God vergaf het hem. Ziet het in David, na ontvangene genade was hij zoo schrikkelijk gevallen: toen hij inviel/ God zeide: Ik hebbe uwe zonden weggenomen. Ziet het in Petrus, na ontvangene genade bezloochende hij driemaal zijnen Meester; ik ben bezloekt/ zeide hij/ zoo ik Hem kenne; Ik vergeef het u/ zeide de Heere. Maak er staat op/ wie gij zijt/ zoo gij tot God komt/ Hij vergeeft menigvuldiglijk. Bekeer u tot Mij/ zegt de Heere/ en Ik zal Mij tot u keeren. Al is uwe zonde tegen de allerhoogste Majesteit Gods begaan/ als gij maar ootmoedig en geloovig zegt/ Heere/ hier kome ik kruipen als een wormpje/ vergeef het mij/ en heiligt mij tot uwe dienst/ gij zult eeuwig zijn knecht en dienstmaagd wezen. Dat wenschen wij u en ons.

AMEN.

ZESTIENDE
PREDIKATIE,

OVER

HAND. XV: 26.

Menschen die hare Zielen overgegeven hebben voor den Name onzes Heeren Jezu Christi.

OP EENE DANKZEGGING NA HET AVONDMAAL.

Wij lezen/ Jes. LV: 1—3, ô! Alle gij dorstige, komt tot de wateren, en gij, die geen geld en hebt, komt koopt en etet, ja komt koopt zonder geld en zonder prijs, wijn en melk. Waarom weegt gijlieden geld uit voor 't gene dat geen brood en is? en uwen arbeid voor 't gene dat niet verzadigen kan? Hoort aandachtiglijk naar Mij, en etet het goede, en laat uwe ziele in vettigheid haar verlustigen. Neigt uwe oore, ende komt tot Mij, hoort, ende uwe ziele zal leven. Zij mogten zeggen/ Heere! wat wilt Ge met ons doen? Ik zal met u een eeuwig verbond maken, zeide God. God maakt een verbond alleen met sommige menschen; die brengt Hij onder den band des verbonds, Ezech. XX: 37. Gij zult in uw harte denken: ik wenschte/ dat ik zoo gelukkig was/ dat ik in een bezbond met God stonde! Wie is er in?

Eerst. Die in een verbond met God is/ die weet dat hij 't van nature niet en is. Ach Heere/ zegt zoo eene/ daar had ik geen harte toe/ ik en wilde 't niet doen; ik hielde het met den vader den duivel/ Hos. VI: 7.

Ten tweede. Die hebben dat oude bezbond gebroken; dat vorige bezbond hebben ze opgezegd met den duivel, wereld, 't zondige gezelschap, en met hun zelven, met hunne eigene geregtigheid. Ik breek het bezbond/ ik han niet meer met u te doen hebben/ zeggen zij.

Ten derde. Die is in het bezbond met God/ die 't niet uitzukken han/ hoe waazdig en hoe noodig dat de Heere Jezus hem is/ zoo een zegt: Gij zijt mij de fonteine des levens, Ps. XXXVI: 10. Als ik U hebbe/ dan han ik met Jacob zeggen: Ik hebbe het alles, Gen. XXXIII: 11.

Ten vierde. Die is er in/ die op eene regte wijze in 't verbond gekomen is/ langs den weg van overtuiging/ tranen/ angsten/ gebeden/

Joh. XVI: 8. Zoo zijn ze er altemaal ingekomen/ die er ingekomen zijn.

Ten vijfde. Die is er in/ die de conditiën van 't verbond zoo inwilligde. Welke zijn die? daar zijn er zoo velen; wij zullen er eenige noemen. Wilt ge Mij liefhebben/ zegt de Heere/ dankbaar aan Mij zijn/ Mij getrouw zijn? Het al bij Mij opzetten/ voor mijn naam en zaak? Wilt ge uzelven aan Mij geven? 2 Cor. VIII: 5, zegt Paulus van de Macedoniërs; zij gaven haar zelven eerst aan den Heere, en daarna aan ons.

Wilt ge nu weten of ge in dat verbond zijt? Onderzoek u dan aan de genoemde kenteekens. Die in 't verbond is: (1) Die kent dat hij 't van nature mist. (2) Zij breken hun oude verbond. (3) Zij kunnen 't niet uitdrukken/ hoe noodig en waardig hun de Middelaar is. (4) Die er in is/ die er op eene regte wijze ingekomen is. (5) Zij willigen de conditiën in; zij willen den Heere liefhebben/ dankbaar en trouw zijn; zij willen alles voor den Heere opzetten; zij zouden dat wel willen onderschrijven/ al wat ik ben/ hebbe en kan/ dat is voor u ten dienste.

Geliefden/ dit zullen wij zien uit onzen tekst/ daar vindt gij zoo een paar menschen/ die in het verbond waren/ en die zoo een zin hadden in de conditiën; zij hadden hare zielen overgegeven voor den name des Heeren Jezu. Wij zullen letten op vijf zaken.

I. Zullen wij zien/ hoe dit verg hier inkomt?

II. Dan zullen wij dit paar menschen bezien/ die dezen lof hebben.

III. Moeten wij bekijken wat zij overgaven? hunne ganschе zielen.

IV. Waarvoor zij hunne zielen overgaven? het was voor den name en zake van den Heere Jezus Christus.

V. Dat zij dus bekwaam waren tot het werk waartoe zij gezonden wierden.

I. Wat het eerste aangaat/ hoe komt dit verg hier te passe? Dat zult ge vinden in 't 1ste vs. Paulus en Barnabas komen te Antiochië, sommige Joden die hangen de besnijdenisse aan. Wat doen de broederen? zij handelen niet los; maar in 't 2de vs. zeiden ze/ wij wilden wel/ dat ge naar Jeruzalem ging over dit geval/ om de Apostelen te vragen/ wat ze van 't geval denken. In 't 3de vs. daar gaan ze heen/ van de gemeente uitgeleid zijnde. Daar reizen ze door de steden/ daar Christenen waren/ en zij verhaalden hun de groote genade onder de Heidenen/ en deden allen den broederen groote blijdschap aan. In 't 4de vs. komen ze te Jeruzalem; daar verhaalden ze/ wat groote dingen God met hen gedaan hadde. In 't 5de vs. zeiden ze: Daar zijn sommige opgestaan van de sekte der Pharizeën, die geloovig geworden zijn, zeggende, dat men haar moet besnijden. In 't 6de vs. komen ze te zamen om op die zake te letten. Van 't 7de tot het 21ste vs. gaf elk zijn advijs. In

't 22ste

't 22ſte vſ. verkiezen ze eenige mannen/ om met Paulus en Barnabas te zenden. Van vſ. 23—29 bindt gij den brief, dien zij hun mede gaven. De oproermakers mogten gezegd hebben/ gijlieden zijt niet trouw; daarom zonden zij er eenige mede/ onder welke was Judas en Silas, die ook zelf Propheten waren. Daar komen ze te Antiochië, zij geven openinge van 't gene geconcludeerd en gesproken was. Daar worden die menschen blijde/ als ze hoorden/ dat de zaligheid niet en hing aan de besnijdenisse, en zij verkeerden daar wat met de menschen te Antiochië, tot hunne stichtinge en vertroostinge. En als ze er een tijd lang geweest hadden/ lieten zij ze weêr gaan naar Jeruzalem met vzede/ en zij wenschten ze allen genade. Silas, die een Propheet was/ dacht het goed daar te blijven; maar Judas, niet de Iscarioth, die ging weg. Het was die Judas, wiens penne God gebruikt heeft om een brief in zijn Boek te schrijven. Silas bleef; Paulus en Barnabas bleven daar ook nog eenigen tijd. Maar in 't 36ſte vſ. zeide Paulus, 't is niet genoeg gemeentens te planten/ maar men moet er ook naar ommezien. Daar viel toen wat broedigs voor: Barnabas wilde Johannes Marcus medenemen/ en Paulus verkoos Silas. Daar ontstond dan eene verbitteringe. Gij zult zeggen/ wie had gelijk? Paulus, dat toont de gemeente; daar staat niet/ dat ze Barnabas de genade Gods bevolen/ maar Paulus. Zoo komt er dat vers dan in.

II. Paulus en Barnabas, die paar menschen/ dat is ons tweede stuk dat wij bezien moesten/ die bezaten het hart en de liefde van het volk. Zij gaven een grooten lof/ zij waren geacht pilaren te zijn/ zij staken uit als sterren aan 't firmament; zij stonden daar en blonken als de zonne des hemels. Maar de Apostelen wisten hoe zich hun harte bezheffen konde; zoo zorgden ze in den lof/ dat ze zich niet te veel mogten verheffen; waarmede? Zij noemden ze menschen. God ontleerde Ezechiël zoo de hoovaardije: menschen-kind, zegt God; zoo ontleerde God aan Daniël de hoovaardije ook: gij zijt maar een menschen-kind, al openbare Ik u zulke geheimen/ Dan. VIII: 17. God ontleerde Paulus den hoogmoed wat harder: Hij liet den duivel op hem afkomen/ 2 Cor. XII: 7. De Apostelen dan en de Ouderlingen wisten dat ook wel/ dat zij nog een verdorven hart hadden/ en nog vele zwakheden en gebreken. Zij zeiden: 't is Barnabas en Paulus; zij zijn wel geliefd bij ons/ maar 't zijn menschen.

Een mensche was voor den val een heerlijk schepsel, maar na den val is 't een slecht schepsel, tot alle goed werk ondeugend. Wat is hij gering bij God! Een bloempje, een grasje, een druppeltje aan den emmer, een stofje aan de weegschale! Jes. XL: 6, 15. Na ontvangene genade, welke bezdorvenheden zijn er nog in hen! Daar woont niets goeds in haar, zoodat deze Paulus schreeuwde: Ik ellendig mensche! wie zal mij verlossen!

sen! Rom. VII: 24. God legt in sommige menschen groote genade, zoodat elk/ die hen ziet/ moet zeggen/ 't zijn menschen/ die vele genade hebben! De Geest der heerlijkheid en de Geest Gods rust op haar, 1 Petri IV: 14. Daar zit wat in/ daar zitten schatten in die aarden vaten, 't zijn pareis van menschen/ zoodat ze eene eere Christi genoemd worden; daar zijn menschen/ die voorgangers zijn/ die in waarde gehouden moeten worden om hares werks wille. Daar zijn menschen/ die visschers van menschen genaamd worden.

III. Wat waren dit nu voor menschen? Dat is ons derde stuk. Het waren menschen, die hare zielen hadden overgegeven voor den name onzes Heeren Jezu Christi. Geliefden! gij zijt dezen morgen aan de tafel des Heeren geweest/ maar hebt ge uwe zielen aan den Heere Jezus Christus gegeven? of was het maar uw oog of hand? uwe uitwendige tegenwoordigheid? of kunt ge zeggen/ ik hebbe mijne ziele aan den Heere Jezus gegeven? Deze twee menschen waren kostelijke menschen, zij hadden eene ziele, eene kostelijke ziele, eene edele ziele. Wat is dat? hun binnenste, hun harte. God zeide eens: Mijn zone, geeft mij uw harte, Prov. XXIII: 27. Deze hadden naar die stemme gehoord. Spreekt, Heere, zeide ze/ uwe knechten hooren, 1 Sam. III: 10.

A. Wat moet ge door die ziele verstaan?

Eerst. Den geheelen persoon. In 't Woord vindt ge/ dat de ziele voor den geheelen persoon genomen wordt: Jacob kwam in Egypte met zeventig zielen, Gen. XLVI: 27.

Ten tweede. Door de ziele moet ge verstaan den redelijken geest: Zoo leest men Luc. XXIII: 46, In uwe handen bevele Ik mijnen Geest. En Matth. XXVI: 38, Mijne ziele is geheel bedroefd.

Ten derde. Door die ziele of geest worden alle de vermogens verstaan; 't verstand, de conscientie, de wille, al wat in de ziele is; Matth. XXII: 37, Gij zult liefhebben den Heere uwen God, met geheel uw harte, en met geheel uwe ziele, en met geheel uw verstand.

Wat moeten wij dan hier door hunne zielen verstaan?

Eerst. Hunne geheele personen, gelijk er staat van de Macedoniërs, 2 Cor. VIII: 5, dat zij haar zelven aan den Heere gaven.

Ten tweede. Hunnen redelijken geest. Gij wilt niet alleen het ligchaam hebben/ Heere! om U te verheerlijken; maar ook de ziele. Ik zal 't met mijn harte doen.

Ten derde. Den redelijken geest niet alleen; maar alle de krachten van ziel en ligchaam. Zij hadden het alles voor den Heere Jezus over.

B. Gij zult in uw harte denken/ wat is dat/ zijne ziele over te geven aan den Heere?

Eerst. Men begint op te zeggen zijne dienst aan den duivel, de wereld, de zonde, het zondige gezelschap. Ik kan niet meer met u mede

doen/

doen/ zegt zoo een. Zij zeggen als Abraham, ik kan 't in Ur niet langer houden. Zij beginnen te doen als Ruth, ik kan 't bij mijn volk niet langer houden/ zeiden ze: ik ralke verzelde; ik zoude verstrikt worden; ik wil de begeerte van mijn harte niet meer voldoen; ik kan met dat gezelschap niet meer mede doen. Ik vergete mijn volk en mijns vaders huis; ik zal er van uitgaan. Nu moet ik van u scheiden. Te voren was ik bij u in mijn element/ maar nu niet meer; ik worde bij u verzelde.

Ten tweede. Het bestaat in opregt, hertelijk en plegtig te zeggen/ Heere Jezus! Uw volk verkieze ik voor mijn volk; Uwe zaak voor mijn zaak. Andere mogen dienen/ die ze willen/ maar ik en mijn huis zullen God dienen, Jos. XXIV: 25. Ik kome hartelijk aan U de opdragt doen; ik wil niet hinken op twee gedachten. Zij doen de opdragt bij hunne eerste overtuiginge. Wat wilt Ge, Heere, zeggen ze/ dat ik doen zal? Hand. IX: 6. En Hand. XVI: 30, Wat moet ik doen om zalig te worden? zij zeggen: ik ben uw knecht en dienstmaagd, ik zal op uw believen passen/ gebruik mij maar. Zij schrijven 't met haar hand, dat ze des Heeren zijn, Jes. XLIV: 5

Ten derde. Het bestaat daarin/ dat ze voor den dag komen. Zij zijn niet af te zetten voor schade noch voordeel. Zij zeggen tegen de wereld/ doet mij geene moeite aan/ ik hebbe mijn woord gepasseerd/ en 't moet zoo blijven. Ook/ als ze er toe geroepen worden/ zij komen er voor uit.

Ten vierde. Het bestaat daarin/ in mijn praktijk en wandel zal ik zulks alles gaan uitdrukken/ dat het niet maar woorden en schijn is/ maar dat het in waarheid is; dat ik zoo spreke en zoo doe; zij duiven tegen de wereld zeggen/ ziet of mijn wandel niet is naar mijne woorden.

Ten vijfde. Het bestaat hierin/ in alles voor den Heere op te zetten. Nu is er niets te kostelijk, niets te dierbaar voor den Heere Jezus. Zij zeggen/ moet ik om U alles kwijt zijn/ hier ben ik. De liefde Christi dringt mij; nu overdeele ik/ indien Hij voor mij gestorven en opgewekt is/ dat ik ook voor Hem leven moet. Ik reekene het alles schade en drek te zijn/ om de uitnemendheid der kennisse van Jezus Christus mijnen Heere.

Ten zesde. Als dat gedaan is/ dan hebben ze genoegen in alles. Of ze verdrukt worden/ of de rivieren gaan bruisen/ of eens mans huisgenooten zijne vijanden zijn/ zij wentelen hunnen weg op den Heere/ en zij vertrouwen/ hebbe ik mij aan U overgegeven/ Gij zult mij nooit verlaten; Uwe goedertierenheid is in der eeuwigheid, Gij zult het voor mij voleinden, zeggen zij/ Gij laat nooit varen de werken uwer handen, Ps. CXXXVIII: 8.

Gij zult zeggen/ doen al de vromen dat? ja zij/ in 't Oude en Nieuwe Testament. Daar is er geen een in den hemel gekomen/ of zij

deden dat. Zoo dede Abel, zoo dede Enoch, zoo dede Abraham, zoo dede Izaäk, zoo dede Jacob, zoo dede Mozes. Deden ze in het Nieuwe Testament ook zoo? Ja/ zoo deden dit paar mannen; ja/ zoo dede geheel de gemeinte, Hand. XI: 23, Zij bleven met een voornemen des harten bij den Heere. En 2 Cor. VIII: 5 staat: Zij gaven haar zelven eerst aan den Heere, en daarna aan ons.

Op wat wijze gaat dit overgeven toe? Hoe moet het geschieden?

1. Aanstonds, met dat God het harte geraakt heeft. Zijt ge overtuigd/ dat ge het nog niet gedaan hebt? doet het van avond nog. Heden, terwijl gij zijne stemme hoort, verhardt uw harte niet. Geeft u aan den Heere over/ hoe eerder hoe lieber.

2. Hoe nog? Geheel en al, met uw ganesche persoon/ met ziel en ligchaam/ met al uwe vermogens.

3. Hoe nog? Gewillig, vaardig, gereed. 't En is niet tegen hun harte noch borst/ Ps. CX: 3, 't Is een gewillig volk.

4. Voor altijd. Niet maar voor een korten tijd, voor dit Avondmaaltje, of voor dezen avond, maar voor altijd, zoo lange als wij leven.

5. Nog eens. Bij alle gelegenheid, en onder alle. In 't eenzame, in uw huis, met uwe huisgenooten, onder vrienden, onder vromen, op 't Avondmaal, op bededagen, in de Godsdienst, voor de Godsdienst, na de Godsdienst; altijd en bij alle gelegenheid/ hiezen ze den Heere en zijne dienst.

6. Met al dat er aan vast is. Ik hebbe het wel bekeken/ en de kosten overrekend/ zeggen ze; ik zie wel/ dat ik druk zal hebben. Ik hieze den Heere en zijne dienst evenwel/ met al het zuur en zoet/ dat er aan vast is.

7. Nog eens. Zij doen het met blijdschap. Hun hart is er verheugd over. Zoo lange als ze het niet gedaan hebben/ zoo kennen zij geene blijdschap. Hand. VIII: 39. Nu ik in 't verbond gekomen ben/ zeide de Kamerling, nu reize ik mijnen weg met blijdschap/ nu ik met mijn huis aan God gelovig geworden ben/ zeide de Stokwaarder, nu ben ik verheugd/ Hand. XVI: 34.

8. Nog eens/ zij doen het op zulken redelijke en betamelijke wijze. Kan men 't wel redelijker en beter geven als aan den Heere Jezus? Kan men zijne ziele wel aan zaliger of magtiger geven? ik weet geen beter. Daar is immers niets redelijker. Waarom?

a. Wel het komt Mij toe, zegt de Heere Jezus. 't Is zijn eigendom. Hij is uw Schepper, ô Jacob/ en uw Verlosser, ô Israël. Zijn wij zijne Schepselen, zijne verlosten? en zullen wij Hem dan niet dienen? Hij heeft ons gekocht/ opdat wij God verheerlijken zouden, 1 Cor. VI: 20.

b. Aan wien zult ge het geven? komt het Hem niet toe? Hij heeft zich-

zichzelven aan u gegeven. Wat gaf Hij aan de tafel, door de teekenen, als zichzelven? Joh. VI: 54, Mijn vleesch is waarlijk spijze, mijn bloed is waarlijk drank. Tit. II: 14, Hij heeft Hem zelven voor ons overgegeven.

c. Als ge u zelven aan den Heere niet geeft/ denkt dan/ dat ge niet aangenaam zijt. Ons bidden/ preken/ Avondmaal gaan/ is den Heere niet aangenaam/ als het geschiedt zonder 't hart aan Hem te geven. Al wat zonder hart geschiedt is niets. Al gaf ge uw ligchaam over om verbrand te worden; en gij had de liefde niet, zoo waart gij maar een luidende schelle, 1 Cor. XIII: 1—3. Tranen, beloften, gebeden, 't is al niet/ als ge uw hart aan den Heere weigert.

d. Moet de Heere het niet hebben? Hij let op ons bidden, preken, Avondmaal gaan. Hij ziet naar waarheid in het binnenste. Gelijk ze in het Oude Testament zagen naar het harte, het innigste, het ingewand van de offerdieren/ zoo ziet God naar het harte/ naar uw ingewand.

e. Zult ge Hem uwe ziele niet geven; Hij ontdekt geheimdheid/ en verfoeit ze; dan zijt ge Mij niet met alle waardig/ zegt de Heere: Ik hebbe geene achtinge voor u. Dan gaat ge ledig heen. Dan zegt God: uwe handen zijn vol bloeds/ gij gaat met een leugen in uwe regterhand ten verderve; gij zijt als een stinkend graf/ dat van buiten wel schoon schijnt/ maar van binnen deugt ge niet.

f. Is het niet beter uwe zielen te geven aan den Heere Jezus als aan den duivel, de wereld, de ijdelheid; aan den tijd, aan de wrake, aan dronkenschap, aan onkuischheid, aan godlooze gezelschappen? Gij kunt het niet beter geven als aan den Heere. De gansche vergaderinge getuigde dit/ tot lof van deze menschen/ dat zij hunne zielen aan den Heere gegeven hadden; zij hadden een voornemen des harten om bij den Heere te blijven.

IV. Gij zult zeggen: Waarvoor gaven zij hunne zielen over? Dat is ons vierde stukje. Zij gaven hunne zielen over voor den name onzes Heeren Jezu Christi. Zij hadden niet alleen hare zielen aan den Heere overgegeven, maar ook voor zijnen naam. Wat is dat te zeggen?

Eerst. Zullen wij u zeggen/ wat de naam des Heeren is. En dan, wat het zeggen wil/ zijne ziele daarvoor over te geven?

A. De naam des Heeren, dat is:

Eerst. Zijne eere, zijn roem, Ps. VIII: 2. ô HEERE, onze Heere, hoe heerlijk is uwen naam op de gansche aarde! 't Is zijn geruchte dat zoo verre gehoord wordt: zijn geluid wordt gehoord over geheel de aarde/ Ps. XIX: 2—5.

Ten tweede. 't Is zijne dienst, Gen. IV: 26, Toen begon men den name des HEEREN aan te roepen. Hand. IX: 15, zeide God van Paulus: Deze is Mij een uitverkoren vat om mijnen NAME te dragen onder den Heidenen, enz. dat is/ om mijne dienst bekend te maken.

Ten derde. Het is zijn volk, die den name zijns Vaders, en ook zijnen naam, op hunne voorhoofden dragen/ Openb. III: 12. XIV: 1.

B. Wat is dat nu/ voor den name van den Heere Jezus zich over te geven?

Eerst. Alles op te zetten voor de eere van Christus. Wordt de eere van Christus benadeeld/ dan zijn ze als een brandend vuur; dan worden ze door den ijver verslonden/ al zouden ze er den dood van halen; dan ontzien zij niets.

Ten tweede. Voor de ware Christelijke religie hebben ze ook alles ten beste: maar ik en achte op geen ding, noch en houde mijn leven niet dierbaar voor mij zelven, opdat ik mijnen loop met blijdschap mag volbrengen, en de dienst, welke ik van den Heere Jezu ontvangen hebbe, om te betuigen het Euangelium der genade Gods onder de Heidenen, Hand. XX: 24. Zij houden tijdig en ontijdig aan om te planten en nat te maken/ en dan bidden zij/ dat God den wasdom gebe. Hunne bede is/ dat de Koning voorspoedig rijde op het woord der waarheid/ Ps. XLV: 4, 5.

Ten derde. Zij zouden voor dat uitverkoren volk hun leven zetten. Gelijk Paulus van Aquila en Priscilla getuigt/ Rom. XVI: 4, Die voor mijn leven haren hals gezet hebben. Hun lust is tot de heiligen die op de aarde zijn/ tot de heerlijken in den lande/ Ps. XVI: 3. Zij zeggen/ dat volk is mijn volk; hun God is mijn God.

Wat deden ze al voor den name des Heeren Jezu Christi? (1) Zij spraken er voor. (2) Zij streden er voor. (3) Ze reisden er voor. (4) Zij wilden er wel voor sterven.

1 Zij spraken er voor. Wij kunnen niet zwijgen/ zeiden ze. Wilt ge ons in het gevangenhuis smijten/ wij kunnen evenwel niet zwijgen. Zij gingen met blijdschap van het aangezigte des raads/ omdat ze waardig geacht waren/ voor den name van Christus smaadheid te lijden. Zij waren gegeerfeld/ dat was een kroone op hun hoofd/ voor den naam van Jezus smaadheid te lijden. En zij hielden evenwel niet op van alle dagen in den tempel en bij de huizen te leeren, en Jezum Christum te verkondingen, Hand. V: 41, 42.

2. Zij streden er voor. Al de haat van geheel de wereld kan dat niet breken. 't Waren wakkere disputanten: zij rustede niet voor dat de dwaalgeesten den mond gestopt waren; zij weken ze niet eenen oogenblik.

3. Niet alleen spraken en streden zij er voor/ maar zij reisden er voor. Zij hielden hun gemak niet: van de eene plaatse reisden ze naar de andere. Of er gevaar was van moordenaars, of wilde beesten, of rivieren, die stonden over te loopen/ 2 Cor. XI: 26.

4. Zij leden er voor/ in hunnen naam, in hun goed, in hun bloed. Zij ontzagen niets: geen arbeid, moeite, waken, honger, dorst, vasten, kou-

koude, naaktheid, al wierden zij aan den lijve gestraft; ja de dood aangedaan. Dat alles hadden zij over voor den name des Heeren Jezu/ 2 Cor. XI: 27.

V. Het vijfde stuk was/ dat zijn trouwe mannen: die mogen een commissie opgelegd worden. Gaat/ brengt het rapport/ geliefde Barnabas en Paulus, die alles zoo aan den Heere overgaven: Gij moet weer gaan reizen; en gaat met onzen brief naar Antiochië. Wij weten/ dat gij niet rusten zult/ voor dat den tegenstanders den mond gestopt en de geloovigen gesterkt zullen wezen. Wij zenden er nog anderen mede/ om getuigen te wezen.

Gij zult ligt zeggen/ wie is deze Barnabas? Het was een Leviet. Was dat dan zijn eigen naam? Dat schijnt zoo niet. Hand. IV: 26, werd hij genaamd Joses, maar hij wierd van de Apostelen toegenaamd Barnabas. Waarom? Ach het was zulk een zone der vertroostinge. Hij hadde zulk een talent om te troosten. Hij was daar al meteen bekend door zijne milddadigheid. Hij hadde een stuk goeds te veel: hij gaat het verkoopen/ en leide het geld aan de voeten der Apostelen. Ik hebbe dat te veel/ zegt hij: deelt het daar het noodig is. Wat Paulus was/ behoeve ik u niet te zeggen. Die geliefde en getrouwe man is genoeg bekend. Ziet/ zulke waakkere mannen zonden zij. Het waren zulke trouwe mannen. Zij zouden liever zelf verloren gegaan hebben/ als iets van de zake Gods verloren te laten gaan. Dit gezien hebbende/ geloven wij/ dat het u altemale klaar is van de inleidinge af.

Wij kunnen nu niet verre van malkander af blijven. Geliefden/ moeten zulke dingen u niet beroren/ om uwe zielen ook over te geven voor den name onzes Heeren Jezu Christi? Hebt ge dat dezen dag gedaan? Hebt ge het in meer andere Avondmalen gedaan? hebt ge geene overtuiging gehad/ dat ge het niet missen moogt? Is bedrog en geveinsdheid u aangenaam? Hebt ge u ooit wel overgegeven? Moet ge het niet doen? Kunt ge wel behouden worden zonder dat? Is het uitstel niet gevaarlijk? dat ge zoudt zeggen: ik moet eerst getrouwd zijn; eerst die reize gaan doen; eerst dat en dat gaan doen? Gij zult zeggen: ik weet het niet/ daar is wat gedaan; maar ik weet niet of ik mij overgegeven hebbe? Wil ik u eens zeggen hoe gij het weten kunt?

Eerst. Gij zult alle uwe achtinge voor den Heere hebben. Gij zult zeggen/ mijn God in Christus Jezus/ Gij weegt mij meer als heel de wereld. Wien hebbe ik nevens U in den hemel? Al het andere is te ligt bevonden/ Gij hebt alle mijne achtinge.

Ten tweede. Zoo gij uzelven overgegeven hebt/ zult ge vinden/ dat ge uwe ganschе ziele voor de bewerkingen van zijnen Geest openlegt: voor zijne prikkelen; voor zijnen raad; voor zijne opwekkingen; voor zijne invloeden. Het is mij tot smarte/ zegt zoo eene/ als ik uwe be-

wezkingen niet opvolge: ik wil mij vooz uwe bewezkingen bloot leggen.

Ten derde. Gij zult uw vertrouwen aan Hem geven/ zoodat/ als de Heere Jezus zegt/ laat ik uw deel en de rotssteen van uw harte zijn, het eenige fondament van uwe zaligheid, dan zult gij kunnen zeggen/ dat zijt Gij/ Heere!

Ten vierde. Al uw schreijen, verlangen en begeertens zullen naaz God zijn/ naaz den Heere Jezus. Gij zult kunnen zeggen: Ik zoeke U in den dageraad, mijne ziele dorstet na U, mijn vleesch verlangt na U, in een land dor en mat zonder water, Ps. LXIII: 2. Geen arme schzeit dan zoo om een aalmoes; geen naakte om een kleed, als gij om God en om den Heere Jezus. Behijk uwe gebeden die gij doet; uw schreijen, om wien is het? Weet ge het niet? Moet elk die het hoort en ziet/ van u zeggen/ 't is die menschen om God te doen; niet om gzoot te zijn in de wereld; daar hoort ge dezulken niet eens van spreken; maaz 't is er al om God te doen.

Ten vijfde. Ach! hebt ge u zelven aan den Heere gegeven?

1. Zoo zult ge ook uwe conscientie aan Hem geven. Wie moet daaz meester ovez zijn/ als God? Zij hebben geen lust om ze te kwetsen; al wiste het niemand. Hand. XXIII: 1, Ik heb in alle goede conscientie voor God gewandeld. Hand. XXIV: 16, Hierin oefene ik mij zelve, om altijd eene onergerlijke conscientie te hebben bij God en de menschen. Dat ik dien roem mag hebben/ van een goed geweten. Wat zegt ge? is uwe conscientie vooz den Heere Jezus?

2. Nog eens. Gij zult dan uwe liefde aan Hem willen geven. Hij bezit dan uw hart: waar uw schat is, aldaar zal ook uwe harte wezen. Is het de Heere Jezus die in uw hazte beznacht? Als ge wakker wozdt/ aan wien is 't dat ge denkt? Als ge niet slapen kunt/ aan wien is 't dat ge denkt? Is 't aan den Heere Jezus? Is uwe bekommeringe: hoe staat het tusschen mij en U? tusschen den Vader en mij? tusschen den Heiligen Geest en mij?

3. Dan zal uwe overdenkinge en aandacht omtzent den Heere wezen/ Ps. CXXXIX: 17, Daaromme, hoe kostelijk zijn mij, ô God! Uwe gedachten! enz. Het is mij zoo kostelijk als ik aan U denke; als ik bij U mag zijn/ en bedenken de dingen die boven zijn/ Col. III: 1. Dan zult ge met aandacht denken aan 't gene U al ontmoet is van den Heere; wat weldaden Hij al gedaan/ en al wat beloften Hij al bezvuld heeft/ wat ge al van Hem gehoord hebt/ als gij met Lydia acht gaf op hetgene van den Heere gesproken is.

4. Nog eens. Dan geeft ge uwe opregtigheid aan den Heere/ zoodat ge kunt zeggen: Ach Heere/ mijn hazte is opregt; daaz is geen bedrog in mijnen geest/ Ps. XXXII: 1. Ik wandel vooz uw aangezigte in opregtigheid: ik hate de valschheid, en hebbe er een grouwel van, CXIX: 163. Dan

zult

zult gij steeds bidden: Laat doch opregtigheid en vromigheid mij behoeden, Ps. XXV: 21.

5. Nog eens. Die zich overgegeven hebben/ die geven hunne voorzigtigheid aan den Heere: zij willen als de slange zijn/ voorzigtig; niet bzistig; niet met het hoofd obezal door te willen: maaz verstandig: de verstandige weet tijd en wijze.

6. Nog eens. Zij geven hunne blijdschap aan den Heere/ zij zijn bzolijk in den Heere/ zij vermaken zich in zijne inzettingen. Zij verheugen zich voor Hem met bevinge/ Ps. II: 11.

7. Nog eens. Zij wentelen hunnen weg op den Heere; zij zeggen/ leidt Gij mij maar zoo als het U belieft: ik zal U volgen in water en vuur. Hebt ge u zoo aan den Heere gegeven/ en in zijne hand? Gij zult zeggen/ 't is mij nog al zoo duister: zegt mij nog een teekentje twee of drie: 't is mij zoet; ik heb er smaak in.

Eerst. Het gaat niet gemakkelijk toe: Van buiten zijn er aanvallen, verleidingen, aanzoekingen; van binnen zijn er vurige pijlen des duivels/ vreesachtigheid, enz. Ging het wel gemakkelijk toe/ als Ruth uit haar land/ en van haar volk moest gaan? Daar is gunst en ongunst: daar is allerlei verdrukkinge, allerlei tegenstand van vijanden en van vrienden. Dat staat daar als bergen voor hunne oogen. De tranen loopen langs hunne wangen: zij kunnen niet doorbreken.

Ten tweede. Daar komt bij/ als ze hun woord gegeven hebben aan den Heere/ en als ze doorgebroken zijn/ dan zijn ze zoo blijde/ dat ze hun woord gegeven hebben: nu hebbe ik mijn woord gegeven/ zeggen ze/ ik zal het niet terugge trekken.

Ten derde. Nog eens. Zij heugen het/ hoe het gegeven is; waar en hoe zij in eenvoudigheid/ in afhanginge van Gods genade/ het deden.

Ten vierde. Nog eens: Ik hebbe mij overgegeven/ zeggen ze/ en het en zal mij nooit berouwen; ja/ al was er nog zoo veel bitters; al wilden alle anderen met Jobs wijf zeggen: Houdt ge nog vast aan uwe opregtigheid? Ach ja! zeggen zij. Mozes, verkiest ge nu nog/ met het volk Gods gedrukt te worden/ nu dat ge al veertig jaar gesukkeld hebt? Ach ja! Hij verkoos evenwel liever met het volk Gods/ en om den name des Heeren verdrukt te worden/ dan een koning in Egypte te zijn. Hebr. XI daar leest ge ook van die Godvruchtige helden, zij hadden tijd om weder te keeren; maar zij wilden niet/ vs. 15, 16.

Ten vijfde. Als ze zich aan den Heere hebben overgegeven/ dan zeggen ze tegen hun zondig hart/ en inwonende zonden/ gij zult zoo de meester niet meer spelen/ Rom. VII. En als zij de meester willen spelen/ dan zeggen zij/ Heere/ in ons is geene kracht tegen zoo eene menigte, maar onze oogen zijn op U, gelijk er van Josaphat staat/ 2 Chron. XX: 12.

Ten zesde. Nog eens. Die 't gedaan hebben/ zij houden zoo veel van

gees-

geestelijke bewerkingen, van geestelijke menschen, van eene geestelijke bedieninge.

Ten zevende. Zij zijn zoo bevreesd voor zelfsbedrog daar schrikken zij voor; en daarom zijn zij zoo verblijd/ als zij een teekentje van genade in hen vinden volgens het Woord.

Ten achtste. Zij houden zoo veel van een ontmoetinge en inbloeijinge van Gods Geest te hebben. Anders zeggen zij: Ach Heere! Mijne ziele dorstet na U, als een land dorre en mat zonder water, Ps. LXIII: 2. Wat zegt nu uw harte? Hebt ge u aan den Heere overgegeven? Ik geloove/ dat de meeste moeten zeggen/ neen. Waarom hebt ge het niet gedaan? zegt ge/ het is de manier niet; die en die doen het niet? Wel/ of die en die in het vuur liepen/ zoudt ge het ook moeten doen? Een tweede zegt/ daarom doe ik het niet; het hoopje is zoo klein/ het zijn een deel arme en geringe lieden: ik zoude met dat volk moeten verkeeren. Wel/ daar zoudt ge dan ook mede verheerlijkt worden. Ja/ zegt een derde, ik hebbe het niet gedaan/ want ik zoude er over gesmaad worden/ en moeten lijden. Wel/ als ge dan ware genade en den Geest Gods in uw harte levende hadde/ dan zoudt ge het kruis niet eens voelen.

Ach menschen! wat zijt gij dwaas/ dat gij geen lust hebt om uwe zielen voor den Heere over te geven. Aan wien wilt ge uwe zielen dan geven? Aan den duivel, wereld, zonden, eigen geregtigheid en eene gedaante van 't Christendom? Wat zal het u helpen/ mensch! als ge zult verloren gaan? Als ge God verlaten hebt/ dan zal Hij u ook tot in alle eeuwigheid verstooten.

Ja/ zal mogelijk iemand zeggen/ ik hebbe mijne ziele aan den Heere gegeven. Ach! is het wel waarheid? zijt gij uwe ziele wel aan Hem kwijt geworden? Onderzoek u zelven eens terdege. Zegt ge/ ja: Ik weet niet beter? Wel/

1. Gij moet het dikwijls doen; gij moet het dagelijks doen.

2. Gij moet het bij alle gelegenheden doen: in voorspoed en in druk/ in alle de wegen die God met u mogte inslaan.

3. Gij moet het onbepaald doen/ zonder iets achter te houden. Gij moet zeggen: Maar ik en achte op geenes ding, ende en houde ook mijn leven niet dierbaar voor mij zelven, Hand. XX: 24. Leidt Gij mij naar naar uwen raad: brengt Gij naar over mij/ wat Gij over mij beschikken hebt. Die het nog niet gedaan hebben. Ach! geeft uwe zielen aan den Heere toch over. Gij gaat nu uit de kerk: gij hebt er van daag misschien driemaal geweest/ en ten avondmaal geweest; maar wat zal 't u baten/ als gij niet kunt zeggen/ ik ben uw knecht en dienstmaagd? Als ge ter kerke uitgaat/ verbeeld u dan/ dat de Heere aan elk vraagt: aan wien geeft ge uwe ziele? Gij moet ze aan iemand geven; en gij moet het

het zeggen; gij moet het uitspreken, of gij zult er niet uitkomen; en ik zal er bij staan. Dezen tekst zal ik in het oordeel voor uwe oogen brengen. Zijt ge niet wel somtijds in engte? zoodat ge zeggen moet: ik moet mijne ziele aan den Heere geven/ of ik zal het voor God en mijne conscientie niet kunnen verantwoorden? De Heere zal het mij in 't oordeel in 't openbaar verwijten/ dat ik mijne ziele aan Hem geweigerd hebbe; en Hij zal regtvaardig zeggen: nu wil Ik u den hemel ook niet geven/ gaat nu naar de helle toe.

Gij zult zeggen/ als ik mij aan den Heere hebbe overgegeven/ wat zal Hij dan met mij doen? Hij zal u sterken/ troosten/ verkwikken/ versieren/ bewaren; uw gebrokken harte altemet eens verbinden; Hij zal u raad geven en ophelpen; en als ge sterft/ zal Hij u bij Hem nemen; Hij zal u zoo sierlijk opschikken en verheerlijken. Hebt ge daar wat tegen? Wat zal Hij doen/ als zijn raad hier over ons voleindigd is? In de heerlijkheid bij Hem nemen. Hebt ge u aan Mij gegeven/ dan hebbe Ik Mij ook aan u gegeven/ zal de Heere zeggen; gij zult ook eeuwig bij Mij wezen/ gelijk als een man en vrouwe/ die zich aan malkander overgeven: zoo zal 't zijn. Hebben wij ons aan den Heere gegeven/ en Hij zich aan ons/ zoo zullen wij ook altijd bij Hem wezen/ tot zijne eere/ om zijns Zoons wille.

AMEN.

ZEVENTIENDE
PREDIKATIE

OVER

OPENB. 1: 7.

Ziet, Hij komt met de Wolke, en alle ooge zal Hem zien, ook degenen die Hem doorsteken hebben; en alle geslachten der Aarde zullen over Hem rouwe bedrijven; ja, Amen.

OP HET EERSTE AVONDMAAL IN HET NIEUWE JAAR.

Wij lezen/ 1 Thess. IV: 18, Zoo dan, vertroost malkanderen met deze woorden. Wat voor woorden? met de opstandinge, die zoo heerlijk is. Wat voor woorden nog? Die woorden, als de Heere ten oordeele komen zal/ dat wij dan den Heere te gemoete gevoerd zullen worden in de wolke en in de lucht, en dat wij dan altijd met den Heere zullen zijn. Is dat eene stoffe van vreugde en vertroostinge? ja het: voor 't volk van God? Waarom?

Eerst. Dan zullen zij bekend worden bij de geheele wereld; hun geloove zal bekend worden; hunne liefde tot God zal bekend worden; hunne hope/ hun geheele genadewerk zal bekend worden. Nu kent de wereld Gods volk niet; maar zij zullen altijd zulke onbekenden niet blijven; zij zullen eens bekend worden als een zaad/ dat de Heere gezegend heeft.

Ten tweede. Hunne vereeniginge met den Heere Jezus Christus zal bekend worden. Nu zijn zij een ranfije in den wijnstok; maar dan zullen zij één zijn met Christus/ gelijk de Vader en Christus één zijn/ Joh. XVII: 21.

Ten derde. Dat is hunne vertroostinge/ dat zij den Heere zullen zien. Nu wandelen zij door geloove/ dan zal 't door aanschouwen zijn/ 1 Petri I: 8, In denwelken gij nu, hoewel Hem niet ziende, maar geloovende, u verheugt. Dan zal 't een zien zijn oog aan oog. Ik zie den Heere Jezus staan/ zeide Stéphanus. Dan zullen zij den Heere in zijne schoonheid aanschouwen/ aangezigte aan aangezigte.

Ten vierde. Vertroost u daarmede/ dat daar uw geluk op het hoogste

zal

zal gebragt wozden. Daar zal zijn verzadiginge van vreuge, lieflijkheden aan Gods regterhand, eeuwig en altoos. Daar zullen zij verzadigd worden met Gods beeld bij het ontwaken. Zoo bezigen zij het einde van haar geloove, de zaligheid der ziele. Dat is tot troost van Gods volk. Deze woozden zijn tot bevinge voor een mensch/ die geen kind Gods is; die niet bekeerd is/ schrikt vooz deze woorden/ opstandinge en oordeel. Waarom?

Eerst. Daar zal de zondaar ook bekend worden. Gij hebt wat geschenen in uw leven: gij waart de witgepleisterde graven gelijk; gij scheent een lampje te hebben/ daar de olie nog in brandde/ maar gij zijt niet regt bekend geweest: uw eigen hart zeide wel/ kenden de menschen mij/ zij zouden mij vooz zoo goed niet groeten. Daar zal bekend worden wat gij gedacht en gedaan hebt; uwe ingebeelde genade/ uwe schijndeugden. Daar zal het zijn/ komt in, gij huisvrouwe Jerobeams.

Ten tweede. Daar zult gij gescheiden worden van de bromen/ van God/ van de engelen/ van de beste slag van menschen; daar zult gij als kaf staan om bezbrand te wozden; daar zult gij eene zeuge zijn/ een hond/ een bok. De Koning zal zeggen/ scheidt de schapen van de bokken af: zij zullen in de bezgaderinge dez regtvaardigen niet bestaan.

Ten derde. Tot uwe bezschrikkinge zal wezen/ dat gij den Rigtez ook zult zien voor eenen korten oogenblik. Al zijt gij dan nog onbekeerd/ gij zult den Heere Jezus zien voor eenen korten oogenblik. Nu denkt gij/ wat brage ik er naar/ al is 't dat ik den Heere Jezus en de bromen niet zie/ en al moet ik ze missen; gij zult den Heere Jezus evenwel zien/ maar het zal zijn gelijk een Belsazar, Dan. V. De banden van zijne lendenen wierden los/ en zijne knieën stieten tegeneen. Dan zult gij zeggen: Bergen, valt op ons, heuvelen, bedekt ons.

Ten vierde. Zondaar/ het zal tot uwe verschrikkinge zijn? Waazom? Omdat gij dan het toppunt van uw ongeluk zult hebben. Dan zal de Rigter zeggen/ gaat/ bindt dezen handen en voeten; gaat/ wijkt van Mij in het eeuwige vuur; gaat in de eeuwige pijne.

Geliefden/ wij dachten/ wij spzeken altijd zoo van ons komen tot den Heere/ maaz elk Avondmaal is een bewijs van de komste des Heeren tot ons. Wij dachten/ 't is het eerste Avondmaal van dit jaar/ en de eerste rustdag van het jaar; laat ons onszelven dat eens te binnen brengen/ dat Hij zal komen. En laten wij ons harte bereiden tegen dien tijd. Wij zullen ook haazt tot Hem komen. Wat is dat/ of wij al jaar op jaar het goede genieten? de Heere die zal komen. Johannes die leide dat alle de gemeenten op het harte; Paulus, die groote man/ die predikte dat te Athene, Hand. XVII en XXIV. De liefste Heere Jezus, wat zeide die? De Zone des menschen heeft het oordeel van den Vadez gekregen: de engelen zeiden/ Hij zal alzoo wederkomen. De geliefde Apostel

Paulus wil/ dat wij dat onthouden zullen. Als wij 't Avondmaal houden/ dan moeten wij aan den dood van den Heere gedenken tot dat Hij komt. Wij mogen zijne komste niet vergeten. Dat belijdt die groote Johannes ook/ die balling/ die een gebannene was. De Geest komt den man eens bezoeken op het eiland daar hij was/ en die gaat hem toonen/ hoe het de kerk van dien tijd tot den einde van de wereld gaan zal; wat eene kracht van vervolgers tegen haar komen zullen/ tegen een handje vol volks. Daarop zoo draagt hij de geheele kerke op zijn harte/ en zeide/ ik wensche u allen genade toe om staande te blijven/ van Hem die is, die was, die komen zal, en van de zeven Geestes die voor den troon zijn. Ik wensche dat gij staande moogt blijven in alle zulke bezoekingen; God gebe u daar zijn Geest en genade toe. Daar begon hij zijn boek mede; en als gij hem in 't 22ste kapittel vindt/ eer hij zijne hand van het papier trekt/ zoo noodigt hij elk/ en zegt: die dorst heeft, kome, en neme het water des levens om niet. Hij trekt zijne hand niet van 't papier/ of als hij gaat sluiten zoo heft hij weêr zijn harte tot God op/ en hij wenscht elk de genade onzes Heeren Jezu Christi toe. Van wien spreekt hij in dit kapittel? Eerst van den Vader, dan van den Geest, en dan van den Zone. Gij zult zeggen/ hoe is dat zoo? ik hebbe dat alzoo niet geleerd; wij hebben geleerd/ dat wij gelooven in God den Vader, Zoon en Heiligen Geest! Hoe leert Johannes die orde zoo om? En 2 Cor. XIII: 13 vinden wij/ dat de Apostel Paulus den Middelaar eerst zet: De genade des Heeren Jezu Christi, en de liefde Gods, en de gemeenschap des Heiligen Geestes, zij met u allen, Amen. Hoe komt het/ dat die gewone orde niet gehouden wordt?

Eerst. Om aan al Gods volk te toonen/ dat er geen wezenlijk onderscheid is tusschen de drie Godbelijke Personen; hun komen toe de zelfde namen, eigenschappen, werkingen en eere.

Ten tweede. Vromen/ gij wordt misschien in uw gebed geleid tot den Zoon, dan tot den Geest, dan tot den Vader; laat u dat niet bekommeren. God geeft u daar vrijheid toe.

Ten derde. Johannes hadde voor/ van den Heere Jezus vergeten te spreken. Zijn harte was dan uitgebreid over de ganschе kerke. Het is of gij hem nog tot ons hoort preken en spreken: ik wensche u genade toe/ van Hem die is, en die was, en die komen zal, en van de zeven Geestes, die voor zijnen troon zijn, en van Jezus Christus, die de getrouwe Getuige is. Dien Middelaar moet ik u vergeten gaan toonen. Weet/ zegt hij/ dat Hij eens komen zal: Alle oogen zullen Hem zien, ook die Hem doorsteken hebben; en alle geslachten der aarde zullen over Hem rouwe bedrijven: ja, Amen.

Wij zullen letten op deze vier stukken:

I. De Heere Jezus zal komen.

II. Hij

II. Hij zal op de wolken komen.

III. Hij zal zigtbaar komen: Alle oogen zullen Hem zien.

IV. Wat werkingen zal dat hebben? De vromen zullen zeggen: ja, Amen. Wat zal 't voor werkingen in de onvromen hebben? Alle geslachten der aarde zullen over Hem rouwe bedrijven. Tegen de vromen zegt de Apostel/ gaat nu moedig met mij door de bloedplaatsen en naar de schavotten/en zegt al maar/Amen, komt Heere Jezus! de Geest en de Bruid zeggen, komt. En die het hoort, zegge, komt, en haalt ons over tot U.

I. Ons eerste stuk is de komste van den Heere Jezus: Ziet Hij komt.

Eerst. Daar is een ziet van opmerkinge. Men zet altemet op een schrijfboek een vinger of eene hand aan den kant; dat is/ opdat gij er wat bij stil zoudt staan; die het leest die merke daarop. Jes. VII: 14, Ziet, eene maagd zal zwanger worden!

Ten tweede. Daar is een ziet van waarschuwinge. Ziet toe, dat u niemand verleide, Matth. XXIV: 4; en vs. 25, Ziet, ik hebbe 't u voorzegd.

Ten derde. Daar is een ziet van verwonderinge, 1 Joh. III: 1, Ziet, hoe groote liefde ons de Vader gegeven heeft.

Ten vierde. Daar is een ziet van verzekeringe, Matth. XXVIII: 20, Ziet, Ik ben met ulieden alle de dagen, tot aan de voleindinge van de wereld.

Dit woordje ziet geeft dan hier te kennen/ of eene waarschuwinge en opwekkinge om er aan te gedenken, en het ter harte te nemen; of eene verzekeringe, gij kunt er staat op maken: Hij die te komen staat/ zal zeker komen. Maar wie is die Hij, die te komen staat? Het is de Middelaar, de Zone des menschen; het is de Rigter van geheel de wereld; het is de Rigter over allen. God de Vader is met u bezoend; die heeft u zijnen Geest gegeven. Hij heeft u ook den Middelaar gegeven/ wiens dood gij verkondigen moet tot dat Hij komt. Hij is de Rigter als Middelaar/ als God en mensch in één Persoon; dus zal Hij gezien kunnen worden/ omdat Hij de Zone des menschen is; en Hij zal alles zien kunnen/ omdat Hij de Zone Gods is. Wat zegt nu de Apostel van dien Hij? dat Hij komt of komen zal: Ziet, Hij komt. In 't Oude Testament zeiden zij/ Hij zal komen, Hab. II: 3, Indien Hij vertoeft, verbeid Hem, want Hij zal gewisselijk komen. In 't Nieuwe Testament zeggen wij/ Hij is gekomen, en Hij zal komen. In het Oude en Nieuwe Testament is Hij gekomen met zijne geestelijke bewerkingen, Hoogl. II: 8, Ziet Hem, Hij komt springende op de bergen, huppelende op de heuvelen. Joh. XIV: 23, Wij zullen tot Hem komen, en zullen woninge bij hem maken. God laat zijn volk altemets staan/ alsof Hij zich met hen niet bemoeide; maar Hij heeft zijne wijze eindens. Een kind moet niet wachter een jongeling/ een jongeling moet niet wachter een man/ een man moet niet wachter een vader willen wezen. Ik wil u zoo schielijk niet gezoot hebben/ zegt God. Daar komen winters van bezlatinge/ en die

zijn ook zoo goed als de zomers van vertroostingen. De Heere komt dan tot eene ziele/ eerst met overtuiginge, daarna met licht en troost, en dan is er ook eene komste op de wolken, en dat is deze/ daar hier van gesproken wordt. De laatste die wordt hier bedoeld. Somtijds wordt deze komste uitgedrukt in het voorledene: De Heere is gekomen, Jud. vs. 14. Dan eens in 't toekomende: Hij zal komen, Matth. XXV: 31. Hier wordt het uitgedrukt in het tegenwoordige: Ziet, Hij komt. Dat geschiedt om er de zekerheid van uit te drukken. Wij lezen/ Openb. X: 6, dat daar een engel stond tusschen den hemel en de aarde/ en hij staat daar te zweren/ dat er na dezen tijd geen tijd meer wezen zal/ om te toonen dat het zeker was. Zoo wil het hier ook zeggen/ gij moogt er staat op maken; zijne toekomste is zoo zeker alsof gij ze reeds voor uwe oogen zag.

II. Nu gaat Johannes toonen/ waar Hij komen zal? en dat is ons tweede stuk. Hij zal op de wolken komen. Wat geeft dat te kennen?

Eerst. Zijne groote Majesteit. De koning Salomo hadde een elpenbeenen troon, en trappen met leeuwen, om zijne grootheid aan het volk te toonen. Maar in 't oordeel/ wat eene verschrikkelijke Majesteit zal dat vertoonen/ dat de wolken zich zullen te zamen pakken/ en tot een troon zullen verstrekken voor den Rigter.

Ten tweede. Het geeft te kennen de plaatse daar Hij komen zal; 't zal niet op aarde zijn/ maar tusschen hemel en aarde, in de ruime zaal/ daar in de lucht; opdat een iegelijk Hem te gemakkelijker zoude zien.

Ten derde. Het geeft te kennen zijne Rigters gestalte. Als Hij Rigterlijk in Egypte zoude komen/ het was snellijk als op eene wolke.

Ten vierde. Eene wolke is tot verkwikkinge van een amechtige. De Heere zoude over alle woninge des bergs Sions, en over hare vergaderinge, scheppen eene wolke des daags tot verkwikkinge van Gods volk/ Jes. IV: 4. Zij zouden hun hoofd heerlijk omhooge heffen/ en zeggen/ daar is onze Verlosser.

Ten vijfde. Eene wolke is tot verschrikkinge van de godloozen/ als er eene zware wolke is/ zij zijn verschrikt. Wat gij 't? Dan is het/ wat een wonder is er aan den hemel te zien! en elk loopt uit. Hier is ook een wonder: Alle ooge zal Hem zien, ook die Hem doorsteken hebben.

III. Dat is ons derde stuk: Hij zal zigtbaar komen. Hoe naauwe dienden wij te letten/ of wij Hem doorsteken hebben? Toen Hij verheerlijkt wierd op Thabor, waren er maar drie die het zagen Stephanus, als hij gesteenigd wierd/ zag Hem maar alleen. Paulus zag Hem maar alleen op den weg van Damascus. Gaat Hij naar den hemel varen/ zijne Apostelen alleen zien het voor hunne oogen/ en niemand anders. Maar als Hij op de wolken zal komen/ daar zal dan geen mensch in de wereld zijn die Hem niet zien zal. Grooten en kleinen/ rijken en ar-

armen/ dienſtbaren en vrijen/ leeraar en gemeente/ elk zal met het oog naar boven zien; geheel de wereld; elk geſlachte; geen geſlachte noch tale zal ez zijn/ daar het gerucht van des Heeren Jezus komſte niet gehoord zal worden; dat zien wij Openb. VII: 9, daar hebt gij eene groote ſchare, die niemand tellen konde, uit alle natie, en geslachten, en volken, en talen. Die vroom geweeſt zijn/ die zullen Hem zien; die goddeloos geweeſt zijn/ die zullen ook niet blind zijn. Met deze onze oogen zullen wij Hem zien/ maar 't zal met een groot onderſcheid zijn.

Eerst. De vromen zullen hunne oogen naar boven ſlaan/ en zeggen/ daar is mijn Zaligmaker/ mijn Middelaar; mijn lieſte Heere Jezus/ zijt Gij daar! De anderen zullen zeggen: wel ik hebbe geen deel aan U/ Gij zijt mijn Zaligmaker niet geweeſt.

Ten tweede. De vromen zullen Hem zien met liefde; zij zullen kunnen zeggen/ Heere/ Gij weet alle dingen, Gij weet dat ik U liefhebbe. Ik hebbe U lief gehad op aarde/ en ik hebbe U nog veel liever/ nu ik van mijn ligchaam der zonde en des doods verloſt ben. Maar de zondaar zal moeten zeggen/ ik hebbe U gehaat toen ik op aarde was/ en ik hate U nu niet minder; opwaarts ziende/ zoo laſtere ik U/ en ik vloeke omdat Gij mij met eene ijzeren ſcepter wilt te morſelen ſlaan.

Ten derde. De vromen zullen Hem zien met een ruim hart/ en met alle vrijmoedigheid: zij heffen hunne hoofden omhooge/ omdat hunne verloſſinge nabij is/ en omdat de kroone der heerlijkheid nu op hun hoofd gezet zal worden. De anderen zullen Hem zien met ſchrik en droefheid/ uitroepende: Bergen, valt op ons, heuvelen, bedekt ons, voor 't aangezigte desgenen die op den troon zit, Openb. VI: 16.

Ten vierde. De vromen zullen Hem eeuwig zien. Zien zij Hem nu eens/ 't is diktwijls zoo kort; zij zien Hem hier nog met zoo vele donkerheid/ zelfs aan het Avondmaal; zij moeten er meteenen af. Maar dan zullen zij Hem eeuwig zien. De Heere zal zeggen/ haalt nu uw haarte met kijken op. Ik ben Jozeph, zeide Jozeph tegens zijne broeders; zoo zal de Heere Jezus ook zeggen/ Ik ben Jezus uw Middelaar; beziet Mij nu van deege; laat nu uw ooge niet terugge zien. Wat ziet ge zoo naar boven? zal dan niet meer gezegd worden; maar het zal dan zijn/ ziet nu den Koning in zijne ſchoonheid; ziet Hem nu met de kroone der heerlijkheid/ waarmede Hij bekroond is; ziet Hem nu blinken met meerder glans en heerlijkheid als de zonne/ wanneer zij ſchijnt in hare kracht. De andere zullen Hem maar voor een korten tijd zien/ en dan in eeuwigheid niet meer. Niet alleen zullen alle oogen Hem zien, maar inzonderheid de oogen desgenen die Hem doorsteken hebben. Ziet dat op die daad van dien ſoldaat, die Hem doorsteken heeft; ja/ die zal Hem ook zien/ maar dat is het niet alleen. Maar het ziet ook:

Eerst.

Eerst. Op de Joden en Heidenen, die den Heere der heerlijkheid smaadheid aangedaan en gekruist hebben.

Ten tweede. Het ziet op allen/ die er hun genoegen in getoond hebben: Gij zijt verraders en moordenaars geworden van dien Regtveerdigen, zeide Stéphanus, Hand. VII: 52.

Ten derde. Wie doorsteken Hem nog? Allen die de overblijfsels van Christus lijden aandoen aan zijne leden: Voor zoo veel gij dit een van deze minste gedaan hebt, zoo hebt gij het Mij ook gedaan, Matth. XXV: 45, Die u verwerpt, die verwerpt Mij. Saul, Saul, wat vervolgt gij Mij?

Ten vierde. Die Hem doorsteken hebben, dat zijn dezulken/ die in alle eeuwen deden gelijk de Joden deden/ die dartel en wulps leven/ die den Geest bedroeven en wederstaan; die den Zone Gods verzeeden/ en het bloed des Nieuwen Testaments onrein achten.

Ten vijfde. Alle onbekeerde menschen, die niet gewild hebben/ dat Jezus Koning over hen zoude zijn/ die niet tot Hem wilden komen om het eeuwige leven te hebben/ die hebben Hem doorsteken door hun ongeloove en ongehoorzaamheid van het Euangelium. Ach zondaar! kwam dat eens op uw harte/ hoe kwaad en hoe bitter dat is/ tegen het aanbod van genade te zondigen! Gij doet den Heere Jezus meer smarte aan als degenen/ die Hem gekruist hebben.

IV. Wat door uitwerkinge zal dat zien nu hebben van Hem/ dien zij doorsteken hebben? Alle geslachten der aarde zullen rouwe bedrijven. Wanneer bedrijft men al rouwe?

Eerst. Als men een lief pand verliest. Als zij dien vromen Koning Josia kwijt waren/ al die maar een klaaglied konde maken/ die dede het/ 2 Chron. X: 35. XXV: 25. Gelijk eene vrouwe/ die haar lief pand/ haar man, verliest. Wat maakte die weduwe eene rouwe, 2 Kon. IV: 1, Uw knecht mijn man is gestorven, en gij weet dat uw knecht den Heere was vreezende. Ja/ wat is er eene rouwe, als men een lief kind verliest/ daar het hard aan hangt/ een eeniggeborene, een eenig kind. Wat maakte David een geklerm/ toen het kind ziek was/ hij doornatte zijn bedde met tranen; Rachel beweende hare kinderen, omdat zij niet en zijn, Matth. II: 18.

Ten tweede. Men bedrijft rouwe als men van zijne zonden overtuigd is. Job zegt: Ik hebbe berouw in stof en assche, Job XLII: 6. Dan rouwklaagt men gelijk men rouwklaagt over eenen eeniggeborene, Zach. XII: 10.

Ten derde. Men bedrijft rouwe als de tijd van de bekeeringe uit is/ en als men in de helle ligt/ gelijk de rijke man, Luc. XVI. Wat door eene rouwe zal er zijn als de Heere Jezus komt?

Eerst. Eene wanhopende rouwe, gelijk Judas, zoodat men zichzelven wel zoude verdoen als men konde.

Ten tweede. Het zal eene eeuwige rouwe zijn/ zonder stilte of verpoozinge/ nacht noch dag. Daar zal men zijne oogen niet kunnen bedwin-

dwingen van tranen. Nu hebt gij wel tranen/ maar gij wilt die niet storten; maar dan zult gij een bloed van tranen hebben. Het zal een eeuwig geween zijn. Gij bewaart nu uwen tranen tot dat gij in de helle zijt; ô schrik! Mogt gij ze liever hier over uwe zonden storten/ dan zoudt gij ze in de helle niet noodig hebben.

Ten derde. Het zal eene zware rouwe zijn. Daar was eene zware rouwe als Jacob begraven wierd/ Gen. L. Wat een zware rouwe was het/ als Korah, Dathan en Abiram in de helle zonken/ geheel Israël bloed van hun geschrei!

Ten vierde. Het zal eene pijnelijke rouwe zijn. Zij zullen hunne tongen niet sparen/ maar zij zullen die tusschen hunne tanden nemen/ en dezelve haauwen van pijne/ uitroepende: Wie kan voor eenen eeuwigen gloed bestaan! Wie kan wonen bij een verteerend vuur!

Ten laatste. Het zal eene algemeene rouwe zijn/ alle geslachten der aarde zullen zoo rouwe bedrijven; dat is te zeggen/ de onbekeerden uit alle geslachten der aarde, niemand uitgezonderd/ rijk/ arm/ jong/ oud/ dienstbare en vrije/ koning/ onderdaan/ Leeraars/ gemeente; elk zal als een houde schrik bevangen/ als zij het geluid der bazuine zullen hooren/ als zij daar zullen zien den Rigter, wiens oogen zijn als vuurvlammen; als zij zullen zien die duizendmaal duizend/ en tien duizendmaal tien duizend dienaren van den Rigter/ die elk als een vlammende vuur zijn/ en als zij zullen zien dien ontzaggelijken troon van vuurvonken, en welkers raderen zijn een brandende vuur. Ach! wat eene schriklelijke vertooninge zal dat zijn! elk zal misbaar maken en huilen/ als de draken en de jonge struissen; zij zullen staan als Belsazar, toen hij die hand aan den wand zag; de eene zal het zoeken te ontvlugten/ de andere zal zich zoeken te verstelen in de spelonken en holen der aarde; de vrouw zal den man vasthouden/ en de kinderen hunne ouders; elk zal als verstijfd staan/ en uitroepen: wee, wee! want de groote dag van Gods toorn is gekomen; en wie kan bestaan!

Maar/ hoe zal 't nu met de vromen gaan? Die zullen zeggen/ ja, amen. Wat wil dat zeggen?

Eerst. Wij gelooven het/ wij zijn er van verzekerd. Wij kunnen met Job zeggen: Want ik weet, mijn Verlosser leeft; en Hij zal de laatste over het stof opstaan; En als zij na mijne huid dit doorknaagd zullen hebben, zal ik uit mijn vleesch God aanschouwen; denwelken ik voor mij aanschouwen zal, en mijne oogen zien zullen, en niet een vreemde. Job XIX: 25–27.

Ten tweede. Wij stemmen het toe, wij achten het regt te zijn/ dat Gij ten oordeele komt: Zoude de Rigter der ganscher aarde geen regt doen?

Ten derde. Wij verlangen er naar, wij zeggen: Amen, ja, komt Heere Jezus, komt haastelijk, onze ziele dorst naar U/ ons vleesch verlangt

naaz U. Ach! ſtelt uwe komſte toch niet langez uit/ onze nieren verlangen zeer in onzen ſchoot.

Daaz hebt gij onze verklaringe obez dit zevende bezs/ dez vromen troost en dez onvromen ſchrik. Nu nog een ſtichtelijk ſlot. Zal dat wel waaz zijn/ dat de Heere Jezus zoo op de wolken zal komen? Ja/ het zal al zoo zekez zijn/ als dat het zeker is dat gij ten avondmaal geweest zijt. Elk avondmaal is ez een bewijs van. De duivels weten het/ en zij ſiddderen; uwe conscientie weet het/ de goede kinderen weten het de geheele Bijbel is ez vol van; en wat is Hij al gekomen met algemeene en bijzondere oozdeelen/ die allen als overluid roepen/ dat God ook eenen dag gesteld heeft, op welken Hij den geheelen aardbodem regtveerdiglijk zal oordeelen.

Geliefden/ hoe ſtaan ik en gij ez bij? Is de komſte van den Heere Jezus op de wolken tot onze vertroostinge of tot onze verſchrikkinge? Behooren wij onder degenen/ die Hem nog doorsteken? of behoort gij ondez degenen/ die Hem kussen, en zijne verſchijninge liefhebben? Ach zondaaz! wat moeste het uw hart doozpziemen/ dat gij den Heere Jezus nog dageliks zoo veel arbeid maakt door uwe zonden/ en zoo bezmoeit dooz uwe ongeregtigheden. Gij handelt ezgez met den Heere Jezus als de Joden en Heidenen, die Hem kzuisſen; zij deden 't uit onwetendheid/ maaz gij doet het nadat gij verlicht zijt/ en nadat gij zoo vele voozregten van Hem ontvangen hebt. De Heere is tot ons gekomen met vele zegeningen/ met den kandelaaz van zijn Woozd/ met de ontdekkende bedieninge; Hij komt met den wagen van zijn Woozd; Hij is tot mij en u gekomen met vele zegeningen. Wat al zegeningen geniet gij! kunt gij die wel tellen! Zelfs als de Heere tot mij en u gekomen is met tegenheden en ſlagen/ wat een zegen was ez in alles/ het was om u tot bekeeringe te brengen. Zondaaz/ de Heere is tot u gekomen met vele obezkuigingen. Ik geloobe dat gij menigmaal in de kezk zoo veel hebt als gij houden kunt. Wat nepen hebt gij al gehad in uwe conſcientie/ zoodat gij zoo veel hadt als gij houden konde. Wat deedt gij eene moeite om het te bezbezgen en op te kzoppen; gij wildet daaz niet booz te boeke ſtaan. Het buur wiezd wel zoo na aan uwen haazd gelegd/ dat gij zeidet: ik moet andezs leven/ ik moet beskezd wozden of bezloren gaan. Gij zoudt wel aan de bzomen hebben gaan bragen/ hoe dat dat werk wel toegaat? Gij zoudt misſchien wel eens hebben willen luisteren naaz de gebeden en wezkzaamheden dez bzomen. Als Hij wel niet eens tot u gekomen met ziekte en met de bedreiginge des doods/ zoodat gij bresdet te zullen ſtezven? Hoe dikwijls is Hij tot u gekomen met waazſchuwingen door het ſchielijk ſtezven van uwe bzienden of bekenden/ die voor uwe oogen wierden weggerukt? Hoe velen van zulke ſchielijke dooden hebt gij in het voorleden jaaz beleesd! Ach mensch!

als

ls het komen van den Heere Jezus in genade een einde heeft/ dan zult gij ot Hem moeten komen: 't Is toch den mensche gezet, eenmaal te sterven. ij zal dan tot u komen als een Rigter/ om u rekenschap af te eischen/ at gebruik gij van zijne komste tot u in genade gemaakt hebt. Gij zult m rekenschap moeten geven/ waarom gij niet tot Hem wildet komen als ij u riep/ waarom gij uw harte niet voor Hem open deedt/ als Hij zeide: et, Ik sta aan de deure, en Ik kloppe? Ach mensch! hoe durft gij het agen om de komste van dien Rigter af te wachten; ô Vlugt toch/ eer t te late is/ naar Hem toe/ en zegt: Heere! ziet/ hier ben ik/ ik kome t U/ weest Gij mijn God/ en mijn Zaligmaker.

Gij zult zeggen/ waarom komt de Heere niet aanstonds ten gerigte/ waarom vertoeft Hij zoo lange? Om vier redenen:

Eerst. Daar liggen nog propheticn die vervuld moeten worden/ daar mag geen feil aan zijn.

Ten tweede. Om der uitverkoren wille. Weet gij wel dat de laatste uitverkorene eerst binnen moet zijn? God is langmoedig over allen: Hij wil niet dat er één van de uitverkorenen verloren ga/ maar dat zij allen tot bekeeringe zullen komen. Omdat gij binnen zijt/ meent gij dat zij daarom allen binnen zijn? ô Daar zijn nog zoo vele dwalende schapen, die nog bekeerd moeten worden.

Ten derde. Om alle die vromen/ die nog groeijen moeten in de genade. Als de laatste zijn' bepaalden groei heeft/ dan zal de Heere haastig komen.

Ten vierde. Opdat de goddeloozen den Heere niet beschuldigen zouden/ dat Hij hun geen' tijd gegeven hadde om zich te bekeeren. De eerste wereld gaf Hij honderd en twintig jaren tijds; den Kanaäniten gaf Hij vier honderd jaren/ om zich te bevroeven. Verstaat gij het? Dat de Heere zoo wakker ten oordeele kwam/ geheel de wereld zoude zeggen: Gij hebt ons overvallen/ en geen' tijd van bekeeringe gegeven.

Geliefden/ ik en gij moeten daar komen. Misschien zullen wij neffens malkan deren staan/ ons stof zal misschien uit één graf komen: in één kerk ent in 't zelfde graf worden er velen begraven. Wij zullen dan komen met ons allen; onze oogen zullen Hem zien. Hoe komt het u voor? Hoe zal het u en mij daar gaan? Het zal daar anders gaan als aan het avondmaal. Waar zullen wij gesteld worden? Waar zullen wij geschikt worden? Ik weet dat niet/ zult gij zeggen. Gij moest het weten. Wil ik het u eens zeggen/ wie aan de linkerhand zullen geplaatst worden?

Eerst. De zorgeloozen/ die zeggen/ ik denke daar mijn leven niet om; ik late dat op God afgaan/ waar Hij mij zetten zal. Staan uwe dingen zoo wel dat gij daar niet om denkt? Is de zaligheid u zoo klaar? God vergeve het u/ dat gij er niet ernstiger aan gedenkt. Ik zegge

u uit Gods naam/ gij zult aan de linkerhand gezet worden zoo gij u niet bekeert.

Ten tweede. Dezulken/ die zeggen/ ik denke aan geen ziekte noch doodbedde/ noch aan geen dag des oordeels. Zoude ik zoo leven als de vromen? ik wil mijn zondig leven aanhouden. Gij zult zekerlijk aan de linkerhand staan. Wilt gij niet als een vrome leven/ gij zult dan als een goddeloozе sterven en geoordeeld worden.

Ten derde. Die zullen aan de linkerhand gezet worden/ die zeggen/ wat zwaar hoofd gij mij zoekt te maken/ dat gaat met mij zijn gang/ ik hebbe geen noodt; wie weet of de Heere wel eens komen zal. Al zoekt gij nog zulk eene kracht op mijn gemoed te doen/ ik zal het zoeken weg te zetten; geheel den Bijbel zoeke ik uit mijne gedachten te zetten; mijne conscientie zoeke ik weg te zetten. Ach vrienden! wij zouden verwonderd moeten zijn/ dat er zulke menschen gevonden worden/ ja/ dat er zelfs spotters met dien dag zijn/ indien de Bijbel het ons niet zeide/ dat er zulken zouden komen.

Ten vierde. Die zullen aan de linkerhand gezet worden/ die den Heere doorsteken hebben. Wij roepen u gedurig uit Gods naam toe: ach zondigt toch zoo niet tegen den Heere/ verbittert Hem niet langer/ doet Hem toch geen meer smarte aan met uwe zonden! Maar ach! wat helpt het! Het is of gij u niet verzadigen kunt voor dat gij den Heere doorsteken hebt. Zult gij nu op dezen eersten zondag in 't jaar aan het avondmaal gaan/ daar gij dien lieven Zaligmaker zoo doorstoken hebt! daar gij Hem gedurig zoo vele smarte aandoet; hoe kunt gij 't goed maken? Zult gij dit den Heere vergelden? Is dat uwe dankbaarheid voor zijne ongroote liefde/ dat Hij zich zoo heeft laten doorsteken om onze zonden.

Ten vijfde. Die zal aan de linkerhand gezet worden/ die nooit door Gods Geest overtuigd zijt/ dat gij den Zone Gods doorstoken hebt; die dat nooit geloofd/ noch betreurd hebt/ die nooit eene rouwdrage noch een rouwklage over uwe zonden geweest zijt.

Ten laatste. Die zullen aan de linkerhand staan/ die dat alles zoo kunnen toestemmen/ en zich daarom inbeelden/ dat zij het in 't oordeel wel zullen hebben/ dat zij onder de schapen zullen staan/ en vrijgesproken zullen worden; die zoo leven met inbeeldingen. Ik ben de slechtste niet/ zeggen zij/ ik ben burgerlijk en godsdienstig. Maar zoo was die jongeling ook/ Matth. XIX: 20. Ik houde veel van stichtelijke praten en van godzalige lieden/ zeggen zij; maar dat hield Herodes ook veel van/ en hij bleef evenwel goddeloos. O Mensch! bedriegt u niet! Al komt gij nog zoo verre/ als gij niet tot den Heere Jezus komt met een waarachtig geloove/ zoo gij niet met Hem vereenigd/ en een van zijne schapen wordt/ gij zult aan de linkerhand geplaatst worden! Schrik/ zondaar! de Heere zal komen, en gij zult Hem zien. Gij

zult

zult niet blind zijn/ uwe oogen zullen u tot smarte zijn. Dan zult gij schreijen en rouwklagen als het te late is. Gij zult dan rekenschap moeten geven/ regenten, of gij regte baders van het baderland geweest zijt/ waar gij regt gedaan hebt/ waar gij het kwade geweerd hebt/ waar gij voorgangers in 't goede geweest zijt. Leeraars der gemeente/ gij zult rekenschap moeten geven/ of gij wel door de regte deure zijt ingekomen/ of gij uw harte wel op de kudde gezet hebt/ of gij wel getrouw geweest zijt/ of gij wel gewaakt hebt voor de zielen. Hebt gij wel voorbeelden der kudde geweest? zal de Heere zeggen. Huisvaders en moeders, gij zult rekenschap moeten geven hoe gij u gedragen hebt. De Heere zal zeggen/ waar hebt gij Mij getrouw geweest? waar leide gij met uwe arme kindertjes op uwe knieën? waar hebt gij die aan Mij opgedragen? waar hebt gij die opgevoed in de leere en vermaninge des Heeren? Wij allen zullen daar moeten verschijnen/ om rekenschap te geven/ hoe wij ons gedragen hebben omtrent God/ omtrent den naasten en omtrent onszelven. De Heere zal zeggen/ hoe gingt gij aan het avondmaal? hoe hebt gij mijn Woord gehoord of gelezen? Wat vrucht heeft het gedaan? Hoe dikwijls hebt gij den Geest wel bedroefd/ en geslapen als gij waken moest? Hoe slordig waart gij in uw bidden! Hoe was uw verkeer onder de menschen? Hoe waart gij in uw beroep? Wat nut hebt gij gedaan met uwe talenten? Ach mensch! schrik! hoe zult gij dan moeten verstommen/ en niets tot uwe verschooninge kunnen inbrengen! ô Mogt gij alle deze dingen uzelven nu eens afvragen! mogt gij uwe schulden voor den Rigter belijden/ en den Heere nu nog om genade smeeken! ô Mogt gij nog tot den Heere Jezus vliegen als een wolke/ en als eene duive tot de vensteren; Hij zoude u toeroepen: breest niet/ uwe zonden zijn u vergeven.

Wie zal in 't oordeel aan de regterhand staan?

Eerst. Die al dikwijls met hun ganschе hart gelooft en erkend hebben/ dat de Heere een regtveerdig Rigter is. ô Dat roepen zij gedurig uit: De Heere is regtveerdig. Heere/ zegt zoo een/ in al het bittere dat mij ontmoet/ zijt Gij regtvaardig; het zoete/ zegt hij/ ben ik niet waardig/ en in het bittere en in het zoete hebbe ik mij zoo gedragen/ dat ik mijzelven moet veroordeelen. Ik ben niet waardig aan uwe regterhand gesteld te worden. Zoo een kan zoo hartelijk zingen:

Ik zeg en meen het, Gij deed wel,
Zoo Gij mij wierp in de hel.
't Is wel hard, maar 't is regtveerdig,
Ik ben schand, Gij eere weerdig,
Zijt Gij met mijn doem gediend,
Zoek uw eer, ik heb 't verdiend.

Ten tweede. Het zijn zulke rouwklagers. Zij bedrijven zulk eene boete voor God/ zij liggen somtijds in hun bedde te schreijen. Zij gaan langs de straat al zuchtende/ dat zij zoo zondig zijn. ô Wat hebbe ik al onregt gedaan! zeggen zij/ wat hebbe ik zotteliik gehandeld! Dan zeggen die rouwklagers: Heere! ik hebbe U doorsteken met mijne zonden/ het doet mij aan mijn harte zeer; wat zal ik U doen? ô Menschenhoeder!

Ten derde. Zoo een zegt: Heere/ het is mij somtijds zoo onzeker of ik wel uw schaapje ben/ of ik wel aan uwe regterhand zal staan! Ik hebbe mij zoo misdragen/ dat ik voor uwe voeten moet nedervallen/ dat ik U/ mijn' Rigter om genade moet bidden/ en dat ik zeggen moet: Treed toch niet in het gerigte met uwen knecht.

Ten vierde. Die zal aan de regterhand staan/ die zoo zegt: 't is mij zoo schrikkelijk te moeten hooren: gaat weg; ik wil liever door het geloobe de toevlugt tot U nemen; ik houde zoo veel van als een wormpje aan uwe voeten te kruipen/ en als een hondeke de kruimpjes uwer genade te mogen smaken.

Ten vijfde. Die de verschijninge van den Heere Jezus zoo liefhebben. Zij zeggen: Heere Jezus/ ik zie uit naar uwe komste/ ik verlange er naar; ik zoude nog wel willen blijven/ als ik meer nut kon doen/ als ik heiligen voor U konde leven; maar anders verlange ik dat Gij maar komen mogte. Mijne ziele roept uit: Amen, ja, komt Heere Jezus! ô Mijne nieren verlangen zeer in mijnen schoot. Ik wenschte wel/ dat ik de wolke al zag/ en dat ik den Heere al te gemoete gevoerd wierde in de lucht. Ik wenschte dat ik al hoorde zeggen: Ziet, Hij komt met de wolke. Zoo de wolke ergens buiten de stad te zien was/ ik zoude den Heere te gemoete loopen/ ik zoude de stad uitloopen/ en vragen: is mijn Jezus daar? is mijn Verlosser daar? Ik zoude naar dat plaatsje loopen/ daar ik den Heere zag. Ach Heere! ik zoude verneemen of Gij zoudt zeggen: gij zijt mijn schaap; gezegende van mijnen Vader/ beërft nu het koningrijke. Ik zoude zeggen: liefste Heere Jezus/ al duerde ik het niet zeggen/ dat ik U veel lief gehad hebbe/ hebbe ik evenwel mijn hart niet aan U gegeven? Hebbe ik U altemet niet wel eens gespijsd in uwe leden? Hebbe ik voor uwen name/ en voor uwe zake/ en voor uw volk niet wel wat over gehad? Zijt Gij niet mijn Koning/ ben ik niet uw knecht of dienstmaagd?

Geliefden/ wat zegt gij? Kent gij deze dingen? Gij zegt altemet: als de dood komt/ wie zal mij afleggen? en gij legt zoo alles gereed/ wat daartoe noodig is; doet gij ook zoo naar uwe ziele? Zoekt gij zoo in tijds uwe bewijsjes klaar te hebben? Kunt gij zeggen: toen ben ik bezandezd/ toen kreeg ik het geloobe; toen kreeg ik deel aan den Heere Jezus; toen heb ik liefde tot God gekregen; toen kreeg ik den Geest in mijn hazte/ zonder welken ik niet meer leven kan; als ik dien Geest

niet

niet wezkzaam in mij boele/ dan loop ik om en om? Kunt gij zeggen/ Heere/ als uw aangezigte niet is als gisteren en eezgisteren/ dan kan ik niet leven; dan gedenke ik aan de dagen van oudz; dan moet ik leven op de vorige ondezbindingen van uwe liefde/ op dien tzoz dzuiven uit Kanaän! Heere/ hoe wondezlijk hebt Gij mij al geleid! Kunt gij zeggen/ ik houde mijne kaazse bzandende; ik zoude niet gaazne den Koning met bezbaazdheid zien; ik zoeke zoo te leven/ dat ik Hem zeker zien zal met bezkwikkinge/ en dat Hij eens tot mij zeggen mag/ mijne bziendinne/ mijne schoone/ mijne duive/ mijne volmaakte/ kom bij Mij/ over weinig zijt gij getrouw geweest, over veel zal Ik u zetten, gaat in, in de vreugde uwes Heeren.

Geliefde toehoozdezs/ hebt gij daar geen zin in? Zoudt gij niet wel een van Gods kinderen willen zijn/ die dat boozregt genieten zullen? Zoudt gij den Heere Jezus wel tot uw deel willen bezkiezen? Ach/ waazt gij zoo gelukkig! Dat is mijn nieuwjaazswensch ovez u. Ik wensche/ zoo gij in dit jaaz stezft/ dat de Heere u zal bzijspzeken; en als gij voor Hem staat/ dat Hij dan zal zeggen: komt binnen; en dat gij tot uwe bezkwikkinge zult mogen ondezbinden/ 't gene wij gepzedikt hebben/ en gij gehoozd hebt. Ik wensche/ dat wij eens met malkanderen zullen mogen zeggen: daar is Hij nu/ Hij/ onze Zaligmakez; en dat als Hij alle zijne en onze bijanden ondez zijne voeten gelegd zal hebben/ dat Hij dan ons/ en alle zijne en onze bzienden/ met Hem in de wolke zal opnemen naaz den hemel/ geregtbaazdigd en bzijgespzoken; en dat Hij ons dan eeuwig zal bezheezlijken. Ik wensche/ dat gij dan zult mogen zeggen: 't gene ik gehoopt en 't gene ik bezwacht hebbe/ dat geniete ik nu. Ik wensche dat gij zeggen moogt/ Heere/ Gij hebt mij ovezreed/ en ik ben ovezreed gewozden; Gij zijt mij te sterk geweest/ en Gij hebt mij ovezmogt. Ik wensche/ dat gij aan 't avondmaal bij den Heere moogt aangenaam zijn; dat gij moogt kunnen zeggen/ ik hebbe tot den Heere genadezd/ en Hij is tot mij gekomen; Hij is mijn Liefste boven allen/ die in de wereld zijn. En als 'ez geen tijd meez wezen zal/ dat gij dan ook geen tijd meezdez van nooden zult hebben; dat gij uwen tijd dan niet zult moeten beklagen; dat gij dan niet zult behoeven te tzeuren/ dat gij uwen schoonen tijd niet betez hebt doozgebzagt. De Heere gebe u lust om den tijd uit te koopen. Ik wensche u Gods zegen en genade toe. De Heere zegene zijn Woozd aan ons en aan ulieden/ tot zijne eere/ om zijnes Zoons wille.

A M E N.

ACHT-

ACHTTIENDE PREDIKATIE,

OVER

JOB XXXVI : 23.

Wie heeft hem gesteld over zijnen Weg?

GEDAAN NA EENE ZWARE ZIEKTE VAN DEN AUTHEUR, EN HET OVERLIJDEN VAN ZIJNEN NEVE, D^r. MARINUS SMYTEGELT, PREDIKANT TE BORSSELE.

Wij lezen/ Hand. XV: 18, dat de eerste Christen synode, die te Jeruzalem vergaderd was/ zeide: Gode zijn alle zijne werken van eeuwigheid bekend. Wij dienen eenen God/ naar hun gevoelen/ die alwetende is; waartegen Petrus, die een lid van dat synode was/ zeide: Gij weet alle dingen, Gij weet, dat ik U liefhebbe, Joh. XXI: 17. Waarvan Paulus, die van die synode tot de Heidenen gezonden wierde/ schreef: Daar is geen schepsel onzigtbaar voor Hem, maar alle dingen zijn naakt en geopend voor de oogen desgenen, met welken wij te doen hebben, Hebr. IV: 13. God weet alles/ de mogelijke en de onmogelijke dingen. De Zaligmaker merkte dit zoo aan: is 't mogelijk Vader, zeide Hij/ laat dezen drinkbeker voorbijgaan, maar indien niet, Ik zal hem drinken, Matth. XXVI: 39. Die alwetende God heeft vastgesteld de zaken/ die gebeuren zullen. Daarover heeft Hij een' raadslag genomen/ als er nog geen mensche was. Als dien koning Nebucadnezar zijn harte in een beestenharte veranderde/ dat was ook in 't besluit van God/ Dan. IV: 17. Zoo gebeuren er geene zaken/ zeide Paulus, als volgens het besluit Gods/ Eph. I: 11. Zoo valt 'er geen musken op der aarde, noch geen hair van ons hoofd, zonder den wille van den hemelschen Vader, zeide de Zaligmaker/ Matth. X: 29, 30. Die God/ die alwetend is/ als 'er nog geene zaken in de wereld waren/ en Hij zaken vaststelde/ die in de wereld geschieden zouden/ die hield geen raad met menschen, gelijk als de grooten doen/ die niet alwetende zijn. Die roepen een collegie bijeen/ en vragen anderen/ hoe zullen wij dit en dat beleggen? zoo deed God niet; Hij hadde niemands raad noodig/ Rom. XI: 34, 35, Want wie heeft den zin des Heeren gekend? of wie is zijnen raads-

raadsman geweest, of wie heeft Hem eerst gegeven, en 't zal hem weder vergolden worden? Die alwetende God/ die alle dingen bepaald heeft/ dewelken in den tijd geschieden zouden/ die heeft ez bij bepaald de tijden en stonden, op welke zij geschieden zouden. De menschen spreken altemets van perioden, maar God spreekt van geheele eeuwen. Hij is een Koning der eeuwen, 1 Tim. I: 17. De gangen der eeuwen zijn zijne, Hab. III: 6. Hij weet wat van den beginne zoo zijnen loop zal hebben tot de einden der eeuwen toe; die gangen die ziet men dan in zijn heiligdom. Die groote God heeft de tijden en de stonden in zijne eigene magt gesteld: Hij bepaalt alles; onze tijden zijn in zijne hand. Dan laat die God zijn besluit/ dat Hij in zijnen raad bepaald heeft/ somtijds wel een honderd jaar twee of drie lang zwanger gaan/ eer Hij het uitboert: zoodat zijn besluit begint te roepen/ ik ben zwanger/ en hebbe barenswee. Maar ter bestemder tijd zal God het snellijk doen voortkomen/ Jes. LX: 22. Als het besluit zwanger is/ dan schreeuwen alle de belofte, en alle de bedreigingen, ik hebbe barensnood. En de Heere vraagt niet aan het schepsel/ zal Ik er mede voortgaan? Is het naar uwen zin? Zal het tot uwe verblijdinge of bedroevinge zijn? Dan zegt God: ziet/ dat ge u wel gedraagt; Ik verstа niet/ dat ge Mij tegenspreekt: Ik verstа niet dat ge verdrietig zijt/ of woelachtig; Ik verstа niet/ dat ge tegen Mij oprijst; daar ben Ik u veel te hoog toe: Gij zijt maar een gering en zondig schepseltje; gij moet zwijgen; ach! of ze wijs waren: zij zouden dit vernemen; zij zouden op haar einde merken, Deut. XXXII: 29. Ik kan het niet draagen/ zegt God/ dat het schepsel tegen Mij oprijst.

Geliefden/ de tekst, die wij u voorgelezen hebben/ geeft ons aanleidinge tot alle zulke zaken. God heeft ons believen te bezoeken met bedroevende ontmoetingen, en zware ziekte. Op ons ziekbedde lazen wij dit kapittel/ en God leidde onze gedachten/ om Hem eere te geven; en zoo drukte God ons dit vers op het harte: en Hij bepaalde ons daarbij/ zoodat wij het moesten beloven/ als wij ooit of ooit weer tot de gemeente spraken/ dat we dan over dit vers zouden spreken/ en zoo God heerlijkheid zoeken te geven.

Geliefden/ of het van daag al voorspoedig gaat/ morgen kan het Mara zijn/ gelijk gij in den godvruchtigen Job kunt zien. Elihu, die de spreker is van onze tekstwoorden/ leefde/ als er nog geen beschreven Woord was: hij leefde nabij God in de hoogte. Ik hebbe uliedez discours gehoord/ zeide hij tegen de drie vrienden Jobs; Wat hebt ge zoo veel te praten tegen Job? ik wenschte dat ge mijne gestalte hadde; Welke? Ik zie de hoogheid Gods aan: hoe groot is Hij/ en wij begrijpen het niet; wij kunnen Hem niet begrijpen/ noch in zijn wezen, noch in zijn zijn. Dat ge klachtig viel/ als God van iemand gezet was om de wereld te regeren/ en Hij regeerde niet wel/ dat was redelijk; maar dat

heeft in God geen plaatse; Hij is van niemand aangesteld om te regeren; zoo past het u dan te zwijgen en te bukken voor dien hoogen God.

Wij zullen u niet lange zoeken op te houden/ maar wezenlijke zaken in uw hart zoeken te leggen. Wij hebben te bezien: (1) Den weg van God. (2) Dat er niemand in hemel nog op aarde is/ die God over dien weg gezet heeft/ die tegen Hem gezegd heeft/ ik zal U in zulke regeringe stellen/ en Gij zult zoo en zoo regeren. (3) Wat bloeit daaruit/ als God een weg heeft daar niemand Hem over gezet heeft? Laat God doen wat Hem behaagt; vertrouwt Hem alles toe; laat Hij u naar zijnen raad geleiden/ en doen met u wat Hem belieft. Dat zijn onze drie zaken:

I. Den weg, dien God inslaat in het regeren.

II. Daar is niemand/ die God daarover gesteld heeft.

III. Als God alleen vrijmagtig, legt dan de hand op den mond; dat betaamt u.

I. Wat het eerste aangaat: God heeft een weg. Dat leest men dikwijls in den Bijbel/ dat aan God een weg wordt toegeschreven. God heeft vele wegen. Daar is een weg, dien God de menschen voorschrijft/ en een/ dien Hij zichzelven voorschrijft.

1. God heeft een weg dien Hij de menschen voorschrijft. Ik wil het niet dragen/ zegt God/ dat ge afgaat van den weg/ dien Ik u voorschrijve. Het is den mensch geboden om te gelooven en godvruchtig te zijn: te treden op den weg des vredes en des verstands; Dat is de koninklijke weg der wijsheid, de gebaande weg. Duizenderlije namen heeft die weg. De dwaze/ die daarop wandelt/ zal niet dwalen. 't Is een weg van geloof en bekeeringe. Die er op wandelen/ hebben belofte van genade en heerlijkheid. Wat eischt de Heere anders/ als wandel voor mijn aangezigte, Gen. XVII: 1. Als de geest zegt/ dit is de weg, wandelt op denzelven, dan zijn wij verpligt daarop te wandelen.

2. Dan heeft God een weg voor zichzelven, dien Hij met de schepselen inslaat voor tijd en eeuwigheid; dien weg zal Ik bewandelen/ zegt God/ en Ik zal er Mij zelven naar rigten. En dat is (1) Een weg van Gods voorzienigheid over alle zijne schepselen. (2) Een weg/ dien God houdt omtrent den geestelijken en eeuwigen staat der menschen. (3) Een weg omtrent zijne kinderen wegens hunne ontmoetingen naar ziel en ligchaam. (4) Dan is er een weg van oordeelen.

Eerst. God heeft een weg van zijne algemeene voorzienigheid. Hij doet aan allen goed: elk zal moeten bzagen dat over hem beschreven is; Hij deelt de landen aan de volken/ en Hij zegt/ gijlieden zult in Afrika, en gijlieden in Azie, en gijlieden in andere plaatsen wonen.

Ten tweede. Dan heeft God een weg omtrent den inwendigen en eeuwigen toestand der menschen/ Rom. XI: 33. De Heere kent wie de zijne zijn,

2 Tim. II: 19. Van eeuwigheid heeft Hij het geweten wiens name in het boek des levens in de hemelen geschreven zijn. Wie er ooit genade zullen krijgen; op wat tijd, op wat wijze, door wat middel. Of het door Petrus of door Paulus, of door een ander zal zijn.

Ten derde. Dan heeft God een' weg van de ontmoetingen zijner kinderen, naar het ligchaam en naar de ziele: wat voorsmaken van den hemel of van de helle zij zullen hebben; welke kussingen en zegeningen, of welke slagen zij zullen hebben; welke verblijdende, en welke bedroevende dagen zij zullen hebben. Dat alleg is in den raad van God bepaald.

Ten vierde. Zoo heeft God ook een' weg van zijn gerigte, Jes. XXVI: 8, daar de godloozen Hem in verachten/ en de vromen zich in verheugen; daar de vromen God eere over geven/ en de godloozen Hem over lasteren; daar de regtvaardigen in wandelen, en daar de overtreders in vallen, Hos. XIV: 10. De godloozen willen onder dien weg niet buigen. Farao, zeide God/ verheft gij u zelven nog? gij zult evenwel moeten buksten; want daarom hebbe Ik u verwekt, opdat Ik mijne kracht aan u betoonde, Exod. IX: 16, 17. Hij moest in de zee/ al lasterde hij God; Ik zal u zetten tot een' bloek/ en tot een oordeel/ zegt God.

Zoo een weg van gerigte hield God ook met Job. Wat ontmoette hem? ô! zegt hij/ God staat zulk een wonderlijken weg met mij in: Hij schrijft tegen mij zulke bittere dingen. Zoo een' weg erkende Elihu ook: hij zag dat God zoo een weg met Job insloeg.

Gij zult zeggen/ waarom worden de handelingen Gods een weg genoemd? Hierom:

Eerst. Een mensch verkiest doorgaans een' weg. God heeft dezen weg uitgedacht: ik weet, ô HEERE, dat bij den mensch zijnen weg niet en is, het en is niet bij eenen man, die wandelt, dat hij zijnen gang rigte, Jer. X: 23. Al was het een koning, Sanherib wist zijnen weg niet/ Jes. X: 6, 7. Zoo is het met God niet: komt het aan de kracht, Hij is sterk.

Ten tweede. Een weg is bepaald, de weg van Gods voorzienigheid, hoe Hij den mensche leiden zal/ is in zijnen raad ook bepaald; wie genade zal krijgen/ en wie niet/ het is al bepaald; hoe lang God toornen zal/ het is al bepaald; Alle die dingen zijn in Gods boek geschreven, Ps. CXXXIX: 16. Mijn raad zal bestaan, zegt God/ en Ik zal al Mijn welbehagen doen, Jes. XLVI: 10.

Ten derde. Een weg is doorgaans gebaand. Gods weg is altijd bereid. Dat Hij eens besluit te zijner eere, zal zonder hindering voortgaan. Nebucadnezar zeide: Wie kan uwe hand afslaan, of tot U zeggen, wat doet Gij, Dan. IV: 35. Hij doet met het heir des hemels en de inwoners der aarde al wat Hem behaagt; en Hij laat het elk aanzien.

Ten vierde. Een weg heeft een' einde; dat men een weg bewandelt/

dat doet men met een oogmerk en tot zekeꝛ einde. God heeft ook een einde in dezen weg. Ik wil mijnen naam verheerlijken/ zegt de Heere; Ik zal mijne onbepaalde vrijmagt, mijne wijsheid en heiligheid toonen/ dat al mijn doen majesteit en heerlijkheid is. Alles wat God doet is tot pꝛijs van zijne heeꝛlijke genade en van zijne regtvaardigheid. Uit Hem, en door Hem, en tot Hem zijn alle dingen; Hem zij de heerlijkheid, Rom. XI: 36, Eph. I: 5, 6.

Ten vijfde. Een weg is dikwijls den mensche zoo verborgen en duister; zoo is Gods weg dikwijls ook: zijn weg is somtijds in de zee, en zijn pad in de groote wateren, en zijne voetstappen worden niet gekend, Ps. LXXVII: 20. Ik zag den' weg van een' arend in de lucht, zeide Salomo het was mij zoo wonderlijk; ik zag den weg van een schip in het harte van de zee; ik zag den weg van een gladde slang op de spitse van een steenrotse; ik konde er niet bij. Konde Salomo dit zeggen? Kan het dan Paulus niet zeggen/ die nog wijzer was: ô Diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennisse Gods, hoe ondoorzoekelijk zijn zijne oordeelen, en onnaspeurlijk zijne wegen! Rom. XI: 33.

Daar hebt ge den WEG, dien God houdt/ en waarom ze een WEG genoemd wordt; daar hebt ge nu ons eerste stuk, dat God regeert over alle schepselen voor tijd en eeuwigheid.

II. Konde nu deze man Job wel klagen? Bij wien zoudt ge gaan? Is er een hooger als God? Dan hebt ge billijk geklaagd: gaat dan naaꝛ dien anderen over God klagen; maar is er geen hooger/ billijk moet ge dan zwijgen. Dat is ons tweede stuk: Wie heeft God over zijnen weg gesteld? Is er ergens een wijze Achitopel? Of zijn er eenige wijze mannen, die God aan het roer gesteld hebben/ en die gezegd hebben/ Gij zult Job zoo niet bezoeken/ noch zoo niet slaan; Gij zult de wereld wijzer regeren of het zal uw dag ook eens wozden; zoo gij niet afgezet zult wozden/ zoo zal Job of eenig ander schepsel u voor den stoel van dien anderen doen komen/ en hooren/ of gij regt doen zult/ en gelijk geven. Dat ligt in die vrage. Bij de wereld gaat het zoo toe; daar is een grooter over de grooten, daar zijn keizers, daar zijn stadhouders, daaꝛ zijn mindere regenten. Men komt met hen in een verdrag, en zegt/ ik stelle u tot regent; naar de wetten zult ge dat volk regeren. In de wereld vindt men dat er onderschikkingen in collegiën plaats hebben/ en dan gaat ge zoo van de mindere tot de meerdere, en van de hooge tot nog hooger. In alle collegiën kan men zeggen/ daar is een hooger. Zoo gaat het in de wereld/ dat men zegt/ naar alle die wetten moet ge ons regeren: doen ze het niet/ dan vallen de onderdanen klagtig/ en zeggen/ gij zult mij regt doen. Zoo gaat het onder de menschen. Deze man zegt/ God heeft ook eene regeringe, dooꝛ zijne voorzienigheid regeert Hij alle zijne schepselen, en in het byzondeꝛ de menschen, zoo in genade, als

in

in toorne; zoo in zegeningen als in oordeelen. De HEERE heeft zijnen troon in de hemelen gevestigd, en zijn koningrijke heerscht over alles, Ps. CIII: 19. Maar is er iemand dien God daarover advys moet geven? Is er iemand die Gods raadsman is geweest? David en Absalom hadden een Achitopel tot raadsman; maar is er wel iemand waarmede God raadpleegt? Dan moet ge er het 24ste vers bijleggen: Wie is een leeraar als Hij? Job, met alle uwe klachten schijnt gij wijzer te zijn als God? Zult gij zijn meester wezen? Meent ge/ dat Hij u gelijk is? Wie is zijn raadsman geweest? Wie heeft Hem het verstand gegeven? Wie heeft Hem den weg des weetbuldigen verstands bekend gemaakt? Wie onderweesde Hem aangaande de paden des regts? Jes. XL: 13, 14 Gij moet er bij vergelijken het laatste deeltje van ons vers. Wie heeft gezegd: Gij hebt onregt gedaan?

Nu kunt ge begrijpen wat Elihu zeggen wil met deze vraage. Hij wilde zeggen: Wel Job, is 'er een hooger als God, gaat 'er dan naar toe/ en klaagt over God; breng uwe twistzake van Gods rigterstoel tot eene hoogere regtbank. Bij de menschen kan dat geschieden; daar zijn hooge en nog hoogere rigterstoelen. Als men bij den eenen geen regt kan krijgen/ dan gaat men naar den anderen toe. En al wordt men kwalijk behandeld door den allerhoogste op de aarde, dan is 'er nog een Allerhoogste in den hemel, daar kan men dan nog over hem gaan klagen. Dat wist Nebucadnezar wel/ die zoo groot was/ dat Daniël van hem betuigde: Dien hij wilde doodde hij, en dien hij wilde behield hij in het leven; en dien hij wilde verhoogde hij, en dien hij wilde vernederde hij. Alle volkeren moesten voor hem beven en sidderen. Die trotsche vorst moeste evenwel uitroepen: Dat God de Allerhoogste Heerscher is over de koningrijken der menschen, en over dezelve stelt wien Hij wil, Dan. V: 19, 21. Dat kunt ge ook zien/ Rigt. I: 7. Daar was die geweldenaar Adoni-Bezek, die hadde zeventig koningen onder zijne tafel gehad/ met afgehouwene duimen hunner handen en hunner voeten/ en zoo moesten ze de kruimpjes oplezen/ die van zijne tafel vielen; als hem hetzelfde gebeurde/ zoo zeide hij/ God is regtvaardig; gelijk ik aan anderen gedaan hebbe/ is mij ook geschiedt. Gij ziet dan/ dat al zijn de menschen op de aarde nog zoo groot/ zij hebben nog een hooger boven hen/ die hen aangesteld heeft/ en die hun rekenschap afeischen/ en straffen kan. Maar wie heeft God over zijnen weg gesteld? Moet ge niet zeggen/ niemand? Ach Job, weet gij 'er wel een te noemen? Ik weet 'er ook geen: Hij is het die daar zit boven den kloot der aarde, en derzelver inwoonders zijn als sprinkhanen. Hij is het/ die de vorsten te niete maakt, de rigters der aarde maakt Hij als ijdelheid, Jes. XL. Is het dan niet billijk en redelijk/ dat men voor God zwijgt?

1. God is de eeuwige God; zijn weg is een eeuwige weg. Eer 'er een

ſchepſel was/ zoo heeft God in de eeuwigheid vastgeſteld dat ſchepſelen in den tijd wezen zouden.

2. God is de eenige God. Deut. VI: 4, De HEERE onze God is een eenig HEERE. Jes. XLV: 22, Ik ben God en niemand meer. Hij kan zeggen: Zie nu dat Ik, Ik, DIE ben, en geen God met Mij: Ik doode en make levendig, Ik versla en Ik heele, en daar is niemand die uit mijner hand redde, Deut. XXXII: 39.

3. God is een volmaakt God: alle zijne wegen zijn volmaakt/ daar valt niets in te berispen. Deut. XXXII: 4, Hij is de rotsteen wiens werk volkomen is.

4. God is de Algenoegzame: Hij is aan niemand iets ſchuldig; Hij heeft van niemand iets te wachten/ noch voordeel, noch schade. Wie heeft Hem eerst gegeven en het zal hem weder vergolden worden? Rom. XI: 35.

5. God is een vrijmagtig God; Hij heeft alle de ſchepſelen voortgebragt. Hij is de pottebakker, en het ſchepſel is zijn leem. Mag Hij nu met het zijne niet doen wat Hem behaagt? Of heeft de pottebakker geen magt over het leem? Mag Hij het niet buigen en kneden zoo als Hij wil?

6. God is een regtvaardig God; wij zijn arme misdadigers, door erf- en dadelijke zonden. De geheele wereld is voor God verdoemelijk, Rom. III: 19. Als God dan wel te beſchuldigen/ als Hij toorne over ons brengt? Wij zijn immers ſchuldige en verdoemelijke ſchepſelen voor God.

Geliefden/ dit alles ligt er in die vrage opgeſloten. Het is alsof Elihu zeggen wilde: ô Job, hoe durft gij met God twisten? Wie heeft ooit zijnen wille wederſtaan? of het zoude een monster moeten zijn. Zal een werk tegen zijnen werkmeester zeggen/ gij hebt geene handen? Zal een zoon tegen zijnen vader zeggen/ waarom hebt ge mij zoo gegenereerd? of zal de dochter tegen de moeder zeggen/ waarom hebt ge mij alzoo gebaard? Zal het leem tegen den pottebakker zeggen/ waarom maakt gezulk een vat van mij? Wat monster zoude dat zijn? Zal een doodſchuldige misdadiger tegen God zeggen/ waarom hebt ge mij zoo of zoo gedaan? Zoo klemt God het ſchepſel. Wie heeft God over zijnen weg gesteld? Niemand; Hij heeft de ganſche dispositie over ons.

III. Waar wil de man dit brengen? zwijgt Gode; gij hebt niets te zeggen. Woelt niet; buikt u voor dien hoogen God; buikt en zwijgt Gode. Daar moet het toch toe komen/ dat wij zeggen:

1. Gij zijt de Regent van ons en van alle uwe ſchepſelen.

2. Dat wij zeggen/ lieve Heere! ik wil onder niemands regeringe lieber ſtaan als onder de uwe; uwe regeringe is zoo eene volmaakte regeringe; zij is zoo betamelijk, zoo regtvaardig, zoo goedertieren. Ik wenſchte niet of Gij waart mijn Regent.

3. Allerliefſte God! al wete ik uwen weg nog niet die Ge met mij hou-

houden zult/ ik zal ze evenwel afwachten naar ziel en ligchaam, in mijn huisgezin en geslachte, voor tijd en eeuwig! Ik ben tevreden/ dat Gij over mij doet komen/ alles dat Gij over mij beschikken hebt; geleid mij maar naar uwen raad.

4. Ik zal U zelfs bidden/ dat ik het middel mag zijn om uwen weg uit te voeren.

5. Als ik uwen weg bezie/ al denke ik/ dat dezelve kwaad is/ ik zal denzelven evenwel prijzen/ omdat het uw weg is. Dat ik denke kwaad te zijn/ is dikwijls goed.

6. Wel/ mijn Heere! Mij geschiede naar uw woord: doet met mij, doet met het mijne en al de mijnen wat U belieft. Mijn allerliefste schepseltje zette ik onder U; ik geve het in uwe handen/ om te doen zoo als Gij het goed vindt.

7. Vleesch en bloed/ gij moet zwijgen; Ga achter mij/ satan; ik en wil met geen vleesch en bloed te rade gaan. Of menschen zeggen/ 't is zoo hard voor vleesch en bloed! Neen/ zal ik zeggen/ ik wil u niet hooren; God legt mij niet te veel op.

Daar liggen onze drie stukken: (1) God heeft eenen weg. (2) Niemand heeft Hem tot Regent gesteld. (3) Het past elk te zwijgen/ en te zeggen/ doet met mij wat U belieft. Onze God is doch in den hemel/ en Hij doet al wat Hem behaagt. Hij neemt, Hij geeft, Hij slaat, Hij kust, Hij wondt, Hij heelt, Hij leidt dan eens in 't donker, dan eens in 't licht, Hij doet al wat Hem behaagt; 't past ons te zeggen: Heere! leert mij uwen weg: vereenigt mijn harte tot de vreeze van uwen naam, Ps. LXXXVI: 11. Vermindert mij/ vermeerdert mij; verlaagt mij/ verhoogt mij; neemt mijn liefste schepsel weg/ of laat het blijven; neemt mijne gezondheid weg/ of laat ze blijven; ik zal zeggen/ Hij is de Heere, Hij doet wat Hem behaagt. Tot die laagte moeten wij komen/ dat wij voor God bukken. Dat ge uw kind het Vader Onze hoorde opzeggen/ en gij hoorde het de derde bede overslaan/ hoe wakker zoudt ge zeggen/ kind/ dat moogt ge niet doen: Uwen wille geschiede, moet ge ook bidden. En zult gij het zelfs doen in uw gebed? Ik hope/ dat God het in ons harte zal bezielen. Zijn wij wel in die gestalte van Elihu? Die man hadde geen geschreven Bijbel, en nogtans hoort ge dien man zulk eene kostelijke taal spreken. Zoo verheerlijkte hij God: daar wilde hij Job ook toe hebben; dat hij niet klagtig valt over den weg van God. Nogtans was Job wat bitters ontmoet. Zoo er iemand was/ die wat tegen God spreken mogte/ men zoude zeggen/ dien man zal wat ontvallen. Hij was al zijn goed kwijt/ en dat zoo onverwacht, zoo smartelijk, en zonder herstel, zoo 't scheen. Zijne kinderen! Zijne aangename kinderen! die bij hem en onder malkander zoo aangenaam verkeerden! op éénen dag die altemale tegelijk kwijt! Al zijn vee, en alles dat hij had-

hadde/ op eenmaal kwijt! En dan nog vol van verachtelijke plagen! Zoo dat hij in 't stof neêrzit, en een potscherf neemt/ om hem daarmede te schrobben. De hand Gods was niet alleen tegen hem uitgegaan/ maar hij wierd ook van elk verlaten: zoo dat niemand bij hem kwam/ ja dat elk het hoofd van hem afkeerde; zijn adem was zelfs zijne huisvrouwe vreemd; zijne eigene lieve vrouwe/ die te voren de lust van zijne oogen was! Hij konde zelfs geen ingang in 't harte van zijne vrouwe vinden/ daar hij zoo vele kinderen bij geteeld hadde! Ik smeekte ze om de kinderen haars buiks; maar zij wilde niet in 't verzoek komen daar ik was. In plaatse van door zijne vrienden getroost en geholpen te worden/ zoo waren zij hem zelfs tot bitterheid: zij zouden hem eer wanhopend gemaakt hebben. Wat deden zij? Zijne vrouw gaf hem zoo een goddeloozen raad; zij smaadden hem zoo dits toe: Houdt gij nog vast aan uwe opregtigheid? Zegent God en sterft: laat God maar varen; gij hebt doch niets goeds van Hem te wachten. Wat deden zijne vrienden? Die kwamen om hem te troosten; maar het waren zulke moeijelijke vertroosters: zij vielen hem zoo bitter. Zij beschuldigden hem zoo valschelijk; zij handelden trouwloozlijk met hem, Job VI: 15. Wat is den man al meer ontmoet? Het bitterste van allen was/ dat God zijn aangezigte voor hem verborgde! Zoo dat hij moeste schreeuwen: Waarom verbergt gij uw aangezigte, en houdt mij voor uwen vijand? Job XIII: 24. Ik roepe tot God, zegt hij/ maar Hij en antwoordt mij niet: Hij is mij als in een vijand verkeerd. Wat is hem nog al ontmoet? Hij was zijne achtinge kwijt in huis en buitens huis: Ik riep mijnen knecht, zeide hij/ maar ik kreeg geen antwoord; hij wilde niet hooren. De jongens op straat jouwden hem na; de ouden en aanzienlijken die verachteden hem; hij was het voorwerp van elks spot. Wilt ge eens weten wat hij al geleden heeft/ en wat hij al kwijt was? Leest dan eens de drie eerste kapittelen van Job. Bij dat alles kwamen zijne verdorvenheden. Het was alsof zijne ongeregtigheden hem aangrepen/ zijne verdorbenheden raakten ook gaande/ die waren zoo sterk; hij spraak zoo verwoed/ dat hij daarna moeste zeggen: hoe hebbe ik mij zoo onbetamelijk gedragen! Daarom verfoeije ik mij: ik hebbe berouw in stof en asschе, Job XLII: 6.

Wie onzer heeft zulks ooit ontmoet? En als ons iets ontmoet/ hoe is 't dan? Hoe dragen wij ons dan/ als het naar onzen zin niet gaat? Was 't nog maar dat of dat niet; wist het die eens; leefde die nog; hadde ik dat gedaan; hadde ik dat gelaten; ach! dat ik vleugelen van rene duive hadde/ ik vloog weg. Zoo heeft of zoekt men duizenderleije uitvlugten/ als Biliams ezelinne; of gelijk als Palti: hij wilde niet wijken van Michal, tot dat Abner zeide/ gaat naar uw huis/ 2 Sam. III: 16. Zoo hebben wij duizende uitvlugten/ tot dat wij op het laatste niet meer kunnen.

Ja/

Ja/ zal mogelijk iemand zeggen/ wist ge het maar eens/ wat mij ontmoet is! 't Is niet wat gerings; 't is zoo zwaar! Meent ge dat wij ook niet weten wat 'er al ontmoet wordt? Wij zijn ook niet altijd misgedeeld. Weet ge wat wij antwoorden?

1. Denkt veel aan anderen/ die ook wat zwaars ontmoeten in den loop hunns levens. Ach! daar zijn er zoo veelen behalve gij.

2. Het is de hel nog niet; daar moest gij en ik al lange wezen/ als God naar zijne regtvaardigheid met ons zoude handelen.

3. Kent ge 'er geene in de stad/ die 't nog zwaarder hebben? Weet gij 'er niet wel/ daar gij niet mede zoudt willen ruilen? Die klagen moeten dat God hun de wateren der verdrukkinge met volle beker inschenkt? En zoudt gij dan nog klagen?

4. Kent ge 'er geene in den Bijbel, die u in bittere ontmoetingen overtreffen? Overleg het eens. Lees eens het leven van Paulus, 2 Cor. XI, en dan die geloofshelden, Hebr. XI, wat hebben die al uitgestaan!

Ja maar/ zal mogelijk een ander zeggen/ die en die hebben zoo veel voorspoed, en ik hebbe zulke droevige ontmoetingen, 't gaat hun zoo wel; hunne kinderen rollen 'er door; hun beroep is zoo voorspoedig; Meent ge/ dat ik dit zoo gemaklijk dragen kan? Ik antwoorde:

1. Wacht u voor nijdigheid. Weest niet boos als God goed is.

2. Uit hunne voorspoedige dagen kunt ge niet besluiten/ dat God hen liefheeft; en uit uwe tegenspoedige dagen kunt ge niet besluiten dat God u haat/ Pred. IX: 1, 2.

3. Onder den voorspoed wordt iemand dikwijls goddeloos/ gelijk als die rijke man. En Lazarus bleef vroom onder den tegenspoed/ Luc. XVI. De voorspoed der zotten zal ze verderven, Prov. I: 32.

4. Weet ge het dan niet/ dat de weg naar den hemel een enge weg is? Matth. VII: 13, 14. Dat wij door vele verdrukkingen moeten ingaan in Gods koningrijke, Hand. XIV: 22.

5. De voorspoed der goddeloozen is dikwijls vervloekt; en 't kleintje van de vromen is dikwijls gezegend.

6. De voorspoed der goddeloozen bezitten zij dikwijls zonder respect. Men heeft toch geene achtinge voor hen/ als gedwongen. En de tegenspoed der vromen is dikwijls met veel respect.

Ja maar/ zal iemand zeggen/ ik hebbe zulke harde dagen; God heeft my op het gevoeligste gedrukt! Waarmede? Ik ben myn man kwyt! Ik ben myne vrouwe kwyt! Ik ben myn goed kwijt! God heeft my op het allergevoeligste gedrukt. Ik antwoorde:

1. Hebt gy wel gelezen/ 2 Kon. IV: 1, 2. Daar komt eene weduwe uit de zone der propheten/ die moest klagen/ dat haar man gestorven was/ en het was zoo een godvruchtig man; daarbij kwam nog de schuldheer om hare beide kinderen tot slaven te maken. En zij was zoo

arm/ dat zij niets in huis hadde als eene kruike met olie. Is het met u nog wel zoo verre gekomen?

2. Zijt gij waarlijk eene weduwe, vertrouw op God; Laat uwe weesjes achter; al moesten ze u ook verliezen/ Ik zal ze in het leven behouden zegt God. Ik hebbe van daag met vele verwonderinge gelezen Job XIX: 13, 't Harte der weduwe dede ik vrolijk zingen. Konde Job dat zeggen/ en zal God het niet doen? Job XXXI: 16 zegt die man/ de oogen der weduwen hebbe ik niet laten versmachten; den zegen desgenen die verloren ging kwam op mij. Zal een man dat doen/ en zal God het niet doen? Hoor eens/ als God uwe mans plaatse vervult/ wat zal u dan ontbreken? Als God uw Man en der wezen Vader is/ wat zal u dan ontbreken? ô! daar zijn geene beloften zigbaarder noch grooter als voor weduwen en weezen! Niemands zake tzelt God zoo aan/ leers maar eens/ Exod. XXII: 22—24. Ps. LXVIII: 6. CXLVI: 9.

Ja maar/ zult gij zeggen/ ik kan 't niet gelooven; het komt mij zoo onmogelijk voor; het ziet 'er zoo donker uit. Ik antwoorde u:

1. Misschien is uwe genade onklaar/ zoodat ge niet kunt zeggen/ mij is barmhartigheid geschied. Zoek tot verzekeringe van uwen genadestaat te komen.

2. Door eenen donkeren weg doet God wel 't grootste licht komen. Was 't niet donker/ toen Mozes ouders het kind op het water leiden? Heeft God al de zaken niet gered?

Ja maar/ zult ge zeggen/ ik moet zoo veel verminderen in middelen en in staat! Wat moet ik mij klein aanstellen: ik vreeze dat ik nog tot armoede zal komen! Ik antwoorde u:

1. Als 't de wille Gods zoo is/ wilt gij dan niet buiken/ en zeggen: Uwen wille geschiede?

2. Wat zult ge klein zijn/ als ge naakt ter wereld zult uitgaan! Gij zijt 'er naakt ingekomen.

3. Ziet wat de Heere Jezus verminderd is om u. Daar Hij rijk was/ is Hij om uwentwille arm geworden.

4. Dat ge vreest dat ge nog azm zult worden/ zal misschien nooit komen; Op den berg des Heeren zal 't ligt voorzien worden.

Ja maar/ zegt ge/ 't is zoo hard voor 't vleesch! Hoe durft ge het spreken! Wat hebben wij met het vleesch te doen? Daar hebben wij maar tegen te vechten/ Gal. V: 16, 24. Daar moeten wij maar tegen bidden:

Neem van ons weg dat vleesch en bloed,
Dat tegen uwen wille doet.

Durft gij zeggen 't is zoo hard voor 't vleesch! Wel trapt het vleesch onder uwe voeten.

Ja

Ja maar/ zal iemand zeggen/ 't is al wel getroost; maar kwam het eens aan u/ gelijk met Job, toen 't aan hem kwam/ toen zag hij hoe bitter het is. Ik antwoorde: Het zoude u niet passen / dat ge het iemand toewenschte/ die u zoekt te troosten uit en naar het Woord; Acht het niet gering; of God zoude moeten zeggen/ waar zal Ik troosters voor u vinden? Uwe breuke is als de zee; gelijk de klaagpropheet eens zeide. Hebben het niet gering als 'er zoo een is/ die u zoekt te troosten; maar dankt God 'er voor.

Ja maar / zij zullen mij aanzien dat ik van God gehaat ben / en dat ik een monster in de zonde ben / omdat ik zoo hard geslagen word? Dan zal God tegen hen zeggen: Ik moet u bestraffen, gelijk Hij tegen Jobs vrienden zeide; en gelijk de Heere Jezus tegen zijne Apostelen zeide/ als zij vroegen: Wie heeft er gezondigd, deze, of zijne ouders, dat hij blind zoude geboren worden, Joh. IX: 2, 3. Noch deze, noch zijne ouders, zeide Hij/ maar dit is geschied, opdat de werken Gods zouden openbaar worden. Of gelijk er staat Luc. XIII: 4, Meent gij dat die menschen, op welke de toren te' Siloam viel, grooter zondaars zijn geweest als de anderen?

Ja / zult ge zeggen / 't is zoo onverwacht! Ik had 'er geen gissinge op gemaakt; Daarin zijt ge schuldig voor God: 't Was beter/ dat ge het kruis verwacht hadde/ en dat ge hadt kunnen zeggen: Ik ben bereid, niet alleen om gebonden te worden, maar ook om te sterven, Hand. XXI: 13. 't Was beter dat men tegen u hadde kunnen zeggen/ 't gene Paulus tegen de Thessalonicensers zeide/ Gij hebt het niet noodig dat ik u van de gelegenheid des tijds schrijve, 1 Thess. V: 1. Zij waren op hunne hoede. Doe ook zoo: waakt en bidt. Als gij geen bastaard zijt/ maar een kind van God, dan moet ge hier niet anders als kruis wachten. Als u wat onverwachts ontmoet / dan baart ge even als Jona, die zoo uit den slaap in de zee gesmeten wierd. Verneder u en belijd uwe schuld.

Ja maar/ zegt ge/ ik zoude het nog wel alles te boven komen/ was het alleen een ligchamelijk kruis; maar ik breeze dat de ziele verloren is! Ik ben mijn vriend, mijne vriendinne, mijne vrouwe, mijn man, mijn kind kwijt/ en ik breeze voor de ziele/ dat die verloren is; dat valt mij zoo bitter! Ik antwoorde u:

1. Daar moogt ge wel over treuren; zoo veel te meer/ hoe nader dat ze u bestaan; gelijk David over Absalom. Ach! mijn kind zoo in de helle te vallen!

2. Maar onderzoekt of gij 'er uw pligt aan gedaan hebt. Al is 't u dan smarteljk/ als 't maar uwe schuld niet is/ hetzij door zwijgen, of door 'er niet mede te bidden, of door ze zelfs tot zonde te brengen. Hebt gij uwen pligt gedaan/ regtvaardigt God dan / al waren ze in

de helle; en zoekt de gedachten van hunnen eeuwigen toestand uit uw hazte te zetten; dat is den Heere aangenaam.

Ja maaz/ zal iemand zeggen/ ik hebbe zoo een zwaar struis/ daar ik niet onder bukken kan! En wat is dat? Ach! die en die van mijne familie zijn nog onbekeerd, en dat valt mij zoo ondzagelijk! Hoe kan ik zien dat mijn man, mijne vrouwe, mijn kind naaz de helle gaat? Ik antwoorde: 't is zwaar en smartelijk; maar:

1. Zoekt ze te stuiten/ zoo bezre als ge kunt; zoekt ze uit het vuur te trekken.

2. Bid 'er aanhoudend vooz. Zeg tot God/ gelijk als Abraham, Gen. XVII: 18, Ach! dat Ismael mogte leven voor uw aangezigte.

3. Daaz gij dikwijls de slechtste gedachten van hebt/ daar heeft God somtijds de beste gedachten van. Ziet dat in den vader van den verloren zoon/ Luc. XV.

4. Al zijn zij nu nog onbekeerd/ God kan ze daarna nog bekeeren. Hij zal misschien uw gebed eerst bezwullen na uwen dood/ als gij in den hemel zijt.

Ja/ zal een ander zeggen/ hoe zoude ik stille kunnen zijn! Ik vreeze dat ik zelf nog onbekeerd ben/ en naar de helle ga. Ik antwoorde u: Doe uw beste; werk uw zelfs zaligheid uit; strijdt om in te gaan; wozstel; verzoek God om een nieuw hart. Gij smeekt wel om gezond te wozden/ en om zegen in uw beroep; wel smeekt ook vooz uwe ziele/ dat God uw steenen harte wegneme: Hierom wil Ik aangebeden zijn/ zegt God. Laat het u niet onverschillig zijn/ verloren te gaan. Zeg/ 't is zoo hard, maaz 't zoude evenwel regtvaardig zijn/ dat Gij mij verloren liet gaan.

Geliefden/ wat hebben ik en gij nu meer te zeggen? Wie heeft God ovez zijnen weg gesteld? niemand. Hij is de HEERE, dat is in alles genoeg om u te doen zwijgen. Doe maar uwen pligt en geef alles aan God over. Gij zult zeggen/ gij zeide/ dat ge dezen tekst zoudt predikten voor de voorspoedigen en voor de tegenspoedigen. Dat is waar; Nog een kort woordje dan.

1. Zie dikwijls op dezen tekst. Wij hebben 'er ons leven zulke dingen niet in gezien: Wie heeft God over zijnen weg gesteld?

2. Zie dikwijls/ hoe godvruchtigen zich wel gedragen hebben: Op den berg des Heeren wordt het al voorzien! Aäron, die zweeg stille.

3. Zie dikwijls op de kwalijke gedragingen van anderen. Welke leelijke vlekken zijn het/ Gods weg voor niet regt te houden.

4. Of Gods wegen goed of kwaad zijn in uwe oogen/ geef alles maaz in zijne hand; laat Hem wezken; Want de wezenlijke goedheid maakt het goed met dat zij wil. Gij moet zwijgen en God Meester laten zijn; dat zal uwe verkwikkinge wezen in de droefheid.

Dat

Dat is nu mijn raad. Wilt gij 'er naar luisteren/ gij zult 'er u wel bij bevinden. Ach! het is zoo betamelijk en zoo troostelijk voor God in te vallen/ en de heerschappije over alles op zijne schouderen te leggen. Waar wilt gij niet? Wel/ woelt u dan dood/ en lastert God in de helle. Ik hebbe liever te bukken, ik hebbe geen zin in 't woelen. Wilt gij meester zijn? God kan uw ijzeren nekke haast breken. Gij zult 'er toch niet mede borderen; of gij al woelt over uw kruis; of ge al klaagt over het verlies van uwe vrienden. Waren ik en gij in den hemel/ en wisten wij dat 'er zoo over ons getreurd en geklaagd wierde/ wij zouden/ indien 't mogelijk was/ uit de wolken roepen tot diegenen/ die over ons treuren/ wat doet ge/ dat ge weent? Wij hebben 't hier boven beter als gij beneden! Wat baat dat liggen razen met al die complimentjes, wij beklagen uw verlies. Gij zijt malkander eer een duivel als tot sterkte. Wij zeggen in hetgeen ons overgekomen is/ God heeft zijn werk gedaan. En wij willen onder niemands regeringe liever staan/ als onder de regeringe van God. Past het ons niet zoo te handelen/ in alle onze ontmoetingen? Ik moet het doen/ en gijlieden ook. Daartoe wensche ik u des Heeren zegen.

AMEN.

NEGENTIENDE PREDIKATIE,

OVER

PSALM LXXXIX : 49.

Wat Man leeft 'er die den dood niet zien zal?

OVER DE ZEKERHEID DES DOODS.

Wij lezen/ Pred. III: 1—8, dat Salomo van vele tijden en ontmoetingen/ die den menschje in dit leven overkomen/ spreekt; sommigen/ die hij optelt/ staan den natuurlijken menschje wel aan; Daar is een tijd, zegt hij/ om te lagchen, een tijd om te planten, een tijd om te bouwen; maar daar komt een vooze tijd onder/ en die valt hem koud op zijn hazte/ in het zde berg/ en dat is/ een tijd om te sterven! Die tijd zoude zoo koud op uw harte niet vallen/ als gij deed gelijk de groote heiligen in het Woord gedaan hebben; wat deden die? Drie zaken: Eerst, gij vindt dat zij dien tijd voorzagen. Ten tweede. Zij vermaanden 'er zichzelven alle dagen van. Ten derde. Zoo vindt gij/ dat zij 'er zichzelven tegen bereidden. Als ik en gij dat doen/ dan zal de dood ons niet koud op het harte vallen.

1. De groote heiligen in het Woord zagen den dood van verre aankomen; een' pijl/ die men ziet vliegen/ kan men ontwijken. Men zegt/ als men een basiliskus eerst ziet/ dat zij u dan niet zal beschadigen Izaäk zag dien ook van verre/ en hij leefde nog drieënveertig jaar daarna.

2. Zij gingen zich alle dagen vermanen/ en den dood voorstellen: De heiligen in het Woord vermaanden zich alle dagen van hunnen dood; Jozef van Arimathéa was een vroom man; in zijnen hof had hij zijn graf; hij gaat daar diktwijls naar toe/ daar zag hij zijn graf; hij zeide: mijn God/ ik bezitte het alles als niet bezittende. Ja/ de allergrootste Heilige/ namelijk Christus, liet het toe op den berg/ dat Mozes en Elias Hem vermaanden van zijn' dood/ en van zijn' uitgang uit Jeruzalem, Matth. XVII. Wilt gij u den dood alle dagen voorstellen/ dan zult gij den prikkel niet voelen; wat is de prikkel van den dood? de zonde.

3. Nog eens/ wat deden de groote heiligen? Zij bereidden 'er zich tegen. Wat deed zelfs een Achitophel? hij wilde niet sterven of hij stel-

ſtelde op alleſ in zijn huiſ goede orde/ 2 Sam. XVII: 23. En 2 Kon. XX: 1, daar komt die vriend van Hiskia, en zeide/ hebt gij wat te beſtellen in uw rijk/ in uw huiſ/ tuſſchen uwe kinderen/ en tuſſchen God en uwe ziele? hebt gij nog wat te doen? doe het. De Zaligmaker zeide eens: Daarom zijt gij ook bereid. Zalig is die dienstknecht, welken zijn Heere komende zal vinden, alzoo doende, Matth. XXIV: 44, 46. De dood was voor de Bijbelheiligen geen koning der verſchrikkinge, maar een aangename bode. Zij zagen hem van verre aankomen; zij voorzagen er zich tegen; zij verwaanden er zich van in hunne grootſte verzeugde; zij bereidden er zich tegen; zij maakten dat zij olie in hare lampen hadden; zij baden: Leert ons alzoo onze dagen tellen, dat wij een wijs harte bekomen, Ps. XC: 12. Ach! om dat te overdenken zijn wij hier te zamen. Ik ben zoo verre gekomen/ dat ik hier voor uw aangezigte ſta. Daar zijn nog vele zieken/ kranken en ſtervenden in de ſtad; en als ik het heir overzie/ dat hier voor mijn aangezigte zit/ zoo zie ik er in den rouwe zitten/ die moeten zeggen: Joſeph is er niet/ Simeon is er niet/ en wilt Gij mijn' Benjamin ook wegnemen? Ik ben mijn kind kwijt/ mijn' man kwijt/ mijne vrouwe, mijn' goeden vriend kwijt! Daar zijn er die ziek geweeſt zijn/ en die een weinig hersteld zijn/ maar het is niet volkomen; het is hun te veel dat zij eten/ drinken/ of iets anders doen; zij kunnen niet ſlapen. De een zegt/ mij is bange/ ik ben mijn' man kwijt; de ander/ en ik ben de luſt van mijne oogen kwijt; een ander zegt/ daar komt de dood om mijn eenig ooitam; een ander/ ik heb een' ouden dag/ ik ben onder de afgaanden En altemaal hebben wij de laatſte maand van 't jaar; binnen deze weken is het ten einde. Alle die dingen roepen ons om een woordetje daarover te ſpreken; God bewzocht ons hart daartoe op ons ziekbedde/ dat wij eens ſpreken zouden over de zekerheid des doods, en over de onzekerheid van deszelfs tijd. Wij zijn nu zoo verre herſteld/ dat wij denken dat wij het zullen kunnen doen. Van avond zullen wij bezien de zekerheid des doods; en daarna de onzekerheid van deszelfs tijd; en dan/ als het God belieft/ zullen wij met een' nieuwen moed gaan tot ons oude werk dat wij onder de hand hebben.

Gij zult zeggen/ welk is de inhoud van dezen psalm? Wilt gij het eens weten? ja maar/ wij zullen er geene komedie van maken/ met hier een deel ſprekers in te voeren. Ik hebbe geleezd dat een kind Gods verſcheidene geſtaltens heeft en verſcheidene ontmoetingen, en dat die geſtaltens en ontmoetingen geene ſprekers moeten genoemd worden. Als men over het Woord ſpreekt/ moet men het met veel meer eerbied doen. Gij zult zeggen/ van wien ſpreekt de Profeet dit/ van zichzelven of van een ander? Hij ſpreekt van zichzelven/ en van de gemeente Gods in verſcheidene gevallen. Hoe was de Profeet gemoed? Ik zoude wel zingen/ zegt hij;

hij; ik kan niet altijd klaagpsalmen opheffen/ van het eerste tot het zesde vers. Hij zag op het welgeordineerd verbond. Van 't zevende tot het vijftiende vers zeide hij/ ik moet u de hoogheid Gods toonen/ om zijn verbond staande te houden; Daar zal niet tegen gewoeld worden/ of de hoogheid en de arm Gods zal ze staande houden. Man/ hoe rekent gij dat volk dat in dat verbond is? Vers 16—19 toont hij/ dat dit alleen het gelukkige volk is; zij zullen zoo veel blijschap hebben/ dat zij de blijdschap van de wereld overtreffen zal/ maar het zal in God wezen; het zal geene dienstbaarheid zijn/ want hunne dienstbaarheid aan God zal de regte vrijheid zijn: Dat volk zal het geklank des Konings kennen/ en zich den gantschen dag verheugen in zijnen naam. Waaruit vloeit dat al? Die Held/ bij welken God hulpe besteld heeft/ die heeft het voor hen verkregen. Zal Hij veel volk hebben? want in de veelheid der onderdanen bestaat des Konings heerlijkheid? Ach ja! Hij zal zijne hand in de zee zetten/ en Hij zal heerschen van zee tot zee. Zal het lange duren? Ja het/ tot aan het einde van de wereld. Eer zal hemel en aarde voorbijgaan/ als dat de Heere Jezus geen Koning zoude zijn. Hoe volgt dat/ dat die Held Koning zal zijn? Waaruit vloeit het? uit het contract Gods/ van het twintigste tot het dertigste vers. Zal dat volk niet vallen? Ja/ zij zullen vele gebreken hebben. Zullen die het verbond breken/ of de liefde Gods? Ach neen; zoo lang als zonne en mane zullen schijnen/ zal God voor dat volk zorgen/ in het een-en-dertigste tot het acht-en-dertigste vers. Zal Hij ze dan niet bezoeken? Ja/ zij zullen dikwijls langs nare wegen geleid worden/ daar haalt hij eene heele lijste van op/ vers 39—46. Wat zal dat zwakke volk doen? Zij zullen het op een schreyen en bidden stellen/ vers 47, 48. Zij zouden zeggen/ wij zijn zoo wel menschen als anderen; wat bedroefder reuw beleven wij? Wij worden vermoord; laat ons zulk een' geweldigen dood niet sterven; moeten wij evenwel sterven/ laat ons dan blijven zonder moorden. Daar gaan zij pleiten van het negen-en-veertigste vers en nederwaarts; Wat weg is dat? wat zult Gij dan met uwen grooten name doen? hoe zullen dan de vijanden vooglijk uwe eere schenden? hoe blijde zullen uwe kinders zijn als Gij hen helpt. Daarop zegt de man sela! Ik ben gerust/ ik voel het amen in mijn harte. Daar hebt gij den inhoud van den psalm. Wij willen wel eens voor uwe gedachten brengen:

I. Het leven dat wij elk hebben.

II. Dan willen wij wel eene vrage doen: wat man leeft er die den dood niet zien zal?

III. En dan den grond, waarom dat wij die zien zullen.

IV. Het vierde is/ hoe pleit de liefde Gods hiermede?

I. Wat het eerste aangaat/ het leven, wat is dat? Het bestaat in twee

twee dingen/ in de vereeniginge van onze ziele met ons ligchaam/ en in de weêrzaamheid van die beide. Het leven daar heeft God vele pzenten van gegeven in planten, kruiden, enz. Het leven is zoet, het is kort, het is onzeker.

A. Het leven is zoet, dat de boomen, planten, kruiden, enz. tongen hadden/ zij zouden zeggen/ dat 'er niet diervaardeer was als het leven. Konden de beesten spreken/ zij zouden zeggen: het leven is ons het beste. Wat een weer doet een mensche voor zijn leven! Als het koud/ hij doet dubbele kleederen aan; is hij ziek/ hij gaat naar een doctor. De schippers en bootsgezellen van Paulus en Jonas, wat een weer deden zij voor hun leven! De duivel/ die een leugenaar is van den beginne/ spraak daarin de waarheid/ Job II: 4, Huid voor huid, en al wat niemand heeft, zal hij geven voor zijn leven.

B. Het leven is kort en vol moeite. Job XIV: 1, De mensche van eene vrouwe geboren, is kort van dagen, en zat van onruste. Dat leven moeten wij al ras afleggen/ gelijk iemand zijne zondagsche kleederen aflegt. Mijn leven/ zegt Petrus, is kort; de dood is digtebij: Ik weet dat de afleggínge mijnes tabernakels haast zijn zal, 2 Petri I: 14.

C. Het leven is onzeker. Wij weten wel dat wij nu leven: maar wij weten niet of wij morgen leven zullen. Het leven is gelijk het gras, of gelijk een bloempje des velds/ dat heden bloeit/ en aanstonds afgemaaid wordt. Zoodat een mensch/ hoe aangenaam hem het leven is/ hij ziet den dood in zijn verzeek komen/ en hij zegt/ daar hoor ik des doods stemme; en de dood gaat uit dat vertrek niet/ of dat schepsel is geveld.

I. Gelijk wij u het leven getoond hebben/ zoo moeten wij u den dood ook doen zien. Gij ligt zoo en schrikt voor den dood/ maar de voorbereiding voor den dood/ die is de dood zelve niet. Het eene stuk van den dood en voelt gij nooit/ en het andere stuk en dat gij nooit. Wat is sterven? De breking van dien naauwen band tusschen ziel en ligchaam/ en de scheidinge van die beiden. Het eerste stuk dat gij niet/ en het andere gevoelt gij niet. Het verzeken van den naauwen band tusschen ziel en ligchaam zult gij nooit bevatten/ en de scheiding van uwe ziele uit het ligchaam zult gij nooit weten. Ik hebbe van mijn leven bij een' stervende geweest/ die voelende dat de dood kwam naderen/ lag te luisteren/ hoe dat die scheidinge toeging/ maar als het er op aankwam wist hij er niet van. Het eene zult gij niet vatten en het andere niet gevoelen. Als de dood in een huis komt/ hij gaat er niet uit voor dat hij dien mede neemt/ daar hij om kwam. En als hij dan dood is/ al was hij uw allerbeste vriend/ dan is het: ik kan hem niet langer meer zien. Dan gaat men hem naar de aarde bestellen/ en men scheidt van zijnen Benjamin; men mag achter de bare of in een verborgen verzeek eens schreijen; maar men is al blijde/ dat men van dat doode ligchaam

ontſlagen iſ. Daar woont dan zoo een menſch in den aardhoop/ en iſ eene ſpijze dez wozmen/ die niet ruſten voozdat zij zijnen huid doozknaagd hebben.

Welk zijn nu de middelen die daartoe gebruikt wozden/ om een menſche tez dood te bzengen? Die zijn velerlei. Meeſt geſchiedt het dooz ziekte of door oudezdom. Een man sterft als hij verzwakt is, en een mensche geeft den geest; waar is hij dan? Andere werden weggerukt op eene gewelddadige wijze. Daar ligt een Abel onder het meſ van een' moozddadigen Kaïn, daar valt een ſteen op den kop van Abimelech, en bezmozſelt zijne herſenpan; ginder valt een Eli achterover/ en breekt den nekke. Een zekez koning van Engeland, op eene heimelijke plaatſe zijnde/ wierd onder door zijn fondament met een gloeijend ijzez gedood; bij anderen komt maar een hik en een ſnik/ en de Geeſt gaat tot God/ die hem gemaakt heeft/ en het ligchaam keezt weder tot de aarde. Het leven geniet elk/ en den dood mede.

II. Nu moeten wij in de tweede plaats eene vrage doen. Wat man of vrouwe/ jongeling of maagd/ of kind/ leeft er, die den dood niet zien zal? Zeker koning op een' berg zittende/ overzag zijn leger eens/ en ziende zoo vele duizenden bijeen/ zoo zat hij in het eenzame te ſchzeijen; daar kwam een ovezſte bij hem/ ziende dat hij zoo zat en ſchzeide/ die vraagde hem/ waarom hij ſchzeide? Hij zeide: omdat er ovez honderd jaar of minder/ geen van die allen te vinden zal wezen. En geliefden/ zie ik deze vergaderinge over/ en ziet gij mij/ ô! dan mogen wij ook wel ſchzeijen/ dat wij malkander in vrij minder tijd als honderd jaren niet meez zien zullen. Wij zullen allen ſtezven: zij liggen onder u/ die dat getuigen: en daarom mogen wij wel vragen/ wat man of vrouwe/ of kind/ of broeder/ of zuſter leeft er/ die den dood niet zien zal? Gij zult zeggen/ is de dood dan te zien? Ach neen; met geen menſchenoog. Gij moogt dien in eene ſchilderije zien afgebeeld met eenen gebleugelden zandloopez/ met boog en pijlen/ met blinkende tanden/ en in een geraamte/ maar eigenlijk is de dood niet te zien met ligchamelijke oogen. Zaagt gij den dood/ als hij u op het lijf viel/ hoe bezſchrikt zoudt gij zijn. Maar is hij evenwel niet te zien? Ja/ met wat voor oogen? met de zielsoogen; met het bezſtand/ en met de onderbindinge in anderen. Ik zal hem zien met mijne zielsoogen/ en gij ook.

A. Daar zijn vele dingen onder de menſchen gemeen.

Eerst. Dat hebben wij met malkander gemeen/ dat wij menschen zijn. Sommigen/ gelijk een Herodes, mogen 't zich laten aanglijen/ als er geroepen wordt: een stemme Gods en niet eens menschen. Zij mogen zich inbeelden dat zij goden zijn/ als een Belsazar; maar zij zijn het niet.

Ten tweede. Hebben wij 't allen gemeen/ dat wij op dezelfde wijze in de werld komen; wij worden allen uit eene vrouwe geboren.

Ten

Ten derde. Hebben wij gemeen/ dat wij zondige menschen zijn; wat mensch leeft er/ die goed doet/ en niet zondigt?

Ten vierde. Het wederbaren op de wereld hebben wij gemeen. Eenerlei wederbaart dengenen/ die God vreezen/ en die God niet vreezen.

Ten vijfde. Wij hebben elk den dood gemeen/ elk sterft die 't leven eerst/ uitgenomen een paar menschen/ Enoch en Elias; en dan die menschen die nog leven zullen als de laatste bazuine zal slaan.

Ten zesde. En dan hebben wij gemeen/ begraven te worden; daar het doode ligchaam ligt/ dat is zijn graf/ boven of onder de aarde/ of in de zee.

Ten zevende. Dan hebben wij gemeen/ voor het gerigte te komen: Want wij allen moeten geopenbaard worden voor den rigterstoel Christi, 2 Cor. V: 10.

Ten achtste. Wij hebben gemeen/ opgewekt te zullen worden uit den doode: Want de ure komt, in dewelke allen die in de graven zijn, zijne stemme zullen hooren, Joh. V: 28. En gelijk wij allen deze dingen gemeen hebben/ zoo is het ook met het sterven: Wat man leeft er, die den dood niet zien zal? dit is ons gemeen/ dat wij zullen sterven/ en den dood smaken. 't Is waar/ de Zaligmaker zeide eens: Zoo iemand mijn Woord zal bewaard hebben, die en zal den dood niet zien in der eeuwigheid, Joh. VIII: 51, maar dat wil alleenlijk zeggen/ gij zult er het bittere niet van smaken/ gij zult den uitslag niet hebben van den wereldling.

B. Wat hebbe alle menschen niet gemeen? Drie dingen (1) Van God uitverkoren te zijn ten leven. (2) Genade in Gods oogen te vinden. (3) Eeuwig verheerlijkt te worden.

Eerst. Verkoren te zijn ten leven/ dat is niet gemeen/ dat is het vrije behagen Gods in Christus; hier is het/ Jacob hebbe Ik lief gehad, en Ezau hebbe Ik gehaat, Rom. IX: 13.

Ten tweede. Genade in Gods oogen te vinden, is ook niet algemeen; ach ganschelijk niet! Noach alleen vond genade in de oogen des Heeren/ zoodat hij met zijn huisgezin behouden wierd in de arke/ terwijl de geheele eerste wereld verdelgd wierd. En zoo is het nog; twee slapen somtijds op één bed/ en de een wordt aangenomen en de ander wordt verlaten; honderd en duizend zijn somtijds in één kerk/ en maar één van dezelve wordt aangenomen.

Ten derde. Eeuwig verheerlijkt te worden is ook niet algemeen; ach hoe weinigen zullen er ten jongsten dage aan de regterhand van Christus staan! Ach wat een klein kuddeke zal in den hemel komen/ en het koningrijke des Vaders beërven! Maar ô! wat eene groote menigte zal er alsdan aan de linkerhand staan/ en in de helle geworpen worden! Ach Heere! daar is de uitzonderinge! God gebe dat wij onder

het getal van de uitverkorenen mogen zijn/ die genade in Gods oogen vinden/ en eens eeuwig verheerlijkt zullen worden.

III. Laten wij nu zien waarom de dood zoo algemeen is/ dat niemand denzelven kan ontgaan.

Eerst. Dat booze zal elk overkomen om de zonden; uwe zonden zijn daar de oorzaak van. Hadden wij niet gezondigd/ wij zouden nooit behoeven te sterven. Die in den hemel zijn/ die hebben geene zonden/ en daarom zal geen dood noch verderf hen overkomen.

Ten tweede. De uitspraake en sententie Gods moet uitgevoerd worden: Gij zijt stof, en gij zult tot stof wederkeeren, dat mag niet veranderd worden.

Ten derde. Zegt God/ Ik kan/ Ik zal/ Ik wil niemand zonder den dood in de hel of in den hemel brengen; hoe zoudt gij/ regtvaardigen/ anders eeuwig volmaakt heilig kunnen zijn/ en gij goddeloozen/ eeuwig volmaakt goddeloos worden? Het is dan den mensch gezet eenmaal te sterven.

IV. Het vierde is/ hoe pleiten de heiligen bij God hiermede? Wij antwoorden/ op deze wijze: zij willen zeggen/ wij weten dat wij sterven moeten/ maar wij wilden niet gaarne vermoord worden; het is niet vermakelijk als slachtschapen te zijn; wij willen wel sterven/ maar laat de vervolginge ophouden: slaat ons niet omdat wij in leer en leven gebrekkelijk zijn; lieve Heere/ hoe zouden de vijanden razen. Zij zouden zeggen daar zijn geene Christenen meer/ zij zijn uitgedelgd. Laten zij zoo niet schelden en razen; als wij vermoord worden/ wie zal er dan overblijven? Heere/ waar blijft Gij dan met uw eeuwig verbond? Wat zult Gij dan met uwen grooten naam doen? Die moet immers voortgeplant worden van geslachte tot geslachte.

Nu wilde ik wel eene vrage doen. Geliefden/ hoe zijn wij gesteld geweest onder het prediken van deze stoffe/ ik in het spreken/ en gij in het hooren? Ach! het is te vreezen/ dat velen onder ons niet wel gesteld geweest zijn! wilt gij eens weten/ wie niet wel gesteld zijn?

Eerst. Die in hunne harten zeggen/ wij wenschten wel dat gij dit nooit predikte/ dan weten wij geen raad met ons zelven/ en die daarom wel zouden zeggen: zwijgt, ik weet het zoo wel als gij.

Ten tweede. Dan zijt gij niet wel gesteld/ als gij handelt als Thomas, die bij de Apostelen niet wilde komen/ omdat er van de opstandinge gesproken wierde/ dat konde hij niet gelooven; velen zullen ook moeten zeggen: ik ben wel geweest dat ik niet in de kerk wilde komen/ omdat er van den dood gesproken werd.

Ten derde. Die zijn niet wel gesteld/ die zeggen: ach man! gij bezwaart mij; dat gij nog zoo sprak als ik ziek was/ maar nu ontstelt uw spreken van den dood mij meer als mijne zonden; daar ging eene kou-

houde oveꝛ mijn hart alſ gij er zoo van ſpꝛaak. Paulus pꝛedikende van den dood en van het oordeel, hoe wꝛeed Felix ontſtelt! gij nijpt mij; zal ik in het oozdeel komen! ik onmatige! ik onregtvaazdige! mij is bange!

Ten vierde. Die is niet wel geſteld/ die zoo zegt: ik heb u al meeꝛ daazvan gehoozd/ maar ik heb er geen zin in. Ik hebbe geene gedachten om mij te begeven tot zulk een leven/ om mij van de wereld af te ſcheiden/ en God te gaan vreezen. Gij zult mij tot uw oogmeeꝛk niet krijgen; het is mij een verdrietig pꝛediken; ik wil 't liever met dien rijke houden/ die zijne ſchuren gꝛooteꝛ ging bouwen/ Luc. XII: 18, en met dien anderen rijke, die alle dagen lekker leefde/ Luc. XVI: 19. Gij hebt niet van mij te wachten/ dat ik mij beheeren zal; ik wil liever gaan zwerven oveꝛ de aarde met een' Kaïn, die eene ſtad ging bouwen om hem te dikeꝛteren. Ach menſch! zijt gij zoo geſteld! dat zal zoo leven/ zoo ſteꝛven wezen! Daar zal eene ſtemme uit den hemel komen: kapt dien boom af; waartoe beſtaat hij onnuttelijk de aarde? De bijle ligt alreede aan den wortel; gij dꝛaagt ligt zoo al een ongemak dat niet te genezen is voor dat het u den dood zal doen ſmaken. Ach! of gij wijs waart/ en dit vernam/ gij zoudt op uw einde merken. Wilt gij niet/ dan wenſchen wij u toe/ hetgene eens gebeurde aan Petrus Waldus, een rijk koopman in Fꝛankrijk; deze/ met zijn gezelſchap in daꝛtelheid en zonden bezig zijnde/ zoo was er iemand in het gezelſchap/ die ſchielijk nedeꝛviel/ en in een oogenblik ſtiꝛef; hij dat ziende/ gaat weg uit het gezelſchap; hij valt in vooꝛ God/ en geeft zichzelven aan God over; en het is geworden een treffelijk Predikant van de Waldenzen, die hunnen naam van hem dꝛagen/ en daarna ook Armen van Lions genoemd werden. Ach Geliefden! Zoo gij het ſterven van anderen/ ja ook uw' eigen' aanſtaanden dood/ zoo mogt ter harte nemen/ en dat dit ook zulke gezegende werkingen in u voortbꝛagte/ dan zoudt gij ook haast kunnen zingen/ volgens Ps. XXIII:

Al waar 't ſchoon dat ik in 't dal des doods ginge,
En dat mij des doods ſchaduwe omvinge,
Ik vreeze niet, Gij zijt bij mij gestadig,
En Gij troost mij met uwen ſtaf genadig.

Ach/ hoe klein is het getal van de zoodanigen/ die dien pſalm regt kunnen zingen met toepaſſinge op zichzelven! Met eene bloote zucht en wenſch kunnen het velen wel doen; maar weinigen door ondeꝛvinding.

Nu zult gij zeggen: wie is er omtrent dit pꝛediken welgeſteld? Laat ons dat ook eens zien; wie dꝛaagt zich wel omtzent het pꝛediken van deze ſtoffe?

Eerst. Die in den loop van zijn leven naar een goed uitziet/ daar hij

in de eeuwigheid mede handelen kan. Daar is zoo geen goed in geheel de wereld. Welk is het goed daar een Christen mede handelt? 't Nieuwe leven/ een vleeschen harte/ een verslagen geest/ het geloof in den Heere Jezus/ de liefde tot God/ de hope op God/ de vreeze voor God; God te verheerlijken en te danken; zoo een is welgesteld. Maar die het meeste ophebben met een goed dat na dit leven niet te passe komt/ die zijn niet welgesteld.

Ten tweede. Die zijn welgesteld/ die niet leven kunnen zonder God tot het deel van hunne ziele te hebben; die zoo zeggen/ mijne ziele dorst naar U, ik kan U niet missen. Geliefden/ wat is uwe keure? kunt gij zonder God niet leven of sterven? Is dat de grond waarop gij hoopt zalig te zullen sterven en onbevreesd voor 't oordeel te komen/ dat gij veel hebt aan een Driëënig God?

Ten derde. Die is welgesteld/ die in het eenzame met God in een verbond komt. Ach mensch! waar en op wat tijd hebt gij het geschreven/ dat gij des Heeren zoudt zijn? Hebt gij wel ooit gezworen: ik ben uw knecht of dienstmaagd? Ach! die den Heere vreezen/ die hebben het wel duizendmaal gedaan/ dat is hun dagelijksch en vermakelijk werk.

Ten vierde. Die is welgesteld/ die zulk eene liefde tot God in zich voelt; die zoo zegt; ik kan niet leven als ik U niet en liebe/ als ik mijne liefde aan wat anders zoude geven; als ik die zoude geven aan man of vrouw/ of kind/ of aan een ander lief pand. Zoo ik het eens gedaan hebbe/ zegt zoo een/ ik moet er weêr af/ God moet geheel mijn harte hebben/ en geheel mijne liefde.

Ten vijfde. Ach! zegt zoo een/ ik wil U tot mijn God niet hebben als in Christus; ik kan niet leven zonder geloofsoefening in Christus; want buiten Hem weet ik/ dat God een verterend vuur is; ik wil niet zalig worden als tot uwe eere; ô de zoodanigen kleven Christus zoo aan! Zij dorsten naar Hem/ zij kunnen niet uitscheiden.

Ten zesde. Die zijn welgesteld/ die zich aan de leidinge Gods overgeven/ en zoo zeggen: leid mij naar uwen raad; is 't bitter of zoet/ laat er maar geen toorn in zijn; maar anders disponeert over mij zoo als het U belieft; Gij zijt God. ô Hoe betamelijk is het zoo gesteld te zijn/ en zoo te zeggen: ik wil niet te veel vooruitloopen/ ik zoude mij altemets kwellen over dingen die nietig zijn/ en die mogelijk nooit geschieden zullen.

Ten zevende. Die is welgesteld/ die zijne gronden/ waarop hij hoopt voor God te komen/ zoekt klaar te houden; zijn geestelijk leven/ zijn geloof; het mogt/ zegt zoo een/ op het laatste nog eens stormen; opdat ik dan mag kunnen zeggen: daarop ga ik heen.

Ten achtste. Die zoo in alle opregtigheid voor God en voor de menschen zoeken te leven/ en die zoo hunne ziele zoeken te bezitten in lijdzaamheid en in stilheid/ en zoo allengskens beginnen te zeggen/ ik

wach-

wachte op de komste van den Heere. Ik hebbe een' vrome gekend/ die zeide: kwam de dood in eene ligchamelijke gedaante in de stad/ ik zoude uit mijn huis naar hem toeloopen; ik zoude zeggen/ ik hebbe zoo lange naar u gewacht; ik hebbe al zoo lange geleefd; is nu mijne reize uit? gij zijt mij een aangename bode. Geliefden/ was 't niet wel/ dat wij altemaal zoo gesteld waren?

Een kind Gods zal zeggen/ ik zoekte het wel zoo te krijgen/ maar ik vreeze dat ik het in eeuwigheid niet krijgen zal. Wel werpt het immers niet weg; al is het nog voor u verborgen. Men zegt altemet/ van dat kind zal niet met allen worden/ en het wordt altemet het voornaamste. Gij zult misschien nog groot worden in het koningrijke Gods. Gij zet u misschien op de laagste plaatse/ en gij doet wel/ de koning zal ligt haast zeggen/ vriend of vriendinne/ schuif hooger op. Dat wensch ik dat de Heere tot mij en u zal zeggen; en dat Hij dit gesprokene aan een iegelijk van ons zal believen te zegenen tot zijne eere/ om zijns Zoons wille.

AMEN.

TWIN-

TWINTIGSTE
PREDIKATIE,

OVER

GEN. XXVII: 2.

Ende hij zeide, ziet nu, ik ben oud geworden, ik en weet den dag mijnes doods niet.

OP DE ONZEKERHEID VAN DEN DAG DES DOODS.

Wij lezen Matth. VIII: 8—10, dat daar een hoofdman was/ die zeide/ ik hebbe krijgsknechten onder mij, en ik zegge tot dezen, gaat, en hij gaat, en tot den anderen, komt, ende Hij komt. Zijn er zulke heeren onder de menschen; wat dunkt u dan hoe het met God wezen moet/ die heeft ook knechten onder Hem. Welke zijn zijne knechten? De duivelen, de engelen, alle menschen, en inzonderheid heeft God een knecht, den dood, dien Hij elk toezendt. En wat is dat voor een bode? Het is Gods bode. De dood, daar zegt God tegen: komt/ weest mijn bode, dien zendt Hij tot alle menschen/ in allerlei jaren des levens/ en in alle staten. Wie of wat gij zijt/ die bode komt tot ons elk. Hoe hoog iemand zij/ hoe schoon, hoe rijk; hij wordt gezonden tot een' bedelaar en ook tot een koning. Dat zwaard bezeert zoowel dezen als genen. God zegt tegen den dood, valt op hem aan dat hij sterve. Of hij vroom of onvroom is/ of hij willig of onwillig is/ als Ik u zende/ zegt God/ dan is zijn respijtbrief uit. Als die bode die boodschap doet/ hoe staat het dan bij sommige menschen? Sommige zouden dikwijls wel doen gelijk die twee zonen, Matth. XXI: 29, 30. De een zeide: ik en wil niet, en daarna berouw hebbende, ging hij henen. En de andere zeide: ik ga, Heere; en hij ging niet. Sommigen zeggen eerst/ ik wil niet sterven/ tot dat God het hun zoo moede maakt/ dat zij berouw krijgen/ en naar den dood verlangen met Paulus, Phil. I: 23. Zij liegen wel door de genade Gods te zeggen: 't heugt mij/ dat ik onwillig was/ maar dat is weg. Daar zijn anderen/ die te voren gewillig waren om te sterven/ maar als de dood komt/ dan veranderen zij; dan zouden zij liever nog wat leven willen. Ach! de dood is zoo een naauwe weg en enge poorte/ daar

daar velen geen zin in hebben om op te wandelen; maar 't leven is de breede weg en poorte/ daar velen gaag op wandelen. Hoe noode willen de meeste scheiden! Al zoo noode als Patiël en Michaël, 2 Sam. III: 15, 16. Wat is er al een omkijken/ eer men scheidt. Daar is door Gods genade nog een geslachte/ die/ als de dood tot hen gezonden word/ gewillig zijn om te sterven; als die bode komt naderen tot hun persoon/ dan zeggen zij/ ik heb er niet tegen. Zij zouden wel zeggen/ welkom bode! Of gelijk Jonathan, 1 Sam XIV 33, Moet ik sterven? hier ben ik. Wij zijn/ zeggen zij/ maar gasten en vreemdelingen op de wereld. De wereld is hun maar als eene korte verblijfplaatse en herberge; zij vinden zoo veel zoetigheid in de genadegoederen, die hun als voorsmaken zijn van de aanstaande heerlijkheid/ dat ze zeggen: ik verlange om te sterven; ik hebbe al lange genoeg geleefd op deze genade spijze/ ik verlang naar de spijze der heerlijkheid/ ik hebbe al lang genoeg in de herberge geweest. Zij zoeken een beter vaderland/ dat is de hemel/ Hebr. XI: 16. Dat vaderland is beter als de aarde/ wegens de plaatse, en wegens het gezelschap, en wegens het werk dat zij daar doen. Zij beginnen er naar uit te kijken; zij zijn blijde als zij kunnen zeggen/ mijn tijd is voorts kort; de tijd van mijn vertrek uit mijne stad of dorp is aanstaande. En nog blijder/ als zij kunnen zeggen/ het is mijne laatste ure. Zij hebben dikwijls dan nog iets te spreken tot den eenen of den anderen. Ik ga sterven/ zeggen zij/ ik moet u eerst nog eens aanspreken; ik hebbe u te zegenen in den name des Heeren. Zoo deed die oude Jacob; hij riep al zijne kinderen voor zijn bedde/ om ze te zegenen/ zijne kinderen en kindskinderen: hij doet ze altemaal voor zijn bedde komen/ en hij zegende ze. Hier hebt gij een' ouden Izaäk; die was gemeenzaam met den dood; het was een regte teller van zijne dagen: hij dacht/ hij kon al niet veel langer leven. Ik kan niet sterven/ zeide hij/ of ik moet u voor mij roepen/ mijn zone! mijn kind! Zie uw' vader aan/ hij is oud/ en ik weet niet wanneer het mijn uurtje wezen zal van sterven. Wat doet de oude man? Hij wil zijn kind zegenen; hij word misleid; Gods raad bestaat evenwel. Als hij het bedrog zag/ toen zag hij dat Gods raad bestond. Den 11 December van het voorleden jaar hebben wij u de zekerheid des doods doen zien in eene avondpredikatie uit Ps. LXXXIX: 49. Wat man leeft er die den dood niet zien en zal? Wij zeiden toen/ als God ons spaarde/ dat wij ook de onzekerheid van deszelfs tijd zouden toonen; daartoe zijn wij heden hier.

I. Hier hebt gij een groot man met zijnen zoon voor zijn bedde.

II. Zijne aansprake: ziet nu ik ben oud geworden, enz. Ik weet niet wanneer ik sterven zal; ik moet dan mijn stondetje waarnemen; ik worde aangezet om Gods zegen over u uit te spreken.

I. Wat het eerste aangaat/ hier is een groot man, die een kind van een groot man was/ namelijk van den vader aller geloovigen/ Abraham.

1 Het was een wonderkind, dat door een mirakel geboren was. Zoude dat geen wonder zijn/ als er een kind gehouwen wierd uit de heiligheid des rotssteens? Het was een kind dat gewonnen wierd als Abraham en Sara oud gewoorden waren/ als de loop van de natuur geheel uit was/ Rom. IV: 19.

2. Het was een kind van de beloften Gods/ Gal. IV: 28.

3. Het was een kind dat een lagchen genoemd wierd/ Gen. XXI: 6. Verscheidene personen hebben om dat kind gelachen; een door het geloof; een door ongeloof; een door bespotten; en eenige door blijdschap. Wie heeft er door geloof gelagchen? Abraham; hij lachte door geloof, hij was zoo blijde dat het hem toegezegd wierd/ Gen. XVII: 10. Wie heeft door ongeloof over dat kind gelagchen? zijne moeder Sara, Gen. XVIII: 12. Wie door bespottinge? Ismaël zijn broeder/ als Izaäk gespeend wierd/ Gen. XXI: 9. Wie hebben door blijdschap over dit kind gelagchen? De gansche kerke, alle de geloovigen zijn vroolijk over dat kind.

4. Het was een kind dat bij God begeerd/ en van zijne ouders geliefd was.

5. Het was een kind dat van zijnen vader aan God gegeven wierd/ Gen. XXII, en God gaf hem dat kind weder. Ouders/ worden uwe kinderen ziek/ geeft hen volvaardig aan God/ dan zult gij hen ligt allereerst wederkrijgen.

6. Het was een kind dat geheel onderscheiden was van Ismaël en van die kinderen die Abraham gewonnen heeft uit Ketura.

a. Niet alleen in het ligchamelijke, want Abraham gaf Izaäk al dat hij hadde. Maar den zonen der bijwijven gaf hij alleenlijk geschenken/ Gen. XXV: 5, 6.

b. Maar vooral in het geestelijke, want hij was een man die zeer godvruchtig was/ waarvan Jacob zoo veel blijken gezien hadde/ dat hij God noemt de vreeze Izaäks, Gen. XXXI: 42. Hij was een man die zijn bezmaakt in het bidden hadde/ Gen. XXIV: 63. Hij was een man die met zijn huisgezin bad/ Gen. XXV: 26. Hij was een man die gemeenzaam met den dood ommeging. Hij was een man die een teller van zijne dagen was. Hij was een man die verlangde om te mogen sterven. Hij was een man die liefde aan zijnen vader bewees/ want als Abraham dood was/ zijne zonen Izaäk en Ismaël begroeven hem.

Wat doet de man hier? Hij roept een van zijne kinderen voor zijne bedde. Zijne zonen die hij hadde/ waren tweelingen. Wie van die twee roept hij? Ezau: Hij was de eerstgeborene; hij was het die het hagte van zijnen vader bezat/ en dat om eene ligchamelijke reden; hij geeft zijnen vader zoo wat bezmaakt met zijne jagt; het wildbraad was Izaäk smakelijk/ maar hij was op verre na de beste niet; weest toch geen onheilige, noch hoereerder, zeide Paulus, gelijk als Ezau, Hebr. XII: 16. Wij lezen dat hij zijne ouders tot verdriet was in het nemen van zijne wijven

uit

uit de dochteren Hetz. De man doet het evenwel ook uit godzuchtigheid/ zoo veel als wij kunnen meezten; Ezau was de eerstgeborene, en zoo dacht hij/ hem kwam de zegen toe die God over Abraham hadde uitgesproken. Dat Ezau zijn eerstgeboorte verkocht hadde/ was Izaäk niet onbekend; maar hij dacht/ hij is vermoeid geweest/ en hij is een jongeling, God zal dat inschikken.

II. Wat spreekt deze man tegen Ezau?

A. Mijn kind/ zegt hij/ ik ben oud/ zie nu ik ben oud geworden.

In de eerste wereld wierden de menschen zeer oud/ zevenhonderd/ achthonderd/ en wel negenhonderd en meer jaren/ dat was opdat de wereld niet verwoest/ maar bebouwd zoude worden.

In de tweede wereld wierden de menschen zoo oud niet meer/ toen was de tijd van Gods verdraagzaamheid zoo lang niet meer. In Mozes tijd was het leven der menschen al bepaald op zeventig of tachtig jaar/ naardat het een sterk mensche lange maakte; en dat zal zoo duren tot dat de Heere ten gerigte zal komen.

Hoe stond het met der menschen leeftijd onder de Patriarchen? Farao vroeg aan Jacob, als hij voor hem stond/ Gen. XLVII: 8, 9, Hoe vele zijn de dagen der jaren uwes levens? en wat zeide Jacob? De dagen der jaren mijner vreemdelingschappen zijn honderd en dertig jaren: weinig en kwaad, zeide hij/ zijn de dagen der jaren mijnes levens geweest, en hebben niet bereikt de dagen van de jaren des levens mijner vaderen. En toen leefde Jacob nog zeventien jaren in Egypte/ zoodat de man honderd en zeven en veertig jaren geleefd heeft. Abraham is honderd en vijf en zeventig jaar oud geweest toen hij stierf. Hoe was het met Izaäk als hij dit sprak? Toen was hij honderd en zeven en dertig jaar. Hij was drie en veertig jaar bedlegerig; en dus stierf hij als hij omtrent honderd en tachtig jaar oud was. De menschen schikten doorgaans als zij aan den dood gedenken; maar deze man niet; hij leefde zeer gemeenzaam met den dood. Ik ben oud/ wilde hij zeggen/ en afgeleefd; ik ben voldaan van God/ al moeste ik geen dagje meer leven; het is genoeg/ al was het van daag mijn laatste dag. Ik ben als de top van eene are die rijp geworden is/ als een schoofje/ dat gereed is om opgevoerd te worden; mijne oogen staan stijf van ouderdom; op alles staat als de dood/ op oogen/ handen/ tanden/ voeten; in alles is als de dood te zien. Daar staat/Openb. VI: 8, Ende ik zag ende ziet, wat was er te kijken? Een vaal paard, en de ruiter was ook vaal, dat was de dood, en de page, die hem volgde/ was de helle. Was er te kijken een Mordechai, met eene koninklijke kroone/ en een Haman, een van de grootste boozten/ die de heraut en uitroeper was? Ach neen! Is er dan te kijken drie jongelingen die uit den oven onbeschadigd gekomen zijn? Is er te kijken een Daniël die van onder de leeuwen onbeschadigd gekomen is? Neen. Waren er zulke din-

gen te kijken geweest/ wat zouden zij een grooten toeloop gehad hebben. Maar daar was wat anders te kijken. Wat was het? Een vaal paard, daar als geen kracht in was; het was evenwel een paard. Wie zat er op? de dood. Wie was de page? de helle. De knecht was schrikkelijker als de heer, dien hij op de hiele volgde. Het paard was vaal, maar de knecht was zwart. Kom mijn kind/ zeide deze man/ ziet, hier is de vale ruiter, maar de hemel zal volgen. Ik schrikkte niet voor dien valen ruiter. Maar gedenk/ mijn kind/ dat zal u ook eens gebeuren: gij zult ook eens moeten zeggen: Ik ben jong geweest, en ik ben oud geworden.

B. Als de man dat gezegd hadde/ doet hij er bij: Ik weet den dag mijnes doods niet. Ik weet niet/ hoe lang of hoe kort dat ik het zal maken; doch het zal evenwel zeker zijn: al weet ik den dag niet. Ik weet niet in wat jaar, maand, week of dag ik sterven zal; de dood zal evenwel haast komen. Doet die vrage eens in uwe gezelschappen/ of aan uw man/ vrouwe/ of vriend/ in wat jaar/ maand/ weeke/ of dag dat gij sterven zult? Met wat half gij ook ploegt/ daar zal u niemand op kunnen antwoorden/ als God/ bij wien alle uwe paden zijn; die tijden en stonden zijn in de magt van zijne hand gesteld. Hij heeft onze maanden en dagen gesteld. God heeft het aan sommige van zijne kinderen bekend gemaakt. God zeide tegen Aäron: Klimt op den berg Hor, en sterft aldaar; en tegen Mozes, klimt mede op/ en schiet hem den Priesterrok uit/ Num. XX. God zeide tot Mozes, Deut. III: 27, klimt op de hoogte van Pisga, en sterft aldaar; klimt er op/ maar gij zult er nooit weder afkomen. Petrus zeide/ God heeft het mij ontdekt/ ik weet dat de afleggінge van het aardsche huis mijnes tabernakels haast zijn zal/ 2 Petr. I: 14. Elia, zeide God / gij moet weg; God had het ontdekt aan Elisa en aan meer andere Propheten/ 2 Kon. II. Schoon de loop der nature en de doctors ons wel voorzeggen/ dit jaar zult gij sterven/ gij hebt een ongemak dat u voorzegt/ dat gij het niet lange kunt houden; nogtans kan het dan zoo een/ als het God belieft/ nog wel acht en dertig jaar houden/ of drie en veertig jaar/ gelijk als Izaäk. Mozes zeide/ Heere/ leert ons alzoo onze dagen tellen, Ps. XC: 12. De beste teller en cijferaar kan het niet weten; het is er juist mede gelijk met een visch, hij weet niet/ wanneer hij in het booze net zal gevangen worden/ en een vogel weet niet wanneer hij in den strik zal gegrepen worden; zoo is het met den mensch: hij weet niet wanneer hij sterven zal. Sommigen mogen zeggen/ ik hebbe vele ontdekkingen van den Heere ontmoet/ maar dat kunnen zij niet zeggen/ dat hun de dag des doods is bekend gemaakt. Men mag er naar raden; maar men blijft er naar raden. Al wat iemand raadt/ God de Heere zegt/ het is mijn raad zoo niet. De duivel of de helle weten het niet; de duivel zeide wel tegen Saul, morgen zult gij en uwe drie zonen bij mij zijn; maar hij loog het/ gelijk hij

in

in alles een leugenaar is; het leed ten minste nog wel twee of drie dagen. Tegen Eli zeide God/ uwe kinderen zullen op éénen dag sterven/ 1 Sam. II: 34. maar God zeide niet/ wanneer. Gods kinderen krygen wel eens by bewerkinge te zeggen/ in dit jaar/ of van deze ziekte zal ik sterven; maar zy weten den dag of ure niet.

Als een kind Gods zegt/ ach God! ik ga sterven/ en ook weet ik den dag myns doods niet. Wat geeft dat te kennen/ en wat meende Izaäk als hy dat zeide?

Eerst. Myn kind ik kan het niet lange maken; myn kind/ ik ben los van alles; ik ben nergens aan vast/ noch aan uwe smakelijke spijze, noch aan myne lieve Rebecca, noch aan myn lieve leven, geen schepsel heeft my vast.

Ten tweede. Weet dit/ dat ik den dood niet vreeze. Moet ik sterven/ al was het dezen avond/ myn werk is afgedaan; moet ik in het dal der schaduwe des doods/ ik zal geen kwaad vreezen.

Ten derde. Myn kind/ ik bare wél naar de ziele; ik ben zoo uitermate welgesteld/ het is of God den hemel in myn harte stelt/ ik kan zeggen/ op uwe zaligheid wachte ik, ô Heere. Myn kind/ myne genade is levend/ en myne hope is wakker. Paulus zeide/ Hand. XXIV: 6, Ik worde over de hope en de opstandinge der dooden geoordeeld; dat is over de hope der vaderen. Hier lag zoo een oude vader, met zyne hope, Amen/ Heere Jesu/ zegt hy/ komt haastelyk.

Ten vierde. Myn kind/ niet alleen ben ik bereid en verlangend/ en myne hope is levend/ maar my dunkt/ ik voele den dood komen; het zal haast gedaan zyn; gy zult uwen vader haast kwyt zyn; maar ik kan niet gerust sterven/ of ik wilde u gaarne Gode bevelen; ik wil bevel aan myn huis geven; ik moet niet belemmerd door God komen. Dan zult gy kunnen zeggen/ dat waren de laatste woorden van mynen vader. En wil God my laten blyven/ ik wil wel/ ik zal wachten en bidden/ en op den Heere vertrouwen/ en Hem aankleven. Ik schryk er niet voor/ zeide de man/ want dan gaat myne ziele van stonden aan naar God. Drie en veertig jaar daarna kwam de dood/ en toen werd hy van Jacob en Ezau begraven/ Gen. XXXV: 28, 29 en God bewaart nog zyne stofjes tot heden toe/ tot dat hy zyne hope eerlachtig zal worden in de opstandinge der regtvaardigen en van alle die in Christus gestorven zyn; tot dat zy al te zamen vergaderd zullen worden van de engelen/ en door de wolken en door de lucht den Heere te gemoete zullen geboerd worden/ 1 Thess. IV: 17. en zoo zullen zy altyd met den Heere wezen. Dan zullen alle de patriarchen en alle de uitverkorenen eeuw uit en eeuw in God verheerlyken. Daarop zoo zegent Izaäk zyn kind/ maar hy wiste niet dat het Ezau niet was; maar ziende de hand Gods/ zoo bevestigt hy den zegen. En Ezau daarna

komende/ die ſchreit en ſchreeuwt/ maar hij vond bij zijnen vader geen berouw/ Hebr. XII: 17. Ik hebbe hem gezegend/ zeide hij/ ook zal hij gezegend blijven.

Daar hebt gij onze overdenkinge over deze ſtoffe. Nu nog een woord tot een ſtichtelijk ſlot.

Eerst. Laat niemand zeggen/ wat preekt gij van zoo een teksi in het begin van het jaar? Ik ben jong/ ik zal ligt nog al vele dagen tellen; mijne beenen zijn nog vol merg/ en mijne melkvaten vol melk; ik denke dat ik nog al lange zal leven. Die dat zouden denken/ hoort eens/ gij weet evenwel den dag van uw' dood niet. Als gij in het voorjaar een boomgaard met boomen zag bloeijen/ zoudt gij niet zeggen/ daar zullen al meer bloeiſels afvallen als aan blijven? Ik hebbe dat al zoo vele jaren gezien/ en ziet gij het ook niet/ dat er al meer oude menſchen rouwe dragen over hunne kindertjes/ als kinderen over hunne ouders? Komt gij in eene familie daar vijf of zes kinderen zijn/ eer zij vijf en twintig jaar getrouwd zijn/ zijn er dikwijls al een ſtuk drie of vier in het graf. Ziet gij dat niet? ik hebbe het in mijne familie al ontmoet. Als de ouders gaarne troost van hunne kinderen zouden hebben/ dan is het/ Joseph is er niet/ Simeon is er niet/ wilt Gij nu mijn Benjamin ook wegnemen?

Ten tweede. Zoo hier een jongeling of jonge dochter was/ die zeide/ ik wil mijn hart nog wat ophalen in de zonde? doet het/ zeggen wij/ indien het u zoo gelust. Maar wij hebben evenwel tot u ook een woordtje.

1. Gedenkt aan uwen Schepper in de dagen van uwe jongelingſchap, Pred. XII: 1, dient God in uwe jeugd.

2. God te dienen is regt vermaaklijk/ de zonde te dienen is geen vermaak; de wereld te dienen is geen vermaak; gij zult er zoo veel doornen in vinden.

3. Zeggen wij/ verblijdt u/ maar weet dit/ dat gij om alle dezen in het gerigte zult komen/ Pred. XI: 9. ô! Daar is zulk een droevig maar achter de zonde.

4. Het zal niet lang duren dat gij uw harte zoo zult ophalen in de zonde; dat vermaak is zoo kort; maar God te dienen duurt zoo lang/ dat duurt eeuwig! ô Wat is zestig/ zeventig of tachtig jaar/ bij eene eeuwigheid! dient dan lieber dien gij gaarne eeuwig dienen zoudt.

5. Hoe onzeker doet gij het/ gij die heden eene opgaande zonne zijt/ en op den hoogſten trap van eere/ gij kunt zoo ſterven in het midden van uw vermaak in het zondenbedrijf; gij kunt u niet beroemen over den dag van morgen.

6. Niemand zal het zwaarder hebben in het ſterven en in de helle/ als de uitſtellers van hunne bekeering; daar zullen zij over liggen huilen in de eeuwigheid; niemand zal het zwaarder hebben als die tegen

zijn

zijn licht gezondigd zal hebben; kondet gij dan met uwe tanden uw vleesch daarover opeten en verscheuren/ gij deedt het/ maar dat zal dan niet kunnen helpen.

Ten derde. Zijn hier oude of jonge lieden/ die Izaäks God ook tot hunnen God verkiezen hebben? Wij zeggen tot u/ ach vreest toch niet voor het sterven; het eene deel van den dood zult gij nooit vatten/ en het andere zult gij nooit voelen: de scheidinge van ziel en ligchaam dat gij niet/ en het verderf van uw ligchaam voelt gij niet. Ja/ zult gij zeggen/ dan zoude ik niet vreezen/ had ik Izaäks genade en Izaäks gestalte; Wel/ Izaäk heeft het gezocht en hij heeft het uit genade verkiezen. Oud of jong/ wilt gij Izaäks gestalte hebben/ zij is te krijgen. Weet gij wanneer gij kunt zien dat gij die verkiezen hebt?

1. Als gij/ gelijk Izaäk, met God in het eenzame gemeenzaam ommegaat/ Gen. XXIV: 63. Hij kende God in alle zijne wegen. Zijn er zulke eenzame plaatsen/ daar gij hebt gaan overleggen/ hoe gij er deel aan gekregen hebt of krijgen zult?

2. Kent gij dat/ met uw huis dikwijls uwe knieën te buigen? hebt gij iets van nooden dat gij er te zamen den Heere om aanloopt/ gelijk Izaäk deede? Gen. XXV: 21.

3. Dat is Izaäks gestalte/ als God het voorwerp van uwe vreeze is; ik wil niet zondigen/ zult gij zeggen/ ik vreeze God.

4. Gij zult dan staat maken op de hope der vaderen.

5. Gij zult dan zult een vreemdelingetje wezen op de aarde. Door de werelt zult gij dan henen reizen als een vreemdeling/ en uwe woonplaatse zult gij dan maar houden als uwe herberge; gij zult zeggen/ ik hebbe al lang genoeg in de herberge geweest/ ik verlange naar mijn huis; en als gij den dood voelt/ dan zult gij zeggen/ ik wil wel sterven/ al was het van avond of van middag/ en in uw sterven zult gij u zoo met eene stille hope aan God overgeven.

Geliefden/ wilde Izaäk zijnen zone zegenen/ wij willen ook zoo doen; Het is heden de eerste dag van het jaar; wij kunnen u zonder dat niet laten henen gaan. Zijt gij oud geworden/ wij wenschen u toe/ dat God u begistige met Izaäks gestalte/ dat gij u gemeen maakt met den dood/ al moest gij nog drie en veertig jaren leven; hij zeide/ mijn kind/ ik kan niet sterven of ik moet u zegenen. Ik wensche u toe de genade van den ouden Barzillai, 2 Sam. XIX: 34, 35. God gebe u Abrahams, Izaäks en Jacobs genade/ en hunne heerlijkheid. Zijt gij onder de afgaande mannen of vrouwen/ ik wenschе u toe/ dat gij moogt zeggen/ de zaligheid is mij nu nader als toen ik eerst beloofde; mij dunkt ik zie land. De zeelieden/ als zij langen tijd op de woeste zee hebben omgezworven/ dan zijn zij zoo verblijd als zij land zien; land, land, land, welkom land, roepen ze. Ik wenschе dat gij ook moogt roepen/ welkom he-

hemel/ gij wordt mij allengskens nader. Zijt gij nog jong, ik wenſche u toe/ dat gij dikwijls moogt denken aan uw uiterſte/ en dan zult gij niet zondigen. Ik wenſche dat gij al vroeg aan uwen Schepper moogt gedenken/ en dat gij u zoo in de vreeze moogt houden.

Mijne geliefde toehoorders/ ik wenſche dat wij allen in ons beroep/ in ons huis en in onze bedieninge/ veel blijdſchap mogen hebben/ en dat die blijdſchap heilig mag zijn/ en dat onze droefheid gematigd en ook heilig mag wezen. Ik wenſche dat wij mogen blijven in het geloove en in de liefde tot den Heere Jezus. Ik wenſche dat gij veel geloofsoefeningen moogt hebben; dat gij moogt ſchreeuwen en kermen om den Heere Jezus; dat Hij elken dag dien gij leeft/ u dierbaarder zij; en als gij van dezen dag of avond alleen gaat/ en de Heere u vraagt: Hebt gij Mij lief? dat gij uzelven verklaren moogt/ en met vrijmoedigheid zeggen: Ja, Heere, Gij weet dat ik U lief hebbe. Ik wenſche van harten/ dat de drieëenige God u die eere geve/ dat gij moogt zeggen/ God vroont ons allen met goedertierenheden; zoo verre het oosten is van het weſten/ heeft Hij onze overtredingen van ons gedaan; gelijk een vader zich ontfermt over zijn kind/ zoo ontfermt zich de Heere over mij en mijn huis. Ik wenſche u van harten toe/ dat de liefde Gods in uw harte zoo vranden mag/ dat gij uwe liefde vertoonen moogt door de werken/ zoodat gij uw licht moogt laten ſchijnen in een krom en verdraaid geſlachte. Ik wensch als ik en gij ſterven zullen/ dat wij zullen kunnen zeggen/ ik hebbe den Heere geleefd/ en ik zal ook den Heere ſterven: Het leven is mij Christi, en het sterven is mij gewin. Ik wenſche u toe/ als uw pad begint kort te worden/ dat Gods genade in u mag overvloedig wezen/ zoodat gij zult kunnen zeggen/ ik hebbe eene begeerte om ontbonden te worden en met Christo te wezen; dat gij zult mogen uitſchreeuwen/ nu heb ik den loop geëindigd/ ik hebbe den ſtrijd geſtreden/ nu ga ik heen om de kroone der regtvaardigheid te verkrijgen. Ik wenſche/ dat ook alle andere dingen u mogen toegeworpen worden. En al wat u in uwe familie wedervaart en ontmoet/ wenſche ik/ dat u ten goede mag werken; ja/ dat gij zult kunnen zeggen/ ik hadde het ten kwade gedacht/ maar God heeft het ten goede gedacht. Sion wenſchen wij toe/ allerlei verkwikkinge. Ik wenſche dat Gods herte gezegend mag zijn tot in de buitenlandſche ſteden. Ik wenſche dat het Sions laatſte jaar van verdrukking mag wezen/ en het eerſte van hare verkwikkinge. Wij wenſchen uw land en kerke alles goeds toe: ambachtsman/ weduwen en wezen/ groot en klein/ de Heere zij met u/ en Hij zegene u en mij.

AMEN.

EEN-

EEN EN TWINTIGSTE
PREDIKATIE,

OVER

PRED. XI : 3.

Ende als de boom na het Zuiden, of als hij na het Noorden valt, in de plaatse daar de boom valt, daar zal hij wezen.

OP HET TWEEDERLEI UITEINDE, EN DESZELFS ONHERROEPELIJKHEID.

Wij lezen/ Gen. III : 19, dat God tot Adam zeide: Want gij zijt stof, en gij zult tot stof wederkeeren. Gij zult zeggen/ wel hoe moet ik dat verstaan? ben ik stof, en zal ik tot stof wederkeeren, daar ik vleesch ben? Let dan hierop:

1. De mensche is stof ten aanzien van zijne afkomst. God had Adam gemaakt niet uit zilver of goud, uit koper noch ijzer, maar uit het stof der aarde, Gen. II : 7, en zoo zijn wij allen uit de aarde aardsch, 1 Cor. XV : 47. De eerste mensche was uit de aarde aardsch, maar de tweede mensche was de Heere uit den hemel.

2. Vorgt er dan dit bij: en gij zult tot stof wederkeeren. Wanneer keert de mensche al tot stof?

Eerst. In den loop van zijn leven/ met dat hij geboren is; hier is het: Gij hebt mij met het gruis des stofs bekleed, gelijk Job zeide/ Job VII : 5. Abraham zeide: Ik hebbe mij onderwonden te spreken tot den HEERE, hoewel ik stof en assche ben, Gen. XVIII : 27.

Ten tweede. Zij worden het niet alleen in den levensloop, maar voornamelijk in het uurtje van den dood. Te voren was het een levend en werkzaam stof, maar dan wordt het een dood stof, dat stil ligt. Men mag er van zeggen/ daar is nu dat aardsche huis verbroken.

Ten derde. Nog eens/ de mensch wordt tot stof als hij in het graf gelaten wordt met de handboomen des graafs; daar zijn de groeven der verteeringe: hij is uit de aarde en hij keert weder tot de aarde. Gij zult zeggen/ dat is al wel/ mij en komt niets over als alle de anderen/ dat is de weg van alle vleesch; Ja maar/ zeggen wij/ gij moet

den dood ook eens van achteren zien; de eene mensch maakt het wel wat langer als de andere/ maar hij moet evenwel sterven; het is gelijk een uurwerk dat opgewonden is/ het laatste tikje komt; en als een zandlooper, het laatste zandje komt; zoo is het met den mensche ook. Maar ziet nu eens/ wat er achter dien valen ruiter, namelijk den dood, volgt? Daar volgt op voor de goeden, de hemel, en voor de kwaden, de helle, naar dat de mensche geweest is. Merkt er op/ godloozen, daar volgt achter dien valen ruiter een eeuwig ongeluk; en let er op/ regtvaardigen, daar volgt een eeuwig geluk op voor u. Het einde van u zal vrede zijn, Ps. XXXVII: 37. Dit is het dat Salomo, die Prediker te Jeruzalem/ op het harte wilde drukken van al het volk. Wij hebben tegenwoordig voorgenomen dat een weinig te bezien/ dewijle dat het getijde des jaars daar is/ waarin God wel gewoon is menigeen weg te nemen; en wie weet/ wie er van de zijnen/ die hier nog zijn/ zal moeten missen; en dewijle daar hangt en drijft die zwarte wolke/ namelijk de peste. Als die eens kwam/ hoe zouden de predikanten dan van den dood prediken! 't Zal geen kwaad doen/ al kwam ze niet/ dat men den dood eens voor oogen gesteld heeft. Wij hopen/ al spreken wij er van/ dat zij niet zal komen. Wij wenschen 't hartelijk; maar of God dien bitteren drinkbeker wel voorbij zal laten gaan/ weten wij niet; en als de peste onder ons kwam/ dan zal men moeten zeggen/ het is voorzigtig geweest/ dat men er eens van gepredikt heeft.

De Prediker zegt hier op het 1ste vers: Werpt uw brood uit op het water: want gij zult het vinden na vele dagen. Het is te zeggen: werpt er uwe aalmoesen op. Waarom voegt dat genaamd op het water te werpen? Omdat de mensch denkt/ ik ben het kwijt als ik wat gebe; Neen/ zegt de Prediker/ gij zult het vinden na vele dagen. Het is eene gelijkenisse/ ontleend van een arm mensche, staande daar voor u met zijn betaand aangezigte; Werpt uw brood op zijn betaande aangezigte/ en droogt er zijne tranen mede af. Of 't is eene gelijkenisse van een rijke, die zijne uitvaart heeft/ hij werpt zijn brood op het water/ en na vele dagen vindt hij het nog/ als hij de brucht daarvan op zijne tafel krygt. Doet het niet eens, zegt de Prediker/ maar aan zeven en aan achte. De Prediker schijnt te meenen/ gij mogt ook eens in ellende raken/ en dat het kwaad u ook eens in het ooge kwam. Daarom zegt hij in het begin van het 3de vers: Als de wolken vol geworden zijn, zoo storten zij plasregen uit op der aarde. Het kan wel op zegeningen zien/ maar ook wel op oordeelen, en dan zult gij dat kwade daarmede afwenden/ als gij den armen uw brood geeft. Doet het toch/ wil hij zeggen/ gij zult er niet lange gelegenheid toe hebben: daar komt een hak aan den boom/ en hij valt/ en daar hij valt daar zal hij wezen. Wij hebben te bezien:

I. Dat

I. Dat een levendig mensch bij een staanden boom bezeleken wordt.
II. Een stervend mensch wordt bezeleken bij een vallenden boom.
III. Het uiteinde van die beide.
IV. Dat er geen herstel aan is/ het is onherdoenlijk/ onherstelbaar.
V. Het argument, werpt uw brood dan uit op het water, en geeft een deel aan zevene en aan achte.

Dat zijn onze vijf zaken. Laat het u niet verdrieten die te hooren; de zaken zijn het wel waardig om eens overdacht te worden.

I. Wat het eerste aangaat/ daar is niets gemeener in het Woord/ als dat een mensch bij een boom bezeleken wordt/ de aanzienlijken en de slechten. Waarom wordt de mensch bij een boom vergeleken?

1. Een boom heeft zijnen planter, een mensch ook/ Ps. CXXVIII: 3, Uwe kinderen zullen zijn als Olijfplanten rondom uwe tafel.

2. Een boom heeft zijn groei en wasdom: de menschen ook. Zij komen tot de volkomene grootte/ tot de mate eenes mans. Wat zijn zij in het eerste een teer spruitje! De Heere Jezus Christus wies op in grootheid en in aangenaamheid/ zoo doen zij ook.

3. Nog eens/ wat heeft een boom al uit te staan? Zijne winters/ zijne zomers/ stormwinden/ enz. Maar wat heeft een mensch al uit te staan! Geen boom staat zoo veel uit; de eene mensch in de stormwinden, de andere in de wateren, anderen in koude, anderen in hitte. Ik ben geweest, zeide Jacob, dat mij bij dage de hitte verteerde, en bij nacht de vorst, Gen. XXXI: 40. Het uitnemendste van des menschen leven is moeite en verdriet. Ps. XC: 10.

4. Een boom heeft zijne verjaringen: alle jaren valle zijne bladeren weer af/ en hij krijgt weder nieuwe; zoo is het met den mensche ook: elke weeke en dag duipt er een blad af/ tot dat zij niet meer verjaren zullen.

5. Een boom mag nog zoo kloek zijn/ het einde komt evenwel; zoo is het met een mensche ook/ hij is kort van dagen, al was hij nog zoo welgesteld. Gelooft gij dat wel/ menschen?

6. Daar zijn boomen van allerlei slag, goede en kwade, vruchtbare en onvruchtbare. Zoo is het met den mensche ook: daar zijn goede en kwade: daar zijn er die vruchtbaar zijn in goede werken; daar zijn er als boomen in het afgaan van den herfst, onvruchtbaar, tweemaal verstorven en ontworteld, Jud. vs. 12.

7. Nog eens/ een boom, al staat hij nog zoo lange/ eindelijk daar komt een stormwind die hem uitrukt/ of daar komt een houdhouwer en die kapt hem af; zoo is het met den mensche ook/ hij raakt eindelijk tot zijne hoogte/ de dood die houwt hem af.

8. Nog eens/ een boom, als hij uitgekapt is/ geen menschenkunst kan hem weder herstellen; zoo is het ook met den mensche, hij blijft lig-

liggen daar hÿ gevallen is/ Job XIV. 12, 14. Daar hebt gÿ de eerste prente, waarom dat een levendig mensche bÿ een staanden boom vergeleken wordt/ zoo schoon als hÿ daar staat met loof. Absalom had zoo schoone stature/ dat hem niemand gelÿk was/; hÿ is evenwel gevelt/ en zoo/ dat hÿ onherstelbaar was.

II. Nu gaan wÿ over tot het tweede, namelÿk dat Gods Geest een stervend mensch bÿ een' vallenden boom vergelÿkt/ en waarom dat?

1. In de eerste plaatse/ omdat een boom allengskens valt; zoo ook een mensch: hÿ gaat allengskens naar zÿn eeuwig huis: zÿ sterven alle dagen; hÿ krÿgt eene ziekte/ en hÿ wordt weer herstelt/ hÿ krÿgt eene tweede ziekte/ en zoo wordt hÿ al gekapt van tÿd tot tÿd/ tot dat hÿ eindelÿk omvalt.

2. Nog eens/ daarom wordt hÿ bÿ een' vallenden boom vergeleken/ omdat de val van een boom zoo schrikkelÿk is; de grond davert/ kraakt en dreunt als hÿ valt/ zoodat die er bÿ staan/ die vlugten. Zoo is het ook met een mensche, als hÿ sterft/ wat is het niet schrikkelÿk in het gezigte! de slaapstede kraakt daar hÿ in ligt; het klamme zweet barst aan alle kanten uit; de keel en de borst maken een schrikkelÿk geluid. Dat schrikkelÿke vinden wÿ in de hovelingen van Perzen, als die boom (Belsazar) begon te vallen/ daar zÿ weelderig bÿeen waren; daar komt eene hand aan den wand! daar zagen zÿ dien boom vallen! de banden van zÿne lendenen werden los. Men zoude zeggen/ waarom kwamen zÿne hovelingen niet om hem met een vlugtje te vermaken? of waarom kwam er niet een die de hand weerde? Maar zÿ stonden bedeesd over den val van dien boom.

3. Nog eens/ een boom is niet te stuiten in zÿnen val; zoo ook een menschje, als die valt in den dood/ alle zÿne vrienden mogen hem bÿstaan; zÿ mogen hem de kinderen van zÿnen buik vertoonen/ en zeggen/ blÿft toch bÿ ons om de kinderen van uwen buik. Al kwamen alle de vrienden bÿeen met alle hunne liefde/ en zeiden/ wÿ zullen u niet laten gaan; gÿ weet hoe noodig dat ik u hebbe; en/ wat zal ik gaan doen! het is al te vergeefs/ het is niet te beletten. 2 Kon. XIII: 14. daar kwam de koning Joas bÿ Elisa, en zeide/ gÿ zult weggaan/ gÿ zÿt als onze heele menigte! Of Elisa Elia naschreeuwt/ wagen Israëls en zijne ruiteren! 2 Kon. II: 12, het is niet te stuiten. Ja een boom, als hÿ valt/ niets kan hem ondersteunen, met wat schragen dat gÿ ook komt. Zoo is het met een stervend menschje ook/ niets kan hem ondersteunen/ zoodat hÿ niet zoude vallen: al leide gÿ uwe linkerhand onder zÿn hoofd/ en al omhelsde gÿ hem met uwe regterhand. Geeft hem medicÿnen/ het helpt niet; daar is geene medicÿne tegen den dood; en was er ergens zulken goed te krÿgen/ wÿ gelooven dat er ons land wel van voorzien zoude zÿn/ al zoude het sommigen alles kosten dat zÿ hadden.

4. Nog

4. Nog eens/ als een boom geballen is/ hij ligt stil/ hij beweegt zich niet meer; te voren maakte hij een gewemel met zijne takken en bladeren; maar dan niet meer. Zoo is 't met een menschе ook/ met dat hij gestorben is/ hij blijft stille/ en hij herroert zich niet meer als hij gebeld is. Daar is geen werk noch verzinninge in het graf, Pred. IX: 10.

5. Als een boom daar zoo ligt/ hij verwelkt. Zoo is een menschje ook: het vleesch gaat weg; de beenen beginnen uit te steken; de lippen krijpen op/ daar beginnen de tanden te blikken; zoodat men er van moet zeggen/ is dat Naomi! is dat dat menschе!

6. Een boom als hij uitgeroeid is/ men vergeet de plaatse daar hij gestaan heeft. Zoo is het met den mensche ook: al was hij als een inlandsche boom/ zijne plaatse is weg/ zij wordt niet gevonden/ Ps. XXXVII: 10, 36. Niemand heeft nog een langer gedachtenisse als een regtvaardige, die zijnen name is tot zegeninge/ maar die van een godlooze is tot verrottinge; zelfs het allerliefste schepseltje dat wij hadden/ daar gaat het geheugen van weg.

III. Nu ten derde trapt Gods Geest wat verder/ en die zegt/ de boom valt in het Zuiden of in het Noorden. Het Zuiden en het Noorden heeft God beide gemaakt. Ps. LXXXIX: 13. Zuid en Noord, daaronder moet gij die twee andere winden ook verstaan/ namelijk Oost en West. Waarom belieft God maar twee winden te noemen? Dat is zeer zoet: daar zijn maar twee uiteinden van den menschе/ een naar den hemel, en een naar de helle. En dan belieft God juist deze twee winden te noemen/ omdat zij zoo direct tegeneen zijn/ en zoo veel verschillen. Door het Zuiden moet gij verstaan den gelukzaligen uitgang van Gods kinderen; en door het Noorden den rampzaligen uitgang van de godloozen.

Waarom zegt God zijne kinderens uitgang in het Zuiden te zijn/ en die der godloozen in het Noorden?

1. Omdat die twee winden zoo lijnregt tegenover malkander staan; zoo ook de helle staat regt tegen den hemel over. Hier is niet te verzinnen een voorburgt der vaderen in het Oude Testament, noch een vagevuur in het Nieuwe Testament Daar is niet te verzinnen/ dat de zielen van de menschen sterven met het ligchaam. Hier is het hel of hemel, als gij uitgehouwen zijt. Gij kunt dat zien in de parabel van den rijken man en Lazarus, Luc. XVI: 22, 23. De rijke man was in de helle, en Lazarus in den hemel.

2. Omdat Noord en Zuid zoo verre van malkanderen zijn. Komt de koninginne uit het Zuiden tot Salomo, daar staat: zij is gekomen van de einden der aarde, Luc. XI: 31. Wilde God eens toonen/ waar hij zijne onderdanen al van daan zoude doen komen/ Hij zegt: Ik zal zeggen tot het Noorden, geeft, en tot het Zuiden, en houdt niet terugge, Jes. XLIII: 6. Vader Abraham zeide tegen den rijken man, Luc. XVI: 26. Tusschen

ons en ulieden is een groote klove gevestigd. Daar is zulk eene groote klove tusschen u en mij.

3. Nog eens/ in het Zuiden zijn andere modens als in het Noorden, andere taal, een heel andere aard. Zoo is 't hier ook: in den hemel hebben zij een' hemelschen aard, maar in de helle een' duivelschen aard. Het is hier/ gelijk er staat/ Jer. XXIV: 2, In den eenen korf waren zeer goede vijgen; maar in den anderen korf waren zeer booze vijgen, die van wegen de boosheid niet konden gegeten worden. Daar zijn andere modens; in den hemel daar hebben zij het witte kleed, het rein en blinkend fijn lijnwaad, zijnde de regtveerdigmakinge en heiligmakinge der heiligen, Openb. XIX: 8; maar in de helle daar hebben zij een rouwkleed. De taal is anders; In het Zuiden daar is het Halleluja: Gij Heere zijt waardig te ontvangen de heerlijkheid, en de eere, en de kracht, Openb. IV: 11. Maar in de helle is het wee, wee, wee, dat wij zoo gezondigd hebben en/ ik lijde smarten in deze vlamme, Luc. XVI: 24.

4. Nog eens/ het Zuiden is een plaatse van licht; zoo is het in den hemel ook/ God is er het licht; een eeuwig licht is daar; het is de erve der heiligen in het licht, Col. I: 12. In het Noorden, in de hel/ is 't een stikdonker land; daar is geen licht als de vlamme van Gods toorn/ om eeuwig hunne ellende bij te zien.

5. Het Zuiden is een land van vermakelijkheid en zoetigheid. Wat is het land in den hemel vermakelijk! daar is de verzadiging van vreugde, en lieflijkheden aan Gods regterhand, eeuwiglijk en altoos, Ps. XVI: 11. Zij zingen/ zij juichen van goeder harte. Maar in de helle is het vol smarte/ en zeer naar/ zeer verbloeft/ zeer melancolijk.

6. Nog eens/ in het Zuiden is het warm. Zoo is het ook in den hemel, het is eene plaatse van warmte; daar zijn zij zoo brandende van liefde/ zoo burig van geeste/ dat men er van zeggen moet: De liefde is sterk als de dood; de ijver is hard als het graf; hare kolen zijn vurige kolen, vlammen des HEEREN, Hoogl. VIII: 6. Hun harte is zoo warm van de nabijheid Gods. Maar in het Noorden is het ijskoud. Zoo is het ook in de helle: zij mogen daar branden door het buur van Gods toorn/ en door de hitte van eene knagende conscientie; maar daar is geene warmte van liefde tot God of tot malkanderen.

7. Nog eens/ in het Zuiden is het een land van overvloed; maar in het Noorden is alle gebrek; daarom lezen wij/ Job XXVI: 7, dat God het Noorden over het woeste uitbreidt. Het is in den hemel altijd volop: die daar zijn/ zeggen/ ik hebbe genoeg; mij en lust niet meer. Maar in de helle is het een land van eeuwig gebrek: daar is geen druppel water om de tonge te verkoelen. Ziet gij wel/ geliefden/ hoe nadrukkelijk het is/ als God den hemel bij het Zuiden, en de helle bij het Noorden vergelijkt? Ach! hoe groot is het onderscheid tusschen za-

lig-

ligheid en verdoemenisse! Mogt God het op onze harten drukken.

IV. Nu komen wij tot het vierde stuk: daar die val nu geheurt/ is zij onherstelbaar; want in de plaatse daar de boom valt, daar zal hij wezen. Het is te zeggen:

1. Sterft iemand in zijne zonden/ hij zal in de helle zijn; en sterft iemand niet in zijne zonden/ hij zal in den hemel zijn.

2. Elk/ daar hij valt/ daar hij sterft/ daar zal hij blijven. Het zal niet zijn gelijk met een Paulus, die in den derden hemel wierd opgetrokken/ hij moeste er weer uit/ 2 Cor. XII: 2. Maar dit mogen wij er van zeggen/ gij zult dag noch nacht daar niet uit mogen/ als op een buitengewoon bevel Gods. Zeide God tegen Mozes, gaat er eens uit/ om op den berg met den Heere Jezus te spreken/ hij deed het. Zijt gij als een beheerde ontslapen/ gij zult terer in den hemel zijn; en zoo niet/ dan gaat gij naar de helle/ en de afgrond zal boven u verzegeld worden. Ach! zondaar/ als gij uwe oogen in de helle open doet/ dan zult gij moeten zeggen: nu moet ik voor eeuwig/ voor eeuwig in deze nare plaatse blijven! De rijke man bad daarom niet/ dat hij mogte henengaan om zijne vijf broederen te waarschuwen/ maar dat Lazarus of iemand anders dat doen mogte/ Luc. XVI: 27—30. Hij wiste wel dat hij daar nooit zoude uitkomen.

3. Nog eens/ daar zij gevallen zijn/ daar moet gij ze zoeken/ in het Noorden of Zuiden. En daarom/ dat bleed spreken daar houde ik niet af: het is al mijn man en brouw zaliger. Wij zeggen/ gij liegt dikwijls. David zeide/ ik zal tot het kind gaan/ 2 Sam. XII: 23. Hij wiste dat het kind in den hemel was/ hij wilde het in de helle niet gaan zoeken. Saul deed schrikkelijk kwalijk/ hij wilde Samuël in de helle gaan zoeken.

4. Nog eens/ een boom gevallen zijnde/ is dan tot gebruik van den eigenaar/ hetzij om er een kunstig stuk werk af te maken/ of zich daarbij te warmen. Zoo is het ook met den mensche; die in het Zuiden valt/ dien heeft God geformeerd om zijnen lof te vertellen; maar die in het Noorden valt/ die wordt overgegeven tot eeuwig afgrijzen.

5. Een laatste/ al had een boom honderd jaar lang de aarde beslagen/ als hij valt daar is geen bezwaar meer aan/ noch hersteller. Zoo is het ook met den mensche: die in het Noorden gevallen zijn/ al haalde gij ze uit de helle/ daar is geen mogelijkheid tot hunne bekeering; God zal zeggen/ daar is geen herstel noch bezwaar aan. Al ging gij/ gelijk een David, achter de bare/ en riep: mijn zone Absalom, mijn zone Absalom, mijn zone! ach! ware ik voor u gestorven! het zoude niet helpen; en die in den hemel zijn/ die moeten bij Mij blijven/ zegt God.

V. Nu komt Gods Geest met de klem, en zegt/ werpt dan uw brood uit op het water, en geeft een deel aan zevene, ja ook aan achte. Gij zult zeggen/ wat klem is er in den tekst/ om zoo mild en

zoo liefdadig te zijn? Geliefden/ zeer veel. De Prediker wil zeggen:

1. Zijt gij tevreden met te zeggen tegen een arme/ word warm, en word verzadigd, zonder dat gij ze wat geeft/ dan zijt gij maar een boom met loof zonder vruchten/ en dan zult gij uitgeroeid en in het helsche vuur geworpen worden, Matth. III: 10.

2. Doet het terwijle gij nog leeft, want uw boom zal vallen; deelt dan van uw goed aan den armen/ maar meest aan de huisgenooten des geloofs.

3. Uw boom zal vallen/ en zoo gij het niet doet/ zoo zal God zeggen: Ik ben hongerig geweest, en gij hebt Mij niet te eten gegeven; Ik ben dorstig geweest, en gij hebt Mij niet te drinken gegeven; Ik was naakt en gij hebt Mij niet gekleed. Want zooveel gij dit een van deze minste niet gedaan hebt, zoo en hebt gij het Mij ook niet gedaan, Matth. XXV.

4. Gij moet niet denken dat gij na uwen val nog eens weer zult komen. Neen/ daar de boom valt/ daar blijft hij liggen.

5. Nog eens/ gij zoudt den armen in het Zuiden zijne dienst wel willen hebben als gij in de helle was. De rijke man in de helle zeide/ zend den armen Lazarus, dat hij 't uiterste zijner vinger in 't water doope, en verkoele mijne tonge, Luc. XVI: 24.

Ziet daar/ toehoorders/ hebt gij onze vijf stukken, zoo klaar en bevattelijk als wij gekunnen hebben. Nu nog een woord tot een stichtelijk slot. God gebe ons bekwaamheid om te spreken/ en ulieden om te hooren. Staat eens met uwe gedachten stil voor elken boom. Vraagt het oude lieden/ hoe menige zijn er met hen al geplant? Zij zouden met Elia wel moeten zeggen/ ik ben alleen overgebleven. Gij zult zeggen/ gaat maar tot uwen en mijnen tijd: hoe menige zijn er met ons al geplant/ in de scholen gekweekt/ op de winkels/ ter zee? Hoe menige boom is er al uitgehapt? Zij vallen allen niet oud. Alle de menschen dooreen gerekend/ zeggen de geleerden en doctoren/ die er over gestudeerd hebben/ die worden gerekend vijf of zes jaren oud te worden; doch anderen zouden dat nog niet durven zeggen/ maar die denken liefst dat het niet meer is als drie jaar/ of op zijn hoogste vier jaar. En hoe menige lieve boom is er al gevelt/ die ons als Jona's wonderboom waren/ daar wij onder schuilden? Het is zoo opmerkelijk dat Jacob zeide: Aldaar hebben zij Abraham begraven, en Sara zijne huisvrouwe: daar hebben zij Izaäk begraven, en Rebecca zijne huisvrouwe: en daar hebbe ik Lea begraven, Gen. XLIX: 31. En dan nog/ dat Jacob zeide: Jozeph die en is er niet, en Simeon die en is er niet, nu zult gij Benjamin wegnemen; alle deze dingen zijn tegens mij. Zouden dit niet/ onder degenen die hier tegenwoordig zijn/ kinders van hunne ouderen kunnen zeggen/ en ouders van hunne kinderen? Ja/ hoe jagtig gaat het menigmaal; men heeft dikwijls eerder van hunnen dood als van de zieke

ge-

gehoord; en de boomen die geveld zijn/ blijven liggen/ waar zij gevallen zijn. En zoo de Heere de pest eens zendt/ dan zal het zijn: houwt boomen af. God gebe/ dat het niet zal zijn. Ach! hoe menige boomen zijn er al gekapt/ die in het Noorden, dat is in de helle/ gevallen zijn! wij gelooven dat gij het zelf moet toestemmen/ dat gij het dan belen gelooven moet. Zij komen niet weêr/ en die in den hemel zijn ook niet. Het zal u en mij ook eens treffen; dat is het onfeilbare Woord van God: Het is den mensche gezet eenmaal te sterven, Hebr. IX: 27. Sedert Adams tijd is de dood tot alle menschen doorgegaan, Rom. V: 12. Wat man leeft er, die den dood niet zien en zal, Ps. LXXXIX: 49. Daar zijn wormen aan de boomen/ die zoo allengskens den wortel afbijten. Wij zijn bekommerd over eenigen van u. Weet gij over wat voor boomen?

1. Gij ziet er niets goeds aan; zij zijn slecht in hun gedrag en in hun spreken; gij staat om zoo geveld te worden/ en gij zijt nog onbekeerd.

2. Nog eens/ over die bloempjes/ die toonen altemets eene overtuiginge te hebben; zij hebben een voornemen/ zij zullen dan naar God gaan; en zij blijven al zoo staan/ of zij keeren weêr terugge. Wij kennen zulke boomen wel. Ach! mogten wij nog ingang bij u vinden! wij komen niet om uw goed/ noch om u kwaden raad te geven; gij zijt onze getuigen/ en voor God zult gij het moeten getuigen/ dat gij ons zoo dikwijls hebt zien staan smeeken en zeggen: geeft ons toch plaatse. Gij gelooft het immers dat gij zult uitgekapt worden; en dan zult gij of zalig of rampzalig zijn. En zoo gij niet bekeerd zijt/ het laatste zal u zeker treffen. Gij zijt wel bekommerd over eene reize, hoe gij ze zult overraken; gij zijt wel bekommerd over een accident, en over eene bloedige fluime, die gij kwijt wordt/ en zult gij u dan over uwen eeuwigen staat niet bekommeren? Geliefden/ deze gedachten zullen u niet zwaarmoedig maken/ of gij moest goddeloos willen blijven/ en er dan aan denken. Maar hebt gij lust om met God verzoend te worden/ denkt dan veel aan uw einde/ en het zal u wel ernstiger maken om God te zoeken/ maar het zal u niet benaauwen. Ach zondaar! bernedert u. Hoe vele proefjaren hebt gij al uitgestaan? Hoe vele tranen zijn er al over u uitgestort! Wat al hartbrekend predisken is er al aan u te kooste gelegd! Denkt toch eens/ ben ik niet te stuiten? Zal ik dan nooit van mijn goddeloos leven afstaan? Zal ik het nog langer tegen God en tegen menschen blijven uithouden? Ach/ ik ellendige! wat zal er dan van mij worden? Dit willen wij u raden: denkt dikwijls aan uwen dood/ spreek er dikwijls van; doet gelijk de Emmausgangers, zij spraken van den dood van Christus. Doet gelijk als Izaäk, die zeide: ik ben oud, ik ga sterven. Denkt er om als gij achter de bare van andere dooden gaat. Die doode/ die niet kan spreken/ spreekt u daar evenwel aan/ en

zegt: dat mij heden geschiedt/ zal u morgen ook geschieden; en elke trede/ die gij achter mijne bare gaat/ zijt gij eene tzede te nader aan uw graf. Weest toch zoo ongeboelig niet als de beesten/ die anderen zien dooden/ en zij weten er niet eens af/ hoewel het terstond hunne beurte is; zoo gaat het in de lijkhuizen en achter de lijsten; men denkt er naauwelijks aan/ en men spreekt van allerlei onbezchillige of zondige dingen. Geliefden/ mogen wij niet nog een woord spzeken? Ach! hoort het/ wij stellen u het zuiden en het noorden voor; wat kiest gij? verloren of zalig? leven of dood? zegen of vloek? Ach! antwoordt toch niet los/ dat gij zoo maar zoudt zeggen/ in den hemel wenschte ik wel te zijn. Daar wilt gij niet zijn/ of gij zult ook zin hebben in den weg die naar den hemel leidt. Wij zeggen/ zit eens bedaard neder; vraagt uzelven eens af/ wat verkieze ik? waar wandele ik naar toe? hoe leve ik? Leeft gij goddeloos/ gij zult in het noorden vallen; maar zoekt gij voor God te leven/ gij zult in het zuiden vallen. Gij zult zeggen: ellieve/ zeg mij eens/ wie zal er in het zuiden, en wie zal in het noorden vallen? Het is van een groot gewigte/ maar wilt gij het klaar weten

1. Zoo gij in het zuiden zult vallen/ dan zult gij bekeerd zijn; dan moet gij ten naasten bij weten den tijd en de plaatse van uwe bekeeringe; het zal u gebeurd zijn van der jeugd af/ of in uwen bezderen leeftijd. Gij weet den ouderdom wel van uw natuurlijk leven; gij moet dien tijd ook ten naasten bij weten van uw geestelijk leven. Wanneer zijt gij bekeerd? zijt gij er geen bijand van? spot gij ez niet mede? Een kind Gods die rekent het uit/ en hij weet eenigzins dien tijd zoowel als van zijne natuurlijke geboorte.

2. Gij moet het waazachtig geloove hebben. Die in den Zone gelooft, die heeft het eeuwig leven; maar die den Zone ongehoorzaam is, en zal het leven niet zien, de toorn Gods blijft op hem, Joh. III: 36. Kent gij het/ wat het is: gelijk een hert schreeuwt naar de waterstroomen, alzoo schreeuwt mijne ziele naar U, ô God, Ps. XLII: 2. Kent gij het/ wat het is te zeggen/ Hij is mij de spzingader des eeuwigen levens/ en Hem kleve ik achteraan? of weet gij ez niet van?

3. Zoo een is een broom mensch/ niet alleen op straat/ maar in huis/ overal/ bij alle menschen/ en in alle gezelschappen. Zondaar/ dat zijt gij niet; men moet treuren/ als men in uw gezelschap is.

4. Die mensch wordt zoo naauwelijks zalig/ en hij wil evenwel alles uitstaan/ zuur en zoet; maar de anderen niet/ die gaan langs de breede paden.

5. Zoo gij een volhardende zijt in het werk van uwe bekeeringe/ geloove en heiligmakinge/ tot dat gij kunt zeggen: nu hebbe ik den loop geëindigd. Die volhardt zal zalig wozden; maar hier vallen de meesten af.

Ge-

Geliefden/ wij kunnen niet voorbij nog een woordje tot u te spreken. Gij moet u toetsen: hoe staat het met u? Aan wat kant denkt gij te vallen als de dood u uitroeit? Ach! het is zoo naar in het Noorden te vallen. Gij zult zeggen/ hoe komt het dan/ dat de goddelooze menschen zoo gerust zijn in den dood af te wachten?

1. De eerste reden is/ hij verlangt naar den dood door onkunde. Wist hij het/ wat de dood was/ hij zoude dien zoo vrijmoedig niet afwachten.

2. Door verkeerde inbeeldingen, gelijk de koning Agag, 1 Sam. XV: 32, De bitterheid des doods is geweken, zegt hij/ maar hij wiste niet/ dat hem het kwaad zoo gauw treffen zoude.

3. Men heeft verdriet/ kruis en kwelling. Men zegt/ ik wenschte dat ik er al van ontslagen was. ô Dwaas! gij weet niet/ dat gij dan naar het eeuwig verdriet moet gaan.

4. Dat is bij hem eene genereusheid, gelijk die dolle koppen in den krijg/ zoo eene ijdele genereusheid.

5. De duivel, die het geweld des doods heeft/ houdt het huis in vrede. Zij durven beter sterven als Gods kinderen.

Een ander geval is dit/ waarom bromen zoo benaauwd zijn om te sterven? Wat schort hun dan?

1. Eerst zeggen wij/ het is niet altijd zoo; het is wel eens dat zij moeten zeggen: ach/ was ik bij U! en/ ik hebbe eene begeerte om ontbonden te worden.

2. Het is met allen zoo niet. Wij vinden er wel/ die met een' Jacob kunnen zeggen/ Gen. XLIX: 18, Op uwe zaligheid wachte ik, ô Heere! en met Paulus, het leven is mij Christi, en het sterven is mij gewin, Phil. I: 21. Of als Stephanus; Heere Jezus, ontvangt mijnen Geest, Hand. VII: 59.

3. Het is natuurlijk, het is zelf in een beestje. Gij kunt geen menschje zijn/ of het is zoo. De Heere zelve wierd verhoord uit de vreeze des doods/ Hebr. V: 7, en Hij bad tot driemaal: Vader, indien het mogelijk is, laat dezen drinkbeker voorbijgaan, Matth. XXVI: 39.

Gij zult zeggen/ dat en voldoet mij nog al niet; wel let dan hierop:

1. Het komt daar vandaan/ omdat het u ontbreekt aan een voorbeeldig godzalig leven.

2. Weet gij waar het nog scheelt? gij verlaat uwe eerste liefde.

3. Zij kunnen den staat van genade niet opmaken/ en zij schrikken voor verzoek.

4. Zij zijn altemets met een scherpseltje gepaard/ en zij zien dat er hunne tegenwoordigheid nog wel wat van doen is.

5. Zij willen somtijds nog wel wat leven/ om dit of dat dus of zoo te zien/ gelijk Jacob, die wilde wel sterven toen hij Jozeph gezien

hadde/ Gen. XLVI: 30. En Simeon, die wilde wel sterven toen hij den Zaligmaker gezien hadde/ Luc. II: 29.

Een laatste/ de zake is zoo gewigtig. Ach! zeggen zij/ die groote overstap te doen naar een eeuwig zuiden, of een eeuwig noorden, daar hangt zoo eene eeuwigheid aan!

Kinderen Gods/ nog een woordje tot uwe bemoediginge: al gaat gij met de breeze des doods/ Jezus zal ze wegnemen; Hij was de Zone Gods wel/ en Hij was zelve zoo beroerd. Schrikt niet al te veel/ gij zult evenwel in het zuiden vallen. De tijd is voor de deure dat gij haast feest zult houden. Houdt dan uwe lendenen omgordet/ en uwe lampe brandende/ en weest gij den menschen gelijk/ die op hunnen Heere wachten. Zalig zijn die dienstknechten/ welke de Heere/ als Hij komt/ zal wakende vinden.

AMEN, ja AMEN.

TWEE EN TWINTIGSTE
PREDIKATIE,

OVER

1 TIM. 1 : 16.

Maar daarom is mij barmhertigheid geschied.

OP HET AVONDMAAL.

Wij lezen/ Eph. II: 11—13, dat de Apostel zegt: Daarom gedenkt dat gij, die eertijds Heidenen waard in het vleesch; dat gij in dien tijd waard zonder Christus, vervreemd van het burgerschap Israëls, vreemdelingen van de verbonden der beloften, geene hope hebbende, en zonder God in de wereld. Maar nu in Christo Jezu, gij die eertijds verre waart, zijt nabij geworden door het bloed Christi. Als God een mensche verandert/ dan drukt Hij doorgaans die dingen op het harte: Hij wil hebben/ dat zij nooit vergeten zullen hunnen ellendigen toestand/ daar zij in geweest hebben voor hunne bekeeringe; en dan den gelukkigen toestand na hunne bekeeringe. Dat is de weg/ die God met Israël insloeg/ Deut. XXVI: 5. Als gij in het land zult gekomen zijn/ zegt God/ dan zult gij voor het aangezigte des HEEREN uwes Gods betuigen, en zeggen: Mijn vader was een bedorven Syriër. En Ezech. XVI: 5, 6, daar zegt God: gij laagt daar walgelijk op den velde: en Ik zeide tot U, in uwen bloede, leeft; ja Ik zeide tot u, in uwen bloede, leeft. En 1 Cor. VI: 10, 11, Eertijds waart gij hoereerders, dronkaards, enz. Maar nu zijt gij afgewasschen, geheiligd en geregtveerdigd. En Eph. V: 8, Eertijds waart gij duisternisse, maar nu zijt gij licht in den Heere. En gelijk God die twee dingen wil op het harte drukken/ zoo wil ook zijn volk die dingen zoo gaarne overdenken. Waarom willen zij die zoo gaarne overdenken?

Eerst. Opdat zij God de eere van het werk zouden geven/ Eph. II: 8, Uit genade zijt gij zalig geworden, het is door de uitnemende grootheid van Gods kracht, Eph. I: 19.

Ten tweede. Opdat ze nederig zouden zijn; zij moeten zeggen: Wat hebbe ik, dat ik niet hebbe ontvangen? Alle roem is buiten gesloten. Zij moeten voor geheel de wereld zeggen/ dat zij van zichzelven tot alle

goed werk ondeugende zijn; het is niet uit de werken, maar uit den roepende, Rom. IX: 11.

Ten derde. Opdat ze zich als eene schilderije aan anderen zouden vertoonen/ opdat die ook moed zouden scheppen. Als iemand ziek is/ en hij hoort/ dat anderen/ die hem gelijkten in hunne ziekte/ hersteld zijn geworden/ dat verkwikt zoo een. Zoo is het ook/ als een groot zondaar ziet/ dat al zulke groote zondaars/ als hij is/ bekeerd zijn geworden/ dat verkwikt hem/ en hij kan zeggen: Heere/ uw hand is nog niet verkort/ Gij hebt nog des Geestes overig. Gij kunt mij ook barmhartigheid bewijzen.

Ten vierde. Dat te overdenken/ geeft een groot nut om gemoedigd omtrent anderen te zijn; voor een' vader, om gemoedigd te zijn omtrent zijne huisgenooten; voor een Leeraar, omtrent zijne gemeente. Men kan daarmede pleiten/ en zeggen: is er iemand getrokken/ die zoo hard/ die zoo goddeloos was/ gij kunt dan deze of die ook trekken/ Heere; het kan maar een slechte en goddelooze zijn; Gij kunt het doen/ al was het ter elfder ure.

Ten vijfde. Dat te gedenken/ doet hun Christus en zijne verdiensten groot achten. 1 Joh. I: 7, Het bloed Jezu Christi reinigt ons van alle onze zonden. Alle zonde en lastering zal den mensche vergeven worden, Matth. XII: 31. En zoo prijzen zij Jezus rantsoen.

De Apostel die schreef niet alleen aan anderen/ dat ze gedenken zouden/ wat zij te voren geweest waren/ en wat ze nu geworden waren door de genade Gods; maar hij heeft het zelf ook gepractiseerd. In de vier eerste verzen van ons tekstkapittel toont hij de zuiverheid van de leere, en in het 5de vers de zuivere verkondiginge van de wet; het einde van de wet was liefde. Daarop toont hij vs. 6 en 7, dat er ijdelheidsprekers waren/ die zeiden dat een mensche door de wet geregtvaardigd moeste worden/ of zij stelden ze buiten alle hope van genade; dat toonde de Apostel dat maar ijdelheidspreken was: de wet die regtvaardigde niet. En in het 8, 9 en 10de vs. zegt hij/ wij hebben tegen het wet-prediken niet/ als het maar wél gedaan wordt; de wet was den godloozen gezet om haar te verstaan/ en opdat ze zouden zoeken naar genade; dat zijn gezonde woorden/ die zullen ziele ziele gezond maken. En hier hebt gij dan alle de tien geboden bijeen. Daar is geen tekst in geheel den Bijbel/ daar alle de tien geboden zoo bijeen gevonden worden/ als hier; hoewel niet met dezelfde woorden; maar de zaken zijn er altemaal in te vinden. Vervolgens gaat de Apostel toonen in het 11de vs. dat hij geene gemeenschap heeft met zulke verkeerde wetpredikers, maar dat hem het Euangelium is toevertrouwd. Dan zegt hij in het 12de vs. voor die gunste ben ik al mijn leven dankbaarheid schuldig; waarom/ Paulus? Wel/ ik ben zulken slecht mensche geweest/ in

het

het 13de vs. Ik was een godslasteraar, en een vervolger, en een verdrukker, maar mij is barmhertigheid geschied. Ik had wel zwaar gezondigd tegen den Vader en den Zone, doch evenwel niet tegen den Heiligen Geest. Maar omdat ik het uit onwetendheid gedaan hebbe/ zoo konde God mij barmhartigheid bewijzen. Evenwel God was zulks niet verpligt, volgens vs. 14 ô Heer/ zegt hij: maar de genade onzes Heeren is zeer overvloedig geweest met geloove en liefde, die daar is in Christus Jezus. Die groote genade konde hij niet vergeten; maar hij moest het uitschreeuwen/ wat eene kracht het rantsoen van Christus gedaan hadde: Het is een getrouw woord, en aller aanneminge weerdig, dat Christus Jezus in de wereld gekomen is om zondaren zalig te maken, waarvan ik de voornaamste ben. Zulk een voornaam zondaar heeft God barmhartigheid bewezen; de Heere toonde aan hem alle zijne langmoedigheid tot eene schilderije van anderen/ vs. 15, 16. Daarop barst hij uit in de allerhartelijkste danksegginge/ vs. 17, Den Koning nu der eeuwen, den onverderfelijken, den onzienlijken, den alleen wijzen God, zij eere en heerlijkheid in alle eeuwigheid, Amen.

In onzen tekst hebben wij dan:

I. Een deerlijk man, voor zijne bekeeringe

II. Tegenwoordig een gelukkig man.

III. Een vroom en verzekerd man.

I. Wat het eerste aangaat/ hier hebben wij een' man die zeer deerlijk was eer God hem bezocht met genade. Zijn naam voor zijne bekeeringe was Saul, Hand. IX: 4, Saul, Saul! wat vervolgt gij Mij? Hij was van afkomste een Jode, een Hebreër uit de Hebreën, hij was uit den stamme Benjamins. Zijn beroep was een tentemaker. Van studie was hij een Pharizeër. Zijn leven was bescheiden, Philipp. III: 5, 6. Hij was een religieus man/ een yveraar voor de vaderlijke regten. Maar hoe was hij in zijnen inwendigen toestand? Daar was hij/ volgens Eph. II: 3. Een kind des toorns, en dood in zonden en in misdaden. Maar hij was ook een waanheilige, die in zijn wezen/ zijne geregtigheid voor God zocht/ Philipp. III. En ten aanzien van Jezus leere was hij een bittere vijand, zoodat hij commissie kreeg/ om ze te binden/ en ter dood toe te vervolgen/ allen die in dien name spraken/ Hand. IX: 1, 2. Hij blaasde vervolginge en moord/ en als er geene beulen te vinden waren/ dan was hij ze zelf een; hij waschte zijne handen in het bloed der Christenen. Hij dwong ze om te lasteren; in het vermoorden van Jezus discipelen was hij bijna de eerste. Ik was zegt hij/ bovenmate tegen hen woedende/ zoodat ik een schriklijk monster voor God was. En toen men Stéphanus steenigde/ zij bragten hunne kleederen aan zijne voeten: hij zeide: ik zal ze wel bewaren; en hij had er mede een welbehagen in. Hij kreeg zulken schriklijken naam/ dat hij een schrik

was

was voor alle de Christenen/ zoodat Ananias, als God hem naar Paulus toezond/ zeide: Heere, ik hebbe uit velen gehoord van dezen man, hoeveel kwaad hij uwe heiligen in Jeruzalem gedaan heeft, Hand. IX: 13. Hij durfde niet naar hem toegaan/ voor dat God zeide: Hij is Mij een uitverkoren vat. Mag men niet wel zeggen/ wie kan Paulus afdwalingen verstaan? Mogt hij niet wel zeggen/ ik weet de getallen niet! Zijne zonden waren zoo rood als scharlaken: hij was de voornaamste zondaar onder de zondaren. Daarenboven was hij een laatdunkend man, vol inbeeldingen. Hij was ontbloot van genade/ en wilde God om geen genade bidden; hij was naakt/ en wilde niet gekleed zijn; dat zag hij daarna eerst/ toen moest hij uitschreeuwen: Ik hebbe alles dings gebrek.

II. Nu hebben wij te bezien zijn' tegenwoordigen staat. Hij was nu een gelukkig man. Daar keert de zake om: Mij is barmhertigheid geschied. Het is of hem de tranen uit de oogen barsten/ en of hij overluid uitroept: Mij is barmhertigheid geschied! Het is eveneens gelijk het eens was met zeker patient/ die ter dood verwezen was/ en onverwacht pardon kreeg; dat deed zijn hart zoo smelten/ dat hij uitriep: het pardon heeft gedaan/ dat het doodvonnis niet heeft kunnen doen; te voren was mijn harte verhard/ maar nu is het gebrijzeld geworden. Dat konde Paulus ook zeggen: hij dacht/ hoe is het mogelijk? Waarom smeet God zoo een hellewicht als ik was niet in de helle? Maar neen/ zegt hij/ dat deed God niet/ maar Hij bewees mij zijne onbegrijpelijke barmhertigheid.

A. De barmhartigheid is eene deugd in een mensche: maar in God is zij eene wezenlijke eigenschap. De barmhartigheid in eene menschе is/ dat hij een' ellendige ziet/ hij voelt er smarte over/ en hij biedt hem zijne hulpe aan om hem te redden. Dit zien wij in dien Samaritaan, aan dien man/ die in de handen van moordenaars gevallen was/ Luc. X. Maar hoe is de barmhartigheid in God? Heeft het daar plaatse dat God rommelingen en smarte heeft? Neen/ maar 't is die eigenschap in God/ daarmede Hij genegen is om aan een' ellendige wel te doen. De ellende is de oorzake niet waarom God het doet; maar zijne goedheid, als die gaat omtrent een' ellendige, die wordt barmhartigheid genoemd; zij is die wezenlijke eigenschap Gods/ daar van gemeld wordt/ Exod. XXXIV: 6 en Luc. VI: 36. Weest dan barmhertig, gelijk ook uw Vader barmhertig is. Zij is groot; zij duurt van geslachte tot geslachte voor allen die Hem vreezen/ Luc. I: 50. De barmhartigheid Gods is groot in hare heftigheid In geene moeder kunnen zulke rommelingen gevonden worden. Het zijn ingewanden van barmhartigheid. God is rijk in barmhertigheid, Eph. II: 4. Het is eene groote barmhertigheid, Neh. XI: 10. Het zijn innerlijke bewegingen der barmhertigheid, Luc. I: 78.

B. Nu zegt Paulus hier: Mij is barmhartigheid geschied. Daar is eene barm-

barmhartigheid Gods voor den tijd, van alle eeuwigheid; en in den tijd, en in den dood, en in het oordeel.

Eerst. Barmhartigheid bewijst God voor den tijd, in de eeuwigheid, in het verkiezen van den zondaar.

Ten tweede. In den tijd, in dien verstoren zondaar te trekken, 1 Petr. I: 3, Gezegend zij de God en de Vader onzes Heeren Jezu Christi, die door zijne groote barmhertigheid ons heeft wedergeboren.

Ten derde. Daar is barmhartigheid Gods in den dood en in het oordeel, 2 Tim. I: 16, God geve den huize Onesiphori barmhertigheid in dien dag.

Eerst. God had aan Paulus barmhartigheid bewezen van alle eeuwigheid: toen had God zijnen name al geschreven in het boek des levens.

Ten tweede. En in den tijd hadde hij dubbelde barmhartigheid ontvangen: (1) Dat God hem in het harte gezegen had. (2) Dat Hij hem de bediening had toevertrouwd/ 2 Cor. IV: 1.

Ten derde. Hij verwachtte ook barmhartigheid in den dood en het oordeel.

Waar ziet Paulus hier meest op? Ik denke/ op de bekeering en de genade die hij in den tijd verkregen hadde. Als God iemand barmhartigheid geeft in zijn leven, wat is dat? Dit moeten wij nu nog een weinig overdenken.

Eerst. Hebben wij te overleggen/ dat het zijn uitverkorenen. Ten tweede. De oorzake, door en om welke God het doet. Ten derde. Den staat, daar God hen in vindt. Ten vierde. Den staat daar de Heere hen in brengt. Ten vijfde. Op wat wijze dat God zulks doet. De Heere loopt ze als achterna/ en opent hun het verstand.

Eerst. Aan wien bewijst God barmhartigheid? Het zijn uitverkorenen, die daartoe opgeschreven zijn/ Hand. XIII: 48, Daar geloofden er zoo velen als er geordineerd waren ten eeuwigen leven. Rom. VIII: 30, Die Hij te voren verordineerd heeft, deze heeft Hij ook geroepen. Dat is het eerste. Gij zult uw leven geene barmhartigheid verzijgen/ of uw naam moet in het Boek des levens staan.

Ten tweede. De bewegende oorzake is Gods enkele genade: daar is geene reden van als zijne enkele goedheid; het is door genade/ moet elk zeggen/ die barmhartigheid verkregen heeft: Door de genade Gods ben ik die ik ben. Daar was geene schoonheid noch deugd in ons/ die 't ons waardig maakte. Het was niet uit de werken der regtveerdigheid die wij gedaan hadden; maar na zijne barmhartigheid, Tit. III: 5. Het zij u bekend/ zegt God/ Ik doe het niet om uwentwille. De verdienende oorzake daarvan is Christus: Joh. I: 16, Uit zijne volheid hebben wij allen ontvangen ook genade voor genade. Om zijne verdiensten ontvangen wij ook de eeuwige zaligheid. De werkende oorzake is God de Heilige Geest, die werkt het uit/ dat ze uit den staat der nature in den

ſtaat der genade overkomen; die neemt het ſteenen harte weg; die is hun een Geeſt des levens.

Ten derde. Hoe vindt God nu den menſche voor zijne bekeeringe? Verloren/ hard/ zorgeloos/ van den Heere afloopende/ verdoemelijk/ onder verbondsbreuke/ onder toorn en vloek/ walgelijk. Paulus was zoo een godlooze, hij was op verre na de beste niet.

Ten vierde. De ſtaat daar God hen in brengt, is een ſtaat des levens: Hij brengt ze over tot zijne gemeenſchap in Chriſtus; Hij ſchenkt ze vergevinge der zonden/ en genade om heilig voor Hem te leven. Hij ſchenkt ze eene vrijmoedige geſtalte; Hij brengt ze tot licht/ zoodat zij zien/ dat God hun deel is. Dat is het dat ze hier al verkrijgen; dat zijn de eerſtelingen van den hemel. En bij den dood krijgen ze het volle genot/ eerst naar de ziel, en dan naar ziel en ligchaam beide.

Ten vijfde. Op wat wijze doet God dit? De Heere loopt ze als achteraan; Hij opent hun het harte en het verſtand; Hij verſlaat den zondaar/ zoodat het Woord wordt als een vuur in zijne beenderen/ gelijk als met de Emmausgangers, Luc. XXIV: 52. Zij beginnen uit te roepen/ te ſchreeuwen/ te bidden en te ſchreijen. Zij zoeken door te vragen; zij doen openhartige belijdenisſen van hunne zonden; zij ſmelten in tranen; zij kleven Jezus achteraan als een arme eenen rijke/ om wat te ontvangen; als een naakte om een kleed doet; als de Kananeſche vrouwe zeggen zij: geeft mij maar een hondekens portie; als de verloren zoon zeggen ze: Maak mij maar een van uwe huurlingen; als Jacob zeggen ze: Ik zal U niet laten gaan. Daar volgt dan op een leven tot heerlijkheid van God; God is dan het einde van al hun doen en laten; zij wenſchen maar dat de Koning der koningen heerlijkheid moge ontvangen.

Nu komt Paulus, die zegt/ zoo heeft God met mij gedaan; ik was verloren/ en God de Vader heeft in de eeuwigheid mij verkoren; de Zoon heeft het verdiend, en God de Heilige Geest werkte zoo krachtig in mij/ zoodat ik/ die een Godslasteraar was/ ja zelfs als een beul voor de Chriſtenen/ nu barmhartigheid verkregen hebbe. God heeft mij uit dien ſtaat verlost/ en Hij riep mij tot zijne gemeenſchap. En Hij deed het op die wijze/ gelijk Hij het gewoon was te doen; ſchoon de wijze van mijne roepinge wel wat ongewoon was. Het is buiten verdienste; ik was een ondeugend menſch; het was tegen verdienste; alle vloeken was ik waardig; het was boven verdienste; ik hadde dat mijn leven niet kunnen verdienen/ al had ik volmaakt geweest. Als ik alles gedaan had dat mij bevolen was/ zoo was ik nog maar een onnutte dienſtknecht geweest/ Luc. XVII: 10.

III. Nu komen wij tot het derde ſtuk. Hij was evenwel een verzekerd mensch; mij is barmhertigheid geſchied. Had gij het dan zoo zeker/ Paulus? Ja/ zegt hij:

Eerst.

Eerst. De Heere Jezus had het hem gezegd toen Hij hem riep: Ik ben Jezus, Hand. IX: 5.

Ten tweede. Zijne veranderinge was te klaarblijkelijk; niemand konde dat ontkennen; zij was zoo onbezwacht/ zoo openbaar/ zoo krachtdadig. Hij was daar op den weg/ geene gedachten hebbende om gegrepen te worden.

Ten derde. Ananias had het hem komen zeggen uit Gods naam/ dat hij een uitverkoren vat was. Hand IX: 15.

Ten vierde. Hij konde zeggen/ ik toone mijn geloove uit mijne werken; dat toonde hij door zijnen ijver die hij voor God hadde/ voor zijne zake.

Ten vijfde. Hij wist het zeker / omdat hij zulke heerlijke bewerkingen hadde/ Hij zag gezigten Gods; dan stond Jezus bij hem op den weg; dan wierd hij eens tot in den derden hemel opgetrokken; dan kreeg hij eens het getuigenisse van Gods Geest; Gods Geest getuigde met zijnen geest dat hij een kind Gods was; dan deed God hem eens vreugde en blijdschap hooren/ zoodat hij met zoo vele ruimte konde zeggen: Ik weet in wien ik geloofd hebbe, en ik ben verzekerd, dat Hij magtig is mijn pand, bij Hem weggelegd, te bewaren tot dien dag, 2 Tim. I: 12.

Laten wij nu nog een woord tot toepassinge spreken. Geliefden/ wij zijn nu hier allen tegenwoordig voor Gods aangezigte; daar staat de tafel; ach! mogten wij ook zeggen kunnen/ man voor man/ hoofd voor hoofd: Mij is barmhertigheid geschiedt! wat denkt gij van uzelven? Hoe staat het tusschen u en God? God zeide eens/ Hos. II: 22, Ik zal Mij ontfermen over Lo Ruchama: En Ik zal zeggen tot Lo-Ammi: gij zijt mijn volk. Ach Heere! mogt dit ook ons geluk zijn/ dat allen die aan dit plaatsje zijn/ op hun voorhoofd stond/ mijn volk, de ontfermde. Dit was het/ dat wij een weinig onderzoeken zouden; wij zijn een van beide/ een ontfermde of een niet ontfermde. Wij moegten als ontfermden aan de tafel komen; men moet daar niet komen om ontferminge, te krijgen/ als wij die nog nooit gehad hebben. Gij moet die al van te voren hebben/ of de Koning zal geen genoegen in u hebben. Gij moet de ontferminge, zoo gij die nooit gehad hebt/ onder het Woord zoeken; maar niet aan het Avondmaal. Kan de Koning wel genoegen hebben in duivels kinderen? Weet gij niet/ wat het formulier zegt: Het is het brood dat God alleen zijnen kinderen geordineerd heeft. De Koning zegt/ Hoogl. V: 1, Etet, vrienden, drinket, ende wordet dronken, ô liefste. En weet gij niet/ dat al wat uit den geloove niet geschiedt/ zonde is? Weet gij niet/ dat het zonder geloove onmogelijk is God te behagen? Als gij geen ontfermde zijt en het geloove niet hebt/ dan kunt gij niet eten: dan liegt gij; dan hebt gij geene oogen, geene handen,

geene voeten, geen mond; dan zijt gij maar een godlooze, een natuurlijk of burgerlijk menschе; dan kunt gij u niet beproeven; dan hebt gij gern gebroken en verslagen harte. Al had gij alle ontferminge van menschen, gij hebt hier geen regt toe. Gij zult zeggen/ gij raakt mij aan mijn gemoed; mag daar niemand komen/ als die dat weet en verzekerd is? Ik antwoorde:

Eerst. Een verzekerde mag altoos zeker komen; die kan ook het beste komen; die moet ook komen; want die verzekerd is kan het weer kwijt worden; gij kunt weer donker worden; uwe verzekeringe kan nog groote en volmaakter worden. Gij kunt in het ligchamelijke van uwe huize en goederen niet te veel bezekerd zijn/ dat het uw eigen is; zoo hier ook niet.

Ten tweede. Op de vrage antwoorde ik/ ontferminge te hebben, of daarvan verzekerd te zijn/ is een groot onderscheid/ 1 Cor. II: 12. Gij kunt wel ontfermd zijn/ maar dan moet gij den Geest nog hebben/ om u te toonen/ dat gij genade in Gods oogen gevonden hebt/ en dus een ontfermde geworden zijt.

Ten derde. Iemand kan genade hebben/ en in groote donkerheid zijn; ik ben bezwijzeld/ ik drage uwe vervaarnissen: ik ben twijfelmoedig, zeide Heman, Ps LXXXVIII: 16.

Ten vierde. De beloften van het Euangelium/ die in het Avondmaal bezegeld worden/ zijn zoo zeer niet voor verzekerden als voor kleinen en treurigen, Matth. XI: 28, Komt tot Mij die vermoeid en belast zijt, Ik zal u ruste geven. En Matth. V: 4, Zalig zijn die treuren. In alle die zaligsprekingen hebt gij er niet één tot verzekerden; maar de Heere Jezus wendt zich tot de kleinen: het gekrookte riet zal Hij niet verbreken. Gij zult zeggen/ zegt dan eens wie de ontfermden zijn/ en dus ten Avondmaal mogen komen? Wij zullen het u zoeken klaar en eenvoudig te toonen/ zoodat de allerdonkerste/ de allerminste in de genade/ het zal kunnen vatten:

Eerst. Heeft de Geest van God op uw bestand zoo gewerkt/ dat gij merkte/ dat gij zoo ellendig waart? Wierdt gij aan uzelven bekend gemaakt/ dat gij alleen gingt/ u voor God nederleide/ en zeide: ô God! wat eene zondige en gruwelijke natuur hebbe ik! Kreegt gij indruk van uwen jammerlijken natuurstaat? Moest gij uitroepen/ ik hebbe God bestoornd/ en geen schepsel is bekwaam om mij met God te bezoenen? Ja/ begon die ellendige toestand u zoo te wegen/ dat gij zeide/ ik wiste niet dat de zonde zoo gruwelijk was! Ach! hoe gelukkig zijn de ontfermden, die genade gevonden hebben in Gods oogen! ô waare ik ook eens zoo gelukkig!

Ten tweede. Werkte de Geest zoo/ dat gij bekommerd wierdt hoe gij het in de eeuwigheid zoudt maken? Hoe het in uw uiteinde zoude zijn?

zijn? Kiept gij het uit? Konde gij het niet dragen? Als gij bij een geestelijk mensch kwam/ zeide gij dan/ wat moet ik doen, lieve Heere! Wat moeten wij doen, mannen broeders!

Ten derde. Wekte de Geest zoo/ dat gij moest treuren over uwe zonden/ dat gij den duivel en de wereld zoo lange gedient had/ dat gij uw vleesch zoo opgevolgd had?

Ten vierde. Heeft Gods Geest u leeren kennen het onderscheid tusschen den weg naar den hemel of naar de helle? Verkiest gij in het verbond met den Heere over te gaan met al dat aan zijne dienst vast is? Doet gij het gaarne en gewillig? Zegt gij/ ik verkieze U/ Heere, voor mijnen God en Vader; U/ Heere Jezus, voor mijnen Middelaar, en U/ Geest van God/ ik verkieze U/ voor mijnen Heiligmaker? Wilt gij van den weg der zonde en des verderfs af? Zegt gij/ niemand zal mij daarop houden noch binden?

Ten vijfde. Hebt gij lust om volstandig te blijven strijden tegen uwe verdorvenheden? Haat gij de voorheen beminde zonde? Vliedt gij nu alle occasiën tot zonden? Treedt gij nu in een verbond om voortaan niet meer te zondigen? en bidt gij om pardon van de voorledenen zonden?

Ten zesde. Is de Heere Jezus Christus u nu zoo dierbaar? Zegt gij/ de Vader konde mij geene barmhartigheid bewijzen als om dien Zone. De Geest konde het niet doen als om dien Zone? Is de Heere Jezus u nu zoo dierbaar/ dat Hij het voorwerp is van uwe gedurige overdenkinge/ de eenige grond van alle uwe verwachtinge/ het hoogste van alle uwe begeerens? Hongert en dorst gij nu geduriglijk naar Jezus gerechtigheid? Zegt gij ja? Dan kunt gij ook zeggen: Mij is barmhertigheid geschied. Dan kunt gij ook gerust aan des Heeren tafel naderen/ en staat maken/ dat de Heere zich verder over u zal ontfermen. De Meester roept u: komt maar/ al was het met eene bevende hand en met een beroerd hart; bedroeft den Geest Gods niet/ gij hebt het zoo dikwijls gedaan; doet het nu niet meer. Veracht den dag der kleine dingen niet.

Ja maar/ zult gij zeggen/ ik wenschte wel/ dat gij eens zeide/ op welke blijken van genade ik zoude mogen toenaderen?

Eerst. Op eene diepe verwonderinge over de vrije en souvereine genade Gods/ dat Hij deze aanneemt/ en gene niet; en dat gij zoo zegt/ Heere/ wat was ik ongelukkig zoo Gij mij voorbij ging.

Ten tweede. Op dat getuigen/ Heere/ Gij zoude mij geen grooter geschenk kunnen geven/ als dat Gij mij barmhartigheid schonk; ik zoude dat geschenk het allerliefste hebben. Gaat er op ten Avondmaal.

Ten derde. Daarop/ dat gij u zoo voor God nederlegt als een alles onwaardige; en dat gij zegt/ wat zoude God zien op een dooden hond! ik ben niet waardig een kind Gods genaamd te worden.

Ten vierde. Daarop/ dat gij zegt/ allerliefste Heere/ ik hebbe ten minste lust gekregen om genade bij U te komen zoeken; ik zal daarom ook niet van U gaan tenzij dat Gij mij zegent; kome ik om/ zoo kome ik om; ik datte de hoornen des altaars; ik kan maar sterben. En dat bekwikt mij/ dat ik niet weggeloopen ben; wie weet/ God mogte op mij zien. Gij allen/ die dat zoo kunt betuigen/ gij zult ondervinden/ zoo gij het zoo doet/ dat het niet vruchteloos zal zijn; het is wat goeds. En daarom als gij aan de tafel nadert:

Eerst. Verwondert u over Gods genade.

Ten tweede. Betuigt/ niets liever te hebben als barmhartigheid.

Ten derde. Als gij aan tafel gaat/ zegt/ Heere/ ik ben het niet waardig/ dat Gij op mij zoudt zien.

Ten vierde. Zegt/ ik zal blijven liggen voor uwe voeten; ik bidde U/ ziet toch op mij. God zal ligt wel tot u zeggen: Leeft, ja leeft. En zoo zal eindelijk uw geloove en hope veranderen in volmaakte liefde en aanschouwen; als de zonde en de strijd geëindigd zal zijn/ dan zult gij eeuwig bij God zijn. Ik hope dat ik en gij/ aan tafel gaande/ en t' huis komende/ zullen kunnen zeggen: Mij is barmhertigheid geschied.

AMEN.

DRIE EN TWINTIGSTE
PREDIKATIE,

OVER

JES. LV: 13.

Voor eenen Doorn zal een Denneboom opgaan; voor een Distel zal een Myrtenboom opgaan

Wij lezen in het boek van Ruth, in het 1ste hap. vs. 19 en 20, als daar eene arme vrouwe/ die eene weduwe was/ in Bethlehem terugge kwam/ dat geheel de stad beroerd was/ en zeide: Is dat Naomi? God heeft groote veranderingen in de wereld doen voorvallen; wat al groote veranderingen zijn er bekend! De engelen zijn tot duivelen geworden; en de volmaakte mensch is in een zondaar veranderd. Wat zijn den mensche al veranderingen overgekomen sedert dat hij gezondigd heeft? Rijken worden arm, en armen worden rijk; rijken en voorspoedigen, welkers naam liefelijk was/ als gij ze kort daaraan ziet/ noemt mij niet liefelijkheid, zeggen ze; maar noemt mij Mara. Dezelfde Job, den eenen dag was hij de rijkste van 't geheele oosten, en den anderen dag de armste. Wat eene verandering kwam er over den koning Nebucadnezar! de eene ure was hij groenende in zijn Paleis, en de andere ure kreeg hij een beestenharte, en hij wierd van de menschen onder de beesten verstooten/ tot dat zeven tijden over hem voorbijgegaan waren/ Dan. IV. Wat eene verandering vindt men onder de menschen? Saul, die een boozen geest hadde/ God verandert zijn harte/ en hij krijgt een koninklijken geest; hij/ die op verre na de beste niet was/ als hem een hoop Propheten ontmoeteden/ hij schoot ook zelve zijne kleederen uit/ en lag den ganschen nacht bloot tegen de aarde/ en hij profeteerde ook. De Nineviten, die op verre na de beste niet waren/ als God door den Profeet liet prediken: Binnen veertig dagen zal Ninivé vergaan, de koning en al het volk/ zij gaan in eenen zak/ zij vasten/ en roepen tot God om het verderf te ontgaan en voor te komen. Zoo er eens iemand geweest had/ en hen gezien hadde/ eer zij zich vernederden/ en als ze hen dan in hunne vernedering gezien hadden/ zij zouden daarover geschreeuwd hebben/ en gezegd/ is dit Ninivé? is dat diezelfde

stad!

ſtad! Hoe ontmoet gij dien goddeloozen Achab; Hij gaat in een zaal al mijmerende over alle zijne ſchelmſtukken; maar 't is al maar uitwendig; 't is geveinsdheid/ 't kan met de rampzaligheid gepaard gaan. Maar nooit is er zulken groote veranderinge in de wereld gezien/ als wanneer een uitverkorene bekeerd wordt; dan diende men wel te doen als die blinde, die ziende geworden was/ Luc. XVIII: 43; hij verheerlijkte God/ en al het volk als ze zagen/ dat hij genezen was/ gaven Gode lof. En als die kreupele genezen was/ die aan de poorte des tempels zat en bedelde/ heel de ſtad liep te zamen/ Hand. III. Als God een menſche in 't harte grijpt/ moet men verbaasd ſtaan ſchreeuwen/ en zeggen: is dat Manasse! is dat die verloren zoon, die daar zoo uitliep in overdadigheid! Dan moet men zeggen/ is dat die Saul, die zoo moord en vervolginge blaasde tegen het volk van God! is dat diezelfde man! Dan moet men zeggen/ is dat diezelfde moordenaar, die daar zoo in het veld lag en loerde op bloed! Valt hij daar nu zoo in voor een man die met hem gekruist wordt! Dan moet men zeggen/ is dat die doorn! is dat die distel! is dat dat zelfde menſch! wel ja het/ maar God heeft het heel en al omgekeerd; hoe is 't geſchied? Door een mirakel van zijne hand: Hij roept de dingen die niet en zijn, alsof ze waren; Hij doet het licht schijnen in de duisternisse. De God Israëls doet wonderen. Dat is 't/ dat Gods Geest door den Propheet spreekt: God zoude zijne dienaars en de brome menſchen zenden onder de wilde Heidenen; men zou zeggen/ als ze er met het Euangelium der genade kwamen/ zij zouden verſcheurd worden; maar in plaatſe van dat/ als zij zoo uittrokken, zij wierden van Gods Geest voortgeleid in vrede. Men mogt denken/ zij zullen geen ingang vinden/ de zake zal daar niet gaan; maar zij wierden met toejuichinge ontvangen/ met eene toegenegene blijdſchap: De bergen en de heuvelen zullen geschal maken. Hoe kwam het dat die woeste Heidenen het Euangelium aannamen/ en dat ze er zoo vrolijk over waren? Het zoude door den Heere geſchieden; de God Israëls zoude onder hen wonderen doen; daar zoude eene zigtbare en taſtelijke veranderinge komen; hun ganſche hart zoude worden omgekeerd/ gelijk als een doorn die een denneboom wordt/ en een distel die een mirtenboom wordt.

In onzen teksi hebben wij drie stukken:

I. Hoe Gods dienaars het vonden onder de Heidenen? Zij waren vol doornen en distelen.

II. Wat er gewerkt wierd onder die doornen en distelen? Zij wierden veranderd.

III. Op wat wijze die verandering geſchiedde/ en wie er zijne hand in zoude hebben?

I. Wat het eerste aangaat/ als de dienaars onder de Heidenen kwamen/ hoe vonden zij het onder die woeste menſchen? Eene woestijne,

daar

daar 't al woeſt en wild iſ; Zij vonden ze als doornen en distelen. Waarom worden de Heidenen en alle onbekeerde menschen vergeleken bij doornen en distelen?

Eerst. Omdat de zondaar zoo wild iſ in zijnen aard/ en zoo woest in zijne maniere van leven en zeden/ Rom. I: 29, Vervuld zijnde met alle ongeregtigheid, hoererije, boosheid, gierigheid, kwaadheid; Vol van nijdigheid, moord, twist, bedrog, kwaadaardigheid. Zij leefden in Sodomitische gruwelen, en in alle andere zonden. Daarom zegt Paulus van de bekeerde Heidenen, dat zij te voren een wilden olijfboom waren, Rom. XI: 17. Daarom wordt de zondaar ook vergeleken bij de allerwildste beesten, als bij den wolf, een luipaard, een leeuw, enz. Jes. XI: 16. En bij de wilde en woeſte aarde, die doornen en distelen voortbrengt en vervloekt iſ/ Hebr. VI: 8. God zeide Gen. III: 17. Het aardrijk zij om uwentwille vervloekt. Ook zal het u doornen en distelen voortbrengen. Zoo iſ het ook met een' zondaar/ hij ligt door de zonde onder den vloek. Zij worden genoemd kinderen der vervloekinge, 2 Petr. II: 14.

Ten tweede. Doornen zijn ook zeer voortzettende en vermenigvuldigende. Zoo was het met die wilde Heidenen en met alle onbekeerde menschen; zij overliepen als het ware de geheele wereld; De geheele wereld ligt in het booze; zoodat we mogen zeggen/ die doornen en distelen maken het grootſte getal uit; die menſchen maken dat de wereld iſ als de akker des luiaards, daar distelen in opſchoten/ en die met netelen bedekt was.

Ten derde. Doornen en distelen zijn uitermate stekelachtig, kwetsende en weedoende als men er mede omgaat; men dient wel voorzien te zijn met ijzeren handſchoenen als men er mede omgaat. Men dient ook wel voorzien te zijn om met een onwedergeboren menſch om te gaan; wat likwetſen ze een godzalig menſch/ Ezech. XXVIII: 24. Wat zijn ze een weedoende distel; de beſte van hen iſ als een doorn, Micha. VII: 4. Het iſ of ze er toe geboren zijn om ſmarte en wee aan te doen; Zij zullen tot doornen in ulieder oogen wezen, en tot prikkelen in uwe zijden, zegt God/ Num. XXXIII: 55. Wat likwetſen ze een godzalige wel met hunne tongen en daden/ zoodat er wel van mag gezegd worden/ gelijk van de bruid in het Hooglied, Hap. II: 2, Gelijk eene lelie onder de doornen, alzoo is mijne vriendinne onder de dochteren.

Ten vierde. Een doorn iſ onhandelbaar en stijf; zoo iſ een natuurlijk mensch ook; hoe voorzigtig moet gij ze beſtaffen/ of gij krijgt een ſteke. Ezech. II: 8 zegt God: Menschenkind, en vreest niet, hoewel wederwilligen en doornen bij u zijn, en gij in 't midden van schorpioenen woont.

Ten vijfde. Doornen en distelen, wat zijn ze aan malkanderen vast; zij hangen aan malkanderen als likſen; zoo iſ het met de godloozen ook: zij zijn aan een met onverbreekelijke banden; zij zijn in malkanderen gevlogten als doornen, Nah. I: 10.

Ten zesde. Doornen en distelen zijn onaanzienlijk en veracht. De godloozen zijn ook van niemand geacht; en wozden ze geacht/ het is gedwongen/ en al zuchtende. Hoe geacht dat zij ook in de wereld zijn/ zij zijn nogtans veracht in de oogen dez vromen, Ps. XV: 4. Ja/ God zelf veracht haar beeld, Ps. LXXIII: 20.

Ten zevende. Wat zijn doornen en distelen ook uitezmate hazd. Zoo is het met den zondaar: men diende wel een hazden hamez te hebben om een indzuk op hem te maken; zij hebben een' stijve nekke en harde zenuwen, Ezech. II: 4. Een hard harte, Jes. XLVIII: 4.

Ten achtste. Doornen en distelen, hoe krom en averegts zijn ze. Zoo is het met den zondaar: wat begrijpen ze de dingen verkeezd; wat zijn ze bezkeezd in hunnen wil en oozdeel/ in hunne haztstogten/ en in hunne tonge; zij hebben kromme en slomme paden. Zij wozden genoemd een krom en verdraaid geslachte, Phil. II: 15.

Ten negende. Doornen en distelen beletten den gzoei van het goede kzuid; de zondaar ook. ô Zij staan een kind Gods tegen: zij beroven hem van zijnen gzoei en sap; en tzekken het zelfs naar zich.

Ten tiende. Een distel en een doorn, zij mogen nog zoo weelderig gzoeijen/ zij zullen evenwel niet eeuwig duren. De hovenier komt op zijn land/ hij trekt ze er uit/ en steekt ze in bzand. Zoo zal onze God met de godloozen ook doen: zoo zij doornen en distelen blijven/ God zal ze uitroeijen, Hij zal ze met onuitblusschelijk vuuz verbranden.

Ten elfde. Doornen en distelen, wanneez zij verbzand wozden/ wat een geknetter en wat een geraas houden ze; zoo ook de godloozen/ als God hen booz eeuwig in bzand zal steken door zijnen toozn/ hoe zullen ze schzeeuwen en bloeken tegen den Heere/ en Hem lasteren/ als ze hunne tonge zullen kaauwen van pijne in dat onuitblusschelijk vuuz.

II. Nu komt de Heere/ en die zegt tegen zijne knechten/ gaat met mijn Woozd onder die doornen en distelen. En wat zou er gebeuren? voor een' doorn zal een denneboom opgaan, en voor een' distel een mirtenboom. 't Is te zeggen/ booz middel van de verkondiging deez Woozds zoude er eene wondezbare bezanderinge komen; in zulke landen/ daaz te voren niet dan doornen en distelen gzoeiden/ daaz niet andezs als onbeleerde en onheilige menschen waren/ daar zouden nu denne en mirteboomen booz den dag komen; zulke menschen/ die te voren onbzuchtbaar en tot alle goed wezk onbekwaam waren/ die zouden bzuchtbaar wozden/ en als schoone boomen opwasschen/ nadat zij booz den H. Geest zouden vernieuwd en wedezgeboren zijn. God zoude onder allezlei staten en rang van menschen zoo wezken/ dat ze bekeezd en waazachtig verandezd wiezden/ zoodat men zoude kunnen zeggen/ in plaats dat ze doornen en distelen waren/ zoo zijn ze denneboomen en mirtenboomen gewozden.

A. Waaz-

A. Waarom wordt een bekeerd mensch bij een denneboom vergeleken? Let er eens op; spant u eens wat in/ zoo gij lust hebt.

A. In het gemeen. De denneboomen, wat zijn ze aanzienlijker als een doorn! zij zijn schoon en heerlijk; zoo is ook een bekeerd mensch; is hij niet heerlijker als hij te voren was? Is een regtvaardige niet voortreffelijker als zijnen naasten? God legt op hen zulk een glans/ dat men moet zeggen/ dat zijn de heilige en heerlijke in den lande; al mijn lust is tot hen/ zegt God.

B. Dat is zoo in het gemeen, waarom dat ze bij een denneboom vergeleken worden. Maar wat is het nu in het bijzonder?

Eerst. Daar is geen eene denneboom die van zelve gewassen is/ hij heeft een' planter; zoo is het ook met een' bekeerde: ô die bekeerde heeft zichzelven niet bekeerd/ maar de groote God is er de planter van: zij zijn eene plantinge des Heeren, Jes. LXI: 3. Hij maakt de woestijne tot een vruchtbaar veld. Een koning stelt in zijn' lusthof kastanjeboomen, beuke- en busboomen, en allerlei aangename planten. En is een boom groot/ en komt er vrucht aan/ hij zegt/ dat is mijn gewas, dat is de boom dien ik geplant hebbe. De Heere Jezus zeide: Alle plante, die mijn hemelsche Vader niet geplant heeft, zal uitgeroeid worden, Matth. XV: 13.

Ten tweede. Een denneboom heeft ook zijn eigen grond daar hij op groeit; hij kan niet overal groeijen daar men wil; hij moet een waterachtigen grond hebben/ door welkers sap hij groent/ en in het leven bewaard wordt; zoo is het met een uitverkoren en bekeerd mensch ook. En welk is zijn grond? de voorhoven des Heeren, Ps. XCII: 14, Die in het huis des Heeren geplant zijn, dien zal het gegeven worden te groeijen in de voorhoven onzes Gods. Zij zullen vet en groen zijn. Zij kwelen als ze buiten den berg Sions zijn; ô Zij kunnen het niet houden in den grond der godloozen/ dan kwelen ze en zij gaan achteruit: zij kiezen lieber een dorpelwachter te zijn in het huis des Heeren, als te zijn in de tenten der godloozen. Joseph kwijnde aan het hof van Pharao, Mozes kwijnde aan het hof van Egypte. ô Zij moeten een regten grond hebben/ dan groeijen zij gulzig.

Ten derde. De denneboomen zijn van eene uitermate groote lengte, Ps. CIV: 17, Des ooijevaars huis zijn de denneboomen, zij maken hun nest in den kruin en top van den denneboom. Een bekeerde, wat groeit hij hoog op; hij bedenkt de dingen die boven zijn; zijn wandel is in de hemelen. En zij hebben geen ruste voor dat ze hun kruin in het paleis van God steken. Wat heeft een geloovige altemets een schoonen hen elvaartsdag! hij wordt opgetrokken tot voor den troon des Heeren! Paulus zeide/ ik kenne een menschе/ die opgetrokken is geweest in het paradijs Gods/ 2 Cor. XII: 4. Zij zijn als de arend, die boven den rook

van de wereld heenvliegt: zoo doet een kind van God ook: zij zijn heilige der hooge plaatsen, Dan. VII: 18. Zij zoeken de dingen die boven zijn, Col. III: 1. Zij kunnen zeggen: Onzen wandel is in de hemelen, Phil. III: 20. Zij zien de zienlijke dingen niet aan/ maar de hemelsche. De zienlijke dingen raken uit het oog.

Ten vierde. De denneboomen, zeggen ze/ dat de takken doorgaans door malkanderen kruiswijs zijn. Is een bekeerde ook zoo niet? Zijn ze niet doorgaans met kruis en druk? De duivel legt het op de godzaligheid altijd toe. Zij zijn er ook best in staat toe om een kruis te dragen; hoe meer kruis zij hebben/ hoe hemelscher dat ze dikwijls zijn.

Ten vijfde. Dat niet alleen/ maar de denneboomen hun loof is uitermate groen, vermakelijk en sierlijk; zoo zijn de bekeerden ook: Ik zal haar zijn als een groenende denneboom, zegt God/ Hos. XIV: 9. Als God in de verbruddinge met zijne kinderen is/ dan zijn ze als een groenende denneboom om u in te vermaken. Wat is een kind Gods sierlijk! hoort gij ze eens bidden of schreijen, ziet gij ze in hunne geloofsoefeningen, ziet gij ze eens met hunne kinderen op de knieën/ ziet gij ze eens een verbond maken/ en zeggen: Ik en mijn huis, wij zullen God dienen; wat staan zij dan sierlijk! ja/ wat hebben zij een schoon loof tot in hunnen ouderdom toe; wat zijn ze schoon in hun sterven; zij dragen bruchten die vet en groen zijn/ zij zijn als een boom aan waterbeken, welkers blad niet afvalt, Ps. I: 3. Zij verliezen hun luister niet tot op hun doodbedde; wat is er dan nog sap van genade in hen. Ja/ komen ze voor 't gerigte, zij staan daar vol loof. Uit de vruchten van hun geloove wordt hun eene kroone geblogten en op hun hoofd gezet/ tot Gods lof en eere. En de Heere prijst ze dan over hunne schoonheid en heerlijkheid.

Ten zesde. De denneboomen kunnen een storm uitstaan. Wat een diepen wortel hadden ze in den berg Sions geschoten. Zij stonden vast/ wat stormen daar kwamen Hebben Gods kinderen in dien berg Sions, den Heere Jezus, wortel geschoten/ al vallen de plasregenen/ en al waaijen de winden/ en al slaan ze tegen hetzelve huis aan/ zij blijven staan; hun harte is wel ondersteund met genade/ Ps. CXII: 8. Zij zijn standvastig, onbeweeglijk, 1 Cor. XV: 58.

Ten zevende. De denneboom zijn boomen/ die de koningen gebruiken om zich daarmede te vermaken: zij gebruiken ze in hun paleis tot sieraad en vastigheid. Zoo zijn Gods kinderen mede een pilaar in Gods huis/ Gal. II: 9. Zij zijn tot sieraad van de kerke. Bezie gij de kerke eens in de steden en dorpen/ hier en daar ziet gij er een door den hoop heenschijnen

B. Gij zult zeggen/ wij zien nu wel/ dat de bekeerde menschen bij denneboomen mogen vergeleken worden; maar waarom wordt een men-

menſche/ die te voren godloos was/ als hij veranderd wordt/ bij een' mirtenboom vergeleken?

Eerst. Eene mirte is van eenen liefelijken reuke; zoo is een menſche die God vreest/ hij is overal welkom; als een goddelooze in tijd van nood naar iemand omziet tot zijne hulpe/ het is naar zoo een; Paulus zeide: Wij zijn Gode eenen goeden reuk Christi, 2 Cor. II: 15. Daar gaat eene liefelijke reuk van hun geloove/ van hunne belijdenisse en van hunne godzaligheid. Zulke menſchen hebben ook een' goeden naam, die beter is als welriekende olie.

Ten tweede. Een mirtenboompje is niet alleen liefelijk, maar geſcheurd en geplukt zijnde/ zoo ſpruit er klaar ſap uit; als mij het durkt/ zoo komen er traantjes klaar water uit. Zoo is het ook met de bekeerde menſchen; als God hun harte ſcheurt/ de tranen liggen op hun aangezigte; worden ze geſcheurd door de vervolginge/ dan komen er veel druppeltjes bloed uit; ja worden ze gedurkt door tegenloop/ het ſap loopt er uit. Mijn sap wordt veranderd in zomerdroogte, zeggen ze.

Ten derde. Eene mirte ſtaat gemeenlijk in diepe plaatse, in eene diepe valleije; Zoo is 't met een bekeerd menſch ook/ al is hij als een denneboom, hij groeit evenwel in de laagte ook/ hij groeit in nederigheid. Wat hebbe ik/ dat ik niet ontvangen hebbe? zeggen ze: Houd toch uwen knecht terugge van trotſchheden. Zij hebben een nederigen geeſt/ zij zijn ook uitwendig nederig; zij hebben ſomtijds niet veel/ 't is diſtwijls een arme Lazarus, die zijn brood moet bedelen/ en op de milddadigheid van anderen moet leven.

Ten vierde. Eene mirte is ſierlijk, zoodat er elk naar ziet/ om die in zijnen hof te hebben/ om die te vereeren; zij wordt zoo hoog geſchat. Zoo is 't met een kind Gods ook. De cipier hadde Joseph zoo gaarne in zijn huis/ Darius hadde Daniël zoo gaarne aan zijn hof. Wat zorgde David dat ze in zijn hof mogten wezen/ in den 101ſten Pſalm. De goddeloozen mogen ze uitwendig drukken/ maar zij moeten er toch inwendig ontzag voor hebben. Daar is geen volk/ daar zij meer ontzag voor hebben. Herodes had zulken ontzag voor Johannes. Zoo gaat het nog/ die hem regtuit als een verandered menſche toont/ zij hebben zulken ontzag.

Ten vijfde. Eene mirte is altijd groen, wat harre winter dat het is/ als het alles verſtensd ſtaat/ is de mirte nog groen. Zoo is 't met een kind Gods in de verdrukkinge ook/ en in den tegenſpoed; hun godzalig aanzien dat zij voor den invloed van 't genadeſap des H. Geeſtes vertoonen/ dat blijft. Dit alles, kunnen ze zeggen/ is ons overgekomen, nogtans hebben wij uwer niet vergeten, noch valſchelijk gehandeld tegen uw verbond, Ps. XLIV: 18.

Ten zesde. Eene mirte heeft dat eigen/ dat hij gaarne in een' voch-

tigen grond ſtaat/ daaz watez in ig. Een beſteezde ook. Ach! het water der genade daar moet hij bij gzoeijen/ gelijk alz er Jer. XVII: 8 ſtaat. Zij zijn alz een boompje dat ſtaat aan de waterbeken, zij ſpzuiten uit alz een wilge aan de wateren.

Ten zevende. Eene mirte kan ligt van de beesten vertrapt wozden. Zoo ig 't ook met Godz kinderen; zoo het de Heere niet verhindezde/ elk zoude hen bezſchoppen en bezt;appen. Daarom/ wat zag de Pzopheet Zacharia bij de mirten die in de diepten waren? Hij zag ez een man bij die het kwaad afkeezde; het ig de Heere Jezus. Hij bidt booz hen/ Hij bewaart ze/ dat niemand hun geen kwaad doet; blijft ez af/ zegt Hij/ en taſt ze niet aan.

III. Nu zult gij zeggen/ hoe geſchiedt dat/ alz God een doorn tot een denneboom maakt/ en een diſtel tot een mirtenboom? Wat doet God dan? Geliefden/ dat ig een wezk/ dat ik en gij in onz leven moeten onderbonden hebben. Men kan wel bevatten/ hoe dat ig/ alz een doorn tot een denneboom, en een diſtel tot een mirtenboom gemaakt wordt/ en dat een beſteerde daaronder afgeſchaduwd wozdt. Maaz wij moeten zien/ of gij en wij van een doorn tot een denneboom, en van een diſtel tot een mirtenboom gewozden zijn; ik en gij moeten die veranderinge onderbonden hebben/ of God zal onz bezbzeken en bezbzanden. En zoo moeten we dan gaan zien/ hoe die bezanderinge geſchiedt; wat doet de Heere/ alz Hij die bezanderinge zoo zigtbaar maakt?

Eerſt. Hij komt met het Woozd/ en dat zegt: volk/ gij zijt van nature wilde en goddeloozе doornen en diſtelen; het Woozd ſlatteert niemand; het Woozd zegt/ gij beſlaat onnuttelijk de aazde/ gij zijt onwijs, ongehoorzaam, dwalende, Tit. III: 5. Wat een onbuigzamen/ hazden en hzommen hazte hebt gij! Of men 't hooren wil/ of niet/ God ſtatteert niemand.

Ten tweede. Dan komt God nabez/ en Hij maakt dat de conſcientie haaz wezkt doet/ gij kunt niet zonder conſcientie zijn; alz gij er op merkt/ zij begint te woelen en te malen/ zij ig bezſchzikt; daaz leeft geen een menſche zondez conſcientie, die zegt/ dat de bezoldinge dez zonde de dood ig. Alz ze hebben hooren pzediken/ zij doet haaz wezk/ en zij zijn ez booz bedaard/ dat ze zien/ dat ze booz hunne bezbloekte nature een bezbloekt menſch geworden zijn.

Ten derde. Dan komt God/ en die bzengt ze zoo klaar booz de oogen zijne gzoote langmoedigheid/ dat Hij hen bezdzaagt/ ja/ van hunne geboorte af/ en al den tijd in dewelke zij doozmachtig geleefd hebben. Ik hebbe in al dien tijd in mijne langmoedigheid alleg obezzien/ zegt God/ en Mij niet onbetuigd aan u gelaten. Wat al dzuppelg/ ja plaſregens van zegeningen hebbe Ik wel op u laten vallen/ alz gij nog een doorn waz; Ik liet mijn zonne opgaan obez de goe-

den

den en kwaden: wat al bezwaarlykheden hebt gy toen wel genoten!

Ten vierde. Dan komt God/ en die zegt/ ziet gy myn regt wel? Zoude Ik niet regvaardig zyn geweest/ toen gy onnut de aarde besloeg/ als Ik u met de byle van myne oordeelen uitgekapt hadde/ en als Ik u al lange in brand hadde gestoken? Waart gy niet waardig/ dat Ik u tot een exempel van een geheele stad gesteld hadde? dat eene geheele stad gezegd zoude hebben/ God heeft dien doorn uitgeroeid?

Ten vyfde. Dat leven dat ze als een doorn geleid hebben/ begint zyne achtinge te verliezen; bloeken/ onkuisch/ goddeloos leven/ ongodsdienstig te zyn/ daar hebben ze geene achtinge meer voor.

Ten zesde. Hoe zyn ze over hun voryg leven gesteld? Heere/ zeggen ze/ ik ben zoo beschaamd; ik walge daarvan/ ik treure daarover/ ik belyde het voor U/ dat ik zoo een leven geleid hebbe/ ik sta daarover verwonderd en verlegen/ ik weet geen raad; ik zie dat geen een schepsel raad weet; ik zal/ terwyl ik nog kan/ zoo niet meer leven; ik moet er van af/ het kost wat het kost/ al kostte het myn naam en goed/ ik kan zoo goddeloos niet meer leven/ noch my met een burgerlyken wandel meer tevreden houden.

Ten zevende. Dan komt God hen bewerken/ en Hy opent ze het hart/ en zy hooren dat er een genadig pardon in den Middelaar is/ en hoe goedertieren en getrouw dat Hy is in zyne beloften/ en dat Hy meer zullie doornen en distels, als zy zyn/ gered heeft; daar zien ze de exempels van/ zy hooren ze spreken/ zy verkeeren daarmede; Gy zyt een God/ zeggen ze/ die menigvuldig vergeeft.

Ten achtste. Daarop vindt gy dit/ dat ze naar den Heere loopen/ als een wormpje kruipen/ en worstelen om genade; zy vlieden naar Jezus/ zy houden Hem vast/ zy wagen het met Hem/ zy vertrouwen op Hem/ zy eigenen Hem aan zichzelven toe/ en zy zeggen: ach! Gy zyt myn Heiland.

Ten negende. Dan zeggen ze/ nu moet ik voortaan en gedurig een leven van eenen anderen aard leiden; ik ben die zelfde man/ vrouwe/ jongman/ of jonge dochter niet meer; die te voren toornig was/ is nu zachtmoedig; die onkuisch was/ is kuisch; die onregtvaardig was/ is heel conscientieus; dien hy te voren zocht te verleiden/ die brengt hy nu naar de kerke; te voren was hy ongodsdienstig, nu geheel godsdienstig.

Ten tiende. Voor het laatste. Zoo een kruipt op zyne knieën als een wormpje in dankzegginge voor God/ dat Hy hem zoo verandert heeft/ en hy verhaalt/ waar God het werk begonnen heeft/ en hoe Hy het voortgezet heeft/ hoe God hem heeft doen doorzeken; en hy dankt God dat Hy hem bekwaam gemaakt heeft/ om deel te hebben in de erve der heiligen in het licht. Ach Heere/ zegt hy/ doet het groeyen! ach Heere/ doet het bestendig zyn.

Nu

Nu zult gij zeggen: wie wzochten dat/ de Apostelen of de bekeerden? Ach neen! 't komt van God; gaat/ pzedikt/ zeide God tegen de Apostelen/ en Hij wzocht mede met teekenen en wonderen door de kzacht van den Geest; zoo zien wij/ dat God de oorzaak van 't geheele wezk was/ God was er in te zien/ en zoo komt Hem de naam toe; Hij kzijgt ze ook van de Pzedikanten en van de gemeente; zij zeggen: Wij dragen den schat in aarde vaten. Dat zullen wij in 't vezvolg zien; het zoude den Heere wezen tot eenen naam en tot een eeuwig teeken, dat niet uitgeroeid zal worden.

Mogt er in ons land ook zoo eens een hemelsche plantazie gezien worden! Dat had plaats in de eerste Christen-kerke, als God die door teekenen en wonderen ging vooztzetten. In Johannes tijden kwamen de soldaten, en zeiden: En wij wat moeten wij doen? en de Heere maakte die doornen tot denneboomen. In Christus tijd zag men een Mattheus en een Zachéus, en meer andere tollenaren en zondaren/ die openlijk uitkwamen/ al tot vezbuitinge van dezen telgt. Wat hadden de Apostelen een opgang/ als ze eezst in hunne bedieninge kwamen? Van 't slechtste slag wiezden er ook bekeezd. Hand. XIX, daar had gij een hoop toovenaars, die bekeerd wierden/ en die bekeerd waren/ bragten hunne tooverboeken op de markt/ en vezbrandden ze openlijk Paulus zegt/ 1 Cor. IV: 10, 11, gij waart eertyds overspelers, hoereerders, dronkaards, afgodendienaars, maar nu zijt gij afgewasschen en geregtvaazdigd. In deze Heidensche landen heeft God zijne kerke groot gemaakt/ en hoe veel duizend doornen zijn er tot denneboomen gemaakt. Wat zijn er in deze stad al velen geweest? Ja/ wij mogen tot roem van God zeggen/ dat er niet een jaar in deze stad doorgaat/ of daar wordt nog al een doorn tot een denneboom gemaakt. Wij mogen tot roem van den Heere zeggen/ dat er niet een jaar doorgaat/ of daar doen er zich nog al op/ daar wij het van wachten dat ze tot denneboomen zullen gemaakt wozden; ja/ wij mogen tot roem van God zeggen/ dat Hij de allezsnoodste wel voor onze oogen in 't harte gezepen heeft/ daar het niemand van gedacht hadde; zulke onhandelbaren/ die men niet te na mogte komen; die u liever geslagen zouden hebben/ als dat ze naar u zouden gehoozd hebben/ zullen/ die als een weggeworpen kind op het veld lagen/ daar men 't van opgaf/ daar de ouders noch niemand raad mede wisten/ hoe wondezlijk zijn ze vezanderd in denne- en mirtenboomen!

Maar/ schoon wij dit/ tot roem van God omtrent sommigen mogen zeggen/ hoe menige doornen zijn er evenwel nog in de stad/ zij is als de akker der luiaards; hoe veelen zijn er strikelachtig/ onhandelbaar/ onsierlijk; zij zijn de plaatse niet waardig daar ze staan. Zij hebben tien/ twintig en meer jaren doornen en distels geweest/ en

zij

zij zijn nog doornen en distels; en die geestelijke regen van het Woord valt op hen/ zoowel als op anderen; zij blijven al doornen; zij hadden nog wel genoegen in 't predikken; maar zij bleven al doornen; al worden ze op een ziekbedde gelegd/ zij blijven al doornen. En hoe menige is 't een doorn in 't vleesch, als er iemand bezanderd woordt in zijn huis/ al was 't een kind of dienstbode; of als hem iemand bezanderen wil. Hoe menige bezanderen/ maar 't is onbedacht en onstandvastig: Hoe menige hinken er op twee gedachten; en die zijn bij God/ noch bij de wereld niet aangenaam. Hoe menige denken dat ze van doornen in denneboomen veranderd zijn/ omdat ze wat beschaafder zijn als te voren. Om u niet te bedriegen/ hieraan kunt gij het weten/ of gij van een doorn en een distel in een denne- en myrtenboom bezanderd zijt:

Eerst. Zoo gij 't geworden zijt/ zult gij onderscheid kunnen maken tusschen menschen en menschen.

Ten tweede. De doornen zullen u leelijk en afschuwelijk voorkomen: bij zulken kunt gij het niet harden.

Ten derde. Gij zult zoeken op de doornen te werken; occasie of geen. Ach! mogt ik maar merken/ zult gij zeggen/ dat de Heere in hen werkte; en het wijf zal op den man/ en de man op het wijf gaan werken; en de ouders op de kinderen; ach! mogte ik het in u zien/ zult gij zeggen.

Ten vierde. Daar zal iets in u gekomen zijn/ dat te voren niet in u was: die u te voren achtten/ zullen u nu verachten/ bespotten en haten; of zij zullen u ontzien; daar begint dan iets in u te komen/ dat zij/ die u te voren wel zetten mogten/ u nu daarom haten.

Ten vijfde. Daar komt iets in u/ waarom Gods kinderen liefde voor u gekregen hebben. Daar is iets in u/ zeggen ze/ dat onze liefde lokt; en gij begint te zeggen/ ach Heere! ik wil liever mijn oud gezelschap missen als uwe liefde/ en uwe kinders liefde.

Ten zesde. De verandering zal u zoo dierbaar wezen.

Ten zevende. De doornachtige eigenschappen zullen zoo niet meer in u te vinden wezen; maar de eigenschappen van de denneboomen en de myrtenboomen: gij zult sierlijk/ aangenaam en nuttig wezen. En gelijk gij in de hoogte zult groeijen/ zoo ook in de laagte, in de nederigheid. Is dit alles aan u gebeurd of niet? durft gij wel antwoorden? Zoudt gij naar waarheid niet moeten zeggen/ ik ben nog een oude doorn. Misschien zegt gij/ ik zal het mij in 't minste niet aantrekken/ of zoo gij nog eenigzins redelijk zijt/ zoo zult gij zeggen/ ik weet het niet; ik durve het niet zeggen/ wat ik ben. Duzft gij het niet zeggen? wel wij zeggen:

Eerst. Gij zijt zulken onwaardigen schepsel voor God als een doorn zoo veracht zijt gij bij God en menschen.

Ten tweede. Indien gij niet bekeerd en wordt/ dan zijt gij eene pegte door de werelt/ een vloek/ en nabij het verderf.

Ten derde. Gij zijt onder den vloek des Almagtigen; gij zijt vervloekt in uw eten en dranken; en in uw uitgaan en in uw ingaan. God zal zeggen/ daar gaat die vervloekte! Ligt gij op uw krankbedde/ en sterft gij/ God zal zeggen/ gaat/ ziet naar dien vervloekte. Moet gij door 't gerigte komen/ uw vonnis zal wezen: Gaat weg, gij vervloekte! ja/ met ziel en ligchaam zal uw deel wezen/ als dat van de ranken buiten den wijnstok; en van de doornen die verbrand zullen worden.

Gij zult zeggen/ ik beken/ ik ben een doorn, maar of ik het blijven zal/ dat weet ik niet. Ik weet dat ook niet/ maar dat weet ik/ zoo lange als gij een doorn zijt/ gij staat zoo heerlijk in de kerke. Een doorn in 't hof van een' koning is heerlijk: gij heeft onder zoo vele hartelijke bedieningen/ en gij blijft evenwel een doorn; ach! hoe schandelijk is dat! Zijt gij een' doorn, gij zijt voor uzelven zoowel strafwaardig als voor een ander. Maar God heeft nog: Hij kan u tot een' denneboom maken: uit steenen kan Hij Abraham kinderen verwekken. Hij zouoe u van dage wel tot een' denneboom kunnen maken. Alle Gods kinderen zijn ook doornen geweest; zij waren het niet waardiger als gij. Ach zondaar! mogt hij nog verandert worden eer God met zijne oordeelen komt! Ach zondaar! neemt het toch waar/ eer het te laat is! Ach! waart gij verandert/ gij waart zoo verachtelijk niet meer.

Gij zult zeggen/ wat wilt ge dan dat we doen? Dezen raad geven wij u:

Eerst. Verbeeld u dikwijls dat gij bekeerd of onbekeerd zijt/ dat gij zalig of rampzalig zijt/ dat gij naar de hel of naar den hemel moet.

Ten tweede. Gelooft dat gij van nature een' doorn zijt/ en dat gij veranderd moet worden/ en het uzelven niet doen kunt.

Ten derde. Gedenkt/ dat de middelen, die Gods Geest gebruikt om menschen te veranderen/ zijn het lezen en hooren van Gods Woord; derhalve moet gij de onderlinge bijeenkomsten niet nalaten; gij moet niet nalaten het lezen van het Woord in uwe huizen; en dat moet gij al biddende doen.

Ten vierde. Als gij naar de kerk komt/ zegt dan/ ach! mogt dit het middel van mijne verandering zijn! Mogt dit de predikatie en Predikant zijn/ waardoor ik bekeerd zal worden! Gaat gij uw leven wel zoo naar de kerk toe? Als gij er zit/ zegt dan/ wat zal er van dezen dag worden? Zal ik al weder dezelfde blijven? ach Heere/ is er niet een zegen voor mij?

Ten vijfde. Dien raad geven wij u/ dewijle God zijnen Geest wil geven aan die Hem daarom bidden; bidt dikwijls/ ach Heere! mogt Gij uwen Geest geven in 't binnenste van mij! ach Heere! en werpt

mij

mij toch niet van uw aanschijn! En wacht dan langs zulkke middelen; gij zult niet te vergeefs zoeken; want daar staat: De tot Mij komt, zal Ik geenszins uitwerpen.

Zegt iemand / ik hebbe het gehoord/ ik denke/ dat God mij van een' doorn een denneboom gemaakt heeft. Zoudt gij dat mogen denken? hebt gij daar grond toe? Kent gij alle de veranderingen die wij genoemd hebben? Zegt gij/ ja? wel verwondert u; staat voor den Heere stille: Hij had u kunnen voorbijgaan. Heeft God u uit het noorden van de helle getrokken/ verneder u dan over al de doornachtigheid, die gij getoond hebt. Weegt zeer klein voor God; Zegt/ wat was ik doode hond/ dat God naar mij omzag/ daar Hij zichzelven had kunnen verheerlijken met mij in de helle te werpen! Koemt zijne liefde/ en wacht dan dat God u nog eens veranderen zal van onvolmaakt in volmaakt; als Hij u verplanten zal uit den hof van zijne kerke in het Paradijs der heerlijkheid/ om deel te hebben aan den boom des levens.

Ik sluite met te zeggen: Zalig zijn ze, die zijne geboden doen, opdat hare magt zij aan den boom des levens, en zij door de poorten mogen ingaan in de stad.

AMEN.

VIER EN TWINTIGSTE
PREDIKATIE,

OVER

JES. LV: 13.

Ende het zal den HEERE wezen tot eenen Name, en tot een eeuwig teeken, [dat] niet uitgeroeid zal worden.

Wij lezen/ Prov. XVI: 4, De HEERE heeft alles gewrocht om zijns zelfs wille. Dat is geen klaad in een menschе/ die een wezelmeester is/ dat hij een stuk wezk maakt om tot zijne eere te toonen wat hij kan; en is 't in een menschе niet te misprijzen/ 't is in onzen God ook niet te misprijzen dat Hij een wezk maakt tot zijnen lof en heerlijkheid. En is er een wonder stuk wezk dat God gemaakt heeft/ het is de mensch; die is het hoofdstuk van de wegen Gods. God schiep den menschе naar zijnen beelde/ Gen. I: 26, en Hij hing hem in de wereld op als eene schilderije van zijne schoonheid en heerlijkheid; maar door de zonde ontbreekt de menschе in zijnen pligt/ en hij eert God niet daar hij toe gemaakt is. Maar God heeft evenwel middelen/ waardoor Hij aan den zondaar verheerlijkt wordt; zelfs aan den hardnekkigsten zondaar/ daar verheerlijkt God zich aan in regtveerdigheid: God verheerlijkt er zich aan/ dat Hij hem bewaart tot den dag des klaads/ om gestraft te worden; ja/ God verheerlijkt er zich aan als hij naar de helle en 't verderf toe moet; dan wordt God heerlijkst gemaakt in zijne regtveerdigheid. Maar alle de menschen zijn niet zulke zondaars/ die in de zonde sterven zullen. Daar zijn ook vaten der barmhertigheid, uitverkorene vaten. Wordt God aan hen ook verheerlijkt? Ja/ door de genoegdoeninge en geregtigheid zijnes Zoons in hunne plaatse. De Zone Gods zeide in zijn leven op deze benedenwereld; Ik hebbe U verheerlijkt op der aarde, Joh. XVII: 4. En Joh. XII: 24 roept God/ dat Hij zijn' name verheerlijkt had/ en dat Hij het nog doen zoude. God verheerlijkt zichzelven door de bewerkingen des Geestes te geven in het harte van de uitverkorene en gekochte zondaren; daar komt die groote God met kracht in het harte; hoe wilt/ woest/ of hoe burgerlijk dat ook iemand is/ Hij werkt zoo/ dat dat schepsel wordt eene spruite zijner plan-

tin-

tinge, een werk zijner handen, waardoor Hij verheerlijkt wordt, Jes. LX: 21. Dan zegt God/ als Hij een menſche bekeert: Dit volk hebbe Ik Mij geformeerd, zij zullen mijnen lof vertellen, Jes. XLIII: 21. Dan zegt God: Gij zijt een uitverkoren geslachte, opdat gij zoudt verkondigen de deugden desgenen, die u geroepen heeft uit de duisternisse tot zijn wonderbaar licht, 1 Petr. II: 9. Als Gods Geest in 't harte werkt/ dan ziet men een' wonderlijken omkeer van zaken; dan ziet men mirakelen: de God Israëls doet dan wonderen/ die men niet begrijpen/ noch niet tellen kan. Als Hij doornen tot denneboomen maakt/ dan wordt Hij beroemd/ en Hij krijgt bermaardheid/ en een' grooten naam onder de menſchen/ en onder de engelen in den hemel. ô Zondaar! dat moet u en mij overkomen zijn voor onzen dood! Als gij die wonderlijke veranderinge niet onderbonden hebt/ zoo is 't alles met u maar schijn zonder zijn; Jacobs stemme en Ezaus handen; 't is dan al maar eene gedaante zonder wezen. Zoodra als iemand verandert is/ hij wil tot heerlijkheid van God zijn; maar een zondaar/ die niet verandert is/ als hij van genade mag hooren predikten/ dat kaat hem al wel aan; dan zoude zulken Predikant wel al zoo veel toeloop hebben als zijn Meester/ wanneer Hij de brooden uitdeelde: zij zouden hem dan wel koning willen maken. Maar als een Predikant daarop kaat/ dat men verandert moet worden/ dan is 't den zondaar al zoo pijnelijk als de regter-ooge uit te steken. Evenwel/ 't mag wezen zoo 't wil/ God kan anders niet verheerlijkt worden/ of daar moet een mirakel aan u geschieden; en dat kan niet aan u geschied zijn/ zoo gij God tot geene eere en zijt. Dat ziet men in onzen tekst: daar staan ze eerst als doornen en distelen, en zij worden denne- en myrtenboomen. Zulken veranderinge moet er komen/ gelijk als een doorn, die tot een denneboom, en een distel, die tot een' mirtenboom gemaakt wordt. Ik zegge dat den allerburgerlijkste zoowel als den allerwoeste; zijn geheele hart en gedrag moet anders zijn. Men mag denken/ wien zal men dat toepassen? wie zal dat werk doen? dat is niemand toe te passen als Mij/ zegt God: En het zal Mij tot een' naam zijn. Laatst zagen wij de mirakelen, de groote veranderingen; nu hebben wij het slot: Niemand kan dat doen als God; en daar het aan gedaan wordt/ die zijn onder het volk den Heere tot eenen naam en tot een eeuwig teeken.

I. Hebben wij te zien/ waartoe God de Heere zulken veranderinge werkt? het is om Hem tot een' naam en tot een teeken te zijn.

II. Hoe vast dat het werk is van die veranderde menſchen; het zal een eeuwig teeken zijn/ dat niet uitgeroeid zal worden.

I. Wat het eerste aangaat. Als een menſche zoo kastelijk verandert wordt/ hetzij dat het een boest of een burgerlijk menſche is/ als die doornen en distels die veranderinge krijgen/ waartoe is dat?

't Is tot eere van God, ombat ze tot zijns naams roem zouden wezen.

A. Het kan wel zijn/ dat hier gezien wordt op een gebruik in oude tijden.

1. Als ze een' boom planteden/ zoo sneden ze een' naam daarop/ om te toonen wie er de planter van was; en opdat niemand hem zich zoude kunnen toeëigenen. Zoo komt God/ en Hij zet zijnen naam en zijn beeld op die veranderde menschen/ en Hij eigent die veranderde menschen zichzelven toe: 't is mijn volk, zegt God; 't is mijn boom, zegt Hij/ opdat niemand in de wereld daar de handen aan slaan zoude.

2. De Heidenen hadden ook de gewoonte/ als ze een' boom planteden/ zij zetteden er een' naam van een' god op; daar zij mede te kennen gaven/ aan welken god die boom toebehoorde: en zoo hij denzelven deed groeijen/ dat ze hem daarvan een afgodsbeeld zouden maken. Zoo zouden die veranderde menschen doen: zij zouden zich naar Gods naam benoemen/ om te toonen wien zij toebehoorden: Jes. XLIV: 5, Deze zal zeggen: ik ben des HEEREN; en die zal zich noemen met den name Jacobs; ende gene zal met zijne hand schrijven: ik ben des HEEREN, en zich toenoemen met den name Israëls. Het zouden menschen zijn/ die hunne zielen aan den Heere overgegeven hadden/ Hand. XV: 26.

B. Wanneer wij lezen dat deze boomen den Heere tot eenen naam waren/ dan kan er ook gezien worden op zekere groote daden of werken die iemand doet of maakt/ waardoor hij beroemd en vermaard wordt. Neem eens/ als iemand eene stad inneemt, en veel volk slaat: wat zeide Joab tegen David? kom zelf voor Rabba, opdat/ als ik haar sla/ mijn naam over haar niet uitgeroepen worde/ 2 Sam. XII: 27, 28. Wanneer David met den kop van Goliath kwam/ wat een naam ging er van hem uit! Zij zeiden: Saul heeft zijne duizenden geslagen, maar David zijne tien duizenden, 1 Sam. XVIII: 7. Als de heldenstukken van Davids helden opgeteld worden/ 2 Sam. XXIII, zoo staat er: die had een' naam onder de drie; en die had een' naam onder de dertig. Zoo zoude de Heere God zich ook een' name maken door het veranderen van doornen en distels in denne- en myrtenboomen; elk zoude moeten zeggen/ dit is de vinger Gods; niemand doet het als de HEERE; niemand is er de oorzaak van als de God Israëls, die alleen wonderen doet; Hij doet het tot roem van zijnen name/ om te toonen dat Hij zulken genadigen, magtigen en goeden God is. Niet een menschje is er/ die verandert wordt/ of God zegt/ ziet nij het wel/ dat nij er zelf de werkende oorzaak niet van zijt? dat doe Ik/ opdat Ik een' naam daardoor zoude hebben Wanneer er een hovenier was/ die het onkruid wist te veranderen in goed kruid, wat een naam zoude er van hem uitgaan/ dat hij zulke wonderen en teekenen kon doen! Nu komt God/ en die zegt/ als Ik een hardnekkig zondaar verandere/ Ik doe het

tot

tot eere van mijnen name. Hoe zoude Gods naam daardoor verheerlijkt worden?

Eerst. Als die genadige boodschap van 't Euangelium onder de Heidenen kwam/ en de menschen daardoor bekeerd wierden/ alle de afgoden verloren hunnen naam en achtinge: zij wilden er niet eens meer van hooren; Jupiter, Mercurius en Baäl, daar zoude niet meer van gehoord noch aan gedacht worden; zij zouden zeggen: henen uit: weg met deze; zij zouden ze verwerpen. Men zoude dat geschreeuw niet meer hooren: groot is de Diana der Epheseren. De naam van alle die andere goden zoude vergaan; gelijk in dit land/ men denkt er als niet meer aan; zij moesten uit den weg/ zij verloren alle hunne achtinge.

Ten tweede. Die veranderde menschen zouden den dieënigen en waarachtigen God maar alleen achten en vereeren; zij zouden tegen malkanderen zeggen/ wij zien/ dat God een werk werkt dat boven het bereik van elks verstand gaat; zij zouden zien, en bekennen, en overleggen, en verstaan, dat de hand des HEEREN zulks gedaan, en dat de heilige Israëls zulks geschapen had, Jes. XLI: 20. Zij zouden er den drieënigen God de eere van geven.

Ten derde. Daar zouden die verandere menschen onder malkanderen staan/ en zeggen/ wat wil dit zijn! Zij zouden twyfelmoedig en ontsteld zijn/ Hand. II: 12. Zij zouden zeggen/ is die goddeloose vroom geworden! Is die verharde zondaar week geworden! die onhandelbare/ die leeuw en tyger/ is die zoo mak en buigzaam geworden! Wil dat schepseltje zich nu zoo laten leiden door zijne conscientie en door Gods Geest! Zij zouden verbaasd staan/ en zeggen/ 't is van alle eeuwen af niet gezien/ noch gehoord.

Ten vierde. Daar komt bij/ dat ze daarvan hunnen mond vol zouden hebben: zij zouden 't malkanderen vertellen/ wat er in die plaatse/ en in dat koningryke/ en aan zoo of zoo een menschе geschied was/ onder de Tyriërs, Palestiners en Mooren; zij zouden 't melden/ dat dorp, dat land, die familie, dat mensche, is geraakt. Van Paulus zeide men: Degene, die ons eerst vervolgde, verkondigt nu het geloove, dat hij eertijds verwoestede! Gal. 1: 23. Die te voren de moordbazuine aan zijnen mond hadde/ heeft nu de bazuine van 't Euangelium aan zijnen mond/ en zij verheerlijken God daarvoor.

Ten vijfde. De menschen die bekeerd wierden/ die noemden zich naar den naam van God; en die naar den name Gods waren genoemd geworden/ dat volk zoude worden als zulken waarover Gods naam nooit genoemd was/ Jes. LXIII: 19. Dat God onder de verworpen Joden verliezen zoude/ dat zoude Hij onder de Heidenen wederbrijgen. God hadde nooit meer achtinge gehad onder Abraham, Izaäk en Jacob, als die Hij nu onder de Heidenen zoude hebben; Hij zoude de God des ganschen aard-

aardbodems genaamd worden; God zoude hen noemen/ mijn volk; en zij zouden zeggen: Gij zijt mijn God.

Ten zesde. Het is te zeggen/ dat Gods deugden en volmaaktheden geheel de wereld door bekend gemaakt en ontdekt zouden worden. Wij lezen/ dat er van Salomo een naam uitging/ 1 Kon. IV: 13. Zijn naam was onder alle de Heidenen rondom. Zijn naam wierd zelfs in 't zuiden van de zuider-koninginne gehoord/ 1 Kon. X: 1. Zoo zoude de name Gods ook heel de wereld door onder de Heidenen klinken. Die geen begrip van God hadden/ als ze door Gods Geest veranderd zouden worden/ wat zouden ze een groot begrip krijgen van God! Wat zagen ze verrukkingsmagtige volmaaktheden in God! Daar bestigden zij hun oog op/ en riepen uit: ô diepte des rijksdom, beide der wijsheid en der kennisse Gods!

1. Zij begonnen te zien de onbegrijpelijke liefde en genade die God voor den tijd voor hen gehad en aan hen bewezen hadde/ als ze nog niet geboren waren; dat God hen lief gehad hadde met eene eeuwige liefde. Dan, de genade die God hun betoond hadde in den tijd, als zij naar God nog niet zochten; dan, de eerste voorkomende genade, hoe God hen getrokken hadde met goedertierenheid; hoe zij van dood waren levendig geworden; hoe zij deel aan den Heere Jezus hadden gekregen; en hoe zij met God verzoend waren; dan, de genade na den tijd in de heerlijkheid, dat groote goed/ dat zij na dit leven nog te wachten hadden!

2. God zoude hun bekend worden in zijne ontferminge, dat Hij zich ontfermt dien Hij wil/ dat niemand kan zeggen/ wat doet Gij?

3. Zij zouden zien de uitnemende wijsheid Gods/ hoe dat Hij gezorgd hadde/ dat de eere van zijne name niet benadeeld wierd/ als Hij den allergoddeloosten aannam; daarin zouden zij zien de wijsheid Gods/ dat Hij zoo van eeuwigheid kiende die de zijnen zijn; dat Hij zoo naauw keurig bepaald hadde/ den tijd van hunne verandering/ en het middel, en wat mate van genade dat ze krijgen zouden; hoe lange zij op aarde zouden staan groeijen/ en wanneer dat zij uit deze wereld in den hemel zouden verplant worden.

4. Zij zouden zien Gods souvereiniteit in de bedeelinge der genade; dat de genade niet voor allen was; maar dat er uit den hoop met doornen hier en daar maar eene veranderd wierd; 't was maar hier en daar eene uit de menigte. Het was maar een Zachéus uit de menigte/ uit die geheele schare; het was maar een Paulus uit het geheele gezelschap; het was maar eene Lydia uit de geheele vergadering/ die het harte geopend wierd; het staat er met zulken nadruk: God opende het harte van Lydia!

5. Ja Gods naam wierd onder de Heidenen zoo bekend door zijne Almagt

magt, dat Hÿ overwinnende genade hadde; of ze wilden of niet/ God wezkte zÿn wezk/ en dan wiezden ze gewillig. Zoo wiezd Godş almagt ook gekend in zÿne bevestigende genade, dat zÿ ſtaande bleven/ niettegenſtaande alle de waterbloeden en ſtormwinden van binnen en van buiten.

Nu kunt gÿ begrÿpen/ alş God doornen tot denneboomen; en diſtels tot myrtenboomen maakt/ hoe dat God zuliş tot een naam iş. De Heere riep eens zÿnen naam uit vooz Mozes, Exod. XXXIV: 6, HEERE, HEERE God, barmhartig en genadig, langmoedig, en groot van weldadigheid en waarheid. Zoo heeft God ook zÿnen naam uitgeroepen onder de Heidenen, alş Hÿ hun Chzistus voozſtelde tot eene bezzoeninge dooz het geloove in zÿn bloed; en alş Hÿ zulke groote en genadige wondezwezken onder hen verrigttede. ô! Zÿ moeşten 't uitſchzeeuwen: Gÿ zÿt groot en wÿ begrijpen 't niet! Wel/ Heere! hoe heerlÿk is uwen naam over de gansche aarde! ô Diepte des rijkdoms!

Men zoude mogen denken/ of 'ez al een groote naam van iemand uitging/ en daaz was geen daad, wat zoude dat zÿn? Was het dan genoeg? Neen 't; Alş er een hovenier was/ die den roem hadde /dat hÿ doornen tot denneboomen konde maken/ en men zag ez nooit de teekens van/ wat had men ez dan aan? Nu/ die bezandezde menſchen/ zegt God/ zullen Mÿ zÿn tot teekenen, overal waar gÿ dezelve zult vinden/ in ſteden of op dorpen/ in velden of op wegen/ zÿ zullen tot teekenen zÿn. Wat wil dat zeggen?

Eerst. Zÿ zullen bewÿsteekenen zÿn van deş Heeren volmaaktheden. Een menſch iş altÿd belust/ alş hÿ aan God gelooven zal/ om een teeken te hebben. Ach God! zeggen ze/ had ik toch een teeken! Maar de Heere zegt/ hun zal geen teeken gegeven wozden/ alş die bezandezde menſchen; die zullen ze overal ontmoeten/ en dat iş tot een openbaar teeken, dat niet wederſpzoken kan wozden; zÿ zullen niet alleen den Heere tot eenen naam zyn/ maar ook tot een teeken. Gÿ zult er niet een zien/ of men zal zeggen/ hiez geeft God een teeken van zÿne gzoote kracht en wijsheid.

Ten tweede. Zÿ zullen zÿn tot een kenteeken, dat God het wezk gedaan heeft/ en niet eenig ſchepſel/ hetzÿ Pzopheet/ Apoſtel of Predikant. Die bezandezde menſchen zullen zeggen: Hij heeft ons gemaakt, en niet wij. Hiez moet elk zeggen: Wie is Paulus, wie Apollos? zÿ zÿn het die planten en nat maken/ maar God iş 't/ die den wasdom geefr.

Ten derde. Zÿ zullen zÿn tot een onderſcheidsteeken tuſſchen God en de afgoden; die zÿn geene ſcheppers van hemel en aazde/ die voorzeggen geene toekomende dingen, die konden zulke gzoote veranderingen niet te wege brengen; ach! neen. Allen/ die deze bezandezde menſchen zagen/ die moeşten uitroepen: De HEERE is God! de HEERE is God.

Zij moesten zeggen: Onder de goden is niemand U gelijk, Heere, en daar zijn geene gelijk uwe werken; Gij zijt groot, en doet wonderwerken; Gij alleen zijt God, Ps. LXXXVI: 8, 10.

Ten vierde. Zij zullen tot wonderteekenen zijn onder de menschen van hetgene God gedaan had. Dat gij en ik gezien hadden/ Jonas wonderboom, die zoo schielijk opging/ en zoo schielijk stierf; den staf Aärons, die bloeide; den vijgeloozen vijgeboom, die in een oogenblik verdorde; de tien plagen in Egypte; het gaan door de roode zee, en alle die mirakelen in 't Oude Testament; dat wij gezien hadden alle die mirakelen in het Nieuwe Testament; dat dooden levendig wierden; dat dooven hoorden; dat de stommen sprekende en de blinden ziende zouden worden; men zoude hebben moeten zeggen: Heere! hier zijn duizend mirakelen! En al zulke geestelijke mirakelen doet God nog: Hij maakt dat een steenen harte, een vleeschen harte, dat het murw/ week en mak wordt; 't Is een mirakel van zijne genade/ als een duivels-kind tot een kind Gods gemaakt wordt. Het is al zoo groot/ ja/ nog grooter/ als dat een leeuw een lam word. De Zaligmaker zeide: Ziet, Ik en de kinderen, die de HEERE Mij gegeven heeft, zijn tot teekenen en tot wonderen in Israël, Jes. VIII: 18. Daar is niet een kind van God/ of hij is een mirakel. De dooden worden levendig, de blinden worden ziende, de harde keisteenen worden kinderen Abrahams; een duivels-kind wordt een kind van God; de kreupelen en lammen, die niet gaan konden/ kunnen gaan en springen als een hert: die zulken afkeer van den hemel hadden/ die zuchten nu/ bezwaard zijnde/ om met de woonstede/ die uit den hemel is/ overkleed te worden. De voren/ als er hen iemand naar toe wilde hebben/ zoo wilden zij niet; maar nu gaan ze gewillig. 't Is een mirakel! Zij beginnen als een bezandezde te spreken; zij verkeeren daarmede; hunne bewerkingen en gestaltenis/ daar staan ze zelf voor stille; zij kunnen er niet bij; Hoe den ik dus! zeggen ze; den ik gewend te schreijen? te zuchten? ik sta er over verbaasd! zij staan over zichzelven verbaasd/ en zijn een mirakel in hun eigen oordeel. Zij zouden te voren het volk Gods wel gedrukt hebben/ maar nu schatten zij hen zoo hoog. Zij zijn wonderlijke menschen: een koning zonder kroon. Zij zijn rijk, al hebben zij niets in de wereld. Zij zijn vrij en nogtans Gode dienstbaar. Zij zijn blijde als ze schreijen. Ik winne, zeggen ze/ als ik verlieze. Zij zijn een mirakel in hun kruis, lijden en verdrukkinge. Dan kunnen ze God nog eens danken. Ach/ Heere/ zeggen ze/ had Gij mij niet geslagen/ ik had een bedorben kind geweest. Zij danken God voor zijne Vaderlijke kastijdinge. Eer dat ik verdrukt wierd, dwaalde ik zeide David. In hun lijden zeggen ze: Acht het voor groote vreugde, als gij in veelderlei verzoekingen komt; zijt geduldig in de verdrukkinge. Zij roemen en zingen in den stok. Zij zijn een mirakel in hun' dood. Als alle menschen

ſchen willen blijven/ dan willen zij weg. Ach Heere! zeggen ze/ ik wenschte/ dat Gij mij maar bij U nam: ik zuchte daarnaar; ik hebbe eene begeerte om ontbonden te wezen. Stelt nu eens zulke mirakelen voor uwe oogen/ kunt gij ze wel tegenſpreken? Wat dunkt u/ geliefden/ kunnen zulke veranderde menſchen niet met regt een teeken genoemd worden?

Men mogt denken/ 't is waar/ dat ze tot teekenen zijn; maar zal 't wel zoo blijven? zal 't niet weer overgaan? Dat zoude treurig zijn/ als zulke denne- en myrtenboomen weer distelen en doornen ſtonden worden. Maar neen/ zij zullen niet meer doornen en distels worden; zij zullen zijn tot een eeuwig teeken, zij zullen niet uitgeroeid worden.

A. In 't gemeen. Het zijn eeuwige teekenen, in weerwil van den duivel en de geheele wereld. In alle eeuwen zullen ze die teekenen niet kunnen ſtuiten. Dat zal onder de Heidenen zoo lange zijn gang gaan/ tot dat de laatſte binnen is; tot dat de volheid der Heidenen zal ingaan, en God tot de Joden komen zal/ en zoo geheel Israël zal zalig worden. Daar zijn geene mirakels in 't Oude of Nieuwe Testament geſchied/ of zij zijn door den tijd/ of door gebrek van geheugen/ bezſleten en vergaan. Waar zijn de steenen, die ze gedurig tot gedachtenisſe hebben opgerigt? Waar zijn alle die menſchen daar de Heere Jezus zoo vele wonderen aan gedaan heeft? Maar deze teekenen blijven; al is 't dat die menſchen ſterven. Als de eene binnen is/ dan ſtaat er weer een ander in zijne plaatſe op. En zoo zal de name Gods van kind tot kind worden voortgeplant/ zoo lange als de zonne en de mane zullen ſtaan.

B. In 't bijzonder. Het zullen eeuwige teekenen zijn.

Eerst. Zij zijn er in de eeuwigheid toe geſchikt en bezkoren/ Jer. XXXI: 3. Ik hebbe u liefgehad met eene eeuwige liefde.

Ten tweede. Alle de uitbezkorenen worden niet gelijk geboren nog niet gelijk wedergeboren; dat zal zoo door alle de eeuwen heen zijn; door alle de eeuwen heen zullen ze zoo al voor den dag komen.

Ten derde. Zij zullen de eeuwen verduren. Absalom had eenen pilaar, dien hij noemde Absaloms hand, tot een teeken dat er zoo een Absalom geweeſt was; maar alle die teekenen zijn door den tijd verſleten/ of door den vijand verbrand? maar veranderde menſchen/ die ſtaan tot eeuwige teekenen, van Abel af tot nu toe: ſommigen ſtaan bekend met den naam en de plaatse van hunne woninge: maar anderen in 't gemeen; en dat blijft daar zoo al ſtaan.

Ten vierde. Het zullen eeuwige teekenen zijn; zij zullen voor 't oordeel zoo ſtaan. Zoo ik en gij daar als bekeerden zullen ſtaan/ wij zullen er dan als een mirakel ſtaan. Dan zal God verheerlijkt worden in zijne heiligen, en wonderbaar in allen, die gelooven, 2 Thess. I: 10.

Ten vijfde. Het zullen eeuwige teekenen zijn/ zij zullen in den hemel

ſtaan alſ een eeuwig teeken van Godſ magt en trouwe. Dan zullen wij kunnen verſtaan/ wat het iſ: Ik zal op hem ſchrijven den naam mijnes Gods, en den naam der ſtad mijnes Gods, en ook mijnen nieuwen naam, Openb. III: 12. 't Iſ dit te zeggen: in de ſtrijdende kerke hebben ze geweeſt tot heerlijkheid van God/ en zij zullen ook tot eere van God opſtaan; en in de triumpherende kerke zullen ze de deugden en volmaaktheden Godſ zien en vertoonen/ veel helderder en klaarder alſ hier. En alſ ze in die ſtad zullen zijn/ daar zullen ze in eeuwigheid niet meer uitgaan. Dat iſ 't nu/ zij zullen den Heere wezen tot een eeuwig teeken.

Men mogte denken/ ach Heere! zullen ze niet weer doornen worden? daar zal hun evenwel zoo veel moeite aangedaan worden/ zullen zij niet uitgeroeid worden? Neen/ zegt de Heere; wat al moeite hun aangedaan wordt/ daar zal geen een menſch zulke boomen kunnen uitkappen; zij zullen tot een teeken zijn dat niet uitgeroeid zal worden. Daarin zijn weer Godſ kinderen het grootſte mirakel dat er in de wereld iſ; en weet gij waarom?

Eerſt. De ganſche magt der helle/ de ganſche magt der wereld en der zonden zijn tegen hen. Zij zijn alſ lichten in een krom en verdraaid geſlachte. Men zoude denken/ die ſtorm zal ze uitblazen. Zij zijn alſ een kaarsje in eene woeſte zee, daar komen zoo vele baren. Hunne vijanden zijn zoo veel en magtig om hen te verbreken. Zij hebben vele doodvijanden/ en die zijn onvermoeid; men zoude denken/ hoe kunnen zij ſtaande blijven!

Ten tweede. Behalve dat/ die veranderde menſchen zijn zelfſ zoo zwakſ/ dat ze zich moeten verwonderen/ hoe zij kunnen ſtaande blijven; zij zijn zoo vol zonden en gebreken in hun harte; men zegt van eenen menſche/ alſ hij zoo ellendig iſ/ 't iſ een wonder dat zoo een menſche leeft! maar het iſ een wonder/ dat Godſ kinderen blijven in de genade/ met alle hunne verdorvenheden!

Ten derde. Behalve alle die tegenheden en verdrukkingen, zoo verzegt God nog wel zijn aangezigte eens/ en dat iſ erger alſ alles wat hun ooit ontmoette; dan iſ 't: Mijne ziele is geheel bedroefd tot 'er dood toe: Mijne ziele druipt weg van treurigheid! Dat iſ niet uit te ſpreken; dan ontvalt hun menigmaal de moed. Zij gaan eenzaam en zitten ſtille; vriend en medgezelle gaan dan weg; hunne beſte vrienden worden wel trouweloos en onopregt. Zij keeren hun den nekke en rugge toe. Iſ 't geen mirakel dat ze ſtaande blijven? En evenwel zegt God/ zij zullen niet uitgeroeid worden. Wat iſ dat wonderlijk! Wat wil het zeggen/ dat ze niet uitgeroeid zullen worden? (1) Dat ſlag van volk zal er altoos zijn. (2) Daar zal er niet één van verloren gaan. (3) Hunne genadens zullen blijven.

Eerſt. Wat er op de wereld voor volk uitgeroeid iſ/ dat ſlag van volk

volk niet. In den zondvloed had Noach eene arke. In Sodom kreeg Loth een Soar. In Egypte kregen ze een Mozes en Aäron. In Babel daar was Daniël en de drie jongelingen. In Chaldéa waren goede vijgen. Wat oordeelen er komen/ al moest men uitroepen/ dat heel de wereld Arriaans gewoorden was; al moest de trouwe Propheet Elia uitroepen: Ik ben maar alleen overig gebleven; Neen/ zegt God; daar zijn er nog zeven duizend, die hare knieën voor den Baäl niet gebogen hebben.

Ten tweede. 't Is te zeggen/ hun getal zal blijven. Van allen/ die veranderd zijn/ zal er niet één verloren gaan. Zij zullen wel vermeerderen, maar niet verminderen. Als God het getal overzien zal in den hemel/ daar zal er niet één achtergebleven zijn.

Ten derde. Hunne genadens mogen wat verminderen; zij mogen in groot verval komen/ maar het geestelijk leven blijft. In hun vervallen zijn ze zoo beschaamd en zoo gejaagd. Zij zullen er zulken hartkloppinge over hebben. Zij hebben berouw; de wortel der zake die blijft altijd. Al had de bruid te bed gelegen/ en zich verschoond/ dat zij niet konde opstaan/ zij konde evenwel niet langer blijven liggen; zij stond weer op om haren Liefste te gaan zoeken. De regterhand des Heeren die verandert wel eens/ maar Hij bewaart ze evenwel in zijne kracht. God bewaart ze met zijne eeuwige armen. Weet gij wat voor eeuwige armen dat God heeft?

1. Hij heeft vijands magtbrekende armen.

2. Hij heeft altijd wakende armen. De Heere slaapt noch sluimert niet. Als gij slaapt/ dan waakt Hij over u.

3. Hij heeft alomtegenwoordige armen. Hij is met zijne armen overal bij/ al zoo wel als met zijne oogen, die doorloopen de ganschе aarde. Al was het dat iemand in de aarde of helle verstoken wierd/ Hij zoude hem vinden.

4. God heeft onvermoeide armen. Jes. XL: 28, Hebt hij het niet gehoord, dat de Schepper der einden der aarde noch moede noch mat wordt?

5. God heeft onveranderlijke armen. Simson, hoe sterk dat hij was/ hij verloor zijne kracht. Maar in God is eene eeuwige kracht. Hij zal zijn volk niet verliezen. Ja/ zulken kracht is er in God/ dat Hij eer een mirakel zal doen om zijn volk staande te houden/ als dat Hij het hun zoude laten verliezen. Hij deed een mirakel aan Daniël in den kuil, en de jongelingen in den oven. Ach! wat is dat troostelijk voor Gods kinderen/ dat zij in de handpalmen van zoo een almagtig God gegraveerd zijn!

Wij hebben nu nog een stichtelijk woord tot slot op hetgene wij verhandeld hebben.

Geliefden/ zijn wij tot een teeken en een naam? Zoo lange wij niet veranderd zijn/ zijn wij wel een droevig teeken.

Eerst. Wij zijn tot een teeken dat de vloek in de wereld gekomen is.

Ten tweede. Wij zijn tot een teeken van den duivel zoo lang wij niet bekeerd zijn/ of worden. Gij zijt een teeken, dat die onzalige tijran uw koning is. Gij zijt het met hem eens; gij zijt een slave van de zonde. Wat teeken zijt gij? Gij zijt een teeken van uwe groote onmagt. Zondaar/ gij moet u bekeeren/ en hoe onmagtig zijt gij! en ging het naar uw zin/ gij bleeft een' doorn. Gij zijt zoo lange een doorn geweest/ en gij wilt er een blijven. Ja/ komt er eens eenig werk in u/ dat het schijnt alsof God u van een' doorn in een' denneboom zal veranderen/ gij zijt er zoo lange tegen als gij kunt; gij wildet dat gij niet veranderd wierdt.

Ten derde. Wat teeken zijt gij/ als een teeken van den vloek? Als gij langs de strate gaat/ en gij ziet een onbeteekende/ dan ziet gij een teeken van Gods vloek, zoo wel als dat een doorn een teeken is dat God de aarde vervloekt heeft. En meent gij/ dat het gering is/ van God vervloekt te zijn? Als uwe ouders u vervloekt hadden/ gij zoudt er over tzeuren tot uw doodbedde toe.

Ja wat voor een' naam maakt de zondaar?

Eerst. Zij maken zichzelven een roem door kunsten en wetenschappen; en zij zijn blijde als men zegt/ wat voor gaven heeft die man! Zoo maakt hij zichzelven tot een' naam, en pronkt op zijne gaven. Maar/ menschе! gij zult dien naam verliezen/ gij moogt wezen wie gij zijt. Herodes was zoo weltevreden/ als ze riepen: Eene stemme Gods: en niet eenes menschen.

Ten tweede. Zij maken zichzelven een' naam door de zonde. Daar gaat een naam uit/ dat die mensch een vloeker, een zuiper, een tuischer, een overspeelder is. Zij zijn helden om daarvan te spreken. En ach arme! 't zijn zulke/ daar God van zegt: Zwijgt van deze, want zij zijn niet om mijnen name te vermelden; Gij zult uwen name mijnen uitverkorenen tot eenen vervloekinge laten. Uw naam zal met u verrotten.

Gij zult zeggen/ is de Zondaar tot geen naam van God? Ja hij.

Eerst. In zijne scheppinge; hij is het hoofdstuk van Gods werken/ meer als eenig ander schepsel.

Ten tweede. Tot een teeken van Gods goedheid. Wel/ hoe vriendelijk handelt God u; Hij zegent u dikwijls meer als zijne kinderen. Wat al zegen giet Hij op u! Goddeloozen/ God laat zich aan u niet onbetuigd.

Ten derde. Tot een teeken dat het oordeel niet haastig gekomen is over uwe booze daad; dat gij in uwe jonge jaren niet weggeworpen zijt; dat God u tijd gegeven heeft om tot Hem te komen/ twintig/ dertig/ veertig/ vijftig/ zestig jaar/ min of meer.

Ten vierde. Zoo gij u niet bekeert/ gij zult tot een teeken van Gods regtvaardigheid zijn/ gelijk een opgehangene tot een teeken van de Justitie is. En zoo een teeken van Gods regtvaardigheid zult gij zijn:

1. In uw leven. Een broom menſche ſtaat dikwijls en kijkt booz 't huis van een goddelooze/ en zegt: Immers is er een God die op aarde regt doet?

2. Gij zult in uwen dood tot een teeken zijn; dan zal 't magor missabib zijn/ schrik van rondsomme.

3. Ja/ Zondaaz/ gij zult tot in eeuwigheid een teeken zijn van Gods regtvaardigheid, zoo gij u niet bekeert. Loths wijf bezandezde in een zoutpilaar, en dat bleef zij. Maaz gij zult tot een' brandende stake wozden; een teeken van Gods regtvaardigheid; en dat zult gij zoo eeuwig, eeuwig, eeuwig blijven. Ach! Zondaar/ mogt gij er eens indzukt van krijgen/ en dooz den ſchrik des Heeren bewogen worden om u tot God te bekeeren:

Gij zult misſchien in uw harte zeggen: ô God! had ik in dien tijd geleefd toen God zulke mirakelen deede/ ik was misſchien ook bekeerd gewozden. Wel mensch/ die doornen hadden ez al zoo weinig kracht toe als gij; gij zijt onder dezelfde ſchoone bedieninge. Wat al arbeid wordt ez aan u gedaan? Wat al raad en middelen? en wat al gzoote voorregten hebt gij/ beter als zij. Wel Zondaaz! kan het nog aan uw gemoed niet komen? God biedt het u aan; het kan u nog gebeuren; zijn ez geene van uwe bzienden/ of van uw kwaad gezelſchap/ dien het gebeurd is/ die te voren een' doorn waren/ en nu een gzoen myrtje? groet gij ze ez niet booz? Moet gij niet zeggen/ ik kome de mirakels tegen? Wel/ God is nog even magtig en goedertieren; gelijk Hij aan hen gedaan heeft/ kan Hij aan u doen. Zij waren 't ook niet waazdig/ zij waren ook doornen. Spzeekt uw harte eens uit. Komt het dikwijls niet al eens digte bij? Kent gij niet wel een plaatsje daar uw harte zoo woelde/ dat de tzanen uit uwe oogen ſprongen? en als gij in uw eenzaam plaatsje kwaamt/ dat gij op uwe knieën ging liggen/ en dat gij een voornemen hadden om andezs te leven? En als gij booz Gods aangezigte zit/ wat geeft uw betrokken aangezigte te kennen? En als ez zoo een ſchrik over u komt/ meent gij dat het niet met allen is? Toont God niet/ dat Hij het u kan en wil doen? Ach! konden wij u eens brengen aan de deure van den afgzond! wat zoudt gij daar ontelbaren hooren zich beklagen ovez de verhazdinge van hunne harten/ en dat ze geen acht gegeven hadden op de zaligheid. Mogten de verdoemden uw voorregt genieten/ met wat eene toegenegenheid zouden ze het aanbod van genade hooren! hoe blijde zouden ze er ovez naar huis gaan/ dat er nu nog hope was. Kunt gij dan als een ſteen en blok dat aanbod hooren? Zoude het niet betez zijn dat gij op uwe knieën vielt en zeidet/ ô God! wildet Gij mij/ ſtekende doorn en weedoende diſtel, ook eens veranderen in een' denne- en myrtenboom, en U zoo tot eenen name maken! en dat gij daartoe de middeltjes gebzuikte. Als gij zoo werk-

tet/

tet/ het zoude misschien gezegend zijn; gij zoudt ez wel niet mede bezdienen/ maar God belooft ez zijn zegen op.

Nu scheiden wij van den zondaaz af. En tot Gods kinderen hebben wij nog een woord. Wel kinderen Gods/ uitbezkorenen/ beheerden/ moest Gods ooge op u vallen? wel bezbeeldt u eens/ dat God u aanspzeekt: Op u viel mijn ooge; u hebbe Ik bezandezd/ dat gij Mij tot een mirakel en lof zoudt zijn; maaz/ mijne kinderen/ hoe slecht laat gij 't liggen! hoe zijt gij zoo stom bij mallianderen en bij anderen? Toen Ik u eezst van een' doorn tot een' denneboom maakte/ hoe lief hadt gij My! hoe waart gij tot overtuiginge en bezkwikkinge van anderen? hoe was uw wandel tot sieraad van de kezke! hoe yverig waart gij! gij waazt bij niemand gezeten/ of uw mond was vol tot heezlijkheid van Mij! Elk/ die u zag/ zeide/ wat eene bezanderinge is ez in dat schepsel! gij lokte en noodigde elk uit tot mijne gemeenschap! maar nu zwijgt gij. Hoe zijt gij zoo verballen/ dat gij zoo weinig tot mijn los zijt? Hebbe Ik u daartoe bezanderd/ opdat gij de wereld gelijkvozmig zoudt zijn? opdat gij opspraak zoudt geven? Moet mijn naam om uwentwille onteezd worden? gedenk eens aan de vorige dagen/ aan de weldadigheid uwer jeugd/ aan de liefde uwez ondertrouwe; hoe lief gij Mij toen hadt! hoe weest gij was; hoe hoog gij zweefdet; uw harte en wandel was in den hemel; hoe klein waart gij toen als een myrte in de diepte; hoe nedzig/ hoe gzoen; altijd waazt gij groen en vol goede vzuchten. Hebbe Ik u nu bezanderd opdat gij tot oneere van Mij zoudt zyn/ opdat gij zoudt zwijgen en stom zijn? Hebbe Ik u daartoe bezanderd/ opdat gy zoo ondankbaar/ zoo onbezgenoegd zoudt zijn/ zoodat Ik het byna nooit naar uwen zin kan maken? Is het werk dat Ik aan u gedaan hebbe/ zoo gering/ dat gij er naauwelyks meer aan gedenkt? Is myne gemeenschap zoo weinig waard? Mag Ik nu niet eens meer tusschen uwe borsten vernachten? Ach! het moet door uw harte snijden. Denkt niet/ dat wij de bromen te veel opleggen: ach/ neen! wij staan zoo schuldig. Wel Ik had u beranderd/ zegt God/ opdat gij Mij tot een' naam zoudt wezen; en eert gij Mij dan niet/ wie zal 't dan doen/ als gij 't niet doet? Gij moet het in uw leven doen; gij zijt er toe uitverkoren; gij zijt er toe gekocht met het bloed van Christus; gy zyt er toe geroepen en beranderd door mijnen Geest. Alle de schepselen gaan u daarin voor; Ik zal u er toe in den hemel brengen; daar zult gy 't eeuwig moeten doen. Eert Mij dan toch op aarde. Gij zult zeggen/ wie willen dat nog eenigzins doen? Weet gij wat voor slag den Heere nog eenigzins tot eenen naam zijn.

Eerst. De nederige kinderen Gods. Hebbe ik wat/ zeggen ze/ wat roeme ik dan of ik yet niet ontbangen hadde? Wat zal ik den Heere vergelden? ik ben het onwaardig.

Ten

Ten tweede. De opregte kinderen Gods/ die hun harte zoo op hunne tonge ligt; daar geen bedrog in is/ en daar geen vreemd bewerend in is; die zoo zuchten/ laat opregtigheid en vromigheid mij behoeden.

Ten derde. De bidders, die zoo aanhouden; het is hun dagelijksch bezmaalt te bidden. Ach! zij kunnen niet leven zonder bidden/ zij moeten derurig hun hart uitstorten voor het aangezigte des Heeren.

Ten vierde. Die zoo bevreesd zijn/ om tegen God te zondigen; zij zoeken zich zoo te wachten voor de paden des inbrekers/ en hunne gangen te houden in Gods sporen.

Ten vijfde. Die zoo lijdzaam zijn; hebben ze een kruis/ zij zetten er hunne schouders naar.

Ten zesde. De verloochende kinderen Gods/ die geen eigen zin noch wil hebben.

Ten zevende. Die hoogachters van Gods gemeenschap! 't is hun zoo goed/ nabij God te wezen; zij gewennen zich aan God; zij kunnen niets doen/ of zij beraden zich met God.

Ach! kinderen Gods/ geeft gij uwen naam voor God ten beste; Hij zal 't onder Hem niet laten; Die Mij eeren, zegt God/ zal Ik ook eeren. Zoo lange als gij tot eere van God zult wezen/ de allergoddeloosste vijanden moeten achtinge voor u hebben/ als gij in hun gezelschap zijt. Kinderen Gods/ roemt den Heere/ maakt zijne daden bekend; zegt/ hoe groot dat God is aan elk daar gij mede ommegaat. Doet uw best tot bezanderinge van uwen medemensch: God kan het aan hen ook doen/ dat hij aan u gedaan heeft; ziet of gij iemand behouden kunt. En zijt gij bezanderd van een doorn tot een denneboom, God zal u nog eens bezplanten uit deze woestijne in het hemelsch Kanaän, daar gij dan altijd den Heere zult wezen tot eenen naam, en tot een eeuwig teeken, dat niet uitgeroeid zal worden.

AMEN.

VIJF EN TWINTIGSTE
PREDIKATIE,

OVER

LUC. XXIII: 39, 40, 41.

Ende een van de kwaaddoenders, die gehangen waren, lasterde Hem, zeggende, indien Gij de Christus zijt, verlost Uzelven en ons. Maar de andere antwoordende, bestrafte hem, zeggende, en vreest gij ook God niet, daar gij in hetzelve oordeel zijt? En wij doch regtweerdelijk; want wij ontvangen straffe, weerdig hetgene wij gedaan hebben; Maar deze heeft niets onbehoorlijks gedaan:

Wij lezen Prov. XXII: 2, Rijke en arme ontmoeten malkanderen; de Heere heeft ze alle gemaakt. Wij vinden veel onderscheid tusschen menschen en menschen; de een is een koning, de ander is een onderdaan; de een is gezond/ en de ander ongezond; de een is rijk, en de ander arm. En wij betwisten God dat niet; die gezond is/ en die een koning is/ die betwist het God niet/ dat er zulken onderscheid tusschen menschen is. Gij zult zeggen/ waar wilt gij daarmede heenen? Wij willen er dat mede zeggen: kan God zulken onderscheid maken naar het uitwendige, naar het inwendige kan Hij het dan ook doen/ en spreekt God daarom dan ook niet tegen. Maakt God zulken onderscheid naar het uitwendige, en spreekt gij er Hem niet in tegen/ uw mond moet dan ook gestopt zijn naar het inwendige; daar is het: twee op eenen akker, de een zal aangenomen, en de ander verlaten worden; twee vrouwen zullen malen in een molen, de eene zal aangenomen, en de andere zal verlaten worden/ Matth. XXIV: 41. Daar zullen er twee te zamen getrouwd zijn/ de man zal genade krijgen en de vrouwe niet. David had genade/ maar Michal zijne vrouwe niet/ 2 Sam. VI: 20—22. Of de vrouwe zal genade in de oogen Gods vinden/ en de man niet/ 2 Cor. VII: 16, Wat weet gij wijf, of gij den man zult zalig maken? Een vader en eene moeder moeten het somtijds wezen die genade krijgen/ en het kind niet. God hadde zich ontfermt over Abraham en Sara, en over Ismaël niet; het zoude een woudezel van een menschje zijn/ Gen. XVII. Dan zijn er somtijds kinderen die genade krijgen/ en de ouders niet: zoodat de vader op-

opſtaat tegen den zone/ en de moeder tegen de dochter. Hoe bedroefd is dat/ als de ouders de kinderen in het goede beletten/ daarom tegenſtaan/ haten/ bedroeven of beſpotten! Dan heeft men twee broeders van dezelfde ouders/ de een krijgt genade en de ander niet: Ismaël en Izaäk toonen dat. Dan ziet men kinderen van eender dragt, de een krijgt genade en de ander niet: Jacob en Ezau zijn daar bewijzen van; God zeide: Jacob hebbe Ik lief gehad, en Ezau hebbe Ik gehaat, Rom. IX: 13. Hier zijn er twee op één kruisbedde neffens malſtander/ die op éénen dag in de eeuwigheid zullen liggen/ de een zal aangenomen, en de ander zal verlaten worden. Vele menſchen zijn er onder eene en dezelfde bedieninge/ en gelijk Gods genade allezins krijmagtige genade is/ zoo is het ligt maar één ziele uit den geheelen hoop/ die Hij trekt. De Heere Jezus hadde eene ſchare van vijf of zes duizend menſchen/ en maar een Zachéus wierd in het harte getroffen uit dien ganſchen hoop. Paulus en Silas, zij hadden een goed gehoor/ en uit dien geheelen hoop opende God alleen maar het harte van Lydia, zoo veel wij weten/ Hand. XVI: 14. Paulus was met zijn gezelſchap op den weg naar Damascus, Hand. IX, maar wij lezen niet/ dat er iemand bekeerd wierd buiten hem. Ja/ op dezen kruisberg, hier op Golgotha, waren er zoo vele duizenden/ die ſtonden om aan te ſchouwen dat vreeſelijk regt en juſtitie/ en nogtans vinden wij dat maar deze één man bekeerd wierd/ en dat was nog een misdadige! en de andere/ die mede geſtraft wierd/ viel in de helle. Uit geheel dezen hoop grijpt God/ zoo veel wij weten/ maar dezen éénen man in het harte. Gij zult zeggen/ wat nu? Waar wilt gij daarmede heen? Ik wil er dat mede zeggen/ dat gij zoo veel uw mond niet roeren zoudt/ als God den eenen aanneemt en den anderen niet. Onze religie leert ons/ dat de genade singulier, en een vrijmagtig werk Gods is: Hij ontfermt Hem dien Hij wil. En daarmede hebben wij u willen overtuigen/ met u het ligchamelijke onderſcheid te doen zien/ dat gij het God niet betwist/ als de een rijk en de ander arm is. Wij hebben hier op Golgotha drie wonderlijke patienten: twee die ſtwaaddoeners waren/ en die daarom geſtraft wierden/ en een Patient/ die nooit geene zonden gekend hadde; de een bidt voor de overtreders; de ander aanbidt dien Patient/ en de derde doet zijne lippen open met ſpotten en lasteren. Het zijn drie wonderlijke patienten! de een is de Zaligmaker der wereld/ en de ander verzoekt de zaligheid van Hem/ en hij verkrijgt ze/ en de derde geeft op zoo eene groote zaligheid geen acht/ en hij gaat verloren. Die te zamenſprekinge van die twee ſtwaaddoeners willen wij tegenwoordig bekijken. Wij zullen daarin zien:

I. Een booswicht, den Heere lasterende.

II. Een booswicht, zijn medemakker getrouw behandelende.

III. Hoe vruchteloos het was.

I. Wat het eerste aangaat. Zij hebben den Heere der heerlijkheid gekruisigd, en volgens de Schrift moest Hij met de overtreders geteld zijn, Jes. LIII: 12. Hier wordt het vervuld. Daar waren twee kwaaddoeners, die met Hem geschuisigd wierden; zij rigtten ze alle drie op/ en de Heere in het midden; zij slaan de spijkers door de allergevoeligste leden/ door de zenuwen en aderen; hunne handen en voeten wierden doorgraven. Daar was van den Middelaar voorzegd/ dat zijne handen en voeten zouden doorgraven worden, Ps. XXII: 17. Hij moeste zat van smaad worden/ Hij moeste naar medelijden wachten/ maar niet vinden/ volgens Ps. LXIX. Hier wierd dat vervuld; daar ontmoette Hij niet alleen smaad van de Joodsche prelaten; maar ook van de soldaten, die Hem bespotteden. Doch/ opdat de duivel terdeeg zijn personagie zoude spelen/ zoo was hij gebaren in dezen eenen kwaaddoener, een kwaaddoener, die daarvoor bekend was bij zijnen naam/ die het op een moorden gesteld hadde/ die van dat gruwelijkst ambacht zijn werk gemaakt hadde; het was er een/ die als een moorenhuid hadde/ en luipaardsbekken/ die gewend was kwaad te doen. Deze was ook vastgespijkerd/ en hij hing daar aan het kruis/ en wachte den dood met het doodsgelaat op zijn aangezigte; hij zoude er niet lange hangen; hij zoude haast scheiden uit den tijd/ en in de gedachte eeuwigheid overstappen. Maar wat doet hij op het laatste nog/ nu hij worstelt met den dood op zijne lippen? Hij lastert den Heere der heerlijkheid. Wij zouden niet verwonderd zijn/ had hij het buiten banden gedaan; had hij buiten banden in de woestijne geweest/ hij hadde den Heere ligt wel vermoord; maar daar hangende/ lastert hij den Heere. Hij was als een booswicht gestraft/ en hij eindigt zoo al lasterende zijn leven. Hij hoort de overpriesters/ en hij ziet de schare/ hoe zij spotten en boosaardig spreken/ hij toont ook/ hoe hij eene tonge heeft van de helle aangestoken/ Jac. III: 6. Hij lastert den Heere. Lasteren, wat is dat? Dat is in het openbaar iets buils in iemands aangezigte te smijten/ schoon men overtuigd is dat het leugen is/ en in zijn harte weet/ dat hij er geen schuld aan heeft. Hij lasterde Hem; hadde hij de overpriesters en de schare gelasterd/ het hadde beter geweest; maar hij lastert den Heere, die hem nooit misdaan hadde/ dien hij zijn leven niet gezien noch gekend hadde/ en daar hij een ooggetuige geweest was hoe de rigter hem ontschuldigd hadde/ hoe zijn wijf liet zeggen: Hebt toch niet te doen met dien Rechtveerdigen, hoe de rigter water eischte/ en zijne handen waschte/ hoe godvruchtig de Heere zich gedroeg in het rigthuis/ wat smaad zij Hem in het aangezigte smeten/ en wat smarte zij Hem ook aandeden.

Hoe lastert deze booswicht den Heere? Met deze gruwelijke woorden:

den: Indien Gij de Christus zijt, verlost Uzelven en ons. Gij zult zeggen/ is dat zoo gruwelijk/ te zeggen/ indien Gij de Christus zijt, verlost Uzelven en ons? Ja/ het-waren lasterende en bespottende woorden. Het schijnt dat deze booswicht nog al wat opvoedinge gehad heeft/ of dat hij nog al eenige middelen hadde waargenomen/ of dat hij nog al een weinigje van den Bijbel wiste/ en dat hij dien nog al wat doorbladerd hadde; hij wist zoo te spreken van den Christus, en dat die een Koning was/ of hij zeggen wilde/ ik hebbe gehoord/ dat de Christus komen zoude/ gelijk als die duile Samaritiaansche vrouwe zeide: Wij weten dat de Christus komen zal. Het was/ of hij zeggen wilde/ ik weet/ dat Gij er U voor uitgeeft/ en dat de schare/ die U aanhangt/ U daarvoor houdt/ maar/ indien Gij de Christus zijt, verlost Uzelven; de Christus zoude magtig en sterk zijn/ zijn arm zoude Hem heil beschikken. Het was/ of hij uit den Bijbel wiste/ dat de Christus zichzelven zoude kunnen redden/ als Hij in nood was. Nu zijt Gij in den uitersten nood/ wilde hij zeggen/ beneffens mij en mijn maatker; ik zie/ dat U de doodbezwe op uwe lippen ligt; de Christus zoude eenen arm met magt hebben; toont nu uwe magt met van het kruis af te komen/ en doet het ons ook. Indien Gij de Christus waart/ Gij zoudt al dat ongelijk niet kunnen dragen/ Gij zoudt een duur van den hemel doen komen/ en dezen hoop bezbzanden/ gelijk die Profheet aan dien hoofdman met zijne bijstigen dede. Nu zijt Gij in ongelegenheid/ beneffens mij en mijn maatker/ dezhalve zijt Gij een leugenaar/ als Gij zegt/ dat Gij de Christus zijt; Gij hebt het volk verleid/ en Gij ontvangt straffe waardig hetgene Gij gedaan hebt. Dat was het gruwelijkste en bespotteliikste dat er in lag. Het waren dus woorden/ veel scherper als de nagelen/ die door de handen en voeten van den Heere geklonken waren/ scherper als de edik/ vergiftiger als het allerslimste vergif. Deze booswicht kwam nog zoo verre niet als de overpriesters en de schare kwamen/ die zeiden/ zoo Gij van 't kruis afkomt/ dan zullen wij in U gelooven. Hadden zij geestelijke oogen gehad/ dan hadden zij het gezien/ dat Hij zichzelven verloste, dewijl hij door zijne kracht zichzelven ondersteunde/ om dit bittere lijden te dragen; en dat Hij anderen verloste, dewijle Hij zijne ziele gaf tot een rantsoen voor velen; ja/ dat/ had Hij van het kruis afgekomen/ Hij dan de Christus niet zoude geweest zijn: En moeste de Christus niet alle deze dingen lijden, en alzoo in zijne heerlijkheid ingaan? Misschien heeft dit snoode schepsel nog al meer zulke duile woorden tegen den Heere uitgebraakt/ maar de Geest teekent deze maar alleen aan. Wat schortte dezen booswicht/ dat hij zulken tale uitbraakte? Waarom deed hij dat?

Eerst. Om te toonen wat een held dat hij was/ vol couragie; dat hij nog een heldenharte in zijn lijf hadde.

Ten tweede. Hij wil het volk ligt nog behagen; hij bede het mogelijk/ ombat ze hem niet bespotten noch smaden zouden.

Ten derde. Mogelijk speelde de duivel er wat onder: die mag hem wijs gemaakt hebben/ als gij dat doet/ dan zullen zij u ligt nog wel loslaten/ zij zullen zulken zin in u krijgen/ dat zij u nog wel zullen afnemen van het hout. Zij lieten Barabbas wel los/ en dus zullen zij het u dan ook wel doen.

II. Wat doet de Heere omtrent dezen booswicht? Hij zwijgt/ Hij antwoordt hem niet één woord: En antwoord den zot na zijne dwaasheid niet, zeide Salomo, Prov. XXVI: 4. De Heere antwoordde hem niet naar zijne dwaasheid. Daar staat/ Matth. VII: 6, Geeft het heilige den honden niet, noch werpt uwe peerlen niet voor de zwijnen. Zoo deed de Heere ook/ Hij wierp zijn genadewoord voor dit zwijn niet. Maar laat Hij hem evenwel zoo varen/ al zwijgt Hij? ô Neen; maar Hij opent het harte van den anderen moordenaar. ô Die was nu der woorden vol! die kan niet langer zwijgen/ die was nu veranderd/ en door eene zonderlinge kracht Gods bekeerd; dat toont hij: hij brengt vruchten voort der bekeeringe waardig; hij spreekt hem hartelijk en als met tranen aan. Wat voor blijken gaf deze man van zijne bekeeringe? Let er eens op:

1. Zijn eerste blijk, dat hij een ander man was geworden/ was/ dat hij niet zwijgen kon/ als de Heere gelasterd wierd/ hij zeide: ik hebbe het te voren ook gedaan; daar staat/ Matth. XXVII: 24, En hetzelve verweten hem ook de moordenaars. Maar nu kon hij het niet dragen; het was of hij zeide/ het is mij een doodsteke in mijne beenderen dat gij dezen Man lastert/ die hier neffens mij hangt; het doet mij meerder pijne dan de nagelen/ die door mijne handen en voeten zijn geslagen: ik kan niet zwijgen. Die man heeft mij tot bekeeringe gebragt; ach/ mogt gij ook bekeerd worden! Waarom wilt gij sterven?

2. Hij verlaat zijn vorig lasteren/ hij had het kort te voren waarschijnlijk ook gedaan/ maar hier geeft hij blijken van zijne bekeeringe: De godlooze verlate zijnen weg, en de ongeregtige man zijne gedachten; en hij bekeere zich tot den Heere, Jes. LV: 7.

3. Het derde bewijs van zijne bekeeringe was/ dat hij God vreesde; dat blijkt ombat hij zijnen medgezelle tot de vreeze Gods zochte te bewegen. Hij bekend niet alleen openlijk dat hij God vreesde; maar hij wil ook zeggen: hebbe ik het geleerd/ God kan het u ook geven. Ik ben van menschenhanden gegrepen/ om mijne booze feiten; ik zie dat ik nabij de eeuwigheid sta/ ik zie/ dat mijne arme ziele zal overblijven als ik sterve/ dat er een leven na dit leven is; ô God! de haren van mijn vleesch rijzen te berge! Hoe zal ik voor uw heilig Wezen verschijnen! ik bebe/ ombat ik zoo aanstonds sta te verschijnen voor Hem/ die

die niet alleen magt heeft om het ligchaam te dooden/ maar die/ nadat Hij gedood heeft/ ook magtig is in de helle te werpen.

4. Het vierde teeken van zijne bekeeringe was/ zijne trouwe behandelinge van zijnen medemakker. Hoe! vreest gij ook God niet! zegt hij/ en hij klemde hem door die vrage. Is het nog geen tijd voor u/ wilde hij zeggen/ om God te vreezen? Wilt gij dien niet vreezen/ die hier in ons midden hangt; wel/ vreest dan voor God. Hij gaat verder en zegt/ daar gij in hetzelfde oordeel des doods zijt. Wat gruwel is dit/ dat gij God nu nog niet vreest! Dat gij het niet dede toen gij in de wildernisse en op de wegen/ en dus buiten banden waart/ en toen gij gewin konde krijgen met moorden en rooven/ dat was nog in te schikken; maar ziet gij nu geen ontzaggelijken dood voor uwe oogen staan! Wordt het nog geen tijd om te overleggen/ de aanstaande eeuwigheid! Zult gij met zoo eene tonge voor het gerigte Gods durven komen! Zal de Heere u zoo in de wapens tegen Hem moeten vinden! Gij zijt van de menschelijke justitie op de daad betrapt en gegrepen; moet de goddelijke justitie u ook zoo op de daad betrappen! en zult gij zoo al lasterende in de eeuwigheid komen! Het is of hij zeide/ mijn ingewand dat rommelt/ ik ben benaauwd om uwentwille! Wij hebben zoo langen tijd en tot hiertoe in goddeloosheid t' zamen verkeerd/ ik wenschte dat gij nu ook neffens mij God vreesde.

5. Het vijfde bewijs van zijne bekeeringe was/ dat hij God en de justitie regtvaardigde, en zichzelven schuldig verklaarde: En wij doch regtveerdiglijk, (zegt hij) want wij ontvangen straffe waardig hetgene wij gedaan hebben. Hij tast zoo zijnen medemakker nog dieper in zijn harte. Ach! wil hij zeggen/ wij lijden regtvaardig; gij moet niet denken/ wij worden te zwaar gestraft naar onze verdiensten. Neen/ dat kunt gij niet zeggen; de menschelijke justitie is nergens in te beschuldigen; gij en ik wisten het wel/ als wij het op een rooven en moorden stelden/ wat het zoude zijn/ als wij gekregen wierden; onze conscientie zegt het ons wel/ dat het eene straffe is naar onze misdaad. Willen wij anderen niet laten leven/ zoo zijn wij ook niet waardig te leven. Hebben wij anderen wreedelijk bezmoord/ deze vreesselijken dood zijn wij dan ook waardig. Ziet gij op Gods regtvaardigheid, dit is het regt Gods, dat degene die zulke dingen doen, des doods weerdig zijn, Rom. I: 32. Nu wordt de toorn Gods geopenbaard van den hemel over alle de goddeloosheid die wij begaan hebben/ Rom. I: 18. Het was of hij zeide/ ô wij hebben tegen God schrikkelijk gezondigd/ laten wij ons schikken om de gramschap des Heeren te dragen; want wij hebben tegen Hem gezondigd.

6. Het zesde bewijs van zijne bekeeringe was/ dat hij voor de onschuld van den Heere Jezus zoo vrijmoedig uitkwam; dat hij nu zijne tonge

niet

niet meer aan den duivel, maar aan God en aan den Heere Jezus leende; hij zegt: Maar deze heeft niets onbehoorlijks gedaan, Hij heeft niets gedaan tegen God, noch tegen den keizer, noch tegen den stadhouder, noch tegen de overpriesters, noch tegen het volk. God zorgde altijd zoo/ dat zijne vrienden en vriendinnen zeer vele blijken hadden van Christus onschuld. Als de martelaren leden/ God zorgde altijd zoo/ dat hunne onschuld voor het volk bleek; en zoude God zoo gezorgd hebben voor de blijken van de onschuld der martelaren, en zoude Hij het niet gedaan hebben voor den overste Leidsman harer zaligheid! God dede dat/ al zoude Hij eenen moordenaar bekeeren/ en den mond openen. Gij weet het wel/ wilde hij zeggen/ dat gij zoo vele gruwelstukken gedaan hebt; maar deze heeft niet met allen gedaan/ dat deze straffe waardig is. Hoe wist hij het dat de Heere onschuldig leed?

1. Hij hadde het den rigter vijfmaal hooren zeggen/ en in zijne tegenwoordigheid hooren betuigen: Ik vinde geen schuld in Hem.

2. Hij hadde het des rigters vrouwe voor eenen knecht hooren zeggen: Hebt toch niet te doen met dien Regtveerdigen, ik hebbe heden veel geleden in den droom om zijnentwille.

3. Hij hadde het gezien in alle die uitvlugten/ die de rigter maakte/ en in alle de beschaamde kaken/ die de Joodsche prelaten hadden gekregen.

4. Gij ziet het nog wel/ wilde hij zeggen/ in zijn godzalig gedrag; hoe lijdzaam is Hy! hoe stom! Hij doet zijnen mond niet op; Hij bidt zelfs voor de overtreders. Ziet gij de teekenen niet groeijen/ bij welke Hij het zal doen blijken/ dat Hy onschuldig lijdt? Ziet gij niet/ dat het donker wordt? Voelt gij niet/ dat de aarde begint te vreunen? Gij hoort Hem hier zoo godvruchtig spreken. En weet gij/ waarom Hij niet van het kruis komt? Dat is opdat de Schrift vervuld zoude worden. En weet gij wel/ dat Hij zichzelven niet verlossen mag? Ziet gij niet/ dat de geestelijke verlossinge hier geschiedt? Daar ben ik een bewijs van; van wien hebbe ik dit? Hij heeft mij verlost met eene vrij betere verlossinge dan of Hij mijne handen en voeten van het kruis hadde losgemaakt. Dat moesten de overpriesters en al het volk staan aanhooren/ hoewel dat het hun niet aangenaam was.

Daar hebt gij dezen moordenaar zijne getrouwe behandelingen van zijnen medemakker/ en de blijken van zijne bekeeringe. Nu/ zeide hij/ hebbe ik mijne conscientie ontlast; nu ga ik sterven. Ach! zoo gaat het/ als er uit een gezelschap een bekeerd wordt; nu kan ik er niet af scheiden/ zegt zoo een/ of ik moet ze eerst eens waarschuwen/ en als het geenen ingang vindt/ dan moet ik er af scheiden/ en het aan God overgeven/ en zeggen tegen mijne vrienden: vaart wel. Wat doet nu deze man? Ik hebbe/ zegt hij/ met u gesproken; nu scheide ik

van

van u af; ik ga voorts met den Heere ſpreken/ en het met Hem houden. Nu zal ik in zijne armen vallen/ en Hem ſmeken/ dat Hij mij arm monſtere mijne zonden wil vergeven/ en mij in genade mag aannemen. Ik zie gij zijt als eene rotſe/ en gij gaat met groote ſchreden naar de helle. Ik wil uwe voetſtappen niet volgen. Wel Heere/ wil hij zeggen/ geef toch uwen Geeſt der genade en der gebeden aan mij! wel/ gedenk toch aan mij! Gij zult naar alle waarſchijnlijkheid een dood zijn als ik. Gij zijt zoo gemarteld; en Gij zijt zoo veel bloed ſtwijt geworden. Als Gij in uw koningrijke zult gekomen zijn/ denk dan/ daar hangt daar zoo een ſchepſeltje/ die tot Mij riep/ terwijl Ik nabij was/ die Mij zocht/ terwijl Ik te vinden was; en zeg dan/ Vader/ laat dit ſchepſeltje niet in het verderf nederdalen; Ik hebbe de verzoeninge voor hem gevonden. De Heere opende zijnen mond in zoo veel hartelijkheid/ daar hij zoo geswegen hadde/ als Hij zoo beſchuldigd wierd; die tegen den anderen voorwicht/ als hij Hem laſterde/ niet wilde ſpreken/ die zegt tegen dezen: Heden, van dezen dag/ zult gij met Mij in het Paradijs zijn.

III. Nu hebben wij het derde. Hoe ging het dien laſteraar/ hoe ging het er mede? Men moet er van zeggen/ hij is in zijne zonden geſtorven. Daar moet men van zeggen/ van u komt geen vrucht meer in eeuwigheid. Wij moeten er van zeggen/ dat hij als eene keije bleef/ en als eene rotſe. Men moet er van zeggen/ dat hij al ſpottende en al laſterende in de helle viel. Van den kruisberg is hij in de helle gevallen/ want geen laſteraar zal het koningrijke Gods erven/ 1 Cor. VI: 10. Van de menſchelijke Juſtitie is hij gekomen voor Gods Juſtitie: Het is doch den menſche gezet eenmaal te ſterven, en daarna het oordeel, Hebr. IX: 27. Hij moet zoo voor het gerigte Gods compareren/ daar de Heere gezegd heeft: Heden zult gij bij den duivel in de helle zijn, en uwe oogen in de vlamme opſlaan; en daar zult gij ondervinden een ſchat van toorn; en daar die boom valt/ zal hij eeuwig wezen. En die tot den dood toe medgezellen waren/ die ſtonden nu voor eeuwig geſcheiden te worden; de een voor eeuwig gelukkig/ en de ander voor eeuwig ongelukkig. Zoo gaat het nog/ die dikwijls lange jaren medemakkers in gruwelen geweest zijn/ als God den eenen bekeert/ zoo worden zij voor eeuwig geſcheiden. Het gaat er mede als met een' man en vrouwe/ die dikwijls dertig/ veertig of vijftig jaren te zamen getrouwd/ zijn/ en als medgezellen leven; is een van dezelve bekeerd/ en de andere niet/ door den dood worden zij dan voor eeuwig geſcheiden; de een gaat naar de helle/ en de andere naar den hemel.

Wat dunkt u/ toehoorders? Wij moeten u onze inleidinge nog eens te binnen brengen; wat kan God al doen! en Hij antwoordt niet van zijne daden! Mag Ik met het mijne niet doen/ zegt God/ wat Ik

wil? Eilieve/ laat ons malkanderen nog wat behandelen; wij zullen het misschien niet lange meer doen. Wat zijn Gods wegen wonderlijk/ als Hij voorheeft om een mensch te bekeeren. De koning Manasse was een tiran, een moordenaar, en een toovenaar. Toen hij in gouden keteng was/ toen was hij een monster; maar toen hij in ijzeren boeijen was/ toen wierd hij aan zichzelven bekend gemaakt/ en tot God bekeerd. Zachéus, een overste/ hij was nieuwsgierig om den Heere te zien/ hij klimt op een' boom; die nieuwsgierigheid was het middel dat God hem het harte veranderde. Het gaat nog wel zoo; men is altemets nieuwsgierig om iemand te hooren/ en God gebruikt dat middel om ons in het harte te treffen. ô Wat voor wonderlijke wegen gebruikt God! Onesimus, de knecht van Philemon, hij stal zijns heeren goed/ hij vlugt naar Rome, hij komt bij Paulus in het gevangenhuis/ daar Paulus predikte; dat is het middel van zijne bekeeringe. Paulus en Silas, dat paar heerlijke lieden/ worden gegeesselt: zij raken in het gevangenhuis; dat is het middel van den cipier zijne bekeeringe. Wat is God wonderlijk! Deze moordenaar moest juist in handen van de Justitie raken/ en sterven op dat momentje als de Heere Jezus sterven moest/ en dat is het middel van zijne bekeeringe en eeuwige behoudenisse. De kerkelijke historiën en het martelaarsboek/ verhalen/ dat er een martelaar eerst met stokken schrikkelijk geslagen wierd/ toen haalden ze een' stok met een' haak/ om zijn' buik open te trekken; en de cipier; ziende zijne standvastigheid/ wierd er door bekeerd. Het is gebeurd dat een martelaar tusschen twee dieven geleid wierd; de eene zeide/ als deze onze leidsman is/ dan zullen wij wel in den hemel komen. Den anderen was dat zeggen tot een steek in het harte/ en het was een middel tot zijne bekeeringe/ zoodat hij sterbende het volk en zijnen medgezelle getrouw aanspraak. Zoo wonderlijk is God in zijne voorzienigheid. God wil evenwel niet/ dat men de bekeeringe een oogenblik uitstelle. Dat is het oogmerk dat wij hadden om u dit te prediken. Gij zult door het uitstellen van de bekeeringe niet beteren. Al kreegt gij de bekeeringe nog op het laatste van uw leven/ het zoude u zoo veel te zwaarder vallen/ dat gij den duivel zoo lange gedient had. Dat uw arm uit het lid/ of gebroken was/ en gij steldet het eene week twee of drie uit/ eer gij het liet instellen/ of het eerste verband liet leggen/ het zoude u zoo veel te ongemeeslijker en pijnlijker zijn. Een geleerd man wierd eens van iemand gevraagd/ wanneer moet ik mij wel bekeeren? En hij antwoordde hem: een uurtje voor uwen dood. Wanneer is dat? zeide hij. Dat is te zeggen/ zeide die man/ doe het nu of nooit; want gij weet niet of gij nog wel twee uren leven zult. Wilt gij het ons vragen/ wanneer? Wij zeggen ook/ een uurtje voor uwen dood/ Zegt gij/ wanneer is dat? Ach! aanstonds/ heden. In het geheele Woord heb ik nog geen eenen tekst ooit gelezen/

dat

dat er iemand te broeg gekomen is; maar wel/ dat men te laat kan komen/ gelijk de dwaze maagden, Matth. XXV. Ja/ wildet gij het doen als gij gaat sterven/ misschien zult gij dan geen verstand/ noch sprake/ noch lust hebben. Ik vrage u dan of gij dat voorzigtig oordeelt/ het uit te stellen tot het uiterste? Maar/ wilt gij zoo dwaas zijn/ wilt gij het uitstellen tot uw uiterste/ ik weet u dan te zeggen/ gij zult onvoorzigtig/ onredelijk en onnatuurlijk handelen. Gij zoudt in het natuurlijke niet graag zoo onvoorzigtig willen zijn; wel weest het dan in het geestelijke ook niet. Gij zijt immers niet verzekerd/ dat God u op een doodbedde genade en Geest zal geven om u te bekeeren. Is de waarschijnlijkheid niet tegen u? Heeft God niet bedreigd/ dat Hij dan in uw verderf lagchen/ en spotten zal als uwe vreeze aankomt/ Prov. I. Ja/ dat Hij dan zeggen zal: Ik hebbe u nooit gekend? Zegt gij/ ja/ God heeft het eens gedaan; dat is waar; doch ook maar aan dien eenen; de andere kreeg het niet. Gij kunt niet wachten/ dat God zoo een mirakel van zijne genade aan u zal willen doen. Hebt gij uwe oogen op den anderen niet geslagen? Waarom denkt gij niet/ het lot van den anderen mogt mijn lot ook zijn/ die al lasterende in de helle viel! Ach! schrik toch voor dat oordeel/ dat uwe lampen zullen uitgaan; dat gij geene plaatse des berouws zult kunnen vinden/ al was het dat gij die met tranen zochte; dat gij met velen zult zoeken in te gaan/ en niet kunnen/ omdat de deure der genade gesloten is.

Gij zult zeggen/ is er niets tot mijne moedgeving/ dat ik nog bekeerd zoude kunnen worden? Ja:

Eerst. Denkt/ dat gij een' God dient/ die uit vrije genade zalig maakt/ Eph. II: 8, Uit genade zijt gij zalig geworden. Of gij nog zoo goddeloos/ of nog zoo burgerlijk zijt/ 't zal altijd genade wezen/ zoo gij bekeerd en zalig wordt.

Ten tweede. Gods genade is eene onderscheidende genade. Denkt/ dat God onderscheid kan maken tusschen menschen en menschen. God kan door de bekeeringe en genade onderscheid maken tusschen u en uw gezelschap. Wie onderscheidt ons/ als de Heere?

Ten derde. Tot uwe moedgevinge/ al hadt gij nog zoo schrikkelijk gezondigd/ Gods genade is eene overvloedige genade. De veelheid van zonde stuit de genade niet. Hij vergeeft menigvuldig; al waren uwe zonden zoo rood als scharlaken en als carmozijn, Hij vergeeft ze.

Ten vierde. Gods genade is eene krachtige genade. Paulus sprak van de uitnemende grootheid en van de sterkte zijner magt, Eph. I: 19. Daar is geen een harte/ al was het nog zoo hard/ dat Hij niet vermurwen kan.

Ten vijfde. Gods genade is eene onverwacht werkende genade. Gij zoudt het van dezen ochtend wel niet kunnen gewacht hebben/ en gij zoudt het evenwel kunnen krijgen. Waar wachtte het Zacheus, Paulus en den

cipier, dat zij besteed zouden worden? Waar wachtte het dezen eenen moordenaar, dat hij stervende zalig zoude zijn? God kan onverwacht komen. Hij heeft eene hand sterk met magt. Hij doet het uit vrije genade/ en maakt daardoor onderscheid tusschen den eenen mensch en den anderen. In onze stad en in ons land/ als er iemand sterft/ het is al: mijn vriend en vriendinne zaliger; ondertusschen ligt somtijds niet alleen het doode lijk binnenshuis op stroo/ maar ook de ziele in de helle. Hoort/ wilt gij weten/ wanneer gij van uwen gestorven vriend/ of van u zelven niet veel goeds denken moogt/ als gij of zij sterven? Gij hoort ze al maar klagen over het sterven/ en dat zij zoo ellendig zijn/ en over het ligchaam. Komt er eens een vrome bij/ om naar den zieke te vragen/ dan moogt gij niet eens in hun hart tasten; gij moogt niet onderzoeken/ hoe zij er bij staan; of zij al besteed zijn; of zij al deel aan den Heere Jezus hebben; of zij de vromen liefhebben; of hunne hope op den hemel wel gegrond is? Neen/ daar moet ge niet eens aan komen; dat moet men daar laten. Vraagt gij/ of zij God gevreesd hebben? Spreekt gij van hun harte en staat te onderzoeken/ en dat er particuliere genade is/ en dat er eene krachtige verandering moet wezen; dat staat den zieke niet aan. Maar wilt gij hen vleijen en troosten/ dat is hun wel aangenaam. Als gij iemand zoo ziet sterven/ zegt dan niet/ mijn vriend zaliger. Maar daar moogt gij goede gedachten van hebben: daar de zieke zegt/ ik wil wel sterven; daar de zieke eens weent over zijn misbedrijf/ en God regtvaardigt/ al wilde Hij met hem twisten; en daar zij hunne zonden eens ophalen/ en elk eens aanspreken/ die bij hen komt; daar een zieke zijne medgezellen bestraft/ en zoekt uit het vuur te rukken; en als men van God niet krachtig kan hooren spreken/ maar als een vuur is als God niet geëerd wordt. Daar de zieken de hand des geloofs naar den hemel steken; daar zij zulke achting voor God hebben; daar zij zoo dorsten en loopen naar Jezus/ en zoo worstelen met den Heere. Als het zoo is/ dan moogt gij wel zeggen/ mijn vriend en vriendinne zaliger. Maar anderzijds/ wat hebt gij er aan/ met dat te zeggen? Gij doet er uwen vriend of vriendinne noch goed noch kwaad mede; gij doet er u zelf maar kwaad mede; dat is het stuk. Ach! mogten wij het geluk hebben/ predikant en gemeente/ man en vrouwe/ ouders en kinderen/ dat wij niet voor eeuwig gescheiden wierden/ maar met malkanderen gemeenschap zouden hebben tot den dood/ ja tot in alle eeuwigheid/ om God te verheerlijken. Was het niet beter/ als eeuwig van malkanderen gescheiden te worden? Laat ons genade zoeken en den Heere dienen; en dan zullen wij eens eeuwig in den hemel bij God en bij malkander zijn.

A M E N.

ZES-

ZES EN TWINTIGSTE
PREDIKATIE,

OVER

LUC. XXIII : 42.

Ende Hij zeide tot Jezus, Heere, gedenkt mijner, als Gij in uw Koningrijke zult gekomen zijn.

Wij lezen/ Matth. XXII: 14, Want vele zijn geroepen, maar weinige uitverkoren. Het is te zeggen/ het woord wordt tot velen gesproken/ en onder die velen is hier en daar maar eene uitverkorene/ wiens naam geschreven is in den hemel in het boek des levens. En hoe weinigen dat er zijn/ God kent ze evenwel bij namen. Het vaste fondament Gods staat, hebbende dezen zegel, de Heere kent degenen, die de zijnen zijn. Hij weet waar ze zijn/ bij de wegen en de straten. Voor elk uitverkorene heeft God een stondetje der minne/ in welke Hij zich over hen ontfermt; en als dat daar is/ dan krijgen ze een pijl in hunne harten en zij worden van den Heere in 't hare gekwetst/ Ps. XLV: 6, Die Hij te voren verordineerd heeft, deze heeft Hij ook geroepen, Rom. VIII: 30. En dat naar zijn eigen voornemen en genade, 2 Tim. I: 9. God de Heere belieft altemets de uitverkorenen hun stondetje der minne te bepalen in den morgenstond van hun leven; somtijds doet Hij het in den middelstaat/ als zij een jongeling of in mannelijke jaren zijn; somtijds doet Hij het in den ouderdom/ en somtijds in den avond van hun leven/ op het doodbedde. En zoo gaat de Heere ook uit ter elfder of ter laatster ure, en Hij grijpt ze in het harte. Wij zullen ons niet ophouden om omslag te maken. Hier zult gij een man ontmoeten/ die daar hangt tusschen hemel en aarde/ en zoo staat te stappen uit den tijd in de eeuwigheid. Daar was maar eene kleine schrede tusschen hem en den dood; het was een man/ die van een rampzalig hellewicht in een oogenblik een gelukzalig hemelling wierd. De Heere was hier niet gaande naar de markt om arbeiders in zijnen wijngaard te huren/ maar Hij komt uit het regthuis van Pilatus, met het kruis op zijne schouders/ gaande om geslagt te worden/ met een deel bedrukte menschen/ die

Hem achterna volgden/ en een deel volkſken/ die vooruit gingen. Zij vindt Hem hier tuſſchen twee ſnoode menſchen/ vaſtgehouden door de dienaars van de Juſtitie/ die het werk aan hen alle drie gingen doen. Zij grijpen den hamer der arbeidslieden/ en zij klinken hen met de ſpijkers door de allergevoeligſte leden aan het kruishout vaſt. Hier zijn drie wonderlijke patienten; diergelijk drietal is er nooit geweeſt. Men ziet altijd dat er voor een Patient gebeden wordt eer hij gerigt wordt/ maar hier bidt een Patient voor zijne beulen/ en zegt: Vader, vergeef het haar, zij weten niet wat zij doen. De andere patient bid voor zichzelven zijnen Medepatient om eene gunſtige verhooringe: en de derde patient laſtert den Heere der heerlijkheid. Hier is de kruisberg eene plaatſe der wedergeboorte; men kan er van zeggen: Deze is aldaar geboren.

Wij hebben onlangs tot uwe aandacht geſproken over Jes. LV: 13, Voor eenen doorn zal een denneboom opgaan; voor een' diſtel zal een mirtenboom opgaan; en het zal den Heere wezen tot een name, tot een eeuwig teeken dat niet uitgeroeid zal worden. Wij dachten/ laat ons daar eens een exempel of twee van geven aan de gemeente/ als God voor een' doorn een' denneboom doet opgaan, en voor een' diſtel een' myrtenboom; en hoe waarachtig het is/ dat overal waar het Euangelie gepredikt wordt/ dat het den Heere tot eenen naam is. Hier hebt gij een' biddenden patient, die worſtelt om genade en heerlijkheid; en een patient, die geeft een gunſtig antwoord. Nu zullen wij het worſtelen van den eenen bezien/ en het antwoord daarna. Tegenwoordig hebben wij dan te bezien:

I. Wie het is/ die bidt.

II. Wien hij aanſpreekt.

III. Wat zijn verzoek was.

I. Wat het eerſte aangaat; wie is het die bidt.

Eerſt. Het is een man/ die van nature zeer goddeloos was; die van nature niet gewoon was te bidden/ het was voor hem een ongewoon werk.

Ten tweede. Wat is het voor een man? Misſchien van afkomſte een Joodſch man/ of van religie een Jodengenoot. Hij weet zoo gereed te ſpreken/ Heere; hij meldt van een koningrijke; dus was hij misſchien van religie een Jode, of Jodengenoot.

Ten derde. Misſchien had hij eene goede opvoedinge gehad/ zoo als brome ouders hunne kinderen wel opvoeden/ maar zij misbruiken het: gelijk Absalom, de verloren zoon, en anderen. Misſchien had hij wel geene goede opvoedinge gehad/ hij was mogelijk geboren en opgevoed in de woeſtijne bij de moordenaren/ en zoo was hij ligt een zone des moordenaars/ een kind des duivels/ een vijand van alle geregtigheid/ eene ganſch bittere galle/ en eene t' zamenknoopinge van alle ongeregtigheid.

Ten

Ten vierde. Het was een mensch/ die gruwelen gedaan hadde: hoe dikwijls had hij op de wegen liggen loeren/ gelijk een leeuw/ die daar ligt en wacht of er niet een schaapje komt om het te verscheuren. Hoe menig arm reiziger heeft hij ligt wel aangepakt bij den krop/ en gedeld. Hoe dikwijls dat hij het gedaan heeft/ dat teekent de Geest niet aan. Ligt heeft hij al menige moord gedaan/ omdat het uitgedrukt wordt/ een moordenaar.

Ten vijfde. Het was een man daar de Justitie zich aan gelegen liet liggen. Zij waren uitgegaan met lantaarnen en stokken om hem te vangen/ en God had het beschikt/ dat hij in hunne handen was gekomen.

Ten zesde. Hoe snooden mensch hij ook was/ en hoe lange dat hij het gedaan hadde; als hij voor de Justitie kwam/ meteen was hij verstomd. Zijn eigen mond moest hem veroordeelen/ gelijk hij tegen zijnen maklker zeide: Wij lijden regtvaardig, doch deze onschuldig.

Ten zevende. Voor het laatste. ô Wonder! dat het hoofdstuk van alles was/ het was een man daar God zijne genade aan verheerlijkte/ terwijl hij daar hing/ met hem in het harte te gispen/ en zijne conscientie wakker te maken. Zijn gemoed wierd verslagen/ en in zijn harte stortte God den Geest der genade en der gebeden uit. Konde hij krijpen op zijne knieën/ hij hadde het gedaan. Maar nu hangt hij daar vast aan het hout/ en daarom/ hij buigt inwendig de knieën van zijn harte/ en hij opent zijnen mond met smeekingen.

II. Daar hebt gij nu den bidder. Maar tot wien bidt hij? Wien spreekt hij aan? Den Heere Jezus Christus; dien Patient/ die daar neveng hem aan het hout hangt. Hij kijkt er naar toe; hij wendt zijn verslagen harte naar Hem toe; Heere! zegt hij/ U meene ik/ die daar neveng mij hangt. Ik kan niet voor U knielen/ maar ik kruipe als een worm met mijn harte voor U. Hij kan niet zeggen/ mijn Heere, zoo verre was hij nog niet in de genade. Thomas zeide/ mijn Heere, mijn God! Niemand kan Christus den Heere noemen/ als door den Heiligen Geest. Hoe komt de man tot zulke zaken? Wat wil dat uitdrukken? Let er toch op: Als hij Hem Heere noemt/ dat geeft te kennen:

Eerst. Zijne hooge gedachten, die hij van den Heere hadde. Zij hebben den Heere der heerlijkheid gekruisigd/ 1 Cor. II: 8. Hij begon eene straal van goddelijkheid te zien in dien Patient.

Ten tweede. Het is te zeggen: Heere! ach! hoe blijde zoude ik zijn/ dat Gij de mijne waart/ en ik uw knecht! Mijn harte gaat open naar U/ en mijne begeerte is tot U.

Ten derde. Gij zijt zulken grooten Persoon/ zulken wijzen en magtigen Heere om mij te helpen. Gij zijt de sterke God; magtig om te doen/ boven dat ik zoude kunnen bidden of denken.

Ten

Ten vierde. Heere, ik doe hier belijdenisse van mijne religie. Hij hadde het mogelijk zijn leven nog niet gedaan. Ik belijde dat Gij de Heere zijt; al wordt Gij hier zoo bespot/ ik erkenne U er voor/ voor God en geheel de wereld. Hoe kwam hij er toe? zijn Medepatient Heere te noemen! die mede sterven moest voor de Justitie! die zoo bespot wierd! die daar hing als eene verachte ziele/ in welke geene gedaante noch heerlijkheid was! hoe komt hij tot zulken tale? Let er eens op; als gij het wilt overdenken/ dan zult gij het haast batten kunnen.

Eerst. Hij had Hem hooren beschuldigen; hij was een medemisdadige; de eene misdadige luistert de beschuldigingen van den anderen al af. Hij had ook geluisterd naar alle de beschuldigingen daar zij den Heere mede beschuldigd hadden. Daar waren er geweest/ die zeiden/ dat Hij gezegd hadde/ dat Hij een Koning was; hij had gezien hoe de krijgsknechten Hem bespot hadden als Koning; en boven het kruis zag hij dat gespijkerde bordje: Deze is de Koning der Joden.

Ten tweede. Hij hadde ook gezien/ in wat al bogten de rigter zijn gemoed had moeten wringen. Deze man was een vreemdeling van hetgene geschied was; hij hadde gezien/ hoe die Man gestaan hadde/ onnoozel/ stom/ godvruchtig; en wat een glans of op zijn aangezigte lag; en dat de rigter tot vijfmaal toe zeide/ ik vinde geen schuld in dezen mensche; waarom hij ook zoo gereed uitkwam tegen zijnen maker: Maar deze heeft niets onbehoorlijks gedaan. Hij hadde al veel doorleeden; God hadde hem aandachtig gemaakt.

Ten derde. Weet gij wat hem bewoog? Hij hadde dezen Patient zoo zachtzinnig hooren spreken; en zoo krachtig hooren bidden/ zelfs voor zijne vijanden. Dat moeste het harte breken; zoodat hij mogt denken/ Gij zijt wel een wonder/ van een mensch! Ja/ hij zag dat Hij zulken godvruchtig harte hadde voor eene vrouwe/ die zijne moeder was. En hoe zijne bedrukte vriendinnen daar stonden; hoe zij mogelijk trommelden op haar harte. En buiten twijfel heeft hij gezien de wonderwerken die er geschiedden; de aarde schudde; en daar gebeurden verscheidene wonderteekenen; hij zag ook mogelijk de beginselen van de verdonkeringe der zonne/ en meer andere wonderen.

Ten vierde. Hij hadde gelet op de bespottingen/ daar zij den Heere mede bespotteden; en hij hadde acht geslagen op de beschimpingen zijner vijanden: Anderen heeft Hij verlost; Hij heeft op God vertrouwd, dat Hij Hem nu helpe.

Ten vijfde. Al wat wij daar gemeld hebben/ dat zagen de Joden en de andere moordenaar ook/ en dus zoude dat alles niet geholpen hebben/ schoon het krachtige middelen waren; maar Gods Geest die opende zijne oogen en harte/ dat hij acht gaf op al hetgene hij hoorde en zag. Gods Geest grijpt hem uit het rijk des duivels/ en haalt hem

hem over in het koningrijke van den Heere Jezus Christus; evengelijk Hij Mattheus dede/ die van den tol opstond; en als een' Zacheus, een' Paulus en een stokbewaarder; in een oogenblik was hij in het harte gegrepen.

III. Nu moeten wij zien wat zijn gebed was. Hij mompelt niet wat binnensmonds; hij zegt niet maar wat in zijn harte; maar het was wel te hooren! Wel/ Heere! zegt hij. Misschien heeft de Heere/ zoodra hij begon te spreken/ zijn aangezigte naar hem toegewend/ en als gezegd/ wat is uwe bede/ en wat is uw verzoek? Spreek uw harte maar vrij uit! ô Hij wendt zich tot het gebed desgenen/ die gansch ontbloot is; ja/ eer zij roepen/ zoo hoort Hij al. Ach Heere! zegt hij/ gedenkt mijner, als Gij in uw koningrijke zult gekomen zijn. Het was een groot gebed. (1) Hij sprak van een koningrijk. (2) Daar zult Gij inkomen, zeide hij. (3) Gedenk dan aan mij!

1. Hij erkende dat Hij een Heere en Koning was/ die een rijk heeft. Wat voor een koningrijke meent hij?

Eerst. Hij meent geen aardsch koningrijke, daar gelooft de Heere niet naar. Dat konde hem ook niet troosten/ of de Heere op aarde regeerde en of Hij hem een tijdelijk voordeel konde geven; hij ging toch sterven.

Ten tweede. Het was ook zoo zeer het geestelijke koningrijke niet. Dat was reeds binnen in Hem: dat toonde hij door den Geest des gebeds dien Hij hadde.

Ten derde. Het ziet op het koningrijke der heerlijkheid. Ach! mogt dat voor mij bereid zijn van voor de grondlegging der wereld! Dat koningrijk der hemelen, daar 't alles volop is/ rijkdom en eere/ en duurachtig goed.

2. Hij erkent dat deze Heere, met als Hij stierf/ in zijn koningrijk zoude ingaan; hij geloofde dan/ dat de Heere Jezus terstond als Hij stierf/ met zijne ziele daarnaar toeging; en mogelijk wist hij al/ dat de Heere Jezus ook naar den ligchame haast zoude opstaan/ om ten hemel te varen/ en in volle kracht als een koning over zijn koningrijke te gaan heerschen.

3. Ach Heere! Gij zijt er zoo nabij; Gij zult vóór mij sterven; de doodbezwe zet zich al; Gij zijt zoo veel bloed kwijt geworden; ik zie dat Gij U al bereid om henen te gaan; en ik arme ellendige kan hier nog een uur twee of drie blijven hangen; hij wist niet/ dat zijne beenderen zouden gebroken worden. Gij gaat my vooruit/ wil hij zeggen; en zoo Gij mij niet helpt/ zoo is myne ziele in de helle/ en myn ligchaam zal met eene eezels begrafenisse begraven worden; en dan wachte ik eene opstandinge tot bespmaadheid en eeuwige afgrijzinge. Zoo Gij U ontrekt/ zoo ben ik eeuwig ongelukkig! Gedenk dan toch aan mij als Gij in uw koningrijke zult gekomen zijn. Wanneer gedenkt men iets? (1)

Men gedenkt iets met het in zijne memorie te onthouden. (2) Men gedenk iemand met ontferminge: Gedenk der gevangenen, alsof gij mede gevangen waart, Hebr. XIII: 3. (3) Het is niet alleen iemand in zijne memorie te houden/ en er zich over te ontfermen, maar het is ook iemand krachtdadige hulpe toe te brengen: zoo zeide Jozeph tot den schenker, Gen. XL: 13, 14, Doch gedenkt mijner bij uzelven wanneer het u wel zal gaan, en maak dat ik uit dit huis kome. Hy wil dan zeggen:

Eerst. Houd mij in uwe gedachten/ gedenk/ als gij in den hemel zijt/ daar hangt zoo een ellendige op de aarde aan het hout/ die zijne smeekingen voor mij uitgoot.

Ten tweede. Houd mij niet alleen in uwe gedachten, maar gedenkt aan mij met ontferminge. Ziet hoe dat ik hier hange in de pijne; ik zie niet als den dood en de helle voor oogen; ik beklage myn ongeluk; al kome ik wat late/ ik kome evenwel opregt; ik verfoeije myzelven over mijne feilen; ik ben er beschaamd en verlegen over. Daar staan er hier die U bespotten; maar/ ach Heere! ik niet; ik wilde mij liever in uwe armen werpen; ik geloove/ Heere! kom myn ongeloove te hulpe/ ik zal U niet laten gaan/ voor dat Gij mij gezegend hebt.

Ten derde. Dat Gij mij krachtdadig en spoedig helpt/ dat verzoeke ik/ maar niet van het kruis; want ik weet wat een boozen hart ik hebbe; ik mogt weer uitspatten; maar zoo Gij U over mij ontfermen wilt/ ik wil dan wel sterven/ en dan zal ik ook wel gemoedigd sterven/ En of ik al broom leefde/ ik zal evenwel eens moeten sterven. Als Gij U maar over my ontfermt/ dan ben ik wel gerefolveerd om te sterven. Ach Heere! hoe zoudt Gij my overgeven! hoe zoudt Gij mij overleveren! Heere/ kan dat wel van uw harte? Laat uw ingewand over mij rommelen/ en dan wil ik wel sterven: Wat was de drang van zoo een bloden?

Eerst. Myn ligchaam moet sterven: Heere! help my! nog maar een weinig en het is met mij gedaan.

Ten tweede. Den last der zonde kan ik niet dragen; alle die bloedschulden staan steeds voor mij! Hoe krezmden die menschen/ als zij daar onder mijne moorddadige handen waren! Wat schreeuwden zy/ spaar mij om mijne vrouwe of kinders wille/ en om mijne vrienden wille! Ik ben zoo belast; ik kan het niet dragen!

Ten derde. Dat de Koning op zijn verrek stond/ dat kon hij niet dragen/ dat maakte hem burig: hij riep om het pardon/ terwijl de Heere nog nabij was; hij zocht Hem/ terwijl Hij nog te vinden was.

Ten vierde. Wat perste den man al meer? De Geest van God/ die wierp hem als een vuur in zijne beenderen; die dzong hem om naar den Heere te gaan; dat heeft hij niet langer kunnen tegenstaan.

Ten vijfde. Ik zie dat uwe discipelen ook pardon gekregen hebben; doet het aan mij ook.

Ten

Ten zesde. Voor het laatste/ het is nog de welaangename tijd/ het is nog de ure der zaligheid/ mijn uurglas is nog niet uitgeloopen/ en daar is nog een korte tijd/ waarin gij mij genadig zoudt kunnen wezen. Daar ligt de drang. Zoude de Heere niet wel hebben mogen zeggen/ daar zijn er velen/ die ten dage van doodelijke benaauwdheid tot Mij roepen/ Heere, Heere, doet mij open, maar Ik zegge tot de zodanigen/ gaat weg, Ik hebbe u nooit gekend? Zoude de Heere niet regtvaardig hebben mogen zeggen/ dewijle Ik geroepen hebbe/ en gij niet geantwoord hebt/ zoo zal Ik/ nu gij roept/ ook niet antwoorden; maar Ik zal spotten in uw verderf? Maar neen/ dat doet de Heere niet. Hoort/ wat doet de Heere? Hij spraak tot dezen man van vrede? Jezus zeide tot hem: heden zult gij met Mij in 't paradijs zijn. Dat moest balsem op zijne wonde wezen! Maar dat zullen wij op een' anderen tijd/ als het God believt/ met de gemeente verhandelen.

Wat dunkt u van dat stuk? Daar zijn maar twee staten in dit leven; en wij zijn in een van beide; wij zijn in dit leven bekeerd of onbekeerd/ dood of levend/ vriend of vijand. Gaat eens in uw harte/ en ziet eens/ wat gij zijt/ of gij van God bekeerd zijt of niet? En daar zijn maar twee staten na dit leven: wij gaan naar de helle/ of naar den hemel; wij zijn verloren of zalig/ en verliest gij uwe ziele/ zoo is het al verloren; behoudt gij uwe ziele/ zoo is het al behouden. In een van beide die staten ben ik en gij; en in een van beide zullen ik en gij komen. Ach/ Geliefden! laten wij malkander nog eens trouw behandelen. Menschen/ die nog onbekeerd zijt/ wat gebruik maakt gij van de twee moordenaars?

Eerst. Sommigen maken alleen gebruik van den moordenaar, die onbekeerd gestorven is. Ach! zegt zoo een zondaar/ het is voor mij niet te krijgen! het is met mij gedaan! ik hebbe mijne tonge aan den duivel geleend! ik hebbe Gods naam aangetast; ik ben een monster; ik vreeze dat ik ook zoo sterven zal/ en dan moet ik naar de helle! Maar/ arm zondaar! dat mag de duivel u wijs maken/ doch het is zoo niet; den geschiktste gaat God wel voorbij/ en Hij neemt de monsters in goddeloosheid wel aan; de burgerlijksten en zedigsten gaat God wel voorbij/ en Hij neemt de goddeloosten aan/ geeft het daarom niet op: Want Christus, als wij nog krachteloos waren, is te zijner tijd voor de godloozen gestorven, Rom. V: 6. Ach! vrome ouders/ zegt niet/ met dat kind is het gedaan; daar is niet meer aan te doen; geeft het niet op; het is nog niet buiten hope. God geeft u hier zoo een klaar bewijs van de grootheid zijner barmhartigheid/ van de kracht zijner genade/ en van de waardigheid van Jezus bloed. Hij heeft er hier op het sterfhout nog een in 't hart gegrepen; en Hij heeft niet gezegd/ dat dat de laatste zal zijn. De Heere kan het nog doen; het bloed van

Chzistus is nog al zoo bezsch als het toen was toen het maar eezst gestozt wiezd. Ach mogt gij de wondezlijke bekeeringe van den moozdenaar gebruiken tot uwe bemoediging/ om ez op te pleiten bij den Heere/ en te zeggen/ ach Heere! ik ben van nature ook een moordenaar; ach! ik hebbe zoo vele bloedschulden! maar dat Gij aan dien moordenaar gedaan hebt/ mogt Gij dat aan mij ook doen!

Ten tweede. Zitten hier ook geene onbekeezden/ die alleen wezken met den bekeerden moordenaar, om zich gerust te stellen; die zeggen/ het is waar/ ik stemme het toe/ dat het wezk moet gedaan wozden; ik moet mij bekeeren; maar ik hebbe nog tijds genoeg. Ach/ azm mensch! het is waar/ het is nog tijd om genade te krijgen; maar mozgen kan het te laat zijn. Zegt gij/ deze moozdenaaz kzeeg wel genade kozt booz zijn' dood; dat is waar/ maar de Heere Jezus wiezd toen gekzuist/ en dat zal nooit meer gebeuren. En daarenboven/ waarom denkt gij niet aan den anderen moozdenaar/ die geene genade kzeeg/ en die genoot nog zoo een getzouwe aanspzake van zijn malikez/ dat mogelijk u nog niet eens gebeuren zal op uw doodbedde. Ach mensch! die onbekeezde moozdenaar heeft duizend medgezellen in een jaar/ en de andere naauwelijks één. Zoude het niet dwaas zijn/ dat men/ omdat de zonne eens stille gestaan heeft/ alle dagen ging kijken of de zonne niet wedez stille stond? Omdat God eens een' visch heeft beschikt/ die Jonas aan land bragt/ zoudt gij daarom zoo dwaas zijn van in de zee te spzingen/ en te zeggen/ God kan dat aan mij ook doen? Omdat God zoo een mirakel van genade eens aan dien moozdenaar gedaan heeft/ zoudt gij niet dwaas zijn/ dat gij het daarom op het laatste liet aankomen? Wij bidden u/ onthoudt het; dzukt het toch op uw harte: misschien zult gij belemmezd zijn in uwe spzake/ of bedwelmd in uw bezstand/ of geene kzacht of lust hebben. Misschien zult gij haastig naar de eeuwigheid gaan. Wat denkt gij wel/ dat gij zoo gemakkelijk en zozgeloos zalig zoudt wozden? Zullen het een Hiskia, David en Petrus zoo zwaar gehad hebben/ en zoudt gij het zoo gemakkelijk hebben? Gij zondaar! die den Heere zoo getezgd/ en met eene opgeheven hand tegen Hem gezondigd hebt? wat laat gij u al boozstaan? Zal iemand in den hemel komen/ zondez een bezmozseld en gereinigd harte op dez aarde gehad te hebben? Weet gij niet/ dat de regtveerdige maar naauwlijks zalig wordt? Hebt gij het wel ooit gelezen/ dat iemand zoo gemakkelijk zalig wiezd? Het zal u niet aanwaaijen bij de wegen/ en op de straten en in de goddelooze gezelschappen.

Ten derde. Mogelijk zitten ez hiez/ die denken/ ik bemoeije mij met geen van beide die moozdenaazs; ik hoeve mij ondez zulk soort niet te tellen/ ik hebbe mij nooit aan zulke goddeloosheden schuldig gemaakt/ ik hebbe al mijn leven godsdienstig gewandeld/ ik kan vele deugden op-

optellen; maar/ arm mensch! dan behoort gij tot den Farizeër, en niet tot den Tollenaar; dan hebt gij geen regt om tot den Heere Jezus te komen/ want die is voor de goddeloozen gestorben/ Rom. V:6, en die roept alleen de goddeloozen, Jes. LV:7.

Kinderen van God! wat zijt gij gelukkig! Gij waart ook moordenaars. Men moet van u ook zeggen: Dit waart gij sommigen, gij moet nu nog dikwijls bidden/ ô God! verlost mij van bloedschulden! Maar de Heere is uwer gedachtig geweest; gij hebt het op den Heere mogen wentelen/ en Hij heeft u geholpen! Ja maar/ zult gij misschien zeggen/ was ik ook zoo gelukkig! Weet gij van wien wij goede gedachten hebben?

Eerst. Die altemets zoo bezwaagen over hunne zonden zijn/ en zichzelven zoo graag bezoeken en bezondeelen voor God en menschen.

Ten tweede. Die bidders geworden zijn: die niet gaan of staan kunnen of zij zenden al een zucht op naar den hemel.

Ten derde. Daar de Zone Gods zulk eenen glans bij heeft; ô Hij is hun zoo dierbaar! Daar is geen naam hoog noch lief genoeg om Hem te geven; het is al: mijn Heere! mijn Meester! mijn Liefste! mijn Appelboom! mijn Schoonste onder de menschen kinderen! ô Hij is zoo kostelijk in hunne oogen!

Ten vierde. Die zoo dikwijls aan den Heere denken; zij kunnen zeggen: Als ik uwer gedenke op mijne legersteden, zoo peinze ik aan U in de nachtwaken, Ps. LXIII:7. ô Als zij aan den Heere en aan zijne daden gedenken/ dan roepen zij uit: Daaromme, hoe kostelijk zijn mij uwe gedachten, Ps. CXXXIX:17. Zij kleven Hem zoo aan.

Ten vijfde. Die den Heere Jezus zoo graag voor Koning uitroepen; zij zijn zoo in hun' schik/ als zij kunnen zeggen; Mijn Heere Koning! mijn Heere en mijn God! Als zij zoo kunnen betuigen: Gij zijt toch mijn Koning van ouds af! Zij verklaren Hem zoo graag voor hunnen Heere/ aan wiens gebiedenden wille en krijmagtige regeringe zij zich wenschen te onderwerpen. Ach! zij nemen den Heere Jezus aan/ zoo wel tot hunnen Koning, als tot hunnen Behouder en Zaligmaker; zij schikten zijne ambten niet. Zij willen Hem wel tot hunnen Priester hebben; maar zij willen ook onder zijn koninklijk gebied gehoorzame onderdanen zijn. Wat dunkt u/ Geliefden/ kunt gij dit zoo bij u vinden? ô dan is Jezus uw Koning! en dan zal Hij bij uwen dood en ten jongsten dage ook tot u zeggen: Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn.

AMEN

ZEVEN EN TWINTIGSTE
PREDIKATIE,

OVER

LUC. XXIII: 43.

Ende Jezus zeide tot hem: Voorwaar zegge Ik u, heden zult gij met Mij in het paradijs zijn.

Wij lezen/ Jes. XLIII: 19, 20. Ziet Ik zal wat nieuws maken, nu zal het uitspruiten, en zult gijlieden dat niet weten? Ja, Ik zal in de woestijne eenen weg leggen, en rivieren in de wildernisse. Het gedierte des velds zal Mij eeren, de draken en de jonge struissen; want Ik zal in de woestijne wateren geven, en rivieren in de wildernissen, om mijn volk, mijnen uitverkoornen, drinken te geven. Onder alle nadenkelijke woorden/ die God hier gesproken heeft/ letten wij nu maar op deze: Ziet, Ik zal wat nieuws maken.

Eerst. Het is niet wat nieuws, dat God de goddeloozen onder het zinnebeeld van beesten in zijn Woord ons doet voorkomen; en wel onder het zinnebeeld van verachte beesten, als honden, bokken, stieren; dan weder onder het zinnebeeld van venijnige beesten, als schorpioenen, slangen, baziliscussen, enz. dan weder onder het zinnebeeld van wilde beesten als eenhoornen, leeuwen, tijgers, luipaards, enz.

Ten tweede. Gelijk het niet nieuw is dat God de goddeloozen bij beesten vergelijkt; zoo is het ook niet nieuw dat Hij de nature en aard van de beesten gebruikt om er het natuurlijk leven van den zondaar mede uit te drukken;

1. De wilde beesten, wat zijn zij trotsch! Een natuurlijk mensch/ wat is hij hoogmoedig! hij spreekt ook uit der hoogte! Al gaat de hoogmoed voor den val/ het komt ebenwel in zijn harte niet om te zeggen: Houd mij toch terugge van trotschheid.

2. Die wilde beesten, wat zijn zij onversaagd; al ratelt de pijlkoker/ hij belacht ze; zoo is het met den zondaar; het is of hij als de Leviathan gemaakt was/ om zonder vreeze te zijn; het moet hem wel klemmen/ zoo hij eens bevreesd wordt/ als Felix, Hand. XXIV: 25. Vertoont hem de brandende helle/ of de wereld die door het water vergaan is; of Sodom en Gomorra, die door het vuur verbrand zijn; verkondigt hem

het

het eeuwig ach en wee! zoo hy niet bekeerd wordt/ hy belacht het/ 2 Petri III: 3, 4.

3. Die wilde beesten, wat zyn zy ongemanierd! Zoo is het met een zondaar ook/ wat is hy ongemanierd! gy kunt hem tot geene goede zeden krygen; al bidt en schreit gy voor hem/ het helpt niet; hy laat hem niet leeren/ hy is gelyk een paard en een muilezel, die men moet bereiden met toom en gebid/ Ps. XXXII: 9.

4. Ja/ wat zyn die wilde dieren niet bloeddorstig! Is het een zondaar ook niet? Hy is een man des bloeds, Ps. V: 7. Zyne handen zyn vol bloeds.

Ten derde. Weet gy wat het nieuws is/ dat God maken zoude? God zoude maken dat zulke wilde beesten bezandezden; zy zouden tam worden. Dat is dan zoo wel wat nieuws, als dat de aarde haren mond opende, en Corah. Dathan en Abiram met hunne gansche vergaderinge levendig ter helle deed dalen. En als de Heere maakte dat de ezelinne van Bileam met menschen tale sprak. Het was al zoo wel wat nieuws, als dat de vrouwe den man zoude omvangen, Jer. XXXI: 22. Is het niet wat wonderys/ als de allergoddeloosste mensch voor den Heere invalt/ Hem erkent/ en Hem aanbidt om pardon voor zyne ziele? Als dat geschiedt/ dan schept God een nieuw harte; en daar gaat voor een' doorn een denneboom op/ en voor een' distel een myrtenboom, en het is den Heere tot eenen naam, en tot een eeuwig teeken, dat niet uitgeroeid zal worden. Daar waagt dan eene geheele stad en een geheel land van/ dan zulke miraklen in de genade; en overal daar het Woord gepredikt wordt/ daar wordt tot hunne gedachtenisse gesproken. En al is het wonderlyk in onze oogen/ voor God niet; Hem is geen ding te wonderlyk.

Wy zullen u zoo een miraakel toonen in een patient/ die met den Heere gekruist is. Hier zyn drie patienten; de eene is de Zaligmaker; de andere wordt zalig gemaakt; de derde gaat verloren. Hier ziet gy een patient/ die bidt voor de kwaaddoeners; en hier ziet gy den anderen patient/ die bidt dien Bidder aan: en hy verzoekt zielspardon van Hem; en de andere spot met den Heere/ en hy valt al lasterende in de helle. Hier ziet gy/ dat de Heere zich ontfermt over dien Hy wil/ en dat Hy verhardt/ dien Hy wil. Het is hier twee op een galgeveld/ de eene aangenomen/ en de andere verlaten. Het waren twee menschen die in een gevangenhuis gezeten hadden/ en die in hun leven van malkanderen niet verscheelden; even gelyk de hovelingen van Farao; zy zaten gevangen elk om hunne misdaad; zy droomen elk eenen droom; de uitleginge was al eender in het eerste; maar in het einde verschilde het. Deze twee waren beide gegrepen; hunne geregtsplaatse/ hun vonnis en sententie was al eender: zy wierden beide ter doodt gevoemd/ het was al eender; behalve het einde; toen was het: Let op den vrome,

ziet

ziet naar den opregte, het einde van dien man zal vrede zijn. Ziet naar den verſlagene van geeſte/ God zal hem niet verachten. Wij predikten onlangs over Jes. LV: 13, Voor eenen doorn zal een denneboom opgaan; voor een' distel zal een myrtenboom opgaan; dat is/ God zal den allergodeloosſte zijne woeſtheid doen afleggen/ en hem bekeeren; en zoo zal Hij hem een naam maken. Wij zeiden laatst/ dat wij niet voorbij konden/ of wij moeſten dat met een exempel of twee bevestigen. En wij dachten dat het exempel van dezen moordenaar niet onpaapst zoude zijn. Was die niet een' doorn? en maakte God hem niet tot eenen denneboom, welkers kruine tot in den hemel ſteigerde? Is het den Heere niet tot een' naam, en tot een eeuwig teeken? Voorleden maandag was er ook een in deze ſtad/ die door de handen van de juſtitie ter dood gebragt wierd; daar hij gevallen is/ daar is hij blijven liggen/ in het zuiden van den hemel/ of in het noorden van de helle; wij weten het niet. Maar laat ons dezen patient eens bezien/ in zijn uiteinde; van hem kan men altoos zeker weten waar zijn uiteinde was; want Jezus zeide tot hem, voorwaar zegge Ik u, heden zult gij met Mij in 't paradijs zijn. Men heeft dikwijls teligten genomen op deze ydele dagen van kermis, en die er de meeſte ſchuld aan de zonde hebben/ die hooren ons niet. Wij dachten daarom/ laat ons die maar laten gaan/ en laten wij met malkanderen eens het vermaak hebben van te zien hoe God eenen ellendigen den hemel geeft. Zijn demoedig bedelen zagen wij laatst/ hoe dat hij tot den Zone Gods zeide: Heere, gedenkt mijner als Gij in uw Koningrijke zult gekomen zijn. Nu hebben wij het gunstig antwoord dat de Heere gaf aan dezen ellendigen en nogtans gelukkigen man: Jezus zeide tot hem, voorwaar zegge Ik u, heden zult gij met Mij in het paradijs zijn.

Om deze dingen met malkanderen te overdenken/ zoo hebben wij te bezien:

I. Hoe de Heere dien bidder aanspreekt.

II. Wat Hij hem beloofde.

III. De verzekeringe: Hij konde er ſtaat op maken.

I. Wat het eerste aangaat. God hadde gezegd: Roept Mij aan in den dag der benaauwdheid, en Ik zal er u uithelpen. Klopt, en u zal opengedaan worden. Deze man was nu in een' dag der benaauwdheid en beroerte: Hij riep den Heere aan, terwijle Hij nabij was, hij zocht Hem, terwijl Hij te vinden was.

Hoe billijk hadde de Heere mogen rooken tegen zijn gebed; Hij was regtvaardig geweeſt/ hadde Hij gezegd/ wat noemt gij Mij Heere, en doet niet wat ik u gebiede; gij hebt niet gedaan dat Ik u bevolen hebbe. Wat neemt gij mijnen naam in uwen mond/ Ik wil ze van u niet genoemd hebben. Het hadde regtvaardig geweeſt/ hadde die man moeten zeggen/ ik ſchreije/ maar Gij acht mij niet; ik hange hier/ maar

Gij

Gij ziet naar mij niet. Het hadde regtvaardig geweest/ dat de Heere gezegd/ uw gebed is Mij eenen gruwel/ want uwe handen zijn met bloed bevlekt. Het zoude regtvaardig geweest zijn/ hadde de Heere gezegd/ wel gij booswicht/ de justitie laat u niet leven; het gerigte moet regt aan u doen over alle uwe booze daden; uwe eigene conscientie is er van overtuigd/ dat het regtvaardig is; uw eigen mond heeft u verdoemd; en zoude de Rigter der ganschе aarde dan geen regt doen! ô Schandbleklke! gij hebt tegen uw gemoed gezondigd/ en tegen de wet/ en tegen het licht van het Woord! ja/ daar liggen de wonden der verslagenen te roepen om wraake! daar is eene stemme des bloeds van die vermoorde menschen tot Mij gekomen! Zoude de Heiland niet hebben kunnen zeggen/ nu zoekt God het bloed van de menschen/ wiens benaauwdheid der ziele gij zaagt/ als zij u om lijfsgenade en om het leven baden/ maar gij hoorde niet naar hun geroep; en daarom/ nu gij roept/ zal Ik u ook niet antwoorden. Zoude myne ziele zich niet wreken aan zoo eenen booswicht als gij zijt?

Maar de zake heeft eenen beteren uitslag; hij bad eenen barmhartigen Hoogepriester aan/ die de Middelaar is tusschen God en den zondaar/ en die gekomen is/ om te zoeken en zalig te maken dat verloren was. Hij bad dien Middelaar aan/ die zijne arme ziele/ al was het dat dezelve zoo rood van de zonde was als scharlaken, witter konde maken als sneeuw of witte wolle, Jes. I: 18. Hij bad dien Middelaar aan/ die door goddelijke authoriteit genaamd was Jezus, Matth. I: 21. Het was de Zaligmaker; maar het was er zoo geenen als Jozua, de zoon van Nun, die konde het volk in de waarachtige ruste niet brengen/ al bragt hij ze in Kanaän. Het was ook geenen valschen Christus; maar het was die/ dien de Vader verzegeld en in de wereld gezonden heeft, die zichzelven die eere niet hadde aangenomen; Hij was die eenige name, die onder de menschen gegeven is, zonder welken niemand kan zalig worden/ Hand. IV: 12. Die volkomenlijk kan zalig maken, allen die door Hem tot God gaan, Hebr. VII: 25. Die zeggen kan: Ik ben de deure der schapen, die door Mij ingaat, die zal behouden worden: Ik ben gekomen opdat zij het leven hebben, en overvloed bij Mij hebben, Joh. X. Hij is de hoorn der zaligheid, in welke alle volheid is/ Col. I: 19. Ach! hij had te doen met een algenoegzamen Zaligmaker, die tegen alle gebrek een hulpmiddel had. Hadde iemand schuld/ of blekken/ of naaktheid/ of armoede/ of dorst/ of honger/ Hij was tot alles gepast. Ja/ Hij was niet alleen een Zaligmaker die in den tijd konde zaligmaken/ maar ook na den tijd; dat zien wij in dezen armen man/ dien Hij in den tijd zijne zonden vergaf/ en na den tijd eeuwig gelukkig maakte.

Zoo een Hoorder des gebeds/ zoo een almagtig Zaligmaker/ doet nu zijnen mond voor dien ellendigen open. Zoo lange als zij den Heere ge-

ſmadigd hadden/ zoo zweeg Hij ſtil; Hij was als een Lam dat stemmeloos is/ Jes. LIII: 7. Maar zoo haast komt deze arme patient geen pardon verzoeken/ of Hij/ die te voren als ſtom was/ doet zijn' mond open/ en Hij hoort het gebed van dezen ellendigen. Ach! hier bleek het dat zijn gehemelte enkel zoetigheid is/ en dat zijne lippen als leliën zijn, druppende van vloeiende mirrhe, Hoogl. V: 13; dat genade is uitgestort op zijne lippen, Ps. XLV: 3, en dat Hij eene tonge der geleerden heeft, om met den moeden een woord ter regter tijd te spreken, Jes. L: 4. Wat moet dieng mans harte niet opengegaan hebben/ en tegelijk zijne ooren/ als hij zag/ dat de Heere zijn aangezigt naar hem wendde! Wat moet zijn harte niet opengegaan hebben/ als hij zag/ dat de Heere hem een vriendelijk gelaat toonde! Wat moet die man niet geweest hebben als Benhadads knechten; zij vernamen zeer naarſtig of het van Benhadad was dat de koning ſprak/ 1 Kon. XX: 33. Buiten twijfel zal hij als Habakuk geweest zijn/ die luisterde wat God ſpreken zoude. Hab. II: 1. Hij zal gedaan hebben gelijk als zij omtrent Job deden/ Job XXIX: 23. Want zij wachteden na mij, gelijk na den regen, en sperreden haren mond op als na den spaden regen. Hij deed als de pſalmist/ Ps. LXXXV: 9, Ik zal hooren wat God de Heere spreken zal. En als de Kananesche vrouwe, Matth. XV: 27. ô Zij vattede den Heere op zijn woord/ toen Hij zeide: Het is niet betamelijk dat men het brood der kinderen den hondekens voorwerpe. Zij greep den Heere op dat woord; ben ik een hondeke, zeide zij/ geeft mij dan een hondekens portie, die kruijgen immers ook van de brokskens die van de tafel harer heeren vallen.

II. Wat hoorde nu de man den Heere Jezus ſpreken? Hij zegt: Voorwaar zegge Ik u, heden zult gij met Mij in het paradijs zijn.

A. In 't gemeen, wil de Heere Jezus zeggen; gij man/ die zoo lange in uwen onbekeerden ſtaat gedwaald hebt/ die uzelven bezwaard hadt om kwaad te doen; gij man/ die reeds met de doodverwe bezet zijt/ die waardig was om met uwen maker in de helle begraven te worden; gij die zoo uit den tijd in de geduchte eeuwigheid ſtaat over te ſtappen! Gij/ die waardig waart te verzinken in den jammerpoel van eeuwige ellende/ om eindeloos uwe tonge te kaauwen/ uwe tanden te knerſen/ en uwe handen te wringen van de pijne der helle! Ik wil u niet doen naar uwe zonden/ noch vergelden naar uwe ongeregtigheden. Neen/ neen! maar integendeel/ nu gij met opregt berouw en met geloovig vertzouwen u naar Mij wendt/ nu gij Mij voor uwen Heere en Koning erkent/ tezwijl elk met Mij den ſpot dijft; nu gij zoo gebrokken van harte en zoo verſlagen van geeſte zijt/ dat gij wel van het kruis zoudt willen afkomen om voor myne voeten te kruipen en te bidden om genade; nu rommelt mijn ingewand over u/ nu

wil

wil Ik Mij over u ontfermen; Ik zal u genade geven om uws verzoeks wille! Gij spreekt van een koningrijke, maar Ik zegge u een paradijs toe. Gij moogt denken/ dat gij nog lange na Mij in de smarte zult blijven hangen/ maar Ik zegge u/ dat gij heden in het paradijs zult zijn. Gij bezzoekt maar/ dat Ik u zal gedenken, als Ik daar zal gekomen zijn, maar Ik zal van hier niet gaan/ man/ of Ik zal u medenemen/ opdat gij zijn moogt daar Ik ben. Gij zijt nu mijn medgezel aan het kruis/ maar gij zult eeuwig mijn medgezelle in het paradijs zijn.

B. Maar laat ons nog eens in 't bijzonder zien wat het is/ als de Heere Jezus zegt: Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn.

A. Een paradijs, wat is dat naar de letter? Dat is eene verlustigingsplaatse, die de grootste monarchen van de wereld hebben om er zich in te verlustigen/ daar alles in is/ dat het oog naar zich trekken/ dat de smaak voldoen/ het oor streelen/ en de reuk verkwikken kan. Het is een hof tot uitspanninge en verkwikkinge. Zoo lezen wij Neh. II: 8, dat Azaf de bewaarder was van den lusthof des konings Arthasasta. De groote koning Salomo, wiens gelijke er niet geweest is/ maakte zich ook lusthoven, Pred. II: 5. Dat is nu een paradijs in 't gemeen; maar in het Woord vinden wij drie heerlijke paradijzen. (1) Een aardsch paradijs, en dat is het paradijs voor den volmaakten mensch geweest. (2) Een geestelijk paradijs, en dat is de kerk, de gemeente van God/ en de genademiddelen. (3) Is er een hemelsch paradijs. Zoodat er naar den stijl van het Woord drie paradijzen zijn:

Eerst. Een ligchamelijk paradijs, daar God den volmaakten mensch in stelde. In den staat der regtheid/ als er nog geene zonde in den mensche noch in de wereld was/ maakte God een hof, daar Hij het volmaakte schepsel in zettede; en daarin was voor dien volmaakten mensch alles dat de smaak verkwikken/ het oog verlustigen/ het oor streelen/ en het hart vergenoegen konde/ Gen. II: 8, 9.

Ten tweede. Als dat paradijs door de zonde verloren was/ zoo heeft God een genadeparadijs geplant/ een geestelijken lusthof, waarin elke brome een boom is/ en hunne deugden zijn als zoo vele bloemen in dien hof. Daar leest gij van/ Hoogl. IV: 13, 14, Een paradijs van granaatappelen, met edele vruchten, cyprus met nardus, en nardus met saffraan, calmus en kaneel, met allerlei boomen van wierook, myrre en Aloë, mitsgaders alle voornaamste specerijen. Dat toont wat al spruiten van genade er van de drieënigen God geplant waren.

Ten derde. Dan is er een derde lusthof, een eeuwig leven, daar God de zielen van de geloovigen in neemt zoo ras als zij uit het ligchaam gaan/ en in de opstandinge ligchaam en ziele te zamen. Van dat laatste paradijs spreekt Paulus, als hij zegt/ dat hij opgetrokken is ge-

weerst in het paradijs Gods, den derden hemel, en daar zulke dingen gehoord heeft/ die eenen mensche niet geoorloofd zijn uit te spreken. Hij was niet magtig om het uit te spreken noch te beschrijven/ hoe geleerd hij ook spreken en schrijven konde/ hij zoude het maar verduisteren. Van dit paradijs wordt ook gesproken/ Openb. XXII: 12. Daar zag Johannes den boom des levens, en eene zuivere riviere van het water des levens, in het midden van het paradijs Gods. Dit laatste paradijs is het dat de Heere Jezus dien man toezeide. Waarom belieft God den hemel door zoo een lusthof af te prenten?

Eerst. Omdat in zoo een lusthof alles is dat ons lief is en bezitwisten kan/ zoo ook in den hemel. Zijn daar niet liefelijkheden aan Gods regterhand en verzadiginge van vreugde? Gij kent geene blijdschap/ zoo gij geene geestelijke blijdschap kent/ en die heeft er nog niet bij/ bij de eeuwige.

Ten tweede. In het paradijs van den volmaakten mensch hadt gij den boom des levens. In het hemelsche paradijs daar hebt gij den Heere Jezus Christus, die regte boom des levens, staande in het midden van het paradijs, die alle maand zijne vrucht geeft/ en welkers blad is tot genezinge der Heidenen.

Ten derde. In het aardsche waren allerlei kostelijkheden en schatten. Maar daar zijn veel beter schatten in den hemel als goud en paarlen. God is hun overvloedig goud en krachtig zilver. Hij is hun bestendig goud en algenoegzaam deel/ dat nooit van den bezitter zal weggenomen worden.

Ten vierde. In het paradijs had gij volmaakte menschen; in den hemel is alles volmaakt! Een volmaakt God! volmaakte engelen! volmaakte zielen der regvaardigen! Daar zult gij in eeuwigheid niet als volmaakte inwoners vinden/ want daar zal nooit inkomen iets dat onrein is.

Ten vijfde. In het paradijs ging de volmaakte mensch met God gemeenzaam om/ zonder tusschenkomen van een Middelaar; in den hemel zal God alles en in allen zijn; daar zal God zich volmaakt mededeelen/ zoodat al de vaatjes zullen vol loopen/ en dat elk zeggen zal/ ik hebbe genoeg. ô Daar spreekt God met de hemellingen als een vriend met een vriend/ en als van aangezigte tot aangezigte.

Ten zesde. In het paradijs was de mensche zonder eenig gebrek. ô Dat zal van den hemel ook eeuwig waar zijn; daar zijn ze zonder zonde/ zonder duisternisse/ zonder veranderinge of verminderinge.

Ten zevende. Het paradijs was eene plaatse van ruste. De hemel ook. Openb. XIV: 13, Zalig zijn de dooden, die in den Heere sterven, van nu aan; zij rusten van haren arbeid. Ziet/ om deze en diergelijke zaken wordt de hemel bij een paradijs vergeleken. Wij zullen het niet al uitspreiden. Ja/ de hemel is zelfs veel schooner dan het aardsche paradijs. Hij is veel ruimer. In het huis mijnes Vaders zijn vele woningen, zeide de Heere Jezus/ Joh. XIV: 2. Het hemelsche paradijs is veel heerlijker als het aardsche.

sche. Zijn de buitenwerken zoo schoon/ wat zullen dan de binnenkameren zijn/ daar de Koning is! Het is er ook veel veiliger, daar is nooit de duivel ingeslopen/ en nooit heeft de duivel daar zijne personagie gespeeld. De draak is gegrepen en geworpen in den poel. In het aardsche paradijs was de volmaakste menschе valbaar, maar hier niet; nooit komen zij er uit; die daarin zijn/ die zullen er in blijven/ zonder te scheiden meer.

B. Ziet daar geliefden/ dat is nu de plaatse, die den Heere deze man toezeide. Ach! wat moet zijn hart opgesprongen hebben van vreugde over zulken aangenaam woord! Maar hij mogte ligt denken/ het zal nog lange aanloopen/ de Heere voegt er daarom bij/ heden, dan dezen dag zal het zijn. ô Hoe traag is de Heere tot toorn/ en hoe ras tot pardon. Zegt de Heere/ dat de wereld door het water zal vergaan/ Hij verdraagt ze en waarschuwt ze honderd en twintig jaren lange. Israël in de woestijne droeg Hij veertig jaar. Den Nineviten laat hij zeggen/ nog veertig dagen zal het duren/ eer dat gij zult vergaan. Als Kome met geene trage schreden/ zegt de Heere; gij gist dat Ik van dage sterven zal/ dat hebt gij wel gegist/ maar gij hebt kwalijk gegist dat gij nog een dag of twee hangen zult. De zonne zal niet onder zijn/ of gij zult uw leven afleggen; uw aardsche huis dat zal gebroken worden; van dezen dag zult gij een gebouw bij God hebben/ eeuwig in de hemelen/ 2 Cor. V: 1. Wat eene veranderinge kwam dezen man over! Den eenen dag was hij een woest/ goddeloos menschе/ en den anderen dag een godvreezend menschе. Gisteren was hij een menschе des duivels/ en van daag een kind Gods; kort te voren was hij in de hand des duivels/ en nu is hij in de hand Gods! Kort te voren was hij nog voor de poorte van de helle/ en nu in den hemel! Wat eene veranderinge was dat! Ach/ de man stond stijf van verwonderinge.

De Heere sprak nog al verder met hem; gij zult er met Mij zijn/ zeide Hij/ dat maakt het al schoon. Gij en Ik hebben voor één gerigte gestaan; gij en Ik hebben het kruis op onze schouders moeten dragen/ gij en Ik zijn aan het kruis gespijkerd/ gij en Ik moeten voor den avond sterven/ man/ maar beef niet; meent gij/ dat gij nog lange zult leven/ en dat Ik eer zal henen gaan? Ik zal u niet verlaten/ maar Ik zal u medenemen; Ik ga naar den hemel/ en gij ook/ gij zult bij Mij zijn. Het was groot geweest/ hadde de Heere gezegd/ gij zult zijn bij de duizende engelen, die groote schare van duizendmaal duizenden, die voor mijnen troon staan; het hadde groot geweest/ hadde de Heere gezegd/ gij zult wezen bij de duizende heiligen, bij Abraham, Izaäk, Jacob, Mozes en alle de Patriarchen, Propheten en Apostelen, die binnen gebragt zijn/ daar al van gezegd wierd/ toen zij nog hier waren/ mijn lust is tot de heiligen die op aarde zijn, en tot die heerlijken. Wat een

ſtichtelijk geſelſchap moet dat wezen. Maar/ het gaat nog al hooger/ de Heere zeide: gij zult er met Mij wezen. Paulus zeide: Ik hebbe begeerte om ontbonden te worden, en met Christus te zijn, dat is mij verre het beste, Phil. I: 23. Maar hoe verre dat zulks het beste is/ dat weten wij niet/ dat zal maar verſtaan worden in den hemel. Paulus zeide: 1 Thess. IV: 17, 18, Alzoo zullen wij altijd met den Heere wezen, zoo dan vertroost malkanderen met deze woorden. Bij den Heere Jezus te zijn/ dat doet alle kruis verzetten/ en in het kruis alle moed ſcheppen en alle vermaak hebben. ô Wat is het een voorregt zonder ſcheiden bij Jeſus te zijn/ in de tegenwoordigheid van den Zone Gods! ô Zijne tegenwoordigheid doet alle bitter zoet zijn! Worden Paulus en Silas in den kerker geſloten/ als zij den Heere maar bij zich hebben dan is het hun eene aangename gebedeplaatſe; zijn de drie jongelingen met Christus in den gloeijenden oven, dan is het hun eene vermakelijke wandelplaatse. Was Christus met Daniël in den kuil der leeuwen, hij behoefde dan niet te vreezen; waarom? Wel de Heere was er in. Het ingewand van eenen visch, doet God eene plaatſe van vertrouwen zijn voor Jona; waarom? Wel de Heere was bij hem met zijne tegenwoordigheid. ô Als de Heere met zijn volk is/ dan behoeven zij niet te vreezen/ al gaan zij dan in het water en in het vuur/ en in een dal der schaduwe des doods Ps. XXIII: 4. Zij hebben mij allen verlaten, zeide Paulus, 2 Tim. IV: 16, 17, maar de Heere heeft mij bijgestaan. Daar de Heere zijne tegenwoordigheid laat vinden/ wat een vermaak is er in dat harte! ô dan lacht de tonge/ de nieren ſpringen op van vreugde; dan maken Gods kinderen geſchal met vrolijk gezang. Als goede vrienden vaneen geſcheiden zijn door den dood of door andere oorzaken/ hoe dikwijls overdenken zij het/ hoe zoet het was/ als zij bij malkanderen tegenwoordig waren. Worden goede vrienden vaneen geſcheiden door den dood/ het is of er een ſtuk van hun ligchaam afgerukt wordt. Als de Heere Jezus verre is met zijne tegenwoordigheid/ dan druipt hunne ziele weg van treurigheid; maar als Hij nabij is/ als zij in de binnenkameren en in het wijnhuis geboerd worden/ als Jezus hen omhelſt/ en getuigt dat zij de zijne zijn/ dan verheugen zij zich met eene heerlijke en onuitſprekelijke vreugde. En is het hier zoo zoet/ wat zal het dan in den hemel zijn! Is het hier zoo goed door het geloove met den Heere te leven/ wat zal het dan in het aanſchouwen zijn! Dan zal men met volkomen waarheid kunnen zeggen/ hetgeen de zuider koninginne van Salomo's knechten zeide/ 1 Kon. X: 8, Welgelukzalig zijn uwe mannen, welgelukzalig deze uwe knechten, die gedurig voor uw aangezigte staan, die uwe wijsheid hooren. Wel man/ die daar zoo aan het kruis hangt/ wat denkt gij wel! als dat aan u gebeurt/ zult gij dan mede niet moeten zeggen: zalig ben

ik/

ik/ dat ik zoo gedurig voor uw aangezigte mag staan? Hoe zult gij verbaasd staan kijken/ man/ als gij in het paradijs komt/ in dat groot en eerwaardig gezelschap! Daar zult gij dezen dag uw kroontje met dankzegginge voor den Heere neêrleggen/ en aanstonds met de hemellingen gaan zingen en danken over uw pardon.

Gij zult in uw harte denken/ hadde de Heere daar regt toe/ om die man zoo gereed het paradijs toe te zeggen? Wel ja; weet gij waarom?

Eerst. Hij heeft het zelf gebouwd/ Hebr. I: 10, Gij Heere hebt in den beginne de aarde gegrondet, en de hemelen zijn de werken uwer handen. Hij zal hem eene plaatse in zijne eigene stad geven; mag Hij met het zijne niet doen dat Hij wil?

Ten tweede. God de Vader heeft Hem alle magt gegeven in hemel en op aarde; Hij heeft Hem magt gegeven om de zonden te vergeven/ en dus ook om dezen man den hemel te geven.

Ten derde. Deze man was Hem ook geschonken/ en niet één/ die de Vader Hem geschonken heeft/ of Hij moet ze hebben; Hij konde zeggen/ deze man was uwe/ maar Gij hebt hem Mij gegeven; Ik wil/ Vader/ dat hij van dage zijn zal/ daar Ik ben.

Ten vierde. Nog eens/ de Heere Jezus had den sleutel van de helle en van den dood; Hij had den sleutel van den hemel, om te openen en te sluiten.

Ten vijfde. Verwondert u niet/ deze man geloofde in den Heere Jezus, en konde Hij iemand den hemel weigeren/ die in Hem geloofde? Joh. III: 36, Die in den Zone gelooft, die heeft het eeuwige leven, Ja/ hij geloofde zoo/dat de Zone Gods mogte zeggen: Ik hebbe zoo grooten geloove in Israël niet gevonden! ô Man/ groot is uwe geloove! moegt de Heere zeggen.

III. Nu voor het laatste hebben wij de verzekeringe. De Heere zegt: Voorwaar zegge Ik u. De man mogte zeggen/ Heere/ wie kan dat gelooven/ dat ik van dage in den hemel zal komen! wie kan mij dat verzekeren? Ik, zegt de Heiland/ die gij daar Heere en Koning genoemd hebt/ Ik, dien gij geloofd hebt/ dat haast naar den hemel zoude gaan/ Ik, die gij zoo aangebeden hebt. En gij kunt er staat op maken; voorwaar zegge Ik het u, met eene dure betuiginge zegge Ik het u. De menschen in de wereld zijn dikwijls rijk in beloften/ en arm in hunne schuld te betalen; waarom? ach! zij zijn vergangelijk/ zij kunnen het altemets niet doen/ door dat zij onmagtig geworden zijn; zij zijn dikwijls geene menschen van hun woord/ zij geven er niet om of zij eens liegen; maar Ik, wil de Heere zeggen/ Ik ben magtig om overvloedig te doen boven dat gij bidden of denken kunt, Eph. III: 20. Ja/ Ik ben de getrouwe en waarachtige getuige, daar is nooit geen feil of bedrog bij Mij geweest. Voorwaar zegge ik u, zeide de Heere/ Voorwaar, heden zult gij met Mij in het paradijs zijn. Het woord amen, door voorwaar overgezet/ is eene spreekwijze/

wijze/ die in het Oude en Nieuwe Testament dikwijls gebruikt wierd. Het is een woord van toestemminge. Deut. XXVII: 26, Al het volk zal zeggen, amen. Het is een woord van wenschen: De genade onzes Heeren Jezu Christi, de liefde Gods, en de gemeenschap des Heiligen Geestes zij met u allen, amen, 2 Cor. XIII: 13. Het is een woord van verzekeringe: Voorwaar, voorwaar, zoo iemand niet wedergeboren wordt, hij kan in het koningrijke Gods niet ingaan, Joh. III: 5. Ziet daar/ dat laatste amen heeft hier plaats/ een amen van verzekeringe. Man/ Ik verzekere het u/ zoo waarachtig als Ik leve! spreekt de Heere. Wat behoefde de Heere hier zoo dure te spreken.

Eerst. Het was omdat Hij wist aan wien dat het geschiedde; zulken onwaardigen mensch.

Ten tweede. Om de grootheid van de zake.

Ten derde. Omdat deze man in gevaar was van de pijlen des duivels.

Ten vierde. Opdat deze man te sterker verzoostinge zoude hebben. Hiermede sluit de Heere zijn gespreek/ en de man bleef uitziende naar den Heere/ en wachtende op den God zijns heils; hij konde met Jacob nu gezegd hebben: Op uwe zaligheid wachte ik, ô Heere! De man heeft niet een woord meer gesproken/ maar buiten twijfel zijne oogen op den Heere gevestigd gehouden/ als hij Hem zag sterven en zijn hoofd op zijne borst liggende; hij zal al bezig gebleven zijn in verwonderinge/ in danksegginge/ en andere godvruchtige wezigaamheden/ tot dat de beulen met het ijzer kwamen/ om hem de beenen te breken/ en zoo een einde van zijn leven te maken; ô toen zijn aardsche huis dezes tabernakels verbroken wierd/ toen ging hij heen om een gebouw te hebben bij den Heere in den hemel. En zoo heeft hij op het woord van den Heere staat gemaakt; en hij is nu al over de zeventien honderd jaren bij den Heere Jezus in het paradijs geweest.

Ziet daar/ geliefden de wereld heeft zulken vermaak in de kermisse, en in hetgeen daar al te kijken is/ maar was het niet beter zulke teekenen en wonderen te bekijken als wij u daar vertoond hebben.

1. Gij ziet/ hoe lange dat een boosdoener de handen der justitie ontloopen mag/ hij raakt eindelijk in hare magt. Deze moordenaar mogte zoo lange vrijloopen als hij konde/ hij raakte in hare hand. Mensch! gij weet niet wat u al ontmoeten kan. Bidt dikwijls/ dat gij van verzoekingen moogt bewaard worden; gij zoudt altemets uwe handen uitstrekken tot eene misdaad/ die bij den regter strafbaar is. Gij moogt het twee- of driemaal ontloopen/ maar eindelijk vindt u de regter. Die patient meende dat ook/ dat hij altijd ongestraft zoude blijven! Joab, Abner en Amaza, zij mogten lang vrijloopen/ maar eindelijk moesten zij hunnen kop verliezen. Simei vloekte David, maar eindelijk zeide de koning/ laat zijne grijsheden haren niet met vrede in het graf dalen. Hoe

komt

komt dat/ dat eene misdaad bij den Rigter strafbaar/ eindelijk uitkomt? Wel/ de wrake Gods laat dien menschе niet leven/ zeiden de barbaren van Paulus. Hoe komt het? Wel zij zijn als gejaagd; zij hebben een verooordeeld gemoed. Kain, wie jaagde u/ man? Zijne conscientie: al wie mij vindt, zegt hij/ zal mij doodslaan. Ja/ geliefden/ zoo iemand de handen van de justitie ontkwam/ zoo zoude God dikwijls zoo een menschе zijne eigene handen gebruiken om de wrake Gods over hem uit te voeren; gelijk Saul: hij valt in zijn eigen zwaard. Judas, eene misdaad begaan hebbende/ die bij den rigter niet gestraft was/ noch voor geene misdaad gerechtend wierd; wat doet God? Hij beschikt het zoo/ dat zijn harte zoo woelt/ dat hij zijne handen aan zijn eigen leven slaat. Ja/ eer God het kwaad ongestraft liet blijven/ zoude Hij liever een' oorlog laten aanrigten/ als dat Hij het niet waarachtig zoude maken. Die menschen-bloed vergiet, zijn bloed zal door de menschen vergoten worden. Hij eischte het bloed dat binnen Jeruzalem vergoten was/ van het bloed van den regtveerdigen Abel af, tot het bloed van Zacharia, die gedood is tusschen den tempel en den altaar, Matth. XXIII: 35.

2. Merkt ook dit/ gij moet niet alle de menschen/ die door de handen der justitie sterven/ opgeven/ alsof zij verloren waren. De Zoon van God die wierd gerigt; en hoe menige duizende martelaren zijn er om zijnentwille omgekomen/ door ongehoorde wreedheden van beulshanden? Als Stéphanus gerigt wierd/ zoo riep hij den Heere aan: Heere Jezus, ontvangt mijnen geest! De zielen, die onder den altaar zijn, schreeuwen: hoe lange wreekt Gij ons bloed niet van degenen, die op de aarde wonen! Ja/ deze man strekt tot een levendig bewijs. God heeft niet gezegd/ dat Hij het maar aan dezen eenen doen zal/ zijne hand is nog niet verkort; en het bloed van Christus is nog even versch en nieuw/ gelijk toen het eerst gestort was/ en de Geest van God is nog even levendig en krachtig. Die dit schepseltje in het harte greep/ kan het er meer doen. Ja/ in het Woord der genade lezen wij/ dat de Heere in de laatste ure ook uitgaat; En hoe weten wij of het voor zulk eenen de laatste ure niet is? Wij moeten niet lusteloos worden om het werk aan diergelijke patienten te doen; maar wij moeten hen met alle magt en blijt zoeken te regt te brengen.

3. Nog eens. Wij zien somtijds dat eerst bekeerden naar den hemel gaan/ en dat anderen/ die lange op den weg zijn geweest/ en die wel mede zouden willen henengaan/ hier moeten blijven/ 1 Kon. XIV: 12, 13. Daar gaat dat kind naar den hemel; en de oude Propheet moet blijven. Hier gaat de Heere naar den hemel; en daar staat zijne bedroefde moeder, en die moet blijven/ De Heere zoude wel zeggen/ gij kunt dit nog niet batten/ maar hierna zal Ik u allen ook tot Mij trekken. Waarom doet God het/ dat Hij bedroefde oude harten laat blijven/ en

dat de jongen, die nog wel wat zouden willen blijven/ wozden weggenomen? Waazom handelt de Heere dus?

Eerst. Hij is vzijmagtig: Indien Ik wil dat hij blijve totdat Ik kome, wat gaat het u aan? Joh. XXI: 22. Zoo zeggen wij ook/ jongen, indien God wil dat de ouden blijven/ wat gaat u dat aan?

Ten tweede. God peilt een iedeis leven. De vzomen wozden niet op éénen tijd geboren/ noch niet op éénen tijd wedergeboren; zij zullen ook niet op éénen tijd sterven. Onze tijden zijn in Gods hand.

Ten derde. God doet dat om zijne kinderen te beproeven in hun geloof. De Meester heeft ze van nooden; Hij doet het om hen bedzevene en geoefende lieden te maken. De Heere heeft ze van nooden om anderen die eerst overtuigd zijn/ te besturen/ te troosten en te stichten. Paulus zeide/ ik wenschte wel in den hemel te zijn/ maar ik zal bij u blijven tot uwer aller blijdschap/ Phil. I: 24, 25. Zij blijven bij de jongen, om ez eens mede te bidden/ en ze op te wekken.

4. Gij allen/ die belang rekent in de bekeering van anderen/ gedenkt aan dit exempel; geeft uw leven geen mensch op. Oudezs/ doet het toch niet van uwe kinderen; man/ geeft het niet op van uwe vzouwe. Het is zoo kwalijk gezegd/ van dat kind/ of van dat leelijke schepsel is alle hope van behouden te wozden/ afgesneden. Het is nog de welaangename tijd/ zoo lange als zij leven. Al moet gij zeggen/ hij bidt niet/ hij leest niet/ hij vloekt/ hij raast/ hij tiezt; geeft het niet op. Deze moordenaar had tot het laatste toe goddeloos geweest. In het eerste zoude men het ez niet van hebben durven denken. Onesimus die steelt/ en hij loopt weg; wie zoude 't daar van gezegd hebben? Hij was vlugtig! ik hebbe hem, zeide Paulus, in mijne banden geteeld. Geeft het niet op/ oudezs? Predikanten/ doet het ook niet van uwe gemeente/ dat gij zoudt zeggen/ ik hebbe geene gedachten van dit of dat schepsel. Zoudt gij het opgeven? Uwe oudezs hebben het van u ook al opgegeven; en het is evenwel gekomen. God schept wat nieuws/ al is er geene apparentie. Laat uwe handen niet slap hangen; maaz laat elk in zijn wezk trouw zijn. Zegt altemetis/ zoude een man/ een vzouwe/ een kind van zoo vele tranen en gebeden verloren gaan!

Ja/ zal de zondaar zeggen/ gij spreekt al een beetje naaz mijn hazt. Zij stooten my overal voor het hoofd; het is of gij mij een wenig bezkwikkete; Ik zal het op het laatste laten aankomen/ en dan meen ik dat het ook nog tijd genoeg is. En zoo meene ik het niet/ zondaaz! dat hebbe ik u niet gepzedikt. Gij moet de genade Gods niet misbzuiken tot zozgeloosheid/ om daarop gerust te zijn/ en te denken/ als ik op een doodbedde ligge/ dan zal ik ook wel genade kzijgen/ zoowel als deze moordenaar. Neen/ zondaar! wij hebben wel gezien/ dat God het doen kan; maar dat is geen bewijs dat Hij het aan u zal doen; dit

is

is een voorbeeld zonder voorbeeld; dit is geschied bij eene gelegenheid/ die gij nooit zult hebben. Wij wenschten/ dat gij op den anderen moordenaar ook zag; die hadde het er ook op laten aankomen/ en hij valt al lasterende in de helle. Zegt gij/ ik zal het er op laten aankomen/ en God zal mij dan in zijn paradijs nemen/ op dat momentje als ik sterve. Wel dan zoudt gij moeten wezen als deze man.

Eerst. Hij was goddeloos/ dat is waar/ maar hij wierd verslagen; hoe kermde de man! hoe was hij in zijne ziel verlegen! en hadde hij zijne handen van de spijkers kunnen los krijgen/ hoe hadde hij op zijne borst geslagen!

Ten tweede. Die man wierd een bidder; hij zettede het op een worstelen; men konde van hem zeggen: ziet, hij bidt.

Ten derde. Hij was een geloovig aannemer van den Heere Jezus; hij vlugt naar Hem/ en neemt Hem aan.

Ten vierde. Hij was een hoogachter van den Heere Jezus; hij acht Hem boven al; hij erkende Hem als zijnen Heere/ Koning en Hoogepriester. Maar hoe zijn de meeste menschen op het doodbedde? Het is/ laat mij slapen; ik hebbe zulk eene pijne! haalt een heelmeester voor mijn ligchaam; ik kan van den dood niet hooren. Ach! dat is met Gods kinderen zoo niet. Zondaar/ wij waarschuwen u/ waagt het er niet op/ God laat zich niet bespotten. Zoudt gij in uw leven den duivel dienen/ en dan in uw sterven bij God komen! Wij zeggen u/ als gij zoo voortgaat/ dan zult gij zorgeloos en genadeloos sterven/ en met dat uwe oogen gesloten zijn/ zal het wezen/ heden, heden zult gij bij den duivel in de helle wezen. Van uwe tafel/ van alle uw pracht/ en van alle uwe delicatessen/ en van uw ijdel gezelschap/ wordt gij dan weggesleept naar de helle toe; Ja/ gij draagt nu al de beginsels van de helsche pijne/ in dat woegen en knagen/ en in de beroertens die er in uwe conscientie zijn! dan durft gij voor God niet komen/ en dan moet gij zonder bidden of lezen in uw bedde. Gij draagt de beginsels van de helle al in uwe ziele. Het zal wat te zeggen zijn/ zoo gewaarschuwd te zijn/ en dan nog verloren te gaan!

Kinderen Gods/ uw geluk is groot. Hoe zult gij stijf van bezwondering staan/ als gij in dat koningrijke komt! wat zult gij bezbaasd staan kijken! Wat een schoonen Hemel! zult gij zeggen; wat een kostelijk gezelschap! Gij zult uzelven naauwelijk kennen/ als gij daar zult staan met uwe lange witte kleederen, en te blinken als de zonne in het koningrijke uwes Vaders! Kinderen Gods/ gij die hier dikwijls maar een schamel kleedje hebt/ en niet als een hutje dat slechts water- of windt-digt is! Wat zal die veranderinge groot zijn! Hier zit gij dikwijls als eene eenzame mussche op het dak; maar bekijkt uw gezelschap eens/ dat gij daar zult genieten; het is de drieëenige God, de Middelaar, de engelen, de heiligen! En dat geluk hebt gij om niet

gekzegen! om het bloed des Lams! Ach! hoe gzoot is uw geluk! Gij zult misschien in uw hazte denken/ zal het mijn geluk wel wezen? mag ik het mij wel toeëigenen? Wij hebben een teekentje twee of dzie.

Eerst. Gij leeft hiez zoo gaazne in de nabijheid en gemeenschap met God. Gij kunt geene bezbzeemdinge dzagen/ dat is u bitterder als de dood; geen bitterdez zaak is ez voor u/ als/ Ik zochte Hem, maar ik vond Hem niet! nooit zijt gij bzolijker als dat gij kunt zeggen: Toen ik een weinigje van Hem weggegaan was, zoo vond ik dien, dien mijne ziele liefheeft. Kent gij dat niet?

Ten tweede. Legt de gemeenschap van de wereldsche lieden/ en de gemeenschap Gods bij malkander/ waar zal de schale oberslaan/ aan de zijde Gods/ of aan de zijde van de zonde en de wereld? Zegt gij niet/ aan de zijde Gods?

Ten derde. Het volk dat gij naar den hemel ziet gaan/ is dat uw volk niet? De weg naar den hemel/ is dat uw pad niet/ daar gij op wandelt? Zoekt gij niet de dingen/ die boben zijn? dit zijn zulke moejelijke en zware dingen niet om te onderzoeken. Gij/ die dit nog niet kent/ bedziegt u niet; zoekt lieber nog ontdekt te worden eer het te laat is/ en gij eeuwig zoude moeten uitroepen: verraad! verraad! ik ben bedrogen! Maar die het kent/ ach! benaazstigt u om het stuk vast te maken/ dan zult gij zoo niet stzuikelen/ noch wankelen. Geliefden/ die God bzeezen gij mogt op het laatste nog een' stozm hebben/ laat daarom al uwe liefde/ rugte en genoegen in God zijn. Ach! wat moesten de bzomen niet bezlangen naaz den hemel! Maar die zijn er niet veel; zij zitten ook al te bzeezen en te schzikken voor den dood. Maar komt hun verdziet of kzuis ober/ dan verlangen zij uit verdzietelijkheid/ om van hunnen dzuk en van de wereld ontslagen te zijn. Ach! als men zoo bevzeesd is booz den dood/ of als men alleen uit verdzietelijkheid daarnaaz verlangt/ dan is het van binnen niet heldez; dan schuilt er eenige zake. Weet gij/ hoe men naar den dood verlangen moet? Ach! ik ben een bzeemdeling! ik ben buitenshuis! ik wenschte dat ik bij mijnen Vadez en bij mijne bzienden was! Ach Heere! ik zondige zoo/ ik wenschte dat ik van de zonden verslagen was! maar ik ben wel onderwozpen; ik wil wel blijven/ als het U belieft. Zoo gematigd en zoo gelaten te zijn/ hoe dat het Gode ook behaagt/ is dat niet het beste?

Kinderen Gods/ leeft veel in de beschouwinge van uwe boozregten/ en van dat eeuwig heil dat gij nog te wachten hebt; looft/ dankt en prijst uwen Vader/ die u zoo lief gehad heeft/ en uwen Koning/ die u tot zijne onderdanen gemaakt heeft. En als de tijd van uwe ontbindinge daar zal zijn/ dan zal de Heere tot u ook zeggen: heden zult gij met Mij in het paradijs zijn.

A M E N.

ACHT-

ACHT EN TWINTIGSTE
PREDIKATIE,

OVER

1 PETRI I: 17.

En indien gij tot eenen Vader aanroept dengenen, die zonder aanneminge des persoons oordeelt na eens iegelijks werk, zoo wandelt in vreeze den tijd uwer inwoninge.

Het is opmerkelijk dat wij lezen/ 2 Cor. VI: 16, 17. Ofte wat t' zamenvoeginge heeft de tempel Gods met de afgoden? Want gij zijt de tempel des levendigen Gods, gelijkerwijs God gezegd heeft: Ik zal in haar wonen, en Ik zal onder haar wandelen; en Ik zal haar God zijn, en zij zullen Mij een volk zijn. Daarom gaat uit het midden van haar, en scheidet u af, zeit de Heere, en raakt niet aan hetgene onrein is, en Ik zal ulieden aannemen. God wil zeggen/ wilt gij Mij tot een' Vader hebben/ en wilt gij mijn kind zijn/ zoo moet gij anders leven als de wereld. Gij zijt een uitverkoren geslachte. Wilt gij hebben dat Ik uw Vader ben/ dan moet gij leven als geliefde en gehoorzame kinderen. Daar is niets beter om een menschе op te wekken tot een' heiligen wandel/ als deze navolgende dingen:

Eerst. Dat gij hem volmaakte voorbeelden voor oogen stelt: Weest dan gijlieden volmaakt, gelijk uwen Vader, die in de hemelen is, volmaakt is, Matth. V: 48. Leert van Mij, zegt de Zaligmaker/dat Ik zachtmoedig ben, en nedrig van harte, Matth. XI: 29. Ja/ wij moeten doen/ gelijk de Zaligmaker deed/ Matth. VI. Hij stelde ze het exempel dan die volmaakte hemellingen voor in 't dagelijksche gebed/ uwen wille geschiede, gelijk in den hemel, alzoo ook op de aarde.

Ten tweede. Niet alleen is 't goed/ om een mensch tot een heilig leven op te wekken/ dat men hem voorhoudt volmaakte exempelen; maar ook/ dat men hem met allen ernst voorhoudt de geboden Gods, en tot hem zegt: Dit is de wille Gods uwe heiligmakinge. Daar is geen disputeren tegen/ noch uitvlugten: Zonder heiligmakinge zal niemand God zien, Hebr. XII: 14.

Ten derde. Het is zeer krachtig om een mensch tot een heilig leven

op te wekken/ dat men hem voorhoudt de groote gerigten Gods, 2 Cor. V: 10, Wij allen moeten geopenbaard worden voor den rigterstoel van Christus, opdat een iegelijk wegdrage hetgene hij in 't ligchaam gedaan heeft, hetzij goed, hetzij kwaad. En de Apostel Petrus zegt/ 2 Petr. III: 11, Dewijle dan deze dingen alle vergaan, hoedanige behoort gij te zijn in heiligen wandel, en godzaligheid?

Ten vierde. Het is een zeer krachtig middel om iemand tot een heilig leven aan te zetten/ dat ge hem voorhoudt de onzekerheid van zijn leven, en de kortheid des tijds. ô Ons leven is uitermate kort! het is eene handbreed gesteld/ Ps. XXXIX: 6. Na dit leven te gaan wenschen/ dat wij in dit leven heilig geleefd hadden/ is bruchteloos; gelijk Ezau, hij zocht te laat eene plaatse des berouws/ maar hij vond ze niet/ Hebr. XII: 17. En de rijke man riep/ dat er iemand mogte henengaan om zijne broeders te waarschuwen; maar 't was te laat.

Ten vijfde. Het is een zeer krachtig middel/ aandachtig te letten op alle de voorregten, die een kind Gods boven anderen ontvangen heeft de genade en liefde Gods aan hem bewezen; en de groote beloften, die aan de heiligheid gedaan zijn: Dewijle wij dan deze beloften hebben, geliefden, zoo laat ons onszelven reinigen van alle besmettingen des vleesches en des geestes Cor. VII: 1. Een iegelijk die deze hope op Hem heeft, die reinigt hemzelven, 1 Joh. III: 3. Dan kunnen ze zeggen: De genade Gods is ons verschenen, en onderwijst ons, dat wij matig, en regtveerdig, en godzalig zouden leven in deze tegenwoordige wereld, Tit. II: 12. Dit is de zake daar Petrus 't volk mede klemde; hij vond ze in den smeltkroes van ellende; hunne bezorgenheden wierden mogelijk meer gaande nu zij in druk waren. Zij waren hun goed/ hun vaderland/ en alles kwijt; zij hadden noodig/ te worden opgespoord/ en aangezet tot heiligmaking. Zoo gij lust hebt/ gij kunt het met aandacht lezen als gij t' huis komt. De Apostel leidt ze eerst in hunne voorregten, die zij hadden; hij zegt vs. 2—6, gij zijt evenwel een uitverkoren en wedergeboren volk/ die eene erfenisse bij God hebt; gij wordt in de kracht van God bewaard! Mijne geliefden/ mijn harte is tot u uitgebreid. Zij mogten zeggen/ wel man/ mogen wij niet eens schreijen? Ja gij/ maar 't mag niet hoog gaan; ziet eens/ of gij ook geene reden van blijdschap hebt? Uw geloove zal door de beproevinge als goud te voorschijn komen. Ja/ geliefden/ ik hebbe u nog wat te zeggen/ het einde van uw geloof zal komen/ en dat zal de zaligheid der zielen wezen; 't is zoo eene zaligheid daar de Profheten van gevraagd en onderzocht hebben/ vs. 7—12. Dan gaat de Apostel hun eenige pligten voorschrijven/ vs. 13—16. Wel geliefden/ laat uwe gedachten niet te breed uitweiden; opschortende de lendenen uwes verstands, weest nuchteren, en hoopt volkomenlijk op de genade. Ik bidde u/ wordt dezer we-

wereld niet gelijkvormig; ſtelt u den wille van God voor: weest heilig in alle uwen wandel, gelijk God/ die u geroepen heeft/ heilig is. Dan gebruikt de Apoſtel eenige drangredenen, vs. 17—25. Wij zullen die alle niet opnoemen; maar in onzen tekſt gebruikt hij Gods onpartijdigheid en regtvaardigheid in het gerigte/ en houdt hun dat voor als een middel om God te vreezen.

Wij hebben in dit zeventiende vers deze twee ſtukken:

I. Hebben wij eene onderſtellinge, dat zij tot een' Vader aanriepen, die zonder aanneminge des persoons oordeelt.

II. Dat moet zeker tot een gevolg hebben: Wandelt dan in vreeze den tijd uwer inwoninge.

I. Wat het eerſte aangaat; daar is een God, die zal oordeelen zonder aanneminge des persoons.

A. Daar is een God, dat weten de duivelen wel; de menſchen weten 't ook wel; 't geheele ſchepſel roept het ons toe aan alle plaatſen/ dat er een zeer heerlijk God is. Dat weet een Chriſten/ en elk kind Gods; en daar kan 't niemand beter weten als die genade in hun harte hebben.

B. Die God zal oordeelen na eens iegelijks werk. Hij heeft al drie algemeene oordeelen gehouden over geheel de wereld; het eerſte was in 't paradijs; het tweede was ten tijde van Noach, als God geheel de wereld door water liet vergaan; het derde was in 't verwarren van de ſpraak te Babel, als ze dien toren bouwden/ Gen. XI. God heeft niet alleen zeer ſchriftelijke algemeene oordeelen gehouden/ maar ook particuliere. Daar veranderde hij een menſche in een zoutpilaar! Daar wierden de ſteden Sodom en Gomorra verbrand! Daar wierden de menſchen door de aarde verſlonden/ en voeren levende ter helle! Daar wierd een menſch van de wormen gegeten! Daar ſtierven ze door de peſt! Daar wierden de menſchen door de voeten der beeſten verpletterd! God klopt de goddeloozen t'zamen in eene plaatſe daar aanſchouwers zijn. Zulke oordeelen heeft God gehouden/ daar uwe haren over moeten te berge rijzen/ en uw aangezigte betrekken als een pot. En zoo zal God nog een vierde algemeen oordeel houden in den laatſten dag van de wereld/ door een' Man/ dien hij daartoe verordineerd heeft/ Hand. XVII: 31. Daar zijn de blijken van in de conſcientie. Daar zal elk moeten verſchijnen/ groot en klein, dienſtbare en vrije, Jood en Heiden, de koning met zijne onderdanen; Indien ons harte ons veroordeelt, God is meerder als ons harte. Dat leest men klaar in de Schrifture; en men ziet het uit de gerigten/ die de magiſtraat houdt. En men weet het uit het regt, dat er bij God is/ Rom. I: 32. Het gaat toch hier gemeenlijk den goddeloozen wel/ en den regtvaardigen kwalijk/ en dat kan niet blijven duren; neen/ God is een regtveerdig Rigter, en dat zal hij eens toe-

toonen/ dat Hij een iegelijk bezgeldt naaz zijne werken/ en dat zonder aanneminge des persoons. God neemt geene personen noch geene kwaliteiten aan/ dat dikwijls hier wel in 't gerigte geschiedt/ en buiten 't gerigte.

Eerst. In 't gerigte. Hier kan de eene wat meer vzienden en kzachten hebben als de andere; en dan bezschoont men den gzoote vooz den kleine in alle zaken; Neemt/ dat gij de geringe Atheïsten stzaftet/ en de grooten voozbijgingt. Men buigt het regt/ en bezschoont de goddeloozen/ als zij gzoot en aanzienlijk zijn/ en de onaanzienlijken wozden gestzaft.

Ten tweede. Dat heeft ook plaatse buiten 't gerigte, in 't verkeer met menschen. Neem eens twee menschen/ de eene is zoo waardig en met zulke goede gaven voorzien als de andere/ maar hij is azm; en de andere is rijk. Dan doet men als ez Jac. II. staat: tot den man met eene sierlijke kleedinge zegt men: zit hier omhooge, benevens mij, maaz tot den arme met verscheurde kleederen: zit hier onder aan mijne voeten. Het is kwaad/ als zulks geschiedt in 't verkeez met menschen; maar bijzondez in 't gerigte; gelijk Salomo zegt/ Pred. IV: 1. Aan de zijde dez arme gedzukten daar wazen tranen; maar aan de zijde der verdzukkerz was magt. In de wereld geschieden dikwijls de gerigtshoudingen uit inzigt; maar bij God is geene aanneminge des persoons; door geld of vzienden kan Hij niet bewogen wozden; Hij kent den rijke niet vooz den arme; zij zijn allen van even gzooten rijkdom en afkomste bij God; zij gaan altemaal naakt uit de wereld/ hun kleed/ hun ambt/ of hun sieraad dekt hen niet in 't gzaf; hier is de knecht eveneens als de koning; zij zijn even gzoot. Gij zult zeggen/ gij hebt daar wel gezegd/ dat ez bij God geene aanneminge des persoons is, maar bewijst het mij eens/ opdat ik er op gerust kan zijn.

Eerst. Dat blijkt uit Hand. X: 34. Daar zegt Petrus, toen hij tot de Heidenen gezonden wiezd: Ik verneme in der waarheid, dat God geen aannemer des persoons is. ô Het is zoo nadzukkelijk/ dat ez staat Ps. LXII: 10, De groote lieden zijn leugen, de gemeene lieden zijn iedelheid; al te zamen in de weegschale opgewogen, zouden zij te zamen ligter zijn dan de iedelheid.

Ten tweede. Hebt ge wel gelet op de commissie/ die Gods knechten hebben? Is 't maar voor kleinen dat ze spzeken? Neen/ Jeremia moest ten hove; Mozes en Aäron, zij moesten aan 't hof van den koning gaan. Zoo zeggen wij dan/ daar is geene aanneminge des persoons bij God. God zeide tegen Ezechiël, kap. XXXIII: 7, Menschenkind, Ik hebbe u tot een' wachter gesteld over het geheele huis Israëls. Den gzooten moet men zoowel pzedikken dat ze obezstuigd moeten wozden/ en de genade Gods in Chzistus moeten hebben/ zullen zij zalig wozden/ als den kleinen.

Ten derde. Als God oordeelen uitstozt/ gaan de gzooten wel vzij? Ach neen! dat zien wij in Egypte; de eerstgeborenen van die op den troon

troon zaten, ſtierven zoo wel/ als de eerstgeborenen van de slavinnen.

Ten vierde. God kan zichzelven niet verloochenen om de grooten der aarde; Hij zegt: Zoude mijn ziele zich niet wreke aan zulk een volk als dit is?

Ten vijfde. De aanzienlijken maken 't dikwijls heel ſlecht! Zij verdienen het dikwijls meer als de anderen. God zegent ze/ en zij zijn ondertusſchen zoo geloofs en dartel; hunne hand is dikwijls de eerſte in de overtredinge. Zij kunnen niet verſchoond worden; zij verdienen de meeste ſtraffe.

Ten zesde. De dood komt bij den eenen zoowel, als bij den anderen/ bij vroom en onvroom; bij dien/ die opgeſchikt is/ zoowel als bij dien die met geſcheurde kleederen gaat. De dood gaat zoowel in de grooten hunne huizen/ als in der armen hutjes: Wat man leeft er, die den dood niet zien zal, die zijne ziele zal bevrijden van het geweld des grafs?

Dezen God die roept gij aan, zegt Petrus. Het is te zeggen/ dien bidt gij aan. Daar zijn verſcheidene ſoorten van biddinge; daar zijn smeekingen, gebeden, voorbiddingen en dankzeggingen. Hier wordt het bidden een aanroepen genoemd; dat is in zulken nood te zijn/ dat men bekommerd wordt/ en zoo zijn harte uitſtort/ met aanhoudinge; wij willen wel gered zijn; Roept Mij aan in de dag der benaauwdheid, zegt God/ Ps. L: 15. Zij knielen voor God/ en roepen om genade als een misdadige. En 't is geen wonder/ dat een ſchepſel zijnen Schepper aanroept, en een misdadige zijnen Rigter. Als men in nood is/ dan bidden zulke menſchen/ die anders niet veel van bidden weten: in bezigenden of in drukkenden/ in toekomenden of in tegenwoordigen nood/ dan ziet gij ze bidden; en bijzonder wel het gebed van David, Ps. VI en CXLIII, ô Heere, en straft mij niet in uwen toorn, enz. En treed niet in het gerigte met uwen knecht, enz. Daar is geen ſchepſel/ al is het nog zoo godloos/ of 't ſtelt zich/ als 't in nood is/ op een bidden. De schiplieden van Joha, zij riepen tot God; daar zij mogelijk anders van geen bidden wisten.

Wat wil het nu zeggen/ als Petrus getuigt/ dat de geloovigen eenen vader aanriepen, die zonder aanneminge des persoons oordeelt?

Eerst. Dat zij van harte geloofden en erkenden dat God zoo een Vader is/ die zonder aanneminge des persoons oordeelt: Zoude de Rigter der ganscher aarde geen regt doen?

Ten tweede. Dat zij erkenden dat God met hen ook zoo regtvaardig handelde; dat ze voor God ſchuldig ſtonden; zij zeiden/ zoo Gij naar 't regt wilt oordeelen/ wie zal beſtaan! Ik weet, Heere, dat uwe gerigten de geregtigheid zijn. Wij worden van de bijanden wel verdrukt als onnoozele lammeren; maar bij U zijn wij toch ſchuldig.

Ten derde. Dat die indrukken/ dat God zoo regtvaardig is/ hen be-

naauwd maakten: het was er niet altijd zoo ruim. Meent gij/ dat het met een godzalige altijd eben ruim is? Neen het; Gij zijt evenwel een Vader, zeide ze/ die zonder aanneminge des persoons oordeelt! en ik ben zoo schuldig! dat maakte hen wel eens verlegen; en nood leert roepen.

Ten vierde. Dat aanroepen geeft te kennen/ dat zij somtijds wel wat moesten wachten. Zij baden wel/ maar God gaf ze meteen geen antwoord; Hij verbeegde zich wel wat/ en dit maakte hen beklegen/ zoodat zij gingen roepen, waarom houdt Gij U als doof; ja zij wierden aanhoudend; zij baden zonder ophouden.

Ten vijfde. Het geeft ook te kennen hunne geloofsvrijmoedigheid; zij stonden niet van verre/ neen/ zij aanbaden met een kinderlijk vertrouwen zoo eenen Vader, die zij wisten dat zonder aanneminge des persoons oordeelt. Het geeft ook te kennen hunne liefde en hoogachting voor dien Vader: dat Hij waardig was aangeroepen te worden. Gij zijt waardig onze aanroepinge; Gij bezit een onbepaalde alwetendheid/ eene oneindige majesteit/ eene onuitputtelijke volheid van genade! al wat ik noodig hebbe/ dat bezit Gij. Zij aanbaden dus wel zoo een God/ die zonder aanneming des persoons oordeelt, maar evenwel daar kwam bezijmoedigheid/ zoodat ze God niet meer hunnen Rigter, maar hunnen Vader noemden.

Wel verstaande geloovigen! zeide de Apostel/ beziet uw gebed eens dat gij dagelijks bidt; beziet eens/ hoe de Heere u in dat gebed uitlokt/ en leert bidden: Onze Vader! God was wel de Vader van den menschе voor den val, door scheppinge naar zijn beeld/ door onderhoudinge en vaderlijke behandelinge; maar door de zonde is de menschе van God afgevallen/ het beeld en het kindschap Gods kwijt geraakt/ en een kind des duivels geworden. Nu is God alleen de Vader van zijn uitverkoren volk, op eene wijze/ die de zondaar niet kent.

Eerst. Door wedergeboorte, Jac. I: 18, Na zijne wille heeft Hij ons gebaard, door het Woord der waarheid, opdat wij zouden zijn als eerstelingen zijner schepselen.

Ten tweede. Door aanneminge tot kinderen Eph. I: 5. Die ons te voren verordineerd heeft tot aanneminge tot kinderen, door Jezus Christus, na het welbehagen zijnes willens. Rom. VIII: 15. Gij hebt ontvangen den geest der aanneminge tot kinderen door welken gij roept: Abba. Vader.

Ten derde. Door het geloove. God was uw Vader niet/ maar gij kreegt het geloove, waardoor gij Jezus Christus hebt aangenomen, en zoo kreegt gij magt om een kind Gods te worden/ Joh. I: 12.

Ten vierde. Gij zijt een kind Gods door het huwelijksverbond met Gods Zoon in te willigen: Hij kuste u/ Hij ondertrouwde u in kennisse/ in geloove/ en in goedertierenheid/ tot in eeuwigheid/ Hos. II: 18, 19. De ver-

verdrukkingen scheiden u van God niet af/ gij blijft dat gij zijt.

Maar waarom zegt de Apostel: Indien gij God tot eenen Vader aanroept? Hoe wordt hier zoo conditioneel gesproken?

Eerst. Om den mond chrisgten uit te sluiten; een waar Chrisgten zegt het niet los.

Ten tweede. De Apostel wil zeggen/ hebt gij u al onderzocht? Hebt gij wel zekere gronden van uw kindschap? Hebt gij u al beproefd/ of uw werk goed is?

Ten derde. De Apostel deed het om er dan een wettig gevolg uit te trekken: Zoo wandelt in vreeze den tijd uwer inwoninge.

II. Dat is ons tweede stuk: Is dat zoo/ dat gij zulken God tot eenen Vader aanroept, zoo zijt gij ook verpligt om den tijd uwer inwoninge met vreeze te wandelen; of gij hebt niet te gelooven/ dat God uw Vader is. Is het eerste waar/ laat dan het laatste ook waar zijn.

Eerst. Een kind Gods heeft een tijd van zijne inwoninge. Ten tweede. In dien tijd heeft hij eenen wandel. Ten derde. Die moet zijn met vreeze.

A. Als de Apostel spreekt van een tijd der inwoninge, dan kunt gij meteen weten/ dat het ziet op een man die eene reize voorheeft; gij kunt vatten/ dat het ziet op eenen man die eene gehuurde woninge heeft; als de huur uit is/ de man moet vertrekken. Een kind van God is als een reiziger; zij wonen in de wereld, dat jammerdal; en zij wonen in de kerke. Al zijt gij in verdrukkinge/ gij zijt evenwel in die arke van behoudenisse. En zij wonen in een hutje van hun ligchaam, dat aardsche huis, 2 Cor. V: 1. Waarom vergelijkt de Apostel door den Geest ons leven in de wereld, in de kerke, en in ons ligchaam, bij een gehuurde woninge?

Eerst. Eene gehuurde woninge is ons eigen niet. Zoo ook/ wij hebben 't al verheurd; wij zijn 't niet waardig dat wij wonen in de wereld, in de kerke, in ons ligchaam. Doch een kind Gods heeft dat verheurde regt in Chrisstus weer gekregen; maar evenwel zoo/ dat God hem doet vertrekken/ als 't Hem belieft

Ten tweede. In gehuurde woningen woont men met verscheidene partijen. Zoo ook Gods kinderen/ zij wonen met de wereld, den duivel, en de zonde, zoo lange als zij hier op aarde zijn.

Ten derde. In eene gehuurde woninge wacht men dat ze opgezegd zal worden. Zoo ook een kind Gods/ die wacht dat God zal zeggen/ maakt u gereedschap van te vertrekken.

Ten vierde. Die eene gehuurde woninge hebben/ zij gaan verhuizen van het eene huis in het andere Zoo ook/ moeten de menschen vertrekken door den dood/ God wijst ze een ander huis aan; den goddeloozen de helle, maar Gods kinderen den hemel, dat huis des Vaders, daar vele

woningen zijn, Joh. XIV: 2. Die dingen/ die zoo meest voorgaan in 't natuurlijke/ die neemt God tot prenten in 't geestelijke.

Ten vijfde. De huur van die in een huurhuis woont/ is dikwijls kort en onzeker. Zoo is 't hier ook: een mensch heeft geen oogenblik zekerheid van zijn leven. Vraagt een mensch/ hoe lang hij leven zal? 't Is zeer kort/ zeventig of tachtig jaar/ naardat het een sterk mensche lang maakt/ Ps. XC: 10. De Rigter staat voor de deure. Het is voor vele de laatste ure. Maakt staat dat het niet lange meer duren zal; gij zijt niet zeker van uw leven; gij kunt u den dag van morgen niet verzekeren; Ik ga sterven/ zeide Izaäk, en ik weet den dag mijnes doods niet.

B. Nu zegt de Apostel/ gedurende den tijd van uwe inwoninge hebt gij een wandel. Ach! dat is weêr zoo zoet om te overleggen. Uw verkeer op de reize naar de eeuwigheid noemt hij eenen wandel; en hij vergelijkt de menschen in het gemeen/ en Gods kinderen in het bijzonder/ bij wandelaars. Waarom?

Eerst. Een wandelaar heeft een tijd dat hij begint te wandelen, zoo ook een mensch; natuurlijk, als hij geboren wordt; en geestelijk, als hij wedergeboren wordt.

Ten tweede. Een wandelaar heeft een weg; zoo ook een mensch: natuurlijk is de weg alles wat hij verricht: Het harte des menschen overdenkt zijnen weg, zegt Salomo, Prov. XVI: 9. En geestelijk is de weg de ware godsdienst, de weg des geloofs en der heiligheid, of alles wat een mensch verricht in het godsdienstige.

Ten derde. Een wandelaar heeft zijnen voortgang; zoo ook hier: in 't natuurlijke wordt men alle jaren een jaar ouder; en in 't geestelijke gaat men van deugd tot deugd/ van kracht tot kracht/ Ps. LXXXIV: 8.

Ten vierde. Een wandelaar heeft allerlei tegenheden; zoo ook hier! in 't natuurlijke heeft men allerlei tegenspoed/ en in 't geestelijke heeft men strijd, donkerheid, verberginge van Gods aangezigte. Zoodat Gods kinderen wel eens moeten klagen: Ik ben der tegenheden zat.

Ten vijfde. Een wandelaar heeft ook zijn einde; zoo ook hier: natuurlijk door den dood/ en geestelijk, als geloove en hope in aanschouwen veranderd worden. Dan zetten Gods kinderen den reisstaf neêr.

C. Hoe moet nu die wandel wezen? Met vreeze, zegt Petrus. Somtijds zegt God/ wandel voor mijn aangezigte, Gen. XVII: 1. Van Henoch. en Noach staat/ dat zij wandelden met God. Dan wordt het genoemd een wandelen als Christus gewandeld heeft; dan eens een wandelen weerdig het Evangelium, dan een wandelen in Christus, enz. Hier is 't een wandelen met vreeze, dat alle die andere benamingen niet benadeelt/ maar ze alle insluit. Wat wil 't zeggen/ wandelt met vreeze?

A. In 't gemeen, dat wij al ons verkeer in de wereld zoo zouden rigten/ dat wij het in de vreeze Gods deden. Ach! het is zo schoon/

dat

dat Obadja zeide: Uw knecht vreest God van zijne jongheid aan! 't Is zoo beminnelijk dat Jozeph zeide: Ik vreeze God. Maar 't is zoo bezeffelijk/ als men zeggen moet: Alleenlijk is de vreeze Gods aan deze plaatse niet.

B. Maar wat is dat in 't bijzonder te zeggen/ met vreeze te leven/ en te wandelen?

Eerst. Te leven met eenen diepen indruk van de hoogheid Gods! Van dien heerlijken en majestueusen God! te zeggen: God is groot, en ik begrijpe het niet! ô Heere! onze Heere! hoe heerlijk is uwen naam over de gansche aarde! Zoo te leven in het aanschouwen van Gods grootheid!

Ten tweede. Zoo te leven met eenen diepen indruk van onze geringheid; zoo uit te roepen: Wie kan de afdwalinge verstaan! ô hoe bedrve is het gedurig! wat doe ik vele zonden! Wat ben ik een gering stofje aan de weegschale/ en als een druppje aan den emmer! en als Jesaja te zeggen: Ik verga, omdat ik den Heere der heirscharen gezien hebbe/ Jes. VI: 5.

Ten derde. Altijd zoo te kunnen betuigen/ ik hate het kwade; het kwade dat ik niet wil/ dat doe ik; zoo een misbagen te hebben van zichzelven; zoo voor God te belijden/ ik hebbe gedaan dat kwaad is in uwe oogen! Ik hebbe gedaan dat mij niet betaamde! Ik hebbe geene ruste; ik ben er zoo verlegen en beschaamd over; de zonde zoo te betreuren/ te beleiden en te haten.

Ten vierde. Te kunnen zeggen/ ach! hoe lief hebbe ik uw gebod! ach! konde ik U dienen/ Heere/ dat zoude al mijne vreugd wezen; het zoude mij zoo eene blijdschap zijn/ regt te doen. ô Heere/ rigt mijne gangen in uwe sporen!

Ten vijfde. Zich zoo te wachten van alle gelegenheden om te zondigen; zoo bang te zijn voor de verleidingen van de wereld en van zijn eigen bedriegelijk hart; zoo te kunnen zeggen: Ik hebbe mij na het woord uwer lippen gewacht voor de paden des inbrekers, houdende mijne gangen in uwe sporen; zoo naauw en zoo teeder van conscientie te zijn/ dat men kan zeggen: Ik wachtede mij van mijne ongeregtigheid.

Ten zesde. Zoo te zuchten/ ach Heere! ik hebbe zoo vele verdorvenheden/ die mij gedurig van U afrukken; daar zijn zoo vele gelegenheden/ waardoor ik in zonde zoude kunnen vallen; laat ik toch niet van U afwijken! bewaar mij toch in uwe kracht! leid mij toch in geene verzoekinge; houd uwen knecht ook terugge van trotschheden/ laten die niet over mij heerschen. Ach! die zoo met vreeze wandelen, die zingen zoo graag dat zoete versje uit Ps. XIX:

Uwen knecht doch bewaard,
Dat hij niet zij bezwaard,
Met moedwilligheid kwaad;
Dat zulks niet over mij

Heersche; maar dat ik zij
Rein van zulk een misdaad.

Al wat ik spreken zal,
En mijn gedachten al
Laat U, Heer, welbehagen,
Ja U, die mijn troost zijt,
Die mij verlost altijd
Uit al mijn kwade dagen.

Nu dat wandelen in vreeze moet geſchieden den tijd onzer inwoninge; dat iſ zoo lange alſ wij leven; zoo lange alſ wij in het ligchaam zijn; te allen dage moet men wandelen in de vreeze deſ Heeren.

Gij zult zeggen/ hoe volgt dat/ als wij zoo eenen Vader aanroepen, dat wij zoo met vreeze moeten wandelen? Hoe kan dat te zamenkinoopen/ dat God onze Vader iſ/ en dat wij dan in zoodanigen vreeze moeten leven? Wel dat iſ al zoo een dwaze vraage/ of gij vroeg/ of een kind zijnen Vader wel vreezen moet? Dat gaat al zoo vaſt alſ dat een knecht zijnen heere moet vreezen. Dat iſ zelfſ bij de barbaren bekend: Een zone zal den vader vreezen, en een knecht zijnen heere. Wel/ zegt God: Ben Ik dan een Vader, waar is mijne eere? ben Ik een Heere, waar is mijne vreeze? Mal. I: 6.

Eerst. Gij moet dan met vreeze wandelen, want God kan de zonde in zijne kinderen niet verdragen; Hij wil gevreeſd zijn/ of Hij komt met de roede. Alſ gij zondigt/ Hij zal zijn aangezigte van u verbergen/ en in tegenheid met u wandelen; en dan zoudt gij moeten verſchrikken. Wandelt daarom in vreeze; ziet dat gij God geene oorzake geeft om te klagen.

Ten tweede. Een kind Godſ heeft zoo vele vijanden. En daarom moet hij gedurig op de wacht ſtaan/ om niet verſtrikt of verleid te worden: Waakt en bidt, opdat gij niet in verzoekinge komt. Alſ gij zult ſtrijden tegen uwe vijanden/ wacht u dan van kwade zaken; anderſ krijgt gij God ook tegen u; maar alſ gij God aan uwe zijde houdt/ wat zal u dan ſchaden?

Ten derde. Gij hebt zulken doodelijken haate/ en daarom/ welgelukzalig is hij die geduriglijk vreest. Gij kunt al liggen eer gij er om denkt. Behoedt uw harte boven al dat te bewaren is.

Ten vierde. Vreest den Heere, of gij kunt anderſ niet bewijzen dat Hij uw Vader iſ. Dient den Heere met vreeze, en verheugt u met bevinge, Ps. II: 11. Zoo gij ſtaat maakt/ alſ gij ſterft/ bij God te gaan/ en Hem niet vreest, het zal u misſen. Of gij al zegt/ ik ben gedoopt/ ik hebbe belijdenisſe gedaan; ik ga ten Avondmaal; ik hebbe buitengelijk geleefd; het

zal

zal u misſen; dat zal bij den Heere niet gelden. Wezenlijke genade zal daar maar gelden; de vreeze Gods zal daar maar gelden; dat is onwederſprekelijk.

Ten vijfde. Het is zoo profijtelijk met vreeze te wandelen, want God is niet onregtvaardig dat Hij dit onbeloond zoude laten; Die den Heere vreezen hebben geen gebrek van eenig goed; gelijk zich een vader ontfermt over de kinderen, ontfermt zich de Heere over degene die Hem vreezen. De Heere doet het welbehagen dergener die Hem vreezen, Hij hoort haar geroep en verlost ze. En zij zullen namaals deel krijgen aan dat groote goed, dat God weggelegd heeft voor degene die Hem vreezen, Ps. XXXI: 20.

Geliefden/ laat ik nog een korte woord tot uwe ſtichtingen ſpreken. Zondaar! hoe dikwijls roept gij God tot eenen Vader aan, daar Hij uw Vader nog nooit geworden is. Gij zijt immers nog nooit met Jezus vereenigd; zijt gij wel wedergeboren? Draagt gij het beeld wel van den hemelſchen Vader? Wandelt gij wel met vreeze en eerbied voor dien Vader? Hebt gij wel ontvangen den Geest der aanneminge tot kinderen? Vindt gij die kinderlijke vrijmoedigheid/ waardoor gij ſomtijds kunt zeggen: Gij zijt toch mijn Vader? Vindt gij dat kinderlijk ſchuilen bij God? dat kinderlijk vertrouwen op God/ als uwen almagtigen en getrouwen Vader? Ach neen! ik beroep mij op uwe eigene conſcientie. Weet gij wiens kinderen gij zijt? Gij zijt uit den vader den duivel, Joh. VIII: 44. Weet gij hoe dat gij wandelt?

Eerst. Gij wandelt naar den eeuwe dezer wereld; gij verkeert met de wereld; die hebt gij lief; al wat werelds is/ waait tegenwoordig van de Chriſtenen af.

Ten tweede. Velen wandelen naar de overste van de magt des lucht. in vergaderen/ in ſlaapkamers/ in ontuchtigheden. Zij wandelen goddeloos. Komt gij ze op de ſtraten tegen/ zij zijn dronken of dartel; het beeld des duivels ziet hun de oogen uit. Anderen wandelen burgerlijk/ of gedeinsd/ of op een gruwelijken weg van atheïsterije/ die geen God willen erkennen/ die een regtveerdig Rigter is. Wij moeten ze met bedroefde oogen aanzien.

Ten derde. Velen wandelen voor een korten tijd met Gods kinderen; zij beginnen met den Geest/ en zij eindigen met het vleesch. In den beginnen zoude men gezegd hebben/ zij wandelen naar den hemel/ zij loopen op het pad van Gods geboden; maar ach! zij zijn omgekeerd als een bedriegelijke booge? zij wandelen nu anders; hunne treden houden nu de helle vast. ô Het ware hun beter dat zij den weg der geregtigheid nooit gekend hadden! Gedenkt aan het wijf Loths.

Ten vierde. Velen hebben geen zin in zulken wandel; zij wilden niet gaarne in verachtinge zijn/ of onderdrukt worden; zij ſchamen zich het Euangelium en de belijdenisſe van Chriſtus/ als of het eene ſchande ware/ God te vreezen.

Ten

Ten vijfde. Anderen zeggen/ zij willen zulken wezk wel toelaten/ en zulken leven/ in geringe slechte menschen; maar de aanzienlijke menschen moeten dat niet doen. Is het u dan niet aangezegd/ dat er bij God geene aanneminge des persoons is?

Ten zesde. Anderen die zullen het te late wenschen dat ze het mogten gedaan hebben; en dat zullen zulke bezuchtelooze wenschen zijn. Ach! mensch! gij moet God breezen den tijd van uwe inwoninge; anders zult gij het te late en te vergeefs wenschen. Gij weet immers dat het zoo redelijk is God te breezen. Wel/ vreest dan God; dat betaamt alle menschen.

Ten zevende. Anderen/ al wandelen ze niet in de vreeze Gods, zij denken evenwel/ dat God hun Vader is/ en dat het evenwel wel gaan zal. Ach! mensch! bedrieg u niet! Laten wy ons zelven eens onderzoeken/ of wij gezond hebben om te denken dat het in 't gerigte wél met ons gaan zal? Weet gij wien het in 't gerigte wél zal gaan?

Eerst. Dien Vader die Rigter gewonden is op eene andere wijze als door scheppinge, namelijk/ door wedergeboorte, door aanneminge tot kinderen, door een geestelijk huwelijksverbond; die zullen liefde tot God hebben; Hem zoo gehoorzaam zijn; die den Heere navolgen, die zullen liefde tot de broederen hebben.

Ten tweede. Ach! die zijn zulke bidders! zij zijn gedurig in het gebed; dat is zoo een zijn leven; daar hoopt hij zijn tijd toe uit; gij zult zoo een niet als een luiaard op zijn bedde zien bidden; neen/ als hij bidt/ dan ligt hij op zijne knieën; hij wil het anders doen als de zulken over welke God klaagt/ Hos. VII: 14. Zij roepen ook niet tot Mij met haar harte, wanneer zij huilen op hare legeren. Zij doen het zoo dikwijls als zij daartoe bewogen worden/ en inzonderheid op gezette tijden/ gelijk Izaäk, David en Daniël. Dan dragen ze den Heere alle hunne nooden voor. Wat zegt nu uw harte? leeft gij zoo?

Ten derde. Die God tot zijnen Vader heeft/ die ondervindt dat het goed is in de vreeze Gods te leven; zij hebben een' anderen trant van leven als de wereld; zij doen alles met zoo veel teêrheid/ met zoo eene omzigtigheid en waakzaamheid; zij zoeken zoo eene goede conscientie te hebben voor God en de menschen.

Ten vierde. Zoo een zegt/ ach Heere! geef mij toch een wijs hazte; en dat ik zoo mag leven/ gelijk ik zal wenschen geleefd te hebben als ik zal moeten sterven; en dat ik met Hiskia mag kunnen zeggen: ik hebbe in waarheid en met een volkome harte voor uw aangezigte gewandeld.

Ten vijfde. Zij leven als een man die in een huurhuis woont: zij wachten dat hun de hure zal opgezegd worden/ en dat ze in het kort in eene andere woning zullen zijn; zij leven hier als gasten en vreemdelingen.

Nu vragen wij u/ leeft gij zoo? Antwoord niet los. Ach! gij zult haast moeten verzekken! Men ziet het dagelijks aan vrienden en buren;

ren; en die dan zoo geleefd hebben/ wat is het vertzeh dan ſmartelijk! Zegt gij/ ik gebe om niemand minder als om God; wel azm mensch! weet gij niet/ dat gij haast voor dien Rigter zult moeten komen? Zegt gij/ ik hebbe vzienden/ en goed/ en aanzien; wel/ weet gij niet dat uwe ſententie onpartijdig zal vallen? God zal zeggen/ als gij niet wedergeboren zijt/ en Mij niet gevzeesd hebt/ uw vonnis is in de helle; en dat wozdt u in den dood aangezegd. Bij Mij/ zegt God/ is geene aanneminge des persoons. Wat is er moeite aan vast/ als een regent een godslasteraar/ een hoereerder of overſpeler is/ als hij zijne hand de eerſte in de overtzedinge heeft/ om hem hier geſtzaft te kzygen. Maar dat zal bij God niet gelden: Hij oordeelt naar eens iegelijks werk. Wel zondaar! wozdt u de hure opgezegd/ als gij nog onbekeerd zijt/ dan moet gij in den gloeijenden oven! in dat nare Tophet, daar gij eeuwig zult vzanden/ zonder verteezd te worden. Hoe zult gij dan moeten vzeezen voor de duivelen en voor al de verdoemden/ omdat gij hier God niet wilde vzeezen. Ach! mogt gij door den ſchzik des Heeren nog bewogen worden om God te vzeezen en Hem heerlijkheid te geven: Kusset den Zone, opdat Hij niet en toorne, en gij op den weg vergaat, wanneer zijnen toorn maar een weinig zoude ontbranden.

Want zijn gramschap ontsteekt zeer haast, en brandt
Gelijk een vuur, als men daarop niet achtet:
Och hoe zalig is hij in zulken stand,
Die Hem vertrouwt, en op zijn goedheid wachtet.

En gij/ kinderen Gods/ hoe leeft gij zoo moedeloos/ ja altemets ook zoo hoovaardig/ zoo weinig tot een licht in de wereld? Hoe dikwijls geeft gij den Heere reden om te klagen: Gij hebt Mij op uw harte niet gelegd; of om te vzagen: Ben Ik dan een Vader, waar is mijne eere? en ben Ik een Heere, waar is mijne vreeze? Weet gij niet wat een ſchat het is/ God te dienen en te vzeezen? Hoe meer gij God vzeest hoe minder gij alles behoeft te vzeezen. Ach Geliefden! laat ons opregt zoeken te handelen/ en tegen onze zwakheden zoeken te ſtzijden; dat zal ook een blijk zijn van de vzeeze Gods. Kinderen Gods/ wat zijt gij gelukkig! gij roept God aan als uwen Vader! denkt eens wat dat is/ den Rigter tot een Vader te hebben! Als u de huur opgezegd wozdt/ dan zult gij eene woninge in den hemel hebben/ in die ſtad die fondamenten heeft. Als gij uit het ligchaam zult uitwonen/ dan zult gij bij den Heere inwonen. Gij weet het/ dat als uw aardsche huis dezes tabernakels gebroken wordt, dat gij dan eene woninge bij God zult hebben/ een huis niet met handen gemaakt, maar eeuwig in de hemelen, 2 Cor. V: 1. Wij hopen/ als gij ſtezft/ dat gij dan zoo veel licht zult hebben/ dat gij dat zult kunnen gelooven.

AMEN.

NEGEN EN TWINTIGSTE
PREDIKATIE,

OVER

JES. LXIV : 5.

Gij ontmoet den vrolijken en die gerechtigheid doet, dengenen, die uwer gedenken op uwe wegen.

Wij lezen/ Luc. XV: 11—32, dat de Zaligmaker spraak van den verloren zoon, hoe hij weggegaan was van zijnen vader; hoe hij in engte geraakte/ en hoe hij weder tot zichzelven kwam/ en zeide: Ik zal opstaan, en tot mijnen vader gaan; en dan zegt Hij den uitslag, hoe de vader hem ontving en verwelkomde. Dat zijn de vier stukken van den verloren zoon, die de Heere met dat voordacht zeide/ om te toonen hoe het gaat met een verloren zondaar. (1) In zijn natuurstaat nog zijnde. (2) In zijne overtuiginge. (3) In zijne bekeeringe. (4) In den uitslag.

Eerst. Hoe gaat het met een mensch in zijnen natuurstaat? Even als met den verloren zoon, hij vraagde naar zijne ouders niet; zoo is een verloren zondaar ook: hij vraagt naar God niet; ik zal wel te regte raken/ zegt hij/ zonder God; hij heeft goed genoeg/ denkt hij/ om te leven. Zij gaan den duivel trouw dienen; zij gaan hun harte ophalen in de zonde.

Ten tweede. Hoe gaat het in de overtuiginge van zoo een mensche/ wat doet God dan? Die brengt zoo een zondaar in engte; hij wordt zoo arm/ even als de verloren zoon, dat hij niet meer leven kan; zij zoeken het hier en daar; zij kunnen niet te regte komen; zij kunnen zoo rap ook niet wederkeeren. God brengt den verloren zondaar altemets in engte/ zoo dat zij beginnen te zeggen/ wat een gebrokken hart is de wereld! daar is niets in dat verzadigen kan/ Jes. LV: 2. Hun gemoed begint hen te slaan; daar komen allerlei zwarigheden: God bindt ze met banden der ellende/ en Hij zegt/ bekeert u, ô God! daar raakt een Manasse, die verloren zoon/ in het gevangenhuis met banden der ellende gebonden zijnde/ tot zichzelven.

Ten derde. In de ellende zijnde/ krijgen zij beter gedachten/ gelijk het verloren kind; tot zichzelven komende/ zegt hij/ wat hebbe ik ge-

gedaan! mijn vader is vertoornd; ik zal evenwel opstaan/ en tot mijnen vader gaan. Maar billijk zal hij mij voor 't hoofd stooten/ en zeggen/ ga heen; laat die u helpen/ daar gij mede verkeerd hebt. Zoo is het met een verloren zondaar/ tot zichzelven komende/ ook. Ach God! zegt hij/ Gij zijt vertoornd; ik ben tot mijzelven gekomen; hoe zal ik voor U komen! ik zal komen met tranen/ met schaamte/ met belijdenisse/ ja/ met eene ronde belijdenisse van de gruwelijkheid en bloedwaardigheid van mijne zonden; ik zal mij aan den genadigen God overgeven dat Hij met mij doet dat Hij wil; gelijk als de verloren zoon. Zoo gezegd/ zoo gedaan: zij staan op/ zij komen zoo tot God/ en werpen zich voor zijne voeten neder.

Ten vierde. Wat was de uitslag? De vader gaat zelf naar zijnen zone toe/ hij spreekt van geene misslagen/ maar hij valt hem om den hals/ hij kust en omhelst hem. Wat is nu de uitslag van een verloren zondaar/ die hem aan de genade Gods overgeeft/ en zegt/ ach! mogt ik maar een kruimpje genade hebben! op dezen zal ik zien, zegt de Heere/ op den armen en verslagenen van geeste, die voor mijn Woord beeft. Wat is de uitslag? De Heere komt hem tegen/ en Hij ontmoet zoo eene ziele: Ik weet dat gij overstelpen zoudt/ zegt Hij/ zoo Ik niet kwam om u op te helpen; Hij troost het harte van die nederigen; Hij spreekt naar het harte van zulke verslagene zielen. Zulke dingen hebt gij in een mensche/ die beteerd wordt; en ook hebt gij zulke dingen in de doodige kinderen Gods: zij hebben weggeloopen en afgezworven; de Heere brengt ze in engte; zij komen tot schaamte; God brengt ze weer te regte. Dat kunt gij zien/ Jes. LXIII: 17. Zij dwaalden/ zij waren verstokt/ zij raakten in engte/ zij zeiden/ Heere het is niet wel van binnen; ach Heere! hoe zijn wij zoo slecht gesteld! In het 18de vers raken zij tot verslagenheid/ en in het 64ste kap. van het 1ste tot het 4de vers daar keeren zij weder. Ach Heere! zeggen zij/ dat Gij den hemel scheurdet en nederkwaamt! laat het blijken wat Gij doen zult aan die/ die op U wachten. En in ons tekstvers hebt gij den gelukkigen uitslag: Gij ontmoet den vrolijken en die geregtigheid doet, dengenen die uwer gedenken op uwe wegen.

I. Hier hebt gij schoone menschen/ die de geregtigheid doen; zij zijn vrolijk; zij gedenken aan den Heere hunnen God op alle zijne wegen.

II. Hebt gij den uitslag, de weldaad die God hun bewees/ Hij ontmoette hen/ Hij kwam ze tegen.

I. Hier vindt gij een vrolijke. Wie is hier die vrolijke? Vraagt gij het aan de wereld/ die zullen wel zeggen als Haman, tot wien zoude de koning lust hebben als tot ons? wie zijn er zoo vrolijk als wij? wij lagchen/ wij springen/ wij zijn uitermate vrolijk en blijde. Maar Gods kinderen/ denken zij/ die zijn bedroefd en beklemd/ zij gaan in

het zwarte/ wij hooren ze zuchten/ en zien ze geburig schreijen/ zeggen ze; maar/ zoo geweldig als Haman in zijne gedachten miste/ en het buiten zijne gissinge ging in den uitslag/ zoo moet het u ook buiten uwe gedachten gaan. Neen wereld/ gij zijt het niet. God spreekt er in het 65ste kapittel van/ wie het zijn: Mijne knechten, zegt God/ zullen blijde zijn en juichen van goeder harten, doch gij/ wereld/ zult schreeuwen van weedom des harten, en van verbrekinge des geestes zult gij huilen. Gij zult zeggen / wie zijn dan de vrolijken? Wij zeggen/ het zijn Gods kinderen. Hebben zij er wel stoffen toe? Het schijnt niet veel. Zij schijnen in het eerste niet veel oorzake van vreugde te hebben/ maar gij moet ze wel ter deeg belijden. Hebben zij dan stoffe van vreugde? Ja zij/ schoone stoffe; welke is die? De verkiezinge Gods/ dat hunne namen geschreven zijn in de hemelen in het boek des levens des Lams! De roepinge Gods/ dat zij geroepen zijn uit zoo veel duizend menschen in de wereld. Het geloove in hun hart/ dat het hun uit genade gegeven is te gelooven. De regtvaardigmakinge, dat genadige pardon. Zoo een heilig gemoed. Eene goede conscientie. De vrede Gods, die alle verstand te boven gaat. Een verkeer met God. De verzegelinge in hun harte. Zij hebben de vertroostinge van binnen. De Vader heeft de verkiezinge voor hen. De Heere Jezus die koopt ze. Al wat Gods Geest werkt is voor hen. Dat is hunne stoffe van vreugde. Hoe is zoo een als hij vrolijk is?

Eerst. Zij zien de stoffe van blijdschap aan als wat heerlijks/ en wat raars/ en als iets bijzonders; daar is niets bij dezelve te vergelijken van alles wat onder de zonne is. Die stoffe van blijdschap heeft hares gelijke niet. Daar wij blijde over zijn/ zeggen zij/ overtreft het al.

Ten tweede. Ach God zeggen zij/ ik ben zoo ziek naar zulke dingen! Hadde ik die! bezat ik die! ik geloove dat ik er wat van hebbe; ik kan het er zoo mede stellen; ik ben er zoo mede vergenoegd; ik hebbe naar niets anders om te zien/ als ik die stoffe van blijdschap hebbe.

Ten derde. Het is een vrolijk hart eigen/ zich altijd nog meerder te beloven; het is niet onvolmaakt; de blijdschap is somtijds klein en duister; zij wordt bestreden; maar zij beloven zich nog al meer van God te krijgen. Hij heeft nog meer/ zeggen zij; het is een schat die vermeerderd zal worden; zij zullen vreugd op vreugd hebben. Het licht is nog gezaaid voor de regtvaardigen: daar is nog zoo veel onder de kluitjes/ dat nog op zal komen.

Ten vierde. Zij spreken van hunne stoffe van blijdschap: zij gaat alles te boven zeggen zij. Zijn zij in verlerlei verzoekingen/ zij achten het voor groote vreugde; zij roemen in de verdrukkinge. Ik kan al wat er is/ zeggen zij/ gemoedigd dragen in mijne geestelijke stoffe van blijdschap. Wat is verdrukkinge en kruis? zeggen zij. Een dag

bijs

bijf of zes te voren lag ik in eene zee van diepe ellende/ en nu word ik bestraald met licht/ met vastigheid; nu komt God met blijdschap mij vervullen.

Gods kinderen als zij nu zoo vroolijk zijn/ wat doen zij dan? gaan/ zij zich dan wat vermaken? Zijn zij dan zoetvoerig en onbandig in die zoete gedachten? Neen; maar zij doen de geregtigheid. Als nij blijde zijt/ en gij doet de geregtigheid niet, kijkt dan naar uwe blijdschap om. Nehemia zeide: De blijdschap des Heeren is uwe sterkte Neh. VIII: 11. Zij gaan werken voor God/ Ps. CXIX: 32, Als Gij mijn harte verwijdet zult hebben, dan zal ik loopen op het pad van uwe geboden. Hoe meer vreugde/ hoe meer liefde en heiligheid. Dat is niet te zeggen/ hoe heilig een vroolijk Christen zoekt te leven. Die blijde in God zijn/ die doen de geregtigheid. Zij wenschen te doen dat de Zaligmaker zeide/ Matth. III: 15, Aldus betaamt ons alle geregtigheid te vervullen. Het is te zeggen/ naauwkeurig naar den inhoud van de Wet en het Euangelium te leven voor God en voor de menschen. Weet gij hoe het is? Zij zijn als boomen in eenen boomgaard en hof; elk heeft zijne vruchten/ gelijk gij leest in het Hooglied: Aan onze deuren zijn allerlei edele vruchten, ô mijn Liefste! En in het Nieuwe Testament ook/ daar zijn vruchten der lippen; vruchten in den wandel, Phil. I: 11, Vervuld met vruchten der geregtigheid, die door Jezus Christus zijn tot heerlijkheid en prijs Gods. Zij betrachten al wat eerlijk, lieflijk en welluidende is, en zoo daar eenige lof of eenige deugd is, dat bedenken zij. De vruchten des Geestes worden openbaar in diegenen/ die de geregtigheid doen; zij zijn wel niet volmaakt: ach neen! zij bedenken zeer wel hetgeen er staat/ Jes, LXIV: 6, Wij alle zijn als een onreine, en alle onze geregtigheid is als een wegwerpelijk kleed. De wereld liegt van Gods volk; zij zeggen/ het zijn wereldheiligen/ als het lieden van practijk zijn. Neen/ Gods kinderen hebben te geringe gedachten van zichzelven/ en van al hun doen/ als dat zij daarop zouden steunen. Neen/ daar schort het hun niet/ dat zij iets zouden willen verdienen. Nogtans doen zij de geregtigheid. Wat doen zij dan?

Eerst. Zij zorgen dat zij de geregtigheid van Christus mogten hebben; die is hun fondament op welke zij voor God kunnen bestaan. Zij hebben geene geregtigheid; zij zoeken de geregtigheid Gods/ die door het geloove in Christus is. Dien Heere onze geregtigheid, daarin is hunne geregtigheid overvloediger als die der Pharizeën en Schriftgeleerden.

Ten tweede. Zij zeggen/ zoo vinde ik dan nu dat ik het met mijnen God eens ben/ dat ik een beminnaar van deugd en heiligheid moet wezen/ dat die een rankje in dien wijnstok/ den Heere Jezus/ is/ de vrucht niet missen kan/ Joh. XV: 5. Dat zij de heiligmakinge moeten najagen/ zonder welke niemand God zien zal.

Ten derde. Zij zijn zoo/ dat zij van de oefeninge van een godzalig leven niet af te krijgen zijn: daar is niemand in de wereld/ die er hen af krijgen kan; zij zijn niet te stuiten/ al was het door hunne naaste bloedvrienden; De regtvaardige zal zijnen weg vasthouden, Job. XVII: 9. Zij houden hun stuk staande.

Ten vierde. Zij zeggen/ ik wenschte dat ik alle dagen beter mogte worden; ik kome alle dagen zoo veel te kort; ik ben nog niet heilig genoeg. Zij wenschen volmaakt te zijn/ gelijk hun Vader/ die in de hemelen is/ volmaakt is. Zij jagen naar de heiligmakinge en naar de volmaaktheid. Zij wenschen heilig te zijn/ gelijk Hij/ die hen geroepen heeft/ heilig is.

Ten vijfde. Zij vallen dikwijls op hunne knieën met smeekingen en gebeden/ en zeggen/ Heere/ is dat niet de belofte van uw genadeverbond/ dat Gij uwen Geest zoudt geven in het binnenste van mij/ en dat Gij zoudt maken/ dat ik in uwe inzettingen zoude wandelen? Ezech. XXXVI: 27. Zij bidden/ ô God des vredes/ heilig mij geheel en al/ en laat mijn ligchaam en geest onberispelijk bewaard worden/ tot den dag van uwe toekomste! Heilige Vader/ heilig ons toch in uwe waarheid/ is dikwijls hunne bede; gelijk de Heere Jezus ook voor hen bad/ Joh. XVII: 17.

Kan die vrolijke wel de geregtigheid doen, zonder dat er meteen bijkomt dat zij aan God denken? Ach neen! zij beginnen aan God te denken. Zij zeggen: Mijne overdenkinge van U zal zoet zijn. Ps. CIV: 34. ô God! hoe kostelijk zijn mij uwe gedachten, Ps. CXXXIX: 17. Hoe denken zij aan God? Zij denken aan God in zijn Wezen; aan de Personen in dat Wezen; aan dat verbond van den drieëenigen God/ dat in alles zoo wel geordineerd en vast is; zij denken aan Gods beloften en goederen: die groote en dierbare beloften; aan al dat groote goed/ dat God weggelegd heeft voor degenen/ die Hem vreezen. Maar/ daar het hier meest op aankomt/ zij denken aan God op zijne wegen; het is daarom/ die uwer gedenken op uwe wegen.

Wat zijn die wegen Gods? Men heeft altemets zulken ophef van de wegen Gods, van de gangen onzes Konings; dat weet men dikwijls zoo uit te meten tot de zigtbare kerke in het gemeen; maar het past op de onzigtbare kerke, op die vrolijken, die de geregtigheid doen. God heeft drie wegen, namelijk/ zijn Zoon, de weg van zijne getuigenissen, en het beleid van zijne voorzienigheid, bijzonder met zijn volk/ zoo in de natuur als in de genade. Dat zijn de drie wegen Gods.

Eerst. God heeft een Zoon, die is de Weg, de Waarheid en het Leven, Joh. XIV: 6. Gij moogt al zoeken waar gij wilt; of gij schreit of bidt/ gij moet door dien Weg/ of gij raakt nooit te regte. Kenteekens/ tranen/ deugden/ gaafjes/ of bidden/ moeten uwe gronden niet zijn. Het moet Jezus zijn/ die Weg, die Waarheid, dat Leven, niemand komt tot den Vader dan door Hem. Hij is die versche en die levendige Weg.

Ten

Ten tweede. Dan is er de weg van Gods geboden, Ps. CXIX: 32, die een ſmalle/ en nogtans ook een effen weg is/ daar de dwaze niet op kan dwalen; die den verſtandige naar boven leidt.

Ten derde. Dan heeft God voor een vrolijk hart/ dat de geregtigheid doet, zijne wegen en handelingen, zijne leidingen en besturingen in de nature en in de genade, daar ik geloove dat hier op gezien wordt. Zoo een vrolijke ziet de wegen en gangen Gods met zijne kerke in het Paradijs begonnen/ en ook in zijn ganſche leven/ zij worden hem als de galerijen van den koning; Ps. CXXXIV, CXXXVI, CXLV en in vele andere plaatſen van den Bijbel ziet gij Gods kinderen zoo gedenken, aan Gods wegen. Zij ſtonden met den koning als op de galerijen/ om de gangen des konings te zien; en zij zeiden/ wat wegen heeft God met mij en de mijne gehouden? En wat wegen houdt God met de uitverkorene zondaren? Wereld/ zoudt gij zeggen/ hoe gaat het toe? Wel/ wij kunnen u dat zoo niet zeggen; God geve dat gij het bij onderbindinge weten moogt. Gods kinderen zeggen/ hoe wordt God de God van een zondaar? en hoe is Hij het mij geworden? Wat wegen ſloeg de Heere met mij in? En zij denken aan Gods weg/ hoe zij bekeerd en overtuigd zijn? hoe God het werk begonnen en doorgezet heeft. Mijne ziele/ zeggen zij/ denkt er wel terdege aan; het kan uit mijn harte niet gaan; dat herhalen en bewaren zij bij zichzelven; zij ſluiten 't op in hun harte; zij zeggen: Hoe kostelijk zijn mij, ô God! uwe gedachten! hoe magtig vele zijn hare sommen! Zij aanbidden den Heere; zij danken Hem; zij wandelen met God; ſlapen zij/ hun harte waakt; worden zij eens walkende gehouden/ zij zoeken God des nachts op hun leger; zij overdenken eens de wegen Gods. Zijn zij in ongelegenheid geweest/ in druk/ kruis/ ziekte/ ellende/ zij overdenken wat weg de Heere met hen gehouden heeft; hoe vele ontferminge en liefelijkheid zij al ondervonden hebben. Dat zijn zoo de overdenkingen van die vrolijken. Al de handel Gods met hen is hun zoo versch of 't maar gisteren gebeurd was/ al was het vijf en twintig jaar geleden/ zoo overdenken en herkaauwen zij het.

II. Nu ons tweede stuk, de weldaad, die God aan de zoodanigen bewijst. Wat doet God met zulke menſchen? Ach Heere! zeggen zij/ Gij ontmoet mij. God komt ze tegen: Ik vond Hem, die mijne ziele lief heeft, zeide de bruid. Rebecca zeide tegen Eliëzer, wie komt ons daar te gemoete? hij zeide/ weet gij wie het is? het is mijn heer. Zoo moet een vrolijk harte zeggen/ Heere/ Gij ontmoet mij/ Gij komt mij voor; Gij zijt een God des aanziens. Wie ontmoet hem? het is God/ het is hun Zaligmaker; het is hun Vriend. Hoe komt hij ze tegen op den weg? wat is dat/ als God hen ontmoet? wat doet Hij dan?

Eerst. In die ontmoetingen geeft Hij hun te kennen/ dat het vrije ge-

genade is: gij zijt het niet waardig dat Ik u tegenkome/ zegt de Heere; al gedenkt gij aan Mij op mijne wegen; dat is weinig genoeg/ en slecht genoeg/ zoo dat Ik eer zoude kunnen zeggen/ dat gij mijner vergeet/ dat gij op mijne wegen niet en let. Neen/ het is onverdiend/ het is zoo vrijmagtig. En Gods kinderen bekennen 't ook; ik ben 't niet waardig/ zeggen zij.

Ten tweede. Hoe onverwacht en subiet geschiedt het/ als zij aan God denken, en in kommer en kleinmoed zeggen/ ik zal den Heere mijn leven niet zien; daar ontmoet God hen onverwacht/ zoo dat zij zeggen/ hadde ik dat van dage in mijne gedachten/ ik hadde mij dat niet voorgesteld! Komt de Heere bij mij! dat is boven mijne gedachten/ boven dat ik gebeden en gedacht hebbe; ik durfde er niet om bidden/ omdat ik het zoo slecht gemaakt hadde; zij zeggen/ God doet overvloedig boven dat wij bidden of denken kunnen, Eph. III: 20. Ik hebbe van Hem verkregen mijne begeerte/ en meer.

Ten derde. God ontmoet ze niet als een leeuw en een beer; maar Hij ontdekt zijne liefde en vriendelijkheid aan hen: mijn kind/ mijne vriendinne/ zegt God/ laat Ik u eens vriendelijk en in liefde omhelzen; Ik zal u uwe verstrooijinge wedergeven/ gij treurige; Ik zal uw harte eens verblijden; daar troetelt/ daar kust Hij ze/ daar onthaalt Hij hen op het beste van zijne genadegoederen. Zijt gij Mij niet een dierbaar kind? zegt God. Ach Heere! zijt Gij mij ook niet een dierbaar God? zeggen zij. De genade en de vrede worden daar vermenigvuldigd. Zij onderbinden dan hetgene de Heere Jezus beloofde/ Joh. XIV: 21, Die mij lief heeft, zal van mijnen Vader geliefd worden: en ik zal hem liefhebben, en Ik zal Mijzelven aan hem openbaren. En vs. 23. Wij zullen tot hem komen, en zullen woninge bij hem maken.

Ten vierde. God ontmoet hen/ dat is te zeggen/ God vervrolijkt ze. Het is zoo wonderlijk en aangenaam/ als liefdegezellen/ die malkanderen in lange niet gezien hebben/ onverwacht elkander ontmoeten: Zij gaan over den weg alleen/ zij denken eens aan hunnen lieven vriend/ en terwijl zij er aan denken/ komt hun vriend hun tegen! alle hunne liefde wordt wakker: het is/ mijn vriend/ zeggen zij. Zoo doet God ook: als gij aan Mij denkt/ zegt God/ dan ben Ik niet verre van u. Het is dan met hen/ als met de Emmausgangers, Luc. XXIV. Zij spraken van Jezus/ en eer zij het wisten was Jezus bij hen. En gelijk met Maria, als zij aan het graf stond te weenen/ zoo stond Jezus bij haar; ô hoe verblijd zijn dan Gods kinderen/ als zij zoo van God ontmoet worden! Zij zouden dan wel uitroepen: Dat is de stemme mijnes Liefsten; zij zijn dan zoo blijde in den Heere; zij zijn dan zoo weigesteld; zij verheugen zich dan in den roem van zijnen name.

Ten vijfde. Voor het laatste: God ontmoet ze, dat is/ hij blijft bij hen;

hen; Ik wil wel wat bij u blijven/ zegt de Heere; gij zijt nu welgesteld. Ik wil met u gaan handelen; Ik ga zoo wakker niet weg. Zij houden den Heere ook vast; zij laten Hem niet gaan. De Heere heeft het ook in den zin niet om te gaan. Denkt gij aan den Heere op zijne wegen/ Hij zegt/ Ik zal zoo wakker niet weggaan; daar is in zoo een harte als een geestelijk logies; daar is plaatse in die herberge. Dit heeft nu zijne vervullinge gehad/ door alle tyden heen; die aan den Heere dachten op alle zijne wegen/ die ontmoette Hij. Dat heeft niet alleen plaatse gehad in Enoch en in Noach in die oude dagen; maar nog worden deze woorden in de harten van Gods kinderen vervuld.

Laten wij nog een woordetje spreken tot stichtinge van uwe en mijne ziele. Arme wereld/ Ik weet dat gij zoo blijde zijt; maar het is met eene helle van binnen; in 't lachen moet uw harte droefheid hebben: gij zijt over nietige dingen blijde; over dingen/ die geen wezen hebben; ja/ over zondige dingen. In drinken/ dansen/ springen/ is uw vermaak en blijdschap. Hoe haast kan God het doen keeren? Hoe ligt kan God tegen u zeggen als tegen dien rijken boer: Gij dwaas, in dezen nacht zal men uwe ziele van u afeischen, Luc. XII: 20. En duurt het langer/ zoo veel te ongelukkiger maakt gij het u zelven; gij vergadert u zelven tooren als een schat; ja als gij scheiden moet/ zoo veel te noodiger zult gij van alles af kunnen. En steft gij/ en wordt uwe conscientie wakker/ dan is uw doodbedde al eene helle voor u. En wordt uwe conscientie niet wakker/ dan zal zij het in den dag van de executie doen. Daar zult gij dan vasten van spijt/ en smarte tyden in de vlamme. Zult gij het dan niet wel gemaakt hebben? Ach mensch! is het zoo met u gesteld? roept dan vry klaagvrouwen/ die over u weenen! Dat onheil kunt gij nu nog voorkomen. Daar staat de goede God met het pardon als in zijne handen/ en zegt/ mensch/ waarom bestaat gij onnuttelijk de aarde? Ach! wilt gij u bekeeren en leven! Ik hebbe geen' lust in uwen dood. Uw ongeluk kunt gij nu nog voorkomen. Ach mensch! zoo staat God nog nacht en dag voor uw gemoed met het pardon! Ach! konden gij eens aan het schreyen en bidden komen; anders zal God u ontmoeten als een beer/ die van jongen beroofd is/ en als een vertoornd Regter. Ach! zoekt het voor te komen door voor uwen Regter in te vallen/ door ootmoedig schuld te belijden/ door te vlugten naar den Heere Jezus/ en door u met God te laten verzoenen.

Kinderen Gods/ gij zult zeggen/ ach! ik geloobe uw prediken wel/ maar ik ben van die vrolijken niet: ik doe niet met allen; ik werke geene geregtigheid; ik gedenke zoo niet aan God op zijne wegen! Wel/ ik vrage u:

Eerst. Wat is evenwel de stoffe/ daarvan gij voor God zoudt kunnen

zeggen dat gij er blijde over zijt? Is het over den natuurstaat? over weelde, eere, goed? Zoudt gij niet moeten zeggen/ dat gij u verheugt over de verkiezinge Gods/ over de roepinge, over de verzoeninge met God, over het geestelijke leven? Gij zijt een van de vrolijken, die zoo zegt/ ach! ik ben er zoo ziek naar! ik verlange er zoo naar!

Ten tweede. Hoe staat gij met de deugd? Is zij schoon of leelijk in uwe oogen? Hebt gij geen lust om de geregtigheid te werken? Om voor God en mensche onberispelijk te zijn?

Ten derde. Lieden van practijk/ en eene practikale bedieninge/ en practikale boeken/ hebt gij daar geen harte voor? Is de deugd u niet zoo schoon/ dat gij zegt/ ik moet ook een mensch van practijk wezen; al hadde ik dan nog geene genade/ ik wil geen praal- maar een daadchristen zijn; en als gij spreken moet/ zoekt gij dan zoo te spreken/ en zoo te doen?

Ten vierde. Durft gij aan God niet wel denken op zijne wegen/ hoe donker en hoe klein het werk der genade in u ook is? Ontmoet gij God altemets niet eens/ als gij zoo ootmoedig en met tranen in uwe oogen/ en met uwe hand op uwe borst en heupe voor God verschijnt? als gij in den gebede betuigt/ dat het u zoo lief zoude zijn/ als Hij naar u eens kwam zien? Kunt gij het wel stellen zonder God? Zegt gij/ ach! dat alles ligt zoo op den grond van mijn harte! daar is de Heere de getuige van! Wel/ wij roepen u toe/ weest verkwikt. God zal u ligt onverwacht tegenkomen/ en dan zult gij ligt nog aan dit verhandelde denken/ en zeggen/ dat had ik niet gedacht/ dat de Heere mij zoo onverwacht en zoo schielijk ontmoeten zoude! En als de Heere u hier in genade heeft ontmoet/ dan zal Hij u ook eens in heerlijkheid ontmoeten/ daar gij volmaakt vrolijk zult zijn/ en volmaakt geregtigheid zult werken/ en volmaakt aan God gedenken zult op alle zijne wegen/ en dat tot in eene eindelooze eeuwigheid.

AMEN.

DER-

DERTIGSTE
PREDIKATIE,

OVER

JES. LXIV: 5.

Ziet, Gij waart verbolgen, omdat wij gezondigd hebben.

Wij lezen/ Pred. VIII: 11. Omdat niet haastelijk het oordeel over de booze daad des menschen geschiedt, daarom is het harte van de kinderen der menschen in hen vol om kwaad te doen. Als de menschen zondigen tegen God/ Hij doet het hun gevoelen in 't kort of lang/ dat Hij er geen genoegen in heeft. Somtijds aanstonds. Over een Rabzake, hoe haast kwam het oordeel? Nebucadnezar, zoo wakker was er het hoogmoedige woord niet uit/ of de stemme Gods verwijst hem bij de beesten. De goddelooze Joden stierven als zij het vleesch nog tusschen hunne tanden hadden. God laat ook wel eenigen tijd verloopen tusschen de booze daad/ en den dag des gerigts. De eerste wereld had honderd en twintig jaar uitstel/ Gen. VI: 3. De Kananieten kregen vier honderd zes en dertig jaar uitstel eer het gerigte kwam. Wij blijven dan bij ons stuk/ God kan de zonden niet dragen; in het kort of lang zal Hij er het oordeel over doen komen. Hij konde de zonde niet ongestraft dragen in de engelen, maar Hij wierp ze uit den hemel in de helle. Hij konde de zonde niet dragen in onze voorouders/ Adam en Eva, maar Hij dreef ze uit het Paradijs. God wil de zonde niet zien in de rebellen/ maar Hij straft ze schrikkelijk. Beziet het in eene eerste wereld, hoe God die gestraft heeft; ziet het in de Heidenen, in de Joden, en daarna in de Christenen, in later tijd. God kan de zonde niet dragen in de rebellen; maar Hij kan het kwaad ook niet verdragen in zijne kinderen; Zondigen zij tegen hunnen Koning/ Hij heeft roeden/ geschikt naar hunne zonden. David zult gij zoo wel bange vinden als Pharao; hij hadde zoo zwaar gezondigd/ 2 Sam. XXIV. Daar komt een Propheet van God/ die stelt hem drie zware oordeelen voor/ en hij moet kiezen: Mij is zeer bange! zegt hij. Gij zult hem ook zien kruipen als een worm voor God over dat kind/ 2 Sam XII: 16. Niet

alleen maken de zonden het hun zoo bitter/ maar van binnen is het bitterder als de dood: daar ligt zulken klem op hun harte als zij gezondigd hebben/ door de blijken van Gods ongenoegen. Hij bindt ze met banden der ellende; Hij geest ze hunne ongeregtigheid te kennen/ opdat zij zich weer tot God zouden bekeeren. Gelijk nu Gods grimmigheid den onbekeerden mensch vernielt; zoo doet Gods ongenoegen over zijne kinderen niet/ Hij verderft ze niet/ maar Hij kastijdt ze tot hunnen nutte; zij vallen eens in/ zij schreijen: ach! wat komt ik te kort/ Heere/ in het beantwoorden van uwe liefde! ach! hoe onbetamelijk is het dat ik zoo zondige! Zij spreken goed van Gods regtvaardigheid; En dat komt hun zoo onbegrijpelijk voor/ het is zoo wonderlijk in hunne oogen/ daar zij zoo zondigen/ hoe het kan zijn/ dat zij niet verteerd zijn! Ach! zeggen ze/ daar is eene eeuwigheid van liefde Gods in! Zulke zaken worden ons hier getoond in het volk van God. Jes. LXIII: 17—19, daar klaagden zij/ wij hebben gezondigd/ lieve Heere! wat hebben wij U diktwijls vertoornd! ons harte is verstokt! wij dwaalden van uwe wegen! Lieve Heere! zeiden ze/ God slaat ons ter dege! Gij slaat ons al heel in den grond; daar liggen onze heiligdommen! Het is of Gij nooit Uzelven met ons gemoeid en hadded! Wij staan/ en Gij acht ons niet. Dan gaan zij voort in ons tekstkapittel/ vs. 1—3. Lieve God/ zeggen ze/ het is U niet te wonderlijk/ ons te helpen; Gij hebt het al meer gedaan. Wij hebben al meer in vreeze geweest; het stond al meer zoo hopeloos. In het 4de vers gingen zij staan voor de rijkdommen van de genade Gods/ voor die hoogte/ breedte en diepte van de liefde des Heeren. Zij is niet te peilen! Wie weet het/ behalve Gij/ Heere! wat Gij aan uw volk doen zult? In ons tekstvers zeggen zij/ Gij ontmoet uwe kinderen/ Heere! Ach/ dat wij ook zoo eens eene liefelijke ontmoetinge hadden! Gij ontmoet den vrolijken, die lust hebben om tot U te naderen met hunne overdenkingen/ die de geregtigheid doen, die zonder U niet gaan of staan kunnen/ die aan U denken op alle uwe wegen, die met U wandelen; Gij komt ze tegen; Gij verzoolijkt ze diktwijls op het onverwachtste; Gij troost ze; Gij spreekt ze naar het harte. Waarom haalt de tekste dat zoo op? Wij antwoorden/ om te toonen het geloove/ dat God het hun ook zoude kunnen en willen doen; maar dat de Heere nu regtvaardig was als Hij anders met hen handelde. Ziet, Gij waart verbolgen, omdat wij gezondigd hebben; Wij deden geene geregtigheid; wij gedachten aan den Heere niet op alle zijne wegen. Wel tekste/ hoe komt het/ dat gij niet verteerd zijt onder de verbolgenheid des Almagtigen? Wel/ zegt gij/ in dezelve is de eeuwigheid, opdat wij behouden worden, Zijne kastijdingen verbreken zijne eeuwige liefde en genade niet. Wel tekste/ hoe komt 't/ dat gij zoo baderlijk van God gehandeld wordt/ is er dan iets in u dat Hem beweegt?

Ach

Ach neen! Wij alle zijn als een onreine, en alle onze zonden als een wegwerpelijk kleed. Wij hebben het eerste deeltje van het 5de vers op zoo eene gelegenheid als deze met de gemeente verhandeld. Nu moeten wij zien wat redenen er waren/ dat God hun niet ontmoetede: Ziet, Gij waart verbolgen, omdat wij gezondigd hebben. En/ als het God belieft/ dan daar na de reden, dat zij niet verniet waren. In dezelve is de eeuwigheid, enz. en dan/ hoe onwaardig dat zij zichzelven zien: Wij alle zijn als een onreine. Tegenwoordig hebben wij dan:

I. De redenen van Gods ongenoegen: Wij hebben gezondigd.

II. Gods ongenoegen zelve: Gij waart verbolgen.

III. Hunne opmerkinge/ dat zij Gods ontmoetinge niet konden wachten: Ziet, enz.

I. Wat het eerste aangaat/ brome menschen hebben zonden; Wij moeten dan niet wachten van de brome menschen dat zij zonder zonden zijn/ maar zij hebben hunne verdorvenheden/ struikelingen/ zwakheden/ ja moedwilligheden/ en stoute zonden. Het gaat er altemets rens overheen/ zoodat er Gods kinderen benaauwd over zijn. De beste van Gods kinderen hebben geen meer beloften van bevrijd te zijn van groote zonden als David, Noach, Loth en anderen. De schenker stond rens voor den koning Pharao, en zeid/ ik gedenke heden aan mijne zonden. De sterke/ het volk van God/ staat hier ook voor hunnen koning/ en moeten ook zeggen: Ziet, wij hebben gezondigd. Gij zult misschien zeggen/ het staat daar zoo algemeen/ wij hebben gezondigd, hoe zult gij er achter komen/ wat voor zonden het waren? Wat zonden zij in het ooge hadden/ kunnen wij afnemen uit het 17de vers van het 63ste kapittel. Wij zijn als dwalende schapen, zeggen zij/ wij dwalen van Gods wegen af. Wat zijn het dan wel voor zonden als Gods volk zoo dwaalt?

Eerst. De zonde van ongeloof; Dan verzegelen zij zoo niet meer/ dat God waarachtig is; het is als met eenen Thomas, ik en wil noch en zal niet gelooven; met eene Sara en anderen twijfelen zij aan Gods waarheid/ aan zijne magt/ en aan zijne liefde. Dat was hunne zonde/ ach Heere! wij beginnen aan uwe waarheid/ magt en liefde te twijfelen; Zij begonnen te zeggen/ het is al uit met ons.

Ten tweede. Dan is de zonde des volks van God hopeloosheid en mismoedigheid, Klaagl. III: 18—28. Nu is onze hope en onze sterkte vergaan van den Heere. Het was bijna of er in hunne gedachten kwam/ dat er een afval der heiligen plaatse hadde; of er in de dienst der zonde en der wereld meer vermaak was als in de dienst van God. Hunne ziele buigt zich dan neder; zij zijn als dooden in de graven/ Ezech. XXXVII.

Ten derde. Liefdeloosheid; Zij worden zoo koud en koel omtrent God. Het is met hen niet als in het begin; zij plegen niet een' dag te wezen/ of zij mogten met den Heere gemeenzaam verkeeren; maar nu kunnen

zij jaar en dag leven zonder eenig werk van Gods Geest of eenige naderinge Gods tot hun harte te onderbinden. De Heere moet klagen/ Ik hebbe tegen u/ dat gij uwe eerste liefde verlaten hebt. Gij kunt uit- en ingaan/ zonder dat gij eens naar Mij vraagt/ zonder dat gij uwe achtinge voor Mij eens uitdrukt. Ik gedenke aan de dagen uwer jeugd/ aan de liefde van uwe ondertrouwe. Heugt het u niet hoe lief dat gij Mij in het begin hadt? maar nu zijt gij verkoeld/ slaauw/ en jammerlijk vervallen.

Ten vierde. Dan is hunne zonde klagen en murmureren over Gods handelingen; de Heere kan hun nooit genoegen geven; het is altijd te kermen en te klagen over Gods handelingen; maar wat klaagt een levendig menschе over Gods handelingen? Het was beter dat men stille zweeg/ en de hand op den mond leide. Zij hebben dan gedurig wat te bedillen in Gods wegen; het gaat die zoo/ en mij zoo/ is het dan; het gaat dien godvruchtigen zoo wel/ en mij zoo kwalijk. Daar is evenwel niemand als God/ die hen zoo ziet. Hij kent de zonden en de nooden van zijne kinderen door en door. Daar is niemand/ die hen zoo beschamen kan als God. Zijn ooge is op hen; Hij zou liever een wonderwerk doen/ als dat Hij hen niet beschamen zoude/ gelijk als aan een Jonas gebeurde/ Jon. IV: 6—11. Wat onregt hebt gij aan Mij gevonden? zegt God; betuigt tegen Mij: Is uw toorn billijk ontsteken?

Ten vijfde. Weet gij wat nog hunne zonde is? Niet veel te bidden; Zij zijn traag in het bidden. De koning moet wel eens zeggen/ Ik hebbe uwe stemme in lange niet gehoord noch uwe gedaante gezien. Waar zijn uwe slappe handen en uwe trage knieën/ dat gij die niet eens oprigt?

Ten zesde. Zij zijn doodig, als een dorre boom; zij groeijen niet; daar is niet een bruchtje aan hen/ noch op hunne tonge/ noch in hun harte/ noch in hunne daden; het is of zij niet met allen deden; of zij hunne plaatse onnut besoegen. Daarbij komt hardigheid: David konde elf maanden gaan/ eer hij geboelig wierd. Hebt gij nog uw verhard harte, zeide de Heere Jezus. Hoe stond het met het bidden? zij moesten zeggen: Daar is niemand, die uwen naam aanroept.

Gij zult zeggen/ wat een schriklelijk verval was dat? Wat was er nu nog goeds in? Dat zij het zagen: Wij hebben gezondigd, zeiden zij. Zij vielen voor God in. Zij spraken van de gangen Gods. Zij kwamen belijdenisse doen. Dat niet alleen/ maar zij zeiden/ Gij kastijdt ons met regt; Gij doet ons regtvaardig verzmelten om onze ongeregtigheden. In het midden van hunne afwijkingen zeiden zij/ wij hebben gezondigd/ het past ons niet zoo te doen. Zouden wij zoo handelen met zoo een goedertieren en heilig God/ en zouden wij dan geene kastijdinge hebben? Dat goede was er nog in/ dat die ootmoedige gestalte nog in waardije was/ God zoo te billijken; en dat zij er voor God van durfden spreken.

ken. Zij vallen voor God in/ en smelten er over voor Gods aangezigte. Ja/ zij hebben eenen indruk/ dat het hun niet wel vergaan zal: Wee onzer, dat wij zoo gezondigd hebben! Jozefs hoveling zeide tegen zijne broeders: Weet gij niet, dat zoo een man, als mijn heer is, dat zekerlijk waarnemen zal? Zoo zeggen zij ook/ wij hebben er de overtuiginge van in ons harte; wij hebben gezondigd/ en God zal het zien en zoeken; wij zullen onze ongeregtigheden gewaar worden/ ten dage als God ze zoeken zal. Wij hebben gezondigd, dat is het eerste stuk.

II. Nu komen wij tot het tweede, hoe God het waargenomen heeft? Gij waart verbolgen, omdat wij gezondigd hebben. Het is geene kleine gramschap; het is als een leeuw, die elk verscheurt; als een beer, die van jongen beroofd is/ die niemand spaart; of als een wind, die schielijk opsteekt en schrikkelijk woelt. Nu/ zoo zeggen zij/ Heere! zoo waart Gij tegen ons ontstoken. Het was geene kleine gramschap; maar eene verbolgenheid, die ons in het harte drukte. Is God dan als een mensche/ dat Hij toornt? Als een mensche toornt/ dat is zondig en onvolmaakt; maar dat is zoo in God niet; nogtans is God verbolgen. Waarom noemen Gods kinderen de overleden Gods een toorn of eene verbolgenheid? God zondigt immers niet als Hij toornt. Wilt gij het levendig begrijpen? dan moet gij in Gods eigen Wezen zijn' toorn bezien. Men spreekt er ligt van/ maar het wordt weinig gekend; die ze tegenspreken/ hebben nooit begrepen wat die heilige toorn is. Wat is Gods toorn of verbolgenheid?

Eerst. God neemt kennisse van alle de misdaden der menschе/ en ook zijner kinderen/ Prov. XV: 3, De oogen des Heeren zijn in alle plaatsen, beschouwende de kwade en de goede. En Hij geeft dien menschе/ die zondigt/ dien indruk/ dat Hij er kennisse van heeft/ God is meerder als ons harte, en Hij kent alle dingen, 1 Joh. III: 20. Hij beticht den menschе van de daad: weet gij wel dat gij dat gedaan hebt? zegt God; Hij bewijst het met de stukken: uw eigen harte/ zegt God/ veroordeelt u/ en zegt/ Gij zijt de man; deedt gij dat daar en daar niet? ging mijn harte niet mede als gij dat dede? Dan/ Ik spreke sententie over u uit/ zegt God/ gij zijt den dood waardig; Ik geve u vrijheid om u zelven te verdedigen/ zoo gij kunt. Ach Heere! moeten zij zeggen/ mijn mond is gestopt! ik ben verstomd! Ik legge mijne hand op mijnen mond! Dat is het eerste.

Het tweede is/ dat God een afkeer van de zonde heeft. Daar heeft elk een levendig bevat van. Weet gij niet/ zegt God/ dat Ik een Licht ben/ en dat geene duisternisse in Mij is? Wat gemeenschap zoude Ik met u kunnen hebben/ daar gij zoo vuil zijt; Ik kan de zonde niet zien noch dragen; mijn harte dat walgt er van.

Ten derde. Gods toorn of verbolgenheid geeft te kennen/ zijnen regtvaardigen wille om de zonde te straffen. Ik verklare/ zegt God/ dat Ik zoo een heilig Wezen ben/ die de zonde niet kan laten passeren/ of Ik

moet

moet ze u doen zien en geboelen door ſtzaffe; andezs zoude Ik geen God wezen. Jes. V: 9, Zoude Ik over die dingen geene bezoekinge doen, spreekt de Heere? of zoude mijne ziele haar niet wreken aan zulken volk als dit volk is? Kan een leeuw wel nalaten te brullen? Kan een vuur wel nalaten te branden? Kan eene slange wel nalaten te bezgiftigen? Al zoo eigen is het My/ zegt God/ in mijne oordeelen te toonen/ dat Ik ongenoegen in de zonde hebbe.

Ten vierde. Het is te zeggen/ Ik de Allezhoogste trekke de kleederen van mijne goedertierenheid/ bezdzaagzaamheid en langmoedigheid uit/ en Ik trekke het kleed van wzake aan als een pantſier/ en den yvez als eene mantel; en dan kome Ik toonen myne regtvaardigheid en heiligheid.

Ten vijfde. De vijfde daad, is eene daad naar buiten: daar komen dan dadelyke oozdeelen; dat zyn die bittere vruchten/ waardoor het den zondaar zoo bitter wordt dat het aan zijn harte raakt. Hier opent zich de aarde/ zoodat zy levendig ter helle zinken. Daar brandt een Sodom en Gomozra door het vuur van den hemel. Ginder wordt er een tot een zoutpilaar. Daar krygt er een een beesten-harte/ en wordt by de beesten geſloten. Ginder komt er een engel/ die den koning ſlaat/ dat hy van de wormen gegeten wordt/ en den geest geest. Daar komt een engel met het zwaard van de pest als zy misdaan hadden. Daar komt God zyne kinderen zoo bezoeken/ dat zy moeten uitroepen/ ach Heere! ik ben zoo bezſchzikt en bezbzyzeld! behoud ons/ of wy wozden ovezſteipt! Nu kunt gy eens denken/ wat die menſchen doen/ die den toorn in Goo tegenſpzeken. Zy ſpreken tegen dat zy hun leven niet bezſtaan hebben. Zy ſpzeken eeuwige waarheden tegen/ die zoo klaaz blijken/ al ware het dat er geen Bybel was. Gy zult vragen/ waazom komt Gods toorn hiez booz ondez den naam van verbolgenheid? Wy antwoorden/ omdat de oordeelen zoo ſchzikkelyk waren; het was geen gemeen slag, 't was of het al 't ondezſte boven zoude keeren; het was niet te ſtuiten; daar was niemand/ die in de bzesſe konde ſtaan; zy dachten/ het zal eene geheele bezwoestinge worden.

Velen willen nu zoeken op wat tyd en plaatſe dit was; maar dat is ons niet veel waardig. Wy willen liever ondezzoeken/ wat kwaad hen dzukte/ dat zy eene verbolgenheid noemen? Hoe was het geſteld? Ach Heere! in onze godsdienst is het zoo dzoevig geſteld. Wy zyn onze trouwe leeraazs kwyt; zy zyn van ons weggegaan als met arendsvlugelen; daar zyn geene middelen meez/ die ons wakkez maken of opwekken. Heere! wy breezen booz bezdere bezdrukkingen! Bezſtzootjinge ſtaat ons booz de deure. Heere! uwe kinderen ſterven uit; daar bijſt haast niemand van uw zaad meer over in de kezk; onder den geheelen hoop is haast niet één tarwtje! Behoud/ ô Heere! wie zal van Jacob overblyven! De weldadige lieden ontbreken! Ach Heere!

on-

onder de Predikanten en lidmaten zijn haast geene opregten meer/ die den hemel in 't ooge hebben/ die de gemeente naar God willen hebben. Ach God! wij zullen ten lande uit moeten/ Gij komt met uwe booze gerigten/ met oorlogen en peste. Onze beste jongelingen/ Daniël, Ezra, Nehemia en anderen/ zijn allen ten lande uit/ die als onze schaduw en den adem van onzen neuze waren. In het 7de vers was het weder: waarom verbergt Gij uw aangezigte? Het gaat niet meer als in de dagen van ouds. Dat is de verbolgenheid.

III. Nu hebben wij hunne opmerkinge, dat is het derde stuk. Zij zeggen: ZIET, Gij waart verbolgen. Wat geven zij daarmede te kennen?

Eerst. De regtvaardigheid Gods; het is zoo billijk; Gij zijt rein in uw spreken/ bij U is de geregtigheid/ maar bij ons de beschaamdheid.

Ten tweede. Wij zijn tot stilte geraakt/ wij murmureren niet/ dat Gij ons niet ontmoet. Wij zitten eenzaam/ en zeggen: laat ons des Heeren gramschap dragen/ want wij hebben tegen Hem gezondigd; wij willen niets doen als de hand op den mond te leggen.

Ten derde. Wij heugen den storm; ô God! wij heugen het! wat was het als een geweldige storm! wat was het als een buur/ hoe waart Gij ontstoken/ toen wij daar aan de riviere van Babel zaten te weenen! als wij gedachten aan Sion en Jeruzalem.

Ten vierde. Dat niet alleen/ maar hoe zijn wij er door geraakt? Wie heeft ons gered det? Het en ware de Heere, die bij ons geweest is, zegge nu Israël, doe zouden zij ons levendig verslonden hebben, Ps. CXXIV: 1—3. Ach! wij danken U/ dat Gij toornig op ons geweest zijt; maar nu troost Gij ons/ Jes. XII: 1.

Ten vijfde. Het geeft te kennen eene waarschuwing voor elk: ziet het/ doet uwe oogen open/ zondigt niet meer; opdat u niet wat ergers ontmoete; ziet, waar komt het u van daan/ dat God u niet ontmoet! Zondaar/ indien de regtvaardige naauwelijks zalig wordt/ waar zal dan de goddelooze en de zondaar verschijnen!

Daar hebt ge ons derde stuk. Nu nog een woord tot stichtinge. Zondaar/ wat zondigt gij alle dagen! wat zondigt men thans in deze stad. De duivel zegt nu: ten tijde als gij zult hooren het geluid der pijpe/ der citer/ der vedel/ der psalteren/ des accoords gezang/ zult gij nedervallen en mij aanbidden; dat hoort de wereld/ en zij gehoorzamen. Zij zondigen om strijd; die meest liegen/ vloeken/ dronken/ zich opschikken kan/ het is of hij een kroontje van den hemel zoude ontvangen. Zij zijn niet van de zonde af te scheuren; ouders/ kinderen/ dienstboden/ zij zouden schreijen als zij er af moesten. Zoudt gij dan zoo wel willen sterven met uwe liezmisdagen/ met vloeken in uwen mond? Zoudt gij wel wenschen/ dat de dood u zoo aantrof? Zoudt gij als zoo eene wereldsche poppe wel voor God durven komen? Zoudt gij zoo wel

in de kiste gelegd willen worden? Denkt gij niet/ ach! God is bezbolgen! Zult gij dan nog vooz God niet invallen? Zoudt gij met zoo een gewaad wel willen opgewekt worden? Zoude God niet van u walgen? Zoude God niet zeggen/ dat zijn de dingen daar gij Mij mede tot toozn bezwekt hebt? Hoe bittez zal het zijn/ als God zal zeggen: gij zijt mijn vijand/ en gij zult het eeuwig blijven. Valt dan toch in vooz God/ eez het eeuwig te laat is. Ach! geeft uw geld/ en uwe tijd/ en uwe kostelijke zielen in deze kezmisdagen toch niet uit voor hetgene dat geen brood is; dat uwe zielen niet kan bezzadigen! Koop liever die parel van groote waarde, dien schat in den akker, die kostelijke oogenzalve, die kleederen des heils, dat beproefde goud, dat duurachtig en bestendig goed, dat ééne noodige, dat beste deel, dat in eeuwigheid niet kan wozden weggenomen. Ach mensch! dat alles hoeft u geen geld te kosten; het wordt u nu nog voor niet aangeboden; en zoude het u zoo goedkoop niet aanstaan? Ach mensch! ik rade u/ alle Gods knechten en kinderen raden u/ ja/ de Zone Gods zelve raadt u/ dat gij het koopt/ eer de markt voorbij is/ eer die tijd komt/ dat gij het niet meer zondez geld of prijs/ ja/ niet meer voor eene geheele wereld met goud/ zult kunnen koopen. Ach! wat zult gij het u dan eeuwig beklagen!

Kinderen van God/ zondigt gij toch niet. Hoe zijt gij zoo ongeloovig/ zoo mismoedig/ zoo murmurerende/ zoo doz en doodig? God heeft ook al dikwijls reden om op u bezbolgen te zijn/ weet gij het wel? gij duzft haast niet tot God komen/ het valt u al tegen; gij hebt geene vrijmoedigheid in openbare en bezborgene godsdienstpligten/ noch in uw avondmaal gaan. Gedenkt aan uwe vorige dagen/ gestaltens en werkzaamheden; waren die niet beter als nu? Gedenkt aan uwe opregtigheid/ kleinheid/ nederigheid. Zeg: ach/ ik hebbe gezondigd! Bezneder u voor den Heere; vlugt naar het bloed van den Middelaar. Zeg: ach Heere/ bezschoon mij/ gelijk een man zijne zone bezschoont/ die hem dient. En gelooft dan/ dat er in Gods barmhartigheid ook eene eeuwigheid is/ opdat gij behouden zoudt wozden.

AMEN.

EEN-

EEN EN DERTIGSTE
PREDIKATIE,

OVER

JES. LXIV:5.

In dezelve is de eeuwigheid, opdat wij behouden wierden.

Wij lezen in den XXXIV. Psalm, het 20ste vers: Velen zijn de tegenspoeden der regtveerdigen, maar uit allen dezen reddet hen de Heere. Het volk van God heeft vele ligchamelijke tegenspoeden; het is de eene tegenspoed op den anderen. De eene is niet weg/ of de andere is er weer; daar zijn zeven benaauwdheden, Job V:19. Zij zijn menigmaal der tegenheden zat; hunne bestraffingen zijn er alle morgen. En was er niet meer als ligchaamstegenspoeden/ dan was het nog te dragen; dan raakten zij er door/ en zij zouden als Job zeggen: De Heere heeft gegeven, de Heere heeft genomen, de name des Heeren zij gedankt. Ja/ met Habakuk, hap. III:17, Alhoewel de vijgeboom niet bloeijen zal, dat het werk des olijfbooms liegen zal, en dat er geen rund in de stallinge wezen zal; zoo zal ik nogtans in den Heere van vreugde opspringen. God is evenwel onze God/ in Hem zullen wij ons verheugen/ en van vreugde opspringen in den Heere. Maar gelijk zij vele ligchamelijke tegenspoeden hebben/ zoo hebben zij ook vele geestelijke tegenspoeden; zie Ps. LXXVII en LXXXVIII. Hunne zielen zijn dikwijls zoo benaauwd. Wat zijn de geestelijke tegenspoeden? Hunne zonden/ waardoor zij dan altemets onderbinden/ dat God zich omtrent hen niet gedraagt als te voren; zij hebben zoo geen toegang tot den troon; de Heere verbergt zijn aangezigte; Hij schijnt hun in een' bijand verkeerd te zijn; komen zij aan het bidden/ het gaat niet; zoeken zij den Middelaar eens/ het gaat niet; dan drupt hunne ziele weg van treurigheid/ en zij kunnen hun hoofd niet boven houden; dan zeggen zij/ de Heere heeft mijner vergeten/ Hij heeft mij verlaten; ik moet onderbinden dat de Heere van mijne deure weggegaan is. Dan worden zij beroerd/ en dan klagen zij: Mijn Liefste trok zijne hand van het gat der deure, en mijn ingewand werd ontroerd om zijnent wille, Hoogl. V:4. God heeft eenige

remediën om het te boven te komen; Hij geeft een weg die of die/ door welke dat zij er uit kunnen komen:

Eerst. Overlegt het eens/ zegt God/ als Ik zoo handele met u/ of gij niet in de schuld zijt? of gij het er niet naar gemaakt hebt? ben Ik niet heilig in mijne wegen? Ach! zij moeten dan uitroepen:

ô God! heilig zijn uwe wegen;
Niemand kan U spreken tegen.

Hebben wij in- en uitwendige tegenspoeden/ zeggen zij/ wat is God regtvaardig in zijn rigten/ en rein in zijn spreken! wat zal ik meer tot den Koning roepen; ik ben een kind des doods!

Ten tweede. Als gij dezen weg beziet/ dat zal er u uit brengen; heeft het altijd zoo geweest tusschen Mij en u? zegt God. Ach Heere! zeggen zij/ ik moet denken aan den vorigen tijd; hoe brolijk ik toen was/ Gij ontmoette mij! Als ik de dagen van ouds overdenke/ dan moet ik zeggen: ik gedenke Heere aan uwe goedheden/ die Gij voormaals hebt gedaan: Gedenkt aan het woord tot uwen knecht gesproken, op hetwelke Gij mij hebt doen hopen.

Ten derde. God heeft nog een weg om er uit te komen. Ik geve/ zegt God/ het aan uw overleg; meent gij dat het altijd zoo blijven zal? Ik weet wat maaksel dat gij zijt/ gij zoudt voor mijn aangezigt overstelpt worden; weet gij het wel/ dat de regterhand des Heeren/ die wel eens ten kwade verandert/ ook wel eens ten goede verandert? Ik zal u weêr ontmoeten; het mag nu zoo naar zijn als het wil/ gij zult nog vreugd op vreugd hebben. Waarom zijt gij zoo onrustig? wat buigt gij u zoo neêr? hoopt op God/ gij zult Hem nog loven.

Ten vierde. Weet gij/ wat weg dat God nog aan de hand geeft om er uit te komen? Klimt met uwe gedachten naar de eeuwigheid/ zegt God; meent gij dat mijne liefde uit is/ als het stormt/ uit- of inwendig? Klimt eens tot mijne eeuwige gronden en fondamenten/ daar Ik u op gezet hebbe. Laten Gods kinderen daar met hunne gedachten/ dat zij gaan zien naar die eeuwige gedachten die God gemaakt heeft/ daar Hij alles in der tijd naar verrigt heeft/ dan loopen zij met God door eene bende/ en zij springen met Hem over een' muur. En vinden zij dan lichaams- of zielstegenheden/ zij gelooven dat die hun niet zullen schaden/ maar dat zij/ niettegenstaande alle die stormen en baren/ evenwel behouden aan land zullen komen.

Zulke zaken hebt gij in het 17de vers van het 63ste hap. Ach/ hoe zondig zijn wij! wij dwalen van uwe wegen/ onze harten zijn zoo hard! In het 18de en 19de vers zeggen zij; ach Heere! Gij slaat en drukt ons! Gij stelt U aan alsof Gij onze Koning niet meer waart/ alsof Gij

het

het voor een' korten tijd maar geweest waart. In het 1ste vers van het 64st kap. zeggen zij: loopen wij naar onze binnenkamers/ uw hemel is toe; wij staan voor een gesloten hemel. Ach! wij hoopten/ dat de Heere/ die groote dingen aan onze vaders gedaan heeft in de woestijne en aan de zee/ zulke dingen die zij niet hadden duurven wachten/ zulke dingen aan ons ook zoude doen. Ach! dat gij zoo eens tot ons mogt komen. Onze nood is groot. Allergrootste God/ daar ligt nog wat goeds voor uw volk in het 4de vers. Het is van oude tijden niet gehoord/ wat Gij daarna doen zult; het is niet vernomen wat Gij doen zult/ niemand weet het/ als Gij/ ô God! wat Gij doen zult aan diegenen/ die op U wachten. Welke onderwindingen hebben uwe kinderen wel gehad bij onze vaders/ in oude tijden! Gij ontmoette dezulken/ die zich in God zochten te verlustigen. Dan/ Heere! als wij dat zien/ al zijn wij nog zoo slecht/ zoo zullen wij U heiligen; Gij zijt bril/ wij zijn in de schuld/ wij zijn zondig/ daarom zijt Gij zoo verbolgen. Nu komt God/ en die helpt ze naar de eeuwigheid op met hunne gedachten. Zoudt gij denken/ het is nu uit/ wij gaan verloren/ omdat gij tegenspoed hebt? Neen/ zegt God/ klimt in de eeuwigheid met uwe gedachten; dat doen zij/ en zij roepen uit: In dezelve is de eeuwigheid, opdat wij behouden wierden. Daarop raken zij in de ootmoedigheid; zij werpen zichzelven ganschi ter neder als onwaardige/ in het 6de vers: Wij allen zijn als een onreine, en onze geregtigheden zijn als een wegwerpelijk kleed. Wij hebben over het 5de vers met de gemeente zoo verre gesproken: Ziet, Gij waart verbolgen, omdat wij gezondigd hebben. Nu is ons overig: In dezelve is de eeuwigheid, opdat wij behouden wierden. De Apostel Petrus zeide eens van zijnen geliefden broeder Paulus, dat er in zijne brieven vele dingen zwaar om te verstaan waren; wij mogen het van de schriften der Profeten ook wel zeggen dat er vele dingen in zijn/ zwaar om te verstaan/ en bijzonder ook wel van Jesaïa en van deze tekstwoorden/ zoo als zij hier ons voor oogen komen. Zwaar zijn die laatste woorden die wij nu bezien moeten/ en waarom is het dat zij zoo zwaar zijn? Omdat zij hunne betrekkinge op het vorige en het tegenwoordige hebben. Wij zullen zoeken er dat licht aan te geven/ dat God ons gegeven heeft.

I. Hebben wij te bezien iets dat zijne betrekkinge op het vorige heeft; de Profeet zegt: In dezelve is de eeuwigheid.

II. Dat was de reden, dat zij zeker zalig zouden worden: Opdat wij behouden wierden.

III. De verkwikkinge die daarin was in hunne ligchaams- en zielstegenheden.

I. Wat het eerste aangaat/ de Profeet zegt: in dezelve; gij ziet meteen/ dat dat zijne betrekkinge heeft op wat anders. Waar zullen wij dat vinden in dezelve? In het 4de en 5de vers.

Eerst. Gij, ô God! zijt het/ in dien God, dat zalige Wezen/ is de eeuwigheid, om menschen gelukkig te kunnen maken; duizend jaren zijn bij den Heere als één dag, en één dag als duizend jaren. Gij zijt dezelfde, en uwe jaren zullen niet ophouden. Hij heeft geen beginsel des levens, noch einde der dagen. Die eeuwige God kan daarom wezen uw zalig/ algenoegzaam en eeuwig deel. Gij kunt in dien God behouden worden, het gaat zoo het gaat.

Ten tweede. In dezelve is de eeuwigheid, dat dan zijne betrekkinge hebben op het goed, in het 4de vers vermeld. ô God! Gij hebt zoo veel goeds voor uw volk! geen ooge heeft het gezien, wie weet het/ als Gij/ ô God! wat Gij bereid hebt voor dien/ die U liefhebben? Het is zoo een eeuwig, duurachtig en bestendig goed; ô hoe groot is het goed dat Gij weggelegd hebt voor degenen die U vreezen. Ps. XXXI: 20. Het is duurachtig goed en geregtigheid. Gij doet uwen liefhebbers beërven dat bestendig is, Prov. VIII: 18, 21. ô Het is dat beste deel, dat nooit van hen weggenomen word/ Luc. X: 42. Daar is in God een oneindig goed, om zijn volk eeuwig gelukkig te maken.

Ten derde. In dezelve is de eeuwigheid, gij kunt het brengen tot het 5de vers/ tot de wegen Gods; zij zeiden: Die uwer gedenken op uwe wegen. Die wegen, langs en door welke God iemand overbrengt tot zijne gemeenschap/ en bewaart/ en naar de eeuwigheid brengt; die wegen loopen zoo door alle tijden heen/ tot dat zij in de eeuwigheid eindigen/ als Hij al zijn volk zal gelukkig gemaakt hebben. Die gangen onzes Gods en onzes Konings zullen niet ophouden omtrent zijne kinderen/ tot dat zij in de zalige eeuwigheid zijn.

Ten vierde. Gij kunt het brengen tot de ontmoetingen, met welke God zijn volk ontmoeten zal; dat zal zoo tot in de eeuwigheid toe zijn gang gaan; door alle de eeuwen heen ontmoet Gij degenen, die uwer gedenken. Dat is zoo geweest van Adams tot Mozes tijd/ van Mozes tot Davids tijd/ van Davids tijd tot de komste van Christus in de wereld/ en het zal duren tot dat Christus ten oordeele zal komen.

Ten vijfde. Gij kunt het brengen tot Gods verbolgenheid ô God! wat is dezelve groot en sterk/ wat blijft ze eeuwig op uwe vijanden! Toen wij dat begonnen te zien/ dat was het middel waardoor wij behouden wierden. Die schrik des Heeren viel op ons/ en beweegde ons tot het geloove, 2 Cor. V: 11.

Ten zesde. In dezelve is de eeuwigheid: dat kunnen wij brengen met betrekkinge op de zonde. Wij hebben tegen U gezondigd; daar is eene eeuwigheid in de zonde, al woord zij van eindige menschen begaan/ omdat zij bedreven woord tegen de oneindige Majesteit Gods, zoo is er eene soort van eeuwigheid in de zonde; de zondaar is waardig om er eeuwig in de helle voor te branden. Toen wij dat zagen/ dat was een mid-

middel dat wij behouden wierden. Wij raakten er door tot schaamte/ en tot een bliefden naar U om genade. Wij gelooven/ dat Gij nu kunt zien dat het op alle die stukken zijne betrekkinge kan hebben. Nu wachten wij/ dat gij zult zeggen: waar brengt gij het toe? Ik wil het liefst brengen tot God, tot die eeuwige voornemens en wegen, die God houdt om een mensch te brengen tot de eeuwige zaligheid/ volgens zijn eeuwig verbond: ik zegge/ wij brengen het tot Gods eeuwige voornemens, en tot alle die wegen, die God volgens zijn eeuwig verbond inslaat/ om menschen gelukkig te maken; en ik denke/ dat wij uwe toestemminge hebben. Nu moeten wij in de eeuwigheid een weinig opklimmen met onze gedachten/ en zien/ hoe de eeuwigheid van God en zijne wegen, dienen om Gods kinderen te bemoedigen in hunne uitwendige of zielstegenheden.

Eerst. Daar is dat eeuwig zalig Wezen voor u/ dat onveranderlijke Wezen/ dat altoos hetzelfde is; daar al zijn volk op gezien hebben. Abraham bouwde een' altaar, en hij riep den naam des eeuwigen Gods daarop aan/ Gen. XXI: 33. Ik ben een God van eeuwigheid tot eeuwigheid, zegt de Heere; en daarom/ gij huis Jacobs, omdat Ik uw eeuwige God ben/ daarom zijt gij niet verteerd. Ik wone in de eeuwigheid, om levendig te maken het harte der verbrijzelden/ Jes. LVII: 15. Gij hebt een eeuwig God, die nooit moede noch mat wordt/ Jes. XL: 28.

Ten tweede. Dat eeuwig Wezen is niet alleen uw deel tot in der eeuwigheid; maar zijne eeuwige liefde is ook voor u/ Jer. XXXI: 3, Ik hebbe u lief gehad met eene eeuwige liefde. Jacob hebbe ik lief gehad, Rom. IX: 13. Dat eeuwig Wezen roept u toe: Maar gij Israël. mijn knecht, gij Jacob, dien Ik verkoren hebbe; het zaad Abrahams mijnes liefhebbers, en vreest niet, want Ik ben met U, en zijt niet verbaasd, want Ik ben uw God, Jes. XLVII: 8, 10. En hebbe Ik iemand lief gehad/ zegt God/ Ik hebbe hem lief tot den einde toe.

Ten derde. Daar ligt in de eeuwigheid eene eeuwige Borgtogt van den Zone Gods voor de ganssche kerke. Die Vader der eeuwigheid naderde tot God; en hij bespraak het ganssche stuk/ dat Hij allen/ die de Vader Hem gegeven had/ in heerlijkheid zoude brengen/ en dan zoude Hij zijne bedieninge neêrleggen. Voor u is het Lam dat geslachtet is voor de grondlegginge der wereld. De kracht van die borgtogt wordt niet gebroken door uw kruis/ door uwe uit- of inwendige tegenspoeden.

Ten vierde. Daar liggen eeuwige besluiten en voornemens van God/ om dezen en genen uit zoo vele andere menschen in de wereld/ in 't harte te grijpen/ om ze te brengen tot geloove en heiligmakinge/ en om ze te bewaren en te troosten. Het vaste fondament Gods staat, hebbende dezen zegel, de Heere kent degenen, die de zijnen zijn, 2 Tim. II: 19. Al brenge Ik u dan in nog zulke ongelegenheden/ zegt God/

Ik

Ik kenne/ die de mijnen zijn/ Ik kenne u bij name; Ik hebbe mijn fondament bezegeld; Ik zal u wel weder binden/ al schijnt gij als bezegeten en verlaten te zijn; al waart gij als in Basan en in de zee, al laagt gij als tusschen twee rijgen van steenen.

Ten vijfde. Daar ligt een eeuwig verbond, en daar zijt gij in begrepen; laat het dan al 't onderste boven gaan/ de gedachten van mijn harte zal Ik daar stellen. Daar ligt mijn eeuwig verbond, dat nooit verbroken noch vergeten zal worden/ zoo weinig als het verbond van den dag en den nacht verbrooken wordt/ Jes. LIV: 10, Want bergen zullen wijken, en heuvelen wankelen; maar mijne goedertierenheid zal van u niet wijken, en het verbond mijnes vredes zal niet wankelen, zeit de HEERE uwe Ontfermer. Geene schepselen/ noch geene zonden/ noch geene moeijelijkheden/ groot of klein/ zullen dat verbond breken.

Ten zesde. Daar ligt een eeuwige en wijze weg/ langs welken God alle zijne kinderen altoos binnen brengt; eene wijze op welke Hij ze zalig maakt; wat is die wijze en weg? door het Woord/ en door den Geest van Christus/ en door vele verdrukkingen. Gij zult er niet één binden zonder kruis. Zoo wakkere krijgen zij geene genade/ of zij worden een stuk van een' martelaar. Ik vermane u/ zeide de Heere Jezus/ dat gij in de wereld vele verdrukkingen zult hebben/ Joh XVI: 33. Gij moet door vele verdrukkingen ingaan in het koningrijke der hemelen. Daar zal geen andere weg naar den hemel zijn/ als de enge weg, Matth. VII: 14. Gij moogt wel opklijken als gij niet door dien weg geleid wordt

II. Daar ligt nu de eeuwige God, zijne eeuwige besluiten, zijne wegen en zijn verbond, en dat moet alles dienen/ zeggen Gods kinderen/ opdat wij behouden wierden. Als er in dezelve zoo eene eeuwigheid, dan zal die God niet rusten tot dat Hij alle zijne kinderen gebragt heeft in de eeuwige zaligheid. Wij lezen/ Hand. XXVII: 44, dat eenigen met zwemmen, de anderen met planken, en sommigen met een stuk van het schip behouden aan land kwamen. Die zwommen/ die kwamen er wat gemakkelijker/ als die op een plank of op een stuk van het schip zaten. Zoo gaat het met Gods kinderen ook; die bezeterd en sterk is in de genade/ die komt er wat gemakkelijker als anderen; zij zwemmen als 't ware door alle de tegenheden en zwakheden heen. Anderen/ die donker en sukkelende zijn/ moeten 't dikwijls op een klein grondetje wagen/ en met vele vreeze en bekommeringen binnen komen. Maar zij komen er evenwel/ zij worden evenwel allen behouden. Hoe worden zij behouden? Wel God maakt zijne kinderen gelukkig/ en zal ze behouden in den tijd, in den dood, en in het oordeel.

Eerst. God zal u zalig maken en behouden in den tijd. Hoe? zoo/ dat Hij u bevrijdt van al dat uwe ziele meest kan drukken; en Hij

geeft

geeft u in den tijd al dat uwe ziele meest kan verblijden/ op den eenen of op den anderen stond. Wat dzukt u/ wat zoude de kerke gedzukt hebben? De zonde dzukt u zoo dikwijls. Maar gij heugt het dat gij altemet eene verlichtinge kzeeg/ dat gij konde gelooven/ God heeft mijne zonden weggenomen. Wat dzukt u altemets al meer? Gods toorn; wel/ daar komt een stondetje dat gij kunt zeggen/ uwen toorn is afgekeerd, en Gij troost mij, Jes. XII: 2. Wat dzukt u? dat gij van nature een verbloekte zijt. Wel/ daar komt een stondetje/ dat gij kunt zeggen/ God heeft mij gezegend. Wat dzukt u? de heerschappije der zonde. Wel/ daar komt een stondetje dat gij kunt zeggen/ het schijnt of ik wat op mijne verdozvenheid winne; of ik er wat kzacht tegen kzijge; zij heezscht zoo niet; al ben ik gevallen/ ik ben 't met u eens. Wat dzukt u? alle de wederwaardigheden, zoo dat gij zegt/ waarom moeten wij het altijd zoo kwalijk hebben? en op eenen anderen tijd zeggen zij/ het moet al medewezken ten goede/ Rom. VIII: 28. Wat dzukt u? uwe beroerde conscientie; en op eenen anderen tijd moet gij zeggen/ het is zoo kalm; zoo stil; zoo vol vrede. Wat dzukt u? de vreeze des doods. Op eenen anderen tijd/ zeggen zij/ ik vzeeze den dood niet/ ach! kwam zij maar. Wat vezkwikt Gods kinderen nu? dat zij staan in de eeuwige gegeregtigheid die in Chzistus Jezus is; en uit kzacht van dezelve is God hun Vader/ en genieten zij de vriendschap Gods en de voozsmaak van de eeuwige zaligheid. Zoo wozden zij behouden; zoo maakt God zijn volk zalig in den tijd, onder alle de bejegeningen die zij hebben.

Ten tweede. Hij maakt ze zalig in den dood, als zij daar liggen op hun sterven; hoe zoo? Dat dan al hun kommer weg zal zijn/ hun szijd/ hunne donkerheid/ hunne zonden/ hun ellendig ligchaam/ dat hier dikwijls zoo ziek en pijnlijk is; en dat hier zoo veel van doen heeft/ dat alles gaan zij dan afleggen/ dat ganschе ligchaam der zonde en des doods; alle dien last/ alle die moejelijkheden raken zij dan kwijt; en dat alles te gelijk; zij zullen dat niet mede in den hemel nemen; maar daar gaan zij dan genieten/ den drieëenigen God te kennen/ den Bijbel te kennen/ en de voozzienigheid Gods/ die Hij over hen en over zijne kezke gehouden heeft; zij gaan er genieten nabij God te zijn; en dat niet koztstondig/ niet maar in de binnenkameren/ voor een kozt stondetje/ dat hier zoo vezkwikkelijk op de wereld was/ maar eeuwig; daar zijn zij dan in een ander stichtelijk gezelschap als zij op de wereld genoten hebben/ bij de vele duizenden der heilige engelen/ bij de zielen der volmaakte regtvaazdigen/ en bij den lieven Heere Jezus; en dat niet maar kozt voor een uur of twee/ zoo als hier op aarde; maar het zal zijn:

Wel hem dien gij hebt uitgelezen,
Dat hij bij U zij, Heer!
Die ook altijd bij U mag wezen,
Zonder te scheiden meer.

Ten derde. Maar hoe zal het gaan als de Heere ten oordeele komen zal? Dan zal Hij ze bij malkan dan het bederf/ de smarten des doods ontbindende; dien laatsten vijand zullen zij in eeuwigheid niet meer zien; Hij zal ze heerlijk maken; Hij zal ze naar ziel en lighaam doen beërven een gansch zeer uitnemend eeuwig gewigt van heerlijkheid.

III. Ziet daar/ in dezelve is de eeuwigheid; Ik die groote God/ hebbe mijne besluiten, verbond en wegen, langs welke Ik mijne kerke en kinderen leide/ en in dezelve is de eeuwigheid: bekwaamt u daarmede/ zegt Jesaïa tegen ons/ en tegen de ganschе kerke/ of gij eens afdwaalt/ en een gesloten hemel vindt/ en dat gij moet zeggen/ wij hebben gezondigd, God is verbolgen; troost u dan daarmede: In dezelve is de eeuwigheid, opdat wij behouden wierden. Hoe moegt dat hen bekwamaken?

Eerst. Al alle hunne ziels- en lijfs-tegenheden; nemen die Gods eeuwige liefde wel weg? Ach neen/ Hij bemint het goud met het schuim; dien Hij eens lief heeft/ dien heeft Hij lief tot den einde toe.

Ten tweede. De tegenheden benemen uwe genade niet; gij kunt wel in vele ongelegenheden raken/ maar de wortel der zake is evenwel bij mij/ zeide Job; het mag gaan zoo het wil/ God is evenwel hun toevlugt in nood en dood; en het bezwallen volk ziet/ dat de wortel der zake in hen groeit/ in dat klein en nederig zijn/ in dat klagen dat zij zoo hard zijn/ in dat zuchtebeden met den Middelaar en het bezwond.

Ten derde. ô Houdt moed/ elke dag is er één; gij zult ligt haast uit dien storm zijn; wie weet hoe wakker! Gij zijt mogelijk digte aan den hemel; en zoodra als gij boet aan land gezet hebt/ dan zult gij de moeite vergeten/ of haar gedenken als de wateren die voorbijgegaan zijn.

Geliefden/ dit is nu het raadsel; hebben Gods kinderen zoo vele lighaams- en zielstegenheden/ wordt het met hen dikwijls zoo donker/ en zal dat volk evenwel staande blijven? Ja/ geliefden. Wie zoude ooit gezegd hebben/ dat die arke, daar Noach met zijn huisgezin in was/ teregte zoude geraakt hebben? God doet haar rusten op de bergen van Ararat. Mozes zeide/ wat een wonderlijk gezigte is die braambosch! Wat brandt er ligter als dooznen! zij brandt evenwel en zij verteert niet. Laat de oven nog zoo heet gestookt zijn/ de jongelingen wandelen er evenwel in. Laat Israël in Egypte, in Babel en onder de Romeinen nog zoo gedrukt worden; daar zal evenwel altijd een overblijfsel wezen naar de verkiezinge der genade/ dat God teregte brengen zal. Ik moet u eene bezorgenheid zeggen/ zeide Paulus, God zal

ze

ze weer teregte brengen; laten er zulke mannen afvallen als het wil: evenwel het vaste fondament Gods staat. Laten er sterren uit den hemel vallen/ al waren het zulke die men noemt Alsem; al kwam de geheele helle tegen hen/ laten zij altemets zondigen/ donker en bestreden zijn/ en dat God moet zeggen/ Ik hebbe dat tegen u/ dat gij uwe eerste liefde verlaten hebt. Laat God schijnen de hand van zijn volk af te trekken/ het heeft evenwel geen noot; Hij zal ze evenwel wel binnen brengen. Kinderen Gods/ houdt dan maar moed. Niemand van u ontvalle het hart; zijt sterk in den Heere/ en Hij zal uw harte versterken/ ja/ wacht op den Heere; de eeuwige God is u eene woninge/ en van onder eeuwige armen:

Zijt kloek, geeft den moed niet verloren;
Want God wil die aanschouwen,
Die op Hem vast betrouwen.

Maar/ zondaar/ die weigert u te bekeeren/ of het u lief of leed is/ die eeuwige God zal tegen u wezen. Wat zondigt gij dan/ alsof gij een meesterstuk begingt? Wel/ die God is een eeuwige God, die eeuwige besluiten heeft/ en een eeuwigen toorn en eeuwige wegen om u te verderven/ of gij zoudt voor Hem moeten invallen/ en uwen Rigter om genade moeten bidden/ en zeggen: Hebbe ik gezondigd, wat zal ik U doen, ô Menschenhoeder! En staan als een Tollenaar, uitroepende: ô God! zijt mij zondaar genadig! en schreeuwen: wat moet ik doen om behouden te worden! Gij moet u bekeeren/ zondaar; keer weder/ keer weder/ waarom wilt gij sterven? Maar gij zult zeggen/ ik kan niet/ ik ben zoo onmagtig. Ach! mogt dat u op uwe knieën brengen/ en dat gij zeide/ dat ik niet doen kan/ ô eeuwige God! dat Gij dat aan mij dede! Ach zondaar! zijt gij dan getroost tegen dien eeuwigen God te strijden/ en een eeuwig verderf te ondergaan! Wel hoe vreesselijk zal het zijn/ in de handen van den levendigen God te vallen! Denkt niet dat de pijne ligt zal zijn. De nepen in uw gemoed/ de pijnen die gij hier al in uw ligchaam lijdt/ die toonen het u wel anders. Een gejaagde Kaïn, een wanhopende Saul, een overstelpte Judas, toonen het u wel anders. De Heere Jezus, die de sterke God was/ die als een worm kroop/ toen Hij dien toorn van God droeg/ zal er u wel andere blijken van geven. Ach/ zondaar! dat gij dan nog mogt zoeken te ontvlieden den toekomenden toorn van God/ waarin ook eene eeuwigheid is tot uwe verschrikkinge. ô Mogt gij nog in tijds vlugten naar den Heere Jezus/ die eene eeuwige geregtigheid bezit om uwe onnoemelijke schulden te verzoenen/ en die eeuwig leeft om voor de overtreders te bidden/ en die eene oneindige almagt en goedertierenheid bezit om u te kunnen en te willen behouden.

Kinderen van God/ vreest gij hunne vreeze niet/ ontzet u niet met hunne ontzettingen. Moet gij somtijds zeggen/ ach Heere/ ik ben zoo hard/ zoo zondig! ik hebbe zoo weinig licht/ ik ben zoo vervallen; aan wat kant ik het bezie/ ik zie niet hoe ik gered zal worden door dien eeuwigen God! Hoor/ dat zuchten/ dat zien van uw verval/ dat bidden en worstelen/ dat zeggen/ ach! dat Gij mij eens mogte ontmoeten! ach/ dat ik mijn hoofd eens uit de gebreken mogt opheffen! dat roepen tot God/ ach Heere! Gij zijt evenwel mijne toevlugt in nood en dood; dat zijn de blijken dat gij dat volk zijt/ die de eeuwige God zal behouden. Die zoo zuchten over hun verval/ die daar altemets in een hoekje liggen te zuchten met onuitsprekelijke zuchtingen/ zoodat de tranen langs hunne aangezigten neerloopen/ tot die zeggen wij: Hij is evenwel uw God. ô Daar is eene eeuwigheid in God om u te behouden. Hij zal u wel binnen brengen; Hij zal u om alles wat gij gedaan hebt/ niet verwerpen/ niet verlaten nog vergeten. Komt gij in verderf ongestaltens/ ô die eeuwige God zal niet veranderen/ noch zijne eeuwige wegen en besluiten. En haast komt gij in dat eeuwig huis, daar gij eeuwig blijven zult/ volmaakt heilig en volmaakt zalig/ en daar gij den eeuwigen God voor zijne eeuwige en tijdelijke wegen zult toevzengen de aanbiddinge/ de danksegginge en de heerlijkheid in alle eeuwigheid.

AMEN.

TWEE EN DERTIGSTE
PREDIKATIE,

OVER

JES. LXIV:6.

Doch wij alle zijn als een onreine, en alle onze geregtigheden zijn als een wegwerpelijk kleed; en wij alle vallen af als een blad en onze misdaden voeren ons henen weg, als een wind.

Wij lezen in den XXXII. Psalm, Welgelukzalig is de mensche, in wiens geest geen bedrog is. Wat is dat voor een mensche? Het is zoo een man die van God genoemd wordt gelijk als Jacob, een opregt man; en als Nathanaël: Ziet waarlijk een Israëliet, in welken geen bedrog is. Gij zult zeggen/ dat blijft mij nog al eben duister. Wie is een opregt man?

Eerst. Het is zoo een man/ die zijn harte aan God geeft. De geveinsden geven hunnen mond, hunne lippen, hunne handen, hunne voeten, hunne gedaante; maar zij wachten zich wel/ dat zij hun harte niet geven. Een opregt man zegt/ wat is mijn mond, wat zijn mijne lippen, wat zijn mijne handen en voeten? ô God! daar is mijn harte.

Ten tweede. Het is een man/ die altijd dezelfde zoekt te wezen binnen en buiten 's lands/ of binnen en buiten 's huis. Dat zien wij in Joseph, hij was zoo wel vroom in Egypte als in Kanaän; Daniël was vroom aan het Perzische hof, gelijk ook die drie jongelingen, Dan. III: 16—18. VI: 11. Een onopregte vindt gij niet altijd dezelfde; steeds zijne vrome ouders/ vrienden of leeraars/ dan is zijne vromigheid gedaan. Dat zien wij in Israël, Rigt. II: 7, zij waren zoo lang vroom als hunne vrome vorsten en rigters leefden; de koning Joas, die was zoo lang vroom als zijn vrome oom/ de hoogepriester Jojada, leefde.

Ten derde. Een opregt man zult gij van zijne opregtigheid niet afkrijgen/ door zuur noch zoet/ door bedreigingen noch door aanlokkelijkheden; dat ziet gij in Daniël en die drie jongelingen. Zal het zoo zijn/ ô koning! zeiden zij/ weet evenwel dit/ dat wij u niet zullen gehoorzamen; maar een onopregte schikt zich naar het beloop der zaken.

Ten vierde. Een opregte heeft geen slecht beweegrad/ uit welke hij zijn werk begint; maar een goed beweegrad; hij werkt alles uit het

leven dat God hem gegeven heeft/ Gal. II: 20. De liefde tot God dzingt hem om niet meer zichzelven te leven; Hij wezkt alles tot eer van God; de anderen doen het al om hun zelven/ en tot hunne eigene eer.

Ten vijfde. Een opregte is openhartig. Bij de opregten is goedwilligheid, Prov. XIV: 9. Het komt er al uit dat er in is; zijne tonge ligt op zijn harte; en zijn harte op zijne tonge; zij zeggen al wat voor en tegen hen is. Zij prijzen God/ zij bezkleinen zichzelven; God is bij hen het al/ en zij zijn zoo klein/ ja/ als niet met al in hunne eigene oogen. Om u niet te verre te bzengen/ hier hebt gij zulken slag van menschen/ gelijk wij u daar beschzeven hebben; zij waren in een wondezlijk bezstel van zaken/ in het voozgaande kapittel. Wij zijn zoo bezvallen/ Heere! zeggen zij; waarom bezstokt Gij ons harte/ dat wij U niet bzeezen? Ach! wij liggen onder uwe oordeelen gedzukt en van U bezlaten. Heere! wij kunnen het zoo niet lange houden. En in ons tekstkapittel zeggen zij/ ach! wij wilden den hemel gaarne open hebben; wij zijn immers uw volk/ Heere! help ons. Heere! Gij plagt het wel te doen als Gij ons in het eerste tot een volk gemaakt hadde. Ach/ dat Gij het weer dede. Gij kunt ons en onze vervallen zaken herstellen/ bewijs ons uwe oude trouwe en goedheid. Allerliefste Heere! zie eens nederwaarts/ Gij hebt immers zulke voornemens en besluiten. Allerlieste Heere! ontmoet gij dan uw volk niet meer? Komt Gij ze niet meer tegen die uwer gedenken op uwe wegen, die U zoeken/ die de geregtigheden doen? Dan zeggen zij/ Heere/ wij heiligen U als Gij ons slagen geeft; Gij waart regtvaardig verbolgen; wij hadden gezondigd. Dan zeggen zij: Heere! Gij hebt evenwel eeuwige gedachten en eeuwige wegen, opdat wij zalig zouden worden; gedenk aan de raadslagen van uw harte. Daarop zeggen zij in ons tekstvers: wij beznederen ons tot het stof. Wij allen zijn als een onreine, en alle onze geregtigheden zijn als een wegwerpelijk kleed. Heere zoudt Gij nu den hemel niet eens scheuren als wij ons zoo gering aanstellen? Ach Heere! daar blijven zoo weinig zulke opregten onder ons. Onze schoone republiek/ zij was te voren als een boom vol loof en bladeren; maar nu vallen wij allen af als een blad. Wie zal er van uw volk obezblijven! Onze misdaden voeren ons henen weg als een wind; wij regtvaardigen U/ wij beschuldigen onszelven. Als zulken slag nu niet opregt, die zoo het innige van hun harte voor den Heere openleggen? Wij hebben 't 5de vers gezien op drie zulke beurten als deze is. Nu hebben wij het 6de vers/ daar gij in zult vinden:

I. Waar de bromen zichzelven bij God voor houden. Wij allen zijn als een onreine, en alle onze geregtigheden zijn als een wegwerpelijk kleed.

II. Hoe weinig er van dat slag waren; zij waren zoo dunne: Wij allen vallen af als een blad.

III. De

III. De weinigen die ez nog overe waren/ daaz kwam dan een wind van oozdeelen onder/ die hen nog bezigzooide. Onze misdaden voeren ons henen weg als een wind.

IV. Dat kan evenwel onze zaligheid niet hinderen: In dezelve is de eeuwigheid, opdat wij behouden wierden.

I. Wat het eerste aangaat: Wij allen zijn als een onreine; wie waren dat? Het waren ligt de vromen in Babel, of 't waren ligt de vromen in den tijd van den Heere Jezus/ of in zijner Apostelen tijd. Neemt het zoo gij wilt/ dat kan ons niet schelen/ de zake is dezelfde. Onze tekst is het fondament van de religie in het Oude en Nieuwe Testament. Onze woorden zijn eene fozigesse en voorschang van de kezke. Al de vromen belijden het tegen allen/ die het hun betwisten/ dat zij uit genade geregtvaardigd en zalig gemaakt worden/ alleen om de geregtigheid van Chzistus. En als gij het zoo neemt/ dan kan het ons niet schelen of gij er de vromen dooz bezigaat voor dien tijd/ of in dien tijd/ of na dien tijd; elke vrome bezeenigt er zich mede. Die tekst heeft zulken klem en waarheid in het hazt van al Gods volk. Vraagt hun eens: hoe zijt gij gesteld? Ach Heere! zeggen zij/ wij zijn zoo leelijk/ als een onreine. Hun gemoed schiet hun vol; zij beklijken hunne nature eens; hoe leelijk is zij/ zeggen zij. Wie kan een reine geven uit een onreine? niet één. Het gedichtsel der gedachten onzes harten is t' allen dage alleenlijk boos, Gen. VIII: 21. Zoo leelijk zijn wij/ zeggen zij/ eer God onze nature bezandezt. En als zij in den genadestaat zijn/ hoe zijn zij dan? Dan moeten zij zeggen/ daaz woont in ons niets goeds; als het gebod gekomen is/ is de zonde bovenmate levendig in mij geworden; zulken oorzake nam zij door het goede gebod; ik wiezd bovenmate zondigende/ ik wist te voren niet dat ik zoo zondig was. Ach Heere/ zeggen zij/ wij zijn aazdsch/ natuurlijk/ ja duivelsch/ door de overblijffels dez bezdozvenheid. Wij zijn zoo onrein/ dat Gy niets walgelijkezs bedenken kunt. Als een kind dat daaz walgelijk ligt in zijnen bloede/ als een man die vol zweren en ettezbuilen is/ dien de ettez langs zijn ligchaam neezloopt. Als een menschе die de plage van de pest heeft/ zoo onrein zijn wij. Allezliefst willen wij het nemen en bezgelijken bij een menschе die in het Oude Testament onrein naar de wet was. Dat was eene onreinheid, die met sommigen korten tijd duurde/ en met sommigen jaar en dag. Wie waren het? Het waren de melaatschen, Lev. XIII en XIV. Zij waren met gescheurde kleederen; in hun gezigte hadden zij eene doodskleur; zij waren zeez vervallen, schurftig, vol zweren en bobbels. Het ware zulke menschen/ die als levende in hunne schoenen verrotteden; de etter vloeide langs hun ligchaam nedez. Zij hadden een teeken aan hun huis, zij gingen blootshoofds, of op hun hoofd hadden zij een teeken. Zij moesten een pleister op hunne lippen leggen; als er iemand

kwam

kwam/ dan moeſten zij van verre staan, en zij moeſten roepen/ onrein, onrein! wijk, hier is een onreine! Luc. XVII daar leeſt gij dan die tien melaatsche mannen, die van verre stonden, en zij bogen zich voor den Heere/ zij durfden niet naderen. Zij moeſten alleen wonen in afgezonderde plaatſen; zij waren zoo besmettelijk; zij hadden noodig de ontzondiginge door water en bloed. Ach Heere! zeggen Gods kinderen/ zoo zijn wij. Wij kunnen het niet beter uitdrukken. Ons verſtand en conſcientie is bevlekt. Heere! daar is eene besmettinge des vleesches en des geestes in ons, 2 Cor. VII: 1 Heere! wij dienden elk wel te waarſchuwen/ die maar bij ons zijn/ want met onze woorden en daden zouden wij hen besmetten. Heere! wij dienden wel ons harte te scheuren in plaatſe van onze kleederen! Wij dienden ook onze lippen wel te bewimpelen! Wij dienden wel van verre te staan, als die tollenaar, die durfde zijne oogen niet opheffen naar den hemel. Wij moeten ook uitroepen voor het aangezigte van God en menſchen: onrein, onrein! Heere! wij hebben den Hoogepriester, den Heere Jezus Christus, zoo noodig; het bloed Jezu Christi, des Zoons Gods, moet ons reinigen van alle onze zonden. Wij hebben water en Geest van nooden om ons te reinigen/ 1 Cor. VI: 11. Dat dede Paulus zoo uitroepen: Ik ellendig mensche! wie zal mij verlossen van het ligchaam dezes doods, Rom. VII: 24. Een menſch moet zeer buil wezen als hij van zichzelven walgt. Maar zoo is het met Gods kinderen/ die zijn niet alleen van nature weggeworpen geweest op het blakke des velds/ om de walgelijkheid harer ziele, Ezech. XVI: 5, maar zij walgen ook van zichzelven/ Ezech. XX: 43.

Wel menſchen/ zijt gij altemaal zoo geſteld? Ja/ wij allen zijn zoo onrein, man voor man/ geen een uitgezonderd. In Israël waren de meeſten vrij van de melaatſchheid/ en het waren maar eenige weinigen die met die plage bezocht waren. Maar Gods kinderen moeten zeggen: wij allen zijn zoo; den een kleeft dit gebrek/ en den anderen dat gebrek wel meest aan/ maar allen zijn zij van nature onrein. Ja/ elk kind Gods houdt zichzelven voor den onreinſte/ voor den minſte der heiligen/ en voor den grootſte der zondaren/ als zij volgeſteld zijn. Waarom dat? Omdat zij zichzelven het beſte kennen. Hunnen naaſte zien zij maar van buiten/ maar zichzelven zien zij van binnen. Hunnen naaſte beoordeelen zij naar den aard der liefde/ en door ootmoedigheid acht de eene broeder den anderen beter als zichzelven. Ach! zij zijn zoo onrein in hunne oogen/ dat zij van verre staan. Zij zijn in hun verſtand/ wille en hartstogten als doorkankerd van de zonde.

Gij zult zeggen/ maken zij het niet te groot? Hebben de vromen niet al te leelijke gedachten van zichzelven/ en van de onreinheid hunner zonden? Het zijn immers menſchen die de geregtigheid doen, daar zijn onder de vromen zulke koſtelijke mannen/ met zulke groote genade en deug-

deugden! En al mogen zij zoo spreken als zij zichzelven zien op hun slechtste; is het evenmel niet beter met hen gesteld als men hen beziet op hun beste? Ach neen! zij hebben niet te veel gezegd! Wilt gij hen eens bezien op hun beste, hoe zijn zij dan gesteld? Ach! zeggen zij/ alle onze geregtigheden zijn als een wegwerpelijk kleed.

Wat zijn die geregtigheden van Gods kinderen? dat zijn die deugden en daden/ die met de wet overeenkomen; die goede vruchten die zij toonen in eenen godzaligen wandel. Sommigen worden in de goddelijke gaven en genade zeer groot; zij zijn altemets zoo groot/ dat de Heere zegt: Des Konings dochter is uitermate uitgedoscht; zij is geheel verheerlijkt inwendig. Hoe schoon worden zij beschreven/ Ps. XLV en Hoogl. IV. Zij gaan altemets met duizend deugden/ dat gij geen tien fouten aan hen ziet; zij maken zich altemets vermaard: De gansche stad uwes volks weet het, dat gij een deugdelijk wijf zijt, zeide Boas tegen Ruth, Hap. III: 11. Pinehas wierd vermaard door zijne vromigheid. Waar gij de vromen somtijds beziet/ zij zijn als lichten in de wereld; Enoch was het in de eerste wereld/ Noach in de eerste en tweede wereld: hij was regtveerdig in zijn geslachte; Jozeph aan Pharao's hof; Mozes in Egypte; Daniël in Perzië; Zacharias en Elizabeth, zij waren onberispelijk. Daar zijn zelfs altemets burgerlijke menschen/ die vele deugden hebben; die jongeling, Matth. XIX; die Pharizeër, Luc. XVIII; Paulus voor zijne bekeeringe/ Phil. III. Hij zeide/ ik leefde voor mijne bekeeringe naar de bescheidenste secte der Pharizeën. Om het niet alles op te halen/ telt eens de deugden op van Gods kinderen/ wil de sterke zeggen/ zij staan altemets vervuld met vruchten der geregtigheid, Phil. I: 11. Zij toonen hun geloof uit hunne werken. Zij zijn wel zoo/ dat zij tegen den Koning zeggen: Ach, dat mijn Liefste tot zijnen hof kwame, en ate van zijne edele vruchten, Hoogl. IV: 16. Aan onze deuren zijn allerlei edele vruchten, Hoogl. VII: 13. Maar laten Gods kinderen nog zoo vroom zijn/ al wandelden zij onberispelijk/ al volbragten zij alle gerechtigheid met hun harte/ tonge/ daden en wandel/ hoe zijn zij/ als zij die geregtigheid voor God brengen/ en als zij die bij hun verlicht verstand bezien? Zij zijn als een wegwerpelijk kleed. Gij zult zeggen/ zijn deugden als deugden niet met allen? Wij zeggen/ in de eene betrekkinge/ ja/ maar in de andere betrekkinge/ neen. In de eene betrekkinge zijn zij veel/ om er God door te verheerlijken/ om dankbaar voor zijne genade te wezen/ om het geestelijk leven te toonen; gij kunt er door zien dat gij een goede boom zijt/ dat gij geen dood geloove hebt; gij kunt er uwen naaste mede stichten; een bidder kan zijnen naaste beter stichten als een vloeker; een godzalig man kan zijnen naaste beter winnen/ als een die goddeloos is. Maar in de andere betrekkinge zijn zij niet goed; daar zijn zij een wegwerpelijk kleed, voor de bekeeringe en na de ontvangene

genade. Gij zult zeggen/ waar zijn zij zoo geacht? In de vierschare Gods? Ach! God is zoo volmaakt heilig/ dat Hij te rein van oogen is om het minste kwaad te aanschouwen; de allerminste afwijkende is den Heere een gruwel; daarom zegt Eliphas, Job XV:15, Ziet, op zijne heiligen en zoude Hij niet vertrouwen; en de hemelen zijn niet zuiver in zijne oogen. Maar zijn zij ook zoo in de oogen van Gods kinderen/ als zij die beschouwen bij de oneindige heiligheid Gods/ en bij die zuivere heiligheid die God in zijne wet eischt. O Dan durven zij er niet aan denken om op of om die deugden bijgesproken te zullen worden van de zonde/ of daardoor een erfgenaam des eeuwigen levens verklaard te zullen worden.

Wat is nu een wegwerpelijk kleed? Het is een vuil, oud, versleten kleed, dat men daarjenen werpt/ om er zich van te ontlasten/ omdat wij zulke vodden in ons huis niet willen hebben. De Gibeoniten kwamen eens in zoo een kleed/ Jos. IX:5. Jozephs broeders kwamen met zoo een kleed bij Jacob voor den dag/ Gen. XXXVII:31, 32. Het was gescheurd/ bestopt/ bevloed. Ebimelech ging een deel vodden, die gescheurd waren/ uit den hoek opzoeken/ om Jeremia daarmede uit den kuil te trekken; het zijn zulke kleederen, daar men van zegt/ het is mij te veel/ dat die vodde in mijn huis is. Ach God! zegt een kind van God/ mijne deugden zijn voor uwe oogen/ gelijk zoo een wegwerpelijk kleed voor mijne oogen is. Waarom? Daarom/ bij God bestaat niets/ als dat volmaakt is; dat zien wij in de engelen, en in Adam en Eva voor den val: toen zij volmaakt waren/ toen konden zij voor God bestaan/ maar zoo ras als zij verdorven wierden/ moesten zij uit Gods gemeenschap weg; de vooze kan bij God niet verkeeren; de onzinnigen kunnen voor zijne oogen niet bestaan. De beste van Gods kinderen heeft nog zoo veel gebrek/ dat hij moet zeggen/ ik zoude voor U niet kunnen bestaan/ zoo er geen Middelaar was. Daar is nog zoo veel onreinheid in de beste; elk heeft nog zulken gebrek/ dat hij moet zeggen O God! die goed zijt/ doet toch verzoeninge over de onreinheid van onze heilige dingen/ 2 Chron. XXX:18, 19. Zoo zegt/ als gij al doet dat gij kunt/ dan doet gij nog niet dat gij schuldig zijt; daar steekt geen aasje waardigheid in! En al het goede dat er in is/ dat hebt gij van Mij. Wat hebt gij/ dat gij niet ontvangen hebt? en wat zoudt gij dan roemen alsof gij het niet ontvangen hadt? Gij kunt niet doen dat er te doen is/ noch lijden dat er te lijden is. Als Ik u in uzelven beschouwe/ dan zoudt gij verworpelijk zijn. Dat zijn wij nu man voor man/ en deugd voor deugd. Zoo hadden zij zichzelven gezien/ niet alleen op hun slechtste/ maar nu zagen zij zich ook op hun beste.

III. Waren er wel velen/ die dat zoo zagen? Ach Heere! zij zijn zoo weinige/ en die er nog zijn/ die verminderen zoo: Wij vallen af als een blad. Deze schoone republiek/ staat en koningrijke/ die als een schoone

boom

boom was/ welks takken en bladeren vele waren/ zoo dat elk er onder nestelde/ en daarover blijde in God was; bezie gij hen in Jesaïas tijd/ in Babel of in Christus tijd/ wat is er een klein overblijfseltje? Het loof is uitermate dun geworden! Ach God/ Jacob is zeer dunne geworden! behoud/ ô Heere! wie zal er van Jacobs overblijfseltje blijven staan! Zij begonnen te schreeuwen: De weldadige lieden worden weggeraapt! Allerliefste Heere! als wij ons ergens bij vergelijken zouden/ het zonde wezen bij een boom in den herfst/ die als tweemaal schijnt verstorben te wezen. Daar dropt dan en dan een blad af; wij weten niet wie de eerste zal wezen. Daar liggen de doode bzome menschen te verrotten. Als er ergens een blad/ men kan het er niet meer aan lijden. De eene bzome sterft voor en de andere na. Ach Heere! de bzomen die er nog overig zijn/ die zijn zoo weinig geworden. En dat gaat zoo zijn gang; gelijk het met onze medebroeders gegaan is/ zal het met ons ook gaan. En als er dan nog een wind van oordeelen komt onder die weinige bzomen/ die verstrooit ze in de verbolginge. Heere/ Gij zijt zoo regtvaardig! Het komt van onze misdaden. Wat hebben wij dat gezien in Israël: zij moesten naar Babel, en in den tijd der Apostelen, als het begon op het einde te komen/ al het Joodsche volk raakte in de verstrooijinge. Als dan door de verstrooijinge de geheele Joodsche kerke/ en al dat volk uitgestorben? Ach neen het! Maar onder de Heidenen zijn zij weêr levende geworden.

IV. Zoo is het met ons/ zeiden Gods kinderen/ doch wij zullen daarom evenwel niet verloren gaan/ maar zeker zalig worden; ja/ in dezelve is de eeuwigheid, dat is tot onze moedgebinge en verkwikkinge/ dat er eene eeuwigheid is in Gods raad en voornemens; die zal God alle uitboeren tot zijne eere en tot onze zaligheid; en dat zal zoo alles zijnen gang gaan tot in der eeuwigheid/ tot dat God ons volkomen gelukkig gemaakt zal hebben.

Eerst. Wij moeten in de bierschare Gods niet met allen hebben; daar koopt men zonder geld, wij worden om niet geregtveerdigd.

Ten tweede. De genade van den grooten God zal daar het werk doen. Moest het door onze eigene waardigheid zijn/ daar kwam niemand binnen; maar onze onvolmaaktheid breekt de liefde Gods niet.

Ten derde. Wij hebben eene andere geregtigheid: In den Heere zijn geregtigheden en sterkte, Jes. XLV: 24. Dit zal zijne name zijn, waarmede men Hem noemen zal, de HEERE onze geregtigheid, Jer. XXIII: 6.

Nu nog een woord tot een stichtelijk slot.

Eerst. Onbekeerd/ onheilig/ goddeloos mensche/ wat moet gij voor God een onreine zijn! wat moet gij voor God een walgelijk mensche zijn! Moeten de bzomen zulken tale spreken/ die reeds afgewasschen, geheiligd en geregtvaardigd zijn: wat zijt gij dan! Gedenkt eens aan

uwe onreine natuur/ aan alle uwe booze bedenkingen deꝛ vleeſcheꝛ/ die bijandſchap zijn tegen God; aan al uw vloeken/ liegen/ zot geklap; aan uwe nijdigheid/ tzotſchheid/ ongodsdienſtigheid; gedenk eens aan alle uwe booze wegen en handelingen/ ach! wat moet gij een gzuwel bij God zijn! wat moet en wat zal God tegen u zeggen? Kind des duivels, vijand van alle geregtigheid, de bijle ligt aan den wortel/ zoo gij geene bzuchten booztbzengt/ Ik zal u uitroeijen/ en in 't vuur wezpen.

Ten tweede. Zit hier een burgerlijke, die zegt/ van die goddeloosheid ben ik bzij; maar ik hebbe al bzij vele deugden. Wel/ hier toont God/ dat uw bedde hier te smal is/ en uw dekſel te kozt. Uw wezk zal u geen nut doen; gij zult er niet mede voor God kunnen beſtaan. Zegt gij/ ik tzekke dat mij niet eens aan; ik ben er niet onder te tellen. Wie behooren onder de burgerlijken?

1. Dezulken/ die allermeest van hunne eerſte religie houden; Weet gij welke die is? Het werkverbond; zoo door zijne werken voor God te willen beſtaan; zij binden zoo eene wet in hun harte geſchzeven/ en doen zij er eenigzins naar/ hunne conſcientie ontſchuldigt hen dan; zij zullen hun beſte doen zoo veel als zij kunnen/ en God zal wat door de vingezs zien; en zoo zullen zij beſtaan.

2. Weet gij wie er onder de burgerlijken is? Gij kunt ze naauwelijks ontdekken van de valſchheid van die religie; ik wil mijn leven daarvan niet veranderen/ zegt zoo een; ik wil er bij blijven. Het is moeijelijk iemand van religie te doen veranderen.

3. De ware religie/ de religie van Gods kinderen/ ſtaat hun niet aan; uit genade/ door den Heere Jezus/ door de bewerkinge deꝛ Geeſteꝛ/ zalig te worden; neen denken zij/ dan zouden wij wel zorgeloos worden.

4. Zoo een zegt/ dat kan ik niet dzagen/ dat de zondaar zoo verkleind wozdt/ dat hij van zichzelven niets kan/ niets wil/ en niets deugt.

5. Zij kunnen Gods kinderen/ die God in Geeſt en waarheid zoeken te dienen/ die zoo veel ſpzeken van hunne onreinheid/ en die zoo veel opheffen met het bloed en de Geeſt van Chzistus/ die kunnen zij niet dzagen/ die zouden zij wel vervolgingen aandoen. Aan die vier of vijf dingen worden de burgerlijken openbaar. Die jongeling keerde den Heere Jezus den nekke toe/ als Hij zeide/ dat hij door genade moest zalig worden.

Ten derde. Ach! waar zullen de geveinsden blijven/ die zoo veel voorgeven! Ach! ongelukkige! gij bedziegt uwen naaste/ gij bedziegt de bzomen/ die u voor hun ſoorte aanzien/ omdat gij u zoo aanſtelt/ gij bedziegt uzelven! Als de koning komt om de aanzittende gaſten te overzien/ en als Hij zeggen zal/ vriend, zonder bzuiloftskleed/ hoe zijt gij hier gekomen? zoo zult gij verſtommen. Ach! kzeegt gij nog eens luſt tot waarheid in het binnenſte! En mogt gij allen/ die nog in

uwe

uwe onreine natuur zÿt/ en die nog weggeworpen ligt op het blakke des velds/ om de walgelÿkheid uwer ziele/ mogt gÿ eens eene walginge van uzelven krÿgen/ en mogt gÿ eens zoo tot den Heere Jezus komen/ gelÿk de melaatschen onder het Oude Testament tot den priester kwamen. Hoe kwamen zÿ? met ontbloote hoofden, met bewimpelde lippen, en met gescheurde kleederen. Wat gaf dat te kennen? Dat uwe harten moeten geschreuzd zÿn over uwe onreinheid/ dat gÿ ontbloot moet zÿn van alle eigen geregtigheid/ en dat uw mond moet gestopt zÿn voor God/ zoo dat gÿ niets weet in te brengen/ al wilde Hÿ u verstooten.

Kinderen van God/ gÿ zÿt ook niet gelÿk gÿ wezen moet/ gÿ hebt ook nog zoo vele onreinheid.

Eerst. Gÿ luistert te veel wat anderen van u zeggen.

Ten tweede. Prÿst een ander u/ ach! hoe blÿde zÿt gÿ!

Ten derde. Laten zÿ u/ hoe bedroefd zÿt gÿ!

Ten vierde. Ach! gÿ durft naar de genade Gods niet gaan/ als gÿ niet veel deugden hebt! Gÿ durft niets goeds verwachten of gÿ moet het eerst zoo en zoo wel gemaakt hebben; uw gebrek moest u wel nederig maken; maar niet ongeloovig. Gÿ moet leeren alle uwe hope en vrÿmoedigheid te gronden in de eeuwigheid van Gods genade/ en van Jezus verdiensten en voorbiddinge/ en in de onveranderlÿkheid van Gods verbond/ dan zult gÿ meer vaste paden maken voor uwe voeten.

Wie is er zoo gesteld als dit volk?

Eerst. Zoo een zegt/ ach Heere! ik hebbe alle ding gebrek.

Ten tweede. Ach! ik kan zoo ongevoelig zeggen/ dat mÿne beste deugden zoo vuil/ zoo leelÿk en zoo walgelÿk zÿn/ ik achte ze als schade en drek.

Ten derde. Allerliefste God! zegt zoo een/ ik hebbe uwe genade zoo van doen; ik hebbe alle oogenblikken noodig/ dat uwe barmhartigheden mÿ voorkomen; dat Gij U over mÿ ontfermt/ gelÿk zich een vader ontfermt over de kinderen; en dat Gij mÿ verschoont/ gelÿk een man zÿnen zone verschoont!

Ten vierde. Ach! de Heere Jezus is zoo kostelÿk in hunne oogen! Hÿ is hun de schoonste aller menschen kinderen; hun hart springt op als zij van den Heere Jezus hooren spreken. Kinderen Gods/ legt u bÿ deze stukken neder; zij zÿn u niet onbekend. Zoekt meer door het geloove gevrucht te maken van den Heere Jezus en zÿne geregtigheid. En als gij dan voor God zult komen/ dan zult gij verkrijgen het einde uwes geloofs/ de zaligheid der ziele.

AMEN.

DRIE EN DERTIGSTE
PREDIKATIE,

OVER

PSALM L: 7.

Ik God, ben uwe God.

Wij lezen/ Joh. XIII: 1, dat de Heere Jezus Christus zijn volk/ dat Hij in de wereld hadde/ lief had tot den einde toe. Het is eene onsterfelijke vriendschap/ die er tusschen God en zijn volk plaatse heeft: Gods liefde heeft geen einde; maar zij heeft een begin. Wat zegge ik? zij heeft een begin als geen begin aan de zijde Gods: Hij heeft ze lief met eene eeuwige liefde, Jer. XXXI: 3. Jacob hebbe Ik lief gehad, en Ezau hebbe Ik gehaat, Rom. IX: 13. Eer zij geboren waren heeft God hen lief/ en dat duurt zoo tot den einde van de wereld toe; ja/ dat loopt zoo door alle de eeuwen heen omtrent al Gods volk. Al was het dat de aarde en al wat er op is 't onderste boven keerde/ zoo blijft die liefde onveranderlijk; al stonden zij tusschen de levenden en de dooden/ God heeft gezegd: Ik zal u niet begeven noch verlaten. De liefde Gods blijft tot dat hun leven een einde heeft; dan is het: Deze God is onze God, eeuwig en altoos, Hij zal ons geleiden tot den dood; ja/ tot over den dood. En dan is het nog: Zalig zijn de dooden die in den Heere sterven van nu aan, Openb. XIV: 13. God heeft zijn volk lief tot den einde van de ganssche zigtbare kerke en den ganschen tijd van zijne langmoedigheid over de kerke/ in dewelke zij leven; en wanneer de tijd van zijne langmoedigheid ten einde loopt/ en Hij de uitverkorene belijders noemt Lo-Ruchama, niet ontfermde, dan blijft nog de naam van zijne gunstgenooten Ammi, mijn volk, en Gheptziba, mijn lust is aan haar. Zij is tot den einde van de wereld/ als alle deze zigtbare dingen een einde hebben/ dan heeft de liefde Gods geen einde; zij blijft tot op het laatste oordeel toe. In alle stormen zorgt God voor zijne juweelen/ en in den laatsten storm zal Hij zijne engelen zenden om ze bijeen te vergaderen; want Hij kent degenen die de zijnen zijn. Zulke zake toont ons deze psalmist. In den 49sten psalm toont hij/ dat het rantsoen dat in de wereld was/ niet eene ziele konde verlossen. En in dezen 50sten psalm/ dat al het offeren

van

van ossen en andere beesten/ geene zoenofferen waren: zij gaven ez God niets mede; want het was al 't zijne/ al wat ez leefde op der aarde; ja/ Hij hongezde noch dorste niet/ Hij was een volmaakte Geest. En hij wijst in het 5de vers aan/ welke het eenige zoenoffer was dat God aangenaam was/ dat was de Heere Jezus Chzistus/ daaz zijne gunstgenooten dooz het geloove deel aan hadde/ en die moesten dan den Allezhoogste dankofferen, hunne geloften aan Hem betalen/ en den Heere aanroepen in de benaauwdheid/ dan zoude Hij hen daaz uithelpen/ en zij zouden Hem eeren/ vs. 14, 15. Dan toont hij/ die 't Euangelium ongehoorzaam waren/ en den Heere Jezus voorbij gingen/ hoe het die hebben zouden/ vs. 16—22. Ja maar/ wanneez iemand in Chzistus God tot zijnen God hadde/ die zoude vezvolgingen uitstaan! Het is geen nood/ zeide de Heere/ zoo gij Mij dankoffert/ en Mij zoo eert/ Ik zal u mijn heil doen zien, vs. 23. In ons vers zegt de Heere: Ik God, ben uwe God. De maker schaamde zich dit lied niet; hij zette er zijnen naam voor: het is Azaph. Paulus zeide eens van Jesaïa, dat hij zich verstout hadde om te zeggen/ dat God de Joden vezwezpen en de Heidenen zoude aannemen. Deze man vezstoutte zich ook om te zeggen/ als de schaduwen ten einde waren/ en als zij op het regte offer zagen/ dat zij dan God tot hunnen God zoude hebben. Azaph was een uitlegger van groote pzophetiën; hij heeft behalve deze psalm/ nog elf andere gemaakt/ van den 73sten tot den 83sten psalm; zoo dat hij de autheur is van twaalf heerlijke psalmen. Nu wilden wij dit woordetje/ dat hij tot moedgeving voor Gods volk geeft/ in alle de oordeelen die er over het kaf zouden gaan/ wel eens bezien; daar hij hebt:

I. God.
II. Ik God.
III. Ik God ben.
IV. Ik God, ben uwe God.

V. Vzeest dan niet; Hij zal uw God zijn in stozmen en baren; weest maar tzouw; laat het gaan zoo het gaat/ laat het stozmen onder het kaf/ onder het koozn zal het wezen: Ik God, ben uwe God.

I. Wat het eerste aangaat: als gij God hoozt noemen/ verstaat daardoor dat lief/ zalig/ volmaakt/ algenoegzaam Opperwezen; uw harte moest opengaan/ als gij Hem maar hoozt noemen/ zoo gij er eenige betzekkinge op hebt. Hij is dat Wezen dat in zichzelven genoegzaam is/ die niemand noodig heeft/ die in zichzelven volmaakt gelukzalig is; in wien wij allen leven/ ons bewegen en zijn/ tegen wien niemand iets vermag/ tegen wien alle geweld gebzoken wozdt. God, is dat volschoone en volzalige Opperwezen.

II. Ik God, zoo als Ik Mij hier late beschzijven in dezen psalm/ Ik hebbe eene voorzienigheid voor mijne kerke/ daar is eene offerande

in

in mijne kerke/ Ik hebbe een verbond met mijne kerke/ in die kerke zijn mijne gunstbewijzen. Ik, die God/ daar mijne gunstgenooten zich aan overgeven/ die Waarachtige/ die Regtvaardige/ zoo als Ik Mij hier late beschrijven.

III. Ik ben, zegt God. God heeft zich laten ontdekken dat Hij is voor den val/ en Hij heeft zich laten ontdekken dat Hij is na den val/ en Hij zal in eeuwigheid zijn dat Hij is. Voor den val heeft God zich ontdekt/ dat Hij was in den scheppinge van alles: Want zijne onzienelijke dingen worden van de scheppinge der wereld aan uit de schepselen verstaan en doorzien, beide zijne eeuwige kracht en goddelijkheid, Rom. I: 20. God ontdekt zich ook dat Hij is na den val: daar heeft niemand te vragen/ is er zoo een heilig/ regtvaardig/ genadig en zalig Opperwezen? Is er zoo een Verbondsgod? Zoo een magtige Beschermer/ die als er vijanden tegen de kerke opkomen/ hen doet beven. Niemand is meester van die gedachten/ of er zoo een God is of niet. Het staat aan niemands verkiezinge/ zegt God/ of Ik ben of niet ben. Al wenschte een goddelooze/ dat Ik niet was/ Ik ben evenwel/ in weerwille van allen/ die wilden dat Ik niet was; en al wie tegen Mij woelt/ die woelt vruchteloos/ redeloos en gevaarlijk/ hij is in gevaar/ dat Ik mijne hand van hem zal afschikken/ hij woelt tot zijne schande en schade/ en als hij al gewoed heeft/ dan moet hij nog altijd hooren: Ik God ben. Ik hebbe zoo vele blijken gegeven dat Ik ben, in het kennelijke dat er in elks hart is/ tot een kind ingesloten: daar is eene conscientie in elk. Ik toone dat Ik ben, door vele schepselen, door mijne voorzienigheid, door de wonderwerken die Ik doe. Ik hebbe het in mijn Woord ontdekt dat Ik ben, wat Ik ben, en wat Ik worden wil voor een arm verloren zondaar in Christus; en buiten dat Woord kent Mij niemand regt. Ook ontdekt de Heere aan allen die Hem zoeken te dienen/ dat zijn last ligt is/ en zijne geboden niet zwaar zijn.

IV. Maar hetgene het grootste wonder is/ Ik God, ben UWE GOD. Daar is een volk in de wereld/ dat deel aan Mij heeft/ daar Ik Mijzelven aan gebe/ daar Ik allermeest aan toone/ dat Ik ben, en dat Ik voor hen ben.

A. God was de God van de menschen voor den val, en Hij is het ook na den val. Voor den val was Hij het door de scheppinge naar zijn beeld/ als Hij den mensche schiep regt naar den beelde Gods. Zoo lange de mensche dat beeld droeg was God zijn God, zijn goed, zijn deel, uit kracht van het werkverbond/ waardoor de mensche verpligt was om God volmaakt te dienen/ tot het einde van den tijd der beproevinge/ en waarin God zich verpligt had om alles wat Hij was/ en wat Hij vermogte/ door zijnen gunst- en bondgenoot over te hebben/ en dat die met Hem in de eeuwige zaligheid leven zoude/ om Hem te

lo

loben en te prijzen. Als God hier zegt: Ik God, ben uw God, zoo wordt er niet bevoogd dat God de God van den mensche was voor den val; neen/ maar het zijn zondaars na den val, daar God hier mede handelt in den Middelaar/ en met wien Hij door den Middelaar zich verzoent/ en in een verbond der genade komt/ en die Hij naar zijn beeld herschept. God is de God van den zondaar door het verbond der genade, dat in alles zoo welgeordineerde verbond; waarin de Vader eischt voldoeninge aan zijne geregtigheid; de Zoon voldoet/ en de Geest die brengt de uitverkorenen onder den band des verbonds. Ik God, ben uw God, dat begrijpt heerlijke en voortreffelijke zaken in zich. Wat voor zaken? zult gij zeggen.

Eerst. Dat zoo een zondaar en zondaresse deel heeft aan de verzoeninge; daar is geene grimmigheid bij Mij/ zegt God/ Ik hebbe mijnen toorne afgelegd; Ik legge de wapens neder. God kan niemands God zijn/ als Hij den toorn zoude behouden/ maar Hij is met hen verzoend. Zullen die twee te zamen wandelen/ zoo zij niet te zamen gekomen zijn door verzoeninge? Daarom zegt God/ Jer. XXXI: 33, 34, Ik zal hen tot eenen God zijn, en zij zullen Mij tot een volk zijn; want Ik zal hare ongeregtigheid vergeven, en harer zonden niet meer gedenken.

Ten tweede. Zij hebben niet alleen deel aan de verzoeninge, maar ook aan de herscheppinge. Zij blijven niet dood in zonden; maar zij worden levendig gemaakt. Eph. II: 1. Col. II: 13. Daar wordt aan hen vervuld hetgene God belooft/ Ezech. XXXVI: 26. En Ik zal u een nieuw harte geven, en zal eenen nieuwen geest geven in het binnenste van u; en Ik zal het steenen harte uit uw vleesch wegnemen, en zal u een vleeschen harte geven. Zij worden den nieuwen menschе gelachtig.

Ten derde. Dat niet alleen/ maar zij krijgen deel aan het geheele genadeverbond, aan alle de goederen van het verbond, aan alle de beloften, aan de verzegelingen van het verbond. Hoe krijgen zij deel aan dat verbond? Ik zal zoo een eeuwig verbond met hen maken/ zegt God/ Jes. LV: 3.

Ten vierde. Het geeft te kennen/ dat zij deel hebben aan het Goddelijk Wezen zelf; niet alleen aan de schepselen, aan de engelen, aan de goederen, maar ook aan het Wezen zelf; zoodat de drieëenige God, dat verrukkensmagtig/ zalig/ algenoegzaam Wezen/ hun deel is/ Klaagl. III: 24, De Heere is mijn deel. Zij mogen zeggen: God is de rotssteen mijnes harten, en mijn deel in eeuwigheid, Ps. LXXIII: 26. Gij zijt het deel mijner erve en mijnes bekers, Ps. XVI: 5. Ach! wie zoude niet uitroepen: Welgelukzalig is het volk, wiens God de Heere is!

Ten vijfde. Het geeft te kennen/ dat zij deel hebben aan de Personen in dat Wezen: aan den Vader, aan den Zone, en aan den Heiligen Geest; aan alles dat die Personen in het werk der zaligheid doen/ naar

elks huishoudinge in de bedeelinge van de genade. Heeft de Vader eene eeuwige verkiezinge, eene teedere liefdezorge, eene Vaderlijke ontferminge, het is voor hen. Heeft de Zone eene eeuwige geregtigheid, eene lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid, eene krachtige voorbede, het is voor hen. Is de Geest een getuige, past Hij het alles toe dat de Vader voor hen geordineerd/ en de Zone voor hen bewerven heeft; is Hij een zegel, een onderpand, een trooster, het is al voor hen.

Ten zesde. Het begrijpt in zich/ deel te hebben aan alle de eigenschappen van dat Wezen, aan alle de volmaaktheden en loffelijkheden; daar is er geen een/ of zij zijn er afgenamen van. Heeft God eene ontferminge, zij hebben er deel aan: Gelijk zich een Vader onfermt over de kinderen, zoo ontfermt zich de Heere over degenen die Hem vreezen. Is God vol liefde, genade, goedheid, kracht, zij hebben er deel aan. Zij hebben deel aan zijne wijsheid; zij gaan bij Hem om raad; als zij donker en bezwaard zijn/ dan onderrigt Hij ze wel/ zoodat zij altemet niet weten waar zij het onderrigt van daan halen; zij gaan altemets blindelings een middel gebruiken/ en in den uitslag zien zij/ dat het van God is.

Ten zevende. Zij hebben deel aan Gods besturinge en regeringe. Gelijk God de wereld geschapen heeft/ zoo bestuurt Hij ze ook; tot wiens beste? (Tot niemands als tot zijn volks beste? die God dienen/ zouden wel eens zeggen/ waarom moet ik geslagen en gekastijd worden? maar Hij doet het tot hunnen nutte/ uit getrouwigheid. De goede vijgen wierden naar Chaldéa geschikt ten goede, Jer. XXIV: 5. En Gen. L: 20. zeide Jozeph, wel/ myne broeders/ gij hadt het wel ten kwade gedacht; wel/ Jozeph, hadt gij het ook niet wel gedacht/ toen gij zoo gevangen zat? ja/ zoo dikwijls; Maar God had het ten goede gedacht. Rom. VIII: 28. Wij weten dat dengenen die God liefhebben, alle dingen moeten medewerken ten goede. Laat het gaan zoo het gaat/ het zal voor Gods kinderen al ten beste keeren. Nehemia zag dat ook: wij zullen ons opmaken/ en de goede hand onzes Gods zal het ons doen gelukken/ zeide hij. De vijanden mogen doen wat zij willen.

Ten achtste. Gods volk hebben deel aan alle de schepselen; al bezitten zij er niet veel van/ zij hebben het weinigje in een geheiligd en gezegend regt; en in den Middelaar kunnen zij het gebruiken als het hunne. De kleine of groote portie/ die zij hebben/ is van hunnen Vriend en Vader; en hun weinigje is beter als de overvloed van vele goddeloozen, Ps. XXXVII: 16. Alles is uwe, zeide Paulus, 1 Cor. III: 21. Zij zijn als een rijk kind, dat onder voogden staat; zij hebben hun goed in regt, al is het nog niet in gebruik.

Ten negende. Uit kracht van dat woord/ Ik God, ben uw God, hebben zij deel aan de voorsmaken van de eeuwige heerlijkheid, aan de voor-

voorproeven; in die blijdschap, in dat licht, in die stilte, in die verheffinge van hun harte, in die nabijheid Gods, in die eerstelingen van hetgene boven is.

Ten tiende. Zij hebben niet alleen deel aan de eerstelingen, maar zoo ras als zij sterven/ dan wordt hunne ziele tot Christus haar Hoofd opgenomen; en dus krijgen zij ook deel aan dat groote goed, dat God weggelegd heeft voor degenen, die Hem vreezen. Die onuitsprekelijke dingen, daar Paulus van spraak/ 1 Cor. XII, die zullen zij ook eens hooren en zien; ô Dan zullen zij zeggen als Job, hoewel in een ander opzigt/ met het gehoor der oore hebbe ik van U gehoord, maar nu ziet U mijn ooge. En met de Zuider-koninginne: De helft is mij niet aangezegd!

Ten elfde. Ik God, ben uw God, dat geeft ook te kennen: Ik ben geen God der dooden, maar der levendigen; gij zult weder tot stof keeren/ maar Ik zal u weder levendig maken/ en Ik zal u opwekken tot heerlijkheid; en dan zal ik u in mijne gemeenschap brengen/ en daar eeuwig laten blijven. Ik zal bij u wonen/ en gij zult mijn volk zijn/ en Ik zelve zal uw God wezen/ Openb. XXI: 3. Dan zal God hen brengen tot die stad/ die fondamenten heeft/ en in 't bezit van dat goed/ dat Hij voor hen bereid heeft. En dat zal zoo eeuwig en altijd zijn; langer kan het niet/ en korter mag het niet wezen. ô Hoe gerust zullen Gods kinderen daar nederzitten! niets zal dat hinderen. Het is een duurachtig/ een eeuwig en algenoegzaam deel! Wij lezen/ 1 Kon. IV: 25, dat de kinderen Israëls in de dagen van Salomo zoo zeker woonden, een iegelijk onder zijnen wijnstok en onder zijnen vijgeboom. Maar hoe gerust en veilig zal het in den hemel zijn/ daar komen geen Kanaäniters in dat huis des Heeren.

V. Dit diende nu tot schrik voor de onbekeerden en goddeloozen; zijt gij vijanden van Mij en van mijn volk/ dan zal Ik komen en niet zwijgen; een vuur voor mijn aangezigte zal verteeren/ en rondom Mij zal het stormen. Maar zijt gij mijn gunstgenoot, die door alle de offerzanden heenziet op het regte Zoenoffer/ al verbrandde het ganschе heelal/ Ik zal uw God en uw Goed zijn. Het hoofdartikel in het genadeverbond is: Ik God, ben uw God. Ik/ zegt God/ blijve aan mijne zijde getrouw/ wat er ook komt; maar dan eische Ik ook/ dat gij getrouw aan Mij zult blijven/ niet hovaardig zijn/ en dat gij aan de schaduwen niet zult blijven hangen; maar dat gij Mij/ als uw Verbonds-God/ in geest en waarheid zult dienen; dat gij Mij zult toebrengen de offerzanden van een gebroken hart/ en van een verslagen geest; de offeranden des lofs en der dankzegginge; dat gij in uwen nood en benaauwheid Mij alleen zult aanroepen/ op Mij alleen vertrouwen/ en dat gij zult wandelen waardig het Euangelium/ en als kinderen en bondgenooten van zoo een grooten God betaamt.

Geliefden/ laat ons nu nog een woord ſpreken tot een ſtichtelijk ſlot. Wat zegt gij/ zondaar? Is Gods volk niet een gelukzalig volk/ wiens God de Heere is? Wordt gij er nog niet op verliefd? Zegt gij nog niet/ ach! was ik ook zoo gelukkig! Hebt gij nog niet lang genoeg in zoo een' naren ſtaat geweest? Zonder Christus, vervreemd van het burgerschap Israëls, en vreemdelingen van de verbonden der belofte, geene hope hebbende, en zonder God in de wereld? Eph. II: 18. Ach/ wat zijt gij ongelukkig! Weet gij wel wat het te zeggen is/ een menſch te zijn/ die geen God heeft? Ach! is God uw God niet/ wat troost/ wat zegen/ wat zaligheid kunt gij dan verwachten? en waar zult gij heen/ als alle de ſchepſelen u verlaten? Ach/ dan hebt gij geen toevlugt! dan zult gij als Saul moeten zeggen: Ik ben zeer beangstigt, want God is van mij geweken! Ach menſch! mogt gij nog eens voor God invallen; daar is nog raad voor u/ al waart gij nog zoo goddeloos; gij wordt nog geroepen/ en de Heere heeft nog lust om in den Middelaar u tot een God te worden.

Vromen/ is God uw God, wel/ wat hoeft gij dan zoo te vreezen? Vertrouwt dan op Hem/ en Hij zal 't voor u maken/ Hij zal altijd met u wezen. Zijt gij in het water en in het vuur/ of in gevangenisſen/ God is bij u. Moet gij ſchepſelen verliezen/ gij verliest God niet. Gij/ die Gods volk zijt/ vreest niet; het zal u alles ten goede werken; God zal u nooit verlaten. Wie/ of wat tegen u mag zijn/ en in al hetgene u drukken of dreigen mogt/ God zal met u wezen. Houdt uwe betrekkinge op dien God maar onder 't oog/ dan kan u niets hinderen/ dan zult gij in uwe kommerlijke omſtandigheden nog kunnen zingen:

Onze God is de zaligheid geprezen
Der vromen, die ook altijd wezen zal;
Haar sterkte als 't kruis zal groot zijn opgerezen,
Hij zal hen verlossen in zulken val,
Verlossende zal Hij die ook genezen,
Want op Hem hebben zij vertrouwet al.

Gij zult zeggen/ ik wilde wel een kenteeken twee of drie hebben/ daar ik het van weten kan dat God mijn God is.

Eerst. God zal zoo een hebben doen zien/ dat hij van natuur zonder God en zonder hope was. Wij zijn zonder God in de wereld/ geene hope hebbende; wij zijn zoo deerlijk geſteld! Dat zal God zoo een hebben doen zien.

Ten tweede. Als God dat doet zien/ dan zal Hij gezegd hebben tegen ons/ kunt gij daar nu wel gerust in wezen/ dat gij Mij mist? Dat harte zal zijn leven geene ruste kunnen hebben; het zal zeggen:

gen: ik misse het beste deel; het eene noodige! ik ellendig menschе.

Ten derde. ô! Zoo een zal zoo hebben gaan wenschen in eenzaamheid/ zich stellende voor dat groote Wezen/ ach! dat Gij mijn God waart! wilde Gij mij dat geluk geven! daar zal hij ziek om wezen/ en hij zal voor den Heere betuigen/ dat er dan geen rijker noch gelukkiger mensch in de wereld zoude zijn als hij/ zoo hij dat kreeg. Heere/ dan zoude ik voldaan zijn/ zegt zoo een.

Ten vierde. Zij gaan al zuchtende/ zoekende en verlangende/ dat zij het eens aan hun harte mogten hooren/ dat zij den Heere tot hun deel hadden; dat zij er eens gerust op mogten wezen; daar is alle hunne begeerte naar/ dat zij dat eens mogten kunnen vaststellen.

Ten vijfde. Zij zullen een plaatsje in de wereld kennen/ daar zij op hunne knieën God gekozen hebben; daar zij van kunnen zeggen: toen/ op dat stondetje/ op dat plaatsje/ hebbe ik God gekozen/ gelijk Josua: Kiest heden wie gij dienen wilt; maar aangaande mij en mijn huis, wij zullen den Heere dienen, Jos. XXIV: 25.

Ten zesde. Zij zullen het geen eens/ maar wel duizendmaal gedaan hebben: zij zullen geen eenmaal het verbond gemaakt hebben/ maar wel duizendmaal/ en gezegd hebben/ ach Heere! ik wil U in Christus tot mijn God hebben/ en ik zal U dienen/ onder beding van Geest en kracht.

Ten zevende. Zij zullen onderbinden/ dat zij nu Godes zijnde/ ook van harte gewillig zijn/ of alles wat zij zijn/ of hebben en vermogen/ voor God te zijn/ voor God te hebben/ en voor God te besteden. Zijt Gij voor mij/ Heere? zeggen zij/ Heere/ dan wil ik ook voor U zijn. Hebt Gij uzelven en al wat Gij hebt/ voor mij? mijn naam/ mijn goed/ mijn bloed/ is dan ook voor U. Kent gij dat? Weet gij van zulke dingen? Kent gij zoo een plaatsje/ daar gij God als een waterstroom aanliep/ Hem verkoor/ en met Hem in een verbond ging? daar gij al zuchtende en al wenschende naar God ging/ en zeide/ ach! mogte ik U tot mijn God hebben!

Misschien zal hier een boosig hart zeggen/ ik ben in zulken verval; ik hebbe het voor dezen wel geweten; maar zouden er wel kenteekens zijn voor de allerboosigste en allerdorste? Ja/ daar zijn er ook voor deze.

Eerst. Uit dat onvoldaan zijn over uw verval. Gaat gij er al zuchtende over langs de straate? Schreit gij er over? Weent gij er over? Is het zoo niet? Zijt gij er niet zoo bedroefd over?

Ten tweede. Gij wordt het met den duivel en de wereld nooit eens. Zegt gij/ dat ontbalt mij ook al; want ik doe al veel mede. Wel/ dan blijft er nog over.

Ten derde. Ach Heere! ik wenschte dat ik eens weer kwam tot mijn

vorig licht! dat kan uit mijn harte niet gaan. Ja/ raken zij er dikwijls eens van te spreken/ zij spreken er met zoo veel smake van/ dat de tranen voor den dag komen.

Ten vierde. Zij blijven trouw aan het Woord Gods/ trouw aan Gods volk/ en aan Gods zake/ die zullen zij nooit verlaten.

Ten vijfde. Zij zeggen/ ik wilde evenwel mijn onzekre deel voor geen geheele wereld ruilen; het mag met nog zoo veel kommer zijn/ daar is evenwel altemet een klein aanblikje van hope/ de Heere zal mij nog wel eens redden. En gij die zoo bekommerd zijt/ in nood en dood/ wie is dan uw toevlugt? Is het God niet? Op zulken wijze moeten wij ons onderzoeken. Vindt gij zulke teekenen in u? de Heere zal met u wezen en eeuwig uw God zijn.

Maar geliefden/ al kent gij deze teekentjes nog/ weegt daarbij niet te zwaar/ al zijt gij zoo doodig en zoo dorre. Ach! als gij zoo blijft/ dan hebt gij geen troost in uwe ziele; dan kunt gij met God niet wezen als uw God; dan kunt gij God ook zoo niet verheerlijken/ noch uwen naasten stichten; dan hangen uwe handen zoo slap. ô Zoekt eens weder in het licht te geraken/ en te zien dat God uw God is. Zegt gij/ wat raad? Wel/ wij raden u:

Eerst. Onderzoek eens waar het van daan komt/ dat gij zoo ongesteld zijt. Misschien leeft gij in verzuim van verborgene of openbare pligten; misschien zijt gij niet getrouw nog opregt in uw beroep; misschien stelt gij God niet gedurig voor u; misschien maakt gij geen werk genoeg van u af te zonderen/ of van het onderzoek van Gods Woord/ of van aanhoudend te zuchten om wat van God aan uw hart te onderbinden. Schuilt er niet eenige zaak bij u? ach! bindt gij iets? verneder u dan voor den Heere; rigt dan weder op uwe trage handen en slappe knieën: de Heere houdt van geen luije dienstknechten/ maar Hij wil dat zijne kinderen standvastig, onbewegelijk en altoos overvloedig in zijn werk zullen bezig zijn.

Ten tweede. Laten evenwel uwe zwakheden u niet moedeloos maken. Uw God en Vader weet wat maaksel dat gij zijt; al is het dat gij struikelt/ dat zal het verbond niet breken. Staat in uwe schaamte/ neemt toevlugt tot God in den Middelaar van het verbond; zeg/ Heere/ om uws naams wille/ om uws verbonds wille/ om des Middelaars wille/ zoo vergeef mijne ongeregtigheid/ want die is groot!

Ten derde. Gij moet meer werken met de beloften als met uwe gestaltens. Gods beloften blijven altoos dezelfde/ al veranderen uwe gestaltens. Zeg dan/ Heere/ Gij hebt gezegd: Ik God, ben uw God! komt die belofte mij ook niet toe? Is dat woord der zaligheid tot mij ook niet gezonden? Gij getuigt immers in uw Woord: Ik God, ben uw God! Dat hebt Gij aan mij getuigt en verzegeld in den doop.

Zoo

Zoo haast als ik was geboren,
Hebt Gij mij ontvangen en verkoren,
En getoond, dat Gij mijn God wilt wezen,
Hooggeprezen.

Ach! roep dan geloovig uit/ dat het engelen en menschen hooren: ô God! Gij zijt mijn God! ik verkieze U voor het eenig/ algenoegzaam en eenwig deel van mijne ziele: Wien hebbe ik neffens U in den hemel? neffens U lust mij ook niets op der aarden, bezwijkt mijn vleesch en mijn harte, zoo is God de rotssteen mijns harten, en mijn deel in eeuwigheid.

Kinderen Gods/ die meer bevestigd zijt/ denkt gij er wel genoeg aan/ wat het te zeggen is/ dat God uw God is? Moest gij niet stijf staan van verwonderinge? Moest gij niet duizendmaal in één en adem uitroepen: Van waar komt mij dit? Waarom hebbe ik genade gevonden in uwe oogen? Ach/ zijt beschaamd en bedroefd/ dat gij het zoo slecht maakt met God/ die het zoo wel met u maakt. Ach/ hoedanige behoorde gij te zijn! Wat moest gij uitblinken! Schaamt u/ dat gij het zoo slecht laat liggen. Maar troost u dan ook daarmede/ dat God u toeroept: Gij nu, ô mijne schapen, schapen mijner weide, gij zijt menschen, maar Ik ben de Heere uw God. Ik hebbe het wel geweten/ dat gij trouwlooslijk handelen zoudt; Ik zal evenwel uw God blijven/ en u verschoonen, gelijk een man zijnen zone verschoont, die hem dient.

Wat moet nu een kind van God doen? De genade gaan erkennen/ en God gaan danken/ en zijnen weg wél aanstellen. Dan zal God eeuwig uw God zijn.

AMEN.

VIER EN DERTIGSTE
PREDIKATIE,

OVER

PSALM LXXXVII: 5.

En van Sion zal gezegd worden; die en die is daarin geboren, en de Allerhoogste zelve zal ze bevestigen.

Wij lezen/ Joh. XVIII: 36, dat de Heere Jezus voor Pilatus zeide: Mijn Koninkrijk is niet van deze wereld. Hij ontkende niet/ dat Hij Koning was/ en dat Hij een Koningrijke hadde; maar dat ontkende Hij/ dat Hij een rijke hadde/ dat naar den aardschen zwier geschikt was. Het Koningrijke van den Zone Gods is ook wel in de wereld, maar niet van de wereld; het scheelt veel van de Koningrijken der wereld.

Eerst. Jezus Koningrijke scheelt veel in ouderdom en jaren. De aardsche Koningrijken zijn maar van gisteren en heden; zij mogen een honderd jaar of meer staan/ maar eindelijk loopen zij te niete. Waar is het Koningrijke van Griekenland, van Babel, van de Meeden en Perzen? Zij zijn vergaan/ en al te niete gelopen; hunne plaatse in de wereld wordt niet meer gevonden. Maar het Koningrijke van Jezus/ dat is als die steen/ die uit den berg kwam rollen zonder handen/ Dan. II, en die dat beeld van goud/ van zilver/ van koper/ van ijzer en van modderigen leem vermaalde/ en zoo alle die Koningrijken vernielde. Het Koningrijke van den Heere Jezus Christus is van den beginne/ en het loopt zoo door alle de eeuwen heen/ en het eindigt in de eeuwigheid.

Ten tweede. Het scheelt veel van de Koningrijken der wereld in heerlijkheid. Het is veel heerlijker als alle de Koningrijken die op de aarde zijn; de Koning van dit Koningrijke heeft op zijn kleed en op zijne dije dezen naam geschreven: Koning der koningen, en Heere der heeren, Openb. XIX: 16. Hij zegt/ Prov. VIII: 15, 16, Door Mij regeren de Koningen, en de vorsten stellen geregtigheid. De koning Salomo is mogelijk de heerlijkste koning geweest die er ooit op aarde was; maar ziet/ een meer als Salomo is hier. Deze koning heeft het heerlijkste bewind over geheel de wereld/ en over den hemel/ ja over de zee en alle de afgronden. Als zijne onderdanen Hem eens beschouwen/ zoo is er geen

geest

geeſt meer in hen; dan roepen zij uit: ô Heere! onze Heere! hoe heerlijk is uwe name over de gansche aarde, dies Gij uwe majesteit gesteld hebt boven de hemelen!

Ten derde. Het Koningrijke van Jezus overtreft de aardsche Koningrijken in previlegiën en voorregten. Daar zijn geene aardsche Koningen/ die hunne onderdanen zoo beschenken kunnen; zij mogen den eenen een vooruitdeel geven boven den anderen; maar in dit Koningrijke krijgen zij vrede met God/ blijdschap door den Heiligen Geest/ eene eeuwige geregtigheid om te kunnen bestaan in de hierschare Gods. Daar mag hun niemand leed doen/ of de Koning trekt het zich aan: en het is/ Saul! Saul! wat vervolgt gij Mij, Hand. IX: 4.

Ten vierde. Het overtreft de aardsche koningrijken in de veelheid der onderdanen. Daar is zulken rijk koningrijke onder de zonne niet/ als het koningrijke van Christus. Zerah de Moor had wel tienduizendmaal duizend onderdanen/ 2 Chron. XIV: 9. Ahasueros heerschte over honderd zevenentwintig landschappen. Maar deze koning heerscht van zee tot zee, en van de rivieren tot aan de einden der aarde, Ps. LXXII: 8. Het is er zoo volkrijk/ dat het er krielt van menschen/ zoo dat Johannes in zijn tijd al eene schare zag/ die niemand tellen konde, Openb. VII: 9.

Ten vijfde. Het scheelt veel van de aardsche koningrijken in fondamenten en vastigheden. Het is vaster gegrond als de aarde. Het heeft tot zijne fondamenten:

1. De eeuwige verkiezinge, 2 Tim. II: 19, Het vaste fondament Gods staat, hebbende dezen zegel: de Heere kent degenen die de zijne zijn.

2. Het lijden en de gehoorzaamheid van den Zone Gods: Niemand mag een ander fondament leggen, dan hetgene alrede gelegd is, namelijk Christus.

3. Het eeuwig verbond, het verbond der genade, Jes. LIV: 10. Want bergen zullen wijken, en heuvelen wankelen, maar het verbond mijnes vredes zal niet wankelen in eeuwigheid.

4. De onwankelbare trouwe Gods, 2 Tim. II: 13, Indien wij ontrouw zijn, Hij blijft getrouw: Hij kan Hemzelven niet verloochenen.

Ten zesde. Jezus Koningrijke overtreft de aardsche koningrijken in het nette register, dat er in gehouden wordt. David mogt eens zeggen/ telt Israël. Augustus mogt eens een gebod laten uitgaan/ om alle zijne onderdanen te beschrijven; zij wilden eens een net register hebben van hunne onderdanen. Maar daar is geen netter register/ als dat God houdt; Hij houdt zulken netten register/ wie er al wedergeboren wordt? en waar? op wat tijd? uit wat volk? en wat hun al ontmoeten zal in de wereld?

Ten zevende. Daar is geen koningrijke daar zoo veel blijdschap in is. Ahasueros maakte eens een blijmaal voor alle zijne grooten; maar het bestond alleen in wat te eten en te drinken; en het duurde slechts hou-

honderd en tachtig dagen; Belsazar maakte een blijmaal allen zijnen geweldigen. Het waren prachtige maaltijden; maar met wat een hinder wierden zij gehouden! Ahasueros wierd gestoord door zijne vrouwe; en Belsazar was ontsteld over de schrijvende hand, die daar aan den wand kwam. Zoodat die blijmalen in treurmalen verandierden. Maar in dit Koningrijke kunnen de onderdanen zeggen/ de Heere heeft mij meer vreugde en blijdschap in mijn harte gegeven, als ten tijde als der godloozen koorn en most vermenigvuldigd wordt, Ps. IV: 8. Als er geen rund in de stallingen/ en al de voorraad opgeteerd is/ als God dan maar licht in hun gemoed geeft/ dan verblijden ze zich tot opspringens toe. Spant u een weinig in; alle deze dingen zult gij vinden in dezen psalm. In het 1ste vers hebt gij den grondslag van dit koningrijke: Zijn grondslag is op de bergen der heiligheid. Behalve dat/ wat voorregten heeft het? dat vindt gij vs. 2, 3, De Heere bemint de poorten Sions boven alle woningen Jacobs. Zeer heerlijke dingen worden daar van gesproken. Maar daar zijn ook vele onderdanen, vs. 4. Ik zal Rahab en Babel vermelden onder degenen, die Mij kennen; ziet de Philistijn, en de Tyriër, met den Moor, deze is aldaar geboren. Dan hebt gij de vastigheid van dat volk, vs. 5, Ende van Sion zal gezegd worden, die en die is daarin geboren: en de Allerhoogste zelve zal ze bevestigen. In het 6de vers worden ze opgeschreven en geregistreerd. De Heere zal ze rekenen in het opschrijven der volken, zeggende, deze is aldaar geboren. In het 7de vers hebt gij de blijdschap die er wezen zoude: En de zangers, gelijk de speellieden, mitsgaders alle mijne fonteinen zullen binnen in u zijn. Welgelukzalig is dan zoo een schepsel dat geboren is in zoo eene groote stad/ en dat behoort onder de regeringe van zoo een Koning! Ik wenschte/ dat ik en gij elk dat geluk hadden. Wij hebben tegenwoordig het 5de vers te bezien. Spant u een weinig in; het zal u niet kunnen verdrieten. In dit 5de vers hebben wij te bezien:

I. De vermeerdering van de onderdanen der kerke: Daar zoude van Sion gezegd worden, die en die is daarin geboren.

II. De bevestiginge van elken onderdaan. Als God iemand verandert heeft/ hij laat ze er niet altijd onkundig van zijn: De Allerhoogste zelve zal ze bevestigen.

I. Wat het eerste aangaat. Hier wordt gesproken van Sion, dat is de gemeente van Christus, de kerke Gods, het geestelijke Jeruzalem, bijzonder in de dagen des Nieuwen Testaments? wat zoude daarin geschieden? (1) Daar zouden er velen in geboren worden. (2) Het zoude bekend worden. Men zoude het zeggen.

A. Als de kerke Gods in eene plaatse komt/ dan is er vele gelegenheid voor een zondaar om wedergeboren te worden.

Eerst. Daar komt dan God de Vader, en die maakt zich vele geeste-

telijke kinderen. God de Zoon komt daar/ die magtig is dooden levendig te maken; en die ontsezmt zich in den tijd der minne over de uitverkorenen; Hij breidt zijne vleugelen over hen uit. God de Heilige Geest komt daar met zijne geestelijke bewerkingen/ en dan wordt de woestijne tot een vruchtbaar veld; dan wordt deze en die geraakt/ en wedergeboren. Daar de Man van de kerke zijne uitverkorenen heeft/ daar vergadert Hij de kerke/ daar zendt Hij zijn Geest en Woord. Dat doet Hij niet daar geene uitverkorenen zijn.

Ten tweede. De kerke selve is eene vruchtbare moeder, die ze baart. Uit die baarmoeder des dageraads komt de daauw des jeugds. Zoo wakker komt de kerke niet op eene plaatse/ of God maakt ze vruchtbaar. Gij ziet meteen den daauw van de genade aan sommigen/ gelijk men des morgens vroeg aan de groene grasskens de druppeltjes daauw ziet hangen.

Ten derde. Daar de kerke komt/ daar komt dan de bedieninge, de Leeraars, die planten en nat maken. Zij bidden/ zij smeeken/ daar wordt geprediket in zoo eene stad; God zendt zulke Predikanten daar wij niet over kunnen klagen/ die geschikt zijn naar onzen toestand; en Hij maakt dat zij een klem op het hart hebben. God komt dan in de woningen eens kijken; daar zeggen dan de ouders tegen de kinderen/ en de kinderen tegen de ouders/ laat ons ook eens gaan hooren wat de Geest tot de gemeente zegt. En daar komen dan grooten en kleinen/ rijken en armen te zamen; de een komt uit nieuwsgierigheid/ de ander uit boosheid; een ander uit eene goede opvoedinge/ die hij gehad heeft; en zij komen vast allen voor het net; en zoo zijn zij in staat om door Gods hand gevangen/ en in Sion geboren te worden. Het is er meer gebeurd/ als eenen Zachéus, dat God hen in het harte greep/ en dat zij wedergeboren wierden/ als zij alleen uit nieuwsgierigheid kwamen. Gij moet dit weten/ gij komt uw leven onder geene predikatie/ of zij doet haar werk; zij doet krachtig. Is het geen wekt dat met de zaligheid gevoegd is/ het is dan tot eene reuke des doods, en tot verzwaringe van iemands oordeel. Doet het Woord geen goed/ het doet dan kwaad. Het is even als eene krachtige medicijne: zij doet haar werk; doet ze geen goed/ dan doet ze kwaad. Is het ligchaam zoo vol corruptie/ dat het kwaad de medicijne meester is/ dan bederft ze; zoo de medicijne het overwinnen kan/ dan doet ze goed. Is er in de kerke iemand die zulke verdorvenheden in zijn harte heeft/ dat hij het Woord meester wordt/ dan zal het Woord geen dat doen. Maar kan het Woord de verdorvenheden overwinnen/ dan doet het goed. Gij moogt wezen wie gij wilt/ het Woord dat doet zijne vrucht/ ten kwade of ten goede: Want gelijk de regen en de sneeuw van den hemel nederdaalt en derwaarts niet wederkeert; alzoo zal mijn Woord ook zijn, zegt God/ het zal doen, 't gene dat Mij behaagt, en het zal voorspoedig zijn in 't gene waartoe Ik het zende, Jes. LV: 10, 11.

Weet gij wat voor werk het Woord doet op den zondaar, en dan/ wat werk het doet op een uitverkorene en begenadigde? Eilieve spant u eens wat in; de dingen zijn klaar/ en zij zullen u niet kunnen verbeten. ô Mogt gij met aandacht luisteren/ God zoude u nog kunnen raken!

Eerst. Als het Woord den zondaar ten kwade werkt/ weet gij wat het dan altemets wel te wege brengt?

1. Dit: zij zouden zelfs in de kerke/ als zij het Woord hooren/ wel uitroepen: Wat wil doch deze klapper zeggen? Hand. XVII: 18. Zij lagchen en spotten er mede/ als 2 Chron. XXX: 10. Zij spotten met de boden Gods/ en met het Woord. Hand. II: 13 zeiden ze: Zij zijn vol zoeten wijns.

2. Weet gij/ wat voor een kwaad werk het nog doet? Dit/ dat zij dan in hun hazte de Predikanten verachten en Gods volk verachten; zij zijn niet aanzienlijk genoeg; het is een deel slecht volk/ zeggen zij/ dat er in de kerke gevonden wordt; het is het dwaze van de wereld, het zwakke Gods; de hooge God kan er/ naar hunne gedachten/ niet veel mede uitrigten. En God heeft er nogtans meer mede uitgerigt/ als de sterkste koning met alle zijne magten. ô Zeggen zij/ het zijn niet vele rijken/ niet vele edelen; het is zulken geringen volk in hunne oogen. Maar gij moest weten/ dat dit de raad Gods is/ dat Hij de rijken voorbij gaat/ en dat Hij het arme van de wereld heeft uitverkoren.

3. Als het Woord ten kwade werkt/ dan doet het altemets dit/ dat gij het gaat lasteren/ en zegt/ komt/ laat ons dan maar de zonde doen. Gij hoort in de kerke voorstellen/ als God een groot zondaar bekeert/ dat dan zijne genade te overvloedige word; en gij gaat lasteren/ en zegt/ laat ik dan gaan zondigen/ opdat de genade Gods te overvloedige worde.

4. Weet gij wat voor kwaad het nog wel werkt? Dat het de toehoorderen verhardt; het Woord slaat als een hamer op het harte; maar dan is het harte als een aanbeeld: hoe langer er op geslagen word/ hoe vaster het word. Zoo is het ook/ hoe meer de hamer van het Woord op uw harte klopt/ hoe harder het word. Maakt het harte dezes volks vet, zeide de Heere/ Jes. VI: 10. Prophect/ wilde God zeggen/ gij zult anders niet uitrigten/ als dat gij het harte harder zult maken. Even gelijk als een vader die met alle zijne vermaningen en kastijdingen het kind verhaat.

5. Weet gij wat het Woord nog doet? Dan komt het tot een vervolgen van diegenen/ die dat Woord des Konings zoeken voort te zetten/ ja tot moorden/ Hand. IX. Als zoo een begint/ dan gaat hij moord en vervolginge blazen. Het zijn pesten/ zeggen zij/ en eene sekte/ die overal behoorde tegengesproken te worden.

Gij zult zeggen/ wel/ het Woord heeft zulke werkingen in mij niet gehad. Wij hopen dat het waar is; maar het Woord heeft nog wel andere uitwerkingen die kwaad zijn/ en evenwel zoo gruwelijk niet

als

als de voorgaande. Het wezen somtijds een wezen dat veel beter is; maar 't en brengt u evenwel niet tot de gemeenschap met God. En weet gij welke uitwerkingen het Woord dan heeft?

1. ô Het overtuigt u; het zet u vast; zoodat gij moet zeggen/ ik kan er niet van tusschen! En waart gij eens alleen/ gij zoudt met Pharao zeggen/ ik hebbe gezondigd! Hoe menigeen heeft wel eens moeten zeggen/ ik hebbe gezondigd! Ik geloobe dat er hier geen een zit/ of hij heeft wel eens eene overtuiginge onder het Woord gehad.

2. Het beweegt zoo; Het kan altemets een mensche wel tot groote beweginge brengen. Hand. XXVI: 28, zeide Agrippa: Gij beweegt mij bijna een Christen te worden. Het is te zeggen/ gij beweegt mij bijna om God te gaan dienen; daar scheelt niet veel aan/ of ik zoude ook geweld gaan doen op het Koningrijke der hemelen.

3. Het doet die werkinge/ dat het een mensche wel eens verschrikt, en benaauwd maakt voor den dood/ en voor de eeuwigheid. Ik geloobe/ dat gij van uw leven wel hebt hooren prediken/ dat het Woord zoo een schrik door uw harte gaf; gelijk als een Felix; hij wierd zeer bevreesd als Paulus predikte van de regtvaardigheid/ matigheid en van het toekomend oordeel.

4. Ja/ het doet dit wel/ dat het den mensche uitwendig vernedert. Achab die lag in een zak; Herodes deed veel om Johannes. Zij verbeteren wel veel; zij laten veel kwaad/ en zij doen vele goede dingen. Men zoude zeggen/ het zijn geheel andere menschen.

5. Het doet dit wel/ dat zoo een begint lust en trek te krijgen om het Woord te hooren; zoodat hij zegt/ ach Heere/ de predikatiën verdrieten mij niet. Zij zijn als dat volk/ dat eenen lust had om tot God te naderen, Jes. LVIII: 2. Zij zijn als de toehoorders van Ezechiël, Ezech. XXXIII: 10, 11. Daar zeiden de buren tegen malkanderen/ komt laat ons hem gaan hooren; hij was hun als een lied der minne; het is een man/ zeiden zij/ die schoone gaben heeft; zij maakten malkanderen gaande om hem te gaan hooren. De Heere zeide tot den Profeet: Zij zitten voor uw aangezigte als mijn volk plagt te doen/ zij hooren uwe woorden, maar zij doen ze niet.

6. Nog eens/ het doet dit/ dat zij wel blijde zijn als zij het hooren; ach! zeggen zij/ ik hebbe daar met zulken blijdschap die predikatie hooren doen/ Matth. XIII: 20, Maar die in steenachtige plaatsen bezaaid is, deze is degene die het Woord hoort, en dat terstond met vreugde ontvangt. Johannes was eene brandende en lichtende keerse, en zij hadden zich voor eenen korten tijd in zijn licht willen verheugen, Joh. V: 35.

7. Nog eens/ het Woord doet dat wel/ dat het u onverantwoordelijk stelt/ zoodat gij moet zeggen/ ga ik verloren/ God zal altoos rein zijn van mijn bloed. ô Hoe menigte menschen gaan er verloren/ die door het Woord gewaarschuwd zijn! Maar God zal rein van hun bloed we-

wezen/ even gelijk God rein was van het bloed van de eerste wereld; en gelijk God rein was van het bloed der Sodomiten, en van de Capernaïten, en van de Nineviten: Hoe dikwijls hebbe Ik u willen vergaderen, gelijk eene henne hare kiekens, maar gij hebt niet gewild, zeide de Heere Jezus. Het is even gelijk als dat er een publieke wachter des nachts aanbelt/ en hij zegt/ uw huis staat in den brand/ of de dief zal in uw huis komen/ en het lust u niet op te staan; wordt gij dan verbrand in uw huis/ of wordt uw goed gestolen/ de wachter is vrij/ en het is uwe schuld. Zoo zegt God ook/ Ik ben rein van uw bloed/ zoo gij verloren gaat; Ik hebbe het u wel duizendmaal en meer gezegd; gij zult niet ongewaarschuwd verloren gaan. Hoe zult gij het ontvlieden/ indien gij op zoo eene groote zaligheid geen acht geeft?

Ten tweede. Daar is ook eene vrucht des Woords omtrent de uitverkorenen en geloovigen, die met de zaligheid gepaard gaat/ en dat is eene goede vrucht/ daar men van zeggen kan: Die en die is er geboren. Die vrucht wordt hier meest beoogd/ in ons verg. Hebt gij de kwade gezien/ laat ons de goede ook eens bekijken. Die goede vruchten zijn er weinig; de meeste hebben er geen kommer over. Het is de vrede/ als gij maar ter kerke geweest zijt/ en dat gij kunt zeggen/ ik hebbe wél hooren prediken. Maar dat zijn de regte vruchten niet. De heilzame vruchten van 't Woord/ die gij niet missen kunt/ dat zijn die/ daar Gods volk kommer over hebben/ om de conclusie van hunnen genadestaat op te maken. Wij zullen het u klaar zoeken te zeggen.

1. Zoo een die komt onder het Woord/ want daar krijgt niemand leven als door zaad/ en bij maniere van voortteelinge/ zoo is het in het natuurlijke/ en zoo is het hier ook. Het zaad daar de uitverkorenen leven door krijgen/ en door wedergeboren worden/ dat is het Woord Gods/ Rom. X: 17, Zoo is dan het geloove uit het gehoor, en het gehoor door het Woord Gods.

2. Daar zittende/ zoo brengt God het Woord in het harte/ en daar het ontvangen wordt/ werkt het verlezei werk. Wat werkt het voor een werk?

a. Het ontdekt zoo een/ hoe hij gesteld is/ hoe verbloekt van nature/ en dat hij onder Gods toorn is; hoe zondig hij is. Wat hebbe ik gedaan? zeggen zij; hoe vele weldaden hebbe ik misbruikt! ô God! ik ben een monster! Wat al zonden hebbe ik tegen U gedaan! dat is het eerste, dat God hen niet alleen ontdekt/ hoe zondig dat zij zijn/ maar wat een monstereuzen schepsel dat zij zijn.

b. Het werkt dat/ dat zij zien wat een onderscheid dat er is tusschen verloren te gaan of zalig te worden. Ach Heere! zeggen zij/ wat een onderscheid is er tusschen zalig te worden/ of in de helle geworpen te worden! En wat onderscheid is er tusschen opgewekt te worden tot versmaadheid en afgrijzinge/ of tot heerlijkheid! En wat een on-

onderſcheid iſ er tuſſchen/ in het oordeel aan uwe regter- of linkerhand geſteld te worden/ en in de eeuwigheid bij God of bij den duivel te zijn! Wat een ſchrikkelijk onderſcheid iſ het!

c. Dan komt God ontdekken het onderſcheid tuſſchen vromen en onvromen; dat hadden zij hun leven niet gekend/ het onderſcheid tuſſchen een dronken of een nuchter menſche/ tuſſchen een ſpeler of een naarſtig menſche/ tuſſchen een hoovaardige en een nederige/ tuſſchen een godloze en een godvruchtige; ô de regtvaardige, die iſ hier voortreffelijker alſ zijn naaſte. Eertijds waart gij een gierigaard/ een dronkaard/ een laſteraar/ een hoereerder of overſpeler; maar gij zijt nu afgewasſchen, geheiligd en geregtveerdigd in den name des Heeren Jezu, en door den Geest onzes Gods.

d. Dan komt dat Woord en het begint ze aan te zetten om die middelen te gaan gebruiken/ die zij gehoord hebben dat tot de wedergeboorte noodig zijn. Ben ik zoo een monſter zeggen zij/ en iſ daar raad toe om nog wedergeboren te worden? Wel die middelen wil ik gaan gebruiken/ al zoude ik alſ een wormpje moeten kruipen/ en wat van mijn wereldſ wezen moeten afleggen/ en mijn zondig gezelſchap moeten laten. ô Ik wil graag alleſ doen om maar wedergeboren te worden!

e. Dan komt God met het Woord en geeft ze een klop op hun harte/ zoodat zij wegzinken in zichzelven. Ach Heere! zeggen zij/ ik ben verloren; ik weet dat ik U niet miſſen kan; ik moet U hebben; en ik miſſe U evenwel! En daar liggen zij dan handeloos en voeteloos/ hopeloos en radeloos. Ik moet naar den Heere/ zeggen zij/ en ik kan niet komen! ô God! wat zal ik gaan doen! Ik ben in geen ſtaat om U te dienen/ zeggen zij/ maar ik zoeke het evenwel te doen; ik ben het ſchuldig. Dan wordt zoo een ſchepſeltje alſ was/ het ſmelt in tranen/ en het komt met zijne ſmeekingen kruipen alſ een worm voor God.

f. Maar dan komt Godſ Geeſt door het Woord op Euangeliſche wijze werken/ en die zegt tot hen/ wat doet gij hier? Hoe blijft gij zoo in uzelven? Ziet gij de beloften Godſ niet? Ziet gij den Middelaar niet? Ziet gij den Geeſt Godſ niet? Ziet gij alle de goederen van het genadeverbond niet/ dat die allen voor u zijn? Weet gij het dan niet/ dat God wel woont in het hooge/ maar dat Hij ook ziet op zulke verſlagene van geeſte? Weet gij het dan niet/ dat Jezuſ u vraagt: verloren ſchaapje/ wilt gij van Mij ook gevonden worden; Dan komt dat ſchepſeltje met tranen in de oogen/ en het kleeft den Heere aan/ Ps. LXIII: 9, Mijne ziele kleeft U achteraan. En dan zeggen zij alſ Jacob: Ik zal U niet laten gaan, tenzij dat Gij mij zegent; en alſ de Kananeſche vrouwe, ik kan van U niet af; zoo Gij my helpen kunt/ doet het toch/ ik werpe mij op U; ik wil de uwe worden. ô Dan wordt de Heere Jezuſ zoo geliefd en zoo hoog geacht!

g. Dan

g. Dan doet het Woord al meer/ het brengt eene geheele nieuwe bruicht voort. Het is er mede eben gelijk als met een kind/ dat pas geboren is; of een kind klein of groot is/ hoe zwak dat het ook is/ met dat het in de wereld komt/ het is een volkomen mensch; het heeft oogen/ ooren/ een tonge; en in het opwassen gebruikt het dezelve. Een wedergeboren mensche ook; zij hebben geestelijke oogen, om den Koning in zijne schoonheid te zien; zij hebben ooren om te hooren de woorden des Boeks; zij hebben hun leben zoo niet gehoord; zij hebben eene tonge om tot lof van den Heere te spreken/ al zoo wel als een bejaarde: zij hebben handen om te werken het werk des Heeren/ en voeten om te wandelen op den weg Gods. Daar hebt gij dan zoo een geheel nieuw schepsel, 2 Cor. V: 17, Het oude is voorbij gegaan. ziet, het is al nieuw geworden. Dat geluk nu krijgt een mensche onder de bedieninge/ broeg of laat/ haard of zacht/ naar dat het God belieft. En als die wedergeborene dat dan krijgt/ dan komt de Allerhoogste zelve zoo eenen bevestigen.

Dat werk nu wordt bij eene geboorte bezeleken.

Eerst. Omdat het er net zoo mede overeenkomt.

Ten tweede. Om te toonen/ dat wij alzoo onmagtig zijn tot de wedergeboorte als tot de natuurlijke geboorte. God moet ze werken/ zoo dat men zeggen moet: Hij heeft ons gemaakt (en niet wij) zijn volk, en de schapen zijner weide, Ps. C: 3.

Ten derde. Om te toonen/ dat een kind Gods het beeld Gods/ dat door de zonde verloren is/ nu wederkrijgt. Een kind dat gelijkt naar zijne ouders; zoo ook de wedergeborenen; zij hebben zoo een zweem naar God/ in kennisse/ geregtigheid en heiligheid.

Ziet daar hebt gij nu de wedergeboorte. Aan wien zoude dit geluk nu te beurte vallen? Aan die en die. In de grondtale staat/ man en man. Dat deed sommigen denken/ of het niet Christus was/ daar hier van gesproken wordt/ die God en mensch was/ een dubbel man. Het deed anderen denken op de groote magten, op koningen, Propheten en Apostelen. Maar allerliefst zeggen wij/ dat het zeggen wil de veelheid van die wedergeboren zouden worden. Het zoude geen schaarsch werk zijn; het zoude zijn man en man vrouwe en vrouwe. En dat is klaar; gelijk God Abraham beloofde/ dat zijn zaad wezen zoude als de sterren van den hemel/ zoo zoude het hier ook gaan.

B. Zoude nu dat werk in eenen hoek geschieden? Zoude het verborgen blijven? Ach neen! dat werk zoude zulk eenen glans aan de kerke geven/ dat het openbaar zoude worden. Men zoude er zoo verblijd over zijn/ dat men het niet zoude kunnen zwijgen/ elk zoude er van spreken. Daar zoude gezegd worden, die en die is aldaar geboren. Wie zoude dat zeggen? Zoude het de vijanden zeggen? Ja/ die

ook

ook wel/ doch met ſpyt; gelyk zy van den Heere Jezus zeiden: De geheele wereld gaat Hem na; en gelyk zy van de Apostelen zeiden: Gy hebt met deze uwe leere geheel Jeruzalem vervuld. Maar wie zouden het met blydſchap zeggen? Allen/ die Sion liefhebben/ die zeggen kunnen: Uwe knechten hebben een welgevallen aan hare steenen, en medelijden met haar gruis. Deze zouden in 't verborgen en in 't openbaar God daarvoor bedanken. Zy zouden er met elkander van ſpreken/ zy zouden zeggen: daar is er een overtuigd/ daar is er een doorgebroken/ daar is er een tot ruimte gekomen. En zoude het in den hemel ook niet gezegd worden? Ach ja/ de hemellingen zouden het ook weten/ en er blydſchap over hebben/ Luc. XV: 10.

II. Zoude nu dat werk wel vastigheid hebben? Zoude het wel blyven daar het begonnen was? Ach ja/ zegt God; als dat gebeurt/ dat er openlyk van geſproken wordt/ en gezegd: die en die is er geboren, weet gy wat Ik dan doen zal? Ik de Allerhoogste zelve zal ze bevestigen.

A. Wat is dat te zeggen/ dat God de Allerhoogste is; waarom wordt Hy de Allerhoogste genoemd?

Eerst. Van wege zyne woonplaatse. Hy is de Hooge en Verhevene, die in de eeuwigheid woont, die zeggen kan: Ik wone in de hoogte en in het heilige, Jes. LVII: 15. De hemel is zijn troon.

Ten tweede. God is de Allerhoogste van wege zyn Wezen. Niemand is Hem gelyk; daar is maar één zulken Wezen; daar is er geen tweede; Hy alleen is de Allerhoogste, Ps. LXXXIII: 19, Opdat ze weten dat Gij alleen met uwen name zijt de HEERE, de Allerhoogste over de gansche aarde.

Ten derde. Van wege zyne regeringe. Hy is de Opperheer van alle ſchepſelen/ Ps. CIII: 19, De Heere heeft zijnen troon in de hemelen gevestigd, en zijn koningrijke heerscht over alles. Ps. CXV: 3, Onze God is doch in den hemel, Hij doet al wat Hem behaagt.

Ten vierde. Van wege zyne werkingen. Niemand is er/ die zyne werken kan nadoen/ zoo in de nature als in de genade/ Neh. IX: 6, Gij zijt die Heere alleen, Gij hebt gemaakt den hemel, den hemel der hemelen en al haar heir, de aarde en al wat daarop is, de zeeën en al wat daarin is.

Ten vijfde. In eere en heerlijkheid. ô Wie heeft zulken eere als God! Matth. IV: 10, Den Heere uwen God zult gij aanbidden, en Hem alleen dienen.

B. Nu komt daar een wedergeboren kind Gods in de kerke. Ach Heere! zegt hy/ zal het wel waar zyn/ zal het werk niet overgaan/ zal het wel blyven? Ach Heere! zal het niet zyn als een voorkomende daauw? Als er tegenſpoed komt/ zal ik dan niet afvallen? En zoo gaat een wedergeborene uit de kerk. Maar wat doet God? Hy kan dat niet altyd zien: Hy zal ze bevestigen. Ik de Allerhoogste, zegt God/ zal dat doen. ô Daar de regte vrucht is van het Woord/ daar zal de Heere u niet binden als dien gast zonder bruiloftskleed; Hy zal u niet binden

als de dwaaze maagden, die geene olie in hare lampen hadden; en Hij zal u niet binden als dien dwaas, die zijn huis op een zandgrond gebouwd hadde; noch als Judas, een van de Apostelen/ die verloren ging uit het getal der Apostelen. Die het werk begint/ die zal u allengskens tot vastigheid van uwen staat doen komen; even als een nieuwgeboren kind/ het raakt allengskens tot vastigheid; en het begint het eene voetje voor het andere voort te zetten/ tot dat het rap en vast op zijne leedjes wordt. Wat doet God de Allerhoogste dan/ als Hij de wedergeborenen bevestigt?

Eerst. Hij komt het werk eens bekijken/ en Hij approbeert het; Hij bekijkt het/ of het naar het Woord is/ of tegen het Woord/ Gen. I: 31, God zag al wat Hij gemaakt hadde, en ziet, het was al zeer goed. Zoo doet Hij ook; Hij bekijkt dit werk/ en het is zeer goed.

Ten tweede. Hij zal er zijne hand ook niet afterekken; Hij zal het niet laten varen; Hij zal zijne hand aan u houden. Daar zullen weinig predikatiën doorgaan/ of Hij zal toonen/ dat Hij zijne hand aan u houdt. Gij zult haast niet hooren prediken/ of uwe zwarigheden zullen opgelost worden; de pijlen des duivels zullen verbroken worden; het goede werk in u begonnen/ zal God voleindigen/ tot op den dag van Jezus Christus. God zal het voor u voleindigen, Hij laat nooit varen de werken zijner handen.

Ten derde. Hij lokt u naar Hem toe; wentelt uwen weg op den Heere, zegt Hij/ en Hij zal het wél maken. En zij beginnen dat te doen door geloofsoefeningen; ja/ zij beginnen te zien/ dat die woelingen van hun harte minder worden. En zij durven het werk zoo niet meer ontkennen/ zij zouden het eer toeken te erkennen. Heere/ zeggen zij/ ik zoude niet gaarne uwen Geest bedroeven/ noch tegen uwe genade zondigen/ dat wil ik niet doen. Dorstte ik niet naar U? achtte ik U niet boven alles? En zoo komen zij een beetje tot stilte.

Ten vierde. Ja/ dan komt Gods Geest/ en die zet er het zegel op/ en die toont hun de teekentjes in den Bijbel. Legt er uzelven eens neffens/ zegt Gods Geest. Zoudt gij 't wel durven ontkennen/ dat gij ze niet bezit? Neen ik/ Heere/ zeggen zij/ en zij worden zoo klein. Ik wil het getuigen door mijnen Geest/ zegt de Heere/ dat gij een kind Gods zijt. Wel/ Heere! zeggen zij/ hadde ik dat mijn leven geloofd! Gelooven of niet/ zegt de Heere/ voelt gij het niet? Kunt gij nu wel twijfelen? Neen ik/ zeggen zij/ ik voele den Geest der aanneminge tot kinderen; ik onderbinde zulke kinderlijke werkzaamheden; ik begin zoo Vader te kunnen zeggen/ en ik begin nu zoo kinderlijk op den Heere te vertrouwen.

Daar is nu ons stuk. Wat dunkt u? Is het niet de waarheid/ dat heerlijke dingen van die stad gesproken worden, als er dit van kan gespro-

ſproken wozden: Deze en die is er geboren, en de Allerhoogste zelve zal ze bevestigen? Al kwam hun/ die ez geboren zijn/ nog zoo veel obez/ om uwentwille/ Heere/ zeggen zij/ zoeke ik getrouw te zijn. Ik brage niet meer naar de wereld; zij mogen het al maken zoo zij het willen/ laat gaan zoo het gaat/ ik zal met een voozneme den deg harten bij den Heere zoeken te blijven. Wij zeggen niet/ dat zij niet kunnen vallen of bezvallen. Ach ja! het kan somtijds al heel verre komen met Gods kinderen! maaz zij kunnen nooit uit den ſtaat dez genade vallen. Het zaad Gods blijft in hen. Wij zeggen ook niet/ dat de kezke altijd even bzuchtbaar is. Ach neen/ Heere! wij bzeezen dat wij van onze ſtad meer moeten zeggen/ dat er elk jaaz die en die wedezgeborene ſtezben en naar den hemel gaan/ als dat ez die en die wedergeboren worden. Wij bzeezen/ dat ez meer weggaan als dat ez bekeerd wozden. De kezke is evenwel nog geene onbzuchtbare moeder. Wij gelooven/ dat er geen een jaar doorgaat/ of dat ez de een of de andere nog al toegevoegd wozdt.

Wij hebben nog een kort en klemmend woozd tot ſlot.

Eerst. Weest blijde obez het ſucces dat de kezke in de wereld heeft/ dat ez zoo vele verlorenen te regte gebzagt wozden; dat deg konings pijlen nog zoo ſcherp zijn/ dat zij tzeffen in 't harte van zijne vijanden; dat er nog verſcheidene voor Hem vallen; die dood waren/ worden levendig gemaakt. Weest blijde/ de engelen zijn er blijde obez; God heeft ez genoegen in als de menſchen wedezgeboren wozden/ en als zij zijne onderdanen worden. Maakt te zamen den Heere gzoot/ en wekt malkander op om zijnen name te bezhoogen.

Ten tweede. Weest niet alleen blijde/ maar laat ik en gij bidden voor onze landgenooten/ voor onze medeburgezs/ buren/ vrienden en huisgenooten; voor andere landen/ ſtaten en koningrijken. De Heere Jezus heeft ons doen bidden: Uw koningrijke kome. Koept veel uit: Gord uw zwaard aan uwe heupe, ô Held, en laat uwe regterhand U vreesselijke dingen leeren; laat uwe pijlen treffen tot in het harte van des Konings vijanden, dat volkeren onder U vallen.

Ten derde. Laat ons elk ook een onderdaan tot den koning zoeken te bzengen. Die bekeerd zijt/ bzengt ez ook een toe. Daaz is ligt wel iemand onez de uwen/ die nog onbekeerd is/ uw man of wijf/ of uw kind; zoekt ze ook toe te bzengen. Zoo gij er een toebzengt/ het zal uwe kzoone en uw geluk wezen. Ja/ gij moet uw talentje niet willen gaan begzaven. Gij wilt het immerg wel op winſte gaan leggen. Zijt gij bekeezd/ zoekt ook uwen bzoeder te bekeeren.

Ten vierde. Onderzoekt u/ of gij in Sion geboren zijt. Het is eene zake van een gzoot gewigte. Velen miſſen het/ velen bedriegen zich; velen zijn gerugt en zorgeloog/ velen goddeloog/ velen hebben een gedaante en ſchijn van godzaligheid. Gij zult miſſchien niet lange tijd

den om het te doen. Het zoude niet vreemd zijn/ dat het van avond de laatste predikatie was die gij ooit hoorde. Het zoude gemakkelijk kunnen gebeuren/ dat gij dezen avond uwe laatste predikatie hoorde; en dat gij nu voor het allerlaatste gewaarschuwd wierd. Gij moogt er over misnoegd zijn zoo hij wilt. Gij zoudt de eerste niet zijn/ die heden onder het gehoor/ en over acht dagen in de eeuwigheid was. Zijt gij in deze stad niet geboren/ dan zult gij in die stad/ die fondamenten heeft/ ook niet komen. Zijt gij in deze stad/ de kerke/ niet wedergeboren/ dan zijt gij in de stad des verderfs geboren. En ô wat is uw staat van ongelukkig! dan zal de hemel op u regenen stikken/ vuur en zwavel/ en een geweldige stormwind zal het deel uwes bekers zijn. ô Mogt gij nog in tijds zoeken te ontkomen! haast u/ mensch/ eer het besluit baart/ en zoekt te vlugten naar die geestelijke vrijstad/ de kerke; dan zult gij in eene woonplaatse des vredes wonen/ en in eene welverzekerde woninge.

Of zegt gij: ik ben reeds in de kerke geboren/ ik ben reeds een burger van Sion. Wel/ wat nut hebben dan de predikatiën aan u gedaan? of denkt gij daar uw leven niet aan? Met voordacht hebben wij in den beginne wat vreed het nut getoond/ dat het Woord doet. Of had het Woord niet wel eene kwade uitwerkinge bij u? wierdt gij niet harder/ wierdt gij niet boos? Gingt gij het niet lasteren? Of zoo het u al eens bewoog of overtuigde/ zoo dat de tranen uit uwe oogen kwamen/ bleef het daar niet bij/ of liet gij maar wat grove goddeloosheid? Hoort: zijn wij wedergeboren? dat is de zake daar het op aankomt. Men kan het haast weten of er van ons gezegd mag worden: die en die is er geboren.

Eerst. Dan zult gij overtuigd geworden zijn/ dat gij het van nature niet zijt.

Ten tweede. Dan zult gij gezien hebben/ hoe ongelukkig dat gij waart zoo gij er buiten bleef/ al zoo ongelukkig als de eerste wereld, die buiten de arke was/ en dat gij dan nog onder de heerschappije des duivels leefdet.

Ten derde. Dan zult gij gezien hebben/ dat het beter voor u was nooit in de wereld geboren te zijn/ als in de kerke niet wedergeboren te zijn; dat het beter geweest was/ dat gij nooit een voet op de aarde gezet hadde/ als dat gij niet wedergeboren zoudt worden.

Ten vierde. Het zal u hebben doen kruipen als een worm voor God/ en u tot tranen en belijdenisse gebragt hebben. Gij zult gezegd hebben/ ach Heere! ik ben zoo bange! dat zijn de zonden van mijne jeugd/ en dat zijn mijne dagelijksche zonden; zij zijn zoo veel en zoo leelijk. Ach Heere! wat zal ik gaan doen!

Ten vijfde. ô Gij zult ondervonden hebben/ dat uw harte open ging

als

als gij van genade in Christus hoorde/ uw hazte ging open als gij van Christus begon te hooren; dan zult gij dit ondervonden hebben/ dat gij duizendmaal zeide: ô God! waarom hebt Gij naar mij gezien? en dat gij zeide: ô God! ik ben evenwel ziek naar uwe gemeenschap/ schenk ez mij deel aan; en zoo Gij het nog niet doet/ ik zal evenwel voor uwe voeten blijven liggen; ik zal U niet laten gaan; ik diende een' zegen te hebben/ het gemis is mij ondragelijk; ik hebbe een' dorst en honger/ die ondragelijk is/ naar uwe gemeenschap; brengt er mij eens toe/ dat ik voldaan worde. Wat dunkt u/ is het u eene vreemde tale? gaat dan naar uw huis/ en zegt: Ach Heere! ik ben nog niet wedergeboren! ô wat ben ik ongelukkig! Ach Heere! mogte ik nog in Sion geboren worden eer ik sterve.

ô Menschen/ die dat geluk tot nog toe missen/ mogt gij dat geluk hebben/ dat gij het van dezen avond nog krzeegt; dat gij dezen ganschen dag nog niet gekzegen hebt/ mogt gij dat in deze avondure nog krijgen. God zoude de eer van het werk ontvangen. Mogte het u zoo gaan/ gelijk God van Paulus zeide tegen Anania: gaat in de strate, genaamd de regte, daar zult gij Paulus van Tarsen vinden/ die een vervolger was/ ziet hij bidt, hij schreit; dat wenschen wij u toe/ dat God dezen avond in uwe eenzaamheid nog aan u mag schenken. En gij kinderen van Sion/ die wedergeboren zijt/ dankt ez den Vader/ en den Zone en den H. Geest voor; gelooft dat de Allerhoogste u ook zal bevestigen; Hij zal u ondersteunen in alle uwe zwakheden. Geraakt gij in ongevallen/ vertzouwt den Heere uwe zaken toe/ en zegt: De Heere zal het voor mij voleinden. Uwe goedertierenheid is in der eeuwigheid; en laat niet varen de werken uwer handen.

AMEN.

VIJF EN DERTIGSTE
PREDIKATIE,

OVER

GEN. XVII: 1.

Als nu Abram negen en negentig jaren oud was, zoo verscheen de Heere Abram, en zeide tot hem: Ik ben God de Almagtige, wandelt voor mijn aangezigte, en zijt opregt.

OP EENE DANKZEGGING NA HET AVONDMAAL.

Het is opmerkelijk dat wij lezen in den LXXI. Psalm/ het negende vers: Verwerpt mij niet in den tijd des ouderdoms, en verlaat mij niet, terwijle mijne kracht vergaat. En in het 18de vers zegt dezelfde man: Daarom ook, terwijle de ouderdom en de grijzigheid daar is, en verlaat mij niet, ô God! Het is zoo uitermate schoon/ als een mensche al broeg de genade beelachtig wordt; als gij in uwe jonge jaren 's Heeren goedheid moogt onderbinden/ gelijk als een Jakob, daar al voorg des Heeren breeze in was/ Gen. XXV. en Rom. IX. en gelijk een Obadja, die durfde tegen dien trouwen Profeet zeggen: ik vreeze God van mijner jongheid aan/ 1 Kon. XVIII: 12. Het is zoo uitermate schoon/ als er van ons kan gezegd worden/ gelijk van dat kind van Jerobeam, 1 Kon. XIV: 12, 13, daar was wat goeds in voor den Heere/ den God Israëls. Het is zeer lief/ als men van ons zeggen kan/ gelijk er staat van Timotheus die hadde de Heilige Schrift geweten van kindsbeen aan/ 2 Tim. III: 15. Hoe schoon en beminnelijk dat is/ het is evenwel geene gave voor allen. Men moet altemets de jonge jaren in het bedrijf der zonde doorbrengen; de Heere believt den jongeling wel te laten leven naar de wegen van zijn harte. Matth. XX: 3, daar ging de Heere niet alleen in den wijngaard om arbeiders te huren ter derder ure, maar ook ter zesder ure, ter negender ure, ter elfder ure, en ter laatster ure. Het is niet alleen een Timotheus, die genade in Gods oogen vindt/ maar het mogt ook een' Zachéus, gebeuren/ en die moet tot mannelijke jaren gekomen zijn/ eer hij de genade kreeg. De stokbewaarder was al in een huisgezin eer God zijn harte raakte/ Hand. XVI. Het is zoo uitermate schoon/

als

als men de genade in de manneljke jaren krjgt. Maar dat gebeurt ook allen nog niet; een zondaar moet altemets oud en grjs in de zonde worden/ zoo dat zij den duivel dienen/ de een vjftig/ de ander zestig jaren/ of meer/ eer zij genade krjgen. Hand. II, zegt God: Ik zal mijnen Geest uitstorten over alle vleesch; uwe zonen en dochteren zullen propheteren, uwe jongelingen zullen gezigten zien, en uwe ouden zullen droomen droomen. Zoo was het met eenen Abraham; als God hem verscheen en hem in het harte raakte/ was hij omtrent zeventig jaren oud. De oude/ kwade dagen zijn dikwijls koude dagen; dan beginnen de krachten en de lusten van ziel en ligchaam te vergaan/Pred. XII: 1. De oude Barsillaï zeide: uw knecht is zeer oud/ hoe zoude ik kunnen hooren of lust hebben in de zangers en de zangeressen. Het is evenwel uitermate schoon/ dan nog met en groen te zijn/ Ps. XCII: 15. Het is uitermate schoon/ als men de kroone van grjsheid met genade versierd ziet/ en dat men dan eene oude Anna, en een' Simeon, in den tempel vindt/ en hoort zeggen: Nu laat Gij, Heere! uw dienstknecht gaan in vrede, Luc. II: 29. Het is zoo uitermate schoon/ dat men Paulus, die jong geroepen was/ in den ouden dag zelfs hoort zeggen: ik ben een oud man in een' keten. De Heere Jezus zeide tegen Petrus, toen Hij hem had aangesproken en behandeld over zijne verloocheninge: Toen gij jonger waart, gordet gij uzelven, en wandeldet waar gij wildet; maar wanneer gij zult oud geworden zijn, zoo zult gij uwe handen uitstrekken, en een ander zal u gorden, en brengen waar gij niet en wilt; dit zeide de Heere/ betreffende met hoedanigen dood hij in zijnen ouden dag God verheerlijken zoude. De koning David die zag dat/ die zeide: Heere! verwerpt mij niet ten tijde des ouderdoms, en als de grijzigheid daar is. God zal het ook niet doen; heeft Hij iemand jong geroepen/ of heeft Hij iemand oud geroepen/ Hij zal getrouw blijven in het voleinden van zijn werk tot den einde toe. Dat toonde God aan Abraham, die als hij oud in jaren was/ genade kreeg; God verwierp hem niet toen zijne kracht vergaan was. Hij was vijf en zeventig jaar oud als hij geroepen wierd. Nu was hij negen en negentig jaar; toen toonde God dat Hij hem nog niet verlaten hadde/ maar dat Hij omtrent hem de Getrouwe gebleven was. In het 12de kapittel daar had hij gebreken bij zijne genade/ in het 13de kapittel daar hebt gij Loth, zijn' neef/ en hij/ zij toonen dat zij gebreken hadden/ maar dat de genade evenwel heerschte. In het 14de kapittel doet Loth eene slechte keuze: hij kiest naar Sodom te trekken; daar word de koning van Sodom met zyn volk weggevoerd door de vreemden/ en Loth moesten zij ook weg. Abraham die verneemt dat/ en/ door den zegen van God/ hij redt ze. Daar komt Melchisedek, die zegent Abraham; de man is als verwonderd over zulk eene ontmoetinge. Daarop komt de koning van Sodom, en die zegt:

man/

man/ wij zijn aan u verschuldigd; onze personen wilt gij niet hebben/ maar wilt gij den buit hebben/ ik gebe hem u. Abraham die weigert het/ die zegt: ik zal geen draad van u nemen/ opdat gij niet en zegt: ik hebbe Abraham rijk gemaakt. In het 15de kapittel komt God/ en die toont dat Hij in die edelmoedigheid van Abraham genoegen nam; hij geloofde dat de Almagtige zijn schild was/ die hem gereddet hadde; en dat de Algenoegzame zijn loon was/ en dat was hem meer waard als hetgene de koning van Sodom hem konde geven. Daarom komt de Heere/ en Hij gaat een trapje verder/ en Hij zegt/ gij zult een zaad hebben/ en in uw zaad zullen allen geslachten der wereld gezegend zijn. Uwe nakomelingen/ die gij nog in uwen lijve hebt/ zullen tot een groot volk worden/ zij zullen vreemde menschen vele jaren moeten dienen/ en Ik zal dat volks Rigter wezen; Ik zal de verdrukkinge matigen/ dat zij niet te hoog gaat; maar gij zult slapen als die fakkel door de stukken door zal gaan/ dan zult gij rusten in uw graf. In het 16de kapittel teekent God aan de fouten van Abraham en Sara, hoe zij zich tegen Hagar bezondigden. Die dienstmaagd van Sara moet ten huize uit; doch God troost haar. Daarop komt God in het 17de kapittel/ en Hij verschijnt al weer aan Abraham, als hij negen en negentig jaar oud was/ en Hij geeft hem eene lesse/ die wij u voorgelezen hebben. Daarop zegt God: Ik rigte een verbond op tusschen Mij en tusschen u/ en tusschen uwen zade na u/ en daar is een sacrament tot een teeken en een zegel van dat verbond/ en dat is de besnijdenisse/ Ik zal u stellen tot een' vader van vele volken. Gij moogt dat geloovig wachten/ Ik zal het doen komen: wandelt voor mijn aangezigte, en zijt opregt. Dit eerste deels dat wij u voorgelezen hebben/ daar zult gij in vinden:

I. Wie Abraham verschijnt? het was de Heere; en den tijd wanneer? het was als hij negen en negentig jaren oud was.

II. Wat de Heere van zichzelven zegt: Ik ben God de Almagtige.

III. De dubbele lesse: Wandelt voor mijne aangezigte, en zijt opregt.

IV. Dat past een bondgenoot Gods/ dat is er het merkteeken en het karakter van.

I. Wat het eerste aangaat/ Abraham, als hij negen en negentig jaren oud was/ hoe oud was hij toen in de genade? Vier en twintig jaar; vier en twintig en vijf en zeventig maken negen en negentig jaren. God was hem verschenen als hij zes en tachtig jaar oud was; toen was hij elf jaren oud in de genade; dertien jaren daarna komt God/ en die verschijnt hem al weer. Zij hadden in dien tijd geenen Bijbel/ geen beschreven Woord; waarom?

Eerst. Omdat de kerk toen nog zoo klein was/ het was nog maar aan weinig huisgezinnen/ daar God zijne gunste aan gaf/ in de eerste wereld/ en in het begin der tweede wereld.

Ten.

Ten tweede. Omdat de menſchen toen langer leefden als nu; de eene konde het den andere overzeggen als ez ietz gebeurde.

Ten derde. Om de menigvuldige verſchijningen Godz die zij hadden. De Heere openbaarde zich menigvuldiger als daarna. De Heere die openbaarde zich hiez aan Abraham, en zoo verkrijt Hij het gebrek deez Bijbels en van het geſchrevene Woord. De Heere ſprak voortijdz veelmaal en op verſcheiden wijze tot de vaderen/ Hebr. I: 1.

Die hiez aan Abraham verſchijnt/ draagt den naam van HEERE. Het is de Jehovah. Exod. III: 14, zeide God dat Mozes zeggen zoude: IK ZAL ZIJN heeft mij tot u gezonden, En wij lezen/ Exod. VI: 2, dat God met dien naam HEERE, Jehovah, alzoo aan de vaderen niet bekend geweest was. Gij zoudt u altemetz ſtooten/ als gij dat las/ en denken/ hoe komt dan dat hier ſtaat/ de HEERE verſcheen aan Abraham? Het is te zeggen/ God heeft zich in de verkrijting van dien naam zoo niet bekend gemaakt/ gelijk als ten tijde van Mozes, toen Hij hen uit Egypte ging uitleiden; Hij was met dien naam wel bekend door ontdekkinge. Gen. IV: 2, zeide Eva al: Ik hebbe een' man van den HEERE verkregen. En Gen. VI: 26 ſtaat: Van toen aan begon men den naam des HEEREN aan te roepen. Zij hadden dien naam zoo klaar niet in de verkrijting/ maar wel in de belofte. Wie is deze HEERE? Wij lezen/ Gen. XIX: 24, Toen dede de HEERE zwevel en vuur over Sodom en Gomorra regenen van den HEERE uit den hemel. Zoo is ez dan eene meerderheid der Perſonen in het Goddelijk Wezen; en elke Perſoon draagt den naam van HEERE Jehovah. Wij gelooven dat het de Zoon is/ de tweede Perſoon in het Goddelijk Wezen/ dewelke al meer aan Abraham en aan zijne nakomelingen verſchenen is. De Heere zag te gemoete/ dat hun geloobe zoude bezwijken hebben/ en daarom kwam Hij altemetz in een voorſpel van zijne menſchwordinge. Hoe meent gij dat zij zouden kunnen ſtaande gebleven zijn in dat groote ſtuk te gelooven/ ten ware de Heere altemetz hunne zwakheden hadde te hulpe gekomen/ in eenz aan hen te verſchijnen. De Heere die verſcheen aan Manoach op den dorſchvloer/ Rigt. XIII; aan Jozua bij Jericho/ Jos. V: 13; aan Mozes in den brandenden braamboſch/ Exod. III: 2; aan Jacob, Gen. XXXII: 24; zoodat zij t' zamen ligchamelijk en geeſtelijk worſtelden; en aan Loth, Gen. XIX. Zoo verſchern de Heere hier ook aan Abraham, Hij komt bij hem in eene menſchelijke gedaante/ gelijk Hij ook dede toen Hij met hem ſprak over Sodom en Gomorra. Chriſtus was toen nog geen waar menſch; de goddelijke met de menſchelijke nature waren toen nog niet t' zamen vereenigd; het was maar een verſchijnen/ en dan verdween Hij weêr; het was komen en weggaan; de band van vereeninginge lag er nog niet tuſſchen zijne goddelijke en menſchelijke nature; 't waren verſchijningen van korten duur/ voor dat geſpreek en verder niet. In

het 22ste vers van dit kap. daar eindigt dit gespreek; daar staat: God voer op van Abraham.

Gij zult denken/ hoe weet gij het/ dat de Heere hier kwam in eene menschelijke gedaante? dat weten wij uit het 22ste vers; de Heere sprak met hem/ en met dat Hij geëindigd hadde te spreken/ zoo voer Hij op.

Deze man vraagde niet wie Hij was die hem verscheen/ gelijk Jacob, die vraagde/ hoe is uw naam? en Manoach zeide/ geeft mij toch uwen naam te kennen. Mozes wilde ook den naam weten; maar deze man niet. Waarom? wel daarom/ de man konde het wel weten dat het meer als een mensche was/ die met hem sprak/ die zulke straalen van goddelijkheid vertoonde/ zoodat hij moest zeggen: het is de HEERE. Hier konde hij het weten/ dat Hij God was en geen mensche, uit die verbondmakinge; aan de goederen die Hij hem beloofde; aan de beloften/ en aan het sacrament dat Hij hem gaf/ en aan de verbullinge. Niemand konde het verbullen als de Heere. Dat het de Heere was/ daar was de man wel van overtuigd. Dat hij er van overtuigd was/ dat kunt gij zien in het 3de vers: hij viel op zijn aangezigte ter aarde; gij kunt het zien aan de nederigheid en dien eerbied die Hij vertoonde. Gij kunt het zien in het 17de vers/ toen viel hij op zijn aangezigte in nederige verwonderinge/ en hij lachte. Hij zeide in zijn harte: zal een die honderd jaar oud is/ een kind geboren worden? Wij lezen in het 18de kap. dat Sara mede lachte als haar geboodschapt wierd dat zij eenen zone baren zoude; maar tusschen het lagchen van Sara en van Abraham was een groot onderscheid: Sara's lagchen was in ongeloove/ maar Abrahams lagchen in blijdschap en verwonderinge; zijn harte was gesterkt door het geloove/ gevende God de eere/ ten volle verzekerd zijnde/ hetgene Hij beloofd hadde/ Hij ook magtig was te doen. Hij zeide: Amen/ Heere! doet zoo; ik verblijde mij over dat woord; ik valle op mijn aangezigte over zulk eene toezegginge. Sara valt niet op haar aangezigte; maar Abraham zegt als het ware/ mijn harte is verblijd/ en ik vertrouwe/ dat Gij dat woord zult volbrengen dat Gij gesproken hebt. Zoo verschijnt dan de HEERE aan Abraham, en in het 22ste vers hebt gij zijn weggaan.

II. De Heere zoo bij hem staande/ of hij nog al eenige twijfelinge in zijn harte hadde/ schoon wij dat niet vinden/ die komt zijn geloove versterken/ en zijne liefde opwekken; toonende wie dat Hij was/ en zeggende: Ik ben God de Almagtige.

A. Ik ben GOD. Daar zijn drie Personen in het goddelijke Wezen/ en elke Persoon is God; de Vader, de Zoon, de Heilige Geest is God. Hier is het de Zoon die aan Abraham verschijnt/ daar Johannes van zeide: Deze is de waarachtige God en het eeuwig leven, 1 Joh. V: 20. En Paulus noemt Hem/ Rom. IX: 5, God bovenal te prijzen in der eeuwigheid. Het

is

is de groote God en Zaligmaker Jezus. Dat zielverrukkende Wezen staat hier bij u/ Abraham! Ik/ die het zalig en algenoegzaam Deel mijnes volks ben/ die alles bezitte/ en u alles geven kan/ wat gij van noode hebt om u eeuwig gelukkig te maken. Wat is uw geluk groot! Ik ben uw God/ en gij zijt mijn bondgenoot/ mijn kind/ en erfgenaam van alle mijne goederen.

B. Ik ben God de ALMAGTIGE. Het grondwoord ziet eerst op de kracht van dat Wezen; ten tweede op de algenoegzaamheid van dat Wezen.

Eerst. Het beduidt dat God de Almagtige is. Zoude Mij eenig ding te wonderlijk zijn? wil de Heere zeggen; als het aan de krachт komt/ Ik ben sterk. Is Sara bijna negentig jaar oud/ en zijt gij bijna honderd jaar oud/ en moet gij zaad zien in uwen ouderdom uit uwe huisvrouwe; mijne hand is niet verkort. Ik ben niet alleen magtig om u zaad te doen zien; maar ook om het zeer te vermenigvuldigen. Kan Ik u eenen Izaäk geven/ Ik kan hem zoo doen vermenigvuldigen/ en zijn zaad maken als de sterren des hemels/ en als het zand dat aan den oever der zee is. En als dan uw zaad verdrukt zal worden vier honderd jaar/ dan zal mijne hand ook niet verkort zijn om het te verlossen/ dewijl ik alle menschen onder mijn geweld hebbe; Ik kan ze de handen openbreken/ zoodat zij die zullen moeten loslaten. Moet uw zaad in Kanaän komen/ en wonen daar nu de Kanaänieten, de Pherisieten en andere volkeren/ ja de kinderen Enaks, wonen/ Ik ben God de Almagtige, Ik kan het al verwoesten en verdoen/ en zoo eene plaatse voor uw zaad maken. Daar zijn geene palen aan mijne kracht. Ik weet, zeide Job, dat Gij alles vermoogt Op de magt van God gaan zijne kinderen door de allerdonkerste wegen heen. De drie jongelingen zeiden: Die God dien wij eeren, is magtig ons te verlossen. Zij zeggen met Nehemia, de goede hand Gods/ des Gods van den hemel/ zal het ons doen gelukken. Zoo sterkte de Heere dezen zijnen liefhebber. Hij zeide: man/ maakt er staat op/ dat Ik kan doen boven dat gij bidden of denken kunt; hoop dan toch op hope tegen hope.

Ten tweede. Ik ben niet alleen God de Almagtige, maar Ik ben ook de Algenoegzame, ik ben genoegzaam voor Mijzelven/ en ook genoegzaam om u tot een God te zijn/ en om u eeuwig gelukkig te maken. Tot mijn geluk kan nooit eenig schepsel/ engel of menschе/ iets toedoen; hij kan er ook niet afdoen. Dat Ik u verschijne/ is enkel vriendschap. Ik word van geen menschen-handen gedient als iets behoevende/ Ik geve niemand genade omdat Ik het moet doen/ Ik behoeve die niemand te geven; als Ik het doe/ zoo is het uit den overvloed van mijne goedheid. Ik ben genoegzaam voor Mijzelven niet alleen/ ook niet alleen voor de engelen die in den hemel zijn met hare duizendmaal duizenden/ de duizenden verdubbeld/ om alle die geesten te ver-

vullen en te verkwikken. Ik ben niet alleen een Vader van de engelen; maar Ik ben ook de groote God van alle mijne schepselen. Den hemel en de aarde die hange Ik als aan een niet/ die draage Ik door het woord mijner kracht. Ik ben genoegzaam om het altemaal staande te houden. Als iemand de tegenpartije van mijn volk/ Ik ben genoegzaam om hem te verwoesten of tegen te staan/ en te zeggen/ tot hier toe zult gij komen/ en niet verder. Zoo iemand u ongelijk doet/ of zoo gij in ongelegenheid raakt/ komt tot Mij/ Ik zal u alles geven wat gij tot uwe zaligheid en tot de godzaligheid noodig hebt. Ik ben eene volle Fontein/ een zee van algenoegzaamheid/ daar gij u in verliezen kunt. Wilt gij Mij tot uw God hebben/ en mijn bondgenoot wezen/ gij kunt nooit in zulken ongelegenheid komen/ of Ik kan en zal u redden/ zoodat gij zult moeten zeggen/ het is genoeg/ Heere; mij lust niets meer neffens U in den hemel en op de aarde; als ik U hebbe/ dan hebbe ik genoeg.

III. Nu komt de Heere/ en die zegt: man/ het is niet genoeg/ dat Ik u toone wat Ik wezen wil voor mijn volk; daar zal elk wel zin in hebben/ dat Ik zijn God ben; maar wilt gij Mij tot uw God hebben/ daar is dan eene dubbelde leese die gij te betrachten hebt. Wat eischte de Heere? Wandelt voor mijn aangezigte, en zijt opregt. Daar hebt gij (1) Gods aangezigte. (2) Daar wil God dat Abraham en zijn zaad voor wandelen zal/ en opregt zijn.

A. Hier hebben wij het aangezigte Gods. Het is of gij den Heere hier hoort zeggen: man wat legt gij zoo op uw aangezigte? Ziet eens op/ zie Mij eens aan/ Ik zie u wel aan. Ik hebbe ook een aangezigte; beklijk mij eens met aandacht, Joh. VIII: 56, zeide de Heere: Abraham uwe Vader heeft met verheuginge verlangt om mijnen dag te zien, en hij heeft hem gezien en is verblijd geweest; dat misschien hierop ziet. Het aangezigte Gods beduidt zijne tegenwoordigheid, de blijken van Gods gunste of ongunste. Als God dan van zijn aangezigte spreekt/ zoo spreekt Hij van de blijken van zijne gunste en ongunste. Als Hij van zijne gunste spreekt/ dan zegt Hij: zoude mijn aangezigte moeten medegaan, om u gerust te stellen? Exod. XXXIII: 14. En in dien zegenwensch/ Num. VI: 26, De Heere verheffe zijn aangezigte over u. Zoo ook Ps. IV: 7, Verheft gij over ons het licht uwes aanschijns, ô HEERE! Gelijk een menschje in zijn aangezigte met zijne oogen zijn genoegen of ongenoegen toont/ en laat blijken; zoo komt God/ die wil door zijn aangezigte zijn genoegen of ongenoegen verstaan hebben. Dit aangezigte Gods is ook in den Heere Jezus te vinden. Jes. LXIII: 9, wordt Hij genoemd de engel van Gods aangezigte; en Hebr. I: 3, het afschijnsel van Gods heerlijkheid, en het uitgedrukte Beeld zijner zelfstandigheid.

B. Nu komt die HEERE, die Abraham zoo verscheen/ en zeide: ben

Ik

Ik het aangezigte Gods/ overaltegenwoordig en bij u/ wandel dan voor mijn aangezigte. Hier zult gij vinden (1) een wandel. (2) Voor des Heeren aangezigte. (3) En dat opregt.

A. Gij kunt niet begrijpen dat twee te zamen wandelen/ of daar worden eenige zaken toe vereischt.

Eerst. Daar moet kennisse van elkander wezen/ alzoo is het hier ook; daar is kenisse tusschen den Heere en zijn volk. De Heere kent hen door zijne alwetendheid, en door de verkiezinge, 2 Tim. II: 19, De Heere kent degenen die de zijnen zijn. Hij kent ze door de roepinge; die Herder kent zijne schapen/ Joh. X: 14, Ik kenne de mijne, en worde van de mijne gekend. Zij hebben ook kennisse aan den Heere/ zij kunnen zeggen: gelijk er staat/ Hos. VIII: 2, Mijn God, wij Israël kennen U. Zij zoeken door zijne kennisse geregtvaardigd te worden/ Jes. LIII: 11. Zij weten dat daarin het eeuwige leven is/ in God te kennen. Zij weten wie God is/ en wat God is/ en worden wil door een arm verloren zondaar in Christus.

Ten tweede. Dat twee te zamen wandelen kunt gij weêr niet begrijpen/ of gij moet er bij begrijpen/ dat er vereeniginge des harten moet zijn. Wat menschen wandelen er te zamen daar twist is? Hoe zullen twee te zamen wandelen daar twist is? Als nu God en de menschе te zamen wandelen/ zoo geeft het te kennen/ dat er een wederzijdsche vrede is tusschen den Heere en den menschе. De Heere had geene grimmigheid tegen zijnen bondgenoot/ en zijn bondgenoot hadde de sterkste Gods aangegrepen/ en vrede/ ja vrede met Hem gemaakt. God was in Christus niet alleen de wereld/ maar ook Abraham met zichzelven verzoenende; zoo zegt Jacobus, kap. II: 23, Abraham is een vriend Gods genaamd geweest.

Ten derde. Gij kunt het niet begrijpen/ of gij moet denken/ als twee te zamen wandelen/ dat zij malkanderen vermaak aandoen. Zoo is het hier ook: God heeft lust in zijne kinderen/ zijn behagen is in der menschen kinderen/ Luc. II: 14. Hij heeft lust in hen/ en zij hebben lust in den Heere/ zij zeggen: neffens U lust mij niets in hemel noch op aarde.

Dat is nu hetgene het wandelen onderstelt. Eerst. Die te zamen wandelen/ moeten kennisse van elkander hebben. Ten tweede. Daar moet vrede tusschen beide zijn. Ten derde. Zij hebben lust in malkanders gezelschap. Nu moeten wij den wandel zelve zien/ en waarom ons verkeer met God bij een wandel vergeleken wordt? Waarom wordt de ommegang van Gods volk met God bij een wandel vergeleken? Daarom:

Eerst. Een wandelaar kiest zijnen weg. Zoo ook het volk van God; zij kiezen den weg die naar God/ naar den hemel leidt/ dien engen weg Matth. VII, dien weg/ die den verstandigen naar boven leidt/ Prov. IV.

Zij zeggen met Jozua, andere mogen dienen dien zij willen/ maar dat zal mijn weg wezen: Ik en mijn huis, wij zullen den Heere dienen, Joz. XXIV: 15. Zij kiezen den weg des geloofs/ der liefde/ der heiligmakinge/ om daarop voor God te wandelen.

Ten tweede. Een wandelaar stelt zijne voeten op den weg dien hij verkoren heeft; ô hij komt op dien weg. Zoo is het met een mensch die wandelen wil voor Gods aangezigte; hij komt op dien weg die hij verkoren heeft; wanneer? Als hij overtuigd en bekeerd wordt/ en tot het geloove gekomen is; dan als hij afkomt van den weg der zonde: De godlooze verlate zijnen weg, en hij bekeere zich tot den Heere, Jes. LV: 7. Daar staat hij dan den weg naar den hemel in/ met dat God hem overtuigd en in het harte gegrepen heeft.

Ten derde. Een wandelaar is niet haastig; hij geeft acht op zijne voeten. Zoo zeide Hiskia: Ik zal al zoetkens voortgaan alle mijne jaren, Jes. XXXVIII: 15. Zij gaan van kracht tot kracht, Ps. LXXXIV: 8. Zij voegen de eene deugd bij de andere/ 2 Petr. I: 5, 6. Zij gaan gestadig en stille voort.

Ten vierde. Een wandelaar heeft zijne ontmoetingen op den weg; ô Gods kinderen ook; zij hebben blijde en droevige ontmoetingen. Zoo haast zijn zij niet op dien weg/ of daar zijn steenen des aanstoots; zij worden dikwijls gestremd; maar zij gaan evenwel stille voort. Zij zijn ook wel tot hinken gereed. Zij hebben hunne vrolijke en smartelijke ontmoetingen. ô De eene verzacht ze eens/ de andere prijst ze eens/ de eene doet hen eens goed/ de andere eens kwaad.

Ten vijfde. Een wandelaar die verzorgt zich van eenen staf. Zoo ook Gods kinderen: zij hebben den staf des geloofs. ô Het geloove is hun ooge daar zij altemets eens mede naar het land zien; het is hunne hand daar zij de beloften Gods mede aangrijpen; het is ook hun voet daar zij mede wandelen naar den hemel; het is ook hun staf daar zij op leunen/ en met welke zij alle de vijanden afkeeren.

Ten zesde. Als iemand wandelt/ het is een teeken dat hij nog niet t' huis is. Alzoo is het met een kind Gods ook; hij is nog niet t' huis. Zijn gemoed zucht altemets eens om met die woonstede/ die uit den hemel is/ overkleed te worden.

Ten zevende. Eindelijk komt een wandelaar/ t' huis/ en hij zet zijnen reisstaf daar neêr. Een kind Gods ook/ gaande door alle de moeijelijke ontmoetingen; zij worden wel eens moede; zij zuchten eens om t' huis te komen; en aan het einde zijnde/ zetten zij aan de deure van den hemel den reisstaf voor eeuwig neêr.

B. Gij zult nu in uw harte denken/ wat is het nu voor Gods aangezigte te wandelen? Het is eveneens gelijk als een vader/ die tegen zijne kinderen zegt/ gaat een weinigje vooruit/ en voor mijne oogen/

op-

opdat ik op uw gedrag lette. Zoo komt God ook/ en die zegt: wandelt voor mijn aangezigte. Wat begrijpt dat?

Eerst. Zoo alles te doen als in des Heeren tegenwoordigheid; niet alleen zoo maar te zeggen: ik weet dat God overaltegenwoordig is; dat weten de goddeloozen ook wel. Ach neen! maar zoo een zegt: waar ik ben/ is God bij mij; in mijne gezelschappen/ in mijne eenzaamheid/ in mijn huis. Waar ik ben/ Hij let zoo naauwe op/ Hij onderzoekt/ hoe ik het make met mijne ooren/ en met mijne oogen/ met alle de leden van mijn ligchaam/ en alle de krachten van mijne ziele; wat ik doe/ hoe ik het doe/ mijne eindens en mijne oogmerken. Dat is voor Gods aangezigte te wandelen/ zoo als in zijne tegenwoordigheid te zijn; zoo te kunnen zeggen: ach/ ik hebbe den Heere geduriglijk voor mij; waar ik ben/ zijn ooge is op mij.

Ten tweede. Dat niet alleen/ maar zoo een is met zulken ontzag voor God aangedaan; komt de duivel/ de wereld en het harte/ en zeggen die/ doet de zonde; wat hoeft gij zoo stipt te leven? Wat hoeft gij op alles zoo te letten? Ach! zegt hij/ ik hebbe zulk een ontzag voor Gods aangezigte/ ik vreeze Hem te mishagen! Zij leven niet gelijk de wereld en hun verdorven vleesch het gaarne hadden; maar gelijk zij het gaarne eens voor God verantwoorden zouden. Zij zoeken zoo alles te doen/ als in de tegenwoordigheid van God. Zoo een zegt: Heere/ laat ik U niet mishagen. Zij zouden elk wel toeroepen: Ontziet u voor Hem, gij zaad Israëls. Zoo was Job, ik konde wel een menigte verdrukt hebben/ zeide hij; maar ik vermogt het niet van wege Gods hoogheid. Jozeph zeide: Zoude ik zulken grooten kwaad doen, en zoo zondigen tegen God.

Ten derde. Dat is voor Gods aangezigte te wandelen, van zijn gebod/ van zijn woord en van de invloeden zijnes Geestes zoo af te hangen; zoo al gedurig te zeggen: wat wilt Gij dat ik doen zal? bij duizend gelegenheden te zeggen/ ik hebbe geene wille als uwen wille; en ik hange in alles van uwen invloed af. Ik moet gedurig zeggen: in mij is geene kracht tegen deze groote menigte/ in mijn vleesch woont geen goed; als ik het goede wil/ zoo ligt het kwade mij bij; wie is tot deze dingen bekwaam! Heere/ maakt Gij mij bekwaam om U te dienen.

Ten vierde. De zoodanigen doen noch ondernemen niets/ of zij kennen God in alle hunne wegen; en zij zeggen/ dat/ of dat/ of dat zoude ik doen/ Heere/ ik komc om er U kennisse af te geven/ en te verzoeken/ wat dat Gij mij raden zoudt; en als zij den raad Gods vernomen hebben/ dan zeggen zij: nu wentele ik mijnen weg op den Heere; nu ben ik geenes dings bezorgd/ nu zal het God voor mij voleinden.

C. Nu komt de Heere/ en Hij voegt er bij/ en zijt opregt. Wat is dat opregt te wezen? Wanneer wandelt een mensche in opregtigheid voor Gods aangezigte?

Eerst.

Eerst. Als hij in alles wat hij doet kan zeggen/ ik bede het met mijn harte. Wat kan het baten met de lippen tot God te naderen/ en Hem te verëeren met den monde/ als het harte daar niet bij is? Matth XV: 8. Wat zijn tranen/ gebeden/ wat is predikken en hooren/ en wat is ten Avondmaal gaan/ als het zonder hart geschiedt? al was het dat ik allerlei liefdebetuigingen dede/ zonder hart/ zoo was het niets.

Ten tweede. Het is dit/ dat men van buiten gelijkt/ gelijk het van binnen met ons staat; dat gedaante en hart een zoet accoord slaan; dat men niet anders van buiten vertoont als men van binnen bezit; zich te laten zien gelijk als wij van binnen zijn/ hetzij dat het er wel of dat het er kwalijk gesteld is. Hanna de moeder van Samuël, als zij niet verhoord was/ zij was droevig; men zag het. Als zij daarna verhoord was/ haar aangezigte was haar zoodanig niet meer. Als het van binnen en van buiten zoo overeenkomt/ dat is opregt te zijn.

Ten derde. Hij is dit/ dat men in het openbaar en in het verborgene dezelfde is/ binnen en buiten 's huis/ bij menschen en alleen; voor God en voor menschen al hetzelfde te zijn; gelijk Jozeph in zijns Vaders huis broom was/ zoo was hij het ook in Egypte. Zoude ik zulken kwaad doen, zeide hij/ en zondigen tegen God! Daniël was een gewenscht man al was hij aan het hof te Babel; die goede vijgen die waren in Babel zoo wel goed als in 't land Kanaän. Zij houden vast aan hunne opregtigheid.

Ten vierde. In hetgene zij doen zijn zij volstandig; zij doen het niet ongestadig; neen/ een opregt man is een gestadig man; zij zijn standvastig en onbeweeglijk, altijd overvloedig zijnde in het werk des Heeren; 1 Cor. XV: 58.

Ten vijfde. Voor het laatste/ zij begeeren dikwijls met een volkomen harte voor den Heere te wandelen; zij willen niet parten en deelen/ dat zij wat bij God/ en wat bij de wereld zouden verkeeren. Zij zeggen niet/ ik zal elk een beetje tevreden stellen; maar zij zoeken te leven/ gelijk er Luc. I: 6 staat van Zacharias en Elizabeth; zij waren beide regtveerdig voor God, wandelende in alle de geboden en regten des Heeren onberispelijk.

IV. Dat is nu de eisch van God den HEERE, die hier aan Abraham verschijnt als hij negen en negentig jaren oud was. Wilt gij nu mij binden als de Almagtige/ en als de Algenoegzame/ wil de Heere zeggen/ dan moet gij dien eisch volbrengen: Wandelt voor mijn aangezigte en zijt opregt. Wilt gij mijn bondgenoot wezen/ doet dan gelijk er van Henoch staat: Henoch wandelde met God; en als er van Noach staat: Noach wandelde met God. Zij wandelden met God/ en zij vonden genade in de oogen Gods. God ontslaat niemand van dezen eisch/ of het in het begin/ of dat het op het einde van de wereld is/ dat eischt

God

God van ons allen. Hij belooft aan niemand anders te wezen de HEERE God de Almagtige en Algenoegzame. Ja/ niet een bondgenoot heeft te zeggen/ dat het te vergeefs is God te dienen/ als hij den algenoegzamen God dient. Die algenoegzame God heeft wel wat voor zijnen bondeling over. Zoude Ik uw God zijn/ zegt God/ en zoudt gij niet voor Mij leven! Zoudt gij de zonde doen tegen het licht van uw gemoed? tegen uwe beloften? tegen uwe keuze? Zoude Ik uw God zijn/ en zoudt gij uw harte in de zonde ophalen? Zoudt gij voor Mij niet leven? Zoude Ik uw God zijn/ de Algenoegzame/ uw almagtige Helper/ en zoudt gij Mij niet kennen in alle uwe wegen/ en van mijn gebod en inbloed niet afhangen/ om u in alles bekwaam te maken? Zoudt gij niet alles opzetten voor Mij?

Daar hebt gij onze vier stukken. Wij zijn geen negen en negentig jaar; wij hebben die uitwendige verschijninge niet te wachten; maar of wij oud of jong zijn/ zoo God ons verscheen/ zoo Hij tot mij of tot u spraak/ wat zoude Hij spreken? Als wij dezen ochtend aan des Heeren tafel zaten/ zoo God ons bij onzen name genoemd hadde/ wat zoude Hij tot ons gesproken hebben? Het zoude geweest zijn: Wandelt voor mijn aangezigte, en zijt opregt. Zoude de Heere wel iets anders geëischt hebben? En als Hij dat geëischt hadde/ zouden wij niet moeten gezegd hebben/ naar uwen Woorde/ Heere/ past het ons te doen; het betaamt ons zoo te leven! Maar/ ach arme zondaar/ als gij regt uitspreken moest/ zoudt gij niet moeten zeggen/ ik kenne het niet/ wat het is/ voor Gods aangezigte te wandelen, en ik hebbe er mijzelven mijn leven niet aan gelegen laten liggen om het te kennen; ik hebbe het ook nog niet gedaan/ terwijl er van gepredikt is? Ach! hoe velen wandelen naar de eeuwe dezer wereld/ naar de gelijkenisse van deze wereld! dat is als in hunnen mond bestorven/ het is de maniere zoo. Als gij hun vraagt/ waarom leeft gij zoo? Het is de maniere zoo/ zeggen zij. Zij wandelen onreuchtig/ onkuisch/ naar hun vleesch/ naar hunne lusten; zij willen wandelen naar hun genoegen/ gelijk zij het verstaan. Lieve menschen! wat zal het worden? Zullen wij wandelen naar de gedachten van ons vleesch? naar de maniere van de wereld/ en niet voor Gods aangezigte? Is dat naar het Avondmaal geleefd? naar den eed/ dien gij voor God gedaan hebt? Is dat de vergelding/ die gij aan God doet/ voor al hetgene dat gij genoten hebt gedurende het ganssche jaar/ dat nu zoo na aan het einde is/ dat gij naar uwen lust en naar uwe gedachten wilt leven? Mensch! die naar de helle gaat/ in eeuwigheid zult gij het niet goed pleiten/dat God zoo wel aan u gedaan heeft/ en dat gij zijn vijand gebleven zijt. Weet gij wel/ dat God almagtig is om u in een oogenblik te verwoesten? gij kunt geene kaarse zoo gemakkelijk uitblazen/ als God u kan verwoesten.

Wat een Algenoegzame iſ God om u eeuwige ſmaʒte aan te doen; alzoo algenoegzaam alſ Hij iſ om alle de engelen en alle zijne kinderen eeuwig te verkwikken en te verblijden. Wat iſ uw leven en wandel dan/ alſ gij niet voor Gods aangezigte wandelt? Immeʒs iſ uw wandel dan alſ in een beeld. Nog weinige ſtappen/ en uwe wandelinge iſ ten einde. Weet gij wel/ dat gij dan aan een ſchʒikkelijken uitſlag zult komen? Waar zult gij in het korte komen? Niet alleen in de groeve der verteringe, dat huis der t'zamenkomste aller levendigen; maar in de helle, in dien put des afgronds! Zegt gij/ ik wandel immeʒs voor Gods aangezigte. Maar bedʒiegt gij u niet? Ik geloove/ alſ gij uw harte op uwe wegen zet/ dat gij wel zult moeten zeggen: ach Heere! ik leve zoo niet! En of gij al inbeeldingen hebt/ hebt gij er wel gʒond of reden toe? Goddeloozen/ gij maakt de bʒomen voor geveinsden uit; maar gijlieden zijt opregt/ denkt gij. Ja/ gij zijt opregt zondig; gij dient opregt den duivel en de wereld; en al wat gij omtʒent God doet iſ geveinsdheid. Neemt er de uiterlijke gedaante en het ſatzoen eens van weg/ dan iſ het al weg. Willen ik en gij weten/ of wij voor Gods aangezigte wandelen in opregtigheid? Kʒt/ met een woord/ zullen wij het u zeggen.

Eerst. Gij zult zulken uitermate gʒoote compaſſie hebben met zulken/ die zoo niet wandelen/ inzonderheid alſ gij er wat naauwe betʒekkinge op hebt. Ziet gij uw man/ bʒouwe/ of oudeʒs of kindeʒs/ die zoo niet wandelen/ dan iſ het/ Absalom, mijn zone! mijn zone! uw harte zal met zulken ontferminge over hunne arme zielen zijn aangedaan. Ach! zult gij zeggen/ Heere/ mijn man/ mijne bʒouwe/ mijn kind/ mijn bʒoeder/ leeſt voor God niet! Ach! dat Ismaël leven mogte voor uw aangezigte!

Ten tweede. Gij zult dit onderbinden/ dat gij omtʒent elk/ naar de betʒekkinge die gij er op hebt/ zoo zult weʒkzaam wezen; gij zult voor hen zoo ſchʒeijen/ zoo bidden/ hen zoo vermanen/ om hen alſ een buurbʒand uit het buur te rukken. Hoe werken bʒome oudeʒs op hunne kinderen/ hoe werken zij op anderen; zij zeggen/ alſ Paulus, ik wilde dat gij allen waaʒt gelijk alſ ik/ uitgenomen deze banden.

Ten derde. Gij zult op den weg der zonde niet te houden wezen/ door niemand in de wereld/ al lag uwe bʒouwe/ of man/ of oudeʒs/ op hunne knieën voor u/ en dat zij zeiden/ gij zult mijn bʒiend niet wezen zoo gij op den weg der zonde niet blijft/ gij zoudt zeggen/ gij doet mij zulken haʒtzeer/ ik kan er niet op blijven.

Ten vierde. Gij zult dit kennen/ daar zal u niemand van den weg deſ hemelſ doen afkomen; noch duivel/ noch wereld/ noch booʒſpoed/ noch tegenſpoed. Het iſ opzet/ zeggen zij. Met een voornemen deſ haʒten willen zij er op blijven. Zij gaan zoo regt uit regt aan naar den

den hemel/ niemand in heel de wereld zal ze van dien weg afkrijgen.

Ten vijfde. Gij zult dit onderbinden/ dat gij zoo nederig en ootmoedig zult zoeken te leven; wat eischt de Heere/ als dat gij ootmoedig zoudt wandelen met uwen God, Micha VI: 8. Altijd zoeken zij zoo klein te wezen; ach Heere! zeggen zij/ ik ben te geringe dan al deze uwe trouwe en weldadigheid, Gen. XXXII: 10.

Ten zesde. Ach! de zoodanigen zijn zoo treurig/ dat zij van dien zondewandel niet geheel kunnen ontslagen raken; en zij zijn evenwel zoo blijde/ dat zij eenen anderen weg verkoren hebben.

Ten zevende. Zij leggen zich zoo blank voor menschen en voor God; Proeft mij, toetst mij, zeggen zij. Zij hebben zoo een lust tot waarheid in het binnenste/ en zoo een gruwel van alle bedrog en geveinsdheid.

Ten achtste. Wat de wereld hun voor een naspraak geeft; of zij hen verachten en versmaden; zij achten op geen ding; ik ben mijzelven/ zeggen zij/ geenes dings bewust. Al is het dat zij nog uitwonen van den Heere/ zij zoeken Hem maar welbehagelijk te wezen.

Ten negende. Zoo gij een van de opregten zijt/ 't schepsel zal u zoo weinig waardig wezen; God moet alle uwe achtinge hebben. Als God en het schepsel in eene weegschaal leiden; wat weegt er het meeste? Zegt gij/ liever alle schepsels varen laten/ als God?

Ten tiende. Ach! gij zult u zoo veel aan zijne gunste gelegen laten liggen/ en van niemands gunste zoo veel werk maken als van Gods gunste. Gij zult het zonder God niet kunnen harden; gij zult niet verre van God kunnen leven; het zal u zulken bittere tale zijn/ te moeten zeggen: Ik zocht Hem, maar ik en vond Hem niet; en het zal u zoo zoet zijn/ te kunnen zeggen: Toen ik een weinig van Hem weggegaan was, vond ik Hem.

Ach zondaar! het is met u zoo niet/ gelijk met de opregten! Hebt gij zulken ontferminge met die u aangaan? werkt gij zoo op anderen? kan niemand u op den weg der zonde houden? kan u niemand van den weg des hemels afkrijgen? zijt gij zoo nederig? zijt gij zoo treurig/ omdat gij zoo zondig zijt? legt gij u zoo ter bevroevinge open voor God en menschen? geeft gij om geen naspraak of verachtinge? is het schepsel u zoo weinig waardig/ in vergelijkinge met God? laat gij u aan Gods gunste zoo veel gelegen liggen? Ach zondaar! die dat nog niet en kent/ hoe ongelukkig zijt gij! Gij zijt een gruwel in Gods ooge! God haat u! Hij zal u/ die voor zijn aangezigte niet in opregtigheid hebt willen wandelen/ voor eeuwig van zijn aangezigte verstooten/ en uw deel stellen bij de geveinsden in dien poel/ die van vuur en sulpher brandt. Ach! mogt gij u nog in tijds nederleggen voor den Heere Jezus/ die almagtig en algenoegzaam is om u van den weg des verderfs af te brengen/ en om u te geleiden op den weg der geregtigheid. Hij

han geben dat uw wezk in dez waarheid zij. Zeg dan tot Hem/ gelijk David dede: Schep mij een rein harte, o God! en vernieuw in het binnenste van mij eenen vasten geest; en bidt dat Hij aan u bezbulle die belofte/ Ezech. XXXVI: 27, En Ik zal u een nieuw harte geven; en Ik zal mijnen Geest geven in 't binnenste van u; en Ik zal maken dat gij in mijne inzettingen zult wandelen.

Kinderen Gods/ gij waart mede gelijk de reste; Wie heeft 't u gedaan als God? Hoe heeft Hij u getoond dat Hij de Almagtige en de Algenoegzame is! Heeft u wel iets ontbzoken? Heeft Hij niet gedaan boven dat gij zoudt durven bidden of denken? Is God niet onuitputtelijk in algenoegzaamheid/ in magt/ in wijsheid/ in getrouwigheid/ in ontferminge? Laat ik u nog eens bzagen/ gaat gij met God wandelen/ met een indruk van zijne oberaltegenwoordigheid? Hangt gij van zijn gebod en inbloed steeds af? Kent gij Hem in alle uwe wegen? zijt gij niet gebeinsd maar opregt? Ach! zult gij zeggen/ ik weet niet beter als ja; bij deze dingen lebe ik/ en in alle deze is het leben mijnes geestes; maar het is nog zoo gebrekkig! Wel/ God ziet naar de volbaardigheid des gemoeds. Troost u met dezen tekst; God zal u ook nog wel eens verschijnen. En als u wat ontmoet/ spreekt Hem eens aan; braagt Hem raad; Hij zal u wel eens aanmoedigen; Hij zal u misschien wel verschijnen als gij gaat sterben; gij zult ligt geen negen en negentig jaren leben. Dan zal Hij u nog eens bezschijnen ten laatsten dage op de wolken/ en zeggen/ hebt gij voor mijn aangezigte gewandeld in opregtigheid; nu zal Ik u eeuwig bezkwikken.

AMEN.

ZES EN DERTIGSTE
PREDIKATIE,

OVER

PSALM CXIX: 120.

Het hair mijnes vleesches is te berge gerezen van verschrikkinge voor U, en ik hebbe gevreesd voor uwe oordeelen.

OP EEN' BIDDAG.

Wij lezen/ Jes. XXVI: 10, Wordt den godloozen genade bewezen, hij en leert evenwel geen geregtigheid, hij drijft onregt in gansch rigtigen lande, en hij ziet de hoogheid des HEEREN niet aan. Jemand kan zoo overwonnen ziek naar het ligchaam zijn/ dat hij geene spijze lust/ en dat hem de geneesmiddelen geen nut doen. Zoo kan een goddeloozе wel alle zegen genieten/ en dat zij hem geen nut doen. Als nu Jeschurun vet werd, zoo sloeg hij achteruit, Deut. XXXII: 15. Hoort gij hemelen, en neemt ter ooren, gij aarde, zegt de Heere/ Ik hebbe kinderen groot gemaakt en verhoogd, maar zij hebben tegen Mij overtreden, Jes. I: 2. De Heere moet klagen: wat zal Ik meer aan mijnen wijngaard doen/ dat Ik aan hem niet gedaan en hebbe? Ik wachtte dat hij goede druiven zoude voortgebragt hebben/ maar hij heeft stinkende druiven voortgebragt/ Jes. V: 4. Het is uitermate slecht/ als men onder de zegeningen Gods goddeloos wordt. Evenwel zoo staat er/ Pred. VIII: 11, Omdat niet haastelijk het oordeel over de booze daad geschiedt, daarom is het harte van de kinderen der menschen in hen vol om kwaad te doen. Wanneer een volk het zware pak van weelde niet dragen kan/ zoo verandert Gods hand/ en Hij begint/ in plaatse van zegeningen/ oordeelen te geven; en Hij beproeft het op eene andere wijze. Wil een kind onder de kuffingen van een vader niet gehoorzaam zijn/ dan neemt hij de roede. Zoo doet onze God ook: Hij kan de zonde niet zien zonder bezoekinge te doen. Ziet Hij die in den hemel onder de engelen/ Hij werpt ze er uit. Ziet Hij de zonde op de aarde in den volmaakten mensch Adam, Hij werpt hem en zijne nakomelingen uit het paradijs. Ziet Hij ze op de aarde/ Hij doet zijnen toorn van den hemel openbaar worden

Jes. XXVI: 9, ſtaat: Als uwe gerigten op aarde zijn, zoo leeren de inwoners der wereld geregtigheid. Hetgeen diſkwijls de zegeningen niet doen kunnen/ dat doen de ſlagen. De zegeningen zijn diſkwijls middelen tot het verderf/ en de ſlagen zijn diſkwijls middelen tot verbeteringe. Pharao, als hij de oordeelen zag in Egypte/ en als zijne knechten zeiden: Ziet gij nog niet dat uw land verdorven is? begon klein te worden. Die goddelooze Acbab, als God hem door den Profheet liet zeggen/ dat de honden zijn bloed zouden lekken/ daar komt de koning in een zak/ en het hoofd hangt hem als eene bieze. Als Jona van het gerigte binnen Ninivé predikte/ het komt den koning ter oore; de koning en al het volk gaan in een zak: hij zeide/ laat menſch of beeſt noch eten noch drinken gegeven worden. Waarom? wel/ God mogte zich wenden/ en berouw hebben over het kwaad. Het is meer gezien/ als er gerigten op aarde waren/ dat de inwoners dan geregtigheid leerden. Dat is als in de nature ingedrukt. De ſchiplieden van Jona op zee waren niet zorgeloos; die te voren ligt van geen bidden wiſten/ riepen nu tot God. Zoo ging het met de kinderen Israëls, Ps. LXXVIII: 34, Als Hij ze doodde, zoo vraagden zij na Hem; en keerden weder, en zochten God vroeg. Het miſt ook wel: het gebeurt wel dat de ſlagen tot geen beterſchap zijn. Jes, VIII: 21 leeſt men van zulke goddeloozen/ die als zij gedrukt wierden/ gingen vloeken op God en op hunnen koning. Zij leggen de ſchuld wel op anderen/ Ezech. XVIII: 2, De vaders hebben onrijpe druiven gegeten, en de tanden der kinderen zijn stomp geworden. Of zij beſchuldigen God van onregt/ Ezech. XXXIII: 17, De weg des Heeren is niet regt. Maar daar is altijd een volk daar de zegeningen goed aan doen/ en de ſlagen ook; zij ſmelten onder de zegeningen. Jacob zeide/ Gen. XXXII: 10, Ik ben veel te geringe dan alle deze uwe trouwe en weldadigheden. En de ſlagen doen hun ook goed; zij ſtaan ze met verwonderinge aan te kijken. Men zoude er van zeggen/ het is zulken onnoozel volk; zij ſtaan daar onder het volk/ zij zuchten eens/ zij bidden eens/ zij gedragen zich onder de oordeelen zoo ſtichtelijk/ zij zien Gods hoogheid aan/ en zij zeggen: De hairen mijnes vleesches zijn te berge gerezen van verſchrikkinge voor U, ende ik hebbe gevreesd voor Uwe oordeelen. Geliefden/ gij en ik zijn geene vreemdelingen van hetgene geſchied is van den 1 September tot den 25 en 26 December dezes jaars; wat verſchrikkelijke ſtormwinden hebben wij gehoord! In wat gevaar zijn wij geweeſt om in de zee begraven te worden. Ach! wij dachten tegenwoordig malkanderen op te weſken om voor God te beven. Gij kunt zien/ dat er onze tekst aanleiding toe geeft. Wij zullen zoeken in het verklaren en toepaſſen van deze woorden eenvoudig en opregt voor den Heere te zijn/ en getrouw omtrent ulieden te handelen. In dit deels/ dat wij u voorgelezen hebben/ hebt gij:

I. Een

I. Een vroom man.
II. De gedaante/ onder welke dat hij God verbeeldt als een Rigter.
III. Hij staat als voor het schavot en ziet de executie.
IV. Zijne gemoedsgestalte; die weeke gestalte is altijd goed/ en de harde is altijd kwaad.

I. Wat het eerste aangaat/ wel hier is eene vrome ziele; een godvruchtig koning. Wel/ hoe schoon is het! Zoo een groot man/ die een rigter op aarde was/ die ligt hier op zijne knieën neder voor Hem/ die de Rigter van hemel en aarde is! Het was een regte worstelaar; het was een man/ die vele genade en vele zonde hadde; het was een man/ die bij alle zijne verdorvenheden een zeer heerlijk gedrag hadde; hij kende ze/ hij beleed ze/ hij was zeer ootmoedig; zijne vrouwe hadde die genade niet/ die belachte hem: Is dat u koninklijk aangesteld? zegt zij; hoe zijt gij nu verheerlijkt/ nu gij u zoo geringe voor al het volk hebt gedragen! Hij zeide/ ik zal mij nog al geringer aanstellen/ en met dat volk/ daar gij zoo verachtelijk en zoo smadelijk van spreekt/ zal ik verheerlijkt worden.

II. Deze man ligt hier voor den Heere neder; en hij moet Hem ergens onder vertegenwoordigen; hij doet het als een Rigter. Somtijds doet hij het onder liefelijke presenten: dan als een Vader, en in zijne groote goedertierenheid: dan als zijn Herder, Borge, Schild, Rotssteen, enz. Hier is het als een Rigter. Hoe dikwijls komt God voor als een Rigter: en Hij is alzoo noodig/ zoodanig te beschouwen als in zijne liefelijke eigenschappen. Paulus telt onder de fondamentele artikelen ook op het oordeel. Enoch, de zevende van Adam, stond ook al in dat gerigte: De Heere is gekomen met zijne veel duizend heiligen, om gerigte te houden tegen allen, Jud. vs. 14, 15. Noach, een prediker der gerechtigheid/ heeft er in de eerste wereld al af gepredikt/ 2 Petr. II: 5. Job zeide: Ik zal mijnen Rigter om genade bidden, Job IX: 15. Abraham zeide: Zoude de Rigter der gansche aarde geen regt doen? Gen. XVIII: 25. Alle de Propheten en regtvaardigen hebben van dezen Rigter gesproken. Waarom wordt God een Rigter genoemd? Wij antwoorden/ al wat een Rigter bezitten moet/ dat wordt in God gevonden.

1. Een rigter is een wetgever: onze God is de eenige Wetgever, die behouden en verderven kan; daar is geen schepsel zonder wet.

2. Een rigter heeft eene vierschare; onze God heeft eene vierschare in elks conscientie; zoo heeft elk in zichzelven eene vierschaar daar deze Rigter in komt/ Rom. II: 14, 15.

3. Een rigter doet den misdadige het proces aan; God in den hemel doet het den zondaar ook aan/ Mich. VI: 2, Hij zal zich met Israël in regt begeven; en daar gaat deze Rigter dan al oplaten wat Hij gedaan heeft; en als Hij dat gezegd heeft/ zoo zegt hij/ nu is het uwe beurte;

hoe

hoe hebt gij gedaan in dien tijd en in die plaatsen? en de Rigter ſtelt hem onbeſchaamt zijn bedrijf voor oogen/ Ps. L: 21.

4. Een rigter, als de patient niet in ſtaat is om zijne ſtukken goed te pleiten/ is genoodzaakt om oordeel te vellen; deze Rigter ſpreekt ook vonnis uit tegen grooter en tegen kleiner goddeloozen/ zonder aanzien van perſoon/ van ſtaat/ rang of jaren/ Deut. XXVII: 26, Vervloekt zij die de woorden dezer wet niet zal bevestigen.

5. Een rigter heeft een troon daar hij de ſententie op uitſpreekt; God ook: in den hemel, op de wolken, is zijn troon. Salomo hadde eenen troon, dat er zijns gelijke nooit geweest was; maar deze troon is daarbij niet te vergelijken; de hemel is zijn troon, daar Hij de geſententieerden voor daagt

6. Een rigter heeft een schavot, daar hij den patient op brengt/ ten aanzien van al het volk; deze Rigter heeft ook zijne schavotten, daar Hij een geſententieerd land/ familie/ of bijzonder mensch op brengt: de aarde en de zee/ voor het oog van alle menſchen. Tot Pharao zeide God: Maar waarlijk hebbe Ik u verwekt, opdat Ik mijne kracht aan u betoonde, en opdat men mijnen name vertelle op de gansche aarde, Exod. IX: 16. Hij bragt Pharao voor Israël en voor de ganſche wereld op het tooneel.

7. Deze Rigter heeft zijne executers, en de instrumenten zijner gramschap. De executeurs zijn de goede en de kwade engelen; de instrumenten zijner gramschap zijn vuur, water, pest, honger, en alle die ſchepſels/ die de Rigter gebruikt/ om zijne oordeelen over de geſentieerden uit te voeren; en de aanſchouwers/ die op de ſententie letten/ die zeggen/ wij moeten verſtandig letten op het huis der goddeloozen; immers is er een God die op aarde regt doet.

Daar ziet nu onze godvruchtige man een land/ eene familie/ of een bijzonder mensch/ voor Gods juſtitie ſtaan; hij ſtaat er eens voor ſtille; en ziet hoe God dat land omlaag doet dalen; hoe die familie vermindert; hoe dat mensch te gronden gaat. Deze man die bekijkt den Rigter in zijne rigterlijke eigenſchappen en vonnisſen; hij bekijkt Hem in het breede in zijne verſchrikkelijke eigenſchappen. Wat eigenſchappen ziet hij in dezen Rigter?

Eerst Zijne alomtegenwoordigheid, zoo dat er geene plaats en is/ daar God niet is. De juſtitie kan overal niet bij zijn/ daar het kwaad gedaan werd/ maar God wel/ Jer. XXIII: 23. Vervulle Ik niet den hemel en de aarde? ben Ik niet een God van verre en een God van nabij? Daar is geen land daar God niet tegenwoordig is/ Ps. CXXXIX: 7.

Ten tweede. Deze Rigter heeft door zijne alwetendheid eene naauwe kennisſe van zaken; menig rigter moet het al uit den misdadige halen; maar deze Rigter niet; Hij heeft eene naauwkeurige kennisſe van

za-

zaken: het is al naakt en geopend voor zijne oogen; daar is geen schepsel onzigtbaar voor Hem.

Ten derde. Dan beziet deze man den Rigter in zijne regtvaardigheid; Hij heeft nooit kwaad regt gedaan. De rigters van de aarde kunnen altemets een kwaad regt doen/ maar deze Rigter niet; bij Hem is geene aanneminge des persoons/ noch ontvanginge van geschenken.

Ten vierde. Dan beziet hij God in zijne heiligheid; dat Hij te rein van oogen is om het kwade te aanschouwen; dat de zonden eene scheidinge maken tusschen God en de menschen; dat God een Licht is/ die met de duisternisse geene gemeenschap kan hebben.

Ten vijfde. Deze man beziet den Rigter niet alleen in zijne regtvaardigheid en in zijne heiligheid, maar ook dat Hij een waarachtig Rigter is/ die altijd doet gelijk Hij gesproken heeft; die altijd naar waarheid oordeelt.

Ten zesde. Die een rigter was/ moest een van de oudsten zijn/ als het wél ging; deze Rigter is de oude van dagen, Dan. VII. Hij is de eeuwige God.

Ten zevende. Hij is de almagtige Rigter; Hij kan zichzelven staande houden en bezoedigen; Hij behoeft voor niemand te bezeezen/ Job. XLII: 2, ik weet dat Gij alles vermoogt. Hij doet alles uit dat Hem belieft; als het aan de kracht komt, Hij is sterk.

Ten achtste. Hij is een Rigter, die hooger is als alle de hooge. Jes. LVII: 15. Alle koningen zijn bij God als een druppeltje aan den emmer/ en als een stofje aan de weegschale.

III. Hier komt nu deze man als voor de gerigtsplaatse, en hij was onder de aanziender en kijker. Hij zag allerlei oordeelen, en die erkende hij dat van God kwamen.

A. Wat zijn er al schrikkelijke oordeelen van dezen Rigter gezien in de eerste en tweede wereld! In de eerste wereld zag men hoe dat God de wateren over geheel de aarde deede komen/ en alle de bewoners van dezelve deed smoren. In de tweede wereld, wat executiën zag men daar! Daar zag men het vuur van den hemel komen/ dat Sodom en Gomorra verbrandde; ginder zag men eene vrouwe in een zoutpilaar veranderen; daar zag men tien plagen in Egypte, en de elfde was nog de zwaarste/ namelijk/ de verstoktheid van het hart; ginder opende de aarde haren mond/ daar Corah, Dathan en Abiram met hunne ganschen vergadering in zonk; daar zag men vier of vijf en twintig duizend Israelieten op éénen dag vallen/ Num. XXV: 9. Ginder stak het vleesch nog tusschen hunne tanden/ als God hen strafte; ginder kijken ze in de arke/ en God slagt eene groote slagtinge voor de pestilentie; ginder komt een honger, Amos IV: 1—12, daar was de hemel koper/ en de aarde ijzer- daar komt de rupse en de sprinkhaan/ die het kruid des lands opaten. De oordeelen, die deze koning in zijn tijd gezien hadde/ waren groot en zwaar.

Eerst. Daar komt een profheet van God tot hem gezonden met drie zware plagen; kiest u één uit die/ zeide hij/ en ziet wat antwoord ik dien geven zal/ die mij gezonden heeft: zeven jaar honger/ of drie maanden door het zwaard van uwe vijanden geslagen te worden/ of drie dagen pestilentie? en hier is niet te blieven/ gij moet kiezen. Als het wezen moet/ zeide hij/ laat ik dan in de handen van God vallen/ want zijne barmhartigheden zijn vele. Daar komt het/ en eer de derde dag komt/ waren er al zeventig duizend gebleven. En als hij het kwaad ziet/ en den slaanden engel/ zoo valt hij in/ en zegt: ik hebbe gezondigd/ maar wat hebben deze schapen gedaan? Sla mij/ Heere! En daar stuit God het kwaad/ op zoo een demoedig biddens verzoek/ wiens haren van zijn vleesch te berge gerezen waren.

Ten tweede. Wat zag hij al grauwzame nederlagen in zijnen tijd! 2 Sam I, daar zag hij de helden verslagen liggen op het gebergte van Gilboa, den koning Saul en zijne zone Jonathan; Verkondigt het niet te Gath, zeide hij/ boodschapt het niet op de straten van Eskalon, opdat de vijanden zich niet verblijden.

Ten derde. Hij zag in zijnen tijd een driejarigen honger/ 2 Sam. XXI: 1, om Saul en des bloedhuizes wille te Gibea. Hij zeide tegen hen/ waarmede zal ik u genoegen geven? wilt gij geld hebben? of vervorderd worden? eischt het maar. Neen/ zeggen zij/ het is ons daarom niet te doen; maar geeft ons die mannen/ die dat kwaad gedaan hebben/ dat wij ze den Heere ophangen; en hij gaf hun zeven zonen van Saul. Daar gaan zij heen/ en zij hangen ze den Heere op/ en zijn toorn wierd gestild/ en Hij liet zich van den lande verbidden.

Ten vierde. Hij was een man die wel wist/ wat zwarte wolken dat er nog hingen; hij was een profheet; hij zag wat schrikkelijke wolken dat er nog uitregenen zouden.

B. Deze oordeelen schrijft onze godvruchtige spreker aan God toe; Heere/ zeide hij/ als hij de rigtersijke oordeelen zag/ het zijn uwe oordeelen. Het zijn Gods oordeelen, zij komen van God. In dezen atheistischen tijd hebben wij noodzake om u dat een weinig te doen zien/ dat zij van God komen; het is de stemme des Heeren, die tot de stad roept. Daar eenige liefde tot de waarheid in is/ die moet zeggen: het is de stemme Gods, en niet eenes menschen. Wat zag hij? dat er niets bij gevalle was geschied. Zal er een kwaad in de stad zijn, dat de Heere niet en doet? Amos III: 6. Gaat niet uit den mond des Allerhoogsten het kwade en het goede? Klaagl. III: 38. In dezen atheistischen tijd zullen wij eenige teekenen noemen/ waaraan gij kunt zien/ dat de oordeelen van God zijn.

Eerst. Hij voert ze uit door kleine en geringe dingen; door een sprinkhaan, een wormpje, rupsen; door het stof in luizen te veranderen/ daar de Egyptische toovenaars van zeiden: Dit is de vinger Gods.

Ten

Ten tweede. Als gij het wilt zien/ dat het van God is/ gij kunt wel; Hij weet zoo net te vinden/ dat land, die familie, dat mensche, daar de zonde begaan is. Waar vliegt de vloekrolle? Zach. V : 4, In het huis des diefs, en in het huis desgenen, die valschelijk zweert, en zij rust niet voor dat zij dat huis verteerd heeft met zijne balken en zijne muren. Men zoude zeggen/ hij zal daar niet in komen; maar hij komt er evenwel in.

Ten derde. Het komt dikwijls op dezelfde plaatse daar de zonde gedaan is; Achab en Jezabel die hadden Naboths wijngaard genomen; wat gebeurd er? daar komt een propheet/ en zegt: op die eigen plaatse/ daar de zonde begaan is/ daar zullen de honden uw bloed lekken; en het geschiedde ook zoo: toen de koning zoo gewond was/ likten daar de honden zijn bloed.

Ten vierde. Dat het oordeelen van God uit den hemel zijn/ blijkt uit het onderscheid dat God houdt; Hij weet er zijne kinderen uit te trekken. De koning Pharao hadde het zijn leven niet gelooft. Als gij lezen wilt/ leest Exod. IX : 9—11, als ook Exod. IX : 23—26. daar die hagel, donder en bliksem geweest waren in gansch Egypteland; maar alleen in 't land Gozen was geen hagel. Nog eens/ Exod. X : 21—23, daar was duisternisse over geheel Egypteland; maar alleen in 't land Gozen was het licht.

Ten vijfde. Het zijn Gods oordeelen. Waaraan zijn zij te kennen? Voorgaans kunt gij het in de oordeelen en straffen zien; gij konde niet klaarder boven het hoofd van Christus op dat bordetje zijne beschuldiging lezen/ als dat gij in de straffe de misdaad kunt lezen. Zie eens Rigt. I : 5-7, daar van dien Heidenschen koning Adoni-bezek gemeld wordt; hij wierd overwonnen/ en trekt tot zijne straffe/ dat de duimen van zijne handen en voeten wierden afgehouwen; en zoo moest hij de kruimpjes van onder de tafel oplezen/ al grabbelende; toen zeide hij: zeventig koningen met afgehouwene duimen harer handen en voeten waren onder mijne tafel, de kruimen oplezende, gelijk als ik gedaan hebbe, alzoo heeft mij God vergolden. Dat kunt gij ook zien in Absalom: Hij rebelleert tegen zijnen vader. Wat doet God? Hij maakt dat in zijne straffe zijne misdaad openbaar wordt; als hij vlugtede/ daar kwam hij onder een tak van eenen boom/ daar bleef hij hangen; dat was de galge; zijn haar was de strop; zijn muilezel het schavot; zijn vaders generaal was de beul. Gij ziet geene familie of land dat God straft/ of gij ziet in de straffe hunne misdaad:

Ten zesde. Daarin ziet gij het/ in de stillinge van Gods toorn als de straffe gedaan is; als Jona buiten boord was/ de zee wierd gestild; als God overeelen doet/ dan wordt zijn toorn gestild.

IV. Nu hebben wij ons vierde stuk: hoe was deze man gesteld/ als hij den Rigter en zijne gerigten aanzag? Wat was zijne gemoedsgestalte?

ſtalte? hij zegt: Het haar mijnes vleesches is te berge gerezen van verschrikkinge, en ik hebbe gevreesd. Weet gij waaruit dit genomen is? uit Job. IV: 15. Doe ging voorbij mijn aangezigte een geest, hij dede het haar mijnes vleesches te berge rijzen. Het schrikken en het vreezen of beven is onderſcheiden; het gaat wel te zamen; maar het verschrikken is zoo ſchrikkelijk en zigtbaar niet als het beven.

A. Hoe is zoo een/ die voor Gods oordeelen schrikt?

Eerst. Zoo een ziet het gerigte; hij hadde dat niet gewacht; hij verſchrikt. De Koning Belsazar hadde niet gewacht dat daar vingeren van eenes menſchen hand zouden komen/ en dat die op de kalk van den wand des koninklijken paleis zoo een ſchrift zouden ſchrijven: Gij zijt gewogen, en gij zijt te ligt bevonden, Dan. V: 5, 6. Des konings glans veranderde/ en zijne gedachten verschrikten hem. Hoe verſchrikte Job! hij hadde die bode op bode niet gewacht.

Ten tweede. Niet alleen hadde zoo een dat niet gewacht/ dat het hem zoo buiten zijne ſchikkingen zoude gaan; maar zoo een heeft zulk een wijd begrip des harten; het is een die het oordeel door en door ziet in deszelfs ſchrikkelijkheid en droevige gevolgen.

Ten derde. Als iemand voor de oordeelen schrikt, dan begint hij er God in te zien. Als Pharao Israël natoog door de zee/ hij meende er mede zoo door te trekken als Israël; daar ziet God op het leger der Egyptenaren/ en Hij verſchrikt ze; daar kwamen de wateren over hunne wagenen en ruiters geloopen; de raderen hunner wagenen stieten tegeneen; toen verſchrikte Pharao, en zeide; God strijdt voor Israël! wat wil dat wezen! wij zullen hier niet uit geraken.

Ten vierde. Als iemand schrikt, dan is hij nieuwsgierig/ en bijna ongeduldig/ om te weten hoe verre het nog gaan zal. Ik ben ongeduldig om te weten wat mijn droom geweest is/ zeide Nebucadnezar; ik ben er af verſchrikt; gij zult het mij zeggen/ of ik zal u allen dooden/ zeide de koning tegen de toovenaars/ Dan. II.

Ten vijfde. Als men verschrikt is/ dan ſchreeuwt men 't uit. De koning Belsazar ſchreeuwde het overluid uit/ hij riep met kracht om alle de wijzen des konings/ Dan. V: 7.

Ten zesde. Dan vindt gij mede/ dat de conscientie ſpreekt in de benaauwdheid. Jozephs broeders zeiden/ nu zoekt God het bloed van onzen broeder; past op/ nu zal het ons gelden; en zij ſtaan hart- en handeloos/ hunne polsaderen rusten niet. Denkt eens hoe het met ons ging op den 1 September/ en ook op den voorleden Heilsdag/ en onder alle de oordeelen Gods ſedert dien tijd. Hoe betrokken waart gij! De haren van uw vleesch rezen te berge! Gij zult zeggen/ wat beduidt dat/ als de haren te berge rijzen? Weet gij hoe dat het dan gaat?

Eerst. Gij verandert dan in uw aangezigte; dan ziet gij bleek/ dan rood/

rood/ dan paarß/ dan blaauw. Ach! zegt gij/ mijn harte is zoo beklemd!

Ten tweede. Gij begint er een kouden gril in uw harte over te krijgen; de doodskoude komt als over uw lijf; uwe tanden klappen tegen malkandêr; uwe lippen beven; uwe ingewanden worden ontroerd; en in die doodskoude ſtaalt uw bloed zoo niet door; gij begint te beven; uwe haren beginnen zich naar omhoog te heffen; gij ſtaat ſtijf; gij kunt niet opſtaan. Het gaat even zoo gelijk als ik van mijn leven wel gezien hebbe in een misdadige/ die ter doode veroordeeld was. Ja/ als uwe haren te bergе rijzen/ al waart gij in de allerveiligſte plaatſe/ gij zoudt verſchrikt zijn.

B. Niet alleen zeide de man/ ik ben verſchrikt voor uwe oordeelen/ maar hij was er zoo over aangedaan/ dat zijn harte ſtond te ſiddêren en te beven; Ik hebbe gevreesd, zegt hij/ voor uwe oordeelen.

Eerst. Daar is geen een lid aan mijn lijf ſtille; van mijn hoofd tot de voeten toe is alles in beweginge van wegen het geruis mijnes harten.

Ten tweede. Daar ſpringen tranen uit de oogen. Al had iemand zijn leven niet kunnen ſchreijen/ hij ſchreit en ſchreeuwt dan overluid: behoudt/ ô Heere! wij vergaan! en hij begint wel overluid te tieren. De ſchiplieden van Jonas die riepen een iegelijk tot zijn God.

Ten derde. Zoo een gaat erkennen dat het regtvaardig is: dit alles is ons regtvaardig overgekomen/ zeggen zij; bij U/ ô Heere! is de geregtigheid/ maar bij ons de beſchaamdheid.

Ten vierde. Dan beginnen zij in dat beven en belijden belofteniſſe van beteringe te doen; zij hebben zulken berouw; de kinderen beginnen dan te bezien/ dat zij zich tegen hunne ouders niet wél gedragen hebben; en de ouders/ dat zij hunne kinderen niet voor God opgekweekt hebben; elk belijdt dan zijne zonden en Gods regtvaardigheid. Zij doen duizend beloften van beterſchap: laat ons leven/ zeggen zij/ en wij zullen ons niet meer tot afwijken begeven/ helpt ons alleenlijk ditmaal.

Wat denkt gij/ geliefden/ is die geſtalte goed of kwaad? Als wij ons harte laten ſpreken/ zoo weten wij wel dat eene harde geſtalte kwaad is/ en eene weeke geſtalte is altijd goed. Zoo hebben Mozes en Aäron en al de bromen gedaan; Is er niet, zeide God tegen Kaïn, indien gij wel doet, verhooginge? Zoo gij u bekeert tot Mij/ zegt God/ Ik zal berouw hebben over het kwaad. Gods engel ſtak het zwaard in zijne ſchede/ als David op zijne kniën lag/ 2 Sam. XXIV. Is eene harde geſtalte niet kwaad? Ja zij/ altijd; God wordt daardoor zoo getergd/ dat Hij de oordeelen zevenvuldig wil verdubbelen. Daar hebt gij ons 120 bergje/ in deze vier ſtukjes afgehandeld.

Wij hebben heden bededag; zet u nog wat. Het is hier in ons land verbodsdag op verbodsdag. Het was voorleden zondag het acht honderd

vijf en veertigste Avondmaal in deze gemeente; dat is een verbondsdag voor den zielsstaat, opdat wij door het bloed Christi verzoeninge zouden krijgen; en nu/ zijnde die dagen daarna/ is het weer een verbondsdag, en dat is voor het uitwendige, voor land en kerke. Zegt gij/ weet gij niet hoe veel biddagen wij wel gehad hebben? Neen ik/ maar het getal is veel/ 't is zeer veel. Jaarlijksche/ maandelijksche/ wekelijksche! Wat hebben wij nu te zien op onzen bededag? (1) Het goede dat wij genieten. (2) Het kwade dat ons drukt. (3) Het kwade dat ons dreigt. (4) De redenen van de dreigende en drukkende oordeelen. (5) De remediën daartegen.

A. Wat goed dat God ons te genieten gegeven heeft/ dat is het eerste. Hebt gij er wel op gelet?

Eerst. Wij genieten Gods dierbare goedheid, langmoedigheid en verdraagzaamheid, daarmede Hij ons verdragen heeft. Nu zoo vele jaren achter malkander heeft God ons met vele langmoedigheid verdragen.

Ten tweede. Weet gij wat nog? Ruste en vrede na eenen veeljarigen oorlog; vijf of zes jaren brede/ na eenen tien- of elfjarigen oorlog. Wat is het eene goedheid/ dat God onze landpalen in brede stelt! dat Hij de grendelen onzer poorten van binnen versterkt. Daar in zoo veel oorden van de wereld buur en oorlog is/ daar is het onder ons voor den in- en uitgaande brede.

Ten derde. Over onze vrijheid moeten wij God danken; dat vreemde heeren over ons niet geheerscht hebben; dat wij onder tyrannige ouders of overheden niet moeten zuchten/ maar dat wij kunnen leiden een leven vol van eerbaarheid en van godzaligheid; en dat wij van niemand behoeven af te hangen als van onzen God; dat wij die vrijheid hebben/ daar onze vaders zoo naar verlangd hebben. Als de Spaansche koning zeide/ hoe kunt gij daar zoo naar staan/ gij zult ze immers niet lange kunnen genieten/ gij zijt te oud? Dan zullen ze onze kinders genieten/ zeiden ze.

Ten vierde. Het vierde dat wij genieten als iets goeds/ dat is onze kostelijke religie, die tot nog toe bewaard is/ hoe veel dat er de duivel en zijne werktuigen tegen woelen.

Dat zijn onze vier of vijf dingen/ die wij genieten. Waar krijgen wij dat goede van daan? Uit Gods nooit volprezene goedheid en trouwe/ en om Gods volk/ die dikwijls in de gezelschappen voor Hypocryten worden aangezien. Wij zeggen u/ dat het de fonteinen zijn/ daar het uit vloeit.

B. Wat kwaad drukt ons? Is er iets dat ons zwaar drukt? Ja het/ verscheidene dingen.

Eerst. Daar zijn ongemakken en merkelijke schaden/ die den koophandel van het land krenken; die oorlog in het Oosten; dat weten die best/

best/ die daar schade bij lijden. Voor dezen zouden onze voorouders zulke belemmeraars van hunne negotie wel weggeblazen hebben; en nu kan men 't die niet beletten. Waar het aan hapert/ weten die best/ die daaraan vast zijn. Wie zijn het toch die dien oorlog voeren? Het zijn aan den eenen kant de Muscoviters, en aan den anderen kant de uitgeputte Zweed. Wil onze Staat handel drijven op de Oostzee/ dan vallen zij op onze schepen aan/ en het gaat op een straoopen tot voor onze zeegaten toe. Onze voorouders zouden zulke kleine vijandjes wel weggeblazen hebben.

Ten tweede. Dat ons drukt is deze sterfte onder het vee, zoo vele jaren achtereen; en nog duurt zij/ nog zien wij het einde niet. Hoe menige welgezetene is er door geruineerd!

Ten derde. Die ongemeene stormwinden; gij kunt er niet aan denken/ of de haren van uw vleesch moeten te berge rijzen/ als gij de geruchten hoort van den 1 September tot nu toe. Van dezen winter is het schrikkelijk gegaan: den 1 Sept. dachten wij in onzen huizen begraven te worden; en op den Heersdag meenden wij in de zee gesmoord te zullen hebben; gelijk God gedaan heeft te Embden, en andere plaatsen. In Groningerland, in Vriesland, in Noordholland, en in een gedeelte van Zuidholland, hebben wij gehoord/ dat het getal der verdronken beesten ontelbaar is. En het is schrikkelijk om te hooren/ hoe vele menschen door het water gesmoord zijn. Denk aan dit land; wat een schade is er den 25 en 26 Februarij door den schrikkelijken ijsgang geschied. Denk aan hetgeen gebeurd is den 12/ 15 en 18 Maart. Koningsbergen en Dantzig zijn haast weg; de straten worden met schuiten bevaren. Denk aan onze provincie en land; het is al in rep en roere geweest. Onze regenten van alle de steden en ten platten lande/ moesten gaan om te kijken naar de schaden die er aan de dijken waren. Het is al in rep en roere geweest: daar is staatsvergaderinge op staatsvergaderinge gehouden. Te Schoondijke is het meest al weg/ daar het broednest van de atheïsterije is. Gaat men naar Zuidbeveland, de breede wateren loopen er over/ en zij zijn in het uiterste gevaar; zij zeggen: wij kunnen niets meer doen als zuchten tot God.

Ten vierde. Wat drukt ons? Gods toorn is in den vrede over het land ontstoken; het is of overal een vloek op ligt; de zegen gaat overal uit weg. En dat niet alleen/ maar dat gaat gepaard met geestelijke oordeelen/ zorgeloosheid/ hardigheid des harten en onbekeerlijkheid. De heerlijkheid Gods gaat weg; Hij neemt zijne kinderen weg; de getrouwe verminderen; die de pilaren zijn/ worden weggenomen.

C. Wat dreigt er/ zoo God het niet verhoedt?

Eerst. Eene totale ruine: dat God ook onze dijken zal doen doorbreken. Zoo gij u niet bekeert/ zegt God/ gij zult allen desgelijks ver-

bezgaan; dat hangt ons obez het hoofd; gij moogt het wel weten.

Ten tweede. Weet gij wat ons nog obez het hoofd hangt? De eene of de andere oorlog. Die verstand hebben/ die weten wel/ hoe ligt het tegenwoordig daartoe zoude kunnen komen.

Ten derde. Daar hangt ons obez het hoofd schzikkelijke verdeeldheden; inzonderheid zoo de Atheïsten van onzen tijd wat meester wozden; zij woelen zoo/ dat wij moeten zeggen: daar dzeigt u een oproer.

Ten vierde. De sterfte onder het rundvee in het eiland van Zuidbeveland is gzoot; in éénen stal zijn twintig beesten gestorven aan eene ziekte/ die niemand kent/ en men zegt/ dat dezelve sedert eenigen tijd merkelijk is voozigegaan. Denk eens hoe 't ons zal gaan als het eens tot ons komt; te meer/ terwijl de geruchten al gehoozd worden. Ik meene dat het naar in Zeeland gesteld zal zijn/ als die ziekte zoo zal voortgaan.

Ten vijfde. Weet gij wat ons dreigt? Een geheele ondezgang. Waazom? Wel/ de Staten zeggen/ dat de zonden steeds aanwassen onder de zegeningen en slagen/ en dat wij ondez de zegeningen nog niet beteren. En daar is geene waarschijnlykheid dat wij het belyden zullen/ of dat wij ons zullen bekeeren. Daar het zoo staat/ staat de bezem deg bezdezsg daar niet?

D. Wij hebben gezien het goede, waar dat van daan komt/ namelijk van God en van de vromen. En het kwade, waar komt dat van daan? Van ons. Bij ons is de beschaamdheid/ regenten en predikanten en opzieners van de kezke; oudezs/ vromen/ en alle de ingezetenen.

Eerst. Hoe staat het met de regenten? Zij zijn ongodsdienstig; zij verlaten God; hunne ongodsdienstigheid loopt ez oberheen. En als gij die eens onder het gehoor ziet/ dan moet de predikant en de predikatie al wel naar hun zin zijn; het moet hun al wel te pas komen. Velen maken zich meestezs van de kezke. Als er een ambachtsheerlykheid te koop is/ het is met het weggeven van het pzedikantsambt! Dat onze vaders het eens zagen/ zij zouden zeggen: gij zijt onze kinderen niet. Kan een paapsch heer en vrouwe een predikant maken?

Ten tweede. Onder de grooten, hoe staat het daar? Hoe naakt en onkuisch zijn velen in hunne kleedije; in die leden te ontdekken/ die God en de nature leeren te bekken. Dat zij het uit armoede doen/ men zoude ze spoedige handreikinge doen! En zij druischen tegen de getrouwe waarschuwingen aan. Zij maken geen wezk van bidden vooz zichzelven/ noch met hun huisgezin; Gods Woozd wordt bijna nooit in hunne huizen gelezen; hunne kinderen brengen zij voor de helle op; die moeten leeren dansen en ydele deunen zingen. Als zij wat gzooter worden/ dan moeten zij in de gzoote wereld bezkeeren/ en gaan reizen naar vreemde landen; daar zuigen zij dan het venijn van atheïsterije

ijsterije in/ en dat bzaken zij dan uit als zij t'huis gekomen zijn.

Ten derde. Onder de Predikanten, hoe staat het daar? Zijn zij allen wel regtzinnig in de leere? In het toepassen zijn zij het altoos niet. Sommigen stijven de voorstanders van eene algemeene genade. Velen zijn door hunnen losse wandel voorstanders van de losheid/ tegenstanders van de opregten/ zij zijn wereldsgezind; tusschen menigen Predikant en eenen militair is haast geen onderscheid. Velen zijn onkundige en onbekwame: zij moeten zwijgen en zuchten. Als zij prediken/ dan moeten zij voor weinig volk prediken/ omdat zij de menschen/ door hunne eigene ongodsdienstigheid en laauwheid/ ongodsdienstig en laauw maken.

Ten vierde. Hoe staat het met den kerkeraad? Zij gebruiken de discipline niet getrouw en onpartijdig. Aan eenen kleine en geringe nog wel; maar is er wat aan eenen groote te doen/ dan krimpen zij in. De opzieners bezorgen niet altijd zoo als het behoort/ dat er bepaalde mannen in de kerke zijn; bekende vromen/ trouwe mannen/ die in de stad hunne ouders of familie hebben/ die men jaar en dag gekend heeft. Waar komen de predikanten op bid- of andere dagen te zamen met hunne familiën? Zij hebben geene onderwezenen van hun huis; zij vertellen de daden Gods niet aan hunne kinderen. Zij kweeken hunne kinderen voor de wereld op; en zij zijn meer bekommerd dat zij de complimenten leeren/ als den Katechismus.

Ten vijfde. Bezie de vromen: die zijn liefdeloos; zij keeren malkanderen het hoofd en den nekke toe; gij durft ze haast niet meer vertrouwen. Te voren konden zij de minste bezwaarnisse van God niet dragen; maar nu kunnen zij weken en maanden henengaan/ zonder dat zij wat van den Heere Jezus of van zijnen Geest aan hunne hazten gewaar worden. Ach! waar lijkt het met velen naar een naauwkeurig Christendom! Waar lijkt het naar dat dageljksch gebruik maken van Christus! naar dat wandelen door den Geest! naar dat kennen van den Heere in alle zijne wegen! Wat zijn zij trouwloos omtrent onbekeerde menschen! Zij zijn stom; zij komen niet uit voor den Heere. De vromen, het is of hun hoofd ook haugt naar wat nieuws; zij weten ook hunne kinderen op te schikken/ en worden de wereld gelijk. Dat doet de vromen schrikken voor den dood/ en opzien tegen het Avondmaal.

Ten zesde. Wat doen de ingezetenen? Om hunne bezwaarlijke hoovaardije ontblooten zij hunne leden; als zij het uit armoede deden/ men zoude ze eene handreikinge doen. Wat is de onkuischheid menigvuldig; en het saletteren met opene vensters/ zelfs op de sabbathdagen. En bijna alle dagen zijn zij op saletten of gesellschappen/ daar tuischeryen en speelderyen zijn. Wat gaat het spelen onder ons sterk in zwang! Zij zijn ongodsdienstig/ zelfs op Gods dag! In de week kunnen zij

niet een uurtje uitkoopen. Hun hoofd hangt naar dwalingen; het is of het al delicatessen waren/ hoe leelijk en Godtergend dat die dwalingen zijn. Wat zijn de meeste ingezetenen zorgeloos! Zij zijn niet begaan over hunnen staat; zij zijn bedriegers van zichzelven/ hardnekkigen; zij kanten zich tegen de roede Gods; zij zijn onkundig/ en zij hebben geenen lust in de kennisse van Gods wegen/ geen lust om bekeerd te worden/ noch om God te dienen. Dat is zoo maar een klein stukske der zake. Ach Heere! wat zal het nog worden!

Gij zult zeggen/ wat zullen wij doen? Het opgeven? Neen/ dat zij verre; maar schuld belijden/ ons voor God vernootmoedigen/ voor Hem nedervallen in tranen/ verslagen zijn/ de haren van ons vleesch te berge doen rijzen/ te beven voor God/ afkomen van den kwaden weg/ dadelijk en hartelijk/ en overkomen op den goeden weg/ hartelijk en standvastig. Wilt gij niet? Laat het. Zijt gij uwe vrijheid en Gods gunste dan moede? Ach Heere! dan moeten uwe haren te berge rijzen/ als gij hoort van den vijand/ van de peste/ van het water/ van den dood; als gij dien ziet komen/ dien valen ruiter/ die het gevolg de helle heeft. Ik bidde u/ dat gij God dankt voor 't goede dat gij nog geniet; valt voor Hem neder/ stelt het niet langer uit. Overheden/ Leeraars/ opzieners/ huisvaders/ ingezetenen/ repareert dat er ontsteld is. Of wilt gij het niet doen? Dan is God rein van uw bloed; en wacht dan dat de haren van uw vleesch zullen te berge rijzen als het te laat is. Komt ten minste zoo verre als Pharao, als Achab en als de Nineviten. En wilt gij niet/ het is wel/ wij hopen het met de getrouwen in den lande te houden; en wij zullen het zien zoo lange te houden als wij kunnen bij den Heere en bij zijne zake. En kinderen Gods/ al morst gij verdrinken/ God zal met u wezen. Noach kreeg van God eene arke, en Loth een Soar. Dit is het dat wij dachten te verhandelen; laat het geene te vergeefsche stoffe wezen/ of geen tergdag geweest zijn. Gij hebt zoo maar weinig stappen te gaan/ en het is met u voor eeuwig gedaan. Laat God uw Koning wezen. Keert weder tot uwen vorigen Man/ en Hij zal berouw hebben over het kwaad!

AMEN.

ZEVEN

ZEVEN EN DERTIGSTE
PREDIKATIE,

OVER

PSALM CIV : 3.

Die op de Vleugelen des Winds wandelt.

OP EEN VERSCHRIKKELIJKEN STORMWIND.

Het is opmerkelijk dat wij lezen Job XXXVII: 22, Bij God is eene vreesselijke Majesteit. Waarom is ze bij God zulk eene vreesselijke Majesteit?

Eerst. Wegens zijne hoogheid. De koning Pharao zeide eens: Wie is de Heere! En een Rabzake lasterde God. Maar een verstandig mensch die ziet de hoogheid van God aan; even gelijk de zuider-koninginne de heerlijkheid van Salomo aanzag; daar was geen geest meer in haar. Zoo gaat het ook met eene ziele/ als ze ingeleid wordt om de grootheid Gods te zien/ dan zijn ze als Jesaïa was/ Jes. VI: 5 Wee mij, ik verga! riep hij/ dewijl ik een man ben van onreine lippen; want mijne oogen hebben den Koning, den Heere der heirscharen gezien. Dan roept zoo eene ziele uit: ô Heere, onze Heere! hoe heerlijk is uw naam op de gansche aarde! die Gij uwe Majesteit gesteld hebt boven de hemelen. Maar als een goddeloozе ingespannen is om Gods grootheid te zien/ dan gaat het hem als dezulken daar men van leest/ Jes. XXXIII: 14, De zondaren te Sion zijn verschrokken, bevinge heeft de huichelaren aangegrepen; zij zeggen: Wie is er onder ons, die bij een verterend vuur wonen kan? Wie is er onder ons, die bij eenen eeuwigen gloed wonen kan?

Ten tweede. Daar is bij God eene vreesselijke Majesteit, als gij let op zijne vreesselijke eigenschappen; zijne overaltegenwoordigheid, alwetendheid, almagtigheid, heiligheid, regtvaardigheid, en dergelijke; als gij let op de plaatse daar God woont; de hemel is zijn troon: als gij let op zijne dienstknechten; duizendmaal duizenden dienen Hem, en tien duizendmaal duizenden staan voor Hem. Zijne engelen zijn als eene vlamme vuurs.

Ten derde. Bij God is eene vreesselijke Majesteit, als gij met uwe gedachten wandelt in 't gevangenhuis en in den kerker dien God heeft/ de helle, die geapenden poel! Daar gaat de rook van hunne pijniginge

op van eeuwigheid tot in alle eeuwigheid; daar is de executeur de duivel; elk is bevaard als hij er maar aan denkt! Hoe verschrikt was Saul, als de duivel in de gedaante van Samuël opkwam als hij bij de tooveresse was!

Ten vierde. Bij God is eene vreesselijke Majesteit, als gij wilt denken/ hoe Hij daar op de wolken zal ten gerigte komen/ en hoe daar elk voor Hem zal moeten verschijnen/ de kleinen met de grooten/ de rijken met de armen/ de dienstbaren met de vrijen/ niemand uitgezonderd; als de elementen branden zullen/ en de hemelen als met een geruis zullen voorbijgaan.

Ten vijfde. Daar is eene vreesselijke Majesteit bij God/ als gij Hem beschouwen wilt in de werken der nature op de wereld; de sterren streden tegen Sicera; de wateren, daar zoude God ons mede kunnen bedekken als met een kleed; daar hebt ge dan den donder en bliksem van Gods mogendheid; en daar doet God de winden waaijen uit de schatkameren des winds/ zoo dat de bergen bewogen worden; zij springen als rammen; de grond davert en kraakt/ het deunt al wat er is; het is al om het verrees'lijkst als het zich vertoont; God is het die den wind het gewigte geeft. God is eene vreesselijke Majesteit als Hij zich vertoonen wil op de aarde; met zijn geblaas verstijft Hij de wateren; Hij brult met zijne stemme op de aarde; zijne bliksemen verlichten de wereld/ en met zijne donderen verheft Hij zijne stemme in de hoogte; met die stemme maakt God geraas in de wateren, en zoo toont Hij aan elk/ dat Hij een groot God is. Niemand van die hier is/ kan een vreemdeling zijn van 't geen wij voorleden maandag gehoord hebben in den avond; elk heeft toen kunnen zien/ hoe God met Majesteit bekleed was. Het is weer als een nieuw blijk van Gods goedheid/ dat wij allen nog leven! Het was alles beroerd tegen ons; water/ lucht/ wind. Wij dachten dat het noodig was daarop te predikken; en dat deden wij te dien einde/ opdat het u nog te langer zoude heugen. En om dat te doen/ zoo nemen wij dit korte deeltje uit het 3de vers van dezen Psalm. Deze gansche Psalm is als een tooneel van Gods grootheid/ van zijne majesteit/ goedheid/ liefde en regtvaardigheid; als gij er op let/ gij zult moeten verbaasd staan. Of het Davids Psalm is/ of hij er de maker van is/ weten wij niet; het kan er altoos wel voor passeren; hij heeft al meer zulke Psalmen gemaakt. Als gij leest VIII en XIX. Al staat er niemands naam op/ 't is evenwel een schoone Psalm van Gods grootheid; en zij is een zwaard tegen de Atheïsten. Daar waren er in 't Oude Testament ook al die durfden zeggen: zoo de wereld al van God gemaakt is/ dan is evenwel de beweginge niet van God/ maar van de kracht die Hij in 't schepsel gelegd heeft; en zoo meenden ze had God de kracht van bewegen in 't schepsel gelegd; en als dan de beweginge

van

van dat ſchepſel ten einde was/ dan viel het omverre. Men hadde ook Philosophen onder de Heidenen die dit tegenſprakken; maar dan hadt gij ook eene andere ſoorte/ eender als onze Atheïsten zijn; zij kende mede geen God; zij zeiden/ de heele nature is God; en 't gaat zoo al naar eene eeuwige orde; en die God was gebonden aan eene noodzakelijke orde/ gelijk een horologie dat opgewonden is; 't kan anders niet; het moet ren einde loopen. Zoo begrepen zij het; en zoo begrijpen het de Atheïsten; en zoo zien wij/ dat er al in dien ouden tijd Atheïsten waren. De Atheïsten zijn niet nieuw. Dan waren er die zeiden/ dat alles geſchiedde bij toeval; daar was in alles geene hand; het geſchiedde alles zoo bij geluk en ongeluk. Dat gevoelen was zeer bruchtbaar: Laat ons eten en drinken, want morgen sterven wij. Om die oorzake vindt gij zulke Psalmen; gij zoudt anders denken/ waartoe zijn zulke Psalmen? God geeft zulke stukken in zijn Woord:

Eerst. Omdat de booze nature van den menſche tot zulke dwalingen geneigd is. Zulke accidenten en zouden zitten in elk; en God geeft daarom zulke stukken/ opdat wij genezen zouden worden.

Ten tweede. Daarom: de Joden en de Christenen die zouden de geheele wereld over verſpreid worden; en zoo zorgt God voor Joden en Christenen, dat ze wapenen zouden hebben om de vijanden te overtuigen/ en om ze teregte te brengen. De allerverſtandigſte moesten zeggen/ gijlieden dat het wel; wij kunnen den Bijbel niet wederstaan. Met zulken hadde Stéphanus te doen: Zij konden niet wederstaan de wijsheid en den geest, door welken hij sprak, Hand. VI: 9, 10. Zoo vrijmoedig ſprak hij van dien God/ in welken wij leven/ ons bewegen en zijn.

Ten derde. Opdat wij zouden kunnen zien waar het alles van daan komt/ dat de hand des Heeren alle deze dingen doet; en opdat wij door die natuurlijke dingen zouden opklimmen tot God/ en zoo niet verre van God zouden zijn.

Wij hebben in onze woorden te bezien:

I. Den wind.

II. De vleugelen des winds.

III. Wat dat is/ dat de Heere daarop wandelt?

IV. Dat dit een bewijs is van 't ſte verſ: Dat God met heerlijkheid bekleed is. Let er toch op; gij zult er geene dingen in vinden die u zullen kunnen verbeelen/ zoo gij maar eerbiedig en aandachtig zijt.

I. Wat het eerste aangaat. Wij vinden in 't Woord/ (1) Een geestelijken wind. (2) Dan een wind van duivelen of een helschen wind. (3) Een natuurlijken wind.

A. Wij vinden eenen geestelijken wind, dat zijn de zaligmakende werkingen van God den Heiligen Geest, Hand. II: 22, En daar geschiedde haastelijk uit den hemel een geluid, als van eenen geweldigen gedrevenen

wind, en vervulde het geheele huis daar zij zaten. En Ezech. XXXVII, daar kwam een wind van Gods Geest in de dorre doodsbeenderen. De bewerkingen van Gods Geest zijn als een wind, Hoogl. IV: 16, Ontwaakt gij Noordewind, en komt gij Zuidewind, doorwaai mijnen hof. De Zaligmaker zeide/ Joh. III: 8, De wind blaast waarhenen hij wil. Zoo is 't ook met den Geest, als Hij een menschе bewerkt: daar komt eerst een stormwind van overtuiginge/ die het harte scheurt; dan komt er een Noordewind, die het harte zuivert; dan komt er een aangename Zuidewind in de ziele/ die het harte verwarmt en vruchtbaar maakt.

B. Maar daar is een andere wind in de helle, daar verwekt de duivel een wind tegen dat huis, dat op eenen zandgrond gebouwd is, en 't wordt omverre geslagen/ Matth. VII: 27. De duivel is de overste van de magt der lucht; hij kan ook in de lucht werken/ onder Gods toelatinge. En dan is er nog een duivelsche wind van verleidende leere, Eph. IV: 14, en van vervolginge, Jes. XXXII: 2. De duivel doet de boomen in Gods hof zeer dikwijls schudden.

C. Dan is er een natuurlijke wind; en dien stellen de natuurkundigen te zijn eene sterke beweginge der lucht. Het is ook eenigzins te bevatten; want naardat men harder of zachter wil spreken/ moet men zich meer of minder bewegen. De schriftuur spreekt dat niet tegen/ dat de wind eene beweginge der lucht is. Maar God doet ze uit zijne schatkamers voortkomen. En deze wind is/ of een gewone wind, die men dagelijks min of meer hoort en voelt/ of een ongewone wind; als het zeer hard waait of stormt. De wereld zoude zonder wind niet kunnen zijn/ of alles zoude verpesten; de wind is de bezem van de wereld/ om ze te zuiveren. God wil ons niet zonder wind laten/ opdat wij niet zouden verstarren. Maar daar is een wind die den gewonen wind te boven gaat/ en dien men een stormwind of orkaan noemt. Als God dien wind op aarde zendt/ dan betoont het:

Eerst. Gods gramschap tegen zijne vijanden. Adam en Eva die hoorden de stemme des Heeren Gods aan den wind des daags, en zij vreesden en verbergden zich, Gen. III: 8. Dan verwekt God eenen vreesselijken Noordewind, of eenen sterken Westewind, gelijk toen God Israël door de zee deed gaan/ en Pharao daar in begraafde. God verbrak met zijnen Oostewind de sterke schepen van Tarsis.

Ten tweede. Dat niet alleen/ maar God zendt dien wind ook in zijne gunste tot hulpe van zijn volk. De Heere verwekte in het leger der Syriërs een wind als het geluid van wagenen en van paarden/ en als het geluid eener groote heirkracht; zoo dat het leger vlood/ 2 Kon. VII: 6. Zoo staat er ook Ps. XVIII: 11, dat God kwam snellijk gevlogen op de vleugelen des winds, tot hulpe van zijn volk. Doch hoe veel wij van den wind kennen en onderbinden/ wij kennen evenwel maar een klein stukje

van

van de zake. Wie heeft den wind in zijne vuisten verzameld? Prov. XXX: 4, Wie kent den weg des winds? Pred. XI: 5. De Zaligmaker zeide: Gij hoort zijn geluid, maar gij weet niet van waar hij komt, noch waar hij henengaat, Joh. III: 8. Daar hebt gij nu hetgeen God van den wind ontdekt.

II. Nu volgt het tweede stuk, de vleugelen des winds. Daar zijn verscheidene vleugelen; daar zijn vleugelen van vogelen; daar zijn vleugelen van Gods voorzienigheid; daar zijn vleugelen van genade en goedertierenheid Gods, die Hij uitbreidt over zijne kinderen; dat zijn die vleugelen die de Heere Jezus verdiend heeft door zijne lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid/ en daar Hij van spreekt/ Matth. XXIII: 37, Hoe menigmaal hebbe Ik uwe kinderen willen bijeen vergaderen, gelijkerwijs eene henne hare kiekens bijeen vergadert onder de vleugelen, maar gij hebt niet gewild. Dat zijn die vleugelen daar Gods kinderen hunne toevlugt onder nemen/ Ps. XXXVI: 8, en waaronder zij genezinge vinden, Mal. IV: 2. Hier leest men van vleugelen des winds. Waarom wordt de wind vergeleken bij de vleugelen van een vogel?

Eerst. Daarom/ een vogel drijft op zijne vleugels tusschen hemel en aarde; zoo is 't met den wind ook: hij drijft tusschen hemel en aarde.

Ten tweede. Als een vogel drijft/ hij spreidt zijne vleugelen uit wijd en breed. Zoo is 't ook met den wind; wat weet God hem niet breed overal uit te breiden de geheele aarde over; overal daar de zonne is/ waait de wind.

Ten derde. De vleugels van een vliegenden vogel maken een geluid. De wind ook: gij hoort zijn geluid/ zoo dat er de aarde als van beroerd wordt.

Ten vierde. Een vogel vliegt snel en vaardig. De wind ook/ die is zoo snel dat geen vogel zoo snel kan vliegen als de wind. Is de wind in den eenen hoek/ hoe haast keert hij om/ en is meteen in eenen anderen hoek.

Ten vijfde. Een vogel houdt geen streek: hij vliegt dan naar 't oosten/ dan naar 't westen/ dan naar 't noorden. Zoo is 't ook met den vliegenden wind; dan waait hij uit die streek/ en dan uit die streek: dan uit het oosten/ en dan uit het westen. Hoe rap weet God de streken te veranderen!

Ten zesde. Een vogel, als hij vliegt/ maakt eene schaduwe met zijne vleugelen. Zoo is 't met den wind ook/ die maakt zulke schaduwe dat ge bijna geen licht ziet.

III. Maar nu moeten wij zien het derde stuk, hoe de Heere op de vleugelen des winds wandelt?

Eerst. Het is te zeggen/ de Heere is er de Besteller van. Wie kan 't doen waaijen als die groote God? wien is de wind anders gehoorzaam als God? De Heere wierp eenen grooten wind op de zee, en daar werd een groote storm in de zee, Jona I: 4 De menschen zeggen wel/ 't is van 't getijde des jaars/ van den openen winter/ of van eene maan-

maan- of zon-eklipſ; neen/ 't iſ God, die den wind voortbrengt uit zijne ſchatkameren, en die op de vleugelen des winds wandelt.

Ten tweede. Het geeft te kennen/ dat er niemand het beſtuur over heeft als God: Hij maakt den winden het gewigt. Het iſ eene gelijkenisſe van ietſ dat men weegt/ dat men weet hoe zwaar of hoe ligt het moet zijn. De Heere zegt/ zoo hoog zal de wind rijzen/ en zoo lange zal hij duren/ en zoo vele ſchade zal hij doen/ en niet meer.

Ten derde. Gelijk de wind meteen overzal hij iſ/ gij kunt hem nergens buiten ſluiten. Zoo iſ God ook meteen overzal bij ons: Hij kan nergens buiten geſloten worden; Wie heeft zich tegen den Heere verhard, en vrede gehad? Wilt gij den wind ergens buiten ſluiten/ hij ſmijt de glazen aan ſtukken! Zoo iſ 't ook met den Heere: Hij iſ een God van verre en een God van nabij; Hij vervult den hemel en de aarde, Jer. XXIII: 23, 24.

Ten vierde. Het iſ te zeggen/ de Heere heeft den wind gemaakt/ en Hij verlustigt zich eenſ daarin; Hij heeft er zijn vermaak in; Hij ziet dan eenſ/ hoe klein dat elk wordt; en Hij ziet eenſ/ hoe elkſ aangezigte verzekt als een pot. Nu lagche Ik, zegt de Heere/ als uwe vreeze komt gelijk eene verwoestinge, en uw verderf als een wervelwind.

Ten vijfde. Dan ziet de Heere eenſ/ hoe zijne kinderen zich gedragen: zij bidden; zij erkennen zijne grootheid eenſ; zij zeggen: De Heere regeert, en Hij is met hoogheid bekleed. Zij beſtraffen de goddeloozen eenſ/ en zeggen/ waar iſ nu uwe kloekhartigheid en zorgeloosheid? Zult gij God nog niet vreezen? De Heere ſchept er vermaak in/ dat zijne kinderen dan t'zamen met hun huiſ komen bidden; zij geven Hem dan grootheid.

Ten zesde. In den wind geeft God blijken van zijne overtreffelijkheid: Hij overtreft het al. Dat een vogel opvliegt/ en een visch zwemt op zijne vinnen/ en dat een mensch gaat op zijne beenen/ dat iſ elk hun aard zoo; en dat een menſch door den wind wordt opgeheven/ dat iſ geen bewijſ van zijne sterkheid, maar van zijne zwakheid. Maar dit iſ een bewijs van Gods grootheid/ dat Hij wandelt op de vleugelen des winds.

IV. Nu komen wij van zelf tot het vierde ſtuk, dat dit een bewijs iſ/ dat God met hoogheid bekleed is. En weet gij hoe?

Eerst. Hij doet dat wij niet vatten kunnen; Hij doet groote dingen die wij niet peilen kunnen. Het iſ eene eere voor een werkbaas/ dat hij ietſ doet dat anderen niet vatten kunnen/ en daar hij hen in overtreft. Zoo iſ dit ook eene eere voor God/ dat Hij zulke dingen doet/ die wij niet vatten kunnen. Hij doet den wind gaan en dan weer ſtille zijn; hij ſtuurt den wind bij den eenen/ en bij den anderen niet.

Ten tweede. Daar kan het niemand nadoen. Deze troon alleen iſ God hooger als alle menſchen.

Ten derde. Het iſ een bewijſ van Gods groote Majesteit. Hoe goddeloos

loos de menschen zijn/ zij moeten die hoogheid Gods erkennen. Als God met zijnen geweldigen stormwind komt/ dan ziet ge de allergodeloosste met bleekheid bevangen. En hoe het op de schepen/ die ter zee varen/ wel toegaat/ kunt gij lezen/ Ps. CVII: 26, Hare ziele versmelt van angst. En dat kunt gij zien als gij leest Jona I. De ervarensten/ die de steken van de zee kenden/ stonden handeloos/ en zij/ die misschien aan God nooit dachten/ die schreeuwden/ behoud ons/ en help ons. Gij kunt het zien Hand. XXVII: 33. De matrozen en de schippers hadden in veertien dagen geen lust om te eten.

Ten vierde. De Heere toont dan dat Hij met heerlijkheid bekleed is. Het is dan zigtbaar/ dat God groot is. Gij kunt dat niet ontkennen als gij den wind zoo hoort. Zie daar/ nu komt de psalmist/ en zegt: Looft dan den Heere, mijne ziele! dien Heere/ die op de vleugelen des winds wandelt! Dat is:

Eerst. Erkent het/ dat God zoo groot is.

Ten tweede. Roemt Hem/ dat Hij zijns gelijke niet heeft.

Ten derde. Spreekt er van met malkanderen.

Ten vierde. Dient en vreest Hem.

Voor 't laatste. Roept uit: Hem zij toegebragt alle eere en dienst van alle schepselen in hemel en op aarde.

Zie daar/ Geliefden/ is het woord dat wij dachten te spreken. Nu nog een woord tot een stichtelijk slot. Weet gij elk niet wat er deze dagen geschiedt is? Is het geluid van voorleden maandag nog niet in uwe ooren? van dien vreesselijken orkaan! Waar waart ge elk als 't kwam? De een in zijne woning/ de ander op zijn werk/ de derde in een drinkhuis/ de vierde op een salette en op een bezoekje/ anderen waren ligt bezig met de kaarte te spelen. Maar wat bewegingen kreegt ge elk in uw harte/ als gij zag dat het den hemel ernst was? Is er wel haast een huis geweest/ dat God niet heeft doen krakken? Het zijn droevige/ beroerde tijden! Het is geenen hoek geschied. Wie weet wat er dien nacht en dien dag al op gevolgd is ten platten lande! hoe God het ook al benaauwd gemaakt heeft in andere plaatsen? Het water is over dijken en dammen gestroomd/ en wie weet wat er buiten ons al geschied is? dat zal de droevige tijdinge ons mogelijk wel haast doen hooren. Wij bidden u/ zegt het/ wat bewerkingen hadt gij toen? Sommigen spraken op zijn Heidensch/ en zeiden/ 't is de tijd des jaars en een opene winter. ô Menschen! beeft; hebt ge Gods hoogheid niet gezien? Anderen die waren niet eens vervaard/ zij wisten er niet van/ zij hadden een nieuw huis/ 't was sterk gebouwd/ zij vreesden niet/ zij stelden hunne eere in hunne schande. Het was schande dat gij niet beroerd wierd. Zal God slaan/ en zult gij geene pijne voelen? Zal Hij zijne stemme verheffen/ en zult gij niet sidderen? Anderen kwamen bijeen

en zeiden/ wat heeft het gewaaid! Elk hadde den mond vol om te vertellen van zijne benaauwdheid/ en te vragen/ hebt gij geene schade? Weet ge hoe het gedaan heeft? 't heeft zoo gegaan: Eenigen hadden kommer/ dat God hunne goederen zouden slaan; en zij waren benaauwd wat tijdinge zij zouden hooren van hunnen man/ of van hunnen vriend op zee. Anderen/ door de bezigheid van hunne schade te repareren/ hebben den Heere vergeten/ en Hem niet eens aangeroepen; en anderen/ die diktwijls nog zoo kloek willen wezen/ hebben in hunne huizen al sidderende gestaan of gezeten/ zoo dat ze wel van kamer in kamer zouden gevloden hebben/ zoo dat hun de lust van eten en drinken verging; zij zouden wel uit hunne huizen gevloden hebben. De goddeloosten zeiden/ 't waait over geheel Europa/ en daarom is het juist geene bezoekinge voor ons. Maar/ zoude men daarom evenwel niet moeten beven/ al zendt God zijne oordeelen op vele plaatsen te gelijk? Zoude men 't daarom niet mogen opmerken? Anderen die hebben veel beter gedaan/ die erkend hebben dat God op Neêrland vergramd is; Neêrland is naauwelijks twee jaar vrij/ zonder merkelijke oordeelen. En die hebben gaan denken om 't jaar 1682, aan dat schrikkelijke onweêr/ daar nog overal de gedenkteekens van te vinden zijn! En anderen zullen gedacht hebben aan 't jaar 1688, hoe God toen met zijnen stormwind vreesselijk tegen ons streed/ en de schepen verbrak. Zij hebben gaan gedenken aan den 7 en 8 December van 't jaar 1703, wanneer God ook zoo een vreesselijken stormwind verwekte. Toekomende woensdag is 't biddag; is 't niet om op te merken? Zoude het niet wel beduiden/ dat God wil zeggen: Heft geen geschrei op, Ik en zal niet hooren; en/ of gij schoon het gebed vermenigvuldigt/ 't zal al niet helpen. Wat al schade is er geschied aan de huizen en aan de kerken! De glazen waren bijna overal uitgeslagen; daar hebt ge het teeken van in dit huis daar gij nu zit. Zoude God daarmede niet wel willen zeggen/ Ik zal uwe huizen woest maken/ dat er geen inwoner in zij/ en Ik zal van mijn huis eerst beginnen? En denkt eens/ wat al schade is er aan de schepen geschied! Kunt gij dan niet denken dat God u toeroept/ zet uw hart op uwe wegen/ en dat de Heere zegt/ Ik zal uwen schat van u wegnemen: Gij ziet omme na vele, maar ziet, gij bekomt weinig, en als gij het in huis gebragt hebt, zoo blaze Ik daarin, Hagg. I: 9. En als gij elk zoo benaauwd waagt/ moest gij dan niet denken/ hoe schrikkelijk zal 't zijn/ als God ten oordeele zal komen! De Heere smeet de gebeis en schoorsteenen neêr/ en ligtte de daken af; wilde God daarmede niet toonen/ wat een gruwel dat er in de huizen al ommegaat? Wilde God daarmede niet zeggen/ als gij u niet bekeert/ dan zal er op het laatst geen één steen op den anderen gelaten worden? Daar groeit wat kwaads voor Nederland; wij hebben u zoo lange gewaarschuwd.

ſchuwd. De zaken en tijden ſtaan zoo kommerlijk. Zoude God door dezen ſtorm niet wel willen zeggen/ Ik zal uwe huizen leeg maken/ dat er geen inwoner meer in zij? Wie is wijs/ die lette er op/ en zette zijn harte op deze zake. Gij zult zeggen/ wat moeten wij dan nu doen?

Eerst. Die groote majeſteit Gods ontzien/ en zeggen/ als die moordenaar tot zijnen medgezelle/ vreest gij ook God niet? Hebt gij geen ontzag voor dien God/ die zoo op de vleugelen des winds wandelt? Ziet gij het dan niet/ dat God/ als 't Hem belieft/ alles tegen u kan doen werken? Zult gij dan nog God niet vreezen/ die uw geheele land in één ure zoude kunnen onder water doen loopen?

Ten tweede. Wij raden u/ valt voor dien hoogen God in. Vreest God/ en geeft hem heerlijkheid! Of wilt gij liever voortgaan in uw zorgeloos en goddeloos leven? Gij kunt het doen; maar wij raden u/ keert terugge. Vloekers/ ongodsdienſtige/ hoovaardige/ wij raden u/ bekeert u toch! God geeft u nog tijd.

Ten derde. Wij raden u/ merkt toch de hoogheid van God aan; ſpreekt er met malkander van/ ſpreekt aandachtiglijk van alle zijne wonderen. Zoo gij zwijgt/ wel de ſteenen zullen ſpreken; zoo gij zwijgt/ de glazen/ die uitgeblogen zijn/ zullen ſpreken; zoo gij zwijgt/ de wateren zullen ſpreken; zoo gij zwijgt/ de doode lijken/ die daar verongelukt zijn/ zullen tot u ſpreken; zoo gij zwijgt/ de wrakken van de ſchepen/ die vergaan zijn/ zullen tot u ſpreken.

Ten vierde. Wij raden u/ dat ge elk eens gaat zien/ welke de Jonassen in het ſcheepje van onze republiek en van onze ſtad/ en van onze huizen zijn! Wie de Jonassen zijn/ die de Opperſtuurman door dezen ſtorm kwam wakker maken. Wij houden niet van zich te verſchoonen/ en de oorzake van dit kwaad op anderen te ſchuiven. Neen/ elk moet zichzelven ſchuldig kennen. Jonas zeide/ de ſtorm komt om mij. Gij vloeker/ ongodsdienſtige/ hoovaardige/ de ſtorm komt om uwentwille.

Ten vijfde. Wij raden u/ dat gij dan die Jonassen buiten boord zoude werpen/ hoe vermakelijk dat ze ook zijn/ en hoe voordeelig. Eene ſchrikkelijke en afſchuwelijke zake geſchiedt er in den lande; zij zouden liever den Bijbel wegſmijten als de nieuwe modens en de zonden.

Ten zesde. Bekent uwe ſchuld voor God/ vernedert er u over/ en dankt God dan/ dat Hij dien ſtorm nog zoo genadiglijk geſtild heeft/ en dat wij het gevaar nog zoo ontkomen zijn.

Ten zevende. Gij moet den Heere ſmeeken om een geeſtelijken wind, dat die mogte komen in uwe huizen/ in uwe kamers/ en in uw harte. Zegt: Ontwaai noordenwind, en komt gij zuidenwind: doorwaait den hof van mijne ziele.

Ten achtste. Verbeeldt u eens den ſchrikkelijken dag des oordeels! Nu behoefden wij uit onze huizen niet te gaan/ als wij niet wilden;

maar dan zal niemand het kunnen ontvlugten. En hoe vreesselijk zal 't dan zijn/ te vallen in de handen van dien vreesselijken God/ die een verteerend vuur is! Laat toch de schrik des Heeren u bewegen tot het geloove! Gij zult toch daartoe moeten komen/ of gij wilt of niet/ of gij zult in dien vreesselijken dag verloren gaan; 't zal u op zulke wegen van zorgeloosheid en goddeloosheid niet gelukken. Ach! dat het God believe ons zoo te bewerken/ dat wij met Job konden zeggen: Het verderf Gods was mij tot een schrik, en ik vermogte niets van wegen zijne hoogheid! En dat wij uitriepen: Bij U, Heere, is de geregtigheid, maar bij ons de beschaamdheid! Wie weet/ God mogte zich laten verbidden! Aanstaanden woensdag is 't biddag; maar wij hebben geduurende den oorlog zoo vele benaauwdheid niet gehad als sedert den vrede/ en het zijn ligt nog maar beginselen der smarte. Daar woedt toch in 't land extraordinair gezondigd/ en de grooten trekken 't zich niet veel aan; en daarom/ 't ligt ons op 't gemoed dat God met extraordinaire straffen zal komen. Het is niet te doen met eens te zuchten/ of er eens van te prediken; maar daar zal hand aan 't werk moeten geslagen worden. Als er geen krachtiger middelen gebruikt worden/ als wat tegen de zonde te preken en te schrijven/ dan zal 't niet veel helpen. Ach/ goddelooze en onbekeerde menschen/ verlaat toch uwen weg/ en treedt op den weg des verstands! Verlaat de slechtigheden en leeft. Ach! daar is nog ontkominge voor u bij dien Man/ die eene verberginge is tegen den wind/ en eene schuilplaatse tegen den vloed! Hij roept u nog toe: Wendet u na Mij toe, en wordet behouden! ô! Dat gij eens zeggen mogte: Ziet hier zijn wij, wij komen tot U; weest Gij onze God!

Kinderen Gods/ die God vreest/ houdt u digt bij den Heere Jezus/ opdat Hij u met de schaduwe van zijne vleugelen bedekke. In alle stormen en baren zal de Heere der heirscharen met u zijn. Al veranderde de aarde en dit land zijne plaatse/ gij behoeft niet te vreezen; dat is de erve der knechten des Heeren. Vroomen/ houdt maar moed; haast zult gij komen daar het niet meer stormen zal/ daar alle de orkanen zullen ophouden/ daar gij eeuwig in eene woonplaatse des vredes zult wonen/ in welverzekerde woningen/ en in stille geruste plaatsen. Nu/ wij wenschen/ dat de Heere het gesprokene zal zegenen/ tot zijne eere/ om zijns Zoons wille.

A M E N.

ACHT EN DERTIGSTE
PREDIKATIE,

OVER

2 CHRON. XXX:8.

Gevet den HEERE de hand, en komet tot zijn Heiligdom, hetwelk Hij geheiligd heeft tot in eeuwigheid.

OP HET AVONDMAAL.

Wij lezen/ Prov. XXVIII: 28, Als de godlooze opkomen, verbergt zich de mensche; maar als zij omkomen, vermenigvuldigen de regtveerdigen.

A. Als het bewind der zaken van de kerke of politie in de hand van goddeloozen valt/ dan moeten de opregten zich verbergen; en zij moeten dan anders niet doen als maar vervolginge en moord hooren blazen. Daar is dan niet beter voor de regtvaardigen/ als in verborgene plaatsen te gaan weenen. Zij kunnen dan niets beters doen als hetgene God eens tegen zijn volk zeide: Gaat henen, mijn volk, gaat in uwe binnenste kamers; sluit uwe deure na u toe, en verbergt u als eenen kleinen oogenblik tot dat de gramschap overga. Dan doen zij wel als een Elia, die zat onder eenen jeneverboom, en hij zeide/ ik ben maar alleen overgebleven, en nog zoeken zij mijne ziele, en hij bad God/ dat zijne ziele mogte sterven, 1 Kon. XIX: 4. Het gaat dan met hen dikwijls niet anders als met die honderd Propheten, die ten tijde Achabs van Obadja telkens bij vijftigen in eene spelonke met brood en water wierden onderhouden/ 1 Kon. XVIII: 13. Daar is dan niets te wachten als omtekomen en te niette te worden.

B. Maar als de goddeloozen omkomen dan vermenigvuldigen de regtvaardigen; dan komen zij uit hunne verborgene plaatsen en schuilhoeken/ daar zij zichzelven verborgen hadden/ gelijk de tortelduiven van tusschen de kloven der steenrotsen. Daar zijn vele plaatsen in het Woord om dat te bewijzen; maar wij zullen u niet lange ophouden/ om die allen op te halen. Hier hebt gij zulken klaren bewijs als er één is. In het 28ste kapittel hebt gij dien godloozen koning Achas, het moogt al door hem lijden/ zulken godloozen mensch was het: de tempel wierd

geſloten/ de godsdienſt wierd veracht; en wierd de man benaauwd/ zoo zeide hÿ/ ik zal nog al meer zonde doen; dit was de koning Achas. Maar daar komt een vroom kind in zÿn plaatſe/ in het 29ſte kapittel/ in hetwelk wat goeds was voor den Heere den God Iſraëls. Het was Hiskia, een man daar God in woonde/ daar de deugd in woonde/ daar de liefde en vreeze Gods in woonden. Zoo wanneer komt die niet op den troon/ of hÿ legde zÿn ganſche harte open/ dat hÿ den Heere dienen wilde naar het regt; en hÿ zeide tegen de Leviten: reinigt u en uwe huizen tot des Heeren dienſt; weeſt luſtig/ mÿne zonen! en zoo moedigt hÿ ze aan. En al wat er ontſteld was/ wordt herſteld/ volgens dit 30ſte kappittel; en hÿ houdt eens ſecreten raad met de overſten en de ganſche gemeente te Jeruzalem/ of het niet goed zoude zÿn/ dat zÿ eens Propheten en boden zonden door alle de ſtammen/ om hen te noodigen tot den God hunner vaderen. Het is wel/ doet het/ zeggen zÿ; wÿ zÿn het met u eens. Daar zenden zÿ boden en poſten/ die zeiden tot alle de ſtammen/ eilieve/ volk/ wÿ noodigen u/ dat gÿ zoudet wederkomen tot den God uwer vaderen. Laat ons des Heeren paaſchfeeſt eens houden/ hetwelke in lange jaren niet gehouden is. Maar de boden wierden niet wel onthaald; wat moogt gÿlieden al doen? zeiden zÿ; wÿ hebben de kalveren te Dan en te Bethel liever/ en de hoogten Baäls/ als God. En God teekent aan in het 10de vers/ dat die van Ephraïm en Manasse tot Zebulon toe zich niet vernoodmoedigden. Evenwel waren er nog eenige van Aser en Manasse en van Zebulon,, die zich vernoodmoedigden. Nu was het Benjamin en Juda, over welke de koning regeerde/ die kwamen uit hunne ſchuilhoeken voor den dag/ die vergaderden zich om het paaſchfeeſt te houden/ een groot getal menſchen. Wat doet nu de koning? Hÿ zeide/ mannen/ het is niet genoeg/ dat gÿ den koning geeft dat des konings is; maar gÿ moet ook Gode geven dat Godes is. Weeſt niet hardnekkig; laat ik u eens aanſpreken/ en hÿ doet het met de woorden die wÿ u hebben voorgelezen: Dient dan den Heere/ opdat de hittigheid van des Heeren toorn van u afgekeerd worde. De woorden van onzen tekſt zÿn zeer beweeglÿk en opmerkelÿk. Gÿ ſtaat daar voor het heiligdom, wil de koning zeggen/ maar ik moet u vooraf waarſchuwen/ het komt u niet toe te offeren, of gÿ moet den Heere de hand geven; dat mag ik noch gÿ niet doen/ of gÿ moet Hem de hand geven. Wÿ hebben dan te zien:

I. Wat de eisch is? Gevet den Heere de hand.

II. Dat diegenen/ die zulks deden/ de vrÿheid hadden om tot het heiligdom te komen.

I. Wat het eerste aangaat: den Heere de hand te geven is een groote eisch/ en het begrÿpt vele zaken in zich. Gÿ weet dat men onder de menſchen/ malkanderen de hand gevende, vele zaken daardoor komt uit

te

te bzukken. Ik zal u niet ophouden/ om het alles op te tellen/ als alleen hetgene ter zake dient. En zoo zal ik het er tusschen invoegen/ hoe het toegaat/ als men zulks in het geestelijke doet. Als men aan iemand de hand geeft, wat geeft dat te kennen?

Eerst. Zoo betuigt men aan zoo iemand/ dat men als zijn harte aan hem geeft/ zijn innigste/ zijn binnenste. Men zegt als tegen hem/ ik gebe u mijn harte, mijn binnenste. Nu/ den Heere de hand te geven, dat is zoo veel als Prov. XXIII: 26, Mijn zone, geeft Mij uw harte. Het is zijn harte, zijne liefde, zijn binnenste aan den Heere te geben; zoo dat gij kunt zeggen/ mijn harte beroordeelt mijn niet; ik hebbe eene goede conscientie; ik zoeke in alles eerlijk te wandelen voor God en menschen. Ja zoo/ dat als hen iemand beschuldigt/ zij dan kunnen zeggen/ ik ben mijzelven geenes dings bewust; mijne conscientie bliegt mij niet in mijn aangezigte; ik hebbe bzede dan binnen. Heere/ ik gebe U mijne nieren, mijn ingewand, mijn harte.

Ten tweede. Als men iemand zijne hand in eene zaak geeft/ zoo betuigt men zijne opregtigheid. 2 Kon. X: 15 zeide Jehu tegen Jonadab: Is uw harte regt met mij, gelijk als mijn harte met uw harte is? en Jonadab zeide: het is, ja het is, geeft uwe hand; en hij gaf zijne hand. Zoo ook/ als men den Heere de hand geeft: Ach Heere/ zeggen zij/ ik wil op geene twee gedachten hinken; maar ik wil opregt zijn als de duive; laat er in mijnen geest geen bedzog gevonden worden; laat ik als Nathanaël, een waar Israëliet zijn/ in welken geen bedzog is. Ik wenschte te wandelen in mijne opregtigheid.

Ten derde. Als men iemand de hand geeft, dat geeft te kennen/ onze liefde. Wilt gij aan iemand uwe liefde uitbzukken/ gij bzukt uwe hand in zijne hand. ô! Zoo is het ook/ als men den Heere de hand geeft; het is om onze liefde uit te bzukken; men kan dan zeggen: Ik zal U hartelijk liefhebben, Heere, mijne sterkte, Ps. XVIII: 2. Zoo een kan zeggen: Heere, Gij weet alle dingen, Gij weet dat ik U liefhebbe.

Ten vierde. Men betuigt er mede de achtinge, die men voor iemand heeft/ dat hij bij ons zwaar weegt en veel waardig is. 2 Chron. XXIX: 24. leest men/ dat alle de vorsten en helden, ja ook alle de zonen des konings Davids, de hand gaven, dat zij onder den koning Salomo zijn zouden. Zij gaven de hand aan Salomo, dat zij zijne knechten zouden zijn/ en dat zij achtinge en eerbied voor hem zouden hebben/ al was hij een jongeling. Zoo geest het hier te kennen die hooge achtinge, die men voor den Heere heeft. Zij zeggen/ Heere/ laat niemand zoo zwaar bij mij wegen als Gij. Wien hebbe ik neffens U in den hemel, neffens U lust mij ook niets op der aarde, Ps. LXXIII: 25. Gewisselijk, ik achte alles schade en drek te zijn, om de uitnemendheid der kennisse Jezu Christi mijnes Heeren, Phil. III: 8. Heere/ zegt zoo een/ het is al bij U gewogen/ maar het is altemale te ligt bevonden.

Ten

Ten vijfde. Als men iemand de hand geeft, zoo verzekeren wij hem van onze trouwe en standvastigheid, zoo staat er/ Ezra X: 19. En zij gaven hare hand, dat zij hare vreemde wijven zouden doen uitgaan. Als men iemand de hand geeft, dan geeft men hem zijne getrouwigheid. Daar is de hand van trouwe, was een spreekwoord bij de Heidenen al gebruikelijk/ en het is nog zoo onder ons. Zoo ook den Heere de hand te geven, wil zeggen/ Heere/ ik zal met een getrouw/ standvastig en onbewegelijk voornemen des harten bij U blijven. Ik wil het alles bij U en voor U opzetten. Ik achte op geen ding; ik wentele mijnen weg op U/ Heere/ Gij zult het wel maken.

Ten zesde. Het geeft te kennen/ als men iemand de hand geeft, dat men met hem in een verbond komt. Ik geve u de hand, zegt men/ dat ik het verbond niet breken zal. Klaagl. V: 5, Wij hebben den Egyptenaar de hand gegeven. De koning Zedekia hadde zich verbonden met den koning van Babel/ en hij hadde hem de hand gegeven, Ezech. XVII: 18. Zoo geeft men ook den Heere de hand, als men zich aan Hem verbindt. Komt in een verbond met God/ wil de koning zeggen/ geeft zoo den Heere de hand, en zegt/ zoo waarachtig zullen wij U tot dienstknechten en tot dienstmaagden wezen; zegt/ ik zal mij aan u onderwerpen/ U breezen en dienen; ik wil het schrijven/ en er mijne hand onder zetten; en onze oudsten zullen het onderteekenen/ en God is getuige.

Ten zevende. Als men iemand de hand geeft, dat is eene erkentenisse van dankbaarheid wegens het goede/ dat hij aan ons gedaan heeft. Wel/ wil de koning zeggen/ wat heeft God al goeds gedaan aan zijn volk! Geeft den Heere de hand; dankt Hem; betuigt dat gij veel te gering zijt/ dan alle die weldadigheden en trouwe. Zegt voor zijn aangezigte: Wat zal ik den Heere vergelden voor alle zijne weldaden? Ik zal den beker der dankzegginge opnemen, en den name des Heeren aanroepen, Ps. CXVI: 12, 13.

Ten achtste. ô! Als men iemand de hand geeft, dan betuigt men daarmede/ dat men zijn vertrouwen op hem zet. Als men den Heere de hand geeft, het is te zeggen/ ik stelle U tot het eeuwige en eenige fondament van mijne zaligheid/ daar ik op ruste; Gij zijt de rotssteen van mijn harte, en mijn deel in eeuwigheid. Gij zijt die Petra, daar ik op bouwe. Het is dan of de koning zeide: Vertrouwet op hem t'aller tijd, ô gij volk, stortet ulieder harte uit voor zijn aangezigte: God is ons eene toevlugt, Sela, Ps. LXIII: 2.

Ten negende. Den Heere de hand geven, dat is Hem aan te roepen. Komt/ waar zijn uwe handen/ wil Hiskia zeggen/ breidt ze eens uit voor den Heere; laat er geene traage handen of slappe knieën zijn; betuigt/ dat gij gereed zijt Gods zegen te ontvangen; ja/ sterkt de hand van uw geloove uit; grijpt de sterkte Gods eens aan; houdt Hem vast; laat Hem niet gaan. Den Heere dan de hand te geven, dat is te zeggen/ geeft Hem uw hart, uwe conscientie, uwe opregtigheid, uwe liefde; geeft hem uwe hoogachtinge, uwe trouwe; uwe hand, die gij aan den ploeg geslagen hebt/

trekt

tzeſt die niet terugge; geeft Hem uwe hand van onderwerpinge. Czeed in een verbond met Hem; geeft Hem uwe dankbaarheid; geeft Hem uw gebed en uw geloove; en met één woord/ het iſ of de koning voor het aangezigte van de ganſche gemeente ſtaat/ en haar toeroept: Nu dan, Israël, wat eischt de Heere uwe God van u? dan den Heere uwen God te vreezen, in alle zijne wegen te wandelen, en Hem lief te hebben, en den Heere uwen God te dienen, met uw gansche harte, en met uwe gansche ziele, Deut. X : 12.

Geliefden/ wij zijn nu gekomen om den Heere de hand en het hart alleen te geven. Moet het wel iemand anders hebben? De duivel en de wereld bezoeken zoo dikwijls uwe edele ziele; zij vragen zoo dikwijls om uwe achtinge en liefde te hebben. Zij bezoeken u zoo dikwijls/ geef mij uwe koſtelijke ziele. En zoo dat naar uwe conſcientie te veel waſ/ zij zouden dan wel zeggen/ alſ die vrouwe van het doode kind/ het levende kind zij noch het mijne, noch het uwe, snijd het door, 1 Kon. III : 26. Stelt het zoo/ zeggen zij/ dat gij elk wat geeft/ dan zal God niet te klagen hebben/ en wij ook niet. Hinkt wat op twee gedachten/ zeggen de duivel en de wereld; daar zullen wij mede tevreden zijn/ en laat ez God ook mede tevreden zijn. Maar neen/ geliefden/ God ſtaat wel ſtijf op dien eiſch van het harte en de hand geheel en alleen te hebben. Waarom iſ de duivel zoo toegevend/ dat hij zegt/ laat de Heere en ik de helft hebben? Waarom doet de duivel dat? Wel dat doet hij/ omdat het anderſ voor velen te groſ zoude zijn; zij zouden 't merken; en daarom durft hij niet te veel eiſchen. Hij doet het ook/ omdat hij wel weet/ dat gij geen twee heeren te gelijk kunt dienen; hij weet wel/ dat die dat doet/ zekez verloren gaat. Maar neen/ de Heere laat van zijn' eiſch niets vallen; Hij moet het harte geheel en alleen hebben: Vreest God, en houdt zijne geboden, dat betaamt alle menſchen. Hiez iſ geen parten noch deelen. En wat iſ ez redelijkez en billijkez?

Eerst. De Heere iſ ez de Heer en Eigenaar van. Hetzij nu dat gij dat woord Heere neemt wezenlijk voor den drieëenigen God, of perſoneel en bepaaldelijk voor den Heere Jezus Christus, dat iſ onbezſchillig. Wat iſ ez redelijkez? het komt den Heere toe; Hij iſ ez de Maker en Eigenaar van; en bovendien/ God de Vadez heeft de uitverkorenen gegeven aan den Heere Jezus, om ze te verloſſen; daarom zegt Hij: Als zijne ziele haar toteen schuldoffer zal gesteld hebben zoo zal Hij zaad zien, Jes. LIII : 10. Zij zijn de zijnen voor schenkinge Godſ/ Joh. XVII : 6. Zij waren uwe, en Gij hebt ze Mij gegeven.

Ten tweede. De hand en het harte komen den Heere niet alleen toe/ maar ik verklare u/ zoo gij den Heere ietſ anderſ geeft/ alle het andere iſ Hem niet aangenaam. Of gij Hem uwe gebeden en tranen geeft/ en uwe offeranden van beeſten/ of anderzins; ja/ al gaaft gij uw ligchaam over om verbrand te worden/ het zoude God niet aangenaam zijn/ en het zoude u geene nuttigheid geven.

Ten derde. Aan wien zult gij het geven? Hij is er niet alleen de Eigenaar van/ en niets staat Hem aan als dat/ maar als gij aan het heiligdom komt naderen/ daar is niets daarnaar gezien wordt/ als naar het binnenste, of het daar regt staat: De oogen des Heeren zien op den opregte van wegen. Daar zal zoo zeer niet gezien worden/ hoe gij hier zit of staat? wat gedaante gij er vertoont? Maar naar het binnenste, het harte en de nieren, Ps. XXVI: 2. Het eerste daar de Priesters naar sieken/ was naar het harte en ingewand.

Ten vierde. Waarom moet God het harte hebben? Wel anders is al ons doen maar bedrog en geveinsdheid; en van den man des bloeds en des bedrogs heeft de Heere een grouwel, Ps. V: 7. Vervloekt is hij, die het werk des Heeren bedriegelijk doet. De mensche ziet aan dat voor oogen is, zegt God/ maar de Heere ziet het harte aan, 1 Sam. XVI: 7.

Ten vijfde. Het is eene conditie/ zonder welke wij geene vrijheid hebben om tot het heiligdom te naderen; treedt dan niet toe/ blijft er van af/ zoo gij uwe hand niet wilt geven. Anders zal God zeggen: Wat neemt gij mijn verbondsteeken in uwen monde? dewijle gij de kastijdinge haat, en mijne woorden achter u henen werpt, Ps. L: 16, 17.

Het is ook niet evenveel/ hoe dat gij uwe hand geeft; het moet op eene regte wijze geschieden; en welke is die?

Eerst. Het moet aanstonds geschieden; de zake lijdt geen uitstel. Gij moogt niet zammelen; maar gij moet het waarbig en gereed doen: Heden, heden, terwijl gij zijne stemme hoort.

Ten tweede. Gij moet het opregt doen/ en met geheel uw harte, met geheel uwe ziele, met geheel uw verstand, en met alle uwe krachten, Matth. XXII: 37. De God des vredes zelve heilige u geheel en al, en uw geheel opregte geest en ziele en ligchaam worde onberispelijk bewaard, 1 Thess. V: 23. Zoo dat men zegt/ ach Heere! daar is mijn ganschе hart.

Ten derde. Het moet geschieden dikwijls; het moet uw dagelijks werk wezen. Meent gij/ dat gij dat maar aan het avondmaal moet doen? Neen/ gij moet het duizendmaal doen; niet alleen zevenmaal, maar zeventigmaal zevenmaal; dat het zoo de gestadige daad van uwe ziele is.

Ten vierde. Het moet geschieden zonder eenige tegenstribbelinge; het moet geen gedwongen spel wezen; niet tegen de borst/ maar met blijdschap/ gelijk men leest/ 2 Chron. XV: 15, En gansch Juda was verblijd over dezen eed; want zij hadden met haar gansche harte gezworen, en met haren ganschen wille Hem gezocht. Wij zullen onze uren nooit beter besteed weten; dat zal ons het beste vermaak wezen. Als wij Gode de hand en het harte geven, dan zullen wij best in onzen schik wezen. Mijn God! zegt zoo een/ nu is het wel; daar hebbe ik lange naar verlangd; in zoo een stondetje is al mijn lust en vermaak.

Ten vijfde. Alle man moet het doen; elk in zijn' rang; de koning,

de

de oudsten, de hovelingen: de Leviten, mannen, vrouwen, rijken, armen, dienstbaren, vrijen.

Ten zesde. Gij moet den Heere de hand geven voor altijd, eens voorgal/ voor eeuwig; gelijk een man en eene vrouwe malkanderen de huwelijks-hand geven/ en zeggen/ dat is voor ons leven gepaasseerd; wij betuigen het/ dat wij zuur en zoet met malkanderen dragen zullen. Zoo ook moeten wij den Heere de hand geven eens voorgal/ voor eeuwig; dat is U gegeven/ Heere/ moeten wij zeggen/ met alles dat aan uwe dienst en gemeenschap vast is.

Ten zevende. Het moet geschieden binnen en buiten 's huis, in wat plaatse dat men ook mag vergeeren; voor/ in en na de godsdienst; in voor- en tegenspoeden; in kruisen; op het doodbedde; gelijk deze koning bede/ Jes. XXXVIII. Op zijn krankbedde zegt hij: Heere! ik worde onderdrukt, wees Gij mijn Borge. Dan batten zij den Middelaar nog eens aan met de hand des geloofs/ en zij geven den Heere de hand en het harte nog op het laatste.

Nu komt onze godvruchtige koning/ en die wil zeggen/ gij hebt zulke trage/ zondige/ trouweloose handen; gij hebt zoo lange van God en van achter het heiligdom weggeloopen/ wascht uwe handen van die boosheid/ en betuigt dat het u leed is dat gij zoo lange omgezworven hebt/ en zegt: Heere, ziet hier zijn wij, wij komen tot U, weest Gij onze God.

II. Dat is nu de groote eisch; daarop komt de koning/ en die zegt/ doet gij zoo/ dan noodige Ik u tot het heiligdom. Hier is geen gouden kalf, als te Bethel en te Dan, voor de andere stammen. Hier zijn geene Baäls-priesters in den tempel/ gelijk ten tijde Achabs. Komt/ mannen/ gij staat hier voor dien heerlijken tempel, waarvan God gezegd heeft/ dat Hij daar gedient moet worden. Die plaatse is heilig; het is een heiligdom, daar zijn heilige dingen in/ heilige menschen, het is een heilige grond. Wat een heiligdom is het! wil de koning zeggen. Gij weet/ dat daar achter het voorhangsel is het heilige der heiligen; dat het eene pzente is van den hemel. Weet gij niet wat voor kostelijke vaten dat er zijn? De gouden kruike, Aärons roede, de arke des verbonds is daar in het heiligdom, met het verzoendeksel, daar God spreekt van tusschen de vleugelen der Cherubijnen. De koning Salomo heeft het gebouwd zonder licht/ want/ zegt hij/ God zoude in de donkerheid wonen; de Heere zelve zoude er het licht wezen. Daar in het heilige zijn des Heeren Priesters, die duizenden/ die Hem daar diende in hunne witte siergewaden; daar staken zij de lampen aan; zij staken het reukwerk aan; zij rigteden de brooden toe op de tafel. Daar hebt gij in het voorhof het altaar der verzoeninge; daar offeren zij de dieren; daar staan de lammeren gereed om geslagt te worden. Gij staat daar voor de deur/ maar/ eer gij er binnen treedt/ geeft den Heere de hand, of blijft er buiten. Want/

Eerst. Het is een heiligdom; meent gij dat zoo te ontheiligen? God heeft het geheiligd, en zoudt gij dat gemeen maken? Het is de ware godsdienst/ die haren gang zal gaan tot dat zij eens weggenomen zal worden/ als de Heiligheid der heiligheden gezalfd zal worden over Sion/ den berg van Gods heiligheid. Al is dit heiligdom dan bewegelijk/ hetgene daardoor beduid wordt/ zal echter in den hemel eerst ophouden; het Middelaarswerk van Christus zal in den hemel eerst ophouden. Als God dan zegt/ dat alle die dingen in eeuwigheid zullen zijn/ zoo ziet het op hetgene dat daardoor beduid wordt/ dat zal in den hemel eerst ophouden. Het is al heilig wat daar gezien en verricht wordt. Ei/ schikt u dan om God te ontmoeten; bereidt uw harte/ eer gij uwe handen voor God uitbreidt. Bewaart uwen voet/ eer gij ten huize Gods intreedt.

Ten tweede. De Heere kan het niet draagen dat gij hier slechts met uwe lippen zoudt naderen. Neen/ gij moet den Heere de hand geven, of gij zijt niet aangenaam. Maar hebt gij het gedaan? wel God zal u zegenen; eet en drinkt dan van goeder harte; prijst en dankt en verheerlijkt dan God; en draagt u aan Hem op zoo ruim als gij wilt; komt nu zijne liefelijkheid in zijn huis aanschouwen/ en onderzoeken in zijnen tempel. Gij zult nu onderbinden/ dat één ure of één dag in de voorhoven des Heeren beter is dan duizend elders; dat het beter is een dorpelwachter te zijn aan het huis des Heeren/ dan lange te zijn in het huis van Achab, of in andere tenten der goddeloosheid. Als uw harte regt voor God/ naket dan tot God/ en Hij zal tot u genaken.

Ten derde. Zoo gij uwe hand niet aan den Heere zoudt geven/ komt dan niet/ spot dan niet met God/ opdat uwe banden niet vaster worden. Zoudt gij liegen met uwen mond! God zoude de vleijende lippen afsnijden.

Ten vierde. Het is des Heeren heiligdom; het staat elk niet vrij/ om toe te treden. Zult gij zoo in 't kabinet van den Koning komen als een verrader/ en ontrouwe? als een/ die den Koning verklikken wil? Wilt gij hier met eene uiterlijke gedaante komen voor Hem/ die de kenner des harten van alle menschen is? Voor wiens oogen alle dingen naakt en geopend zijn? Het is zulken heiligen en regtvaardigen God! Wat heeft Hij al gedaan door zijne aanbiddelijke regtvaardigheid/ als er iemand onheilig of onbereid in dit heiligdom kwam! Wat heeft God ontzaggelijke oordeelen over dezelve uitgeboezd! En dat zonder aanneminge des persoons! De Betsemiten zijn bij zoo menigten gestorven/ vijftig duizend en zeventig mannen wierden er verslagen/ omdat zij in de arke des Heeren gezien hadden/ 1 Sam. VI: 19. Aärons zonen wierden van God verbrand/ omdat zij met vreemd vuur voor des Heeren aangezigte kwamen/ Lev. X: 1, 2. Een Uza, die met dien vromen koning David de arke opbragt/ raakte hij ze maar eens onbedacht aan tegen het gebod/ de toorn des Heeren ontstak/ en Hij sloeg hem dat hij stierf/ 1 Chron.

XIII:

XIII: 10. En daarom/ wil de koning zeggen/ ontziet u voor dien hoogen en vreesselijken Heere; Ach! daar is nog zulke hitte van toorn! Juda werd nog zoo vernederd om Achabs wille! En wie weet wat eene zware wolke van toorn dat er nog over ons hoofd hangt! Gevet dan eere den Heere uwen God, eer Hij het nog meer duister make, en komt betamelijk tot zijn heiligdom.

Geliefden/ Gods heiligdom is ook onder ons/ zoo lange als er de bediening des Geestes/ en de ware godsdienst door het geloove in Christus/ en door de bewerkinge des Geestes/ plaatse heeft. Gods heiligdom is de kerke, en daar maakt God onderscheid; mogen wij het dan ook niet doen? bijzonder als het in tijden van Avondmaal is? De mensche beproeve zichzelven, en ete alzoo. Zoo iemand onwaardig eet of drinkt, die eet en drinkt zichzelven een oordeel, niet onderscheidende het ligchaam des Heeren.

Nu wilde ik/ dat wij elk eens naar binnen keerden/ en voor den Heere het eens onderzochten/ of wij de hand en het harte al aan den Heere gegeven hadden, in al die omstandigheden en zaken/ die wij u daareven genoemd hebben? namelijk/ de hand van liefde, hoogachtinge, vertrouwen, de hand des geloofs? Waar deedt gij het? wat beweegde u? Op wat tijd deedt gij het? Met welke woorden deedt gij het? Wat was het middel dat er u toe bewoog? Wat verandering ondervondt gij toen van binnen? Wat verandering betoonde gij toen naar buiten? Ach! dat woordt van zijn leven niet geheel vergeten; al was iemand in het grootste verbal/ hij weet ten minste nog eenigzins/ met wat uitzuikingen/ omstandigheden/ voornemens en betuigingen dat geschiedt is. Gij zult zeggen/ gij overreedt ons/ zoodat wij u gelijk moeten geven. Maar laat ons eens klaar zien/ of wij den Heere de hand gegeven hebben ofte niet? Die het niet gedaan heeft/ al heeft hij nog zoo veel inbeeldingen van zichzelven/ en al betoont hij nog zoo veel gedaante; weet gij waar die aan te kennen is?

Eerst. Hij voelt er zoo eenen innigen afkeer van in zijn harte! als hij regtuit zoude spreken/ dan zoude hij zeggen/ aan wien ik mijne hand gegeven hebbe/ altijd aan God niet. Ach Heere! zoude hij zeggen/ aan wien ik mijn harte zoude geven/ altoos aan U niet. Ik hebbe U niet gaarne digte bij mij; en ik ben niet gaarne digte bij U; bij U is het mij bange. Waar ik mij voor wachte/ zoo is het daarvoor.

Ten tweede. Die het niet gedaan hebben/ ach! zij zien niet gaarne dat het anderen doen. Ik hope/ zeggen zij/ dat er geen een onder mijn geslachte mag zijn/ die het doet; noch geen een van allen/ die ik onder mijne oogen moet zien; noch knecht/ noch dienstmaagd/ noch kind/ noch man/ noch vrouwe/ ik mag ze onder mijne oogen niet zien/ die het doen.

Ten derde. Zoo er ergens een in zijn geslachte of in zijn huis is dien hij moet zien/ hij verzint al wat hij kan/ om dat schepseltje misnoedig

te maken; daar maakt hij zijn werk van; zoo dat het dat schepseltje als ondoenlijk is om door te breken.

Ten vierde. Ontmoet hij iemand/ die het gedaan heeft/ hij heeft van niemand grooter afkeer; hij zet niemand lager te boek. De regtvaardige is bij den goddelooze eene verachte fakkel.

Ten vijfde. Ach! zij geven hunne hand aan hunnen grootsten vriend/ den duivel! die hoeft bij hen nooit dat te doen/ dat hij zegt/ ik zal u alle de koningrijken der aarde geven/ indien gij voor mij wilt nedervallen/ en mij aanbidt! Hij kan het al vrij gemakkelijker van hen krijgen. Ach mensch! hebt gij uwe hand aan hem gegeven/ gij zult uwe hand niet gemakkelijk weer krijgen. Wordt gij dan daarna eens overtuigd/ gij krijgt ze niet gemakkelijk weer/ of het kost zweet en tranen; en mogten die dan nog maar helpen! dan zoudt gij nog gelukkig zijn.

Ten zesde. Die heeft zijne hand niet aan den Heere gegeven/ die ze geeft aan zijne pligten/ aan zijne godsdienstigheid en deugden; als die zoo groot in zijne oogen zijn. ô Zoo een mensch is ziek in het gasthuis van eigene geregtigheid! gelooft het/ dat is de weg niet naar den hemel.

Ten zevende. Die heeft het ook niet gedaan/ die zegt/ ik zal zoo leven/ dat de wereld noch God niet te klagen hebben. Ik zal de wereld wat dienen/ en God ook wat. Ik zal 't zoo doen/ dat elk niet klaagt. ô Onze God is daarmede niet tevreden! Dan zijt gij een halve vijand en een halve vriend! Een mensche is er niet mede tevreden.

Ten achtste. Die hebben het ook niet gedaan/ die de hand geven aan hun eigen zin; die willen leven gelijk zij het verstaan. Ik wil daar zoo naauw niet op letten hoe ik leven moet/ zegt zoo een. Wel/ tot de wet en het getuigenisse, zegt God/ zoo gij er niet naar spreekt en doet/ het zal zijn dat gij geen dageraad zult zien, Jes. VIII: 20. Dat zijn ze/ die hunne hand niet aan God gegeven hebben.

Wie hebben hunne hand immers aan den Heere gegeven?

Eerst. Die hun hart en handen afgetrokken hebben van den duivel/ de wereld en de zonde. Zij zeggen er neen tegen; ik zegge u mijn harte op/ zeggen zij/ dat ik u gegeven hebbe in mijnen natuurstaat; het wordt bij u maar verzwaard en verleid. Ik zie dat gij de oneindige begeerte van mijne ziele niet voldoen kunt. Kent gij dat?

Ten tweede. Die/ gelijk zij hun hart en handen opgezegd hebben aan de vijanden/ zoo hebben zij dezelve ernstig en statelijk aan God opgedragen; zij zeggen/ ach Heere! U zal ik dienen als Gij mij bekwaam zult maken. Daar is zoo veel occasie van verleidinge/ maar zoo Gij mij uwen Geest belieft te geven/ dan zal ik U dienen; en zij roepen uit: De Heere is God, de Heere is God! Ik zal uw knecht en dienstmaagt zijn zoo lang als ik zal leven

Ten derde. Die het gedaan hebben/ zullen het ook verklaren voor

God

God en menſchen; tegen de menſchen zeggen zij/ doet mij geene moeite aan; het moet zoo blijven/ ik hebbe mijn woord gepaſſeerd/ ik kan niet terugge/ en ik wil ook niet.

Ten vierde. Die over deze zijne verklaringe hartelijk blijde is. Zij zeggen/ mijn God! ô wat ſchenkt Gij mij! dat konde ik toen en toen niet doen; toen konde ik geene blijdſchap zien in uwe dienſt; maar nu moet ik verklaren/ dat ik mijn leven geen blijder uren gehad hebbe/ als toen ik dat begon.

Ten vijfde. Zoo een zegt/ ach Heere! ik heb er mijn leven geen berouw af/ dat ik mijne hand aan U gegeven hebbe. Wat dat mij ontmoet/ al is het dat zij zeggen/ houdt gij nu nog vaſt aan uwe opregtigheid? Ik wil liever met het volk Gods ſmaadheid lijden/ als voor een' tijd de genietinge der zonde te hebben. ô Kent gij dat? ſterk er uw harte mede.

Ten zesde. Na eene opregte verklaringe en opdragt aan God/ zoo wilt gij practikaal gaan leven/ waardig uwe opdragt/ hoewel gij het wel weet/ dat er in u/ dat is in uw vleesch/ geen goed en woont/ Rom. VII: 18. Al is het dat gij moet zeggen/ hoe meer dat ik het op de practijque zette/ hoe meer dat het er dikwijls over henen gaat! Als ik het goede wil, zeide Paulus, zoo ligt het kwade mij bij. Kunt gij evenwel niet zeggen/ het zoude mij zoo lief zijn/ dat ik zoo waardig het Euangelium mogte wandelen? Wat zegt gij nu? Is het zoo? gaat dan naar de tafel toe; ſmelt in liefde. Des Heeren zegel is voor u/ de tafel is voor u/ de Middelaar is voor u. God zal u gunſtig zijn. Zegt gij neen/ ik kenne dat niet. Wacht u dan: God is een heilig/ alwetend en regtvaardig God. Wij verzoeken u dan niet aan de bondstafel/ maar wij verzoeken u/ dat gij eerst den Heere de hand geeft. Wij betuigen u/ dat de Heere uwe hand en harte waardig is. Ach! verhardt dan nu uw harte niet! Geeft den Heere de hand; dient den Heere/ zoo zal de hitte zijnes toorns van u afgekeerd worden. Zoo gij u bekeerd, uwe broederen en uwe kinderen zullen barmhartigheid vinden voor het aangezigte desgenen, die ze gevangen hebben. Ja/ gij zoudt het u nooit beklagen. Gij zoudt onderbinden/ dat God te dienen zoo vermakelijk is/ dat de wegen der wijsheid/ liefelijkheid/ en alle hare paden vrede zijn.

Kinderen Gods/ wat zijt gij gelukkig/ dat gij den Heere de hand gegeven hebt! Heeft het u nog wel ooit berouwd? Ach! mogt gij het meer herhalen! Gij moest het dagelijks/ ja gedurig doen. Inzonderheid/ nu gij aan des Heeren tafel zult naderen. Ach! mogten uwe harten nu gerigt zijn/ om den Heere de hand te geven. Is het zoo niet naar de reinigheid des heiligdoms; wij ſmeeken/ dat God verzoeninge doe over u en ons.

A M E N.

NEGEN-

NEGEN EN DERTIGSTE
PREDIKATIE,

OVER

JOH. VI : 37.

Al wat Mij de Vader geeft, zal tot Mij komen.

Wij lezen/ Hand. XXVI: 28, dat Paulus voor den Koning Agrippa stond/ en predikte zoo krachtig/ dat de Koning zeide/ ik rake in beweginge. Man/ gij beweegt mij bijna een Christen te worden. Wat heeft God al bewegingen aangerigt in de wereld door de dienst van zijne knechten in het Oude en Nieuwe Testament! Wat eene beweginge was er in Egypte door Mozes en Aärons dienst! geheel Egypte raakt in roere! Wat eene beweginge was er onder de kinderen Israels door de dienst van Elia! zoo dat hij den Koning en zijne onderdanen deed schreeuwen: De Heere is God, de Heere is God! 1 Kon. XVIII: 39. Wat eene beweginge bragt Jona te Ninivé! De Koning en zijn ganssche hof zeiden: Laat mensch en beest tot God schreeuwen. Wat eene beweginge maakte Johannes den Dooper! Daar kwamen de burgerlijken, de kerkelijken, de soldaten; 't was al: En wij, wat moeten wij doen? Het geheele land raakte als in roere/ Luc. III. En heeft er iemand beweginge aangerigt onder Gods knechten/ het was Paulus. Zij zeiden van hem/ dat is die man/ die geheel de wereld in roere helpt! daar raakten bijna geheele Koningrijken in beweginge; in Spanje en te Jeruzalem tot Illiricum toe. Wat voor bewegingen kwamen daar door de Apostelen, Hand. II en V. Daar waren er zoo vele duizenden/ die in beweginge raakten. En zoo er ooit bewegingen onder de menschen bezweet zijn/ zoo is het door den Zone Gods, geweest toen Hij op de wereld kwam predikte: Hij toonde/ dat Hij een Man was/ krachtig in woorden en in werken. Zij liepen uit de steden en dorpen; Hij had altijd een troep menschen achter Hem. Het was of geheel het land bekeerd zoude worden. Maar alle de bewegingen, die er zijn/ die zijn juist niet goed; die den meesten toeloop heeft/ en de meeste bewegingen in de wereld maakt/ doet dikwijls de minste brucht; het maakt somtijds wel veel bijloopers/ maar weinig regte discipelen. Evenwel een predikant ziet gaarne brucht op zijn pre-

diſken/ al zoo wel als een koopman op zijn' handel. Misſen zij vrucht/ wat moeten zij dan doen? Stille zijn in het beleid en in den raad Gods; al gewon hij nooit eene ziele; ja/ al was het waar/ dat hij als een Jesaïa aan het volk was. Wat uitſlag hadde die zijn predikken? Het harte des volks wierd er dik en zwaar onder. Wat moet hij doen? In den raad Gods tevreden zijn/ gelijk een landman/ zeeman/ koopman en ambachtsman/ en zeggen: De wille des Heeren geschiede. De Heere Jezus/ hoe krachtig predikte Hij/ en hoe weinig vrucht dede het! Zoudt gij meer willen wezen als de Heere Jezus? In wat eene roere bragt hij ze! En hoe weinig bracht dede het! Maar hij was er stil in. Waarboor? Al wat mij de Vader geeft, zeide Hij/ zal tot Mij komen, en die tot Mij komt, zal Ik geenzins uitwerpen. In de vijftien eerste verzen hebt gij hoe er vijf duizend menschen verzadigd worden met weinige spijze/ en daar was nog overe. Van het 16de tot het 21ſte vers hebt gij eene rare scheepvaart; daar komt een storm op zee/ daarop komt de Heere op de zee wandelen; zij wisten niet dat het de Heere was; zij schreeuwden/ meenende te vergaan; Ik ben het/ zeide de Heere/ neemt mij in; zij namen Hem in/ zij waren overstelpt en hij redde ze. Daar is de schare nu haren Meester kwijt. Van het 22ſte tot het 25ſte vers loopen zij Hem zoeken/ even alsof hunne zaligheid aan zijne tegenwoordigheid vast was. Daar komen zij te Kapernaum, en zij vinden den Heere. Vinden wij U hier/ Meester? zeiden zij/ Gij zijt ons welkom. Maar de Heere zag wel/ dat zij verrot aan het harte waren; Hij zeide/ alle die woorden gelden hier niet; weet gij waarom Ik u zoo aangenaam ben? gij ziet de teekenen/ en Ik make/ dat gij aan de kost komt; gij zoudt Mij altijd wel volgen/ indien Ik was als Mozes, die de kinderen Israels veertig jaar in de woestijne gespijsd heeft; hunne kleederen waren niet vergaan/ noch hunne schoenen waren aan hunne voeten niet verſleten of verandert; dan zoudt gij Mij wel blijven volgen/ maar werkt niet om zulke spijze die vergaat/ maar om die/ die blijft tot in het eeuwige leven/ die Ik u geven zal/ vs. 26, 27. Zij mogten denken/ dat staat ons wel aan; Geeft ons altijd dat brood, zeiden zij/ gelijk die vrouwe zeide/ Joh. IV: 15. Geeft mij dat water. Zij mogten zeggen/ waar is die spijze? wie is Hij/ die ze ons geven zal? Daarop komt de Heere in het 35ſte en 36ſte vers/en zegt: Ik ben die geestelijke spijze; maar wat mag Ik al mijne predikatiën aan u te kosten leggen/ Ik zie toch/ dat Ik voor de meesten van u allen een steen des aanstoots ben/ en dat Ik in uwe zaligheid niet verheerlijkt zal worden; Ik weet/ dat Ik mijne kracht onnutteliik aan u bestede. Wel/ Heere! waar zijt Gij dan in tevreden? Wel/ zegt Jezus, dat mijn regt is bij den Heere, en mijn werkloon bij mijnen God, Jes. XLIX: 4. Wel Heere/ wat is uw loon? Al wat Mij de Vader geeft, zal tot Mij komen. Hoe zullen het die bij U vinden?

Ik zal ze geenszins uitwerpen. Voorleden jaar/ op zoo een tijd als deze is/ predikten wij over Jes. LXIV: 6. Doch wij allen zijn als een onreine, en alle onze geregtigheden zijn als een wegwerpelijk kleed. En voorleden rustdag predikten wij over 2 Chron. XXX: 8, Gevet den Heere de hand, en komet totzijn heiligdom, hetwelk Hij geheiligd heeft tot in eeuwigheid. Wij dachten/ laat ons dit er eens op laten volgen. Daar is altemets al eene groote beweginge onder het volk/ en evenwel God zal in de zaligheid van die allen niet verheerlijkt worden. Wij hebben dan heden voorgenomen te verhandelen: Al wat Mij de Vader geeft zal tot Mij komen. En als het God belieft/ toekomenden rustdag: En die tot Mij komt, zal Ik geenszins uitwerpen. Om dan nu het stuk wel te begrijpen/ zoo moeten wij bezien:

I. De gifte des Vaders aan den Zone.

II. Dat die gegevene met er daad zijn eigendom zullen worden.

III. Dat de Heere zegt/ daar ben Ik mede tevreden in den loop van mijne bedieninge.

I. Wat het eerste aangaat/ daar hebben wij een' Vader die geeft/ en een Zone aan wien iets gegeven wordt/ en dan de gifte die gegeven wordt.

A. Gij hebt hier den Vader, dat is de eerste Persoon, en den Zone, dat is de tweede Persoon in het goddelijk Wezen/ dezelfde Godheid hebbende/ die de Vader heeft. Zij zijn evenwel van malkanderen onderscheiden: in namen, de eerste heet Vader, de tweede Zoon; in maniere van bestaan: de Vader is de eerste Persoon/ de Zoon de tweede: in maniere van werken: de Vader werkt van zichzelven door den Zoon en den H. Geest; God de Vader is zoo de Vader van den Heere Jezus/ en op zulken wijze als Hij niemands Vader is. En de Heere Jezus is zoo de Zone Gods/ dat er niemand zoo de Zone Gods genoemd kan worden: Hij is de eenige/ de eeuwige/ de natuurlijke/ de geliefde Zone. De Vader werkt van zichzelven door den Zone/ en door den H. Geest; en de Zone werkt van den Vader/ en door den H. Geest.

De Vader die geeft nu wat aan den Zone, en wat geeft Hij?

Eerst. Hij geeft den Zone het leven te hebben in Hemzelven.

Ten tweede. Hij gaf Hem wat; wat gaf Hij Hem? Alle de uitverkorenen, die ten eeuwigen leven waren opgeschreven/ Joh. XVII: 6, Ik hebbe uwen name geopenbaard den menschen, die Gij Mij uit de wereld gegeven hebt, zij waren Uwe, en Gij hebt Mij dezelve gegeven. Al daar gij U in genade aan verheerlijkten wilt/ die hebt Gij Mij gegeven.

Ten derde. Nadat Hij voldaan hadde als Middelaar/ zoo gaf de Vader Hem die heerlijkheid, die Hij bij Hem hadde eer de wereld was. Op deze twee laatste dingen ziet de Heere Jezus het meeste/ en bijzonder op het middelste. Het ziet zoo zeer niet op het Zoonschap, als wel dat God de uitverkorenen aan Hem geeft.

B. Aan wien is het dat de Vader wat geeft? Het is aan den Zone.

De

De Gever is de Vader: en de Ontvanger, daar aan gegeven wordt/ is de Zoon. Wat wordt daardoor te kennen gegeven/ als God de Vader de uitverkorenen aan den Zone geeft?

Eerst. Dat Hij de zaligheid van de uitverkorenen zich aantrekt; dat Hij er ook belang in heeft/ en dat zijne genadige en krijmagtige hand daarin ook werkzaam geweest is; Ach ja! wij moeten God den Vader ook de eere daarvoor geven/ Col. I: 12, Dankende den Vader, die ons bekwaam gemaakt heeft om deel te hebben aan de erve der heiligen in het licht. Eph. I: 3, Gezegend zij de God en Vader onzes Heeren Jezus Christus, die ons gezegend heeft met alle geestelijke zegeningen in den hemel in Christus. De Vader heeft er ook zijne hand in; Hij baant en opent den weg door Christus verdiensten/ om zijne genade tot den zondaar uit te laten/ en den zondaar tot zijne genade in te laten.

Ten tweede. Het doet zien/ dat er tusschen den Vader en den Zoon een verbond en contract is/ waarin de Zoon iets aan den Vader, en de Vader iets aan den Zone belooft te zullen geven; de Zoon zeide: ik hebbe lust, ô Mijn God! om uw welbehagen te doen; Ik zal mijne ziele tot een schuldoffer stellen. En de Vader zeide: Dan zult gij zaad zien. Ik zal de Heidenen geven tot uw erfdeel, en de eindens der aarde tot uwe bezittinge.

Ten derde. Het doet zien hoe gemeenzaam de Vader met den Zone is. Hoe liefderijk handelden zij met malkanderen/ als zij handelden over de zaligheid van de uitverkorenen! Al is de Vader de Rigter, Hij blijft evenwel de Vader. De Heere Jezus zeide in zijne allerzoetste benaauwd/ heden nog: Vader! in uwe handen bevele Ik mijne Geest.

Ten vierde. Het geeft te kennen wat een grooten en wonderlijken Persoon de Heere Jezus was; de Heere Jezus is den Vader gelijk. En het geeft ook te kennen/ tot wat een heerlijken staat Hij zijn volk heeft verheven! Mijn Vader, zegt Hij/ is uw Vader; daarom leerde Hij hen bidden en in het begin van het gebed zeggen: abba Vader! onze Vader!

C. Dus hebben wij gezien/ wie de Gever is; en aan wien Hij wat gaf; nu moeten wij zien/ wie de gegevenen zijn? Zijn dat alle menschen, alle de Joden, en alle Heidenen? Neen het; het is een zeker juist getal/ die de groote en krijmagtige God bepaald heeft met namen/ daar de zoon de Borge en Losser van zal zijn; daar de Geest in werken zal. Zoude daar iemand iets tegen kunnen hebben? Heeft de Pottebakker dan geen magt over het leem? Die nu niet willen dat de Heere Jezus Koning over hen zij/ die zal Hij als pottebakkers-vaten verbrijzelen; brengt ze hier, zal Hij zeggen/ die niet gewild hebben, dat Ik Koning over haar zij, en slaat ze voor mijne voeten dood. De verworpenen zijn ook wel aan den Heere Jezus gegeven/ om het oogmerk Gods uit te voeren. Hij gaf Judas ook/ om te verbullen 't gene geschreven was/ opdat hij het middel zoude wezen/ waardoor de Heere Jezus verraden en gedood zoude worden/ Joh.

XVII: 12. Maar eigenlijk zijn de gegevenen alleenlijk de kinderen der beloftenisse, de uitverkorenen, de beminden die tot de verkiezinge der genade behooren; die vaten der barmhartigheid en ontfermden zijn. Nu komt de Zaligmaker/ en die spreekt in den tegenwoordigen tijd, dat de Vader Hem de uitverkorenen geeft, wat geeft Hij daardoor te kennen?

Eerst. Dat er bij God geen voorledene noch toekomende tijd plaats heeft/ maar alleen de tegenwoordige: Want één dag is bij den Heere als duizend jaren, en duizend jaren als één dag. Het is nog zoo heden dat de Vader de uitverkorenen aan den Zone geeft/ als het van eeuwigheid geweest is.

Ten tweede. Hij is tegenwoordig nog bezig om alle de uitverkorenen, elk op hunnen tijd toe te brengen. Dat ik bedongen hebbe/ zegt Jezus/ brengt de Vader door den Geest nog alle dagen toe. In gestikte kleederen worden zij tot den Koning geleid/ als het stondetje der minne daar is; dan wordt de een eens toegebragt/ dan de andere; dan honderd/ dan duizend; dan bijna geheele steden/ die in gestikte kleederen tot den Koning geleid/ en met den mantel van Christus geregtigheid/ omhangen worden/ dien mantel der geregtigheid/ die God den zijnen omhangt en toerekent tot zaligheid. Joh. VI: 44. staat: Niemand kan tot Mij komen, tenzij de Vader, die Mij gezonden heeft, hem trekke. God heeft er in alle tijden dien Hij trekt en toebrengt; zij zijn Hem altemaal even aangenaam; allen die tot den Heere Jezus komen/ zoo in het Oude als Nieuwe Testament/ zij zijn allen even lief en aangenaam. Alle giften verzouderen in de wereld/ of zij verliezen hunne waardije/ maar deze gifte niet; of het nu/ of in ouder tijd is/ of daarna/ zij is al even versch. Daar hebt gij den Gever; de daad van het geven; en den Persoon aan wien de Vader de uitverkorenen geeft; het is aan den Zone.

Wat ligt daar al in/ dat de Vader de uitverkorenen aan den Zone geeft?

Eerst. Het geeft te kennen/ dat de uitverkorenen wat groots moeten zijn. Het is een groot geschenk, eene groote gifte, van een' grooten Gever; naardat de man is/ zoo is zijne kracht; en naardat de man is/ zoo is zijn goed. Naardat iemands rijkdom is/ zoo is zijn geschenk. De uitverkorenen/ die de Vader schenkt/ moeten wat groots zijn. In zichzelven zijn zij het niet/ maar in de gaven en genadens/ die zij krijgen/ zijn zij groot: De regtveerdige is voortreffelijker als zijnen naasten. Die schoone gifte geeft de Vader aan den Zoon. In zichzelven zijn zij uitermate slecht; maar door de genadens/ die God in hen legt/ en de bewerkingen des H. Geestes/ zijn zij groot.

Ten tweede. Het drukt uit/ dat God den Zone bekwaam en magtig rekende om dat werk uit te voeren/ en hen tot zijne eere en heerlijkheid te verlossen. Ik hebbe eenen uitverkorenen uit den Volke verhoogd, zegt God; Ik hebbe hulpe besteld bij een' Held Zijn magtige arm zoude Hem heil beschikken.

Ten

Ten derde. God dzukt er mede uit/ dat de Zone getrouw zal zijn in hetgene daar Hij toe gesteld was. Mozes was getrouw in hetgene daar Hij van God toe gesteld was; maar deze is nog zoo veel meer getrouw/ als de Heere meerdez is dan de knecht.

Ten vierde. God dzukt ez mede uit/ in de uitdezkorenen aan den Zone te geven/ dat Hij/ die de gzootste Ontfezmez is/ hen leiden zal. Hij had eene tonge der geleerden, om met de moeden een woord ter regter tijd te spreken. Zij konden Hem aanschouwen als den Hezdez/ die zijne schaapjes weiden zoude met zoo vele ontfezminge/ meer als eene teedere moedez haar kind. Het gebrek zal zijne liefde niet breken; uw ongeloove zal zijne liefde niet bzeken; maar Hij zal zeggen/ menschen, schapen mijner weide, gij zijt menschen, maar ik ben de Heere uwe God; Ik zal u met meezdez ontfezminge behandelen als Mozes, die zoo zachtmoedig was/ meer als eenig mensch op den ganschen aardbodem/ hoe zeer dat de kinderen Israëls zich ook tegen hem misdzoegen. Als dan de Vader de uitdezkorenen aan den Zone geeft/ dat geeft te kennen/ dat de Zoon hen zal aanzien met de allezzachtmoedigste gestalte. Hij zal zijne kudde weiden gelijk een herder, en Hij zal zich op zijn gemak voegen naaz den gang van het wezk. Hij is ook de Magtige, die volkomen in staat is om de uitdezkorenen te bezlogsen/ te verzozgen/ te bewaren en te beschezmen/ in wat toestand zij zich ook zouden mogen bevinden.

II. Wat zal er nu van al die menschen worden/ die aan den Zone gegeven zijn? Al wat Mij de Vader geeft, zegt Hij/ zal tot Mij komen. Daar zal met er tijd een gewemel komen onder die dorre doodsbeenderen. Gij zult een gewemel in uw harte voelen/ dat gij van Mij niet zult kunnen afblijven; zij zullen altemaal tot Mij komen. Daar hebben wij het komen, en dat zij allen zullen komen, en tot wien, namelijk/ tot den Heere Jezus Chzistus. Het is in 't gemeen te zeggen/ door het levendige Woord Gods zullen zij bekeerd worden; zij zullen het ware geloove kzijgen; zij zullen kzijgen/ hun vertrouwen op Mij te zetten in leven en te sterven. Gij zult zeggen/ zegt het mij een weinig omstandiger. Dat zullen wij doen. Weet gij/ wat het te zeggen is/ als de uitverkorenen tot Christus komen?

Eerst. God de Heere stelt zoo een' voor de vzeesselijke Majesteit/ die bij Hem is; en Hij zegt: man/ brouw/ jongman/ jonge dochter/ schepseltje/ hoe zult gij het met Mij maken? Waarmede zult gij door Mij komen? Waarmede zult gij voor Mij kunnen bestaan? Gij hebt mijne Majesteit gekwetst/ mijn' Geest vertrapt/ onder mijne slagen zijt gij verhard/ onder mijne zegeningen verdartelt; gij zijt opgestoven tegen mijne wet/ ja/ ongehoorzaam geweest onder de aanbiedinge van het Euangelium. En ik ben de regtvaardige, de alwetende, de almagtige, en de heilige God. Ziet gij Mij zoo niet staan als een vez-

teerend vuur/ en eenen eeuwigen gloed? Hoe zult gij het maken!

Ten tweede. Beklijkt uzelven eens. Wat hebt gij gedaan? Wat is uw bedrijf geweest van uwer jeugd af aan? Is 't niet een Godonteerend leven geweest? eene gruwelijke zorgeloosheid; een weeldrig/ dartel en verdoemenswaardig gedrag?

Ten derde. Beklijkt uwe remediën eens. Als gij uwe zonden zoo wat ziet/ wat heelpleisters legt gij op uwe conscientie/ om uw harte tot stilte te brengen? Zijt gij niet blijde/ als men het maar niet ziet dat gij beroerd zijt? Ziet gij het wel/ dat de wereld een gebroken bak is? Ziet gij het niet/ als gij in de zonde niet te stuiten zijt/ dat gij allengskens erger wordt? Ziet gij wel/ dat al uwe pleisters van uitstel/ van voornemens of beloften/ niet goed zijn? Blijft gij er bij/ zoo zullen zij u ontvallen/ en gij zult moeten uitroepen en zeggen/ ach God! nu hebbe ik niet met allen!

Ten vierde. Daarop zegt God/ Ik arrestere u bij deze gedachten; gij moet een besluit nemen. Wilt gij blijven bij uwe oude dienst? of wilt gij die verlaten? Daarop raken zij ingespannen. Gij moet zeggen/ zegt God/ wat gij kiest? Zij zeggen/ blijve ik al mijn leven bij de wereld/ bij den duivel/ bij de zonde/ dan hebbe ik het donnis in mijzelven/ en dat is de dood. Scheide ik er mij van af/ wende ik het naar God toe/ dan is er nog eene mogelijkheid om behouden te worden. Wie weet/ het mogte mij nog eens gelukken!

Ten vijfde. Daarop komt God/ en die zegt/ nu moet gij u declareren/ of gij van uw vorige leven wilt afscheiden of niet? En Ik vrage u/ of gij door vrije genade wilt zalig worden? Beproeft het/ en Ik declarere u/ dat Ik mijnen Zone authorizere om alle de zaken/ van allen/ die naar Hem toe komen/ uit te voeren; en Ik verklare u/ dat Hij magtig en gewillig is/ om u eeuwig gelukkig te maken/ zoodat de wet/ en alle de duivelen uit de helle/ en alle uwe zonden/ en al de vloeken/ die gij verdiend hebt/ niet magtig zullen zijn om u te verdoemen; dat is mijn vrijmagtig welbehagen; dat is mijn goddelijk/ getrouw en alleraannemenswaardige woord/ dat Ik u mijn' Zoon tot een volkomen Zaligmaker schenke/ en dat die magtig en gewillig is om u te behouden/ zoodat niets noch niemand meer magtig zal zijn om u te beschadigen of te verdoemen.

Ten zesde. Dan zegt zoo een/ ach Heere! dat geloove ik! daar zijn zij van overreed/ daarmede raakt er een gewemel in hun harte; daar begint dat woord verbuld te worden: Zij zullen komen met geween, en met smeekinge zal Ik ze voeren. Al wandelende en weenende zullen zij henen gaan, en zoeken den Heeren haren God. Zij zullen den Heere toegevoegd worden met een eeuwig verbond. Ach Heere! zeggen zij/ mijn hazte klopt/ mijn borst hijgt/ mijne oogen schreijen/ ik bouwe mijne handen/

den/ ik buige mijne knieën/ ik wilde dat ik U dienen mogte! Heere! doe 't mij toch gelukken!

Ten zevende. Dan begint God hun te doen begrijpen/ dat de Heere Jezus naar hen toekomt/ dat die hen roept en noodigt; dat die als tot hen zegt/ is er geene volheid in Mij? Zijt gij zoo arm/ belast en verslagen/ Ik biede Mijzelven u aan. Wat draalt gij? Hier past geen talmen. Zegt maar opregtelijk/ ik gebe mijn harte en mijne hand aan U. Wilt gij Mij niet aangrijpen en tot uw deel hebben? Ach ja/ Heere! zeggen zij. Wilt Gij mij den weg wel leeren als Propheet? Wilt Gij mijn Hoogepriester en mijn Koning wel zijn/ en mij met God verzoenen/ en als uw onderdaan regeren? Zij blijven zoo al worstelen/ maar zij durven nog niet toetasten. Zij zijn nog vol vreeze; en daar is nog zoo veel onwil/ dat zij niet zien kunnen; daar zijn nog zoo vele banden/ die moeten nog los raken. De Heere mogte hun wel verwijten: Gij wilt niet tot Mij komen: Hoe lange zult gij u onttrekken.

Ten achtste. Eindelijk komen zij tot dat bevat/ dat zij zeggen/ ach Heere! ik geloove dat Gij zoo gewillig zijt; Ach! laat ik mij niet bedriegen; geef dat ik niet misse. Ben ik aan U geschonken! zijt Gij zoo gewillig om mij aan te nemen! dringt Gij zoo op mij aan! schenk mij dan het geloove van uwe uitverkorenen. ô Laat dan mijn wezk waarheid zijn! Ik grijpe U dan aan als den Heere mijne geregtigheid; als mijnen Heiland/ in wien geregtigheden en sterkte zijn: als mijnen Propheet, Hoogepriester en Koning, en dat zult Gij eeuwig blijven; ik late U nooit los.

Ten negende. Daarop zegt gij/ allerliefste Heere! dit arme harte verlaat zich op U/ ik werpe mijne arme ziele in uwen schoot/ ik gebe mij in uwe hand/ ik gebe mij aan uw bloed en voorbede over. En dat zal ik doen zoo lange als ik zal leven/ en ik zal mijne arme ziele ook aan U geven op mijn doodbedde; dan zal ik zeggen/ Heere Jezus ontvangt mijnen geest! ja ik zal het ook in het gerigte doen voor engelen en menschen. Hier ben ik/ Heere! ik kome tot U/ ik kieze uwe zijde en uwe zake/ en ik verklare mij vijand te zijn van mijn eigen boos harte/ en van mijne inwonende verdorvenheden en zonden/ en van alle uwe vijanden. Ja ik verklare ook vriend te zijn van U/ Heere/ en van uw Woord/ en van uwe dienst/ en van uwe zake/ en van uw volk/ en van uwe knechten. Dat is het komen.

Nu zegt de Heere/ zij zullen allen komen. Daar is altemets een kind in een huis/ een man/ of vrouwe/ of vriend; men denkt/ wat zal er van die worden? Zij zullen misschien hun leven niet bekeerd worden. Neen/ zegt de Heere/ zij zullen ook al komen/ als 't gegevene zijn. Ja zij zullen allen komen/ die van den Vader aan den Zone gegeven zijn. Wat is dat te zeggen?

Eerst.

Eerst. God de Vader zal er raad toe weten om ze te doen komen; door de conscientie, door Woord, door Geest, door slagen en zegeningen zouden zij tot Hem komen, en zoude Hij ze tot Hem brengen.

Ten tweede. Dat er bij God een zeker stondetje is/ dat Hij daartoe gesteld heeft/ den tijd der minne; dan zoude Hij de schapen, die nog met er daad van zijne stal niet zijn/ ook toebrengen, Joh. X: 16. Wat kan ez in een ure/ ja/ in een oogenblikje/ eene omkeeringe komen!

Ten derde. Niet alleen zullen zij allen komen/ maar daar zal ez geen een achter blijven: daar zal er niet een gaan disputeren/ wat hij doen wil/ of hij komen wil of niet; maaz 't zal zijn als met Paulus, Hand. IX: 6, Heere wat wilt Gij dat ik doen zal?

Ten vierde. Zij zullen allen komen/ en elk zal het moeten aanzien/ al zagen zij het nog zoo noode. Of het een man/ of vrouwe/ of kind is/ dienstbare of vrije/ als God het werk komt doorwezken/ geen duivel of mensche zal het keeren. Al knazsten zij op hunne tanden/ en al barstten zij van spijt/ zij zullen het evenwel moeten aanzien. Zoo gaat het nog; het wezk/ daar het begonnen is/ daar blijft het. Zij zullen allen tot Mij komen/ al was het nog zoo onmogelijk/ bij mijnen Vadez/ zeide de Heere Jezus/ is het mogelijk. Al zeiden zij/ hoe kan uit Galilea en uit Nazareth iets goeds voortkomen! Al zeiden zij/ zal er van dat mensch iets goeds voortkomen? Ach! ja het/ als het gegevene van den Vader zijn. Alle de kranken, die genezen zouden worden/ moesten naar het Bethesda komen; alle de gebeten Israëlieten moesten op de koperen slange zien; alle die in den zondvloed zouden behouden worden/ moesten in de arke komen. En zouden dan alle de gegevene niet tot den Heere Jezus komen?

III. Nu komt de Heere Jezus/ en Hij verklaart/ dat Hij daarmede tevreden is; dat is ons laatste stuk. Al kan Ik aan de meeste van u allen niet verheerlijkt worden/ zegt Hij/ Ik ben evenwel tevreden. En geen wonder; want/

Eerst. Hij wiste/ dat zij Hem niet gegeven waren/ Hij was de alwetende; zijn zij Mij niet gegeven, zegt Hij/ Ik heb dezelve ook niet gekocht/ en daarom eische Ik hen ook niet. Hij wiste dat Hij andezs niets bedongen hadde/ en dat Hij voor niemand andezs de borgtogt hadde opgenomen.

Ten tweede. Hij wiste ook hoe getrouw zijn Vadez was/ dat die Hem zijn werkloon niet zoude onthouden.

Ten derde. Het is ten uiterste redelijk/ als de Vader zijn Woozd houdt/ dat Ik ook tevreden ben. Mijn loon wozdt niet bezkozt. De Vader zoude kunnen zeggen/ briend gij hebt het uwe.

Daar hebt gij nu onze drie stukken, die als een slingersteen zijn in het hoofd van de Arminiaansche Goliaths, of de bzijvezs van de algemeene genade en vrijen wille; daar tuimelt die gzoote Diana door om-

ver-

verre. Geliefden/ klimt gij met uwe gedachten wel zoo hooge? klimt eens met uwe gedachten in de eeuwigheid. Zijt gij niet eens belust te weten/ hoe het daar met u staat? Wat betzeklinge gij in dat geheim hebt? Men zit en praat van dingen/ die geen nut doen. Hebt gij ez wel ooit kommer ovez gehad/ of gij in dat contract begzepen zijt? Of maakt gij het goed met te denken/ wie zal ten hemel opklimmen/ om het mij te doen weten? En te zeggen: die dingen behooren tot de diepten Gods; hoe kan ik die weten? Wel mensch/ God spzeekt zoo niet; die wil dat ik en gij dat weten. Gij kunt het weten of God de Vadez u aan zijnen Zone geschonken heeft. Gij zult zeggen/ hoe kan ik dat weten? Wel/ alle de gegevene zullen tot Christus komen. Zegt gij/ wel ik ben gekomen; Hoe? Door belijdenisse? Dooz eene uiterlijke vertooninge? Met uwe lippen? Of eens tez looys en schielijk? Wel/ dat is het regte komen niet. Ik vzage u nog eens/ hoe zijt gij gekomen? Wanneez/ Hoe waazt gij gesteld? Waart gij zoo gesteld/ en ondezvondt gij datgene/ dat wij u in de bezklaringe gezegd hebben? Of zegt gij: ik weet het niet/ misschien hebbe ik het wel ondervonden/ maar het is weer ovezgegaan. ô Mensch/ bedrieg u niet; gij moet het weten; men vergeet dat zoo ligt niet; daaz de wozteel is/ daar zal dat werk wel blijven. Ach mensch! van het regte komen tot Jezus hangt uwe en mijne zaligheid af; en daaruit kunt gij alleenlijk besluiten/ dat gij zeker een gegevene van den Vader zijt. Gij zult zeggen/ zegt mij een teekentje twee of dzie/ waaruit ik kan weten of ik gekomen ben? Het is zeker/ die een gekomene is/ die is een gegevene. Zoo ik en gij gekomene zijn:

Eerst. Zoo zal God ons van ons leven ingeleid hebben in het gezigte van zijne vzijmagt; en gij zult er niet een woozd tegen te zeggen gehad hebben; maar gij zult hebben moeten zeggen: ô Heere! ligt de geheele wereld verdoemelijk voor U! en belieft Gij sommigen naar uwe vrijmagt aan te nemen/ ik hebbe hier niet tegen te zeggen; Gij behoeft niemand rekenschap te geven van uw doen: Gij ontfermt U diens gij wilt, en gij verhardt dien Gij wilt. ô Ja/ Gij hebt magt ovez uw leem; al hadt Gij mij voorbijgegaan/ wat hadde ik te zeggen gehad?

Ten tweede. Dan zult gij ook kunnen zeggen/ dat gij ook dit ondezvonden hebt/ dat gij gezegd hebt: wel/ vzijmagtig God/ mogte het uw believen geweest zijn/ dat ik onder uwe genade in Chzistus mogte begzepen zijn! ik betuige/ dat Gij mij niets liebezs zoudt kunnen geven; ik wilde liever een bedelaar zijn/ en daar deel aan hebben/ als een koning/ en dat te missen. Gij moet dit kennen/ zoo gij ez deel aan hebt: Ach Heere! dat betuige ik U/ dat ik dan genoeg hebbe/ als ik maar dat voorregt mag genieten; uwe goedeztierenheid is mij betez als het leven.

Ten derde. Dan kent gij ook dit/ dat gij zegt/ groote en lieve Heere! wat mag ik/ onwaardige wurm/ hier voor U nederliggen! ik ben er veel te geringe toe; ik ben veel te gruwelijk en te slecht/ als dat Gij mij met uwe gunst zoudt vereeren. Mijn vader was een Amorieter, en mijne moeder was eene Hetitische; ik ben maar een doode hond; wat zoudt Gij op mij zien! Zijt gij ooit in zulken staat voor God geweest?

Ten vierde. Dan zult gij ook dit kennen: Heere! ik mag nog zoo gering en onwaardig zijn/ een doode hond/ ja/ een hellewicht/ een kind des duivels; ik hebbe evenwel/ ja zoo veel te meer/ uwe genade in Christus zoo van doen; ik mag er geen gebrek aan hebben; ik zal zoo voor uwe voeten blijven liggen/ al zoudt Gij mij verstooten/ gelijk ik waardig ben; ik weet evenwel geen' anderen weg/ als voor U in te vallen/ en U/ mijn Rigter/ om genade te verzoeken; al zoude ik dan van voor uwe voeten in de helle vallen.

Ten vijfde. Dan zal God door het Euangelium zijnen Zone aan uw hart geopenbaard hebben; dan zult gij den Middelaar zoo aanschouwd hebben in zijne schoonheid/ in zijne noodzakelijkheid en bereidwilligheid/ dat gij niet langer van Hem konde afblijven/ maar dat gij moeste zeggen: Heere! ik kome tot U met mijne leelijke en verdoemelijke ziele; ik verkieze en omhelze U/ om mij te regtvaardigen/ te heiligen en te zaligen; en ik gebe mij voor altoos aan U over.

Ten zesde. Dan zult gij ook dit kennen: ach Heere! nu ben ik blijde/ nu ik mij zoo verklaard hebbe; nu hebbe ik eerst genoegen in mijn leven/ en ik ben verkwikt in mijne ziele; dat is er nu uit/ en 't moet zoo blijven/ en het zal zoo blijven. Doet mij geene moeite aan/ wereld! ik ben mijn woord kwyt.

Ten zevende. Komt er een donker wolkje/ en als God vraagde/ houdt gij nog vast aan uwe opregtigheid? Ach ja/ zult gij zeggen/ ik en wil niet trouweloos zijn/ ik wil niet uitscheiden/ al gingen zij allen weg; Tot wien zoude ik gaan, Heere! Gij alleen hebt de woorden van het eenwige leven. Ik hebbe er geen berouw over/ en ik hebbe er mijn leven geen berouw over gehad.

Wat zegt uw harte? Kent gij dat? Zegt gij/ ja; de God der goden weet het/ en mijne ziele weet het ook/ dat deze zaken mij niet onbekend zijn/ en ik zoeke nog dagelijks zoo tot den Heere Jezus te komen/ of ik kan het niet verjagen. Wel/ dan zeggen wij u/ gij zijt een van de gegevene van den Vader, en een van de gekomene tot den Zone, Gij kunt u dan ook daarmede troosten/ dat Hij u nu noch nooit zal uitwerpen. Dat hopen wij in 't vervolg te toonen. De Heere zegene dit gesprokene om zijns Zoons wille.

AMEN.

VEER-

VEERTIGSTE PREDIKATIE,

OVER

JOH. VI: 37.

En die tot Mij komt, zal Ik geenszins uitwerpen.

Wij lezen/ Joh. III: 5, dat de Zaligmaker zeide: Voorwaar, voorwaar zegge Ik u: zoo iemand niet geboren wordt uit water en Geest, hij kan in het Koningrijke Gods niet ingaan. De wedergeboorte zal elk niet te verstaan noch te onderbinden krijgen; daar zijn altijd natuurlijke menschen, die niet begrijpen de dingen die des Geestes Gods zijn; maar de uitverkorenen zullen het te verstaan krijgen/ en zij zullen het allen onderbinden. Zoo velen zullen de wedergeboorte te verstaan en te onderbinden krijgen/ als er ten eeuwigen leven zijn uitverkoren en verordineerd; geen een meer noch min. God draagt de uitverkorenen altemets zeer lang; dertig/ veertig of vijftig jaren min of meer in de zonde levende/ en dan brengt Hij hen tot de middelen/ of de middelen tot hen. Hoe zwak dat het middel ook schijnt/ daar werkt God de Vader door; God heeft rare voorzienigheden/ door welke en onder welke Hij den mensche verandert/ en tot zijne gemeenschap brengt. Wat was het eene wonderlijke bestieringe omtrent de Samaritaansche vrouwe, dat zij niet eer noch niet later komt naar de put/ om water te putten! dat zij er juist kwam als de Heere Jezus daar neerzat om te rusten! toen kreeg zij genade. Wat een zeldzame handel was het omtrent Zachéus! daar moest een boom op den weg staan/ daar hij op klom; en zoo kreeg hij gelegenheid om den Heere te zien/ en de Heere ook om hem te zien/ en om hem aan te spreken/ en om hem genade te geven. Wat een zeldzaam stuk was het met den bekeerden moordenaar! hij moest gevangen worden op denzelfden tijd als de lieve Heere Jezus gevangen wierd! hij moeste in eene en dezelfde Sessie veroordeeld worden! hij moeste op een en denzelfden tijd heen geleid en ter dood gebragt worden/ opdat de Heere dien man voor zijnen dood nog bekeeren zoude/ Luc. XXIII. Wat een wonder geval was het met den stokbewaarder! daar had hij in zijne eene hand een lantaarn/ in zijne

andere hand een zwaard; en daar moesten juist die twee uitmuntende menschen/ Paulus en Silas, gevangen zitten/ die den man te regte brengen! Hand. XVI. Wat eene vreemde beschikkinge heeft de Heere gehouden met Onesimus! hij werd een dief/ en ligt gevangen in het gevangenhuis/ daar Paulus gevangen zat; daar wordt hij in het harte gegrepen/ en uit het huur gerukt/ en hij wordt zijne heere bekeerd t' huis gezonden. Het is dikwijls gebeurd/ dat een mensche niet naar de predikatie wilde/ en als hij evenwel onwillig ging/ dat hij bekeerd wierd! Ja/ anderen gingen alleenlijk om gezien te worden/ of om hunne onkuische en overspelige oogen te voldoen/ en God beliefde hen tot zijne genade te brengen/ en hen zalig te maken! En/ als dan zoo een zondaar bekeerd wordt/ dan zoekt de duivel hem tot wanhoop te brengen/ en hij werkt op zoo een mensch/ gelijk hij op Saul dede/ dat hij in zijn eigen zwaard zoude vallen; en gelijk hij op Judas dede/ die hemzelven het leven benam. Hij zegt: gij zijt een verworpeling; gij zult handen en voeten moeten gebonden worden/ en in de helle moeten liggen voor eeuwig. Ach! en dat harte vreest/ dat het zoo is! het is zoo vol schroom; het beeft. Daarop komt de Heere Jezus/ en die zorgt dat de duivel dien ingang niet krijgt/ en Hij belet het hem. Ach! zegt Hij/ komt maar naar Mij toe/ en gij zult welkom wezen; Ik zal u om geen waarom voor het hoofd stooten/ Ik zal u geenszins uitwerpen. Laatst hadden wij de gifte des Vaders aan den Zone; toen zagen wij: Al wat Mij de Vader geeft, zal tot Mij komen. Daar zijn nu altemets grauwelijke zondaars onder/ dien de moed ontvallen zoude; en daarom komt nu de Heere Jezus/ en Hij zegt tot dezulken: komt maar/ en gij zult welkom wezen; ja/ gij zult eenen barmhartigen en ontfermenden Middelaar aan Mij vinden. Dat moeten wij tegenwoordig bekijken naar de bekwaamheid/ die God ons zal gelieven te geven. Wij hebben daarin drie stukken.

I. Waarvoor dat de Heere eene komende ziele aanziet.

II. Met wat een toegenegen harte dat Hij haar ontvangt.

III. Dat Hij niet wil hebben/ dat het in hare gedachten zoude opklimmen/ dat Hij haar zal uitwerpen.

I. Wat het eerste aangaat/ als eene ziele tot den Heere komt, met geween/ met smeekinge en met geloove/ waarvoor ziet Hij haar aan?

Eerst. Voor een uitverkorene, Hand. IX: 15. Hij is Mij een uitverkoren vat, zeide God van Paulus/ toen hij zoo naar Hem toe kwam met geween en met smeekingen/ en dat hij in drie dagen en drie nachten niet en at noch dronk.

Ten tweede. Hij ziet haar daar voor aan/ dat zij geschonkene zijn van den Vader: Niemand kan tot Mij komen, of het moeten geschonkene van den Vader wezen/ die aan Mij in de eeuwigheid gegeven, en in het con-

contract/ dat er tuſſchen Mij en mijnen Vadez is/ begzepen zijn.

Ten derde. Hij ziet haar daar voor aan/ dat de Vader in haar het wezk dez genade begonnen heeft. Zij kunnen en zij willen anders niet komen. Joh. VI: 44, Niemand kan tot Mij komen, het en zij dat de Vader, die Mij gezonden heeft, hem trekke. En Joh. V: 40, Gij wilt tot Mij niet komen, opdat gij het leven moogt hebben.

Ten vierde. ô! Zegt de Heere/ als gij komt/ zondaar/ zoo zie Ik u aan/ dat gij nu zijt in de ure dez genade/ en in den dag der zaligheid. Nu heeft de tijd dez minne voor u een aanvang genomen.

Ten vijfde. Nu zie Ik u daar vooz aan/ dat uw wezk in dez waazheid is/ dat het regt in mijne oogen is. ô Dat wezk/ dat met zaligmakende obezkuiginge begonnen/ en zoo doozgewezkt is/ dat men Chzistus in het ooge kzijgt/ en met zijne ſchulden en onreinheid zich dooz het geloobe naaz Hem begint te wenden/ dat zal zijn leven niet obezgaan/ Rom. XI: 29, De genadegiften en de roepinge Gods zijn onberouwelijk.

Ten zesde. Ik zie u voor zoo een aan/ die hulpe bij Mij komt zoeken/ en die hulp hebben moet; als zoo een/ die geheel bezslagen is/ die geen raad weet/ die van dzoefheid zoude bezſtonden en obezſtelpt worden/ zoo gij niet geholpen wiezd.

Ten zevende. Ik zie wel de achtinge die gij booz Mij hebt. Meent gij/ dat Ik u niet kenne/ en dat Ik niet wete/ waar gij Mij voor houdt? Ik wege bij u het zwaarſte; gij wilt Mij hebben tot de rotsſteen van uw harte/ en tot het eenige ſondament van uw bezkouwen; gij zoudt zoo gzaag willen zeggen: Die God is mijn God; Hij is mij een God van volkomene zaligheid.

Ten achtste. Ik bezklare/ dat gij zoo een mensch zijt/ daar Ik mede tebreden ben; al waart gij de allerverachtſte in uw huis of geſlachte/ Ik ben met u voldaan en tebreden; gij moogt zijn/ wie dat gij zijt/ Ik ben met u tebreden/ gij zijt mijn lot en mijn erbe. God zeide tegen de Leviten: gij zult geen kwaad beest voor een goed beest nemen/ gij zult het geenszins bezwisſelen. Ach! zegt de Heere/ Ik zal u geenszins verwisſelen/ gelijk als de menſchen doen; zij nemen het beſte/ en laten het ſlechtſte liggen; maar dat doe Ik niet/ zegt de Heere; al waart gij de allezslimſte/ Ik zal u niet bezwisſelen; al waart gij de allezverachtſte/ Ik zal u niet bezwezpen om alles wat gij gedaan hebt.

II. Nu komt zoo eene komende ziele/ en die zegt/ ach God! ik ben maar waardig om in de helle te branden; ik ben een ſtank in mijne eigene neusgaten; ik ben zoo walgelijk! hoe zal het nog met mij afloopen! Jacob was zoo bange toen hem Ezau tegenkwam/ hoe het met hem zoude afloopen! ô zoo eene komende ziele/ als zij al bevende en ſchzeijende komt/ hoe zal het met mij vergaan? zegt zij; ik carmozijn-rood zondaar of zondaresſe/ ik ben als tweemaal bezſtorben in de

zonde! Hoe is de Heere tegen zoo een? Ach! daar is genade op zijne lippen! Zijne lippen zijn als leliën, druppende van vloeijende myrrhe; en gij moet u verwonderen over de aangename redenen/ die uit zijnen mond voortkomen. Ik weet/ zegt hij/ waar het u scheelt; vreest niet/ Ik zal u geenszins uitwerpen. Wij lezen van Benhadads knechten: zij batteden den koning op dat woord/ als hij zeide: leeft Benhadad nog? Hij is mijn broeder, 1 Kon. XX: 32. De Kananésche vrouwe, zij battede den Heere op dat woord/ toen Hij haar een hondetje noemde. Komt gij tot den Heere Jezus/ dat Hem dan ook op dit woord/ dat Hij zegt: Ik zal u geenszins uitwerpen. De Zaligmaker gebruikt hier een woord/ dat zegt/ iets te laten liggen. De Engel zeide tegen Johannes: Den voorhof die van buiten den tempel is, laat uit; (dat is/ laat dien liggen) en meet dien niet. Dan zegt het ook: iets van zich te doen, of weg te werpen, gelijk de blindgeborene door de Joden uit de Synagoge wierd uitgeworpen, Joh. IX: 34, 35. Als dan de Heere Jezus zegt: Ik zal u niet uitwerpen, dan geeft het in 't gemeen te kennen/ Ik zal u niet ligt achten; Ik zal u niet laten liggen; Ik zal u niet wegwerpen, nog ongetroost van Mij laten gaan. In 't bijzonder geeft het uitwerpen of wegwerpen van iets te kennen:

Eerst. Dat men het niet acht; David zeide/ 1 Sam. I: 21, Aldaar is der helden schild smadelijk verworpen. God zeide/ 1 Sam. II: 30, Die Mij eeren, zal Ik eeren, maar die Mij versmaden, zullen ligt geacht worden.

Ten tweede. Dat het negens toe deugt; ondeugende dingen/ die men niet hebben wil/ werpt men weg; als haf/ slijk/ of dreck; men smijt het weg.

Ten derde. Dat men iemand niet hooren nog helpen wil. Men werpt iemands verzoek verre heen; men stoot hem voor het hoofd; men laat hem ongetroost gaan; men wil hem niet hooren. De Heere Jezus wil dan zeggen: Ik zal zoo een komende ziele niet verachten noch versmaden; Ik zal hem niet voor het hoofd stooten/ noch verwerpen. Ach neen! in tegendeel/ het zal zoo eene ziele gaan gelijk er in dat zoete vergje staat:

Een regt offer, dat de Heere neemt aan,
Is een gemoed benaauwd door angst en klagen;
Een nedrig hart, en eenen geest verslagen,
En zal God niet verachten, maar ontfaan.

Konde de Heere Jezus de scharen niet hongerig laten gaan/ en zoude Hij dan eene hongerige ziele ongetroost van Hem laten gaan? Dat gij het nu?

Nu moeten wij er nog wat diepers in tzeden/ en eens zien/ waaruit de Heere hen niet zal werpen? Let er toch eens op:

Eerst. Hij zal ze niet werpen uit zijn Vaders gunste en liefde. Heeft mijn

mijn Vadez u lief gehad in de verkiezinge/ Ik zal maken/ dat mijn Vadezs harte niet van u gaat. Kaïn zeide/ Heere/ ik zal van uw aangezigte en van uwe gunste verborgen zijn! maar daar zal Ik voor zorgen/ zegt de Heere Jezus/ dat gij/ komende ziele, van mijn Vadezs gunste niet verborgen zult zijn; maar God zal voor u en over u waken ten goede/ zoo lange als gij leeft.

Ten tweede. Uit mijn huis en woninge, uit mijne kerke, zal Ik u niet werpen; maar Ik zal u in mijn huis en binnen mijne muren eene plaatse en een'en name geven, beter dan der zonen en der dochteren; Gij zult Mij in mijne liefelijke woninge aanschouwen. Ik zal u in het huis des Heeren planten/ en u daarin doen blijven eene lengte van dagen. Gij zult Mij een regt huisgenoot wezen/ en een medeburgez der heiligen.

Ten derde. Ik zal u niet werpen uit de hoofdbelofte van het genadeverbond, noch uit de goederen van het verbond; Ik God, ben uw God. Ik zal u helpen/ en uw deel in eeuwigheid zijn. Ach! dat verbond/ dat in alles zoo wel geordineerd is/ daar al uw lust en al uw heil in is/ daar zal ik u niet uitwerpen; gij zult uw leven geen vreemdeling zijn van de verbonden der beloften.

Ten vierde. Ik zal u niet werpen uit het genot dez vruchten van mijn Middelaars ambt; Ik zal u niet werpen uit mijn lijden/ gehoorzaamheid en voorbede: Ik zal u niet werpen uit mijn krachtig rantsoen en geregtigheid; ô neen/ gij zult eeuwig bekleed zijn met dien mantel der geregtigheid en die kleederen des heils, die Ik u zal aandoen; en zoo lange als gij leeft/ zal die fonteine, die geopend is tegen de zonde en de onreinigheid/ ook voor u open staan.

Ten vijfde. Ik zal u niet werpen uit mijne ontfermende ingewanden, uit mijne onbezwijkelijke liefde/ die Ik tot u hebbe. Op de godloozen zal Ik aanvallen als een leeuw/ om ze te verscheuren; maar u zal Ik als een Lam ontmoeten/ als een Vadez en als een Hezder; zoo vele ontfermingen zult gij bij Mij vinden.

Ten zesde. Ik zal u niet werpen uit de volheid van mijne genade, noch uit den staat dez genade/ noch uit de stenteltentjes van de genade/ noch uit de verzekering van Gods gunste. Hebt gij ze eens genoten/ Ik zal zeggen/ leeft er op/ blijft er bij; zoodat gij eindelijk eens zult kunnen zeggen: ik hebbe den goeden strijd gestreden, ik hebbe den loop geëindigd, ik hebbe het geloove behouden: voorts is mij weggelegd de kroone der regtveerdigheid.

Ten zevende. Ik zal u niet werpen uit het gebed, uit de liefde en achtinge dez vromen, noch uit de bewezkinge van Gods trouwe knechten; neen/ die zullen u behandelen/ besturen en raad geven; tijdig en ontijdig aanhouden; gij zult er altijd eenige of ten minste zoo eenen hebben/ om u te behandelen/ hetzij in 't bijzondez/ of in 't openbaar.

Ten achtste. Ik zal u niet werpen uit het eeuwige leven, noch uit den

hemel,

hemel, noch uit het gezelschap van de engelen en volmaakte regtvaardigen. Gij zult niet behoeven te breezen van in buisselen gebonden en bezwaard te worden; uwe toevlugt zal niet behoeven te zijn in de spelonken en holen der aarde. Gij zult niet behoeven te zeggen: Bergen, valt op ons, heuvelen, bedekt ons. In dien grooten gerigtsdag zal dat Maranatha u niet treffen: Gaat weg, gij vervloekte; maar daar zal tot u gezegd worden: Komt, gij gezegende; ziet of Ik u niet lief hebbe; nu neme Ik u met Mij mede door de wolken in de lucht/ om eeuwig in heerlijkheid te zijn bij mijnen Vader/ bij Mij/ en bij alle de hemelingen. Verstaat gij het nu wel/ wat het te zeggen is/ Ik zal u niet uitwerpen?

III. Nu komt de Heere/ en die zegt: mensch/ dat zult gij zeker zoo onderbinden; wat ligt gij dan zoo te aarzelen en te talmen? En wat buigt gij u dan zoo neder? Wat giet gij het zoo in allerlei baren/ om tegen uzelven te pleiten? Wat zit gij uw harte te bedroeven? Ik versta het niet/ Ik zal u geenszins uitwerpen. Dat is weer eene liefelijke uitdrukkinge: geenzins! Wij lezen/ Matth. V:26, dat de Heere zegt/ als iemand in de gevangenisse zoude geworpen worden/ gij zult er geenszins uitkomen; het is te zeggen/ gij zult er nooit uitkomen. Komt nu iemand tot den Heere Jezus/ zoo zal Hij zoo eene komende ziele in der eeuwigheid niet verstooten/ noch in de helle storten; hij zal nooit/ nooit/ nooit in de helle komen/ al hadde hij alleen zoo veel zonden begaan/ als honderd/ ja duizende andere menschen begaan hebben. Ja/ al hadde hij zoo veel zonden begaan/ als alle de menschen; al hadde hij al zijn leven lang den duivel gedient/ als gij tot den Heere Jezus komt/ Hij zal u geenszins verachten/ verstooten noch verwerpen; al hadt gij een verdriet van uwe oudersgeweest/ al hadt gij zulken monstreuzen leven geleid/ dat er vele anderen door verleid en in de helle gekomen waren; al hadt gij gezondigd tegen conscientie/ tegen licht/ tegen overtuiginge; al waart gij anders niet als zonde/ en als eene t' zamenknoopinge van ongeregtigheid; als gij maar tot Mij komt, zegt de Heere Jezus/ Ik zal u geenszins uitwerpen. Al hadt gij na ontvangene genade zwaar gezondigd/ al waart gij nog zoo dikwijls gevallen/ al waart gij nog zoo verre afgeweken; ja al hadt gij Mij laten kloppen met de bruid/ en geweigerd op te staan; Ik zal u evenwel geenszins uitwerpen. Dat zult gij meten daaraan is: (1) eene sterke ontkenninge. (2) Eene sterke bevestiginge. (3) Dat de Heere niet en verstaat dat het in onze gedachten zoude opkomen. Let eens:

Eerst. Het is eene sterke ontkenninge. 1 Kon. III:24, daar eischte de koning Salomo een zwaard/ om het levendige kind te doorsnijden. Wat zeide de vrouwe/ die er de moeder van was? Mijn ingewand worde ontroerd! doodt het geenszins niet. Zoo doet ook de Heere Jezus/ als de duivel en de wereld/ ja zelfs Gods regtvaardigheid/ de wet en de conscientie van zoo eene komende ziele/ roepen: hij moet gedood worden; neen/ zegt hij/

hÿ/ mÿn ingewand rommelt over zoo eene ziele/ dood ze geenszins niet.

Ten tweede. Daar is ook eene sterke bevestiginge in; zÿt gÿ een hardnekkig zondaar; hebt gÿ God vertoornd/ zoo lange als gÿ geleefd hebt; Ik betuige u/ zegt de Heere/ komt gÿ zoo met tranen/ wilde gÿ gaarne mÿ tot uwen Middelaar hebben/ Ik zegge het u/ Ik zal u zeker aannemen; Ik zal u/ en elk die zoo komt/ aannemen; ja/ Ik zal zeggen/ zondaar of zondaresse/ waar zÿt gÿ zoo lange geweest? hoe hebt gÿ zoo lange gedwaald? Waarom hebt gÿ u zoo lange van Mÿ onttrokken? Ik hebbe al lange gewacht om u genadig te zÿn; Ik hebbe mÿne handen den ganschen dag uitgestrekt om u te noodigen; Ik hebbe al zoo vele jaren geklopt en geroepen: Doet mÿ open, want mÿn hoofd is vervuld met daauw, en mÿne hairlokken met nachtdruppen! En zoude Ik dan nu weigeren om u aan te nemen! Neen/ Ik wil en Ik zal u geenszins uitwerpen.

Ten derde. De Heere wil zeggen/ Ik bezta het niet/ dat het in uwe gedachten komt/ Ik wil niet dat het in uwe geest opkomt. Zoo Ik u toeliet daaraan te twÿfelen/ zoo liet Ik u toe te twÿfelen aan mÿne magt/ aan mÿne genade/ barmhartigheid/ ja aan mÿne regtvaardigheid en waarheid. Neen/ ik ben goed en regt/ en daarom wil Ik de zondaars onderwÿzen in den weg. En zoude Ik u dan voor het hoofd stooten? Neen/ Ik zal u geenszins uitwerpen. Arm harte/ gÿ moogt het in uwen geest niet laten opkomen! Integendeel/ Ik zal u omhelzen/ troetele/ kussen/ Ik zal uwen vriendelÿken en getrouwen Heiland wezen! Ach gÿ zÿt Mÿ zoo lief! gÿ zÿt mÿne vriendinne, mÿne schoone! gÿ zÿt Mÿ duizendmaal welkom.

Gÿ zult misschien zeggen/ is dat al zoo waar? Ja/ het kan niet anders wezen. Zoo de Heere Jezus zoo eene ziele uitwierp, dan zoude Hÿ de verkiezinge moeten breken/ den Geest bedroeven/ het contract/ dat er tusschen Hem en zÿnen Vader is/ vernietigen. Zÿn loon zoude Hÿ moeten wegwerpen/ ja/ Hÿ zoude het geheele Woord Gods leugenachtig moeten maken; en is dat nu wel mogelÿk? Het mag of kan niet zÿn/ het mag in uwe gedachten niet komen. Smÿt het ongeloobig weg/ zegt de Heere/ en zegt/ ik verfoeje mÿ/ dat het ooit in mÿne gedachten is opgekomen. Gÿ zult zeggen/ zÿn daar ook exempels van/ dat de Heere zulke komende zielen niet uitwerpt? Ja het/ geheele wolken van getuigen. Wierp Hÿ een Manasse wel uit? Wierp Hÿ den tollenaar wel uit/ die zoo van verre stond/ die niet dorst naderen/ noch door de menschen henendringen? Wierp Hÿ den verloren zoon, wierp Hÿ den moordenaar aan het kruis/ wierp Hÿ Zacheus, wierp Hÿ Paulus, die een Godslasteraar was/ wel uit? Wilt gÿ duizend exempels hebben? Kent gÿ er geene in den tÿd van uw leven/ die tot Jezus gekomen/ en van Hem aangenomen zÿn? Gÿ mogt anders zeggen/ alle die voorbeelden zÿn zoo lange geleden. Maar kent gÿ er geene in uwen tÿd? Zÿt gÿ het misschien zelf niet?

Als gij in uwen overtuigden staat was/ toen dacht gij ligt/ ach! God zal mij nu uitwerpen! en gij zijt mogelijk nu al tot licht en bastigheid gekomen.

Bekommerde zielen/ moet nu uw harte niet bezeken? kunt gij nu wel meer zeggen/ de Heere heeft magt genoeg om mij te helpen/ hadde Hij maar wille genoeg? Ach! mogt gij eens gelooven/ dat de Heere Jezus veel gewilliger is om u te zaligen/ als gij/ om u door Hem te laten zaligen. Zult gij nu nog langer in 't ongeloove blijven? Of moet gij noch wachten/ om iets te kunnen medebrengen? Hebt gij dan niet genoeg om te bezengen? Bezeng Hem uw steenen hart/ breng Hem uwe onreine ziele/ bezeng Hem alle uwe schulden/ bezeng Hem uw ongeloove/ uwe ongehoorzaamheid/ uwe onmagt/ uwe onwilligheid/ en gelooft/ dat Hij magtig en gewillig is om alle uwe ongeregtigheden te vergeven/ om alle uwe krankheden te genezen/ om uw leven te verlossen van het verderf/ en u te kroonen met goedertierenheid en barmhartigheden. ô Zondaar! wat zult gij het zwaar te verantwoorden hebben/ als gij onbekeerd blijft! kunt gij wel ruimer Euangelium begeeren? Zult gij wel iets kunnen inbrengen tot uwe verschooninge/ als gij voor den Regter staat? De Heere Jezus zegt zoo onbepaald/ die tot Mij komt, wie het zijn mag. Gij waart waardig dat Hij tot u zeide/ gaat 'weg, gij vervloekte! en nu zegt Hij integendeel nog tot u/ Wendet u naar Mij, neigt uwe ooren, en komt tot Mij; en als gij komt/ Ik zal u geenszins uitwerpen! ô mogt gij eens zeggen/ Heere! ziet hier ben ik/ ik kome tot U/ weerst Gij mijn God en mijn Zaligmaker!

Daar zit er misschien wel een/ die zegt/ ik hebbe zoo dikwijls tot den Heere gezegd/ Ik wil niet komen, en zoude ik Hem nu wel aangenaam wezen? Ja gij/ al hadt gij dat duizendmaal gezegd/ het zal u vergeven worden. Die eene zone zeide/ ik wil niet werken in den wijngaard; en daarna kreeg hij berouw/ en ging henen/ Matth. XXI: 29.

Een ander zegt/ ik ben wel eens gekomen/ maar ik ben weder heengegaan/ en ik krijge nu berouw; zoude de Heere Jezus mij niet uitwerpen? Ach neen! ziet het in David, die was ook tot Hem gekomen/ en daarna was hij een lange tijd weder heengegaan/ als hij dat overspel begaan had met die echte vrouwe/ en als hij de man van die vrouwe had laten vermoorden; hij zeide evenwel: Een gebroken en verslagen harte zult Gij, ô God, niet verachten, Ps. LI: 19. Petrus was al verre heengegaan van den Heere; hij had Hem verloochend/ maar hij komt weer/ en weende bitterlijk. Wat doet de Heere? Hij zeide/ gaat/ zegt het aan Simon, dat Ik opgestaan ben/ en Hij gaat zelfs met hem eten.

Zoo iemand nu zegt/ ik plagte over jaar en dag al beter te zijn/ maar ik ben verdallen/ ik ben zondiger geworden! wel/ keert weder, o Sulamith, zegt de Heere/ en wat zal Hij ù doen? Hij zal uwe afkeeringe genezen. Gaat niet verder; gij ziet wel/ dat gij er niet teregt mede raakt

met

met zondigen tegen den Heere. Hebt gij gezondigd/ keert weder. Zegt gij/ ik durve onder zijne oogen niet komen/ doet het evenwel; de wonden/ die gij gekregen hebt in uw afkeeren van Hem/ daar zal de Heere een pleister van zijn genadebloed en Geest op leggen. Ach! zegt gij/ ik ben een bezegeten mensch onder de menschen/ niemand denkt aan mij! komt maar tot Mij/ zegt de Heere/ Ik zal mijn oog op u slaan; Ik zal u mijn hart en hand geven.

Ach Heere! zegt een ander/ ik worde zoo beschreden; 't stuk wordt mij zoo betwist! het is al tegen mij/ mijne conscientie valt mij tegen/ die beschuldigt mij/ en ik vreeze/ dat de Heere Jezus mij ook zal tegenvallen! Wel/ het kan wel zijn dat gij uzelven hebt schuldig gemaakt; maar zijt gij goedwillig om schuld te bekennen? zijt gij gezet op bezegelinge en genezinge? komt maar/ Hij zal u geenszins uitwerpen.

Ja/ zullen anderen zeggen/ de vromen keeren hun hoofd van mij af; zij schijnen mij te laten varen; zij willen met mij niet te doen hebben; kom ik tot hen/ zij zouden mij wel uitwerpen! Komt tot Mij, zegt de Heere/ Ik zal u niet uitwerpen; en is dat niet beter/ als dat alle vromen op u zagen? Wat voordeel hadt gij daarbij? ô zoo een stil bestier met den Heere/ dat is het beste; Ach Heere! mag ik dan naar U toekomen? zegt het overkropte harte; Ach! ja gij/ zegt de Heere/ zoo dikwijls als gij wilt/ bij nachte en bij dage; op den rustdag of op andere dagen; in uw huis/ of in mijn huis; mijn harte/ mijn hemel/ mijne voorbede/ mijn bloed/ mijn Geest/ mijne volheid is voor u. Nu/ Heere/ zegt dat harte/ ik zal dan zoo doen; ik zal telkens tot U komen/ als mij wat ontbreekt. En Ik zegt de Heere/ zal telkens tot u komen/ en zal zeggen/ daar komt er weer een aan om van Mij geholpen te worden; Ik zal u helpen en ondersteunen met de regterhand mijner geregtigheid; gij zult van Mij niet verstooten worden; doet uwen mond maar wijd open/ en Ik zal hem vervullen.

Kinderen van God/ hebt gij zoo een vriendelijken Zaligmaker/ die zoo algenoegzaam en zoo gewillig is/ om u te helpen/ wat kan u dan ontbreken? ô Maakt doch gedurig gebruik van dezen Heere in alles wat u ontbreekt; vertrouwt Hem uwe zaken toe/ Hij zal u nooit begeven noch verlaten. Wij roepen u tot slot toe: Dewijle wij dan, broeders, vrijmoedigheid hebben, om in te gaan in 't heiligdom door het bloed van Jezus, op eenen verschen en levend weg, welken Hij ons ingewijd heeft door het voorhangsel, dat is door zijn vleesch; en dewijl wij hebben eenen grooten Priester over het huis Gods, zoo laat ons toegaan met een waarachtig harte, in volle verzekerdheid des geloofs. De Heere zegene het gesprokene om zijns Zoons wille.

AMEN.

EEN EN VEERTIGSTE
PREDIKATIE,

OVER

1 JOH. I:9.

Indien wij onze zonden belijden, Hij is getrouw en regtveerdig dat Hij ons de zonden vergeve, en ons reinige van alle ongeregtigheid.

OP EENE VOORBEREIDINGE VOOR HET AVONDMAAL.

Wij lezen/ Marc. X: 17, dat daar een jongman kwam/ die valt op den weg op zijne knieën neder voor de voeten van Jezus. Hij schijnt zeer ontsteld te zijn/ zeggende: Goede Meester, wat zal ik doen, opdat ik het eeuwige leven beërve? Elk menschе/ die met eenen indruk leeft van zaligheid of rampzaligheid/ van hemel of van helle/ hij ziet dat er in het eene niets is als dat smarten kan/ en in het andere niets als dat verblijden kan. Die dat ziet/ het kan hem niet onverschillig zijn/ wat hem ontmoeten zal. Die dien indruk heeft/ dat in de helle al het ongeluk is/ en in den hemel al het geluk/ die doet zijnen mond open met dien jongman/ om te zeggen: Goede Meester, wat moet ik doen om ten leven in te gaan? En zij staan als die drie duizend, die zoo verslagen en verwond waren door de pijlen van Jezus Christus; zij schreeuwden: Wat zullen wij doen, mannen broeders? Hand. II: 37, Wat moeten wij doen om zalig te worden? En zij zijn als die man/ Hand. IX, die te voren zoo bovenmate woedende was tegen de gemeente/ en tegen God/ als Jezus hem riep/ en zeide: Saul, Saul, wat vervolgt gij Mij? Daar valt die vervolger/ die te voren een verschеurende leeuw was/ voor den Heere neder; en daar hij Hem te voren zoo gaarne had hooren lasteren/ zeide hij nu/ Wie zijt Gij Heere? En/ wat wilt Gij, dat ik doen zal? Dat vindt gij ook/ Hand. XVI: 30, in den cipier, die de oppasser van de gevangenen was/ hij was op verre na de godsdienstigste niet/ maar als God hem eene aandrift had doen hooren/ zoo valt hij voor de gevangene neder/ en zegt: Lieve Heere, wat moet ik doen opdat ik zalig worde? Dat vindt ge ook Micha VI: 6, Waarmede zal ik den Heere tegenkomen, en mij bukken voor den hoogen God? En

Job

Job VII: 20, Hebbe ik gezondigd, wat zal ik U doen, ô Menschenhoeder? Wat zal ik doen? Ik weet niet wat ik doen moet! God heeft het zulk een bezlegenen bekend gemaakt/ wat hij doen moet. Wat eischt God? Wat wil Hij? Zegt Hij/ als tegen Abraham, offert Mij uw eenig kind? Ach neen. Als een menschе op zijne knieën voor God gaat leggen/ en zegt: wat moet ik doen? ik zoude gaarne zalig wozden; wat middelen geeft hem God dan aan de hand? Onder andere middelen is het ook dit middel/ zoo gij schuld bekent/ Ik zal het u bezgeven. Het verbond der werken had een geheel anderen klank/ zoo gij zonde begaat/ en die belijdt/ gij zult evenwel stezven en bezloren gaan; maar het verbond der genade zegt/ zoo gij zonde begaat en die belijdt/ God is getrouw en regtveerdig, dat Hij ons de zonden vergeve. In het verbond der werken konde God zoo niet spreken/ omdat daar geen Middelaar in was. In het verbond der genade kan God het doen in den Middelaar. Wie ooren heeft om te hooren/ die hoore/ wat de geest tot de gemeente spzeekt. Johannes, die oude man/ moegt ook al beleven dat er Atheisten waren/ die zeggen/ wie weet of het waar is dat hij spzeekt? En daarom zegt hij in de vier eezste bezzen: Hetgene wij gehoord hebben, hetgene wij gezien hebben met onze oogen, hetgene wij aanschouwd hebben, en onze handen getast hebben, van het woord des levens dat verkondigen wij u. Gij kunt altoos niets zekerder hebben/ en dat pzedikten wij u/ opdat gij gemeenschap zoudt hebben met den Vader en met zijnen Zone Jezus Christus. Zij mogten zeggen/ is dat zoo gzoot/ pazt te hebben aan de genade? Is dat zoo veel waazdig? Ja het; het is zeer gzoot/ op het 5de vers: Wij verkondigen u, dat God een zuiver licht is, en dat er geene duisternisse in Hem is; geene duisternisse van zonde, geene duisternisse van onvolmaaktheid Die dan gemeenschap aan God heeft die is geheel in het licht; wandelt dan als kinderen des lichts. In het 6de vers beantwoozdt hij den mondchristen/ die zeide/ hij hadde al deel aan Christus; dat is onwaazachtig/ zegt hij: gij liegt/ want gij wandelt nog in de duisternisse van uwe bezdozvenheden; gij zult met uwe religie bedzogen uitkomen. En in het 7de vers behandelt hij de bzomen nog wat. Al is het dat gij nog eenige zonden hebt/ en dat gij nog eenigzins in het duistere wandelt/ gij zijt evenwel kinderen des lichts. Maar/ zult gij ligt zeggen/ hoe zal het gaan met mijne bezdozvenheden na mijne bekeering/ en na ontvangene genade? Heel wel/ het zal uwe gemeenschap/ die gij aan God hebt/ niet scheiden; Het bloed van Jezus Christus reinigt ons van alle zonden. Ja maar/ zult gij zeggen/ als God in Christus de zonden bezgeeft/ wat is er dan ook aan gelegen/ of wij de zonden doen/ zij zijn toch bezgeven. Wij moeten zeggen/ ja/ zij wozden zoo bezgeven/ even alsof gij geene zonden hadder; ja of gij alle geregtigheid Gods volbzagt hadde; maar al is

de schuld bezoend en de straffe kwijtgescholden/ de smette blijft evenwel/ gij hebt evenwel nog vele zonden; En zoo gij dat zegt/ dat gij geene zonden hebt, zoo verleidet gij uzelven, en de waarheid is in u niet: de regtvaardigmaking neemt de zonde niet weg. Indien wij zeggen, dat wij niet gezondigd hebben, zoo maken wij Hem tot een leugenaar, en zijn Woord is niet in ons. Laten wij lieber zeggen/ wij zijn zondig; maar wij moeten er ons ook over bezoetmoedigen/ dezelve belijden/ en er beschaamd over zijn. Wel zegt die oude eerlijke man/ God is getrouw en regtveerdig, als wij onze zonden belijden, Hij zal die ook vergeven. In deze woorden zult gij drie stukken vinden:

I. Den pligt van Gods bondsvolk/ dien zij moesten doen; zij moesten de zonden belijden.

II. Wat de Bondgod doen zoude? Hij is getrouw en regtveerdig, dat Hij ons de zonden vergeve.

III. Het verband tusschen het belijden en vergeven der zonden; indien het eerste voorgaat/ dat het andere dan zal volgen.

I. Wat het eerste aangaat/ hier hebt gij zonden, die worden genoemd onze zonden.

A. Zonde is ongeregtigheid; alle ongeregtigheid is zonde. Zonden zijn misdaden. Onze daden zijn zonde als zij missen het regte einde en oogmerk daar zij toe stekken moeten. Als wij zondigen/ dan missen wij die gehoorzaamheid die wij schuldig zijn aan God. In de zonde missen wij dat leven hetwelke Gode behagelijk is. De zondaar is een misser of een misdoener in zijne natuur, in zijne gedachten, in zijne woorden en werken. Hij is een misser in zijne eindens en oogmerken; hij is een ongeregtige man; hij is een dief/ hij is een die geen regt doet in alle zijnen handel/ hij steelt van God, van zichzelven en van zijnen naaste, al dat hij kan. O Hij is een onregtvaardige omtrent God/ hij begeldt kwaad voor goed/ hij doet zichzelven kwaad/ hij loert op zijn eigen bloed/ zijnen naaste sticht hij niet/ hij maakt/ dat zijn naaste met hem naar de helle gaat. De zonde die heeft leelijke namen, zij wordt door leelijke prenten ons vertoond. Zag gij dat monster eens in zijne eigene gedaante/ gij zoudt er van vlieden gelijk als Mozes van zijnen staf, als hij in een draak of slange veranderd wierd/ Exod. IV: 3. En gelijk Israël vlood voor het geschrei van Corah, Dathan en Abiram, Num. XVI: 34. Men hoeft niet te zeggen/ de zonde heeft geen wezen. Dat er eens een Atheïst op het kussen zat/ en men rukte hem daar af/ zoude dat niet met al zijn? Dat een kind tegen zijne ouders opstaat/ is dat niet met al? Zoo is het ook. Laat ons niet zeggen/ de zonde heeft geen wezen; het is al zoo veel als dat een kind tegen zijne ouders opstaat. Waarom worden de ongeregtigheden in het meerder getal zonden genaamd?

Eerst.

Eerst. Omdat haar getal zoo groot is.

Ten tweede. Hare soorten zijn zoo velen.

Ten derde. Zij zijn niet te tellen/ noch in orde te stellen/ haar naam is legio: hare soorten zijn velen; daar zijn zonde/ bedreven in den natuurlijken staat/ en na ontvangene genade/ door doen en laten; huiszonden/ beroepszonden. Wie zal die kunnen noemen? Het zijn zonden en ongeregtigheden die ontallijk zijn. En gelijk zij aan den eenen kant niet te tellen zijn/ zoo zijn zij aan den anderen kant ook niet in orde te brengen; wij weten de orde niet.

B. Nu spreekt Johannes van zonden en ongeregtigheden, en die noemt hij de onze; dat is te zeggen:

Eerst. Dat de zonden geene daden van God zijn.

Ten tweede. Dat alle zonden geene daden des duivels zijn. Wij zijn dikwijls zeer gereed om het alles op de rekeninge des duivels te stellen. Maar in het bijzonder worden het onze zonden genoemd:

Eerst. Omdat zij ons eigen zijn/ zij zijn ons eigen goed; daar is niets dat ons zoo eigen is als de zonde; ons bederf is uit ons; het is onze boosheid/ en om onze zonden/ dat het ons zoo bitter is/ dat het aan ons harte gaat/ Jer. II: 19.

Ten tweede. Het zijn onze zonden, omdat elk al zijne bijzondere zonden heeft/ daar hij aan vast is/ de eene die/ en de andere deze zonden. Elk heeft al zijne lekkere beet/ zijn regter ooge en hand/ die uitgestoken en afgekapt moeten worden.

Ten derde. De zonde, ô/ zij is een gemeen kwaad; het is alles menschen kwaad/ 1 Kon. VIII: 46, Want geen mensche is er die niet zondigt. Pred. VII: 20, Voorwaar, daar is geen mensche regtveerdig op aarde, die goed doet en niet zondigt.

Ten vierde. De zonde is onze, omdat zij ons zoo lange bijblijft als wij hier op aarde met malkanderen verkeeren/ en niet langer; daarna niet meer.

C. De zonden, zegt onze heerlijke Apostel/ moeten beleden worden.

Eerst. Men moet dit niet verstaan gelijk de Papisten, die hunne zonden in de ooren der Priesteren belijden/ en zeggen dat er anders geene bezigtenisse van zonden te krijgen is; maar dan dient de mond van den belijder wel te zijn als de mond van dien visch, daar een stuk geld in was/ om in de hand des Priesters te geven. Daar staat wel/ belijdt malkanderen de misdaden, Jac. V: 16, maar dat past zoowel op den Priester of Predikant, als op het volk. Het is te zeggen/ als de zonde zigtbaar is/ en in het openbaar begaan/ dat het schandaal zigtbaar is/ laat dan de belijdenisse ook openbaar en zigtbaar zijn. Dat begreep David, die daarom zijne boetpsalmen in het openbaar gaf.

Ten tweede. Het past ook wel/ als men gezondigd heeft/ en men vindt een

een getzouw man of godbzuchtige bzouwe/ dewelke men weet dat de deure van hunne lippen bewaren kunnen/ dat men het daar ook eens tegen zegt/ en zich zoo ontlast. Doch op deze belijdenisse van zonden wordt hier ook niet gezien. Daar Johannes op ziet is de belijdenisse omtzent God. En waarin bestaat die?

Eerst. Dat een hart/ bezwaazd obez de zonden/ zegt: ach! ik ben zoo gebogen; ik hebbe zoo gezondigd! mijne zonden wegen mij als zware stukken lood! Ik ga er krom/ belast en beladen onder: Als een zware last zijn ze mij te zwaar geworden.

Ten tweede. Dan komt zoo een belijder/ en zegt/ Heere/ ik weet wel/ dat Gij alle mijne zonden weet/ maar Gij wilt hebben dat ik die ook wete. En dan gaan zij hunne zonden zoo takseren en belijden voor den Heere; hunne hoovaardije, hunne achteloosheid en dwaasheid, hun vergeten van Gods daden, hun ongeloove, hunne ongehoorzaamheid en wederspannigheid, hunne trouwloosheid, omtrent God en menschen. Bij de menschen is niemand verbonden om zichzelven te beschuldigen/ maar bij God wel; daar moeten wij zeggen als David, Ps. LI: 6, Tegen U, U alleen, hebbe ik gezondigd.

Ten derde. Zij spzeken hun eigen vonnis uit. Zoo een zegt/ ach Heere! om al dezen ben ik waardig handen en voeten gebonden en in de helle gewozpen te wozden.

Ten vierde. Zoo een belijder/ die de zonden voor God belijdt/ hij regtvaardigt den Heere zoo hij een bloedig zwaazd tegen hem uittzekt. Zoo Gij mij verdoemt/ en in het gerigte met mij tzedet/ zegt hij/ ik zoude niet kunnen bestaan/ maar bij den Heere zoude de geregtigheid zijn/ en bij mij de beschaamdheid.

Ten vijfde. Die zijne zonden belijdt/ die is het te doen om genade in Gods oogen te mogen vinden/ en bazmhazrtigheid te verkrijgen; gelijk een kind/ dat zijne misdaad bekent op hope van bezgevinge. Zoo een belijder is het ook te doen om pardon te bezkrijgen; dat ziet gij in den verloren zoon en in den tollenaar; die beleden zoo hartelijk hunne misdaad/ op hope van genade/ o God, weest mij zondaar genadig! zegt de tollenaar, Luc. XVIII: 13.

Ten zesde. Die belijdez vliedt naar den Middelaar. Hij weet wel/ dat God zijne zonden niet kan vergeven zonder voldoeninge/ en daarom vlugt hij naar het bloed van Chzistus/ daar pleit hij op/ en dat omhelst hij/ en daarop verwacht hij ook van God de bezgevinge van zijne zonden en de bewustheid daarvan in zijne conscientie. Ik ruste niet/ zegt zoo eenen/ voor dat ik het getuigenisse uwer genade in mijn harte gevoele/ dat mij mijne zonden bezgeven zijn.

Ten zevende. En eindelijk/ heeft de zonde en de bloest der zonde/ hunne onkunde en hun zozgeloos leven/ hen zoo benaauwd/ zij willen

len die niet blijven aan de hand houden: zij willen er van af; even als een mes/ dat in de wonde steekt; zij rusten niet voor dat het er uit is. De zonden hebben hun zulke steken en wonden gegeven; zij rusten niet voor dat het door Gods Geest gebeterd is; zij staan af van hunne ongeregtigheid: Die zijne overtredingen bekent en laat, zal barmhartigheid verkrijgen. Al schreide gij eene zee van tranen/ en al kwam gij gedurig uwe schuld voor God belijden/ en gij zag weer met uw harte naar uwe ongeregtigheid om/ het zoude niet helpen.

Nu zegt onze heerlijke Johannes (die het werk van de belijdenisse der zonden zoo in den grond verstond/ en er bij geweest was toen Petrus zoo bitterlijk over zijne zonden geschreid hadde) wij moesten die belijden; Wij, hoofd voor hoofd/ die de zonden begaan hebben; elk zijne eigene zonden; een vader mag de zonden van zijn kind/ of een kind de zonden van zijnen vader belijden/ dat is wel goed; maar het is niet genoeg. Eene vrouwe mag het doen voor den man/ en een man voor de vrouwe/ het is wel goed/ maar het is niet genoeg. Wilt gij gemeenschap aan God hebben/ die een zuiver Licht is/ gij moet uwe zonden belijden, en met David zeggen/ ik hebbe gezondigd: ik hebbe gedaan dat kwaad is in uwe oogen. En met den verloren zoon: ik hebbe gezondigd tegen den hemel en voor u, en ik ben niet waardig uw zone genaamd te worden. Een zondaar is daar niet toe te krijgen/ om zijne eigene schuld te belijden. Hij handelt met de zonden gelijk als een mensche die eene aanstootelijke schilderije heeft/ hij hangt er een gordijntje voor/ opdat ze niet zoude bekeken worden. Maar neen/ wij moeten onze zonden belijden en openleggen voor God/ elk voor zichzelven/ hoofd voor hoofd.

II. Wel nu/ Johannes, als het bondsvolks zich zoo aanstelt/ wat zal de Bondsgod dan doen? Hij zal onze zonden vergeven, en Hij zal ons reinigen van alle ongeregtigheid, en dat zal vloeijen uit zijne trouwe en regtvaardigheid.

A. Hij zal de zonden vergeven. Wie is die Hij? Het is die Hij, dien de Apostel te voren een Licht genoemd had; het is God in Christus. Buiten Christus is God een verteerend vuur; maar in Christus is Hij een verzoend God en Vader. Het is die God/ die de eere alleen heeft/ dat Hij vergeven kan/ Marc. II:7. Die God in Christus is het/ die regtveerdig maakt, Rom. VIII:33. Wat zal die God nu doen? Hij zal de zonden vergeven. De vergevinge der zonden heeft vele namen in de H. Schrift/ daar anders al vele zoetigheid in ligt; maar wij kunnen die niet allen ophalen. Als daar een mensche met tranen/ met schaamte en met zelfverzoordeelinge voor God komt/ wat doet de Heere dan? Die zegt/ Ik zal u niet straffen in mijnen toorn; Ik zal met u niet treden in 't gerigte; Ik hebbe eenen Borge voor u geordineerd en gezalfd/ met Hem hebbe Ik in het gerigte getreden; Ik hebbe alle

mijne gzamschap op Hem doen aankomen; alle uwe ongeregtigheden hebbe Ik op Hem doen aanloopen. Hij is een Zaligmakez/ die volkomen kan zaligmaken; die zoo een schepseltje/ als gij zijt/ gelukkig kan maken! Het heeft Hem een bittez lijden en gzoot rantsoen gekost; daarop kan uwe vezmoeide ziele ruste vinden; en daarmede kunt gij bestaan in het goddelijk gerigte; zoo dat alle uwe schulden verzoend en vezgeven zijn; en Ik rekene u alsof gij nooit eenige zonden gehad of gedaan/ maar integendeel/ of gij alle geregtigheid Gods volbzagt hadde; en zoo gebe Ik u het geestelijk leven/ en een regt tot het eeuwige leven; Ik vezklare u onschuldig/ en dat gij niet zult vezloren gaan/ maar eeuwig behouden wozden; gelooft gij dat? Ach! konde ik dat gelooven/ zegt de ziele/ eer zij doorgebzoken is; en als zij wat verder gekomen is/ dan zegt zij/ ach Heere! ik geloove het maaz komt mijn ongeloove te hulpe; en dan zegt zij: ach ja! Heere/ ik geloove het; het wozdt haar uit genade gegeven te gelooven/ Phil. I: 29. Het is wel/ zegt God/ gij zult niet sterben; Ik spzeke u zalig/ hiez in den tijd/ en namaals eeuwig. Dat is de daad van den Verbondsgod. Meent gij/ zegt God/ dat Ik u zal slaan als gij met tranen komt? Ach neen; Hoe zoude Ik u overgeven, hoe zoude Ik u overleveren! En zoo vezgeeft God alle ongeregtigheden, of dezelve veel zijn in hare soorten en in haar getal; en of gij wat min of meer gezondigd hebt/ al zijn het oude zonden/ zonden/ die al voor vele jaren gepleegd zijn/ of nieuwe zonden/ die nog onlangs bedreven zijn; Ik vezgeve ze altemaal. En als gij wedez in zonden valt/ al was het zevenmaal, ja al was het zeventigmaal zevenmaal daags/ en gij komt tot Mij met berouw en leedwezen langs dien vezschen en levendigen weg van mijns Zoons vezdiensten/ dan herhale Ik het pazdon/ zegt God/ Ik zal het u al weder vezgeven; Ik zie u met medelijden aan/ dat gij nog zoo zondig zijt; Ik ontfezme Mij over u/ gelijk als een badez zich ontfermt ovez zijn kind/ als het stzuikelt. Ja/ Ik vezgeve het u met het allezvolmaakste vezgenoegen; Ik vezgeve het u zoo/ dat Ik mij zeez vezblijde als Ik u weldoe. Als gij u zoo aanstelt/ dat gij met opregte belijdenisse komt/ Ik zal eendez doen gelijk als een badez aan zijn kind/ dat zich wel aanstelt; Ik zal het doen als de Vader aan den verloren zoon deed; ô hoe teedez ging dat toe! En opstaande ging hij naar zijnen vader. En als hij nog verre van hem was, zag hem zijn vader, en wierd met innerlijke ontferminge bewogt; en toeloopende viel hem om zijnen hals, en kuste hem, Luc. XV: 20.

B. Kunnen nu Gods kinderen wel tevzeden zijn/ als de schuld en straffe dez zonden dooz de regtvaardigmakinge wozdt weggenomen? Is de smette der zonden hun ook niet lastig? Ach ja/ zij deugen niet/ die alleenlijk naar de regtvaardiging staan/ en niet naar de heiligmakinge.

Neen/

Neen/ Gods kinderen zoeken zoowel naar genezinge als naar vergevinge. Wel Johannes, wil God aan zulke belijdezs van hunne zonden alleenlijk de regtvaardigmakinge of de bzijspzekinge schenken? Neen/ zegt de Apostel/ God wil u ook reinigen van alle ongeregtigheid, dooz de heiligmakinge. Wij hebben eene leelijke nature/ daar eene kzacht en heezschappije der zonden in is/ zoo een vuil en onrein hart/ en dat zal Ik wegnemen/ zegt God/ zoo dat Ik als geene zonden meez in u zie; Ik zal mijnen Geest geven in het binnenste van u, en Ik zal maken, dat gij in mijne wegen zult wandelen, Ik zal mijne vreeze in uw harte geven, opdat gij van achter Mij niet afwijkt. Daar komt er niet een met eene regte belijdenisse/ of God heiligt hem ook. Hoe heiligt God zijn volk? Dooz de weldaad der wedergeboorte; en dan zet Hij het voozt door de heiligmakinge; daar doet Hij ze in gzoeijen. Hoe stezker dat iemand in de heiligmakinge wordt/ hoe grootez Chzisten hij wozdt: Gijlieden zijt nu rein, zeide Jezus/ om het woord dat Ik tot u gesproken hebbe; Hij doet hen allengskens vastez worden; en Hij zal hunne heiligheid volmaken/ als Hij hun de heerlijkmaking schenkt/ eezst naar de ziel, en dan naar ziel en ligchaam beide; dan zullen alle Gods kinderen zondez vlekke of rimpel zijn. Geliefden/ wij moeten met onze schuld en smette zinken in den afgzond van Chzistus bezdiensten; dat is/ wij moeten langs zijne verdiensten tot God komen/ niet alleen om regtvaardigmakinge, maar ook om heiligmakinge; ja wij moesten meezdez staan naar heiligmakinge als naar regtvaardigmakinge; dan zouden wij zuivezdez wezken/ en meez gezet zijn op Gods eere als op onzen eigenen tzoost; en denkt gij dat de Heere dat onbeloond zoude laten? Ach neen! Hij zoude tot zijne gunstgenooten van vzede spzeken/ en zeggen/ gij zijt mijn vriend, gij zijt mijn kind, gij zijt een gewenscht man: Ik ben uw schild en loon zeer groot!

C. Gij zult zeggen/ hoe kan ik dat weten/ als ik mijne zonden belijde/ dat ik dan geregtvaardigd en gereinigd zal wozden? Wel/ onze heezlijke Apostel zal 't u zeggen; hij kende de schoonheid van onze religie/ en de gzonden des geloofs. Waarmede zegt hij/ dat een kind Gods kan aandzingen?

Eerst. Met de trouwe Gods: God is getrouw, zegt hij. Waarin is God getrouw? In zijnen raad; gij hoeft er niet naar omme te kijken. Hij is trouw in daad; Hij is een God/ die de vromen in geenen nood verlaten zal tot in den dood. Hij is getrouw in zijne beloften, in het woord der belofte; zijn name is de waarachtige en getrouwe God, die het vezbond en de weldadigheid houdt. Hij is standvastig om zijn woozd te vervullen; wie heeft ez ooit feil aan gevonden? Waar is zijn woord ooit ledig wedezgekeezd? Het heeft altijd zijn oogmezk volbragt. Weest ez gerust op/ belijders van uwe zonden; gaat er op af; God is beter

te bezouwen als eenig schepsel; Hij is de groote God/ die onbezandelijk en eeuwig is/ die zijn bezbond houdt tot in duizend geslachten; beproeft den Heere/ gij zult nooit feil aan Hem vinden; zelfs al is het dat wij ontrouw zijn; gij moogt er wel zeker op aangaan/ meer als op iemand anders. Hij is de Almagtige; een mensche kan wel trouw zijn/ doch het ontbreekt hem aan de magt; maar God is volkomen in staat om alles wat Hij belooft heeft/ dadelijk te volbrengen.

Ten tweede. God is niet alleen trouw, maar Hij is ook regtvaardig. Gods regtvaardigheid wordt onderscheiden in eene wezenlijke regtvaardigheid, die anders Gods heiligheid genoemd wordt; als ook in eene regtvaardigheid als Opperheer; in het regeren van alles; en eene regtvaardigheid als Regter, waardoor hij eenen iegelijken vergeldt naar zijne werken. Wij kunnen 't hier in zijne ruimte nemen. Maar waarom zegt Johannes niet/ God is barmhartig, Hij heeft eenen rijkdom van genade, en daarom zal Hij uwe zonden wel vergeven?

Eerst. Omdat in de belijdenisse der zonden Gods regtvaardigheid aanstonds in den weg zoude komen! Ach! zegt eene bekommerde ziele/ hoe zal God/ die zoo regtvaardig is/ mijne zonden kunnen vergeven! Hij zegt immers: zoude mijne ziele zich niet wreken aan zulk een volk als dit is? Neen/ zegt de Apostel/ uit Gods naam/ schrikt voor Gods regtvaardigheid niet/ als gij zoo met belijdenisse komt. Mijne regtvaardigheid, zegt God/ heeft niets meer tegen u; die oven/ die brand/ dat vuur/ die gloed is uitgeblusscht door het kostelijke bloed mijnes Zoons/ en daarom hebbe Ik gezworen/ dat Ik niet meer op u toornen, noch u schelden zal.

Ten tweede. Is God regtvaardig, dan kunnen zijne kinderen wat goeds van Hem verwachten; zullen aardsche vaders/ die boos zijn/ de misdaden aan hunne kinderen vergeven/ als zij dezelve belijden/ en zoude dan de Heere/ die zoo volmaakt regtvaardig is/ zijne kinderen niet gaarne de schuld kwijt schelden/ als zij zich zoo voor Hem vernederen? Ach ja/ want gelijk zich een vader ontfermt over de kinderen, zoo ontfermt zich de Heere over degenen die Hem vreezen.

Ten derde. Het bloed van Jezus Christus roept betere dingen als het bloed van Abel. Als er bloed op aarde is/ dat om wraake roept/ dan eischt Gods regtvaardigheid straffe. Maar dit bloed roept om vergevinge voor den boetvaardigen zondaar; bijgevolge eischt Gods regtvaardigheid ook dat Hij de zonden vergeve.

Ten vierde. God heeft de vergevinge der zonden op de ootmoedige belijdenisse van dezelve in het Verbond en Testament der genade beloofd. Wil God nu niet dat de menschelijke justitie iemand zijn erfgoed ontrekken zal; en zoude Hij het dan doen? Verre zij de Almagtige van onregt.

Ten vijfde. De schulden van den belijder zijn geschaft in den Mid-

de-

belaar/ en als God die dan in den menſche nog eens ſtrafte/ dan zoude Hij dubbele ſtraffe doen. De regtvaardigheid Gods vordert dan/ dat Hij de zonden/ die den Middelaar gedzuld hebben/ aan den belijdez vergeve.

III. Nu ons laatste stuk. Gaat dat altijd zoo vast/ dat de vergevinge dez zonden/ op de belijdenisse volgt? Wij zeggen ja:

Eerst. Daar hebt gij zoo vele voorbeelden van; dat ziet gij in David, in Manasse, in Zacheus; in den Tollenaar, in die hoerbaarzige zondaresse, in Paulus, en meez anderen.

Ten tweede. Dat blijkt uit verscheidene plaatsen/ als Lev. XXVI: 40—42, Dan zullen zij hare ongeregtigheid belijden, en de ongeregtigheid harer vaderen, met hare overtredingen, daarmede zij tegen Mij overtreden hebben, enz. zoo dan haar onbesneden harte gebogen wordt, en zij dan aan de straffe harer ongeregtigheid een welgevallen hebben; dan, zegt God/ zal Ik gedenken aan mijn verbond met Abraham, Izaäk en Jacob. Dat gelooft God ook/ Jer. III: 11, 13, Want Ik ben goedertieren, spreekt den Heere, Ik zal den toorn niet in eeuwigheid behouden. Alleen kent uwe ongeregtigheid, dat gij tegen den Heere uwen God hebt overgetreden. En Prov. XXVIII: 13, Die zijne overtredingen bedekt, zal niet voorspoedig zijn, maar die ze bekent en laat, zal barmhartigheid verkrijgen.

Ten derde. Zullen het de menschen/ die boos zijn/ aan malkandez doen/ en zoude God het niet doen? Dat dzingen wij aan in de vijfde bede: Vergeeft ons onze schulden, gelijk wij vergeven onzen schuldenaren.

Ten vierde. De vergevinge der zonden is bij zoo een'/ die zijne overtzedingen kent en belijdt, alleen welkom; ô die is voor hem als een dzonk koud waters op eene vermoeide ziele.

Ten vijfde. Zoo belijdez is in eenen gepasten toestand gesteld om het waardig te erkennen en te beleven. ô Als God zoo eenen hoerbaardigen belijder de vergevinge schenkt/ hij staat zoo verwonderd; hij roept zoo uit/ waarom hebbe ik genade in uwe oogen gevonden! ô Gij God des aanziens! Hij zegt/ ik had den eeuwigen dood verdient/ en ik krijge het eeuwige leven. Ach! hij kan zoo hartelijk zingen:

Al mijn misdaden en mijn zonden
Waren zeer groot en zwaar,
Maar uw goedheid niet om doorgronden
Vergaf die al voorwaar.

Geliefden/ het is morgen des Heeren Avondmaal, en het is nu een dag van voorbereidingen/ om uzelven te schikken om God morgen te ontmoeten. Gaat nu niet uit wandelen/ noch naar uwe hoven/ noch naar uwe gezelschappen; of moet gij buiten wezen/ gaat alleen/ gaat naar uwe binnenkamez. Zegt gij/ wat zouden wij daar gaan doen?

onderzoekt daar uzelven; belijdt daar uwe zonde. Of hebt gij er geene? Weet gij er geene? zijt gij er uitgesloten? Of zijt gij er te trotsch en te haast toe? Gaat/ overloopt uw ganschе leven eens/ zoo lange als gij heugt; denkt zoo eens aan de notabelste zonden; staat er wat voor stil/ en zegt/ Heere/ ben ik wel ooit over mijne zonden regt bezoetmoedigd en verbrijzeld geweest? Gij zult misschien zeggen/ het is wel/ ik zal het doen; maar zal het dan morgen klaar zijn? Zal God mij dan reinigen van mijne ongeregtigheid? Mag ik dat dan wachten? Wel zacht/ weest niet te voorbarig; Saul en Judas beleden ook hunne zonden. Waar haperde het dan aan? zult gij zeggen; wel aan het regt belijden. Wilt gij weten/ op wat voor eene belijdenisse gij de vergevinge te wachten hebt? Op deze:

Eerst. Als uwe belijdenisse zoo gewillig is. Niemand zet er u toe aan; gij vindt er zoo een drang van binnen toe; gij zoudt het niet kunnen noch willen laten. Gij zoude het doen/ al hadt gij deze predicatie niet eens gehoord. Zondaar/ weet gij hoe het u gaat? Gij zijt er niet aan te krijgen. Gij loopt al om en om; maar gij komt tot geene regte belijdenisse; uw harte raakt niet blot/ of het is als er eens eene spranke van de helle in uwe conscientie komt; of als de dood en de eeuwigheid schijnen te naderen. Daar 't regt is/ is het zoo van zelf/ gelijk de verloren zoon, en de Tollenaar.

Ten tweede. De regte belijders noemen hunne zonden; zij zeggen/ dat en dat heb ik bedreven met mijne tonge/ en dat met mijne oogen en dat met mijne handen/ en dat met mijne voeten/ en dat met mijn harte/ op die plaatse/ in dat huis/ met die en die verzwarende omstandigheden; ô God/ zeggen zij/ waar ben ik niet al schuldig aan! gelijk Daniël bede: Wij hebben niet gehoord naar uwe dienstknechten de Propheten, Dan. IX: 6. De zondaar doet als Nebucadnezar: ik hebbe gedroomd/ zeide hij/ maar de zake is mij ontgaan. Ik hebbe gezondigd/ zegt de zondaar; maar hij weet bijna niets te noemen; de zaken zijn hem ontgaan.

Ten derde. Een regte belijder komt tot den oorsprong van het kwaad/ tot de verdorvenheid van zijne ganschе natuur/ gelijk David, Ps. LI: 7, Ziet ik ben in ongeregtigheid geboren, en in zonden heeft mij mijne moeder ontvangen. Daar zijn de anderen niet aan te krijgen; hun haarte is zoo goed/ het is zoo wel gesteld; zij komen tot den oorsprong van de zonden/ tot hunne verdorvene nature niet.

Ten vierde. Een regte belijder veroordeelt zichzelven zoo graag/ en het is zoo goedwillig/ om God te regtvaardigen. ô Hij komt zoo graag met het doodvonnis in zijne hand voor zijnen Rigter; hij zoude het wel met zijn bloed willen onderschrijven.

Ten vijfde. Dan gaat zoo een schreeuwen om genade/ om Jezus tot zijn'

zijn' Losser te hebben; hij doet afstand van zijnen vorigen weg; hij rust niet voor dat zijne conscientie door het bloed en den Geest van Christus gereinigd is van doode werken/ om den levendigen God te dienen/ en om zoo met een bezwijdet harte te kunnen loopen op het pad van Gods geboden. Onthoudt deze dingen; bevroest u daaraan. Zoudt gij kunnen zeggen/ dat gij zoo beleden hebt? Zegt gij/ neen/ ik weet daar niet van; of zegt gij/ ik weet niet wat ik zeggen zal; ik zie dikwijls wel veel schuld/ en ik kome ook wel eens tot belijdenisse; maar ik krijge geen vrede. Ik vreeze dat het nog niet regt met mij gesteld is. Wel mensch/ ik rade u/ ach gaat naar uwe binnenkamer/ valt voor den Heere op uwe knieën/ roept er om zoo ernstig en zoo aanhoudend als gij kunt. Wie weet of gij het dezen avond nog niet krijgt! en of gij morgen niet al zult kunnen zeggen: Mijne zonde maakte ik U bekend, en mijne ongeregtigheid bedekte ik niet: ik zeide, ik zal belijdenisse van mijne overtredingen doen voor den Heere; en Gij vergaaft de ongeregtigheid mijner zonden, sela!

Die nu van den Heere barmhartigheid ontvangen hebben/ om hunne zonden zoo te belijden en vergevinge te verkrijgen/ en die kennisse hebt aan die stukken/ die wij daar genoemd hebben; gaat aan het Avondmaal; God is getrouw/ Hij zal u op nieuw vergevinge en genezinge schenken. Ik wensche als gij morgen aan de Tafel komt/ dat God tot u zeggen zal/ weest welgemoed/ uwe zonden zijn u vergeven; komt door het geloove tot den Zone Gods/ en het zal u welgaan. En als gij sterft/ dan zult gij komen in die plaatse daar gij volkomen vergevinge van alle uwe zonden zult hebben/ en daar gij Gode en den Lamme eeuwig volmaakt zult loven en danken. Dat wenschen wij/ dat de Heere u en ons uit genade wil schenken.

AMEN.

TWEE-

TWEE EN VEERTIGSTE
PREDIKATIE,

OVER

HEBR. XI : 10.

Want hij verwachtede de Stad die fondamenten heeft, welker Konstenaar en Bouwmeester God is.

OP NIEUWEJAAR.

Wij lezen/ Gen. XLV: 20, dat Jozeph met bewilliging van Pharao, wagenen en paarden zond/ om zijnen vader en zijne broederen/ met hun ganſche huisgezin/ uit Kanaän naar Egypte te brengen; en/ dewijle de wagens en paarden niet genoeg waren om allen hunnen huisraad op te laden/ zoo deed de koning hun aanzeggen/ Uwe oogen en verschoonen uwen huisraad niet, want het beste van gansch Egypteland is voor u; komt er maar met met uw lijf uit/ wilde hij zeggen/ en laat uwen huisraad maar blijven. Het was eene moeijelijke zake/ alles achter te laten dat zij in Kanaän hadden/ en te gaan leven in een vreemd land/ en dat daar zij wisten/ dat de ſchaapherders den Egyptenaren een gruwel waren/ en daar zij op de gunſte van eenen vreemden koning zouden moeten gaan leven. Evenwel/ zij doen het; maar wat deed het hun doen? Die aanmoediginge/ die de koning er bij doet; Het beste van gansch Egypte zal uwe zijn. Wat wilt gij met een deel ſlechte boden doen? Die zijn niet te vergelijken met hetgene ik u aanbiede/ wilde de koning zeggen. Die belofte konde het alles goed maken.

Weet gij/ waar wij henen willen? Wij willen daarhenen/ dat God tot een Christen/ die naar den hemel gaat/ ook zegt/ laat het alles achter/ pak en zak/ alles wat de wereld heeft of geeft/ verloochent alles om mijnentwille; Ik zal het goedmaken met alle de goederen des genadeverbonds/ met de zegeningen Abrahams, met duurachtig en beſtendig goed/ dat alle uwe ſchatkameren verbullen kan. Zal Jacob met zijn huisgezin alles achterlaten/ als een aardsch koning alleenlijk zegt/ en het beste van mijn land is voor u/ en kan God het dan niet goedmaken met u het beste van den hemel te geven? ô! Zegt God/ verlaat

gij

gij uwen vadez/ Ik zal u tot een Vader wezen/ 2 Cor. VI: 18. Vezlaat gij uwe moeder/ de liefste zal u tot eene liefelijke moeder wezen; en zal dat niet beter als uwe aardsche oudezs wezen? Vezlaat gij uwe bzoedezs en zustezs/ uwe natuurlijke maagschap/ alle de heiligen/ die in den hemel en op de aarde zijn/ zullen uwe geestelijke maagschap wezen; verlaat gij alle uwe goederen/ Ik zal uw hoogste goed/ uw schild en loon wezen: het allezbeste deel zal uwe zijn; verlaat gij uw leven/ vooz dit leven zal Ik u een eeuwig leven schenken; vezlaat gij stad en vadezland/ Ik zal u een beter hemelsch vadezland en eene stad geven/ die Ik zelve bereid en gemaakt hebbe/ eene stad die fondamenten heeft, waarvan Ik zelve de Kunstenaar en Bouwmeester ben. In het tiende kapittel hadde de Apostel de geloovigen tot standvastigheid vezmaand; wat is er aan de beroovinge van uw goed gelegen? zeide hij; gij moet doch uit den geloove leven; gij weet/ dat gij na dit leven een betez goed zult hebben. Daarop komt hij in dit 11de kapittel/ en hij zegt/ gij kunt het geloove niet hebben/ of gij moet het met ez daad beztoonen; gij moet dan ook met lijdzaamheid hopen op hetgene gij gelooft. Gij kunt het geloove niet hebben/ of gij moet gelooven/ niet alleen dat God is; maar ook/ dat Hij een belooner is dergener die Hem zoeken. En daarop stelt hij eenige helden in 't geloove vooz: bekijkt/ zegt hij/ een Abel, die heeft dooz het geloove eene betere offerande geoffezd als Kaïn; bekijkt een Enoch, die geloofde dat dat het beste was/ God tot zijnen God te hebben/ en Hem tot een volk te zijn; bekijkt een Noach, die hadde door het geloove van de goddelijke openbaringe en belofte/ een arke bereid/ daar hij met zijn huisgezin in behouden wiezd; let op een Abraham, als God hem riep/ hoe gehoorzaam was hij/ al wist hij niet waar God hem bzengen zoude; hij toonde te gelooven dat God een beloonez was van diegenen/ die Hem zoekten/ want hij verwachtede de stad die fondamenten hadde, daar God de Kunstenaar en Bouwmeester van was. Bij gelegenheid van het Nieuwejaar dachten wij u deze woorden eens te binnen te moeten bzengen. Wij leven door Gods goedheid nog in deze stad; maar wij zullen er eens uit moeten vezhuizen naar eene andere stad. Elk jaartje is zoo een gzoote stap naar die stad/ daar wij eeuwig zullen blijven; naar de stad des verderfs, of naar die stad die fondamenten heeft. Ach! dat wij met Abraham deze stad ook konden verwachten! Wij hebben in deze woozden te bezien:

I. De stad, daar God de Kunstenaar en Bouwmeester van is.

II. Hoe Abraham, en zijns gelijken/ die stad waren verwachtende.

III. Wat de verwachtinge van die stad voor uitwerkinge op hun harte hadde?

I. Wat het eerste aangaat/ gij kunt meteen zien dat het eene stad

ig die boven ig/ daar hier van geſpꝛoken wozdt; eene stad, die een vaderland ig voor de vreembelingen van het Oude en Nieuwe Teſtament; eene stad, daar Abraham naar toe reisde; dat kan geene ſtad in de wereld zijn. Het ig eene hemelsche stad, die vele heerlijke namen dꝛaagt in het Woozd; zij wordt genaamd het paradijs Gods, het paleis Gods, de stad Gods. Waarom wozdt de hemel eene stad genaamd?

Eerst. Omdat er in eene stad eene regeringe ig; in den hemel ook: daar ig een Koning die regeezt; het volk ziet er den Koning in zijne schoonheid, Jes. XXXIII: 17. De Heere heeft zijnen troon in de hemelen gevestigd, Ps. CIII: 19.

Ten tweede. In eene stad zijn burgers; in den hemel ook: de engelen Gods zijn daar als de burgeꝛs/ die in een gꝛoot getal zijn: Duizendmaal duizenden dienen Hem, en tien duizendmaal tien duizenden staan voor Hem, Dan. VII: 10. Daar zijn de burgers de zielen deꝛ volmaakte regtvaardigen, die God reeds ten hemel heeft binnen gebꝛagt; zoo eene groote schare, dat niemand die tellen en kan/ Openb. VII: 9. De burgers van die stad zijn ook de geloovigen hier op der aarde; die zullen daar ook komen. Zij mogen ſomtijds de beginſeltjes en de voorſmaakjes daarvan reeds in hunne harten gevoelen/ hun wandel en hun burgerſchap ig reeds in den hemel/ Phil. III: 20. Gods kinderen mogen wij vergelijken bij den ſtamme van Manaſſe; hij was half in Kanaän en half daar buiten. Zoo zijn Gods kinderen ook/ half op aaꝛde/ en half in den hemel. Met hun beꝛheerlijkt Hoofd, den Heere Jezus, met hun hart, en met hunnen wandel, zijn zij reeds in die hemelſche stad.

Ten derde. In eene stad ig eene wet; in den hemel ook: en dat ig de liefde; de liefde blijft, 1 Cor. XIII: 8. De liefde vergaat nimmermeer.

Ten vierde. In eene stad zijn vele ſchoone gebouwen, die dezelve heerlijk maken; maaꝛ in die stad der heerlijkheid zijn ook zulke ſchoone gebouwen; doch het zijn geene ligchamelijke of eigenlijke gebouwen/ maar oneigenlijke/ namelijk/ die onderſcheidene tꝛappen van heerlijkheid/ die de hemellingen bezitten; elk kꝛijgt daar eere naar zijn gewonnen talentje/ en naar den getrouwen aꝛbeid dien hij voor God gedaan heeft; daarvan zegt de Zaligmaker/ Joh. XIV: 2, In het huis mijnes Vaders zijn vele woningen; het ig te zeggen/ daar zijn vele plaatſen; elk kꝛijgt eꝛ zijne plaatſe van eere en loon.

Ten vijfde. In eene stad ig allerlei voorraad; in de stad Gods hier boven ook. Wat ig er een voorraad voor allen/ die daar wonen en beꝛheeren! daar ig geen gebꝛek/ daar ig alles volop. De kinderen Iſraëls in de woeſtijne kregen altemets een pꝛoefje/ een boozſmaakje van het land Kanaän/ daar zij naar toe gingen/ zoo dat zij konden

zeg-

zeggen/ dat het een zeer goed land was; zoo is het hier ook: God geeft aan zijne kinderen altemets wat voorsaf; de eerstelingen des Geestes/ de kussingen van zijnen mond/ de geestelijke blijdschap/ zoo dat zij kunnen zeggen/ voorwaar het is een uitermate goed land. Maar in den hemel zal het evenwel nog geheel anders wezen. ô! Als zij daar komen/ dan zullen zij als bezwijken van verwondering; het zal hun gaan als de Koninginne van Scheba, daar bleef geen geest in haar/ toen zij al de heerlijkheid van Salomo zag; ô Gods kinderen zullen dan ook zeggen/ de helft is ons niet aangezegd! Daar zal het een eindelooze maalstroom van eeuwige algenoegzaamheid zijn; verzadinge der vreugde, en lieflijkheden aan Gods regterhand, Ps. XVI: 11.

Ten zesde. Eene stad heeft zijne previlegiën; zoo is het in den hemel ook. Paulus seide/ het koningrijke Gods heeft tot zijn previlegie/ regtveerdigheid, vrede, en blijdschap door den Heiligen Geest, Rom. XIV: 17. Die stad heeft tot eene previlegie/ dat daar geen inwoonder zal zeggen, ik ben ziek, want het volk dat daarin woont zal vergevinge van ongeregtigheid hebben, Jes. XXXIII: 24. Zij hebben die previlegie/ dat zij den Koning zien gesroond met eere en heerlijkheid.

Ten zevende. Eene stad heeft zijne veiligheid; deze stad is eene veilige plaatse; alle vijanden zijn er buiten/ en alle vrienden zijn er binnen. Daar kan geen duivel komen om te verzoeken/ of als een vriesschende leeuw om te verscheuren/ noch om te siften als de tarwe/ noch zijne pijlen te schieten op Gods kinderen. Dat paradijs is zonder die slange; daar zal geene verleidende wereld wezen/ die zoo vele moeite aan Gods kinderen baart: In haar zal niet inkomen iet dat ontreinigt, en grouwelijkheid doet, Openb. XXI: 27. Die onrein is zal daar niet binnen komen/ geen bedrogen harte zal het volk Gods daar zoo meer doen treuren/ alle de bedrogenheden zullen voor de poorte van die stad afgelegd worden en blijven liggen/ vleesch en bloed zullen daar buiten blijven/ die zullen het Koningrijke Gods niet beërven.

Maar zoude het wel eene stad, en wel eene gelukzalige stad mogen heeten/ indien zij niet vast was/ indien zij gerüineerd konde worden? Neen/ ganschelijk niet. Zoude deze stad, die Abraham verwachtede/ en die alle Gods kinderen verwachten/ wel zoo begeerlijk zijn/ als zij wankelbaar was/ en maar eenigen tijd duurde? ô Neen/ Geliefden! en daarom wordt er van deze stad getuigd/ dat zij fondamenten heeft. Wat geeft dat te kennen?

Eerst. De vastigheid en onwankelbaarheid van die stad; geheel anders als Abrahams tente, die maar los stond/ en geene vastigheid ter wereld hadde/ als eenige pinnen en touwtjes. Zij mogte een dakje hebben/ maar zij had geen fondament; zij konde ontbloot worden tot de fondamenten toe; maar deze stad is eene onwankelbare stad; dat he-

melsche Jeruzalem is eene geruste woonplaatse, eene tente, die niet ter nedergeworpen zal worden.

Ten tweede. Dat die stad gezegd wordt fondamenten te hebben/ dat geeft de eeuwigdurendheid van die stad te kennen. Alle andere steden die verouderen; zij kunnen door het vuur verbrand/ door het water weggespoeld/ of door merkelijke plagen verniet worden; maar deze stad niet; God heeft ze in de eeuwigheid bereid/ en in den beginne geschapen/ en Hij zal ze tot in eeuwigheid doen duren. Daar staat op de poorten van die stad geschreven, onsterfelijkheid en overderfelijkheid, en het eeuwige leven.

Gij zult in uw harte ligt al belust zijn/ en zeggen/ welke zijn die zware fondamenten? Weet gij welke dat zij zijn?

Eerst. De eeuwige krijmagtige verkiezinge; dat vaste fondament Gods staat, het heeft dien zegel, de Heere kent degenen die de zijne zijn, 2 Tim. II: 19.

Ten tweede. Het tweede fondament is het bloed van den Zone Gods; daar kan noch mag geen ander fondament gelegd worden dan 't gene reeds gelegd is, namelijk Christus, 1 Cor. III: 11. Op die Petra; op de verdiensten van Christus/ is zij gesticht; op zijn lijden en gehoorzaamheid.

Ten derde. Het derde fondament is het verbond der genade; dat is zulken vasten verbond/ dat God er van zegt: Bergen mogen wijken, en heuvelen wankelen, maar het verbond mijnes vredes zal niet wankelen tot in eeuwigheid, Jes. LIV: 10. Het is zoo vast als het verbond van den dag en den nacht, Jer. XXXIII: 11. Het wordt genoemd een eeuwig verbond, Jes. LV: 3.

Ten vierde. Weet gij/ welk nog een fondament is? De krachtdadige roepinge; de roepinge Gods is onberouwelijk, gelijk als alle de genadegiften onberouwelijk zijn/ Rom. XI: 29.

Ten vijfde. Het vijfde fondament is de onwankelbare trouwe, en de onbepaalde magt van God. Hij is een eeuwige Rotssteen; een God/ die trouwe houdt in der eeuwigheid, en dien het aan geene magt ontbreekt om deze stad te bewaren door het woord zijner kracht. Geliefden/ kan men dan van eene stad, die zoo vele fondamenten heeft/ niet met waarheid zingen/ wij hebben eene sterke stad, God stelt heil tot muren en tot voorschansen?

Zegt gij/ wie heeft die stad gebouwd? Paulus zegt het door Gods Geest/ God is er de Kunstenaar en de Bouwmeester af. Een bouwmeester in de wereld kent men uit zijn gebouw, een schrijver uit zijne boeken, een schilder uit zijne schilderijen: zoo is het hier ook: uit het werk leert men den werkmeester kennen. God is een Werkmeester, wiens werk volkomen is; Hij is de Formeester van alles; daar is er maar

één

één zoo/ en geen tweede. God is de Kunstenaar en Bouwmeester van die stad.

A. Waarom wordt God de Bouwmeester van die stad genoemd?

Eerst. Omdat God alleen de Schepper en de Formeerder van die stad is/ In den beginne schiep God den hemel ende de aarde, Gen. I: 1. Gij zijt die HEERE alleen; Gij hebt gemaakt den hemel, den hemel der hemelen, zeide Nehemia, kap. IX: 6.

Ten tweede. Wie heeft de burgers van die stad gemaakt? Zijn niet de engelen van God geschapen? Hij maakt zijne engelen geesten, Ps. CIV: 4. Wie heeft God daar nog gemaakt? De zielen der volmaakte regtvaardigen Is God niet een Vader der geesten? Hebr. XII: 9. En moeten niet alle de geloovigen zeggen/ Hij heeft ons gemaakt (en niet wij) zijn volk, en de schapen zijner weide? Ps. C: 3. Moeten alle Gods kinderen niet zeggen/ Want wij zijn zijn maaksel, geschapen in Christus Jezus tot goede werken, Eph. II: 10. God bezgadert op aarde allengskens de uitbezkorenen; zij worden wedergeboren tot eene levende hope. Zij worden inwonezs van de stzijdende stezke/ en zij worden hoe langer hoe meez bekwaam gemaakt om inwonezs te zijn van die stad der heerlijkheid. En zoodra als zij daaz binnen zijn/ zoo beginnen zij te zingen/ Gij, Heere, zijt waardig te ontvangen de heerlijkheid, en de eere, en de kracht; Gij hebt alle dingen geschapen; Gij hebt ons gemaakt tot koningen en priesters, Openb. IV: 11 en V: 10.

B. Waazom wozdt de Heere niet alleen de Bouwmeester, maar ook de Kunstenaar van die stad genoemd?

Eerst. Om te toonen/ dat de hemel zoo een voozstreffelijk kunststuk is. Als Besaleël en Aholiab den Geest gebzegen hadden/ om kunstige werken te maken/ zoo kwam er niets uit hunne handen voozt als bezukkingsmagtige wezken. ô! Zoo is de hemel ook; die stad der heezlijkheid is het hoofdstuk van Gods werken. Wat zijn ez al vele kunstenaars onder de menschen geweest! wat zijn ez al vele kunstige wezken gemaakt/ daar de historiën niet genoeg van weten te spzeken! wat hebben sommigen al kunstige en kostelijke lusthoven en pzachtige paleizen kunnen maken! Maar die den hemel gezien hadde/ die zoude moeten zeggen/ de hemel overtzeft alles. En die ez inkomt zal als bezwijken van bezwondering/ en moeten uitroepen/ Heere, Gij zijt groot, en doet wonderwerken, Gij alleen zijt God!

Ten tweede. Als ez gezegd wozdt/ dat God de Kunstenaar van die stad is/ dat geeft te kennen/ dat niemand dit wezk zich konde aanmatigen: De goden, die den hemel en de aarde niet gemaakt hebben, die zullen vergaan. Wie is ez onder de schepselen zoo wijs en zoo magtig/ die zulk een kunststuk/ als de hemel is/ zoude kunnen namaken?

Ten derde. Het is te zeggen/ dat al wat kunstig en kostelijk is/ in

die stad gevonden wordt. Wat heeft de Heere zijne eeuwige kracht en goddelijkheid getoond in het scheppen van deze aarde/ zoo dat David daarover als verrukt stond/ en uitriep/ ô Heere, onze Heere! hoe heerlijk is uwen naam op de gansche aarde! Ps. VIII: 2. En Ps. CIV: 24, Hoe groot zijn uwe werken, ô HEERE, Gij hebt ze alle met wijsheid gemaakt. Wat is de mensch een kunststuk van Gods handenwerk/ zoo dat er de psalmist over moest uitroepen/ Ik love U, omdat ik op eene heel vreesselijke wijze wonderbaarlijk gemaakt ben; wonderlijk zijn uwe werken; ook weet het mijne ziele zeer wel, Ps. CXXXIX: 14. En is er zoo veel kunste hier beneden te zien/ wat zal het dan hier boven zijn! Is het alles zoo wonderlijk op de voetbank van Gods voeten/ zoo dat er geheel de wereld over verbaasd moet zijn; wat moet er dan in Gods paleis zijn!

Ten vierde. Het is te zeggen/ daar is in den hemel niets of het vertoont de kunste Gods/ of het roept zijne kunste uit/ Rom. I: 20. Want zijne onzienlijke dingen worden van de scheppinge der wereld aan uit de schepselen verstaan en doorzien, beide zijne eeuwige kracht en goddelijkheid. En is het hier zoo/ dan kunt gij eens denken/ hoe het in den hemel is; ô! Daar is niets in den hemel/ of het schreeuwt uit/ de wonderwerken van dien God/ die volmaakt is in wetenschappen.

II. Die nu zoo eene stad op goede gronden verwacht, zoude die niet alles kunnen verlaten? Zoude die zoo eene stad als de wereld is/ niet gewillig daarvoor kunnen overgeven? Die van zoo eene stad hoort/ zoude die met geenen lust bevangen worden/ om daarheen te reizen? Zij reizen wel naar de verre Indiën/ om aardsche schatten te halen; en naar de einden der aarde/ om wat mooi goed/ dat maar tijdelijk is; maar die zoo eene stad in het ooge heeft/ zoude die niet belust zijn/ om daar naar toe te spoeden? Ach ja/ Geliefden/ dezulken kunnen zeggen/ Wij aanmerken niet de dingen die men ziet; maar de dingen die men niet en ziet. Want de dingen die men ziet, zijn tijdelijk, maar de dingen die men niet en ziet, zijn eeuwig, 2 Cor. IV: 18. Dat toont ons de H. Geest in alle die gasten en vreemdelingen. Hoe waren zij gesteld? Zij verwachteden dat zij er komen zouden; zij verlangden om er binnen te geraken. Wat behelst dat/ die stad te verwachten?

Eerst. Ik geloove dat er zoo eene stad is; ach Heere/ zegt zoo een/ daar twijfele ik niet aan; ik zie tegen de onderste vloer aan; als het mijn lust/ zoo loope ik eens buiten mijn tentje/ en ik hijke den hemel/ dat werk uwer vingeren/ eens aan; en dan denke ik/ daar boven is dat Vaders huis, daar zoo vele woningen in zijn/ die stad die fondamenten heeft/ dat vaderland daar ik eeuwig wensche te zullen wonen.

Ten tweede. Ik geloove niet alleen/ dat er zoo eene zaligheid te verwachten is; maar ik geloove ook/ Heere/ dat ze voor mij is; dat Gij

er

er mij toe geroepen hebt: Ik weet in wien ik geloofd hebbe. Ik geloobe/ Heere/ dat ik boben in den hemel bij U komen zal.

Ten derde. Bij mijn geloove hebbe ik zulken hope op den hemel; mijn hazte is niet veel neêrgebogen/ het is niet zeer onrustig; ik geloobe op hope tegen hope; al doodde mij de Heere/ zoo zal ik evenwel nog hopen en op den Heere wachten/ als de wachtezs op den morgen. Ach! die zoo eene stad verwachten, die zien uit naar den Heere/ en zeggen/ Indien wij in dit leven alleenlijk op Christus waren hopende, zoo waren wij de ellendigste van alle menschen. Al zijn zij nog niet in de bezittinge van hun goed/ zij leben evenwel in de verwachtinge; zij wandelen door geloobe/ en niet door aanschouwen.

Ten vierde. Die stad te verwachten is te zeggen/ ik verlange er naar. Konde David zeggen/ Ps. XLII: 3, Wanneer zal ik ingaan, en voor Gods aangezigte verschijnen? En Ps. LXXXIV: 3, Mijne ziele is begeerig, en bezwijkt ook van verlangen na de voorhoven des Heeren; dan kunt gij eens denken hoe deze vzome man Abraham gesteld was/ en hoe alle Gods kinderen/ die zoo eene stad geloobig verwachten, gesteld zijn/ en in hun hazte zeggen/ ach! was ik in mijn vadezland. Jacob, zijn kleinzoon/ die het van zijnen godvzuchtigen vader Izaäk misschien ook gehoozd hadde/ als hij bezig was met zijne kinderen te zegenen met eenen pzophetischen zegen/ zoo bzak hij eens af/ en zeide/ op uwe zaligheid wachte ik, Heere! Gen. XLIX: 18. En hoe schzeeuwde Job het uit/ als hij aan die schoone stad gedachte/ en aan die gzoote zaligheid/ die daazin zal genoten wozden; Mijne nieren, zeide hij/ verlangen zeer in mijnen schoot, Job XIX: 27.

Ten vijfde. Ik wil evenwel mijne ziele in lijdzaamheid bezitten; niet dzistig noch niet haastig zijn. Ik weet/ Heere/ zeggen zij/ dat Gij den tijd bepaald hebt/ en ik zal het einde uitwachten. Ik weet/ dat ik eezst de reize ten einde moet hebben/ eer ik tot U kan komen. Als een mensche naar Oost-Indië gaat/ en hij binnen boozd is/ of hij al wenschte bij zijne vzouwe te wezen/ het kan niet zijn voor dat hij de reize ten einde heeft. Zoo zeggen Gods kinderen ook/ onze reize moet eezst ten einde wezen; zij verwachten het met lijdzaamheid. De tijd wanneer/ het middel waazdoor/ en de wijze op welke zij in die stad zullen opgenomen wozden/ dat alles geben zij aan Gods bestellinge over. Gij ziet somtijds Gods kinderen zwak en ziek/ zij denken dat de dood komt/ zij heffen hunne hoofden eens omhooge/ en denken dat hunne verlossinge nabij is. Maar/ neen/ zegt de Koning/ al zijt gij doodelijk ziek en zwak/ gij zult Mij evenwel nu nog niet volgen. Wat doen Gods kinderen? Zij willen evenwel stille zijn/ en met lijdzaamheid die stad verwachten/ gelijk een landman die wacht naar de kostelijke vzucht des lands; zij denken/ het zal evenwel voorregt genoeg zijn/ in die

stad

stad te mogen aankomen/ al duurde de reize negen honderd en negen en zestig jaar met Methuzalem. En zoude ik dan/ zeggen zij/ tachtig zijn/ nu het maar een reisje van zeventig of tachtig jaar is. Ach/ neen/ Heere/ zeggen zij/ leid Gij mij maar naar uwen raad/ en neemt mij dan tot U op in heerlijkheid. Dat is nu het liefelijke van Abrahams gestalte in 't verwachten van die stad. Geliefden/ is 't niet heerlijk? In alle Gods kinderen/ die zoo eene stad geloovig verwachten, zult gij zulke werkingen vinden.

III. Nu moeten wij voor het laatste bekijken/ wat uitwerkinge het verwachten van zoo eene stad hadde op het gemoed en in het gedrag van Abraham, en van alle de geloofshelden? Weet gij wat het te wege bragt?

Eerst. Nu wilden zij gaarne hun vaderland verlaten/ en gehoorzaam zijn/ als zij geroepen wierden om te gaan naar een vreemd land/ niet wetende waar zij komen zouden. Nu wilde Abraham wel een vreemdeling wezen op de wereld/ en dat belijdt hij openlijk/ dat hij en zijns gelijken maar vreemdelingen op der aarde waren; voor de ooren der zonen Heths belijdt hij/ dat hij maar een vreemdeling was in een vreemd land/ en dat hij niet een voetje lands hadde dat zijn eigen was/ als den akker, dien hij van de zonen Heths kocht/ om zijne dooden daarin te begraven/ Gen. XXIII: 24.

Ten tweede. Weet gij wat het nog wrocht? Zij verachteden alle de dingen van de wereld; al het mooije hadde geene kracht op hen. Hoe edelmoedig sloeg Abraham af al dat de koning van Sodom hem aanbood om hem rijk te maken! Hij wilde zoo rijk niet wezen: Opdat gij niet zegt, zeide hij/ ik hebbe Abraham rijk gemaakt, Gen. XIV: 23. Hij verwachtede eene stad die fondamenten heeft, welker Kunstenaar en Bouwmeester God is, ô die schoone heerlijkheid/ die blinkende hemelstad/ die deed alle de aardsche heerlijkheid verdooven en verbleeken; die zonne dede alle de aardsche sterren uit zijn oogen verdwijnen. Hij koopt geene landerijen/ hoewel hij middelen genoeg hadde; hij hadde wel drie honderd onderwezenen van zijn huis.

Ten derde. Dat niet alleen/ maar het verroorzaakte/ dat zij hunne aangezigten naar die stad gewend hebbende/ hunne reize derwaarts ook wilden voortzetten. Zij reisden alle andere steden voorbij/ en zij bleven daar buiten; zij zeiden/ wij hebben hier geen blijvende stad, maar wij zoeken de toekomende. Genaakte Abraham eene stad daar de vreeze Gods niet in was/ hij was bevreesd. Dan plaatste hij zijn tentje eens hier/ en dan eens daar. Heere/ zeide hij/ gelijk mijn tentje gereed staat tot mijne dispositie/ om het te zetten en op te breken; zoo ben ik ook voor U gereed/ om te komen en te gaan als het U belieft. Belieft Gij mij uit het ligchaam te doen uitwonen/ en naar den hemel te nemen/

het

het is wel; ik wil hier niet hooger als een vreemdeling wezen/ Hebr. XI : 14—16. Jacob, tegen Pharao sprekende zeide/ De dagen der jaren mijner vreemdelingschappen zijn honderd en dertig jaren, Gen. XLVII : 9. David zeide/ Want ik ben een vreemdeling bij U, een bijwoner, gelijk alle mijne vaders, Ps. XXXIX : 13, Mozes prentte dat ook in zijn harte/ opdat hij het zijn leven niet vergeten zoude. Hoe doet hij? Hij krijgt een kind/ en hij noemde zijnen name Gersom, want hij zeide, ik ben een vreemdeling geworden in een vreemd land, Exod. II : 22. Dit dede hij/ opdat/ zoo dikwijls als hij des kinds name noemde/ hij er aan gedenken zoude.

Ten vierde. Weet gij wat het verwachten van zoo eene stad nog uitwerkt bij Gods kinderen? Zij kunnen de wereld niet uitgaan/ maar dat de wereld prijst/ dat laken zij; en dat de wereld laakt/ dat prijzen zij. Daar de wereld over treurt/ daar zijn zij blijde over. Met alle menschen kunnen de wereldskinderen zich nog vermengen/ maar met Gods volk niet. Maar Gods volk ook met de wereld niet. Wat gemeenschap heeft het licht met de duisternisse? De vromen zijn bij de wereld een gruwel/ maar de wereld is ook bij de vromen een gruwel. Zoude ik niet haten, Heere, zeggen zij/ die U haten? ik hate ze met een volkomen haat.

Ten vijfde. Zij worden als vreemdelingen getracteerd. Zij worden bespot/ gehaat. De schimpinge is op haar een' last, Zach. III : 18. God zorgde zoo/ dat de kinderen Israëls geen' vreemdeling kwalijk zouden behandelen. Maar daar worden er geene kwalijker gehandeld als het volk van God.

Ten zesde. Ach/ de dingen van de wereld/ die wegen hun zoo weinig. Het is al het geestelijke en het hemelsche dat zij zoeken. Het aardsche hindert hun te veel in hunne gemeenschap met God. Zij bedenken de dingen/ die boven zijn/ daar hun Vader is/ daar hun Middelaar is/ daar alle hunne vrienden zijn. ô Daar hun schat is/ daar is ook hun harte.

Ten laatste. Het doet hun gaarne uit de wereld gaan; zij zijn zeer begeerig om uit het ligchaam uit te wonen/ en bij den Heere in te wonen. Zij rekenen het sterven voor een gewin. Zij hebben begeerte om ontbonden te worden/ en bij Christus te zijn/ als zeer verre het beste; zij zeggen al menigmaal met de Geest en de bruid: Komt haastelijk; ja, komt, Heere Jezus.

Geliefden/ laten wij nu nog een kort woordetje tot uwe zielen spreken. Hoe staat gij er bij? Verwacht gij ook zoo eene stad die fondamenten heeft? Is uwe reize ook naar die stad, of niet? Of is uwe reize naar de stad des verderfs? Wij zullen u eenige teekentjes geven/ wie niet naar die stad des hemels/ maar integendeel naar de stad des verderfs gaan?

Eerst. Die hier zoo vast geworteld zijn. Zij zouden niet wenschen naar den hemel, zoo God hun de aarde maar gaf; al was het een stad als Sodom. Zij kiezen de wereld/ al hun deel is in dit leven; zij denken om geene eeuwigheid/ zij denken om geen hemel of helle, zij denken aan geen' dood; zij vergeten dat het den menschje gezet is eenmaal te sterven; zij durven aan geen God noch aan geen' dood of eeuwigheid denken. ô Hoe dwaas zijt gij/ arme menschen! Gij denkt er niet aan/ dat de gedaante van de wereld voorbij gaat; dat alles wat de wereld heeft of geeft/ niet anders is als ijdelheid der ijdelheden. En zult gij uwe oogen laten gaan op hetgene niets is? dat ligter is dan de ijdelheid? Gedenkt gij niet/ dat gij met al het goed van de wereld zult moeten ten verderve gaan? Ach/ mogt gij meer gedenken aan den dood en aan den eeuwigen staat van uwe ziele! Gij nadert al vast met zulke groote stappen aan uw eeuwig huis. De dood loopt u zoo snel te gemoet: wat man leeft er in deze stad of plaatse/ die den dood niet zien zal? En in die stad, daar de dood u zal brengen/ daar zult gij eeuwig moeten blijven! Geliefden/ het is nu het Nieuwejaar, maar wie weet of wij wel meer zullen doen hetgene wij nu doen! wij prediken op dit Nieuwejaar, en gij lieden hoort ons; maar wie weet/ of de Heere/ eer dit jaar geëindigd is/ niet al een einde van ons leven zal gemaakt hebben? Wie weet/ of wij wel ooit een Nieuwjaar beleven zullen? ô Hoe zult gij dan eeuwig moeten klagen/ dat gij den tijd uwer bezoekinge niet hebt waargenomen!

Ten tweede. Alle onbekeerde menschen zijn niet op den weg naar deze stad, de opregten zijn er alleen op. Allen/ die niet wedergeboren zijn/ zij mogen burgerlijk of godsdienstig/ of openbaar goddeloos zijn/ zijn zij nog buiten Christus/ dan zijn zij nog op den breeden weg, die naar de stad des verderfs leidt. Ach geliefden/ als wij eens het gezag van velen onder u beschouwen/ dan moeten wij zeggen/ dat is de weg naar den hemel niet. Aan het lage einde van dien weg is het verderf. Het vermaak/ dat gij hebt in de zonde/ mag in het begin aangenaam zijn/ maar in den voortgang zult gij allerlei distelen en doornen ontmoeten/ die u steken zullen/ en het einde zal zijn het verderf van ziel en ligchaam in de helle Wilt gij naar den hemel/ dan moet gij van dien weg der zonde afkomen. Langs dien breeden weg in den hemel te willen komen/ dat zoude eveneens zijn/ alsof gij naar het Westen reisdet/ en dat gij in het Oosten wildet uitkomen; of dat iemand te gelijk wilde op- en nederklimmen/ naar den hemel en de helle tegelijk; dat kan niet zijn. Ach/ zondaar! hoe zijt gij zoo dwaas/ dat gij wilt blijven op zoo een' weg/ waaraan de dood en de helle vast is! hoe bange zult gij zijn ten dage van doodelijke krankheid! hoe zwaar heeft het uw ligchaam menigmaal! en hoe zult gij het dan naar uwe

zie-

ziele maken/ als gij ez aan zult denken op uwe doodbedde! hoe naar zult gij het hebben/ als gij zult gedenken/ toen dronk ik mij dzonken; toen vloekte ik; toen ontheiligde ik Godz dag; toen heb ik die en die zonde bedzeven; toen hebbe ik dien of dien pligt vezzuimd! Ach/ hoe zult gij dan uwen vezzuimden tijd beklagen. ô Mogtet gij dan naar onzen raad luisteren/ en uwe slechtigheden vezlaten/ en treden op den weg dez vezstandz!

Ten derde. Die zullen in de hemelstad niet aankomen/ die op den weg naar de helle/ en op den weg naaz den hemel tegelijk willen wandelen; die op twee gedachten hinken; bij de bromen zijn zij broom/ bij de buzgezlijken zijn zij buzgezlijk/ en bij de goddeloozen zijn zij goddeloos. Zij zouden meer ontsteld zijn/ dat gij zeide/ die mensche vezstaat zijn wereld niet/ als dat gij zeide/ hij heeft gerne genade. Ach menschen/ gij kunt in die stad niet komen; en als gij ez in kwaamt/ gij zoudt er niet in willen blijven; want de heiligheid/ die haat gij/ en heilige menschen zijn u een hatelijk gezelschap. Gij kunt het ez nu geen' kozten tijd ondez hazden; hoe zoudt gij het dan zoo eene lange eeuwigheid in den hemel kunnen houden? Ach mensch/ gelooft het toch/ die stad is booz u niet. Het zoude u een ondragelijke last zijn/ zoo lange in den hemel te wezen.

Ten vierde. Die zullen ez niet inkomen/ die zich zoo los inbeelden dat zij die stad ook verwachten. Waarom beelden zij het zich in? Dat weten zij somtijds/ zelfs niet/ zij zouden ez geen één goede reden van kunnen geven. Ach mensch/ wat zijt gij dwaas/ dat gij op zulke losse gzonden uwe arme ziele waagt. Uwe huizen en rentebrieven zoudt gij op zoo een losten boet niet willen bezitten; gij zoudt niet rusten voor dat gij ez van vezzekezd waart. En kunt gij in zoo een gewigtig wezk zoo ligt gerust zijn? het is een klaar bewijs dat gij u zelven bedziegt; want de opregten/ die zijn zoo boozbarig niet/ die willen hun huis niet bouwen op eenen losten zandgrond/ maar op de steenrotse Christus Jezus. Ach mensch/ wat zult gij staan kijken/ als gij ziet dat gij bedzogen zijt en als God met een onhezroepelijk vonnis tot u zeggen zal/ gaat weg gij vervloekte! wat zult gij vezbaasd staan/ als de onvezandezlijke God u met eene eeuwige sententie naar de stad dez dezs zal vezwijzen. Ach/ wat zal dat veel verschillen van uwe inbeeldinge! ô Mensch/ wat zult gij dan doen/ in de helsche vlammen/ als eeuwig uwe tonge kaauwen van pijne/ en uitroepen: ach ik heb mij bedzogen! Ach! mogte het toch met indruk op uw harte komen/ zoo als die dzie duizend zielen op het Pinksteznfeest; dat ge ook zoo versiagen van harte mogtet wozden/ dat ge moest uitroepen/ wat zullen wij doen? Ach/ dat ge eens mogt bewogen wozden/ om zoo als ge zijt voor de voeten van den Heere Jezus neder te vallen; ô Hij is oneindig

dig magtig/ en ook gewillig/ om uwe afkeeringen te genezen/ en om u te brengen op dien weg/ die den bezſtandigen naar boven leidt.

Zegt gij/ wie zal dan bezkeeren in des Heeren tente? Wie zal wonen op den berg van Gods heiligheid? Wie heeft grond om die stad, die fondamenten heeft, te verwachten?

Eerst. God bezandezt zoo een zijn harte om in die stad te kunnen zijn. Onze religie leert ons/ dat wij van nature genegen zijn God te haten/ en zoo een ſchepſel kan in die stad niet komen/ die onbekwaam is om iets goeds te doen. Die in die stad zal komen/ die moet niet onbekwaam zijn om iets goeds te doen. Hij moet geen bijand van God zijn. Hij moet een harte hebben dat liefde tot God heeft. Het moet een wedergeboren mensch zijn; andezs kan hij bij den Koning in die stad niet komen. Geliefden/ wat zegt uw harte? Kent gij die geboorte uit God? Weet gij wat het is/ in Sion geboren te worden? Zegt gij ja; dan zult ge ook in het hemelſche Sion aankomen; en kent ge het niet/ dan zult ge ez eeuwig moeten buiten blijven.

Ten tweede. Die in die stad zal komen/ die moet een geregtvaardigde door het geloobe zijn. Gij kunt er niet komen/ of gij moet geregtbaazdigd zijn van de zonde/ want die geregtvaardigd zijn/ die worden ook verheerlijkt. Ondezzoekt u zelven dan eens/ of gij al geregtbaardigd zijt? Hoe is zoo een geſteld? Ach! hij kent zijne ongeregtigheid/ hij belijdt en betreurt ze. Zoo een bezoozdeelt ez zichzelven over; hij vlugt door het geloobe naar den Heere Jezus/ en zoo wordt hij zalig.

Ten derde. Het moeten reinen van harte zijn/ die zullen God zien, Matth. V: 8. Een iegelijk, die deze hope op die stad heeft/ die reinigt hemzelven, 1 Joh. III: 3. De Koning, de wetten, de burgers, zijn altemaal rein. Hebt gij de reinigheid des harten lief/ dan is de Koning uw Vriend, en dan zal Hij u ook in die stad bzengen/ opdat ge zijn moogt daar Hij is.

Ten vierde. Zij hebben zulken liefde tot hunnen Leidsman, dien zij gekzegen hebben; ô zij kunnen niets bijzondezs doen zondez dien Leidsman te kennen; ô Zij bidden gedurig: ach Heere/ leer mij toch uwen weg/ en ik zal in uwe waarheid wandelen/ vereenig mijn harte tot de vreeze uwes naams; ach laat uw goede Geest mij toch geleiden in een effen land! Kent gij dat ook/ geliefden? Weet ge wat het is/ zoo een' Leidsman te hebben? Weet ge wat het is op die Leidsman liefelijk te leunen in uwe reize naar die stad? Ach/ de regte reizigers naar die hemelstad/ die kunnen zonder hunnen Leidsman en zijnen Geest niet voort!

Ten vijfde. Zij hebben zulken liefde tot het Woord. ô Dat is het kompas, dat zij gedurig gebruiken in hunne reize naar die stad; het is hun eene lampe voor haren voet, en een licht op hun pad. Zij zoe-

ken

lien geburig naar dien regel te handelen en te wandelen/ en zoo hun pad zuiver te houden. Geliefden is het met u ook zoo? Kunt ge met den psalmist zeggen: Hoe lief hebbe ik uwe Wet! Zij is mijne betrachtinge den ganschen dag?

Ten zesde. Zij hebben zulken liefde tot diegenen/ die naar die stad gaan. ô Alle die vreemdelingen en reizigers voegen zich bij malkander/ zij hebben malkanderen zoo lief; zij ondersteunen en troosten malkanderen. Is het met u ook zoo? Kunt ge zeggen/ dat ge de broeders liefhebt/ en dat ge een gezelle zijt van degenen/ die den Heere vreezen? Ach/ bedriegt u niet/ indien gij dit mist/ gij zult in die stad niet aankomen.

Ten zevende. Zij bedenken de dingen/ die boven zijn; daar hun schat is/ daar is hun harte. Wat zegt uw harte hierop? Ach/ mogten wij elk ons zelven onderzoeken/ en naar waarheid kunnen zeggen: wij verwachten die stad; wij gaan er naar toe.

Maar/ hoe zouden wij kunnen scheiden/ zonder tegenwoordig naar de gelegenheid des tijds een woordje te spreken? Gij weet/ dat het de eerste ochtend van het jaar is; wij willen u zoo nog niet laten gaan/ of wij willen nog een kort woord tot u spreken. Die getrouwd zijn/ en kinderen hebben/ wij wenschen u van ganscher harte toe/ dat gij malkanderen moogt liefhebben; dat des Heeren gunste op uw huis nederdale; en hetgene gij gebeden hebt op uwe knieën/ dat God u dat gebe. Wij wenschen/ dat gij in uwe familiën niet vele smarten moogt hebben/ en bijzonder dat uwe kinderen u niet tot smarte/ maar tot blijdschap mogen wezen. Wij wenschen u met ons ganssche harte/ dat God aan de vrouwe den man/ en aan den man de vrouwe tot onderlinge verkwikkinge en hulpe nog lange jaren wil geven; en dat ge uwe kinderen als spruiten van des Heeren plantinge moogt zien opwassen.

Zondaar/ wij wenschen u toe/ dat gij de zonde eindelijk eens moede moogt worden/ en dat ge van die nare slavernije des duivels eens verlost moogt worden! Ach zondaar/ hoe vele jaren hebt gij den duivel nu al gediend! gij zijt misschien in uw laatste jaar getrapt/ en indien gij zoo sterft/ zoo zult gij in de helle zijn. Wij wenschen dat dit jaar eens het jaar van uwe bekeringe mag zijn; en dat gij aan dit jaar als het jaar van uwe geestelijke geboorte/ tot in der eeuwigheid moogt gedenken! Gekrookte rietjes/ zwakke lammertjes/ wij hopen dat God u uwe genade zal doen zien; wij wenschen dat God u late zien de dingen/ die Hij u geschonken heeft/ en dat gij ook eens genade moogt ontvangen om die stad, die fondamenten heeft, geloovig te verwachten.

Gij allen/ die als vreemdelingen door deze wereld heen reist/ en naar dat vaderland zoekt dat boven is; wij wenschen u geluk met uwe reize;

ze; wij wenschen dat ge de wereld niet veel moogt achten; dat ge hare gunst niet te veel moogt zoeken/ en hare ongunst niet te veel moogt vreezen. Wil de wereld u verachten/ laat ze het doen; wacht u maar van eenige oorzake tot lastering te geven/ en zoekt te betrachten al wat eerlijk is/ al wat regtvaardig is/ al wat liefelijk is/ al wat wel luidt/ en tracht zoo een goed gerucht te brengen over het land daar gij naar toe gaat. Wij wenschen u toe/ dat gij met den Moorman uwen weg naar die stad met blijdschap moogt reizen/ en dat ge veel moogt kunnen zingen over hetgene u op dezen weg al ontmoet. Wij wenschen u en ons zelven toe/ dat/ als wij uit deze stad uitgaan/ dat wij dan mogen instappen in die groote stad Gods, daar wij van gesproken hebben. ô! Daar zullen wij ras vergeten alle de moeite/ die ons op de reize ontmoet is/ en daar zullen wij dan onze reisstaven des geloofs nederzetten/ en van vreemdelingen op aarde, gemaakt worden burgers van den hemel. ô Hoe aangenaam zal het zijn/ in zoo eene stad te wonen/ daar alles kwaads buitengesloten/ en alles goeds ingesloten is. Nu wij wenschen u toe/ dat ge u veel met deze stad, die fondamenten heeft, moogt kunnen verzoosten/ en dat de Heere het gesprokene believe te zegenen/ tot zijne eere/ om zijns Zoons wille.

AMEN.

DRIE-

DRIE EN VEERTIGSTE
PREDIKATIE,

OVER

MATTH. III: 9.

Ende en meint niet bij uzelven te zeggen, wij hebben Abraham tot eenen Vader; want Ik zegge u, dat God zelfs uit deze steenen kan Abraham kinderen verwekken.

Wij lezen/ Pred. VII: 29, Alleenlijk ziet, dit hebbe ik gevonden, dat God den mensche regt gemaakt heeft, maar zij hebben vele vonden gezocht. Salomo was een man van groote wijsheid en van groote geleerdheid. Hij had iets gevonden aan de zijde Gods en aan de zijde des menschen. Aan de zijde Gods had hij gevonden/ dat God den mensche geschapen had; hij had gevonden/ dat Hij hem goed geschapen had; hij had gevonden/ dat God hem naar zijn beeld, en dus wijs/ heilig/ regtvaardig en zalig geschapen had. Hij had ook iets gevonden aan de zijde des menschen; die hadden vele vonden gezocht. Daar had hij gevonden/ dat ze vele bezinningen/ vele arglistigheden en bedenkingen gezocht hadden. De mensche hadde in en na den val zoo vele vonden gezocht. Wat zocht hij al vonden in den val om van dien booms vrucht te proeven. Daar stond hij bij den verzoeker; hij kreeg lust tot de spijze; hij sloeg alle wegen in/ om tot het eten van de vrucht des booms te komen. En na den val, wat waren er al arglistigheden? Jeremia zegt: Arglistig is het harte, meer dan eenig ding, ja doodelijk is het, wie kan het kennen? Wat heeft de mensch/ na den val al vonden gezocht, om zijne conscientie gerust te stellen/ omtrent/ God, omtrent de zonde, omtrent den dood en de eeuwigheid.

Eerst. Omtrent God,

1. Zij zagen wel/ nu zij gevallen waren/ dat ze strafbaar waren. Dan gingen ze bedenken/ dat ze de schuld der zonde op God gingen leggen/ daar er bij God geene duisternisse en geen onregt is.

2. Als 't hun kwalijk ging op de wereld/ dan zeide ze: de weg des Heeren is niet regt. En dan kwam het zoo verre/ dat ze zeiden: Daar is geen God, Ps. XIV: 1.

3. En opdat het gedenken dat er een God is/ hen niet verschrikken

ken zoude/ wat vonden ze dan uit? Zoo ez een God is/ dan is Hij niet alwetend, niet overaltegenwoordig. En zij begonnen zichzelven wijs te maken/ dat God zulken afkeez van de zonde niet eens had/ omdat de straffe niet aanstonds komt oves de boozе daad dez menschen/ en omdat God den zondaar wel zegent/ Ps. L: 21, Deze dingen doet gij, en Ik zwijge; gij meent dat Ik t' eenemaal ben als gij.

Ten tweede. Zij hadden vonden gezocht omtzent de zonde, om zich daazin gerust te stellen. Zij gingen ze wat verkleinen, wat bemantelen en wat bedekken Elke dwaas zal zijne schuld verbloemen, Prov. XIV: 9. Ach! hoe rein is hij in zijne eigene oogen/ zelfs dan als hij van zynen dzek niet gewasschen en is. Of zij gingen dezelve stijf ontkennen, gelijk, Gehazi, ik hebbe noch herwaarts noch derwaarts geweest. In allen mijnen wandel zeggen ze/ is gansch geen onregt.

Ten derde. Zij hadden vonden gezocht tegens den dood en de eeuwigheid, dooz hunne ingebeelde gronden daaz zij hunnen staat op gingen bouwen; daar wiezden ze met stroo zwanger, en zij baarden stoppelen. Zij waren als een hongerig mensche, die droomt, dat hij eet, en als hij wakker wozdt/ zoo is zijne ziele mat en ledig.

En daazom komt God/ die gaat dan den menschе ontdekken/ en zegt/ dat bedde zal te kort zijn/ en dat deksel te smal. Gij kunt ez niet onder liggen. Uwe webben en deugen niet tot kleedinge. God de Heere heeft altoos gezocht zijn wezk te maken om den zondaaz naakt uit te kleeden/ opdat hij daardoor zoo bewogen en bewezkt mogt wozden/ om schuld te bekennen. Zoo deed Nathan aan David. Zoo deed God aan Israël, als ze dachten dat ze wel kzacht hadden/ om alle de geboden te onderhouden. Al wat de Heere gesprzoken heeft/ zeiden ze/ is altemaal goed/ en wij zullen het doen. Ach! zegt de Heere/ dat dit volk zoo een harte hadde om Mij te vreezen! Dat was als het einde van 't Oude Testament, en het is ook het begin van het Nieuwe Testament. De Heere knoopt het Oude en Nieuwe Testament aaneen. Hij zag/ hoe ze in 't Oude Testament bezdwaald waren/ met zich in de bedeelinge des genadebezbonds te bergzijpen; dat ze dachten/ dat die uiterlijke voorregten de genade zelve waren. En het is bijna de eerste predikatie in 't Nieuwe Testament. Houdt u toch met geene voorregten op/ want zoo gij u niet bekeerd, gij zult allen desgelijks vergaan. Zoo gij dat tot een fondament wilt leggen/ dat gij eenige vooruitdeelen hebt; ziet toe/ dat gij in 't zelfde oozdeel niet en valt. Voorleden dag des Heeren hebben wij moeten pzedikеn: Zoo Christus de eeniggeborene Zone Gods is, waarom dat wij dan ook Gods kinderen genaamd worden? Wij dachten er dit op te moeten laten volgen/ opdat wij ons niet zouden verleiden met uiterlijke voorregten, en opdat we/ buiten die voorregten/ goede gzonden zouden zoeken/ om op te bouwen.

Jo-

Johannes de Dooper, die kwam hier predikken. Daar was al in eenig jaren niet regtzinnig gepreekt. De Joodsche geestelijkheid had het volk van het wezenlijke afgetrokken. Die leeraars zeiden/ dat ze mogten bouwen op hunne vooruitdeelen. En toen kwam God/ en zond hun dezen Elia, die het harte van de kinderen weer tot de vaderen zocht te brengen. Dat kwam hun onverwacht voor; zij hadden in langen zoo niet hooren predikken. Johannes was in 't eerste een gezegend predikant. Geheele steden en dorpen liepen uit/ om hem te hooren. Daar kwamen de tollenaars en zondaars, Luc. III: 12, 't kwam al naar hem toe; en God overtuigde ze. Zij wierden verbijsterd en klein voor den Heere. Zulken/ die van geene vooruitdeelen en wisten/ die wierden getroffen. Die soldaten kwamen ook met hun geweer op hunne zijde/ met tranen in hunne oogen/ en ze riepen uit: Wat moeten wij doen, om te ontvlieden den toorn Gods? Zij kregen geestelijk onderricht/ en zij wierden er voor verkwikt/ Luc. III: 14.

De Sadduceën en Pharizeën kwamen ook. De Sadduceën waren bijna Atheïsten; en de Pharizeën waren hoogmoedig; zij kwamen niet/ omdat ze verslagen waren; maar zij kwamen alleen om 't eens alles af te kijken/ en daardoor dan weder kwaad te gaan stoken. Wel/ vind ik u hier? zegt hij/ gij adderen gebroedsel, goddeloos gespuis. Ziet gij maar toe/ en ontvliedt den toekomenden toorn. Hij zocht hen ook te roeren; maar het hadde geen dat op hen; Brengt dan vruchten voort der bekeeringe waardig, zegt Johannes, maar 't hadde geen dat op hen. Waarom had het geen dat? Zij zeiden: Wij hebben Abraham tot eenen vader. Zij dachten/ dat zij zoo verre niet mogten zijn. Wel/ zeide Johannes tot hen/ Meent niet bij uzelven te zeggen, wij hebben Abraham tot eenen vader; want ik zegge u, dat God zelfs uit deze steenen kan Abraham kinderen verwekken. Wij zullen in deze woorden twee stukken overwegen:

I. Hebben wij te bezien het vermeende voorregt der Joden. Zij zeiden/ Wij hebben Abraham tot eenen vader.

II. Eene waarschuwinge tegen hun bedrog: En meent niet bij uzelven te zeggen, enz.

III. Het bewijs en den grond van die waarschuwinge: En vleit u daar niet mede; Want ik zegge u, dat God uit deze steenen kan Abraham kinderen verwekken.

I. Wat het eerste aangaat/ daarin hebben wij te letten (1) op Abraham. (2) Op Abrahams zaad. (3) Wat voordeel daarin lag/ in Abrahams zaad te zijn? (4) De verkeerde besluiten die ze daaruit maakten.

A. Wat het eerste aangaat/ Abraham was een zoon van Terah, geboren in Ur der Chaldeën. Hij had lange jaren zondig en goddeloos ge-

weerst. Hij was van nature een Heiden, en had den duivel gedient. Hij was voor zijne bekeeringe dood in zonden en misdaden; daarvan zeiden ze/ Onze vader was een bedorven Syriër. En Ezech. XVI: 3, Uw vader was een Amoriter. Het was een man/ die de afgoden gedient hadde in Ur tot zijn vijf en zeventigste jaar; toen bleek het eerst/ dat hij een uitverkoren vat was/ als God hem riep uit Ur naar Charran, Hand. VII: 4. God zeide/ gij moet de mijne zijn. Het was een man/ dien God getoetst heeft in zijne gehoorzaamheid.. Hij zeide/ Ga uit uw land en uit uwe maagschap, niet wetende waar naar toe/ naar een land dat Ik u wijzen zal; Hand VII: 3. Abraham mogt zeggen/ God is mij te sterk geworden/ en heeft overmogt. Het was een man/ dien God beproefde in zijne liefde, als Hij zeide: Offer Mij uwen eenigen zone, uwen Izaäk, dien gij liefhebt. 't Was een man/ dien God beproefde in zijn geloove, als Hij hem zaad beloofde in zijn ouderdom/ en als de moeder in Sarai al verstorven was/ Rom. IV: 19. Het was een man/ die tot God zeide/ Gij zijt mijn God; en die God deed zeggen/ dat Hij zijn God, en de God van zijn zaad zoude zijn tot in eeuwigheid. Het was een man/ die het teeken des verbonds in zijn vleesch hadde. Het was een man/ die deel had aan alle de goederen van 't genadeverbond.

B. Deze Abraham had ook een zaad. God had aan Abraham gegeven een vierderlei zaad: namelijk/

1. Christus, die was Abrahams zaad naar den vleesche/ Gal. III: 16.

2. Het geestelijk Israël; allen/ die door Gods Geest wedergeboren zijn/ zoo in het Oude als Nieuwe Testament: Jes. XLI: 8, Het zaad Abrahams mijnes liefhebbers. Gal. III: 29. Indien gij Christi zijt, zoo zijt gij dan Abrahams zaad.

3. De Heidenen, die in Christus geloofden zouden/ Rom. IV: 11.

4. Het Jodendom naar den vleesche. Ik weet dat gij Abrahams zaad zijt, zeide Jezus, Joh. VIII: 37. Daarom zeiden zij/ Wij zijn Abrahams zaad, en hebben nooit iemand gedient. Wij zijn niet geboren in slavernije. Wij behoeven ons onze afkomst niet te schamen/ die ons zulke heerlijke vooruitdeelen geeft boven alle andere volken.

C. Is dat zulk een groot voordeel, Abrahams zaad te zijn? Wij zeggen ja. De Zaligmaker zeide/ en zoude deze/ die een dochter Abrahams is/ niet ontbonden en losgemaakt worden van haren band op den dag des sabbaths? Luc. XIII: 16. De Joden snorkten ook altijd daarop/ zij riepen geburig: Wij hebben Abraham tot eenen vader. Wat voordeel is er in/ Abrahams zaad te zijn?

Eerst. Als men Abrahams zaad was/ dan was men onder 't uiterlijke verbond begrepen/ onder de beloften Gods, onder de mogelijkheid van zalig te worden. Zij waren dan geene vreemdelingen van de verbonden der beloften.

Ten

Ten tweede. Zij alleen hadden dan het ware Woord van God, door hetwelke men wijs kan worden tot zaligheid. Daarom zegt Paulus: Welke is het voordeel der Joden of de nuttigheid der besnijdenisse? Vele in alle manieren; want dit is wel het voornaamste, dat haar de woorden Gods zijn toebetrouwd, Rom. III: 1, 2. Zoodat ze kunnen zeggen/ waar is er een volk als dit volk/ dat zulke heerlijke wetten heeft?

Ten derde. Dat voordeel was er in/ zij alleen waren tot een volk Gods aangenomen. Zoodat God hen zijnen eerstgeboren zone noemt. Mijn zone, mijn eerstgeboren, is Israël, Exod. IV: 22. Ik hebbe u uitverkoren/ zegt God/ niet om uw aanzien/ maar om mijne krijmagt te toonen/ en omdat Ik u liefhebbe/ al was het dat ze daar vertreden waren in hunnen bloede/ Ezech. XVI.

Ten vierde. Zij hadden dat vooruitdeel, dat de Middelaar hun Broeder is naar den vleesche. De Zaligmaker noemt daarom de Joden zijne broederen; Hij was been van hunnen beene, en vleesch van hunnen vleesche. Hij was uit de vaderen, zoo veel het vleesch aangaat, Rom. IX: 5.

Ten vijfde. Zij hadden dat vooruitdeel, als God eene andere bediening/ of vermeerdering van genade zoude geven/ dan zoude Hij dat het eerst aan hen doen. Wij waren genoodzaakt/ zeiden de Apostelen, eerst het woord Gods tot u te spreken; maar nademaal gij hetzelve verstoot/ en u des eeuwigen levens onwaardig maakt/ zoo keeren wij ons tot de Heidenen, Hand. XIII: 46. De Heere Jezus zeide tot de Samaritaansche vrouwe, de zaligheid is uit de Joden, Joh. IV: 22. Zie daar/ dat was nu Abraham tot eenen vader te hebben.

D. Uit deze vijf dingen maakten zij nu een besluit op. Wat voor valsche besluiten maakten zij daaruit op?

Eerst. Gelijk ze besneden waren/ dat zij ook geene erfzonde noch geene verdorvenheden hadden. De Zaligmaker dat merkende/ zeide/ Al wat uit vleesch geboren is, dat is vleesch, Joh. III: 6, of 't een Leeraar of een Lidmaat is. Wat eene moeite hadde de Heere Jezus/ om dat dien Leeraar der Joden/ Nicodemus, te doen begrijpen! Joh. III. Wat eene moeite hadde Hij om dat den Joden te doen begrijpen/ Joh. VIII. Hij zeide/ gij moet van den Zone vrijgemaakt worden/ of gij zijt niet vrij. Wel/ zeiden ze/ wij en hebben nooit iemand gediend. Daar was zulke moeite aan vast/ om ze te doen begrijpen/ dat ze dienstbaar waren aan de zonde. Abraham tot eenen vader te hebben/ dat was naar hunne gedachten/ in 't harte bezandezd te zijn.

Ten tweede. Het was bij hen zoo veel als God tot een' Vader te hebben; dat was bij hen eveneens; omdat God tot Abraham gezegd hadde/ Ik zal uw en uwes zaads God zijn tot in eeuwigheid, Gen. XVII.

Ten derde. Abraham tot eenen vader te hebben/ dat was bij hen te zeggen/ dat ze zeker zalig zouden worden; want/ zeiden ze/ alle de be-

loften zijn voor ons; anderzs en zoude God niet getrouw zijn in zijn verbond. Als Paulus dat predikte/ dat er ook onder de Joden zouden verloren gaan/ wel zeiden ze/ zoude dan het Woord Gods uitgevallen zijn?

Ten vierde. Als zij Abraham tot eenen vader hadden/ dat was te zeggen/ dachten ze/ dat ze nooit veranderinge in hunne godsdienst mogten hebben. Dat die schaduwen en offeranden eeuwig zouden blijven duren; en dat die wijngaard nooit aan andere landlieden zoude verhuurd worden.

II. Nu komt Johannes, en die zegt/ ik weet het/ hoe het in uw harte ligt. Hij waarschuwt hen bij tijds: houdt dat zoo vast niet; alle die besluiten zijn valsch.

1. Uwe eerste conclusie is valsch. Al hadde iemand de beste uitwendigheden, die is daarom niet bekeerd, Rom. II: 28, Want die is niet een Jode, die 't in 't openbaar is; noch die is niet de besnijdenisse, die 't in 't openbaar in 't vleesch is, maar die 't inwendig is in de besnijdenisse des harten.

2. De tweede grond is ook valsch: omdat gij kinderen Abrahams zijt/ dat gij daarom God tot eenen Vader zoudt hebben. Zij schreeuwden 't zoo eens met vollen monde uit tegen den Heere Jezus: Wij zijn Abrahams zaad! Wij hebben Abraham tot eenen vader! Het is er zoo verre van af/ zeide de Heere Jezus/ dat gij integendeel uit den vader den duivel zijt; anders zoudt gij Abrahams werken doen, Joh. VIII: 44.

3. De derde grond is valsch: gij meent om uwe vooruitdeelen zalig te worden. Paulus telt ze eens op/ Rom. IX: 4—6, en bewijst het dat ze daarom niet zalig zullen worden/ met een Ismaël, die was ook Abrahams zaad; maar hij en was geen erfgenaam; en hij ging mogelijk verloren. Wel/ Paulus, mogten ze zeggen/ die was in hoererije gewonnen! dat zag Paulus, dat ze zeggen zouden. Wel/ zegt hij/ wat zegt gij dan van Izaäk en Rebekka? Dat was altoos een echt paar; daar hadt gij twee kinderen van eender dragt, een Jacob en Ezau. En God zegt er van/ Jacob hebbe Ik liefgehad, en Ezau hebbe Ik gehaat.

4. Het vierde besluit was valsch. Zij hadden Abraham tot eenen vader, ergo hunne godsdienst was de ware godsdienst, en die moest blijven, dachten ze/ dewijle God de besnijdenisse had gegeven aan Abraham en zijn zaad tot een eeuwig verbond. Wij zeggen/ de besnijdenisse is geen bewijs van de ware godsdienst; want Abraham was al bekeerd, en diende God al/ als hij nog in de voorhuid was; en daarna kreeg hij het teeken der besnijdenisse tot de tijden der verbeteringe. Wij zeggen nog/ de besnijdenisse is eeuwig; ja/ maar dit is te zeggen/ daar zal eeuwig aan gedacht worden. En het tegenbeeld van de besnijdenis-

nisse, dat ig de geestelijke besnijdenisse, zal eeuwig duren. Nu waarschuwe ik u/ zegt Johannes, bouwt er niet op; uw gebouw zal omverre vallen.

III. Nu moeten wij ten derde zien/ waarmede Johannes zijne waarschuwinge bewijst? Hij zegt: Ik zegge u/ God kan uit deze steenen Abrahams kinderen verwekken; en bij gevolge zoo kunt gij zien dat gij op die voorregten niet bouwen moogt.

Johannes predikte aan de Jordane, en daar lagen steenen bij menigte. Jos. I: 3, daar leest men/ dat ze twaalf steenen uit de Jordane genomen/ en tot eene gedachtenisse opgerigt hebben. Nu meenen sommigen/ dat Johannes wilde zeggen/ ziet gij die steenen daar wel? Ik zegge u/ dat God magtig is uit die steenen Abrahams kinderen te verwekken. Eveneens gelijk de duivel eens tegen den Heere Jezus zeide: Indien Gij Gods Zone zijt, zegt dat deze steenen brooden worden, Matth. IV, zoodat men er menschen mede zoude kunnen voeden. Of gelijk de Heere Jezus eens zeide: Zoo deze zwegen, de steenen zouden spreken. Gelijk als gij ziet in de scheppinge; daar wierd de mensche uit de aarde geschapen; zoo zoude God ook magtig zijn om uit steenen Abrahams kinderen te verwekken.

Gij zult zeggen/ hebt ge niet tegen dat gevoelen? Ik zegge ja. Ik geloove niet dat daardoor verstaan moet worden/ dat God uit eigenlijke steenen, menschen, en wel Abrahams zaad, zoude verwekken; want als het formeren van menschen uit steenen in deze woorden te zeggen is/ dezelve uit steenen te scheppen, dan zouden die menschen goed en naar Gods beeld moeten geschapen worden; en dan zoude die menschen geen Abrahams zaad kunnen zijn.

Ik denke dan zoo/ dat er door die steenen de soldaten en die tollenaars moeten verstaan worden/ die daar stonden/ en zoo verlegen waren. En dan is 't te zeggen/ eer dat Abraham zonder zaad zoude zijn/ zoo zoude God uit de Heidenen aan Abraham een geestelijk zaad geven. En waarlijk/ waren de Heidenen niet als steenen? Zij dienden goden van hout en steen. De Heidenen, hadden zij geene steenen harten? En bovendien is zulks ook door de uitkomste bewaarheid. In 't 10de vers toonde Johannes, hoe de Joodsche republiek geheel ten onder zoude gaan. De bijle ligt alreede aan den wortel der boomen. Hoe zoude dan Abraham een zaad krijgen? Immers uit de Heidenen; want in Christo Jezu heeft noch besnijdenisse, noch voorhuid eenige kracht, maar een nieuw schepsel. En zoo velen als er uit den geloove zijn die zijn kinderen Abrahams. Gal. III: 7, 29. Ik gebe het aan uwe overdenkinge/ of 't zoo niet regt kan begrepen worden? Het zoude dan door herscheppinge zijn.

Johannes voegde er tot bevestiging bij/ Ik zegge u. Ik, die ook een kind van Abraham ben; ik, die van Priesterlijke afkomst ben; ik, die

van God gezonden ben; ik, die de stemme des Roependen in de woestijne ben; ik, die Elias, de voorlooper van de Zone Gods ben. Waarom klemde Johannes dat zoo?

Eerst. Omdat hij zag/ dat zij zoo gebaarlijk dwaalden. Het was in de fondamenten. Waren hunne dwalingen maar als hooi en stoppelen, als zij nog maar de fondamenten vast hielden/ dan was 't nog zoo gebaarlijk niet.

Ten tweede. Johannes drong dat zoo aan/ omdat het zoo gebaarlijk is/ met eene leugen in zijne regterhand naar de helle te gaan. Ach! wilde hij zeggen/ de bijle ligt alreede aan de wortel der boomen! ô Ik wilde u in tijds ontdekken.

Ten derde. Omdat het zoo moeijelijk is/ een menschе van zulke grоote dwalingen af te krijgen. Zijn wij dan ook blind? zeiden ze.

Ten vierde. Omdat het bijna onmogelijk was/ hen daar van af te krijgen. Zoo was 't met de Joden; zoo is 't ook met de genaamde Christenen, die op verkeerde gronden meenen zalig te worden; daar moet haast een mirakel geschieden om ze er van af te krijgen.

Geliefden/ diende dit nu niet om die opgeblazene menschen te overtuigen/ dat hunne inbeelding valsch was? Zij dachten/ wij zijn Abrahams zaad, en dus zijn wij Gods volk, wij zullen zekerlijk zalig worden. Maar neen/ zegt Johannes, de grond deugt niet. God is wel de God van Abraham en zijn zaad; maar dat is niet van zijn ligchamelijk, maar van zijn geestelijk zaad; en dat behoeft God niet uit de Joden te verwekken. Dat kan God wel uit die steenen, dat is uit de Heidenen en Tollenaren verwekken.

Laat ons nu een woord spreken tot een stichtelijk slot. Gij zult zeggen/ wat raakt ons deze tekst; die raakt maar de Joden, in 't Oude Testament? Wij antwoorden/ die tekst raakt ons ook:

Eerst. Wij hebben dezelfde voorregten. Gij hebt mede de bediening des Woords en der sacramenten. Gij leeft mede onder de beloften van 't genadeverbond/ ja meer als de Joden. God laat het Euangelium onder u prediken. Hij biedt u zijnen Geest aan tot aanneminge tot kinderen. Hij komt u uitlokken/ dat gij het naar Hem zoudt wenden. Dat doet Hij in 't openbaar en in uwe huizen en familiën.

Ten tweede. Gij maakt ook zulke valsche gronden van uwe uiterlijke voorregten.

1. Gij zegt ook/ wij zijn Gods volk; wij behooren tot de ware kerke. Wij zijn gedoopt; wij gaan ten avondmaal; wij zullen wel zalig worden.

2. Gij bouwt daarop/ dat gij zeggen kunt/ niemand heeft wat op mij te zeggen; ik ben Christelijk opgevoed; ik doe niemand leed; ik ben onberispelijk/ en als ik sterve dan zal ik zeggen/ ik danke God/ dat ik in geene ergerlijke zonden gevallen ben.

3. Een

3. Een ander zegt/ ik hebbe zulke groote gaben. Ik ben zoo geoefend in het Woord. Ik hebbe zulke liefde tot de godsdienst. Ik ga als te gast als ik naar de kerk ga. Ik hoore zoo gaarne godvruchtig preken.

4. Een ander zegt/ dit alles kan mij nog niet voldoen/ maar ik kan eene heele bekeeringe opmaken; ik kan spreken van overtuigingen/ en van begeerens naar Christus. Ik hebbe een lust tot de heiligheid. Ik weet van een' strijd tegen de zonden.

Maar/ geliefden/ alle die gronden zijn valsch/ die zijn maar rietstaven/ die u/ als gij steunt/ de handen zullen doorboren. Hoe kunt gij zoo dwaas zijn/ dat gij op zulke losse gronden uwe arme zielen durft wagen? Doet gij wel zoo in uwe tijdelijke zaken? Zijt gij daar zoo ligt gerust in? Ach neen! ik moet u zeggen/ als gij anders geene gronden hebt/ en als gij daarmede steunt/ gij zult zoo zeker verloren gaan/ als het zeker is dat gij een menschje zijt.

Gij zult misschien zeggen/ wel/ wie zal dan zalig worden? Dat zullen wij u toonen/ geliefden/ wie dat regte kinderen Abrahams zijn. Let er eens op: wij zullen bij Abraham blijven.

Eerst. Abraham wierd krachtdadig geroepen uit zijne maagschap en uit zijn land. Vindt gij dat ook/ dat God door 't Woord en door zijnen Geest tot u gesproken heeft/ en gezegd: Gaat uit uw volk en maagschap, uit het dienshuis van de zonde en de wereld? Allen/ die van God verordineerd zijn tot aanneminge tot kinderen, die heeft Hij ook zoo geroepen. Daar zegt Hij ook tegen: vergeet uw volk en uws vaders huis.

Ten tweede. Hebt gij met Abraham het ware geloof? hebt ge al deel aan den Middelaar? Zijt gij met Abraham ook geregtvaardigd in de bierschaar Gods/ en ook in uwe conscientie? Coont gij nu uw geloof uit uwe werken? Jaagt gij nu de heiligmakinge na/ zonder welke niemand God zal zien?

Ten derde. Abraham had niets te kostelijk voor God. Hij verliet zijn volk en land, en hij offerde zijn eenig kind, Izaäk, die hem zoo lief was. Hebt gij ook zoo alles over voor God en voor den Heere Jezus/ en voor de goede zake? Kunt gij zeggen: Al gave mij iemand al het goed van zijn huis voor deze liefde, ik zoude hem ten eenemaal verachten?

Ten vierde. Abraham was een vreemdeling. Hij woonde in tenten; hij maakte zich niet vast aan de wereld; hij zag naar boven/ en zocht een ander vaderland/ Hebr. XI. Hij vond hier zijne ruste niet. Hebt gij ook zoo een vreemdelings harte? Zijt gij ook zoo los gemaakt van de aarde? Kunt gij ook zeggen: Wij aanmerken niet de dingen die men ziet? Als 't aardsche huis uwes tabernakels verbroken wordt/ hebt gij dan ook een stad die fondamenten heeft? Hebr. XI: 10.

Ten

Ten vijfde. Abraham is geweest een vader van vele volken. Hebt gij ook lust om geestelijke kinderen te gewinnen voor God? Zijt gij gedurig in arbeid om te baren/ opdat Christus ook in anderen eene gestalte mogte krijgen? Verlangt ge zoo/ om tweelingen te mogen voortbrengen/ om niet jongeloos voor God te komen. Maar dat ge ook moogt kunnen zeggen/ als ge voor God komt/ ziet hier ik en de kinderen, die de Heere mij gegeven heeft.

Ten zesden. Abraham is in den geloove gestorven. Staat ge daar ook naar/ om op uw doodbedde te kunnen zeggen: Ik hebbe den goeden strijd gestreden, ik hebbe het geloove behouden? Wat dunkt u/ geliefden/ kent gij alle die dingen? Gij moet niet maar zeggen/ ik hope ja. Gij moet ook maar niet antwoorden naar uwe verbeeldinge. Ach neen! Gij moet die dingen door Gods Geest geleerd en onderzonden hebben. Ach mensch! bedriegt u niet/ de bijle ligt alreede aan den wortel der boomen; als gij u dan bedriegt/ als gij meent Gods kinderen te zijn/ en gij zijt ondertusschen kinderen des duivels, wat zoude het u baten? Zijt gij onvruchtbare boomen, gij zult dan door den dood uitgeroeid, en in 't helsche vuur geworpen worden.

Ja/ zal mogelijk iemand zeggen/ ik zie wel/ dat ik nog maar een steen ben; maar hoe kome ik veranderd? Zoude er voor zulk eenen als ik ben/ nog wel mogelijkheid zijn om een kind Gods te worden? Wel/ mensch/ meent gij dat? Zoudt gij zoo graag verandered worden? Gebruikt gij daartoe alle middelen? Buigt gij daartoe zoo dikwijls uwe knieën voor God in 't verborgen? Zoudt gij 't voor oneindig groot geluk achten/ een kind Gods, als een konings zoon of dochter te worden? Wel ik antwoorde u:

Eerst. God kan uit steenen wel Abrahams kinderen verwekken. God kan uit steenen harten wel vleeschen harten maken. Zijne hand is nog niet verkort.

Ten tweede. Voor de bekommerde en de verslagene zielen/ die nergens raad weten/ daar zijn de beloften voor. Ik hebbe mijn leven niet gelezen/ dat er eene belofte is voor de zorgeloozen; maar wel voor de armen en kleinen, Ps. LXXII: 12, Want Hij zal den nooddruftige redden, die daar roept; mitsgaders den ellendige, en die geenen helper heeft.

Ten derde. Geen zondaar is er te oud of te groot. Ziet het in Abraham, in Manasse, en in den tollenaar. God zegt/ Alleenlijk kent uwe ongeregtigheid.

Ten vierde. Ach: wij dienen zulken goeden God! Hij vergeeft menigvuldiglijk. En zijn Zoon is een volkomen Zaligmaker. Hij geeft den dooden het leven.

Gij zult zeggen/ wat weg moet ik dan inslaan om den Heere tot mijnen Vader te krijgen?

Zie Dl. 505

Eerst.

Eerst. Dikwijls denken aan uw uiterste; ach! gij leeft zoo onzeker als een bloempje en als een grasscheutje! in een oogenblik kunt gij afgemaaid en naar de eeuwigheid gebragt worden; 't is zoo nuttig dat veel te gedenken.

Ten tweede. Denkt veel wat gij van nature zijt/ namelijk dood in zonden en misdaden, en dat gij onder het geweld des duivels zijt.

Ten derde. Zoekt te gelooven/ dat gij uzelven niet kunt noch wilt bekeeren/ en dat gij u niet wilt laten bekeeren. Ach! dat zoude u zoo ootmoedig maken/ en zoo hartelijk doen uitroepen: ô God, trek mij.

Ten vierde. Zoekt daar een beseffen af te krijgen/ ik zal na dit leven zalig of rampzalig zijn; 't zal hemel of helle met mij zijn.

Ten vijfde. Denkt veel/ God gebruikt anderzijs geen middel om steenen harten weg te nemen als de genademiddelen/ daardoor wil Hij uit steenen Abrahams kinderen maken; als gij dan naar de kerk gaat/ denk dan/ ach Heere! zonde ik ook wel uitverkoren zijn? Zoude er wel een plaatsje in de wereld zijn daar ik bekeerd zoude worden? Zoude er wel een Predikant in de wereld zijn/ dien God als 't instrument zoude gebruiken om mij te bekeeren? Zoude er wel een tekst in den Bijbel zijn/ die 't middel zou zijn tot mijne verandering/ daar ik door geraakt zoude worden? En als gij onder de bediening zijt/ zegt dan: Ach Heere! mogt mijn tijd nu eens zijn de tijd der minne! mogt Gij uwen vleugel nu eens over mijne arme ziele uitbreiden! mogt ik nu eens komen onder den band des verbonds! En als God u dan komt bewerken/ stelt het niet uit/ om eens alleen te gaan. Als gij t' huis komt/ buigt dan uwe knieën voor God/ en zegt: ach Heere! ik hebbe gehoord/ dat Gij zoo een genadig en barmhartig God zijt; dat Gij geen lust in mijnen dood hebt/ en dat Gij zoo almagtig zijt/ dat Gij uit steenen Abrahams kinderen kunt verwekken; mogt Gij mij ook eens veranderen/ en tot een kind Gods maken! Ach! mogt Gij zoo werken/ Gij zoudt het niet te vergeefs doen; van ouds is het niet gehoord/ noch met ooren vernomen/ en geen ooge heeft het gezien/ wat God doen wil aan dengenen/ die zoo op Hem wacht.

Nog een enig woord tot een kind van God. Wel

Eerst. Dankt God/ dat gij van steenen tot Abrahams kinderen zijt geworden; en wat waart gij/ dat God op u zag? Hoe genadig is het u geschied/ en hoe krachtig! Zegt al dikwijls/ ô mijne ziele/ en vergeet dit nu noch nooit niet.

Ten tweede. Werkt dan ook niet moedeloos omtrent anderen; God die het u gegeven heeft/ kan het ook aan anderen doen; Hij is magtig genoeg; werkt dan met ontferminge aan uwe kinderen en bekenden; doet het aanhoudend/ en ook met vertrouwen op dien magtigen God.

Ten derde. Dankt God/ dat Hij uw Vader geworden is/ dat Hij zoo goed aan u was/ daar gij kinderen des duivels waart.

Ten vierde. Prijst Hem aan anderen aan; geeft anderen moed/ die kleinmoedig zijn.

Ten vijfde. Troost u daarmede/ als gij den adem zult moeten geven, dan zal er wel een steen op uw graf gelegd worden/ maar uwe ziele zal opvaren/ als met vleugelen der arenden/ naar den hemel. Ja/ gij zult van de engelen gedragen worden in Abrahams schoot; en in de Opstandinge zal de steen weder van uw graf afgewenteld/ en uw ligchaam met uwe ziele wederom vereenigd worden. En dan zult gij eeuwig aanzitten met Abraham, Izaäk en Jacob in het Koningrijke der hemelen.

AMEN.

VIER EN VEERTIGSTE
PREDIKATIE,

OVER

JOH. XV: 1.

Ik ben de ware Wijnstok, en Mijn Vader is de Landman.

Het is opmerkelijk dat wij lezen/ Hoogl. V: 16, Al wat aan Hem is is gansch begeerlijk; zulk een is mijn Liefste, ja zulk een is mijn Vriend gij dochters van Jeruzalem. De spreker is hier de ware kerke of gemeente, waarvan alle de geloovigen de leden zijn. De uitmuntende Persoon, van wien gesproken wordt/ is de Middelaar, de Zone Gods. En het getuigenisse dat van Hem gegeven wordt/ is allervoortreffelijkst het is: Al wat aan Hem is, is gansch begeerlijk. Alle de liefelijkheden van Christus worden onder liefelijke en schoone prenten uitgedrukt.

Eerst. Dan komt Hij eens voor onder de benaminge van een kleed voor de naakten; zoo zegt Paulus, Rom. XIII: 14, Maar doet aan de Heere Jezus Christus. ô Een koning is in zijne schoone kleederen zoo niet versierd als een Christen met Christus! Dat de Hoogepriester zulke sierlijke kleedingen hadden/ wat wilde dat anders zeggen/ als de Christus nog veel sierlijke kleed is voor eene naakte ziele?

Ten tweede. Is Hij niet begeerlijk, als Hij voorkomt als waterbeeltjes in een dorstig land? Jes. XXXII: 1. Wat is er begeerlijkers voor eene dorstige ziele als waterbeken? Was er wel iets begeerlijkers voor Elia in die doorre woestijne/ als te zitten aan die waterbeke Crith? 1 Kon. XVII: 5. Tegen eene doorre en dorstige ziele zegt de Heere/ komt naar My toe/ Ik ben de fonteine des levens, die altijd vloeit voor een amechtig harte.

Ten derde. Is Hij niet begeerlijk, als Hij voorkomt als die schat in den akker? Matth. XIII: 44. De Zone Gods is die schat, daar die man naar zocht/ hij verkocht al dat hij had om denzelven te verkrijgen. De engelen hebben begeerig geweest om dien schat in te zien/ maar zij hebben den grond daarvan niet kunnen vinden. Niemand heeft zulken schat, als die deel aan de Zone Gods heeft; en die deel en gemeenschap aan den Zone heeft/ die heeft ook gemeenschap aan

den Vader; en die dien schat heeft/ hij kan er de geheele wereld mede doorraken. Elk zondaar verzacht dien schat; maar die er veel aan heeft/ kan alles wat in de wereld is als schade en dreck rekenen/ opdat hij Christus mogte gewinnen.

Ten vierde. Hij is begeerlijk, als Hij voorkomt als een rotssteen. Gij zijt de rotssteen van mijn harte, zegt Azaph, Ps. LXXIII: 24. Al de tegenpartijen van Gods volk loopen er zich tegen te barsten; maar Jezus tortelduifje, de geloovige ziele/ is in de klove van die steenrotse, en zij schuilt onder zijne schaduwe/ om verbergинge te vinden voor den toorn Gods.

Ten vijfde. Hij is begeerlijk, als Hij voorkomt als een fondament, daar elk op rusten mag; en als een kostelijke hoeksteen, daar het geheele gebouw der kerke op rust. ô Zoo is Hij als een levende steen, niet alleen uitverkoren en dierbaar bij God zijnen Vader, 1 Petr. II: 3, maar ook bij alle de ware geloovigen, 1 Petr. II: 7, U dan, die gij gelooft, is Hij dierbaar.

Ten zesde. Hij is begeerlijk, als Hij voorkomt als eene roze van Saron, Hoogl. II: 1. ô Zoo is Hij eene roze die altijd bloeit/ die nooit haren reuk of geur verliest.

Ten zevende. Ja/ Hij is begeerlijk, als gij Hem beziet als een wijnstok, die zoo verkwikkelijk is voor eene ziele die dorst naar de gemeenschap Gods/ gelijk Hij zich noemt in onzen text/ dien wij u voorgelezen hebben. De Zone Gods/ als Hij in de wereld kwam/ spraak allerlei gelijkenissen, en zoo spraak Hij deze gelijkenisse ook. Hij zegt: Ik ben de ware Wijnstok, en mijn Vader is de Landman. Vervolgens spreekt de Heere van tweederlei ranken, namelijk onvruchtbare en vruchtbare. En Hij toont/ hoe ongelukkig de eerste waren/ die in Hem geen vrucht droegen/ zij wierden weggenomen en buitengeworpen. Maar de Heere toont ook de onmagt van de anderen, die met Hem vereenigd waren/ als zij niet in Hem bleven; Hij zegt: Gelijkerwijs de ranke geen vrucht kan dragen van haar zelven, zoo zij niet in den Wijnstok en blijft, alzoo ook gij niet, zoo gij in Mij niet en blijvet. Het was of de Zone Gods hier ging voorbij een deel wijngaarden, en dewijle Hij een geheel geestelijk harte hadde/ zoo bragt Hij alles tot het geestelijke over. Hij wilde dan zeggen/ hebt gij die wijngaarden daar wel gezien? ô Dat zijn maar ligchamelijke wijnstokken; zij brengen maar ligchamelijke ranken en druiven voort/ tot nut van het ligchaam; maar Ik ben de ware en de geestelijke Wijnstok; Ik hebbe geestelijke ranken en druiven, tot nut voor de ziele. Of kan u die gedachten niet behagen/ denkt dan/ dat de Heere Jezus deze woorden gesproken heeft bij gelegenheid van het Avondmaal. Hij had mogelijk den beker van 't Avondmaal in zijne hand; en dan wilde de Heere Jezus zeggen: ô kan deze

wijn

wijn u zoo verkwikken; denkt dan eens wat Ik doen kan: Ik ben de ware Wijnstok voor de ziele. Wij hebben in onze woorden te letten op twee stukken:

I. De uitspraake/ die de Heere van zichzelven doet: Ik ben de ware Wijnstok.

II. De uitspraake die Hij van zijnen Vader doet/ met betrekkinge op zichzelven en op alle der ranken: Mijn Vader is de Landman.

I. Wat het eerste aangaat; de Heere Jezus spreekt van zichzelven, en zegt/ Ik ben de ware Wijnstok; Ik, de Middelaar Gods en der menschen; Ik, die u geroepen hebbe; Ik, daar gij tot hiertoe mede verheerd hebt; Ik, die gereedschap make om te vertrekken; Ik, daar gij eens van getuigde/ Gij alleen hebt de woorden des eeuwigen levens; Ik, daar gij van zeide: Wij hebben geloofd en bekend, dat Gij zijt de Christus, de Zone des levendigen Gods; Ik daar gij van denkt/ als Hij gaat lijden/ wat zullen wij doen? Gij zult weten/ en gelooven en erkennen/ dat Ik de Wijnstok ben.

Wij zullen ons niet ophouden met te onderzoeken/ wat eigentlijk een wijnstok is? Het is met één woord/ een welbekende plante, die niet alleen aangename druiven tot spijze/ maar ook een liefelijk vocht tot drank voortbrengt. De wijnstok is eene zinnebeeldige benaminge:

Eerst. Van de geheele Joodsche natie, Ps. LXXX: 4, Gij hebt eenen wijnstok uit Egypte overgebragt.

Ten tweede. Van een voornaam geslacht; zoo wordt de aanzienlijke familie van Zedekia een wijnstok genoemd/ Ezech. XVII: 6.

Ten derde. Van de kerke, Hoogl. VII: 12, Laat ons zien of de wijnstok bloeit.

Ten vierde. Van den Heere Jezus zelve als de Middelaar, gelijk in onzen tekst. Waarom vergelijkt de Heere zichzelven bij eenen wijnstok? Wij antwoorden/ om de zoete overeenkomsten tusschen den Heere Jezus en eenen wijnstok.

Eerst. Een wijnstok, daar is uitwendig weinig schoonheid aan. Ik hebbe uitwendig ook weinig schoonheid/ zegt de Heere Jezus; Ik ben een Worm, en geen man; Ik hebbe uitwendig geene gedaante noch heerlijkheid/ dat men Mij zoude begeeren; Ik ben veracht en de onwaardigste onder den volke/ Jes. LIII: 3, 4. En daarom moet gij Mij niet beschouwen gelijk de natuurlijke menschen/ die maar naar het aanzien oordeelen; maar gij moet Mij beschouwen met een geestelijk oog; ô dan zult gij moeten uitroepen: Wij hebben zijne heerlijkheid aanschouwd, eene heerlijkheid als des Eeniggeborenen van den Vader, vol van genade en van waarheid, Joh. I: 14.

Ten tweede. Wat is de wijnstok ongemeen vruchtbaar! Num. XIV, daar sneden ze een tros druiven af/ zij moesten hem met twee mannen

dragen/ zoo groot was hij. Maar ziet/ wil de Heere zeggen/ hoe Ik behangen ben met allerlei aangename bruchten/ die Ik door mijne lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid verworven hebbe; als de verzoeninge en vrede met God/ de regtvaardigmakinge, de heiligmakinge, de verzegelinge, de bewaringe, en alle die andere vruchten des Geestes, die als in eenen tros bij malkander gebonden worden/ Rom. XIV: 17 en Gal. V: 22.

Ten derde. De wijnstok is om zijne heerlijke eigenschappen uitnemend begeerlijk.

1. Hij heeft eene allerzaangenaamste zoetigheid. Zoo ben Ik ook voor de ziele/ wil de Heere Jezus zeggen. ô Hoe zoet is de verzoeninge met God/ het geestelijke leven/ de vergevinge der zonden/ de vertroostinge des Geestes. ô Die bruchten zijn voor Gods kinderen zoo aangenaam/ dat zij zeggen: zijne vrucht is mijn gehemelte zoet.

2. De vrucht des wijnstoks heeft eene genezende, versterkende en verheugende kracht. Zoo is ook de Heere Jezus. ô De bladeren van dezen geestelijken wijnstok zijn tot genezinge der Heidenen, Openb. XXII: 2. Alle verwonde zielen vinden genezinge onder zijne vleugelen, Mal. IV: 4. Zijne bruchten zijn zoo versterkende, dat Gods kinderen kunnen zeggen: Ik vermag alle dingen door Christus, die mij kracht geeft, Phil. IV: 13. De geestelijke treurigen worden daardoor zoo verheugd/ dat ze blijde kunnen zijn in den Heere/ en dat hun harte zich verheugt in God hunnen Zaligmaker.

Ten vierde. De wijnstokken zijn overal te vinden/ in heete en in koude landen. Zoo ben Ik overal te vinden/ wil de Heere Jezus zeggen. Ik zal met mijn Woord en Geest de ganschе wereld doortrekken/ en het Euangelie laten prediken allen creaturen. Zoo dat gij haast niet één hoekje vinden zult/ of Ik zal daar als zoo een geestelijke wijnstok te vinden zijn.

Ten vijfde. Een wijnstok, zal hij bruchtbaar zijn/ hij moet in de aarde geplant worden/ of anders kan hij geene aangename en nuttige bruchten voortbrengen. Zoo heeft ook de Heere Jezus de plaatse zijner bijzondere woninge moeten verlaten/ en door zijne menschwordinge als in de aarde geplant worden/ anders zoude Hij nooit die zalige bruchten voor de uitverkorenen hebben kunnen voortbrengen/ Hebr. II: 14, 15.

Ten zesde. Een wijnstok is zeer uitgestrekt. Hij spreidt zijne ranken wijd en zijd uit. Zoo is het ook met den Heere Jezus. ô Hij schiet zijne ranken uit tot aan de zee, en zijne scheuten tot aan de riviere. Ja Hij heerscht van zee tot zee, en van de riviere tot aan de einden der aarde. Zoo lange als er de zonne is, zal zijnen naam van kind tot kind voortgeplant worden, Ps. LXXII: 17.

Ten

Ten zevende. Een wijnstok bezit alle de bettigheden en ſappen/ waardoor de ranken bruchtbaar worden. Zoo is het ook met den Heere Jezus/ al de kracht van het geeſtelijke leven/ al de bruchtbaarheid/ die de geloovigen bezitten/ die moeten zij uit Chriſtus/ als hun Hoofd/ ontvangen : Uit zijne volheid ontvangen zij genade ook voor genade ; Hij is de oorzake van hunne regtvaardigmakinge, heiligmakinge, en volkomene verlossinge, 1 Cor. I : 30. Zoo dat Hij zeggen mag : uwe vrucht is uit Mij gevonden, Hos. XIV : 9.

Gij zult zeggen/ waarom bezeliſt zich de Heere Jezus niet liever bij een ceder, of bij eenen anderen boom? waarom juist bij een wijnstok? Ik antwoorde :

Eerst. Hij zal zeeker de eene of andere bekwame gelegenheid of aanleidinge gehad hebben om zich hier bij eene wijnstok te vergelijken.

Ten tweede. Omdat een wijnstok, ſchoon bij de onaanzienlijkste, de laagste en de zwakste van alle boomen is/ en ook de allerſlechtſte schorse heeft/ evenwel het allervolste van ranken is/ en zich allermeest in dezelve uitſpreidt/ zoodat zijne takken boven alle andere takken van boomen het allervruchtbaarſte zijn. Gij ziet dan hoe gepast en hoe krachtig deze gelijkenisse is om aan het oogmerk van den Heere Jezus te beantwoorden.

Maar de Heere Jezus vergelijkt zich niet alleen bij een wijnstok, maar Hij noemt zich de ware Wijnstok. Waarom doet Hij dat?

Eerst. Omdat er in een eigenlijken wijnstok niets te vinden is/ of het is ook op eene geeſtelijke wijze in Hem te vinden.

Ten tweede. Omdat de wijnstok nog maar eene flaauwe ſchilderije is van den Heere Jezus. Al neemt gij de voortreffelijkſte eigenſchappen van een wijnstok, en bijzonder zijne vruchtbaarheid in takken en bruchten; ô dat alles is maar eene ſchaduwe van hetgene in den Heere Jezus te vinden is. Gelijk God alleen kan zeggen/ Ik zal zijn, die Ik zijn zal, en alle andere dingen maar eene ſchaduwe van zijn hebben; zoo heeft ook de Heere Jezus alleen waarlijk en dadelijk in zich alle de voortreffelijkheden van die dingen/ waarbij Hij vergeleken wordt. Daarom kan Hij zeggen: Mijn vleesch is waarlijk spijze; Ik ben het ware brood, enz.

Ten derde. De Heere Jezus noemt zichzelven de ware Wijnstok, om te kennen te geven/ dat Hij niet ſlechts den naam of gedaante van een wijnstok bezat/ maar dat Hij in der daad en waarheid zoo een geestelijke Wijnstok was. Gij zult het in uw harte onderbinden/ wil de Heere zeggen/ dat Ik waarlijk een geeſtelijke Wijnstok ben; zoodat gij zult moeten zeggen/ Gij zijt waarlijk de Christus, Gij zijt waarlijk de Propheet; Gij zijt waarlijk de Koning Israëls.

II. Gij zult zeggen/ is de Heere Jezus een geeſtelijke Wijnstok, wie

is

is dan de Landman? dat zullen wij nu gaan zien; dat is het tweede deel van onzen text. Wie is de Landman? Het is geen Salomo, die een wijngaard te Baäl-Aamon hadde. Neen! het is mijn Vader, zegt de Heere Jezus. Ik hebbe een Vader, zegt Hij/ een eigen Vader. Ik ben zijn geliefde Zoon; dat heeft Hij meer als eens getuigd; als gij die stemme uit den hemel gehoord hebt/ toen zijt gij niet bedrogen geweest; als de Geest in de gedaante van eene duive nederdaalde/ en de Heere zeide/ Dit is mijn geliefde Zone. En wanneer Ik door u van gedaante veranderde/ toen hebt gij het gezien en gehoord/ dat mijn Vader zeide/ Dit is mijn geliefde Zone, hoort Hem. Mijn Vader heeft het gezegd/ Gij zijt mijn Zoon, Ps. II: 7. Mijn Vader bezat Mij in 't beginsel zijns wegs; Ik was geboren als de afgronden nog niet waren, Prov. VIII: 23, 24. Zoo dat Ik het Afschijnsel ben van Gods heerlijkheid, en 't uitgedrukte beeld zijner zelfstandigheid, Hebr. I: 3. Ik ben 't Beeld van den onzienlijken God. Die groote God/ die mijn God en Vader is/ die is de Oppasser van den geheelen wijngaard. Mijn Vader is de Landman. Hij is de Landman van den Wijnstok Christus; Hij is de Landman van elke ranke en van den geheelen Wijngaard.

A. Hoe is de Vader de Landman van den Middelaar als zoo eenen geestelijken Wijnstok?

Eerst. De Vader heeft Hem geplant. Hij heeft Hem geplant van eeuwigheid in den raad des vredes; toen heeft Hij Hem verordineerd en geschikt om zoo eenen geestelijken Wijnstok te zijn. Hij heeft Hem geplant in de beloften, Gen. III: 15. Jer. XXIII: 5, 6. Hij heeft Hem geplant in zoo vele schaduwen en voorbeelden. Hij heeft Hem geplant in de prophetische schriften, daar de plaatse en de tijd van zijne komste/ en alles wat Hij doen en lijden zoude/ bepaald wordt. Hij heeft Hem geplant als Hij Hem in de wereld gezonden heeft; toen is Hij als een rijsken opgeschoten, en als een wortel uit eene dorre aarde. Hij heeft Hem geplant als Hij Hem den Geest zonder mate gegeven/ en gezegd heeft: Deze is mijn geliefde Zone, in welke Ik mijn welbehagen hebbe; hoort Hem.

Ten tweede. De Vader heeft Hem ook als zoo een geestelijken Wijnstok behandeld; Hij heeft Hem door lijden besnoeid/ zoo dat Hij een Wijnstok van rooden wijne wierd. Hij heeft Hem geperst in de perse van zijnen toorn: Want het betaamde Hem dat Hij vele kinderen tot heerlijkheid leidende, dien oversten Leidsman der zaligheid door lijden zoude heiligen, Hebr. II: 10. Dat merkte Christus op in zijn lijden/ als Hij zeide/ Den drinkbeker dien Mij de Vader gegeven heeft, zal Ik die niet drinken? Joh. XVIII: 11.

Ten derde. De Vader heeft een uitermate genoegen in dezen Wijnstok; Hij zegt: al mijn welbehagen is in Hem. Zijne offerande was den Vader tot eenen welriekenden reuk, Eph. V: 2.

Ten

Ten vierde. Alle de vruchten die van dezen Wijnstok voorthomen/ die zijn voor den Vader; Hij zegt/ Jes. XLIX: 3. Gij zijt mijn Knecht, in welke Ik verheerlijkt worde. De Vader is in den Zone verheerlijkt; Al wat God de Zoon gedaan en geleden heeft/ dat dient tot heerlijkheid des Vaders. En alle de ranken, die aan dezen Wijnstok groeijen/ die zijn vervuld met vruchten der geregtigheid, die door Jezus Christus zijn tot heerlijkheid en prijs Gods, Phil. I: 11.

B. Maar hoe is de Vader de Landman ten opzigte van elk rankje in den Wijnstok?

Eerst. De Vader heeft elk rankje daartoe verkoren, Eph. I: 4, Gelijk Hij ons uitverkoren heeft in Hem, voor de grondlegginge der wereld, opdat wij heilig en onberispelijk zouden zijn voor Hem in de liefde.

Ten tweede. Het is het bijzonder werk des Vaders om elk rankje op zijn tijd in de wereld te brengen. Gelijk er een tijd is om te sterven/ en tot stof wederom te keeren; zoo is er ook een tijd om geformeerd en geboren te worden. Daar plant God dan zoo een rankje in de wereld zijnes aardrijks/ en Hij laat het zoo eenigen tijd staan groeijen als eene verbasterde ranke van eenen vreemden wijnstok, tot dat de tijd komt dat zoo een rankje moet verplant/ en in den waren Wijnstok moet ingeënt worden.

Ten derde. De Vader brengt elk rankje in den bestwamen tijd naar Christus: Niemand kan tot Mij komen, zegt de Heere Jezus/ tenzij de Vader hem trekke, Joh. VI: 44. In den tijd der minne brengt Hij ze naar den Zone toe; Hij vereenigt ze door den H. Geest met den Zone; en zoo worden zij/ die van nature verbasterde ranken van eenen vreemden wijnstok waren/ in den waren Wijnstok ingeënt/ zoo dat zij zijn eene spruite van des Vaders plantingen, en een werk zijner handen, opdat Hij verheerlijkt worde, Jes LX: 21.

Ten vierde. De Vader heeft een naauw opzigt over elk rankje als het ingeënt is. Hij is de Behouder aller menschen, maar meest der geloovigen. Ik de Heere behoede dien wijnstok, zegt God; alle oogenblikken zal Ik hem bezoeken. Gij zult zeggen/ waarin bestaat dat naauwe opzigt, dat de Vader over de ranken heeft?

Eerst. Het bestaat daarin/ in die naauwe kennisse die de Vader van elk rankje heeft; Ik weet het/ zegt de Heere/ als gij groeit/ of als gij kwelt; Ik kenne uwe kleine kracht; Ik weet het/ wanneer gij gebonden en ondersteund moet worden; Ik zie uwe tranen; en vergadere ze in mijne flessche; Ik kenne alle uwe tzeden; Ik weet de diepte van alle uwe nooden en zwarigheden; Ik weet wat gij behoeft; Ik zie hunne wegen, en Ik zal ze genezen.

Ten tweede. Het bestaat in die teedere liefde, die de Heere voor elk rankje heeft. Ik hebbe u van eeuwigheid lief gehad/ zegt de Heere;

denkt dan toch niet/ dat Ik u niet lief zoude hebben/ na dat Ik u overgebragt hebbe. Ik hebbe u lief gehad/ zegt de Heere/ eer Ik u verkoos/ en toen gij Mij nog haatede; en zoude Ik u dan nu verwerpen om alles dat gij gedaan hebt? Neen/ uwe zonden zullen mijne liefde niet veranderen. Gij zijt Mij een dierbaar kind; mijn ingewand rommelt over u; sedert dat Ik tegen u gesproken hebbe/ gedenk Ik nog wel ernstelijk aan u; Ik zal Mij zeerlijk over u ontfermen/ Jer. XXXI: 20.

Ten derde. Het bestaat in die naauwkeurige zorge/ die God voor hen heeft. Zorgt God voor de ossen, zorgt Hij voor de jonge raven, zorgt Hij voor de muschkens, zorgt Hij voor de haren des hoofds, en zoude Hij voor zijne kinderen niet zorgen? Hij zorgt in den tijd voor hun ligchaam en ook voor hunne ziele Ach/ Ik zorge/ zegt de Heere/ voor uwen ligchamelijken toestand: Weest in geen ding bezorgd: wentelt uwen weg op Mij; Ik zal 't maken; wentelt al uwe bekommernissen op Mij, want Ik zorge voor u. Op den berg des Heeren zal 't voor u voorzien worden. Naar de ziele, zegt de Heere/ zal Ik maken dat gij genade genoeg hebt. Ik zal 't werk mijner handen niet laten varen. De grootste en dierbaarste beloften zijn voor de geestelijke ranken. De godzaligheid heeft de beloften van dit en het toekomende leven. En op het doodbedde, zegt de Heere/ dan zal Ik u verkwikken/ dan zal Ik de Rotssteen zijn van uw harte. Ik zal maken/ dat het sterven u gewin zal zijn. Wat zorgde God voor Lazarus ziele; zij wierd van de engelen gedragen in den hemel; en zoo doet de Heere met elk rankje; ô! als het verplant moet worden uit den benedenhof in den bovenhof/ dan zendt Hij zijne engelen om zoo eene ziele af te halen/ en veilig in den hemel te brengen.

Ten vierde. Het bestaat daarin/ dat de Heere de ranken ook beschermt; Hij zoude er het zwaard voor uittrekken; zij zullen altoos de beschuttinge Gods hebben: Vreest niet, gij klein kuddeken, Ik helpe u, Ik sterke u, ook ondersteune Ik u, met de regterhand mijner geregtigheid, zeit de Heere, Jes XLI: 18. Zoudt gij breezen? Wel als gij zult gaan door het water, Ik zal bij u zijn, en door de rivieren, zij zullen u niet overstroomen; wanneer gij door het vuur zult gaan, zult gij niet verbranden, en de vlamme zal u niet aansteken, Jes. XLIII: 2. ô! Als God voor hen is/ wie zal dan tegen hen zijn?

Ten vijfde. Het bestaat daarin/ dat de Vader elk rankje zoo naar zijn toestand behandelt; Hij let zoo naauwkeurig op wanneer het rankje den meest van vruchtbaarmakende middelen moet hebben; wanneer het zonneschijn van voorspoed/ of een winter van tegenspoed moet hebben; wanneer het een snoeimes van beproevinge moet hebben; wanneer het gebonden en ondersteund moet worden. Als er ergens een onvruchtbaar

baar rankje, Hij brengt het naar de Zonne der geregtigheid toe; is er ergens een in een verschoven plaatsje/ een donkere/ treurige/ een afgezakte/ dat heeft al lange genoeg gedouwd/ zegt God/ en Hij doet hunne duisternisse opklaren/ Hij geeft ze hunne vertroostinge weder/ en Hij geneest hunne afkeeringen. Sion mag klagen/ de Heere heeft mijner vergeten; de Heere heeft mij verlaten; maar neen/ zegt de Heere/ 't is onbetamelijk van u gesproken/ Ik zal u nooit vergeten/ Ik zal u in eeuwigheid niet verlaten. Het is wel waar/ de Heere doet somtijds met de ranken gelijk als wij met de wijnstoksranken doen; in den winter laat men haar altemet maar hangen/ alsof ze niemand aangingen/ maar tegen het aankomen van den zomer laat men haar snoeijen en binden; zoo doet de Heere ook met de ranken: somtijds gebraagt zich de Heere omtrent hen als een vreemde/ alsof hij zich met hen niet bemoeide/ zoo dat zij klagen moeten: Ik sta; maar Gij acht niet op mij. Maar de Heere zegt: in den tijd des welbehagens hebbe Ik u verhoord, en ten dage des heils hebbe Ik u geholpen. ô! Dan is het: Staat op, mijne vriendinne, mijne schoone, en komt. Want ziet de winter is voorbij; de plasregen is over, hij is overgegaan. De bloemen worden gezien in den lande, de zangtijd genaakt, en de stemme der tortelduive wordt gehoord in onzen lande. De vijgeboom brengt zijne jonge vijgkens voort, en de wijnstokken geven reuk met hare jonge druifkens, Hoogl. II: 10—13.

C. Laat ons nu nog met een woord zien hoe de Vader de Landman is van den geheelen Wijnstok, van Christus en alle de ranken te zamen?

Eerst. Hij bepaalt/ wie al ranken van dien Wijnstok zullen zijn/ en wie niet. Hij bepaalt in wat grond die Wijnstok in die of in die eeuwe zal geplant worden. Hij plant dien Wijnstok daar 't Hem lust; dan eens in Egypte, dan weêr in Kanaän, dan in Chaldéa. Hij laat dien Wijnstok zoo hoot of zoo lange aan eene plaatse blijven als 't Hem lust/ en Hij verplant denzelven dan weêr als 't Hem lust.

Ten tweede. Dat de Vader de Landman van heel de krijke is/ dat is te zeggen/ Hij geeft ze zulke arbeiders of wijngaardeniers als 't Hem lust. Hij huurt ze; zij staan altemale onder mijnen Vader, wil de Heere Jezus zeggen; zij moeten den Vader rekenschap geven/ zij moeten Hem alle de vruchten toebrengen; al de vrucht des wijnstoks is door Jezus Christus tot heerlijkheid en prijs Gods.

Ten derde. De Vader bepaalt hoe lange of hoe hoot de rankjes hier op aarde blijven zullen; Hij verplant elk rankje op zijn tijd uit de voorhoven in 't eeuwig hemelsch paradijs.

Ten vierde. De Vader die neemt de onvruchtbare ranken weg; Hij snijdt ze af/ en Hij werpt ze in de helle.

Zie daar/ geliefden/ waarom de Vader een Landman genoemd wordt.

Mogen wij Hem niet wel noemen den waren Landman, gelijk de Heere Jezus zichzelven den waren Wijnstok noemt? Ach ja/ Hij overtreft alle andere landmans, gelijk de Heere Jezus alle andere wijnstokken; Want/

Eerst. Hij is een almagtige Landman. Andere landmannen mogen planten en nat maken, maar God alleen geeft den wasdom, 1 Cor. III: 6, 7.

Ten tweede. Hij is de allervlijtigste Landman. Hij kan zeggen: Wat is er meer te doen aan mijnen wijngaard, hetwelke Ik aan hem niet gedaan hebbe? Hij neemt dagelijks kennis van de ranken; Hij beschouwt wat bzucht zij dzagen/ en wat elk rankje al noodig heeft.

Ten derde. De Vader is de allergetrouwste Landman. ô! De Heere is omtzent dezen wijngaard als een vurige muur om hem te beschermen, als eene zonne om hem te verwarmen en vruchtbaar te maken/ als eene riviere om hem gedurig te bevochtigen, Jez. XXVII: 2, Te dien dage zal er een wijngaard van rooden wijne zijn, zingt van denzelven bij beurte. Ik de Heere behoede dien, alle oogenblik zal Ik hem bevochtigen: opdat de vijand hem niet en bezoeke, zal Ik hem bewaren nacht en dag.

Gij zult zeggen/ waarom noemt de Zone Gods juist den Vader de Landman? Ik antwoozde:

Eerst. Dat bloeide zoo best. Was de Zoon de Wijnstok, daar moest dan ook een Landman zijn; en wie zoude dat anders kunnen zijn als de Vader?

Ten tweede. In de natuur wozdt den Vader de voorzienigheid toegeschreven. Wel/ zoo moest Hij het ook in de genade zijn.

Ten derde. De Vader heeft den Zone geozdineezd/ gezonden en bekwaam gemaakt om zoo een Wijnstok te zijn. De Vader zeide/ Ziet mijn Knecht dien Ik ondersteune, mijn Uitverkoren, in denwelken mijne ziele een welbehagen heeft: Ik hebbe mijnen Geest op Hem gegeven, Jes. XLII: 1.

Ten vierde. Het begin van al 't genadewezk komt van den Vader. Alle deze dingen zijn uit Gode, 2 Cor. V: 18. Uit Hem zijt gij in Christus Jezus, die ons geworden is wijsheid van Gode, en regtveerdigheid, en heiligmakinge, en verlossinge, 1 Cor. I: 30. Daar hebt gij 't stuk. Nu nog een hozt woozd tot een stichtelijk slot.

Geliefden/ is dat niet uitnemend tzoostelijk voor een bekommezd gemoed/ voor eene dozstige en heilbegeerige ziele/ dat de Heere Jezus zoo een ware Wijnstok is? ô! Als Gods Geest in de zielen wezkt/ waar dozsten zij dan naar? naar bezzoeninge met God/ en naar vergevinge der zonden; zij dozsten naar geestelijk leven/ zij dozsten naar vzede in 't gemoed/ zij dozsten om eens verblijd te mogen zijn/ zij dozsten om heilig voor God te mogen leven. Niet een daar Gods Geest in wezkt of hij is zoo gesteld. Wel/ gij dozstigen/ komt maar/ zegt de

de Heere; alle die trossen hangen aan dezen Wijnstok; komt drinken/ tast maar toe/ drinkt maar zoo veel als u lust tot dronken wordens toe. Gij behoeft niet te zeggen/ wat moet ik den Heere geven/ eer ik een teugje van dezen Wijnstok drinken mag. Ach neen: het is te koopen zonder geld/ en zonder prijs. Wel arm hart/ zegt de Heere/ Ik geve u dezen Wijnstok met alle zijne trossen voor niet! ô komt dan maar/ en koopt/ hoe minder geld gij medebrengt/ hoe beter; erkent maar/ dat gij niets waardig zijt; en gelooft alleenlijk.

Een kind Gods/ die eene ranke van dezen Wijnstok geworden is/ zal misschien zeggen/ ach/ ik onderbinde de sappen van dezen Wijnstok zoo niet/ ik moest zoo toenemen en zoo groeijen in de genade; maar nu ben ik als eene drooge ranke en als een dorre boom. Wel/ geliefden! zijt gij niet gegroeid door de sappen van dezen Wijnstok? Neemt eens/ sedert dat gij den Geest des gebeds gekregen hebt/ wat heeft de Heere al ingevloeid/ en wat zijt gij gegroeid. In 't eerste/ als gij badt/ hoe kinderachtig/ hoe ongeloovig was het; maar daarna/ hoe krachtig/ hoe geloovig konden gij aanhouden. In 't eerste/ hoe klein was uwe kennisse van 't genadewerk/ van 't verbond der genade/ van den Middelaar; maar nu verbolgt gij den Heere te kennen; gij wast op in de genade en in de kennisse. In 't eerste toen gij het geloove kreeg/ in de eene ure was het iets/ en in de andere ure was het al weêr weg; en nu kunt gij wel eens zeggen: Maar ik zal uitzien na den Heere, ik zal wachten op den God mijnes heils; mijn God zal mij hooren, Micha VII: 7. Of met de klaagkerke, Klaagl. III: 24, De Heere is mijn deel, zeit mijne ziele, daarom zal ik op Hem hopen. Wat bloeide de Heere al dikwijls in uw geloove, hoe dikwijls kwam Hij uw ongeloove te hulpe/ dan vermeerderde Hij eens uw geloove/ dan wierd uw geloove eens door de liefde werkende/ dan wierd het eens zoo versterkt/ dat het een bezekerd geloove wierd/ zoo dat gij kondet zeggen/ ik weet in wien ik geloofd hebbe. Zoo was 't ook omtrent uwe liefde: in 't eerste was zij zoo klein; maar door den invloed van dezen Wijnstok kunt gij nu somtijds wel zeggen/ ik ben krank van liefde. Uwe heiligmakinge, hoe klein was zij in 't eerste! Maar hoe zijt gij nu doorgebroken/ hoe gezet zijt gij nu om heilig te zijn/ hoe zucht gij gedurig: ô God des vredes/ heilig mij geheel en al! Hoe teeder wordt gij omtrent uwe verdorvenheid; wat wordt zij u eenen last! hoe zucht gij/ om van dat ligchaam der zonde ontslagen te zijn. Is dat niet alles door de invloeijinge van dezen Wijnstok? ô! Kinderen Gods/ wat is 't verwonderlijk een rankje in zoo een Wijnstok te zijn! Ach/ erkent uw geluk; het is een Wijnstok die nooit kweelt/ welkers vrucht nooit liegt; een Wijnstok die nooit uitgerukt/ en welkers ranken nooit afgesneden kunnen worden. Kinderen Gods/ maakt ook veel gebruik van

dezen Wijnstok. Zegt/ ach Heere/ Gij zijt mij zoo noodig; uwe goddelijke en menschelijke natuur is mij zoo noodig; uwe namen en ambten zijn mij zoo noodig/ want zonder U kan ik niets doen.

Wat is 't ook vertroostelijk/ kinderen Gods/ dat uw Vader de Landman is! ô Wat is 't verkwikkelijk in uw Vaders hand te zijn.

Eerst. Het is zulken wijzen Landman, die alle uwe nooden kent/ die weet wat gij behoeft. ô! Daar is geen doorgrondinge aan zijn verstand.

Ten tweede. Hij is zoo een almagtig Landman. Andere landmans hebben geene magt om te doen regenen/ noch om de zonne te doen schijnen/ noch om wasdom te geven; maar uw Vader kan geestelijken regen geven; Hij is eene zonne en een schild. Hebt ge geestelijke mest van nooden/ uw Vader kan ze u bezorgen; kweelt ge/ uw Vader is magtig om u te doen groeijen als de lelie, en uwe wortels te doen uitslaan als de Libanon.

Ten derde. Hij is zulken getrouwe Landman in woorden en in werken; zelfs als gij ontrouw zijt/ Hij blijft getrouw: Want bergen mogen wijken, en heuvelen mogen wankelen, maar zijne goedertierenheid zal van u niet wijken, en het verbond zijnes vredes zal niet wankelen, tot in eeuwigheid, Jes. LIV: 10.

Ten vierde. Hij is zulken naarstige Landman. Hij is nacht en dag werkzaam om zijne kinderen te zegenen en wel te doen; Hij slaapt noch sluimert nooit: De oogen des Heeren zijn op de regtveerdigen, en zijne ooren tot haar geroep, Ps. XXXIV: 16. ô! Hij roepen u dan toe: Vertrouwt op Hem t'aller tijd, ô gij volk! stortet ulieder herte uit voor zijn aangezigte: God is ons een toevlugt, Sela!

Maar zoo troostelijk als het is voor Gods kinderen/ dat de Vader de Landman is/ zoo schrikkelijk is het voor alle onbekeerde menschen.

Eerst. Het is schrikkelijk voor alle onvruchtbare ranken; God zal zeggen/ hoe zijt gij in den wijngaard gekomen? Zijt gij wel ware ranken van den Wijnstok geweest? Hebt gij wel deel gehad aan de sappen van den Wijnstok? Waar zijn de vruchten van uwen doop en avondmaal? De Landman zal zeggen/ waar zijn de vruchten van mijn Woord en Geest? Waar zijn de vruchten van al de genademiddelen/ die gij genoten hebt? Wat vruchten hebt gij gedragen in voor- of in tegenspoed? Wat vruchten hebt gij gedragen in 't verborgen en in 't openbaar/ in uw huis/ of in uwe gezelschappen? ô! Schrikt/ de Vader zal U uitwerpen. Hij zal zeggen/ Ik hebbe zoo vele jaren vruchten van die ranken verwacht/ en Ik vinde ze niet/ houwt ze uit/ waartoe beslaan zij onnuttelijk de aarde?

Ten tweede. Het is schrikkelijk voor zulke ranken, die niet als bladeren voortbrengen; de bladeren van eene uiterlijke belijdenisse, en van

eenige

eenige uitwendige deugden, daar zij onderstusschen aan het hart verrot zijn/ en geene vruchten voortbrengen/ die het geloove en de bekeeringe waardig zijn. Ach schrikt/ alle onbekeerde naamchristen! de Landman zal zeggen: Daarom dat dit volk tot Mij nadert met zijnen monde, en zij Mij met hare lippen eeren, doch haar harte verre van Mij doen. Daarom, ziet, Ik zal voorts wonderlijk handelen met dit volk, wonderlijk en wonderbaarlijk, Jes. XXIX: 13, 14.

Ten derde. Het is schrikkelijk voor zulke ranken, die stinkende druiven voortbrengen; voor alle ontheiligers van Gods naam en dag/ voor alle vloekers/ leugenaars/ gierigaards/ dronkaards/ hoereerders; gij maakt dat Gods naam om uwentwille gelasterd wordt/ en dat Gods kinderen bedroefd worden; gij verderft uzelven en uwen naaste. Maar schrikt: Alle boomen die geen goede vruchten voortbrengen, worden uitgehouwen en in 't vuur geworpen, Matth. III: 10 Die doornen en distelen draagt, die is verwerpelijk, en nabij de vervloekinge, welker einde is tot verbrandinge, Hebr. VI: 8. Ach mensch/ mogt gij het nog ter harte nemen! Wat zijt gij ongelukkig! En kunt gij dit zoo aanhooren/ zonder te ontroeren? Dan zijt gij als Pharao, die zette er zijn harte niet aan. Zult gij dan zoo lange wachten tot dat de laatste slag komt/ en tot dat gij voor eeuwig uitgeroeid wordt? Gij zegt misschien/ wat wilt gij van ons hebben? Wij kunnen onszelven immers niet veranderen? Maar wij antwoorden u/ ach mogt gij dat regt gelooven/ dat gij zoo onmagtig zijt/ en dat het evenwel uw pligt is; en mogt gij er bij zien/ dat gij zoo onwillig zijt; en dat God evenwel nog magtig en gewillig is om u te veranderen. Gij leeft nog onder eene mogelijkheid om verandert te worden; het is nog niet te laat. God laat u den Middelaar nog voorstellen als den waren Wijnstok, en Hij biedt u zijnen Geest nog aan/ om u van doornen en distelen, van onvruchtbare en vervloekte ranken, te veranderen in levendige en vruchtbare ranken van den waren Wijnstok. Ach mogt gij dan veel gebruik maken van de middelen der genade/ en u zoo als gij zijt/ nederleggen voor den Heere Jezus/ en zuchten om de bewerkinge van zijnen Geest/ die alleen magtig is om u in Christus in te enten/ en te maken tot eene spruite van Gods plantinge/ en een werk zijner handen/ waardoor Hij verheerlijkt wordt.

Nog een woord moeten we spreken tot zulken/ die meenen/ dat zij ranken van dezen Wijnstok zijn. Wij weten wel/ dat sommigen goede gronden hebben/ om zulks te gelooven; maar wij weten ook wel/ dat vele zichzelven hier jammerlijk bedriegen. En daarom moeten wij eens getrouw met elkanders handelen.

Wij vragen u dan voor God en uw gemoed: kunt gij zeggen/ ik ben ook een vruchtbare ranke van dezen Wijnstok? Een van beide is waar/

of gij zijt in of uit den Wijnstok. Zijt gij buiten dien Wijnstok, dan zijt gij vreemdelingen van de verbonden der beloften/ zonder God en zonder Christus in de wereld; dan zijt gij zonder hope. Maar zijt gij er in/ dan past op u hetgene Paulus zegt/ Rom. VIII: 1, Zoo en is er dan geene verdoemenisse voor degenen die in Christo Jezu zijn. Ach/ het is zoo gevaarlijk als gij hier mist; daarna zult gij in eeuwigheid geene ranken kunnen worden. Daarom neemt het niet te gereed aan; gij zult zeggen/ zegt het mij dan eens/ waaraan kan ik het weten of ik een ranke van dien waren Wijnstok ben?

Eerst. Ach/ God zal voor uwe oogen en op uw harte gevraagt hebben/ en gij zult het willig hebben kunnen toestemmen/ dat ge van nature buiten dien Wijnstok waart; ja/ dat ge van nature eene ranke in den wilden wijnstok waart

Ten tweede. Gij zult kunnen zeggen/ ach Heere! wat was ik een schrikkelijk monster! ik was onwijs/ ongehoorzaam/ ik dwaalde/ ik diende menigerlei begeerlijkheden en wellusten/ ik leefde in boosheid en in nijdigheid/ ik was een haatelijk schepsel/ en ik was mijnen naaste hatende. En ik was er zoo mede in mijn schik. Ik wenschte nooit anders te worden. ô! Dat zult gij gezien/ en met ootmoedigheid en tranen beleden hebben. Gij zult met uw ganssche harte gezegd hebben/ ach Heere/ zoo eene verbloekte ranke als ik ben/ is waardig om in 't helsche vuur geworpen te worden!

Ten derde. Gij zult uit den wijnstok van Sodom uitgerukt/ en in den waren wijnstok ingeënt zijn; en dat zal geschiedt zijn langs Gods gewonen weg/ langs den weg van ootmoedig bidden/ langs den weg van geloove in den Heere Jezus. Ach/ onderzoek uzelven! Hoe komt gij in dezen Wijnstok? Als gij van den staat der nature in den staat der genade overging/ hoe is dat geschiedt? Het zal zonder uwe kennisse niet geschied zijn. Dat gelooven wij niet.

Ten vierde. Hebt gij de sappen van dezen Wijnstok gesmaakt? Hebt gij de geestelijke bewerkingen van den H. Geest in uw harte onderbonden? Ik kan u dat zoo niet zeggen/ dat gij 't regt verstaat/ of gij moet het onderbonden hebben; maar ik vrage u/ hebt ge zoo eene walge van uzelven/ zoo eene innerlijke hoogachting en liefde voor den Heere Jezus/ zoo eenen honger en dorst naar zijne geregtigheid onderbonden? Kent ge dat toevlugt nemen onder de schaduwe van Jezus vleugelen? Kent ge dat krijt worden van uzelven? Dat komen onder den band des verbonds? Kent ge dat verbinden van uzelven om zijn knecht of dienstmaagd te zijn?

Ten vijfde. Die een rankje van dezen Wijnstok geworden is/ die zal ook geestelijke vruchten dragen/ de vruchten van geloove, van bekeeringe, van een stichtelijk godvruchtig gedrag; de vruchten van matigheid,

heid, regtvaardigheid, godzaligheid, enz. daar wij in 't vervolg ook wel eens van spreken zullen.

Ten zesde. Die een rankje is/ die heeft zoo een lust om in dien Wijnstok te blijven. Zij zoeken met een voornemen des harten bij den Heere te blijven; zij hebben zoo een lust om te blijven in de leere der genade/ in 't verbond der genade/ in het roemen en prijzen der genade; zij zeggen tot den Heere Jezus: Heere, tot wien zullen wij gaan? Gij hebt de woorden des eeuwigen levens.

Ten zevende. Voor 't laatste, die een rankje van dezen Wijnstok is/ die is over zijne onvruchtbaarheid zoo aangedaan; ach/ zegt hij/ ik ben maar een dorre boom, een uitgeledigde ranke! wat doe ik zoo een onvruchtbaar schepsel/ in de wereld? Ik besla maar onnuttelijk de plaatse!

Geliefden/ zijn u deze zaken onbekend? Ach/ bedriegt u dan niet! Wat zoude het u kunnen baten/ gemeend te hebben/ dat gij eene ranke in dezen Wijnstok waart/ en evenwel buitengeworpen te worden? Ach/ wij raden u/ leeft niet langer bij inbeelding; maar zoekt eens levendige ranke in dezen waren Wijnstok te worden. Daar is nog hope dezen aangaande voor u/ al waart gij nog zoo eene verdorde en vervloekte ranke: God is nog magtig om u in dien Wijnstok in te enten.

Misschien zullen sommigen zeggen: Ja/ ik weet het niet/ wat ik van mijzelven zal denken? Wel wij raden u/ vraagt het aan den Heere Jezus zelve; ô Hij zal u niet bedriegen! En rust niet voor dat gij daarvan verzekerd zijt.

En gij/ Geliefden/ die barmhartigheid van den Heere ontvangen hebt om de zaken/ die wij daar even genoemd hebben/ te kennen; Wij roepen u toe:

Eerst. Ach/ weest vrolijk; zegt: deze mijne ziele was dood/ maar zij is levendig geworden; zij was verloren/ en zij is gevonden!

Ten tweede. Draagt toch veel vrucht. Zoekt voort te gaan van deugd tot deugd/ en van kracht tot kracht. Ach! schaamt u/ dat gij zoo weinig vruchten draagt; waar scheelt het aan? Zijn er geene middelen genoeg? Is er geene bediening des Geestes onder u? Is het niet een vette heuvel daar gij op geplant zijt? Waarom draagt gij niet meer vrucht? vernedert er u over; en zoekt in de kracht van Christus vervuld te worden met allerlei vruchten der geregtigheid.

Ten derde. Ach/ geest u aan de leidinge van uwen hemelschen Landman over/ laat uwen Vader doen wat Hem behaagt; Hij is wijzer als gij/ Hij weet wat best voor u is. Weest maar in voorspoed dankbaar/ in tegenspoed geduldig; en vertrouwt dan dat Hij

't zal maken. Zijt stille en laat den Heere wezen/ en zijnen raad over u uitvoeren.

Ten vierde. O Vertroost u dan daarmede/ dat gij met Azaph zeggen moogt: Gij zult mij leiden naar uwen raad, en dat uw getrouwe Landman u eens zal verplanten uit zijne voorhoven in het hemelsch Paradijs, daar gij eeuwig volmaakte vruchten zult dragen voor den troon Gods en des Lams.

AMEN.

VIJF EN VEERTIGSTE

PREDIKATIE,

OVER

JOH. XV: 2.

Alle ranke die in Mij geen vrucht draagt, die neemt Hij weg.

Wij lezen/ Ps. CXLVII: 19, 20, Hij maakt Jacob zijne woorden bekend; Israël zijne inzettingen en zijne regten. Alzoo en heeft Hij geene volke gedaan. God gaf in Ophir het fijne goud, in Arabië kostelijke specerijën, en in Babel allezlei schatten; maar zijn volk Israëls gaf Hij zijn Woord, en dat was het beste van alle. Paulus meldende het voordeel der Joden, en de nuttigheid der besnijdenisse, zegt: Dit is wel het eerste, dat haar de woorden Gods zijn toebetrouwd. En voorwaar/ die met het Woord Gods bedeeld is/ die is niet misgedeeld/ hij hoeft zich niet te misdanken. Dat is een zegen/ die alle zegen te boven gaat. Waarom is dat zulken voorregt/ het Woord van God te hebben?

Eerst. Daarom/ daar het Woord Gods is/ daar is God: Aan alle plaatsen daar ik mijnes naams gedachtenisse stichten zal, zal Ik tot u komen, en u zegenen, Exod. XX: 24. En/ waar twee of drie in mijnen naam vergaderd zijn, daar ben Ik in het midden van haar, Matth. XVIII: 20. Daar 't Woord is/ daar wandelt de Koning in 't midden van de gouden kandelaren/en beziet elken toehoorder/ Openb. II: 1.

Ten tweede. Daarom is 't zulken zegen; onder 't middel van het Woord wordt de bekeering en verzanderinge gewerkt/ Rom. X: 17, Zoo is dan het geloove uit het gehoor. En het gehoor door het Woord Gods. Is dat geen zegen dat men voor het net is daar men kan gevangen worden? Is dat geen voorregt/ dat men onder eene mogelijkheid is om bekeerd en zalig te worden?

Ten derde. Daarom is het zulken zegen/ omdat God zijne bijzondere zorge heeft over zijne kerke. Daar is Hij de Landman van dien wijngaard; Hij bezoekt dien alle morgen, en alle oogenblikken bevoch-

tigt Hij hem: Ja/ Hij let ook op de onbruchtbare ranken. Doch/ gelijk het ten uiterſte ſchoon is dat voorregt te hebben/ en daar te leven; zoo is 't nogtans niet genoeg om te kunnen denken/ als men dat voorregt hadde/ dat men dan zalig zoude worden. Dat was de misſlag/ die de Joden hadden. Zij hadden den tempel/ zij hadden de Woorden Gods, zij hadden Abraham tot eenen Vader; en daarom meenden zij/ dat God hun Vader was. En dat liet God hun geduriq ontdekken dat zulks mis was; dat die niet een Jood was die het in 't openbaar in 't vleesch was; maar die het in 't verborgen was. God nam de valſche gronden weg. Gij zoudt bezigouwen op valſche gronden/ zegt God/ als gij zoudt roepen/ des Heeren tempel, des Heeren tempel zijn deze. Ziet gij wel/ Geliefden/ deze drie dingen zult gij moeten toeſtemmen; dat weten we:

Eerst. Dat het een groote zegen is/ het Woord en de bedieninge te hebben.

Ten tweede. Dat gij het Woord en de bedieninge kunt hebben/ en evenwel verloren gaan/ zoo gij er geene hartveranderende genade bij krijgt.

Ten derde. Gij zult moeten toeſtemmen/ als gij lange onder het Woord en onder het genademiddel geleefd hebt/ en evenwel onbekeerd gebleven zijt/ dat gij dan zoo veel te zwaarder oordeel zult ontvangen. Dat leerde de Zaligmaker zoo krachtig/ als Hij zeide: Wee u gij Chorasin; wee u Bethsaïda, want zoo in Tyrus en Sidon die krachten waren geschied, die in u geschied zijn, zij zouden haar eertijds in zak en assche bekeerd hebben, Matth. XI: 21. Ja/ de Niniviten en de Sodomiten, die zoo goddeloos waren/ zullen 't beter hebben/ dan dezulken in den dag des oordeels. ô Als het Woord geen goed doet/ dan doet het kwaad; als 't niet vermurwt, dan verhardt het; als het Woord geen reuke des levens is/ dan is het een reuk des doods. Dat blijkt ook uit deze gelijkenisse: Het onkruid, dat bij de wegen groeit/ is in zulken gevaar niet om uitgerukt te worden/ als dat in een Lusthof ſtaat. Johannes de dooper zegt zoo nadrukkelijk Matth. III: 10, De bijle ligt alreede aan de wortel der boomen; alle boom dan, die geen goede vrucht voortbrengt, wordt uitgehouwen en in 't vuur geworpen. En dat toonde Hij zoo klaar in de woorden die wij u hebben voorgelezen. In 't 1ſte vs. had Hij gezegd: Ik ben de ware Wijnstok, en mijn Vader is de Landman, die heeft het opzigt over Mij/ den Wijnstok, en over elk rankje in 't bijzonder. Welk was dat opzigt? Dat toont Hij in 't 2de vers: Alle ranke, die in Mij geen vrucht draagt, die neemt Hij weg; en alle die vrucht draagt, die reinigt Hij, opdat zij meer vrucht drage. Hij zal ze naar haren aard behandelen; gelijk de Landsmans: de kwade ranken trekken ze uit/ maar de goede ranken die besnoeijen zij/ opdat zij te

vrucht-

vruchtbaardeꝛ zouden woꝛden/ en te meeꝛ vrucht zouden dragen. Ik hebbe het 1ste deꝛfje onlangs gepꝛedikt/ en kon het niet nalaten het 2de daaꝛbij te voegen; en misschien/ als God wil/ ook wel het 3de op een' anderen tijd.

Gij hebt in dit 2de vers/ (1) tweederlei ranken, namelijk ranken, die geene vrucht dragen, en ranken die vrucht dragen. (2) Gods tweederlei handel omtrent dezelve: God handelt ze elk naar haren aaꝛd/ die geene vrucht dragen, die neemt Hij weg; maar die vrucht dragen, die reinigt Hij, opdat ze meer vrucht dragen. Tegenwoꝛdig hebben we overvloedige stoffe om het 1ste deel af te handelen van de onvruchtbare ranken. Ach/ dat het God beliefde/ dat het op ons hazte mogte komen! En die tot nog toe onvruchtbare ranken zijn/ dat gij daardoor eens uitgelokt/ en begeerig gemaakt wierd/ om dooꝛ Gods genade eene vruchtbare rank te woꝛden. En dat deze pꝛedikatie zoo aan uwe onsterfelijke ziele mogte gezegend zijn!

I. Wij hebben dan tegenwooꝛdig te bezien: eene ranke in den Wijnstok.

II. Die ranke in den Wijnstok zijnde/ dat zij geene vrucht draagt.

III. Gods regtvaardigen handel daaꝛomtzent: Hij neemt ze weg.

IV. Waaꝛom dat Chꝛistus dit zoo aan zijne Apostelen zeide/ als Hij weg ging?

I. Wat het eerste aangaat; wij hebben te bezien een ranke in Christus, men zonde zeggen/ eene ranke in Christus, daaꝛ is immeꝛs wat goeds af te wachten/ die op zulken verren stam is? De Heere vooꝛzag dat ook/ wat eene sꝛacht dat de Chꝛistelijke religie in de wereld zoude doen. Toen Hij eeꝛst pꝛedikte/ en Johannes predikte/ de geheele wereld raakte als in roere; en dat zoude nog maar eeꝛst teꝛ dege aangaan/ als Hij verheerlijkt was; dan zoude het koningrijke geweld aangedaan woꝛden; dat is te zeggen/ daaꝛ zal zulken roere komen/ dat er duizenden van Joden en Heidenen zullen komen om belijdenisse van de Chꝛistelijke religie te doen. Als ze de Apostelen hooꝛden predikten/ zij voelden dat het Woord Gods scherper was als eenig tweesnijdend scherp zwaard/ en dat het doorging tot de binnenste verdeelinge der ziele/ en der t' zamenvoegselen/ en des mergs; en dat het een oordeeler was der gedachten en der overleggingen des harten. Zij moesten zeggen/ dat ze nooit zoo hadden hooren predikten noch spreken; en alle die menschen deden belijdenisse; maar dat was al geene ware veranderinge des herten; het maakte hen wel uitwendige ranken in Christus, maar 't waren nogtans ranken die weggenomen zouden worden. Zij deden belijdenisse; maar zij wierden niet bekeerd. Gij moet door deze ranken dan verstaan mondchristenen, nabijchristenen, naamchristenen, tijdgeloovigen. Zij hadden ook al een lampje/ dat eenig-

zings ſcheen te branden/ in de belijdenisſe der waarheid/ en het betrachten van eenige uiterlijke deugden/ maar zij waren als de gewasſchene zeuge; zij keerden weder tot den ſlijk/ zij waren groote kenners en kleine praktiſeerders. Zoo dan/ zulke naamchristenen, dat zijn hier de ranken in Christus. Gij zult zeggen/ is dat niet te veel gezegd/ dat zij ranken in Christus zijn? Neen het; weet gij/ waarom zij zoo kunnen genoemd worden?

Eerst. Zoo een uiterlijk Christen houdt het met alle de wezenlijke ſtukken van de godsdienst/ daar het de vromen mede houden. Hebt gij de zuivere leere? zeggen zij/ wij ook. Alle de wezenlijke ſtukken des geloofs hebben zij ook aangenomen.

Ten tweede. Zij worden ook ingeënt/ namelijk uitwendig door onderwijs, door Doop, door Avondmaal, zoo wel als de vromen. Het onderſcheid is/ dat er geen geeſtelijk inwendig genadewerk van den H. Geest in hunne harten is/ dat er geene inwendige geeſtelijke vereeniginge tuſſchen den Wijnstok Christus, en tuſſchen hunne ziele is. Zij zijn er als eene ranke, die er zoo maar van buiten aan gebonden is.

Ten derde. Alles dat God uitwendig aan de goede ranken geeft/ dat geeft Hij ook aan hen. Hij geeft ze zijne dierbare middelen der genade; het Woord/ de ſacramenten/ zijne kastijdingen/ zijne zegeningen/ en vele andere voorregten.

Ten vierde. Zij worden ranken genoemd/ omdat ze zich uitwendig vertoonen alsof ze ranken waren. Daar is altemets geen onderſcheid te zien tuſſchen hen en de ware ranken; zij toonen een ſchoon gelaat/ zij kunnen ook ſpreken van hunne onderbindingen/ zij kunnen zoo ſchoon bidden en ſpreken of prediken/ dat zij zelfs van Gods kinderen voor ware ranken gehouden worden. Het gaat hen als Judas, hij was in 't openbaar een Apostel, en in 't heimelijke een duivel.

Ten vijfde. Daarom worden zij ranken genoemd/ omdat zij zichzelven daarvoor houden/ en zich bij anderen daarvoor uitgeven! ô! zeggen die uitwendige ranken, het contrarie komt in mijn harte niet op; ik trek dat niet eens in twijfel of ik wel eene ware ranke ben/ of niet? Ik ben daar wel gerust en zeker op/ en die mij voor geene ware ranke zoude aanzien/ ik zoude het hem zeer kwalijk nemen. Ik hebbe daar niet eens eenige nagedachten ovez.

Gij zult zeggen/ hoe zal ik evenwel de ranken, die van de regte ſlag niet zijn/ van de ware ranken kunnen onderſcheiden? Hoe zal ik weten/ wie geen ware ranken zijn? Wij antwoorden/ uit deze drie dingen:

Eerst. Uit de verklaringe Gods in zijn Woord; God ontdekt ze in het Woord/ wie goede of kwade ranken zijn/ te disputeren of er eene zigtbare of onzigtbare kerke is/ dat is onnut/ het is altijd zoo geweest.

In

In Adams tijd had gij een' Kaïn en Abel. In Noachs tijd hadt gij een' gezegenden' Sem en een vervloekten Cham. In Abrahams tijd had gij een' Izaäk en Ismaël. In der Propheten tijd had gij een' David en een' Saul, een' Absalon en Salomo. In den tijd van Christus en de tijden der Apostelen daar hadt gij een' Judas; daar was een Israël na den vleesche, en een Israël na den Geeste, Rom. IX: 6—8. De Zaligmaker verklaart hetzelve: Hij zegt/ de kerke is als een akker, daar onkruid en goede tarwe op is; als een dorschvloer, daar koorn en kaf op is; als een vischnet, daar goede en kwade visschen in zijn; als een wijnstok, daar goede en stinkende druiven aan zijn. En Gods Woord geeft ons de kentekens aan de hand/ waaruit wij de valsche van de ware ranken kunnen onderscheiden.

Ten tweede. Het tweede teeken, om de ware van de valsche ranken te onderscheiden/ dat is de vruchten die zij dragen: Aan hare vruchten zult gij ze kennen, zegt de Zaligmaker/ Matth. VII: 16. De ware ranken die brengen vruchten voort, het geloove en de bekeeringe waardig. Zij toonen dat zij ware ranken zijn door hun godvruchtig gedrag en wandel; maar de valsche ranken die brengen geene goede vruchten voort. En als zij al eenige schijnvruchten voortbrengen; zij dragen nogtans geene vrucht in Christus.

Ten derde. Zij worden openbaar door het oordeel Gods; de Heere zegt/ zij worden buitengeworpen, gelijk wij hierna zien zullen.

II. Gij zult zeggen/ wat is dat dan voor eene ranke, die geene vrucht draagt in Christus?

Eerst. Het zijn zulke menschen/ die tevreden zijn met den naam dat ze eene ranke zijn; zij zijn tevreden/ dat ze als ranken aangezien en geëerd worden. Wij vinden dat Judas tevreden was met dien naam dat hij een Apostel was. Die engel der gemeente te Sardis was zoo tevreden met den naam dat hij leefde, Openb. III: 1. Hij was er zoo mede in zijn schik: Gij hebt den naam dat gij leeft, en gij zijt dood. Zij zijn als Israël; zij hoereeren met hunnen naam. Gij zult denken/ wat is dat te zeggen/ met zijn naam te hoereeren?

1. Dat is den naam meer te achten als de daad.

2. Daarop gerust en trotsch te zijn/ en daarop te gaan zondigen.

3. Het is te zeggen/ dat we onze eigene eere liever hebben als de eere Gods. Ach! wat zijn er vele zulke ranken! En de beste van ons zal de overblijfselen van die verdorvenheid nog wel in zijn harte onderbinden.

Ten tweede. Dat zijn ranken, die in Christus geene vrucht dragen, die met de uitwendige bedieninge en voorregten zoo wonderlijk in hun schik zijn/ en daarop zoo roemen kunnen; zij zeggen/ wij zijn Christenen/ wij zijn gedoopt/ wij gaan ten Avondmaal/ wij leven onder

het

het Nieuwe Testament; zij zijn er zoo gerust op alsof zij reeds in den hemel waren.

Ten derde. Het zijn zulke Christenen/ die de Christelijke vrijheid misbruiken/ tot eene oorzake voor het vleesch; die daarop slordig en ongebonden gaan leven; en zoo de genade Gods misbruiken tot ontuchtigheid/ hunzelven vrijheid beloovende/ zijn ze dienstknechten der zonde geworden. Als de zonde meer is/ zeiden ze/ zal God te meer verheerlijkt worden in genade te bewijzen. Onder den Christelijken naam beginnen ze onchristelijk te leven/ en zoo geven ze den vijanden van onze religie oorzake om te lasteren/ en te zeggen/ dat onze leere zoogelooze en goddelooze menschen maakt.

Ten vierde. Onder zulke ranken behooren ook die menschen/ die wel verstaan dat zij de Christelijke vrijheid niet mogen misbruiken; zij hebben een regtzinnig historisch geloove/ zij zijn stichtelijk in hunnen wandel/ zoo in 't openbaar als in hunne huizen/ zij leven onopspraakelijk; zij houden veel van godvruchtig preken en spreken. Zij zijn als de toehoorders van Ezechiël, de godvruchtige Leeraars zijn hun als een lied der minne, zij steunen op Gods barmhartigheid/ en zijn ze eens onder eene ernstige predikatie/ daar wat beweginge onder is/ dan zijn zij in hun schik over de aangename woorden.

Ten vijfde. Onder zulke ranken behooren al verder zulke menschen/ die weten te spreken van overtuiginge van zonde/ zij betuigen een' afkeer van 't kwade/ en lust tot het goede te hebben/ zij betoonen vele hoogachtinge voor Gods kinderen/ zij weten ook te spreken van geestelijke onderbindingen/ zij worden van de vrome menschen/ die niet veel voorzigt hebben om de geesten te beproeven of zij uit God zijn/ voor vrome menschen aangezien. Maar die wat meer voorzigt hebben/ die merken wel/ dat zij niet van de regte ranken zijn. Ik geloove wel/ dat er onder mijne toehoorders zulke menschen gevonden worden/ die zoo bestaan. Ik geloove wel/ dat gij somtijds met overtuigingen naar huis gaat/ als uw zondig gedrag wat geraakt wordt/ uwe conscientie slaat en klopt; maar het blijft niet; hebt gij uwe zondagsche kleederen uitgetrokken/ en daar neêrgelegd/ zoo legt gij uwe overtuigingen ook neêr/ het zijn maar zondaagsche overtuigingen. Hoort men U spreken van uwe onderbindingen/ en van uw vermaak in 't Woord; het is maar hartstogtelijk werk en geen hartewerk. Uwe voornemens en betuigingen om heilig te willen leven/ die zijn maar als eene morgenwolke/ en een voorgkomende daauw; uw werk is geen zaligmakend genadewerk van den H. Geest; uwe vruchten zijn niet in Christus, uw huis is maar met bezemen gekeerd en versierd. Daar zeide eens iemand/ toen gij jong waart/ gelijkte gij een' jongen heilige; maar nu gij oud zijt geworden/ nu zijt gij als een oude duivel.

Ach/

Ach/ hoe gevaarlijk is uw toestand! de duivel die houdt u maar in die verbeeldinge/ dat ge bekeerd en wedergeboren zijt/ en zoo stuiten alle de pijlen van Gods Woord op u af. Gij zijt bijna buiten alle mogelijkheid om ontdekt en overtuigd te worden. Hoeren en tollenaren gaan dezulken voor. Ach/ van hoe velen moeten we zeggen/ gij begon met den Geest/ waarom eindigt gij dan met het vleesch? Gij liep wel/ wie heeft u verhinderd? ô! Als uwe vrome ouders nog leefden/ en die dienstknechten Gods daar gij zoo eenen zin in hadded/ en die nog eenige kracht op uw gemoed deden/ wat zouden zij bedroefd zijn/ dat zij in de goede verwachtinge/ die zij van u hadden/ zoo bedrogen zijn.

III. Nu hebben wij het oordeel van den Landman te bezien: Mijn Vader komt/ zegt de Heere Jezus/ en Hij neemt ze weg. Eilieve/ leent ons nu nog een weinigje aandacht. De Landman zal komen en nemen ze weg. Wat geeft dat te kennen?

Eerst. Dat de Heere hen ziet en kent. De oogen des Heeren zijn aan alle plaatsen, beschouwende de kwade en de goede. Hij komt de aanzittende gasten eens overzien; Hij ontdekt den vriend zonder bruiloftskleed. Hij kent wie de zijne zijn/ en wie niet?

Ten tweede. Hij zegt/ wat al occasie gebe Ik u om vruchtbaar te zijn! Ik gebe u zonen des donderts/ zonen der vertroostinge/ leeraars met allerlei talenten en gaven. Het heeft u aan geene gaven ontbroken; gij hebt zegeningen en kastijdingen gehad; Ik hebbe alles aan u gedaan wat men van een getrouw landman zoude kunnen verwachten/ om u vruchtbaar te maken. Ik kome nu zien/ zegt God/ hoe het met u staat/ en of gij wel goede vruchten draagt? Ik hebbe u proefjaren genoeg gegeven/ sommigen zestig of zeventig jaar/ min of meer/ om u te laten bearbeiden/ daar Ik u al lange in de helle hadde kunnen werpen. Wat zal Ik nog meer aan u doen? En dan komt de Vader, en die neemt ze weg. Ik zie/ dat gij slechter wordt/ zegt de Heere. In plaatse van goede vruchten te dragen/ zoo keert het geheel anders om; gij draagt hoe langer hoe kwader vruchten. Daarom mensch/ gij zijt in uw laatste jaar/ en in uwe laatste maand/ en in uwe laatste weke/ en in uwen laatsten dag/ ja in uwe laatste ure/ en oogenblik. In dezen nacht zal men uwe ziele van u wegnemen. En van u en kome geene vrucht meer in der eeuwigheid.

Gij zult zeggen/ zegt het ons eens wat meer in 't bijzonder; wat doet de Heere als Hij zulke ranken wegneemt?

Eerst. De Heere zet hen onder eene onderscheidene bedieninge van 't Woord/ daar duidelijk getoond wordt/ wie ware ranken, en wie valsche ranken zijn; wie de opregte en wie de geveinsde zijn; wie al waarheid in het binnenste bezitten/ en wie zichzelven bedriegen; daar

tot den regtvaardige gezegd wordt/ het zal u welgaan; en tot den goddelooze, wee u, het zal u kwalijk gaan.

Ten tweede. God ſtelt ze onder een ontdekkend woord/ daar alle hunne valſche gronden onderzmijnt/ en daar zij naakt en ontbloot uitgeſchud worden. Hij laat hun toonen/ dat niet een iegelijk, die daar zegt: Heere, Heere, zal ingaan in het Koningrijke Gods; maar die daar doet den wille des Vaders, die in de hemelen is. En dat zulke menſchen/ die het Woord hooren/ en hetzelve niet doen/ gelijk zijn aan een man/ die zijn huis op een' zandgrond gebouwd heeft; en als de plasregenen/ en de waterbloeden/ en de ſtormwinden daartegen aankomen/ dan valt het omberre. Zij worden ontdekt dat zij valſche ranken zijn.

Ten derde. De Heere verklaart dat ze geenen gemeenſchap hebben met den Vader/ noch met zijnen Zone Jezus Chriſtus/ noch ook met zijnen Geeſt; Want wat gemeenſchap heeft het licht met de duisternisse? Of Christus met Belial? God verklaart/ dat ze geen deel/ noch geregtigheid/ noch gedachtenisſe hebben in het geeſtelijk Jeruzalem.

Ten vierde. God neemt ze zoo weg, dat Hij hen uitſluit uit het verbond der genade/ en dat Hij hun de goederen des genadeverbonds onthoudt; zoodat ze zijn vervreemd van het burgerſchap Israëls, vreemdelingen van de verbonden der beloften, zonder God en zonder Chriſtus/ en zonder hope. De Heere noemt hen Lo-ruchama, Lo-ammi, dat is/ gij zijt mijn volk niet, gij zijt geen ontfermde.

Ten vijfde. De Heere neemt ze weg uit de liefde en achtinge der vromen. Ik en kan mij niet meer met u vereenigen/ zeggen ze; ik kan met u niet meer zoo gemeenzaam omgaan als te voren/ en zoo worden ze weggenomen uit de gezelſchappen der vromen, gelijk Judas uit het gezelſchap der Apostelen.

Ten zesde. En als 't wat grof gaat/ dat ze zich openlijk als kwade ranken vertoonen/ dan neemt God ze weg uit de ware kerke; God zegt dan/ gij zult ze verliezen/ gij zult ze afſnijden; doet dat boozе uit het midden van u weg. Zij zijn als een verrot lid/ of daar 't kuur in is; zoo 't niet afgezet wordt/ het loopt tot een ander lid; daar is geen genezen aan; en daarom moeten zij afgeſneden worden.

Ten zevende. God neemt ze weg van de aarde; het is weg van de aarde met zulk eenen. ô De Heere heeft altemets zulke wonderlijke wegen om hen weg te nemen. Dat zien we in Judas, hij verworgde zichzelven. De koning Herodes wierd van de wormen gegeten en gaf den Geest. Een Juliaan, de Apostaat, ging in den krijg/ en de Heere nam hem weg. Die aartsketter/ Arrius, ging in eene heimelijke plaatſe/ en God liet hem zijn ingewand uitſtorten. Zij ſtaan dikwijls als een groene inlandſche boom/ en in een oogenblik zijn ze weg.

Ten

Ten achtste. Dooz 't laatste: God neemt ze weg uit de zaligheid. Stezven ze/ hunne zielen gaan niet met Lazarus naaz den hemel/ maaz met den rijken man naaz de helle. Jn 't oozdeel wozden ze niet geplaatst aan de regtezhand/ maaz aan de linkezhand. Daaz wozden zij dan bezoozdeeld/ en als kwade ranken en onvruchtbare boomen in de helle gewozpen/ om daaz eeuwig te bzanden zondez bezteezd te wozden. Dien onnutten dienstknecht, zegt God/ werpt uit in de buitenste duisternisse, daar weeninge is en knersinge der tanden. Ach! wat een schzikkelijk oozdeel! wie zoude niet schzikken om eene kwade of onvruchtbare ranke te zijn? ô Mogten wij elk bzagen: ben ik het/ Heere? Is God nu wel onregtbaazdig/ als Hij zoo handelt? Ach neen: Het is naaz de wet des Landmans. Het is immezs in eenen landman te pzijzen/ als een boom zoo lange de aazde onnut beslagen heeft/ dat hij hem uitroeit; dat kan van niemand tegengespzoken wozden. En zoude God dan zulke onvruchtbare ranken, die den Wijnstok zoo ontsieren/ en zoo veel nadeel aan de andere ranken doen/ niet mogen uitwezpen?

IV. Nu komen we tot het laatste. Waazom de Heere dit tegen zijne Apostelen op het laatst nog zoo zegt? Daaz hadde Hij gzoote redenen toe/ De Apostelen moesten geheel de wereld dooz gaan pzedikken; en 't zal ovezal in roere raken/ wilde de Heere zeggen. Maaz rekent uwen zegen niet te gzoot. Zij zullen niet alle bekeezd zijn/ die belijdenisse doen. Gij zult ondezscheiden pzeken; en als gij zult zien dat ez vele afvallen/ bezwondezt u toch niet te zeez; maaz denkt dan/ dat het geloove niet allez is/ en dat ez aan den Wijnstok tweederlei ranken zijn. Sommige weinige zijn ez ingelijfd dooz den H. Geest/ en dooz het geloove dez uitbezkorenen; maaz de meesten zijn ez maaz als aan vastgebonden dooz een historisch/ of tijdelijk geloove/ en eenige niet zaligmakende bewezkingen van Gods Geest. Weest daazom niet bezzet/ als gij zult hooren/ die is afgevallen/ en die is afgevallen/ en die heeft de tegenwoozdige wereld lief gekzegen. Gij zult daazom ook ondezscheidenlijk pzedikken/ wil de Zaligmakez zeggen/ en dit aan uwe toehoozdezs klaaz bezkoonen; en met nadzuk op hunne hazten zoeken te dzukken/ dat ez zulk tweedezlei slag van ranken zijn/ opdat niemand zich moge bedziegen; en dat elk zichzelven naauwkeurig moge bepzoeven/ ondez welk slag van ranken dat hij behoozt?

Nu moeten wij nog een woozd tot een stichtelijk slot spzeken. Geliefde toehoozdezs/ moet uw hazt niet inkzimpen/ dat ez zoo vele ranken zijn/ die geene bzuchten dzagen? Ach/ als wij eens dien Wijngaard van Gods kezke beschouwen/ wat gelijkt hij eezdez eene dorre woestijne, als een vruchtbare wijngaard.

Eerst. Wat zijn ez een deel onvruchtbare, ja zelfs verdorde ranken!

Als gij in hunne huizen komt/ wat religie is daar te vinden? Hoe weinig gebruik maken zij van Gods dienaar woord! zij weten van geene psalmen te zingen tot verheerlijkinge van God. Zij stichten malkander niet met Psalmen/ Lofzangen of geestelijke Liedekens. Zij praaten van ydelheid. Zouden zij/ gelijk Abraham, hunne kinderen en huisgenooten den weg des Heeren leeren? Zouden zij met en voor malkanderen de knieën buigen? Zouden zij op gezette tijden zich afzonderen? Ach/ waar gelijkt het naar? Daar is bijna geene godsdienst meer in de huizen te vinden. En komt men op de gezelschappen/ het is of die maar dienden om malkander hoe langs hoe onvruchtbaarder te maken.

Ten tweede. Hoe vele ranken zijn er/ die wel bladeren hebben/ maar geene vruchten, gelijk die vijgeboom, Marc. XI: 13. Zij hebben anders niet als de bladeren van belijdenisse, van doop en avondmaal; en somtijds komen er nog wel eenige bloeisels bij van voornemens en beloften. Maar het blijft daarbij; daar is geen voortbrengen; daar komt van alle die beloften/ en van al dat voornemen niets. Zij brengen geene vruchten voort in Christus. Zij missen zulke vruchten/ die het geloove en de bekeeringe waardig zijn.

Ten derde. Daar zijn sommige ranken, die misschien nog al eenige vruchten voortbrengen/ maar het is al voor zichzelven/ en niet voor een ander. Het is of zij maar voor zichzelven in de wereld leefden/ en of zij niet zoo wel verbonden waren aan de pligten van de tweede tafel, als aan de pligten van de eerste tafel. Of zoo zij al iets doen omtrent anderen/ het is maar om een' goeden naam te hebben/ en om van menschen gezien en geprezen te worden.

Ten vierde. Ach/ vele zijn er onder ons beladen met kwade vruchten! Wat troffen van kwade vruchten zijn er in de leere, en in 't gevoelen. Het is of alle dwalingen nu delicatessen zijn geworden. Daar zijn er geene zoo snood of zij hebben hare volgers/ en zij worden voortgesproten tot de godslasteraars toe. En komen we tot de zeden, die zijn godbeloos. Het vloeken wordt een bloemetje van de rede geacht; het kaartspel gaat voor den Bijbel; des Zondags op saletten te zitten/ dat gaat voor het kerkgaan; de comparitiën van een deel dronken bouten op den rustdag houdt men voor eerlijk gezelschap; danserijen zijn bij velen eene aangename divertitie. Wij weten wat wij zeggen; en zoudt gijlieden ranken zijn/ die goede vruchten dragen! ô Het zijn wel bittere beziën uit den wijnstok van Sodom!

Gij allen/ die onder zulke kwade ranken behoort/ wij moeten u nog eene vraag twee of drie doen/ en daarmede sluiten.

Eerst. Moet gij het niet tot uwe schande rekenen/ dat gij zoo onvruchtbaar zijt? Dat Heidenen en Turken onvruchtbaar zijn/ dat is niet

niet te verwonderen. Maar hoe is het te verantwoorden voor u/ die geplaatst zijt op zoo eenen vetten heuvel? die zulken heerlijke belijdenisse gedaan hebt? Voor Christenen/ die zoovele kostelijke genademiddelen hebben? Daar God zooveel aan gedaan heeft/ dat Hij wel mag vragen/ wat is er meer aan u te doen/ dat Ik aan u niet gedaan hebbe?

Ten tweede. Wij moeten u deze vrage doen/ als gij voor God zult komen/ en als Hij zegt/ waar zijn uwe vruchten? Wat hebt gij op aarde uitgevoerd? Waar zijn de bruchten van alle de genademiddelen/ die Ik u geschonken hebbe? Wat vruchten hebt gij in uw huis/ en buiten uw huis gedragen? Waar hebt gij Mij verheerlijkt en gediend? Waar hebt gij uwe naasten gesticht en gewonnen? Ach! wat zal het dan naar zijn/ als gij niets zult kunnen vertoonen?

Ten derde. Wij vragen u/ of gij dan wel kunt denken/ dat gij de vrucht des hemels zult genieten/ en dat uwe magt en deel zal zijn aan den Boom des Levens die in 't paradijs Gods staat? Kunt gij wel denken/ dat zulke kwade ranken in den hemel zullen verplant worden? Wat zoudt gij in den hemel doen? Gij zoudt dat paradijs Gods maar ontsieren. Moet ge niet toestemmen/ dat ge in eene goede ranke moet veranderd worden terwijl gij nog leeft; of dat gij anders als gij sterft naar de helle moet?

Ten vierde. Wat vrucht zal de zonde hebben/ als dat gij er u over zult moeten schamen? Wat vrucht/ als de dood en de verbrandinge? O Gij draagt den dood vruchten. Als gij sterft dan zal 't zijn/ neemt die ranken weg/ kapt ze af. Ach! wat zijt ge ongelukkig! Draagt gij geene vrucht/ dan zijt gij maar een bijlooper/ ja een heimelijke bijand; gij zijt er een te veel in de wereld/ en in de kerke. Elk keurt u af. Hoe dikwijls wordt gij afgekeurd van Gods knechten en kinderen/ dat gij in den staat der genade niet en zijt? Gij zijt overal uit; Gij zijt weggenomen uit de liefde van de vromen; gij zijt weggenomen uit het verbond der genade; gij zijt weggenomen uit de gemeenschap Gods. Gij staat maar gereed om zoo voor eeuwig afgesneden te worden!

Ach mogt gij nog bewogen worden! Is 't nog geen tijd om te veranderen? Hebt gij nog niet lang genoeg zoo eene kwade ranke geweest? Moet gij dan zoo lange wachten/ tot dat de laatste slag komt? Is het niet betamelijk dat gij goede vruchten draagt? Is het niet siezlijk zoo vezvuld te zijn met vruchten der geregtigheid, die door Jezus Christus zijn tot heerlijkheid en prijs Godes? Is het niet een onvezdezelijk vezsiezsel/ zoo ootmoedig/ zoo nedrig/ zoo zachtmoedig/ zoo godzalig te zijn? Ach wat zoudt gij getroost en vzolijk kunnen leven; en het zoude u zoo vele ruimte geven op uw doodbedde. Gij zoudt

dus niet behoeven te vreezen om weggeworpen te worden. Ach neen! De Heere zoude u dan verplanten in den hemel/ en daar zoudt gij dan eeuwig staan groeijen als eene spruite van Gods plantinge/ en een werk zijner handen/ waardoor Hij verheerlijkt wordt.

Gij zult zeggen/ gij beweegt mij bijna. Wijst mij dan den weg/ die ik inslaan moet om zoo verzanderd te worden. Wel zoo gij het meent/ zoo zeggen wij:

Eerst. Gaat in uwe eenzaamheid/ legt u neder voor den Heere; zegt/ ach Heere/ ik ben maar eene onvruchtbare ranke, ja ik draage niet als kwade vruchten. Belijdt het voor den Heere; 't zal u geen kwaad/ maar goed doen. Gij hoeft het juist tegen geen menschen te zeggen; maar belijdt het voor den Heere alleen.

Ten tweede. Vernedert u voor den Heere/ zoo gij kunt. Zegt/ groote God/ wat voorregten heb ik al van uwe hand ontvangen! Hoe menige predikatie heb ik al gehoord! Hoe menig genademiddel hebbe ik al gehad! en ik ben nog zoo eene onvruchtbare ranke! Ach! weest er beschaamd en bedroefd over.

Ten derde. Zegt/ Heere/ ik ben zeer verwonderd over uw doen! Hoe hebt Gij mij/ zoo een verschrikkelijk goddeloos schepsel/ zoo lange kunnen dragen. Mij/ zoo eene dwaze en hardnekkige! Gij hebt mijn vriend en bekende weggenomen/ en mij hebt Gij laten staan! ô Hoe dikwijls hadt Gij mij al in 't eeuwig vuur kunnen werpen!

Ten vierde. Geeft het evenwel nog niet op. Al veroordeelt u uwe eigene conscientie/ dat gij tot hiertoe nog geene vruchten gedragen hebt; maar dat gij altoos eene kwade ranke geweest zijt. Ja maar/ zult gij mogelijk zeggen/ ik ben al zoo vele jaren oud/ en zoude zoo eene oude en verdorde ranke nog vruchtbaar kunnen worden? Wel/ Abraham was vijf en zeventig jaren oud als God hem riep. De Heere bekeert ook wel oude menschen; gij zijt voor God niet te oud. Ja/ zal een ander zeggen/ ik ben veel te goddeloos. Wel als een goddelooze zich bekeert en God zoekt/ de Heere schept er zijn vermaak in. De Heere Jezus is voor de goddeloozen gestorven. Slaat eens dien weg in/ die wij u aanwijzen; en gij zult onderbinden/ dat er bij den Heere barmhartigheden zijn/ en vergevingen/ alhoewel gij tegen Hem gerebelleerd hebt. En als wij het leven/ zoo zult gij ons getuigenisse geven/ dat wij u de waarheid gepredikt hebben.

Ten vijfde. Dit raden wij u/ komt onder het woord/ daar is de belofte van zegen aan vast gemaakt. Maakt er dagelijks gebruik van/ en voorzal op den dag des Heeren ô Gedenkt toch den sabbathdag, dat gij dien daartoe afzondert en getrouwelijk besteedt/ om God te zoeken/ en uwe zaligheid uit te werken. Gedenkt/ dat de Heere een almagtige en genadige Landman is. Hij kan doornen en distelen veranderen in den-

denne- en myrthenboomen, en zoo zoude Hij ook u van eene dorre en verdroogde ranke in eene vruchtbare ranke kunnen veranderen/ om zich een' gezooten en heerlijken naam te maken.

Ten zesde. Doet dat altijd/ als gij naar het huis des Heeren gaat; buigt eerst uwe knieën voor God/ en zegt/ ach Heere! ik moet van mijzelven denken/ dat ik nog geene genade en hebbe/ en dat ik nog eene onvruchtbare ranke ben; nu ga ik naar uw huis toe. Ach mogt er wat goeds voor mij zijn! mogt er een zegen voor mij zijn weggelegd! Ik ga er als een onbekeerde naar toe; maar/ Heere! mogt ik als een bekeerde wederkomen! Ach/ mogt het stondetje van mijne bekeeringe daar zijn! Ach mogte Gij dit schepseltje/ dat nu uw woord zal spreken/ als een instrument gebruiken tot mijne bekeeringe! Ach/ mogte dit huis het plaatsje zijn daar ik bekeerd zal worden! Ach Heere/ mogte ik die sterkte van uwe kracht onderbinden/ die Gij bewezen hebt in uwen Zone uit den dooden op te wekken! Ach Heere! mogte ik in dit huis eens een gedenksteen kunnen oprigten/ dat Gij mij hier aan mijzelven hebt bekend gemaakt; en dat Gij mij aan deze plaatse wedergeboren hebt! Ach/ menschen/ wij smeken u/ merkt er toch op! Laat onze raad u toch behagen/ anders zult gij het voor God niet kunnen verantwoorden. Gij zult niet kunnen zeggen/ dat gij niet gewaarschuwd zijt. Wij zoeken rein te zijn van uw bloed; en daarom smeeken wij u/ dat gij het toch ter harte neemt/ eer dat er geene mogelijkheid meer zal zijn om veranderd te worden

Wij hebben nog een kort woordje voor Gods kinderen.

Eerst. Aanbidt de souvereiniteit van uwen hemelschen Landman, dat Hij zoo vele ranken onvruchtbaar laat blijven/ en eindelijk voor eeuwig in de helle wegwerpt.

Ten tweede. Verwondert u veel over de vrije genade Gods/ dat Hij anderen liet liggen/ die niet erger waren als hij/ en dat Hij juist u wilde veranderen! o Roept er veel over uit/ waarom heb ik genade gevonden in uwe oogen! waarom ik meer als zoo vele anderen?

Ten derde. Bedankt er uwen hemelschen Landman voor. Gij moet altoos zeggen: Door de genade Gods ben ik dat ik ben. Zoekt nu uwen Vader te verheerlijken/ door het dragen van vele vruchten. Maakt dat men het aan u zien kan/ dat gij vruchtbare ranken van den waren Wijnstok zijt.

Ten vierde. ô Hebt veel medelijden met zoo vele dorre en doode ranken. Denkt altijd/ wie onderscheidt u? Ach! bidt er veel voor/ dat God ze mag veranderen. Pleit op Gods magt, dat Hij een God is/ die de dooden kan levendig maken/ die uit steenen kan Abrahams kinderen verwekken. Pleit op zijne beloften, dat er voor doornen en distelen, denne- en myrtheboomen zouden opgaan. Pleit op zijne vrije genade, dat

Hij

Hij die zoo wel aan hen als aan u zoude kunnen verheerlijken. En hebt gij eenige talentjes van den Heere ontvangen/ ô besteedt die toch om op hen te werken/ of gij nog een middel mogt zijn tot hunne veranderinge.

Ten vijfde. Vertroost u daarmede/ dat gij niet behoeft te vreezen van ooit weggeworpen te zullen worden. Gij zult haast komen in eene plaatse daar geene kwade ranken meer zijn; daar niet anders gevonden worden als goede en volmaakte ranken. Daar zult gij dan eeuwig staan groeijen/ en het en groen zijn/ om te verkondigen de deugden van uwen Landman, en Hem te verheerlijken voor zijne genade.

AMEN.

ZES EN VEERTIGSTE
PREDIKATIE,

OVER

JOH. XV: 2.

En alle die vrucht draagt, die reinigt Hij, opdat zij meer vrucht drage.

Wij lezen/ Hebr. IV: 12, Want het Woord Gods is levendig ende krachtig, en scherpsnijdender dan eenig tweesnijdende scherp zwaard. 't Is levendig, dat is te zeggen/ het Woord, als gij het leest of hoort predikten/ 't is altijd wezentzaam; het Woord, als gij het leest of hoort/ doet goed of kwaad; zoo het u niet bekeert, zoo verhardt het u. Het is krachtig; 't is als de nagels, die door den stezken azm van eenen ambachtsman met eenen hamez wozden ingeslagen; het is als de pijlen, die doozdzingen/ daaz niets booz kan bestaan. Zoo is het Woord, het is eene kracht Gods tot zaligheid; het zijn de pijlen des Almagtigen, Ps. XLV: 6, Uwe pijlen zijn scherp; wie kan voor de pijlen des Almagtigen bestaan? Het Woord is scherpsnijdender dan eenig tweesnijdende zwaard: het snijdt aan wedezzijden/ al zoo als gij het houdt/ zoo snijdt het; ô het Woord snijdt krachtig aan de zijde van de goddeloozen, en aan de zijde van de vromen.

Eerst. Het snijdt krachtig op het hazte van de goddeloozen, als het hun den schrik des Heeren op het hazte brengt. De Heere is een heilig en regtvaazdig God/ zegt het; ziet gij God wel? zegt het Woord; Hij bezit eene bzeesselijke majesteit; Hij is voor den zondaaz als een verteerend vuur, en als een eeuwige gloed. Dan is 't krachtig, als het hun doet toestemmen hunnen verlorenen staat en hunne onmagt om zichzelven daazuit te kunnen redden. Ziet gij wel/ zegt het Woord, wat de wet van u eischt/ en hoe schandelijk gij dezelve bezbzoken hebt? Ziet gij den vloek Gods wel? zegt het Woord; de vloeken van de wet en van 't Euangelium? Ziet gij wel wat een steenen harte dat gij hebt? Ziet gij wel/ hoe zorgeloos/ hoe goddeloos/ hoe ongodsdienstig/ of op zijn best hoe burgezlijk/ gij zijt? Hoe nabij dat gij ook komt/ ziet gij wel/ dat gij eene ranke zijt/ die geene vruchten dzaagt?

Ten tweede. En/ gelijk het Woord eene snede geeft aan de zijde van

de goddeloozen, zoo geeft het ook eene snede aan de zijde van de vromen; maar daar is 't eene liefelijke en aangename snede; nogtans is het er ook scherp. Ziet gij 't wel/ zegt het Woord tot hen/ dat God tot u zegt: grimmigheid is bij mij niet, Jes. XXVII: 4. Ziet gij 't wel/ zegt het Woord tot hen/ dat er een Middelaar is? Ziet gij wel/ dat er geen zondaar te oud is/ geen zondaar te leelijk/ geen zondaar te godeloos/ nog te ellendig/ noch te jammerlijk/ noch te arm/ noch te blind/ noch te naakt. Niemand/ als hij maar komt/ komt te laat. Het Woord zegt/ de Heere Jezus is een Middelaar voor bezwaarde zondaars/ die bij zichzelven geen' raad weten; voor verslagenen van geeste; voor armen/ die alles dings gebrek hebben; voor beladene en belasten met het pak van hunne zonden/ Matth. XI: 28. En komt gij zoo tot den Heere Jezus/ en wordt gij eene levendige ranke van dien waren Wijnstok, dan zegt het Woord, gij zult niet buiten den Wijnstok worden gewerpen; neen de Vader, die de Landman is/ zal het er niet bij laten; maar/ gelijk Hij voorkomende genade gegeven heeft/ zoo zal Hij u ook achterbolgende vruchtbaar maken/ ja de volmakende genade geven; Hij zal u reinigen, opdat gij te meer vrucht zoudt dragen.

Geliefden/ is dat waar van het gansche Woord Gods in 't gemeen/ dat het als een tweesnijdende zwaard is/ het is in 't bijzonder waar van dat Woord, dat onmiddelijk uit den mond van Gods Zone, die het zelfstandige Woord Gods is, voorkomt. Jes. XLIX: 2, daar getuigt Hij van zichzelven/ dat de Heere zijnen mond gemaakt hadde als een scherp zwaard: alles/ dat Hij spreken zoude/ dat zoude levendig en krachtig zijn; aan den eenen kant/ om den zondaar aan te tasten; en aan de andere zijde tot troost van Gods kinderen. En zoo wij dat ooit gezien hebben/ zoo is 't in dit kapittel. Daar zegt Hij van zichzelven: Ik ben de ware Wijnstok, en mijn Vader is de Landman; van Mij en van elk rankje, en van de heele kerke. En hij spreekt de ranken aan/ die voorgeven dat zij in Hem zijn/ en geene vrucht dragen: al waart gij een hoogepriester Gods/ en al waart gij een gemeen priester; of gij een Leeraar/ of een lidmaat zijt/ of gij rijk of arm zijt/ als gij in Mij geene vrucht draagt/ mijn Vader, die de Landman is/ zal u wegnemen. Dat zagen wij onlangs aan deze plaatse: toen toonden wij hoe scherpen zwaard het Woord voor den zondaar was; dat de Heere doet gelijk de landman; is er een boom, daar Hij veel mest aan gelegd en veel moeite aan gedaan heeft/ en daar komt na lange jaren wachtens geene vrucht aan/ hij roeit hem uit. Maar nu heeft het Woord nog eene andere snede voor Gods kinderen: En alle, die vrucht draagt, die reinigt Hij, opdat zij meer vrucht drage. Dat brengt de natuur der zake mede; als een landman ziet/ dat er eene vruchtbare ranke aan den Wijnstok is/ die bewaart hij/ die bindt hij vast/ die snoeit en zuivert hij;

en

en zoo zoekt hij dezelve al meer vrucht te doen voortbrengen. Zoo doet mijn Vader ook/ zegt de Heere. Tegenwoordig hebben wij het laatste deel van ons tekstvers/ daar wij in te bezien hebben.

I. Eene ranke, die waarlijk in Christus is.

II. Dat die ranke, in Christo zijnde/ vrucht draagt.

III. Het gedrag van den Landman omtrent die ranke, Hij reinigt ze.

IV. Het oogmerk dat er de Landman in hadde; 't was opdat zij te meer vrucht drage.

V. Waarom de Heere dit aan zijne Apostelen zeide bij zijn vertrek uit de wereld; ô let er eens op/ als een ranke moet gereinigd worden/ daar gaat al wat om; daar moet haar al veel ontmoeten! Maar geen nood/ 't is/ opdat ze meer vrucht drage.

I. Wat het eerste aangaat: wij hebben te bezien eene ranke die waarlijk in Christo is. Gij zult zeggen/ dat is donker om te begrijpen; en te meer/ dewijl dat er zoo velen zijn/ die wel den naam hebben van ranken, en die het evenwel niet zijn. Weet gij wie een ware ranke in Christus is?

Eerst. Zoo een is van eeuwigheid daartoe van God in Christus uitverkoren, Eph. I: 4. Gelijk Hij ons uitverkoren heeft in Hem voor de grondlegginge der wereld. Hij is in der tijd krachtdadig geroepen tot de gemeenschap van Gods Zoon, Cor. I: 9. Zoo een is met Christus op het naauwste vereenigd door 't geloove, Eph. III: 17. Opdat Christus door het geloove in uwe harten wone. Gij zult zeggen: die vereeniging tusschen Christus en de geloovigen is mij zoo donker; verklaart ze een weinigje/ dat wij dezelve begrijpen kunnen. Wel/ wij zeggen: daar zijn zoo vele vereenigingen donker/ die evenwel waarachtig zijn. Kunt gij wel begrijpen/ hoe de zeilsteen met het ijzer vereenigd is? 't Is donker om te begrijpen/ hoe de zonne met de stralen, en hoe de stemme met het gehoor vereenigd is. En die vereenigingen zijn evenwel waar en onderbindelijk. Het is donker/ hoe uwe ziel met uw ligchaam vereenigd is; en hoe Christus goddelijke met zijne menschelijke nature vereenigd is. Het is donker om te begrijpen/ hoe de drie Personen in het goddelijk Wezen met elkander vereenigd zijn. Alzoo is 't ook donker/ hoe de Middelaar is vereenigd met de uitverkorenen. Evenwel geeft er de Heere zulke klare gelijkenissen van. Verleent ons eens uwe aandacht:

1. Die vereeniging tusschen Christus en de geloovigen komt ons voor onder de prente van eene verbondsvereeniging. Zoo was Adam in 't werkverbond, als het hoofd, vereenigd met alle zijne nakomelingen. En zoo is Christus in 't genadeverbond, als 't Hoofd, vereenigd met alle uitverkorene menschen.

2. Deze vereeniging komt voor/ onder de prente van een gebouw met zijnen hoeksteen, Eph. II: 10, Gebouwd op het fondament der

Apostelen en Propheten, waarvan Jezus Christus is de uiterste Hoeksteen.

3. Die vereeniging komt voor onder de prente van de vereeniging tusschen het Hoofd met het ligchaam en alle desselfs leden, Eph. I: 22, En heeft Hem der gemeente gegeven tot een Hoofd boven alle dingen; welke zijn ligchaam is, en de vervullinge desgenen, die alles in allen vervult.

4. Zij komt voor onder de prente van de vereeniging die er is tusschen man en vrouwe, Eph. V: 31, 32, Daarom zal een mensche zijnen Vader en zijne moeder verlaten, en zal zijn wijf aanhangen: en zij twee zullen tot één vleesch wezen. Deze verborgenheid is groot; doch ik zegge dit, ziende op Christus en op de gemeinte.

5. Die vereeniging wordt bezeleken bij de vereeniging die er is tusschen een' boom en zijne takken, en tusschen een' wijnstok met zijne ranken. Als gij dat eenigzins bevatten wilt/ dan moet gij denken aan twee boomen, een' goeden en een' kwaden boom. Men neemt een takje van dien kwaden boom/ en men gaat het oculeren of inenten in den goeden boom; het begint te hechten/ het wordt de sappen van den goeden boom deelachtig/ het groeit/ het begint ook goede vruchten te dragen/ gelijk die goede boom. Ach/ zoo is 't ook met Gods kinderen. Zij waren van nature takken van een' wilden olijfboom, en van dien vreemden wijnstok; maar zij zijn daarvan door het zwaard des Geestes afgehouwen; zij zijn in Christus/ dien vetten Olijfboom, en dien waren Wijnstok, door den H. Geest/ en door het geloove/ ingeënt/ en zoo op het naauwste met Hem vereenigd. Rom. XI: 17, 18. Ziet gij nu/ geliefden/ dat eene ranke van den Wijnstok te zijn/ wil zeggen/ op het naauwste met Christus vereenigd te zijn?

Ten tweede. Eene ranke te zijn/ wil zeggen: in Christus te blijven. ô De geestelijke ranken zijn zoo benaauwd dat zij er weer uit zullen raken. ô Dezulken zijn en blijven in de genade; zij blijven in 't geloove/ in de hope/ in de liefde; zij willen met een voornemen des harten bij den Heere blijven. Zij zoeken niets te doen/ waardoor zij den Geest bedroeven of tegenstaan of uitblusschen zouden; ach/ daar zijn ze zoo zorgvuldig omtrent. Zij bidden steeds om in de kracht Gods bewaard te worden.

Ten derde. Dat zijn ranken van den waren Wijnstok, die de sappen en den invloed van dien Wijnstok deelachtig worden. Zij onderbinden de kracht van de genade en den Geest van Christus aan hunne ziele. ô Als zij die zoo niet gewaar worden/ dan schreijen en bidden ze er weer om. Zij ontvangen uit de volheid van Christus genade voor genade. Uit dien Wijnstok bloeit geduric het geestelijke sap in hunne zielen; en als ze maar één' dag zonder dezelve zijn/ dan hangt hun het hoofd als eene bieze; dan meenen ze dat ze het alles kwijt zijn/ en dat de Heere hen verlaten en vergeten heeft. Maar neen/ de Heere

neemt

neemt de eens gegevene genade en Geest nooit geheel weg; maar Hij geeft ze meerdere genade bij. De Heere zeide/ als Ik u een vleeschen harte gegeven hebbe/ ziet dan/ of Ik ook niet maken zal/ dat gij in mijne wegen zult wandelen/ en dat gij van achterMij niet en zult afwijken. Mijne genade zal u in alles en tot alles genoeg zijn. Ik hebbe een eeuwig verbond met u gemaakt/ dat Ik u nooit begeven noch verlaten zal. De Heere heeft beloofd: Ik zal u geduriglijk leiden, en uwe ziele verzadigen in groote droogten, Jes. LVIII: 11.

Ten vierde. Die eene ranke is/ die is beter van binnen als van buiten; hij oefent meer godbrucht in 't verborgene/ als hij in 't openbaar vertoont. Al heeft zoo een rankje een vruchtje, gelijk een trosje druiven, 't verbergt zich als onder de bladeren van ootmoedigheid. Zij gloeijen meer inwendig als uitwendig; zij bezitten den verborgen mensche des harten, in het onverderfelijk versiersel eens zachtmoedigen en stillen geest, die kostelijk is voor God, 1 Petri III: 4.

Ten vijfde. Die eene ranke is/ die draagt ook vruchten, niet slechts met woorden/ maar met 'er daad en waarheid. ô Eene ware ranke is een godbruchtig mensch/ een opregt mensch/ een zachtmoedig mensch. Zij dragen bruchten van geloove/ en van liefde tot God en den naaste. Zij zijn ootmoedig/ nederig/ vriendelijk/ getrouw. ô Zij zijn vervuld met vruchten der geregtigheid. Dan zeggen ze eens: ach/ dat mijn Liefste tot zijn' hof kwame, en ate zijne edele vruchten! Dan zijn ze eens als een paradijs van granaatappelen, en roepen uit: Aan onze deuren zijn allerlei edele vruchten, nieuwe en oude. ô Mijn Liefste, die hebbe ik voor U weggelegd, Hoogl. VII: 13. Geliefden/ die deze vijf stukken bezit/ die is eene geestelijke ranke, maar die dezelve niet bezit/ verbeeldt u dan ook niet/ dat gij eene ranke in Christus zijt.

II. Nu hebben wij te zien/ dat die ranke in Christus eene vruchtbare ranke is. De Zaligmaker zegt: Alle ranke die vrucht draagt. Door deze vrucht verstaat de Heere Jezus alle die goede gestaltens, en heilige betrachtingen, die Gods kinderen uit kracht van hunne gemeenschap met Hem/ voortbrengen/ met gedachten, woorden en daden. Paulus noemt ze vruchten der geregtigheid, Phil. I: 11. En Petrus noemt ze geestelijke offerande, die Gode aangenaam zijn door Christus Jezus, 1 Petri II: 5. Vraagt gij/ waarom dat die goede gestaltens en werkzaamheden van Gods kinderen vruchten genaamd worden? Wij antwoorden: Omdat de Heere Jezus zichzelven bij een' wijnstok, en de geloovigen bij ranken vergelijkt; zoo wil Hij bij die gelijkenisse blijven; en daarom vergelijkt Hij al het goede/ dat van de geloovigen voortkomt/ bij vruchten, en wel bij vruchten, die aan de ranken van een' wijnstok groeijen. Daar is ook eene zoete overeenkomste tusschen beiden.

Eerst. Gelijk de ranken de vruchten wel voortbrengen en dragen,

maar evenwel hunne vruchten door de kracht en den invloed van den wijnstok voortbrengen; zoo is het ook met de geestelijke ranken. ô/ Alle hunne vruchtbaarheid komt door de kracht van Christus/ en door den inbloed van zijnen Geest. Daarom zegt de Heere Jezus in het 5de vers: Zonder Mij kunt gij niets doen. En daarom zegt Paulus, 1 Cor. XV: 10, Door de genade Gods ben ik dat ik ben; en zijne genade, die aan mij bewezen is, is niet ijdel geweest, maar ik hebbe overvloediger gearbeid dan zij allen; doch niet ik, maar de genade Gods die met mij is.

Ten tweede. Gelijk de vruchten niet voor de ranke, maar voor den wijngaardenier zijn; zoo ook de goede werken van Gods kinderen/ zijn niet zoo zeer voor zichzelven/ maar voor den Heere; het zijn vruchten der geregtigheid tot heerlijkheid en prijs Gods, Phil. I: 11. En de Heere Jezus zegt daarom in het 15de vers: Hierin is mijn Vader verheerlijkt, dat gij veel vrucht draagt.

Ten derde. Gelijk het den wijngaardenier zeer aangenaam is/ als de ranken vele vruchten dragen; zoo heeft de Heere ook een ongemeen genoegen/ als zijn volk overvloedig is in het betrachten van allerlei goede werken; de Heere zegt dan: Ik ben in mijn' hof gekomen, ô mijne zuster, ô bruid; ik hebbe mijne myrrhe geplukt, met mijne specerijen; Ik hebbe mijne honiggraten met mijn' honig gegeten: Ik hebbe mijn' wijn, mitsgaders mijne melk gedronken, Hoogl. V: 1.

Laat ons nu eens zien/ wat eene ranke is/ die in Christus vrucht draagt.

Eerst. Zoo eene geestelijke ranke leeft onder dien inwrik/ dat de waereenige God zoo waardig is/ dat zij Hem door het dragen van vele vruchten verheerlijkt; zoo eene ziele zoude wel gedurig uitroepen: Heere, wie zoude U niet vreezen, en uwen naam niet verheerlijken? het komt U toe. Gij zijt waardig te ontvangen de heerlijkheid, en de eere, en de dankzegginge. Niet alleen/ Heere! zegt zoo eene ziele/ zijt Gij het zoo waardig; maar ik ben het ook duizendmaal aan U verpligt. Zoudt Gij Heere/ alles voor mij ten beste hebben/ en zoude ik dan niet alles voor U hebben; zoudt Gij mij van eene vervloekte ranke eene gezegende ranke van den waren Wijnstok hebben gemaakt; en zoude ik dan niet vervuld zijn met vruchten der geregtigheid/ waar door Gij verheerlijkt wordt.

Ten tweede. Zoo eene ranke is zoo gezet op goede vruchten; zij heeft zoo een' hartelijken lust en liefde om Gode vele vruchten te dragen; zij heeft zoo een' lust tot heiligheid en godzaligheid; zij zoude zoo graag leven om God te verheerlijken/ om haren naaste te stichten/ om onbekeerde menschen voor den Heere Jezus te gewinnen; zij bidden zoo welmeenend: Och dat mijne wegen gerigtet wierden om uwe in-

zet-

zettingen te bewaren. En zij kunnen zoo hartelijk zingen/ Heilige Jezus, heilig mij, ik moet heilig zijn als Gij.

Ten derde. Eene ware ranke, die vrucht draagt, bevindt zich in 't gezigt van hare geheele onmagt om uit zichzelve eenige goede vrucht voort te brengen; ô zeggen zij/ wie is tot deze dingen bekwaam? Als ik het goede wil doen/ dan ligt het kwade mij bij; ik ben gedurig tot hinken gereed! Zij kunnen 't zoo welmeenend belijden voor God en menschen/ Ik weet dat in mij, dat is in mijnen vleesche, geen goed en woont.

Ten vierde. Eene ranke, die vrucht draagt, leeft zoo nederig en afhangend van den Heere Jezus; ach Heere/ zeggen ze/ U moet ik dienen/ en U wil ik dienen; maar mijn onmagtig en onwillig vleesch is mij gedurig in den weg; ach Heere/ zonder U kan ik niets doen; maar Gij kunt mij tot alles goeds gewillig en bekwaam maken; Schept mij een rein harte, en vernieuw in het binnenste van mij eenen vasten Geest; trek mij en ik zal U naloopen. Ach/ zij zuchten zoo gedurig om den inbloed van die geestelijke sappen te mogen onderbinden en om door de kracht van Christus Geest en genade gedurig bevochtigd en vruchtbaar gemaakt te worden; zij zeggen/ Heere/ Gij zijt de heerlijkheid van onze sterkte; in ons is geene kracht/ maar onze oogen zijn op U geslagen/ zij zoeken zoo geen eene deugd te betrachten/ als onder inroeping van des Heeren inbloed; zij kunnen zich zoo vereenigen met dat gerefourmeerde versje uit den 89sten rijmpsalm:

Zoo wij sterk zijn, daarvan hebt Gij alleen de eer.
Vermogen wij ook iets, zulks alles komt, ô Heer!
Van uw goedheid, die ons bescherming is bevonden.
Is 't dat wij benaauwd zijn nu of t' eenigen stonde,
Gij, ô Heilige God Israëls! hoog verheven,
Zijt ons Koning, tot wien wij ons ganschelijk begeven.

Ten vijfde. Eene vruchtbare ranke, al zijn hare vruchten nog zoo bedekt/ daar komt nu of dan wel een trosje druiven in 't verschiet tusschen de bladeren uitsteken; zoo is 't ook met eene geestelijke ranke, al maakt zij niet veel ophef; al zoekt zij door heilige schaamte en ootmoedigheid hare vruchten te bedekken; ô die haar zien en met haar omgaan/ die kunnen 't wel merken/ dat zij vrucht dragen; het blinkt uit in hare ootmoedigheid en zachtmoedigheid/ in haren afkeer van de zonde/ in hare begeerte tot het goede; in hare matigheid/ regtbaardigheid/ godzaligheid. Zij dragen vrucht met hare gedachten; ô zij hebben zulke zoete overleggingen! Zij bedenken de dingen die

bo-

boven zijn/ zij gedenken aan God en zijne werken; zij kunnen wel eens zeggen: Hoe kostelijk zijn mij, o God! uwe gedachten; hoe magtig vele zijn hare sommen! Zij dragen vruchten met hare lippen, zij spreken wat anders als te voren: De lippen der regtveerdigen voeden er velen; hunne monden zijn somtijds vervuld met Gods lof; de mond der regtveerdigen (zegt Salomo) is een springader des levens, Prov. X: 11. Zij dragen vruchten in hun gedrag en wandel. Zij betrachten zulke deugden/ dat elk/ die hen ziet/ moet bekennen/ dat zij eene spruite van Gods plantinge zijn/ en een zaad dat de Heere gezegend heeft. Overal daar zij komen daar laten zij een' voetstap van eenen Christen na; zij voegen bij haar geloove deugd, en bij de deugd kennisse, en bij de kennisse matigheid. En bij de matigheid lijdzaamheid, en bij de lijdzaamheid godzaligheid, en bij de godzaligheid broederlijke liefde, en bij de broederlijke liefde, liefde tegen allen. 2 Petrus.

Ten zesde. Eene vruchtbare ranke brengt bzuchten voort ter bekwamer tijd. Hebben zij dagen van tegenspoed, dan dragen zij vruchten van lijdzaamheid en onderwerpinge onder Gods vaderlijke hand; dan zeggen zij: Ik zal des Heeren gramschap dragen, want ik hebbe tegen Hem gezondigd; dan kussen zij de roede/ en zeggen: ik weet, Heere, dat uwe gerigten de geregtigheid zijn, en dat Gij mij uit getrouwigheid verdrukt. Hebben zij voorspoedige dagen, dan dragen zij vruchten der dankbaarheid; dan zeggen ze: ik ben geringer dan alle deze weldadigheden en trouwe; of/ Wie ben ik, Heere, en wat is mijn huis, dat Gij mij tot hiertoe gebragt hebt? ô In allerlei omstandigheden/ waarin zij zich bevinden/ zoeken zij zich zoo betamelijk te gedragen; De regtveerdige weet tijd en wijze.

Ten zevende. Zij dragen vruchten in volstandigheid; het kan van hen niet gezegd worden/ dat zij beginnen met den Geest, en eindigen met het vleesch, of dat zij/ gelijk Demas, met den Heere beginnen, en met de tegenwoordige wereld eindigen. Neen/ eene vruchtbare ranke die is als een boom, die aan het water geplant is, en zijne wortelen uitschiet aan eene riviere, ende en gevoelt het niet wanneer er eene hitte komt; maar zijn loof blijft groen: en in een jaar van droogte en zorgt hij niet, en houdt niet op van vrucht te dragen, Jer. XVII: 8. Van zoo eene ranke wordt gezegd/ In den grijzen ouderdom zullen zij nog vruchten dragen; zij zullen vet en groene zijn, Ps. XCII: 15. Zij zullen standvastig, onbeweeglijk en altijd overvloedig in het werk des Heeren te zijn; zij willen volharden tot den einde toe. Zij zeggen/ ik moet toezien! dat men niet en zegt/ uw laatste is slechter als uw eerste. Ach Heere/ zeggen zij/ mogte mijn laatste tijd mijn beste tijd zijn! Ach/ mogte ik van U gevonden worden alzoo doende.

III. Maar alschoon de ranken voor den val in het Paradijs volmaakte vruch-

vruchten mogten gedragen hebben/ het is evenwel na den val zoo niet; ach neen/ alle ranken hebben hare onvolmaaktheid/ en daarom hebben zij nog degurig de zorge en den arbeid van den landman noodig. Zoo is het ook met de geestelijke ranken: zij dragen geene volmaakte vruchten; ach neen; daar scheelt nog zoo veel aan: Wij struikelen allen in velen: Wie kan zijne afdwalingen verstaan! Wie kan zeggen, ik hebbe mijn herte gezuiverd? Ach ja/ zij hebben nog degurig de zorge van hunnen hemelschen Landman noodig/ om hen meer en meer vruchtbaar te maken. En daarom doet de Heere gelijk een landman, Hij beziet/ welk rankje dat vrucht draagt; en daar spaart Hij dan geene kosten noch moeite aan; Hij gebruikt allerlei middelen en wegen/ die dienen kunnen om ze nog vruchtbaarder te maken; Hij reinigt ze, zegt de Heere Jezus/ op dat ze meer vrucht dragen. Wat wil dat zeggen/ dat God hen reinigt? Het is te zeggen/ dat de Heere hen dagelijks meer en meer vernieuwt naar zijn beeld; de kracht der verdorvenheid wordt meer en meer in hen bezworen; hunne geestelijke vermogens worden hoe langer hoe meer versterkt; zij krijgen meer kennisse/ meer geloove/ meer liefde tot God en den naaste; alle die hinderpalen/ die hunnen geestelijken groei beletten/ die worden al meer en meer weggenomen.

Gij zult zeggen/ wat middelen gebruikt de Heere om zijn volk zoo te reinigen?

Eerst. Het eerste middel om ze te reinigen is slagen en kastijdingen van zijne hand. De oordeelen/ zoo lange als ze tegenwoordig zijn/ zoo schijnen ze geene oorzake van blijdschap/ maar van droefheid te zijn; maar ziet het eens daarna/ wat heilzame gevolgen dezelve hebben; zij brengen voort eene vreedzame vrucht der geregtigheid; zij worden er Gods heiligheid meer en meer door beelachtig. De Heere geeft ze slagen/ somtijds over hun huis/ of kinderen/ of over land en keike/ om hen tot nadenken te brengen/ om hen te verootmoedigen/ om hen de zonden meer en meer te doen haten/ om hen naauwkeuriger te doen wandelen/ om hen getrouwer en vlijtiger in den weg van Gods instellingen te maken. David zeide/ Eer ik verdrukt wierd zoo dwaalde ik; maar nu houde ik uw woord, Ps. CXIX: 67. Zoo deed God aan Manasse; hoe wierd hij tot de genade gebragt? Door de boeijen en banden. Hoe ging het met den verloren zoon? Door slagen en oordeelen kwam hij tot zichzelven. De Heere zegt dan tegen zijn volk/ gij zijt al te weelderigen loot; dat en dat zoude uwen wasdom verhinderen; en dan komt Hij met de roede der tucht/ en met het snoeimes van bezuinigingen/ om zijne kinderen te reinigen. De Heere werpt hen in den smeltkroes der ellende/ gelijk er staat Mal. III: 2, En Hij zal zitten, lonterende en het zilver reinigende, en Hij zal de kinderen Levi rei-

nigen, en Hij zal ze doorlouteren als goud, en als zilver: Dan zullen zij den Heere spijsoffer toebrengen in geregtigheid.

Ten tweede. God gebruikt daartoe de conscientie die binnen in den mensch is; en die zegt geburig/ zult gij/ die zoo begenadigd zijt/ die zoo vele weldaden van den Heere hebt ontvangen/ zult gij zoo handelen? Is dat de weldadigheid aan uwen Vriend en Weldoener? Voelt gij het niet somtijds/ kinderen Gods/ als gij zondigt/ dat uwe conscientie u zoo beschuldigt? Ach/ hoe beschaamd staat gij somtijds! hoe moet gij uzelven somtijds veroordeelen en verfoeijen over uw gedrag! ziet eens hoe God Davids conscientie daartoe gebruikte; zijn herte sloeg hem, staat er/ als hij het volk geteld hadde; hoe wekte de conscientie van Petrus, als hij den Heere verloochend hadde! Hij ging naar buiten en weende bitterlijk. Zij krijgen een waakzaam hart/ eene levende conscientie; en hebben ze de zonde gedaan/ dan komt God/ en doet het harte kloppen/ zoo dat zij er beschaamd en bedroefd over worden.

Ten derde. God reinigt de vruchtbare ranken door het Woord; somtijds geschiedt dat door het hooren van het Woord; dan eens door hetzelve te lezen of te overdenken; het Woord ontdekt hun de leelijkheid van de zonde/ zoo dat zij er een afkeer van krijgen/ en hun best doen/ om die zonde t' onder te brengen; het Woord brengt hun de beminnelijkheid van de heiligheid onder het oogе/ zoo dat zij er op verlieven; het Woord brengt hun eenige goddelijke belofte aan het gemoed/ waardoor zij gesterkt worden om de zonde te overwinnen. Of het Woord bestigt hunne aandacht op eenige goddelijke eigenschappen of andere nuttige waarheden, waardoor de inwendige mensche gesterkt en het vleesch bezwakt wordt. ô! Wat een gezegend middel was het Woord voor Azaph, als zijne bezorgdheid zoo gaande was/ dat hij nijdig wierd/ ziende de voorspoed der goddeloozen, en als hij zoo murmureerde over de wegen van Gods voorzienigheid! Waardoor geraakte hij te regte? Het was door middel van het Woord: Tot dat ik in Gods heiligdommen inging, en op haar einde merkte, zegt hij/ Ps. LXXIII: 17. ô! Toen moest hij uitroepen/ Ik was onvernuftig, ende en wiste niets: Ik was een groot beest bij U!

Ten vierde. God reinigt zijne kinderen somtijds ook wel door zegeningen; Hij overlaadt hen dag bij dag/ Hij doet hun het goede dezes lands eten/ zij genieten gezondheid/ voorspoed/ rijkdom en brede/ het gelukt alles zoo wel/ waar zij hunne handen aan slaan/ zij geraken er verlegen over; zij zien hunne onwaardigheid/ zoo dat zij met verwondering moeten vragen/ Wie ben ik, Heere Heere, en wat is mijn huis, dat Gij mij tot hiertoe gebragt hebt? Zij worden langs dezen weg wel eens ingeleid in hun ondankbaar gedrag/ dat de Heere zoo veel voor

voor hen over heeft/ en dat zij zoo weinig voor God over hebben; en zoo worden zij opgewekt om den Heere te vereeren van hun goed/ en van de eerstelingen hunner inkomsten.

Ten vijfde. Somtijds brengt God hen eens op een ziek- en krankbedde; Hij doet hun eens naderen aan de poorten des doods/ zoo dat zij moeten klagen: ach/ de banden des doods omvangen mij/ ik worde getroffen van de angsten der helle/ ik vind benaauwdheid en droefenisse. ô! Wat een kostelijk middel is dat menigmaal geweest/ om een verdwaalden kind Gods te regte te brengen/ en meer bruchtbaar te maken! Als dan zoo een ellendige roept/ en dat de Heere hem verhoort/ en hem verlost uit zijne benaauwdheid; ô wat vinden zij zich dan verpligt om voor het aangezigte des Heeren te wandelen in den lande der levendigen; Ach/ hoe harteliik kunnen zij dan wel eens zingen:

Gij hebt uwen naam gemaakt groot,
Als Gij in nood
U toont waarachtig.
Als ik U aanroepe, Heer Gij
Verhooret mij,
En troost mij krachtig.
Dies moeten de koningen al
In dezen val
U zeer vereeren,
Als zij verstaan dat steeds uw woord
Vast blijft nu voort,
ô Heer der heeren.

Ten zesde. God reinigt zijne kinderen/ door hen meer en meer te verzekeren van zijne wonderlijke liefde, en hen zoo tot wederliefde te ontvonken; zoo dat zij moeten zeggen/ ach/ de liefde Gods en Christi dringt ons. Zij moeten dan wel eens vragen/ ach Heere/ wat bewoog U toch om mij van eeuwigheid lief te hebben/ en om uwe liefde in der tijd aan zoo een onwaardige als ik ben te vertoonen? ô Zij worden daardoor zoo opgewekt om voor God te leven/ en hun ligchaam en ziele te stellen tot eene levende/ heilige en Gode welbehagelijke offerande.

Ten zevende. De Heere reinigt zijn volk ook door hen meer kennisse te geven van den Middelaar/ en hen door zijn Geest te onderwijzen om van Hem tot uitzuiveringe van hunne onreinigheid gebruik te maken. Ach/ alle andere middelen die zijn alsof men zich wilde wasschen zonder zeep, maar de Heere Jezus en de kracht zijnes doods en opstan-

dinge, die zijn als de zeepe des vollers, Mal. III: 2. Hij is die geopende Fonteine tegen de zonde en de onreinigheid. ô Hoe meer wij dan leeren gebruikt van deze Fonteine maken/ hoe meer wij van onze onreinigheid kunnen gezuiverd worden.

Ten achtste. Dan gebruikt de Heere ook wel exempelen van anderen/ om zijn volk te reinigen. De Heere zegt/ gedenkt aan het wijf Loths; gedenkt aan de eerste wereld; gedenkt aan Sodom en Gomorra; gedenkt aan het murmurerend Israël; gedenkt aan den val van David en Petrus. ô Al die exempelen zijn beschreven tot waarschuwinge van anderen/ opdat zij zich voor die zonden zouden wachten. Dan gebruikt God ook goede exempelen, om hen daardoor tot heilige jaloerschheid te verwekken. Hij stelt hun voor de zachtmoedigheid van Mozes, de lijdzaamheid van Job, de opregtigheid van Hiskias, de kloekmoedigheid en standvastigheid van zoo vele bloedgetuigen, die geheele wolke van vrome geloofshelden, Hebr. XI. Ziet op een Enoch en Noach, zegt de Heere/ die met God wandelden. Ja/ ziet op het voorbeeld aller voorbeelden, op den oversten Leidsman en Voleinder des geloofs, Jezus, die geene zonden gehend/ die geen onregt gedaan heeft/ en in wiens mond geen bedrog gevonden is. ô Hoe krachtig zijn somtijds zulke voorbeelden, om Gods kinderen tot heilige schaamte en tot berouwinge van zichzelven te brengen/ en om hun te doen zeggen/ ik ben maar een groot beest bij God! Hoe worden zij somtijds daardoor verliefd op zoo een godvruchtig gedrag/ zoo dat zij een innigen lust en voornemen des harten krijgen/ om zulke voetstappen na te volgen!

Ten negende. God gebruikt daartoe ook wel de kortheid en de onzekerheid van ons leven; dat de dood ons zeer schielijk zoude kunnen overvallen; en dat er nog zoo veel werks is af te doen. Zij krijgen wel eens indrukken/ wat het te zeggen is/ die groote stap te doen naar de ontzaggelijke eeuwigheid/ en dat zij nog zoo onbereid zijn; dat zij nog zoo weinig voor God/ en voor hunne naasten/ en voor zichzelven hebben uitgevoerd! ô Dit doet hun haast maken/ om alles wat haar hand vindt om te doen, te doen met alle magt, omdat er geen werk, noch verzinninge, noch wetenschap, noch wijsheid is in het graf, daar zij na toe gaan. ô Zij kunnen dan zoo hartelijk bidden/ Leert ons alzoo onze dagen tellen, dat wij een wijs harte bekomen, Ps. XC: 12.

Ten tiende. De Heere reinigt zijn volk ook door hen in te leiden in het gezigte van die ontzaggelijke dingen/ die na dit leven te wachten zijn; zullen de dooden opgewekt worden, zegt God/ ô ziet dan toe/ dat ge deel krijgt aan de opstandinge der regtveerdigen. Zullen de hemelen met een gedruisch voorbijgaan? Zullen de elementen branden en vergaan? Zullen de aarde, en de werken die daar in zijn, verbranden? Wel hoedanige behoorde gij dan te zijn in heiligen wandel en godzaligheid? Staat

de

de Rigter voor de deure/ wiens oogen zijn als vuurvlammen/ en die een iegelijk zal vergelden naar zijne werken? Wel ziet dan toe/ dat uwe werken mogen vol gevonden worden voor God; opdat de Rigter tot u mag kunnen zeggen/ Wel gij goede en getrouwe dienstknecht, over weinige zijt gij getrouw geweest, over vele zal Ik u zetten; ga in, in de vreugde uwes Heeren. ô Hoe troostelijk zal dat zijn/ alsdan die tale te mogen hooren: Komt gij gezegende mijnes Vaders, beërft het koningrijk dat u bereid is van de grondlegginge der wereld. Want ik ben hongerig geweest, en gij hebt Mij te eten gegeven: Ik ben dorstig geweest, en gij hebt mij te drinken gegeven, Ik was een vreemdeling, en gij hebt mij geherbergd, Ik was naakt, en gij hebt Mij gekleed: Ik ben krank geweest, en gij hebt Mij bezocht: Ik was in de gevangenisse, en gij zijt tot Mij gekomen. Daar hebt gij zoo eenige middelen/ die de Heere gebruikt/ om de vruchtbare ranken te reinigen.

IV. Nu komen wij tot het vierde stuk: namelijk/ wat oogmerk dat er de Heere in heeft/ als Hij de ranken meer en meer reinigt? Het is/ zegt de Heere Jezus/ opdat zij meer vrucht dragen. ô De Heere ziet zoo graag/ dat zijne kinderen groeijen als een palmboom, en wassen als een ceder op den Libanon! Hoe is 't dan met hen/ als ze meer vrucht dragen?

Eerst. Zoo een mensche krygt meerder geestelijke kennisse. Hij leert meer zien de geestelijkheid van de wet/ de verdorvenheid van zijne natuur/ en de zondelijkheid van alles dat hij verrigt/ zoo dat hij nederiger en ootmoediger wordt; ô Hij ziet meer en meer/ dat zijne geregtigheden een wegwerpelijk kleed zijn; hij kan met Job uitroepen/ Met het gehoor der oore hebbe ik u gehoord, maar nu ziet u mijne ooge, daarom verfoeije ik mij, en ik hebbe berouw in stof en assche. ô Zij worden meer en meer overtuigd van de noodzakelijkheid der vrije genade/ de dierbaarheid en noodzakelijkheid van Christus persoon/ van zijne verdiensten en voorbidding. Zij worden meer ervaren in het geloovig gebruik maken van den Heere Jezus; Zij wassen op in de genade en kennisse onzes Heeren en Zaligmakers Jezus Christus, 1 Petr. III: 18. Zij zien meer de schoonheid van de deugd/ en de uitgebreidheid van de pligten der godzaligheid/ zoo dat zij zeggen moeten/ Heere, in alle volmaaktheid hebbe ik een einde gezien; maar uw gebod is zeer wijd, Ps. CXIX: 96.

Ten tweede. Zoo een kind Gods groeit ook in 't geloove, dat wordt zoo ligt niet meer geschud. Zij worden geworteld in het geloove; zij kunnen de zwarigheden van het ongeloobe beter overwinnen/ zij durven meer staat maken op de getrouwigheid Gods/ en op de waarheid der beloften. Zij duren alle hunne tijdelijke en eeuwige belangens meer aan den Heere toevertrouwen/ en gelooven dat Hij het maken zal.

Ten derde. Zij groeijen in de hope. Al ziet het er al eens kommerlijk uit/ zoo dat anderen zouden zeggen/ mijne sterkte is vergaan, en mijne hope van den Heere; ô zij zeggen/ Als ik in duisternisse zal gezeten zijn, zal mij de Heere een licht zijn; bezwaart de Heere zijn aangezigte eens voor hen/ zij zeggen/ Ik zal den Heere verbeiden, die zijn aangezigte verbergt voor den huize Jacobs. Al woeden zij aanstonds niet verhoord/ zij zeggen/ Maar ik zal uitzien na den Heere; ik zal wachten op den God mijnes heils; mijn God zal mij hooren. Zij beginnen te komen tot de volle verzekerdheid der hope, en zoo willen zij navolgers zijn dergenen, die door geloove en langmoedigheid de beloftenisse beërven, Hebr. VI: 11, 12.

Ten vierde. Zij groeijen in de liefde. Men kan van hen niet zeggen/ dat zij hare eerste liefde verlaten hebben. Ach/ neen! De liefde van God en Christus die dringt haar tot wederliefde; zij kunnen zeggen: De liefde is sterk als de dood; de ijver is hard als het graf; hare kolen zijn vurige kolen, vlammen des Heeren, Hoogl. VIII: 6.

Ten vijfde. Zij groeijen in het betrachten van allerlei pligten der godzaligheid. Zij kweelen niet; maar zij gaan voort van deugd tot deugd/ en van kracht tot kracht; zij voegen de eene deugd tot de andere. Zij zijn als David, die bezat de deugd van nederigheid, maar hij wilde er nog meer in toenemen: Ik zal mij nog geringer houden, dan alzoo, en zal nederig zijn in mijne oogen, zeide hij/ 2 Sam. VI: 22. Zij zijn als de ranken van den wijnstok: het eene jaar brengen zij een of twee trosjes voort; maar in 't volgende jaar nog veel meer. Van de liefde tot God gaan zij voort tot de liefde des naasten; van de liefde tot hunne vrienden gaan zij voort tot de liefde omtrent hunne vijanden. De voren waren zij wel dankbaar in voorspoed, en geduldig in tegenspoed, maar nu beginnen zij in tegenspoed ook al stoffe van dankbaarheid te zien/ en om te zingen van goedheid en van regt. Zoo dat zij met Job zeggen/ De Heere heeft gegeven, de Heere heeft genomen, de naam des Heeren zij geloofd, Job I: 21.

Ten zesde. Dit meerder vrucht dragen bestaat daarin/ dat men naauwkeuriger word in het betrachten van de pligten. De voren konde men nog al die en die zonde over het hoofd zien/ en die en die pligt verwaarloozen; maar als de heiligheid groeit/ ô dan begint men allen valschen pad te haten, en alle Gods geboden in alles voor regt te houden. Dan kan men met David zeggen/ Ik hebbe mij na het Woord uwer lippen gewacht voor de paden des inbrekers, houdende mijn gangen in uwe sporen, opdat mijne voetstappen niet zouden wankelen, Ps. XVII: 4, 5. Zij oefenen zichzelven om in alles eene onergerlijke conscientie te houden voor God en menschen; ô de bedachtzaamheid houdt steeds zoo de wacht over hen/ dat zij wel geburig zouden bidden:

Al

Al wat ik spreken zal
En mijn gedachten al,
Laat U, Heer, wel behagen.

Ten zevende. Zij beginnen dan zuiverder te werken. ô Te voren liepen zij er dikwijls maar overheen/ en waren wel tevreden/ als zij de pligten maar betracht hadden. Maar nu beginnen zij meer te letten op de hoedanigheden van hunne goede werken; zij weten nu wel/ dat het al geene goede vruchten zijn, dat goede vruchten schijnen. Zij leven nu meer met zielvernederende indrukken van de goddelijke volmaaktheden op hunne harten; al wat zij doen of laten dat geschiedt nu meer met bevroedinge en gehoorzaminge van Gods vaderlijke wille/ uit liefde Gods en Christi/ en uit dankbaarheid voor alle Gods weldaden aan hen bewezen. Ach/ zij hebben zoo veel indruk van hunne doodelijke onmagt tot eenig geestelijk goed/ dat zij niets durven ondernemen/ zonder dat zij eerst tot den Heere Jezus door het geloove de toevlugt nemen/ opdat Hij hun wijsheid en sterkte mogte geven; en dat Hij het zondige van hunne beste deugden mogte verzoenen. En als zij eenige zonde gelaten of t' ondergebragt hebben/ of als zij eenige deugd hadden betracht/ dan willen zij niet offeren aan haar eigen garen, noch rooken aan haar eigen net; ach/ neen; integendeel; zij roepen dan zoo hartelijk uit/ Niet ons, ô Heere! niet ons! Maar uwen naam zij de eere! ô Zij betrachten hunne pligten allengskens geestelijker/ allengskens gemaklijker en vermaklijker.

Ten achtste. Zij groeijen als zij meer bestendig worden in de oefeninge der godzaligheid/ en in eenen heiligen wandel. Hunne harten blijven zoo onwankelbaar in geestelijke genegenheden/ in heilige werkzaamheden/ en in de gemeenschapsoefeninge met God; dat is een bewijs/ dat de inwendige mensch vernieuwd wordt van dage tot dage. Zij zijn als de palmboom, hun blad valt niet af; zij zijn des winters en des zomers groen. Zij krijgen zoo een gezetten trein van godzaligheid/ zoo dat men zeggen moet/ waar of wanneer ik dat mensch beschouwe/ in huis of buiten 's huis/ in druk of in voorspoed/ hij is overal een godvruchtige.

Ten laatste. Zij dragen meerder vruchten, als hunne godvruchtigheid meer openbaar wordt aan anderen. ô Daar ligt zulken glans op hen/ dat het afstraalt in 't oog van een iegelijk. Zij zijn als een schoone tros druiven, daar een iegelijk het ooge op heeft. Gelijk Boas van Ruth zeide/ De gansche stad uwes volks weet, dat gij een deugdelijk wijf zijt, Ruth III: 11. ô Zoo kan men ook van hen zeggen/ de gansche stad hunns volks ziet/ dat er als een glans van godsvrucht en van opregtigheid op hen ligt. De heiligheid blinkt hun als de oogen uit;

men

men van den zeggen/ gelijk die Sunamitische vrouwe van Eliza zeide/ Ziet nu, ik hebbe gemerkt, dat deze man Gods heilig is, 2 Kon. IV: 9. Zij laten hun licht schijnen voor de menschen; zij wandelen als lichten in een krom en verdraaid geslachte. Allen die hen zien die moeten erkennen/ dat zij een zaad zijn, dat de Heere gezegend heeft.

V. Daar hebt gij nu onze vier stukken. Laat ons nu voor het laatste eens zien/ waarom de Heere dit aan zijne Apostelen bij zijn vertrek onder het ooge brengt?

Eerst. Daarom/ om hun en alle zijne kinderen te leeren/ al zijn zij vruchtbare ranken, dat zij evenwel nog vele bezdoeningen bezitten/ en dus noodig hadden om dagelijks meer en meer gereinigd te worden. En dat zij daarom geene redenen hadden om hooggevoelende te zijn/ maar wel om gedurig te bezeezen/ te waken en te bidden.

Ten tweede. Opdat anderen van Gods kinderen niet verbaasd zouden staan/ als ze zien zouden/ dat zij nog zoo vele bezdoeningen hadden.

Ten derde. Opdat zijne Apostelen en alle andere Leeraars op de praktijke zoude prediken/ en dat op het harte van elk zouden leggen/ dat niemand eene levendige ranke is/ of hij draagt hoe langer hoe meerder vrucht/ opdat niemand zich mogte bedriegen. Zij moesten daarom onderscheiden preken/ en een ieder zijn bescheiden deel geven.

Ten vierde. Om hun en elk te leeren/ als zij zagen dat zij meer vrucht begonnen te dragen/ dat ze dan zouden denken aan den Landman, en God de eere daarvan zouden geven.

Nu hebben wij onder Gods zegen eens gezien de behandelinge van den Vader omtrent de ranken, die niet waarlijk in den Wijnstok zijn/ en de behandelinge van den Landman omtrent die ranken, die waarlijk in den Wijnstok zijn.

Geliefden/ wat zegt nu uw harte. Als gij met aandacht geluisterd hebt/ zult gij dan niet moeten zeggen/ dat gij nog buiten den waren Wijnstok zijt/ dat gij nog nooit vruchten in Christus hebt gedragen/ en dat gij dus nog verre zijt van te behooren onder die ranken, die door den Landman worden gereinigd om meer vruchten te dragen? Of zult gij nu nog zeggen/ dat gij het niet weet? Wel/ dan zijt gij moedwillig blind/ dan sluit gij uwe oogen toe/ omdat gij het licht niet wilt aanschouwen. Laten wij u evenwel nog een weinigje behandelen/ of het God den Heere behagen mogte dat ge eens aan uzelven wierde bekend gemaakt/ en leerde zien/ dat ge nog buiten de waren Wijnstok zijt. Willen wij u eens zeggen/ waaruit gij dat kunt weten?

Eerst. Allen die in den waren Wijnstok zijn/ die hebben vroeg of laat leeren zien/ dat zij van nature daar buiten waren. Weet gij daar ook

ook van? Mensch! zaagt gij uzelven ooit vervreemd van het burgerschap Israëls/ en een vreemdeling van de verbonden der beloften/ ja zonder God en zonder Christus in de wereld?

Ten tweede. Wat uitwerkinge heeft dat gezigte bij u gehad? Maakte dat u zoo benommen en verlegen/ dat ge moegt uitroepen: ach/ ik ben een verloren schepsel? Maakte het u zoo begeerig naar den Heere Jezus/ dat ge alle dingen woudt schade en drek achten/ om in Hem gevonden te worden? Kreegt ge zoo veel gezigt van de uitnemendheid der kennisse en gemeenschap van den Heere Jezus Christus/ dat ge er alles voor wilde overgeven?

Ten derde. Kunt ge eenig bescheid geven/ hoe ge in dien Wijnstok gekomen zijt? Ach/ dat geschiedt in geenen hoek/ noch in eenen diepen slaap! Hoe raakte gij los van uwen ouden stam? Hoe raakte gij vereenigd met den Heere Jezus? ô Daar gaat bij Gods kinderen dan wat om/ dat zij nooit geheel kunnen vergeten!

Ten vierde. Hebt ge ook deel gekregen aan den Geest van Christus. ô Alle de ware ranken krijgen deel aan de geestelijke sappen van den Wijnstok; uit zijne volheid ontvangen zij genade voor genade. Wat zegt uw harte? Onderzoekt gij/ dat die Geest in u werkt? Is die Geest in u een Geest der genade en der gebeden/ een Geest der nederigheid/ een Geest des geloofs en der heiligheid?

Ten vijfde. Kunt ge ook zeggen dat ge geestelijke vruchten draagt? Waar zijn uwe vruchten/ in uw huis/ in uwe familie/ in uwe gezelschappen/ in uw beroep? Wien sticht ge al? Wie wordt er door uwen godzaligen wandel uitgelokt/ of voor Christus gewonnen?

Ten zesde. Die ware ranken zijn/ die dragen hunne vruchten in Christus. ô Zij leven in zulken gezigte van hunne doodelijke onmagt tot eenig geestelijk goed; zij leven in zulk een ootmoedig en geloovig afhangen van den Heere Jezus; zij moeten 't gedurig zoo uitschreeuwen:

Van U is 't, ô Heere goed,
Dat men verwachten moet
Hulp en troost vroeg en spade!

Ten zevende Als zij eenige vruchtjes mogen voortbrengen/ zij zijn er zoo klein onder/ zij zien er nog zoo veel verdorvenheid en gebrek in/ dat zij dezelve bijna voor geene goede vruchten durven aanmerken/ en zij zeggen: Heere/ zoo er iets goeds in mogte zijn/ U komt er de kracht en de heerlijkheid van toe. ô Zoo wij sterk zijn, daarvan hebt Gij alleen de eer.

Ten achtste. Die vruchtbare ranken zijn/ die worden door den hemelschen Landman dagelijks gereinigd. Ach mensch! weet gij daar ook van?

Onderbindt gij ook/ dat God de Heere zoo geburig de hand aan u houdt/ om de zonde in u t' onder te bzengen/ en om u hoe langer hoe meerder zijnen beelde gelijkvormig te maken? Kunt ge mezken/ dat de wegen van voorspoed of van tegenspoed/ die God met u inslaat/ daartoe aan uwe ziele geheiligd wozden?

Ten laatste. Allen die in den waren Wijnstok zijn/ die dzagen hoe langer hoe meerder vruchten. ô Allen die in 't huis des Heeren geplant zijn, dien wordt het gegeven te groeijen in de voorhoven onzes Gods. Hoe staat ge daar nu bij? Vindt ge ook dat ge groeit? Is uwe geestelijke kennisse bezmeerderd? Wozdt ge hoe langer hoe ootmoediger, geloviger, godvruchtiger? Leeft ge hoe langer hoe naauwkeuriger? Zijt ge in 't betrachten van uwe pligten hoe langer hoe zuiverder en standvastiger? Gzoeit ge zoo/ dat uw toenemen ook aan anderen openbaar wozdt? Wat zegt ge nu van uzelven? Ach mogt ge eens bedaard bij alle deze stukken gaan nederzitten/ en uzelven naauwe/ ja naauwe onderzoeken/ of ge wel in het geloobe zijt? Of gij wel in Christus zijt/ en of Chzistus wel in u is? Ach mensch! dit is een gewigtig stuk/ daar uwe zaligheid of verdoemenisse van afhangt. Zijt ge buiten dezen Wijnstok/ dan zijt ge bezbloekt; en zijt ge er in/ dan is er geene bezdoemenisse voor u. Moet uwe conscientie zeggen/ ik bzeeze dat ik nog geene vruchtbare ranke van den Heere Jezus ben? Ach/ wat zijt ge dan ongelukkig!

Eerst. Dan zijt ge eene dozre ranke van een dooden stam, en zoo lange als ge daarin blijft/ kunt ge geene goede vruchten vooztbrengen.

Ten tweede. Dan is alles te bezgeefs wat er aan u gedaan wozdt om u vruchtbaar te maken. Wat middelen men ook gebruikt/ om eene verdorde ranke te doen gzoeijen/ het is alles bezgeefsche moeite. ô Zondaar/ zoo is het ook met u. De Pzedikanten of de bromen mogen alle hunne krachten inspannen en tot zweetens toe arbeiden om u te bezanderen/ maar gij blijft al dezelfde. God mag dagelijks den regen van het Woozd op u doen nederdalen; Hij mag om u gzaven en mest om u leggen; Hij mag u met voorspoed of met tegenspoed bezoeken; Hij mag u op een krank- of doodbedde nedezleggen; Hij mag met de gemeene bewezkingen van zijnen Geest aan uw harte komen kloppen/ zoo dat gij somtijds begint te schudden en te beven; ach het is alles te bezgeefs! Al stampte men zoo een dwaas als gij zijt in een mortier, uwe dwaasheid zoude niet van u wijken.

Ten derde. Dan mist ge alle de voorregten van de ware ranken; Gij mist de geestelijke sappen van den Wijnstok; gij wozdt dan niet bestzaald door de Zonne der geregtigheid, gij mist dan den geestelijken dauw en regen, gij mist dan die teedere bezorginge en behandelinge van den Landman; en gij hebt dan ook niet te bezwachten/ dat

ge

ge bÿ uw ſterben in het hemelsche paradijs zult overgebzagt worden.

Ten laatste. Als gÿ buiten dezen Wÿnſtok zÿt/ dan beſtaat gÿ nutteloos de aazde/ dan zÿt gÿ eene bezbloeiste ranke/ dan hebt ge niet andezs te bezwachten/ als dat ge afgehouwen/ en bÿ den dood in het eeuwige vuur gewozpen zult worden.

Ach zondaar! wat zal ik nu nog meez tot u zeggen/ om u te bewegen? Alle de voorregten van den ſtaat der genade/ die migt gÿ/ en alle de bloeiſen van den ſtaat der natuur/ die rugten op u. Alleg dat ik nog tot u zeggen kan/ dat ig/ dat de zake nog niet geheel hopeloos met u ig. o Daar ig nog hope dezen aangaande! daar ig nog mogelÿkheid om uit uwen ouden ſtam uit te raken/ en met den Heere Jezug vereenigd te worden; ô de Landman ig de Heere de Almagtige God zelve/ die kan u uit uwen ouden stam uitrukken/ al waart gÿ ez nog zoo vaſt in gewozteld; en die ig magtig en genadig genoeg om u in Christus in te enten. Ach/ rugt dan niet/ voor dat gÿ eene plante van den hemelschen Landman, en eene vzuchtbare ranke van den waren Wijnstok gewozden zÿt.

Ach/ zal een kind Godg zeggen/ ik vzeeze dat ik maar eene dorre ranke ben/ want ik dzage geene vzuchten! wel wÿ antwoozden u:

Eerst. Duzſt gÿ dat zoo vzÿ uit zeggen? Ig er niet hier of daar een vzuchtje in u te vinden? Gÿ zult zeggen/ ach/ maak mÿ niet hoovaardig/ dat willen we ook niet doen. Maar lieg niet tegen de waazheid; verdonker of verkklein het wezk Godg niet.

Ten tweede. Gÿ leeſt misſchien in een geeſtelÿken wintertijd, en dan kan men zoo niet zien/ of een boom gzoeit of niet. Zÿ gzoeÿen dan maar aan den wortel/ en zÿ vergaderen dan ſappen/ om daarna weder te meez vzuchten voort te vzengen.

Ten derde. Al ziet gÿ geene vzuchten in u/ de vzomen zien ze misſchien in u; ja/ wÿ zeggen: ziet gÿ ze niet/ ach de Heere ziet ze wel/ als gÿ zoo bedzoefd en beſchaamd zÿt over uwe onvzuchtbaazheid/ als ge zoo komt ſchzeijen om zÿne gemeenſchap/ als ge zoo een innigen lugt hebt om voor God te leven/ als ge zoo gzaag iets zoudt willen doen voor de eere van zÿnen naam/ en voor de zaligheid van uwen evenmenſch; of als ge ſomtÿds eens eene liefdadige handreikinge aan een arme vrome doet/ uit liefde voor den Heere Jezug; dat alleg ziet gÿ voor geene vrucht aan; maar de Heere wel.

Een andez zal zeggen/ gÿ moogt al ſpzeken/ wat gÿ wilt/ gÿ zult mÿ evenwel niet zozgeloos kzÿgen; ik verballe hoe langez hoe meez/ ik ga ſchzikkelÿk achtezuit. Ach; ik migſe mÿne vorige liefde, ik migſe die vorige teederheid die gezetheid om voor God te leven ik migſe die weekheid deg harten/ dien ÿver voor de zake Godg/ en voor de bekeeringe van mÿn evenmenſch. De ſmaak en de zoetigheid van het

Woord is zoo verminderd; Ik kan nu al eens doen daar ik te voren niet aan durfde denken/ en met één woord/ ik verzeze dat ik mijne eerste liefde verlaten hebbe. Wel/ wij antwoorden:

Eerst. Het kan wel zijn/ dat gij gelijk hebt/ en dat de Heere zeer vele redenen heeft om over u te klagen/ en te zeggen: ô Mijn volk, wat hebbe ik u gedaan, en waarmede hebbe ik u vermoeid? Betuigt tegen Mij. Of/ waar is de weldadigheid uwer jeugd, en de liefde uwer ondertrouwe, toen gij Mij nawandeldet in de woestijne, in onbezaaiden lande?

Ten tweede Wij zeggen/ vernedert u er overs/ valt voor zijn aangezigte in de schuld; belijdt/ dat het verderf uit u is/ en dat de Heere regtvaardig zoude zijn/ als Hij u geheel wilde laten verdorren/ en als eene onvruchtbare ranke wilde wegwerpen.

Ten derde. ô Vergeet toch niet het goede/ dat nog al in u gevonden wordt; uw bidden om herstel/ uwe uitgangen van liefde/ uwe waakende conscientie/ uw toevlugt nemen naar den Heere Jezus/ uwe geloofsoefeninge. Ach erkent des Heeren zijne goedheid/ in dat nog in het leven te behouden.

Ten vierde Is het u te doen om meerder vrucht te dragen? ô Slaat dan uwe handen in des Heeren mogendheid aan het werk! Begeeft u tot vasten en bidden/ tot gezette afzonderingen tot een naarstig gebruik van het Woord en de genademiddelen/ en pleit op des Heeren beloften; Hij heeft immers gezegd: Ik zal uwe afkeeringen genezen, Jer. III: 22. En Hos. XIV: 8 belooft de Heere/ Zij zullen wederkeeren, zittende onder zijne schaduwe; zij zullen ten leven voortbrengen als koorn, en bloeijen als de wijnstok. ô Wacht op den Heere/ en houdt zijnen weg; gij zult niet altijd zoo vervallen noch zoo onvruchtbaar blijven. Het zal u nog wel eens weder gegeven worden te groeijen in de voorhoven onzes Gods.

Kinderen Gods/ die van den Heere verwaardigd wordt/ om vrucht te dragen, en nog vet en groen te zijn.

Eerst. Weest toch zorgvuldig om hoe langer hoe meerder vrucht te dragen; maakt toch dat uw toenemen aan anderen openbaar wordt. ô Hoe meer vruchten dat er aan eene ranke gevonden worden/ hoe meerder eere het is voor den wijnstok, en ook voor den Landman. Hierin is uw Vader verheerlijkt, dat gij veel vrucht draagt, Joh. XV: 8.

Ten tweede. Zoekt toch hoe langer hoe meerder in afhanginge van den Heere Jezus te leven en te werken. Verwacht van Hem al uw licht, leven, sterkte, en al andere geestelijke weldaden. Gij moet met Paulus kunnen zeggen: Ik leve, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij, en hetgene ik nu in het vleesch leve, dat leve ik door het geloove des Zoons Gods, Gal. II: 20.

Ten derde. Wij moeten tot uwe verkwikkinge zeggen/ als gij in

den

den Heere Jezus/ uwen geestelijken Wijnstok, door het geloove blijft, en in Hem veel vrucht draagt, gij zult hoe langer hoe meerder de liefde van God en van den Heere Jezus/ en de vertroostinge van den H. Geest in uwe harten onderbinden; gij zult genoemd worden de discipel, dien Jesus lief heeft; gij zult genoemd worden een man naar Gods harte; en een zeer gewenscht man. Het zal u zoo veel troost geven en ondersteuninge in alle uwe tegenheden/ en zoo vele ruimte op uw doodbedde/ als gij met Hiskia zult kunnen zeggen/ Ach Heere, gedenkt doch, dat ik voor uw aangezigte in waarheid, en met een volkomen harte gewandeld, en dat goed in uwe oogen is, gedaan hebbe. En hierna zult gij zoo eene groote kroone hebben/ als gij zult blinken gelijk de zonne in het koningrijke uws Vaders. o Dan zult gij onderbinden/ dat er vrucht is voor den regtveerdige, en dat uwen arbeid niet iedel is in den Heere.

AMEN.

ZEVEN EN VEERTIGSTE
PREDIKATIE,

OVER

LUC. XII: 16—21.

Ende Hij zeide tot haar eene gelijkenisse, en sprak. Eenes rijken menschen land hadde wel gedragen: En hij overleide bij hemzelven, zeggende, wat zal ik doen? Want ik hebbe niet, waarin ik mijne vruchten zal verzamelen. En hij zeide, dit zal ik doen: Ik zal mijne schuren afbreken, en grooter bouwen: En zal aldaar verzamelen alle dit mijn gewas, en deze mijne goederen: En ik zal tot mijne Ziele zeggen, Ziele, gij hebt vele goederen, die opgelegd zijn voor vele jaren, neemt ruste, eet, drinkt, zijt vrolijk. Maar God zeide tot hem, gij dwaas, in dezen nacht zal men uwe Ziele van u afeischen; en hetgene gij bereid hebt, wiens zal het zijn? Alzoo is het met dien, die hemzelven schatten vergadert, en niet rijk is in Gode.

OP DE KERMIS.

Wij lezen/ 1 Tim. VI: 6—8, Doch de godzaligheid is een groot gewin met vergenoeginge, want wij hebben niets in de wereld gebragt, het is openbaar dat wij ook niet en kunnen iets daaruit dragen. Maar als wij voedsel en deksel hebben, wij zullen daarmede vergenoegd zijn. Een broom mengsch is een winnend mengsch; daar wint niemand zoo veel als bzome menschen/ zij winnen altijd/ zelfs als ze schijnen te verliezen; zij winnen zelfs met hunnen dood: Het leven is haar Christi, en 't sterven is haar gewin. Zij kunnen zeggen: Wij zijn meer als overwinnaars. Een brome/ die zoekt vergenoegd te zijn/ komt tot die hoogte dat hij gerust leeft/ en voldaan is als hij God tot zijn deel heeft. De vergenoegdheid, hadden de engelen die bewaard/ zij waren geene duivelen gewozden. Had Adam de vergenoegdheid bewaard/ daar was geene zonde in de wereld gekomen. Sedert den val van de engelen en van Adam, wozdt de vergenoegdheid zelden gevonden; elk zal zeggen/ ik hebbe niet genoeg. De vergenoegdheid is een zeldzaam ding; de vergenoegdheid is uitezmate siezlijk. Ontmoet ge een mengsche die vergenoegd is/ 't is

eene

eene ſiezlijke kroon op zijn hoofd. Jacob zeide tot God/ als Ge mij brood en water zult gegeven hebben/ en kleederen om aan te trekken/ dan zal ik weten en ezkennen/ dat Gij mijn God zijt/ Gen. XXVIII: 20, 21, Agur zeide: Heere/ Voed mij met het brood mijns bescheiden deels, Prov. XXX: 8. En Job zeide: Naakt ben ik uit mijnes moeders buik gekomen, en naakt zal ik daarhenen wederkeeren. De Heere heeft gegeven, en de Heere heeft genomen; de naam des Heeren zij geloofd, Job I: 21. Vergenoegdheid daaz mogen wij geen gebzek aan hebben/ want zij is noodig; waarom? Wegens Gods raad, bevel en belofte.

Eerst. Wegens Gods raad. Woelt zoo gij wilt/ zegt de Heere/ gij zult booz Mij moeten wzkken: Mijn raad zal bestaan, en Ik zal al mijn welbehagen doen, Jes. XLVI: 10. Hij werkt alle dingen naar den raad zijnes willens, Eph. I: 11. Ach ja/ dat ezkende Asaph, die zeide/ Gij zult mij leiden door uwen raad, Ps. LXXIII: 24.

Ten tweede. De vergenoegdheid is niet alleen noodig wegens het besluit Gods/ maaz ook wegens het bevel Gods/ Hebr. XIII: 5, Uwen wandel zij zonder geldgierigheid, en weest vergenoegd met het tegenwoordige. Een kind Gods kan dikwijls zeggen/ aangaande het inwendige ben ik onbewegelijk als een pilaaz/ maar aangaande het uitwendige ben ik als een riet/ dat gindS en wedez geſchud wozdt. Maaz als een gelooVige kan zeggen/ Ik hebbe geleerd overvloed te hebben, en hebbe geleerd gebrek te lijden, dat is dan een parel van een mensch.

Ten derde. De vergenoegdheid is noodig wegens Gods belofte. De godzaligheid heeft niet alleen de belofte booz het toekomende, maar ook booz het tegenwoordige leven, 1 Tim. IV: 8. Gods kinderen kunnen volgens Gods beloften staat maken/ dat God hen van alle ligchamelijke noodzuft zal verzorgen: Geen ding ontbreekt hen vroeg noch spade. En als hun iets kwaads in dit jammezdal obezkomt/ dan kunnen zij bezzekezd zijn/ dat God hetzelve tot hun beste zal keeren. Ach ja/ de Heere heeft gezegd/ Ik zal u niet begeven noch verlaten; zoodat zij met David kunnen zeggen: De Heere is mijn Herder, mij zal niets ontbreken, Ps. XXIII: 1. En met de kezke/ Klaagl. III: 24, De Heere is mijn deel, daarom zal ik op Hem hopen. Maar daaz moet in de vergenoegdheid bezhoed wozden de zonde van Sodom, namelijk stille gerustheid, zatheid van brood, en een wellustig weelderig leven. Een mensch zegt altemets/ ik ben bezgenoegd in mijn staat/ en hij slaat tot daztelheid obez. Bij de bezgenoegdheid in het uitwendige, moeten wij onze hand slaan om zoo veel te vlijtigez het Hemelsche te zoeken. Wij moeten onze hand uitsteken en wezken om de spijze die niet vergaat/ en tot onze ziele zeggen/ zoekt eerst en boozal Gods Koningrijk. Al 't andezs is/ ô wee! Wat helpt dan al de bezgenoegdheid die in de wereld is/ als ze ons leidt tot een daztel leven?

In

In dit kapittel/ daar wy u eenige verzen van voorgelezen hebben/ daar staat de Zaligmaker/ volgens vers 1—3, onder duizenden van menschen; het krielde er van volk. Nu was het tijd voor den Heere om te werken; Hy neemt hier waar te prediken tegen de geveinsdheid. Weest niet/ zegt Hy/ als de geveinsden, want hetgene gy bedelkt/ God zal het voor een iegelyk openleggen. Zy mogten zeggen/ Gy predikt zoo al wel; maar 't is geen tijd om opregt te zyn; dan raken wy in banden en boeyen. Laat het gaan zoo als het wil/ zeide de Heere/ zy kunnen uwe ziele niet dooden; maar 't en gaat niet altijd zoo dat ge uw leven moet verliezen/ vs. 4, 5. Zy mogten zeggen/ Heere/ wy kunnen de kost niet winnen. Wel/ let op de voorzienigheid van den Heere. Weet ge niet/ dat God gezegd heeft/ dat Hy de regtvaardigen nooit heeft verlaten? Ps. XXXVII: 25. Vertrouwt dan op de goddelyke Voorzienigheid/ en belyd mynen naam met veel vrymoedigheid voor de menschen/ dan zal u het goede nooit ontbreken/ en de Zone des menschen zal u ook belyden voor de Engelen Gods/ enz. vers 8—12. De Heere sprak veel heerlyke woorden van allerlei raad en wetenschap; en als Hy die heerlyke woorden sprak/ roept daar een uit de schare: Heere/ ik worde benadeeld van mynen broeder; zegt toch tegen hem/ dat hy met my de erfenisse deele. Wel/ daartoe/ zegt de Heere/ ben Ik niet in de wereld gekomen/ maar wel om de oorzaken van alle die wanorde die in de wereld is weg te nemen/ dat is de onvergenoegdheid en de kwade begeerlykheid. Ach/ zegt de Heere/ of iemand al meer heeft als hy noodig heeft/ zoo dat hy leeft van den overbloed/ wat kan 't hem baten? Vermeerdert het goed/ de eters vermeerderen ook/ en hy heeft er diktwyls niet van als 't aanschouwen van zyne oogen/ vers 13—15. Ja/ mogt men zeggen/ dan zal ik een gemakkelyken ouden dag hebben; dan zal ik wellustig kunnen leven; daar stelt de Heere ook orde op. Het wellustige leven/ dat gaat de Heere afschilderen onder eene zoete gelykenisse van het 16 tot het 21 vs. Door wie zal 't zyn dat ge nalaat? Als ge het al hebt/ hoe los bezit gy het? Daarop komt de Heere van 't 22 vs. en nederwaarts/ en Hy zegt tegen zyn volk/ ziet de hand Gods over minder schepseltjes als een mensch/ en over minder menschen als een vroom mensch. Wel vertrouwt God dan uw ligchaamszorge toe/ en werkt om het Koningrijke Gods, en deszelfs geregtigheid, Die spyze/ die niet vergaat zoekt die eerst en booral. Laat myn Vader u maar leiden naar zynen raad en Vaderlyken wille; en gy zult er Hem eeuwig voor bedanken. En zoo gaat de Heere Jezus al voort/ en zegt/ wat vertrouwt ge zoo op eigen kracht in alles wat u ontmoet? Vertrouwt op God/ en niet op uzelven noch op eenig mensch. Ik weet wel/ zegt de Heere/ als Ik zoo spreek/ dat er dan

geen

geen brede hant zijn/ de een en de ander zal beheerd worden/ en dan zal uw naaste bloed uw bijand zijn. Maar geen noot/ laat u dat niet ergeren. En zoo gaat de Heere voort met allerlei heerlijke woorden te spreken/ tot aan het einde van het kapittel.

Tegenwoordig hebben wij de gelijkenisse, met het oogmerk van den Heere Jezus. Daar wij in te bezien hebben:

I. Christus zeide eene gelijkenisse, en sprak.

II. De gelijkenisse zelve.

III. Het oogmerk, waar de Heere daarmede heen wilde?

I. Wat het eerste aangaat: Hij zeide tot haar eene gelijkenisse, ende sprak. Wie is deze Hij? Is Hij dan geen naam waardig? Ach ja; maar de Evangelist heeft zijn naam reeds dikwijls genoemd in de vorige kapittelen/ en Hij heeft ook geen naam van nooden om Hem te onderscheiden: Wie is toch een Leeraar als Hij? Het is Jezus Christus; 't Is de Allerschoonste aller menschen kinderen, Ps. XLV: 3. Het is die Propheet, dien God verwekt hadde; die Leeraar der geregtigheid, die eene tonge der geleerden hadde. Hij zeide, en sprak eene gelijkenisse, of parabel.

Wat is eene gelijkenisse? Het is eene verbloemde maniere van spreken/ om eene gebeurde of gebeurlijke zake te aangenamer en te duidelijker voor te stellen. Een predikant/ die dat talent heeft/ heeft er zich niet over te beklagen. De profeet Ezechiël die schijnt er veel gebruik van gemaakt te hebben; zijne toehoorders zeiden: is hij niet een verdichter van gelijkenissen? Ezech. XX: 49. Salomo was er ook op gesteld/ die zoo veel heerlijke spreuken gesproken heeft. De Heere Jezus hield er ook veel van/ om door gelijkenissen te spreken/ en weet gij waarom?

Eerst: Hij geeft er zelf de reden van/ Matth. XIII: 34, 35. Die schrift moest vervuld worden/ Ik zal mijnen mond opdoen met spreuken; Ik zal verborgenheden overvloediglijk uitstorten, van oudsher, Ps. LXXVIII: 2.

Ten tweede. Hij sprak door gelijkenissen, opdat vervuld zoude worden dat oordeel/ dat God voorzegd hadde/ Jes. VI: 9. Zij zouden hoorende hooren, maar niet verstaan, en ziende zien, maar niet bemerken. Zij zouden niet weten waar de Heere heen wilde/ opdat/ volgens Gods regtvaardig oordeel/ hunne harten vet/ en hunne ooren zwaar zouden worden.

Ten derde. Hij sprak door gelijkenissen, opdat Hij gevraagd zoude worden; dat had Hij gaarne. Daarom zeiden Hij de gelijkenisse van den zaaijer, Hij wilde er wel een discours over hebben.

Ten vierde. Hij deed het/ om onderscheid te stellen tusschen de kinderen des Koningrijks en de kinderen der duisternisse; Hij zeide tegen zijne discipelen: Het is u gegeven te verstaan de verborgenheid des Koningrijks, maar haar niet,

Ten vijfde. Hij bede het omdat Hij te minder in zijne woorden zoude gevangen worden; Matth. XXI: 23, waren ze daar op uit. Hij ſprak zulke woorden/ die met de zaak overeen kwamen/ en die er tegen ſchenen te ſtrijden; het waren duiſtere redenen.

Ten zesde. Hij bede het/ omdat zij er te langer op malen/ en het dus te beter begrijpen en te baſter onthouden zouden. Zoo deed de Heere dan hier ook: Hij ſprak eene gelijkenisse, die wel naar binnen wilde; die klaar was/ en die veel onder de menſchen gezien wierd.

II. Wat voor eene gelijkenisse ſprak de Heere? Het was eene wonderlijke gelijkenisse, die zeer klaar te verſtaan was/ en zeer krachtig diende tot het oogmerk van den Heere Jezus. Laat ons letten (1) op den man zelve. (2) Op zijne goddelooze tale. (3) Op het verſchrikkelijk vonnis, dat over hem uitgeſproken wierd.

A. Wat het eerste aangaat/ de Heere ſpreekt van een rijk mensch, die veel goed had/ en inzonderheid vele landerijen. Het was er een/ die een grooten zegen van God hadde; die zich daarop verhief/ en daarop maalde. Dat paſt immers een menſch niet/ zich te verhoovaardigen op Gods zegen. Een menſch is maar een gering/ ſterfelijk en zondig ſchepſeltje; Zult ge zoo doen? zegt de Heere/ wat dwaasheid is dit! Hij noemt niemand; Hij benadeelt ook niemand. Hadde de Heere gezegd/ daar zit er hier een/ of daar ſtaat er hier een/ dan zoude Hij hen aan 't malen geholpen hebben/ en zij zouden niet hebben willen hooren; en daarom zegt Hij maar in 't gemeen: Eenes rijken menſches land hadde wel gedragen, enz.

Het was een menſch/ die rijk was/ een gegoed man; zijne ouders hadden voor hem gezorgd/ om ſchatten voor hem te vergaderen; God hadde hem rijkelijk gegeven het goede te genieten; 't was een zwaar gegoed man/ als Nabal, 1 Sam. XXV: 2. Als die oude Barsillai, 2 Sam. XIX: 32. Als die rijke jongeling, die daar op zijne knieën op den weg viel/ en riep: wat moet ik doen/ om ten leven in te gaan? Marc. X: 22. En als die rijke man, die Lazarus voor zijne deure hadde/ en die alle dagen vrolijk en prachtig leefde/ Luc. XVI.

Gij zult zeggen/ hoe ging het dezen rijken man? Het ging hem zeer voorſpoedig/ zijn land had wèl gedragen.

De rijkdommen in dien tijd beſtonden meest in vee en landerijen. Zoo was het met dezen ook: hij hadde eene groote ſtreek lands. Men pleeg voor dezen de menſchen rijk te ſchatten/ die hoeven of landerijen hadden; maar tegenwoordig verteerd de bloek het land/ zoodat het een laſt is veel land te hebben. Maar dezen was het zijn luſt; het ging hem zoo wel: zijne velden waren bekleed met kudden, en zijne dalen waren bedekt met koorn. Hij ging eens naar zijne maaijers; zijn land/ zag hij/ was gezegend als een Obed-Edom, 2 Sam. VI: 10. Het was bij

hem

hem als in die zeven vette jaren des overvloeds in Egypte, toen het land voortbragt bij handvollen, Gen. XLI: 47. Zijne landerijen gaven den eenen voorraad na den anderen uit. Zijne akkers bragten veelvoudige vrucht voort; hij hadde er geboel van; alles ging hem naar den wensch zijner ziele.

B. Daar hebt gij nu den rijken man en zijn voorspoed. Hoe gedraagt hij zich daaronder? wat doet de man? Hij beziet eens wat hij al heeft; Wat raad? zegt hij; hij komt in gesprek met zijne ziele. Hij was zoo wijs in zijne oogen/ dat hij geen raad van anderen noodig hadde; ik hebbe zoovele schuren niet/ zegt hij/ om deze mijne vruchten in te zamelen. Hij overleide bij hemzelven; hij spreekt in zijn harte: wat zal ik doen? Wel/ rijke man! hadt ge eens om een ander wat zal ik doen gedacht. Hadt ge eens gedacht aan Job VII: 20, Hebbe ik gezondigd, wat zal ik U doen, ô Menschenhoeder? Hadt ge eens om David gedacht/ Ps. CXVI: 12, Wat zal ik den Heere vergelden voor alle zijne weldaden? Hadt ge eens gedacht op die menschen/ die tot Johannes den Dooper kwamen/ met berouw in hun hart/ uitroepende: wat zullen wij doen? Luc. III. Hadt ge eens gedacht op dien jongeling, die zoo veel goeds hadde/ en daar op den weg op zijne knieën viel/ en zeide: goede Meester, wat zal ik doen, opdat ik het eeuwige leven beërve? Marc. X: 17. Gij hadt beter gedaan/ dat ge hadt uitgeroepen: Wat zal ik doen om mijne roepinge en verkiezinge vast te maken? Wat zal ik doen om den ouden mensch in mij gedood te krijgen? Om het geloove te oefenen? Om de liefde Gods in mijn harte te laten heerschen? Hadt ge gezegd: Wat zal ik doen om den Heere te vereeren van mijn goed/ en van de eerstelingen mijner inkomsten? Hadt ge met Job gezegd: ik wil mijne bete niet alleen eten/ maar de weduwen en de wezen moeten er een portie van hebben. Hadt ge gezegd: mijn vader was een bedorven Syriër, en nu ziet, ik hebbe gebragt de eerstelingen van de vrucht dezes lands, dat Gij, Heere, mij gegeven hebt, Deut. XXVI: 2—11. Hadt ge gedaan als Jacob, Gen. XXXII: 10, Ik ben geringer dan alle deze weldadigheden, en dan alle deze trouwe, die Gij aan uwen knecht gedaan hebt, enz. Maar neen/ hij vergat dien God/ dien hem zoo gezegend hadde; hij sloeg met Jeschurun achteruit/ en liet God varen.

Zoo overleggende en zoo malende/ zoo denkt hij/ daar is niet beter/ als dat ik aan 't breken en aan 't bouwen ga; ik moet meer ruimte maken/ om alle mijne vruchten te verzamelen. Ik moet aan 't afbreken van mijne schuren gaan/ en grooter bouwen; dat staat vast; ik zal van 't maken en breken niet ophouden voor dat ik klaar hebbe/ voor dat mijn oogst is ingezameld; dan zal ik zoo doende vele menschen aan 't werk helpen; dan zal mijn gewas niet verloren gaan; en dan zal ik alle mijne goederen in veiligheid hebben/ en ge-

rugt kunnen zijn/ dat zij niet bedorven of gestolen kunnen worden.

Gij zult zeggen/ hij had immers gelijk? Als men zijne goederen niet kan bergen/ dan mag men wel grooter schuren laten bouwen? Ach ja! maar zijn hart deugde niet/ en zijn oogmerk was ook boos. Hij was zoo een rijke/ die zijn hart op zijne goederen zettede; en daar Salomo van spreekt/ Prov. XVIII: 11, Des rijken goed is de stad zijner sterkte, en als een verheven muur in zijne inbeeldinge. En weet gij waaruit zulks blijkt? Het blijkt daaruit:

Eerst. Hij noemt alles zoo het zijne. Het is al: mijne vruchten, mijne schuren, mijn gewas, mijne goederen. Ach man! 't is al 't uwe. Heeft uwe hand u dan dat vermogen gegeven? Het is al openbaar/ dat hij een dwaas was; dat moet op elk woord worden aangeteekend. Wat zegt een kind Gods? De aarde is des Heeren, mitsgaders alle hare volheid, Ps. XXIV: 1. Zij zeggen met Jacob, Gij Heere hebt mij gevoed dan dat ik was tot op heden toe! Zij zeggen: ik ben geringer dan alle deze uwe trouwe en weldadigheid. En als zij hunne goederen eens overzien/ dan zeggen zij: het is de zegen/ Heere/ die Gij uwen knecht genadelijk bezleend hebt; zij zeggen met David, 1 Chron. XXIX: 13, 14, Nu dan, onze God, wij danken U, en loven den name uwer heerlijkheid; want wie ben ik. en wat is mijn volk, dat wij magt zouden verkregen hebben, om vrijwillig te geven als dit is? Want het is alles van U, en wij geven het U uit uwe hand. Zoo spreken Gods kinderen als zij wat bezitten; ô Zij klimmen al tot God op/ en zeggen: wat hebbe ik, dat ik niet ontvangen hebbe?

Ten tweede. Weet gij waaruit het al meer blijkt/ dat hij een goddelooze rijke was? Uit zijne goddelooze woorden. Toen het bouwen gedaan was/ en de vruchten in de schuren ingezameld en geborgen waren/ toen spraak hij zijne ziele of zichzelven aan/ en zeide: Ziele, gij hebt vele goederen, die opgelegd zijn voor vele jaren; neemt ruste, eet, drinkt, zijt vrolijk. ô Mijne ziele/ wil hij zeggen/ weest nu tevreden; gij zult niet te kort komen/ al ware het dat ge nog zoo lang leefde. Mijne ziele/ dat gaat u zoo wel; haalt uw harte nu maar op/ gij zult het niet opteeren/ al leefde gij nog zoo overdadig en wellustig; gij zult uw leven niet te kort komen noch gebrek hebben. En gij behoeft niet bekommerd te zijn voor den dood/ gij moet dien boozen dag maar verre stellen; ik kan nog vele jaren leven/ en ben nog kloek en gezond/ mijne melkvaten zijn nog vol melk/ de maalsters staan nog niet stille/ de twee deuren naar de straten zijn nog niet gesloten/ en die uit de vensteren zien/ zijn nog niet verduisterd/ en de kruike aan den borrput wordt nog niet aan stukken gestooten. En naar de ziele gaat het mij ook wel: ik kan doen al wat mij lust/ al wat ik wil. Het is alle dagen feest; ik ben gast of ik hebbe gast. Leest maar

zoo

zoo voort/ ô mijne ziele! weest maar vrolijk en prachtig; leeft maar welgemoed/ zorgeloos en onbekommerd. Dat zeide die dwaas tot zichzelven. In welk alles doorstraalt/ dat hij een dwaze en goddelooze rijke was.

C. Ach man! gij spreekt zoo; maar wat zegt God? Wat zal uit dien mond des Allerhoogsten komen? Zal uw goddeloos gedrag en uwe onheilige tale Hem wel aangenaam zijn? Ach neen! wat een verschrikkelijk vonnis wordt er over u uitgesproken! gij dwaas, in dezen nacht zal men uwe ziele van u afeischen; uwe onsterfelijke ziele/ uwe kostelijke ziele zal van u genomen worden! en wat nog? Het zal niet lange aanloopen. Gij ligt aan de beurte/ dezen nacht zal 't zijn; Uwe vreeze zal komen gelijk eene verwoestinge, en uw verderf als een wervelwind! ô schrik! de benaauwdheid en angst zullen u in een oogenblik overvallen. En wat zegt God nog? En hetgene gij bereid hebt, wiens zal 't zijn? Uwe goederen door uwe bijanden/ en uwe ziele door den duivel.

Maar laten wij tot onze stichtinge deze woorden/ die zoo vol van nadruk zijn/ dat zij elk door lijf en ziel moeten snijden/ nog eens elk in 't bijzonder overwegen.

1. God noemt hem een dwaas. Het is of God de Heere/ dezen man zoo hoorende spreken/ als met eene hoorbare stemme uit den hemel hem toeriep: »Zult gij dit den Heere vergelden/ gij dwaas en goddeloos mensch? Zult gij zoo alle mijne goederen/ die ik u gegeven hebbe/ misbruiken/ om Mij tot toorne te verwekken/ en om uwe arme ziele ten verderve te brengen? Gij slechte/ hoe lange zult gij de slechtigheid beminnen? en gij zot/ hoe lange zult gij de wetenschap haten? Gij dwaas, overdenkt gij niet eens/ dat gij moet sterven/ en dat de geheele wereld voorbij gaat met alle hare begeerlijkheid? Weet gij niet/ dat het u niet baten kan/ al hadt gij de geheele wereld/ als gij schade aan uwe ziele moet lijden?" Maar geliefden/ wilt gij dat ik u nog eens in 't bijzonder toone/ waarin zijne dwaasheid bestond?

Eerst. Hij had daar niet op gemerkt/ dat de allerrijkste in één dag arm kan zijn/ gelijk de vrome Job, die in zoo eenen korten tijd van alles beroofd/ en bedelarm wierd; en Naomi, hoe rijk was zij! en in 't korte zoo arm/ dat zij zeggen moest: Vol toog ik weg, maar ledig heeft mij de Heere doen wederkeeren, Ruth I: 21.

Ten tweede. Hierin was zijne dwaasheid, dat hij hem inbeeldde een zeer lang leven; en 't geheele Woord zegt/ dat wij maar eenen korten tijd hebben/ zeer weinig dagen/ en dat die nog zeer onzeker zijn. Niemand kan zich den dag van morgen beloven.

Ten derde. Daarin bleek het dat hij een dwaas was/ omdat hij niet

dachte aan 't ſterven en aan 't oordeel; en dat hij niet op zijne knieën lag met dat gebed van Mozes, Ps. XC: 12, Leert ons alzoo onze dagen tellen. Of met het gebed van David, Ps. XXXIX: 5, Heere, maakt mij bekend mijn einde, en welke de mate mijner dagen zij; dat ik wete hoe vergankelijk ik zij.

Ten vierde. Daarin bleek het dat hij een dwaas was: in zijn beestachtig leven dat hij leide; hij leefde egger als een ezel, als een kraan, zwaluwe, tortelduive, of ooijevaar, die waren tot zijne beſchaminge.

Ten vijfde. Het bleek dat hij een dwaas was/ omdat hij geen beter goed ging zoeken. ô Dat duurachtig en bestendig goed dat kende hij niet/ en dat begeerde hij niet; hij liet zijne oogen maar gaan op hetgene niets is; dat zich bleugelen der arenden kan maken/ en in een oogenblik voor eeuwig kan wegvliegen. Hij hield zich maar alleenlijk op met het beuzelgoed van deze aarde/ en maakte geen werk van de eeuwige dingen. En in plaats van eenige geoorloofde uitſpanningen/ zoo ſloeg hij over tot dartelheid in zingen/ ſpringen/ en allerlei misbruik van Gods gaven.

Ten zesde. Daarin bleek het dat hij dwaas was/ omdat hij dacht/ dat hij nu gelukkig was. Hij zeide in zijn harte: wél dien man/ dien het alzoo gaat; en hij begreep niet/ dat al het goed van de wereld geen nut doet ten dage der vergolgenheid/ en dat de voorspoed der zotten hen zal verderven. ô Hadde hij liever gedacht aan hetgeen er ſtaat/ Jer. XVII: 11, Gelijk een veldhoen eijeren vergadert, maar en broedt ze niet uit, alzoo is hij die rijkdom vergadert, doch niet met regt. In de helft zijner dagen zal hij dien moeten verlaten, en in zijn laatste een dwaas zijn. Ik hebbe gelezen van Augustinus, dat hij zeide/ ik was beſchroomd als God mij eenen voorſpoedigen dag gaf; omdat ik vreesde/ dat die dag ligtelijk zoude geëindigd zijn/ of God zoude eenigzins afſcheid van mij nemen/ omdat ik mijn hart te veel aan het ſchepſel gegeven/ en het den Heere geweigerd hadde.

2. God noemde hem niet alleen een dwaas; maar Hij ſpraak ook een ſchriftelijk oordeel over hem uit. Uwe taal/ zegt God/ ſtaat Mij niet aan. In dezen nacht zal men uwe ziele van u afeischen, enz. Ach! hoe zal hij verſchrikt zijn geworden door zulke ontzaggelijke woorden! Even als Belsazar, toen hij die vingeren van eenes menschen hand zag/ die aan den wand ſchreven: Gij zijt gewogen en gij zijt te ligt bevonden! ô De glans des koonings veranderde/ en zijne gedachten verſchrikten hem/ en de banden zijner lendenen wierden los/ en zijne knieën ſtieten tegen malkanderen aan/ Dan. V: 5, 6. Het was bijna als met Nebucadnezar, Dan. IV: 31, Dit woord nog zijnde in den mond des koonings, viel er een stemme uit den hemel: u, ô koning Nebucadnezar, wordt gezeid, het koningrijke is van u gegaan: en men zal u van de menſchen

schen verstooten; en uwe woninge zal bij de beesten des velds zijn. Het was met hem als met den dwazen Nabal: die zoo rijk was/ en in korten tijd was hij dood! 1 Sam. XXV: 36—38. Wel man/ zegt de Heere/ gij zult van uwe tafel niet opstaan/ en uwen maaltijd niet geëindigd hebben/ of daar zal een bode zijn/ die zal uwe ziele eischen. Van dezen nacht zal God uwe ziele van u wegnemen. En hetgene gij bereid hebt, wiens zal het zijn? Wie zal dan uwe ziele eischen? De duivel eischt uwe ziele; de dood eischt ze/ die past op u; hij komt aan uw huis staan/ en past op u als ge opstaat/ nederligt/ uitgaat en ingaat. Ik hebbe bevel/ zegt de dood/ om den pijl des doods in uw hart te schieten/ die ongeneeslijk is. De groote God zeide/ Ik hebbe uwen dag bepaald: Het is den mensche gezet eenmaal te sterven; en gij hebt uwen gezetten tijd volbragt; de tijd van mijnen raad is volbragt; gij zult willen blijven/ maar niet kunnen. Gij wilt uwe schuren afbreken/ maar Ik zal uw aardsche huis afbreken. En/ gelijk Ik het gesproken hebbe/ zal Ik het doen: Ik zal 't geen bijstien jaar uitstellen; het is binnen den tijd van vier en twintig uren bepaald; ja/ nog nader/ in dezen nacht zal 't geschieden; daar zal op dezen nacht geen een dag meer volgen. Gij hebt dezen nacht met uwe vrienden en gezelschap vrolijk geweest; misschien zijt ge vol gezopen/ zoodat uwe tafel vol uitspuwsel is? maar als ge naar uw bed gaat/ of al eerder/ zal de doodkoorse u op het lijf vallen/ zoo dat uw gezelschap u zal zoeken op uw bedde te krijgen. Het accident of de ziekte zal zoo toenemen/ dat ge geen tijd zult hebben om iemand te laten roepen. Of krijgt ge iemand elk zal de handen in een slaan/ en zeggen: hier bezwijkt de kracht van menschen; voor deze ziekte is geen raad. Men zal van gene bekeeringe of wedergeboorte/ of geloove in den Middelaar spreken/ of van geen sterven/ 't mogt den zieke bezwaren. Het slot zal van dezen nacht een onverwachte en verschrikkelijke dood zijn. Het minste tempeestje is in Gods hand: Hij doet den menschen wederkeeren tot verbrijzelinge, en zegt: keert weder gij menschen kinderen, Ps. XC: 3. Hij zal zoo schielijk bezworen worden/ dat er geen tijd zal zijn om voor hem te bidden of te lezen; misschien zal hij geen gebruik van zijn verstand hebben. En wat dan? Zoo een leven/ zoo een einde! Voor den duivel geleefd/ en voor den duivel gestorben! Daar de Heere is/ daar zal zijn knecht ook zijn. Het zal met hem zijn als met dien anderen rijken man, Luc. XVI: 23, hij hief zijne oogen op in de vlamme. En zijn uwe schuren zoo vol/ dat ge niet te kort zoudt komen/ al leefde gij Methuzalems jaren/ wiens zal al dat goed zijn? Voor huwelijken of anderzins zal 't zoo een krijgen/ die ge in uw leven niet zag of kende. Daar hebt ge nu de parabel.

III. Ja wel/ zult ge zeggen/ zijn er wel zulke menschen? Of zoo zij

er

er al zijn is het niet maar een klein getal? Wie zoude zoo zot kunnen zijn/ dat hij zoo zoude handelen? Ik zal 't u zeggen/ wie het is/ die zoo bestaat/ zeide de Zaligmaker/ in 't 21 vs. Alzoo is 't met dien, die hemzelven schatten vergadert en niet rijk is in Gode. Daar wil Ik heen/ zegt de Zaligmaker/ daar zijn menschen in de wereld/ die zich zelven schatten vergaderen, en die niet rijk zijn in Gode, die doen zoo/ die leven zoo/ en die sterven zoo.

Gij zult zeggen/ legt ons nu nog wat nader uit/ wie het zijn/ die zich zelven schatten vergaderen, en niet rijk zijn in Gode.

Eerst. Het zijn zulke menschen/ die het eerst en meest werken en zorgen voor den mond en voor het ligchaam/ en niet voor het koningrijke Gods en zijne gerechtigheid. Gij hoort ze al dagen: Wat zal ik eten? wat zal ik drinken? en waarmede zal ik mij kleeden? Maar gij hoort ze nooit of weinig dagen: Wat moet ik doen om zalig te worden?

Ten tweede. Zij dagen naar vrucht voor zichzelven. Willen anderen wat van hen hebben/ zij krijgen een graauw. Wil God wat van hen hebben/ 't is al afslag. Zij zijn niet rijk in God, noch rijk voor God, maar rijk voor zichzelven. Zij zijn als andere Nabals, die zeide: Zoude ik dan mijn brood, en mijn water, en mijn geslagtet vleesch nemen, en zoude ik het den mannen geven, die ik niet weet van waar zij zijn? 1 Sam. XXV: 11.

Ten derde. Het zijn alle onbekeerde menschen/ allen die geene genade hebben/ allen die geen deel hebben aan den Heere Jezus. Alle deze menschen zijn niet rijk in Gode.

Vraagt gij nu/ wie zijn het die rijk zijn in Gode? Zijn er zulke menschen? ô Ja! waren er zulke menschen niet/ God zoude al ras de hemelen met gedruis doen voorbijgaan/ en de elementen haast doen branden; weet gij wie rijk zijn in Gode? Ik zegge/ alle Gods kinderen/ al zijn zij nog zoo arm en ellendig naar de wereld/ zij zijn nogtans rijk in Gode.

Eerst. Zij hebben den drieëenigen God tot hun deel; zij kunnen met gerustheid zeggen: met Azaph, Ps. LXXIII: 26, Bezwijkt mijn vleesch en mijn herte, zoo is God de rotssteen mijns harten, en mijn deel in eeuwigheid.

Ten tweede. Zij zijn rijk in genade. Zij hebben deel gekregen aan dat beproefde goud, komende uit het vuur/ Openb. III: 18. Zij zijn rijk in 't geloove, Jac. II: 5. Rijk in eenen heiligen en stichtelijken wandel. Zij zijn rijk in goede werken. Zij kunnen voor genade zeggen: Aan onze deuren zijn allerlei edele vruchten; nieuwe en oude, ô Liefste, die hebbe ik voor U weggelegd.

Ten derde. Zij zijn rijk, omdat alle dingen hen moeten medewerken ten goede, Rom. VIII: 28. Omdat alles tot hunne zaligheid moet dienen. 1 Cor. III: 21, 22, Want alles is uwe. Hetzij Paulus, hetzij Apollos,

los, het zij Cephas, het zij de wereld, het zij leven, het zij dood, het zij tegenwoordige, het zij toekomende dingen, zij zijn alle uwe.

Ten vierde. Zij zijn rijk in de hope der heerlijkheid, en die onbezwijkelijke kroone/ die onbevlekkelijke erfenisse. Zij hebben een groot goed/ eenen hemelschen schat/ eenen eeuwigen schat. Zij zijn rijk in dat gansch zeer uitnemend eeuwig gewigte der heerlijkheid.

Gij zult zeggen/ waarom wordt dit alles genoemd/ rijk in Gode?

Eerst. Om te toonen dat het niet slechts tijdelijke dingen zijn/ die Gods kinderen bezitten/ maar eeuwige, die zoo eeuwig zijn als God eeuwig is. Het is een duurachtig en bestendig goed.

Ten tweede. Om de zekerheid van hunnen rijkdom aan te toonen: zij kunnen er staat op maken/ zij loopen niet op het onzekere, zij kampen niet als de lucht slaande.

Ten derde. Omdat hun voornaamste rijkdom in God gelegen is: God is hun hoogste goed, en alle hunne andere rijkdommen die bezitten zij uit kracht van hunne gemeenschap aan God; Welgelukzalig is het volk diens God de HEERE is, Ps. XXXIII: 12. Zij kunnen zeggen: In God is mijn heil, Ps. LXII: 8.

Nu kunt gij gemakkelijk begrijpen/ wie het zijn/ die niet rijk zijn in Gode: het zijn alle natuurlijke menschen, den Geest niet hebbende; die zijn zonder God, en zonder Christus, en zonder hope; die zijn vervreemd van het burgerschap Israëls, en vreemdelingen van de verbonden der belofte. ô Schrik/ onbekeerde menschen! al meent gij rijk en verrijkt te zijn, en geenes dings gebrek te hebben; gij zijt evenwel arm, en ellendig, en jammerlijk, en naakt, en blind, Openb. III: 17.

Tot een stichtelijk slot zullen wij hebben:

Eerst. Waarom wij deze gelijkenisse gepredikt hebben?

Ten tweede. Sprak Christus raadsels, wij zullen ook eenige raadsels hebben.

Ten derde. Wie is zoo een dwaas, als daar wij van gesproken hebben? en wie niet?

A. Weet ge welke de gelegenheid was die ons tot het prediken van deze gelijkenisse gebragt heeft?

1. De eerste gelegenheid was de oogst, die voor de deure is. God heeft het gewas gezegend. Wij hebben landlieden gesproken/ die zeggen/ dat het hun niet heugt/ dat het gewas zoo wel gestaan heeft. Eenige dagen geleden stond het of de landman zijne hope zoude verloren hebben; maar nu is 't gevaar waarschijnlijk wêer afgewend. Nu zullen velen ook al aan 't breken en bouwen willen; en in den overvloed God vergeten/ en laten varen. Maar wij roepen u toe/ spiegelt u aan dezen dwaas. Vergeet toch niet/ dat regen en vruchtbare tijden van den Heere afkomen. ô Mogt gij er liever klein en nederig onder

woꝛden; Vereert den Heere van uw goed, en van de eerstelingen uwer inkomsten; dan zullen uwe schuren van koorn, en uwe perskuipen van most overloopen.

2. De tweede gelegenheid was/ de schepen uit het verre Oosten zijn gekomen/ tot zeven in getal; wij weten niet/ of dit wel veel gebeuꝛd is. De een zit en schꝛeit oveꝛ zijn vezlies van goed of bloed. Anderen zijn uitermate blijde; zij zouden ligt met dezen dwazen man wel mede doen/ en tot hunne ziele zeggen: gij hebt vele goederen gewonnen; eet/ dꝛinkt/ weest nu maaꝛ vꝛolijk. Maar wij roepen u toe: als uw vermogen overvloedigliJk aanwast/ zet er toch uw hart niet op. Zet uw vertrouwen toch niet op den ongestadigen rijkdom. Hoe haast kan al uw rijkdom als met vleugelen wegvliegen. Huilt en weent liever over uwe arme en ellendige ziele; en rust niet/ voor dat de almagtige en algenoegzame en onveranderlijke God/ in den Heere Jezus/ uw overvloedig goud en uw krachtig zilver geworden is.

3. De derde gelegenheid was/ omdat elk mensch van nature in zijn harte heeft om te werken op die spijze die vergaat/ en maar te zorgen om door de wereld te geraken; of om wat op te leggen voor den ouden dag/ en dan een gerust leven te kunnen hebben. Maar/ arme dwaze menschen/ was het niet beter/ dat gij het Koningrijke Gods zocht; en dat gij uw best deed om wel uit de wereld en om in den hemel te komen? Wie weet/ of gij wel een ouden dag zult hebben? En als gij al eenen ouden dag krijgt/ hoe ras zal den avond van dien dag komen! Als dan het aaꝛdsche huis uws tabernakels verbroken wordt/ dan zal uw einde zijn als dat van dezen dwaas. Dan zal uw lot zijn: Een zondaar, honderd jaar oud zijnde, zal vervloekt worden. Terwijl ze uwen maaltijd gereed maken om te eten/ en om te drinken/ en vrolijk te zijn/ zoo kunt ge in dien zelfden nacht wel in de helle vallen.

4. De vierde gelegenheid/ waarom wij dezen tekst gepredikt hebben/ is/ dat het over acht dagen Avondmaal is. De Koning roept nu/ gij slechten/ verlaat uwe slechtigheden/ goddeloozen/ verlaat uwen weg/ en leest; treedt op den weg des verstands: Komet, etet van mijn brood, en drinkt van mijnen wijn, dien Ik gemengd hebbe. En zoudt gij dan maar eten en drinken en vrolijk zijn/ en u niet bekommeren voor uwe ziele? Zoudt gij u dan niet schikken om den Heere te ontmoeten? Gij kunt aan de tafel des Heeren niet gaan/ en aan de tafel der duivelen. Zijt gij belast en beladen met de zorge of met de goederen dezes levens? Wel zoekt dan liever belast/ en beladen/ en vermoeid te zijn over uwe zonden/ en gaat dan zoo naar den Heere Jezus toe; Hij zal u verkwikken. Of zijt gij van zijne vrienden/ draagt u dan niet als een vijand Gods. Herst God u wel onthaald/ zegt dan: Mijne ziele, keert weder tot uwe ruste; want de Heere heeft aan u wel gedaan.

5. De

5. De vijfde gelegenheid was/ de aanſtaande kermis. Wij gelooven/ dat er al velen in hun harte naar verlangen/ en er zich al toe gereed maken/ om dan te eten/ te drinken/ en vrolijk te zijn. En het zal mogelijk ſommigen wel gebeuren/ dat zij in eenen van die nachten/ of dagen/ in de helle zullen vallen. Wat dunkt u/ geliefden/ geven alle zulke gelegenheden niet wel reden om eens over zoo eene ſtoffe te prediken. Ach! dat gij allen u aan dezen dwaas mogtet ſpiegelen/ dat gij in tijds zochtet wijs te worden/ en op uw einde te merken!

B. Maar opende de Heere Jezus zijnen mond met gelijkenissen, en ſprak hij ſomtijds duistere redenen, die uitleg noodig hadden: wij zullen ook eenige duistere redenen of geeſtelijke raadsels voorſtellen.

Eerst. 1. Wie is rijk en arm tegelijk? Ach! dat is een mensch/ dien 't nooit wel gaat; die altijd klaagt en giert om meer; hij kleeft aan 't zienelijke; hij heeft veel/ maar hij geeft niets. En geeft hij al iets/ 't is zulken kleine gifte; het heugt hem zoo lange; het diende wel uitgetrompet te worden. Hij kan een' ander geen goed doen/ en hij doet zijne eigene ziel gebrek hebben; dat is eene groote ijdelheid/ Pred. IV: 8.

2. Die zijn ook rijk en arm, die rijk zijn naar de wereld; maar zonder genade. Gij moogt wezen wie gij wilt; zijt ge een rijk regent/ of een rijk burger/ en hebt ge geene genade/ gij zijt arm.

Ten tweede. Wie is arm en nogtans rijk? Die arm is naar de wereld/ en evenwel vergenoegd leeft; hij ſchikt zich naar de bedeelinge van Gods voorzienigheid; het mag gaan zoo 't wil/ zij zwijgen Gode. Gods beſtel is bij hen wel. Zij zien in 't kleintje zulken ſchat/ dat zij zeggen: mijn weinigje is meer als de overvloed van vele goddeloozen; Al zijn zij arm, zij zijn nogtans rijk in Gode. Die zoo vergenoegd is in zijn harte in al Gods doen; en die zoo zegt/ ik hebbe genoeg als ik maar deel aan den Heere Jezus/ en aan een Drieëenig God hebbe/ die zijn arm, en nogtans dubbel rijk.

Ten derde. Wie is arm en die evenwel het meeste geeft? Dat is een mensch/ die arm naar de wereld is/ en nogtans genade heeft: Hij heeft niets/ en hij geeft veel. Hij zucht en ſchreit tot God voor zijn' naasten; en heeft hij wat/ al was het maar twee penningjes/ hij geeft ze. Heeft hij niets/ hij geeft een gebed/ hij geeft raad/ hij geeft aanmoediging/ hij geeft ſtichtinge. Hij zegt: al hebbe ik geen zilver of goud/ ik gebe alles wat ik hebbe voor den name van den Heere Jezus over.

Ten vierde. Wie heeft veel goed en geen goed? Een mensch/ die groote ſchatten heeft/ en doodarm naar de ziele is. Ach uwe ſchatten zijn vloeken om de zonden. Gij zijt arm naar de ziele/ en nogthans rijk van den vloek; gij zijt zoo vol vloeken als vol zonden. Uw huis is zoo vol vloeken als vol ſchatten; wij zeggen 't niet/ maar God. Dat wij het zeiden/ gij zoudt het niet dragen. Leest eens Lev. XXVI en Deut. XXVIII,

daar zult gij een zwart register binden van alle de bloeken die op u liggen.

Ten vijfde. Wie is rijk in zijn leven, zoo lange als hij leeft/ maar arm in zijn' dood? Een rijke zonder genade/ die is tot zijn dood rijk/ en dan gaat zijn goed tot zijne arme of rijke erfgenamen; en hij gaat naakt en arm naar 't graf en naar de helle.

Ten zesde. Wie is de wijsste en de dwaasste? Denkt het eens. Het is een magtige en rijke naar de wereld, die niet rijk in Gode is. Gij houdt u met wat beuzelingetjes op. Het is eender als een man of vrouwe die hun huis in brand is/ zij halen er een bundel stroo uit/ en zij laten er het kind in; zoo doet ge met uwe ziel. Gij handelt eender als een dwaze Indiaan, die voor een spiegeltje/ of wat kraaltjes/ veel gouds geeft. Zoo doet gij ook: voor wat goed van de wereld geeft ge uwe hoogtelijke ziele. Dat zijn zoo eenige duistere redenen.

C. Wie is nu dezen menschen gelijk? Wie is zoo een dwaas als daar wij van gesproken hebben?

Eerst. Die in hunne jongheid slaven en braven/ en zorgen en woeten/ opdat ze het in hunnen ouden dag gemakkelijk zouden hebben. Zijn dat geene dwazen, dat zij hunnen hoogtelijken tijd besteden voor iets dat zoo onzeker en zoo hoog is? Zouden zij niet wijzer handelen als zij hunnen tijd gingen besteden om te zoeken het Koningrijke Gods en zijne geregtigheid; en dat zij zochten deel te krijgen aan die dierbare belofte/ Jes. XLVI:4, Ende tot den ouderdom toe zal Ik dezelve zijn, ja tot de grijzigheid toe zal Ik ulieden dragen!

Ten tweede. Zulke zijn zoo dwaas, die opgepakt/ en een gemakkelijken dag gelegen hebbende/ dan zeggen: nu heb ik op niemand te zien/ ik ben in de onbezorgde hoogt; zijn dat geene dwazen, die het goed tot hun vertrouwen/ en het goud tot hunne hope stellen? Mag men niet wel over zoo een dwaas lagchen/ zeggende: Ziet den man, die God niet stelt tot zijne sterkte: maar vertrouwt op de veelheid zijnes rijkdoms?

Ten derde. Die door Gods goedheid overbloed gelegen hebbende/ dan zoo denken of spreken/ alsof alles het hunne is; zonder dat zij ooit eens dragen/ waar is die goede God/ die mij al dat vermogen gegeven heeft? Of met verlegenheid uitroepen: wie ben ik/ Heere/ en wat is mijn huis/ dat Gij mij zoo gezegend hebt?

Ten vierde. Die maar spreken van maken en breken/ van het goed dat zij hebben/ en van al het goed dat zij doen; maar die men zelden of nooit hoort vragen/ wat zij doen moeten om zalig te worden. Zij stellen den boozen dag verre. De dood is hun al te naar/ om er aan te denken. Ga eens in uw harte; durft ge aan den dood wel denken? Gij zoudt het bijna wel besterven/ als gij hoorde dat de dood haast in uwe vensters zal klimmen.

Ten vijfde. Die wel tevreden zijn/ als zij een' gemakkelijken dag be-

ho-

komen hebben; al misſen zij God/ al misſen zij het waarachtige genadeweʒk/ daar bekommeren zij zich niet eens ovez; zij zeggen: nu kan ik mijne kinderen met eere gʒoot zien/ nu ben ik op den trap van eere en aanzien; ik kan nu eten en dʒinken en goedsmoeds zijn. Gij allen/ die zoo beſtaat/ gij zijt dezen man gelijk. En wat zal uw einde zijn? Gelijk gij dien dwaas in zijn leven gelijk geweest zijt/ zoo zult gij hem in zijn ſterven en in zijnen eeuwigen ſtaat ook gelijk zijn. Als gij niet wijs wordt en u bekeezt/ dan zult gij met dezen dwaas, en met dien anderen rijken man, uwe oogen in de helle open doen/ en zeggen: Ik lijde smerten in deze vlammen! En ach! hoe ſchielijk kan u dat overkomen! Misſchien zal God tot u ook haast zeggen: Gij dwaas, in dezen nacht zal men uwe ziele van u wegnemen, en hetgene gij bereid hebt, wiens zal het zijn? ô Hoe naar zal dat wezen? Hoe deerlijk zult gij ſtaan kijken/ als gij in de helle komt. Daar zult ge dan tegen malkandez zeggen: daarom/ en daarom/ en daarom zijn wij zoo ongelukkig. Ach! hadden wij ons in tijds bekeezd; maaʒ nu is het te laat! En zoo zult ge het u in eeuwigheid beklagen/ dat ge den bindenstijd hebt laten voorbijgaan. Ach/ arme menſchen/ mogt ge in tijds uwe dwaasheid leeren zien/ en beweenen/ eer gij nadezhand zult weenen als het te laat is. Hiez is eene tʒaan ovez uwe zonden betez als duizend na uwen dood. Klopt uwe harte niet? Wij weten dat het zoo is; of gij moegt het met een bʒandijzez toegeſchʒoeid hebben. Ach/ dat gij nog eens wijs mogtet wozden en op uw einde mezken.

Bʒomen/ gij zijt dezen dwaas niet gelijk; gij zegt integendeel met Luther, ik pʒotestere voor God/ dat het tijdelijke mij niet voldoen kan. Gods kinderen zeggen met Paulus, dat zij niet aanmerken de dingen die men ziet, maar de dingen die men niet ziet. Heere/ zeggen ze/ wat baat mij de geheele wereld/ als mijne arme ziele zoude moeten bezloren gaan/ en als ik zoude blijven zonder uwe genade/ en zondez een ſchat in mijne ziele? Wat baat het/ of mijne kaaſſen vol goed leggen/ en dat ik naar de ziele dood arm zoude zijn/ en alles dings gebʒek zoude hebben? Zoo doet een kind van God. Daar is mijn geluk niet in/ zeggen ze/ als ik rijk ben; en daar is mijn ongeluk niet in/ als ik azm ben. Ik hebbe beleden dat mijn geluk in God is. Heere/ zeggen zij/ geeft Ge mij niet veel van 't goed van de wereld/ 't zal mij te onbelemmezdez maken. En hebbe ik voor 't ligchaam niet veel te zorgen/ 't is een middel dat ik zoo veel te meer tijd en gelegenheid hebbe om God te dienen/ en mijn naasten goed te doen. Luther konde niet voldaan zijn als met God. Zoo zijn alle Gods kinderen. Wat baat het mij al/ zeggen ze/ zoo lange als ik God niet zie? Zij zeggen: Wien hebbe ik neffens U in den hemel? neffens U lust mij ook niets op der aarde. Zij pʒepareren zich in tijds om te ſcheiden. En als ge zeide/ wiens zal dit

alleş zijn? Dat ſcheelt mij niet/ zeggen ze. Heere/ geeft Gij het dien Gij 't belieft te geven. En zoo raken ze loş van 't ſchepſel. En/ zeggen ze/ moet ik de nare valleije in/ Gij Heere! zult er mij inleiden/ en doorleiden/ en uitleiden. En zoo gaan zij met hun geeştelijk leven/ geloovende en verlangende/ naar den Heere; en roepen uit: komt haaştelijk, ja, Heere! komt haaştelijk! En zij gaan eenş ophalen/ van hunne eerſte verandering/ overtuiginge/ en den voortgang van 't werk: hoe Godş goede en trouwe hand het begonnen/ en niet onder zich gelaten heeft/ en al den ſtrijd en de donkerheid daar Hij hen uit geholpen heeft. Alş ze op hun uiterſte liggen/ dan zeggen ze: Heere Jezuş Gij zijt mijn Middelaar; en zij leggen al hunne zaken voor Hem open; en zij vertrouwen 't Hem alleş toe. En zoo geven ze een hikje en ſnikje/ en daarmede vliegt hunne ziele naar boven. En ſchoon hunne ligchamen gelegd worden in het ſtof deş doodş/ nogtanş zal God de Heere/ die hunne tranen geteld heeft/ en de haren hunş hoofdş/ ook wel voor hunne ſtofjeş zorgen. Hij zal ze opwekken in hun lot; alş hun laatſte vijand/ de dood/ te niete gedaan zal zijn/ dan zal Hij ze opwekken in onverderfelijkheid.

AMEN.

ACHT EN VEERTIGSTE
PREDIKATIE,
OVER
MATTH. VI: 19.

Vergadert u geen schatten op der aarden, daar ze de motte en de roest verderft, en daar de dieven doorgraven en stelen.

OP DE KERMIS.

Wij lezen/ 2 Cor. IV: 18, Dewijle wij niet aanmerken de dingen die men ziet; maar de dingen die men niet en ziet. Want de dingen die men ziet, zijn tijdelijk, maar de dingen die men niet en ziet, zijn eeuwig. Zij mogten zeggen: wel Paulus, ziet gij geene zienelijke dingen aan? Moeten de bromen die voorbijgaan? Moeten ze daar geen oog op slaan? Ja/ zij zien de zienelijke dingen ook wel. Zij heffen hunne oogen al menigmaal eens om hooge/ en zij zien wie alle deze dingen geschapen heeft, Jes. XL: 26. Het is met hen gelijk als met Abraham, tegen welke God zeide: Ziet nu op na den hemel en tel de sterren, Gen. XV: 5. Het is met hen gelijk als met David, die zeide: als ik uwen hemel aanzie, het werk uwer vingeren, de mane en de sterren die Gij bereid hebt, Ps. VIII: 4. Als Gods kinderen de zienelijke dingen zoo beschouwen/ dan roepen zij met David uit/ de hemelen vertellen Gods eere, en 't uitspansel verkondigt zijner handen werk, Ps. XIX: 1. En met Paulus zeggen zij dan: Want zijne zienelijke dingen worden van de scheppinge der wereld aan uit de schepselen verstaan en doorzien, beide zijne eeuwige kracht en goddelijkheid, Rom. I: 20. Het gaat zoo hoog dat ze er wel eens mede spreken, Job XII: 7—9, En waarlijk vraagt doch de beesten, en elk een van die zal 't u leeren, en 't gevogelte des hemels, dat zal 't u te kennen geven, of spreekt tot de aarde, en zij zal het u leeren; ook zullen het u de vischen der zee vertellen. Wie en weet niet uit alle dezen, dat de hand des Heeren dit doet? Het is een misslag/ als ge zoudt denken/ dat Gods kinderen de zienelijke dingen niet eens aanzagen. Neen/ dat is het werk van de goddeloozen/ dat zij niet letten op de daden des Heeren, noch op de werken zijner handen. God klaagt er zoo over/ Jes. V: 12, Zij en aanschouwen het werk des Heeren niet; en zij zien niet op het

maak-

maaksel zijner handen. De Heere Jezus bezmaant ez zijn volk zoo toe: Aanmerkt de vogelen, aanmerkt de leliën, zegt Hij. En Gods kinderen hebben ez ook lust in. ô Zij kunnen somtijds zoo vele wonderen in de zigtbare dingen zien/ dat zij ez met verbaasdheid ovez moeten uitroepen: Hoe groot zijn uwe werken, Gij hebt ze alle met wijsheid gemaakt, en het aardrijk is vol van uwe goederen, Ps. CIV: 24. Gij zult zeggen/ hoe zegt de Apostel dan: Wij aanmerken ze niet? Ik antwoorde/ hij spreekt de waarheid; zij zien ze niet aan gelijk Achan dat siezlijk Babilonisch overkleed, en dat goud en zilver aanzag/ Jos. VII: 21. Noch als Achab den wijngaard van Naboth aanzag/ om die hazrelijk te begeeren/ 1 Kon. XXI: 2. Zij begeeren ze niet eerst en meest/ gelijk andere menschen/ die wel zeggen zouden/ geest mij het goed van de wereld; geest mij kinderen/ of ik ben dood. Neen/ zeggen zij/ ik moet God hebben/ die is mij meez waazdig als het goud. Ik weet dat God gezegd heeft/ in 't tiende gebod: gij zult niet begeeren uwes naastens huis, wijf, of goed, noch iets dat uwes naastens is. Zij begeeren dan het zienlijke niet eerst en meest; zij zijn ez niet ziek naaz; gelijk sommigen/ die zonder het zienlijke niet leven kunnen. Zij zien het niet aan als hun hoogste goed; ô Zij weten wel/ dat het hun bezlaat in hunne meeste ongelegenheid. Zij weten wel/ dat ze het missen kunnen/ en evenwel ongelukkig zijn/ en dat ze het bezitten kunnen/ en evenwel ongelukkig zijn; ziet dit in dat paaz menschen/ Luc. XVI. De arme Lazarus die daar booz de deure van den rijke lag/ die migte het/ en evenwel was hij gelukkig; en die rijke, die het bezat/ die binnen de deur was/ die was ongelukkig. Zij zien 't dan niet aan als hun eenig deel en hoogste goed; zij hebben geleerd bezgenoegd te zijn/ als zij maar voedsel en dekkel hebben. Zij zeggen/ wij zijn naakt in de wereld gekomen/ wij zullen ez ook naakt weêz uitgaan. De rijkste als hij in de wereld komt/ hoe walchelijk is hij in zijnen bloede! en hoe arm gaat hij uit de wereld? Dan wozdt zijn schoon kleed zijn nachtgewaad/ daaz hij mede gepronkt hadde op zijne ziekbedde/ uitgedaan/ en daaz ligt hij dan zoo walgelijk/ dat elk afkeerig van hem is.

Wel Paulus, wel man/ is dat uw deel niet/ daaz ge in de wereld op ziet? Ach neen! zegt Paulus, en alle vromen met hem/ wij aanmerken die dingen niet. Wel Paulus, de wereld zoude aan u en aan alle de vzomen wel vzagen/ en zeggen: wij zien ebenwel aan uw naazstig zwoegen en jagen/ dat ge een zeker wit in 't oog hebt/ gij bedoelt iets; wij zien/ dat ge ezgens ziek naar zijt/ daar is ergens een goed/ daar gij hoogachtinge booz hebt. Wat zoekt ge? waaz bidt en wezkt gij zoo om? Hoe hebt gij het zoo dzuk? Wij zullen u zeggen/ zegt Paulus, daaz speelt wat andezs in ons hart; dat groote goed, dat God weggelegd heeft voor degenen/ die hem vreezen/ Ps. XXXI: 20. Het is een

goed/

goed/ dat een uitnemend gewigte van heerlijkheid heeft. Het is het beste deel, het eene noodige, het is God in Christus. Daarom hebben wij 't zoo druk in de wereld/ met naar dat hoogste/ dat duurzachtig en bestendig goed te dragen en te jagen/ om het te verkrijgen; en als wij het verkregen hebben/ om er ons dan van te verzekeren/ en het dan waardig te beleven. Weet ge waarom al ons roepen en dragen is? Het is als gij leest Luc. III. En wij, wat moeten wij doen? zeide ze tegen Johannes. En als Hand. II: 37, Wat zullen wij doen, mannen broeders? Het is als Hand. XVI: 30, Lieve heeren, wat moet ik doen om zalig te worden? En als Hand. IX: 6, Heeren, die mij daar zoo boven de zonne aanspreekt/ wat wilt Gij dat ik doen zal?

Wel Paulus en uws gelijke/ mogte de wereld zeggen/ gij zijt immers nog niet ziek? Die dien weg inwillen/ die zijn zoo een klein en verachtelijk hoopje? Wie weet of zij het regt hebben? Wel wie weet wat er van de eeuwigheid worden zal? Het tegenwoordige daar kunnen wij wel bij leven. Maar wij antwoorden/ ach arme wereld/ uwe redenen zijn zotte redenen/ en slechts bedenkingen des vleesches. Weet gij wat redenen wij hebben/ om niet te aanmerken de dingen, die men ziet, maar de dingen, die men niet ziet? Deze eene rede is genoeg? anders zouden wij er zoo vele kunnen noemen: Want de dingen, die men ziet, zijn tijdelijk, maar de dingen, die men niet ziet, zijn eeuwig. ô Wij hebben al uw goed verkeken; het is maar zienelijk en tijdelijk. Het komt naar u toe en 't groet u maar eens. Zoo haast heeft het u gegroet/ of 't neemt zijn afscheid. Het goed vliegt weg/ of gij vliegt weg: De wereld gaat voorbij met alle hare begeerlijkheid. Maar de onzienlijke en eeuwige dingen, die komen te pas als geen geheele wereld met alle hare volheid te pas komt; als de tijd en het ganssche schepsel van ons wegvliegen. ô Dat goed/ dat in de eeuwigheid geldt/ dat is 't doel van al Gods volk! Wij aanmerken de zienelijke dingen niet, zeggen zij; de eeuwige, daar zit ons hazte in. Al moeten zij met Petrus en Johannes zeggen/ zilver of goud hebben wij niet. Zij kunnen ook met Paulus zeggen/ Wij hebben niemands goud of zilver begeerd.

Wel mogte de wereld zeggen/ dat is eene nieuwe en vreemde leere! Maar wij zeggen/ neen/ wereld/ spreek zoo niet; het is eene leere/ die overeenkomt met de leere van Mozes, Samuël, Salomo, en alle de Propheten, en met de leere van Johannes den dooper, en van den Heere Jezus zelve.

1. Het komt overeen met de religie van Mozes, Hebr. XI: 24—27. Hij staat daar bij alle de schatten van Egypte. Ik wil ze niet hebben/ zegt hij; ik loop er van weg. En wie weet wat al schatten in dat koningrijk geweest zijn! Ik wil al die schatten niet hebben/ zegt hij. Ik wil het liever met het volk Gods houden/ en met hen een kruisdrager zijn/ als met de wereld een kroondrager.

2. Het is de religie geweest van Mozes tot op Samuël, 1 Sam. XII: 3. Ik ben/ zegt hij/ uw regent geweest; maar hebbe ik wel een' osse of ezel van u genomen? Hebbe ik wel van iemands een geschenk genomen? Neen gij/ zeide het volk.

3. Het komt overeen met de religie van Salomo, 1 Kon. III: 5—10. Kom Salomo, zeide God/ gij zijt een jongeling/ en een groot koning; Ik wil eens weldadig aan u zijn; eischt en begeert wat Ik u doen zal? Wat doet Salomo? Ziet hij het zienelijke aan? Neen; maar hij zegt/ lieve Heere/ geef mij wijsheid, dan hebbe ik genoeg. En Prov. XXX: 8, daar bad Agur, voed mij met het brood mijnes bescheiden deels.

4. Het is de religie van de Propheten. Wat liet God door Jeremia aan Baruch zeggen? Wel Baruch, hoe hangt uw hoofd zoo naar 't stof? Zoudt gij u groote dingen zoeken? En zoekt ze niet. Jer. XLV: 5.

5. Het stemt overeen met de religie van Johannes den Dooper, die at sprinkhanen en wilden honig; hij was omgord met een lederen gordel, en een slecht kleed van kemelshaar, Matth. III: 4. Al genoeg/ zeide hij/ om over den weg te komen; ik wil geene onnoodige conversatie met de wereldsche menschen hebben; en als ik maar voedsel en deksel hebbe/ dan hebbe ik genoeg.

6. Het is eene religie/ die overeenstemt met de leere van den gezegenden Heiland. De Heere Jezus predikte op den berg; Hij was een zeer begaafd en gezegend Predikant; Hij drong door tot in 't harte. Wat al heerlijke trooststeden en nuttige lessen spraak Hij in 't voorgaande 5de kapittel; en Hij besluit het met te zeggen: gij hebt een' Vader in de hemelen, weest Hem gelijk/ doet uwe vijanden wel, hebt ze lief; toont/ dat ge beter zijt als de wereld. In dit 6de kapittel zegt de Heere Jezus/ ontmoet u altemets een arm mensch, beklaagt u niet als ge hem wat geest; reliënt het niet voor wat groots; weest er niet hoovaardig op/ vs. 1—4. Vindt ge altemets tijd om te bidden, neemt een weinigje van uwen dag en avond af; valt eens op uwe knieën. Zegt ge/ ik kan niet bidden; Ik zal u eene schetse geven/ laat uw gebed daarop uitloopen/ gelijk als ik u leere/ dan zult gij altijd stoffe hebben om te kunnen bidden/ vs. 5-15. Ach Heere/ mogten ze zeggen/ onze verdorvenheden zijn zoo groot! daar komen zulke zware tijden! de zonden groeijen zoo aan! Wel/ neemt dan een Vastendag, zegt de Heere; maar gij moet het niet willen weten; doet het in 't verborgen/ vs. 16—18. Vervolgens zegt de Heere/ wel volk/ Ik zie dat ge het zoo druk hebt; hoe zijt ge zoo bezig? wat zoekt ge al? Zijn het schatten van de aarde? Ach/ vergadert die niet! Maar wilt ge goederen en schatten hebben? Ik wijze u op eenen hemelschen schat; en daar die schat is/ aldaar moet ook uw harte zijn. Oordeelt hetgene Ik zegge. Doet de oogen van uw verstand open/ en gij zult verstaan hetgene Ik u zegge; maar wilt ge dood zijn/

en

en een' afkeer hebben van mijn spreken/ dan zult ge schriftelijk donker worden/ vs. 19—23. Zij mogten denken/ wat kwaad steekt er in/ in aardsche schatten te vergaderen? Men kan daarom God ook wel dienen? Neen/ zegt de Heere, dat is onmogelijk/ gij kunt geen twee tegenstrijdige dingen te gelijk doen; gij kunt niet Gode dienen en den mammon te gelijk/ vs. 23. Ja maar/ mogten ze zeggen/ moeten wij dan niet werken en zorgen? Ja/ zeide de Heere; maar de onbetamelijke zorge moet ge wegdoen/ en laten God zorgen. Gij moogt wel zorgen voor de tijdelijke dingen, maar gij moet vooral zorgen voor de eeuwige dingen: Zoekt eerst en vooral Gods Koningrijk en zijne geregtigheid, en alle andere dingen zullen u toegeworpen worden. God zal 't zijnen beminden als in den slaap geven. Gij zult genoeg hebben om uwen weg te gaan/ en bij Mij te komen/ vs. 25—34. Dan vervolgt de Heere zijne predikatie in 't 7de kapittel. Hij geeft allerlei heerlijke lessen/ wat elk te betrachten heeft omtrent den naaste/ en omtrent zichzelven; en inzonderheid hoe zij voorzigtig moesten zijn om een goed fondament te leggen voor het toekomende/ om niet bedrogen uit te komen. Daar zal een storm komen; wat zullen er al winden waaijen! Gij zult voor God moeten komen; en zoo gij geen goed fondament legt/ wat zal uw val groot zijn! Dat is zoo de inhoud van de predikatie.

Geliefden/ wij hebben gezien/ dat elk het zoo druk geeft/ elk verlangt om rijk te zijn; het is niet alleen in deze kermis, maar voorgaans. Daar rekent men niets te veel noch te zwaar toe/ dat moet er bij door/ men moet geld en goed hebben; men moet een' schat hebben/ al zoude men dezelven als voor de deure van de helle halen. Wij dachten dit woordetje eens op uw harte te leggen/ den valschen en den waren schat, en 't gedrag der menschen daaromtrent. De Heere Jezus zegt/ zoekt den valschen niet/ maar zoekt den waren schat, dan zult ge gelukkig leven en sterven. Gij kunt het wel weten/ waar uw schat is? Daar uw schat is, daar zal uw harte wezen. Is uw schat in den hemel of op de aarde; daar uw harte meest is/ daar is ook uw schat. Tegenwoordig hebben wij den valschen schat, daar wij in te bezien hebben:

I. Daar zijn schatten.

II. Vergadert ze niet.

III. De Heere dringt het aan, de motte en de roest komt er in; of de dief slaat er zijne handen aan/ gij zijt het kwijt.

IV. Dan zullen wij eenige bedenkingen oplossen, en zoeken zoo onder Gods zegen de nagels en de prikkels in uw gemoed te slaan.

I. Daar zijn schatten in de wereld. Wij lezen van de schatten van Egypte, Hebr. XI: 26, Wij lezen van de schatten van Hiskia, die hij liet zien aan de gezanten van Babel, Jes. XXXIX: 2. Wij lezen van de schatten van de magtige Koninginne der Mooren, Hand. VIII: 27, Die kamerling

wag over alle haren schat, staat er. Wat zijn schatten? Het is veel geld of ander kostbaar goed, men legt het weg voor een kwaden dag/ of voor eenen anderen tijd/ om het dan aan te spenden; het is zulken goed/ daar men in tijd van nood zijne toevlugt toe neemt; dat iemands staat vermeerdert. Men zegt/ 't is een schatrijk man of vrouwe, men komt er door in aanzien in den voorspoed; en in den tegenspoed, dan verkwikt men er zich mede door het gebruik of door het gezigte. Maar alle schatten zijn niet even groot/ het zijn juist niet altijd koninklijke schatten. Een arme of een burger heeft ook zijn schatje. Wat voor schatten zijn er zoo al/ die elk al heeft?

1. Daar zijn schatten van goud en zilver, gemunt of ongemunt. Het zilver was in de dagen van Salomo zoo gering geacht als straatsteenen, en 't goud was er in menigte.

2. Wat voor schatten zijn ez nog? Behalve de metalen, zijn er edele gesteentens en parels, die wit gemaakt worden door de zonne/ geschuurd op de gronden van de rivieren/ en een glans gegeven worden door menschelijke kunste; men rijgt ze aaneen/ en men hangt ze om den hals. Dan zijn ez diamanten, die edele gesteentens, die uit rotsen worden gehouwen/ zij worden in 't goud gezet als in kaskens der ringen. Dan is er de Smaragd, de Turkoys, zulke vurig brandende steenen! De koning van Tyrus was van al het edel gesteente als in den brand. Hij wandelde in 't midden der vurige steenen, Ezech. XXVIII: 13, 15. De koning Herodes zijn kleed was zoo vol edel gesteente, dat als ez de zonne op scheen/ men konde ez zijne oogen niet op houden. De borstlap van den Hoogepriester Aäron was vervuld met edele gesteentens, de allerbeste/ die er in de wereld waren/ en waardoor de heerlijkheid van het nieuwe Jeruzalem wordt uitgedrukt/ Openh. XXI: 19, 20.

3. Daar zijn schatten van prachtige gewaden; als ge die wilt zien/ dan moet ge met uwe gedachten den hoffez van de dochter Sions openen/ Jes. III. Zij ging in 't purper, in 't scharlaken in 't fijn getweernd linnen. Zij was gekleed in zijde van wormen gekomen. Als ge zulke schatten wilt zien/ dan moet ge zien de kleederkamers van de grooten. Zij moeten kleederbewaarders hebben/ om die schatten te bewaren.

4. Dan zijn ez schatten van koorn en most, en olie, en allezlei koninklijde lekkernijen. Die tien mannen zeide tot Ismaël, wij hebben verborgene schatten in 't veld, van tarwe en gerste, en olie en honing, Jer. XLI: 8.

5. Daar zijn schatten van akkers, landerijen en vee, als de kudden bij duizenden werpen, en bij tienduizenden op de hoeven vermenigvuldigen, Ps. CXLIV: 13.

6. Dan is ez een schat van het huwelijk als men een gewenscht man, eene gewenschte vrouwe, of aangename kinders heeft.

7. Dan zijn er nog schatten van eere en aanzien; of van vrienden, die men

men tracteert of die ons tracteren/ men is gast, of men heeft gasten.

Geliefden/ die hier zit of staat/ klopt uwe conscientie niet/ als ge dit hoort? Moet ge niet zeggen/ ach Heere! zulke schatten zijn het/ die ik tot hiertoe gezocht en vergadert hebbe? Gij zoekt maar een schat om hier weelderig te kunnen leven/ en zat te zijn van rijkdom en eere en weelde. En wat is 't dan/ als ge dien schat verkregen hebt? Dan zijt ge trotsch en hoovaardig; dan diende elk wel voor u neêr te vallen/ gelijk als voor Haman. Dan wilt gij voor een aanzienlijk man of vrouwe passeren bij aanzienlijken en slechten; dan wilt gij van elk geëerd zijn; daar stelt men dan zijn harte op. Als men dien schat ziet/ men begeert hem/ en zegt als Ezau, ach/ geef mij van dat roode, dat roode daar. Men kan niet rusten voor dat men dien schat heeft/ al zoude men om dien schat voor den duivel nedervallen; daar ben ik ziek naar/ zegt zoo een/ die dien schat begeert; dien schat, zegt hij/ moet ik zien te verkrijgen/ 't kost wat het kost; alle die heerlijkheden moet ik hebben/ zeggen zij; en dien schat verkregen hebbende/ dan gaan ze leven naar hun' lust/ tegen God/ en tegen het Woord/ en tegen de conscientie aan. Zij dragen naar geen God noch hemel/ als ze tot zoo een' staat van rijkdom, eere of gemak geraakt zijn.

II. Wat zegt nu de liefste Heere Jezus van deze schatten? Hij zeide/ onder duizenden van menschen/ tegen allen/ die er tegenwoordig waren/ Vergadert u geene schatten op der aarde. Deze leste behelst verscheidene kostelijke zaken. Wat wil het zeggen/ Vergadert u geene schatten op der aarde? Het is te zeggen:

Eerst. Vergadert ze u niet eerst en voor alle andere dingen. Zij schreeuwden eens onder de Heidenen, ô burgers/ vergadert u eerst goud, en dan deugd. Dat schijnt den Christenen ook na aan 't hart te zijn/ beter als de leste van den Heere Jezus; eerst de aarde en dan den hemel. ô Wat al menschen zijn er/ die alle andere dingen zoeken, in plaatse van het koningrijke Gods en zijne geregtigheid! Zij moeten eerst hare huizen bouwen/ eer zij aan Gods huis gedenken/ gelijk de Joden, Hagg. I: 9. Neen/ zegt de Heere Jezus/ Vergadert u zoo geene schatten op der aarde. Gij moet die niet eerst en boven al zoeken te verkrijgen/ zoo dat gij daarboor al uwen tijd zoudt verspillen en doorbrengen/ en zoo dat/ als men u op een ziek- of doodbed zoude dragen/ hebt gij al deel aan den Heere Jezus? hebt gij uwen voet al op den weg naar den hemel gezet? dat gij dan zoudt moeten zeggen/ ach neen! ô daar heb ik nog niet aan gedacht! Ach mensch! dat mag hier zoo al verschoond en geplooid worden; maar in 't gerigte zullen die excuusjes niet gelden. Daar zal 't niet gelden dat ge een naarstig man/ of een huishoudelijk wijf geweest zijt/ Dat zal ook niet gelden/ dat ge zoudt zeggen/ ik hebbe geweest dat bij dage de hitte/ en bij nacht de vorst mij ver-

teerde/ mijn te huis blijven was weinig; ik hebbe mijn tijd zoo naarstig doorgebragt/ dat ik tot het zoeken van den eeuwigen schat geen tijd hadde. Dat heeft God nooit van uwe handen geëischt. God wil niet dat ge zoo naarstig voor 't ligchaam zoudt zijn/ dat ge geen tijd zoudt hebben om voor uwe arme zielen te zorgen/ of om het woord met aandacht te lezen; of om eenige tijden daags/ en voral des morgens en des avonds/ uwe knieën te buigen. Neen/ zoo moogt ge geene schatten op der aarde zoeken.

Ten tweede. Het is te zeggen/ vergadert ze u niet alleen, en zonder tegelijk de andere en betere schatten te zoeken; zoo dat gij al maar zoudt zeggen/ ik moet zien hoe ik wel door de wereld zal komen; en niet/ hoe ik wel uit de wereld zal komen. Dat God heeft te zamengevoegd/ dat zult ge niet scheiden. Zult ge dorst hebben naar goud en goed voor uw ligchaam, en zult ge niet hongeren en dorsten naar genade voor uwe zielen?

Ten derde. Vergadert die aardsche schatten niet boven God, boven het hemelsche en het eeuwige. Zoo dat ge zoudt zeggen/ ik achte de geregtigheid van Christus schade en drek, opdat ik het goed van de wereld mogte gewinnen. Vergadert ze zoo niet/ dat ge zoudt zeggen/ wien hebbe ik nevens rijkdom, eere, aanzien en vermaak? Nevens de aardsche schatten lust mij niets in den hemel. Laat er toch niet gezegd worden in uw harte/ God is gewogen, maar Hij is bij mij te ligt bevonden!

Ten vierde. Het is te zeggen/ vergadert ze niet tegen het gebod van God; en dus door onregtvaardige wegen en middelen. Dat heeft de Heere zoo duidelijk verboden in 't achtste gebod. En Salomo zegt/ Prov. XXI: 6. Te arbeiden om schatten met eene valsche tonge, is eene voortgedrevene ijdelheid dergenen, die den dood zoeken. Komt ge in 't huis des diefs, als zijne kasten en kisten open staan/ zoo moet het goed dat er in is/ uitroepen: 't is bij u gestolen! En daar komt eene vloekrolle in 't huis/ die verteert zijne balken en zijne steenen, Zach. V: 5.

Ten vijfde. Vergadert u geene schatten op de aarde, is te zeggen/ doet het niet zonder God daarin te kennen; als gij schatten vergadert, zoo moet ge niet zonder den Heere optrekken; dan moet ge kunnen zeggen/ ik hebbe er God in beoogd en in gezocht. Gij kooplieden en kramers, die in deze stad woont/ of uit andere plaatsen hier gekomen zijt/ gij wilt koopmanschap gaan bedrijven, en gij wilt winste gaan doen; maar ik bidde u/ hebt gij God wel in 't ooge? Zegt gij wel/ als de Heere wil en wij leven, zoo zullen wij dit of dat doen? Wat beoogt ge in uw reizen en trekken/ in uw koopen en verkoopen/ in al uw slaven en draven? Waar is 't u om te doen? Ach/ moet uwe conscientie niet zeggen/ dat ge in alles maar uw eigen wil/ uw eigen lust en voordeel beoogt/ en niet de eere van God/ noch het nut van uwen naaste/ noch de bevordering van het welzijn uwer onsterfelijke ziele?

Ten

Ten zesde. Het wil zeggen/ vergadert ze niet onmatig. Weest niet als een onverzadelijke/ dat ge huis aan huis/ en akker aan akker zoudt willen trekken; zoo dat ge zoudt beminnen het woord geeft, geeft. En als ge het verkregen hebt/ dat ge dan geen haste zoudt hebben om het wel te gebruiken. Wacht u voor de gierigheid! Eens gierigaards gansche gereedschap is kwaad, Jes. XXXII: 7. Een gierigaard doet zijne ziele gebrek hebben van het goede, en hij zeit niet, voor wien arbeide ik doch? Pred. IV: 8.

Ten zevende. Het wil zeggen/ vergadert ze zoo niet/ dat ge geen medelijden noch hulpe aan anderen zoudt willen oefenen; dat ge zoo ongevoelig zoudt zijn/ dat ge geen haast zoudt hebben/ om u overellendigen te ontfermen/ of om weduwen en wezen te bezoeken. Vergadert ze zoo niet/ dat ge maar zoudt zeggen/ als die rijke boer, Luc. XII: 19, Ziele, gij hebt vele goederen, die opgelegd zijn voor vele jaren, neemt ruste, eet, drinkt, weest vrolijk. ô Hoe vele zulke schrapers zijn er! 't is al voor hun zelven/ en niet voor een ander. En als ze al wat geven/ met wat eene stuurschheid is 't dikwijls/ zoo dat de tranen op de gifte druipen. Geven zij wat/ 't is dikwijls zoo klein/ en zij rekenen het zoo groot. Zij halen 't zoo dikwijls op. En hoe menigmaal zenden zij de noodruftigen ledig weg/ en zeggen maar: gaat henen, en wordt warm, wordt verzadigd; of God helpe u.

Ten achtste. Vergadert u geene schatten op de aarde, om er uw vertrouwen op te zetten. Gij moogt al zoo vele schatten van rijkdom/ vrienden of eere en staat vergaderen en bezitten als gij wilt/ zoo dat ge geen gebrek hebt van eenig goed zoo lange als gij leeft; het zijn evenwel maar gebroken rietstaven/ die uwe handen zullen doorboren. ô Laten zij daarom de stad van uwe sterkte niet zijn. Ach/ als ge 't meeste hulp en troost noodig zult hebben/ dan zal 't u alles ontvallen! Absalom had zulk een vertrouwen op zijn' muilezel gesteld; hij zoude het daarmede wel ontkomen/ dacht hij; maar daar gaat dat beest van onder hem door/ als hij met de lokken aan de takken van een' boom bleef hangen. Ach/ zoo is het met het goed van de wereld/ het begeeft en verlaat zijne bezitters/ in den alleruitersten nood en benaauwdheid.

III. Het derde stuk is de aandrang. Ach/ het zijn maar schatten op de aarde, daar ze de motte en de roest verderft, en daar de dieven doorgraven en stelen. Wat klem ligt daarin?

Eerst. Zijn het maar schatten op de aarde, dan zijn ze slechts tijdelijk, dan kunnen ze u allen in dit leven te passe komen/ zoo lange als ge hier zijt/ en langer niet. ô Is het dan wel de moeite waardig/ om veel arbeid te doen tot het vergaderen van zulke schatten, die hiernamaals niet te passe komen/ die men op een doodbedde moet verlaten/ en die dan van ons als met arendsvleugelen wegvliegen? Ik moet u

op

op dit ſtuk eens eene geſchiedenisſe verhalen/ die ik onlangs gelezen hebbe. Het was al van ouds/ en is nog bij vele koningen eene gewoonte/ dat zij hunne zoogenaamde gekken, of hofnarren hebben/ die hen met allerlei kluchtjes en grilletjes zoo wat vermaken. Zeker koning/ die ook zoo een gek of hofnar hadde/ was zoo wel van hem voldaan/ en had zoo veel genoegen in hem/ dat hij hem eene kostbare rotting liet maken/ die met goud en zilver beſlagen was; en als hij die aan hem ter hand ſtelde/ zoo zeide hij/ die stok geve ik aan u tot dat ge iemand vindt/ die gekker is als gij. Wat geveurde er? die vorst wierd door Gods voorzienigheid op het ziekbedde gevorpen, hij was zoo benaauwd/ dat hij geen raad wist. Die hofnar, die wijzer was als zijn meester/ komt bij hem/ en zegt/ mijn heer koning/ hoe zijt gij zoo benaauwd? Ik ſta verbaasd dat ik u zoo vinde! Hoe kan een man/ die zoo vele schatten heeft/ zoo benaauwd zijn? Ach! zeide de vorst/ de dood is met geene schatten af te wijzen; hij laat zich met geene schatten paaijen. Wel/ heer koning/ zeide de gek, ik vreeze ook/ dat gij zult gaan ſterven; maar is de dood negens mede te verzetten/ ik ſtelle dan vast/ dat gij naar dat andere land/ daar gij naar toe gaat/ zoo vele wisselbrieven zult gezonden hebben/ dat gij in dat land rijkelijk zult kunnen leven? Ach/ zeide de vorst/ ik moet naar een land toe/ daar geen geld noch wisselbrieven te paſſe komen! Wel hoe/ zeide de gek, moet ge dan nu uit al uwe schatten ſtappen/ en voor eeuwig arm zijn! Wel mijn heer/ zeide hij/ nu geve ik u dien stok, want gij zijt gekker als ik; omdat ge niet gezorgd hebt voor zoo een goed/ en voor zulke schatten, die na den dood te paſſe komen. Ziet ge wel/ geliefden/ dat geld, goed, ambten, wisselbrieven, vrienden, en alle de aardsche schatten; na den dood niet helpen kunnen? Ach/ op uw doodbedde zult ge moeten zeggen/ ſtaat daar/ ambten/ knechten/ dienstmaagden/ omſtanders/ ja/ vrouw en kinderen; ſtaat daar/ gij kunt mij nu niet helpen! Ach/ dan zult gij tot uwe huizen/ lusthoven of tuinen/ tot uwe gouden ringen/ kostbare geſteenten/ ſierlijke kleedingen/ ja tot al uw geld en goed zeggen/ ligt daar neder/ gij verveelt mij maar/ gij kunt mij niet helpen/ uw pronk verveelt mij! Nu gaat uw meester voor eeuwig heen! uw meester zal in eeuwigheid niet tot u/ en gij zult in eeuwigheid niet tot uwen meester wederkeeren! Geliefden! moet uw harte niet kloppen als ge dit hoort? Ach/ vergadert u dan geene schatten, die maar tijdelijk zijn! zij blijven u maar bij zoo lange als ge op de aarde zijt; en zij laten dikwijls zulke smartelijke gevolgen na.

Ten tweede. Als het aardsche schatten zijn/ dan vergadert gij ze maar voor een ander/ en niet voor uzelven.

1. Gij vergadert ze voor de motte en de roest. Hebt ge veel goud en zil-

zilver en hoſtelijke gewaden; gij ſluit die ſchatten in uwe kamers en in uwe kasten en koffers/ en gij opent ze altemets eens; hebt gij ze wat beſeken/ gij ſluit ze weer weg; komt ge eenige dagen of maanden daarna om ze weder te bekijken/ de ſchimmel en de roest ſtaan er op/ de glans is er af/ daar moet eene dienſtbode komen om het te reinigen en ſchoon te maken. Ziet ge uwe beſte kleederen, hoe ras komt er de motte in? Hoe ras worden zij verdorven/ en onbekwaam gemaakt om ze te gebruiken.

2. Gij vergadert ze voor de dieven. Gij moogt het wel zoo druk hebben in het verzaderen van aardsche ſchatten, als ge die verkregen hebt/ dan komt er een dief, die ſteelt ze. Daar zijn groote en kleine dieven. Daar zijn vorsten die medgezellen der dieven zijn; zij weten het zoo te beſteken/ dat er niemand achter kan komen. Dan zijn er kleine dieven, die ſtelen met de elle, mate en gewigte, of met de ware en munte; of andere onregtvaardige middelen en wegen. Daar zijn geweldige dieven, die komen om het huis te doorgraven, en zoo te ſtelen. In éénen nacht kunnen zij u ontzetten van alle die ſchatten, die gij in vele jaren/ en met veel arbeid verzadert hebt. En wat zijn er vele andere wegen/ waardoor gij van alle uwe aardsche ſchatten in een oogenblik kunt beroofd worden! Hoe ouverzichtig kan de Heere alle uwe ſchatten door de vlamme doen verteren/ of in het water doen verdrinken? En zult gij dan uwe oogen laten gaan op hetgene niets en is/ dat zich gewisſelijk vleugels zal maken/ en in een oogenblik voor eeuwig zal wegvliegen? Waar is de gouden kroon van Salomo? Waar zijn alle die gouden ſchilden? Waar zijn alle de ſchatten van Ahasveros? Waar is het gouden beeld van Nebukadnezar? Waar is de hoſtelijke borſtlap van den Hoogepriester? Waar is de gouden tafel der toonbrooden? Alle die ſchatten zijn al lange verteerd. Het is er mede gegaan als met de koperen ſlange, die is verbrijzeld; en als met het gouden kalf van Aäron, 't is tot ſtof vermalen. Waar is al 't gewaad van den Hoogepriester, daar zij zoo mede verſierd waren? Daar was wel een tijd om te naaijen/ maar daar was ook een tijd om te ſcheuren; daar was een tijd om te maken/ maar daar was ook een tijd om te breken. Dat is aandrang.

IV. Nu tot onze toepaſſinge hebben wij nog eenige dingen te zeggen/ die gij mogelijk al in uw harte overdacht hebt.

A. Gij zult zeggen/ mogen dan ouders of anderen geen goed verzaderen voor hunne kinderen of vrienden? Mogen ze niet zoeken rijk te worden?

Eerst. Daar hebben wij niet tegen; dat wil ons preken niet zeggen. Ja/ menſchen/ gij moogt wel naar goed zoeken; God geeft u daarom zes dagen om te werken/ en als gij getrouwelijk arbeidt/ dan zegent Hij het werk uwer handen.

Ten tweede. God verbiedt de ledigheid/ 2 Thess. III: 11, 12, Want

wij hooren, dat sommigen onder u ongeregeld wandelen, niet werkende, maar ijdele dingen doende. Doch den zoodanigen bevelen en vermanen wij door onzen Heere Jezus Christus, daar zij met stilheid werkende haar eigen brood eten. En in het 19de vs. zegt Paulus, dat zoo iemand niet wil werken, hij ook niet mag eten. Ja/ wat een voorbeeld van naarstigheid was die Apostel! Hij konde zeggen/ in het 8ste vs. Wij hebben geen brood bij iemand gegeten voor niet, maar in erbeid en moeite nacht en dag werkende, opdat wij niet iemand van u zouden lastig zijn. Hij begeerde niemands goud of zilver of kleedinge; maar hij werkte lieber met zijne handen/ Hand. XVIII: 3. XX: 33, 34.

Ten derde. God en menschen hebben een walge van een luiaard. God wilde daarom geene ezels op zijnen altaar hebben. En Salomo zegt: Gelijk edik den tanden, en gelijk rook den oogen is, zoo is de luije dengenen die hem uitzenden, Prov. X: 26.

Ten vierde. God heeft lust tot naarstigheid; Hij belooft er zijnen zegen over/ Prov. X: 4, De hand der vlijtigen maakt rijk. En Prov. XII: 24 staat: De hand der vlijtigen zal heerschen. En daarom/ ouders/ of andere menschen/ als ge wat bezgaderen wilt booz uzelven/ of voor uwe kinderen en nabestaanden/ gij moogt het wel doen/ gij moet daar geene kloppinge over hebben; want zoo iemand de zijne, en voornamelijk zijne huisgenooten niet verzorgt. die heeft het geloove verloochend, en is erger als een ongeloovige, 1 Tim. V: 8. Maar wij zeggen u/ gij moet binnen de paden des regts blijven:

Eerst. Het tijdelijke goed moet hier uw beste deel niet zijn/ daar gij alle uwen schat in zoudt reknen en al uw geluk. Ach/ gij moet de aarde niet hooger als den hemel achten/ noch het goud boven God.

Ten tweede. Uw harte moet er los omtrent zijn. Gij moet het alles in de hand van den Heere geven/ en zeggen: Heere/ wij hebben 't alles uit uw milde hand ontvangen/ en wij geven 't weer in uwe hand/ Gij kunt er over disponeren/ zoo als 't U belieft.

Ten derde. Gij moet gaarne zeggen/ 't is maar een toewerpseltje. Ik hebbe een beter goed van U gezegen/ Heere. Gij moet niet rusten/ voor dat ge kunt zeggen: ik danke U Heere/ Gij hebt mij uwe genade bezleend; Gij hebt mij deel gegeven aan de erve der heiligen in het licht. Die aardsche schatten rekene ik maar voor 't goed van uwe voetbank en van uwe linkerhand. Ik achtte het goed van uwe regterhand oneindig hooger.

Ten vierde. Als ge wat van de aardsche goederen bezkregen hebt/ dat moet uw harte in liefde ontsteken omtrent de armen/ om hun rijkelijk mede te deelen/ even als Boäs, die zeide tot de maajers/ beschaamt die arme dochter niet; en hij belaste ze/ dat ze allengskens wat zouden laten vallen/ opdat Ruth, die arme weduwe/ wat bezgaderen konde.

Ten

Ten laatste. Gij moet de aardsche schatten zoo vergaderen, dat uw harte evenwel vlug blijft om naar boven te vliegen/ om den Heere te gehoorzamen en te dienen. Zij moeten u zijn als liefdehoorden/ om u naar den Heere te trekken/ en om u hoe langer hoe vaster aan den Heere te verbinden.

B. Het tweede geval is: daar zit hier misschien een arme vrome, die zegt: ik hebbe het zoo bekrompen in de wereld/ ik hebbe zoo veel werk om met mijn huis aan de kost te komen/ zoude ik niet wel mogen wenschen om het wat ruimer in de wereld te hebben? Wij antwoorden: ja/ als gij het doet op eene behoorlijke wijze/ gelijk wij daar even gezegd hebben. Maar evenwel moet gij vergenoegd zijn met uw lot/ en zeggen: Vader, uwen wille geschiede. Onderstusschen moet gij dit bedenken:

Eerst. Daar komt u niets vreemd over; de vromen zijn altemets bedelarm. Denkt eens aan Naömi, aan Ruth en Lazarus; wat waren zij arm!

Ten tweede. God geeft u altemets eene staande gezondheid. Ach rijke/ de spijze/ die de arme vromen eten/ is dikwijls al smakelijker als een koninklijke maaltijd; hun slaap is hun zoo zoet; zij worden niet gekweld met de bekommernissen der rijken; zij walgen niet van de gemeene spijze. Alles smaakt hun zoo wel/ en 't gedijt hun zoo ten beste.

Ten derde. God maakt u zoo tevreden in uwen staat. Gij zijt somtijds vergenoegder in de goddelijke bedeelinge over u als een koning. Gij zoudt met geen koning van de wereld uwen staat willen ruilen. Gij zoudt liever arm zijn/ als dat ge God zoudt moeten missen.

Ten vierde. God legt een dubbelen zegen in uwe gezinge portiën. De vrome armen zijn als die jongelingen, die de stukken van de spijze des konings niet begeerden/ zij hadden liever een schotel moes als alle de koninklijke lekkernijen, en 't gedijde hun beter als die de koninklijke spijze aten/ Dan. I: 15. Gij ziet dikwijls dat de rijken verachtt worden met alle hunne kostelijke kleederen/ en een arme vrome, die maar een schamel kleedje aan heeft/ wordt dikwijls geëerd; ziet ge de rijken, met al den overvloed zijn ze nog niet vergadigd; en ziet ge een arme vrome/ God zegent hem met den staf des broods, zoo dat een droog stukje brood hem somtijds zoo lekker smaakt/ en zoo vergadigt/ dat hij er als verbaasd over staat/ en moet zeggen/ Heere/ ik hebbe overvloedig en tot vergadigens toe gegeten; ik moet er uwen naam voor prijzen.

Ten vijfde. Mist gij de aardsche schatten, God zegent u met genade in de plaatse; gij vindt een toegang tot den troon der genade; gij geniet blijdschap in God/ gij bezit een goeden naam, daar de rijken dikwijls een slechten naam hebben. En is een goede naam niet beter als groote rijkdommen? Ja gij hebt deel aan dien rijkdom en eere, aan dat duurachtig goed met geregtigheid, dat bij den Heere Jezus te vinden is. Gij bezit die schatten, die geene motte noch roest kunnen verderven, en

die geen dief doorgraven noch stelen kan! Ja gij leeft in de bezwachtinge van dat groote goed/ dat de Heere weggelegd heeft voor degenen die Hem vreezen/ en gewrocht heeft voor degenen die op Hem vertrouwen/ Ps. XXXI: 20.

C. Een derde geval. Ja/ zegt de wereld/ de vromen die vergaderen ook wel schatten; daar zijn wel vromen die zeer rijk zijn geworden. Hoe rijk was Abraham, en Loth, en Job, en David, en zoo vele anderen? Strijdt dat niet tegen deze lesse? Wij antwoorden/ de vromen mogen geene schatten bezitten als zij er Christus of zijne zaken om zouden moeten verlaten/ of als zij er schade door zouden lijden aan hunne zielen; dan moeten ze liever alles verlaten om des Heeren wille; dan moeten ze zeggen/ vaarwel/ rijkdom, vaarwel/ schatten, vaarwel eer en staat, gij zijt mijn hart niet waard; maar anders mogen de vromen wel goed bezitten; zij moeten het niet wegsmijten/ maar zij moeten het bezitten als een vrome/ zij moeten hunnen schat niet boven God zetten. Gij moet uwen schat niet wegsmijten. Vromen/ dien God vele goederen geeft/ gij moogt ze wel bezitten en gebruiken/ gij moet ze niet wegsmijten noch verkwisten. Petrus zeide tegen Ananias, Hand. V: 4, Zoo het gebleven ware, bleef het niet uwe? En verkocht zijnde, was het niet in uwe magt? En Luc. VIII: 3, leest gij van die godvruchtige vrouwen, die zoo rijk waren/ dat zij den Heere dienden van hare goederen. Zij smeten 't niet weg/ zij vereerden den Heere van haar goed, en van de eerstelingen harer inkomsten.

Geliefden/ eer wij eindigen/ willen wij het woord van den liefsten Heere Jezus nog wel wat op mijn en uw gemoed binden:

Eerst. Choogt ez u niet te veel mede als ge het goed dezer wereld bezit/ als uw vermogen overvloedigelijk aanwast/ zet ez toch uw hazte niet op. ô Gedenkt toch veel/ dat de wereld voorbij gaat met alle hare begeerlijkheden.

Ten tweede. Gedenkt toch dat al het goed van de wereld niet in staat is om uwe ziele te vergenoegen of gelukkig te maken. ô Het zal u in den hemel niet brengen/ noch niet zalig maken. Nebucadnezar en de rijke man zijn al lange in de helle.

Ten derde. Zoekt toch in tijds uwe harten los te krijgen van de tijdelijke schatten. Ach/ zij zullen u anders zoo benaauwd doen sterven! Maar was een goddelooze koning in Engeland als 't nog paapsch was; hij moest sterven/ maar hij wilde niet sterven; hij zeide tegen den dood/ zijt gij niet te verzetten? Mag ik geen uitstel van eenige jaren hebben? Maar de dood wilde hem geen uitstel geven. Hij bood alle zijne goederen aan/ en hij wilde met behulp van zijne vrienden nog veel meer geven. Maar 't mogt al niet helpen; de ziekte nam steeds toe/ en de dood maaide hem af; hij moest alle zijne goederen en vrien-

bzienden op een oogenblik bezlaten. Moet gij het niet toeſtemmen/ wereld/ dat het zoo gaat? Misſchien zult ge eene opgaande zonne zijn/ als ge in een oogenblik afgemaaid wozdt. En hoe zult ge 't maken als ge eens uit alle uwe ſchatten zult moeten uitſtappen? Ach/ hoe zult ge dan alleen ſtaan/ en zien dat het een menſche niet kan baten al bezat hij de geheele wereld; en dat alle de tijdelijke ſchatten geen aasje troozt op een doodbedde kunnen geven. Ach menſch/ al liet gij alle uwe ſchatten booz uw doodbedde bzengen/ zij zouden u maar meer benaauwen. En wie weet/ hoe haast de Heere komen zal om uwe ziele op te eiſchen? Hebt ge dan geen anderen ſchat, als hiez op aarde/ ô hoe azm zult ge dan booz God bezſchijnen! Dan zult gij niets hebben tot loſſinge van uwe ziele. Gij moogt dan uwe toevlugt nemen tot de heuvelen en bergen, of tot de ſpelonken en holen der aarde, maar ach/ die zullen u niet kunnen bezbezgen booz het aangezichte desgenen die op den tzoon zit/ nochte booz den toozn des Lams.

Wij moeten nog een woozdetje tot u ſpzeken/ en inzonderheid tot zulken onder u/ die zich in deze kermisdagen, die dagen dez ijdelheid/ zoo ſchuldig gemaakt hebben.

Eerst. Wij moeten u zeggen/ gij hebt uw geld verkwist/ uwen tijd verkwist/ en uwe koſtelijke ziele bezkwist; maaz wat vzucht hebt gij nu daarvan? Moet gij ez u niet over ſchamen? Hoe dwaas zijt gij/ dat gij uw geld gaat uitgeven booz hetgene dat geen brood is/ en uwen arbeid booz hetgene dat niet bezzadigen kan. Ach hadt gij uw geld liever aan de armen gegeven! Hadt gij uwen koſtelijken tijd liever beſteed met het lezen van Gods Woord/ en met bidden op uwe knieën/ dat gij mogtet bekeerd worden! wie weet wat God zoude gedaan hebben!

Ten tweede. Wij moeten u zeggen/ ach vernedert u obez uwe ſchuld/ belijdt ze voor den Heere/ en zegt: om uwes naams wille ô Heere! vergeeft mijne ongeregtigheid/ want zij is groot.

Ten derde. Ziet gij uwe ſchuld? Is het u om barmhartigheid en vergevinge te doen? Ach/ dan kunnen wij u in des Heeren naam ook zeggen/ de Heere Jezus ſtaat nog met handen vol van andere schatten, Hij biedt u alle de goederen van zijn koningrijk voor niet aan/ zonder geld en zonder prijs. Hij roept door de ſtraten van de ſtad: Ik rade u dat gij van Mij koopt goud, beproefd, komende uit het vuur, ne oogenzalve, opdat gij zien moogt, en kleederen des heils, om de schande uwer naaktheid te bedekken. Hij laat u nog toeroepen: Waarom weegt gij uw geld uit voor hetgene dat geen brood is, en uwen arbeid voor hetgene dat niet verzadigen kan? En kan u dat niet bewegen/ menſch? zult gij dan zoo veel geld en zoo veel tijd obez hebben voor een tijdelijk schatje, en zult gij niets over hebben voor de eeuwige schatten?

Zult ge dan de Heere Jezus laten roepen/ en uwe ooren voor Hem toestoppen/ en zult gij zoo luisteren naar het geroep van de goddelooze wereld? Ach/ hoe zult gij 't u te late beklagen/ als alle die kostelijke schatten/ die u nu voor niet worden aangeboden/ voor geene geheele wereld met goud meer zullen te bekomen zijn! Ach mogt gij dan nog in tijds wijs worden/ en het beste deel verkiezen/ dat in eeuwigheid niet kan worden weggenomen.

Kinderen Gods/ gij waart te voren ook zoo dwaas/ dat gij uwe oogen liet gaan op hetgene niets en is. Het arme deel van de wereld/ daar stelde gij te voren ook uwen rijkdom in/ omdat gij geen beter goed kende. Maar wat zijt gij gelukkig! De Heere heeft uwe oogen verlichtet/ Hij heeft uwe banden losgemaakt. Gij kunt nu zeggen: Een andere schat van grooter waarde is 't, daar ik met mijn ziel naar hijg. Ach/ dankt er den Heere voor/ dat Hij u zoo wijs gemaakt heeft/ dat gij het beste deel hebt verkoren; bidt Hem/ dat Hij uwe harten meer en meer van de aardsche schatten losmake/ opdat ge die moogt bezitten als niet bezittende/ en als de Heere dezelve van u wil nemen/ dat gij ze gewillig aan Hem overgeeft; en dat gij sterbende moogt kunnen zeggen/ Wien hebbe ik neffens U in den hemel? Neffens U, Heere, en lust mij ook niets op der aarde. Al bezwijkt nu mijn vleesch en hart, en al vliegen nu alle mijne tijdelijke schatjes weg; Gij, Heere, zijt en blijft evenwel de rotssteen van mijn hart, en mijn deel tot in eene eindelooze eeuwigheid.

AMEN.

NEGEN EN VEERTIGSTE
PREDIKATIE,

OVER

MATTH. VI: 20.

Maar vergadert u schatten in den hemel, daar ze noch motte noch roest en verderft, en daar de dieven niet en doorgraven noch en stelen.

OP DE KERMIS.

Wij lezen/ Prov. XXIII: 5, Zult gij uwe oogen laten vliegen op hetgene dat niet en is? Want het zal zich gewisselijk vleugelen maken, gelijk een arend, die naar den hemel vliegt. De aardsche dingen dragen bijzondere slechte namen in het Woord. Men mag er van zeggen: De aarde is woest en ledig, en duisternisse is op den afgrond. De wijze Salomo noemt ze/ Pred. I: 2, IJdelheid der ijdelheden, het is al ijdelheid; en hier noemt hij ze een niet. Waarom dragen de aardsche dingen zulke slechte namen?

Eerst. Omdat er niets in is dat eene beroerde conscientie kan verkwikken. Al was Adam in het paradijs; als hij gezondigd hadde/ het gansche paradijs konde hem niet verkwikken. Saul, als hij bij die tooveresse zoo beschrikt was/ al was hij een koning/ zijn geheele koningrijk kan hem niet verkwikken. Belsazar, al zat hij aan dien prachtigen maaltijd/ als die schrijvende hand aan den wand kwam/ alle zijne lekkernijen en alle zijne gasten/ die konden hem niet verkwikken. O Neen! Maar de banden zijner lendenen gingen los! Judas, al hadde hij die dertig Zilverlingen, dat geld konde hem niet verkwikken/ als zijne conscientie hem zoo benaauwde. Al hadde iemand nog zoo veel goed/ hij kan er zijn bang gemoed niet mede stillen.

Ten tweede. Omdat het aardsche goed zoo gering/ en niet met al is voor een mensch die den hemel in 't ooge heeft. Als iemand de zonne ziet/ hoe klein wordt hem de kaarse! Als men goud of zilver ziet/ hoe gering wordt tin en lood dan in onze ooge. O Als iemand den hemel en het hemelsche in het ooge heeft/ dan doet hij/ gelijk men leest Hand. IV: 34, 37, Zij leiden haar geld aan de voeten der Apostelen,

len, de naaſte tzap om vertreden te worden. Die vrouwe, daar men van leeſt Openb. XII: 1, die hadde de mane, dat iſ alle de aardsche dingen, onder hare voeten.

Ten derde. Dan zijn ze niet met al/ alſ men gaat ſtezven. Niemand iſ beter in ſtaat/ om over aardsche dingen te oozdeelen/ alſ zoo eenen. ô Dan ziet men de nietigheid van alle het aardsche! Dan ziet men de dingen van de wereld in hunne naaktheid! Dan zoude men wel zeggen: houdt de dingen van de wereld maar vooz u; alſ mijne arme ziele maar gelukkig mag zijn.

Ten vierde. Dan zijn de dingen van de wereld niet met al/ alſ zij ons zouden moeten troosten in kooztsen/ ziekten of pijne. Dat ziet gij alſ de rijken eens bezocht zijn met zulke of diezgelijken kwalen; al hun geld en goed kan hunne ziekte of pijne niet wegnemen/ noch hen daarin vertroosten. Ziet gij wel geliefden/ hoe gering alle het aardsche iſ? Gij kunt er geen een zondetje mede afkoopen; of alſ ge zoudt meenen/ dat het u te pasſe zoude komen/ om Gods gunſt daazmede te koopen/ dan zoude men tot u moeten zeggen: Uw geld zij met u ten verderve. Alſ uw gemoed onſteld iſ; alſ ge den hemel in 't ooge hebt/ alſ ge op uw doodbedde ligt/ of alſ ge ziet dat ge ez niets mede kunt koopen vooz uwe ziele/ dan wozden de dingen van de wereld zoo klein. Geliefden/ alſ die dingen dan zoo klein worden/ zoo kan 't niet andezs wezen/ of men zegt/ iſ er niet een betez goed? Ja het/ daar iſ een beter; en hiertoe dient deze leſſe van onzen lieven en tzouwen Zaligmakez. Hij heeft nooit iemand bedzogen/ en Hij zal 't ook nooit doen. Wat zegt Hij van 't aardsche goed? Vergadert u geene schatten op de aarde; de dief ſteelt ze, de motte verteert ze, de roest verderft ze. Wel/ Heere/ wat dan? Vergadert u een schat in den hemel, daar de motte niet bij kan/ daar de roest geen verderf kan aanbzengen/ en daar de dief niet doorgzaven kan. Heere/ wat zal 't dan zijn? Dan zult ge hemelsch leven/ want daar dan uw schat is, daar zal ook uw harte zijn. Iſ uw schat aardsch, gij zult met uwen schat verloren gaan. Iſ uwe schat hemelsch, zij zal u in den hemel brengen.

Wij hebben al eenige jaren bezig geweeſt met op den tijd te pzedikken. Vooz twee jaren toen pzedikten wij op zoo een tijd alſ deze van dien dwazen rijken man. Daarop lieten wij in 't voozleden jaaz volgen het 1ſte vs. van ons tekſtkapittel/ van den valschen schat. De kermis ſtaat weer voor de deure/ de marktdagen ſtaan hier weder gehouden te wozden; elk wil dan wat hebben; hij voozziet zich voor een jaar/ min of meer/ naardat hij van doen heeft. Wij dachten/ laten wij u dezen schat eens doen zien/ den waarachtigen schat, tezwijl geheel de wereld bezig iſ met het zoeken en vergaderen van den valschen schat. Geliefden/ elke rustdag iſ een geeſtelijke marktdag. Mo-

gen

gen anderen zoo doende zijn op de aardsche markt, om 't aardsche goed te kooopen/ en zouden wij dan op de geestelijke markt niet wat voor onze zielen kooopen? De Zaligmaker deed in 't 5de, 6de en 7de kapittel zulke heerlijke predikatiën. In 't vijfde kapittel predikte hij/ hoe wij ons omtzent God gedzagen moeten; in 't zesde kapittel, hoe wij handelen moeten omtzent onszelven, en in 't zevende kapittel, hoe wij ons gedzagen moeten omtzent onze naasten. In dit zesde kapittel leezt hij/ hoe wij ons omtzent onszelven gedzagen moeten? Hebt ge eenig vermogen/ zegt hij/ geeft altemetz een aalmoesje aan den armen. Dat niet alleen; maar bidt dikwijls. Weet ge niet/ hoe ge het beleggen zult? Ik zal u een kozt voorschrift geven. Zij mogten denken/ allerliefste Heere/ Gij geeft ons vijf beden voor de ziele, en maar één voor 't ligchaam; en dat nog met zulke woozden/ die de soberheid uitdzukken! En dan zegt Ge nog/ dat wij altemetz eenz vasten zouden! Wij dzeezen/ dat wij arm zullen worden. Wel/ zegt de Heere/ dan zult ge naar de ziele zoo rijk wozden. En al kunt ge het niet zien/ gelooft het evenwel. Het is met het ooge der ziele gelijk met het ooge des ligchaams; het geheele ligchaam wozdt van het ooge geregeezd; laten zoo ook uwe geestelijke oogen uwe ziele regeren. Daarop zegt hij/ zoudt ge Mij en de wereld elk wat geven? Neen/ gij kunt die twee heeren niet gelijk dienen: Zoekt eerst het koningrijke Gods en zijne geregtigheid, en de andere dingen zullen u toegeworpen worden. Laat het zwaarste bij u het zwaazste wegen; en dan zal God u op die gzoote en eeuwige goederen die kleinigheidjes toegeven; gelijk als een koopman/ die eene zware partije goeds verkoopt/ hij geeft zoo eenige kleinigheidjes op den koop toe. Daar hebt ge zoo 't beloop van 't zesde kapittel. Wij zullen u zonder omslag vertoonen:

I. Den waren schat in den hemel.

II. Het onderscheid tusschen den waren schat en den valschen.

III. De vermaninge omtzent den waren schat; verzint er u van/ vergadert hem.

IV. Den aandrang, door het woozdje maar; hij staat tegen den anderen schat over; gij moet den slechten of den besten kiezen.

I. Wat het eerste aangaat: Daarin wozdt gesptzoken van den hemel, die pzachtige plaatse! Hoe schoon is zij! ziet ge ze altemetz wel eens met aandacht aan? Als ge den vloer ziet/ die is als een gegoten spiegel. Daar is een hemel, daar de vogels in vliegen/ en daar wij in leven/ dat is de hemel der lucht. Dan is ez een hemel, waarin de zon, maan en sterren zich aan ons vertoonen/ dat is de hemel des firmaments. Dan is er het paradijs Gods, de hemel der hemelen, dat pzachtige paleis, Openb. XXI : 22. Daar is het zoo heerlijk! weet ge waarom/ Wegens de gzootheid/ sierlijkheid en heiligheid

van die plaatse; wegens het voortreffelijkste gezelschap; daar hebt ge God drieëen, de Vader, Zoon en H. Geest; daar hebt ge den heerlijksten Middelaar, de millioenen engelen, dat schoone en zoete gezelschap van alle de gelukzalige menschen/ die u daar bewachten/ en daar gij hier zoo naar verlangt.

In dien hemel zijn schatten, zegt de lieve Heere Jezus.

Eerst. Daar zijn schatten in die hemelen, die hemelsche zijn/ en die op de aarde worden genoten.

Ten tweede. Dan zijn er hemelsche schatten, die in den hemel, boven de wolken genoten worden/ maar die echter op de aarde verkregen worden. Ik zegge/ daar zijn schatten, in den hemel, die reeds op aarde bezeten worden; en daar zijn schatten, die wel eerst in den hemel zullen bezeten worden/ maar die echter reeds op de aarde moeten vergaderd worden.

Hiskia toonde alle zijne schatten aan de gezanten des konings van Babel Jes. XXXIX: 2. God nam dat zeer kwalijk. Maar God zal 't niet kwalijk nemen/ als wij u de schatten onzes Gods vertoonen/ om u op te wekken en gaande te maken/ om dezelve te begeeren en te vergaderen. De wijzen uit het oosten kwamen en openden hunne schatten, Matth. II: 11. Zoo komt God ook als uit den hemel/ en Hij opent zijnen goeden schat, de genade in Christus, door de arme zondaars; en alle die zaligheid, die zij eeuwig zullen genieten.

A. Welke zijn die hemelsche schatten, die op de aarde verkregen en genoten worden?

Eerst. Den drieëenigen God tot zijn deel te hebben; te kunnen zeggen/ De Heere is mijn deel, zeit mijne ziele, Klaagl. III: 24. Gij zijt de rotssteen van mijn hart en mijn deel in eeuwigheid, Ps. LXXIII: 26. Zoo te kunnen zeggen/ de Heere is het deel mijner erve en mijns bekers. De snoeren zijn mij in eene liefelijke plaatse gevallen: ja eene schoone erfenisse is mij geworden, Ps. XVI: 5, 6. Ach! wat is dat een onverganklijke schat voor Gods kinderen! Als ze zoo stille zitten/ dan te kunnen denken/ de eeuwige God, de almagtige God, de algenoegzame God, de onveranderlijke God, de getrouwe God, de goedertierene God, die God die alles geschapen heeft en nog onderhoudt; die drieëenige God: is mijn God; Hij is mijn overvloedig goud en mijn krachtig zilver. Wat zegt gij? Is dat geen schat der schatten?

Ten tweede. De Heere Jezus is die schat; u dan, die gij gelooft, is Hij dierbaar, 1 Petr. II: 7. Wie is die schat in den akker van de wereld? Is 't niet de Heere Jezus Christus? wie is die parel van groote waarde? Is 't niet de Heere Jezus?

Ten derde. Die schat is de Geest van God met alle zijne genadegaven. Is die Geest geen kostelijke schat? Het is eene van de grootste en dier-

baar-

baarſte beloften van 't Euangelium: Ik zal mijnen Geest geven in 't binnenste van u, Ezech. XXXVI: 27, Zach. XII: 13.

Ten vierde. Die schat zijn alle de genadegoederen, die God mededeelt uit kracht van 't genadeverbond; als; het nieuw geestelijk leven, de roepinge, het geloove, de regtvaardigmakinge, de heiligmakinge, de bewaringen, de geestelijke blijdschap, en die onderpanden van de eeuwige zaligheid.

Ten vijfde. Die schat is het Euangelium der verzoeninge/ met alle die schoone beloften; en de waardige bedieninge van 't Woord. Ach/ dat wierd als zoo een groote schat voor het oude Israël aangemerkt/ Ps. CXLVII: 24, Hij maakt Jacob zijne woorden bekend; Israël zijne inzettingen en zijne regten. ô Dat Woord is begeerlijker dan goud, ja dan veel fijn goud, zegt David, Ps. XIX: 11. En Ps. CXIX: 72 zegt hij/ de wet uwes monds is mij beter dan duizenden van goud of zilver. Onze voorouders die gingen er alles voor opzetten; zij wilden liever alles laten varen/ en kwijt zijn/ als het dierbare Woord en de waardige bedieninge van hetzelve.

Gij zult misschien in uwe gedachten zeggen/ worden die schatten bezeten op aarde, hoe noemt gij ze dan hemelsche?

Eerst. In den hemel zijn ze verordineerd; daar is bepaald en vastgesteld/ waarin die schatten zullen bestaan? Wie de bezitters van die schatten zullen zijn/ en hoorbeel elk daarvan hebben zal?

Ten tweede. Die schatten komen van God uit den hemel nederdalen als goede gaven, Jac. I: 17, Alle goede, gave, en alle volmaakte gifte, is van boven, van den Vader der lichten afkomende. God doet als 't ware de vensters des hemels open/ en Hij doet die schatten op de aarde nederdalen/ Hand. II: 2.

Ten derde. Zij zijn hemelsch in tegenstelling van de koningrijken dezer wereld. Deze schat bestaat in geene spijze noch drank, maar in geregtigheid, vrede en blijdschap door den Heiligen Geest, Rom. XIV: 17.

Ten vierde. Die schatten die geleiden den mensch naar den hemel. Zij maken den bezitter hemelsch in zijne gedachten; hij zoekt en bedenkt de dingen die boven zijn/ Col. III: 1. Zij doen hemelsch werk; zij bidden alle dagen om Gods wille te mogen doen gelijk als in den hemel: zij zuchten naar den hemel; zij zeggen/ Ach wanneer komt die dag! Mijne nieren verlangen zeer in mijnen schoot! Ik hebbe eene begeerte om in den hemel te zijn.

Ten vijfde. In den hemel zal 't alles vergroot worden: daar zal 't volop zijn; daar zal God alles in allen wezen.

Ten zesde. Als die schat in 't harte is/ zoo rusten ze niet/ of ze moeten in den hemel zijn; zij jagen daarnaar; zij schieten na het wit,

na dien prijs der roepinge Gods die van boven is. Zij jagen naar het eeuwige leven.

B. Nu zijn er schatten die op aarde wel verkregen worden; maar die alleen in den hemel bezeten worden. En die zijn of in de voorbereidinge, of in de dadelijke bezittinge

Eerst. In de voorbereidinge op het ziek- en doodbedde. Weet gij wat zij dan ondervinden?

1. Zij worden zoo losgemaakt van de wereld/ en van hunne liefste schepseltjes; al hadden ze een afgodje, zij willen er af; gelijk Abraham, hij was zoo los van zijnen Izaäk, en van zijne Saraï. Is 't een godvruchtig man, hij zegt/ ik ben zoo los van mijne geliefde vrouwe; is 't eene godvruchtige vrouwe/ zij zegt/ ik geve mijn man/ mijn dierbaar pand/ aan den Heere over/ ik ben er los van. Jacob zeide/ Ben ik van kinderen beroofd, zoo ben ik beroofd.

2. De dood komende/ zij zijn er niet verschrikt voor; zij vreezen niet in dat dal der schaduwe des doods. O Dan begint hun hart eene goede reden op te geven; zij zijn dan zoo hemelsch in hunne woorden! Het moet er dan alles eens uit dat ze zoo lang opgekropt hadden. Zij spreken dan dikwijls eene tale die de omstanders niet verstaan/ als die genade hebben/ die verstaan 't wel. Dan begint als de hemel in hun harte te komen; zij geraken in zulken klaren licht/ zoo dat ze zijn als Mozes op Nebo, en als de discipelen op Thabor. Zij liggen te verlangen om maar ontbonden te worden/ en bij den Heere Jezus te zijn; zij zeggen/ O dood! komt maar haastelijk/ en doet uw laatste geweld maar aan mij. En zoo geven zij een hik en een snik/ en zij zijn weg.

Ten tweede. Op die voorbereidinge zoo volgt de dadelijke bezittinge.

1. Een opzigte van de ziele: zoo ras als zij sterven gaat de ziele van stonden aan tot den Heere Jezus/ haar Hoofd. Heden, zegt Hij/ zult gij met Mij in 't paradijs zijn. Lazarus ziele ging terstond naar den hemel. De ziele krygt eerst een heerlijk geleide van engelen, eer 't ligchaam geleid wordt naar het graf. Dan zeggen ze/ myn God! ik ben alle mijne pijne kwijt! Alle mijne ellenden/ al mijn kommer is weg. Heere/ ik heb nu niet één kruisje! Heere/ ik hebbe nu geen strijd! Heere/ hier is geen wolke die uw aangezigte voor mij verbergt! Heere/ hier is niet eene zonde om mij te bedekken! En dat zal zoo duren tot in de eindelooze eeuwigheid. Dat is die schat in den hemel, die hier verkregen en daar bezeten wordt. Daar bezitten ze alles/ wat hen verkwikken en verblijden kan; daar zijn ze bij den driëënigen God/ die is hun algenoegzaam deel. Nu gebreekt hun niets. Heere/ zeggen zij/ 't is mij zoo goed geweest nabij U te wezen/ op aarde; maar hier is 't nog veel beter. Heere/ zeggen ze dan/ hoe heilig

worde

woꝛde ik nu/ dooꝛ U zoo onmiddellijk te aanſchouwen! Als ik op aarde eens bezwaaꝛdigd wiezde om uwe heerlijkheid als in eenen spiegel te aanſchouwen/ dan wiezde ik zoo als van gedaante veranderd! ô Daaꝛ lag dan zoo een glans op mij! Maar nu ik U zoo onmiddellijk mag aanſchouwen/ nu worde ik van de heiligheid als doortrokken; nu ligt er een volmaakte glans op mij. Op de wereld was mijne liefde maar eene liefde van verlangen; maar hier is zij eene liefde van genieten. Heere/ op de wereld was ik wel eens verheugd, maar nu ſpringt mijn harte op in de volle verzadiginge der vreugde. Dat is de schat in den hemel voor de ziele.

2. Een opzigte van het ligchaam, in de opstandinge. ô Als de ziele van het ligchaam geſcheiden is/ daaꝛ gaat die ziele dan liggen verlangen: ik hebbe geſchrikt om te ſcheiden van mijn ligchaam, zal ze zeggen/ maar nu verlange ik om er weêr mede vereenigd te zijn. Ach/ wanneer komt die dag! Dan zal ik eerst regt verzaad zijn. Maar de ziele ben ik nu verzadigd; maar ik hebbe een verlangen om ook naar 't ligchaam verzadigd te wezen; het is ook een deel van mij. Weest ſtille/ zegt God/ Ik zal uwe ſtofjes bewaren; verlaat u maar op Mij/ zegt de Heere. Dat doe ik ook/ Heere/ zegt de ziele; ik geloobe/ dat Gij mijn ligchaam eens weder zult levendig maken/ en uit het ſtof des doods zult doen verrijzen. ô Dan zal ze den Bijbel kennen/ ook in dat deel van de opstandige der dooden. Dien artikel van de wederopstandinge van haar ligchaam, zal die ziele dan volmaaktelijk kennen en gelooven. Als dan de dag der algemeene opstandinge komt/ dan zal God zijne hand tot den aardhoop uitſteken/ en zeggen/ waakt op en juicht, gij die in het ſtof woont; woꝛdt weder levendig; gij hebt al lange genoeg in den aardhoop gewoond. o Dan zal 't sterfelijke de onsterfelijkheid aandoen/ en 't verderfelijke de onverderfelijkheid! Dan zullen zij het verheerlijkte ligchaam van Christus gelijkvoꝛmig gemaakt worden. Zij zullen dan zulke vlugge ligchamen hebben/ zij zullen geene gebreken hebben; daar zal geen hinkende Jacob wezen/ geen kreupele Mephibozeth, geen kranke Lazarus, geen zwakke Timotheus, o Alle die ligchaamsgebreken, daar Gods kinderen hier op aarde zoo menigmaal onder moeten zuchten/ daar zullen zij dan op eenmaal en voor eeuwig van bevrijd worden.

3. Maar ziel en ligchaam beide hebben Gods kinderen nog meer schatten te wachten. Weet gij welke?

a. Dat zij in het oordeel zullen ſtaan aan de regterhand. De Heere zal dan zeggen/ ſcheidt nu mijne kinderen af van dien grooten hoop/ en zet ze aan mijne regterhand; Ik wil mijne schapen niet langer onder de bokken hebben.

b. Dat ze openlijk door den Regter vrijgesproken zullen worden. Ik

ſpreke u bzij/ zal de Heere zeggen/ van alle uwe ezſ- en dadelijke zonden/ en van alle de ſtzaffen/ die gij daardooz verdiend hebt; ja/ gezegenden mijnes Vaders, Ik wijze u nu toe dat koningrijke, dat mijn Vadez van eeuwigheid booz u bereid heeft/ en dat Ik voor u verdiend hebbe.

c. Dat ze door de engelen zullen wozden opgenomen. De Heere zal zeggen/ gij engelen/ weest eens gedienstige geesten van mijne kinderen/ die daar nog beneden ſtaan; brengt ze eens booz de wolken en door de lucht. Daar zullen zij dan gelijk als een Enoch en Elias opgenomen en in den hemel gebragt wozden/ in dat paleis Gods, in dat huis huns Vaders, in die stad die fondamenten heeft. Daar komende/ wat zal 't dan zijn? Daar zullen zy tot eenen schat hebben/ dat hetgene ten deele was te niete gedaan zal worden. Zy zullen dan volmaakt kennen den drieëenigen God; zij zullen geheel den Bijbel kennen; zij zullen de voorzienigheid kennen/ die God in de natuur en in de genade, zoo in 't algemeen ovez de wereld en over de kerk, als in 't bijzonder over hen gehouden heeft. Daar zullen ze God met alle hunne magt verheerlijken en dienen. ô Daaz zullen zij genieten hetgene geen ooge gezien/ noch geene oore gehoozd heeft/ noch hetgeen in geen 's menſchen harte is opgeklommen! Behoozt het u niet/ geliefden? Is het niet een koſtelijke schat, God te kennen zondez duisternisse, te dienen zonder zonden, te verheerlijken zondez vermoeidheid, te genieten zonder verstoringe? En dat zoo eeuw uit eeuw in; alle vrienden en alles goeds binnen, en alle vijanden en alles kwaads buiten!

Mag de Zaligmakez dat nu niet met regt een schat noemen? De wereld mag het verachten/ maaz de Heere Jezus noemt het een schat; en allen/ dien de oogen verlicht zijn/ die moeten zeggen/ het is een schat der schatten! Wat is een schat? Het is een groot/ zeldzaam en koſtelijk goed/ dat men met veel moeite en koſten vergadert/ en met zozgvuldigheid bewaart; dat ons aanzienlijk maakt/ en daaz men zich in tijd van nood van bedient. Zoo is het ook met dezen hemelschen schat.

Eerst. Deze schat is ook een groot goed; men moet ez van zeggen/ in alle volmaaktheden hebbe ik een einde gevonden/ maaz in dat goed niet/ Ps. XXXI: 20, ô Hoe groot is het goed dat Gij weggelegd hebt voor degenen die U vreezen!

Ten tweede, Het is een zeldzaam goed, dat van weinigen gekend/ en van nog weinigez genoten wozdt; Ja, van ouds heeft men het niet gehoord, noch met ooren vernomen, noch geen ooge heeft het gezien, behalve Gij, ô God! wat Hij doen zal dien die op Hem wacht.

Ten derde. Deze schat is een kostelijk goed; 't is rijkdom en eere, duurachtig goed met geregtigheid. Als ez iets te verzelijken bij genade

hier/

hier/ en heerlijkheid hiernamaals? ô De engelen zijn begeerig geweest om er in te zien! Allen die dezen schat hebben/ die moeten zeggen/ nevens dien schat lust mij niets meer op aarde. Het allerminste van dien schat, zeide Mozes, achte ik meer rijkdom/ als alle de schatten van Egypte.

Ten vierde. Deze schat is ook een goed/ dat zijnen bezitter aanzienlijk maakt. Genade en heerlijkheid, maken die eenen mensch niet aanzienlijk? Wie is er geëerd, als zulken volk? wie worden van God geeerd, als die Hem vreezen? De regtveerdige is voortreffelijker als zijnen naasten, Prov. XII: 26. Tien regtveerdigen wierden van God meer geacht als vier steden, Gen. XVIII: 34.

Ten vijfde. Een schat spreekt men aan in tijd van nood; men maakt er gebruik van. Zoo doen Gods kinderen ook met dezen schat; zij vertrooosten ez zich mede. Zij maken in tijden van zwarigheden gebruik van Gods Woord/ van den Heere Jezus/ van den H. Geest; ja van den drieëenigen God zelven; zij kunnen zingen:

Als ons de nood overvalt krachtig,
Ons Borg en heil is God almagtig:
Zulks bevinden wij in den nood,
En hebben in Hem troost zeer groot.
Dies vreezen wij in geenen dinge,
Al waar 't dat de wereld verginge,
En de bergen hen wierpen snel,
In 't midden der zee diep en fel.

Ten zesde. Een schat, die bewaart men wel; men sluit hem weg; ô zoo is 't ook met dezen schat! Het is dat pand, bij God weggelegd en bewaard, 2 Tim. I: 12. Het is dat bestendig Wezen, en dat groote goed, dat voor de opregten is weggelegd, Ps. XXXI: 20. Prov. II: 7.

Ten zevende. Men krijgt een schat niet makkelijk; het kost veel arbeid en moeite/ eer men dien kan bekomen. ô Zoo is het met dezen schat; wat al tranen en gebeden/ wat al worstelingen en strijden kost het/ eer men dien schat bekomt! Men moet alles verkoopen om ez deel aan te krijgen. o Wat is er al te loopen en te strijden/ eez men in het volle bezit van dien schat geraakt/ en in den hemel komt.

II. Geliefden/ gij hebt nu gezien/ waarin de rijkdommen van Gods kinderen bestaan/ en waarom dezelve een schat genoemd worden? ô Wat moesten onze harten er op verlieven! Moeten wij nu niet zeggen/ het zijn dwazen en blinden/ ja geheel zinneloozen/ die er geen werk van maken/ maar die zich alleenlijk ophouden met den valschen schat. ô Als gij dezen schat vergelijkt bij den valschen schat, dan

moet

moet ge uitroepen/ weg wereld met alle uwe begeerlijkheden/ gij zijt mijn hart niet waardig om u te beminnen; ja/ gij zijt mijne hand niet waardig om u op te rapen! Gij zijt bij mij gewogen/ en ik hebbe u veel te ligt bevonden. Wilt gij/ dat wij u eens bij de stukken toonen/ het groote onderscheid tusschen den waren en den valschen schat?

Eerst. De hemelsche schat is een allervoortreffelijkste schat. ô Een klein weinigje van dezen schat is veel meer als de overvloed van vele goddeloozen, Ps. XXXVII: 16.

Ten tweede. Het is een allertroostelijkste schat. ô Hoe kunnen Gods kinderen zich daarmede troosten in alle hunne droefenissen hier op aarde. Missen zij eenig schepsel, zij vertroosten zich met den schepper. Moeten zij treuren over het verlies van aardsche vrienden, zij troosten zich met hunne geestelijke en hemelsche vrienden. Worden zij beroofd van hunne tijdelijke goederen, zij zeggen/ geen nood; wij hebben een beter en blijvend goed in den hemel. Ja/ al moeten zij sterven, dan zeggen zij: God is de Rotssteen van mijn hart; en dan zingen zij:

Want in den dood, de bangste nood,
Is Godes Zoon ons 't leven.

Ten derde. Het is een onverderfelijke en onverliesbare schat. Deze schat kan door geene mot noch roest verdorven, en door geene dieven gestolen worden; daar kan geen dief noch eenig verderf bij. Simon, Simon, zeide de Heere Jezus/ ziet de satan heeft ulieden zeer begeerd te ziften als de tarwe; maar Ik hebbe voor u gebeden, dat uw geloove niet ophoude, Luc. XXII; 31, 32. De poorten der helle zullen ze niet overweldigen. Geen dief noch roover/ noch andere vijanden/ kunnen Gods kinderen berooven van hun geestelijk leven/ noch van hun geloobe/ noch van hunne hope/ noch van hunne liefde/ noch van hunne previligiën, ô kinderen Gods/ weest dan nooit bevreesd; de vijanden kunnen uw ligchaam wel dooden/ en uwe tijdelijke goederen wel rooven; maar zij kunnen uwen geestelijken en hemelschen schat niet van u nemen; Want ik ben verzekert, zegt de Apostel/ dat noch dood, noch leven, noch engelen, noch overheden, noch magten, noch tegenwoordige, noch toekomende dingen, noch hoogte, noch diepte, noch eenig ander schepsel, ons zal kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus onzen Heere, Rom. VIII: 38, 39.

Ten laatste. Deze schat is eeuwigdurende, dat goed gaat met u mede als ge alle ander goed moet verlaten. ô Als de lieden/ die van deze wereld zijn/ welker deel alleen in dit leven is/ moeten zeggen/ ik hebbe

rijk

rijk geweest, ik hebbe die en die schatten bezeten; dan kunnen Gods kinderen zeggen/ ik ben rijk geweest/ ik ben nog rijk/ en ik ga nog rijker worden. Als ze gaan sterven/ dan kunnen ze zeggen/ ik ga henen/ om mijne onvolmaakte schatten met volmaakte en eeuwige schatten en rijkdommen te verwisselen; ik ga nu henen om volkomen bezit te nemen van alle die rijkdom en eere, van al dat duurachtig en bestendig goed, dat mijn Vader voor mij bereid heeft; dat mijn Middelaar voor mij verdiend heeft/ en waarvan de H. Geest de beginselen in mijn hazte gewrocht heeft. En als ze dan in den hemel komen/ dan wordt hun de kroone der heerlijkheid opgezet/ en tot hen gezegd: ô gij gezegende des Vader, beërft nu dat Koningrijke, dat u bereid is voor de grondlegginge der wereld; en geniet nu verzadiginge der vreugde, en liefelijkheden aan Gods regterhand, eeuwiglijk en altoos.

III. Geliefden/ wordt gij nu nog niet verliefd op deze schatten? Wordt er uw harte niet door uitgelokt en begeerig/ om er ook deel aan te mogen krijgen? Ach/ zoo dat waar is/ dan moet de lesse van den Zaligmaker ook ingang bij u vinden/ Vergaderd u schatten in den hemel; zoekt hetzelve dezelfde te worden/ niet alleen voor u, maar ook voor anderen, voor uwen man of vrouwe of kinderen, voor uwe vrienden en bekenden.

Wat wil het zeggen/ die schatten te vergaderen?

Eerst. Het wil zeggen/ dat men dien schat heeft leeren kennen, want onbekend maakt onbemind. Waar komt het van daan dat de wereld dezen schat niet vergadert? ô Zij ziet hem niet/ en zij kent hem niet. Zal men dan dezen schat gaan vergaderen, men moet er eerst kennisse van krijgen.

Ten tweede. Het geeft te kennen/ die schatten zoo hoog te achten; ô Die deze schatten in hunne dierbaarheid en noodzakelijkheid heeft leeren kennen/ die speelt daarop met zijne gedachten; hij acht dien schat zoo uitnemend hoog; hij kan ze uit zijn harte niet zetten; dat is dat bedenken van de dingen die boven zijn, Col. III: 1. Heere/ zeggen ze/ zijn er zulke dierbare schatten, en hebbe ik die nooit gekend noch gezocht: ô Daar gaan ze over malen langs de strate; zij komen er mede t'huis; zij achten niemand gelukkig/ als die dien schat heeft/ en zij achten elk ongelukkig/ die dien schat mist; ô Hoe ongelukkig ben ik/ zeggen ze/ als ik dien schat misse; en hoe gelukkig zoude ik zijn/ als ik dien mogte bezitten; ô Hoe oneindig gelukzalig/ zeggen ze/ is dat volk/ dat er deel aan heeft!

Ten derde. Het is te zeggen/ dat men overtuigd is/ dat men die schatten van nature niet bezit. Ach/ zeggen dezulken/ ik meende te voren/ dat ik rijk en verrijkt was/ en dat ik geenes dings gebrek hadde; en ik wiste niet/ dat ik was ellendig, en jammerlijk, en arm, en

naakt, en blind. Ach Heere/ zeggen ze/ wat ben ik een arm schepsel! ik ben vervreemd van het geestelijk leven; ik ben vervreemd van het burgerschap Israëls, en van de verbondeu der belofte; ik leve zonder God, zonder Christus, en zonder hope! Ach/ ik ellendig mensch!

Ten vierde. Het is te zeggen/ dien schat te begeeren. Ach Heere/ zeggen ze/ wat ge ez ook voor eischte/ ik zoude het U daar voor geven. Ik wilde liever een bedelaar zijn/ gelijk Lazarus, als ik dien schat maar mogte bezitten/ dan een rijken man, en dien schat te missen. ô God/ wat azmez schepseltje is dat/ zeggen ze/ die dat groote goed mist. Ach Heere! zeggen ze/ mijne ziele is er zeer begeerig naar/ ik bezwijke van verlangen; nu ik dien schat hebbe leeren kennen/ nu zoude ik wel alles willen verkoopen/ om denzelven te verkrijgen. ô Daar geraken zij dan los van den valschen schat; hetgene mij te voren gewin was/ zeggen ze/ dat achte ik nu voor schade en drek. Nu willen zij alle hunnen rijkdom, vrienden, eere en staat, daar de wereld zoo veel mede opheeft/ gewillig wegwerpen voor de mollen en de vledermuizen, om maar deel aan den waren schat te verkrijgen.

Ten vijfde. Die schatten te vergaderen is te zeggen/ alle middelen te gebruiken om dezelve te bekomen. ô Als een mensch deze schatten in hunne volstrekte noodzakelijkheid en dierbaarheid heeft leeren kennen/ dan kan hij niet rusten voor dat hij er deel aan heeft. ô Wat raakt hij aanstonds aan 't dragen/ wat moet ik doen, om deze schatten te verkrijgen? Wat worpt hij naarstig in 't gebruiken van de middelen der genade! Wilt gij zoo een mensch vinden/ gij moet hem zoeken in 't verborgene op zijne knieën/ of met den Bijbel in zijne hand/ of onder het gehoor van het Woord. Hij is gelijk als die vrouwe, die naar den verloren penning zocht: zij ontstak een keerse, en zocht naarstelijk, tot dat zij dien vond, Luc. XV: 8. En zijn zij in hun beroep/ ô die schatten zijn geburig in hunne gedachten/ daar zuchten zij om; Ach Heere! zeggen ze/ geeft mij Jezus, of ik sterve; geef mij uwen Geest/ geef mij uwe genade; laat ik deel hebben aan de goederen van uw Koningrijk; laat ik ook een naam en eene plaatse hebben in uw huis; en binnen uwe muren, gelijk uwe kinderen. Ach Heere! zegge ze/ laat ik ook eens kunnen zeggen: de Heere is mijn deel, God is de Rotssteen van mijn harte, en mijn deel in eeuwigheid. Zij worden geestelijke worstelaars, om die schatten te bekomen; zij zeggen met Jacob: Heere/ ik zal U niet laten gaan/ voor dat ik deel aan die schatten verkregen hebbe.

Ten laatste. Het is te zeggen/ al ben ik geen kruimpje genade waardig/ al is het allerminste van deze schatten meer waardig/ als eene geheele wereld met alle hare volheid/ ik wil evenwel met de eerste beginseltjes niet tevreden zijn; Wij die de eerstelingen des Geestes verkregen

kregen hebben, zeide Paulus, wij zuchten in ons zelven, verwachtende de aanneminge tot kinderen, namelijk de verlossinge onzes ligchaams, Rom. VIII: 23. ô Zij jagen naar de volmaaktheid; en zij houden niet op met het vergaderen, tot dat zij in het volle bezit van die hemelsche schatten gebragt zijn.

IV. Nu het laatste stuk, namelijk den aandrang, door het woordje maar; Verkiest en vergadert den valschen schat toch niet/ wil de Heere zeggen/ wat zult gij daaraan hebben? Gij zijt alle die aardsche schatten zoo rag kwijt; zij kunnen uwe arme ziele niet baten; zij kunnen u niet troosten als gij gaat sterven; ô dan moet gij zoo arm uit de wereld gaan als gij er in gekomen zijt. Wat hebt ge er dan aan/ dat ge uw geld uitgeeft voor hetgene dat geen brood is/ en uwen arbeid voor hetgene dat niet verzadigen kan. Wat moet ge diktwijls zweten en zoeken/ om die aardsche schatten te verkrijgen/ en dan kosten ze nog uwe arme ziele. Als ge op uw doodbedde ligt/ waar zult ge dan om schreeuwen? Zult ge dan roepen om spijze of drank? Zult ge dan roepen om goud of zilver/ of om uwe zakken met geld/ of om uwe obligatiën? Als men dan alle de aardsche schatten bij uw doodbedde bragt/ zoudt ge dan niet roepen: brengt ze weg/ wat kan dat alles mijne ziele baten/ als die verloren moet gaan! ô Wat zult ge dan om de hemelsche schatten schreeuwen! Dan zult ge roepen: ô ik moet genade hebben; ik moet deel aan den Heere Jezus en aan zijnen Geest hebben; ik moet met God verzoend zijn; ik moet een erfdeel hebben onder de geheiligden. Maar al dat roepen zal dan niet kunnen baten; de bindengtijd is dan voorbij; de geestelijke marktdag is dan gedaan; en dan moet ge zonder den waren schat, en zonder eenige mogelijkheid om denzelven ooit te kunnen verkrijgen/ naar eene rampzalige eeuwigheid henen gaan. Ach/ wil de Heere Jezus zeggen/ weest dan zoo dwaas niet/ dat gij uwe oogen zoudt laten gaan op hetgene lichter is dan de ijdelheid. Maar zoekt liever het Koningrijke Gods en zijne geregtigheid; werkt om de spijze die niet vergaat. Doet liever als Abraham, als Mozes, als Azaph, en als Maria, die de hemelsche schatten verkoren. Zij zochten het beste deel, dat zij in eeuwigheid niet konden kwijt raken. Zij gingen alles verkoopen/ en kochten dezen schat.

Geliefden/ hoe staat gij er bij? Zijt ge ook van 't oordeel van den Heere Jezus? Acht gij de hemelsche schatten ook verre boven de aardsche schatten? Ach/ alle die God vreezen/ die zijn ook van dat oordeel; daar is er geen een in den Bijbel bekend/ of zij zijn van 't oordeel en van de praktijk van den Heere Jezus; en daar is nog geen eene drome/ of zij doen zoo. Zoo deden onze voorouders: ô de genade/ de heerlijkheid/ het woord/ de religie/ dat waren hunne schat-

ten, daar zij naar zochten; en hoe duur ſtonden deze ſchatten hun aan! Als onze godvruchtige voorouders eens opſtonden/ zouden ze niet tot velen onder ons moeten zeggen: gij zijt onze kinderen niet; zij ſtonden zelfs bij nachte op/ om in de kerk te gaan. Zij moeſten het doen met gevaar van hun leven/ of van boete en bannisſementen; en gij kunt de genademiddelen zoo overvloedig en zoo gemakkelijk hebben/ en gij zoudt er ſomtijds niet eens van uwe tafel om opſtaan. Gij ſchat de aardsche goederen meer; daar pronkt ge mede/ met uwe paarlen en diamanten, of andere ſchatten; daar zit uw hart in. Gij maakt uw harte los van den hemel/ en vast aan de aarde. Dat zult ge weer doen zien in deze ijdele dagen van kermis; daar zult ge weer branden als een oven in de zonde; of gij zult u al maar bezig houden met het koopen of verkoopen van de aardsche ſchatten, en ondertuſſchen zult gij de hemelsche ſchatten vergeten. Ach geliefden/ mogt ge dat geluk hebben/ dat ge niet uit de kerk ging/ of ge waart begeerig geworden om deel te krijgen aan die hemelsche ſchatten! Willen wij u van Gods wege eens zoeken te bringen?

Eerst. Deze ſchatten zijn zoo noodzakelijk; kunt gij de genade en barmhartigheid Gods/ kunt ge den Middelaar/ kunt ge den Geest met zijne bewerkingen/ ja kunt ge den drieënigen God wel missen? ô Gij zoudt eerder uw beide oogen/ of uwe beide handen en voeten kunnen missen/ als deze ſchatten. Kunt ge wel zalig worden/ kunt ge wel in den hemel komen zonder deze ſchatten? Vraagt het eens aan een kind Gods/ waarom ſchreit ge zoo? waarom bidt ge zoo? waarom zijt ge zoo blijtig onder de middelen? Wel/ zal hij zeggen/ het is om de hemelsche ſchatten; ô die zijn voor mij het eene noodige, het beste deel, en dat zal ik zoeken al de dagen van mijn leven.

Ten tweede. Die ſchatten zijn zoo vermakelijk. Ach zondaar/ is er wel eenig wezenlijk vermaak in de wereld, als er God niet in is/ en als gij deze hemelsche ſchatten mist? Is het wel anders als een zondig en ijdel vermaak/ daar eeuwige ſmarte op volgt? Is uw lachen wel anders als het gekraak van doornen onder een pot? Is uw vermaak wel anders als een Ezau's vermaak over dat roode roode, daar hij zijne eerstgeboorte om moeſte verliezen? Maar hoe groot is het vermaak van een menſch/ die naar den hemel gaat! ô hij zoude zijne vreugde niet willen verwisſelen voor alle de vermaken van de wereld. De goddeloozen mogen blijde zijn als hun koorn en most vermenigvuldigd wordt; maar als gij deel krijgt aan de hemelsche ſchatten, ô dan zult gij veel meer vermaak hebben in het Woord, in 't gebed, in de gemeenſchap en dienst van God, en in de verkeering met de godvruchtigen.

Ten derde. Het zijn zulke aanzienlijke ſchatten, die een menſch zoo aan-

aanzienlijk maken/ dat hij overtreffelijker is als zijn naaste, zijne bijanden zelfs rigtezs zijnde. ô Die deze hemelsche schatten bezitten/ die zijn de rijken onder den volke; zij zijn de heerlijken op aarde. Zij zijn geheel verheerlijkt inwendig, hunne kleedinge is van goud borduursel. De Heere zegt ez van/ die Mij eeren zal Ik eeren.

Ten vierde. Het zijn zulke nuttige schatten. Gij moogt/ als gij t' huis komt/ uwe schatten bezien/ doet bij uwe koffezs of kabinetten open; ô Als gij er deze bij bezgelijkt/ dan zullen alle uwe schatten als dzek in uwe oogen moeten wozden. ô Als gij eens uw geld ging bezien/ en gij zag dat het altemaal valsch geld was/ hoe zoudt gij bezschzikken! Maaz/ arme mensch/ zoo is het met alle uwe aardsche schatten: Gij kunt er niets mede doen booz uwe kostelijke ziele/ noch voor de toekomende eeuwe. Zoo gij ez de hemelsche schatten niet bij hzijgt/ zoo zijt gij bezbloekt in uw eten/ in uw dzinken/ en in uw uitgaan en in uw ingaan/ in uw nedezliggen/ en in uw opstaan ô De hemelsche schatten zijn 't alleen die u gezegend en eeuwig gelukkig maken. Dan kunt ge van alles zeggen/ dat gij ontvangt/ of dat u ovezkomt/ het is van Gods vadezlijke liefdehand in Christus.

Ten vijfde. Deze schatten zijn zoo goedkoop. Gij kunt ez zoo gemakkelijk aankomen. Kunt gij ze wel goedkoopez begeeren als voor niet, en zonder prijs of geld? De Heere wil ze u geven booz eene opregte zucht of traan. Al sloeg gij maar eens ootmoedig op uwe bozst; al vielt gij maar eens op uwe knieën/ om uwen Rigtez van harte om genade te bidden. De allezliefste Heere eischt wel geloove en bekeeringe, maar Hij wil u zelf zijn' Geest geven om dat in u te wezken. Hij wil u een gewillig harte geven dat gij alles gaat bezkoopen om deze schatten te verhzijgen.

Ten zesde. Het zijn zulke onberouwelijke schatten. ô Als gij deze schatten bezit/ daar mag u dan ovezkomen wat ez wil/ al ontmoette u nog zoo veel hzuis en tegenspoed/ gij zoudt er geen berouw van hebben. Vzaagt het aan allen/ die deze schatten bezitten/ of het hun wel berouwt dat zij dezelve bezgadezt hebben? ô Zij zullen allen uit eénen mond zeggen/ hadde ik het niet gedaan/ ik begon het van daag nog. Al moeste ik nog duizendmaal meez tegenspoed ondezgaan/ ik wil om die hemelsche schatten alles uitstaan wat uitgestaan kan wozden/ en alles missen wat gemist kan wozden. Vraagt het hun/ zij zullen zeggen/ al wiezd het nog zoo donker/ en al moeste ik van nieuws af beginnen/ ik zoude naar den Heere gaan/ en zeggen/ ach Heere! ik moet deel hebben aan uwe hemelsche schatten, of ik kan niet leven. Zij zeggen/ als ik berouw hadde/ dan hadde ik tijd gehad om wedez uit te scheiden; maar nu zoekte ik de hemelsche schatten,

ik zoeke een Vaderland, dat boven is/ die Stad, die fondamenten heeft. ô Zoo spreken de regte kenners van deze schatten; en zoo zouden zij spreken/ al was het dat de duivel rondom hen ging/ om hen te verslinden. ô Zij hebben den Schepper verkoren voor het schepsel, Christus voor Belial, het onzienlijke voor het zienlijke, het leven in plaatse van den dood, de eeuwigheid in plaatse van den tijd, en de gelukzaligheid in plaatse van de verdoemenisse. ô Als gij deze schatten vergadert, gij zult er geen berouw van hebben in uw leven/ en nog veel minder op uw doodbedde en in het laatste oordeel!

Geliefden/ wat zegt nu uw harte? Wordt gij nog niet bewogen om deze kostelijke schatten te vergaderen? Of zegt gij/ gij beweegt mij bijna; maar ik zal het nog wat uitstellen? Wel/ wij antwoorden u:

Eerst. Uw tijd is zoo kort en zoo vlug/ ik en gij kunnen haast weg zijn. Hoe vele van diegenen/ die over weinige dagen onder ons gehoor waren/ zijn al weg/ en binnen weinig oogenblikken kunt gij ook al in de eeuwigheid zijn. En of gij al op zijn langste zeventig of meer jaren leefde/ wat is die tijd bij de eeuwigheid. Ach mensch! uw leven is maar als een oogenblik; uwe dagen zijn maar als eene handbreed. En als dan uw tijd voorbij is/ ô wat zult gij dan kermen/ dat gij uwen kostelijken tijd niet hebt besteed om die hemelsche schatten te vergaderen; dan moogt gij schreeuwen/ gelijk die Heiden: Ach God/ geef mij mijn vervlogen tijd weder, dan hope ik beter te leven! Maar/ zondaar/ dat zal u niet mogen gebeuren. Ach/ wat helpt al 's werelds glans? Hoe haast kunt gij er van ontzet worden? Zoudt gij 't nog al langer uitstellen? Wie heeft u verzekerd/ dat gij morgen nog zult leven? En al leefde gij nog zoo lang/ hoe langer gij wacht/ hoe minder tijd gij hebt om te vergaderen/ en hoe meerder uw afkeer van de hemelsche schatten zal toenemen. ô Wij roepen u dan toe/ heden/ heden/ terwijl gij Gods stemme hoort/ verhardt uw harten niet.

Ten tweede. Zult gij durven weigeren/ of nog uitstellen/ hetgene u zoo dure belast is? Het is eveneens alsof de Heere Jezus zelve op dezen predikstoel stond/ en u toeriep/ dat gij de hemelsche schatten zoudt vergaderen; en kan het van uw hart om dat te weigeren? Zoo gij weigert/ meent gij dat de Heere het niet kwalijk zal nemen/ dat gij zulke kostelijke schatten versmaadt? Jozeph zeide tegen zijne broederen: Wat daad is dit, die gij gedaan hebt? Weet gij niet dat zulk een man als ik dat zekerlijk waarnemen zoude? Gen. XLIV: 15. En spreekt een mensch zoo; ô wat zal God dan zeggen/ die zoo groot is! zoude Hij het zich niet aantrekken/ dat gij maar uit sleur kerke gaat; dat gij zoo ongodsdienstig leeft; dat gij geen werk maakt van bid-

bidden/ zoeken en kloppen om deel te krijgen aan de hemelsche schatten? Ja/ zoude de Heere het niet kwalijk nemen/ dat gij dezelve versmaadt/ en wel zoudt bidden/ gelijk als de Gadarenen, dat de Heere Jezus met zijne schatten maar uit uwe landpalen mogte vertrekken! Ach hoe zwaar zal uwe verantwoordinge zijn/ en wat eene schriklelijke straffe hebt gij te wachten!

Ten derde. Als gij weigert/ dan bedroeft ge Gods getrouwe dienstknechten en kinderen; dan bedroeft ge uwe brome ouders en vrienden/ die zoo graag wilden dat ge deel kreeg aan de hemelsche schatten. ô Zij zouden wel voor u op de knieën willen vallen/ en u met tranen in de oogen bidden/ dat gij er toch naar zoudt zoeken! Zij zouden u wel mede willen nemen in hunne gezelschappen/ of in hunne binnenkamers; en kan dat al van uw harte? meent gij dat dit eene ligte zake is?

Ten vierde. Zondaar/ als gij weigert dan bedroeft gij uzelven; dan doet gij u zelven smarte aan. Gij wilt dikwijls blijde zijn/ maar gij kunt niet; gij moogt u zoo aanstellen als gij wilt; ô gij zijt de beschuldiginge en de knaginge van uw gemoed geen meester; gij wordt al menigmaal in de engte gebragt/ al neemt gij nog zoo een heet bzandijzer om uwe conscientie toe te schroeijen. Zult gij nog langer weigeren om deze hemelsche schatten te vergaderen? Wel/ God bewaare u voor zulk eene schriklelijke misdaad! ô Als gij zonder deze schatten sterft/ wat zult ge dan in de helle/ en in de eeuwige smarte liggen te weenen en te kermen; dan zult gij zeggen/ dat is nu door mijn eigen verzuim en onachtzaamheid; ik hebbe den rijkdom van Gods langmoedigheid veracht! ô God! wat hebbe ik gedaan! Dan zult gij zeggen/ nu is er in eeuwigheid geene mogelijkheid meer om die verwaarloosde en versmade schatten te verkrijgen; die zullen mij nu in geene eeuwigheid der eeuwigheden meer worden aangeboden.

Wat zegt gij/ zondaar/ wilt gij nu nog langer weigeren? Kan dit alles u nog niet bewegen? Gaat dan voort in het versmaden van God/ en van den Middelaar/ en van den Geest/ en van alle de hemelsche schatten, tot dat ge in de helle uwe tanden knerst/ uwe tonge kaauwt/ en uitroept/ ach/ ik lijde smarte in deze vlamme! Maar wordt gij bewogen? Heeft het koningrijke der hemelen geweld op u gedaan? Zijt gij begeerig geworden naar de hemelsche schatten? ô stelt dan het vergaderen niet langer uit; haast u zondaar/ terwijl de geestelijke marktdag nog duurt; gelooft dat de groote Eigenaar van alles deze schatten ook aan u voor niet wil schenken. ô Hij roept u nog toe: Ik hebbe lief, die Mij liefhebben; en die Mij vroeg zoeken, die zullen Mij vinden; rijkdom en eere is bij Mij; duurachtig

tig goed en geregtigheid. Mijne vrucht is beter dan uitgegraven goud, en dan digt goud; en mijn inkomen, dan uitgelezen zilver. Ik doe mijnen liefhebbers beërven dat bestendig is, en ik zal alle hare schatkameren vervullen.

Nu/ kinderen van God/ eer wij er afstappen/ zoo moeten wij nog een kort woordje tot u spreken.

Eerst. Moeten wij u vragen/ waar komt het van daan/ dat gij de hemelsche schatten hebt gaan vergaderen/ en dat gij er aanbankelijk deel aan gekregen hebt? Ach/ zult gij zeggen/ het is van Gods onderscheidende genade. Wij waren te voren ook zoo onwijs/ dat wij onze oogen lieten gaan op hetgeen niets en is. Wij gaapten te voren ook met ons gapen/ naar hetgene dat geen brood is. Maar het is God die ons licht gegeven heeft. Wij hebben het verstand gekregen/ om te zien de ijdelheid van alle de aardsche schatten, dat die ons hart niet waardig waren; onze oogen zijn geopend geworden/ om de heerlijkheid en schoonheid te zien van de hemelsche schatten, zoo dat wij gewillig zijn geworden/ om er alles voor te verkoopen/ onze eigene wijsheid/ geregtigheid en sterkte; onzen eigen wille/ onze achtinge/ ons tijdelijk vermaak en voordeel/ onze aardsche vrienden/ onze eer en achtinge naar de wereld/ ja alles daar wij in onze onwetendheid zoo veel mede op hadden/ dat kunnen wij nu als stof en drek achten.

Ten tweede. Moeten wij u vragen: waarom leeft gij zoo ondankbaar? Waarom zijt gij nog zoo verkleefd aan uwe aardsche schatjes? Waarom zijt gij niet meer bezig in het zoeken van de dingen die boven zijn/ in het vergaderen van de hemelsche schatten? Waarom verlustigt gij er u niet meer in? Waarom roemt gij niet meer in de verwachtinge van alle die schatten, die in den hemel voor u bewaard worden? Ach! kinderen Gods/ schaamt u over uwe ondankbaarheid/ over uwe aardsgezindheid/ en over uwe traagheid; en zoekt uwe trage handen en slappe knieën op te rigten. O Wat moest gij standvastig en onbeweeglijk en altijd overvloedig zijn in het overdenken en vergaderen van de hemelsch goederen, wetende dat uwen arbeid niet ijdel zoude zijn in den Heere.

Ten laatste. Kinderen Gods/ die deel gekregen hebt aan de hemelsche schatten, o zoekt dezelve ook aan anderen aan te prijzen; zoekt ze ook te vergaderen voor uwen evenmensch/ vooral voor zulken/ daar gij betrekkinge op hebt/ voor uwen man/ of vrouwe/ of kinderen/ of dienstboden. Kunt gij hun dan geen goud of zilver geven/ dan zal de vreeze des Heeren hun schat zijn; dan zal de Almagtige hun overvloedig goud en hun krachtig zilver zijn. En als gij

dan

dan gaat ſterven/ dan zult gij volmaakt deel krijgen aan al dat duurachtig en beſtendig goed/ dat alle uwe ſchatkameren kan berbullen; dan zult gij genieten volmaakten rijkdom en eere, en beërven dat Koningrijke, dat u bereid is voor de grondlegginge der wereld.

AMEN.

VIJFTIGSTE
PREDIKATIE,

OVER

MATTH. VI : 21.

Want waar uwen schat is, daar zal ook uw harte zijn.

Wij lezen/ Joh. XV : 14, dat de Zaligmaker zeide: Gij zijt mijne vrienden, zoo gij doet wat Ik u gebiede. Ach/ een vriend van een aanzienlijk mensch te wezen/ wat is dat aangenaam! als men kan zeggen: zulken grooten vriend hebbe ik! Wat is het aangenaam/ een vriend van een' koning te wezen! Is dat zoo groot en zoo aangenaam/ hoe groot is het dan een vriend Gods te wezen? Het wierd zoo groot gerekend voor Abraham, Jac. II: 23, Abraham is een vriend Gods genaamd geweest. Is dat Abrahams geluk maar alleen? Neen/ neen: elk/ die een begenadigd lidmaat van de kerke is/ heeft dat geluk. Hoogl. V : 16, daar zegt elk/ die genade heeft: Zulk een is mijn Liefste, ja zulk een is mijn vriend. Hoe komt dat/ wat is daar de reden van/ dat de Heere Jezus/ en dat de drieëenige God/ de Vriend van een begenadigd schepsel is? Waar blijkt dat uit? Dat komt voort/ en dat blijkt uit deze dingen:

Eerst. Uit een onderling verbond. Hoe komt dat man en vrouwe elkanders vrienden worden? Dat is niet alleen omdat ze malkander man en vrouwe noemen/ maar zij worden met malkanders bezeenigd/ en komen in een verbond van vriendschap. Zoo is 't ook met God en een begenadigd schepsel; God heeft een verbond des vredes opgerigt/ Jes. LIV: 10. Hij noodigt ze om in dat verbond te komen/ Jes. LV : 3. Gij zult het zoo wel bij Mij vinden/ zegt God. En Hij brengt ze onder den band des verbonds, Ezech. XX: 37. En wat doen zij? Zij zeggen: Ik kome onder den band des verbonds; ik schrijve het met mijne hand dat ik des Heeren ben/ Jes. XLIV : 5. Ik zwere/ dat ik den Heere getrouw zal zijn tot den dood. En hebbe ik het gezworen, zeggen ze/ ik zal 't bevestigen, dat ik zal onderhouden de regten uwer geregtigheid. Ik zal 't alles voor U opzetten/ Ps. CXIX: 106.

Ten tweede. Malkanders vriend te zijn/ dat komt voort/ en dat blijkt door in onderlinge openhartigheid met elkander te verkeeren. Een

man

man en vrouwe, als 't wel is/ dragen zij wel iets op hun harte/ dat ze malkander niet en ontdekken? Ach neen zij. Zoo doet God met de menschen/ die genade in zijne oogen gevonden hebben. De Heere zegt: Ik noeme u mijne hartsvrienden. Hij zegt: Zoude ik voor Abraham verbergen wat ik doe? Gen. XVIII: 17. Jonathan zeide: Mijn vader doet geene grooten zaken, noch geene kleine zake, die hij voor mijne ooren niet openbaart, 1 Sam. XX: 2. Zoo doet God ook. Als iemand mijn vriend, zegt de Heere/ ik zal Mij zelven aan hem openbaren, Joh. XIV: 21. Ik noeme u geene dienstknechten, zegt de Heere Jezus/ maar vrienden, Joh. XIV: 15. Dat men voor een' knecht zwijgt/ dat legt men voor een' vriend of kind open. En Gods kinderen doen ook zoo; geheel hun harte leggen ze open voor God/ Ps. XXXVIII: 40, Heere, voor U is alle mijne begeerte; en mijn zuchten is voor U niet verborgen. Zij zouden wel zeggen als Hanna, 1 Sam. I: 15, ik hebbe mijne ziele uitgegoten voor het aangezigte des Heeren. Met onuitsprekelijke zuchtingen maken ze hunne begeerten bekend.

Ten derde. Men wordt elkanders vriend door een' wederzijdschen gemeenzamen ommegang. Dat doet God ook met zijn volk. Zij wandelen met God, gelijk Enoch, Noach en Abraham. God neemt ze als bij de hand/ en leidt ze in de binnenkamer; Hij voert ze in 't wijnhuis/ en toont hun zijne uitnemende liefde; zoodat ze wel moeten zeggen: Heere/ het is genoeg. Zij gaan gemeenzaam met den Heere om in hun ganschе leven; Hij is alle hunne paden gewend/ gelijk een man en vrouwe, of twee boezemvrienden, aan malkanderen gewend zijn. Zij zeggen: Mij aangaande, het is mij zoo goed, nabij God te wezen, Ps. LXXIII: 28. Zij gewennen zich aan den Heere: zij kennen Hem in alle hunne wegen: zij stellen den Heere gedurig voor zich. En de Heere laat het er aan zijn kant ook niet bij. ô Hij nadert tot degenen/ die tot Hem naderen/ Hij spreekt tot degenen/ die tot hem spreken; Hij wandelt met degenen/ die met hem wandelen. Hij openbaart zijne verborgenheid aan de opregten.

Ten vierde. Men wordt elkanders vrienden/ en men betoont zulks/ door malkander te onderrigten. Wat doen vrienden? Zij geven zulk eenen trouwen raad, waarschuwinge en onderrigtinge aan malkander. Zoo doet God ook met zijne vrienden: Ik zal u leeren en onderwijzen van den weg, dien gij gaan zult: Ik zal raad geven: mijn ooge zal op u zijn. Ps. XXXII: 8. Komt maar naar Mij toe/ zegt de Heere/ mijn naam is Raad. Komt maar naar Mij toe/ en Ik zal u onderrigten/ wat gij doen of laten moet. Mijne inzettingen zullen uwe raadslieden zijn; mijn Geest zal uw raadsman zijn. En wat doen Gods kinderen? Ach Heere/ zeggen ze/ ik verwerpe uwen raad niet/ dien Gij mij geeft/ ik weet dat die altijd goed is. Ik weet/ Heere/ zeggen ze/ dat uwe raadgevingen zeer getrouw/ en bekameljk/ en nuttig zijn. Welgelukzalig zijn ze/ die naar

U hooren. De Heere die geeft aan zijn volk allerlei raad en onderrigt in allerlei gevallen; dat vindt ge den geheelen Bijbel door/ en zoo ook in ons tekstkapittel. Ik rade u/ zegt Hij/ vergadert u geene schatten op der aarde. Zulken raad is goed; gij zult er uw leven niet mede bedrogen wezen. Maar vergadert u schatten in den Hemel. Velen kunnen het weten/ dat we ons zoo al wat geschikt hebben naar de tijdsgelegenheid. Wij zagen zoo al 't gewoel om schatten te vergaderen, te land en ter zee. Elk heeft het eben druk; en elk is het zorgvuldigste en voorzigtigste om ze te bewaren. Wij spreken dat wel niet tegen; maar wij zeggen ook/ gaat eens in het eenzame/ en ziet eens/ of het niet maar alleen is/ om den valschen schat te vergaderen, dat ge zoo naarstig zijt? Vergadert den aardsche schat; maar den waren schat moet ge niet vergeten. God te dienen/ en uw beroep waar te nemen/ dat strijdt niet tegen malkander. Maar gij moet eerst God dienen. Elia zeide tegen die weduwe: maakt mij vooreerst eenen kleinen koeke, doch u en uwen zoon zult gij daarna wat maken, 1 Kon. XVII: 13. Zoo zegt de Heere ook/ zoekt eerst het koningrijke Gods. Werkt eerst om de spijze, die niet vergaat. Vergadert u eerst den hemelschen schat, en dan den aardschen schat. En waarom is dat? Wel daar is zoo een grooten onderscheid tusschen die twee schatten. Als ge den valschen schat hebt/ de motte en de roest komen er in/ en bederven ze; of is er ergens een dief, hij steelt ze/ hij slaat er zijne diefachtige handen aan. Is de andere schat beter? Ja ze; daar komt geen motte noch roest in; daar komt geen dief bij. Ziet gij dan wel dat wij verpligt zijn/ den waren schat te zoeken? En waaruit kunnen wij dan weten/ of de ware of de valsche schat de onze is? Daaruit kunt ge het weten: Waar uw schat is, aldaar zal ook uw harte zijn.

Wij hebben tegenwoordig al eene wonderlijke predikatie te doen. Wilt ge u inspannen/ zoo zal ze u kunnen nuttig zijn/ als 't God belieft. Wij hebben daarin te bezien:

I. Dat elk zijn' schat heeft: een rijke, een arme, een vrome en een onvrome.

II. Waaruit elk zoude kunnen weten/ wat zijn schat is?

III. De drangreden, die er in deze woorden ligt/ om de hemelsche schatten te vergaderen.

I. Wat het eerste aangaat: een schat dat is veel kostelijk en aangenaam goed/ dat men weglegt tegen een' verlegen tijd; daar neemt men dan zijn' toevlugt naar toe/ en spreekt het aan. Gij zult zeggen: dat kan ik begrijpen/ dat de rijken een' schat hebben; maar heeft een arm mensch ook een' schat? Ja. Heeft een onvrome een' schat? Ja. Heeft een vrome een' schat? Ja.

A. Heeft een arm menschje een' schat? Ja/ al was hij nog zoo be-

la-

laben met armoede/ hŷ han evenwel nog een' schat bezitten. Weet ge wat de schat der armen is?

Eerst. God geeft een' armen dikwŷls eene gewenschte gezondheid. Al wat ze eten of drinken/ het smaakt en 't gedŷt hun wel; zŷ behoeven altemets in een geheel jaar geen stuiver aan de medicŷnmeesters te geven. Is dat niet een schoone schat?

Ten tweede. Weet ge wat al meer de schat der armen is? Hunne vrijheid. Ik wil niemands slaaf zŷn/ zeggen ze/ noch mŷn gemoed om een ander kzenken; daar de grooten dikwŷls arme slaven zŷn van anderen/ om dezelve in hunne belangens te krŷgen of te behouden. Wat zŷn de grooten dikwŷls slaven van hun geld en goed, of van hunne vrienden, of van hunne wellusten. Maar de armen zŷn van die slavernŷe bevrŷd; zŷ eten en drinken en slapen gerust; zŷ behoeven zich aan anderen niet te storen; zŷ behoeven niemand naar de oogen te zien/ als God en die over hen gesteld zŷn.

Ten derde. Hun schat is dat zŷ vergenoegd en vrolijk zŷn. De rijken zitten dikwŷls te zuchten/ terwŷl een arme zit te zingen. De koetsen van de rijken zŷn dikwŷls zoo naauw omdat er zulke naauwe harten in zŷn. Zŷ zŷn nooit vergenoegd; en daar ontbreekt altŷd wat/ waarover zŷ zich kwellen.

Ten vierde. Wat voor een' schat hebben de armen nog? Hunne naarstigheid. Zŷ hebben niet vele ledige dagen. Zŷ hebben geen kennis aan dat lui en ledig leven/ waardoor de rijken zichzelven dikwŷls tot een' last zŷn.

Ten vijfde. Wat is der armen schat nog? Willen de rijken hun niet achten en eeren/ zŷ eeren malkander. Zŷ zeggen tegen de rijken, uwe achtinge zoeken wŷ niet/ en uwe verachtinge verzeezen wŷ niet. Wat vrage ik naar u/ zeide Mordechaï in zŷn harte tegen Haman, gŷ moogt zoo groot zŷn als gŷ wilt.

Ten zesde. Hun schat is dat de rijken hen zoo noodig hebben: zŷ kunnen zonder de hulpe der armen niet leven; daarom staat er Prov. XXII: 2, Rijken en armen ontmoeten malkanderen: De Heere heeft ze allen gemaakt.

Ten zevende. Hun schat is: zŷ hebben altemets een gewenscht huwelijk, en aangename kinderen. Daar de rijken altemets kinderen hebben/ die op hun harte trappen/ en daar zŷ over moeten zuchten; daar zŷn de kinderen der armen dikwŷls als pijlen in de hand eenes helds/ om hunne ouders te verdedigen/ en de vyanden van hunne ouders te kwetsen; en als olijfplanten rondom hunne tafels/ om hunne ouders te versieren/ te voeden en te verkwikken.

Ten achtste. Dat is hun schat, dat ze somtŷds een goed gerucht verzengen over een geheel volk en in eene ganschе stad; zŷ zŷn als dat

deugdelijke wijf, daar Salomo van ſpreekt/ Prov. XXXI, en als de arme Ruth, daar Boas van zeide/ de gansche stad mijns volks weet, dat gij een deugdelijk wijf zijt, Ruth III: 11. Wie kan alle de schatten der armen tellen? Ik ben daar niet bekwaam toe. Armen, die hier zijt/ telt uwe schatjes eens op: gij zijt er beter bekwaam toe als ik; gij onderbindt er meer van als ik.

B. Gij zult zeggen: hebben de onvromen ook een' schat? Ja/ die hebben dikwijls schatten op de aarde. Maar het ligchaam hebben zij somtijds eere, rijkdom, vermaak; en naar de ziele zeggen ze altemets/ wat ontbreekt mij nog? Gelijk die jongeling, Matth. XIX: 20. Zij zeggen met dien Pharizeër, Luc. XVIII: 11, ô God, ik danke U, dat ik niet ben als andere menschen. Met die van Laodicéa zijn zij rijk en verrijkt geworden, en hebben geenes dings gebrek, Openb. III: 17. Ik ben zoo gerust/ zeggen ze/ als de beste. En al hebbe ik kleine genade/ zeggen ze/ ik ben evenwel verzekerd/ dat de hemel mij niet ontgaan zal. Ik weet niet/ hoe anderen zoo kunnen ſukkelen. Ik hebbe het ware geloove/ zeggen ze; en al leve ik niet als die en die/ God is barmhartig/ en Hij heeft gezworen/ dat Hij geen' lust heeft in den dood des ſterbenden zondaars. Dat eigenen zij zich toe; en zoo zijn zij in hunne verbeeldinge rijk. Maar/ ach mensch! hebt gij geen' anderen rijkdom/ dan zult gij arm ſterven/ en eeuwig moeten gebrek lijden.

C. Wat heeft een vrome voor een' schat? Hij heeft een drieëenigen God tot zijn' schat; hij heeft het lieve Woord tot zijn' schat; zilver noch goud achten zij zoo veel niet als dat. Nog eens de liefelijke bedieninge van het Woord, daar komen ze op dien akker, en daar vinden ze een' schat, den Heere Jezus Christus, die dierbare kostelijke parel; den Geest en zijne gaven en bewerkingen, alle de vruchten des Geestes; het genade-verbond en alle deszelfs goederen. Zij hebben tot een' schat het geestelijke leven, de dierbare genade in 't harte. En wat hebben zij nog een' schat te wachten? Dat gansch zeer uitnemend eeuwig gewigt van heerlijkheid, in den hemel. Daar is ons eerste stuk: elk heeft een' schat, vroom en onvroom.

II. Ons tweede stuk is/ wat is mijn en uw schat? Daar hangt ontzaggelijk veel aan. Gij zult zeggen: zegt het de Heere Jezus niet? Ja/ die zegt/ dat is uw schat, daar ge zoo naar jankt/ naar loopt en draaft; daar uw harte is. Daar zijn onder anderen zoo zes teekenen, daar ge het aan weten kunt/ welken uw schat is.

Eerst. Dat is uw schat, daar ge zoo voor zorgt dat ze veilig is. Is 't een aardsche schat, hoe zoekt ge dien te verzekeren; gij zoekt er zoo zeker in te gaan/ dat er geene zwarigheid is om denzelven te verliezen. Is 't eene erfenisse/ die ge verwacht/ gij rust niet voor dat ge door zegels en door publieke personen daarvan verzekerd zijt. Zijn

't goe-

't goederen/ die gij reeds bezit/ gij sluit ze weg/ dat er niemand bij kan. Achan ging zijn gestolen schat onder een' boom verbergen; hij delfde een gat in de aarde/ en stak het daarin/ Jos. VII: 20, 21. Rachel, als zij de goden van haren vader gestolen hadde/ zij stak dezelve in het zadeltuig van den kemel/ en zij zat er op/ Gen. XXXI: 34. Een schat komt niet ligt te voorschijn/ of men moet hoovaardig worden/ en er mede willen pronken; dat toonde wij onlangs in Hiskia, die zijne schatten ging toonen aan de gezanten van Babel; of/ als men met iemand zeer gemeenzaam ommegaat/ dan is het: gij zult uw lot midden onder ons werpen, wij zullen allen één' buidel hebben, Prov. I: 14. Of men openbaart zijne schatten, om zich uit groot gevaar te redden/ gelijk die tien mannen, die tot Ismaël zeiden: En doodt ons niet, want wij hebben verborgene schatten in 't veld, Jer. XLI: 8. Geliefden/ welke schat is nu de uwe/ de valsche of de ware schat? Waar zorgt ge het meeste voor? Is het dat ge mogt hebben veel kostelijk goed, groote ambten, of sierlijke kleederen, en al wat kostelijk is? Als ge daarvan maar verzekert zijt/ is 't dan al wel? Of begint ge te zorgen voor uwe roepinge en verkiezinge; voor de goederen van Christus koningrijk; om deel te hebben aan de gemeenschap met God, en aan de weldaden van het genadeverbond? Is daarvoor uwe meeste zorge en bekommeringe? Dan zeggen wij: de ware schat is de uwe.

Ten tweede. Dat is onze schat, daar men het meeste verblijd over is. Als iemand deel heeft aan den valschen schat, en doet hij zijne kasten en kisten open/ beziet hij zijn geld of goed/ of zijne kleederen eens/ ô hij is dan zoo blijde! Hij zoude dan wel zeggen/ gelijk die rijke dwaas, Luc. XII: 19, Ziele gij hebt vele goederen, die opgelegd zijn voor vele jaren, neemt ruste, eet, drinkt, weest vrolijk; gij zult het uw leven niet opteren. Geliefden/ is het zoo met u? Zoekt ge al maar lekker te leven op de aarde? Zit uw hart in uw huis, in de maaltijden, in koorn, in most, en andere aardsche goederen? Zijt ge het meeste daarover verheugd? Dan hebt ge maar deel aan den valschen schat, dan mist ge den waren schat nog; dan hebt ge maar deel aan zienlijke en vergankelijke dingen; aan zulke schatten, die God ook geeft aan de zondaren/ ja/ aan Heidenen en Turken; het zijn maar zegeningen van Gods voetbank/ en van zijne linkerhand. Maar ach/ die deel hebben aan den waren schat, die kunnen zich zoo niet vermaken over die aardsche schatten, maar zij zijn vrolijk in den Heere; zij verheugen zich in den God hunnes heils/ en in de goederen van Jezus koningrijk/ met eene heerlijke en onuitsprekelijke vreugde/ Jes. LXI: 10. Zij zeggen: verlicht Gij over ons het licht uwes aanschijns, ô Heere! Ps. IV: 7. Zij zijn daar zoo verblijd mede/ dat de anderen er over verbaasd staan. Zij bidden wel om het aardsche, maar ze kunnen er ook wel bij staan

schrei-

ſchreijen/ als 't hun van binnen niet wel gaat. Alle hunne vreugde is in God te dienen/ en ootmoedig voor zijn aangezigte te wandelen/ en zijne zoete gemeenſchap te onderbinden.

Ten derde. Dat is onze schat, daar men zoo bekommerd over is/ dat hij verminderen/ of dat men hem verliezen zal. Is men bekommerd over den aardschen schat, men zoude wel van ſchrik ſterven/ als men dien denkt te zullen verliezen. Gelijk als een Nabal, de ſchrik beving zijn harte/ als hij hoorde dat het niet veel geſcheeld hadde/ of hij ware zijn goed en leven kwijt geweest. Of is iemand bekommerd over den waren schat; ô als God zijn aangezigt dan eens verbergt/ of als de Geest in zijn werkinge zoo niet onderbonden wordt/ wat hebben dezulken dan geen kommer dat God hen verlaten zal/ dat de Geest geheel van hen geweken is. Zij zeggen met David, Ps. XXX: 8, Toen Gij uw aangezigt verbergdet, wierd ik verschrikt.

Ten vierde. Dat is onze schat, daar men zoo bedroefd over is/ als men hem kwijt is. ô Die deel hebben aan den valschen schat, hoe bedroefd zijn zij als zij eenig tijdelijk goed kwijt zijn. Een zondaar heeft nooit zoo geſchreid over 't gemis van genade/ als over 't gemis van een goud ringetje; dan is 't als met Laban: Waarom hebt ge mijne goden gestolen? En als Micha: Zij hebben mijne goden gestolen, wat heb ik dan meer? Maar is de ware schat de uwe/ dan zal het tegendeel waar zijn; ô dan is 't met Maria, zij hebben mijnen Heere weggenomen. En als men dan aan u vraagt/ gelijk als aan Maria, vrouwe, wat weent gij? Gij zult dan zeggen: Omdat zij mijnen Heere weggenomen hebben, Joh. XX: 13. ô Daar zal voor u dan niets naarder zijn/ als de gemeenſchap van God en den Heere Jezus te moeten miſſen/ en dat gij moet zeggen: Ik zochte Hem, maar ik en vond hem niet; en niets lieber/ als dat ge moogt kunnen zeggen: Toen ik een weinigsken van Hem weggegaan was, vond ik Hem, dien mijne ziele lief heeft. Hoogl. III: 4.

Ten vijfde. Is de valsche schat de uwe/ als ge dien dan kwijt zijt/ gij zijt niet gerust voor dat gij weet hoe gij dien kwijt geraakt zijt. Of 't regt of onregt is/ zegt ge/ ik moet mijn verloren goed weer hebben. Die vrouwe, die haren penning verloren hadde/ zij verplaatste alle de ſtoelen en banken om den penning te zoeken/ Luc. XV: 8. Die herder ging zijn eene schaap zoeken over berg en dal/ Luc. XV: 4. Zijt ge uwen aardschen schat kwijt/ gij kunt noch eten/ noch drinken noch ſlapen. Zoo is 't met den waren schat ook. ô Als de bruid dien kwijt was/ konde zij het toen wel op het bedde van haar gemak houden? Ach/ neen ze! maar zij ſprong ten bedde uit/ en vraagde aan de wachters: Hebt gij ook dien gezien, dien mijne ziele lief heeft?

Hoogl.

Hoogl. III: 1—4. Of zij van de wachters slagen kreeg/ dat hielp niet; zij bleef zoeken/ tot dat zij vond.

Ten zesde. Wilt gij weten/ wat uw of mijn schat is? De Heere Jezus zal 't u met weinig woorden zeggen: Waar uwen schat is, daar zal ook uw harte zijn. Het harte, dat is uw binnenste; uwe ziele, uw verlangen, uwe begeertens, uwe gedachten; die zullen daaraan kleven/ daarnaar uitgaan. Of uw schat boven in den hemel is/ of dat ze beneden op de aarde is/ daar uw schat is/ daar is ook uw harte. Dat is een teeken dat altijd waar is; of uw schat verre of nabij is/ of hij in Oost-Indië is/ of dat hij in uw huis is; al ware het dat uw schat onder eenen boom gedolven lag/ al was uw schat in de zee/ uw harte zoude er wezen

Hoe is dat dan als ons harte bij onzen schat is?

Eerst. Gij zult dan voelen/ dat er niets zoo vele achtinge bij u heeft/ als uw schat. Alle uwe liefde en achtinge gaat dan daaromtzent.

Ten tweede. Uwe zinnen spelen daarop. Gij maalt er over met uwe gedachten; wat gij ook doet/ gij kunt uwen schat niet uit uwe gedachten zetten/ geheel uw harte zit er in.

Ten derde. Gij zijt niet te voldoen als met uwen schat; presenteer zoo een al wat ge wilt; ik moet mijnen schat hebben/ zegt hij/ 't hoste wat het wil.

Ten vierde. Dan is ons harte bij onzen schat, als men er zoo aan verkleefd is/ dat men er niet van kan afscheiden; is 't een man/ of eene vrouwe/ of zijn 't kinderen/ uw harte gaat er dan zoo naar uit; gelijk Jacob zoo verkleefd was aan Benjamin, en David aan Jonathan.

Ten vijfde. Dan is ons harte, bij onzen schat als men er alles voor over heeft. Men zoude alles willen verkoopen om dien schat te hebben. Wat zegt uw gemoed/ geliefden? Gaat eens in uw binnenste/ en ziet eens/ waar uw harte is? Waarmede gaat gij uit en in? Waarmede slaapt en ontwaakt gij? Waar denkt of spreekt gij het liefste en het meeste van? Waar maakt ge het meeste werk van? Is 't van God en van den Heere Jezus? Is 't van het bidden? Is 't van't Woord? is 't van de dienst van God? Hieraan kunt ge het weten/ welke uw schat is; want daar uw harte is/ daar is uw schat..

III. Nu/ het derde stuk is/ wat drangredenen in deze woorden liggen/ om niet de aardsche, maar de hemelsche schatten te vergaderen. Zijn daar drangredenen in? Ja het; de Heere Jezus wil zeggen:

Eerst. Als gij de aardsche schatten verzaakt/ dan besteedt gij uw harte omtrent zulke dingen/ die uw harte onwaardig zijn. Dan laat gij uwe oogen gaan op hetgeen niets is; dan gaan uwe overdenkin-

gen/ uwe begeertens en verlangens naar dingen/ daar uwe ziele niet bij leven kan. En daarom laat varen den valschen schat, en vergadert voor u/ voor uwe kinderen en voor uwe vrienden/ den waren schat. Zorgt toch niet meer voor 't ligchaam als voor de ziele. Ik sta voor 't ligchaam in/ zegt de Heere; Ik zorge voor u/ en daarom/ weest in geen ding bezorgd; maar werpt alle uwe bekommeringen op Mij/ Ik zal 't voor u maken.

Ten tweede. Is ons harte daar onze schat is/ dan is het immers beter de hemelsche schatten te zoeken/ want dan vergadert men zulke schatten die ons harte kunnen vergenoegen en verzoeten. ô Die hemelsche schatten komen het beste te pas in nood en dood. Ja als vleesch en hart verzwijkt/ dan komt die schat nog te pas. Wat kwam die ware schat aan Jozef te pas in Egypte! En wat kwam ze Mozes te pas aan 't hof van Pharao, en in de woestijne! Wat kwam ze Daniël te pas in den kuil der leeuwen, en Jonas in den visch, en Paulus en Silas in 't gevangenhuis! ô Als ge in ongelegenheid komt/ gebruikt dan dezen schat; gaat dan naar den Heere Jezus/ gaat dan naar den H. Geest/ gaat dan naar het Woord/ en de genademiddelen. Ja maakt dan gebruik van die schatten die ge nog te wachten hebt/ daar kunt ge u dan mede troosten/ en zeggen: Want onze ligte verdrukkinge, die zeer haast voorbij gaat, werkt ons een gansch zeer uitnemend eeuwig gewigte der heerlijkheid.

Ten derde. Als ons harte is daar onze schat is/ dan hangt van het vergaderen van den goeden of kwaden schat onze zaligheid of verdoemenis af. Vergaderen wij dan de aardsche schatten, dan behooren wij tot de lieden die van deze wereld zijn/ welker deel alleenlijk in dit leven is; en dan zullen wij met de wereld moeten verloren gaan/ dan zal tot ons gezegd worden/ gelijk als Vader Abraham zeide tegen den rijken man, Luc. XVI: 25, Kind, gedenkt dat gij uw goed ontvangen hebt in uw leven en daarom lijdt gij nu smarte; maar als wij de hemelsche schatten vergaderen, dan hebben wij deel aan duurachtig en bestendig goed: dan hebben wij een eeuwig gewigte van heerlijkheid te verwachten. ô Wie zoude dan niet met Mozes de smaadheid van Christus grooter rijkdom achten dan allen de schatten van Egypte? Wie zoude niet met Paulus uitroepen: Want ik houde het daarvoor, dat het lijden dezes tegenwoordigen tijds niet te waarderen is tegen de heerlijkheid, die aan ons zal geopenbaard worden.

Geliefden/ daar hebt ge nu onze verklaringe over deze woorden. Tot toepassinge zullen wij twee of drie gevallen van 't gemoed oplossen; en dan nog een woord tot ontdekkinge van onbekeerden/ en tot opwekkinge van Gods kinderen spreken.

De eerste zwarigheid die is/ als een kind Gods/ ook die rijk is in de

de genade/ ook deel heeft aan den aardschen schat, is dat niet nadeelig? Wij antwoorden/ neen! als er uw hazte maar niet in is. Integendeel/ gij hebt het als een groot voorregt aan te merken. Want gij zijt een van die kinderen Gods/ die dubbel gelukkig zijn; gij hebt eene dubbele portie/ gij zijt dubbele erfgenamen/ gij erft de goederen van den troon en van de voetbank/ de goederen van Gods regter- en linkerhand. Gij zijt van die vrienden die wat vooruit erven. Rijke kinderen Gods/ gij zijt van die Benjamins onder de vromen/ die een dubbel deel krijgen. Zoudt ge ongelukkig zijn? Gij hebt gelegenheid om den noodruftigen te helpen/ om weduwen en wezen te verkwikken; ja/ om aan land en kerke 't meeste nut te doen. Jozeph van Arimethéa konde wat uitwerken boven anderen. Gij kunt een voorstander of voorstandster der gemeente wezen. En bij gevolge kunt gij wel zien/ dat het geen nadeel/ maar voordeel is/ als iemand genade heeft/ dat hij ook een bezitter is van de tijdelijke goederen.

Het tweede geval is/ bezitten Gods kinderen hunnen schat anders als de wereld? Ach ja zij. Als een godvruchtige man of vrouw een' tijdelijken schat bezitten/ hoe gebruiken zij dien?

Eerst. Zoo: Heere/ zeggen zij/ ik hebbe eenen schat, die is geestelijk, en daar zit mijn harte in. Maar Gij hebt mij nog eenige andere schatjes gegeven/ en die wegen mij zoo veel niet; dat zijn maar ligchamelijke schatjes, daar zoeke ik los van te zijn. Disponeert daarover/ Heere/ zoo als 't U belieft; neemt die/ of geeft die/ zoo als 't U behaagt. Ziet dat in David/ 2 Sam. XV: 25, 26, Indien ik genade zal vinden in des Heeren oogen, zoo zal Hij mij wederhalen, en zal mij de arke laten zien, mitsgaders zijne woninge. Maar indien Hij alzoo zal zeggen: Ik hebbe geenen lust tot u, ziet hier ben ik, Hij doe mij zoo als 't in zijne oogen goed is. Al zeide God/ wil hij zeggen/ David moet geen koning zijn/ hier ben ik/ ik ben tevreden. Ziet het ook in Agur Prov. XXX: 8. Zijn hazte zat niet in de aardsche schatten; geef mij niet te veel goed/ Heere/ zegt hij; maar voed mij met het brood mijnes bescheidenen deels.

Ten tweede. Als een kind Gods te vast raakt aan het tijdelijke/ zij schreijen en bidden zich los/ om zoo met Jacob te kunnen zeggen: Ben ik van kinderen, (of goederen) beroofd, zoo ben ik beroofd. Zij weten dat de gedaante van deze wereld voorbij gaat. Zij volgen de lesse van Paulus, 1 Cor. VIII: 29, 30, Maar dit zegge ik, broeders, dat de tijd voorts kort is; opdat ook die wijven hebben, zouden zijn als niet hebbende; en die weenen, als niet weenende; en die blijde zijn, als niet blijde zijnde; en die koopen, als niet bezittende; en die deze wereld gebruiken, als niet misbruikende. O Zij willen hier geene blijvende stad hebben; zij hebben een beter goed in 't oog; zij verwach-

ten eene stad, die fondamenten heeft: en zij hopen op die onverderfelijke, en onbevlekkelijke, en onverwelkelijke erfenisse, die in de hemelen bewaard is.

Ten derde. Wat doen de vrouwen/ die tijdelijke goederen bezitten? Ach/ zij doen het schepsel niet zuchten/ zij gaan 't niet misbruiken/ zij steken niet op de hoovaardije: ik wil nederig en ootmoedig blijven voor den Heere en voor de menschen/ zeggen zij. Zij zijn van die stille rijken in den lande/ die niet veel zwiers maken; ô zij zoeken hunne eere niet in het omhangen van goud, of zilver, of kostelijke kleederen; maar in het onverderfelijk versiersel van eenen stillen en zachtmoedigen Geest, die kostelijk is voor God.

Ten laatste. Zij maken een goed gebruik van hunne goederen; daar leven er zoo veel van. Zij doen als die godvruchtige vrouwen, die den Heere Jezus dienden van hare goederen, Luc. VIII: 2, 3. Of als de oude Barzillaï, die aan David en zijne mannen allerlei verkwikkinge bragt/ als zij moede/ en hongerig en dorstig waren in de woestijne/ 2 Sam. XVII: 27—29. Of zij doen als Dorcas, die rokken en kleederen maakte voor de behoeftigen/ Hand. IX: 39. Zij dienen de armen niet alleen van hunne ligchamelijke, maar ook van hunne geestelijke goederen; door hen eens aan te spreken/ te waarschuwen/ op te wekken en uit te lokken; of door hun raad en bestuur te geven/ of door hen te bestooten. Ziet/ zoo handelen de rijke godvruchtigen, en dus toonen zij hunne tijdelijke schatten op eene geheel andere wijze te bezitten als de goddeloozen.

Laten wij nog een woordje tot ontdekkinge en opwekkinge spreken.

Eerst. Tot de rijken/ en dan tot de armen.

Rijke menschen, die van God met overvloedige middelen gezegend zijt/ hoe staat gij er bij? Zit uw harte niet in uwe schatten? Maakt gij niet meer werk van uwe eigene huizen als van Gods huis? Kunt gij u niet meer vermaken in uwe lusthoven, als in Gods inzettingen. Vindt gij niet meer smaak in uwe lekkere spijze en drank, of in kaarten dobbelspel, of in het lezen van onnutte boeken, als in het dierbaar Woord van God? Verlangt gij niet meer naar uwe ijdele gezelschappen, als om een gezelle te zijn van diegenen/ die den Heere vreezen? Acht gij het goud niet boven God? Het schepsel boven den Schepper? En zoudt gij God den hemel niet wel willen laten/ als Hij u de aarde maar liet behouden? Ach/ als men u eens vroeg/ zijt ge al bekeerd? Hebt ge al deel aan den Heere Jezus? Zijt gij al verzoend met God? Hebt ge den waren schat al gezocht? Hebt ge al deel aan de hemelsche schatten? ô Wat zoudt gij moeten verstommen! Of als men u deze vragen eens voorhield op een doodbedde/ wat zoude

uwe

uwe conſcientie moeten antwoorden? Ach hoe naar zoudt gij het moeten uitſchreeuwen/ ik ben nog onbekeerd! Ik hebbe nog geen deel aan den Middelaar! Ik ben nog onverzoend met God! Ik ben nog vervreemd van de hemelsche schatten! Ach wat zult gij dan liggen te kermen en te zuchten over uwe dwaasheid/ dat gij u door het schijnschoon van deze wereld zoo hebt laten betooveren; dat gij uwe oogen hebt laten gaan op hetgene niets is: gij zult dan moeten uitroepen: ach/ ik hebbe om eenen steen des velds de sneeuw van Libanon verlaten; ik hebbe den springader des levendigen waters verlaten om gebroken bakken, die geen water houden. Ach/ dan zult gij onderbinden dat het zeggen van Salomo waarheid is/ Prov. IX: 4, Goed en doet geen nut ten dage der verbolgenheid: maar de geregtigheid reddet van den dood. Ach rijken! Mogt ge dan in tijds zoeken los te raken van uwe tijdelijke goederen, als uw harte onwaardig zijnde; en integendeel daarnaar ſtaan/ dat ge deel krijgt aan dat bestendig wezen, dat voor de opregten is weggelegd. Mogt ge armen van geeste zoeken te worden; ô dan wierdt ge rijk in 't geloove, en erfgenamen des Koningrijks.

Ja/ zullen de geringen naar de wereld, of de gemeene burgers, zeggen/ dit raakt den rijken maar/ die aardsche schatten bezitten; die hebben hunne harten bij hunne schatten, doch wij hebben daar geen nood af. Maar wij zeggen u/ al hebt gij geene groote schatten, gelijk de rijken, gij kunt daarom wel kleine schatjes hebben daar uw harte in zit. Maakt gij ook niet meer werk van uw dagelijksch beroep/ en van uwe zondige vermakelijkheden en gezelſchappen/ als van de hemelsche schatten. Als God u eens zal vragen/ waar hebt gij uwen tijd mede doorgebragt? Waar hebt gij uwen meesten arbeid toe besteed? Waar hebt gij het meeste voor gezorgd? Ach wat zoude uwe conſcientie moeten antwoorden? Zoudt gij niet moeten zeggen: ik hebbe den meesten tijd besteed in de zonde en in de wereld/ en in mijn dagelijksch beroep; ik hebbe het meeste gearbeid en gezorgd om met eere voor de wereld te komen; ik hebbe het meeste vermaak gehad in zondige gezelſchappen/ in herbergen of ſchuttershoven/ of in het rijden op ſpeelwagens/ of in andere wereldſche vermakelijkheden. Ach wij ſchrikken als wij er aan denken/ hoe onze gemeente verbalt met al die speelwagens, schuttershoven en herbergen! Hoe zult ge het maken als God vragen zal/ hebt gij deel aan de hemelsche schatten? Hebt gij die boven alles begeerd en gezocht? Hebt gij den kostelijken vindenstijd/ en alle die krachtige middelen der genade/ die Ik u gegeven hebbe/ wel getrouwelijk waargenomen? Hebt ge wel geworkt om de ſpijze die niet vergaat? Hoe zult ge dan moeten verſtommen. Ach Heere! wat zijn onze tijden en zeden verdorven;

wat is er een bezwaal niet alleen onder de rijken en armen, maar ook onder de gemeene burgers. ô Wat woelt men om rijk te worden/ om aanzien in de wereld te verkrijgen/ om de een boven den ander uit te steken! En ondertusschen worden de hemelsche schatten vergeten/ en het Woord en de dierbare genademiddelen klein geacht. Wij hopen van den Heere barmhartigheid te zullen verkrijgen/ om getrouw te blijven/ en u aanhoudend te waarschuwen. Wij willen rein zijn van uw bloed. Ach! mogten wij u nog kunnen bewegen/ om uw harte van de tijdelijke dingen af te trekken/ en de hemelsche schatten te zoeken. Wij staan hier nog voor uwe aangezichten/ om dezelve in den name van Christus aan u aan te bieden. Hebt gij er lust toe? Ach! gij kunt dezelve nog voor niet bekomen; en gij zoudt het u op uw doodbedde niet beklagen/ dat gij naar onzen raad geluisterd hadt. Zegt gij/ wij kunnen immers onze harten niet losmaken van het schepsel/ dat is Gods werk? Ach/ geloofde gij dat regt! Mogt gij dat voor God belijden! Ja/ mogt ge eens een voorbaal voor den Heere Jezus doen/ en zeggen: ach Heere! ik hebbe gehoord/ dat Gij in de wereld gekomen zijt om de werken des duivels te verbreken/ om de banden der zonde los te maken/ om den gevangenen opening der gevangenisse te beschikken; ach! mogt Gij mijne banden eens losmaken/ en mij een harte geven om met Maria het beste deel te verkiezen/ dat in eeuwigheid niet kan worden weggenomen.

Vromen/ nog een kort woordje tot u. Is het niet eene schande/ dat gij ook nog zoo vast gekleefd zijt aan de aarde/ en het aardsche. God zeide tegen Baruch, Jer. XLV:5, Zoudt gij u groote dingen zoeken? ô Dat mogen wij tegen u ook wel zeggen. Wat wegen uwe tijdelijke belangens/ uwe eigene eere/ voordeel of genoegen/ dikwijls zwaarder bij u/ dan de eere Gods/ de belangens van uwe onsterfelijke ziele/ en de zaligheid van uwen evenmensch! Hebt gij daartoe zulk een voorregt van den Heere ontvangen/ dat Hij u deel gegeven heeft aan de erve der heiligen in het licht/ en aan alle het goede van zijne uitverkorenen/ opdat gij u nog zoudt vergapen aan eene hand vol slijk en drek. ô Gij zijt al te hoog en te edel van staat/ als dat gij nog gelijk de mollen in de aarde zoudt wroeten. Zijt gij niet een uitverkoren geslachte, een koninklijk Priesterdom, een heilig volk, een verkregen volk, ja/ erfgenamen van een hemelsch en eeuwig koningrijk? En zult gij dan zoo aan het stof kleven/ en kruipen op de voetbank/ daar gij als burgers van den hemel/ ook uwen wandel in den hemel moest hebben/ en bedenken moest de dingen die boven zijn? Ach/ schamet u/ en wordet schaamrood/ vernedert er u over voor den Heere/ en rigt weder eens op trage handen en slappe knieën; en bidt den Heere/ dat Hij uw geloove en uwe liefde zoo mag vermeer-

de-

deren/ dat ge daardoor moogt opvaren als met vleugelen der arenden; ja/ dat ge moogt zijn als die vrouwe, die bekleed was met de zonne, en de mane was onder hare voeten, en op haar hoofd was eene kroone van twaalf sterren, Openb. XII: 1.

Ja/ zult gij mogelijk zeggen/ was ik maar verzekerd/ dat ik deel hadde aan de hemelsche schatten, dan zoude ik zoo veel werk niet maken van de zienelijke dingen. Zegt mij dan eens/ waaraan ik het weten kan? Wel/ wij antwoorden u/ de Heere Jezus zegt het u: daar uw hart is/ daar is uw schat. Is nu uw hart bij de hemelsche schatten, dan hebt gij ek ook deel aan. Ja maar/ zult gij zeggen/ ik wilde het nog wel wat klaarder en onderscheidender hooren. Wel/ wij zullen het u in eenige teekentjes zoeken te toonen/ waaraan gij het kunt weten/ of gij deel hebt aan de hemelsche schatten.

Eerst. Gij zult daar dan het meeste aan gedenken. Gij zult kunnen zeggen/ die overdenkingen zijn mij zoo zoet/ de gedachten van den hemel en het hemelsche zijn mij zoo kostelijk; ik kan er mij zoo in verlustigen.

Ten tweede. Gij zult er zoo graag van spreken of hooren spreken, als gij in uw huis zit/ of als gij uitgaat/ of als gij nederligt/ of als gij opstaat/ uw mond zal er gedurig zoo vol van zijn. Zulke gezelschappen zijn u zoo aangenaam/ daar van de hemelsche schatten gesproken wordt. En als gij er dat niet vindt/ dan kunt gij het er niet harden.

Ten derde. De hemelsche schatten die begeert ge dan boven alles. ô Gij zult dan kunnen zeggen/ Heere/ de begeerlens van mijne ziele zijn naar U en naar uwe gemeenschap/ en naar den Middelaar/ en naar den Geest/ en naar de goederen van uw Koningrijk. Heere/ wat Gij mij ook onthoudt/ of ontneemt/ laat ik toch deel hebben aan de hemelsche schatten. Gij zult dan kunnen zeggen: Als ik dan U hebbe, ô Heere mijn, zoude daar iets anders mijn God zijn? Al gave mij iemand al het goed van de wereld voor deze schatten, ik zoude hem ten eenemaal verachten.

Ten vierde. Als gij deel hebt aan de hemelsche schatten, dan zult gij zoo graag zien dat anderen daar ook deel aan mogte krijgen; ô dat zal dan gedurig zoo een voornaam artikel in uw gebed zijn. Gij zult dan zoo zoeken te werken op uwen man/ of vrouwe/ of kinderen/ of anderen/ daar gij mede verkeert/ om hun die schatten aan te prijzen; en het zal u zoo een innig verlangen zijn/ als gij ziet of hoort/ dat die of die ook lust krijgen om die hemelsche schatten te zoeken.

Eindelijk. Gij zult zoo verlangen naar het volkomen bezit van die hemelsche schatten; gij zult met Jacob kunnen zeggen: Op uwe zaligheid

heid wachte ik, ô Heere! En met Job: Mijne nieren verlangen zeer in mijnen schoot.

Wat zegt gij/ Geliefden? Zijn u deze zaken bekend? Dan hebt ge ook deel aan de hemelsche schatten. Troost er u dan ook mede als ge op aarde met eene geringe portie bedeeld zijt. ô Dan kunt ge zingen:

Een andere schat van hooger waarde,
Is 't daar ik met mijn ziel naar hijg;
En mij genoeg als ik op aarde,
De kost maar voor dit leven krijg.

En als gij op uw doodbedde ligt/ en als alle de aardsche schatten u begeven zullen/ vertroost u dan daarmede/ dat gij hebt een beter en blijvend goed in de hemelen. ô Daar houdt alle het tijdelijke en vergankelijke en gebrekkelijke op! Daar is alles eeuwig, een eeuwig huis, een duurachtig goed, eene onbevlekkelijke en onverderfelijke erfenisse; eene eeuwige blijdschap zal daar op uwe hoofden zijn; het zal zijn verzadiginge der vreugde, en liefelijkheden aan Gods regterhand, eeuwiglijk en altoos.

AMEN.

EINDE.